KUNUNZU NƆ JYA

SOCIETE BIBLIQUE HOREB
B.P. 89
Sarh, Chad

RITO
5M

ISBN 1-59645-084-3 soft cover
ISBN 1-59645-077-0 bonded leather
© 2014
Bibles International®
The Bible Society of Baptist Mid-Missions

RI MBETE NƆ KEM KUNUNZU NƆ JYA

RI MBETE	TEKI ƉUKU NE	KAMMENI NIGE	KEM NI
Matiyo	Mat	28	1
Mark	Mar	16	75
Luku	Luk	24	120
Zaa̱	Zaa	21	198
Kulage na ngonkulage	Kul	28	257
Romge	Rom	16	330
1 Kore̲ntge	1 Ko	16	365
2 Kore̲ntge	2 Ko	13	397
Galatge	Gal	6	418
Efezge	Efe	6	429
Filipige	Fil	4	440
Kolosge	Kol	4	448
1 Tesalonikge	1 Te	5	456
2 Tesalonikge	2 Te	3	463
1 Timote	1 Ti	6	468
2 Timote	2 Ti	4	478
Titə	Tit	3	485
Filemo̲	Fim	1	490
Ebrəge	Ebr	13	493
Zaki	Zak	5	518
1 Piyer	1 Pi	5	527
2 Piyer	2 Pi	3	537
1 Zaa̱	1 Za	5	544
2 Zaa̱	2 Za	1	552
3 Zaa̱	3 Za	1	554
Zudə	Zud	1	556
Tee Kamu Ngage	Tee	22	560

RI MBETE NƆ KEM KUNUNZU NƆ KONƆ

RI MBETE	TEKI ƊUKU NE	KAMNENI NIGE
Kumbamiri ngage	Kum	50
Tekikaga	Tek	40
Tamungage	Tam	27
Tazudege	Taz	36
Teltazu	Tel	34
Zozuwe	Zoz	24
Detikvojyɔge	Det	21
Rut	Rut	4
1 Samiyel	1Sa	31
2 Samiyel	2Sa	24
1 Ngarge	1Ng	22
2 Ngarge	2Ng	25
1 Kronik	1Kr	29
2 Kronik	2Kr	36
Esdra	Esd	10
Nehemi	Neh	13
Ester	Est	10
Zoɓ	Zoɓ	42
Paage	Paa	150
Muruvojyɔge	Mur	31
De Kozvojyɔge	Dek	12
Paa nga Salomǫ	Sal	8
Izayi	Iza	66
Zeremi	Zer	52
Noǫ na Zeremi	Noǫ	5
Ezekiyel	Eze	48
Daniyel	Dan	12
Oze	Oze	14
Zuwel	Zuw	3
Amos	Amo	9
Abdias	Abd	1
Zonas	Zon	4
Mise	Mis	7
Nahum	Nah	3
Abakuk	Aba	3
Sofoni	Sof	3
Aze	Aze	2
Zakari	Zak	14
Malasi	Mal	4

KUNUNZU NƆ JYA

MATIYO

KANZA KEM VOJYƆ NƆ KII NA MATIYO
De ɓal ni: Matiyo
Yo ɓala ada: Zuifge ke
Ɓal taɗɛ̀ ni: Ɓal wonyə ziyo zo ɓu
(50) gidi kojyɔ na Zezu Kris.

Kununzu nɔ Konɔ inzi'n ngakozoge yaa ndanyi ozo'n zo kiɗɛ̀ na Mesi*. Ase ɓal kamde sɔɔ gidi ni ɓa ya Nuɓa aɗə'n zoɗùtu vojyɔge na Kununzu nɔ Konɔ, yo ula'n Ngon yo zongara. Vojyɔ nɔ Kii nɔ sɔɔge ma ndanyi ozi vojyɔ nɔ kii zo kinzi kamkaa na Zezu, kua na yo tiɓo'n teki na yo dana de kuage. Ɓal wonyə ziyo zo ɓu gidi kojyɔ na Zezu Kris ma Matiyo ɓala Vojyɔ nɔ Kii na yo a kozo'n ku Zezu yo de tiɓo'n kula taɗɛ na yo ku tale'n ta kunu ngakozoge na yo nɔ kem Kununzu nɔ Konɔ. Yo ɓala mbete nen ma so'n zo Zuifge a za'n yoge ku Zezu ma yo Mesi.

Matiyo inzi'n nǫ̀ ri. Yo ya Levi. Kite a ku Vuraɓe tele yo kemnǫ̀ ɓavu ɓɔrɔ yo a tele de ndazə nga ma vu, Matiyo ma yo de taka lambu (Mark 2:14). Kem ɓal nage ma, dege nɔ Rom onyi ɓe zo Zuifge, kuvu Zuifge aki yoge va nza zanga dege make. De taka lambuge nzə taki kenve a na zanga dege ma, naku yoge nzə ngami a na ne ngiyage dĩ. Vuraɓe ɓɔro Matiyo a kinya kula taka lambu ma zagu. Vuraɓe tele yo kemnǫ̀ kuvu unu yo de taɗɛ kula ne a ku yo ɓala Vojyɔ nɔ Kii nen ma kem mbete.

Takite kuri mbete nɔ kem Vojyɔ nɔ Kii nene ma ozo kɔ vojyɔ nɔ kem mbete ma te. Zezu yo Mesi*. Yo Ngon na Abraham, va nzaku takite kamneni mbete ma aɗɛ'n mot kojyɔ make. Yo Ngon na Daviti zini. Kem mbete na Matiyo ndanyi ma, Matiyo ɓala kuri mbetege yaa ozo'n zo Daviti tiɓo'n kem ɓe. Zezu yo Ngare nɔ ku tale ta kunu ngakozoge nɔ kem Kununzu nɔ Konɔ. Yo Mesi* na Izrayel. Yo Mesi na mot dege ndanyi zini. Zoɗutu vojyɔge nɔ kem Vojyɔ nɔ Kii nene ma ozo kada nzu na Zezu a taɗɛ̀ mot dege ndanyi a ku teli de ndazə ngage.

Matiyo kuna nza mbete na yo kiine a ku kamvojyɔ na yo gara ve ta de tazu nige. Yo kiyi Vojyɔ kinzi kamkaa na Zezu tiɓo'n kula taɗɛ na yo kemnǫa muta. Kem nɔ mutage ma nǫ̀ aɗɛ vojyɔ tamu korɔ na Ngare (Matiyo 1:1 -4:16), kula taɗɛ̀ na Ngare nɔ dana dege (Matiyo 4:17 -16:20), kua na Ngare, tuvu na yo, teki na yo dana de kuage (Matiyo 16:21 -28:20). Kem vojyɔge maku yo kiyi ɗoyi ɗoyi ma, Matiyo kuna kamvojyɔ nɔ ɓorige gidi kɔ vojyɔge kalakala. Yo anza zini kem vojyɔ konɔge tiɓo'n ngandazage. Ngandazə na yo maku dege geri yaa ma ya vojyɔ maku yo aɗɛ zo kongo ma (kamneni 5-7).

Zezu yo Ngare tiɓo'n Mesi* na mot kaa dege ndanyi. Z'taki keme yo ku z'uni gidi yo.

Ri mot kaa na Zezu ge

(Luku 3:23-38)

1 Aku mot kaa Zezu Kris,
ngon Daviti, ngon Abraham.
2 Abraham ojyɔ Izaki, Izaki
ojyɔ Zakoɓ, Zakoɓ ojyɔ Zuda
yog nonzɔ nige. 3 Zuda yog
Tamar ne ojyi Peret tibo'n Zara.
Peret ojyɔ Esrom, Esrom ojyɔ
Aram. 4 Aram ojyɔ Aminadab,
Aminadab ojyɔ Naasǫ̲. Naasǫ̲
ojyɔ Salmǫ̲. 5 Salmǫ̲ yog
Rahab ne ojyi Boaz, Boaz yog
Rut ne ojyi Obed. Obed ojyɔ
Isayi. 6 Isayi ojyɔ ngare Daviti.
Ngare Daviti ojyɔ Salomǫ̲ yog
niye na Uri ne. 7 Salomǫ̲ ojyɔ
Roboam. Roboam ojyɔ Abia.
Abia ojyɔ Aza. 8 Aza ojyɔ
Zozafat. Zozafat ojyɔ Zoram.
Zoram ojyɔ Ozias. 9 Ozias ojyɔ
Zotam. Zotam ojyɔ Asaz. Asaz
ojyɔ Ezesias. 10 Ezesias ojyɔ
Manase. Manase ojyɔ Amǫ̲.
Amǫ̲ ojyɔ Zozias. 11 Zozias ojyɔ
Zekonias, yog nonzɔ nige kem
ndor nage maku dege uki'n
de nɔ Izrayelge aɓi'n zongara
nɔ Babilɔn ma. 12 Gidi ni
maku aɓi'n Izrayelge zongara
nɔ Babilɔn mavu, Zekonias
ojyɔ Salatiyel. Salatiyel ojyɔ
Zorobabel. 13 Zorobabel ojyɔ
Abiud. Abiud ojyɔ Eliakim.
Eliakim ojyɔ Azor. 14 Azor
ojyɔ Sadok. Sadok ojyɔ Asim.
Asim ojyɔ Eliud. 15 Eliud ojyɔ
Eleazar. Eleazar ojyɔ Matą̲.
Matą̲ ojyɔ Zakoɓ. 16 Zakoɓ
ojyɔ Zozef, ngaɓa Mari. Yo kɔ
kojyɔ Zezu maku nzə ɓɔri yo
Kris ma. 17 Vavu, mot kaage
ndanyi ɓu zo sɔɔ umbamiri ni
zo Abraham ɗa sinyi teki'n zo
Daviti. Umbamiri ni kem ndor
na Daviti sinyi teki'n kem ndor
nene maku dege aɓi'n Izrayelge
zongara nɔ Babilɔn ma, mot
kaage ɓu zo sɔɔ. Kem ndor
nage ma sinyi teki'n kem ndor
na Kris mot kaage ɓu zo sɔɔ.

1:1 Luk 1:32,69; Tee 22:16; Gal 3:16
1:5 Ebr 11:31

Kojyɔ na Zezu Kris

(Luku 1:26-38, 2:1-7, Zaą̲ 1:1-2,14)

18 Aki ojyi Zezu Kris va nza
nen make. Kɔ yo ya Mari maku
Zozef soo yo a taka. Yoge geri
ta sini nąa kite gunu vu, Mari
inzi ngalege ko, ngale nɔ ku
Nzili Nzaa ada yo. 19 Zozef
ngaɓa yo, yo de zosuru. Yo
ndigi nzile vojyɔ ni ta kam dege
gunu. Yo nz'aleve a kinya taka
nąa ma retete ɗi. 20 Lomaku yo
nz'ale ta ve mavu, ngonkula na
Vuraɓe teki bal yo kem nikasu.
Yo nzile te: Zozef, ngon Daviti,
ɓele taka niye na yi Mari taɗe
ki gunu. Ngale maku inya ma,
Nzili Nzaa ya ula'n yo. 21 Yo
ojyɔ man ngon davla. Yi unda

1:16 Luk 1:27; Mat 27:17
1:18 Luk 1:35
1:20 Kul 5:19; Mat 27:19
1:21 Luk 1:31; 2:11; Zaa 3:17; Kul 5:31; Rom 11:14; Tit 2:14

man ri yo Zezu a ku yo ajya man vaka de na yo ge zo taɗe kasu na nige. **22**Nga nage ma ndanyi ɗee ɓavu vojyɔ maku Vuraɓe nzile de kozo nzu Nuɓa ke ma tele vojyɔ nɔ kii. **23**Yo nzile te:

Aku, ngon manda nɔ ku geri ta davla gunu inya man ngale.
Vu yo ojyɔ man ngon davla.
Undi man ri yo Emanuel.
(Izayi 7:14)

Kam ni ya te, Nuɓa ogo dana zige.

24Zozef turu vu, yo taɗe nga maku ngonkula na Vuraɓe ozo yo ma. Yo ukua niye na yo bal yo. **25**Yo geri yo niye gunu sinyi ojyɔ'n takite* ngon na yo, ngon davla. Yo unda ri yo Zezu.

De geri ngage maku nz'undi minyə kamkumege ma aɓi kaku ngonɔ ma

2 Ojyi Zezu kem ɓe nɔ Betlehem zongara nɔ Zude kem ndor na ngare Herod. Kuvu de geri ngage ɓii ka teki kaza aɓi kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem. **2**Yoge nzili te: Ngare na Zuifge maku ojyi yo ma ogo ka nanga? Ze z'aku kamkume na yo ka teki kaza ya z'iɗe a boro yo.

3Lomaku ngare Herod wo vojyɔ nama vu, kem yo ozo yo yaa kuvu dege nɔ Zeruzalem ndanyi kemge ozo yoge. **4**Yo kuna de retizo nɔ ɓorige ndanyi yog de* ɓala nzuvojyɔ na vaka de ɓege ndanyi zijyɔ yoge te ojyi Mesi* ma ka nanga wa? **5**Yoge nzili yo te: Ojyi yo Betlehem nɔ Zude, va nza Nuɓa ɓala'n kem mbete nzu de kozo nzu Nuɓa ne. **6**Yo ɓala nzile te:

Na yi, Betlehem zongara nɔ
Zuda,
yi ngon saku nɔ saku yaa dana ngare nɔ Zuda gunu.

Aku de konyɔ ɓe teki man kemi
ku ulu man Izrayel vaka de na m'ge. *(Mise 5:1)*

7Kuvu Herod ɓɔro de geri ngage lokuya zijyɔ yoge vojyɔ kamkume ma te teki balge taɗe ndor nange ko wa. **8**Kuvu yo ula yoge Betlehem vu nzile yoge te: Aɓi ku a woyi mot vojyɔ ngon kake ma kiine. Kaznaku, sege aɓi ku a aki yo vu, ɗii ɗe nzili ma ku ma zini m'aɓe ku boro yo. **9**Gidi ni maku yoge woyi vojyɔ na ngare mavu, yoge aɓi ne. Aku kamkume maku yoge aki ka teki kaza ma. Iso ɗanage aɓi se sinyi a ɗa zo lo maku ngon kake ma nda tutu ma. **10**Lomaku yoge aki kamkume mavu, kornyele taɗe yoge yaa

1:22 Mat 2:15; Luk 4:21; Zaa 13:18
1:24 Kul 5:19
1:25 Luk 1:31
2:1 Luk 1:5; 2:4-7
2:2 Mar 15:2; Luk 23:38; Zaa 1:49
2:5 Zaa 7:42

ndanyi. **11** Lomaku yoge anzi kuzi mavu yoge aki ngon kake ma yog kɔ yo Mari ne. Yoge isi ɗana yo ugi ta kurikejyige ngara kuvu yoge bori yo. Yoge ti ta ɓɔlo ngamu kenve na nige adi yo lɔr, asa̱* tiɓo'n mir. **12** Nuɓa nzile yoge kite kem nikasu te ta tele nige vu teki zo Herod gunu. Yoge uni ta ɗovo nɔ nyara teli aɓi'n ɓe.

Zozef yog Mari ne uni ngon kake ma anyi aɓi'n Ezipt

13 Lomaku yoge teki zagu mavu, ngonkula na Vuraɓe teki bal Zozef kem nikasu. Nzile yo te:

'Bi taru, unu ngon kake ma yog kɔ yo Mari ne ku anyi se aɓi zongara nɔ Ezipt. Inzi nama sinyi ku m'nzile ki vojyɔ ɓa. A, Herod nz'ula ngon kake ma a tale yo.

14 Kuvu Zozef ɓii ne, unu ngon kake ma yog kɔ yo ne dan ndori, aɓi se zongara nɔ Ezipt. **15** Yo inzi nama ɗa sinyi Herod ua ne. Va nza na make a ku Vuraɓe tale ta kunu vojyɔ maku Nuɓa nzile nzu de kozo nzu Nuɓa'n make, yo nzile te:

M'ɓɔro ngon ma nɔ davla
a teki zagu zongara nɔ Ezipt.
(Oze 11:1)

16 Kuvu Herod geri ku de geri ngage ma turi yo ka vu wongɔ taɗe yo yaa ndanyi. Yo ada nzu yo a tale ngon davlage ndanyi kem ɓe nɔ Betlehem kem ngon ɓege nɔ zongara nama ndanyi, ngon davla nɔ ɓala ziyoge ɗe'n ka ngara. Va nza de geri ngage nzili'n kite make. **17** Kuvu vojyɔ maku Nuɓa nzile nzu de kozo nzu Nuɓa Zeremi ne ma ɗe vojyɔ nɔ kii. **18** Yo nzile te:

Woyi nzu kem ɓe ɓori nɔ Rama.

Ndakage, kaage kojyɔ vojyɔge.

Rasel nzə noo̱ ngon nige.

Yo ndigi te de tori ne gunu.

A ngon nige yoge tigo ɗone ko. *(Zeremi 31:15)*

Zozef yog Mari ne teli aɓi Nazaret
(Luku 2:39-40)

19 Lomaku Herod ua ma, aku ngonkula na Vuraɓe teki bal Zozef kem nikasu zongara nɔ Ezipt. **20** Yo nzile te: 'Bi taru, unu ngon kake ma yog kɔ yo ne ku teli se aɓi zongara nɔ Izrayel. A dege maku nz'uli lo tale ngon ma uai ko. **21** Kuvu Zozef ɓi taru, unu ngon kake ma yog kɔ yo ne yo tele aɓe'n zongara nɔ Izrayel. **22** Vu, yo wo dege nzili te Arselaus onyɔ ɓe zongara nɔ Zude nzuba vura yo Herod. 'Bele tele kaɓe taɗe

2:12 Ebr 11:7
2:13 Kul 5:19; Tee 12:4
2:17 Mat 1:22
2:19 Kul 5:19
2:22 Luk 2:39

yo. Nuɓa nzile yo kite kem nikasu kuvu yo aɓe zongara nɔ Galile. **23**Lomaku a teki mavu, yo inzi kem ɓe ɓori maku nzə ɓɔri Nazaret ma. Ɓavu vojyɔ maku Nuɓa nzile nzu de kozo nzu Nuɓa ne ma ɗee vojyɔ nɔ kii:

Dege ɓɔri man yo de nɔ Nazaret. *(Izayi 11:1)*

Zaa̱ Baptis nzə tamu ɗovo na Vuraɓe

(Mark 1:1-8, Luku 3:1-20, Zaa̱ 1:6-8, 15-37)

3 Zaa̱ Baptis teki kem ndor nage ma. Yo ozo vojyɔ dana kuuvu zongara nɔ Zude. **2**Yo nzile te: Inyi kalve na se nɔ kitege zagu a kem ɓe nɔ zorage ndete ko. **3**A na yo maku Nuɓa nzile nzu de kozo nzu Nuɓa Izayi ne lomaku yo nzile'n te:

Nzu de nz'ine nvere:

Tami ɗovo na Vuraɓe dana kuuvu.

Tami ɗovo na yo ɗa dana ɗe̱r. *(Izayi 40:3)*

4Zaa̱ ula ruba vele zamala, uza durkuba ɓɔdo yo. Ngakusa na yo ya ngarge tiɓo'n tegi kemkɔkɔro. **5**Kuvu dege nɔ kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem, dege ndanyi nɔ zongara nɔ Zude yog dege nɔ zongara nɔ mane Zurdi̱ ndanyi aɓi bal yo. **6**Yoge nzili taɗe kasu na nige kaga yo ula yoge mane kam vaa nɔ Zurdi̱. **7**Lomaku Zaa̱ aku vaka Farizinyege* yog Sadusinyege* nz'iɗi bal yo a kula ne mane mavu, yo nzile yoge te: Sege mot kaa pito nenge ma, na̱ ya nzile sege a kanya wongɔ maku nz'iɗe ma wa? **8**Vavu, sege ani kanu nɔ kii ku ozo a ku sege inyi kalve na se nɔ kitege zagu ko. **9**Na̱ kalive ku sege nzili kem se sege te: Vura ze ya Abraham. Aku m'nzile sege: Nuɓa ase taɗe a ku koso nage ma teli ngonge Abraham ke vuka. **10**Undi kunga mot ngira kagage ko. Vavu ugi man kaga nenge ma ndanyi ku anu kanu nɔ kii gunu ma, taɓi man kamfeɗi. **11**Ma, ma nzə m'ula sege mane a kozo'n ku sege inyi kalve na se nɔ kitege zagu ko. De nen maku nz'iɗe ka gidi ma ma togɔ yo danga ma. Ma m'ase kaɗe takra na yo kito gunu. Yo ma, yo ula man sege kem Nzili Nzaa, kamfeɗi zini. **12**Yo ukua kee zi yo. Yo tamu man lo kunda tenyi na yo, yo kuna man kamtenyi na yo kem waa. Vu yo rugu man vuru ni feɗi nɔ anzə kua'n gunu ɗone.

2:23 Luk 1:26; Zaa 1:45; Mar 1:24
3:1 Luk 1:13, 57-66; Kul 19:3,4
3:2 Luk 11:20; Zaa 3:3,5; Kul 1:3,6
3:3 Luk 1:76; Zaa 1:23
3:4 Mat 3:1
3:6 Mar 1:4
3:7 Rom 1:18
3:8 Kul 26:20
3:9 Luk 3:8
3:10 Luk 3:9; Zaa 15:2,6
3:11 Mar 1:4,8

Zaa̱ ula Zezu mane

(Mark 1:9-11, Luku 3:21-22, Zaa̱ 1:31-34)

13 Kuvu Zezu ɓi zongara nɔ Galile ɗe kazu mane vaa nɔ Zurdi̱ bal Zaa̱ a ku Zaa̱ ula yo mane. **14** Vu Zaa̱ ndigi kege zagu. Yo nzile te: Ma, m'ndigi ku yi ula ma mane. Vu te yi ɗe bal ma wa?

15 Vu Zezu tele nzile yo te: Taɗe na jyagmasini, a ku zə taɗe ku ngage ndanyi ndayi kiine.

Kuvu Zaa̱ inya yo a taɗe ni. **16** Tazini maku Zaa̱ ula yo mane mavu, Zezu teki zagu kam mane ma. Kuvu zorage tii targe a na yo, vu yo aku Nzili Nuɓa ziti titi dere inzi zo yo. **17** Aku, nzu teki zorage nzile te: De nen ma Ngon na ma nɔ taara nɔ ku m'inzi'n kornyele a na yo.

Ture de tura ndɔɔ Zezu

(Mark 1:12-13, Luku 4:1-13)

4 Kuvu Nzili nzozi Zezu aɓe'n dana kuuvu a ku Ture de tura* ndɔɔ yo. **2** Gidi ni vu, yo usa nga gunu ndor wonyə ziyo kamkaza, ndor wonyə ziyo dan ndori vu, ɓɔ taɗe Zezu. **3** De tura dege aɓe bal yo nzile te: Kaznaku yi Ngon na Nuɓa vu, nzile koso nenge make ku teli kurage.

3:13 Mar 1:4
3:16 Zaa 1:51; Kul 7:56; Tee 4:1
3:17 Kul 13:33; Ebr 1:1-5; 2Pi 1:17: Mar 1:11; Luk 3:22
4:1 Ebr 4:15
4:3 1Te 3:5; Mar 3:11; Luk 1:35; Zaa 1:34, 49; Kul 9:20; Rom 1:4; 1Za 5:10-13,20; Tee 2:18
4:4 Zaa 4:34
4:7 Rom 16:20; 2Ko 2:11; 2Te 2:9; Tee 12:9
4:10 Mar 4:15; Luk 10:18

4 Vu Zezu taka tele vojyɔ te: Mbete Nuɓa nzile te:

De inzi kamkaa'n a kura ɗi gunu,
na yo nz'inzi a vojyɔ ma
ndanyi ku nzə teki ta Nuɓa ma.
(Teltazu 8:3)

5 Kuvu de tura* nzozi yo aɓe'n kem ɓe ɓori nɔ kiiɓada a unda yo taru zo kuzi Nuɓa. **6** Yo nzile yo te: Kaznaku yi Ngon na Nuɓa vu, ɓi taru ɗa iso ngara vavu Mbete Nuɓa nzile te:

Yo adə man nzu ngonkula na
yo ge ke a na yi.
Yoge uni man ki kem zige
a ku ugua nza yi koso gunu.
(Paage 91:11-12)

7 Zezu nzile yo te: Mbete Nuɓa nzile jyane te:

Yi ndɔɔ Vuraɓe Nuɓa na yi
gunu. *(Teltazu 6:16)*

8 De tura* nzozi yo jyane aɓe'n zo kongo nọ̄ ku au yaa. A ozo yo mot ɓege ndanyi nɔ zongara yog kaɗe tara na nige. **9** Yo nzile Zezu ke te: Kaznaku ugua nza yi ɗana ma ku boro ma, vu m'adə man ki nga nage ma ndanyi.

10 Kuvu Zezu nzile yo te: Tele zagu Ture*! A Mbete Nuɓa nzile te:

Boro man Vuraɓe Nuɓa na
yi, yo kala'n ɗi ya taɗe kula
adə yo. *(Teltazu 6:13)*

11 Kuvu Ture de tura* inya yo kuvu ngonkula na Nuɓa ge ɗii bal yo, yoge umbi miri taɗè kula kada yo.

Zezu umbamiri kula na yo

(Mark 1:14-15, Luku 4:14-15)

12 Lomaku Zezu wo ku te uki Zaa̱ kanga mavu, yo aɓe zongara nɔ Galile. **13** Yo ɓi kem ɓe ɓori nɔ Nazaret ɗè inzi kem ɓe ɓori nɔ Kapernaum kazu mane danga zongara nɔ Zabulo̱ tiɓo'n Neftali. **14** Va a ku vojyɔ maku Nuɓa nzile nzu de kozo nzu Nuɓa Izayi ke ma tele vojyɔ kii. **15** Yo nzile te:

Aku zongara nɔ Zabulo̱ tiɓo'n zongara nɔ Neftali ka mane danga ma,

tuna vaa nɔ Zurdi̱, zongara nɔ Galile

maku de nenge maku yoge Zuifge gunu inzi tutu ma.

16 Vaka de nage maku inzi kamtulu ma,

aki logara nɔ ɓori.

De nenge maku inzi kamtulu zongara kua ma,

logara teki bal ge.

(Izayi 8:23-9:1)

17 Kaza ni'n ma, Zezu umba'n miri kozo vojyɔ ma, nzile te: Inyi kalve na se nɔ kitege zagu, na kem ɓe nɔ zorage ndete ko.

4:11 Zak 4:7; Luk 22:43; Ebr 1:14
4:12 Mar 1:14
4:13 Mar 1:21; Luk 4:23,31; Zaa 2:12
4:16 Luk 2:32; Zaa 5:35
4:18 Mar 7:31; Zaa 6:1
4:19 Mar 10:21, 28,52; Luk 5:28; Zaa 1:43
4:21 Mar 3:17; Luk 8:51; Zaa 21:2
4:23 Mar 1:39; Luk 4:15,44; Zaa 6:59; Kul 20:25; Mar 3:10; Kul 10:38
4:24 Mar 1:32; 2:3

Zezu ɓɔro takite de ndazə nga na yo ge

(Mark 1:16-20, Luku 5:1-11, Zaa̱ 1:35-51)

18 Lomaku Zezu nzə nzee kazu mane danga nɔ Galile ma, yo aku nonzɔ na̱age zog ziyo: Simo̱ maku nzə ɓɔri yo Piyer ma, yog nonzɔ yo Andre ne. Andre ɗa lo nama nzə taɓu daɓire kam mane danga ma. A yoge de kula kanzege. **19** Yo nzile yoge te: Uni gidi ma, ku m'taɗè sege de kula dege ne. **20** Tazini ma ɗivu yoge inyi daɓire na nige kuvu uni gidi yo. **21** Lomaku yo deri kuɗa'n finyi ɗivu, yo aku nonzɔ na̱a no̱ge zog ziyo: Zaki ngon Zebede yog nonzɔ yo Zaa̱ ne. Yoge inzi kem topo na nige yog vura ne Zebede ge, yoge nz'ijyi kam daɓire na nige. Zezu ɓɔro yoge. **22** Tazini ma ɗivu yoge inyi vura ne tiɓo'n topo ma kuvu uni gidi yo.

Zezu ajya de metige

23 Zezu nzee damu zongara nɔ Galile ndanyi. Yo ndaza nga dege ke kemkuzi kunana na Zuifge, ozo Vojyɔ nɔ Kii nɔ kem ɓe na Nuɓa, ajya de metige yog de niyige ndanyi dana vaka dege. **24** Dege woyi vojyɔ na yo damu zongara nɔ Siri ndanyi. Yoge ɗii'n yo de

metige ndanyi de nenge maku korɔ nige nz'onyɔ yoge ku meti nɔ kalakala nzə tadɛ̀ yoge ma. Nǫ̲ dege zini nzili turage inzi kemge, de meti ngakozige yog de niyige. Yo ajya yoge. **25**Vaka dege yaa uni gidi yo. Yoge ɓi zongara nɔ Galile, zongara nɔ Dekapol, zongara nɔ Zude, kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem yog dege nɔ tuna vaa nɔ Zurdi̲.

De tadɛ kornyelege
(Luku 6:20-26)

5 Vu Zezu aku vaka dege mavu, yo aɓe zo kongo dɑ̀. Lomaku a inzi ngara mavu, de ndazə nga na yo ge aɓi bal yo. **2**Yo unu vojyɔ tar yo kuvu nz'ozo yoge nga. **3**Yo nzile te:

De naguge ma kem nzili ma, kornyele nda a na ne, a kem ɓe nɔ zorage ndayi a na ne.

4De nenge maku nzə nǫ̲oyi ma, kornyele nda a na ne, a Nuɓa tori man yoge.

5Kornyele nda a na de zokezige, a yoge teli man kuɓaka zongara.

6De nenge maku ɓɔ tadɛ̀ yoge, kunza mane tadɛ yoge a vojyɔ nɔ zosuru ma, kornyele nda a na ne a ku Nuɓa tadɛ̀ ɓavu yoge dǔyi man.

7De nenge maku nzə tadɪ̀ kemnzaa ma, kornyele nda a na ne a yoge aki man nga kii.

8De nenge maku kemge gara zer ma, kornyele nda a na ne a yoge aki man Nuɓa.

9De nenge maku nz'undi dege na̲a ma, kornyele nda a na ne a dege ɓɔri man yoge ngon Nuɓa ge.

10De nenge maku dege tadɪ̀ yoge nga kamkala a vojyɔ nɔ kii ma, kornyele nda a na ne a kem ɓe nɔ zorage ndayi a na nige.

11Lomaku dege nzə najyi sege, nzə tadɪ̀ sege nga kamkala, nzə nzili vojyɔ zasorige ndanyi nga nǫ̲ kasuge zo se a na ma vu, sege tadɪ̀ man kornyele. **12**Sege tadɪ̀ kornyele inzi kornyelege a kuba na se ɓori man yaa kem zorage. Dege tadɪ̀ nga kamkalage va nza na make de kozo nzu Nuɓa ge ke kite dɑ̀ dɑ̀na se.

Kaata tiɓo'n logara
(Mark 4:21-23, Luku 8:16-18, 11:33-36)

13Sege kaata nɔ zongara. Na kaznaku kaata na ma riyo vu, nga dɪ̀ ya sege nzə nomi'n yo wa? Nda a tadɛ̀'n nga gunu ko. A sila ni mənɔ dɪ̀ ko, a ku dege tuɓi nzage dɪ̀. **14**Sege logara na dege nɔ zongara. Ɓe ɓori nen maku de unda zo kongo ma,

4:25 Mar 3:7; Luk 6:17
5:4: Tee 7:17
5:5 Rom 4:13
5:7 Zak 2:13
5:8 Ebr 12:14; Tee 22:4
5:9 Rom 8:14; 14:19
5:10 1Pi 3:14
5:11 Zaa 15:21
5:12 2Ko 6:10; Kol 1:24; Zak 1:2; 1Pi 1:6; Kul 7:52
5:13 Mar 9:50; Luk 14:34
5:14 Zaa 8:12

lokuya ni tigo. **15**De unda fedi lamba a kunda mot kee* gunu, na a kunda zo divi. Kuvu a nzaa lo ndanyi a na dege maku inzi kuzi ma. **16**Tade ku logara na se nzaa va dana dege ɓavu yoge aki kula tade na se nɔ kiige ku yoge uni kade tara adi Vura se maku inzi kem zorage ma.

Zezu dee a tale ta kunu vojyɔ nɔ zo nzuvojyɔ

17Nạ kalive ku sege te m'ide a tuzu nzuvojyɔ tiɓo'n mbete na de kozo nzu Nuɓa ge gunu. M'ide a tuzu nige gunu, na m'ide a tale ta kunu vojyɔ na nige. **18**Aku m'nzile sege vojyɔ nɔ kii, a dana kuda ɓa a deri na zora tiɓo'n zongara vu, ngon ɓere mbete nɔ saku, wala kamsuwa ɓere mbete nzuvojyɔ doyi deri man gunu. Nda ma va nza na make sinyi aku ngage ndanyi de ɓa. **19**Aki nga maku teki man zo de nene maku inya man ngon nzuvojyɔ nọ saku nenge ma doyi zagu ku nz'ozo dege ke a tade ni va ma. Ɓɔri man yo ngon saku kem ɓe nɔ zorage. Na de nen maku nzə ngamu ne, ku nz'ozo dege ke ma, ɓɔri man yo de kajya kem ɓe nɔ zorage. **20**Aku m'nzile sege, kaznaku zosuru kaɓe na se danga na de* ɓala nzuvojyɔge yog Farizinyege* gunu vu, sege anzi man kem ɓe nɔ zorage gunu.

5:15 Mar 4:21; Luk 8:16
5:16 1Ko 10:31; Fil 1:11; Tit 2:14
5:17 Zaa 10:34; Rom 3:31
5:18 Mar 13:31; Luk 16:17
5:19 Zak 2:10
5:20 Zaa 3:5
5:22 1Ko 13:5; Efe 4:26; Zak 1:19, 20; Mar 9:43; Luk 16:24

Vojyɔ tale de

21Sege woyi vojyɔ maku nzili de kɔnɔge ke kite ma:

Yi tale de gunu.
(Tekikaga 20:13)

De nen maku tale de vu, ase kaɓe lo teki vojyɔ. **22**Na m'nzile sege: De nen maku wongɔ tade yo vukadi anzə kamu ne kot nonzɔ yo vu, yo ase kaɓe lo teki vojyɔ. De nen maku nzile nonzɔ yo ke te vonvo nama. Vu, ase kaɓe lo teki vojyɔ nɔ ɓori. De nen maku nzile te: De tele. Vu, ase kaɓe kamfedi nɔ anzə kua. **23**Vavu, kaznaku yi nz'ada kada nyara na yi zo dava ku kemi ilo zo ku vojyɔ nda dana se sege nonzi ne vu. **24**Lo nama vu, inya kada nyara ma dana dava ma ku aɓe a tadi kemdoyi sege nonzi'n ma ɓavu dee de ada kada nyara ma. **25**Undi vojyɔ na kite zo dovo sege de nen ne maku vojyɔ nda dana se sini ma. Gunu vu, de ma ula man ki zi de teki vojyɔ, de teki vojyɔ ma ula man ki zi de tade kula na yo, yo ine man ki kanga. **26**M'nzile ki vojyɔ nɔ kii, yi teki man gunu sinyi a ku uba zodutu kenve ma.

Tadɛ kamvaka

27Sege woyi vu dege nzili te:

Yi tadɛ kamvaka gunu.
(Tekikaga 20:14)

28Na m'nzile sege, de nen maku aku niye ku ndinya yo vu, kem yo ma, yo tadɛ kamvaka ko. **29**Vavu, kaznaku kami ka vula tadɛ ɓa iso kem tadɛ kasu vu, adɛ yo ku ine yo mɔnɔ kudɑ̀ ne. Iikudɑ̀ yaa a ku lokori nǫ̲ dɔ̀yi tuzu, sotu danga kine kuɓuru kori ndanyi kamfedɪ̀ anzə kua. **30**Kaznaku zi yi ka vula tadɛ ɓa iso kem tadɛ kasu vu, ugua teki yo zagu ine mɔnɔ kudɑ̀ ne. Iikudɑ̀ yaa a ku lokori nǫ̲ dɔ̀yi tuzu sotu danga kine kuɓuru kori ndanyi kamfedɪ̀ nɔ anzə kua.

Vojyɔ kinya niye

(Matiyo 19:3-10, Mark 10:2-12)

31Nzili kite dɑ̀ te:

De nen maku inya niye yo vu, adi yo mbete kege nąa̲.
(Teltazu 24:1)

32Na m'nzile sege: De nen maku inya niye yo vukadɪ̀ ku niye anzə kudɑ̀kamu ya yo inya yo vu, tadɛ ɓavu yo tele niye kamvaka. De nen maku taka niye nen maku de dɪ̀ko yo mavu, yo tadɛ kamvaka.

5:28 2Pi 2:14
5:29 Mar 9:42-47; Luk 17:2; Rom 14:21; 1Ko 8:13; 2Ko 6:3
5:32 Luk 16:18

Vojyɔ kovu

33Sege woyi zini vojyɔ maku nzili de kɔnɔge ke kite ma:

Nąa̲ nzə zasori kovu'n gunu,
na yi tale ta kunu nga maku ine nzu yi kovu'n dɑ̀na Vuraɓe ma. *(Tazudege 30:3)*

34Na, m'nzile sege nąa̲ nzə k'ovi gunu. Nąa̲ nzə k'ovi zori zora'n gunu, a yo ngende kinzi ngare na Nuɓa. **35**Nąa̲ nzə k'ovi zori zongara'n gunu, a zongara ma lokunda nza yo. Nąa̲ nzə k'ovi zori Zeruzalem'n gunu, a yo ɓe ɓori na Ngare nɔ ɓori. **36**Nąa̲ nzə k'ovi zo dan zo se gunu, a sege asi tadɛ ɓa vele ngaa dɔ̀yi nzaa wala ili gunu. **37**Nąa̲ vojyɔ na se ya ndigi vojyɔ dɪ̀, hɛ̨̲ gunu vu ǫ̲, ǫ̲. Nǫ̲ danga zo nama a kine zoni vu na de muru ka.

Kamu ka dɔ̀yi a kamu ka dɔ̀yi

38Sege woyi vu dege nzili te:

Kamu ka dɔ̀yi a kamu ka dɔ̀yi, nganga a nganga.
(Tekikaga 21:24, Tamungage 24:20, Teltazu 19:21)

39Na m'nzile sege inyi na kege de kundakasuge gunu. De unda kot kami ka vula vu, tele kot kanǫ̲ adə yo. **40**De nen maku nz'aɓe'n ki dɑ̀na de teki vojyɔ a taka zo ruba

5:34 Zak 5:12
5:37 Zak 5:12; Zaa 17:15; Efe 6:16; 2Te 3:3; 1Za 2:13,14
5:39 Luk 6:28; Rom 12:17, 19; 1Pi 3:9

na yi vu, inya yo ku taka ruba talka ma zini. **41**De sungua ki togo'n a nzee sini nza de dubu ɗoyi vu, nzi sini dubu ziyo. **42**De nde ki nga vu adə yo. De nen maku nzə zijyɔ ki nga ma, na kogɔ yo gunu.

Yi taara zangige

(Luku 6:27-36)

43Sege woyi vu dege nzile te: Yi taara de maku inzi sini koti ma ku suɓa zangi. **44**Na m'nzile sege: Taari zanga sege ku adĩ tar nɔ kii zo de nenge maku tini zo se ma. Tadĩ kii de nenge make ku suɓi sege ma, zijyi Nuɓa a de nenge maku nzə tadĩ sege ngakonyɔge tiɓo'n nga kamkalage ma. **45**Bavu sege teli man ngon na Vura se nen maku inzi kem zorage ma. Kuvu yo tadɛ̃ ɓavu kaza teki zo de kundakasuge, zo de tadɛ̃ kiige. Yo tadɛ̃ ɓavu nzii nz'edĩ zo de zosuruge yog de anzə zosuruge. **46**Aku kaznaku sege taari de nenge maku taari sege mavu, kuba dĩ ya sege envi man wa? De taka lambuge tadĩ va zini gunu ka? **47**Kaznaku sege taki ɓiya sege dĩvu, ngadĩ ya sege tadĩ nɔ kunda ngalu lo? De taka lambuge tadĩ va nza na make zini gunu ka? **48**Vavu, sege asi ve va nza Vura se maku inzi zora ase'n ve make.

5:42 Luk 6:30
5:43 Mar 12:31; Luk 10:27; Rom 13:9; Gal 5:14; Zak 2:8
5:44 Luk 6:27,28; Zaa 15:20; Kul 7:60; Rom 8:35; 1Ko 4:12; 1Pi 2:23
5:45 Luk 6:35; Rom 8:14
5:46 Luk 6:32
5:48 1Pi 1:16
6:4 Kol 3:23,24
6:5 Mar 11:25; Luk 18:10-14; 1Pi 1:17

Kamkajya kada nga de naguge ke

6 Ngami korɔ se, inyi na kada nga de naguge ke ta kam dege a ku dege aki sege gunu. Gunu vu, sege aki man kuba na Vura se maku inzi kem zorage ma gunu. **2**Vavu, kaznaku nz'adi nga de naguge ke vu, na ku tooyi nvale nveri ɗana dege gunu. De tura ta kam dege tadĩ va nza na make kemkuzi kunana na Zuifge tiɓo'n kamɗovoge ɓavu dege uni kadɛ̃ tara adi yoge. M'nzile sege vojyɔ nɔ kii. Yoge envi kuba na nige ko. **3**Nạ yi, kaznaku nz'adə nga de naguge ke vu, zi yi ka geli geri nga maku zi yi ka vula nzə tadɛ̃ ma gunu. **4**Tadɛ̃ va ɓa vavu yi ada nga de naguge ke lokuya. Vuri maku nz'aku nga lokuya ma, uba man ki.

Kadɛ̃ tara

(Luku 11:1-4)

5Na kaznaku nzə zijyɔ Nuɓa vu, na kinzi nza de tura ta kam dege make gunu. A yoge taari zijyɔ Nuɓa na ne taru kemkuzi kunana na Zuifge tiɓo'n zo kumu ɗovoge a ku

dege aki yoge. M'nzile sege vojyɔ nɔ kii yoge envi kuba na nige ko. **6**Na kaznaku nzə zijyɔ Nuɓa vu, anza kemkuzi na yi. Utu ta kuzi ma nạa, zijyɔ Nuɓa Vuri maku inzi lokuya ma. Ku Vuri maku nz'aku nga lokuya ma, uba man ki. **7**Na sege kaznaku nzə zijyi Nuɓa vu, na nzə nzili vojyɔ nɔ ɗoyi ma ɗi kamkonɔ va nza de nenge make yoge Zuifge gunu nzə nzili'n make gunu. A yoge nz'ozi kemge te Nuɓa wo man negi a vojyɔ vaka na nige. **8**Vavu na nzə ku tadi nza na nige make gunu, a nga nen maku sege ndigi ma, Vura se geri kite ɓavu sege ndii yo ma. **9**Sege zijyi Nuɓa va nza nen make:

Vura ze maku inzi kem zorage ma, ze zə ndigi kaɗe ri yi kunda kala.

10Taɗe ku konyɔ ɓe na yi ɗe. Ku dege tadi nga kemndigi na yi zongara va nza nɔ zora make.

11Adə ze kazene ngakusa na ze nɔ kem ndor nama.

12Naka ze zo guɗa na ze va nza zə naka'n de guɗa na ze ge make zini.

13Na nzə k'aɓe'n ze dana nga ndɔɔ dege gunu, na aɗe ze zagu kem zi de muru.

6:13 Zak 1:13

6:14 Mar 11:25, 26; Efe 4:32; Kol 3:13

6:19 Luk 12:16-21; Ebr 13:5; Zak 5:2,3

6:20 Luk 12:33; 1Ti 6:19

A konyɔ ɓe na yi, togɔ tiɓo'n kaɗe tara nda a na yi zondorge ndanyi. Amen!*

14Kaznaku sege naki taɗe kasu na dege vu, Vura se nɔ zora zini naka man sege. **15**Na kaznaku sege naki de taɗe kasuge gunu vu, Vura se naka man sege zini gunu kaznaku sege tadi man kasu dege ke ma.

Vojyɔ kinya kusa

16Kaznaku sege nz'inyi kusa vu, ta kam se nda wongɔ va nza na de tura ta kam dege make gunu. Yoge tadi ta kamge nda kala a ku dege aki'n yoge vu te inyi kusa. M'nzile sege vojyɔ nɔ kii, yoge envi kuba na nige ko. **17**Nạ yi, kaznaku nz'inya kusa vu, ningi kuɓu katu zo yi, ibo ta kami zagu. **18**Taɗe va a kozo'n dege ke ku te yi nz'inya kusa gunu. Na Vuri nen maku inzi lokuya ma, geri man. Ku Vuri maku nz'aku nga lokuya ma, uba man ki.

Lo ngamu ngakenvege nɔ zora

19Na nzə ku kuni ngakenve zongara gunu. Lo nama, ngoroge tiɓo'n kiyanzere nz'ukua ne, de ɓogoge nz'odi goto mot ni a ɓogo ni. **20**Na sege kuni ngakenvege zora

ɗa. Lo nama nderi tiɓo'n kiyanzere ukua gunu, ɓogoge oɗi goto mot ni gunu, ɓogi zini gunu. **21**A lo nama ku ngakenve na yi nda tutu ma, lo nama kemi zini nda zoni. **22**Lamba na korɔ de ya kamu. Vavu kaznaku kami nda kii'n vu, yo nz'aku lo zo kori ndanyi. **23**Na kaznaku kami nda kii'n gunu vu, kori ndanyi nda kamtulu ɗi. Na kaznaku logara maku nda kemi ma tulu vu, tulu nama ɓori man yaa! **24**De ɗoyi ase taɗe kula mot kuɓaka ziyo gunu. Yo suɓa man nǫ de ɗoyi vu taara man nǫ de gunu vu yo taara man nǫ ɗoyi, ege man nǫ. Sege nạ nzə ku taɗi kula na Nuɓa kura'n ngakenve kamnạa gunu.

6:21 Luk 12:34
6:24 Luk 16:13
6:25 Luk 10:41

Kem se ozo sege gunu

25A ni ya m'nzile sege m'ize te: Kem se ozo zo kinzi kamkaa na se, zo ngakusa na se ge, zo mane kungu gunu. Kem se ozo sege zo korɔ se, zo nga kula korɔ se gunu. Kinzi kamkaa danga ngakusa gunu ka? Korɔ de iiyaa danga ruba, gunu ka? **26**Aki yelige nɔ zora, yoge osi kiyo gunu, ujyi kiyo gunu. Yoge kuni kiyo kem waa gunu. Ku Vura se nɔ zora nz'ada yoge ngakusa ma. Gata na se ɓori danga na ne gunu wa? **27**Na, nạ ya dana se ma, keme nz'ozo yo vu, ase kine kelkade ɗoyi zo ndor kinzi kamkaa na yo wa? **28**Haɗi ya kem se nz'ozo sege a ruba wa? Aki nzijyage ma kem mɔnɔ ma kiine. Yoge teki kiine, na yoge taɗi kula gunu, siri kula gunu. **29**Na m'nzile sege, ngiya Salomǫ ma, kem kaɗe tara na yo ge ma ndanyi ma, ula ruba korɔ yo va nza nǫ ɗoyi nɔ danage make gunu. **30**Ngeli maku ɗa kem mɔnɔ kazene ma, kuli ma ɗivu ini man yo kamfeɗi navu. Kaznaku Nuɓa ula tigi ruba korɔ ngeli nama vu, yo taɗe danga tigi nama a na se gunu wa? Sege maku kunda kem zoni na se saku yaa ma. **31**Vavu kem se ozo sege gunu nạ nzə ku nzili sege te: Z'usa man ɗi? Z'ungu man ɗi? Z'ula man ruba ɗi? **32**Kuvu mot ɓundu dege zongara, nz'uli nga nage ma ndanyi. Na Vura se nɔ zora geri ngage maku sege ndigi ma ve. **33**Vu sege uli kem ɓe na Nuɓa kite tiɓo'n nga kii na yo ge ɓavu yo ada sege nga nage ma ndanyi zoni. **34**Vavu kem se ozo sege zo nga nɔ

6:30 Luk 12:28

kuli gunu, kuli zini kem yo nz'ozo yo zo nga na yo ngiya ɗi. Ngakonyɔ nɔ ndor ɗoyi so zo ndor nama.

Teki vojyɔ zo dege gunu
(Luku 6:37-42)

7 Teki vojyɔ zo dege gunu tigi ku teki vojyɔ zo se tigo. **2**A dege teki man vojyɔ zo se va nza sege nzə teki'n vojyɔ na nige make. Ozi man sege ngakozo nga na'n maku sege nz'ozi'n nga dege ke ma. **3**Hadi ya yi nz'aku ngeli maku nda kamu nonzi vu, naku ugua kemi zo kaga ɓori maku nda kami ma gunu ma wa? **4**Nzə ta'n nange ya nzə nzile'n nonzi make ize te: Nonzɔ adə m'unu ngeli zagu kami ma wa? Yi aku, kaga ɓori ma ku nda kami ma gunu wa? **5**De tura ta kamu dege, aɗ kaga ɓori ma ku nda kami ma kite zagu ɓa. Kuvu yi aku man lo kiine a kaɗ'n ngeli ma zagu kamu nonzi ma. **6**Nga nenge maku de aɗè unda kala ma, na nzə k'adi ngon bisige ke gunu. Na nzə ku taɓi kamnga na se ɗana vaɗuge gunu. Na nzə k'adi yoge gunu tigi ku t'uɓi nzage ne ku te teli zo se ku nyeti sege tigo.

7:1 Luk 6:37; Rom 14:4; 1Ko 4:5; Zak 4:11,12
7:2 Mar 4:24; Luk 6:38; Rom 2:1
7:7 Zaa 14:13, 14; Zak 1:5-8; 1Za 3:22
7:11 Zak 1:17
7:12 Luk 6:31; Rom 13:8-10; Gal 5:14
7:13 Luk 13:24; Zaa 10:7,9

Ndii nga, uli nga, ugi ta kuzi

7Ndii nga vu, adi man sege. Uli nga vu, sege teki man zoni. Ugi ta kuzi vu, tii adi man sege. **8**A de nen maku nde nga ma enve man, de nen maku nz'ula nga ma teki man zoni, de nen maku nz'ugua ta kuzi ma tii adi man yo. **9**Gunu vu, na ya dana se ma, kaznaku ngon yo nde yo kura vu, adə man koso wa? **10**Gunu vu kaznaku nde yo kanze vu, na ya dana se ma adə man yo ngakua wa? **11**Vavu, sege maku sege de kemkasuge maku sege geri lo kada nga kiige ngon se ge ke ma. Hadi ya Vura se nɔ zora adə man yaa gunu de nenge make ku nzə ndi yo ngage ma wa? **12**Vavu nga nenge ma ndanyi ku sege ndigi a ku dege tadi adi sege ma, sege tadi adi yoge zini. A nga nage ma ya nzuvojyɔ ɓala'n va, mbete na de kozo nzu Nuɓa zini ɓala'n va ma.

Ta kuzi ziyo

13Anzi ta kuzi nɔ saku, a ta kuzi nɔ kaɓa ma, ta ɗovo kaɓe lo korkonyɔ nɔ zondorge aɓa yaa. Dege yaa anzi ta ɗovo nama. **14**A ta kuzi nɔ kaɓe lo kajya ma saku yaa, ta ɗovo ma uɓa dege. Dege finyi ɗi aki ta ɗovo nama.

Kaga tiɓo'n kanu nige

15 Ngami korɔ se a de kozo nzu nɔ zasorige. Yoge uli ruba ndara vinya alusuge nz'idi'n bal se, na kem ni ma, yoge soso nɔ tuzu ngage. **16** Sege geri man yoge a kanu nige ma. De nzə teki kanu fofofire ta kaga modɔ ve? De nzə teki kanu mbatisage ta kaga ngara ve? **17** Vavu kaga kiige ndanyi nz'anu kamu kaga kiige, na kaga kasuge nz'ani kamu kaga kasuge. **18** Kaga nɔ kii ase kanu kamu kaga kasu gunu. Kaga nɔ kasu ase kanu kamu kaga nɔ kii gunu. **19** Kaga nenge maku ani kamu nɔ kii gunu ma, ugi man yoge ndanyi ini man kamfedi. **20** Vavu a kanu nige ma ya sege geri man yoge ma. **21** Nọ dege nzə nzili ma te: Vuraɓe, Vuraɓe. Yoge ndanyi anzi man kem ɓe nɔ zorage gunu. Na yi adɛ nga nen maku Vura ma nɔ zora ndigi ma ɓavu anza tutu. **22** Kem ndor nage ma dege yaa nzili man ma te: Vuraɓe, Vuraɓe, ze z'ozo vojyɔ zo ri yi ne gunu wa? Z'ɗiko nzili turage zo ri yi ne gunu wa? Z'tadɛ nga kuzukadɛge yaa zo ri yi ne gunu wa? **23** Kuvu m'nzile man yoge m'ize te: Ma m'geri sege kite gunu ɗone. Deri zagu kot ma, sege de anzə ngamu nzuvojyɔge.

7:15 Luk 6:26; 2Pi 2:1; 1Za 4:1; Tee 16:13; Kul 20:29
7:16 Luk 6:44; Zak 3:12
7:18 Luk 6:43
7:21 Zaa 13:13; Rom 2:13; Zak 1:22; 1Za 3:18
7:22 Luk 10:20; 1Ko 13:1-3
7:23 Luk 13:25-27

De kamkajya yog de vonvo ne

(Luku 6:47-49)

24 Vavu, de nen maku wo vojyɔ na m'ge, ku yo tadɛ nga nige vu, titi nạa yog de kamkajya ne. Yo ɔyi kuzi na yo zo koso. **25** Nzii yedi ne, mane vaa ula taka lo, nyele ine ne. Yoge vivi kuzi ma. Vu kuzi ma iso gunu, a undi ngira ni zo koso. **26** De nen maku wo vojyɔ na m'ge, ku yo tadɛ nga nige gunu vu, titi nạa yog de vonvo ne. De nama inzi va nza de nen make ku ɔyi kuzi zo wa make. **27** Nzii yedi ne, mane vaa ula taka lo, nyele ine ne. Yoge vivi kuzi ma vu, kuzi ma iso ne. Yo tuzu sukusuku. **28** Lomaku Zezu adɛ vojyɔ taa mavu, ngira ngakozo na yo unda ngalu vaka dege ma. **29** Kuvu yo nz'ozo nga nza nzu de konyɔ ɓe make, de* ɓala nzuvojyɔge ozi ta nga nage ma kite gunu.

7:24 Zak 1:22-25
7:28 Mar 1:22; Luk 4:32; Zaa 7:46
8:2 Luk 5:12

Zezu ajya de zaa

(Mark 1:40-45, Luku 5:12-16)

8 Lomaku Zezu ziti zagu zo kongo mavu, vaka dege uni gidi yo. **2** Kuvu de zaa nọ ɗoyi dɛ iso ɗana yo boro yo, nzile yo te: Vuraɓe yi ndigi

vu, tadɛ korɔ ma ku iikudɔ. **3**Zezu ula zi yo odo'n yo vu nzile te: M'ndigi ko, kori ii na kudɔ. Tazini na dɩvu yo ajya'n meti zaa na yo. **4**Zezu nzile yo te: Wo, na ku nzile vojyɔ ni de ke gunu. Na aɓe a ozo kori de retizoge ke. Ada kada nyara maku Moyizi nzile vojyɔ ni kite ma ɓavu nda ngakozo'n a na nige.

Kunda kem zoni na de ɓori na de kudu dɔɔge nɔ ku unu zo de kudu dɔɔge kamde doyi

(Luku 7:1-10)

5Lomaku Zezu anza kem ɓe ɓori nɔ Kapernaum mavu, de ɓori na de kudu dɔɔge nɔ Rom maku unu zo de kudu dɔɔge kamde doyi ma aɓe bal yo. **6**Yo zijyɔ Zezu nzile te: Vuraɓe, de tadɛ kula na ma nda ngara bal ma ma. Yo niyi ve ku korɔ yo nz'onyɔ yaa.

7Zezu nzile yo te: M'aɓe man a kajya yo.

8Vu de ɓori na de kudu dɔɔge nzile te: Vuraɓe, ma m'ase a ku yi anza kemkuzi na ma gunu. Na yi nzile kamvojyɔ doyi dɩvu, ajya man de tadɛ kula na m'ma. **9**A ma, ma m'inzi mot nzu de konyɔ ɓe, de kudu dɔɔ na m'ge inzi mot nzu ma. M'nzile nɔ ke m'ize: Aɓe! Vu yo aɓe ne. M'nzile nɔ nɔ de ke m'ize: De ta! Vu yo dɛ ne. M'nzile ɓeri na ma ke m'ize: Tadɛ nga nen ma! Vu yo tadɛ ne.

8:4 Mar 5:43; Luk 4:41; 17:14

10Lomaku Zezu wo vojyɔ nama vu, muru unda ngalu yo. Yo nzile vojyɔ de nenge make ku nz'uni gidi yo ma te: M'nzile sege vojyɔ nɔ kii, kunda kem zoni nɔ ɓori nen ma, ma m'aku ta kem ngon Izrayelge gunu. **11**M'nzile sege dege yaa ɓi man ka teki kaza, ka kiso kaza dɩi man. Yoge inzi man ta dava kusa nga yog Abraham ge, Izaki tiɓo'n Zakoɓ kem ɓe nɔ zorage. **12**Na, ini man ngon kem ɓe kaga kamtulu. Lo nama, kaage, nderi ngangage nda man tutu.

13Zezu nzile de ɓori na de kudu dɔɔge make ku unu zo de kudu dɔɔge kamde doyi make te: Aɓe, ndigi man ki zoni va nza ku yi taka'n kem ni make. Kuvu Nuɓa ajya de tadɛ kula na yo ma kem nzakaza nama dɩ.

8:11 Mal 1:11; Luk 13:29
8:12 Luk 13:28

Zezu ajya de metige vaka ne

(Mark 1:29-34, Luku 4:38-41)

14Zezu anza kemkuzi na Piyer. Yo aku kaa Piyer nɔ niye nda ngara nzə tadɛ meti korɔ kuma nɔ ɓori. **15**Zezu odo zi yo dɩvu, meti korɔ

kuma ma inya yo. Yo ɓi taru kuvu nzə taɗe kula nz'ada yo. **16**Teki zotogiri vu, dege ɗii'n vaka dege nɔ ku nzili turage inzi kemge bal Zezu. Yo ɗiko nzili turage ma vojyɔ nɔ tar yo ne ɗi kuvu ajya de metige ndanyi. **17**Yo taɗe va a ku vojyɔ maku Nuɓa nzile nzu de kozo nzu Nuɓa Izayi nzile ma tele vojyɔ kii, yo nzile te:

Yo unu korɔ togo gunu na ze ge
kuvu yo ito meti na ze ge.
(Izayi 53:4)

Kunu gidi Zezu togo yaa
(Luku 9:57-62)

18Na, lomaku Zezu aku vaka dege yaa ndaki gidi yo tutu mavu, yo ada ta ɗovo a kaɓe tuna mane danga kanọ. **19**De* ɓala nzuvojyɔ nọ ɗoyi aɓe bal yo nzile te: De ndazə nga dege ke, loge ma ndanyi ku aɓe man tutu ma m'unu man gidi.

20Zezu nzile yo te: Mulage inzi'n goto na nige, yelige nɔ zora inzi'n kuzi na nige. Na Ngon De inzi'n lo a kula zo yo tutu a kaɗe'n kau gunu.

21Nọ de ndazə nga na yo ge nzile yo te: Vuraɓe, adə ma ta ɗovo a ku m'aɓe ma m'tuvu baa ɓa.

8:18 Mar 4:35
8:20 Mar 2:10
8:29 Mar 1:24; Zaa 2:4; 2Pi 2:4

22Vu, Zezu nzile yo te: Unu gidi ma, inya de kuage ku tuvi kua na nige.

Zezu ndanga nyele nɔ ɓori
(Mark 4:35-41, Luku 8:22-25)

23Lomaku Zezu nosi kem topo mavu, de ndazə nga na yo ge uni gidi yo. **24**Dar ɗivu nyele ɓori ɓi zo mane danga ma, bangla mane ɓi goɗɔ zo topo ma. Vu Zezu nzə toɗɔ ve. **25**De ndazə nga na yo ge aɓi bal yo, a turi yo vu nzili te: Vuraɓe, ajya ze tu! Zə z'ua!

26Yo nzile yoge te: Haɗi ya sege nzə ɓeli va wa? Kunda kem zoni na se saku yaa. Kuvu yo ɓi taru, ndanga nyele tiɓo'n mane danga ma, vu lo uza sir.

27Muru unda ngalu de nage ma vu yoge nzile te: De nen ma nạ ka ya, nyelege yog mane dangage woyi tar yo wa?

Zezu ajya dege zog ziyo nɔ ku nzili turage inzi kemge
(Mark 5:1-20, Luku 8:26-39)

28Zezu teki tuna mane danga kanọ zongara na dege nɔ Gadara. Kuvu davla nọge zog ziyo nzili turage inzi kemge teki dana zokaɓuge tini tar yo. Ngalu nige ake yaa de ase kam kunu ɗovo nama gunu. **29**Kuvu yoge nzə nzili nzu nɔ ɓori'n te: Ngaɗi ya nda

dana zige nạa wa, Zezu Ngon Nuɓa? Yi ɗe danene a tele kam ze zagu kite ɓavu ndor ni ase wa? **30**Mot ɓundu vaɗuge vaka'n nz'usi nga nzə deri'n kuɗa'n ɗa. **31**Nzili turage ma uki naka nza Zezu nzili te: Kaznaku yi ndigi ɗiko ze vu, ula'n ze ku z'anza kem ɓundu vaɗu nage ma. **32**Yo nzile yoge te: Aɓi na! Yoge teki a anzi kem vaɗuge ma. Tazini maɗi vu, mot ɓundu vaɗu nage ma ndanyi ɓii taru ɗa ngodege zo dingiri mane danga ma, tisi kam mane ma uai ne. **33**De kulu vaɗuge ma anyi aɓi kem ɓe ɓori. Lo nama, yoge ozi bal vojyɔge ma ndanyi so'n zo de zo ziyoge maku nzili turage inzi kemge kite ma. **34**Kuvu de kem ɓe ɓorige ma ndanyi teki tini ta Zezu. Lomaku yoge aki yo mavu, yoge uki naka nza yo ku te ɓi zagu zongara na nige.

Zezu ajya de niyi

(Mark 2:1-12, Luku 5:17-26)

9 Zezu nosi kem topo, alu mane danga kuvu aɓe kem ɓe ɓori na yo. **2**Lo nama, dege uni de niyi ɗii'n bal yo, de ma nda zo dira. Lomaku Zezu aku kunda kem zoni na nige mavu, nzile de niyi make te: Ukua kori togo ne, ngon ma. Naki taɗe kasu na yi ge ko.

8:34 Luk 5:8; Kul 16:39
9:2 Zaa 16:33; Luk 7:48
9:3 Zaa 10:33
9:4 Luk 6:8; Zaa 2:25
9:8 Luk 7:16; Zaa 15:8; Kul 4:21
9:11 Luk 5:30; Gal 2:15

3Kuvu, de* ɓala nzuvojyɔ nọge nzə nzili nạa vojyɔ dana nige te: De nen ma nzə najya Nuɓa.

4Zezu geri kalve na nige vu nzile te: Haɗi ya kalve nɔ kasuge ndayi va kem se wa? **5**Nọ nanga ɗa ya togo yaa a nzile te: Naki ki zo taɗe kasu na yi ge ko, gunu vu a nzile te: Ɓi taru ku nzee? **6**Na, taɗe ku sege geri ku Ngon De inzi'n togɔ zongara a naka taɗe kasuge. Kuvu, yo nzile de niyi make te: Ɓi taru, unu ngesi na yi ku aɓe kemkuzi na yi. **7**Davla ma ɓi ne, aɓe kemkuzi na yo. **8**Na, lomaku vaka dege aki va ma, muru unda ngaluge kuvu yoge uni kaɗe tara adi Nuɓa maku ada togɔ dege ke ma.

Zezu ɓɔro Matiyo

(Mark 2:14-17, Luku 5:27-32)

9Lomaku Zezu nzə deri mavu, yo aku davla nọ ri yo ya Matiyo inzi kemkuzi kuba lambu. Yo nzile yo te: Unu gidi ma. Kuvu yo ɓi unu gidi yo. **10**Kaz nọ vu, Zezu inzi ta dava kusa nga kemkuzi na Levi. Vu, vaka de taka lambuge yog de taɗe kasuge ɗii ne. Yoge inzi ta dava kusa nga yog Zezu ge tiɓo'n de ndazə nga na yo ge. **11**Lomaku Farizinyege* aki va mavu, yoge nzili de ndazə

nga na yo ge ke te: Hadi ya de ndazə nga dege ke maku nzə ndaza sege nga ma nz'usi'n nga yog de taka lambuge yog de tade kasuge wa?

12Vu, Zezu wo yoge vu nzile yoge te: De nage maku korɔge onyɔ yoge gunu ma, ndigi de damu meti gunu. De metige di ya ndigi yo. **13**Na, aɓi a alive zo vojyɔ nama:

Ma m'ndigi kemnzaa na m'ndigi ngaretizo gunu. *(Oze 6:6)*

A, ma m'ide a ɓɔro de zosuruge gunu, na a de tade kasuge ku inyi kalve na nige nɔ kitege zagu.

Dege zijyi Zezu zo vojyɔ kinya kusa

(Mark 2:18-22, Luku 5:33-35)

14Kuvu de ndazə nga na Zaa ge dii bal Zezu vu nzili te: Hadi ya ze, ze Farizinyege* di ze z'inya kusa kamkonɔ, na de ndazə nga na yi ge inyi kusa gunu wa?

15Zezu nzile yoge te: Ngaɓa niye inzi ta danage ma, ɓiya nige asi kinzi wongɔge gunu, gunu ka? Na ndorge ogi kide ku adi man ngaɓa niye ma, ɓavu yoge inyi man kusa. **16**De ase kunu ta ruba jya kuru'n kam ruba konɔ gunu. Gunu vu, ta ruba jya ma teli man ta ruba konɔ ma, vu kamteli ni ɓori man yaa jyane. **17**De ase todi ɓuru fofofire kem guru nɔ konɔ gunu. Gunu vu, guru ma riya man ɓuru fofofire ma nopɔ man kuvu guru ma semi man. Na de nzə todi ɓuru fofofire nɔ jya kem guru nɔ jyage, ɓavu zi ziyoge ne ndayi kiine.

9:13 Luk 19:10; 1Ti 1:15
9:14 Luk 18:12
9:15 Zaa 3:29; Kul 13:2,3

Zezu ajya niye kuvu turu ngon manda kamkua

(Mark 5:21-43, Luku 8:40-56)

18Lomaku yo nzə nzile ta yoge vojyɔ ma va madi vu, ngare na Zuifge de ne. Yo iso dana boro yo, yo nzile te: Ngon ma nɔ niye ua jyagmasini. Na yi de ku, unda zi yi zo yo ku inzi kamkaa ne. **19**Zezu ɓii ne, yo tiɓo'n de ndazə nga na yo ge aɓi gidi yo. **20**Lo nama divu, niye nọ korɔ yo nz'onyɔ ne, meti masu tade yo kọda kem ɓal ɓu zo ziyo de ka gidi Zezu odo ta ruba na yo. **21**A yo nzile kem yo da te: Kaznaku m'odo ruba na yo divu Nuɓa ajya man ma.

22Zezu tele korɔ yo aku yo vu, nzile te: Ukua kori togo ne, ngon ma nɔ niye, kunda kem zoni na yi ajya ki ko. Vu Nuɓa ajya yo kem nzakaza ni madi.

23Zezu anza kemkuzi na ngare mavu, kemkuzi ma,

9:18 Mar 5:23
9:20 Mar 3:10; Luk 6:19
9:22 Zaa 16:33; Mar 10:52; Luk 7:50

yo aku de too nvale kovɔge yog de vakage nzuge uza nz̲i̲i. **24** Yo nzile yoge te: Teki kaga zagu, a ngon niye ma ua gunu, na yo nzə todɔ vuka. Kuvu yoge nzə tibi yo. **25** Na, lomaku ɗiki'n vaka dege zagu kaga ma vu, yo ukua zi yo vu ngon niye ma ɓi taru. **26** Vojyɔ nga nama ku tadɛ nga ma damu zongara ndanyi.

Zezu ajya de kamndokoge tiɓo'n de anzə kugua vojyɔ

27 Zezu nzə deri vu, de kamndokoge zog ziyo nz'uni gidi yo. Yoge nzili nzu nɔ ɓori'n te: Tadɛ ze kemnzaa tu, ngon Daviti!

28 Lomaku yo anza kuzi mavu, de kamndokoge ma aɓi bal yo. Zezu nzile yoge te: Sege taki kem ni ku ma m'ase tadɛ nga nen ma vuka wa?

Yoge ndigi tutu te: He̲, Vuraɓe.

29 Kuvu yo odo kamge vu nzile te: Tadɛ na sege va nza sege undi'n kem se zoni make. **30** Kamge tee ne. Kuvu Zezu mbenze yoge te: Ngami kiine ku de ɗoyi geri bal ni gunu. **31** Na yoge teki aɓi ne, a nzili vojyɔ na yo damu zongara nama ndanyi. **32** Lomaku yoge nz'aɓi mavu, dege ɗii'n de anzə kugua vojyɔ bal Zezu, de ma nzili tura inzi kem yo. **33** Lomaku yo ɗiko nzili tura mavu, de anzə kugua vojyɔ ma umbamiri kugua vojyɔ. Muru unda ngalu vaka dege ma, vu yoge nzili te: De aku ta nga nɔ̲ va nen ma kite zongara nɔ Izrayel gunu. **34** Vu Farizinyege* nzili te: Yo ɗiko nzili turage togɔ na ngare nzili turage ne.

9:24 Kul 20:10; Zaa 11:11-14; 1Ko 11:30; 1Te 4:13-16
9:25 Luk 7:14
9:26 Mar 1:28; Luk 4:14,37
9:27 Mar 10:47
9:28 Kul 14:9
9:31 Mar 7:36

Modoge vaki gunu

35 Zezu nzee damu kem ɓe ɓorige ndanyi yog ngon ɓege. Yo nz'ozo nga kemkuzi kunana na Zuifge, ozo Vojyɔ nɔ Kii nɔ kem ɓe na Nuɓa, ajya de metige ndanyi yog de niyige. **36** Lomaku yo aku vaka dege mavu, aku kamkala nige a de nage ma kɔro tadɛ yoge yaa togo nige tigo. Yoge inzi va nza vinya alusu nenge maku de kulu nige tigo make. **37** Kuvu yo nzile de ndazə nga na yo ge ke te: Kiyo ma kem mege ma vaka yaa, na de tadɛ kulage vaki gunu. **38** Vavu, zijyi Vuraɓe Kuɓaka kiyo maku ula'n de tadɛ kulage kem kiyo na yo ma.

9:33 Mar 2:12
9:36 Mar 8:2
9:37 Zaa 4:35; Luk 10:2

Zezu ula de ndazə ngage ɓu zo ziyo

(Mark 6:7-13, Luku 9:1-6)

10 Zezu ɓəro de ndazə nga na yo ge ɓu zo ziyo. Ada yoge togɔ a ɗiko'n nzili kasuge, a kajya'n de metige ndanyi yog de niyige. **2**Aku ri ngonkula nɔ ɓu zo ziyoge ma ya nen ma: Takite de, Simǫ, maku nzə ɓəri yo Piyer ma, yog nonzɔ yo, Andre ne, Zaki ngon Zebede yog nonzɔ yo Zaą ne. **3**Filipige, yog Bartelemi ne, Tomas yog Matiyo de taka lambu ne, Zaki ngon Alfe yog Tade ne. **4**Simǫ Zelot yog Zudas Iskariot de maku ɗaɓa Zezu ma. **5**Zezu ula dege ɓu zo ziyo ojyo yoge nzile te: De nenge maku yoge Zuifge gunu ma, na nzə k'aɓi ka bal ge gunu. Sege anzi kem ɓe ɓori nɔ zongara nɔ Samari gunu. **6**Na sege aɓi ka bal vinya alusu nɔ Izrayelge maku ndomi ma. **7**Aɓi, a ozi vojyɔ nzili sege te: Kem ɓe nɔ zorage ndete ko. **8** Ajyi de metige, turi de kuage, tadi ku korɔ de zaage iikuɗa, ɗiki nzili turage. Adi sege vukadi, sege zini adi vukadi. **9** Na nzə k'uni lər gunu, kenve gunu, wala ngon ɓeli kem ɓɔlo mbɔɔ na se gunu. **10** Na nzə k'uni ɓɔlo kaɓe mbaa gunu, wala zo ruba ziyo, wala takra, wala goro gunu, a de tade kula enve ngakusa na yo. **11**Kaznaku a anzi kem ɓe ɓori wala ngon ɓe saku vu, zijyi vojyɔ de nen make ku ase kukua se bal yo ma. Inzi bal yo ɗi sinyi teki aɓi ne. **12**Kaznaku a anzi kemkuzi nǫ ɗoyi vu, sege taki kuɓaka kuzi ma. **13**Kaznaku kuzi nama ase kukua se bal yo vu, kortogo na se ɗe zoni. Na kaznaku ase gunu vu, kortogo na se tele ɗe bal se. **14** Kaznaku de ukua sege bal yo gunu wala de wo vojyɔ na se gunu vu, teki zagu kemkuzi nama gunu vu kem ɓe ɓori nama. Undi luru nza se ne. **15** M'nzile sege vojyɔ nɔ kii, ndor teki vojyɔ vu, togo man yaa a na de ɓe ɓori nage ma danga man na dege nɔ zongara Sɔdɔm tiɓo'n Gomər. **16** Woyi na! M'ula sege va nza vinya alusuge make dana sosoge. Inzi kamkajya'n va nza ngakuage make, inzi kemnzaa ne nza derege make. **17**Ngami korɔ se kii'n a dege, a yoge uli man sege zi de teki vojyɔ ku t'undi man sege veni ne kemkuzi kunana na Zuifge. **18**Dege aɓi man sege bal de

10:1 Mar 3:13-15; Luk 4:36
10:4 Mar 14:10; Kul 1:16
10:5 Luk 9:52; Zaa 4:4-9; Kul 8:5,25
10:9 Luk 22:35
10:10 1Ti 5:18
10:14 Mar 6:11; Luk 9:5; Kul 13:51
10:15 2Pi 2:6; Zud 1:1:7; Kul 17:31; 1Za 4:17
10:16 Luk 10:3; Kul 20:29; 1Ko 14:20
10:17 Mar 13:9; Kul 5:40
10:18 Kul 25:24-26

konyɔ ɓege, bal ngarege a ri ma. Aɓi man sege a ku sege uminazu ɗanage, ɗana de nenge maku yoge Zuifge gunu ma zini. **19** Na kaznaku uli sege zige vu, kem se ozo sege gunu a nzile te kamkajya ɗi ya ze z'aɗe man vojyɔ wa. A kem nzakaza nama ɗivu, adi man sege vojyɔ a nzile. **20** A sege ya nz'aɗi vojyɔ gunu na, Nzili Vura se maku inzi kem se ma ya nz'aɗe vojyɔ. **21**Nǫ de ɗaɓa man nonzɔ yo ɓavu dege tali man yo, vura ngono taɗe man ngon yo va. Ngonge ɓii man a kege de kojyɔ nige, yoge taɗi man a tale nige. **22**Dege ndanyi suɓi man sege a ri ma. De nen ma ukua togo'n sinyi zoɗutu ni vu, Nuɓa ajya man yo. **23**Na kaznaku dege taɗi sege ngakonyɔge kem ɓe ɓori nama vu, anyi aɓi kem nǫ. M'nzili sege vojyɔ nɔ kii, sege aɓi man kem ɓe ɓorige nɔ zongara Izrayel damu man ta kite gunu vu, Ngon De ɗe man. **24**De ndazə nga ɓori danga zo de maku nzə ndaza yo nga ma gunu. Ɓeri ɓori danga zo kuɓaka yo gunu. **25**Ase ku de ndazə nga inzi va nza de make ku nzə ndaza yo nga make, ɓeri inzi va nza kuɓaka yo make. Kaznaku de ɓɔro kuɓaka kuzi ma Belzebul* vu, de unda ri nǫ kasu yaa zo de kemkuzi na yo ge gunu wa. **26**Vavu nạ nzə ku ɓeli yoge gunu. Ngage ma ndanyi ku nda lokuya ma, teki man lokare. A nga nenge ma ndanyi ku dege nzə ngami lokuya ma, dege geri man mot ni. **27**Vojyɔ maku m'nzile sege kamtulu ma, nzili kamkaza. Vojyɔ maku woyi nvi se ne ma, ini nvere ni zo kuzi ge. **28**Nạ nzə ku ɓeli dege maku nzə tali zạkorɔ dege ma gunu, yoge asi tale nzili korɔ de gunu. Na, sege ɓeli de nen maku nzə tale nzili ku nz'ine korɔ de kamfedi nɔ anzə kua. **29**Dege nzə ɗaɓi'n giroge ziyo a kalkulu ɗoyi gunu ka? Na kaznaku kemndigi na Vura se ne gunu vu, nɔ nǫ ɗoyi iso ngara gunu. **30**Nuɓa tazu zini vaka vele ngaa zo se ge ndanyi. **31**Vavu nạ nzə ku ɓeli gunu, a gata na se togo yaa danga na giroge vakane. **32**Vavu de nen maku nzə nzile vojyɔ na ma kaga ɗana dege ma, ma zini m'nzile man vojyɔ na yo ɗana Vura ma maku inzi zorage ma. **33**De nen maku nzə negi vojyɔ na ma ɗana dege ma, ma zini m'negi man

10:20 Luk 12:11,12
10:21 Mar 13:12
10:22 Zaa 15:21; Mar 13:13; Luk 21:19; Tee 2:10
10:23 Luk 17:30
10:24 Zaa 13:16
10:25 Mar 3:22
10:26 Mar 4:22; Luk 8:17
10:28 Ebr 10:31
10:30 Luk 21:18; Kul 27:34
10:32 Rom 10:9
10:33 Mar 8:38; 2Ti 2:12

* Belzebul: Ri nɔ ɓi bal dege nɔ Kana tiɓo'n dege nɔ Fenisi ku yo Ture de tura.

vojyɔ na yo ɗana Vura ma maku inzi zorage ma. **34**Taki kem ni ku sege te m'iɗe'n kortogo zongara gunu. M'ito kortogo ya m'iɗe'n gunu, na m'ito kuya kau. **35**A ku, ma m'iɗe

a kine vojyɔ kiyi kem nạa dana ngon davla yog vura yo ne, ngon niye yog kɔ yo ne, niye kaɗe yog kaa yo nɔ niye ne.

36De kemkuzige ɗi ya teli man zanga na kuɓaka kuzi ma. *(Mise 7:6)*

37De nen maku taara vura yo yog kɔ yo ne danga ma vu, ase ma gunu. De nen maku taara ngon yo nɔ davla wala nɔ niye danga ma vu ase ma gunu. **38**Kaznaku de unu kaga desi na yo gunu, unu gidi ma gunu vu, yo ase ma gunu. **39**De nen maku enve kajya a na ngiya ɗivu, ugua man zoni mɔnɔ, na de nen maku ugua zo kinzi kamkaa na yo mɔnɔ a na ma ma enve man. **40**De nen maku ukua sege bal yo ma ukua ma, na de nen maku ukua ma bal yo mavu ukua de nen maku ula ma ma. **41**De nen maku ukua de kozo nzu Nuɓa bal yo a yo de kozo nzu Nuɓa ma enve man kuba na de kozo nzu Nuɓa. De nen maku ukua de zosuru bal yo a yo de zosuru ma enve man kuba na de zosuru. **42**De nen maku ada mane riyo kem jyele ɗoyi ɗi nọ de ke dana ngon saku nenge ma a yo de ndazə nga na ma vu, enve man kuba ni. M'nzile sege vojyɔ nɔ kii, de na ma kuba na yo semi man gunu.

10:37 Luk 14:26
10:38 Luk 14:27
10:39 Zaa 12:25
10:40 Gal 4:14; Luk 9:48; Zaa 12:44
10:42 Mar 9:41; Kul 10:4; Ebr 6:10

Zezu nz'aɗe vojyɔ na Zaạ Baptis

(Luku 7:18-35)

11 Zezu ada kojyo de ndazə nga na yo ge ke zog ɓu zo ziyo tako. Kuvu yo ɓi lo nama a kaɓe a ndaza nga dege ke, a kozo vojyɔ dege ke kem ɓe ɓori na nige. **2**Vu, Zaạ maku nda kanga ma wo vojyɔ taɗe kula na Kris. Ula'n yo de ndazə nga na yo ge zog ziyo. **3**Yoge zijyi yo vojyɔ nzili te: Yi ma ya nz'iɗe nen ma wa, z'aku ta ta nọ de wa? **4**Zezu taka tele vojyɔ nzile yoge te: Nga nen maku sege woyi ne ku sege aki ma, aɓi a nzili vojyɔ ni Zaạ Baptis ke. **5**De kamndokoge nz'aki lo, de niyige nzə nzi ne. M'taɗe ɓavu korɔ de zaage iikuɗa, de nvi ɓoɗɔge nz'oyi lo. De kuage turi ne, dege nz'ozi Vojyɔ nɔ Kii de naguge ke. **6**Kornyele nda a na

11:3 Zaa 11:27; Ebr 10:37
11:5 Luk 4:18,19

de nen maku iso kem tadɛ̀ kasu gunu a na ma, a kemtogo na yo ma. **7**Lomaku yoge nz'aɓi ma, Zezu umbamiri nzile vojyɔ na Zaa̱ Baptis vaka dege ke, te: Ngadi ya sege aɓi kaku ni dana kuuvu ma? Aki tuwa maku nyele nzə vivi yo ka nene ka nene ma ve? **8**Na, nga di ya sege aɓi kaku ni? Aki davla maku ula ruba kiiɓada ma ve? Aki, dege maku nz'uli ruba kiiɓada ma, nz'inzi kemkuzi na ngarege. **9**Na ngadi ya sege aɓi kaku ni wa? De kozo nzu Nuɓa wa? Hɛ̱, m'nzile sege, yo ɓori yaa danga de kozo nzu Nuɓa. **10**A yo maku ɓali vojyɔ na yo kem Mbete Nuɓa nzili te:

Aku, m'ula man ngonkula na ma dani.
Yo tamu man dovo na yi dani. *(Malasi 3:1)*

11M'nzile sege vojyɔ nɔ kii, dana dege maku niyege ojyi yoge ma, de no ɓori yaa nɔ danga Zaa̱ Baptis tigo. Na, de nen maku saku yaa kem ɓe nɔ zorage ma di ɓori danga yo. **12**Ko̱da kem ndor na Zaa̱ Baptis sinyi teki'n kazene, dege uki kem ɓe nɔ zorage togo ne. De zo togoge ndigi kanza tutu togo ne. **13**Vu, de kozo nzu Nuɓa ge ndanyi tiɓo'n nzuvojyɔ ozi vojyɔ Nuɓa sinyi Zaa̱ dɛ̀ ne. **14**Na, kaznaku sege ndigi taka kem vojyɔ nama vu, yo Eli ya dɛ̀ man. **15**De nen maku nvi yo ndatu a ko'n lo vu, yo wo. **16**De di ya nzə m'ozo'n ngon jyage wa? Yoge titi ngonge maku inzi hala ɓarage ku nzə ɓɔri ɓiya nige nzu nɔ ɓori'n make. **17**Yoge nzili te:

Ze zə too sege nvale kovɔ vu, sege ɔzi gunu.
Ze zə z'udu̱ paa kukua ndɔ vu sege osikaa gunu.

18Vu, Zaa̱ dɛ̀e ne vu usa nga gunu, ungu mane gunu. Yoge nzili te: Nzili tura inzi kem yo. **19**Ngon De dɛ̀ ne. Yo nz'usa nga, nz'ungu mane. Yoge nzile te: Aku de nen ma nz'aleve zo ngakusa di, zo nga kungu di. Yo ɓiyakudə̀ de taka lambuge yog de tadɛ̀ kasuge. Na ngon kamkajyage ozi ku kamkajya ma nga no̱ zosuru.

Zezu tine zo ɓe nɔ ɓorige maku inyi tadɛ̀ kasu na nige nɔ kitege zagu gunu ma

20Kuvu Zezu umbamiri ndere zo ɓe ɓori nenge maku yo tadɛ̀ nga kuzukadɛ̀ge yaa ndanyi kem ni ma. Yo tadɛ̀ va a yoge inyi kalve na nige nɔ kitege zagu gunu. **21**Yo nzile te: Nga kamkala dɛ̀ man zo yi, ɓe ɓori nɔ Korazi̱! Nga kamkala dɛ̀

11:9 Luk 1:76
11:10 Zaa 3:28; Mar 1:2; Luk 7:27
11:13 Luk 16:16
11:14 Luk 1:17; Zaa 1:21
11:15 Mar 4:23; Luk 14:35; Tee 2:7
11:18 Luk 1:15
11:21 Mar 6:45; Luk 9:10; Zaa 1:44; Kul 12:20

man zo yi, ɓe ɓori nɔ Betsaida! Kaznaku dege tadi tigi nga kuzukadɛge kem ɓe ɓori nɔ Tir tiɓo'n ɓe ɓori nɔ Sidɔ va nza ku tadi bal se make tigi vu, de ɓe nige inyi tigi kalve na nige nɔ kitege zagu, kɔda ko. Yoge uli tigi ruba kudu ku inzi tigi kamviti. **22**Gunu vu, m'nzile sege: Ndor teki vojyɔ vu, teki man vojyɔ zo se ɓori ne danga man na Tir tiɓo'n Sidɔ. **23**Na yi ɓe ɓori nɔ Kapernaum, osi man moti sinyi taru zora wa? Ɔ, ɔ, teli man ki ka ngara sinyi aɓi man dana de kuage. Kaznaku nga kuzukadɛge maku tadi bali ma, tadi tigi Sɔdɔm vu, ɓe ɓori nama nda tigi ta kem kazene. **24**Gunu vu, m'nzile sege ndor teki vojyɔ vu, teki man vojyɔ zo yi danga man nɔ zongara nɔ Sɔdɔm.

Kadɛ kau na dege maku ɔri ko ma

25 Kem ndor nage ma, Zezu nzile te: M'ndovu ki, yi Baa, Vuraɓe nɔ zora tiɓo'n nɔ zongara. M'ndovu ki, a ngage maku uya zagu de kamkajya ke yog de geri ngage ku ada ngonge ke di ma. **26**Kine Vura nda va ɓa a ku, yi ngiyi ya ndigi ne. **27** Vura ula ngage ndanyi zi ma. Vura Ngon kala'n di ya geri Ngon yo, Ngon kala'n di ya geri Vura yo tiɓo'n de nen maku Ngon ma ndigi kozo yo Vura ke ma. **28**Sege maku ɔri ko ma, di bal ma a ngakito kaa maku iti ma, vu m'ada man sege lo kadɛ kau. **29**Uni zuku na ma zo se ku ndazi ma, a ma de zokezi, de kemriyo. Vavu sege envi man lo kadɛ kau na nzili se ge. **30**A kito zuku nama onyɔ gunu, ngakito na ma ɔko ve.

11:25 Luk 22:42; Zaa 11:41
11:27 Zaa 3:35; 10:15
11:29 Zaa 13:15; Fil 2:5; 1Pi 2:21; 1Za 2:6
11:30 1Za 5:3
12:2 Luk 13:14; Zaa 5:10
12:5 Zaa 7:22,23

Zezu yo kuɓaka ndor kadɛ kau

(Mark 2:23-3:6, Luku 6:1-10)

12 Kem ndor nage ma, Zezu unda teki kem mege tenyi ndor kadɛ kau. Ɓɔ tadɛ de ndazə nga na yo ge kuvu yoge nzə zayi zo tenyi ma nz'usi di. **2**Vu Farizinyege* aki yoge vu nzili te: Aku, de ndazə nga na yi ge nzə tadi nga nen maku ogi tadɛ ni zagu ndor kadɛ kau ma!

3Vu, Zezu nzile yoge te: Sege tazi kem Mbete Nuɓa gunu, nga maku Daviti tadɛ lomaku ɓɔ tadɛ'n yo yog dege maku nz'aɓi se ma, gunu ka? **4**Yo a anza kemkuzi Nuɓa ku usa kura maku ozi dana Nuɓa ma. Yo tiɓo'n de nage ma asi kusa ni gunu. Dege ngami a na de retizoge kalge ne di. **5**Wala sege tazi kem mbete nzuvojyɔ

gunu, nga maku de retizoge tadi kemkuzi Nuɓa ndor kade kau ma? Yoge ali zo nzuvojyɔ kem ndor kade kau yoge tadi vu vojyɔ tigo zo ge make. **6**Na m'nzile sege, nga nọ ɓori danga kuzi Nuɓa ogo lo nene ma. **7**Wala sege geri kamvojyɔ nama ve:

Ma m'ndigi kemnzaa na
m'ndigi ngaretizo gunu.
(Oze 6:6)

Kaznaku nda tigi va vu, sege teki tigi vojyɔ zo de nenge maku vojyɔ tigo zo nige ma gunu. **8**A, Ngon De di ya kuɓaka ndor kade kau.

9Yo ɓi lo nama a anza kemkuzi kunana na Zuifge. **10**Kuvu davla nọ inzi tutu ma zi yo niyi ve. Dege maku inzi se ma zijyi Zezu te: Adi ta ɗovo a kajya'n de ndor kade vu wa? Yoge ndigi kodo yo.

11Vu, Zezu nzile yoge te: Wala nọ de dana se ma, kɔ vinya alusu na yo ɗoyi di ku iso goto ndor kade kau. Vu wozi man yo teki man kaga gunu wa? **12**Gata na de togo danga na kɔ vinya alusu tara nange! Va ya dege adi ta ɗovo a tade'n kii ndor kade kau.

13Kuvu yo nzile davla make te: Sura zi yi. Yo sura zi yo vu tele nda kiine nza nọ make. **14**Farizinyege* teki a ooyi nạa zo yo a tale yo.

12:10 Mar 3:2; Luk 11:54
12:11 Luk 14:5

Nuɓa suru de a tade kula

15Na, lomaku Zezu wo vojyɔ nama vu deri zagu lo nama. Vaka dege uni gidi yo, yo ajya de metige ndanyi. **16**Yo mbenze yoge konyo'n te nzili ri ni de ke gunu. **17**Yo tade va a ku vojyɔ maku Nuɓa nzile nzu de kozo nzu Nuɓa Izayi nzile ma tele vojyɔ kii. **18**Yo nzile te:

Aku de tade kula maku
m'suru yo ma ya.
Yo maku m'taara yo kii'n
ma ya,
yo ma ya kem ma tade
kornyele a na yo ma.
M'unda man nzili korɔ ma
zo yo,
ku ine man nvere teki vojyɔ
na ma mot ɓundu dege ke.

19Yo t'ukua man ta nạa yog de ne gunu, t'ugua man kuu gunu.

De wo man nzu yo kamɗovo gunu.

20Yo nganya man tuwa nen maku namba ma gunu.

Mes nen maku fedi nda tar ni kem lamba yo tale man gunu.

Yo tade man va di sinyi a ku yo za'n ɗɔɔ teki vojyɔ.

21Mot ɓundu dege undi kemge zo yo. *(Izayi 42:1-4)*

12:14 Mar 3:6; Luk 6:11; Zaa 5:18
12:18 Zaa 3:34

Zezu yog Belzebul ne

(Mark 3:20-30, Luku 11:14-26)

22Kuvu dege ɗii'n yo de
nǫ nzili tura inzi kem yo.
De ma kam yo ndoko ve
ugua vojyɔ gunu. Zezu ajya
yo vu de kamndoko ma aku
lo, ugua vojyɔ. **23**Muru unda
ngalu vaka dege ma ndanyi
vu nzili te: Davla nen ma
Ngon Daviti gunu wa?

24Na, Farizinyege* woyi
vojyɔ nama vu nzili te: De
nen ma nzə ɗiko nzili turage
togɔ na Belzebul* ngare na
nzili turage ne.

25Vu, Zezu geri kalve na
nige vu nzile yoge te: Mot
ɓe nenge ma ndanyi ku ɓii
a kege ngiyage ɗivu, nz'aɓi
tuzu. Ɓe ɓorige ndanyi wala
kuzige ndanyi ɓii a kege
ngiyage, ɗivu yoge asi nda
dana kuɗa gunu. **26**Kaznaku
Ture* ɗiko Ture vu, yo nz'ege
korɔ na yo ngiya ɗi. Vavu, ta
ma nange ya mot ɓe na yo
nzə nda'n dana ni nz'uɗa wa?
27Kaznaku nzə m'ɗiko nzili
turage togɔ na Belzebul*'n
vu ngon se ge nzə ɗiki zo ri
nǫ ne? A ni ya ngiyage ɗi teli
man de teki vojyɔ na se ge.
28Na, kaznaku m'ɗiko nzili
turage zo ri Nzili Nuɓa'n
vu, kem ɓe na Nuɓa ɗee bal
se ko. **29**Wala, ta nange ya
de nz'anzə'n kemkuzi na de
nene maku togo yaa ma nzə
sa'n nga kemkuzi na yo ge
wa? Ukua de togo ma uza
ɓa, gunu ka? Kuvu yo sa na
nga kemkuzi na yo ge. **30**De
nen maku ze sini gunu ma
ege ma ko. De nen maku zə
kuna sini nǫa gunu ma yo sila
kem ni ko. **31**A ni ya m'nzile
sege m'ize te: Nuɓa naka man
dege zo taɗe kasuge ndanyi,
zo najya vege ndanyi. Na de
nen maku najya Nzili vu yo
naka yo gunu. **32**De nen maku
nzile vojyɔ kasu zo Ngon De
vu Nuɓa naka man yo. Na de
nen maku najya Nzili Nzaa
vu, Nuɓa naka man yo gunu.
Kem ndor nǫ kazene wala
kem ndor nage maku nz'iɗe
ma, Nuɓa nzə naka yo gunu.
33Kaznaku kaga nɔ kii vu,
kanu ni ii man kuɗa. Kaznaku
kaga nɔ kasu vu, kanu ni asu
man, dege nzə geri kaga a
kanu ni. **34**Mot kaa pitoge!
Sege de kasuge, ta nange ya
sege nzə nzili'n vojyɔ nɔ kiige
wa? A, nga nen maku ɗoso
kem de ma ya nzə teki tar yo
ma. **35**De nǫ kii nzə teki'n nga
nɔ kiige lo ngamu kenve na
yo nɔ kii. De kasu nzə teki'n

12:24 Mar 3:22
12:27 Kul 19:13
12:30 Mar 9:40; Luk 11:23
12:31 Mar 3:28,29; Luk 12:10
12:32 Mar 10:30; Luk 20:34, 35; Efe 1:21; Ebr 6:5
12:33 Luk 6:43,44
12:34 Luk 6:45

* Belzebul: Ri nɔ ɓi bal dege nɔ Kana tiɓo'n dege nɔ Fenisi ku yo Ture de tura.

ngakasuge lo ngamu kenve na yo nɔ kasu. **36**Na m'nzile sege: Ndor teki vojyɔ vu, dege teki man mot vojyɔ zasorige ma ndanyi ku nzə teki targe ma kaga. **37**Vavu, a vojyɔ nɔ tar se ya Nuɓa ɓɔro man sege de zosuruge, a vojyɔ nɔ tar se ya yo teki man vojyɔ zo se.

Ngakozo na de kozo nzu Nuɓa Zonas

(Luku 11:29-32)

38Kuvu de* ɓala nzuvojyɔ nǫge yog Farizinyege* uni vojyɔ nzile te: De ndazə nga dege ke, zə ndigi ku tadɛ̀ ngakozo ku z'aku. **39**Vu yo taka tele vojyɔ nzile te: Ngon jyage nǫ kundakasuge tiɓo'n de kamvakage nz'uli ngakozo. Adi man yoge ngakozo na de kozo nzu Nuɓa Zonas ma dɨ. **40**A, Zonas inzi kem kanze ɓori ndor muta, kamkaza muta. Ngon De zini nda man va ndor muta, kamkaza muta mot ngara nɔ kii. **41**Vavu, de kem ɓe ɓori Ninivge ɓii man ndor teki vojyɔ vu, vojyɔ ukua man ngon jyage. Nda man va a vojyɔ maku Zonas ozo yoge ma, yoge inyi kalve na nige nɔ kitege zagu ko. Aku nɔ danga na Zonas inzi nene ma. **42**Vavu ngare nɔ niye nɔ zunu ɓe ɓi man ndor teki vojyɔ vu, vojyɔ ukua man ngon jyage. Nda man va a yo ɓi zodʉtu zongara ya dɛ̀ koo kamkajya na Salomǫ. Aku nɔ danga na Salomǫ inzi nene ma. **43**Kaznaku nzili nɔ nyedɨ teki zagu kem de vu, nz'aɓe bal vuu manege. Nz'ula lo kadɛ̀ kau vu aku gunu. **44**Kuvu yo nzile te: M'tele m'aɓe man kemkuzi nene maku m'teki zagu tutu ma. Yo dɛ̀e vu dɛ̀ enve kemkuzi nda vukadɨ, tisi kem ni ve, tami kem ni ve. **45**Kuvu yo aɓe ne a sa nzili nɔ kasuge zog kalmbakadɛ̀ tadɛ̀ kasu na nige danga yo zagu. Yoge dɨi anzi kemkuzi ma inzi tutu. Kuvu zodʉtu kinzi na de ma togo yaa danga nɔ kite ma zagu. Nda man va zini a kundakasu na ngon jyage.

12:37 Zak 3:2
12:38 Zaa 2:11; Mar 8:11,12; Luk 11:16; Zaa 2:18; 1Ko 1:22
12:39 Luk 11:29
12:45 2Pi 2:20

Kɔ Zezu yog nonzɔ nige

(Mark 3:31-35, Luku 8:19-21)

46Lomaku Zezu nz'adɛ̀ ta vojyɔ vaka dege make mavu, kɔ yo yog nonzɔ nige dɛ̀ dàyi kaga dà. Yoge nz'uli lo a nzile yo vojyɔ. **47**Nǫ de nzile yo te: Aku, kɔ yi yog nonzige dàyi kaga ma. Nz'uli lo nzile ki vojyɔ.

48Vu Zezu taka tele vojyɔ ma ta de ma nzile te: Kɔ ma ya nǫ? Nonzɔ ma ge ya nage?

12:46 Luk 1:43; Zaa 2:1,2, 12; Kul 1:14; 1Ko 9:5; Gal 1:19

49 Yo ula zi yo ka bal de ndazə nga na yo ge vu nzile te: Aku kɔ ma yog nonzɔ ma ge. **50** Vavu de nen maku taɗe kemndigi na Vura ma ne maku inzi zora mavu, de nama ya nonzɔ ma, nimi ma tiɓo'n kɔ ma.

Vojyɔ zori na de kosi kiyo

(Mark 4:1-20, Luku 8:4-15)

13 Kem ndor na'n ma ɗivu, Zezu teki zagu kemkuzi na yo a inzi kazu mane danga ɗa. **2** Vaka dege kunina kazu yo yaa vu yo nosi kem topo. Vaka dege ma ndanyi ɗayi zo dingiri. **3** Yo nzile yoge vojyɔ zo ngage yaa zori ne. Nzile te: Aku, de kosi kiyo teki nz'aɓe kosi. **4** Lomaku nz'osi mavu, nǫ kiyo ma teki iso beri ɗovo. Yelige ɗii uni usi ne. **5** Vu, nǫ teki iso zo woriokoso lo ma ngara yaa tigo tutu. Tazini ma ɗivu teki ko, zongara ma ɔli gunu. **6** Vu, kaza uɗu ɗivu, rugu yo vu nz'utu zagu ngira ni anza ngara gunu. **7** Vu, nǫ teki iso dana moɗɔge. Moɗɔge teki vu anzi naa nzar zoni. **8** Vu, nǫ teki iso zongara nɔ kii. Yo anu ne: Kanu ni kamde ɗoyi, nɔ nǫ wonyə muta, nɔ nǫ wonyə ɗoyi zo ɓu. **9** De nen maku nvi yo nda tutu a koo'n lo vu, wo.

12:50 Zaa 15:14
13:2 Luk 5:3

10 De ndazə nga na yo ge aɓi bal yo, nzili te: Haɗi ya nz'aɗe yoge vojyɔ zori'n ɗi wa? **11** Zezu taka tele vojyɔ nzile te: A ku adi sege a geri'n vojyɔ nɔ lokuya nɔ kem ɓe nɔ zorage. Na adi yoge gunu. **12** De nen maku nga na yo ndatu ma, adi man yo nǫ zoni ku vaka man. Na de nen maku nga na yo tigo ma, taki man nga nen maku nda zi yo ma zagu. **13** A ni ya nzə m'nzile yoge vojyɔ zori ne. Va a ku lomaku nz'aki lo vu, ize aki lo gunu. Lomaku yoge nz'ooyi lo vu, ize woyi lo gunu, geri kam ni gunu.

14 Vavu, vojyɔ maku de kozo nzu Nuɓa Izayi nzile ma tele vojyɔ nɔ kii te:

Sege woyi man lo kiine, na geri man kamvojyɔ ma gunu.

Sege aki man lo kiine na sege aki man nga gunu.

15 A keme vaka de nenge ma togo ve.

Yoge uti nvi nige zagu, yoge uti kamuge nąa zagu tigi

ku aki kamuge ne wala woyi nvige ne ku geri kam ni kemege

ku teli korɔge ka bal ma a ni ku m'ajya yoge.

(Izayi 6:9-10)

16 Zezu nzə nzile ka kite ɗi te: Kam sege aku ngage,

13:11 1Ko 2:10,14; Kol 1:27; 1Za 2:20,27
13:15 Zaa 12:40; Kul 28:26, 27; Rom 11:8

kornyele nda a na se. Nvi sege wo lo kornyele nda a na se! **17**M'nzile sege vojyɔ nɔ kii, vaka de kozo nzu Nuɓa ge yog de zosuruge ndigi kaku ngage maku sege nz'aki ma, vu yoge aki gunu. Yoge ndigi koo ngage maku sege nz'ooyi ma, vu yoge woyi gunu. **18**Vavu, woyi na mot vojyɔ zori na de kosi kiyo ma. **19**Kaznaku nǫ de wo vojyɔ nɔ zo kem ɓe na Nuɓa ku geri kam ni gunu vu, de muru ɗee ɗe aɗe nga maku osi kem yo ma zagu. Nama ya kiyo nen maku de osi beri ɗovo ma. **20**Kiyo nen maku de osi zo woriokoso ma ya de nen maku wo vojyɔ. Vu taka tazini kornyelege. **21**Vu ngira ni tigo. Yo ɗa dana ni uɗa gunu, kaznaku ngakonyɔ gunu vu nga kamkala ɗee a vojyɔ nama vu, tazini ma ɗivu yo iso man kem taɗe kasu a kemtogo na yo. **22**Kiyo nen maku de osi dana moɗɔge ma ya, de nen maku wo vojyɔ. Vu kalve nɔ zongara nene tiɓo'n tura nɔ zo ngakenve utu zo vojyɔ ma. Vu vojyɔ ma anu kamu gunu. **23**Na kiyo nen maku de osi zongara nɔ kii ma ya, de nen maku wo vojyɔ ma, vu geri kam ni. Yo anu kamu, ɗoyi anu kamde ɗoyi, nǫ wonyə muta, nɔ nǫ wonyə ɗoyi zo ɓu.

13:17 Zaa 8:56; Ebr 11:13; 1Pi 1:10-12
13:22 1Ti 6:9,10, 17
13:24 Mar 4:26,30

Vojyɔ zori nɔ zo makua tenyi

24Yo ozo yoge nǫ vojyɔ zori nǫ. Nzile te: Kem ɓe nɔ zorage nda nza de nen make ku osi kiyo nɔ kii kem mege na yo make. **25**Vu lomaku dege ndayi kamtoɗɔ mavu, zanga yo ɗe osi makua tenyi dana tenyi ma. Kuvu ugua zo yo kaɓe. **26**Lomaku ngakiyoge ma teki ku anu kamu ma, makua tenyi ma teki ɗa zini. **27**Vavu, ɓerige na kuɓaka kuzi ma nzili yo te: Vuraɓe, osi kiyo nɔ kii ka ya kem mege na yi ma gunu ka? Na makua tenyi nen ma ɓi ka nanga?

28Yo nzile yoge te: Zanga ma ya taɗe nga nama.

Vu ɓerige ma nzili yo te: Ndigi ku z'aɗe yo zagu wa?

29Vu yo nzile te: Ǫ, ǫ, nzə m'ɓele ve tigi ku nz'aɗi makua tenyi maku aɗi kamnąa yoge tenyi nɔ kii'n tigo. **30**Inyi yoge ku ɓori zi ziyoge'n sinyi aki'n ta ndor kugua tenyi. Ndor kugua tenyi vu, m'nzile man de kugua tenyige make m'ize

te: Ugi makua tenyi ma kite nz'uzi ve a rugu zagu. Na, ku sayi tenyi ma kem waa na ma.

Vojyɔ zori nɔ zo kam mutard tiɓo'n kamfulu

(Mark 4:30-32, Luku 13:18-21)

31 Yo nzile yoge nǭ vojyɔ zori nǭ. Nzile te: Kem ɓe nɔ zorage nda va nza kam mutard make ku de nǭ unu osi kem mege na yo make. **32** Yo saku yaa danga kamkiyoge ma ndanyi. Kaznaku teki vu, yo ɓori yaa danga nviyikanvage vu tele kaga. Kuvu yelige ndanyi nɔ taru ɗii inzi geme nige. **33** Yo nzile yoge nǭ vojyɔ zori nǭ te: Kem ɓe nɔ zorage nda va nza kamfulu make ku niye unu ma. Yo uya kem kaɗu ɓori nduzuge muta sinyi yoge ndanyi wu make. **34** Zezu nzile vojyɔ nage ma zori'n ɗi ndanyi vaka dege make. Yo nz'aɗe yoge vojyɔ zori'n ɗi. **35** Va a ku vojyɔ maku Nuɓa nzile nzu de kozo nzu Nuɓa tele vojyɔ kii nzile te:

M'tee man tar ma m'aɗe man vojyɔge zori ne.

M'ine man nvere nga
nenge maku nda lokuya
kǭɗa lo kumbamiri taɗe
zongara ma. *(Paage78:2)*

13:31 Luk 17:6
13:33 Gal 5:9
13:34 Zaa 16:25
13:35 Rom 16:25, 26; 1Ko 2:7; Efe 3:9; Kol 1:26

Zezu nz'aɗe mot vojyɔ zori nɔ zo makua tenyi

36 Kuvu Zezu ɗiko vaka dege ma zagu vu anza kuzi. De ndazə nga na yo ge aɓi bal yo nzili te: Aɗe ze mot vojyɔ zori nɔ zo makua tenyi ma kem mege ma.

37 Yo taka tele vojyɔ nzile te: De nen maku osi kamkiyo nɔ kii ma ya Ngon De. **38** Mege ma ya zongara ma, kamkiyo nɔ kii ma ya de nenge maku kem ɓe na Nuɓa ndaa na nige ma. Makua tenyi ma ugua nzuba ngon na de muruge. **39** Zanga dege maku osi makua tenyi ma ya Ture de tura*. Ndor kugua tenyi ma ya zoɗutu ndorge. De kugua tenyige ma ya ngonkula na Nuɓa ge. **40** Va nza ugi'n makua tenyi ini'n feɗi ma, zoɗutu ndorge vu nda man va zini. **41** Ngon De ula man ngonkula na yo ge. Yoge aɗi man de nenge ma ndanyi ku taɗi ɓavu ɓiyage nige isi kem taɗe kasu ku ngami nzuvojyɔ gunu ma zagu kem ɓe na yo. **42** Ini man yoge kamfeɗi navu. Lo nama kaage, nderi ngangage nda man tutu. **43** Kuvu de zosuruge teli man va nza kaza make kem ɓe na Vura nige. De nen ma nvi yo ndatu a ko'n lo vu wo.

13:38 Zaa 8:44; 1Za 3:10
13:39 Tee 14:15

Vojyɔ zori nɔ zo lo ngamu kenve tiɓo'n kamnga

44Kem ɓe nɔ zorage nda va jyane nza lo ngamu kenve make ku de uya kem mege ma. Nǫ de teki zoni vu, unu uya ka kite. Yo aɓe kornyelege a ɗàɓa nga na yo ge ndanyi vu a ndigo mege nama. **45**Kem ɓe nɔ zorage nda va jyane nza de ɗàɓa nga make ku nz'ula kamnga nɔ kiige make. **46**Kaznaku aɓe a aku nǫ ku gata ni ɓori yaa vu, aɓe ɗàɓa nga na yo ge ndanyi vu ndigo kamnga nama.

Vojyɔ zori nɔ zo daɓire

47Kem ɓe nɔ zorage nda jyane va nza daɓire make ku de nzə taɓu kam mane danga a kukua'n mot mara kanzege ndanyi make. **48**Kaznaku ɗòso kuvu, de kula kanzege ma ozi ɗii'n beri mane. Yoge inzi kuvu nzə sayi kanze nɔ kiige ma nzə tuli kem siga kuvu nzə sili nɔ kasuge ma mɔnɔ. **49**Nda man va zoɗùtu ndorge. Ngonkula na Nuɓa ge ɗii man a kiyi de kundakasuge zagu dana de zosuruge. **50**Ini man yoge kamfeɗi navu. Lo nama, kaage, nderi ngangage nda man tutu.

51Zezu nzile yoge te: Geri kam nga nage ma ndanyi ma ve?

13:44 Fil 3:7,8

13:55 Luk 3:23; Zaa 6:42

13:57 Zaa 6:61; Luk 4:24; Zaa 4:44

Yoge nzili yo te: Hę, Vuraɓe.

52Vu, yo nzili yoge te: Nda man va a na de* ɓala nzuvojyɔ nenge maku teli de ndazə nga nɔ kem ɓe zorage make. Nda va nza kuɓaka kuzi make ku nz'aɗe nga nɔ jyage tiɓo'n nga nɔ kɔnɔge zagu kemkuzi ngamu kenve na yo make.

De kozo nzu Nuɓa nɔ ku dege tuki talu yo gunu

53Lomaku Zezu aɗe vojyɔ zori nage ma tako mavu, ugua zo yo kaɓe. **54**Yo aɓe kem ɓe maku togo tutu ma, a inzi kem ni. Yo ndaza yoge nga kemkuzi kunana na Zuifge vu, muru unda ngalu dege zo vojyɔ ma yoge nzili te: Yo ɓi'n kamkajya nenge ma tiɓo'n nga kuzukaɗe nenge ma ka nanga? **55**Ngon na de koyi kuzige ma gunu wa? Kɔ yo ya Mari gunu wa? Zaki, Zozef, Simǫ yog Zudə ge ma nonzɔ nige gunu wa? **56**Nimi nige ndanyi ogi dana zige ma gunu ka? Naku nga nage ma ndanyi ma yo ɓi'n ka nanga? **57**Nda yoge va nza nga kugua nza dege make. Kuvu Zezu nzile yoge te: Dege nz'egi tukua talu de kozo nzu Nuɓa kem ɓe kojyɔ yo ɗi, dana de na yo ge ɗi. **58**Kuvu yo taɗe

nga kuzukaɗege yaa gunu lo nama a anzə taka kem na nige.

Ngare taɗe ɓavu aɗi dan zo Zaa̱ Baptis

(Mark 6:14-29, Luku 9:7-9)

14 Kem ndor nage mavu, ngare Herod wo vojyɔ na Zezu. **2**Yo nzile de taɗe kula na yo ge ke te: Zaa̱ Baptis maku turu dana de kuage ma ya! A ni ya yo ase'n taɗe nga kuzukaɗe nenge ma.

3Kuvu Herod ukua Zaa̱, uza yo ine kanga a Herodias, niye na nonzɔ yo Filipi. **4**Vu Zaa̱ nzile yo te: Adi ki ta ɗovo a taka yo niye ne gunu. **5**Herod ndigi tale yo, vu nzə ɓele vaka dege ma a yoge aki Zaa̱ vu yo de kozo nzu Nuɓa. **6**Dege nzə taɗi vaka ndor kojyɔ na Herod. Ngon Herodias nɔ niye ɔzi ɗana dege maku ɓɔro yoge ma. **7**Korɔ Herod nyele yaa kot yo, ovu te nga nen ma ɗi nzə nde mavu, n'ada yo. **8**Kɔ yo suu yo kuvu aɓe a nzile te: Adə ma dan zo Zaa̱ Baptis kem pambla sembe. **9**Nga nde ma ada wongɔ ɓori ngare make. Na̱ a kovu na yo ma tiɓo'n dege maku ɓɔro yoge ma, ada nzu yo a kada nga ni. **10**Yo ula no̱ de a kujya mindi Zaa̱ kuzi kanga ma. **11**Ɗii'n dan zo yo kem pambla sembe ɗe adi ngon niye make kuvu aɓe'n a ada kɔ yo ke. **12**De ndazə nga na Zaa̱ ge ɗii uni nunu yo a tuvi ne. Yoge aɓi a nzili vojyɔ ni Zezu ke.

14:1 Mar 8:15; Luk 3:1,19; Kul 4:27; Luk 9:7-9
14:3 Luk 3:19,20
14:12 Kul 8:2
14:19 Mar 8:6; Luk 9:16; Kul 2:42; 1Ko 10:16; 1Ti 4:4

Zezu ada ngakusa dege ke zog dubu minyə

(Mark 6:30-44, Luku 9:10-17, Zaa̱ 6:1-15)

13Lomaku Zezu wo vojyɔ nama vu, yo ɓi kem topo lo nama a kaɓe dana kuuvu kaga ɗa. Lomaku vaka dege woyi vojyɔ na yo mavu, teki zagu kem ɓe ɓorige uni gidi yo nzage ne. **14**Lomaku Zezu teki zagu kem topo mavu, aku vaka dege yaa. Yo aku kamkala nige vu ajya de metige. **15**Teki zotogiri vu, de ndazə nga na yo ge aɓi bal yo nzili yo te: Lo nen ma dana kuuvu ka, na nzakaza deri yaa ko. Inya vaka dege maku aɓi kem ɓege ku a ndigi ngakusage.

16Vu Zezu nzile yoge te: Yoge asi kaɓe gunu. Sege ngiya se adi yoge ngakusa.

17Vu yoge nzili yo te: Kura minyə ɗi ya nda nen ma tiɓo'n kanzege ziyo.

18Yo nzile yoge te: Ɗii'n ma yoge tiyo. **19**Ada nzu yo vaka dege make te inzi zo ngeli. Yo unu kura minyə tiɓo'n kanzege ziyo. Unu kam yo ka taru zora

adɛ̀ tar nɔ kii zoni. Za kurage ma kem nạa kuvu ada de ndazə nga na yo ge ke, yoge kiyi vaka dege make. **20**Yoge ndanyi usi ne kemege ɗuu ne. Kuni ndiki nige maku nda ma saayi ɗòso kee ɓu zo ziyo. **21**Dege maku usi nga ma davlage zog ase dubu minyə. Lo nama yoge tazi niyege yog ngonge gunu.

Zezu nzə nzee zo mane
(Mark 6:45-56, Zaạ 6:16-24)

22Tazini madi vu, Zezu ndanga de ndazə nga na yo ge te nosi kem topo. Nzile yoge te aɓi kite ɗana ni tuna mane kanọ ɓavu te n'inya vaka dege ma. **23**Gidi ni maku inya'n yoge mavu, yo nosi zo kongo kaga ɗa a zijyɔ Nuɓa. Teki zotogiri vu yo inzi kala'n ɗi nama. **24**Vu, topo ma teki dana mane ɗa ko. Bangla mane nzə sungua topo ma, a nyele maku nzə tadɛ̀ yoge ma. **25**Teki sɔɔ nzakaza nɔ ndori mavu, Zezu nz'aɓe ka balge. Yo nzə nzee zo mane danga ma. **26**Lomaku de ndazə ngage aki yo lo nzee zo mane mavu, yoge ɓeli yaa vu nzili te: Nga nama nzili de ka! Yoge nz'ugi kuu ɓelege.

27Tazini madi vu Zezu nzile yoge te: Uki korɔ se togo ne! Ma ka nạ nzə ku ɓeli gunu.

14:23 Luk 3:21
14:26 Luk 24:37
14:27 Kul 23:11; Luk 1:13,30; Kul 18:9; Tee 1:17

28Piyer taka tele vojyɔ tar yo nzile te: Vuraɓe, kaznaku yi ka vu, nzile ku m'aɓe ka bali zo mane ma. **29**Yo nzile te: Ɗe!

Piyer teki zagu kem topo ma nzə nzee zo mane nz'aɓe'n ka bal Zezu. **30**Vu, yo aku nyele maku nz'ine yaa mavu, ɓele tadɛ̀ yo. Lomaku yo umbamiri kanza mane mavu, nzile nzu yo nɔ ɓori'n te: Vuraɓe, ajya ma tu!

31Tazini ma ɗi vu Zezu ula zi yo ukua yo, vu nzile yo te: Kunda kem zoni na yi saku yaa, hadi ya negi ve wa? **32**Yoge nosi kem topo vu, nyele teki ta kine. **33**De nenge maku inzi kem topo ma bori Zezu nzili te: Yi Ngon na Nuɓa kine. **34**Lomaku yoge ali mane danga mavu, teki zongara nɔ Zenezaret. **35**Lomaku dege nɔ lo nama geri a Zezu mavu, yoge uli ngonkulage damu zongara nama ndanyi. Kuvu yoge ɗii'n de metige ndanyi bal yo. **36**Yoge uki naka nza yo ku te adə negi ta ɗovo ku te n'odi ta ruba na yo ɗi. Kuvu yo ajya dege ma ndanyi ku odi yo ma.

Nga nɔ kiige tiɓo'n nga nɔ zosanguge
(Mark 7:1-13)

14:33 Mat 4:3

15 De* ɓala nzuvojyɔge yog Farizinyege* nɔ

kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem aɓi bal Zezu. **2**Yoge nzili te: Hadi ya de ndazə nga na yi ge ali zo nzuvojyɔ na kavla zige wa? Na, yoge ibi zige gunu vu nz'usi nga.

3Zezu taka tele vojyɔ nzile yoge te: Hadi ya sege nz'ali zo nzu Nuɓa zagu a nzuvojyɔ mot kaa sege di wa? **4**Vu, Nuɓa ada nzu yo nzile te:

Tukua talu vuri yog kɔ yi ne. *(Tekikaga 20:12, Teltazu 5:16)*

De nen maku ɓaza vura yo tiɓo'n kɔ yo vu, sege teki vojyɔ kua zo yo. *(Tekikaga 21:17, Tamungage 20:9)*

5Na sege nzili te: De nen maku nzile vura yo ke wala kɔ yo ke te: Nga kada nyara. M'tade nga kada nyara a dəjya'n ki. **6**Vavu de nama tukua man talu vura yo gɔ, kɔ yo zini gunu. Sege inyi nzu Nuɓa zagu va nza na make a vojyɔ nga mot kaa na se ge. **7**De tura ta kam dege, vojyɔ maku Izayi ozo zo se ma vojyɔ kii. **8**Yo nzile te:

Vaka de nenge ma nz'idi bal ma targe'n di,
yoge nzə tuki talu ma ndara targe'n di,
na keme nige nda kudane da ka bal ma.

15:4 Efe 6:2

9Lovaɓa ya yoge nzə tuki talu ma,
a ngira ngandazə na nige maku nz'ozi dege ke ma,
nzuvojyɔ na dege ka.
(Izayi 29:13)

10Lomaku yo ɓɔro vaka dege mavu, Zezu nzile yoge te: Woyi ku geri kam ni. **11**Nga nɔ kanza ta de ma, tade de nga zosangu* gunu. Na nga nen maku nzə teki ta de ma nga nama ya nzə tade de zosangu'n* ma.

12Kuvu de ndazə nga na yo ge aɓi bal yo, nzili yo te: Vojyɔ maku Farizinyege* woyi ma, ugua yoge giki ne ma geri a ni ve?

13Yo taka tele nzile te: Vura ma nɔ zora nz'ade man ngakiyo nenge ma ndanyi ku ngiya osi gunu ma. **14**Inyi yoge: De kamndokoge ya nz'uki nąa ta bara. Kaznaku de kamndoko ukua ta bara de kamndoko ke vu, isi man zi ziyoge'n ndanyi kem goto.

15Piyer taka tele vojyɔ nzile yo te: Ade ze kamvojyɔ zori nama.

16Vu, Zezu nzile te: Sege zini, geri ta kam ni gunu wa? **17**Sege geri ta kam nga nenge ma ndanyi ku nz'anza ta dege ku nz'aɓe kemge ma gunu. Kuvu nzə teki zagu kem de ma.

15:9 Kol 2:20-22
15:11 Kul 10:14,15
15:14 Rom 2:19; Luk 6:39

18Na, nga nenge maku nzə teki tar dege ma ɓii kemge. Nga nage ma nzə taɗe de zosangu* ne. **19**A, nga nɔ ngalu de ya nzə teki'n kalve nɔ kasuge, vojyɔ tale dege, kamvaka, ndiga taru, ɓogo, kumanazu nɔ zasorige, koso gidi dege. **20**Nga nage ma ya nzə taɗi nga zosangu* de ke ma. Na, kusa nga anzə kibo zi de'n ma, nga nama ada de nga nɔ zosangu* gunu.

15:18 Luk 6:45; Zak 3:6
15:19 Gal 5:19-21
15:20 Rom 14:14
15:24 Rom 15:8

Kunda kem zoni na niye nɔ Kanạ

(Mark 7:24-30)

21Zezu ɓi lo nama aɓe zongara nɔ ɓe ɓori nɔ Tir tiɓo'n Sidọ. **22**Kuvu niye nọ inzi zongara nɔ Kanạ aɓe bal yo nzile yo vojyɔ nzu nɔ ɓori'n te: Vuraɓe, Ngon Daviti. Taɗe ma kemnzaa tu! Nzili tura inzi kem ngon ma nɔ niye taɗe yo bala gunu.

23Vu yo taka tele vojyɔ tar yo gunu. De ndazə nga na yo ge aɓi bal yo, uki naka nza yo nzili te: Ɗiko yo zagu a kuu maku nzə t'ugua gidi zige ma.

24Vu, yo taka tele nzile te: Nuɓa ula ma a vinya alusu nɔ Izrayelge ma ɗi ku semi ma.

25Vu, yo ɗee a boro yo nzile te: Vuraɓe, ɗ̀ajya ma tu!

26Vu, yo taka tele nzile te: De ase kunu kura na ngonge taɓu kada ngon bisige ke gunu.

27Niye ma nzile te: Kine, Vuraɓe na, ngon bisige zini nz'usi vuru nga nenge maku nzə tiso mot dava kusa nga na kuɓaka nige ma.

28Kuvu, Zezu taka tele nzile yo te: Niye, kunda kem zoni na yi ɓori yaa. Taɗe ku nda na va nza ku yi ndigi make. Vu, Nuɓa ajya ngon yo nɔ niye ma kem nzakaza nama ɗi.

Zezu ada ngakusa dege ke zog dubu sɔɔ

(Mark 8:1-10)

29Zezu ɓi lo nene aɓe kazu mane danga nɔ Galile. Yo nosi zo kongo aɓe a inzi zoni. **30**Vaka dege yaa ɗii bal yo. Yoge ɗii yog de nza niyige, de kamndokoge, de anzə kugua vojyɔge. De zi niyige yog vaka de meti nɔ nyarage. Yoge ɗii'n yoge ɗ̀ana Zezu, yo ajya yoge. **31**Kuvu muru unda ngalu dege lomaku aki'n de anzə kugua vojyɔge lo kugua vojyɔ, zi de niyige ndayi kiine, de nza niyige nzə nzi kiine, de kamndokoge nz'aki lo. Yoge uni kaɗe tara adi Nuɓa na ngon Izrayelge ke. **32**Zezu, ɓɔro de ndazə nga na yo ge vu nzile te: Kam ma nzale vaka dege ma ve, a z'inzi se kọɗ̀a kem ndor

muta ma. Yoge aki ngakusa gunu. Ma m'ndigi kinya nige kaɓe ɓɔge gunu. Nzə m'ɓele ve tigi ku isi kamkili ɗovo tigo.

33De ndazə nga na yo ge nzili te: Zə z'enve kura ka nanga ɗa ya, dana kuuvu nene ma ɓavu nzə ɗuu vaka de nenge ma?

34Zezu nzile yoge te: Kura na se ma nange?

Yoge nzili te: Kalmbakaɗe kuvu ngon kanzege tutu.

35Yo nzile vaka dege make te inzi ngara. **36**Yo taka kura nɔ kalmbakaɗege ma tiɓo'n kanzege ma kuvu aɗe tar yo zoni. Za kurage ma kem nąa, ada de ndazə ngage make a kiyi vaka dege make. **37**Yoge ndanyi usi ne kemge ɗuu ne. Ndikini maku nda ma sayi ɗoso gere kalmbakaɗe. **38**Dege maku usi nga ma davlage zog dubu sɔɔ. Lo nama yoge tazi niyege yog ngonge gunu. **39**Gidi ni maku inya vaka dege ku aɓi mavu, yo nosi kem topo kuvu aɓe kem ɓe zongara nɔ Magadą.

Dege nzə ndi ngakozo

(Mark 8:11-13)

16:1 Kul 4:1

16:3 Luk 12:54-56

16:6 Luk 12:1

16 Farizinyege* yog Sadusinyege* aɓi bal Zezu a ndɔɔ yo. Yoge ndi yo ku te taɗe ngakozo nǫ ku ɓi zora adə negi.

2Vu yo nzile yoge te: Kaznaku teki zotogiri vu, sege nzili sege te: Lo ii man kuɗa, a kamra maku ake ma. **3**Zolo vu, sege nzili sege te: Kazene ma, nzii eɗi man, a kamra maku ake wɔswɔso ma. De tura ta kam dege! Sege geri ngakozo nɔ kamra, na sege asi geri ngakozo nɔ kem ndor nenge ma gunu. **4**Ngon jyage nɔ kundakasu nenge ma tiɓo'n kamvakage ya nz'uli ngakozo. Dege adi man yoge ngakozo na de kozo nzu Nuɓa Zonas ɗi. Kuvu yo inya yoge vu, ugua zo yo kaɓe.

Kamfulu na Farizinyege tiɓo'n na Sadusinyege

(Mark 8:14-21)

5Lomaku de ndazə nga na yo ge ali man tuna kanǫ mavu, kemge ua zo kunu kura kaɓe'n ve. **6**Zezu nzile yoge te: Ngami korɔ se kiine a kamfulu na Farizinyege* yog Sadusinyege*.

7Yoge nzə negive dana nige vu nzili te: Yo nzə nzile vojyɔ nen ma va a kura maku z'uni gunu ma.

8Zezu geri vojyɔ ma vu nzile te: Kunda kem zoni na se saku yaa, haɗi ya nzə negive dana se sege te a kura maku n'egi n'uni

gunu ma? **9**Sege geri ta kam ni gunu wa? Kem se ilo zo kura nɔ minyəge maku sege kiyi dege ke zog dubu minyə ma, sege kuni ndikini gere nange wa? **10**Kem se ilo zo davlage ma zog dubu sɔɔ maku sege kiyi yog kura nɔ kalmbakaɗege ma, sege kuni ndikini gere nange wa? **11**Ta nange ya sege geri kam ni gunu wa? Lomaku m'nzile sege vojyɔ ma, vojyɔ nɔ zo kura gunu. Ngami korɔ se zo kamfulu na Farizinyege* tiɓo'n na Sadusinyege*. **12**Kuvu yoge geri vu yo nzile yoge vojyɔ a ngamu korɔ nige zo kamfulu kura gunu. Na yo nzile a ngamu korɔ nige zo ngandaza na Farizinyege* tiɓo'n na Sadusinyege*.

Piyer geri vu Zezu ya Mesi
(Mark 8:27-30, Luku 9:18-21)

13Zezu a teki kem ɓe ɓori zongara Sezare nɔ Filipi. Yo zijyɔ de ndazə nga na yo ge te: Dege nzə nzili vojyɔ zo ma, Ngon De, te ɗi wa?

14Yoge nzili te: Nǫ dege nzili te yi Zaą Baptis, nǫge nzili te yi Eli, vu nǫge nzili te Zeremi gunu vu, nǫ ɗoyi dana de kozo nzu Nuɓa ge.

15Yo nzile yoge te: Ną sege, sege nzili sege te ma ną?

16:12 Kul 4:1
16:14 Mar 6:15; Zaa 1:21
16:16 Kul 14:15; 2Ko 6:16; 1Te 1:9; 1Ti 3:15; Ebr 10:31
16:17 1Ko 15:50; Efe 6:12; Ebr 2:14
16:18 Zaa 1:42; Efe 2:20
16:19 Tee 3:7; Zaa 20:23
16:20 Mar 8:30
16:21 Luk 9:51; 17:25; Zaa 18:22 Kul 2:23; Luk 24:21, 46; Zaa 2:19; 1Ko 15:3,4; Mar 9:31; Luk 9:22

16Simǫ Piyer* taka tele vojyɔ nzile te: Yi Mesi*, Ngon Nuɓa nɔ ku inzi kamkaa ne.

17Zezu nzile yo te: Yi inzi'n kornyele, Simǫ ngon Zonas, a de ya ozo ki nga nen ma gunu, na Vura ma maku inzi kem zorage ma ya ozo ki. **18**Na ma, n'nzile ki, yi Piyer, na m'oyi man kuzi kunana na ma zo rembe nene ma. Togɔ na kua ɗanga man yo gunu. **19**M'adə man ki ngon kile nɔ kem ɓe nɔ zorage. Nga nen maku yi nzə kuru zongara ma, kuri man zini kem zorage. Nga nen maku yi toti zongara ma, toti man zini kem zorage. **20**Kuvu yo mbenze de ndazə nga na yo ge te nzili de ke ku te ne Mesi* gunu.

Zezu ozo vojyɔ kua na yo
(Mark 8:31-9:1, Luku 9:22-27)

21Kem ndor na'n mavu Zezu umbamiri kozo ngage de ndazə nga na yo ge ke te n'aɓe kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem. Taɗe ku ngakonyɔge taɗe yo yaa zo desumalege, de retizo nɔ ɓorige yog de* ɓala nzuvojyɔge. Dege tali man yo na muta ndor mavu yo turu man ɗana de kuage.

22Piyer ukua yo aɓe'n kaga ɗa vu a umbamiri ndere zo yo. Nzile te: Taɗe ku Nuɓa ngamu

* Piyer: Ri nama ta Grek ne, kam ni ya koso.

ki, Vuraɓe! Nga nama teki man zo yi gunu.

23Vu Zezu tele korɔ yo nzile Piyer ke te: Tele ɗe ka gidi ma, Ture*! Yi giki kugua nza m'ka, a kalve na yi ge nda zo nga na Nuɓa make gunu, na yi nz'aleve nza na dege ke ɗi.

24Kuvu Zezu nzile de ndazə nga na yo ge ke te: Kaznaku nọ de ndigi kunu gidi ma vu, ege korɔ na yo ngiya zagu. Yo ngiya unu kaga desi na yo ɓavu unu gidi ma. **25**De nen maku ndigi kajya korɔ yo ngiya vu, ugua man zo ni mɔnɔ. Na de nen maku ugua zo kajya na yo mɔnɔ a na m'ma enve man. **26**Kaznaku nọ de enve nga nɔ zongara ndanyi ku ugua zo kajya na yo mɔnɔ vu, ngaɗi ya yo nz'aku gidi ni wa? De nz'ada ɗi ya a nvele'n kajya? **27**Ngon De ɗe man dana kaɗe tara na Vura yo yog ngonkula na yo ge. Kuvu yo uba man dege ɗoyi ɗoyi ozo'n zo kula taɗe nige. **28**M'nzile sege vojyɔ nɔ kii, nọ dege dana de nenge maku inzi nen ma, uai man kite gunu a ku yoge aki Ngon De ɗe kem ɓe na yo.

16:24 Luk 14:27
16:25 Zaa 12:25
16:27 Luk 17:30; Zaa 14:3; Kul 1:11; 1Ko 1:7; 1Te 2:19; Tee 1:7; 1Ko 3:12-15; 2Ko 5:10; Tee 22:12

Korɔ Zezu tele nọ jya

(Mark 9:2-13, Luku 9:28-36)

17 Ndor minyə zo ɗoyi gidi ni vu, Zezu unu Piyer, Zaki yog nonzɔ yo Zaạ ne. Yo aɓe'n yoge zo kongo nɔ kau kaga ɗa. **2**Korɔ yo tele nọ jya ɗana nige. Ta kam yo yara va nza kaza make. Ruba na yo ge tele nọ jyage va nza logara make. **3**Kuvu Moyizi yog Eli ne teki yer balge vu yoge umbi miri kaɗe vojyɔ yog Zezu ge.

4Piyer nzile Zezu ke te: Vuraɓe, iiyaa ku nz'inzi lo nene ma. Kaznaku yi ndigi vu, ze zə tugua ɓukuge muta, ɗoyi na yi, ɗoyi na Moyizi, kuvu ɗoyi na Eli.

5Lomaku yo nzə vojyɔ ta va maɗi vu, kili nzii nɔ tele ɗe utu zo nige. Nzu teki dana kili nzii ma nzile te: De nen ma yo Ngon ma nɔ taara ku m'inzi'n kornyele a na yo. Woyi yo!

6Lomaku de ndazə ngage woyi va mavu, yoge tisi ngara ugi kam nige ngara vu ɓele taɗe yoge yaa. **7**Zezu aɓe balge, a odo yoge vu nzile te: Ɓii taru, naạ nzə ku ɓeli gunu. **8**Yoge uni kamge taru, vu yoge aki Zezu kala'n ɗi.

9Lomaku yoge ziti zagu zo kongo ma vu, Zezu nzile yoge te: Naạ nzə ku nzili vojyɔ nga nama ku aki ma de ke gunu sinyi ku Ngon De turu dana de kuage ɓa.

17:5 Kul 3:22,23
17:9 Mar 8:30

10 De ndazə nga na yo ge zijyi yo te: Hadi ya de* ɓala nzuvojyɔge nzili ku te Eli ɗe ɓa ma wa?

11 Zezu tele nzile yoge te: Eli ɗe man a kunda ngage ndanyi lo kɔnɔ. **12** Na, m'nzile sege: Eli ɗe ko. Yoge geri yo gunu, vu yoge tadi yo nga kemndigi na nige'n di. Vavu Ngon De zini korɔ yo wonyɔ man va zi nige. **13** Kuvu de ndazə nga na yo ge geri ku yo nzə nzile yoge vojyɔ na Zaa̱ Baptis.

Zezu ɗiko nzili tura zagu kem ngon davla

(Mark 9:14-29, Luku 9:37-43)

14 Lomaku yoge aɓi a teki lo nama ku vaka dege inzi tutu mavu, davla no̱ aɓe bal Zezu. Yo ugua ta kurikejyi yo ɗana Zezu. **15** Yo nzile te: Vuraɓe, tadɛ kemkii tu kot ngon ma nɔ davla, a yo de meti ngakozi ku korɔ yo nz'onyɔ yaa. Yo nzə tiso kamkonɔ kamfedi, kam manege. **16** M'aɓe'n yo bal de ndazə nga na yi ge, vu yoge asi kajya yo gunu.

17 Zezu nzile yoge te: Sege mot ɓundu de kemtogoge, nz'aɓi bal loge di. M'inzi dana se ndor nange wa? Ɓala nange ya m'uza'n kem ma kazu se wa? Ɓii'n ma yo tiyo. **18** Zezu ndanga nzili tura mavu yo teki zagu kem ngono ma. Kuvu yo ajya ngon ma kem nzakaza na'n ma di.

19 De ndazə ngage uki Zezu aɓi'n kaga ɗa nzili yo te: Hadi ya ze z'ase'n ɗiko nzili tura ma gunu ma wa?

20 Zezu nzile yoge te: A kemtogo na se di. M'nzile sege vojyɔ nɔ kii. Kaznaku kunda kem zoni na se nda tigi nza na kam mutard make vu, sege nzili tigi kongo nen make sege te: Ɓi zagu nene aɓe na ɗa. Vu yo ɓi aɓe tigi ne. Nga ɗoyi zomu tigi sege gunu. **21** Na, dege nzə ɗiki mara nzili tura nen ma kem zijyɔ Nuɓa di, kem kinya kusa di. **22** Lomaku ku yoge inzi'n ta zongara nɔ Galile mavu, Zezu nzile yoge te: Dege uli man Ngon De kem zi dege. **23** Yoge tali man yo, kem ndor muta vu yo turu man dana de kuage. Kuvu wongɔ ɓori tadɛ yoge yaa.

Kuba lambu a kuzi Nuɓa

24 Lomaku yoge aɓi a teki kem ɓe ɓori nɔ Kapernaum mavu, de taka lambuge nɔ kuzi Nuɓa ge aɓi bal Piyer, nzili te: De maku nzə ndaza

17:11 Luk 1:16,17

17:20 Luk 17:6; 1Ko 13:2

sege nga ma uba lambu kenve nɔ ziyo nenge ma gunu wa?

25Yo nzile te: Hɛ̱.

Lomaku a anza kuzi mavu, Zezu ya unu vojyɔ takite. Yo nzile te: Yi aleve zo ɗi wa, Simo̱. Ngarege nɔ zongara ma, nzə taki lambuge zi de ɗige? Nzə taki zi ngon kem nige wa, zi mbaage wa?

26Piyer nzile te: Zi mbaage.

Zezu nzile yo te: Vavu ngon davlage ubi gunu. **27**Na, ze zə ndigi tele giki kugua nza de nenge ma kasu gunu. Aɓe kam mane danga, ine yengu vu nz'ozi kanze takite maku nz'iɗe ma. Kaznaku tee tar yo vu, enve man kenve sɔɔ. Unu kenve maku ada yoge a na ma, a na yi zini.

De nen maku ɓori yaa kem ɓe nɔ zorage ma

(Mark 9:33-37, Luku 9:46-48)

18 Kem nzakaza nama ɗi vu, de ndazə ngage aɓi bal Zezu vu nzili te: Kuvu na̱ ya ɓori man yaa kem ɓe nɔ zorage wa?

2Zezu ɓɔro ngon saku no̱ ɗoyi udu yo dana nige. **3**Yo nzile te: M'nzile sege vojyɔ nɔ kii, taɗe ku sege teli ka bal Nuɓa, ku sege taɗi korɔ se va nza ngon sakuge make. Gunu vu sege anzi man kem ɓe nɔ zorage gunu. **4**A ni ya de nen maku tele korɔ yo va nza ngon saku nen make ɗivu, yo de no̱ ɓori yaa kem ɓe nɔ zorage. **5**De nen maku ukua ngon saku nen ma bal yo zori ma ne vu ukua ma. **6**Wala no̱ de taɗe ɓa no̱ ngon ɗoyi dana ngon nenge maku taki kemge zo ri ma ne ma iso kem taɗe kasu vu, iikuɗa yaa a ku uzi kuri koso nɔ ɓori mindi yo ku ini yo kam gita mane danga. **7**Ngakonyɔ a na dege zongara ku taɗi ɓavu no̱ dege isi kem taɗe kasu. Taɗe ku nga nage ma ɗee ɓa, na ngakonyɔ nda a de nen maku taɗe man nga nage ma. **8**Kaznaku zi yi wala nza yi taɗe ɓa iso kem taɗe kasu vu, ugua teki yo zagu taɓu kuɗa'n ɗa zagu koti. Iikuɗa yaa a na yi a kanza lo kajya zi de ka ɗoyi, wala nza de ka ɗoyi danga kine kori zi yi ge ka ziyo tiɓo'n nza yi ge ka ziyo kamfeɗi nɔ zondorge zondorge. **9**Kaznaku kami ka ɗoyi taɗe ɓa iso kem taɗe kasu vu, aɗe yo ku taɓu yo kuɗa'n zagu koti. Iikuɗa yaa a na yi a kanza lo kajya kam de ka ɗoyi danga kine kori kamige ka ziyo kamfeɗi nɔ anzə kua gunu ɗone.

17:25 Rom 13:7
17:27 Zaa 6:61
18:3 1Pi 2:2
18:4 Mar 9:35
18:6 Mar 9:42; Luk 17:2
18:7 Luk 17:1

Vojyɔ zori nɔ zo kɔ vinya alusu nɔ semi

(Luku 15:1-7)

10 Ngami kiine, sege egi ngon saku nenge ma gunu. M'nzile sege, ngonkula na nige nɔ zora nz'aki ta kam Vura ma nɔ zora zondorge. **11** Vavu Ngon De ɗe a kajya de nenge maku ndomi ma. **12** Sege nz'alive zo ɗi? Kaznaku de nǫ vinya alusu na yo ge zog kamde ɗoyi ku kɔ ni nǫ ɗoyi ndomo. Vu yo inya man nǫ wonyə sɔɔ zo ɓu zo kalɓuge ma zo kongo ku aɓe man kula nǫ nene maku ndomo ma gunu ka? **13** M'nzile sege vojyɔ nɔ kii, kaznaku a aku yo vu, kornyele taɗe man yo yaa a kɔ vinya alusu nama danga nǫ wonyɔ sɔɔ zo ɓu zo kalɓuge maku ndomi gunu ma. **14** Vavu kemndigi na Vura se nɔ zora mavu, nǫ de ɗoyi ɗana ngon saku nenge semi gunu.

Nonzi nen maku nzə taɗe kasu kot se ma

(Luku 17:3-4)

15 Kaznaku nonzi taɗe kasu koti vu, aɓe bal yo a ozo yo taɗe kasu na yo ma zo se sini ziyo ɗi. Kaznaku wo ki vu, yi enve nonzi nama ko. **16** Na, kaznaku wo ki gunu vu, ukua de ɗoyi wala ziyo aɓi se.

18:10 Kul 12:11, 15; Ebr 1:14
18:15 Luk 17:3; Gal 6:1; Zak 5:19,20
18:16 Zaa 8:17; 2Ko 13:1; 1Ti 5:19; Ebr 10:28

Vavu sege tami man vojyɔ nama ndanyi nda man kiine ɗana de kumanazuge ziyo gunu vu muta.

(Teltazu 19:15)

17 Kaznaku yo ege koo nige zagu vu, nzile vojyɔ ma lo kunana kemkuzi Nuɓa. Na, kaznaku yo ege zini koo ta de kunanage ma zagu vu, aku yo ta kami va nza Zuif make gunu, va nza de taka lambuge make. **18** M'nzile sege vojyɔ nɔ kii, nga nen maku sege nz'uzi zongara ma, uzi man zini zora. Nga nen maku sege nzə toti ma, toti man zini zora. **19** M'nzile sege jyane, kaznaku dege zog ziyo dana se ndayi kem nąa zongara nene a nde'n nga nǫ vu, Vura ma nɔ zora adə man yoge. **20** Vavu, lo nen maku dege zog ziyo wala muta kuni nąa zo ri ma ne vu, m'inzi danage ma.

18:17 1Ko 6:1-6; Rom 16:17
18:18 Mat 16:19; Zaa 20:23
18:19 Mat 7:7
18:20 Mat 28:20
18:21 Mat 6:14; Luk 17:4

Vojyɔ zori na de taɗe kula nɔ anzə taɗe kemnzaa

21 Piyer aɓe bal yo, nzile te: Vuraɓe, nonzɔ ma taɗe kasu kot ma tar nange ɓavu m'naka yo zo ni wa? Sinyi tara kalmbakaɗe ɓa wa?

22 Zezu nzile yo te: M'nzile ki m'ize te sinyi tara kalmbakaɗe ɗi gunu. Na,

sinyi wonyə muta zo ɓu tara kalmbakaɗe. **23**A ni ya kem ɓe nɔ zorage nda va nza ngare make ku ndigi kunda vojyɔ ngakenve na yo ge nạa yog ɓeri na yo ge ma. **24**Lomaku yo umbamiri tazu ni mavu, dege ɗii'n yo de nọ guɗa zo yo kenve dubu ɓu. **25**Davla nama enve nga a kuba'n gunu. Kuɓaka yo ada ta ɗovo a ɗaɓa'n yo, niye yo, ngon nige tiɓo'n ngakenve na yo ge ndanyi. Vavu yo uba man guɗa ma.

26Ɓeri ma iso ngara ɗana yo, boro yo, nzile te: Vuraɓe, uza kemi tu kot ma, ku m'uba m'adə man ki. **27**Kuɓaka yo ma aku kamkala yo, inya yo aɓe ne, kuvu inya zini guɗa ma tiɗa.

28Lomaku ɓeri ma teki kaga mavu, a ndaki yog ɓiyaɓara yo ne ku guɗa na yo nda zo yo kenve kamde ɗoyi. Ukua mindi ɓiya yo ma vu nzile te: Uba guɗa nama maku nda zo yi ma!

29Vu ɓiyaɓara yo ma iso ngara ukua naka nza yo, nzile te: Uza kemi tu kot ma, ku m'uba m'adə man ki.

30Vu, yo ndigi gunu kuvu, aɓe'n yo a ine kuzi kuza dege sinyi a ku uba guɗa maku nda zo yo ma ɓa. **31**Lomaku ɓeri ɓiya nige aki nga nage ma va mavu, wongɔ ɓori taɗe yoge yaa. Yoge aɓi a nzili vojyɔ nga nage ma ndanyi kuɓaka nige ke.

18:23 Mat 13:24; 25:19
18:25 Luk 7:42

32Kuvu kuɓaka yo ma ɓɔro yo, nzile yo te: Ɓeri kundakasu! M'inya guɗa na yi ge ndanyi tiɗa, a naka maku ukua nza ma ma. **33**Ase ku yi taɗe kemkii ɓeri ɓiyakuɗi make va nza ku m'taɗe'n ki kemkii ma gunu wa? **34**Wongɔ taɗe kuɓaka yo ma yaa, kuvu ula yo zi dege maku nzə taɗi ngakonyɔge dege ke ma sinyi a ku yo uba guɗa na yo ma ndanyi ɓa. **35**Vavu nda man va a na se zini. Kaznaku nọ de dana se ma naka taɗe kasu na nonzɔ yo kem yo ge ndanyi gunu vu, Vura ma nɔ zora taɗe man sege va nza na make zini.

Vojyɔ kinya niye

(Matiyo 5:31-32, Mark 10:2-12, Luku 16:18)

19 Lomaku Zezu ozo vojyɔ taa mavu, yo ɓi zongara nɔ Galile. Yo aɓe zongara nɔ Zude tuna mane vaa nɔ Zurdi̱. **2**Vaka dege yaa uni gidi yo, kuvu yo ajya de metige. **3**Farizinyege* aɓi ndɔɔ yo. Yoge nzili yo te: Adi ta ɗovo davla ke ku te niye yo wo nzu yo gunu vu inya yo tiɗa wa?

4Yo nzile yoge te: Sege tazi kem Mbete gunu wa? De taɗe

18:35 Zak 2:13

ngage ma, kumbamiri ni ma,
yo tadɛ̀ davla yog niye ne.
(Kumbamiri 1:27)

5 Vu yo nzile te:
A vojyɔ nama ya ɗavla
inya'n vura yo tiɓo'n kɔ yo
ku ndaki'n yog niye yo'n ma.
Yoge zi ziyoge'n teli'n
za̲korɔ no̲ ɗoyi ɗi.
(Kumbamiri 2:24)

6 Kuvu yoge zog ziyo gunu ko, na yoge za̲korɔ no̲ ɗoyi ɗi. Kuvu nga nen maku Nuɓa ugua na̲a ma, de kiyi kem ni gunu.

7 Yoge nzili yo te: Hadi ɓavu Moyizi ada ta ɗovo a kada mbete kinya niye ɓavu ku ɗiko yo zagu ma wa?

8 Zezu nzile yoge te: A kemtogo na se ma ya Moyizi ada sege ta ɗovo a kinya niye na se ge ma. Na, kumbamiri ni ma nda va gunu. **9** Na, m'nzile sege, de nen maku inya niye yo vuka ɗi, niye anzə kuɗukamu, ku a taka niye no̲, vu yo de kamvaka.

10 De ndazə nga na yo ge nzili te: Kaznaku kinzi na davla yog niye ne nda va vu, iikuɗa ku dege taki na̲a gunu.

11 Yo nzile yoge te: Dege ndanyi ndigi man zo vojyɔ nene ma gunu, na de nenge madi ku Nuɓa ada yoge togɔ ma. **12** No̲ dege ogi tutu ma, yoge asi taka na̲a gunu a ku togo nige ase gunu ko̲ɗa ndor kojyɔ nige ɗa. No̲ge ogi tutu ma, dege tadi ɓavu yoge inzi va. No̲ge zini ngiyage ya taki na̲a gunu a kem ɓe nɔ zorage. De nen maku ase ndigi zoni vu, yo ndigi.

19:5 1Ko 6:16; Efe 5:31
19:9 Luk 16:18
19:11 1Ko 7:7-9,17

Zezu yog ngon sakuge

(Mark 10:13-16, Luku 18:15-17)

13 Kuvu dege ɗii'n ngon sakuge bal yo a ku unda zi yo zo nige ku zijyɔ Nuɓa a na nige. Vu, de ndazə nga na yo ge nderi zo nige. **14** Vu Zezu nzile te: Inyi ngon sakuge ma. Na̲ nzə k'ogi yoge a kidɛ̀ bal ma gunu, a kem ɓe nɔ zorage nda a na de nenge maku titi yoge ma. **15** Yo unda zi yo zo nige kuvu ugua zo yo kaɓe.

Zezu yog de kenve nga ne

(Mark 10:17-31, Luku 18:18-30)

16 Kuvu davla no̲ aɓe bal Zezu, nzile yo te: De ndazə nga dege ke nɔ kii, nga kii ɗi ya m'tadɛ̀ man ɓavu m'enve man kajya nɔ zondorge zondorge wa?

17 Zezu nzile yo te: Hadi ya yi ɓɔro ma de nɔ kii wa? De nɔ kii tigo. Nuɓa kala'n ɗi ya De nɔ kii. Kaznaku yi ndigi

19:13 Mar 5:23
19:14 1Pi 2:2
19:16 Luk 10:25

kanza lo kajya vu, ngamu nzu kunu nenge ma.

18 Yo nzile te: Nzu nanga ɗage wa?

Vu Zezu nzile te:

Yi tale de gunu.

Yi taɗe kamvaka gunu.

Yi ɓogo gunu.

Nzile vojyɔ zasori gunu.

19 Tukua talu vuri yog kɔ yi ne. *(Tekikaga 20:12-16, Teltazu 5:16-20)*

Ku yi taara de nen maku inzi koti sini ma va nza kori yi ngiyi make. *(Tamungage 19:18)*

20 Zabra ma nzile yo te: M'ngamu nga nage ma ndanyi kǫɗa kem saku ma ɗa. Ngaɗi ya semi ta wa?

21 Zezu nzile yo te: Kaznaku yi ndigi tele de nɔ ku ase ve vu, aɓe a ɗaɓa ngakenve na yi ge ndanyi. Adə kenve ma de naguge ke vu ngakenve na yi ma nda man kuzi ngamu kenve nɔ zora ɗa. Kuvu ɗe, ɗe unu gidi ma.

22 Lomaku zabra ma wo vojyɔ nama va mavu, yo aɓe wongə ge, a nga kii na yo ge maku yaa ndanyi ma. **23** Zezu nzile de ndazə nga na yo ge ke te: M'nzile sege vojyɔ nɔ kii, togo yaa a na de kenve nga a kanza kem ɓe nɔ zorage. **24** M'nzile sege jyane, kanza kem ɓe na Nuɓa na de kenve nga togo yaa danga kanza kamka suwa na zamala.

25 Lomaku de ndazə ngage woyi vojyɔ nama va mavu, muru unda ngaluge ndanyi yoge nzili te: Kuvu nǫ̲ ya Nuɓa ajya man yo wa?

26 Zezu aku yoge vu nzile te: Nga nen maku zomu de ma zomu Nuɓa gunu.

27 Kuvu Piyer nzile yo te: Aku, ze z'inya ngage ndanyi ko ku z'unu gidi ma, nga ɗi ya nda man a na ze?

28 Zezu nzile yoge te: M'nzile sege vojyɔ nɔ kii, sege de nenge maku uni gidi ma ma, Nuɓa taɗe man ngage ndanyi jyane ku Ngon De ɗe̲ inzi man zo ngende ngare kaɗe tara na yo. Kem ndor na'n mavu, sege inzi man zini zo ngende ngare nɔ ɓu zo ziyoge ku sege teki man vojyɔ zo mot kaa Izrayel nɔ ɓu zo ziyoge. **29** De nenge ma ndanyi ku inyi kuzi na nige, nonzɔ nige, nimi nige, vura nige, kɔ nige, niye nige, ngon nige, wala megege a ri ma vu, envi man yaa tara kamde ɗo̲yi. Yoge teli man kuɓaka kinzi kamkaa nɔ zondorge zondorge. **30** Na, de takitege yaa teli man

19:18 Zak 2:11
19:21 Mat 5:48; Kul 2:45
19:23 1Ti 6:9,10
19:26 Luk 1:37; Rom 4:21
19:28 Luk 22:28-30; Tee 3:21
19:29 Mat 6:33
19:30 Mar 10:31; Luk 13:30

de kazaguge, vu de kazaguge yaa teli man de takitege.

Vojyɔ zori na de tadɛ kulage kem mege fofofire

20 Aku, kem ɓe nɔ zorage nda va nza nen make. Kuɓaka mege teki ndikilo ɓavu a kula de tadɛ kulage a kaɓe tadɛ kula kem mege fofofire na yo. **2** Yo ndigi zoni a kuba nige kenve kamde ɗoyi kaza ɗoyi. Kuvu yo ula'n yoge tadɛ kula kem mege ma. **3** Yo teki ka kem nzakaza nɔ kalɓu nɔ zolo mavu, yo aku nǫ dege inzi lo ɗaɓa ngage vu kula tadɛ nige tigo. **4** Yo nzile yoge te: Sege zini, aɓi kem mege fofofire na ma mavu, m'adə man sege nga nɔ bala. Vu yoge ɓii aɓi ne.

5 Yo teki jyane ka kaza dana ɓe kaɓe'n ka nzakaza nɔ muta nɔ zokaza mavu, yo tadɛ va nza na make. **6** Yo teki ka nzakaza nɔ minyə nɔ zotogiri vu, aku nǫge. Kula tadɛ nige tigo, yo nzile yoge te: Hadi ya sege inzi lo nene ma vukadi kazene ku sege tadi kula gunu wa?

7 Yoge nzili yo te: A de ada ze kula tadɛ gunu.

Yo nzile yoge te: Sege zini, aɓi kem mege fofofire na ma ku envi man nga nɔ bala.

8 Lomaku teki zotogiri mavu, kuɓaka mege ma nzile de ngamu kenve na yo make te. Ɓɔro de tadɛ kulage maku uba yoge. Umbamiri ni zo de nenge maku zə saa yoge ka zagu ma sinyi teki'n zo de takitege.

9 De nenge maku ɗii ka kem nzakaza nɔ minyə nɔ zotogiri ma envi de ɗoyi kenve kamde ɗoyi. **10** Lomaku de takitege ma ɗii mavu, yoge woyi vu te n'envi man na nige vakane. Vu, yoge envi zini de ɗoyi kenve kamde ɗoyi. **11** Lomaku yoge envi mavu, yoge nyuri yaa kot kuɓaka mege ma. **12** Yoge nzile te: De kazaguge tadi kula kem nzakaza ɗoyi ɗi. Yi tadɛ ze z'ase se nǫa ɗi, ze maku zə tadɛ kula kamkaza ku z'ɔro yaa ma.

13 Vu yo taka tele nzile yoge te: Ɓiyaɓara ma, m'tadɛ ki nga nɔ kasu gunu. Ndigi zoni a ku tadɛ kula ku m'uba ki kenve kamde ɗoyi gunu ka? **14** Taka na yi ku deri zagu. Na, m'ndigi kuba de ka zagu va nza na yi make. **15** Ma m'ase tadɛ nga kemndigi kenve na ma gunu wa? Wala kami tadɛ ngakasu, a ku ma de tadɛ kii ma?

20:12 Luk 12:55; Zak 1:11
20:15 Mar 7:22

16 Vavu, de kazaguge teli man de takitege kuvu de takitege teli man de kazaguge.

Zezu ozo kua na yo jyane

(Mark 10:32-34, Luku 18:31-34)

17 Lomaku Zezu nz'aɓe kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem ma, yo ɓɔro de ndazə nga na yo ge ɓu zo ziyo kala. **18** Nzile yoge vojyɔ zo ɗovo te: Woyi na, zə z'aɓi Zeruzalem. Dege uli man Ngon De zi de retizo nɔ ɓorige yog de* ɓala nzuvojyɔge. Yoge teki man vojyɔ kua zo yo. **19** Yoge uli man yo zi de nenge maku yoge Zuifge gunu ma a ku yoge tibi yo, t'undi yo nzi veni ne, vu undi yo zo kaga desi. Ndor muta vu, yo turu man dana de kuage.

Nga nde na kɔ ngon nǫge

(Mark 10:35-45)

20 Kuvu kɔ ngon na Zebede ge aɓe bal Zezu yog ngon nige nɔ davlage. Yo boro yo kuvu nde nga nǫ.

21 Zezu nzile yo te: Ndigi ɗi wa?

Yo nzile te: Aku, ngon davla na m'ge zog ziyo nen ma. Ndigi ma zoni a ku nǫ ɗoyi inzi zo zi yi ka vula, nǫ inzi zo zi yi ka geli kem ɓe na yi.

20:18 Luk 9:51
20:19 Kul 2:23
20:20 Mat 4:21
20:22 Mar 14:36; Luk 22:42; Zaa 18:11
20:23 Kul 12:2; Tee 1:9
20:24 Luk 22:24,25
20:26 Mar 9:35
20:28 Luk 12:37; Zaa 13:13-16; 2Ko 8:9; Fil 2:7; 1Ti 2:6; Tit 2:14; Ebr 9:28; 1Pi 1:18,19

22 Zezu taka tele nzile yoge te: Sege geri nga nen maku nzə ndi ma gunu. Sege asi kungu kopo maku m'ungu man ma ve? Uli man sege mane va nza uli man ma make?

Yoge nzili te: Z'ase ve.

23 Yo nzile yoge te: Sege ungi man kopo ma kine, uli man sege mane va nza na m'make. Na, ma m'ase a kada se lo kinzi zo zi ma ka vula, wala ka geli gunu. Loge ma nda a na de nenge maku Vura ma tamu lo ma a na nige ma.

24 Lomaku nǫ ɓuge ma woyi vojyɔ nama va mavu. Wongɔ taɗe yoge kot nonzɔ nǫa nɔ zo ziyoge ma. **25** Zezu ɓɔro yoge, nzile yoge te: Sege geri ku ngarege na mot ɓundu dege onyi ɓe zo vaka de na nige, de ɓori na nige onyi ɓe zoge zini. **26** Kuvu nda man va dana se gunu. Na, de nen maku ndigi tele de nɔ ɓori dana se vu, taɗe ku yo tele de taɗe kula na se. **27** De nen maku ndigi tele de takite dana se vu, taɗe ku yo tele ɓeri na se. **28** Va ɓa a ku Ngon De ɗe a ku dege taɗi kula adi yo gunu. Yo ɗe a ku taɗe kula adə dege ke, a kada kajya na yo nza nga kuba zo dege make a na de vakage.

De kamndokoge zog ziyo aki lo

29 Lomaku yoge teki zagu kem ɓe ɓori nɔ Zeriko mavu, vaka dege yaa uni gidige. **30** Kuvu de kamndokoge zog ziyo inzi beri ɗovo. Lomaku yoge woyi vu te Zezu ya nzə deri ne, yoge nzili nzu nɔ ɓori'n te: Aku kamkal ze tu, Vuraɓe Ngon Daviti.

31 Vaka dege ma nderi zoge ku te uti tar nige nạa.

Vu yoge nzili nzu nɔ ɓori'n te: Aku kamkal ze tu, Ngon Daviti!

32 Zezu ɗa ne, ɓɔro yoge nzile te: Sege ndigi ku m'taɗe ɗi a na se wa?

33 Yoge nzili yo te: Vuraɓe, ze zə ndigi ku kam ze aku lo. **34** Yo aku kamkala nige kuvu odo kam nige. Tazini ma ɗivu, yoge aki lo kuvu uni gidi yo.

Zezu anza kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem kornyelege

(Mark 11:1-10, Luku 19:28-40, Zaạ 12:12-19)

21:1 Mar 14:26; Luk 19:37; Zaa 8:1; Kul 1:12

21 Lomaku yoge aɓi ndete'n kazu ɓe ɓori nɔ Zeruzalem mavu, yoge aɓi kem ɓe nɔ Betfaze ka kazu kongo nɔ Oliviye*. Kuvu Zezu ula de ndazə nga na yo ge zog ziyo. **2** Yo nzile yoge te: Aɓi kem ngon ɓe nama ɗana se ma. Tazini ma sege aki man kɔ ngesnde, de uza yo kuvu ngon yo ɗa kazu yo. Toti yoge ku ɗii'n ma. **3** Kaznaku de nzə zijyɔ sege vojyɔ vu, sege nzili sege te: Vuraɓe ndigi yoge. Tazini ma ɗivu yo ula man yoge.

4 Nga nage ma ndanyi ɗee ɓavu tale ta kunu vojyɔ maku de kozo nzu Nuɓa nzile ma. **5** Yo nzile te:

Nzili ngon niye nɔ kem ɓe ɓori nɔ Siọn make: *(Izayi 62:11)*
Aku ngare na yi nz'iɗe bali,
yo de zokezi, kuvu yo nosi
zo ngesnde, ngon ngesnde.
(Zakari 9:9)

6 De ndazə ngage aɓi a taɗi nga maku Zezu nzile yoge a taɗe ma. **7** Yoge ɗii'n kɔ ngesnde yog ngon yo ne. Yoge onvi ruba na nige gidige kuvu yo inzi zoni. **8** Vaka dege yaa badi ruba na nige kamɗovo. Nọ dege tugi geme kagage kuvu nasi kamɗovo. **9** Vaka de nenge maku isi takite ɗana Zezu tiɓo'n de nenge maku nz'uni gidi yo ma, nzili nzu nɔ ɓori'n te:

Hozana*, Ngon Daviti!
Kaɗe tara nɔ kii nda zo
de nene maku nz'iɗe zori
Vuraɓe'n ma ! *(Paage 118:26)*

21:9 Luk 2:14

Hozana* kem loge nɔ taru kuɗa'n ɗa!

10 Lomaku yo anza kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem ma, kem de kem ɓege ma ndanyi ozo yoge. Yoge nzili te: De nen ma nạ ka wa?

11 Vaka dege ma nzili te: De nen ma Zezu, de kozo nzu Nuɓa nɔ kem ɓe ɓori nɔ Nazaret zongara nɔ Galile.

Zezu ɗiko de ɗaɓa ngage zagu kemkuzi Nuɓa

(Mark 11:15-18, Luku 19:45-48)

12 Zezu anza kemkuzi na Nuɓa. Yo ɗiko de ɗaɓa ngage yog de ndigo ngage ndanyi zagu kemkuzi Nuɓa. Yo sungua tine dava na de nvele kenvege tiɓo'n bambara na de ɗaɓa derege. **13** Yo nzile yoge te: Ɓali kem Mbete Nuɓa te:

Dege ɓɔri man kuzi na ma kuzi zijyɔ Nuɓa. *(Izayi 56:7)*
Na sege, sege tadi va nza mara na de ɓogoge make! *(Zeremi 7:11)*

14 De niyige yog de kamndokoge aɓi bal yo kemkuzi Nuɓa ma. Yo ajya yoge.

15 De retizo nɔ ɓorige yog de* ɓala nzuvojyɔge aki nga kunda ngalu lo maku yo tadɛ̀ ma. Yoge aki ngonge nzə nzili nzu nɔ ɓori'n kemkuzi Nuɓa te: Hozana *Ngon Daviti! Kuvu wongɔ tadɛ̀ yoge yaa.

21:11 Luk 7:16,39; Zaa 1:21,25
21:15 Luk 19:39

16 Yoge nzili yo te: Wo vojyɔ maku ngon nenge ma nzə nzili ma ve?

Zezu nzile yoge te: Hẹ. Sege tazi kem Mbete Nuɓa gunu:

Yi tadɛ̀ ɓavu vojyɔ ndovu teki ta ngonge
yog ngon kakege maku nz'oli ta nva ma. *(Paage 8:3)*

17 Zezu inya yoge kuvu yo teki zagu kem ɓe ɓori ma a kaɓe kem ɓe nɔ Betani a nda tutu.

Kaga mbatisa nzutu ne

(Mark 11:12-14, 20-26)

18 Ndikilo vu, yo tele aɓe kem ɓe ɓori ma, ɓɔ tadɛ̀ yo. **19** Yo aku kaga mbatisa beri ɗɔvo vu yo aɓe kazu ni. Vu, yo aku nviyi nige ɗi, yo nzile te: Yi anu kamu gunu ɗone ko! Tazini ɗi vu kaga mbatisa ma nzutu ne.

20 Lomaku de ndazə ngage aki nga nama va ma, muru unda ngaluge vu yoge nzili te: Ta nange ya kaga mbatisa nen ma nzutu tazini ɗi?

21 Zezu nzile yoge te: M'nzile sege vojyɔ nɔ kii, kaznaku kunda kem zoni na se

21:17 Mar 11:1; Luk 24:50; Zaa 11:1,18
21:21 Luk 17:6; 1Ko 13:2; Zak 1:6

ndatu ku sege negive gunu vu, sege tadi man nga nen maku tadi kaga mbatisa nen make. Gunu vu sege zini kaznaku sege nzili kongo nen make sege te. Ɓi zagu ku iso kam mane danga ɓori ma ɗa vu nga nama tadɛ̀ man va. **22**Nga nenge ma ndanyi ku sege nzə ndii kem zijyɔ Nuɓa kunda kem zoni'n ma, sege envi man.

Nạ ya ada ta ɗovo tadɛ̀ ngage Zezu ke wa?

(Mark 11:27-33, Luku 20:1-8)

23Zezu anza kemkuzi Nuɓa. Lomaku nzə ndaza nga dege ke mavu, de retizo nɔ ɓorige yog desumale vaka de ɓege aɓi bal yo nzili te: Ta ɗovo ɗi ya nzə tadɛ̀'n nga nenge ma? Nạ, ya ada ki ta ɗovo nen ma?

24Zezu taka tele nzile yoge te: Ma zini m'zijyɔ sege vojyɔ nọ ɗoyi. Kaznaku sege nzili ma kam ni vu, m'nzile man sege ri de maku ada ma ta ɗovo ku nzə m'tadɛ̀'n ngage ma. **25**Kula de mane na Zaạ ma ɓi ka nanga? Ɓi zora wa bal dege wa? Kuvu yoge nzə nyuri dana nige vu nzile te: Kaznaku zə nzile man z'ize te: Zora vu yo nzile man te: Hadi ɓavu sege taki kem yo gunu wa? **26**Na, kaznaku zə nzile man z'ize te: Bal dege vu, zə zə ɓele ta kam vaka dege ma ka, a yoge ndanyi taki kem ni ku Zaạ ma de kozo nzu Nuɓa.

21:23 Kul 4:7

27Yoge nzili Zezu ke te: Ze zə geri gunu.

Yo nzile yoge te: Ma zini gunu, m'nzile sege ri de maku ada ma ta ɗovo ku nzə m'tadɛ̀'n ngage ma gunu.

Vojyɔ zori na ngon davlage zog ziyo

28 Zezu nzile te: Sege nz'alive zo ɗi wa? Davla nọ ngon davla na yo ge zog ziyo. Yo aɓe bal ngon takite ma, nzile yo te: Ngon ma, aɓe kazene a tadɛ̀ kula kem mege fofofire na ma.

29Vu, de nama nzile te: Ma m'ndigi gunu. Gidi ni finyi vu, yo aleve kuvu aɓe mege ma.

30Yo aɓe bal ngon nọ mavu, nzile yo vojyɔ nɔ ɗoyi madi. Ngon nọ nama nzile te: Vuraɓe, m'aɓe man, vu yo aɓe gunu.

31Nạ ya dana ngon zo ziyoge ma tadɛ̀ nga nen maku vura yo ndigi ma?

Yoge nzili te: De takite ma.

Zezu nzile yoge te: M'nzile sege vojyɔ nɔ kii, de taka lambuge yog niye kudu kamge anzi man kem ɓe nɔ zorage kite ɗana se. **32**Zaạ ɗe bal se ka bal ɗovo zosuru, vu sege taki kem yo gunu. De

21:31 Luk 7:29,50

21:32 Luk 3:12,13; 7:36-50

taka lambuge yog niye kuɗu kamge taki kem yo. Lomaku sege aki va mavu, sege alive gidi ni gunu a taka kem yo.

Vojyɔ zori na de taɗe kulage kem mege fofofire

(Mark 12:1-12, Luku 20:9-19)

33Zezu nzile te: Woyi vojyɔ zori nǫ. Davla nǫ, kuɓaka mege, nzaka mege fofofire. Ula kinga ndaka nza ni tutu. Yo woɗi goto a kure'n mane ɓuru ma, kuvu woɗi ranga zini. Yo inya mege ma zi dege a ngamu fofofire ma ku ubi zoni kuvu aɓe mbaa. **34**Lomaku teki ndor kuna nza kiyoge mavu, yo ula ɓeri na yo ge bal de ngamu megege ma a ku adi yo kanǫ kanu fofofire ma.

35De ngamu megege ma uki ɓerige ma. Yoge undi nǫ ɗoyi, tali nǫ ɗoyi kuvu tini muta ni ma kuri koso ne. **36**Kuɓaka mege ma ula'n ɓeri nǫge vaka'n ɗa danga nɔ takite ma zagu. De ngamu megege ma taɗi yoge va nza nɔ kite make ɗi. **37**Gidi ni vu, yo ula'n ngon na yo ngiya nɔ davla vu nzile te: Yoge tuki man talu ngon ma ma.

38 Lomaku de ngamu megege ma aki ngon mavu, yoge nzili nąa vojyɔ te: Aki kuɓaka ni, ɗii tiyo zə tali yo zagu ku zegi zə teli kuɓaka ni. **39**Yoge uki yo, aɓi'n kaga ɗa zagu ta mege ma kuvu tali yo.

40Kaznaku kuɓaka mege fofofire ma ɗe man vu, nga ɗi ya ɓavu yo taɗe'n man de ngamu megege make wa?

41Yoge nzili yo te: Yo tale man de kundakasu nage ma anzə kaku kamkala nige ne. Yo adə man mege fofofire na yo nǫ dege ke a ngamu ni ku ubi zoni ku ndor kuna nza kiyoge wa vu, adi yo kanǫ zini.

42Zezu nzile yoge te: Sege tazi vojyɔ nage ma ku ɓali kem Mbete Nuɓa ma gunu? Mbete Nuɓa nzile te:

Koso nen maku de koyi kuzige egi zagu ma ya.

Koso nama tele koso nɔ ku inzi kite zo kumu kuzi.

Nga nama ɓi ka bal Vuraɓe.

Nda nga nɔ kunda ngalu lo ne ta kamu zige.

(Paage 118:22-23)

43A ni ya m'nzile sege m'ize te, aɗi man kem ɓe na Nuɓa zagu zi se adi man mot ɓundu de nenge make ku ani man kamu ma. **44**De nen maku iso man zo koso nama vu, yo nganya man kem

21:35 Ebr 11:36,37
21:38 Ebr 1:2
21:41 Kul 13:46
21:42 Kul 4:11
21:44 Luk 2:34

nąa. Koso nama iso zo de vu, nyaka man de ni nvari nvari. **45**Lomaku de retizo nɔ ɓorige yog Farizinyege* woyi vojyɔ zori nage mavu, yoge geri ku te yo nz'adɛ̀ vojyɔ zo nige. **46**Yoge nz'uli lo kukua yo, vu yoge ɓeli vaka dege ma a yoge aki yo vu, yo de kozo nzu Nuɓa.

Vojyɔ zori nɔ zo viya kaɓe ɓe ngaɓa

(Luku 14:15-24)

22 Zezu nzile yoge vojyɔ jyane zori ne. **2**Yo nzile te: Kem ɓe nɔ zorage nda va nza ngare nǫ̀ make ku tadɛ̀ viya vaka taka nąa na ngon yo nɔ davla make. **3**Yo ula ɓeri na yo ge ɓɔro dege maku ndee yoge a viya ma, vu yoge egi kaɓe zagu.

4Ngare ma ula nǫ̀ ɓerige ma jyane vu nzile te: Nzili dege maku m'nde yoge make, sege te: Aki, m'tadɛ̀ viya vaka. M'tale saage tiɓo'n zą̀ nɔ kenvige. Ngage ndanyi tako ɗii na vaka ma!

5Vu dege maku yo ndee yoge ma nyele yoge gunu. Nǫ̀ de aɓe mege na yo, nǫ̀ de aɓe ɗaɓa nga na yo ge. **6**Nǫ̀ dege uki ɓerige ma, najyi yoge kuvu tali yoge. **7**Lomaku ngare ma wo vojyɔ ni ma, wongɔ tadɛ̀ yo. Yo ula'n ɓundu de kuɗu ɗɔɔ na yo ge, a tali de tale dege ma zagu kuvu yoge rugi ɓe ɓori na nige zagu zini.

22:7 Luk 19:27

8Kuvu yo nzile ɓeri na yo ge make te: Viya vaka taka nąa ma tadɛ̀ ni tako, na dege maku m'nde yoge ma asi kidɛ̀ gunu. **9**Vavu aɓi kamkiyi ɗòvoge maku a ndi de nenge ma ndanyi ku sege ndaki se maku ɗii lo vaka taka nąa ma. **10**Berige ma aɓi kamɗovoge a kuni de nenge maku yoge ndaki se ma nąa. Yoge ɓɔri de kundakasuge yog de kemkiige. Kuvu dege ɗosi kemkuzi tadɛ̀ vaka ma tutu. **11**Ngare ma anza a kaku dege mavu, yo aku davla nǫ̀ ruba tadɛ̀ vaka ma tigo korɔ yo.

12Yo nzile te: Biyakuɗa ma, ta nange ya yi anza nene vu, ruba vaka ma tigo kori wa? Vu yo taka tele vojyɔ gunu.

13Kuvu ngare ma nzile de tadɛ̀ kula na yo ge ke te: Uzi nza yo tiɓo'n zi yo ge. Ini yo kamtulu kaga ɗa̰, lo nama kaage, nderi ngangage nda man tutu. **14**Kuvu de ndege vaki man yaa, na nǫ̀ suruge vaki gunu.

Ubi lambu adi Sezar ke

(Mark 12:13-17, Luku 20:20-26)

15Farizinyege* aɓi a woyi nąa ɓavu a kuka'n Zezu zo vojyɔ nɔ tar yo. **16**Yoge uli de ndazə nga na nige yog Herodinyege bal yo, nzili te: De ndazə nga

22:14 Tee 17:14
22:16 Mar 3:6

dege ke, ze zə geri ku yi de no kii, yi nz'ozo ɗovo na Nuɓa kem vojyɔ nɔ kii. Usu ki tutu a nga na de gunu. Yi tukua talu de ta kam yo gunu. **17**Nzile ze kalve na yi zo vojyɔ nene ma. Ke z'uba lambu z'adə Sezar* ke wa? Z'uba wa, z'uba gunu wa?

18Vu Zezu geri kemkasu na nige, nzile yoge te: De tura ta kam dege, hadi ya sege nzə ndɔɔyi ma wa? **19**Ozi ta ma kalkulu nen maku dege nz'ubi'n lambu ma. Kuvu yoge ɗii'n yo deniye* ɗoyi. **20**Yo zijyɔ yoge te: Nga nen maku titi de ku ri de nda gidi ni ma na nạ?

21Yoge nzili yo te: Na Sezar*.

Kuvu yo nzile yoge te: Vavu, nga na Sezar* vu, adi Sezar* ke. Nga na Nuɓa vu, adi Nuɓa ke.

22Lomaku yoge woyi vojyɔ nama vu, muru unda ngaluge. Yoge inyi yo kuvu ugi zog kaɓe.

Dege turi man goto kua vu, taka nạa tigo

(Mark 12:18-27, Luku 20:27-39)

23Kem ndor na'n ma Sadusinyege aɓi bal yo. Yoge nzili te dege turi man goto kua gunu. Yoge zijyi yo vojyɔ. **24**Yoge nzili te: De ndazə nga dege ke, Moyizi nzile te: Kaznaku de ua, ku ngon yo tigo vu, nonzɔ yo taka niye kua ma, ku ojyɔ'n ngon nzuba nonzɔ yo ma. **25**Kuvu, kite ma nonzɔ nạage inzi dana ze zog kalmbakaɗe. De takite ma taka niye vu yo ua ne. Yo ojyɔ ngonge gunu, vavu yo inya niye ma ada nonzɔ yo ke. **26**Nga nɔ ɗoyi nama taɗe kiso gidi yo, muta de, va ɗi sinyi teki'n zo kalmbakaɗe de ma. **27**Gidi nige ma ndanyi vu, niye ma ua zini. **28**Vavu, ndor turu de kuage vu, nạ ya ngaɓa niye ma danage zog kalmbakaɗe ma. A yoge ndanyi taki yo niye ne.

29Zezu nzile yoge te: Sege nz'aɓi bal loge ɗi, a sege geri Mbete na Nuɓa gunu, geri togɔ na Nuɓa zini gunu. **30**Kaznaku Nuɓa turu man de kuage vu, dege taki man nạa gunu, vura ngon mandage ogi man ngon nige lo taka ngaɓa zagu. Dege inzi man va nza ngonkula na Nuɓa ge make zora. **31**Lomaku de kuage turi man ma, sege tazi vojyɔ maku Nuɓa nzile sege kem mbete kite ma gunu. **32**Yo nzile te: Ma Nuɓa na Abraham, Nuɓa na Izaki, Nuɓa na Zakoɓ.

(Tekikaga 3:6)

22:21 Rom 13:7
22:22 Mar 12:12
22:23 Kul 4:1; 23:8; 1Ko 15:12
22:29 Zaa 20:9
22:32 Kul 7:32

Nuɓa na de kuage gunu, na Nuɓa na de kamkaage.

33Lomaku vaka dege woyi va mavu, ngakozo na yo ma unda ngaluge.

Kununzu nɔ ɓori yaa

(Mark 12:28-34)

34 Lomaku Farizinyege* woyi ku te Zezu taɗe ɓavu Sadusinyege ugi vojyɔ gunu mavu, yoge woyi nạa. **35**Nọ de ɗoyi dana nige, de ndazə dege nzuvojyɔ zijyɔ vojyɔ Zezu ke a ndɔɔ'n yo. **36**Yo nzile te: De ndazə nga dege ke, nzu nɔ nanga ɗa ya ɓori yaa danga nzuvojyɔge ndanyi wa?

37Zezu nzile yo te:

Yi taara Vuraɓe, Nuɓa na yi, kemige ndanyi, nzili korige ndanyi, kalve na yi ge ndanyi. *(Teltazu 6:5)*

38Nama takite nzu nɔ ku ɓori yaa ndanyi ya nama. **39**Ziyo ni ma nda va nza nɔ takite make:

Yi taara de nen maku inzi koti sini ma va nza kori yi ngiyi make.

(Tamungage 19:18)

40 Nzuvojyɔge ndanyi tiɓo'n de kozo nzu Nuɓa ge ndanyi ɗayi zo nzuvojyɔ nɔ zo ziyoge ma.

22:34 Kul 4:1
22:35 Luk 7:30
22:40 Luk 10:25-28

Mesi ma, yo Ngon na nạ wa?

(Mark 12:35-37, Luku 20:41-44)

41 Lomaku Farizinyege* kunina mavu, Zezu zijyɔ yoge vojyɔ. **42**Yo nzile te: Sege nz'alive ɗi ya zo Mesi* ma? Yo Ngon na nạ wa?

Yoge nzile yo te: Ngon Daviti.

43Yo nzile yoge te: Lomaku Daviti nzə nzile'n vojyɔ kem Nzili ma, ta nange ɓavu yo ɓɔro'n yo Vuraɓe ma wa? **44**Yo Nzile te:

Vuraɓe nzile Vuraɓe na m'ke te:

Inzi zo zi ma ka vula.
Sinyi ku m'unda zangige
mot nza yi. *(Paage 110:1)*

45 Nzaku Daviti ɓɔro'n Vuraɓe ma, ta nange ɓavu yo Ngon yo wa?

46De ɗoyi taka tele yo vojyɔ gunu. Kem ndor ni'n ma, de ɗoyi alve zijyɔ yo vojyɔ gunu.

Kaɗe tara nɔ kasu tara kalmbakaɗe

(Mark 12:38-40, Luku 20:45-47)

23 Kuvu Zezu nzile vojyɔ vaka dege ke tiɓo'n de ndazə nga na yo ge. **2**Yo nzile te: De* ɓala nzuvojyɔge yog Farizinyege* inzi lo kinzi na Moyizi. **3**Undi minyə ngage ku taɗi ngage ma ndanyi ku yoge

22:44 Kul 2:34,35; 1Ko 15:25; Ebr 1:13
22:46 Mar 12:34; Luk 20:40

nzili sege ma. Na, sege tadi va nza kula tade nige make gunu. A yoge nzili vojyɔ vu, tadi nga ni gunu. **4**Yoge uzi ngakito kaage undi zobegi dege. Vu, yoge egi kula ngon zige kira'n zagu. **5**Yoge nzə tadi kula na nige ndanyi a ku dege aki. Kuvu yoge iti ngon gazu na nige a ɓala'n kam mbetege. Vu yoge tadi ɓori'n da yoge tadi zini nga nɔ kiige ta ruba na nige kau ne. **6**Yoge ndigi takite loge ta ngakusage kuvu takite lo kinzige kemkuzi kunana na Zuifge. **7**Yoge ndigi vu te dege taki negi hala ɓarage ku te ɓɔri negi Rabi, Rabi*. **8**Na sege, dege inyi nzə ku ɓɔro sege, Rabi* gunu. De maku nzə ndaza sege nga ma yo kala'n di. De ni ya Mesi*, sege nonzɔ naage. **9**Na nzə ku ɓɔro de doyi Vura se zongara nene ma gunu, a Vura se vu, yo doyi kala'n di. Yo maku inzi kem zorage ma. **10**Dege inyi nzə ku ɓɔro se de kunu zo dege gunu, a de kunu zo dege ya Mesi* kala'n di. **11**De nen ma ɓori yaa dana se vu, yo tele man de tade kula na se. **12**De nen maku ndigi ɓi a danga dege vu, Nuɓa tele man yo kazagu. De nen maku nzə tele'n korɔ yo kazagu vu, Nuɓa unu man yo taru.

23:4 Luk 11:46; Kul 15:10; Gal 6:13
23:6 Luk 11:43
23:7 Zaa 1:38,49
23:11 Mar 9:35
23:12 Luk 1:52
23:13 Luk 11:52
23:15 Kul 13:43

13Korkonyɔ nda a na se, sege de* ɓala nzuvojyɔge sege Farizinyege*, sege de tura ta kam dege! Sege nz'usi ngage zagu kemkuzi na niye kuage, sege nzə zijyi Nuɓa vu dana uda yaa a ku dege aki'n sege. A ni ya teki man vojyɔ nɔ ɓori zo se. **14**Korkonyɔ nda a na se, sege de* ɓala nzuvojyɔge sege Farizinyege*, sege de tura ta kam dege! Sege uti ta dovo nɔ zorage dege ke. Sege ngiya se anzi tutu gunu. De nenge maku ndigi kanza tutu ma, sege ogi yoge lo ni zagu. **15**Korkonyɔ nda a na se, sege de* ɓala nzuvojyɔge sege Farizinyege*. Sege de tura ta kam dege! Sege aɓi mbaa zo mane vakaata, bal zongara ndanyi a de doyi di inya kalve na yo nɔ kitege zagu. Lomaku yo tele de nɔ kii ma, sege tadi ɓavu yo tele ngon nɔ fedi nɔ anzə kua gunu tara ziyo danga na se zagu. **16**Korkonyɔ nda a na se, sege de kukua ta bara de kamndokoge ke. Sege nzili sege te: Kaznaku nɔ de ovu zo ri kuzi Nuɓa'n vu, nda nyara ne. Na kaznaku de ovu lɔr nɔ kuzi Nuɓa'n vu, kovu na yo ma iso zo yo ngiya. **17**Sege de vonvoge tiɓo'n de kamndokoge. Ngadi ya iikuda

yaa wa? Lɔr wa kuzi Nuɓa ya unda lɔr kala wa? **18**Sege nzili zini sege te: Kaznaku de ovu zo ri dava'n vu, nda nyara ne. Na, kaznaku de ovu kada nyara ne zo dava vu, kovu na yo ma iso zo yo ngiya. **19**Sege de vonvoge tiɓo'n de kamndokoge. Ngaɗi ya iikuɗa yaa wa? Kada nyara wa dava ya unda kada nyara kala wa? **20**Vavu de nen maku ovu ri dava'n vu, yo ovu ri dava ne kuvu zori ngage ndanyi ku nda zo ni ma. **21**De nen maku ovu ri kuzi Nuɓa'n vu, yo ovu zori kuzi Nuɓa ne kuvu zo ri de ne maku inzi kem ni ma. **22**De nen maku ovu ri zora'n vu, yo ovu zo ri ngende kinzi Nuɓa ne kuvu zo ri de ne maku inzi zo ni ma. **23**Korkonyɔ nda a na se, sege de* ɓala nzuvojyɔge sege Farizinyege*, sege de tura ta kam dege! Sege ubi dim mạt, anet tiɓo'n kumin. Kuvu sege egi nga nen maku iikuɗa yaa kem nzuvojyɔ ma zagu, nga ni ya nga nɔ zosuru, kemkii tiɓo'n kunda kem zoni. Sege taɗi nga nage ma, na sege egi nɔ nọge ma gunu. **24**Sege de kukua ta bara de kamndokoge ke! Sege yeɗi ɓuru na se ge a kege'n ngon kawụge zagu kuvu sege woli zamala takuɓuruge!

23:23 Luk 11:42

23:25 Mar 7:4; Luk 11:39
23:27 Luk 11:44; Kul 23:3
23:29 Luk 11:47,48

25Korkonyɔ nda a na se, sege de* ɓala nzuvojyɔge sege Farizinyege*, sege de tura ta kam dege! Sege nz'ibi gidi kopo tiɓo'n gidi pambla sembe ɗi na, kem ni ma, vojyɔ ɓogo tiɓo'n nga nɔ balage gunu ɗoso tutu. **26**Farizinye* kamndoko. Ibo kem kopo ma tiɓo'n sembe ma mere ɓavu gidi ni zini nda kiine. **27**Korkonyɔ nda a na se, sege de* ɓala nzuvojyɔge sege Farizinyege*, sege de tura ta kam dege! Sege titi zokaɓuge maku dege taɗi nga nzaa gidi nige ma. Gidi ni kaga iikuɗa yaa, na ka kem ni ma, nyingo de kuage tiɓo'n nga nɔ kasuge ndanyi ɗoso tutu. **28**Vavu dege aki gidi se kaga ma, titi dege nɔ zosuruge, na ka kem ma, vojyɔ tura ta kam dege tiɓo'n kula kege nzuvojyɔ ɗoso kem se tutu. **29**Korkonyɔ nda a na se, sege de* ɓala nzuvojyɔge sege Farizinyege* sege de tura ta kam dege! Sege nz'oɗi goto kua na de kozo nzu Nuɓa ge kuvu sege nzə tami zokaɓu na de zosuruge. **30**Sege nzili sege te: Kem ndor na kavla ze ge ma, kaznaku ze z'inzi tigi se vu, ze zə taɗe tigi se kemɗoyi zo sila masu de kozo nzu Nuɓa ge gunu. **31**Vavu kumanazu na se tele zo se ɗi ku sege ngon

na dege maku tali de kozo nzu Nuɓa ge kite ma. **32**Vavu, sege taɗi nga maku kavla se ge umbi miri ni ma, ku taa zagu. **33**Sege ngakua nenge, mot kaa pito nenge ma! Ta ma nange ya sege ufi man kam teki vojyɔ nɔ kamfeɗi nɔ zondorge zondorge wa? **34**Kuvu a ni ya m'ula man sege de kozo nzu Nuɓa ge, de geri ngage yog de* ɓala nzuvojyɔge. Sege tali man yoge kuvu undi man nǫge zo kaga desi, sege tundi man nǫge kemkuzi kunana na Zuifge. Taɗi man yoge ngakonyɔge kem ɓe ɓorige sinyi ukua'n ɓe ɓori nǫge. **35**Vavu, masu de zosuruge maku sila zongara ma iso man zo se. Masu maku sila kǫɗa kua na Abel de zosuru sinyi kua na Zakari, ngon Barasi. Yo maku sege tali yo dana kuzi Nuɓa nąa yog dava'n ma. **36**M'nzile sege vojyɔ nɔ kii, nga nage ma ndanyi iso man zo ngon jyage ma.

37Zeruzalem, ɓe ɓori nɔ Zeruzalem, nąa ya nzə tale de kozo nzu Nuɓa ge ma, nąa ya nzə tine dege maku Nuɓa ula'n ki ma kuri koso'n wa! Tara nange ya m'ndigi kuna nza ngonige, va nza kɔ kunza nzə kuna'n ngon nige mot vele bagu yo make ma wa! Vu, sege ndigi gunu. **38**Aki, sege inyi man kuzi na se ge zagu, ku nda man viri. **39**M'nzile sege, sege aki man ma gunu ɗone sinyi a ku sege nzili man sege te:

Kaɗe tara nɔ ki nda a na de nen maku nz'iɗe zo ri Vuraɓe ne ma. *(Paage 118:26)*

23:32 1Te 2:16
23:34 Luk 11:49
23:35 Ebr 11:4; 2Ch 24:21
23:36 Luk 11:50,51
23:37 2Ch 24:21

Ngakozoge nɔ zoɗutu ndorge

(Mark 13:1-37, Luku 21:5-38)

24 Zezu teki zagu kemkuzi Nuɓa. Lomaku ugua zo yo kaɓe mavu, de ndazə nga na yo ge aɓi bal yo a kozo yo kuzige ma kemkuzi Nuɓa ma. **2**Zezu nzile yoge te: Sege aki nga nage ma ndanyi ma ve? M'nzile sege vojyɔ nɔ kii, koso nǫ ɗoyi nda man zo ɓiya gunu. Sungi tini man yoge ndanyi ngara.

3Lomaku yo inzi zo kongo nɔ Oliviye* ge mavu, de ndazə nga na yo ge aɓi bal yo. Yoge uki yo aɓi'n kala vu yoge nzili yo te: Nzile vojyɔ nen ma, ɓalɗi ɓavu nga nage ma ɗii man wa? Ngakozo ɗi ya ozo man ndor tele na yi tiɓo'n zoɗutu ndorge wa?

4Zezu taka tele nzile yoge te: Ngami korɔ se kiine de tura sege gunu. **5**Dege yaa ɗii man zo ri ma ne, yoge nzili man te: Ma ya Mesi*. Yoge turi man

24:2 Luk 19:44
24:3 Luk 17:30
24:4 Mar 13:5
24:5 1Za 2:18

dege yaa ndanyi. **6**Sege woyi man vojyɔ ɗɔɔge, kuɗu ɗɔɔge. Ngami korɔ se kiine, kem se ula sege gunu, a ku nga nage ma ɗii. Vu, zoɗutu ni ta gunu. **7**Mot kaage ɓii man a kege mot kaa nɔ nǫge. Mot ɓege ɓii man a kege mot ɓe nɔ nǫge. Ɓɔ ɓori iso man, meti ɓorige, zongara ndede man bal loge. **8**Nga nage ma ndanyi kumbamiri ngakonyɔ nɔ zo kojyɔ ka. **9**Kuvu dege uli man sege zi dege a ku taɗi sege ngakonyɔge. Dege tali man sege kuvu mot ɓundu dege ndanyi suɓi man sege a ri ma. **10**Kuvu dege yaa isi man kem taɗe kasu, yoge teki man mot nige kaga, suɓi man ɓiya nige. Ɓiya nige suɓi man yoge. **11**De kozo nzu nɔ zasorige yaa ɓii man yoge turi man dege yaa ndanyi. **12**Taɗe kasuge ojyi man nąa a kege nzuvojyɔ, taara na dege yaa riyo man. **13**Na, de nen maku ukua togo'n sinyi zoɗutu ni vu, Nuɓa ajya man yo. **14**Ozi man Vojyɔ nɔ Kii nɔ kem ɓe Nuɓa damu man zongara ndanyi a ku nda nga kumanazu ne a mot ɓundu dege ndanyi. Ɓavu zoɗutu ni ɗe man. **15**Vavu, sege aki man

nga zosangu nɔ kunda ngalu
(Daniyel 9:27, 11:31, 12:11)
lo ɗa man kem lo Nzaa

24:7 Kul 11:28
24:9 Zaa 16:2; 15:21
24:11 Mar 13:5
24:14 Rom 10:18; Luk 2:1; Kul 11:28; Tee 3:10
24:15 Mar 13:14; Kul 6:13;
24:17 Luk 12:3; Kul 10:9
24:19 Luk 23:29
24:23 Luk 17:23
24:24 2Te 2:9-11; Tee 13:13

maku de kozo nzu Nuɓa Daniyel nzile vojyɔ ni ma. De nen maku tazu kem Mbete vu, geri man kamvojyɔ ni. **16**Kuvu dege maku inzi zongara nɔ Zude ma, anyi man zo kongoge. **17**De nen maku inzi zo kuzi na yo vu ziti man ngara a kunu nga maku nda kemkuzi na yo ma gunu. **18**De nen maku ɗa kem mege vu, tele ɗe man ɓe a kunu ruba talka na yo gunu. **19**Korkonyɔ nda a na niye kɔ ngalege. Korkonyɔ nda a niyege maku ngonge nz'oli nva nige kem ndor nage ma. **20**Zijyi Nuɓa a ku kanya na se nda kam na kuli, wala kem ndor kaɗe kau gunu. **21**Kuvu nga korkonyɔ nɔ ɓori ɗe man, nga nǫ'n ku de aku ta gunu kǫɗa kumbamiri taɗe zongara ɗa sinyi teki'n kazene. Nga nama ɗe man jyane gunu ɗone. **22**Kaznaku Nuɓa teki tigi ndor nage ma ɗuku'n gunu vu, de ɗoyi ajya tigi gunu. Na, Nuɓa teki ndor nage ma ɗuku'n a dege maku yo suru yoge ma. **23**Kuvu kaznaku nǫ de nzile sege te: Aku, Kris ogo nene wala nama, vu sege taki kem de ni gunu. **24**Kris nɔ zasorige yog de kozo nzu nɔ zasorige ɗii man. Yoge taɗi man ngakozo nɔ ɓorige tiɓo'n

nga nɔ kunda ngalu lo a tura'n dege, kaznaku yoge asi ve vu, a tura'n nɔ̲ suruge ma zini. **25**Woyi, ma m'nzile sege kite ɗa ve.

26Vavu kaznaku yoge nzili sege te: Aku! Ogɔ dana kuuvu vu, sege aɓi gunu. Kaznaku yoge nzili sege te: Aku! Ogɔ lokuya kemkuzi vu, sege taki kem yo gunu. **27**Va nza tele nzii ɓi'n ka teki kaza tele sinyi ka kiso kaza, vavu kiɗe na Ngon De zini nda man va. **28**Lo nen maku nunu za̲ nda tutu ma, maluge kunina lo ni.

29Tazini ma ɗi gidi ndor ngakonyɔ nage ma,

kaza ugua man tulu.
Nzoyi nzaa man gunu,
kamkumege nɔ zora tusi man ngara
kuvu togɔ nɔ zorage ndedi man. *(Izayi 13:10)*

30Kuvu, ngakozo na Ngon De teki man kamra. Kuvu mot kaage ndanyi zongara osi man kaa, yoge aki man Ngon De. Yo ɗe man dana kili nzii nɔ zora togɔ ne kem kaɗe tara nɔ ɓori. **31**Yo ula man ngonkula na yo ge dana keni nvale nveri nɔ ɓori. Yoge kuni man nɔ suru na yo ge ka bal nyele nɔ sɔɔge, zoɗutu zorage sinyi ukua kano̲.

24:27 Luk 17:24, 30
24:28 Luk 17:37
24:29 Tee 6:12,13
24:30 Tee 1:7
24:31 1Te 4:16; Tee 8:2

32Sege geri kamvojyɔ zori nɔ zo kaga mbatisa. Kaznaku geme nige ndayi kejyi ku nviyi nige nz'onzɔ vu, sege geri ku ɓara ndete ko. **33**Va nza na make, kaznaku sege aki nga nage ma ndanyi vu, sege geri ku ndor ndete ko. Yo ogo sini ta kuzi ɗi ko. **34**M'nzile sege vojyɔ nɔ kii, ngon jyage inzi man sinyi a ku nga nage ma ndanyi ɗii ɓa. **35**Zora tiɓo'n zongara deri man, na vojyɔ na m'ge deri man gunu.

De geri ndor ni gɔ, nzakaza ni gunu

36Vojyɔ nɔ zo ndor nama, wala zo nzakaza nama ku ngage ndanyi ɗii man ma, de ɗo̲yi ase geri gunu, ngonkulage nɔ zorage zini geri gunu. Vura ma kala'n ɗi ya geri ne. **37**Nga nen maku taɗe nga kem ndor na Nuwe ma, taɗe man va zini ndor kiɗe na Ngon De. **38**Va nzaku, kite ɗana mane ɓori ma, dege usi ne, ungi ne. Yoge taki na̲a kuvu ngon kem nige zini taki na̲a sinyi teki'n kem ndor nene maku Nuwe anzə'n kem topo ɓori ma. **39**Yoge geri bal ni gunu sinyi mane ɓori ɗe'n ɗe sa'n yoge ndanyi aɓe'n. Nda man zini va ndor kiɗe na Ngon De. **40**Kuvu davlage zog

24:33 Zak 5:9
24:36 Kul 1:7
24:38 Luk 17:27
24:39 Luk 17:30
24:40 Luk 17:34

ziyo inzi man kem mege nɔ ɗoyi. Uni man nǫ ɗoyi kuvu, inyi man nǫ tiɗa. **41**Niyege zog ziyo nz'iɓi man nga kem veɗi. Uni man nǫ ɗoyi kuvu, inyi man nǫ tiɗa.

42Vavu, inzi kiine zo korɔ se, a sege geri man nzakaza kiɗe Vuraɓe na se gunu. **43**Sege geri kiine: Kaznaku kuɓaka kuzi geri tigi nzakaza nɔ ndori maku de ɓogo nz'iɗe'n mavu, yo ngamu tigi kiine. Yo inya tigi de ɓogo a nviti kuzi na yo gunu. **44**A ni ya, sege zini, inzi kiine zo korɔ se, a Ngon De ɗe man kem nzakaza nene maku sege nz'alive zo ni ma gunu.

45Kuvu ɓeri nɔ zosuru nɔ kamkajya ya nanga? Ɓeri nanga ya kuɓaka yo unda yo zo ɓerige kemkuzi na yo a kada nige ngakusa kem nzakaza nɔ kii wa? **46**Kornyele nda a na ɓeri nama, kaznaku kuɓaka yo ɗe ku ɗe enve yo ta kula na yo ma. **47**M'nzile sege vojyɔ nɔ kii, kuɓaka yo ɗe unda man yo zo nga kii na yo ge ndanyi. **48**Vu, wala ɓeri nama de kundakasu ku nzile man kem yo ɗa te: Kuɓaka ma ɗe man yaku gunu. **49**Vu, yo umbamiri kunda ɓiya taɗe kula na yo ge ma, kusa, kungu yog dege maku ɓuru taɗe yog ma. **50**Kuvu ɓeri nama, kuɓaka yo ɗe man kem ndor nene maku nz'aku tar yo tutu ma gunu, ɗe man kem nzakaza nene maku yo geri bal ni gunu. **51**Yo ɗiko man yo zagu, adə man yo lo dana de tura ta kam dege. Lo nama kaage, nderi ngangage nda man tutu.

24:41 Luk 17:35
24:42 Luk 12:40
24:43 Luk 12:39
24:44 1Te 5:6
24:46 Tee 16:15
24:49 Luk 21:34

Vojyɔ zori nɔ zo ngon manda nɔ ɓuge maku geri ta davla gunu ma

25 Kuvu kem ɓe nɔ zorage nda man va nza ngon manda nɔ ɓuge make ku geri ta davla gunu ku, sayi lamba na nige ku nz'aɓi tine ta ngaɓa niye nɔ jya make. **2**Nǫge zog minyə dana nige ma yoge de kamkajyage, vu nɔ minyə nǫge yoge de vonvoge. **3**De vonvoge ma, sayi lamba na nige, vu yoge uni kuɓu ni tutu gunu. **4**De kamkajyage ma, uni gomo kuɓu na nige tiɓo'n lamba na nige. **5**Lomaku ngaɓa niye ma ɗe ta yaku gunu mavu, kamtoɗɔ taɗe yoge yaa vu yoge toɗi zagu.

6Dana vo kondori vu, nzili nzu nɔ ɓori'n te: Aku, ngaɓa niye ma nz'iɗe! Aɓi tine tar yo!

25:1 Luk 12:35-38; Kul 20:8; Tee 4:5
25:5 1Te 5:6

7 Kuvu ngon mandage ma ndanyi turi ne, yoge tami lamba na nige. **8** De vonvoge ma nzili de kamkajyage make te: Adi ze kuɓu na se tu, a lamba na ze ge nz'ua ve.

9 De kamkajyage ma nzili te: Ọ, ọ, ɓori ase na ze na se ge gunu. Aɓi bal de ɗaɓa ngage maku a ndigi na se sege ngiya se.

10 Lomaku yoge nz'aɓi mavu, ngaɓa niye ma ɗe ne. De nenge maku tami nga na nige ko ma, anzi se kemkuzi taɗe vaka taka nạa ma. Kuvu uti ta kuzi ma nạa.

11 Gidi ni vu, ngon manda nọge ma ɗii ne vu nzili te: Vuraɓe, Vuraɓe, tee ze ta kuzi tu.

12 Vu yo nzile te: M'nzile sege vojyɔ nɔ kii, ma m'geri sege gunu.

13 Vavu, inzi kiine zo korɔ se a sege geri ndor ni, wala kem nzakaza kiɗe na Ngon De gunu.

Vojyɔ zori nɔ zo kenvege

14 Vavu nda man va zini nza davla nọ make ku nz'aɓe'n mbaa ma. Yo ɓɔro ɓeri na yo ge, kiyi yoge ngakenve na yo ge. **15** Yo ada kenve dubu minyə nọ ke. Yo ada nọ ke kenve dubu ziyo vu ada muta de make kenve dubu ɗoyi. Yo ada yoge ɗoyi ɗoyi ozo'n zo togɔ nige. Kuvu yo ugua zo yo kaɓe. **16** Tazini ma ɗivu, de nen maku enve dubu minyə ma, umbamiri tele kem zi yo. Yo enve nọ dubu minyə zo ni. **17** Nza na make vu, de nen maku enve dubu ziyo ma, enve nọge ziyo zo ni. **18** Vu, de nen maku enve kenve dubu ɗoyi ma, a odi goto kamngara, tuvu'n kenve na kuɓaka yo ma.

19 Dana ni uɗa gidi ni vu, kuɓaka ɓerige ma tele ɗe ne. Yo ɓɔro yoge a kozo bal ngage ma. **20** De nen maku enve kenve dubu minyə ma, ɗe'n yo nọ dubu minyə zo ni, nzile te: Kuɓaka, yi ada ma kenve dubu minyə. Aku, m'enve nọge minyə zo ni.

21 Kuɓaka yo ma nzile yo te: Iiyaa, ɓeri nɔ kii nɔ zosuru. Yi de zosuru zo nga nɔ sakuge ɗi. M'unda man ki zo nga nɔ vakage. Anzə kem kornyele na kuɓaka yi.

22 De nen maku enve kenve dubu ziyo ma, aɓe bal yo, nzile te: Kuɓaka, yi ada ma kenve dubu ziyo. Aku m'enve nọge dubu ziyo zo ni.

25:8 Luk 12:35
25:10 Tee 19:9
25:13 Mar 13:35; Luk 12:40
25:14 Luk 19:12
25:21 Luk 16:10

23Kuɓaka yo ma nzile yo te: Iiyaa, ɓeri nɔ kii nɔ zosuru. Yi de zosuru zo nga nɔ sakuge ɗi. M'unda man ki zo nga nɔ vakage. Anzə kem kornyele na kuɓaka yi.

24Vu, de nen maku enve kenve dubu ɗoyi ma, aɓe bal yo nzile yo te: Kuɓaka, ma m'geri ku yi de taɗe dege nga togoge. Yi nz'ujya ngakiyo lo nene maku yi osi nga tutu gunu ma, yi nzə kuna nga kiyoge lo nene maku yi onvo kiyoge tutu gunu ma. **25**Bele taɗe ma ya m'aɓe ma m'uya kenve na yi ma kamngara. Aku, nga na yi ma ya nen ma.

26Vu, Kuɓaka yo ma nzile yo te: Yi ɓeri kundakasu, yi de nyede. Yi geri ku ma nzə m'ujya kiyo lo nene maku m'osi nga tutu gunu ku nzə m'kuna kiyo lo nene maku m'onvo kiyo tutu gunu. **27**Vavu, yi inya tigi kenve na m'ma ku nda tigi zi de ngamu kenvege. Kaznaku m'tele tigi vu, m'enve tigi nǫ zoni.

28Taki kenve ma zagu zi yo adə de nen make ku kenve na yo dubu ɓu ma. **29**Vavu adi nga jyane de nen make ku nga na yo nda tutu maku nga na yo vaka man yaa ka kite. Na de nen maku nga na yo tigo vu, taki man nga maku nda zi yo ma zagu. **30**Ini ɓeri anzə teki nga nen ma kamtulu kaga ɗa. Lo nama kaage, nderi ngangage nda man tutu.

25:29 Mar 4:25; Luk 8:18

Vinya alusuge yog vinyage

31Lomaku Ngon De ɗe man dana kaɗe tara na yo ma, yo yog ngonkula na yo nɔ kiige, yo inzi man zo ngende kinzi ngarege dana kaɗe tara na yo. **32**Vu yo kuna man mot ɓundu dege ndanyi ɗana yo. Yo kiyi man yoge kem nąa va nza de kulu kiyi'n vinya alusuge yog vinyage ma. **33**Yo unda man vinya alusuge zo zi yo ka vula kuvu vinyage zo zi yo ka geli.

34Kuvu ngare nzile man de nenge make zo zi yo ka vula ma te: Ɗii tiyo, sege ma ya ku Baa aɗe tar nɔ kii zo se ma. Anzi kem ɓe maku yo tamu kǫɗa kumbamiri taɗe zongara ma. **35**Ɓɔ taɗe ma, vu sege adi ma ngakusa. Kunza mane taɗe ma, vu sege adi ma mane m'ungu ne. Ma mbaa, vu sege uki ma bal se. **36**Korɔ ma nda nyara'n vu, sege adi ma ruba. Meti taɗe ma, vu sege aɓi a aki ma. M'nda kanga vu, sege aɓi a aki ma.

37Kuvu de zosuruge ma nzili man te: Vuraɓe, ɓaldi ya

25:31 Luk 17:30
25:34 Kul 20:32; 1Ko 15:50; Gal 5:21; Zak 2:5; Ebr 4:3; Tee 13:8
25:35 Ebr 13:2
25:36 Zak 2:15,16; Zak 1:27; 2Ti 1:16

z'aku vu ɓɔ tadɛ ki ya ze z'ada ki ngakusa wa? 38Baldɨ ya z'aku vu kunza mane tadɛ ki ya ze z'ada ki mane wa? 38Baldɨ ya z'aku vu yi mbaa ya ze z'ukua ki bal ze wa? Baldɨ ya z'aku vu kori vuka dɨ ya ze z'ada ki ruba wa? 39Baldɨ ya z'aku vu, yi meti wala yi kanga ya ze z'aɓe za z'aku ki wa?

40Ngare ma nzile man yoge te: M'nzile sege vojyɔ nɔ kii, nzə tadɨ nga nage kamkonɔ ngon nǫ̲ ɗoyi dana nonzɔ ma nɔ saku yaa nenge mavu, ma ya sege tadɨ adi ma nama. 41Kuvu yo nzile man dege make zo zi yo ka geli make te: Deri zagu kot ma, sege maku tini zo se ma ya. Aɓi kamfedɨ nɔ zondorge zondorge maku Nuɓa tamu a Ture de tura* yog ngonkula na yo ge ma. 42Bɔ tadɛ ma, vu sege adi ma ngakusa gunu. Kunza mane tadɛ ma, vu sege adi ma mane gunu. 43Ma mbaa, vu sege uki ma bal se gunu. Korɔ ma nda nyara'n vu, sege adi ma ruba gunu. Meti tadɛ ma, m'nda kanga, vu sege aɓi a aki ma gunu.

44Kuvu yoge nzili man te: Vuraɓe, ɓaldɨ ya z'aku vu ɓɔ tadɛ ki wala kunza mane tadɛ ki, wala yi mbaa wala kori nyara ne, wala yi meti wala kanga vu ze zə tadɛ nga a na yi gunu wa?

45Kuvu yo nzile man yoge te: M'nzile sege vojyɔ nɔ kii, sege egi tadɨ nga nage ma kamkonɔ kot nonzɔ ma nǫ̲ ɗoyi dana nonzɔ ma nɔ saku yaa nenge mavu, ma ya sege egi tadɛ ni kada ma zagu nama.

46De nage ma aɓi man lo teki vojyɔ nɔ zondorge zondorge, na de zosuruge aɓi man lo kinzi kamkaa nɔ zondorge zondorge.

Zuifge woyi nǫ̲a a tale Zezu

(Mark 14:1-2, Luku 22:1-2)

26 Zezu adɛ vojyɔ na yo ge ndanyi tako. 2Kuvu yo nzile de ndazə nga na yo ge ke te: Sege geri ku semi ndor ziyo a tadɛ vaka* Kaɓe na Ngonkula na Nuɓa. Uli man Ngon De zi dege a ku undi yo zo kaga desi.

3Kuvu de retizo nɔ ɓorige, de* ɓala nzuvojyɔge yog desumale vaka de ɓege kunina kem ndogo na de ɓori na de retizoge maku nzə ɓɔri yo Kayif ma. 4Yoge woyi nǫ̲a zo Zezu a kukua yo zo muru ɓavu tali yo. 5Vu yoge nzili te: Nga nama de tadɛ ndor tadɛ vaka gunu. Tigi ku negive nda dana vaka dege tigo.

25:40 Ebr 13:2
25:41 Mar 9:43; Luk 3:17; Zud 1:1:7; 2Pi 2:4
25:46 Zaa 3:15, 16,36; Rom 2:7; Gal 6:8; 1Za 1:2; Kul 24:15
26:2 Zaa 11:55
26:3 Luk 3:2; Zaa 11:47-50; Kul 4:6

Niye ningi kuɓu katu zo Zezu kem ɓe Betani

(Mark 14:3-9, Zaa 12:1-8)

6 Zezu inzi kem ɓe Betani kemkuzi na Simo de zaa. **7** Niye no inzi'n gomo kuɓu katu nɔ nzaa, iikuɗa yaa, kuɓu katu nɔ ku gata ni yaa ɗoso tutu. Lomaku Zezu inzi ta dava kusa nga mavu, niye ma aɓe bal yo, a ningi kuɓu katu ma zo yo.

8 De ndazə nga na yo ge aki vu, wongɔ taɗe yoge. Yoge nzile te: Kugua zo nga mɔnɔ dĩ ya va? **9** Daɓi'n tigi kuɓu nen ma gata nɔ ɓori'n ku adi tigi kenve ni de naguge ke.

10 Zezu wo vojyɔ nage ma ndanyi vu nzile yoge te: Hadĩ ya sege nzə tadĩ ngakonyɔ niye nen make? Yo taɗe nga nɔ kii a na ma. **11** De naguge inzi dana se zondorge. Na sege nz'aki ma zondorge dana se gunu. **12** Yo ningi kuɓu katu nama korɔ ma, a tamu'n korɔ ma ɓavu a tuvu'n ma. **13** M'nzile sege vojyɔ nɔ kii, bal loge maku de nz'ozo Vojyɔ nɔ Kii ne ma tutu zongara ndanyi ma, adĩ man vojyɔ nga maku niye nen ma taɗe ma. Ɓavu keme dege ilo man zo yo.

26:12 Zaa 19:40

26:18 Mar 14:35, 41; Zaa 7:6,8

Zudas nzə tamu vojyɔ a ɗaɓa Zezu

(Mark 14:10-11, Luku 22:3-6)

14 Kuvu, no de ɗoyi dana nɔ ɓu zo ziyoge maku nzə ɓɔri yo Zudas Iskariot ma, aɓe bal de retizo nɔ ɓorige. **15** Yo nzile te: Ngadĩ ya sege ndigi kada ma a ku m'ula Zezu zi se wa? Kuvu yoge adi yo kenve kalkulu wonyə ɗoyi zo ɓu. **16** Koɗa kem ndor na'n ma, yo nz'ula ta ɗovo a kula yo zi dege.

Zoɗutu ngakusa na Vuraɓe ya

(Mark 14:12-26, Luku 22:7-23)

17 Takite ndor Kura anzə kamfulu mavu, de ndazə ngage aɓi bal Zezu, nzili yo te: Yi ndigi ku zə tamu lo nanga ya a na yi a ngakusa taɗe vaka* Kaɓe na Ngonkula na Nuɓa ma tutu wa?

18 Yo nzile te: Aɓi kem ɓe ɓori ma bal davla no ɗĩ vu nzili yo sege te: De ndazə nga dege ke nzile te: Ndor ndete ko. Ma tiɓo'n de ndazə nga na m'ge, zə taɗe man vaka bali. **19** De ndazə ngage tadĩ va nza ku Zezu ozo'n yoge make. Yoge tadĩ ngakusa taɗe vaka ma tutu.

20 Teki zotogiri vu, Zezu inzi ta dava kusa nga yog de ndazə nga na yo nɔ ɓu zo ziyoge ma. **21** Lomaku yoge nz'usi nga mavu, yo nzile te: M'nzile sege vojyɔ nɔ kii, de ɗoyi dana se ɗaɓa man ma.

22 Kemge ozo yoge yaa, yoge ɗoyi ɗoyi nzili yo te: Vuraɓe ma gunu, gunu ka?

23 Yo nzile te: De nen maku ula kura na yo kem sembe nɔ ɗoyi ze sini ma, yo ma ya ɗaɓa man ma ma. **24** Kine Ngon De aɓe man va nza ɓali'n vojyɔ na yo kem Mbete na Nuɓa make. Na, korkonyɔ nda a na de nen maku ɗaɓa man Ngon De ma! Iikuɗa yaa ku ojyi tigi de nama gunu.

25 Zudas maku ula man yo zi dege ma, nzile te: Rabi*, ma gunu, gunu ka?

Zezu nzile yo te: Yi ngiyi nzile ko.

26 Lomaku yoge nz'usi nga mavu, Zezu unu kura. Yo aɗe tar nɔ kii zo ni, za yo kem nąa kuvu ada de ndazə nga na yo ge ke, yo nzile te: Taki ku usi. Nen ma korɔ ma.

27 Yo unu kopo kuvu yo taɗe kiɗa. Ada yoge kuvu nzile te: Sege ndanyi ungi. **28** Nen ma masu korɔ ma, masu Kununzu nɔ Jya. Masu maku nopɔ a na de vakage ɓavu Nuɓa naka man taɗe kasu na nige ma ya. **29** M'nzile sege, m'ungu man kanu fofofire nen ma gunu sinyi ndor ni vu, z'ungi man nɔ jya ɗa kem ɓe na Vura ma.

30 Lomaku yoge uɗi paa mavu, yoge aɓi zo kongo nɔ Oliviyege*.

Zezu nzile kite te Piyer negi man nzu yo

(Mark 14:27-31, Luku 22:31-34, Zaą 13:36-38)

31 Kuvu Zezu nzile yoge te: Sege ndanyi isi man kem taɗe kasu ndori nene ma a kemtogo na se kot ma, a Mbete Nuɓa nzile te:

> M'unda man de kulu vinyage, ku mot ɓundu vinyage sili man kem nąa bal loge. *(Zakari 13:7)*

32 Kaznaku Nuɓa turu man ma dana de kuage vu, m'aɓe man kite ɗana se zongara nɔ Galile.

33 Vu Piyer nzile yo te: Kaznaku dege ndanyi isi kem taɗe kasu vu, ma m'iso man gunu ɗone.

34 Zezu nzile yo te: M'nzile ki vojyɔ nɔ kii, ndori nene ma kite ɓa kura kunza tau vu, yi negi man vojyɔ tara muta ize te n'geri ma gunu.

26:21 Luk 22:21-23; Zaa 13:21
26:23 Zaa 13:18
26:24 Mar 9:12; Luk 24:25-27; Kul 17:2,3; 1Pi 1:10,11
26:27 1Ko 10:16
26:28 Ebr 9:20; Mar 1:4
26:29 Kul 10:41
26:31 Zaa 16:32
26:34 Zaa 13:38

35Piyer nzile yo te: A kua zi zo nąa mere vu, m'negi m'ize te m'geri ki gunu gɔ. De ndazə ngage ndanyi nzili va nza na make.

Zetsemane

(Mark 14:32-42, Luku 22:39-46, Zaą 18:1)

36Kuvu Zezu aɓe'n yoge lo maku nzə ɓɔri Zetsemane ma. Yo nzile de ndazə ngage ke te: Inzi nene ku m'aɓe ma m'zijyɔ Nuɓa ɓa. **37**Yo unu Piyer tiɓo'n ngon Zebede nɔ davlage zog ziyo aɓi se. Wongɔ umbamiri taɗe yo vu ɓele taɗe yo. **38**Kuvu Zezu nzile yoge te: Nzili korɔ ma inzi'n wongɔ yaa ize nzə m'ula lo a kua. Inzi nene, z'inzi kiine zo korɔ zige.

39Yo aɓe kuɗa'n finyi ɗi vu, a iso kuvu ugua kamɗana yo ngara, nzile te: Baa, kaznaku yi ase ve, vu unu kopo nen ma zagu kot ma! Gunu vu, taɗe nga nen maku m'ndigi taɗe ni ma gunu na, taɗe nga nen maku yi ngiyi ndigi ma.

40Yo tele aɓe ka bal de ndazə ngage mavu, enve yoge zo kamtoɗɔ. Yo nzile Piyer ke te: Sege asi kinzi kiine zo korɔ se kem nzakaza ɗoyi gunu wa? **41**Inzi kiine zo korɔ se ku zijyi Nuɓa a ku isi kem nga ndɔɔge gunu. Nzili ndigi nga kiige na korɔ inzi'n togo gunu.

26:35 Zaa 13:37
26:38 Zaa 12:27
26:39 Zaa 4:34

42Yo aɓe jyane a zijyɔ Nuɓa, nzile te: Baa, wala lo kunu kopo nen ma zagu kot ma tigo a ku m'ungu wa vu, yi taɗe nga nen maku yi ngiyi ndigi ma.

43Yo tele ɗe vu, enve yoge zo kamtoɗɔ jyane, a kamge nda kamtoɗɔ ɗi tiro. **44**Yo inya yoge kuvu aɓe jyane. Yo zijyɔ Nuɓa muta ni mavu, nzile kamvojyɔ nɔ ɗoyi ma ɗi.

45Kuvu yo tele ɗe bal ɗe ndazə nga na yo ge vu nzile yoge te: Ndayi toɗi jyane ku nz'aɗi kau wa? Aki nzakaza ni ase ko. Uli man Ngon De zi de taɗe kasuge. **46**Bii taru ku z'aɓi. Aki, de kula ma zi dege ma ndete ko.

Dege uki Zezu

(Mark 14:43-51, Luku 22:47-53, Zaą 18:2-11)

47Tazini maɗi lomaku Zezu nz'aɗe'n ta vojyɔ va mavu, Zudas yo ɗoyi dana nɔ ɓu zo ziyoge ma ɗe ne. Nziɗi yog vaka dege, iti kuya kauge tiɓo'n goroge. De retizo nɔ ɓorige de* ɓala nzuvojyɔge yog desumale vaka de ɓege ya uli yoge. **48**De maku nz'ula yo zi dege ma, ozo yoge ngakozo kite. Yo nzile te: De nen maku nzə m'nzoɓu

tar yo mavu, yo ya. Uki yo. **49** Tazini ma ɗivu yo aɓe bal Zezu vu nzile te: Toɗiwa, Rabi*!

Vu nzoɓu tar yo.

50 Vu, Zezu nzile yo te: Ɓiyakuɗa ma, haɗi ya yi ɗe nene wa?

Kuvu yoge aɓi bal Zezu, a undi zige zo yo, uki yo. **51** Nọ de ɗoyi dana dege maku ɗayi yog Zezu ge ma, ula zi aɗe kuya kau na yo. Yo ugua nvi ɓeri na ngare na de retizoge teki ne.

52 Kuvu Zezu nzile yo te: Ine kuya kau na yi lo konɔ a de nenge ma ndanyi ku uni kuya kau ma, uai man ta kuya kau. **53** Ka kemi vu ize ma m'ase ɓɔro Vura ma gunu? Yo ase kula'n ma vaka ngonkula na yo ge de kuɗu ɗɔɔge jyagmasini danga ɓu zo ziyo vuka. **54** Vavu, vojyɔ maku ɓali kem Mbete Nuɓa ma nz'iɗe vojyɔ nɔ kii kiɗe ni nange? Mbete Nuɓa nzile te nga nama nda va ɓa.

55 Kem nzakaza nama ɗivu, Zezu nzile vaka dege make te: Sege ɗii ne kuya kauge tiɓo'n goroge kukua ma va nza de nz'ukua'n de ɓogo make. Z'inzi zondorge. M'inzi dana se zondorge. M'ndaza sege nga kemkuzi Nuɓa, vu sege uki ma gunu. **56** Vu, nga nage ma ndanyi ɗii ɓavu vojyɔ na de kozo nzu Nuɓa ge tele vojyɔ nɔ kii. Kuvu de ndazə ngage ndanyi inyi yo tiɗa kuvu ɓii ɗayi ngode.

26:51 Luk 22:36, 38; Zaa 18:10
26:52 Tee 13:10
26:55 Mar 12:35; Luk 21:37; Zaa 7:14,28

Dana de teki vojyɔ ɓori na Zuifge

(Mark 14:53-65, Luku 22:54, 63-65, Zaa 18:12-13, 19-24)

57 Dege maku uki Zezu ma, aɓi'n yo bal Kayif ngare na de retizoge. De* ɓala nzuvojyɔge yog desumalege kunina lo nama. **58** Piyer unu gidi yo kuɗa'n sinyi aɓi'n se kem ndogo na ngare de retizo nɔ ɓori. A anza kem ndogo ma inzi yog de taɗe kulage a kaku lo tale ta kunu nga ma. **59** De retizo nɔ ɓorige, desumalege yog de kojyo de nɔ ɓori na Zuifge nz'uli kumanazu nɔ zasorige zo Zezu. Yoge nz'uli kukua yo a tale. **60** Yoge aki kamvojyɔ gunu. Dege yaa uminazu nɔ zasorige zo yo, gidi ni vu dege zog ziyo dana nige ɗii ne.

61 De kumanazu nɔ zasori nɔ zo ziyo nage ma nzili te: De nen ma nzile te: Ma m'ase toko kuzi Nuɓa ku ndor muta gidi ni vu, m'taɗe jyane vuka.

62 Ngare na de retizoge ma ɓi taru, nzile yo te: Yi taka tele vojyɔ gunu wa? De nenge ma

26:58 Mar 14:66; Luk 22:55; Zaa 18:15; Luk 11:21
26:60 Kul 6:13
26:61 Zaa 2:19

nz'uminazu ɗi ya zo yi va? **63**Zezu taka tele vojyɔ gunu.

Ngare na de retizo nɔ ɓorige ma nzile yo te: Nzə m'zijyɔ ki ku nzile ze vojyɔ kovu ne zo ri Nuɓa'n maku inzi kamkaa'n ma. Yi Mesi*, Ngon Nuɓa wa?

64Zezu nzile yo te: Yo ya yi nzile nama. Na, m'nzile sege, sege aki man Ngon De inzi man zo zi vula na togɔ na Nuɓa. Sege aki man yo lo kiɗe dana kili nzii nɔ zora.

65Kuvu ngare na de retizoge ma teli ruba na yo vu nzile te: Yo najya Nuɓa! Haɗi ya zege zə ndigi kumanazu jyane wa? Sege woyi vojyɔ ma jyagmasini ku yo nzile zo Nuɓa ma. **66**Sege nz'alive zo ɗi?

Yoge nzili te: Yo ase kua.

67Kuvu, yoge tiɓi woro kam yo, undi yo kutubu ne nǫge undi kot kam yo. **68**Yoge nzili te: Mesi* ozo ze vojyɔ. Nạ ya unda ki wa?

Piyer negi vojyɔ te n'geri Zezu gunu

(Mark 14:66-72, Luku 22:54-62, Zaạ 18:15-18, 25-27)

69Piyer inzi kaga ɗa kem ndogo. Vu, de taɗe kula nɔ niye aɓe bal yo vu nzile yo te: Yi inzi sege Zezu nɔ zongara nɔ Galile ge ma.

26:63 Mar 14:61; Luk 22:67
26:64 Luk 22:70; Mar 16:19; Tee 1:7
26:65 Mar 14:63
26:66 Zaa 19:7
26:68 Luk 22:63-65

70Vu yo negine ɗana dege ndanyi nzile te: Ma m'geri kamvojyɔ nen maku yi ndigi nzile ni ma gunu.

71Yo aɓe ka ta ndogo ɗa. Ɓeri kula nɔ niye nɔ nǫ aku yo vu nzile dege make ku ɗayi se ma te: De nen ma zini inzi yog Zezu nɔ kem ɓe ɓori nɔ Nazaret ma.

72Yo negi jyane kovuge nzile te: M'geri davla nen ma gunu!

73Gidi ni finyi vu, dege maku ɗayi nama aɓi bal Piyer nzili yo te: Yi nǫ ɗoyi na nige kine a vojyɔ kaɗe na yi ge ozo lo maku yi ɓi tutu ma.

74Kuvu yo umbamiri nzile te kaznaku nə n'zasori vu Nuɓa teki vojyɔ zo ni, yo ovu nzile te: Ma m'geri davla nen ma gunu!

Tazini ma ɗivu kura kunza tau ne. **75**Kem Piyer ilo zo vojyɔ maku Zezu nzile te: Kite ɓa kura kunza tau vu, yi negi man vojyɔ tara muta ize te n'geri ma gunu.

Yo teki aɓe a nǫ kam mane nǫ ne wongɔge.

Zudas tale korɔ yo

26:75 Zaa 13:38
27:1 Mar 15:1; Luk 22:66

27 Zolo rututu vu, de retizo nɔ ɓorige ndanyi yog desumale vaka de ɓege woyi nạa zo Zezu a tale yo.

2Yoge uzi yo aɓi'n a uli zi de konyɔ ɓe Pọs Pilat a ku ula yo zi dege.

3Kuvu Zudas maku ula yo zi dege ma, aku vu dege uzi yo ko. Yo ndinya korɔ yo kuvu tele'n kenve kalkulu nɔ wonyə ɗoyi zo ɓu ma aɓe'n de retizo nɔ ɓorige ke yog desumalege. **4**Yo nzile te: M'tadɛ kasu ko, a de maku vojyɔ tigo zo yo ku m'ada yo kua ke ma!

Yoge nzili te: Kam na ze ya ɗi? Nama vojyɔ na yi ɗa.

5 Yo sila kalkulu ma kemkuzi Nuɓa, aɓe a ugua kula ua ne.

6De retizo nɔ ɓorige sayi kalkulu ma vu nzili te: De ase konvo nige kemkuzi ngamu kenve kuzi Nuɓa gunu, a yo kenve masu ka. **7**Yoge woyi nạa kuvu ndigi gidi ngara na kadkataa kenve na'n ma a tuvu'n mbaage. **8**A ni ya dege nzə ɓɔri lo nama kem kazene Gidi ngara masu. **9**Kuvu vojyɔ maku Nuɓa nzile nzu de kozo nzu Nuɓa Zeremi ne ma tele vojyɔ nɔ kii, nzile te:

Yoge taki kenve kalkulu nɔ wonyə ɗoyi zo ɓuge ma ko.

Gata na yo maku dege ɓazi ma ya nama,

yo maku ngon Izrayelge ɓazi gata na yo ma ya.

10Yoge adi kenve a ndigo'n gidi ngara na kadkataa,

va nza Vuraɓe nzile'n ma make. *(Zeremi 32:6-9, Zakari 11:12-13)*

Zezu ɗa ɗana Pilat

(Mark 15:1-15, Luku 23:1-5, 17-32, Zaạ 18:28-19:1)

11Zezu ɗa ɗana de konyɔ ɓe, vu de konyɔ ɓe ma zijyɔ yo te: Yi ngare na Zuifge wa?

Zezu nzile yo te: Yo ya yi nzile nama.

12Vu, yo taka tele vojyɔ ta de retizo nɔ ɓorige yog desumalege maku nzə zijyi yo ma gunu. **13**Kuvu Pilat nzile yo te: Yi wo vojyɔ nenge ma ndanyi ku dege nzə nzili zo yi nen ma vu wa? **14**Zezu taka tele vojyɔ ɗoyi tar yo gunu adə muru unda ngalu de konyɔ ɓe ma yaa.

15 Zo ndor vakage ma ndanyi vu, de konyɔ ɓe nzə tadɛ nga mot kaa, nz'adɛ de kanga ɗoyi ku yoge ndigi ma nz'ada yoge. **16**Kuvu de kanga ri keni inzi tutu ma, ri yo Barabas. **17**Lomaku yoge kunina mavu, Pilat nzile yoge te: Dana de zo ziyo nenge ma, ndigi ku m'adə nạ m'adə sege, Barabas wa, Zezu maku nzə ɓɔri yo Kris ma wa? **18**Yo geri

27:2 Mar 15:1; Luk 13:1; Kul 3:13; 1Ti 6:13
27:5 Luk 1:9,21; Kul 1:18
27:8 Kul 1:19
27:12 Mar 14:61
27:14 Mar 14:61
27:15 Zaa 18:39

ku kem manza ka ya yoge uli'n Zezu zi yo ma. **19**Lomaku yo inzi lo teki vojyɔ ma, niye yo ula bal yo, nzile te: Yi nạ nzə tadɛ nga de zosuru nen make gunu, a kazene ma korɔ ma onyɔ yaa kem nikasu a na yo.

20Vu, de retizo nɔ ɓorige yog desumalege suuyi vaka dege ma ku te zijyi Barabas ku tali Zezu zagu.

21De konyɔ ɓe ma nzile te: Dana de zo ziyo nenge ma, ndigi ku m'adɛ nạ m'adə sege wa?

Yoge nzili te: Barabas.

22Pilat nzile yoge te: Kuvu ngadi ya m'tadɛ Zezu make ku nzə ɓɔri yo Kris ma wa?

Yoge ndanyi nzili te: Tadɛ ku undi yo zo kaga desi! **23**De konyɔ ɓe ma nzile te: Yo tadɛ ngakasu di wa?

Vu yoge nzili nzu nɔ ɓori ne te: Tadɛ ku undi yo zo kaga desi!

24Pilat aku vu, yoge woyi vojyɔ na yo gunu ko, vu negive ma nz'aɓe ka kite di. Odo mane ibo zi yo ɗana vaka dege ma vu nzile te: Teki vojyɔ masu na de zosuru nen ma tigo zo ma. Kamvojyɔ ni aku sege.

25Vaka dege ma ndanyi nzili te: Tadɛ ku masu na yo tele iso zo ze tiɓo'n ngon ze ge.

26Kuvu adɛ Barabas ada yoge. Yo unda Zezu nzi veni ne kuvu ula yo zige a ku yoge undi yo zo kaga desi.

27:19 Zaa 19:13
27:20 Kul 3:14
27:25 Kul 5:28

De kuɗu ɗɔɔge nzə tibi Zezu

(Mark 15:16-20, Luku 22:63-65, Zạ 19:2-3)

27De kuɗù ɗɔɔge na de konyɔ ɓe aɓi'n Zezu kemkuzi na ngare. Yoge kuni mot ɓundu de kuɗù ɗɔɔge ndanyi ndaki zo yo tutu. **28**Yoge adi ruba na yo ge zagu kuvu yoge ɓiri lamu kake korɔ yo. **29**Yoge ijyi ndasa na ngarege modɔ ne uli zo yo. Yoge uli tua zi yo ka vula. Kuvu, yoge ugi ta kurikejyige ɗana yo, tibi yo kuvu nzili te: Todiwa, ngare na Zuifge! **30**Yoge tiɓi woro korɔ yo, taki tua ma umbi'n miri t'unda dan zo yo. **31**Lomaku yoge tibi'n yo mavu, adi lamu kake ma zagu. Yoge teli uli ruba na yo ngiyage korɔ yo kuvu aɓi'n yo a kunda zo kaga desi.

27:26 Zaa 19:1
27:27 Zaa 18:28
27:28 Zaa 19:2
27:29 Zaa 19:2,3
27:32 Ebr 13:12; Kul 2:10; Mar 15:21; Luk 23:26

Undi Zezu zo kaga desi

(Mark 15:21-32, Luku 23:26-43, Zạ 19:17-27)

32Lomaku de kuɗù ɗɔɔge teki kaga ma, ndaki yog davla nọge, de nɔ zongara nɔ Siren ri yo ya Simọ. Yoge uki yo togo'n a kito kaga desi na Zezu.

33Yoge aɓi a teki lo maku nzə ɓɔri Golgota ma, kam ni ya te: Lo nyingo zo de. **34**Yoge adi yo ɓuru, ningi manga nɔ ɓɔlo yaa tutu. Lomaku ndɔɔ mavu, yo ege kungu ni zagu. **35**Yoge undi yo zo kaga desi. Kuvu yoge uɗi kuka zo ruba na yo ge ɓavu kiyi nga. **36**Ɓavu yoge inzi ngara kuvu nzə ngami yo. **37**Yoge ɓali vojyɔge maku oɗi'n Zezu ma kem mbete undi zo yo. Kam mbete ma ya te: DE NEN MA ZEZU NGARE NA ZUIFGE. **38**Kuvu yoge undi de ɓogoge zog ziyo se zo kaga desi ma. Nǫ de ɗoyi zo zi yo ka vula, nǫ ka geli. **39**Dege ma ndanyi ku nzə deri nama nzə najyi yo kuvu nzə tugi zoge. **40**Yoge nzili te: Yi maku nzə za kuzi Nuɓa ku tele nz'oyi kem ndor muta ma ya, ajya na korɔ na yi yi ngiyi. Kaznaku yi Ngon Nuɓa vu, ziti ngara zagu zo kaga desi ma.

41Va zini vu, de retizo nɔ ɓorige, de* ɓala nzuvojyɔge, desumalege yog Farizinyege* nzə tibi yo zini. **42**Yoge nzili te: Yo ajya de nyarage ɗi, na yo ase kajya korɔ na yo ngiya gunu. Kaznaku yo ngare nɔ Izrayel vu, ziti na zagu zo kaga desi ma. Ɓavu ze zə taka kem yo. **43**Yo unda kem yo zo Nuɓa ɗi. Kaznaku Nuɓa taara yo ve vu, aɗe na yo zagu jyagmasini. Yo nzile va nza nen make te: Ma Ngon na Nuɓa. **44**De ɓogo zo ziyoge maku undi yog se zo kaga desi ma nzə najyi yo nza na make zini.

27:33 Zaa 19:17
27:40 Zaa 2:19
27:42 Zaa 1:49

Kua na Zezu ya

(Mark 15:33-41, Luku 23:44-49, Zaǫ 19:28-37)

45Kaza dana ɓe vu, lo tulu mbururu zongara ndanyi sinyi teki'n nzakaza muta nɔ zokaza. **46**Kem nzakaza nɔ muta nɔ zokaza mavu, Zezu nzile nzu nɔ ɓori'n te: Eli, Eli, lama sabaktani? Kam ni ya te:

Nuɓa na ma, Nuɓa na ma,
hadi ya inya ma tiɗa wa?
(Paage 22:2)

47De nenge maku ɗayi ndete'n ma woyi vojyɔ mavu, yoge nzili te: Yo nzə ɓɔro Eli.

48Nǫ de ɗoyi danage ma anya ngode yaku unu epǫzə yo ningi ɗusu ɓuru kem ni uza'n ta tua. Yo ad'n Zezu ke ku te ungu. **49**Vu, nǫ dege nzili te: Inyi yo! Z'aki man ta ke Eli ɗe aɗ'man yo zagu wa.

50Zezu ugua kuu ɓori'n jyane kuvu nzili kauvo na yo teki ne.

51Kuvu ruba teki kemkuzi nɔ lo'n ku Nzaa ratata raa

27:50 Zaa 19:30
27:51 Ebr 9:3,8

kemnaa ziyo taru ɗa sinyi uka'n ngara. Zongara ndede ne, rembe riya kem naa. **52**Zokaɓuge tii targe, vu vaka de kemkiige maku uai ma, turi dana de kuage. **53**Yoge teki pərakaɓu na nige gidi turu na Zezu dana de kuage ma. Yoge anzi kem ɓe ɓori nɔ kiiɓada ku dege yaa aki yoge.

54De ɓori na de kuɗu ɗɔɔge nɔ Rom maku unu zo de kuɗu ɗɔɔge kamde ɗoyi maku inzi yog dege ku nzə ngami Zezu ma, aki gidi ngara lo ndede tiɓo'n ngage ma ndanyi ku taɗe nga ma. Yoge ɓeli yaa kuvu nzili te: Vojyɔ kii, de nen ma Ngon Nuɓa kine.

55Vaka niyege ɗayi lo nama nz'aki lo kuɗa'n ɗa. Yoge ɓii zongara nɔ Galile ɗa uni gidi Zezu a taɗe kula kada yo. **56**Danage ma, Mari nɔ kem ɓe Magdala, Mari kɔ Zaki tiɓo'n Zozef yog kɔ ngon Zebede ge.

Dege tuvi nunu Zezu

(Mark 15:42-47, Luku 23:50-56, Zaa 19:38-42)

57Teki zotogiri vu, de kenve nga nɔ kem ɓe ɓori nɔ Arimate ɗe ne, ri yo ya Zozef. Yo zini de ndazə nga na Zezu. **58**Yo aɓe bal Pilat a nde yo nunu Zezu. Vu, Pilat unu nzu yo a kade ni Zozef ke. **59**Zozef unu nunu ma, ɓiri yo lamu rupa nɔ nzaa ratata ne. **60**Ine yo kem goto koso nɔ jya na yo maku taɗe jyagmasini ma. Yo ndiɓiri koso ɓori utu'n ta goto ma kuvu ugua zo yo kaɓe. **61**Mari nɔ kem ɓe Magdala yog nɔ Mari ne inzi teli kamge ka zokaɓu ma.

27:55 Luk 8:2,3
27:56 Mar 15:47; Luk 24:10; Zaa 19:25

Dege nzə ngami zokaɓu ma

62Ase kuli, ndor ɗoyi gidi ndor tamu lo a ndor kaɗe kau. Kem ndor na'n mavu, de retizo nɔ ɓorige yog Farizinyege* ndanyi aɓi bal Pilat. **63**Yoge nzili te: Vuraɓe, kem ze ilo zo vojyɔ na de tura dege ma lomaku inzi'n kamkaa'n ma, yo nzile te: Ndor muta gidi ni vu, m'turu man dana de kuage. **64**Vavu, unu nzu yi ku dege ngami zokaɓu ma sinyi ndor muta. A kogɔ'n de ndazə nga na yo ge tigi ku ɗii ndori, ɓogi nunu ma kuvu te nzili vaka dege ke te: Yo turu dana de kuage. Vu tura nɔ kazagu ma danga man nɔ kite ma zagu ɗone.

65Pilat nzile yoge te: De ngamu ta kuzi ogo bal se ma aɓi ku a ngami zokaɓu ma kemndigi na se ne. **66**Yoge aɓi kuvu a suri nɔ dege a ngamu zokaɓu ma. Yoge ini

27:60 Mar 16:4; Kul 13:29

vate gidi ta goto ma togo ne kuvu undi de kuɗu ɗɔɔge tar ni a ngamu ni.

Ngiya Zezu turu dana de kuage

(Mark 16:1-14, Luku 24:1-12, Zaa 20:1-18)

28 Gidi ndor kaɗe kau ma, ndikilo takite ndor dumasi vu, Mari nɔ kem ɓe Magdala yog nọ Mari ne aɓi kaku zokaɓu ma. **2**Kuvu, zongara ndede ɓori'n ɗa. Ngonkula na Vuraɓe ɓi zora ziti ngara. Yo aɓe zokaɓu ma a ndiɓiri koso ma zagu kotɔ'n kuvu inzi zo ni. **3**Ta kam ngonkula ma nda va nza tele nzii make, ruba na yo ge nzaa va nza nziikoso make. **4**De ngamu ta kuzige ma zeri ɓelege vu yoge ndayi va nza de kuage make.

5Ngonkula ma nzile niyege make te: Na ku ɓeli gɔ a ku ma m'geri vu nz'uli Zezu maku undi yo zo kaga desi ma. **6**Yo tigo nene! Yo turu dana de kuage ko, va nza yo nzile'n make. Aɓi ku a aki lo maku Vuraɓe nda tutu ma. **7**Aɓi yaku a nzili vojyɔ ni de ndazə nga na yo ge ke, sege te: Yo turu dana de kuage ko. Kuvu, yo aɓe kite ɗana se zongara nɔ Galile ɗa. Aɓi a aki man yo nama. Woyi, m'nzile sege kite ko.

8Yoge deri zagu zokaɓu ma ngodege ɓelege, kornyele nɔ ɓorige. Yoge anyi ngode nzili vojyɔ ni de ndazə nga na yo ge ke. **9**Lomaku yoge nz'aɓi a nzile vojyɔ ma de ndazə ngage ke mavu ndaki yog Zezu ge vu yo nzile te: Todĩwa!

Vu yoge aɓi a isi ngara uki nza yo, bori yo. **10**Kuvu Zezu nzile yoge te: Na ku ɓeli gɔ. Aɓi a nzile nonzɔ ma ge ke ku aɓi Galile ɗa. Ku aki man ma.

De kuɗu ɗɔɔge nz'ozi bal kula taɗe nige

11 Lomaku yoge nz'aɓi ɗovo ma, de ngamu ta kuzi nọge anzi kem ɓe ɓori. Yoge nzili bal ngage ma ndanyi ku taɗĩ nga ma de retizo nɔ ɓorige ke. **12**De retizo nɔ ɓorige woyi nạa yog desumalege. Yoge ndanyi aɗĩ kenve nɔ ɓori adi de kuɗu ɗɔɔge make. **13**Yoge nzile te: Sege nzili sege te: De ndazə nga na yo ge ɗĩi dan ndori. Lomaku ze zə nda'n kamtoɗɔ ma ya yoge ɓogi nunu yo deri ne. **14**Kaznaku de konyɔ ɓe wo vojyɔ mavu, ze z'unda

28:1 Luk 8:2
28:2 Zaa 20:12; Kul 5:19
28:3 Mar 9:3; Zaa 20:12
28:9 Zaa 20:14-18
28:10 Mar 3:34; Zaa 20:17; Ebr 2:11-13,17

man se vojyɔ ma nạa ku sege isi man kamvojyɔ gunu. **15** De kuɗu ɗɔɔge taki kenve ma kuvu tadĩ va nza ku ozi'n yoge make. Ku vojyɔ nama nda ta dana Zuifge sinyi kem kazene.

Zezu ada kula na yo nɔ ɓori de ndazə ngage ke

(Mark 16:15-18, Luku 24:44-49)

16 De ndazə ngage ɓu zo ɗoyi aɓi zongara nɔ Galile zo kongo maku ozo yoge ma. **17** Lomaku yoge aki yo mavu, yoge bori yo, vu nọge danage ma nzə negi ta ve. **18** Zezu aɓe balge, nzile yoge te: Nuɓa ada ma togɔ zo ngage ndanyi zora tiɓo'n zongara. **19** Aɓi, tadĩ mot ɓundu dege ndanyi zongara ku teli de ndazə ngage. Uli yoge mane zo ri Vura ne, zo ri Ngon ne, zo ri Nzili Nzaa ne. **20** Ndazi yoge nga a ku ngami ngage ma ndanyi ku m'nde sege ma. Geri ku m'inzi dana se zondorge sinyi zoɗutu ndorge.

28:18 Luk 10:22; Zaa 3:35; 1Ko 15:27; Efe 1:20-22; Fil 2:9,10
28:19 Mar 16:15, Luk 24:47; Kul 1:8; Rom 6:3,4; Gal 3:27; Kol 2:12
28:20 Zaa 14:26; Kul 2:42; 18:10

MARK

KANZA KEM VOJYƆ NƆ KII NA MARK
De ɓal ni: Zaa̱ Mark
Yo ɓala ada: De taka kemege ke nɔ kem ɓe nɔ Rom
Ɓal taɗe ni: Ɓal wonyə muta zo kalmbakaɗe sinyi ɓal wonyə muta zo kalɓu (67-69) gidi kojyɔ na Zezu Kris.

Kine ku Zezu Kris taɗe kula ase kem ɓalge, naku nɔ kem ɓal muta nene ma, vaka kula taɗège tiɓo'n ngandaza na yo maku yo taɗe ma ada tukua talu ve. Ozo'n zo na Nzili vu, Mark aɗe vojyɔ yaa ndanyi zo kula taɗe na Kris danga ngandaza na yo. Zini ku Mark nz'aɗe vojyɔ kamkonɔ zo korkonyɔ na Kris. Kɔ vojyɔ nɔ ziyo nage ma nda kii'n na takite de tazu mbetege ma : De taka kemege nɔ Rom. De taka keme nage ma umbi miri kenve ngakonyɔge yaa kem ɓal wonyə muta zo minyə gidi kojyɔ na Zezu Kris. Mark ɓala Vojyɔ nɔ Kii na yo kem mbete umba miri ni kem ɓal wonyə muta zo kalmbakaɗe sinyi teki'n kem ɓal wonyə muta zo kalɓu gidi kojyɔ na Kris. Takite de kunanage uminazu ni ku Vojyɔ nɔ Kii na Mark ada mbete de taka keme nɔ Romge ozo'n zo kozo vojyɔ na Piyer ku gidi ni ɓavu Piyer ua ne. Vojyɔ nɔ Kii ada togo de taka kem nage make, a yo ozo za ɗɔɔ na Kris kem korkonyɔ.

Nzə ɓori ri Mark ma zini Zaa̱ (Kulage 12:12). Takite de kunanage nzə kunina kemkuzi na de kojyɔ nige kem ɓe Zeruzalem (Kulage 12:12). Yo dana Pol yog Barnabas ne kem takite kaɓe kozo vojyɔ na ne (Kulage 13:4-12). Gidi ni vu, yo tula yoge na̱a ase kem ndor finyi gidi takite kaɓe mbaa na ma (Kulage 13:13). Kem ziyo kaɓe kozo vojyɔ ma, Pol ndigi kunu yo a kaɓe'n gunu, naku Barnabas nanu Mark ndigi zoni. Barnabas unu Mark yog sini a kaɓe Sipr, naku Pol suru Silas kuvu yo unu ta ɗovo nɔ nyara (Kulage 15:3-40). Dan ni uɗa finyi vu, te Mark tele de taɗe kula nɔ kii, ku Pol geri bal ni ve (2 Timote 4:11).

Mark kiyi Vojyɔ nɔ Kii na yo kemna̱a ziyo. Umba miri ni zo kamneni 1:1 teki'n 8:30, Mark ozo konyɔ ɓe na Kris. Mark ozo bal nga kuzukaɗège ɓu zo mbakaɗe nɔ Zezu taɗè ne, ku vaka nige nda kem takite ni ma. Kris onyɔ ɓe zo nga nɔ kinzi kamkaage ndanyi. Zo kamneni 8:31 teki'n 16:20 ma, Mark ɗa togo'n zo vojyɔ kua na Kris, tuvu na yo, teki na yo dana de kuage. Kula nɔ zoni « Ngon De » teki tara ɓu zo ziyo kem Vojyɔ nɔ Kii nene ma. Yo aɗe vojyɔ zo togɔ na Zezu tiɓo'n kula taɗe na yo nza Nuɓa make, nza de make. Zini ku Mark ozo ku Ngon De nen ma korɔ wonyɔ man zini. Yo ɗe a « taɗe kula, a kada kajya na yo nza kuba zo de make a na de vakage » (Mark 10:45).

Korɔ Zezu wonyɔ a de ndazə nga na yo ge, ku yo nzə ɓorɔ yoge a kinzi kamkaa'n kem korkonyɔ. Naku yo za ɗɔɔ kem korkonyɔ, ku yo aɗe man dege na yo zagu kem ni zini.

Zaą Baptis nzə tamu ɗovo na Vuraɓe

(Matiyo 3:1-12, Luku 3:1-20, Zaą 1:6-8, 15-37)

1 Aku kumbamiri Vojyɔ nɔ Kii na Zezu Kris Ngon Nuɓa. **2** Va nza ɓali'n kem mbete na de kozo nzu Nuɓa ge nzili te:

Aku, m'ula'n man ɗani ngonkula na ma.

Yo tamu man ɗovo na yi ɗani. *(Malasi 3:1)*

3 Nzu de nz'ine nvere dana kuuvu.

Tami ɗovo na Vuraɓe, ɗa dana ɗer. *(Izayi 40:3)*

4 Zaą ɗee ne, yo ula dege mane dana kuuvu. Yo ozo vojyɔ kajya nzile te: Dege inyi kalve na nige nɔ kitege zagu ku, uli yoge mane ku Nuɓa naka taɗe kasu na nige zagu. **5** Dege ndanyi zongara nɔ Zude yog dege nɔ Zeruzalem aɓi bal yo. Zaą ula yoge ndanyi kam mane vaa nɔ Zurdį. Yoge nzili taɗe kasu na nige kaga. **6** Zaą ula ruba vele zamala uza durkuba ɓɔdo yo. Yo nz'usa ngarge, tiɓo'n tegi kemkɔkɔro. **7** Yo ozo vojyɔ nzile te: De nen maku nz'iɗe ka gidi ma ma, togɔ na yo danga ma. Ma m'ase namba toti kula takra na yo gunu. **8** Ma m'ula sege mane naku yo ula man sege kem Nzili Nzaa.

1:1 Mat 4:3
1:2 Mat 11:10; Luk 7:27
1:3 Joh 1:23
1:4 Mat 3:1; Joh 1:26,33; Act 1:5,22; Luk 1:77
1:7 Act 13:25
1:8 Joh 1:33; Act 1:5

Zaą ula Zezu mane kuvu Ture ndɔɔ Zezu

(Matiyo 3:13-4:11, Luku 3:21-22, 4:1-13, Zaą 1:31-34)

9 Aki nga maku taɗe nga kem ndor nage ma. Zezu ɓi kem ɓe ɓori nɔ Nazaret zongara nɔ Galile ɗee ne. Zaą ula yo kam mane vaa nɔ Zurdį. **10** Lomaku Zaą teki kam mane ma, tazini ma ɗivu yo aku zorage ti tarage ku Nzili ziti titi dere inzi zo Zezu. **11** Nzu teki zorage aɗe vojyɔ nzile te: Yi Ngon ma nɔ taara. M'inzi'n kornyele a na yi.

12 Tazini ma Nzili nzozi Zezu aɓe'n dana kuuvu. **13** Yo taɗe ndor wonyə ziyo dana kuuvu. Ture* ndɔɔ yo. Yo inzi yog zą nɔ kem kɔkorge. Ngonkula na Nuɓa ge nzə taɗi kula nz'adi yo.

1:9 Mat 2:23; 3:1
1:10 Joh 1:32
1:11 Mat 3:17
1:13 Mat 4:10; Heb 4:15
1:14 Mat 3:1; 4:12,23
1:15 Rom 5:6; Gal 4:4; Eph 1:10; Joh 3:15

Zezu ɓɔro takite de ndazə nga na yo ge

(Matiyo 4:18-22, Luku 5:1-11)

14 Lomaku uki'n Zaą kanga ma, Zezu aɓe zongara nɔ Galile. Yo ozo Vojyɔ nɔ Kii nɔ kem ɓe na Nuɓa. **15** Yo nzile te: Ndor ni ase ko kem ɓe na Nuɓa ndete ko. Inyi kalve na

se nɔ kitege zagu, taki keme Vojyɔ nɔ Kii keme se.

16Lomaku Zezu nzee kazu danga mane nɔ Galile ma, yo aku Simǫ yog nonzɔ yo Andre ne. Yoge nz'ini daɓire kam danga ma. Yoge de kula kanzege. **17**Zezu nzile yoge te: Uni gidi ma ku, m'tadɛ̀ man sege de kula dege ne. **18**Tazini ma yoge inyi daɓire na nige kuvu uni gidi yo. **19**Lomaku yo aɓe kudɑ̀'n finyi dɨ vu. Yo aku Zaki ngon Zebede yog nonzɔ yo Zaą ne. Yoge inzi kem topo nzə nz'uzi kam daɓire. **20**Tazini ma yo ɓɔro yoge. Yoge inyi vura ne Zebede kem topo yog de kula na yo ge kuvu yoge uni gidi yo.

Zezu dɨko nzili kasuge
(Luku 4:31-37)

21Yoge aɓi kem ɓe ɓori nɔ Kapernaum, tazini ma yo anza kemkuzi kunana na Zuifge ndor kadɛ̀ kau yo nz'ozo dege nga. **22**Muru unda ngaluge zo ngakozo na yo ma. Ngakozo na yo titi ngakozo na de* ɓala nzuvojyɔge make gɔ. Yo nz'ozo nga nza nzu de konyɔ ɓe make. **23**De nǫ nzili kasu inzi keme yo kemkuzi kunana na Zuifge. Yo nz'ugua kuu nzu nɔ ɓori ne. **24**Yo nzile te: Zezu nɔ Nazaret, ngadɨ ya nda dana zige wa? Yi dɛ̀e a sila keme ze wa? M'geri ki ko. Yi nɔ kii na Nuɓa.

25Zezu ndanga yo nzile te: Utu tari ku teki zagu keme davla nama. **26**Lomaku nzili kasu sungua yo togɔ'n ma nzə zeri ve. Yo ugua kuu ɓori ne kuvu yo teki zagu keme davla ma.

27Dege dutu ɓeli yaa, yoge zijyi nąa vojyɔ dana nige te: De nen ma ną? Ngakozo nɔ jya ka wa? Yo ada nzu yo nzili kasuge ke togɔ'n vu woyi nzu yo. **28**Tazini madɨ vu, ri yo damu zongara nɔ Galile ndanyi.

Zezu ajya de metige yaa ndanyi
(Matiyo 8:16-17, Luku 4:40-44)

29 Lomaku yoge teki kemkuzi kunana na Zuifge ma, tazini madɨ vu yoge anzi kuzi na Simǫ tiɓo'n Andre yog Zaki ge yog Zaą ge. **30**Kaa Simǫ nɔ niye nda ngara yo nzə tadɛ̀ meti korɔ kuma. Tazini ma dege nzili vojyɔ na yo Zezu ke. **31**Zezu upa bal yo. Yo ukua zi yo unu yo taru. Lo na madɨ vu meti ma inya'n yo kuvu yo tadɛ̀ kula ada yoge.

32Zotogiri lomaku kaza anzə'n ko mavu, yoge dɨi'n de metige ndanyi bal yo, kuvu de nzili turage zini. **33**Dege

1:18 Mat 4:19
1:21 Mat 4:23
1:22 Mat 7:28,29
1:24 Mat 8:29; Luk 24:19; Joh 1:45,46; Act 4:10; 1Jo 2:20
1:28 Mat 9:26
1:31 Luk 7:14
1:32 Mat 4:24

ndanyi nɔ kem ɓe ɓori ma kunina ta kuzi. **34**Yo ajya de vakage maku meti nɔ kalakala nzə taɗe yoge ma. Yo ɗiko nzili turage yaa ndanyi. Yo ogɔ lo kugua vojyɔ zagu nzili turage ke, yoge geri yo ve.

Zezu nzə zijyɔ Nuɓa kala'n ɗi

35Ndikilo, lomaku kaza teki'n ta gunu ma, yo teki aɓe dana kuuvu. Yo nzə zijyɔ Nuɓa. **36**Simo̱ yog dege maku inzi se ma aɓi kula yo. **37**Lomaku yoge aki yo ma, yoge nzili yo te: Dege ndanyi nz'uli ki.

38Yo nzile yoge te: Z'aɓi kem ngon ɓege maku inzi kot na̱a ma. M'ozo vojyɔ zini tutu. A nga nama ya m'teki'n ma. **39**Yo ozo vojyɔ kemkuzi kunana na Zuifge loge dutu zongara nɔ Galile, ɗiko'n nzili turage.

Zezu ajya de zaa

(Matiyo 8:2-4, Luku 5:12-14)

40De zaa no̱ upa bal yo. Ugua kurikejyi yo ɗana yo. Yo ukua naka nza yo. Nzile te: Kaznaku yi ndigi vu, m'ndigi ku korɔ ma iikuɗa.

41Zezu aku kamkala yo. Yo ula zi yo odo'n yo. Nzile te: M'ndigi ko kori ii na kuɗa. **42**Tazini maku yo nzile va maɗi vu, zaa ma inya'n yo kuvu korɔ yo ii'n kuɗa.

43Zezu ojyo yo konyɔ ne, kuvu ɗiko yo zagu. **44**Yo nzile yo te: Inya nzə nzile vojyɔ ma de ke gunu. Aɓe a ozo kori de retizoge ke. Ada ngaretizo maku Moyizi ada nzu yo a korɔ kiikuɗa na yi ma. Nda man ngakozo ne a na dege. **45**Lomaku yo teki ma, yo umbamiri kozo vojyɔ ma kaga bal loge dutu, kamkajya kanza Zezu kem ɓe ɓori ma tigo. Yo ɗa kaga dana kuuvu. Dege ɓii bal loge dutu ɗii bal yo.

Zezu ajya de niyi

(Matiyo 9:2-8, Luku 5:18-26)

2Kaza no̱ vu, Zezu aɓe jyane kem ɓe ɓori nɔ Kapernaum. Dege woyi vu yo inzi kuzi. **2**Tazini maɗi vu, vaka dege kunina ta kuzi lo ase yoge gunu. Yo ozo yoge vojyɔ Nuɓa. **3**Dege ɗii bal yo. Yoge ɗii'n de niyi. Dege zog sɔɔ uni yo. **4**Yoge asi kiɗe ndete'n bal Zezu gunu, a vaka dege ma. Yoge tuyi ngeli kuzi zo yo. Yoge uli ngesi maku de niyi nda zoni ma, kamka kuzi ma ya iso ne. **5**Lomaku Zezu aku kunda keme zoni na nige mavu, yo nzile de niyi make te: Ngono, taɗe kasu na yi ge nɔ kaɗe nzu zo ko.

1:34 Mat 4:23; Act 16:17,18
1:35 Luk 3:21
1:39 Mat 4:23,24
1:44 Mat 8:4
1:45 Luk 5:15,16; Joh 6:2
2:3 Mat 4:24
2:5 Luk 7:48

6 Nǫ dege* nɔ ɓala nzuvojyɔge inzi nama. Yoge inzi ngara, yoge nz'alive keme nige. **7**Yoge nzə nzili nąa vojyɔ te: Hadi ya davla nen ma nzə vojyɔ va? Yo nzə najya Nuɓa. Na ya nz'adɛ nzu zo tadɛ kasu na dege wa? Nuɓa kala'n di, gunu ka?

8Kuvu Zezu geri keme nzili korɔ, ku yoge nzə nyuri va di dana nige. Kuvu yo nzile yoge te: Hadi ya sege nzə nyuri va keme se wa? **9**Togo yaa gunu a nzile de niyi make: Ma m'unda nzu yi zo tadɛ kasu na yi ge ko. Gunu vu a nzile te: Ɓi taru unu ngesi na yi ku nzee. **10**Yo nzile yoge te: Ma m'ndigi ku sege geri ku Ngon De inzi'n togɔ zongara a kunda nzu dege zo tadɛ kasu na nige. **11**Kuvu yo nzile de niyi make te: M'nzile ki, ɓi taru unu ngesi na yi, ku aɓe kemkuzi na yi. **12**Tazini madi vu yo ɓi ne. Yo unu ngesi na yo. Yo teki ta kamu dege ndanyi. Muru unda ngalu nige dutu, yoge uni kadɛ tara adi Nuɓa ke.

Yoge nzili te: Ze z'aku ta nga nǫ va nage ma nza dɔyi ta gunu.

Zezu ɓɔro Levi

(Matiyo 9:9, Luku 5:27-28)

13Zezu teki jyane kazu mane danga. Vaka dege aɓi bal yo. Yo ndaza yoge nga. **14**Lomaku yo nzə deri mavu, yo aku Levi. Ngon Alfe inzi kuzi maku dege nz'ubi lambu tutu ma. Yo nzile yo te: Unu gidi ma. Yo ɓi unu gidi yo.

15Lomaku yo inzi ta dava kusa nga kemkuzi na Levi mavu, vaka de taka lambuge yog de tadɛ kasuge inzi ta dava kusa nga yog Zezu tiɓo'n de ndazə nga na yo ge. Yoge zog vaka'n nz'uni gidi yo. **16**Lomaku de* ɓala nzuvojyɔge yog Farizinyege* aki yoge lo kusa nga yog de taka lambuge yog de tadɛ kasuge mavu, yoge nzili de ndazə nga na yo ge ke te: Ta nange ɓavu yo nz'usa'n nga ku nz'ungu'n nga yog de taka lambuge, de tadɛ kasuge wa?

17Lomaku yo wo va ma, Zezu nzile yoge te. De nage maku korɔ ge onyɔ yoge gunu ma ndigi de damu meti gunu. Na de metige ndigi yo. Ma m'idɛ a ɓɔro de tadɛ kiige gunu. Na a de tadɛ kasuge ku inyi kalve na nige nɔ kitege zagu.

Vojyɔ kinya kusa

(Matiyo 9:14-17, Luku 5:33-39)

18De ndazə nga na Zaą ge yog de ndazə nga na Farizinyege* inyi kusa. Yoge

2:10 Mat 8:20
2:12 Mat 9:8, 33
2:13 Luk 5:15; Joh 6:2
2:14 Mat 4:19
2:16 Mat 9:11
2:17 Luk 19:10; 1Ti 1:15
2:18 Mat 6:16-18; Act 13:2

ɗii nzili yo te: De ndazə nga na Zaa̱ ge tiɓo'n na Farizinyege* inyi kusa. Hadi ya de ndazə nga na yi ge inyi kusa gunu wa?

19 Zezu nzile yoge te: Ngaɓa niye inzi ta danage ma ɓiya nige asi kinya kusa wa? Ngaɓa niye inzi ta danage ma yoge asi kinya kusa gunu.

20 Na ndor no̱ge ogi kiɗe ku adi man ngaɓa niye ma, ɓavu yoge inyi man kusa kem ndor nage ma. **21** De ase kunu ta ruba jya kuru kam ruba konɔ gunu. Kaznaku de taɗe va vu, ta ruba jya ma teli man ta ruba konɔ ma vu kamteli ni ɓori man yaa jyane. **22**Va nza na make, de ase todi ɓuru fofofire nɔ jya kem guru nɔ konɔ gunu. Kaznaku yo taɗe va vu, ɓuru fofofire ma nyila man guruge ma, ɓuru fofofire ma nopɔ man kuvu guruge ma tuzu man. Todi ɓuru fofofire jya kem guru nɔ jyage ɓa.

Kuɓaka ndor kaɗe kau

(Matiyo 12:1-8, Luku 6:1-5)

23Zezu teki kem mege tenyi ndor kaɗe kau vu. De ndazə nga na yo ge nzə zayi zo tenyi ma zo taru. **24** Farizinyege* nzile yo te: Aku, hadi ya nzə tadi nga nen maku ogi taɗe ni zagu ndor kaɗe kau ma.

25 Kuvu yo nzile yoge te: Sege tazi kem mbete nga maku Daviti taɗe lomaku ɓɔ taɗe yo yog de na yo ge ku ngakusa tigo'n ma, gunu ka? **26** Yo anza kemkuzi Nuɓa lo na maku Abiatar inzi'n de retizo nɔ ɓori ma. Yo usa kura maku ozi ɗana Nuɓa ma. Adi ta ɗovo de retizoge ke di a kusa ni. Yo ada zini de nenge make ku aɓi se ma.

27 Yo nzile yoge te: Nuɓa taɗe ndor kaɗe kau a na de. Yo taɗe de a ndor kaɗe kau gunu. **28** Ngon De di ya yo Vuraɓe nɔ ndor kaɗe kau.

3 Zezu anza jyane kemkuzi kunana na Zuifge. Davla no̱ inzi tutu vu zi yo niyi ve. **2**Yoge undi minyə Zezu a kaku ke ajya man yo ndor kaɗe kau ma wa, ɓavu odi yo. **3**Zezu nzile de maku zi yo niyi make te: Ɓi taru, ɗa danage.

4 Yo nzile yoge te: Adi ta ɗovo ndor kaɗe kau a taɗe kii wa a taɗe kasu wa, a kajya de wa a tale de wa? Vu yoge adi vojyɔ gunu.

5 Kuvu yo aku yoge kamu kele ne. Onyɔ yo yaa a kemtogo na nige. Yo nzile davla make te: Sura zi yi. Kuvu yo sura zi vu zi yo iikuɗa nza no̱ kite make. **6** Tazini madi

2:20 Luk 17:22
2:24 Mat 12:2
2:27 Col 2:16
2:28 Mat 8:20
3:1 Mat 4:23
3:2 Mat 12:10
3:6 Mat 22:16

vu, Farizinyege* teki woyi nąa yog Herodinyege zo yo a tale yo.

Vaka dege uni gidi Zezu

(Matiyo 12:14-16)

7Zezu yog de ndazə nga na yo ge aɓi kazu mane ɗanga, vaka dege uni gidi yo. Dege ma ɓi zongara nɔ Galile tiɓo'n Zude. **8**Nǫ dege zini ɓii ɓe ɓori nɔ Zeruzalem, Idume, tuna vaa nɔ Zurdi, kem ɓege ma ndanyi ku ndaki gidi ɓe ɓori nɔ Tir tiɓo'n Sidǫ ma. Vaka de nage ma ɗii bal Zezu a ngage maku Zezu taɗe ku yoge woyi ma. **9**Yo nzile de ndazə nga na yo ge ke te uki ngon topo undi kala a na ni a ku vaka dege uɓi lo tigo. **10**Yo ajya dege yaa ndanyi. De nenge ma ndanyi ku nzə taɗi meti ma nzə sungi nąa a kodo korɔ yo. **11**Lomaku nzili kasuge aki yo mavu, yoge isi ngara ɗana yo. Yoge nzili nzu nɔ ɓori'n te: Yi Ngon na Nuɓa. **12**Vu yo ojyo yoge konyɔ'n te inyi na kozo zo ma dege ke gunu.

Zezu ɓɔro de ndazə ngage ɓu zo ziyo

(Matiyo 10:1-4, Luku 6:13-16)

13Yo nosi zo kongo. Yo ɓɔro dege maku ndigi yoge ma aɓi bal yo. **14**Yo suru yoge ɓu zo ziyo ku inzi se ku yo ula yoge kozo vojyɔ. **15**Yo suru yoge a kada ne togɔ a kajya'n de metige a ɗiko'n nzili turage. **16**Aku, nɔ ɓu zo ziyoge maku suru yoge ma ya nen ma: Simǫ, maku nzə ɓɔri yo Piyer ma. **17**Zaki ngon Zebede tiɓo'n Zaą, nonzɔ Zaki. Yo unda ri zoge te: Ngon na Boanerze kam ri ma ya ngon na nzamnzii. **18**Yo suru Andre zini, Filipi, Bartelemi, Matiyo, Tomas, Zaki ngon Alfe, Tade, Simǫ Zelot. **19**Tiɓo'n Zudas Iskariot, yo maku ɗàɓa Zezu ma.

Zezu tiɓo'n Belzebul

(Matiyo 12:24-30, Luku 11:15-23)

20Yoge teli aɓi ta kuzi vu, vaka dege kunina jyane ku lo kusa ne nga tigo. **21**Lomaku de na yo ge woyi va mavu, yoge aɓi kukua yo. Yoge nzili te zo yo tele ko.

22De* ɓala nzuvojyɔge ɓii ɓe ɓori nɔ Zeruzalem ɗii ne, yoge nzili te: Belzebulge* inzi keme yo. Yo nzə ɗiko nzili turage togɔ na ngare, na nzili turage ne.

23Zezu ɓɔro yoge, yo nzile yoge vojyɔ zori ne. Yo nzile yoge te: Ta nange ya Ture*

3:7 Mat 4:25
3:8 Mat 11:21
3:10 Mat 4:23; 9:20
3:11 Mat 4:3
3:12 Mat 8:4; Act 16:17,18
3:13 Mat 5:1
3:15 Mat 10:1
3:16 Joh 1:42
3:21 Joh 10:20; Act 26:24
3:22 Mat 15:1; Joh 7:20
3:23 Mat 4:10

Belzebul: Ri nɔ ɓi bal dege nɔ Kana tiɓo'n dege nɔ Fenisi ku yo Ture de tura.

nzə ɗiko Ture wa? **24**Kaznaku mot ɓe ɗoyi ege ngiya ɗi vu, mot ɓe nama nda gunu. **25**Kaznaku kuzi ɗoyi ege ngiya vu kuzi nama nda gunu. **26**Kaznaku Ture* ɓii a kege korə ngiya ɗivu, yo kiyi keme nąa ko yo nda gunu, ɗutu na yo nda man tutu. **27**De ɗoyi ase kanza kemkuzi na de nene maku togo yaa ma ku sa nga kemkuzi na yo gunu. Ukua de togo ma uza yo kite ɓavu sa nga kemkuzi na yo. **28**M'nzile sege vojyɔ kii ku Nuɓa naka man taɗe kasuge ndanyi dege taɗi ne. Yo naka man najyage ma ndanyi ku teki man tarage ma. **29**Na kaznaku de najya Nzili Nzaa vu, Nuɓa ndigi naka na yo gunu ɗone, yo inzi mot lo teki vojyɔ zondorge zondorge.

30Yoge keme ni, yoge nzili te nzili kasu keme yo.

Kɔ Zezu yog nonzɔ yo ge

(Matiyo 12:46-50, Luku 8:19-21)

31Kuvu nonzɔ nige yog kɔ yo ne ɗii ne. Yoge ɗayi kaga vu uli nǫ de ɓɔro yo. **32**Vaka dege inzi ndaki gidi yo. Dege nzili yo te: Aku kɔ yi yog nonzi ge ɗayi kaga, yoge nz'uli ki.

33Yo tele nzile yoge te: Kɔ ma ya nąa? Nonzɔ mage ya nąge?

34Kuvu yo aku dege maku inzi ndaki gidi yo tutu mavu te: Aku kɔ ma yog nonzɔ mage. **35**De nen maku taɗe kemndigi na Nuɓa'n vu, de nama yo nonzɔ ma nɔ davla, nimi ma tiɓo'n kɔ ma.

Vojyɔ zori na de kosi kiyo

(Matiyo 13:1-23, Luku 8:4-15)

4 Zezu tele ozo dege nga jyane kazu mane danga. Vaka dege yaa kunina kazu yo. Yo nosi kem topo inzi zo mane danga. Vaka dege ndanyi inzi ngara kazu mane danga ma. **2**Yo ozo yoge ngage yaa zori ne. Aku ngage maku yo nzile kem ngakozo na yo ma. **3**Woyi na, aku de kosi nga teki nz'aɓe kosi. **4**Lomaku yo nz'osi kiyo mavu, nǫ kiyo ma iso beri ɗovo. Yelige nɔ taru uni usi ne. **5**Nɔ nǫ teki iso zo woriokoso lo ma ngara yaa tigo tutu. Tazini maɗi vu, yo teki ko, ngara ma ɔli gunu. **6**Kaza uɗu ɗivu, rugu kiyo ma. Nzutu zagu, ngira ni anza ngara gunu. **7**Nɔ nǫ teki iso dana moɗɔge. Moɗɔge teki vu anzi nąa nzar zoni. Yo anu gunu. **8**Nɔ nǫ teki iso zongara kii. Yo teki ne, sasa ne, anu ne. Kanu ni ɗoyi ojyɔ wonyə ɗoyi zo ɓu, nǫ wonyə muta nɔ nǫ kamde ɗoyi.

3:29 Mat 12:31, 32 Luk 12:10

4:8 Joh 15:5; Col 1:6

9 Yo nzile yoge te: De nen
ma nvi yo ndatu a koo'n lo vu,
yo wo.

10 Lomaku yo aɗe korɔ
kaga yog dege maku ndaki
gidi yo ma tiɓo'n nɔ ɓu zo
ziyoge mavu, yoge nzə zijyi yo
kamvojyɔ maku aɗe zori'n ma.
11 Yo nzile yoge te: Nuɓa ada
sege kamkajya a geri'n vojyɔ
nɔ lokuya nɔ kem ɓe na Nuɓa.
Na de nenge maku inzi kaga
ma, Nuɓa ada yoge ndanyi
zori ne. **12** Va a ku yoge aki,

yoge aki vu aki mbar gunu,
ɓavu yoge woyi ne, woyi ne
vu geri kam ni gunu.

Gunu vu yoge teli man ka
bal Nuɓa
ku Nuɓa naka man taɗe
kasu na nige. *(Izayi 6:9-10)*

13 Yo nzile yoge te: Sege
geri kamvojyɔ nen ma zori'n
ne ma gunu wa? Ta ma nange
ɓavu sege geri man nǫ vojyɔge
ma ndanyi ku nda zori'n ma.
14 De kosi kiyo osi vojyɔ. **15** De
nǫge osi vojyɔ ma kemege vu
inzi nza kiyo nenge maku tisi
bal ɗovo make. Tazini ma ɗi
ku yoge woyi vojyɔ ma vu,
Ture* ɗe aɗe vojyɔ ma zagu
kemege. **16** Va nza nǫ dege
inzi'n nza kiyo nenge maku osi
zo woriokoso make. Lomaku
yoge woyi vojyɔ mavu, taki
kornyelege. **17** Ngira nige tigo.
Yoge ɗəyi dana ni uɗa gunu.
Kaznaku ngakonyɔ, gunu vu
nga kamkala ɗee a vojyɔ nama
vu, tazini maɗi vu yoge isi man
kem taɗe kasu. **18** Nǫge inzi
nza kiyo nen maku iso dana
moɗɔge make. Yoge woyi
vojyɔ ma. **19** Kalve nɔ zongara
nene, tura nɔ zo ngakenve
tiɓo'n ɓɔ nga nɔ nyarage anza
kemege utu zo vojyɔ ma.
Vojyɔ ma anu kamu gunu.
20 De nǫge inzi nza kiyo nen
maku osi zongara nɔ kii make.
Yoge woyi vojyɔ mavu, yoge
taki keme ni. Yoge ani kamu.
Kanu ni ɗoyi ojyɔ wonyə ɗoyi
zo ɓu, nɔ wonyə muta nɔ nǫ
kamde ɗoyi.

4:9 Mat 11:15
4:11 Mat 3:2; 1Co 5:12,13; Col 4:5; 1Th 4:12; 1Ti 3:7
4:12 Mat 13:13-15
4:14 Luk 1:2; Act 4:31; Phi 1:14
4:15 Mat 4:10

Vojyɔ zori nɔ zo lamba

(Matiyo 5:15-16, Luku 8:16-18, 11:33-36)

21 Kuvu yo nzile yoge te:
Ɗee'n lamba a kunda mot
kee* wa mot dira wa? Nz'undi
yo zo divi, gunu ka? **22** Nga
nenge ma ndanyi ku de uya
ma, Nuɓa teki'n man yoge
kaga. Nga nenge ma ndanyi
ku nda lokuya ma yo teki man
lokare. **23** De nen ma nvi yo
ndatu a koo'n lo vu, yo wo.

24 Yo nzile yoge jyane te:
Ngami ngage ma sege woyi
ma kiine. Wozo man sege

4:19 Mat 19:23; 1Ti 6:9,10, 17; 1Jo 2:15-17
4:21 Mat 5:15
4:22 Mat 10:26; Luk 8:17
4:23 Mat 11:15
4:24 Mat 7:2

ngakozo ngage ne maku sege nz'ozi'n ngage ma. Sege maku woyi ma, Nuɓa onvo man sege nǫ zo ni. **25**De nen maku nga zi yo ma, adi man yo nǫ zo ni. Naku de nen ma inzi'n nga gunu mere vu, nga nɔ zi yo ma taki man zagu.

Vojyɔ zori nɔ zo kamkiyo

26Yo nzile zini te: Kem ɓe na Nuɓa titi ɗi wa. Yo nda nza de nen maku osi kamkiyo zongara make. **27**Yo nda ngara, ɓii taru, ndorge kamkazage vu kamkiyo ma kumu ne, ɓori ne. Vu yo geri'n bal ni gunu make. **28**Zongara ngiya ɗi teki'n nviyi kanva takite, gidi ni vu kaga ni kuvu kamu ni teki ta kaga ni ma. **29**Kaznaku kanu ni ngoko ko vu, undi kuya moto, ndor kujya ni ase ko.

Vojyɔ zori nɔ zo kam mutard

(Matiyo 13:31-33, Luku 13:18-19)

30Yo nzile te: Ngaɗi ya zege z'ozi man nga nɔ kem ɓe na Nuɓa wa? Vojyɔ zori ɗi ya zege z'ozi man ne wa? **31**Nda nza kam mutard make. Lomaku osi yo zongara mavu, yo saku yaa ndanyi danga kamkiyoge ma zongara ma dutu. **32**Lomaku osi yo mavu, yo teki ne kuvu ɓori yaa ndanyi danga nviyi kanvage dutu, kiyi geme ɓorige ku yelige nɔ taru asi taɗe kuzi mot nzili ni.

33Yo ozo yoge vojyɔ yaa zori ne. Yo nzile yoge vojyɔ zo nga nenge maku yoge woyi ma. **34**Yo aɗe yoge vojyɔ zori ne ɗi. De ndazə nga na yo ge kalge'n ɗi vu, yo aɗe yoge mot ngage ndanyi.

Zezu ndanga nyele nɔ ɓori

(Matiyo 8:23-27, Luku 8:22-25)

35Kem ndor nage ma, zotogiri vu, yo nzile yoge te: Z'ali mane tuna kanǫ. **36**Lomaku ɗiki'n vaka dege mavu, uni Zezu kem topo nz'aɓi ne. Nǫ ngon topo sakuge inzi kazu yo sini. **37**Nyele nɔ ɓori umbamiri kine. Bangla mane ɓi ɗoso kem topo ma tutu. **38**Zezu nda todɔ kila topo zo nga ɗaka zo de. Yoge turi yo vu nzili yo te. De ndazə nga dege ke, zə z'ua. Wonyɔ ki a na ze gunu wa?

39Lomaku yo turu mavu, yo ndanga nyele ma kuvu yo nzile mane danga make te: Ase ki, nda kekeke. Ta nyele teki ndowu̱, lo uza sir.

40Yo nzile yoge te: Haɗi ya sege nzə ɓeli va wa? Kunda keme zoni na se tigo wa?

41Yoge ɓeli yaa ndanyi. Yoge nzə zijyi nǫa vojyɔ dana

4:25 Mat 25:29
4:26 Mat 13:24
4:29 Rev 14:15
4:30 Mat 13:24
4:33 Joh 16:12
4:34 Joh 16:25
4:40 Mat 14:31

nige te: De nen ma na ka ya nyelege yog mane dangage woyi tar yo wa?

Zezu ɗiko nzili turage zagu keme davla nǫ

(Matiyo 8:28-34, Luku 8:26-40)

5 Yoge teki tuna danga bal dege kem ɓe nɔ Gadara. **2**Tazini madi ku Zezu ziti zagu keme topo madi vu, de nǫ nzili kasu inzi keme yo, teki zokaɓuge, tine ta Zezu. **3**De nama inzi zokaɓuge madi. De ase kuza yo gunu. De ase kine foro nza yo gunu. **4**Nz'ini foro nza yo kamkonɔ, nz'uzi yo kula minyage ne. Yo teki kula minyage ma za foroge ma zagu. De ɗoyi nɔ kojyo yo tigo. **5**Yo nzə ndiga zo kongoge. Zokaɓuge ndorige kamkazage. Yo nzə t'ugua kuuge. Nzə nyeti'n korɔ kuri kosoge ne.

6 Lomaku yo aku Zezu kuɗa'n ɗa mavu, yo anya ngode ugua nza yo ɗana yo, nzə boro yo. **7**Yo nzile nzu nɔ ɓori'n te: Zezu, Ngon na Nuɓa nɔ Taru Kuɗa'n Ɗa, ngadi ya nda dana zi nǫa wa? M'ukua naka nza yi zo ri Nuɓa ne, inya naku tele kam ma gunu. **8**Nzili kasu nzile te, vu Zezu nzile yo te: Nzili kasu, teki zagu keme de ma.

5:7 Mat 8:29; Heb 7:1

9Zezu zijyɔ yo te: Ri yi ya ɗi?

Kuvu yo tele nzile te: Ri ma ya Leziǫ. Zə vaka yaa. **10**Nzili kasu ma ukua naka nza Zezu nzile yo kamkonɔ te ɗiko negi zongara nama gunu.

11Kuvu mot ɓundu vaɗuge nz'usi nga mot kongo. **12**Nzili turage ndanyi uki naka nza yo nzile te: Ula'n ze keme vaɗuge ma aku z'anza kemege. **13**Kuvu, tazini madi vu Zezu ndigi aku yoge tadi. Nzili kasuge ma teki anzi keme vaɗuge ma. Mot ɓundu vaɗuge ma vaka ne ase dubu ziyo. Anyi tusi kamu mane danga yoge uai ndanyi.

14De kulu vaɗuge ma ɓii anyi ne. Yoge nzili vojyɔ ni de nɔ ɓe ɓorige ke, de nɔ zo mege ke zini. Kuvu yoge teki aki nga maku nzə taɗe nga ma. **15**Yoge ɗii bal Zezu vu aki de maku vaka nzili turage inzi keme yo kite ma. Yo ula ruba korɔ, inzi'n ngara kamu yo zo ko. Ɓele taɗe yoge yaa ndanyi. **16**De nenge maku aki nga nage ma va ma, yoge nz'adi dege vojyɔ na de maku nzili turage inzi keme yo kite ma, vojyɔ na vaɗuge ma zini. **17**Yoge uki naka nza yo a ɓii zagu zongara na nige.

5:15 Mat 4:24

18 Lomaku Zezu nosi kem topo mavu, de maku nzili turage inzi keme yo kite ma, ukua naka nza a ku yo aɓi sini. **19** Zezu ndigi gunu, yo nzile yo te: Aɓe ɓe na yi dana de na yi ge, a ozo yoge nga maku Vuraɓe taɗe a na yi ma, ta nange ya yo aku'n kamkali wa. **20** Yo aɓe zongara nɔ Dekapol umbamiri kozo bal ngage ma ndanyi ku Zezu taɗe a na yo ma. Muru unda ngaluge ndanyi.

Zezu ajya niye meti yo turu ngon niye kamkua

(Matiyo 9:18-26, Luku 8:41-56)

21 Lomaku Zezu alu mane topoge tuna jyane mavu, vaka dege kunina kazu yo. Yo inzi kazu mane danga. **22** Ngare nɔ ɗoyi nɔ kuzi kunana na Zuifge ri yo ya Zairus ɗee ne. Lomaku yo aku Zezu mavu, yo iso ɗana yo, ukua nza yo. **23** Yo ukua naka nza yo tara vaka ne nzile te: Ngon ma nɔ niye nda kamkua ka. Ɗe unda zi yi zo yo ku ajya ku yo inzi kamkaa ne. **24** Kuvu aɓi yog Zezu ne.

Vaka dege nz'uni gidi yo vaki yaa kazu yo. **25** Niye nǫ meti masu nzə taɗe yo kǫɗa kem ɓal ɓu zo ziyo. **26** Ngakonyɔge taɗe yo yaa mot de damu metige. Yo tuzu ngakenve na yo dutu. Nga nage ma ajya yo gunu. Meti na yo nz'aɓe kite ɗi togo yaa ndanyi. **27** Lomaku yo wo vojyɔ na Zezu mavu, yo ɗe dana vaka dege ma ka gidi yo a odo ruba na yo. **28** Yo nzile te: Kaznaku m'odo ruba na yo vu, Nuɓa ajya man ma. **29** Tazini maɗi vu, masu na yo maku nzə nopɔ ma, tar ni teki ko kuvu yo geri keme korɔ yo ku Nuɓa ajya yo zo taɗe kasu na yo ko.

30 Tazini maɗi vu, Zezu geri keme korɔ ku togɔ yo nǫ teki ne. Yo tele korɔ yo ka bal vaka dege mavu, nzile te: Nạ ya odo ruba na m'ma wa?

31 De ndazə nga na yo ge nzili yo te: Yi aku vaka dege maku nzə reni ki ma. Haɗi ya yi nzile ize te: Nạ ya odo ma wa?

32 Kuvu yo nz'aku lo kazu yo a kaku de maku taɗe nga ma. **33** Bele taɗe niye ma yo nzə zeri tek teke yo geri nga maku taɗe nga korɔ ma ve. Yo ɗe ugua nza ɗana yo. Nzile yo vojyɔ nɔ keme yo ndanyi. **34** Kuvu yo nzile yo te: Ngon ma nɔ niye, kunda kem zoni na yi ajya ki ko. Aɓe kortogo ne. Meti na yi inya ki ko.

35 Lomaku yo nzə vojyɔ ta va ma ɗivu, dege na ngare nɔ

5:19 Mat 8:4
5:20 Mat 4:25
5:21 Mat 9:1
5:22 Luk 13:14; Act 13:15
5:23 Mat 19:13; Luk 4:40; Act 6:6
5:28 Mat 9:20
5:30 Luk 5:17
5:34 Mat 9:22; Act 15:33

kuzi kunana na Zuifge ɗii ne. Yoge nzili yo te: Ngoni nɔ niye ma ua ko. Hadi ya ɗe nz'ale keme de ndazə nga dege ke va wa?

36 Zezu wo vojyɔ nage ma. Tazini madi vu yo nzile vojyɔ ngare kuzi kunana na Zuifge make te: Na ɓele gunu. Taka keme ɗi. **37** Yo nzile te: De ɗoyi aɓe gidi ma gunu. Piyer ɗi, Zaki ɗi, Zaa, nonzɔ Zaki ɗi.

38 Lomaku yo a teki kemkuzi na ngare nɔ kuzi kunana na Zuifge mavu, yo aku vaka dege nzuge uza nzii. Dege nɔ koso kaage, nɔ tugua kuuge. **39** Yo anza kuzi vu nzile yoge te: Hadi ya nzu se uza nzii no kaage wa? Ngon niye ma ua gunu yo nzə todɔ vuka.

40 Vu yoge nzə tibi yo.

Yo ɗiko yoge ndanyi kaga. Inya vura ngon madi, kɔ yo ɗi, kuvu dege maku aɓi se ma ɗi, yo aɓe lo maku ngon niye ma nda tutu ma. **41** Yo ukua zi ngon ma taru kuvu nzile yo te: Talita, kumi. Kamu ni te: Ngon manda, m'nzile ki, ɓi taru. **42** Tazini ma ɗivu, ngon manda ma ɓii taru ugua zo kaɓe. Bal na yo ɓu zo ziyo. Muru unda ngalu nige dutu. **43** Yo nzile yoge te inyi na nzile vojyɔ ni de ke gunu. Yo nzile yoge te adi ngakusa ngon manda make.

5:37 Mat 4:21
5:39 Mat 9:24
5:41 Luk 7:14
5:43 Mat 8:4

De tukua talu de kozo nzu Nuɓa ɓe kojyɔ yo gunu

(Matiyo 13:54-58)

6 Zezu ɓi nama. Yo aɓe kem ɓe na yo. De ndazə nga na yo ge aɓi gidi yo. **2** Lomaku teki ndor kade kau mavu, Zezu umbamiri kozo vojyɔ kemkuzi kunana na Zuifge. Vaka dege maku woyi yo ma, muru unda ngaluge.

Yoge nzile yo te: Yo ɓii'n nga nenge ma ka nanga? Na ya ada yo kamkajya nen ma? Ta ma nange ya yo nzə tade nga kuzukade nenge ma va? **3** De nen ma yo de tade kuzi gunu ka? Yo ngon Mari nonzɔ nige ya Zaki, Zoses, Zudə tiɓo'n Simo gunu ka? Nimi nige zini inzi dana zige ma gunu ka? Yo nda nza giki kugua nza dege make.

4 Vu Zezu nzile yoge te: Dege nzə tuki talu de kozo nzu Nuɓa zo ɓe nɔ nyarage. Na keme ɓe na yo vu, de na yo ge yog de kemkuzi na yo ge tuki talu yo gunu. **5** Kuvu yo ase tade nga kuzukadege lo nama gunu. Yo unda zi yo zo de metige ɗoyi ɗoyi, yo ajya yoge. **6** Muru unda ngalu Zezu

6:1 Mat 2:23
6:2 Mat 4:23
6:3 Mat 12:46; Joh 6:61
6:4 Luk 4:24; Joh 4:44
6:6 Mat 9:35; Luk 13:22

zo vojyɔ keme togo na nige ma. Yo nzə ndiga bal ɓe nɔ nyarage nz'ozo nga dege ke.

Zezu ula de ndazə nga na yo ge ɓu zo ziyo kozo vojyɔ

(Matiyo 10:1-42, Luku 9:1-6)

7 Kuvu yo ɓɔro de ɓu zo ziyoge ma. Yo umbamiri kula nige ziyo ziyo. Yo ada yoge togɔ zo nzili kasuge. **8** Yo ojyo yoge te inyi na kunu nga ɗoyi zige kaɓe'n gunu. Yoge uni ɓɔlo gɔ, kura gɔ, kenve kem ɓɔlo mbɔɔ na nige gunu. Yoge uni goro ɗi. **9** Yo nzile yoge te uli takra nza ge, na uli ruba zona ziyo gunu. **10** Yo nzile yoge te: Kaznaku a anzi kemkuzi ɗoyi vu, inzi tutu ɗi sinyi teki aɓi ne. **11** De nǫge inzi tutu ma yegi man kukua se bal ge. Yegi man koo se zagu. Kaznaku nzə ɓii zagu lo nage mavu, undi luru keme nza se ne ɓavu nda yoge ngakozo ne. M'nzile sege vojyɔ kii, ndor teki vojyɔ zo ɓe ɓori nama danga ma nǫ ɓe ɓori nɔ Sɔdɔm, tiɓo'n nɔ Gomɔr.

12 Kuvu yoge aɓi a ozi vojyɔ dege ke te inyi kalve na nige nɔ kitege zagu. **13** Yoge ɗiki nzili turage yaa ndanyi, odi kuɓu zo de metige yaa ndanyi, yoge ajyi yoge.

6:7 Luk 10:1; Mat 10:1
6:11 Mat 10:14
6:12 Luk 9:6
6:13 Jam 5:14

Vojyɔ kua Zaą Baptis

(Matiyo 14:1-14, Luku 9:7-9)

14 Ngare Herod wo vojyɔ na Zezu, ri yo damu loge dutu. Herod nzile te: Zaą Baptis turu dana de kuage. A ni ya nzə taɗi nga kuzukaɗege zo ri yo ne.

15 Nǫ dege nzili te: Yo Eli.

Nǫ dege nzili te. Yo de kozo nzu Nuɓa nza de kozo nzu Nuɓa nɔ kitege make.

16 Na lomaku Herod wo mavu, yo nzile te: De nama Zaą, yo maku m'ujya mindi yo ma ya. Yo turu dana de kuage.

17 Herod taka Herodias, niye na nonzɔ yo Filipi. Ngiya Herod ya ula kukua Zaą. Uzi yo ini kanga a Herodias. **18** Zaą nzile Herod ke te: Nzuvojyɔ ozo ki a taka niye na nonzi gunu. **19** Wongɔ taɗè Herodias zo Zaą ndigi tale yo, vu yo ase taɗè ni gunu. **20** Herod ɓele Zaą yaa. Yo geri ku yo de nɔ zosuru de nɔ kii nzə ngamu yo. Lomaku yo wo vojyɔ na Zaą mavu, keme yo ozo yo yaa. Yo wo yo kornyelege.

21 Lo na mavu ndor maku nz'aki tar ni ma ase ko. Ndor nama vu Herod taɗè vaka ndor kojyɔ yo, a na de ɓori na yo ge, de ɓori na de kuɗu ɗɔɔge maku unu zo de kuɗu ɗɔɔge dubu ɗoyi ma, ngarege nɔ zongara

6:14 Mat 3:1
6:15 Mat 21:11; 16:14
6:17 Mat 4:12; Luk 3:19,20
6:20 Mat 11:9
6:21 Luk 3:1

nɔ Galile. 22Ngon Herodias nɔ niye ɗee balge ɗe ɔzi ne. Nyele Herod yaa yog dege maku inzi se ta ngakusa ma.

Ngare ma nzile ngon manda make te. Nde ma nga nen ma ku yi ndigi mavu, m'adə man ki. 23Yo ovu tara nzile te: Nga nen maku nzə nde ma ma m'adə man ki sinyi kot zongara ɓe na m'kanọ.

24Lomaku yo teki ma yo nzile kɔ yo ke te: M'nde yo ɗi wa?

Yo nzile yo te: Dan zo Zaạ Baptis.

25Tazini madi vu, yo tele yaku aɓe bal ngarege ma. Yo nzile yo te: M'ndigi ku ada ma dan zo Zaạ Baptis jyagmasini kem pambla sembe.

26Wongɔ tadɛ ngare yaa ndanyi. Yo ndigi kogɔ ni gunu a kovu ma, a dege maku yo ɓɔro yoge ma. 27Tazini madi vu, ngare ula de ngamu ta kuzi a kidɛ'n dan zo yo. De ngamu ta kuzi a ujya mindi Zaạ kemkuzi kanga. 28Yo ɗee'n dan zo yo kem pambla sembe ɗe ada ngon manda make. Yo unu ada kɔ yo ke. 29Lomaku de ndazə nga na Zaạ ge woyi vojyɔ ni mavu, yoge aɓi a uni nunu Zaạ a tuvi ne.

Zezu ada ngakusa dege ke zog dubu minyə

(Matiyo 14:13-21, Luku 9:10-17, Zaạ 6:1-14)

30Ngonkulage kunina bal Zezu. Yoge ozi yo nzuba ngage ma ndanyi ku yoge tadi ma, vojyɔge ma ndanyi ku yoge ozi dege ke ma. 31Yo nzile yoge te: Aɓi kaga, dana kuuvu ɗa ku adi kau finyi. Dege yaa ndanyi nz'idi ne, nz'aɓi ne, yoge aki lo kusa nga gunu.

32Yoge aɓi topoge a kaɓe kaga ɗa dana kuuvu. 33Vaka dege aki yoge lo kaɓe. Dege yaa ndanyi geri Zezu kuvu de ɓe ɓorige ndanyi anyi ngode gidi yo. Yoge anyi ngode nzage ne kite ɗana Zezu yog de ndazə nga na yo ge a kunina ɗana yo. 34Lomaku yo ziti kem topo mavu, yo aku vaka dege ma. Yo aku kamkala nige. Yoge inzi nza vinya alusuge make ku de kulu nige tigo make. Yo umbamiri kozo nige ngage yaa ndanyi.

35Kaza ua ko. De ndazə nga na yo ge ɗii bal yo nzili yo te: Lo nen ma dana kuuvu. Kaza ua ko. 36Inya yoge ku aɓi kem megege tiɓo'n ngon ɓe sakuge maku a ndigi ngakusage.

6:30 Mat 10:2; Luk 9:10; Act 1:2,26
6:34 Mat 9:36

37 Yo tele nzile te: Sege ngiya se adi yoge ngakusa.

Yoge nzili yo te: Z'aɓe za zə ndigo kura kenve deniye* kamde ziyo ku ɗe z'adə yoge usi wa?

38 Yo nzile yoge te: Kura na se ma nange wa? Aɓi aki ta.

Lomaku yoge aki mavu, yoge nzili te: Minyə kuvu kanzege ziyo.

39 Kuvu nzile yoge te inzi ngara ɓundu ne, ɓundu ne zo ngeli kejyi. **40** Yoge kuni nạa nọge inzi kamde ɗoyi, kamde ɗoyi, nọge wonyə ziyo zo ɓu, wonyə ziyo zo ɓu. **41** Lomaku Zezu taka kura nɔ minyəge ma tiɓo'n kanze nɔ ziyoge mavu, yo unu kamu ka taru zora aɗe tara nɔ kii zoni. Yo za kurage ma kem nạa ada de ndazə nga na yo ge ke a kiyi dege make. Yo kiyi kanze nɔ ziyoge ma danage ndanyi. **42** Kuvu yoge ndanyi usi kemege ɗuu ne. **43** Yoge kuni ndiki kurage ma ɗoso gere ɓu zo ziyo tiɓo'n ndiki kanzege ma. **44** De nenge maku usi kura ma, davlage zog dubu minyə.

Zezu nzee zo mane

(Matiyo 14:22-33, Zaạ 6:15-21)

45 Tazini maɗi vu, Zezu ndanga de ndazə nga na yo ge ku te nosi kem topo ku aɓi kite ɗana yo tuna mane danga kanọ ka ɓe ɓori nɔ Betsaida, ka ɓavu yo ngiya inya man vaka dege ma. **46** Lomaku yo inya'n yoge mavu, yo aɓe zo kongo a zijyɔ Nuɓa.

47 Lomaku lo nzə tulu yir mavu, topo ɗà dana mane, yo kala'n inzi ngara. **48** Zezu nz'aku yoge nz'odi topo wongɔge, nyele nz'ogɔ yoge lo kodo topo ma. Nzakaza sɔɔ nɔ ndori mavu, yo nz'iɗe ka balge. Yo nzə nzee zo mane, yo ndigi deri nige. **49** Lomaku yoge aki yo mavu te nzili de ya nz'iɗe ne yoge osikaa ɓori'n ɗà. **50** Yoge ndanyi aki yo vu ɓeli yaa.

Tazini maɗi vu yo nzile yoge te: Uki korɔ se togo ne, ma ka, nạ nzə ku ɓeli gunu. **51** Vu yo nosi kem topo balge nyele teki ta kine. Keme de ndazə ngage todo mane, muru unda ngaluge. **52** Muru unda ngaluge, yoge geri mot vojyɔ nɔ yaage nɔ zo kura ma gunu a kemtogo na ne.

53 Lomaku yoge ali mane danga mavu, yoge teki zongara nɔ Zenezaret. Yoge uzi topo ma beri mane. **54** Tazini maɗi ku yoge teki kem topo mavu, dege geri Zezu. **55** Yoge anyi bal loge ndanyi yoge umbi miri kito metige zo dirage kiɗe'n lo

6:38 Mat 15:34
6:41 Mat 14:19
6:45 Mat 11:21
6:46 Luk 3:21
6:49 Luk 24:37
6:50 Mat 14:27
6:53 Joh 6:24, 25

maku yoge woyi ku yo inzi tutu ma. **56** Loge ma ndanyi ku yo teki tutu ma, kem ɓe sakuge, ɓe ɓorige, zo megege vu dege onvi de metige hala ɓara, lo ɗaɓa ngage. Vu uki naka nza yo ku te n'odi ta ruba na yo madi. Zezu ajya de nenge ma ndanyi ku odi ta ruba na yo ma.

Nga nɔ gara zerge tiɓo'n nga nɔ zosanguge

(Matiyo 15:1-20)

7 Farizinyege* yog de* ɓala nzuvojyɔ nǫge ɓi ɓe ɓorige nɔ Zeruzalem kunina bal Zezu. **2** Yoge aki de ndazə ngage nz'usi nga zige ruɓa ne. Zige gara gunu, nga zosangu*. Yoge ibi zige gunu. Vu yoge vojyi kot de ndazə ngage ma. **3** Farizinyege* yog Zuifge ndanyi nzə ngami nzuvojyɔ na kavla zige. Yoge ibi zige gara zer gunu vu, yoge usi nga gunu. **4** Yoge teli ka ɓara ku nzibi mane gunu vu, yoge usi nga gunu. Yoge nzə ngami nzuvojyɔ nɔ mot kaage yaa, vojyɔ kibo kopoge, kataage, guru gidi telege, dirage.

5 Kuvu Farizinyege* yog de* ɓala nzuvojyɔge zijyi yo te: Hadi ya de ndazə nga na yi ge nzə nzi mot nzuvojyɔ na kavla zige gunu wa? Hadi ya yoge nz'usi nga anzə kibo zige'n wa?

6 Yo nzile yoge te: De tura ta kamu dege, vojyɔ na se maku Izayi nzile lokuya ma vojyɔ kii. Yo ɓala kem mbete nzile te:

Vaka de nenge ma nzə tuki talu ma ndara targe'n ka,
keme nige nda kuɗa ne ɗa ka bal ma.

7 Yoge nzə tuki talu ma nyara ne di.
Ngira ngandazage ma nz'ozi dege ke ma,
nzuvojyɔ na dege ka.
(Izayi 29:13)

8 Sege inyi nzu Nuɓa zagu, kuvu sege nzə ngami nzuvojyɔ na dege di. Vojyɔ kibo gidi kataage yog kopoge di. Sege nzə tadi nga nǫ nyarage yaa nza nama ke zini.

9 Yo nzile yoge te: Sege inyi nzu Nuɓa zagu a ngamu'n nga mot kaa na se ge di. **10** Moyizi nzile te:

Tukua talu vuri yog kɔ yi ne.
(Tekikaga 20:12, Teltazu 5:16)

De nen maku ɓaza vura yo tiɓo'n kɔ yo vu, sege teki vojyɔ kua zo yo.
(Tekikaga 21:17, Tamungage 20:9)

11 Na sege, sege nzili te: Kaz na nǫ de nzile vura yo ke wa, kɔ yo ke wa te: M'ndigi kada kada nyara a ɗajya'n

6:56 Mat 9:20
7:2 Act 10:14
7:3 Luk 11:38
7:4 Mat 23:25; Luk 11:39
7:5 Gal 1:14; Col 2:8
7:11 Mat 23:16, 18

sege. Nga korbą kam ni ya te nga kada nyara na Nuɓa. **12**Sege inyi na kogo yo lo taɗe nga ɗoyi a na vura yo, a na kɔ yo gunu. **13**A nzuvojyɔ na kavla sege ya vojyɔ na Nuɓa nda ne nga nɔ nyara'n ɗi. Sege nzə taɗi nga nǫ nyarage yaa nza nama ke zini.

14Lomaku yo ɓɔro vaka dege bal yo mavu, yo nzile yoge te: Sege ndanyi woyi ma, geri kamu ni. **15**Nga nǫ ɗoyi nɔ ɓii kaga kanza keme de a taɗe de nga zosangu* tigo. Na nga nenge maku nzə teki keme de kaga ma ya nzə taɗe de nga zosangu*. **16**De nen ma nvi yo ndatu a koo'n lo vu, yo wo.

17Lomaku yo inya vaka dege kuɗa'n ɗa ku anza kuzi mavu, de ndazə nga na yo ge nzə zijyi yo mot vojyɔ zori ma. **18**Kuvu yo nzile yoge te: Sege zini, geri ta gunu? Nga nɔ kaga nɔ kanza keme de ku taɗe yo nga zosangu* tigo ma. Sege geri ta gunu? **19**Nga nǫ ɓii kaga anza ngalu de gunu, anza keme de ɗi gidi ni vu tele kezi ɗi. Ngakusage ndanyi gara ne.

20Yo nzile jyane te: Nga nen ma nzə teki keme de ma, nga nama nzə taɗe ɓavu de nzə tele de zosangu* ma. **21**Nga nɔ keme de, ngalu de nzə teki'n kalve nɔ kasu, kamvaka, ndiga taru, vojyɔ tale dege. **22**Kamnyǫ, ngakasuge, kalve taɗe kasuge, ɓogo, kaku de kamu kele ne, taɗe ɓɔ nga, kosgidi de, kozkorɔ, vojyɔ vonvo. **23**Nga nɔ kasu nage ma ndanyi teki keme de yoge taɗi ɓavu de tele de nyeɗi*.

7:13 Heb 4:12
7:19 Rom 14:1-12; Col 2:16; 1Ti 4:3-5; Act 10:15
7:22 Mat 20:15
7:24 Mat 11:21
7:25 Mat 4:24

Taka keme na niye nɔ Fenisi kem ɓe nɔ Siri

(Matiyo 15:21-28)

24Zezu ɓii nama, nz'aɓe zongara nɔ ɓe ɓori nɔ Tir tiɓo'n Sidǫ. Lomaku yo anza kemkuzi nǫ mavu, yo ndigi ku te dege aki ne gunu. Ną, yo ase kuya korɔ gunu. **25**Niye nǫ, nzili kasu inzi keme ngon yo nɔ niye. Lomaku yo wo vojyɔ na Zezu mavu, yo ɗe iso ɗana yo ukua nza yo. **26**Niye ma yo Grek ɓe kojyɔ yo Sirofenisi. Yo nde Zezu te ɗiko nzili tura ma zagu keme ngon ni.

27Zezu nzile yo te: Inya ngonge ku usi nga ɗuyi ɓa. De ase kunu kura na ngonge taɓu kada ngon bisige ke gunu.

28Yo tele nzile yo te: Kine, Vuraɓe, ngon bisige nz'usi kura na ngonge maku nzə tiso mot dava kusanga ma.

29 Yo nzile yo te: A vojyɔ
nama, tele aɓe na ɓe na yi.
Nzili tura ma teki zagu keme
ngoni nɔ niye ma ko.
30 Lomaku yo aɓe a anza
kuzi na yo mavu, yo aku ngon
yo nɔ niye ma nda zo dira,
nzili tura ma teki zagu keme
yo ko.

Zezu ajya de nvi ɓoɗɔ

31 Zezu ɓi zongara ɓe ɓori
nɔ Tir tiɓo'n Sidǫ, unda teki
zongara nɔ Dekapol kuvu yo
a teki kazu mane danga nɔ
Galile. **32** Yoge ɗii'n de nvi
ɓoɗɔ nɔ ɗoyi bal yo, lo kugua
vojyɔ na yo togo yaa. Yoge
uki naka nza yo a ku yo unda
zi yo zo yo.
33 Yo ukua yo aɓe'n kaga
kuɗa'n zagu kot vaka dege
ma, yo tula ngon zi yo ge nvi
yo. Yo tiɓi woro odo nzɔ yo.
34 Kuvu yo unu kamu ka taru
zora ndee ndowu̱. Yo nzile yo
te: Efata, kam ni ya te, tee.
35 Tazini maɗi vu nvi yo tee
ne. Kula ma nzɔ yo ma toti ne,
yo nz'ugua vojyɔ kiine.
36 Zezu mbenze yoge te
inyi naku nzile vojyɔ ni dege
ke gunu. Yo nzə mbenze yoge
nama vu, yoge nzili vojyɔ ma
yaa ndanyi ko. **37** Muru vojyɔ
unda ngaluge yaa ndanyi.
Yoge nzili te: Ngage ma
ndanyi ku yo taɗe ma, nga
nɔ kiige. Yo taɗe ɓavu de nvi
ɓoɗɔge nz'woyi lo, de anzə
kugua vojyɔge nz'ugi vojyɔ.

7:31 Mat 11:21
7:32 Mat 9:32; Luk 11:14
7:34 Joh 11:41
7:36 Mat 8:4

Zezu ada ngakusa dege ke zog dubu sɔɔ

(Matiyo 15:32-39)

8 Kem ndor nage mavu, vaka
dege kunina yaa. Ngakusa
nige tigo. Kuvu Zezu ɓɔro de
ndazə nga na yo ge. **2** Yo nzile
yoge te: Kamu ma nz'ale vaka
dege ma ve. Z'inzi se kem ndor
muta ku ngakusa nige tigo ma.
3 Kaznaku m'inya man yoge
ɓɔge vu, yoge isi man kamkili
ɗovo. Nǫ dege dana nige ma ɓi
ɗovo kuɗa.
4 De ndazə nga na yo ge
nzili yo te: De nz'aku kura ka
nanga ya dana kuuvu nene ma
ɓavu yoge nz'usi nzə ɗuyi wa?
5 Kuvu yo zijyɔ yoge te:
Kura nange bal se?
Yoge nzili te: Kalmbakaɗe.
6 Yo nzile vaka dege make
te inzi ngara. Lomaku yo taka
kura nɔ kalmbakaɗege ma, yo
aɗe tara. Kuvu yo za kura ma
kem nu̱a ada de ndazə nga na
yo ge ke a kiyi ne. Kuvu yoge
kiyi vaka dege make. **7** Ngon
kanzege zini nda tutu. Zezu
aɗe tara nɔ kii zoni nzile te
kiyi yoge zini. **8** Yoge usi
ne, kemege ɗuu ne ndikini

8:2 Mat 9:36
8:7 Mat 14:19

nda ne. Yoge kuni ɗoso gere kalmbakaɗe. **9** De nenge maku usi nga ma, davlage zog ase dubu sɔɔ. Kuvu Zezu nzile te aɓi na. **10** Tazini maɗi vu, yo nosi keme topo yog de ndazə nga na yo ge. Yo aɓe zongara nɔ ɓe nɔ Dalmanuta.

11 Farizinyege* teki ne, umbi miri negi se nạa ve. Yoge zijyi yo te ozo negi ngakozo nọ̄'n ku ɓi zora yoge nzə ndɔɔyi'n yo. **12** Zezu ndee ndowụ̄ keme nzili yo nzile te: Haɗi ya ngon jyage nz'uli ngakozo wa? M'nzile sege vojyɔ nɔ kii, de nz'ada ngakozo ngon jyage ke gunu. **13** Zezu inya yoge. Yo nosi jyane kem topo kuvu yo aɓe tuna vaa kanọ̄.

Kamfulu kura na Farizinyege tiɓo'n na Herod

14 Keme de ndazə ngage ua zo sa kurage zagu. Ɗoyi ɗi ya nda balge kem topo ma. **15** Yo mbenze yoge nzile te: Ngami korə se kiine, a kamfulu na Farizinyege* tiɓo'n na Herod.

16 Yoge nzə negive dana nige nzili nạa te: Yo nzile vojyɔ a kura ma tigo zi zige ma.

17 Zezu geri vojyɔ maku yoge nzə nzili va dana nige mavu yo nzile yoge te: Haɗi ya sege nzə negive va a kura ma tigo zi se ma wa? Kamkajya nama tigo keme se? Sege geri ta kam ni gunu? Keme se togo vu wa? **18** Kamu se nda tutu ma, na sege aki lo gunu! Nvi se nda tutu, na sege woyi lo gunu! Keme se ua ve? **19** Lomaku m'za kura nɔ minyəge a dege dubu minyə ma, sege kuni ndikini ɗoso gere nange?

Yoge nzili yo te: Ɓu zo ziyo.

20 Na lomaku m'za kura nɔ kalmbakaɗege a dege dubu sɔɔ ma, sege kuni ndikini ɗoso gere nange?

Yoge nzili yo te: Kalmbakaɗe.

21 Yo nzile yoge te: Ta nange ya sege geri ta kam ni gunu wa?

Zezu tee kamu de kamndoko nɔ Betsaida

22 Kuvu yo aɓe ɓe ɓori nɔ Betsaida. Yoge ɗii'n de kamndoko bal yo, yoge uki naka nza yo ku te odo yo. **23** Kuvu yo ukua zi de kamndoko ma, nz'ozi yo aɓe'n beri ɓe. Kuvu yo tiɓi woro ine kamu yo. Yo unda zi zo yo vu zijyɔ yo te: Aku nga nọ̄ ve?

8:11 Mat 12:38
8:15 1Co 5:6-8; Luk 12:1; Mat 14:1
8:17 Isa 6:9,10
8:19 Mat 14:20; Luk 9:17; Joh 6:13
8:20 Mat 15:37
8:22 Mat 11:21; Joh 9:1

24 Yo unu kamu nzile te: M'aku dege nzə nzi ne vu titi kagage.

25 Kuvu Zezu unda zi yo zo yo jyane vu yo unu kamu yo taru. Kuvu kamu yo tee ne, yo aku ngage ndanyi kiine. **26** Zezu inya yo te aɓe na ɓe kuvu nzile yo te: Anzə kem ɓe gunu. Nzile vojyɔ ni de ke kem ɓe gunu.

Piyer geri vu Zezu ya Mesi*

(Matiyo 16:13-16, Luku 9:18-21)

27 Zezu yog de ndazə nga na yo ge aɓi kem ɓe nɔ Sezare zongara nɔ Filipi. Yoge nzə zijyi de ndazə nga na yo ge ɗ̌ovo. Yo nzile yoge te: Dege nzə nzili te ma na̱ wa?

28 Kuvu yoge nzile te: Zaa̱ Baptis. Noo̱ge nzili te: Eli, na noo̱ge nzili te: Nɔ ɗ̌oyi na de kozo nzu Nuɓa ge.

29 Kuvu yo nzile yoge te: Na̱ sege, sege nzili sege te ma na̱?

Piyer tele nzile yo te: Yi ma yi Mesi*.

30 Kuvu Zezu mbenze yoge konyo'n te inyi naku nzile vojyɔ ni de ke gunu.

Zezu nzile vojyɔ kua na yo, teki na yo goto kua zini

(Matiyo 16:21-28, Luku 9:22-27)

31 Yo umbamiri kozo nige nga nzile te: Tad̀e vu korɔ Ngon De onyɔ man yo zo ngage ndanyi ku desumalege, de retizo nɔ ɓorige, de* ɓala nzuvojyɔge yegi man yo. Yoge tali man ma, vu ndor muta gidi ni vu, m'turu man dana de kuage. **32** Yo nzile vojyɔ nage ma ta kamu dege ndanyi kaga. Piyer ukua yo aɓe'n kaga ɗ̌a, a umbamiri ndere zo yo.

33 Vu Zezu tele kamu aku de ndazə nga na yo ge. Yo ndere zo Piyer konyɔ'n nzile te: Tele ɗ̌e ka gidi ma, Ture*, kalve na yi ge nda nza na Nuɓa ke gunu. Na yi nz'aleve nza na dege ke ɗ̌i.

34 Kuvu yo ɓɔro vaka dege yog de ndazə nga na yo ge. Yo nzile yoge te: Kaznaku no̱ de ndigi kunu gidi ma vu, yo yege korɔ na ngiya zagu. Yo unu kaga desi na yo ɓa yo unu gidi ma. **35** De nen maku ndigi kajya korɔ na ngiya ɗivu tuyi man ta korɔ yo, na de nen maku ugua zo korɔ yo mənɔ a na ma, a Vojyɔ nɔ Kii vu, ajya man. **36** Kaznaku de envе nga nɔ zongara ndanyi ku ugua zo kajya na yo mənɔ vu, ngaɗ̌i ya nz'aku gidi ni? **37** De nz'ada ɗ̌i ya a nvele'n kajya? **38** Ngon jyage ma, yoge de kamvakage, de tad̀e kasuge. Kaznaku de tad̀e kamsa na ma danage vu,

8:28 Mat 3:1
8:29 Joh 6:69
8:30 Mat 8:4; Luk 9:21
8:31 Mat 8:20; Act 2:23; Mat 16:21
8:32 Joh 18:20
8:33 Mat 4:10
8:34 Mat 10:38; Luk 14:27
8:35 Joh 12:25
8:38 Mat 8:20; Luk 12:9; 1Th 2:19

ma Ngon De zini m'taɗe man kamsa na yo lomaku m'iɗe man ze ngonkula nɔ kiiɓadage dana kaɗe tara na Vura ma.

9 Zezu nzile yoge te: M'nzile sege vojyɔ kii, nǫ dege inzi dana se danene ma yoge uai man gunu sinyi a ku yoge aki kem ɓe na Nuɓa ɗee man togɔ yo ne mere ɓa.

Korɔ Zezu tele nǫ jya

(Matiyo 17:1-13, Luku 9:27-36)

2 Ndor minyə zo ɗoyi gidi ni vu, Zezu unu Piyer, Zaki, tiɓo'n Zaą. Yo aɓe'n yoge zo kongo nɔ kau kaga ɗa. Korɔ yo tele nǫ jya ɗana nige. **3** Ruba na yo ge nzə tele ve kuvu nzaa ratata nza nziikoso make. Nga nǫ'n nzaa va zongara titi ruba nage make tigo. **4** Eli yog Moyizi ne teki yer balge yoge umbi miri kaɗe vojyɔ yog Zezu ge.

5 Piyer tele nzile Zezu ke te: *Rabi iiyaa ku z'inzi lo nene ma. Ze zə tugua ɓukuge muta, ɗoyi na yi, ɗoyi na Moyizi kuvu ɗoyi na Eli. **6** Piyer aku kamvojyɔ nzile gunu, yoge ɓeli yaa ndanyi.

7 Kili nzii ɗe utu zoge. Nzu teki dana kili nzii ma nzile te. De nen ma yo Ngon ma nɔ taara, woyi yo.

8 Tazini ma yoge nz'aki lo gidige. Yoge aki de danage gunu. Na, Zezu ɗi ya ɗayi se.

9 Lomaku yoge ziti zagu zo kongo mavu, yo mbenze yoge te: Nga maku a aki zo kongo ma, inyi na ku nzili vojyɔ ni de ke gunu sinyi ku Ngon De turu zagu dana de kuage ɓa.

10 Yoge ngami vojyɔ ma danage vu yoge zijyi nąa te: Lomaku yo nzile te: Turu dana de kuage ma, kam ni ya ɗi?

11 Kuvu yoge zijyi yo te: Haɗi ya de* ɓala nzuvojyɔge nzili te Eli ɗe ɓa ma wa?

12 Yo tele nzile yoge te: Vojyɔ kii ku Eli ɗe ɓavu ɗe unda ngage ndanyi lo kɔnɔ. Ɓali kem mbete ozo'n zo vojyɔ na Ngon De te: Taɗe ku ngakonyɔge taɗe yo yaa ku yoge yegi yo.

13 Na m'nzile sege: Eli ɗee ko ya nen ma. Dege taɗi yo ngage ma ndanyi ku kemege ndigi ma ozo'n zo vojyɔ na yo maku ɓali kem mbete ma.

Zezu ajya de miyo

(Matiyo 17:14-21, Luku 9:37-43)

14 Lomaku Zezu ɗee bal de ndazə ngage mavu, yo aku vaka dege ndaki gidige kuvu yoge nzə negi nąa ve yog de*

9:1 Luk 22:18; Mat 24:30
9:2 Mat 4:21
9:3 Mat 28:3
9:5 Mat 23:7
9:7 Mat 3:17
9:9 Mat 8:20
9:12 Mat 8:20; Luk 23:11
9:13 Mat 11:14

ɓala nzuvojyɔge. **15** Lomaku vaka dege aki yo mavu, muru unda ngaluge. Yoge anyi ngode a taka yo.

16 Zezu zijyɔ de* ɓala nzuvojyɔge ma te: Nzə negi se nạa ve zo dĩ?

17 De nọ dana vaka dege ma nzile yo te: De ndazə nga dege ke, m'idɛ'n ki ngon ma nɔ davla ku nzili miyo inzi keme yo. **18** Loma dĩ ku nzili miyo ozi yo tutu mavu, sungua ine yo ngara. Fotforo teki tara, yo nzə nderi nganga kuvu korɔ yo nzutu zoziɗɔ. M'nzile de ndazə nga na yi ge ke a ku yoge ɗiki yo zagu, vu yoge asi gunu.

19 Vu yo tele nzile yoge te: Sege mot ɓundu de kemtogo nenge ma, m'inzi dana se ndor nange wa? Ɓal nange ya m'uza'n keme ma kazu se wa? Ɓii'n ma yo tiyo.

20 Tazini madĩ vu, yoge uni yo ɗii'n bal yo. Lomaku yo aku yo mavu, nzili ma ozi ine yo rati. Yo iso ngara nzə ndiɓiri'n ve kuvu fotforo teki tara yo.

21 Zezu zijyɔ vura ngon ma te: Nga nen ma tadɛ yo ɓaldĩ?

Kuvu yo tele nzile yo te: Kọɗa kem saku yo ɗa. **22** Yo nz'ine yo fedĩ kamkonɔ kam manege a ku tale yo zagu. Na yi ase tadɛ nga a na yo vu, yi tadɛ. Aku kamkala ze tu.

9:23 Mat 21:21; Joh 11:40

23 Zezu nzile yo te: Kaznaku yi taka keme vu, ngage ndanyi nda man a na de nen maku taka keme ma.

24 Tazini madĩ vu vura ngon ma osokaa kam mane nọo ne nzile te: Vuraɓe, m'taka keme, ɗạjya ma zo taka keme anzə togo na ma ma.

25 Na, lomaku Zezu aku vaka dege nz'anyi ngode nz'idĩ mavu, yo nzili nɔ nyedĩ ma. Yo nzile yo te: Nzili nvi ɓodɔ anzə kugua vojyɔ, m'ada ki nzu ma ku teki zagu keme yo. Inya na kanza keme yo jyane gunu.

26 Nzili nɔ nyedĩ ma ugua kuu kuvu yo ozi ngon ma togo ne. Kuvu yo teki zagu keme yo. Ngon ma nda nza de kua make vu dege vakane nzili te ua ko. **27** Vu Zezu ukua zi yo unu yo taru vu yo ɗa taru.

28 Lomaku Zezu anza kuzi mavu, de ndazə nga na yo ge kalge ne dĩ, yoge zijyi yo te: Hadĩ ya ze z'ase'n ɗiko nzili kasu nama gunu ma?

29 Kuvu yo nzile yoge te: Nzili nɔ va nama, nzə ɗiki yo zijyɔ Nuɓa ne, kinya kusa ne.

30 Lomaku yoge teki mavu, yoge undi teki zongara nɔ Galile, Zezu ndigi ku te dege

geri bal kaɓe ni gunu. **31** Yo ozo nga de ndazə nga na yo ge ke. Yo nzile yoge te: Uli man Ngon De zi dege ku yoge tali man yo. Dege tali man yo, ndor muta gidi ni vu, yo turu man dana de kuage. **32** Vu yoge geri kamvojyɔ ma gunu. Yoge ɓeli zijyɔ yo mot ni ve.

Nạ ya ɓori yaa ndanyi?

(Matiyo 18:1-6, Luku 9:46-50)

33 Yoge teki kem ɓe ɓori nɔ Kapernaum. Lomaku yoge inzi kuzi mavu, Zezu zijyɔ yoge te: Nzə negi nạa ve zo vojyɔ ɗi ya ɗovo ma? **34** Vu yoge taki teli vojyɔ gunu, nen vu yoge negi nạa ve zo ɗovo a geri ke nạa ya de kajya wa.

35 Zezu inzi ngara, yo ɓɔro de ndazə nga nɔ ɓu zo ziyoge ma bal yo. Yo nzile yoge te: Kaznaku de ndigi kiɗe takite vu, yo tele man de kazagu na dege dutu, de taɗe kula na dege dutu.

36 Yo ukua ngon saku nọ ɗoyi udu danage. Yo unu yo kem zi yo. **37** Yo nzile yoge te: De nen maku ukua ngon nɔ va nenge ma bal yo zo ri ma'n vu, ukua ma ya nama. De nen ma ukua ma bal yo vu, ukua ma ngiya ma gunu, yo ukua de nama ku ula ma ma.

9:31 Mat 8:20; Act 2:23
9:32 Luk 2:50; Joh 12:16
9:33 Mat 4:13
9:34 Luk 22:24
9:35 Mat 18:4; Luk 22:26
9:37 Mat 10:40
9:40 Mat 12:30; Luk 11:23
9:41 Mat 10:42
9:42 Mat 5:29; Luk 17:2
9:43 Mat 5:29

De nen maku ege zege gunu ma yo na zige

(Luku 9:49-50)

38 Zaạ nzile yo te: De ndazə nga dege ke, z'aku de nọ nzə ɗiko nzili turage zo ri yi ne. De nama unu gidi zige gunu. Ze z'ogɔ yo lo taɗe ni zagu a yo unu gidi zige gunu ma.

39 Vu Zezu nzile te: Nạ nzə k'ogi yo lo taɗe ni gunu. Kaznaku de nzə taɗe nga kuzukaɗege zo ri ma'n vu, yo ase kaɗe vojyɔ kasu yaku zo ma va ta gunu. **40** Vojyɔ kii de nen maku yege sege gunu ma, yo na se. **41** Kaznaku de adə sege mane kungu keme jyele ɗoyi zo ri ma'n a sege na Kris vu, m'nzile sege vojyɔ nɔ kii, de nama kuba na yo semi man gunu.

Kojyo a na de nen maku nz'ine ngon saku ma

42 Kaznaku de taɗe ɓavu ngon sakuge ma taki keme zo ri ma'n ma isi kem taɗe kasu vu, iikuɗa yaa a ku uzi kuri koso ini mindi yo ku ini yo kamu mane danga. **43** Kaznaku zi yi taɗe ɓa iso keme taɗe kasu vu, ugua teki yo zagu. Iikuɗa yaa a na yi a kanza lo kajya zi yi ka ɗoyi danga kanza zi yi ka ziyo kamfeɗi ɓori nɔ anzə kua gunu ɗone.

44Lo nama kuze na nige uai gɔ, fedi ma ua gunu. *(Izayi 66:24)*

45Kaznaku nza yi tade ɓa iso kem tade kasu vu, ugua teki yo zagu. Iikuda yaa a na yi a kanza lo kajya metige, danga kanza nza yi ka ziyo kamfedi ɓori nɔ anzə kua gunu dɔne.

46Lo nama kuze na nige uai gɔ, fedi ma ua gunu. *(Izayi 66:24)*

47Kaznaku kami ka dɔyi tade ɓa iso keme tade kasu vu ade yo zagu. Iikuda yaa a na yi a kanza lo kajya kami ka dɔyi danga kine kami ka ziyo kamfedi ɓori nɔ anzə kua gunu dɔne.

48Lo nama kuze na nige uai gɔ, fedi ma ua gunu. *(Izayi 66:24)*

49Nuɓa sila man fedi zo dege ndanyi va nza sila man kaata zo ngaretizoge ndanyi make. **50**Kaata nga nɔ kii. Na kaznaku kaata ma riyo vu, nga di ya sege nzə nomi ne wa? Kaata nda keme se ku inzi kiine dana nạa.

Vojyɔ kinya niye

(Matiyo 5:31-32, 19:3-10)

10 Zezu ɓi danene, yo aɓe zongara nɔ Zude, tuna vaa nɔ Zurdị kanọ. Vaka dege kunina bal yo. Yo ozo yoge nga jyane kula tade yo kamkonɔ ya. **2**Farizinyege* dii ndɔɔ yo. Yoge zijyi yo te: Adi ta dɔvo davla ke a kinya niye yo wa?

3Vu yo nzile yoge te: Moyizi nzile sege vojyɔ te di?

4Kuvu yoge nzile te: Moyizi ndigi te de ɓala mbete kinya niye ɓavu diko yo.

5Zezu tele nzile yoge te: A kemtogo na se ya Moyizi ɓala'n mbete nama adə'n sege. **6**Na kumbamiri tade ngage ma,

Nuɓa tade davla yog niye ne. *(Kumbamiri 1:27)*

7A vojyɔ nage ma ya davla inya'n vura yo tiɓo'n kɔ yo ku ndaki'n yog niye yo'n ma.

8Yoge zi ziyoge ne ma teli zạkorə nɔ dɔyi di. (*Kumbamiri 2:24*)

Yoge ziyo jyane gunu ko, zạkorə nɔ dɔyi di. **9**Nga nen maku Nuɓa ugua nạa ma, de kiyi kem ni gunu.

10Lomaku yoge inzi kuzi mavu, de ndazə nga na yo ge nzə zijyi yo mot vojyɔ ma jyane.

11Kuvu yo nzile yoge te: Davla nen maku inya niye yo ku taka niye jya vu, yo de kamvaka. **12**Kaznaku niye inya ngaɓa yo ku a taka nọ jya vu, yo de kamvaka.

9:45 Mat 5:29
9:47 Mat 5:29
9:48 Mat 25:41
9:50 Mat 5:13; Luk 14:34, 35; Col 4:6; Rom 12:18; 2Co 13:11; 1Th 5:13
10:1 Joh 10:40; Mat 4:23
10:4 Mat 5:31
10:5 Heb 3:15
10:8 1Co 6:16
10:11 Luk 16:18
10:12 Rom 7:3; 1Co 7:10,11

Zezu yog ngon sakuge

(Matiyo 19:13-15, Luku 18:15-17)

13Yoge ɗii'n ngon sakuge bal yo ku yo odo korɔ nige. Vu de ndazə ngage nderi zo dege maku ɗi se ma. **14**Lomaku Zezu aku nga nama vu nyele yo gunu. Yo nzile yoge te: Inyi ngon sakuge maku ɗi bal ma. Nạ nzə k'ogi yoge gunu, a kem ɓe na Nuɓa nda a na de nenge maku titi yoge ma. **15**M'nzile sege vojyɔ kii, de nen maku ukua kem ɓe na Nuɓa nza ngon saku make gunu vu, yo anzə man kem ni gunu. **16**Kuvu Zezu unu ngonge ma keme zi yo. Unda zi yo zo nige kuvu aɗe tara nɔ kii zoge.

Ngon zabra kenve nga

(Matiyo 19:16-30, Luku 18:18-30)

17Lomaku Zezu iso ɗovo mavu, davla nọ anya ngode iso ɗana. Yo zijyɔ yo te: De ndazə nga no kii, m'taɗe man nange ɓa m'enve man kajya nɔ zondorge zondorge wa?

18Vu Zezu nzile yo te: Haɗi ya yi ɓɔro ma de kii wa? De nɔ kii tigo. Nuɓa kala'n ɗi ya De nɔ kii. **19**Yi geri nzu kunu nen ge ma ve:

Yi taɗe kamvaka gunu.

Yi tale de gunu.

Yi ɓogo gunu.

Yi nzile vojyɔ zasori gunu.

Yi nvura de zo nga na yo gunu.

Tukua talu vuri yog kɔ yi ne.

(Tekikaga 20:12-16, Teltazu 5:16-20)

20Davla ma nzile yo te: De ndazə nga dege ke, m'ngamu nga nage ma ndayi kọɗa kem saku ma ɗa.

21Zezu aku yo vu taara yo. Yo nzile yo te: Semi ta ki nga nọ ɗoyi. Aɓe, a ɗaɓa ngakenve na yi ge ndanyi ku ada nga ni de naguge ke. Vu ngakenve na yi nda man kuzi ngamu kenve nɔ zora ɗa. Kuvu ɗe unu kaga desi na yi ku unu gidi ma.

22A vojyɔ nama, ta kamu yo nda kala a ngakenve na yo ge maku yaa ndanyi ma, yo tele aɓe ɓe kalvege.

23Zezu aku lo gidi yo vu yo nzile de ndazə nga na yo ge ke te: Togo yaa a na de kenve ngage kanza kem ɓe na Nuɓa!

24Muru vojyɔ nage ma unda ngalu de ndazə ngage. Vu Zezu tele nzile yoge te: Ngon mage, va nza togo'n yaa a na de nenge maku undi kemege zo ngakenve ma a kanza kem ɓe na Nuɓa! **25**Kanza kem ɓe

10:14 Mat 25:34
10:15 Mat 18:3
10:17 Luk 10:25; Act 20:32
10:21 Act 2:45; Mat 6:20; Luk 12:33
10:23 1Ti 6:9, 10,17
10:24 Mat 7:13, 14; Joh 3:5
10:25 Luk 12:16-20

na Nuɓa na de kenve nga togo yaa danga kanza kamka suwa na zamala.

26 Muru vojyɔ nama unda ngaluge yaa ndanyi. Yoge nzə nzili nạa vojyɔ te: Nạ ya Nuɓa ajya man yo wa?

27 Zezu aku yoge vu, yo nzile te: Nga nen maku zomu dege ma zomu Nuɓa gunu.

28 Kuvu Piyer umbamiri nzile yo vojyɔ te: Aku, ze z'inya ngage ndanyi ko ku ze z'unu gidi.

29 Zezu nzile te: M'nzile sege vojyɔ kii, de nen maku inya kuzi ge, nonzɔ ge nige, nimi ge, vura ge, kɔ, niye, ngon ge, mege ge a na ma, a Vojyɔ nɔ Kii. **30** De na ma enve man kuzige, nonzɔ ge, nimi ge, kɔ, ngon ge, mege ge tara kamde ɗoyi tiɓo'n ngakonyɔge jyagmasini kem ndor nage ma. Kem ndor nɔ kazagu vu, yo enve man kajya nɔ zondorge zondorge. **31** Na, de takitege yaa teli man de kazaguge, vu de kazaguge yaa teli man de takitege.

Zezu ozo vojyɔ kua na yo jyane

(Matiyo 20:17-19, Luku 18:31-34)

32 Yoge isi ɗovo nz'aɓi kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem vu Zezu nzə nzee ɗanage. Muru unda ngalu de ndazə ngage dutu. Ɓele taɗe yoge lomaku yoge nz'uni gidi yo ma. Zezu ɓɔro nɔ ɓu zo ziyoge ma kala jyane. Yo umbamiri nzile nige vojyɔ ngage maku teki man zo yo jyagmasini ma. **33** Aki, zə z'aɓi Zeruzalem. Dege uli man Ngon De zi de retizo nɔ ɓorige yog de* ɓala nzuvojyɔge. Yoge teki man vojyɔ kua zo yo, uli man yo zi de nenge maku yoge Zuifge gunu ma. **34** Yoge tibi man yo, undi man yo nzi veni ne. Yoge tiɓi man woro kam yo kuvu tali man yo. Muta ndori mavu, yo turu man dana de kuage.

Nga nde na Zaki yog Zaạ ne

(Matiyo 20:20-28)

35 Kuvu ngon Zebede ge, Zaki yog Zaạ ne aɓi bal yo. Yoge nzili yo te: De ndazə nga dege ke, ze z'ndigi ku yi taɗe nga nen maku z'nde man ki ma.

36 Yo nzile yoge te: Sege ndigi ku m'taɗe ɗi a na se?

37 Kuvu yoge nzili yo te: Kaznaku yi nz'anza dana kaɗe tara na yi vu, adə ze lo kinzi. Nọ de ɗoyi zo zi yi ka vula, nọ de ɗoyi zo zi yi ka geli.

38 Vu Zezu nzile yoge te: Sege geri nga maku nzə ndi ma gunu. Sege asi kungu kopo maku m'ungu man ve?

10:27 Mat 19:26
10:28 Mat 4:19
10:30 Mat 6:33
10:31 Mat 19:30
10:33 Luk 9:51
10:34 Mat 16:21; Act 2:23
10:37 Mat 19:28
10:38 Mat 20:22; Luk 12:50

Uli man sege mane nza uli man ma make?

39 Yoge nzili yo te: Z'ase ve.

Vu Zezu nzile yoge te: Sege ungi man kopo maku m'ungu man ma, uli man sege mane nza uli man ma make. **40** Ma m'ase kada se lo kinzi zo zi ma ka vula wala ka geli gunu. Nuɓa adə man dege make ku yo tamu lo ma a na nige ma.

41 Lomaku nɔ ɓuge ma woyi va mavu, wongɔ tadɛ yoge kot Zaki yog Zaa̱ ne. **42** Vu Zezu ɓɔro yoge. Nzile yoge te: Sege geri ku de nenge maku undi yoge ngarege zo mot ɓundu dege ma, onyi ɓe zoge. De ɓorige onyi ɓe zoge zini. **43** Kuvu nda man va dana se gunu. Na, de nen maku ndigi tele nɔ ɓori dana se vu, tadɛ ku yo tele de kula na se. **44** De nen maku ndigi tele de takite dana se vu, tadɛ ku yo tele ɓeri na se ndanyi. **45** Va ɓa a ku, Ngon De, dɛ a ku dege tadi kula adi yo gunu. Yo, dɛ a tadɛ kula a kada kajya na yo nza nga kuba zo de make a na de vakage.

Bartime de kamndoko, yo aku lo

46 Yoge teki kem ɓe ɓori nɔ Zeriko. Lomaku Zezu yog de ndazə nga na yo ge teki zagu Zeriko mavu, teki yog vaka dege. Bartime ngon na Time, yo de kamndoko inzi beri dɔvo kuvu nzə nde ngage. **47** Lomaku yo wo vu te Zezu nɔ kem ɓe ɓori nɔ Nazaret ya nzə deri ne vu, yo umbamiri kugua kuu nzu nɔ ɓori ne te: Zezu, Ngon Daviti aku kamkal ma tu.

48 Dege yaa nderi zo yo ku te utu tara yo na̱a. Vu yo ugua kuu ɓori'n nzile te: Ngon Daviti aku kamkal ma tu.

49 Zezu dà ne nzile te ɓɔri yo dì ne. Kuvu yoge ɓɔri de kamndoko ma nzili yo te: Uza kemi, ɓi taru, yo nzə ɓɔro ki. **50** Yo ine lamu na yo mɔnɔ kuvu ɓii taru. Yo aɓe bal Zezu.

51 Zezu tele nzile yo te: Yi ndigi ku m'tadɛ dì a na yi wa ? Kuvu de kamndoko ma nzile yo te: *Rabuni, de ndazə nga dege ke, m'ndigi kaku lo.

52 Zezu nzile yo te: Aɓe, kunda keme zoni na yi ajya ki ko. Tazini madi vu, yo aku'n lo vu ɓi iso'n dɔvo gidi Zezu.

Zezu anza Zeruzalem tukua talu ne

(Matiyo 21:1-11, Luku 19:28-40, Za̱a 12:12-19)

11 Yoge aɓi ndete ɓe ɓori nɔ Zeruzalem vu, teki

10:39 Act 12:2; Rev 1:9
10:45 Mat 20:28
10:47 Mat 9:27
10:51 Mat 23:7
10:52 Mat 9:22
11:1 Mat 21:17

ndete ɓe nɔ Betfaze yog Betani ne, kazu kongo nɔ Oliviyege*. Kuvu yo ula de ndazə nga na yo ge zog ziyo. **2**Yo nzile yoge te: Anzi kem ngon ɓe nama ɗana se ma. Kaznaku a anzi tutu vu, aki man de uza ma ngon ngesnde. De nosi ta zo ni gunu. Toti yo ku ɗii ne. **3**Kaznaku de nzə zijyɔ sege te: Hadi ya sege nzə tadi va wa? Sege nzili te: Vuraɓe ndigi yo. Tazini ma ɗivu yo ula man yo danene.

4Yoge aɓi ne vu, yoge aki ngon ngesnde nǫ kuza kot kuzi beri ɗovo. Yoge toti yo. **5**De nǫge ɗayi danage ma, nzili yoge te: Sege nzə toti ngon ngesnde ma hadi wa?

6Kuvu yoge nzili yoge vojyɔ maku Zezu nzile yoge ma. Dege ma inyi a tadɛ ni va. **7**Yoge ɗi'n ngon ngesnde ma Zezu ke. De ndazə ngage tini ruba na nige gidi yo. Zezu inzi zoni. **8**Dege yaa badi ruba na nige kamɗovo. Nǫ dege nzə tugi geme kagage kuvu nzə nasi kamɗovo.

9De nenge maku nz'aɓi takite tiɓo'n de nenge maku nz'uni gidi yo ma, nz'ugi kuu nzile te:

Hozana! *

Kadɛ tara nɔ kii nda zo de nene maku nz'idɛ zo ri Vuraɓe'n ma. *(Paage 118:26)*

11:9 Mat 23:39

10Kadɛ tara nɔ kii zo mot ɓe na vura ze Daviti maku nz'idɛ zo ri Vuraɓe'n ma.

Hozana* kem loge nɔ taru kuɗa'n ɗa.

11Zezu aɓe kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem vu, a anza kemkuzi Nuɓa. Kaza ua ko. Lomaku yo aku ngage dutu mavu, yo teki aɓe kem ɓe nɔ Betani yog de ndazə nga nɔ ɓu zo ziyoge ma.

12Ase kuli ndor nɔ gidi ni mavu, lomaku yoge teki zagu kem ɓe nɔ Betani mavu, ɓɔ tadɛ Zezu. **13**Yo aku kaga mbatisa kuɗa'n ɗa nviyi nige. Yo aɓe a kaku ke te n'aku man kanu ni tutu wa. Lomaku yo a teki mavu, aku nviyi ni ɗi. Ndor kanu ni ta gunu. **14**Zezu nzile kaga mbatisa make te: De usa kanu na yi gunu ɗone ko. De ndazə nga na yo ge woyi vojyɔ ma zini ve.

Zezu ɗiko de ɗaɓa ngage zagu kemkuzi Nuɓa

(Matiyo 21:12-13, Luku 19:45-48)

15Yoge a teki kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem vu, Zezu anza kemkuzi Nuɓa. Yo umbamiri ɗiko de ɗaɓa ngage yog de ndigo ngage zagu kemkuzi Nuɓa ma. Yo sungua tine dava na de nvele kenvege

11:10 Luk 2:14
11:11 Mat 21:12,17
11:13 Luk 13:6-9

tiɓo'n bambara na de ɗaɓa derege. **16**Yo ogɔ kito nga ɗe deri'n kemkuzi Nuɓa. **17**Yo ozo yoge nga nzile te: Ɓali kem Mbete Nuɓa te:

Ɓɔri man kuzi na ma kuzi zijyɔ Nuɓa a na mot ɓundu dege ndanyi. Kine gunu ka?

Na sege, sege tadi va nza mara na ɓogoge.

(Izayi 56:7, Zeremi 7:11)

18De retizo nɔ ɓorige yog de* ɓala nzuvojyɔge woyi va mavu, yoge nzə ɓeli yo ve, yoge nz'uli lo a tale yo zagu. Yoge nzə tadi a ngakozo na yo maku unda ngalu vaka dege ma. **19**Zotogiri vu, yo teki zagu kem ɓe ɓori ma.

Kaga mbatisa ma nzutu ne

(Matiyo 21:20-22)

20Zolo rututu lomaku yoge nzə nzi kamɗovo vu, yoge aki kaga mbatisa ma nzutu sinyi ngira nige. **21**Kuvu keme Piyer ilo zo nga maku tadɛ̀ nga ma. Yo nzile Zezu ke te. *Rabi, aku kaga mbatisa maku tine zo yo ma nzutu ko.

22Zezu nzile yoge te: Undi keme se zo Nuɓa. **23**M'nzile sege vojyɔ nɔ kii: Kaznaku de nzile kongo nen make te. Ɓi zagu ku iso kam mane danga ɓori. Ku de nama negi ve tigo keme yo ku yo taka keme ku te nga maku n'nzile vojyɔ ni ma ɗe man vu, nga na ma tadɛ man va. **24**A va ma ya m'nzile sege m'ize te: Ngage ma ndanyi ku nzə ndii keme zijyɔ Nuɓa na se ma, taki keme ni ku sege aki man vu Nuɓa ndigi man zoni. **25**Kaznaku sege ɗayi taru a zijyɔ Nuɓa ku nga nǫ̲ nda dana se sege de ne vu, naka yo ɓavu Vura se nɔ zora naka man tadɛ kasu na se zini. **26**Kaznaku sege naki nǫ̲a gunu vu, Vura se nɔ zora naka man sege zo tadɛ kasu na se ge gunu.

11:18 Mat 21:46; Luk 20:19
11:19 Luk 21:37
11:21 Mat 23:7
11:23 Mat 21:21

Togɔ na Zezu ma ɓi ka nanga?

(Matiyo 21:23-27, Luku 20:1-8)

27Yoge teli di kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem. Lomaku Zezu nzə ndiga kemkuzi Nuɓa mavu, de retizo nɔ ɓorige yog de* ɓala nzuvojyɔge yog desumalege di bal yo. **28**Yoge zijyi yo te: Yi nzə tadɛ nga nage ma ta ɗovo na nǫ̲a ne? Nǫ̲ ya ada ki ta ɗovo a tadɛ̀'n nga nage ma va?

29Zezu nzile yoge te: Ma zini m'zijyɔ sege vojyɔ nǫ̲ ɗoyi kaznaku nzili ma kam ni vu, m'nzile man sege ri de maku ada ma ta ɗovo a tadɛ̀'n ngage ma. **30**Kula de mane na

11:24 Mat 7:7
11:25 Mat 6:14

Zaą ma, ɓi zora wa bal dege wa? Nzili ma kam ni.

31 Yoge nzə nyuri dana nige, yoge nzili te: Kaznaku zə nzile man z'ize te: Zora, vu yo nzile man te: Hadi ya sege taki keme vojyɔ na ni gunu wa? **32** Na, kaznaku zə nzile z'ize te: Bal dege... Yoge nzə ɓeli vaka dege, dege ndanyi taki keme ku Zaą de kozo nzu Nuɓa kine.

33 Kuvu yoge nzili Zezu ke te: Ze zə geri gunu.

Zezu nzile yoge te: Ma zini gunu, m'nzile sege ri de maku ada ma ta ɗovo ku nzə m'taɗe'n ngage ma gunu.

Vojyɔ zori na taɗe kulage kem mege fofofire

(Matiyo 21:33-46, Luku 20:9-18)

12 Zezu umbamiri nzile nige vojyɔ zori ne. Yo nzile te: Davla nǫ nzaka mege fofofire, yo ula kinga ndaka nza ni tutu. Yo wodi goto a kure'n mane ɓuru ma, wodi ranga zini. Yo inya mege ma zi dege a ngamu fofofire ma ku ubi zoni kuvu yo aɓe mbaa. **2** Ndor kuna nza kiyoge mavu, yo ula ɓeri na yo ɗoyi bal de ngamu megege ma a taka kanǫ kanu fofofire ma zige. **3** Vu yoge uki ɓeri ma undi ne kuvu ɗiki yo aɓe zi yo vuka ɗi. **4** Yo ula'n yoge nɔ ɓeri ma jyane. Yoge tini yo kuri koso ne, undi zo yo diyo ne. Yoge najyi yo kuvu ɗiki yo zagu. **5** Yo ula nǫ. Yoge tali de nama zagu. Yo ula'n nǫge yaa. Yoge t'undi nɔ nǫge, tali nɔ nǫge.

6 Semi ta yo nǫ de ɗoyi a kula. Ngon yo nɔ davla nɔ ku taara yo yaa. Ula ngon yo nɔ davla ma bal ge kazagu. Yo nzile te: Yoge tuki man talu ngon ma nɔ davla ma.

7 Vu de ngamu megege ma nzə nzili nąa vojyɔ te: Aki kuɓakani. Ɗii tiyo, zə tali yo zagu ku zə teli kuɓakani. **8** Kuvu yoge uki tali yo zagu. Yoge uni ini yo kaga ɗa zagu ta mege ma.

9 Kuɓaka mege fofofire ma ɗe taɗe man nange? Yo ɗe man vu ɗe tale man de ngamu megege ma ku adə man fofofirege ma de nyarage ke. **10** Sege tazi vojyɔ nama ku ɓali kem Mbete na Nuɓa ma gunu?

Koso maku de koyi kuzige egi zagu ma

tele koso nɔ kumu kuzi.

11 Nama kula taɗe na Vuraɓe.

Yo nda nga nɔ kunda ngalu
lo ne ta kamu zige.
(Paage 118:22-23)

12 Yoge geri ku vojyɔ ma Zezu aɗe zori'n ma, aɗe zoge.

11:32 Mat 11:9

12:6 Heb 1:1-3
12:10 Act 4:11
12:12 Mat 22:22

Yoge nz'uli lo kukua yo vu, yoge ɓeli vaka dege ma. Yoge inyi yo kuvu aɓi lo na nige.

Ubi lambu adi Sezar ke

(Matiyo 22:15-22, Luku 20:20-26)

13Yoge uli nọ dege dana Farizinyege*, dana Herodinyege a kula keme yo a koo'n vojyɔ nɔ tar yo. **14**Lomaku yoge ɗii mavu, yoge nzili Zezu ke te: De ndazə nga dege ke, ze zə geri ku yi nzə nzile vojyɔ nɔ kiige. Usu ki tutu a nga na dege gunu. Yi tukua talu de ta kamu yo gunu. Na yi nz'ozo ɗovo na Nuɓa kiine. Nzuvojyɔ ozo te z'uba lambu z'adə Sezar* ke wa? Z'uba wa, z'uba gunu wa? Z'uba z'adə yo wa? Z'uba z'adə yo gunu wa?

15Vu Zezu geri ku yoge de tura ta kamu dege. Yo nzile yoge te: Sege nzə ndɔɔyi ma hadi wa? Ɗi'n ma deniye* kenve ɗoyi m'aku ta. **16**Yoge ɗi'n yo kalkulu ma. Kuvu Zezu nzile yoge te: Nga nen maku titi de ku ri de nda gidi ni nen ma na nạ?

Yoge nzili te: Na Sezar*.

17Zezu nzile yoge te: Vavu nga ma na Sezar* vu, adi Sezar ke, nga na Nuɓa vu adi Nuɓa ke. Muru unda ngaluge zo vojyɔ na yo ma.

12:13 Mat 22:16
12:17 Rom 13:7

Dege turi man goto kua vu taka nạa tigo

(Matiyo 22:23-33, Luku 20:27-39)

18De nɔ Sadusinyege nzili te: Dege turi man goto kua gunu. Yoge ɗi bal Zezu vu zijyi yo vojyɔ te. **19**De ndazə nga dege ke, Moyizi ɓala Mbete ada ze nzile te: Kaznaku de nọ nonzɔ yo ua. Ku inya niye yo anzə kojyɔ ngon ne ɗoyi vu, nonzɔ yo ma taka niye kua maku ojyɔ ngon nzuba nonzɔ yo ma. **20**Kite ma nonzɔ nạage inzi zog kalmbakaɗe. De takite ma taka niye vu yo ua ne, yo ojyɔ ngonge gunu. **21**Ziyo ni taka niye ma, ojyɔ'n ngon gunu yo ua ne. Muta ni taɗe va nza nama ke zini. **22**Kuvu zi kalmbakaɗege ne taki niye ma vu, de ɗoyi ojyɔ'n ngon gunu. Gidi ni vu niye ma zini ua ne. **23**Ndor turu de kuage goto ku Nuɓa turu man yoge vu, nạ ya ngaɓa niye ma dana nige wa? Zog kalmbakaɗe ndanyi taki yo niye'n ma.

24Zezu nzile yoge te: Sege nz'aɓi bal loge ɗi. Sege geri Mbete na Nuɓa gunu, geri togɔ na Nuɓa zini gunu. **25**Kaznaku Nuɓa turu man de kuage vu, dege taki man nạa gunu. Vura ngon mandage ogi man ngon nige lo taka ngaɓa zagu. Dege

12:18 Act 4:1; 23:8; 1Co 15:12
12:24 2Ti 3:15-17
12:25 1Co 15:42,49

inzi man nza ngonkula na Nuɓa ge make kem zorage. **26**Vojyɔ de kuage maku turi man goto kua ma, sege tazi kem Mbete na Moyizi gunu wa? Lomaku Nuɓa nzile'n yo vojyɔ kem viti kanvage ma, Nuɓa nzile te:

Ma Nuɓa na Abraham,
Nuɓa na Izaki, Nuɓa na
Zakoɓ. *(Tekikaga 3:6)*

27Nuɓa ma, Nuɓa na de kuage gunu, Nuɓa na de kamkaage. Sege nz'aɓi bal loge ɗi.

Nzu nɔ ɓori yaa ndanyi

(Matiyo 22:34-40, Luku 10:25-28)

28 Kuvu nǫ de* ɓala nzuvojyɔ ɗoyi ɗe ne. Yo wo vojyɔ maku nzə negi nąa ve zoni dana nige ma. Yo geri ku Zezu nzile yoge vojyɔ kii, yo zijyɔ yo te: Takite nzu nanga ɗa ya ɓori yaa wa?

29Zezu nzile yo te: Aku nɔ takite dana nzuge ndanyi ya nen ma:

Wo, sege Izrayelge, Vuraɓe Nuɓa na ze ɗoyi ɗeki ɗi.

30Yi taara Vuraɓe, Nuɓa na yi kemige ndanyi,

nzili korige ndanyi, kalve
na yi ge ndanyi, togige
ndanyi. *(Teltazu 6:4-5)*

Takite nzu ya nama. **31**Aku ziyo ni:

12:28 Luk 10:25-28
12:31 Mat 5:43

Yi taara de nen maku inzi koti sini ma va nza kori yi ngiyi make.

(Tamungage 19:18)

Nzuvojyɔ nɔ ɓori nɔ danga nzuvojyɔ nage ma tigo.

32Kuvu de* ɓala nzuvojyɔ ma nzile te: De ndazə nga dege ke, iiyaa. Yi nzile vojyɔ kii lomaku yi nzile'n ize te: Nuɓa ɗoyi ɗeki ɗi nɔ nǫ tigo va nza yo make. **33**A ku de taara yo keme yo ge dutu, kalve na yo ge dutu, nzili korɔ yo ge dutu, togo yo ge dutu ku taara de ma inzi kot yo ma nza korɔ ngiya make. Nama danga ngaretizo maku nz'adi zo dava ma, ngaretizoge dutu.

34Zezu aku vu yo taka tele vojyɔ ma kamkajya ne. Yo nzile yo te: Kem ɓe na Nuɓa uɗa ki gunu. Ɓele taɗe dege a ku zijyɔ yo nǫ vojyɔge.

Mesi ma, yo ngon na nąa?

(Matiyo 22:41-46, Luku 20:41-44)

35 Lomaku Zezu nz'ozo yoge nga kemkuzi Nuɓa mavu, yo nzile te: Ta ma nange ɓavu de* ɓala nzuvojyɔge nzili man te Mesi* ma yo Ngon Daviti wa? **36**Ngiya Daviti nzile zo ri Nzili Nzaa'n te:

Vuraɓe nzile Vuraɓe na
m'ke te:

12:33 Heb 10:8
12:34 Mat 3:2; Luk 20:40
12:35 Mat 26:55
12:36 Mat 22:44

Inzi zo zi ma ka vula.

Sinyi ku m'unda zangige
mot nza yi. *(Paage 110:1)*

37Ngiya Daviti nzə ɓɔro yo Vuraɓe ta nange ya yo Ngon yo wa?

Vaka dege nz'ooyi Zezu kornyelege. **38**Yo nz'ozo yoge nga nzile te: Ngami korɔ se a de* ɓala nzuvojyɔge. Yoge taari ndiga lamu kauge. Yoge ndigi ku te dege taki negi hala ɓarage. **39**Yoge ndigi takite lo kinzige kemkuzi kunana na Zuifge, takite loge ta ngakusage. **40**Yoge nz'usi ngage zagu kemkuzi na niye kuage. Yoge nzə zijyi Nuɓa dana ni uɗa yaa a ku dege aki'n yoge. A ni ya teki man vojyɔ nɔ ɓori zo nige.

Kada nyara na niye kua

(Luku 21:1-4)

41Zezu inzi kot kaɗe kada nyara maku dege nz'ini kada nyara tutu ma. Yo nz'aku vaka dege maku nz'ini kenve kem kaɗe ma. De kenve ngage onvi yaa ndanyi kem ni. **42**Niye kua nǫ yo de nagu ka, ɗe onvo kenve ziyo kem ni kenve nama kalkulu ɗoyi.

43Zezu ɓɔro de ndazə nga na yo ge, yo nzile yoge te: M'nzile sege vojyɔ nɔ kii, niye kua nen ma de nagu ka, onvo kenve yaa kem kaɗe kada nyara ma danga dege dutu. **44**De nage ma ndanyi ku onvi kenve ma, nda nyara'n ka ta kamuge. Naku niye nama yo de nagu, kenve na yo maku nda a ndigo'n ngakusa ma, yo onvo ndanyi.

12:37 Joh 12:9
12:39 Luk 11:43
12:41 Joh 8:20

Ngakozoge nɔ zoɗutu ndorge

(Matiyo 24:1-35, Luku 21:5-38)

13 Lomaku yo teki zagu kemkuzi Nuɓa mavu, de ndazə nga na yo nǫ ɗoyi nzile yo te: De ndazə nga dege ke, aku koso kii nage ma! Kuzi ɓori nage ma!

2Zezu nzile yo te: Aku kuzi ɓori nage ma ve? Koso nǫ ɗoyi nda man zo ɓiya gunu. Sungi tini man yoge ndanyi ngara.

3Yo inzi zo kongo nɔ Oliviyege* tele kamu yo so'n kuzi Nuɓa. Piyer, Zaki, Zaą tiɓo'n Andre nzə zijyi yo vojyɔ. **4**Yoge nzili te: Nzile ze vojyɔ nen ma, ɓaldi ɓavu nga nage ma ɗii man wa? Ngakozo ɗi ya ozo man a ku te nga nage ma ndete ko?

5Zezu umbamiri nzile nige vojyɔ te: Ngami korɔ se kiine de tura sege gunu. **6**Dege yaa ɗii man zo ri ma ne. Yoge nzili man te: Ma ya yo. Yoge turi man dege yaa ndanyi. **7**Kaznaku sege nz'ooyi vojyɔ ɗɔɔge, kuɗu ɗɔɔge, vu keme

12:44 2Co 8:12
13:2 Luk 19:44
13:3 Mat 21:1
13:5 Eph 5:6; 2Th 2:3; 1Ti 4:1; 2Ti 3:13; 1Jo 4:6

se ula sege gunu. A ku nga nage ma ɗii, na zoɗutu ngage ta gunu. **8**Mot kaage ɓii man a kege mot kaa nɔ nǫge. Mot ɓege ɓii man a kege mot ɓe nɔ nǫge. Zongara ndede man bal loge, ɓɔ ɓori iso man tiɓo'n nga nǫ kula keme dege. Nga nage ma kumbamiri ngakonyɔge na kojyɔ ka.

9Ngami korɔ se kiine. Aɓi man sege lo teki vojyɔge, a t'undi man sege kemkuzi kunana na Zuifge. Aɓi man sege ɗana de konyɔ ɓege, ɗana ngarege a na ma a ku nda nga kumanazu a na nige. **10**A ku ozi Vojyɔ nɔ Kii mot ɓundu dege ke ndanyi kite mere ɓa. **11**Kaznaku nz'aɓi'n sege kula zi dege vu, keme se ozo zo vojyɔ a nzile gunu. Nǫ nzə k'alive kite zo ni gunu. Nzili vojyɔ maku adi sege a nzile kem nzakaza nama ɗi. Sege ya nzə nzili vojyɔ ma gunu, Nzili Nzaa ɗa.

12De ɗaɓa man nonzɔ yo ɓavu dege tali man yo. Vura ngonɔ taɗe man ngon yo va. Ngonge ɓii man a kege de kojyɔ nige, yoge taɗi man a tale nige. **13**Dege ndanyi suɓi man sege a ri ma. De nen ma ukua togo'n sinyi zoɗutu ni vu, Nuɓa ajya man yo.

14Daniyel de kozo nzu Nuɓa nzile vojyɔ
nga maku Nuɓa suɓa ma
nga zosangu nɔ kunda ngalu
lo. *(Daniyel 9:27, 11:31, 12:11)*
De nama inzi man lo maku yo ase kinzi tutu gunu ma. De nen maku tazu vojyɔ ma keme mbete vu, geri man kamu ni. De nenge maku inzi zongara nɔ Zude ma, anyi man zo kongoge. **15**De nen maku inzi zo kuzi vu ziti ngara gunu, anzə kuzi na yo unu nga ɗoyi keme ni gunu. **16**De nen maku ɗa mege ɗa vu, tele ɗe kunu ruba talka na yo gunu. **17**Korkonyɔ nda a na niye kɔ ngalege, a nenge maku ngonge nz'oli nva nige kem ndor nage ma. **18**Zijyi Nuɓa a ku nga nage ma ɗe kam na kuli gunu. **19**Kem ndor nage ma nga korkonyɔge ɗe man. Mara ngakonyɔ nage ma tigo ta kǫɗa kumbamiri taɗe ngage maku Nuɓa taɗe dutu ma sinyi teki'n kem ndor nɔ kazene. Mara nga nage ma ɗe man jyane gunu ɗone. **20**Kaznaku Vuraɓe teki tigi ndorge ma ɗuku ne gunu vu, de ɗoyi ajya tigi gunu. Vuraɓe teki ndorge ma ɗuku ne a nɔ suruge maku yo suru yoge ma. **21**Kaznaku de nzile sege

13:9 Mat 10:17
13:11 Mat 10:19, 20; Luk 12:11,12
13:12 Mat 10:21; Luk 12:51-53
13:13 Joh 15:21; Mat 10:22
13:17 Luk 23:29
13:21 Luk 17:23

te: Aki, Kris ogo nene ma, gunu vu te: Ogo na ɗa. Vu, taki keme de ni gunu. **22**Kris nɔ zasorige ɗii man, de kozo nzu nɔ zasorige ɗi man. Yoge taɗi man ngakozoge, nga nɔ kunda ngalu lo kaznaku yoge asi ve vu, a tura'n nɔ suruge ma zini. **23**Na sege ngami kiine. Aki, m'nzile sege vojyɔge ndanyi kite ko.

24Na kem ndor nage ma, gidi ngakonyɔ nage mavu,

kaza ugua man tulu.

Kuvu nzoyi nza man gunu.

25Kamkumege nɔ zora tisi man,

togɔ nenge maku ndayi
zorage ma ndedi man.
(Izayi 13:10)

26 Kuvu yoge aki man Ngon De ɗe man dana kili nzii togɔ ne kem kaɗe tara nɔ ɓori. **27**Kuvu yo ula man ngonkula na yo ge ka kuna nenge maku yo suru yoge ka bal nyele nɔ sɔɔge ma, ɗutu zongara sinyi ɗutu zora.

28 Jyagmasini ma, zə ndazi vojyɔ zori nɔ zo kaga mbatisa. Kaznaku geme nige ndayi kejyi ku nviyi nige nz'onzɔ vu, sege geri ku ɓara ndete ko. **29**Va nza na make, kaznaku sege nz'aki nga nage ma nz'iɗe va vu, sege geri ku yo ogo sini ta kuzi ɗi ko. **30**M'nzile sege vojyɔ nɔ kii, ngon jyage inzi man sinyi ku nga nage ma ndanyi taɗe nga ɓa. **31**Zora tiɓo'n zongara ne deri man, na vojyɔ na m'ge deri man gunu.

13:22 Joh 4:48; 2Th 2:9,10
13:23 2Pe 3:17
13:25 Mat 24:29
13:26 Rev 1:7

De geri ndor ni wala nzakaza ni gunu
(Matiyo 24:36-44)

32Vojyɔ nɔ ndor nama, wala zo nzakaza nama ku ngage ndanyi ɗii man ma, de ɗoyi ase geri gunu. Ngonkula na Nuɓa ge nɔ zora wa, Ngon De zini wa geri gunu. Vura kala'n ɗi geri ne.

33Ngami kiine inzi kii'n zo korɔ se ku zijyi Nuɓa, sege geri ndor kiɗe ni gunu. **34**Nda man va nza de make ku aɓe mbaa make. Yo inya kuzi na yo kuvu ada nzu yo ɓeri na yo ge ke. Yo ada yoge kula ɗoyi ɗoyi damu zoge kuvu yo nzile de ngamu ta kuzi make te inzi kiine zo korɔ yo. **35**Inzi kiine zo korɔ se. Sege geri ndor tele na kuɓaka kuzi ma gunu. Ɗee man zotogiri, dana lo, tau kunza, zolo rututu. **36**Inzi kiine zo korɔ se a ku yo ɗe jyagmasini vu, enve sege zo kamtoɗɔ gunu. **37**Nga nen ma m'nzile sege ma, m'nzile dege ke ndanyi. Inzi kiine zo korɔ se.

13:30 Luk 17:25
13:31 Mat 5:18
13:32 Act 1:7; 1Th 5:1,2
13:34 Mat 25:14
13:37 Luk 12:37

Niye ningi kuɓu zo Zezu kem ɓe nɔ Betani

(Matiyo 26:6-13, Zaa̱ 12:1-8)

14 Semi ta ndor ziyo ɓavu a tadɛ vaka* Kaɓe Ngonkula na Nuɓa tiɓo'n vaka Kura anzə kamfulu. De retizo nɔ ɓorige yog de* ɓala nzuvojyɔge nzə tuni muru zo Zezu a kukua yo a tale. **2** Yoge nzili te: De tadɛ nga nama ndor tadɛ vaka gunu. Yoge ɓeli tadɛ ni tigi te vaka dege tuki ta na̱a tigo.

3 Zezu inzi kem ɓe Betani kemkuzi na Simo̱ de zaa. Lomaku yoge inzi lo ngakusa mavu, niye no̱ inzi'n gomo kuɓu katu nɔ nzaa iikudɑ̀ yaa, dɛ ne. Gomo kuɓu katu nama nɔ nard gata ni yaa. Yo toko ta gomo kuvu ningi kuɓu katu ma zo Zezu.

4 No̱ dege dana nige ma wongɔ tadɛ yoge. Yoge nzili te: Hadí ya ugua zo kuɓu katu nen ma mɔnɔ va? **5** Daɓi'n tigi kuɓu katu mavu, kenve ni deniye* wonyə muta ase kada de naguge ke. Kuvu yoge vojyi kot niye ma yaa.

6 Vu Zezu nzile te: Inyi yo! Hadí ya sege nzə tadí yo ngakonyɔ? Yo tadɛ kula kii ada ma. **7** Sege inzi sege de naguge zondorge. Kaznaku sege ndigi vu, asi tadɛ kii kada nee. Na sege aki man ma zondorge dana se gunu. **8** Yo tadɛ nga nen maku yo ase tadɛ ni. Yo dɛ a ningi kuɓu katu kite korɔ ma ɓavu tuvi ma. **9** M'nzile sege vojyɔ nɔ kii, bal loge maku de nz'ozo Vojyɔ nɔ Kii nen ma tutu zongara ndanyi ma, adí man vojyɔ nga maku niye nen ma tadɛ ma. Ɓavu keme dege ilo man zo yo.

10 Zudas Iskariot no̱ dɔyi dana no̱ ɓu zo ziyoge ma, aɓe bal de retizo no̱ ɓorige a kula Zezu zige. **11** Lomaku yoge woyi va mavu, kornyele tadɛ yoge. Yoge ini nzuge a kada yo kenve. Kuvu Zudas nz'ula a kula yo zi dege.

Zodutu ngakusa na Vuraɓe

(Matiyo 26:17-30, Luku 22:7-23, Zaa̱ 13:1-35, 1 Kore̱ntge 11:23-25)

12 Takite ndor na Kura anzə kamfulu mavu, kaza tale vinya alusu tadɛ vaka* Kaɓe na Ngonkula na Nuɓa mavu, de ndazə nga na Zezu ge nzili yo te: Yi ndigi ku z'aɓe za zə tamu lo nanga dɑ̀ ya a kusa'n vinya alusu tadɛ vaka ma?

13 Yo ula de ndazə nga na yo ge ziyo kuvu nzile yoge te: Aɓi kem ɓe ɓori ma. A ndaki man davla no̱ ku ito

14:1 Joh 11:55; Mat 12:14
14:3 Mat 21:17; Luk 7:37-39
14:8 Joh 19:40
14:9 Mat 24:14
14:10 Mat 10:4
14:12 1Co 5:7

man kataa mane vu, uni gidi yo. **14** Lomaku nz'anza tutu mavu, nzili kuɓaka kuzi make sege te: De ndazə nga dege ke nzile te: Kemkuzi nanga ɗa ya z'usa man nga vaka* Kaɓe na Ngonkula na Nuɓa ze de ndazə nga na m'ge tutu wa? **15** Yo ozo man sege kemkuzi nɔ ɓori ka taru ku taɗi ngakinzige ndanyi keme ni ku ogo sini ko. Lo nama ma ya sege taɗi na ngakusa taɗe vaka tutu.

16 De ndazə nga na yo ge aɓi a anzi kem ɓe ɓori ma. Yoge aki nga nage ma ndanyi va nza Zezu nzile'n yoge make. Kuvu yoge taɗi ngakusa a vaka* Kaɓe na Ngonkula na Nuɓa.

17 Zotogiri vu, Zezu ɗe yog nɔ ɓu zo ziyoge ma. **18** Lomaku yoge inzi ta dava kusa nga ku nz'usi nga vu, Zezu nzile te: M'nzile sege vojyɔ nɔ kii, nọ de ɗoyi dana se maku zə z'usi se nga nen ma ɗaɓa man ma.

19 Kemge ozo yoge yaa kuvu yoge ɗoyi ɗoyi zijyi te: Ma wa?

20 Vu yo nzile yoge te: Ɗoyi dana nɔ ɓu zo ziyoge maku zə z'ula sini zi zə keme sembe nɔ ɗoyi ma. **21** Kine, Ngon De aɓe man va nza ɓali'n vojyɔ na yo kem Mbete na Nuɓa make. Na korkonyɔ nda man a na de nen maku ɗaɓa man Ngon De ma. Iikuɗa yaa ku ojyi tigi de nama gunu.

14:15 Act 1:13
14:20 Joh 13:18-27
14:21 Mat 8:20

22 Lomaku yoge nz'usi nga mavu, Zezu unu kura. Yo aɗe tara nɔ kii zoni, za yo kem nạa kuvu ada yoge. Yo nzile yoge te: Taki ku usi. Nen ma korɔ ma.

23 Gidi ni vu yo unu kopo kuvu yo taɗe kiɗa. Yo ada yoge kuvu yoge ndanyi ungi ne. **24** Yo nzile yoge te: Nen ma masu korɔ ma, masu Kununzu nɔ Jya maku nopɔ a na dege yaa ma. **25** M'nzile sege vojyɔ nɔ kii, m'ungu man kanu fofofire gunu sinyi ndor kungu ni vu, m'ungu nɔ jya kem ɓe Nuɓa ɗa. **26** Lomaku yoge uɗi paa mavu, yoge aɓi zo kongo nɔ Oliviyege*.

Zezu nzile kite te Piyer negi man vojyɔ na ni

(Matiyo 26:31-35, Luku 22:31-34, Zaạ 13:36-38)

27 Zezu nzile yoge te: Sege ndanyi, isi man kem taɗe kasu ndori nene ma a kemtogo na se kot ma, Mbete Nuɓa nzile te:

> M'unda man de kulu vinyage
> ku vinyage sili man kem nạa
> bal loge. *(Zakari 13:7)*

28 Kaznaku Nuɓa turu man ma dana de kuage vu, m'aɓe

14:22 Mat 14:19
14:23 1Co 10:16
14:24 Mat 26:28
14:25 Mat 3:2
14:26 Mat 21:1

man kite zongara nɔ Galile ɗana se.

29 Vu Piyer nzile yo te: Kaznaku dege ndanyi isi kem taɗe kasu vu, ma m'iso man gunu.

30 Zezu nzile yo te: M'nzile ki vojyɔ kii, kazene ma dan ndori vu, kite ɓa kura kunza tau tara ziyo vu, yi negi man vojyɔ tara muta ize te nɔ geri ma gunu.

31 Vu Piyer nzile jyane ɓori'n ɗa te: A ku z'ua zo nạa mere vu, m'negi m'ize te m'geri ki gunu gɔ. Yoge ndanyi nzile va nza nama ke zini.

Wongɔ taɗe Zezu Zetsemane

(Matiyo 26:36-46, Luku 22:39-46)

32 Yoge aɓi lo maku nzə ɓɔri Zetsemane ma. Zezu nzile de ndazə nga na yo ge ke te: Inzi nene ku ma m'zijyɔ Nuɓa ɓa. **33** Yo unu Piyer, Zaki tiɓo'n Zaạ aɓi se. Yo umbamiri zeri tiɓo'n ɓelege. **34** Yo nzile yoge te: Nzili korɔ ma inzi'n wongɔ yaa ize nzə m'ula lo a kua. Inzi nene, inzi kiine zo korɔ se.

35 Yo aɓe kuɗa'n finyi ɗi vu, yo iso ngara. Yo zijyɔ Nuɓa, nzile te: Yi ase taɗe a ni ve vu, nzakaza nen ma deri zagu zo ma. **36** Kuvu yo nzile te: Aba*, Baa yi ase taɗe ngage dutu. Unu kopo nen ma zagu kot ma. Taɗe nga nen maku ma m'ndigi taɗe ni ma gunu. Taɗe nga nen maku yi ngiyi ndigi ma.

37 Yo tele ɗe vu enve yoge zo kamtoɗɔ. Yo nzile Piyer ke te: Simọ, nzə toɗɔ vu wa? Yi ase kinzi kiine zo kori nzakaza ɗoyi gunu wa? **38** Inzi kiine zo korɔ se, zijyi Nuɓa a ku isi kem nga ndɔɔ dege gunu. Nzili ndigi nga kiige a taɗe, na korɔ inzi'n togo gunu.

39 Yo tele aɓe jyane nzə zijyɔ Nuɓa nza nɔ kite make. **40** Lomaku yo tele ɗe mavu, yo enve yoge zo kamtoɗɔ jyane. Kamuge nda kamtoɗɔ ɗi. Yoge geri vojyɔ a nzile yo gunu.

41 Lomaku yo tele ɗe muta ni mavu, yo nzile yoge te: Ndayi toɗi ku sege aɗi kau. Ase ko! Nzakaza ni ase ko! A ku uli man Ngon De zi de taɗe kasuge. **42** Bi taru ku z'aɓi, aki de maku ula ma zi dege ma ndete ko.

Dege uki Zezu

(Matiyo 26:47-56, Luku 22:47-53, Zaạ 18:2-12)

43 Tazini maɗi, lomaku Zezu nz'aɗe'n ta vojyɔ mavu, Zudas,

14:30 Luk 22:34; Joh 13:38
14:31 Luk 22:33; Joh 13:37
14:33 Mat 4:21
14:34 Joh 12:27
14:35 Mat 26:18
14:36 Rom 8:15; Gal 4:6; Mat 20:22
14:38 Mat 6:13; Rom 7:22,23
14:41 Mat 26:18
14:43 Mat 10:4

* Aba: Ri nama ta Aramenye ne kam ni ya te : Baa. Ri nama yo zo vura de.

yo ɗoyi dana nɔ ɓu zo ziyoge ma ɗe ne. Nziɗi yog vaka dege iti kuya kauge tiɓo'n goroge de retizo nɔ ɓorige de* ɓala nzuvojyɔge yog desumale vaka de ɓege ya uli yoge.

44 Kuvu Zudas de kula yo zi dege ma ozo yoge ngakozo kite. Yo nzile te: De nen maku nzə m'nzoɓu tar yo mavu, yo ya. Uki yo aɓi'n ku a ngami yo kiine. **45** Lomaku Zudas ɗe mavu, upa bal Zezu vu nzile te: Rabi, Rabi*, vu yo ukua yo nzoɓu tar yo. **46** Kuvu dege undi zige zo Zezu yoge uki yo. **47** Nǫ de ɗoyi danage ma, aɗe kuya kau ugua'n ɓeri na ngare de retizoge ma, ugua teki nvi yo ka ɗoyi.

48 Zezu nzile yoge te: Sege ɗii'n kuya kauge tiɓo'n goroge kukua ma va nza de nz'ukua de ɓogo make? **49** Z'inzi zondorge, nzə m'ndaza sege nga kemkuzi Nuɓa. Sege uki ma gunu. Nga nama nda va ɓavu vojyɔ maku ɓali kem Mbete Nuɓa ma tele vojyɔ nɔ kii. **50** Dege ndanyi inyi yo kuvu ɓii ɗayi ngode.

51 Vurakuɗa nǫ ɗoyi tugua ruba korɔ ɗi, nz'uni gidi Zezu. Zabra nǫge uki yo. **52** Yo inya ruba ma tiɗa kuvu anya korɔ yo vuka ɗi.

14:45 Mat 23:7
14:49 Mat 26:55; 1:22

Zezu ɗa lo teki vojyɔ

(Matiyo 26:57-68, Luku 22:54,63-71, Zaǫ 18:13-15, 19-24)

53 Aɓi'n Zezu bal de retizo nɔ ɓori. De retizo nɔ ɓorige desumalege yog de* ɓala nzuvojyɔge ndanyi kunina nama. **54** Piyer unu gidi yo kuɗa'n sinyi aɓi'n se kem ndogo na ngare de retizo nɔ ɓorige. Yo inzi kot feɗi yog de ngamu ta kuzige nzə nzibi feɗi. **55** De retizo nɔ ɓorige yog de ɓorige nɔ lo kojyo dege na Zuifge ndanyi nz'uli kumanazu zo Zezu a tale yo. Vu yoge aki kamvojyɔ gunu. **56** Dege yaa ndanyi zayisori zo yo, vu kumanazu na nige iso nǫa gunu.

57 Nǫ dege ɓii a zasori zo yo. **58** Yoge nzili te: Ze z'oo vu yo nzile te: M'toko man kuzi Nuɓa nen maku dege taɗi zige'n ma. Ndor muta gidi ni vu, m'taɗe man nǫ. Nǫ nama dege taɗi man zige'n gunu. **59** Kumanazu vojyɔ na nige iso nǫa zo vojyɔ nama gunu.

14:54 Mat 26:3; Joh 18:18
14:55 Mat 5:22
14:58 Joh 2:19
14:61 Mat 27:12, 14; Luk 23:9; Joh 19:9

60 De retizo nɔ ɓori ɓi dana nige ma. Yo zijyɔ Zezu nzile te: Yi taka tele vojyɔ gunu? De nenge ma nz'uminazu ɗi ya zo yi va ? **61** Vu yo inzi kekeke ɗi, taka tele vojyɔ gunu.

De retizo nɔ ɓori ma zijyɔ yo jyane. Yo nzile yo te: Yi Mesi*

Ngon Nuɓa maku dege ndanyi nzə ndovi yo ma wa?

62Zezu nzile te: Ma ngiya ma. Sege aki man Ngon De, inzi man zo zi ka vula na togɔ ɗe man dana kili nzii nɔ zora.

63Kuvu de retizo nɔ ɓori ma teli ruba na yo ge vu nzile te: Hadĩ ya zege zə ndigi kumanazu jyane wa ? **64**Woyi na yo nzə najya Nuɓa. Sege nz'alive dĩ ya zo yo?

Yoge ndanyi teki vojyɔ kua dĩ zo Zezu. **65**Nọ dege umbi miri tiɓi woro korɔ yo. Yoge nzumi kamu yo zagu, yoge t'undi yo zige ne kuvu yoge nzili yo te: Ozo ze vojyɔ Nuɓa. Kuvu de ngamu ta kuzige undi kot kamu yo zige ne.

Piyer negi vojyɔ te nɔ geri Zezu gunu

(Matiyo 26:69-75, Luku 22:55-62, Zaa 18:15-18, 25:27)

66Piyer inzi kem ndogo mavu, de taɗe kula na ngare de retizoge nɔ niye ɗe ne. **67**Lomaku yo aku Piyer lo nzibi fedĩ mavu, yo unda kamu zo yo wuụ vu nzile te: Yi zini, inzi sege Zezu nɔ ɓe ɓori nɔ Nazaret ma.

68Vu Piyer negi zagu nzile te: M'geri yo gunu. M'geri kamvojyɔ nen maku yi nzə nzile nen ma gunu. Yo teki zagu kem ndogo mavu kura kunza tau ne.

14:62 Rev 1:7
14:63 Act 14:14
14:65 Mat 16:21

69De taɗe kula nɔ niye ma aku yo jyane vu, nzile dege maku ɗayi se make te: De nen ma nọ ɗoyi nɔ na nige. **70**Yo negi zagu jyane.

Finyi gidi ni vu, de nenge maku ɗayi se ma nzili Piyer ke te: Vojyɔ kii, yi nọ ɗoyi nɔ na nige, yi de nɔ zongara Galile zini. Nz'aɗe vojyɔ va nza yoge make.

71Vu yo umbamiri nzile vojyɔ te kaznaku nə n'zasori ka vu, Nuɓa teki vojyɔ zo ni. Yo ovu te: Ma m'geri de maku sege nz'adĩ vojyɔ zo yo ma gunu. **72**Kuvu kura kunza tau ziyo ni. Vu keme Piyer ilo zo vojyɔ maku Zezu nzile yo ma: Kite ɓa kura kunza tau tara ziyo vu yi negi man vojyɔ tara muta, ize te nɔ geri ma gunu. Yo aleve zo vojyɔ nama vu yo noọ ne.

Zezu ɗaa ɗana Pilat

(Matiyo 27:11-26, Luku 23:1-5, Zaa 18:28-40)

14:70 Act 2:7
15:1 Mat 27:1; Luk 22:66

15 Zolo rututu vu, de retizo nɔ ɓorige kuni desumalege, de* ɓala nzuvojyɔge yog de kojyo de nɔ ɓori na Zuifge a koo nạa. Yoge uzi Zezu aɓi'n a uli zi Pilat.

2Kuvu Pilat zijyɔ yo te: Yi ngare na Zuifge wa?

Zezu nzile yo te: Yo ya yi nzile nama.

3De retizo nɔ ɓorige odi yo yaa zo ngage.

4Kuvu Pilat zijyɔ yo jyane te: Yi taka tele vojyɔ gunu? Aku ta kodɔ nen maku dege nz'odi ki zo ngage ma!

5Vu Zezu taka tele vojyɔ gunu kuvu muru unda ngalu Pilat yaa. **6**Zo ndor vakage ma ndanyi vu, Pilat nz'ade de kanga ɗoyi, de nen maku dege ndigi yo ma. **7**De kanga nǫ ri yo ya Barabas. Uki yo kanga yog ɓiya nige yoge ovi kura, udi a dɔɔ. Keme dɔɔ na nige ma, yoge tali de ɗoyi. **8**Kuvu vaka dege nz'ugi kuu nzə zijyi'n Pilat te tade va nza nzə tade'n kite make.

9Vu Pilat nzile yoge te: Sege ndigi ku m'ade ngare na Zuifge m'adə sege wa? **10**Yo zijyɔ va, nen vu nyą yo geri ku de retizo nɔ ɓorige undi manza kot yo ka ya uli'n yo zi yo ma. **11**Vu de retizo nɔ ɓorige suuyi vaka dege maku te Pilat ade Barabas.

12Vu Pilat nzile yoge jyane te: Sege ndigi ku m'tade'n nange ya de nen make ku nzə ɓɔri yo ngare na Zuifge ma wa?

13Vu yoge nzili nzu nɔ ɓori'n te: Unda yo zo kaga desi!

14Kuvu Pilat nzile yoge te: Yo tade ngakasu ɗi wa?

Vu yoge nzili togɔ'n te: Unda yo zo kaga desi!

15Pilat ndigi tade ku keme vaka dege ma riyo. Yo ade Barabas kuvu ula Zezu zige. Yo unda Zezu nzi ne kuvu ula yo zige a ku undi yo zo kaga desi.

De kuɗu ɗɔɔge nzə tibi Zezu

(Matiyo 27:27-31, Luku 22:63-64)

16De kuɗu ɗɔɔge aɓi'n yo kem ndogo, kemkuzi na de konyɔ ɓe. Yoge ɓɔri mot ɓundu ɓiya ndiga nige ndanyi. **17**Yoge uli yo lamu kake wɔswɔso nɔ kau. Yoge ijyi ndasa modɔ ne uli zo yo. **18**Yoge umbi miri taka yo nzili te: Todiwa, ngare na Zuifge! **19**Yoge undi zo yo tua ne kuvu tiɓi woro korɔ yo. Ugi ta kurikejyige ɗana yo kuvu bori yo. **20**Lomaku yoge tibi yo mavu, yoge adi lamu kau nɔ kake wɔswɔso maku uli korɔ ma zagu kuvu tele uli ruba na yo ngiyage ma korɔ yo. Yoge aɓi'n yo kaga ɗa a kunda yo zo kaga desi.

15:2 Mat 2:2
15:11 Act 3:14
15:16 Joh 18:28
15:20 Heb 13:12

Dege undi Zezu zo kaga desi

(Matiyo 27:32-44, Luku 23:26-43, Zaa 19:17-27)

21 De nọ ri yo ya Simọ, de nɔ zongara nɔ Siren, vura Alegzandr yog Rufus ne. Yo ɓi mege nz'idɛ ne, de kudu dɔɔge uki yo togo'n a kito kaga desi na Zezu. **22** Aɓi'n yo lo maku ri ni Golgota ma, kamu ni ya te: Lo nyingo zo de. **23** Yoge adi yo ɓuru, ningi manga nɔ ɓɔlo yaa kamu ni a kungu, vu yo taka gunu. **24** Lomaku yoge undi yo zo kaga desi mavu, yoge kiyi naa ruba na yo ge yoge udi kuka zo nige a kaku de maku sa man ma.

25 Lomaku undi yo zo kaga desi mavu, zolo, nzakaza kalɓu. **26** Yoge ɓali vojyɔge maku odi'n yo ma kem mbete nzili te: NGARE NA ZUIFGE. **27** Yoge undi de ɓogoge ziyo se zo kaga desi ma. Doyi zo zi yo ka vula, dɔyi zo zi yo ka geli. **28** Yoge tali ta kunu vojyɔ maku Mbete Nuɓa nzile ma:

Tazi yo dana de kege nzuvojyɔge. *(Izayi 53:12)*

29 Dege ma ndanyi ku nzə deri nama nzə najyi yo kuvu nzə tugi zoge. Yoge nzili te: He! Yi maku nzə za kuzi Nuɓa ku tele nz'oyi kem ndor muta ma. **30** Ajya na korɔ na yi ngiyi ku ziti ngara zagu zo kaga desi ma.

15:21 Mat 27:32; Rom 16:13; Luk 23:26
15:29 Joh 2:19

31 De retizo nɔ ɓorige yog de* ɓala nzuvojyɔge nzə tibi yo zini. Nzə nzili naa vojyɔ dana nige te: Yo ajya de nyarage di, yo ase kajya korɔ na yo ngiya gunu. **32** Tadɛ ku Mesi* ngare nɔ Izrayel, ziti na ngara zagu zo kaga desi ku z'aku yo ɓavu ze taka keme ni. De nenge maku undi yog se zo kaga desi ma nzə najyi yo zini.

Kua na Zezu ya

(Matiyo 27:45-46, Luku 23:44-49, Zaa 19:28-37)

33 Kaza dana ɓe vu, lo tulu mbururu zongara ndanyi sinyi nzakaza muta nɔ zokaza. **34** Kem nzakaza nɔ muta mavu, Zezu nzile nzu nɔ ɓori'n te: Eli, Eli, lama sabaktani? Kam ni ya te:

Nuɓa na ma, Nuɓa na ma,
hadi ya inya ma tida wa?
(Paage 22:2)

35 De nenge maku dàyi ndete'n ma woyi vojyɔ ma, yoge nzili te: Aki yo nzə ɓɔro Eli.

36 Nọ de anya ngode ula epọzə kam dusu ɓuru. Yo uza ta tua unda ta Zezu a kungu. Yo nzile te: Inyi yo! Z'aki ta ke Eli dɛ adɛ man yo zagu wa.

37 Kuvu Zezu ugua kuu ɓori'n vu, kauvo na yo teki ne.

15:37 Joh 19:30

38 Ruba teki kemkuzi nɔ lo'n ku Nzaa ratata raa kem nạa ziyo taru ɗa sinyi uka'n ngara. **39** De ɓori na de kuɗu ɗɔɔge maku unu zo de kuɗu ɗɔɔge kamde ɗoyi ma, ɗa kot Zezu ku aku yo lo kugua kuu ɓavu kauvo na yo teki'n ma. Lomaku yo aku nga nama va mavu, yo nzile te: Vojyɔ Kii, de nen ma Ngon Nuɓa kine.

40 Niye nọge ɗayi lo nama nz'aki lo kuɗa'n ɗa. Danage ma Mari nɔ kem ɓe nɔ Magdala, Mari kɔ saku Zaki yog Zoses ne, tiɓo'n Salome. **41** Lomaku Zezu inzi'n zongara nɔ Galile mavu, yoge uni gidi yo kuvu nzə tadî kula nz'adi yo. Nɔ nọge yaa aɓi se ɓe ɓori nɔ Zeruzalem.

Zozef tuvu nunu Zezu

(Matiyo 27:57-61, Luku 23:50-56, Zaạ 19:38-42)

42 Zotogiri vu, nzə tami korɔge a kuli vu ndor kaɗe kau. **43** Zozef de nɔ ɓe ɓori nɔ Arimate yo de kada kojyo dege ke. Dege nzə tuki talu yo yaa. Yo zini nzaku ta kem ɓe na Nuɓa. Yo aɓe keme simbri ne bal Pilat a nde yo nunu Zezu. **44** Vu muru unda ngalu Pilat ke te ua ku wa. Yo ɓɔro de ɓori na de kuɗu ɗɔɔge maku unu zo de kuɗu ɗɔɔge kamde ɗoyi ma. Zijyɔ yo ke te Zezu ma ua kọɗa wa. **45** Lomaku Pilat wo vojyɔ ta de ɓori na de kuɗu ɗɔɔge mavu, yo ada nunu Zezu ma Zozef ke. **46** Zozef aɓe'n lamu rupa. Yo aɗe nunu Zezu ma, kuvu ɓiri yo lamu rupa'n ma. Yo ine yo keme goto koso. Kuvu ndiɓiri koso ɓori unda ta goto ma. **47** Vu Mari nɔ Magdala yog Mari kɔ Zoses ne nz'aki lo maku ini yo tutu ma.

15:38 Heb 10:19,20
15:39 Mat 4:3
15:40 Luk 24:10; Joh 19:25
15:41 Mat 27:55, 56; Luk 8:2,3
15:42 Mat 27:62; Joh 19:31
15:43 Mat 5:22; Luk 2:25, 38

Zezu teki kem goto kua

(Matiyo 28:1-10, Luku 24:1-12, Zaạ 20:1-18)

16 Lomaku ndor kaɗe kau deri mavu, Mari nɔ kem ɓe nɔ Magdala, Mari kɔ Zaki yog Salome ge ndigi nga katu virige a kaɓe'n ka ningi zo nunu ma. **2** Takite ndor na dumasi ma yoge teki ndikilo aɓi zokaɓu ma, kaza teki ko. **3** Yoge nzə nzili nạa vojyɔ te: Na ya ndiɓiri man ze koso ma zagu ta goto kua ma wa?

4 Yoge uni kamuge taru vu, aki dee ndiɓiri koso maku ɓori yaa ma zagu ko. **5** Lomaku yoge anzi kem goto kua mavu, yoge aki vurakuɗa no ɗoyi inzi ka vula. Yo ula zo ruba nzaa. 'Bele tadẽ yoge yaa ndanyi.

16:1 Luk 23:56; Joh 19:39, 40
16:5 Joh 20:12

6 Kuvu yo nzile yoge te: Na ku ɓeli gɔ. Sege nz'uli Zezu nɔ kem ɓe ɓori nɔ Nazaret maku undi zo kaga desi ma. Nuɓa turu yo ko, yo tigo nene. Aki lo maku ini yo tutu ma. **7** Aɓi a nzili de ndazə nga na yo ge ke, Piyer ke zini. Yo aɓe kite ɗana se zongara nɔ Galile ɗa. Aɓi a aki man yo nama ɗa va nza ku yo nzili'n sege make.

8 Yoge teki zagu kem goto kua ma ngodege. Yoge nzə zeri ve, ɓele taɗe yoge yaa. Yoge nzili vojyɔ ni de ke gunu ɓele taɗe yoge yaa.

9 Zezu teki zagu kem goto kua ndikilo takite ndor na dumasi. Yo teki takite bal Mari nɔ kem ɓe nɔ Magdala. Yo ɗiko nzili turage kalmbakaɗe keme yo kǫɗa ma. **10** Yo aɓe a nzile vojyɔ ni dege make ku inzi se kite ma. Yoge nz'uki ndɔ kuvu nzə nǫoyi'n ve. **11** Lomaku yoge woyi vu te Zezu inzi kamkaa ya niye ma aku yo mavu, yoge taki keme yo gunu. **12** Gidi nga nama vu, de ndazə nga na yo ge ziyo teki nz'aɓi mege. Zezu teki ozo korɔ yo nɔ nyara ta kamuge. **13** Yoge teli a nzili vojyɔ ni ɓiya nige ke vu, yoge taki keme nige gunu jyane.

16:7 Joh 21:1-23
16:9 Joh 20:11-18
16:11 Luk 24:11
16:12 Luk 24:13-32
16:14 Luk 24:36-43
16:15 Mat 28:18-20; Luk 4:47, 48; Act 1:8
16:16 Joh 3:16, 18,36;
16:17 Joh 4:48; Luk 10:17; Act 5:16; 1Co 12:10
16:18 Luk 10:19
16:19 Luk 24:50, 51; Joh 6:62; 1Ti 3:16; Rom 8:34; Col 3:1; Heb 1:3
16:20 Joh 4:48

14 Dana uɗa finyi vu, lomaku de ndazə ngage inzi ta dava kusa nga vu, Zezu ozo korɔ yo nɔ ɓu zo ɗoyige make. Yo ndere zoge a anzə taka keme na nige, a kemtogo na nige. A ku yoge egi taka keme dege maku aki de maku Nuɓa turu yo ma.

15 Yo nzile yoge te: Aɓi zongara dutu a ozi Vojyɔ nɔ Kii dege make ndanyi ku Nuɓa taɗe yoge ma. **16** Nuɓa ajya man de nen maku taka keme ku uli yo mane ma. Yo teki man vojyɔ zo de nene maku taka keme gunu ma. **17** Aki ngakozoge maku nz'uni gidi de taka keme ma. Yoge ɗiki man nzili turage zo ri ma ne. Yoge aɗi man ta vojyɔ nɔ jyage. **18** Yoge uki man ngakuage. Kaznaku yoge ungi kaga nɔ ku nzə tale de ve vu, nga nama taɗe yoge kasu gunu. Yoge undi man zi nige zo de metige vu, Nuɓa ajya man yoge.

19 Lomaku Vuraɓe aɗe yoge vojyɔ va mavu, Nuɓa unu yo aɓe'n zora a inzi zo zi Nuɓa nɔ ka vula. **20** Kuvu yoge aɓi a ozi vojyɔ loge dutu. Nzə taɗi kula yog Vuraɓe ge, vojyɔ ma tele vojyɔ kii bal ngakozoge maku nz'unu gidige ma. Amen!*

LUKU

KANZA KEM VOJYƆ NƆ KII NA LUKU
De ɓal ni: Luku
Yo ɓala ada: De taka kemege nɔ ku yoge Zuifge gunu
Ɓal tadɛ̀ ni: Ɓal wonyə ziyo zo ɓu zo kalmbakadɛ̀ sinyi
ɓal wonyə ziyo zo ɓu zo kalɓu (57-59) gidi kojyɔ na Zezu Kris.

Zezu ada nzu de ndazə nga na yo ge ke a kaɓe'n Vojyɔ nɔ Kii mot dege ke ndanyi.

Takite de taka kemege woyi ta nzu kunu nama. Vaka Zuifge gunu uni gidi Kris. Yoge maku taki kemege jya ma yoge ndigi mbete nɔ gara zer nɔ ku adɛ̀ mot ngage maku de kozo vojyɔge ndazi yoge ma. A vojyɔ nama yaku Luku ɓala'n Vojyɔ nɔ Kii na yo kem mbete. Yo ɓala mbete ma so'n zo Teofil kala ne. Naku Teofil ugua nzuba Zuifge gunu ndanyi nɔ taka kemege. Luku ɓala mbete Kulage gidi Vojyɔ nɔ Kii nene maku yo ɓala ma (Kulage 1:1). A ku yo ɓala mbete Kulage kem ɓal wonyə muta zoni ɗoyi gidi kojyɔ na Zezu Kris. Naku yo ɓala Vojyɔ nɔ Kii nen ma kem ɓal nɔ wonyə ziyo zo ɓu zo kalmbakadɛ̀ sinyi teki'n kem ɓal wonyə ziyo zo ɓu zo kalɓu (57-59) gidi kojyɔ na Zezu Kris.

Nuɓa ukua zo Luku kala'n ɗi a ɓala Vojyɔ nɔ Kii na yo kem mbete. Yo kala'n ɗi ya Zuif gunu ku ɓala mbete yoge dege maku ɓali mbete Kununzu nɔ Jya ma.Yo de damu metige (Kolosge 4:14) ku yo nz'aɓe mbaa yoge Pol ne kem kaɓe mbaa na Pol ge ndanyi nɔ kem mbete Kulage. Yo aku kula tadɛ̀ na Zezu ge kamu yo'n gunu. Yo zijyɔ vojyɔge yaa ndanyi ɓavu yo teki zo kamvojyɔ nenge maku nda kem mbete na yo ma (Luku 1:1-4).

Tee kem mbetege na yo ozo yo ngage yaa ndanyi nɔ ku Vojyɔ nɔ Kii nɔ mutage asi nzile ni gunu. Bal tadɛ̀ ni vu, nɔ ozo'n zo talka mbete vu, mbete Luku ɓori yaa ndanyi dana mbetege nɔ kem Kununzu nɔ Jya.

Luku ozo bal kula tadɛ̀ na Zezu ozo'n zo loge maku yo tadɛ̀ kula tutu ma. Yo ozo Zezu kaga (Luk 1:1 -2 :52) ku yo adɛ̀ vojyɔ tamu korɔ yo a na kula (Luk 3:1 -4 :13). Kuvu yo ozo bal kula tadɛ̀ na yo nɔ Galile (Luk 4:14 -9:50) kaɓe'n ka Zeruzalem (Luk 9:51 -19:44) kuvu nɔ Zeruzalem (Luk 19:45 -24:53). Zeruzalem yo lo nɔ ku nda dana a na mbetege na Luku ndanyi, a lo nama ya ku Kris tale ta kunu vojyɔ kajya tutu ma.

Vojyɔ nɔ Kii na Luku ozo Zezu kaga ku yo de nɔ kii tiɓo'n De Kajya dege. Ozo a ku yo de, yo ada tukua talu a zijyɔ Nuɓa ku yo ɗa togo'n zo Nzili. Ozo a ku yo De Kajya dege, Zezu nzula a ku aɓe'n de tadɛ̀ kasuge ɗoyi ɗoyi a ku inyi kalve na ne nɔ kitege zagu. De tadɛ̀ kasu ma davla gunu vu niye, de kenve nga gunu vu de nagu, ngon saku gunu vu desumale, yo Zuif, yo Zuif gunu, gunu vu yo de nɔ Samari. Zezu dɛ̀ a ndigi naka na de tadɛ̀ kasu nɔ ku tara tuyi ne kuvu a kada vojyɔ nɔ bala a tadɛ̀ kornyele.

Luku ozo kam ni gara ve ku « Ngon De dɛ̀ a kula kuvu a kajya nga nen maku semi ma » (Luk 19:10).

Kumbamiri ni

1 Dege yaa ndanyi uki zoge a ɓala mbete nga nenge maku taɗe nga kite ɗa dana zige ma. 2De nage ma ya uminazu nga nenge maku yoge aki lo kumbamiri ni ɗa ku yoge de taɗe kula na Vojyɔge ma. 3Iikuɗa yaa Teofil, iiyaa a ku m'ɓala mbete m'adə ki zini. Kite ma, m'oo vojyɔ ngage ma ndanyi ku taɗe nga ma kine lo kumbamiri ni ɓavu m'ɓala mbete ma kamkajya'n bal ni'n m'ada ki ma. 4Va ɓavu yi geri ku nga maku ndazi ki ma nga nɔ kii.

Ngonkula na Nuɓa ine nvere kojyɔ Zaa̱ Baptis

5 Kem ndor na'n maku Herod inzi'n ngare nɔ zongara nɔ Zude ma, de retizo no̱ inzi nama ri yo ya Zakari. Yo kem ɓundu de retizo na Abiyage. Niye na yo maku ri yo Elizabet ma, yo mot kojyɔ dana ngon niye na Aro̱ge. 6Yoge de zosuruge zi ziyoge ne ta kamu Nuɓa. Yoge nz'uni gidi nzuge ndanyi tiɓo'n ta ɗovo na Vuraɓe ge ndanyi anzə vojyɔ kasu'n zoge. 7Yoge ojyi ngonge gunu, a Elizabet ma niye anzə kojyɔ ka. Yoge zi ziyoge'n teli desumale ko. 8Zakari nzə taɗe kula retizo dege ɗana Nuɓa, bal kula na yo. 9'Bɔro na yo ma yoge uɗi kuka zo yo nza nga mot kaa na de retizoge ne a kanza kem lo nɔ Nzaa na Vuraɓe a rugu kuɓu katuge. 10 Vaka dege ndanyi ɗayi kaga ɗa nzə zijyi Nuɓa kem nzakaza rugu kuɓu katuge'n ma.

11 Kuvu ngonkula na Vuraɓe ɗoyi teki yer bal Zakari maku ɗa ka vula dava rugu kuɓu katuge ma. 12Lomaku Zakari aku yo mavu, kem yo ozo yo yaa kuvu ɓele ukua yo. 13Vu ngonkula ma nzile yo te: Zakari, na̱ nzə ku ɓele gunu, a Nuɓa wo no̱o na yi ko. Niyi Elizabet ojyɔ man ngon davla adə man ki ku unda ma ri yo Zaa̱. 14Kori nyele man ki a na yo ku taɗe kornyele nɔ ɓori. Ndor kojyɔ yo vu dege yaa taɗi man kornyele. 15Yo tele man de nɔ ɓori ta kamu Vuraɓe. Yo ungu man ɓuru kanu fofofire gunu, ungu man ɓuru nɔ togo zini gunu. Nuɓa ɗoso man yo Nzili Nzaa ne kite ɓavu yo teki man kem kɔ yo. 16Yo tele man ngon Izrayelge yaa ndanyi bal Vuraɓe, Nuɓa na nige. 17Yo aɓe man ɗana Vuraɓe nzili ne tiɓo'n togɔ na Eli ne. Yo tele man kem vurage bal ngonge,

1:2 Mar 1:1; Zaa 15:27; Ebr 2:3; 1Pi 5:1
1:3 Kul 1:1; 11:4
1:4 Zaa 20:31; Kul 2:42
1:5 Mat 2:1
1:11 Kul 5:19
1:13 Mat 14:27
1:15 Efe 5:18; Kul 10:44; Gal 1:15
1:17 Mat 11:14; 3:3

de kege ta dege dana kamkajya na de zosuruge. Vavu yo tamu man ku kuna man nza vaka dege a Vuraɓe.

18 Zakari nzile ngonkula make te: Nzə m'geri nga nen ma geri ni nange? Ma, m'tele desumale ko niye na m'zini tele desumale ko.

19 Ngonkula ma nzile yo te: Ma Gabriyel. Ma nzə m'ɗa ɗana Nuɓa. Yo ula ma ku te ɗe m'nzile ki, m'adə ki Vojyɔ nɔ Kii nen ma. **20** Aku, yi ugua man vojyɔ gunu. Yi ase man kugua vojyɔ gunu. Nga nama nda man va sinyi ndor kiɗe ngage ma, a yi taka kem vojyɔ na m'ge gunu ma. Nga nage ma teli man vojyɔ nɔ kii kem ndor na nige.

21 Dege nz'aki ta Zakari vu muru unda ngaluge a ku te yo semi yaa kem lo nɔ Nzaa ma. **22** Lomaku yo teki mavu, yo ase nzile nige vojyɔ gunu ko. Yoge geri ku te aku nga nọ kem lo nɔ Nzaa ma. Yo nz'ozo yoge ngage zi yo'n ɗi vu yo ugua vojyɔ gunu.

23 Lomaku ndor taɗe kula na yo tako mavu, tele aɓe ɓe na yo. **24** Gidi ndor nama vu, niye yo Elizabet inya ngale. Yo uya korɔ yo zagu kem nzoyi minyə. **25** Yo nzile te: Aki nga maku Vuraɓe taɗe a na m'ma. Yo aku ma kuvu aɗe kamsa zagu zo ma ta kamu dege.

Ngonkula ine nvere kojyɔ Zezu

26 Kem minyə zo ɗoyi nzoyi mavu, Nuɓa ula Ngonkula Gabriyel kem ɓe nɔ ɓɔri zongara nɔ Galile maku nzə ɓɔri Nazaret ma. **27** Nuɓa ula yo bal ngon manda nɔ anzə geri davla ku de nọ ri yo ya Zozef soo yo ma. Yo de nọ mot kojyɔ na Daviti. Ri ngon manda ma ya Mari. **28** Ngonkula ma aɓe bal yo, nzile yo te: Taɗe kornyele, yi maku Nuɓa ada ki ɗajya na yo ma. Inzi sege Vuraɓe ne, Yo aɗe tara nɔ kii zo yi dana niyege.

29 Lomaku Mari aku yo mavu, vojyɔ na yo ma unda ngalu yo. Yo nzə zijyɔ korɔ yo te taka de nama kam ni ya ɗi wa. **30** Ngonkula ma nzile yo te: Mari, nạ nzə ku ɓele gunu, a yi enve ɗajya sege Nuɓa ne. **31** Aku yi inya man ngale, ojyɔ man ngon davla ku unda man ri yo Zezu. **32** Yo tele man de nɔ ɓori. Dege ɓɔri man yo Ngon nɔ Taru Kuɗa'n ɗa. Vuraɓe Nuɓa adə man yo kaɗe tara na vura yo Daviti. **33** Yo onyɔ man ɓe zo kuzi na

1:26 Mat 2:23
1:27 Mat 1:16; Luk 2:4
1:30 Mat 14:27
1:31 Mat 1:21, 25
1:32 Mar 5:7; Mat 1:1
1:33 Mat 28:18; Ebr 1:8

Zakoɓ zondorge zondorge. Zoɗutu konyɔ ɓe na yo tigo man.

34 Mari nzile ngonkula make te: Ta ma nange ya nga nama taɗe man nga wa? Ma m'geri ta davla ɗoyi gunu.

35 Ngonkula ma nzile yo te: Nzili Nzaa ɗe man zo yi ku togɔ lo nɔ Taru Kuɗa'n utu man zo yi nzili yo ne. A ni ya Ngon nɔ Nzaa maku yi ojyɔ man yo ma dege ɓɔri man yo Ngon na Nuɓa. **36** Aku, nojyi Elizabet nz'aku zini ta ngon davla kem desumale na yo. Yo maku dege nzə ɓɔri yo niye anzə kojyɔ ma inya ngale ko, yo inzi kem minyə zo ɗoyi nzoyi. **37** Nga nǫ ɗoyi nɔ zomu Nuɓa tigo.

38 Mari nzile te: Aku, ma de taɗe kula na Vuraɓe nɔ niye. Nda wa vu taɗe na nga ni va nza ku yi nzile'n ma make. Kuvu ngonkula ma inya yo.

Mari aɓe kaku Elizabet

39 Kem ndor nage ma Mari ɓi ne kuvu aɓe nyanga ne kem ɓe ɓori zongara nɔ Zuda zongara kongoge. **40** Yo aɓe a anza kemkuzi na Zakari vu yo taka Elizabet. **41** Lomaku Elizabet wo taka na yo mavu, ngon ma kem yo ma ndede ne kuvu Nzili Nzaa ɗoso Elizabet tutu. **42** Yo nzile nzu nɔ ɓori'n te: Nuɓa aɗe tara nɔ kii zo yi dana niyege kuvu yo aɗe tara nɔ kii zo kanu nga nɔ kemi ma. **43** M'enve kornyele nen ma kenve ni nange ya ku kɔ Vuraɓe na ma ɗe'n bal ma ma? **44** Aku, lomaku m'oo nzu taka na yi ma, ngon ma ndede korɔ yo kornyele nɔ ɓorige kem ma. **45** Kornyele nda a na de nen maku taka kem yo ma, a Nuɓa tale man ta kunu ngage ma ndanyi ku Vuraɓe nzile yo vojyɔ ni ma.

1:35 Mat 1:18; 4:3
1:37 Mat 19:26
1:43 Zaa 13:13
1:47 1Ti 1:1

Mbete paa na Mari

46 Kuvu Mari nzile te: Nzili kajya ma unu kaɗe tara ada Vuraɓe ke.

47 Nzili korɔ ma nzə taɗe kornyele kem Nuɓa. De kajya ma.

48 Yo aku lo kinzi saku na de taɗe kula na yo nɔ niye.

Aku, jyagmasini ma, ngon jyage ndanyi ɓɔri man ma de kornyele.

49 Yoge nzili man va, a De nen maku Togɔ yaa ma taɗe nga nɔ ɓorige a na ma, ku ri yo nɔ nzaa.

50 Kemkii na yo nda zo dege zondorge ndanyi, zo de nenge maku nzə ɓeli yo ma.

51 Yo ozo togɔ na yo zi yo ne. Yo sila kem de nenge maku kozkorɔ ɗoso kemge tutu ma.

52 Yo sungua tine ngarege zagu zo ngende na nige kuvu yo unu de zokezige taru.

53 De nenge maku ɓɔ taɗe yoge ma yo ɗoso yoge nga kiige ne. Yo ɗiko de kenve ngage zige nyara'n ɗi.

54 Vavu yo ɗe ɗajya Izrayel de taɗe kula na yo, ɓavu kem yo ilo zo kemkii na yo.

55 Yo ɗajya yo va nza ku unu'n nzu yo adə'n kavla zige ke, Abraham ke yog ngon kavla nige zondorge zondorge make.

56 Mari inzi yog Elizabet ne ase nzoyi muta, ɓavu yo tele aɓe ɓe na yo.

Kojyɔ na Zaą Baptis

57 Ka bal Elizabet vu, ndor kojyɔ yo ase ko, kuvu yo ojyɔ ngon davla. **58** Biya kinzi nige yog nojyɔ nige woyi vojyɔ kemkii nɔ ɓori maku Vuraɓe ozo kaga kot yo mavu yoge taɗi se kornyele. **59** Mbakaɗe ndori mavu, yoge ɗii a kaɓe gaza ngon make. Yoge ndigi kunda ri yo Zakari nza na vura yo make. **60** Vu kɔ yo nzile te: Ǫ, ǫ! Ri yo ya Zaą.

61 Kuvu yoge nzili yo te: Kam kojyɔ na se ma ri de nǫ nza nama ke tigo.

62 Yoge aɗi vojyɔ zige ne vura yo ke a geri'n ri nen maku yo ndigi kunda zo ngono ma. **63** Kuvu Zakari nde kaga kem kaɓa vu ɓala kem ni te: Ri yo ya Zaą. Muru unda ngalu dege dutu. **64** Tazini ma ɗivu Nuɓa tee ta Zakari kuvu toti kula zagu nzɔ yo. Yo umbamiri ndovu Nuɓa. **65** Bele taɗe ɓiya nige ma ndanyi ku inzi ɓe ndete'n ma. De nenge maku inzi ɓe zo kongoge zongara nɔ Zude ma nz'aɗi vojyɔ nga nage ma ndanyi. **66** De nenge ma ndanyi ku woyi vojyɔ nga nage ma nzə ngami kemge. Yoge nzili te: Kuvu ngon nen ma inzi man kinzi ni nange? A zi Vuraɓe nda zo yo ɗi ma.

Mbete paa na Zakari

67 Nzili Nzaa ɗoso vura yo Zakari kuvu yo umbamiri kozo vojyɔ. **68** Yo nzile te:

Taɗe vu kaɗe tara nɔ kii nda zo Vuraɓe, Nuɓa na ngon Izrayelge,

a yo aɓe kaku vaka de na yo ge ku a uba zoge ma.

69 Yo unu de kajya dege unda kemkuzi na de taɗe kula na yo Daviti.

1:52 Mat 23:12
1:55 Gal 3:16
1:59 Fil 3:5
1:60 Mat 3:1
1:63 Mat 3:1
1:66 Kul 11:21
1 68 Luk 7:16
1:69 Mat 1:1

70 Va nzaku Nuɓa unda'n ta de kozo nzu Nuɓa
na yo nɔ kiige kam kaka dege kǫɗà make.
71 Yo unu nzu a kaɗè zige zagu kem zi zanga zige
tiɓo'n zi de nenge maku suɓi zegi make.
72 Vavu yo ozo kemkii na yo kaga kot kavla zige
kuvu keme yo ilo zo kununzu na yo nɔ kii ma.
73 Yo tale ta kunu kununzu
maku yo ovu a ni vura zige Abraham ke ma.
74 Yo unu nzu a kaɗè zige zagu kem zi zanga zige
ɓavu z'taɗì kula z'adi yo anzə ɓele ne.
75 Z'taɗì kula ɗana yo kemkii ne, zosuru ne
ndor kinzi kamkaa na zige ndanyi.
76 Vu yi, ngon saku ma, ɓɔri man ki de kozo nzu Nuɓa nɔ Taru Kuɗà'n Da.
Yi nzee man ɗana Vuraɓe a tamu ɗovo na yo.
77 Yi nzee man zini takite a ku de na yo ge geri ku te
Nuɓa nz'ajya dege lomaku yo nzə naka'n taɗè kasu na nige ma.
78 Nuɓa na zige nzə naka taɗè kasu na nige
a kula taɗè kemkii na yo.

1:70 Kul 3:21; Rom 1:2
1:73 Ebr 9:14; 1Za 4:18
1:75 Efe 4:24
1:76 Mat 11:9; Mar 5:7
1:77 Mat 1:21; Mar 1:4

A ni ya kaza teki vu uɗu zo zige taru ma.
79 Yo adə man logara na yo dege make
ku inzi kamtulu ku inzi nzili kua make.
Yo aɗè ta vala nza zige ke kamɗovo kinzi kortogo.
80 Ngon ma ɓori ne kuvu enve togɔ kem nzili. Yo inzi dana kuuvuge ɗi sinyi teki'n ndor nene maku ozo'n korɔ yo kaga ngon Izrayelge ke ma.

Kojyɔ na Zezu Kris

(Matiyo 1:18-25)

2 Kem ndor nage mavu, Sezar* Ogust unu nzu a ku de nenge ma ndanyi ku inzi mot ɓe na yo ma ɓali rige kem mbete. **2** Takite ɓala ri de kem mbete nama dege ɓali lomaku Kirinus onyɔ'n ɓe zongara nɔ Siri ma. **3** Dege ndanyi aɓi a ɓala ri nige kem mbete kem ɓe ɓori na yo.

1:79 Mat 4:16; Kul 26:18
1:80 Luk 2:40,52
2:1 Mat 22:17; 24:14
2:2 Mat 4:24; Kul 15:23, 41; Gal 1:21
2:4 Zaa 7:42

4 Zozef zini ɓi kem ɓe ɓori nɔ Nazaret zongara nɔ Galile. Yo aɓe Betlehem, ɓe ɓori na Daviti, zongara nɔ Zude, a yo de nɔ kemkuzi na Daviti, mot kojyɔ na yo. **5** Yo aɓe a ɓala ri yo kem mbete yog Mari ne, niye maku so yo a taka vu inya ngale ma. **6** Lomaku yoge ɗayi nama vu, ndor kojyɔ ngon na

Mari ase ko. 7Takite* ngon na yo maku ojyɔ ma, ngon davla. Yo ɓiri lamuge korɔ ngono ma kuvu ine yo kem konguɗɔ kusa nga saage a lo tigo kemkuzi nda mbaage ma.

De kulu ngage yog ngonkula na Nuɓa ge

8De kulu ngage inzi zongara nama, yoge inzi gidi ngara na nige kuvu nzə ngami ɓundu ngakulu na nige ndori. 9Aku ngonkula na Vuraɓe ɗa ɗanage vu kaɗe tara na Vuraɓe nzaa ratata ndaka gidige tutu. Ɓele ɓori taɗe yoge. 10Ngonkula ma nzile yoge te: Nạ nzə ku ɓeli gunu. Aki, nzə m'ine nzile sege Vojyɔ nɔ Kii nɔ kornyele nɔ ɓori ku nda man a na vaka dege ndanyi. 11Kazene ma niye nọ ojyɔ De kajya dege kem ɓe ɓori na Daviti, de ni ya Kris Vuraɓe. 12Nen ma nda man ngakozo'n a na se. Sege envi man ngon kake ɓiri yo lamuge ne ku ini yo kem konguɗɔ kusa nga saage.

13Tazini ma ɗivu, vaka de kuɗu ɗɔɔge nɔ zora ɗii bal ngonkula nama. Yoge ndovi Nuɓa. 14Yoge nzile te:

Adi kaɗe tara Nuɓa ke kem
loge nɔ Taru Kuɗa'n Ɗa,
kortogo ɗe zo dege zongara,
kemkii a na dege.

15Ngonkulage ma inyi yoge kuvu aɓi zora. Kuvu de kulu ngage ma nzə nzili nạa vojyɔ te: Z'aɓi kem ɓe ɓori nɔ Betlehem. Z'aki nga maku ɗe ma, nga maku Vuraɓe ozo zege ma.

16Yoge aɓi nyanga ne vu a aki Mari yog Zozef ne tiɓo'n ngon kake maku nda kem konguɗɔ kusa nga saage ma. 17Lomaku yoge aki yo mavu, yoge ozi bal vojyɔge maku ngonkula ma nzile yoge ozo'n zo ngon kake ma. 18Dege ma ndanyi ku woyi vojyɔ ma, muru unda ngaluge zo ngage maku de kulu ngage nzili yoge vojyɔ ni ma. 19Vu Mari ngamu vojyɔ nage ma ndanyi ku yo unda keme zoni. 20De kulu ngage ma teli ne. Yoge uni kaɗe tara adi Nuɓa ke kuvu ndovi yo a ngage maku yoge woyi ku te aki ma. Ngage ma ndanyi ɗii va nza ku ngonkula nzile'n yoge make.

Mari yog Zozef ne adi Zezu kemkuzi Nuɓa

21Mbakaɗe ndori mavu, ndor kaɓe gaza na ngon ma ya. Dege undi ri yo Zezu. Ri maku ngonkula ma ada yo kite ɓavu kɔ yo inya'n ngale ma

2:9 Kul 5:19
2:10 Mat 14:27
2:11 Mat 1:21; Zaa 3:17; Kul 5:31; Rom 11:14; 1Ti 4:10; 1Za 4:14; Mat 1:16; Zaa 13:13
2:14 Luk 1:79; Zaa 14:27; Rom 5:1; Efe 2:14, 17
2:20 Mat 9:8
2:21 Luk 1:59, 31

ya. **22**Ndorge maku nzuvojyɔ na Moyizi ozo a nzibo nige ma deri ko. Kuvu yoge aɓi'n yo kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem a kada yo Vuraɓe ke. **23**Va nza ku Moyizi ɓala'n kem nzuvojyɔ na Vuraɓe make te:

Takite* ngon davlage ma ndanyi ku nzə teki kem kɔ nige ma,

adɛ̂ yoge unda kala a na Vuraɓe. *(Tekikaga 13:2,12)*

24 Yoge dîi adi ngaretizo maku ɓali nzu Vuraɓe'n ma:

Gutege ziyo gunu vu zabra korkotoge ziyo. *(Tamungage 12:8)*

25 Aku, davla nǫ̱ inzi Zeruzalem vu ri yo ya Simiǫ̱. Yo de zosuru ku nz'adɛ̂ ta vala nɔ kii dâna Nuɓa. Yo nz'aku ta de nen maku riyo man kem ngon Izrayelge ma. Nzili Nzaa inzi zo yo. **26**Nzili Nzaa nzile yo te aku man Mesi* na Vuraɓe mere ɓavu kua yo ya. **27**Nzili nzozi yo aɓe'n kemkuzi Nuɓa. De kojyɔ Zezu ge aɓi'n ngon ma a tale ta kunu vojyɔ na yo maku ɓali kem mbete nzuvojyɔ ma. **28**Simiǫ̱ taka ngon ma kem zi yo kuvu adɛ̂ tara nɔ kii zo Nuɓa. **29**Yo nzile te:

Jyagmasini ma, Kuɓaka, yi inya na de tadɛ̂ kula na yi ku aɓe kortogo ne va nza yi nzile'n make.

30Kamu ma aku kajya na yi ko.

31Kajya maku yi tamu kite dâ dâna dege ndanyi ma.

32Kajya ma nda man logara ne a nzaa zo de nenge maku yoge Zuifge gunu ma,

nda kade tara ne a na Izrayel de na yi ge.

33Muru unda ngalu Zozef tiɓo'n kɔ yo zo vojyɔ maku dege nzə nzili zo yo ma. **34**Simiǫ̱ adɛ̂ tara nɔ kii zoge kuvu nzile kɔ yo Mari ke te: Aku, Nuɓa adɛ̂ ngon nen ma ku dege yaa zongara nɔ Izrayel isi ku te ɓii. Nda man ngakozo ne ku dege egi man yo. **35**Nuɓa ozo man kalve nɔ kem dege yaa kaga va nza nama ke. Naku yi vu kuya kau osɔ man nzile kajya na yi.

36De kozo nzu Nuɓa nɔ niye inzi nama ri yo ya Ana. Yo ngon na Fanuwel nɔ niye mot kaa na Azer. Yo tele desumale yaa ko. Taka nige nǫ̱a zi kǫ̱dâ ma, yo inzi yog ngaɓa yo'n kem ɓal kalmbakadɛ̂ dî. **37**Yo niye kua ɓal na yo wonyə sɔɔ zo sɔɔ. Yo inya kuzi Nuɓa gunu, yo nz'inya kusa kuvu nzə zijyɔ Nuɓa kemkuzi ma. Kuvu yo nzə tadɛ̂ kula na Nuɓa ndorge, kamkazage.

2:25 Luk 1:6; 23:51
2:29 Kul 2:24
2:30 Luk 3:6
2:32 Kul 13:47
2:34 Mat 12:46; 1Ko 1:23; 2Ko 2:16; Gal 5:11; 1Pi 2:7,8
2:36 Kul 21:9
2:37 1Ti 5:9; Kul 13:3; 1Ti 5:5

38 Yo ɗe kem nzakaza na'n ma ɗi. Yo ada kiɗa Vuraɓe ke kuvu yo nzə nzile vojyɔ ngon ma dege make kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem maku nz'aki ta Nuɓa a kajya nige ma.

39 Lomaku yoge tali ta kunu ngage ma ndanyi ku nzuvojyɔ na Vuraɓe nzile mavu, yoge teli aɓi zongara nɔ Galile kem ɓe ɓori nɔ Nazaret. **40** Ngon ma ɓori ne, togo kem nzili. Nuɓa ɗoso yo nga geri ne kuvu ɗajya na Nuɓa nda zo yo.

Ngon davla Zezu kemkuzi Nuɓa

41 De kojyɔ Zezu ge nz'aɓi mbaa zoɓalge kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem a vaka* Kaɓe Ngonkula na Nuɓa. **42** Lomaku Zezu taɗe ɓal ɓu zo ziyo ma, yoge aɓi Zeruzalem a vaka nga mot kaa na nige. **43** Lomaku ndor vaka ma tako mavu, de kojyɔ nige teli aɓi ɓe. Ngon ma, Zezu ma inzi Zeruzalem ɗa, vu Zozef yog kɔ yo ne geri bal ni gunu. **44** Yoge woyi vu te Zezu ogo dana ɓiyaɓara nige zo ɗovo ma. Lomaku yoge ndayi ndor ɗoyi ɗovo mavu, yoge nz'uli yo dana de kojyɔ nige tiɓo'n ɓiyakuɗa nige. **45** Lomaku yoge aki yo gunu ma, yoge teli aɓi Zeruzalem kula yo. **46** Ndor muta gidi ni vu, yoge envi yo kemkuzi Nuɓa. Yo inzi dana de ndazə ngage dege ke. Yo nz'oo yoge kuvu nzə zijyɔ yoge vojyɔ. **47** Kamkajya na yo tiɓo'n taka tele vojyɔ na yo ge unda ngalu dege ma ndanyi ku nz'ooyi yo ma. **48** Lomaku yoge aki yo mavu, muru unda ngaluge. Kɔ yo nzile yo te: Ngono haɗi ya yi taɗe ze va wa? Aku, ze ze vuri ne, zə z'ula ki ngalu kiloge.

49 Yo nzile yoge te: Haɗi ya sege nz'uli ma wa? Sege geri ku m'taɗe man kulage na Vura ma, gunu ka? **50** Vu yoge geri kamvojyɔ maku yo nzile ma gunu.

51 Yo tele aɓi se kem ɓe ɓori nɔ Nazaret, yo wo tarage. Kɔ yo ngamu nga nage ma ndanyi kem yo. **52** Zezu ɓori ngagerige, koroge. Yo iikuɗa yaa ta kamu Nuɓa, ta kamu dege.

Zaa̱ Baptis nzə tamu ɗovo na Vuraɓe

(Matiyo 3:1-12, Mark 1:1-8, Zaa̱ 1:6-8, 15-36)

3 Ɓu zo minyə ɓal na Sezar* Tiber ku onyɔ'n ɓe ya. Po̱s Pilat onyɔ ɓe zo gidi ngara nɔ Zude. Herod yo ngare nɔ zongara nɔ Galile. Nonzɔ yo Filipi, yo ngare gidi ngara nɔ Iture tiɓo'n zongara nɔ

2:38 Luk 1:68
2:39 Mat 2:23
2:40 Luk 1:80
2:41 Luk 22:8
2:47 Mat 7:28
2:48 Mat 12:46; Luk 3:23
2:49 Zaa 2:16
2:50 Mar 9:32
2:51 Mat 2:23
3:1 Mat 27:2; 14:1

Trakonit. Lisanias yo ngare zongara nɔ Abilen. **2**Ana yog Kayif ne de retizo nɔ ɓorige. Kem ndor na'n ma, Zaa̱ ngon Zakari wo vojyɔ na Nuɓa dana kuuvu. **3**Zaa̱ ndiga damu zongara nɔ Zurdi̱ ndanyi. Yo ozo vojyɔ te dege inyi kalve na nige nɔ kitege zagu ku uli yoge mane ku Nuɓa naka tade̱ kasu na nige. **4**Vojyɔ maku Izayi de kozo nzu Nuɓa ɓala kem mbete na yo ma ya. Yo ɓala te:

Nzu de nz'ine nvere te:

Tami ɗovo na Vuraɓe dana kuuvu.

Tami ɗovo na yo ku ɗa dana ɗe̱r.

5Sege ɗosi kamu powoge ndanyi,

toki kongo ndanyi tiɓo'n dokuge ndanyi,

tami kamɗogu ɗovoge dana ɗe̱r

tami ɗovo kosoge maku asi na̱a rututu.

6Dege ndanyi aki man kajya maku ɓi bal Nuɓa ma.

(Izayi 40:3-5)

7Vaka dege ɗii a ku yo ula yoge mane. Yo nzile yoge te: Mot kaa pito nenge, na̱ ya nzile sege a kanya wongɔ maku nz'iɗe̱ ma? **8**Sege ani kamu nɔ kiige na dege maku inyi kalve na nige nɔ kitege zagu ma. Sege ngiya se ɗi inyi na̱ ku nzili sege te: Abraham ya vura ze. M'nzile sege, Nuɓa ase tade̱ koso nenge ma teli ngonge Abraham ke vuka. **9**Undi kunga mot ngira kagage ko. Kuvu ugi man kaga nenge ma ndanyi ku ani kanu nɔ kiige gunu ma ini man yoge kamfeɗi.

10Vaka dege ma zijyi yo te: Kuvu nga tade̱ ni ya ɗi?

11Zaa̱ nzile te: De ma ku inzi'n zo ruba ziyo vu adə no̱ ɗoyi de nen make ku na yo tigo ma. De nen maku inzi'n ngakusa ve vu tade̱ va nza nama ke.

12De taka lambuge ɗii a ku uli yoge mane. Yoge nzili yo te: De ndazə nga dege ke, ze z'ta ma nange? **13**Yo nzile yoge te: Na̱ nzə taki ɓori'n danga zo nen maku nzili sege a kuba ni ma gunu.

14De kuɗu ɗɔge zijyi yo te: Vu ze, zə z'ta'n nange?

Yo nzile yoge te: Na̱ nzə ku taki kenve na de ɗoyi togo'n gunu. Na̱ nzə ku zayisori zo de gunu. Undi kem se zo kuba na se ɗi.

15Vaka dege ma ndanyi ku nz'aki tar yo ma nzə zijyi na̱a vojyɔ, kem nige ma te Zaa̱ ya Mesi*. **16**Zaa̱ taka tele

3:2 Mat 26:3; **3:3** Mar 1:4 **3:7** Mat 12:34; Rom 1:18 **3:8** Zaa 8:33; Kul 13:26; Rom 4:1, 1,12,16, Gal 3:7 **3:9** Mat 3:10 **3:10** Kul 2:37 **3:15** Mat 3:1; Zaa 1:19, 20; Kul 13:25 **3:16** Mar 1:4; Zaa 1:26, 33; Kul 1:5

tarage ndanyi nzile te: Ma, nzə m'ula sege mane. De nen maku nz'iɗe ma togɔ yo danga na ma. Ma m'ase toti kula takra na yo gunu. Yo ula man sege kem Nzili Nzaa kuvu kamfeɗi. **17**Kee na yo nda zi yo. Yo tamu man lo kunda tenyi na yo kuvu kuna man kamtenyi ma kem waa na yo. Vu yo rugu man vuru ni feɗi nɔ anzə kua ne. **18**Yo ozo vojyɔ nɔ nyarage yaa ndanyi kuvu ozo Vojyɔ nɔ Kii vaka dege ke.

19 Ngare Herod taka Herodias niye na nonzɔ yo. Zaa̱ ndere zo yo a nga nama kuvu te a ngakasu nɔ nyarage ma ndanyi ku yo taɗe ma. **20**Lomaku Herod ukua'n Zaa̱ ine'n kanga ma, yo ine taɗe kasu nama jyane zo no̱ taɗe kasuge ma.

Uli Zezu mane

(Matiyo 3:13-17, Mark 1:9-11)

21Lomaku dege ndanyi ɗii a ku uli yoge mane mavu, uli Zezu mane zini. Lomaku yo nzə zijyɔ Nuɓa mavu, zora tee tara. **22**Nzili Nzaa ziti inzi zo yo korɔ yo titi dere. Nzu teki zora nzile te: Yi ngon ma nɔ taara m'inzi'n kornyele a na yi.

3:17 Mat 13:30; **3:19** Mat 14:1 **3:20** Mat 14:3 **3:21** Mat 14:23 **3:22** Zaa 1:32, 33; Kul 10:38; Mat 3:17

3:23 Mat 4:17; Kul 1:1 **3:27** Mat 1:12

Ri mot kaa na Zezu ge

(Matiyo 1:1-16)

23Lomaku Zezu umbamiri kula na yo ma, ɓal yo ase wonyɔ ɗoyi zo ɓu. Dege woyi vu te yo ngon na Zozef ngon Heli. **24**Heli ma, yo ngon na Matat, ngon Levi, ngon Melsi, ngon Zanayi, ngon Zozef.

25Zozef nama yo ngon na Matatias, ngon Amos, ngon Nahum, ngon Esli, ngon Nagayi.

26Nagayi ma yo ngon na Maat, ngon Matatias, ngon Semeyi, ngon Zozek, ngon Zoda.

27Zoda ma yo ngon na Zoana̱, ngon Reza, ngon Zorobabel, ngon Salatiyel, ngon Neri.

28Neri ma yo ngon na Melsi, ngon Adi, ngon Kozam, ngon Elmadam, ngon Er.

29Er ma yo ngon na Zezu, ngon Eliezer, ngon Zorim, ngon Matat, ngon Levi.

30Levi ma yo ngon na Simio̱, ngon Zuda, ngon Zozef, ngon Zonam, ngon Eliakim.

31 Eliakim ma, yo ngon na Melea, ngon Mena, ngon Matata, ngon Nata̱, ngon Daviti.

32Daviti ma yo ngon Isayi, ngon Zobed, ngon Booz, ngon Salmo̱, ngon Naaso̱.

33 Naasọ ma yo ngon na Aminadab, ngon Admin, ngon Arni, ngon Esrom, ngon Peret ngon Zuda.
34 Zuda ma, yo ngon Zakoɓ, ngon Izaki, ngon Abraham, ngon Tara, ngon Nakor.
35 Nakor ma, yo ngon na Seruk, ngon Ragau, ngon Falek, ngon Eber, ngon Sala.
36 Sala ma, yo ngon na Kayinam, ngon Arpaksad, ngon Sem, ngon Nuwe, ngon Lamek.
37 Lamek ma, yo ngon na Matusala, ngon Enok, ngon Zared, ngon Maleleyel, ngon Kayina.
38 Kayina ma, yo ngon na Enos, ngon Set, ngon Adam, ngon Nuɓa.

Ture de tura ndɔɔ Zezu
(Matiyo 4:1-11, Mark 1:12-13)

4 Nzili Nzaa ɗoso Zezu tutu yo tele zagu kazu vaa nɔ Zurdi. Nzili nzozi yo aɓe'n dana kuuvu. 2 Ture de tura* ndɔɔ yo kem ndor wonyə ziyo. Zezu usa nga gunu kem ndor nage ma. Lomaku ndor wonyə ziyoge ma deri mavu, ɓɔ taɗe yo.
3 Kuvu Ture de tura* ma nzile yo te: Kaznaku yi Ngon na Nuɓa vu, nzile koso nen make ku tele kura.

4:2 Ebr 4:15
4:3 Mat 4:3

4 Zezu nzile yo te: Mbete Nuɓa nzile te:

De inzi kamkaa'n a kura ɗi gunu,
na yo nz'inzi a vojyɔ na Nuɓa. *(Teltazu 8:3)*

5 Ture de tura* nzozi yo aɓe'n zo kongo nọ nɔ ku au yaa. Tazini ma ɗivu yo ozo yo mot ɓege ndanyi nɔ zongara. 6 Ture de tura* nzile yo te: M'adə man ki togɔ nenge ma ndanyi tiɓo'n kaɗe tara na nige, a adi ma yoge. Nzə m'ada de nen make ku kem ma ndigi kadə yo ma. 7 Kaznaku yi ndovu ma vu nga nange ma ndanyi tele ma nga na yi ge.
8 Zezu nzile yo te: Tele zagu, Ture! Mbete Nuɓa nzile te:

Yi borɔ man Vuraɓe Nuɓa na yi, ku yo kala'n ɗi ya taɗe man kula adə man yo. *(Teltazu 6:13)*

9 Ture de tura* nzozi yo aɓe'n kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem a unda yo taru zo kuzi Nuɓa ɗa. Nzile yo te: Kaznaku yi Ngon na Nuɓa vu, ɓi taru ɗa iso ngara. 10 A ku Mbete Nuɓa nzile te:

Yo adə man nzu Ngonkula na yo ge ke a na yi ku ngami man ki. *(Paage 91:11)*

4:5 Mat 24:14
4:6 Zaa 12:31; 1Za 5:19

11 Yo nzile te:

Yoge uni man ki kem zige
a ku yi ugua nza yi koso
gunu. *(Paage 91:12)*

12 Zezu nzile yo te: Mbete Nuɓa nzile te:

Yi ndɔɔ man Vuraɓe Nuɓa
na yi gunu. *(Teltazu 6:16)*

13 Lomaku Ture de tura* ndɔɔ Zezu kamkajyage ne ndanyi ko mavu, inya yo tiɗa a ku ndor nọ̄ ɓa.

Dege egi Zezu zagu Nazaret

(Matiyo 13:54-58, Mark 6:1-6)

14 Zezu tele aɓe zongara nɔ Galile togɔ na Nzili ne. Vojyɔ nɔ zo yo damu zongara nama ndanyi. **15** Yo ndaza yoge nga kemkuzi kunana na Zuifge vu yoge ndanyi uni kaɗe tara adi yo.

16 Yo aɓe kem ɓe ɓori nɔ Nazaret, lo maku yo togo tutu ma. Ndor kaɗe kau vu, yo anza kemkuzi kunana na Zuifge kula taɗe yo kamkonɔ ya. Yo ɓi taru a tazu mbete. **17** Dege adi yo mbete na de kozo nzu Nuɓa Izayi. Yo toti kem mbete mavu yo enve lo nen maku Izayi ɓala tutu ma te:

18 Nzili Vuraɓe inzi zo ma a yo ningi kuɓu zo ma
a ku m'ozo Vojyɔ nɔ Kii de naguge ke.

4:13 Ebr 4:15; Zaa 14:30
4:14 Mat 4:12; 9:26
4:15 Mat 4:23
4:16 Mat 2:23; 13:54; 1Ti 4:13
4:18 Zaa 3:34; Mar 16:15

Yo ula ma a kajya de nenge maku kem nige todo mane ma.

19 A kaɗe dege zagu kam ɓeri, a tee kamu de kamndokoge,
a kaɗe de nenge maku dege nzə tadi yoge ngakonyɔge ma zagu.

Kuvu a kozo ɓal nen maku
nyele kem Vuraɓe ma.
(Izayi 61:1-2)

20 Kuvu yo ɓiri mbete ma, ada de taɗe kula nọ̄ ke vu yo inzi ngara. Dege ma ndanyi ku inzi kemkuzi kunana na Zuifge ma undi kamuge zo yo. **21** Yo umbamiri nzile nige vojyɔ te: Vojyɔ nen maku sege woyi kem Mbete Nuɓa kazene ma vojyɔ nɔ kii.

22 Dege ndanyi uminazu adi yo kuvu muru unda ngaluge zo vojyɔ ɗajyage maku nzə teki tar yo ma. Yoge nzili te: De nen ma ngon Zozef gunu ka?

23 Zezu nzile yoge te: Sege nzili man ma muru vojyɔ nen ma va kine sege te: De damu metige, ajya kori, yi ngiyi. Ngage ma ndanyi ku yi taɗe kem ɓe ɓori nɔ Kapernaum ku z'oo ma taɗe zini Nazaret nene kem ɓe na yi.

24 Yo nzile yoge te: M'nzile sege vojyɔ nɔ kii, dege ndigi de kozo nzu Nuɓa kem ɓe kojyɔ yo gunu.

4:20 Mat 26:55
4:21 Mat 1:22
4:22 Mat 13:54; Zaa 6:42
4:23 Mat 2:23; Mar 1:21-28
4:24 Mat 13:57; Zaa 4:44

25M’nzile sege vojyɔ nɔ kii. Nuɓa utu zora kem ɓal muta tiɓo’n nzoyi minyə zo ɗoyi ku ɓɔ ɓori nda damu zongara ndanyi. Kem ndor na Eli ma, niye kuage vaki yaa ndanyi zongara nɔ Izrayel. **26**Nuɓa ula Eli bal nɔ nǫ de ɗoyi dana nige ma gunu. Na, ula yo bal niye kua nǫ kem ɓe ɓori nɔ Sarepta ndete ɓe ɓori nɔ Sidǫ. **27**Kem ɓal na de kozo nzu Nuɓa Elize’n ma, de zaage yaa yi ndanyi zongara nɔ Izrayel. Yo ajya nǫ ɗoyi dana nige gunu, na Naamą nɔ zongara Siri ɗi.

28Dege ma ndanyi ku inzi kemkuzi kunana na Zuifge ma, lomaku yoge woyi vojyɔ nage ma va mavu, wongɔ taɗe yoge. **29**Yoge ɓii taru kuvu uki yo aɓi’n ɗa zagu gidi ɓe ɓori ma. Yoge aɓi’n yo zo kongo maku undi ɓe tutu ma. Yoge ndigi sungua kine yo ngara. **30**Vu yo teki danage kuvu ugua zo yo kaɓe.

Zezu ɗiko nzili tura zagu kem davla
(Mark 1:21-28)

31Yo aɓe Kapernaum, ɓe ɓori zongara nɔ Galile. Yo ndaza yoge nga kem ndor kaɗe kau. **32**Muru unda ngaluge zo ngandaza na yo ma a yo nz’aɗe vojyɔ zo ngandaza na yo ma a yo nz’aɗe vojyɔ nza nzu de konyɔ ɓe make. **33**Kemkuzi kunana na Zuifge ma davla nǫ nzili tura nɔ zosangu inzi kem yo. Yo aɗe vojyɔ nzu nɔ ɓori ne. **34**Yo nzile te: Ha! Nga ɗi ya nda dana zige nąa wa? Zezu nɔ kem ɓe ɓori nɔ Nazaret? Yi ɗe a sila kem ze wa? M’geri ki ko. Yi nɔ Nzaa ratata na Nuɓa.

35Kuvu Zezu ndanga yo nzile te: Utu tari nąa ku teki zagu kem davla nama. Nzile tura ma sungua ine yo ngara dana dege ndanyi kuvu teki zagu kem yo. Nzili tura ma taɗe yo ngakasu gunu.

36Dege ndanyi ɓeli ne kuvu nzə nzili nąa vojyɔ te: Vojyɔ ɗi ka ya va nen ma? Yo ada nzu yo nzili zosanguge ke nzu de konyɔ ɓe make togɔ ne vu yoge teki zagu. **37**Ri yo damu zongara nage ma ndanyi.

Zezu ajya vaka de metige
(Matiyo 8:14-17, Mark 1:29-34)

38Lomaku Zezu teki zagu kemkuzi kunana na Zuifge ma, yo a anza kuzi na Simǫ. Kaa Simǫ nɔ niye nzə taɗe meti korkuma nɔ ɓori. Yoge zijyi Zezu ku te ɗajya yo tu. **39**Yo namba kuvu ndanga meti ma vu meti korkuma ma inya niye ma. Yo ɓi taru tazini ma

4:25 Zak 5:17, 18; Tee 11:6
4:26 Mat 11:21
4:29 Kul 7:58; Ebr 13:12
4:31 Mat 4:13
4:32 Mat 7:28, 29
4:34 Mat 8:29; Mar 1:24; Zak 2:19
4:35 Mat 8:26; Luk 8:24
4:36 Mat 7:28, 29; 10:1
4:37 Mat 9:26

ɗi kuvu umbaʼn miri taɗe kula kada nige.

40 Lomaku kaza nzʼiso ko ma, dege ɗiiʼn de metige ndanyi nɔ ku meti nɔ kalakala nzə taɗe yoge ma bal Zezu. Unda zi yo zoge ɗoyi ɗoyi kuvu yo ajya yoge. **41** Dege yaa ndanyi dana nige ma nzili turage teki zagu kemge. Yoge nzili nzu nɔ ɓoriʼn te: Yi Mesi*, Ngon na Nuɓa! Zezu ndere zoge. Yo ogɔ yoge kugua vojyɔ zagu, a yoge geri ku te yo Mesi ma.

42 Lomaku lo nzə nduga mavu, yo teki aɓe dana kuuvu ɗa. Vaka dege uli yo a teki bal yo. Yoge ndigi kogɔ zo yo ku te aɓe lo gunu. **43** Vu yo nzile yoge te: Taɗe ku mʼozo Vojyɔ nɔ Kii na kem ɓe Nuɓa kem ɓe ɓori nǫge zini. A nga nama ya Nuɓa ulaʼn ma ma. **44** Yo ozo vojyɔ kemkuzi kunana na Zuifge zongara nɔ Galile.

Zezu ɓɔro takite de ndazə ngage

(Matiyo 4:18-22, Mark 1:16-20)

5 Kaz nǫ vu Zezu ɗa kazu mane danga nɔ Zenezaret. Vaka dege kunina ndaki gidi yo tutu a koo vojyɔ Nuɓa. **2** Yo aku topoge ziyo inzi kazu mane danga ma. De kula kanzege ziti zagu kem nige a kibo kam daɓirege. **3** Zezu nosi kem topo nǫ ɗoyi vu topo ma na Simǫ. Zezu nde yo te sungua topo ma kuɗaʼn finyi ta dingiri ma ɗa. Yo inzi kem topo ma kuvu nzə ndaza nga vaka dege make.

4 Lomaku yo aɗe vojyɔ tako mavu, yo nzile Simǫ ke te: Aɓeʼn topo zo ɓulu ma ɗa. Taɓu daɓire na yi ge tutu ku ulaʼn kanzege.

5 Simǫ nzile yo te: Kuɓaka, zʼtaɗe kula ndori lo nduga ne, zʼukua nga gunu. Vavu, mʼtaɓu man daɓire ma nzaku yi nzileʼn make.

6 Lomaku yoge taɓi daɓire mavu, yoge sayi kanzege yaa ndanyi vu daɓire ma nzə riya zagu. **7** Yoge adi vojyɔ zige ne ɓiya nige make ku inzi kem topo nǫ ma ku te ɗajyi negi tu. Yoge ɗii kuvu sayi kanzege ɗoso topoge ma zi ziyoge ne ku nzʼuli kanza mane.

8 Lomaku Simǫ Piyer aku va mavu, yo iso ngara nza Zezu, nzile te: Vuraɓe, anya zagu kot ma, a ma de taɗe kasu. **9** Yo nzile va a ɓiya nige ma ndanyi ku ɗayi se ma muru unda ngaluge a vaka kanzege maku yoge uki ma. **10** Ngon Zebede ge, Zaki, yog Zaą ne yoge de kula kanzege

4:40 Mar 5:23; Mat 4:23
4:41 Mat 4:3; 8:4
4:43 Mat 3:2
4:44 Mat 4:23
5:1 Mar 4:14; Ebr 4:12
5:3 Mat 13:2
5:5 Luk 8:24, 45; Zaa 21:3,6
5:6 Zaa 21:11
5:10 Mat 14:27

nza Simǫ make, muru unda ngaluge zini.

Zezu nzile Simǫ ke te: Nạ, nzə ku ɓele gunu. Yi ula man dege jyagmasini. **11** Yoge teli'n topo na nige ɗii'n takaa. Yoge inyi ngage ndanyi kuvu uni gidi Zezu.

Zezu ajya de zaa

(Matiyo 8:2-4, Mark 1:40-45)

12 Zezu inzi kem ɓe ɓori nǫ vu de zaa nǫ inzi kem ɓe ma. Lomaku yo aku Zezu mavu, yo iso kuvu ugua kamɗana yo ngara. Ukua naka nza yo nzile te: Vuraɓe, kaznaku yi ndigi ve vu, taɗe korɔ ma ku iikuɗa.

13 Zezu sura zi yo, odo'n yo vu nzile te: M'ndigi ve, kori ii na kuɗa. Tazini ma ɗivu zaa ma inya'n yo. **14** Zezu ojyo yo te: Nạ, nzə ku nzile vojyɔ nga nama de ke gunu. Na, aɓe a ozo kori de retizo ke. Ada ngaretizo maku Moyizi unu nzu yo a ni a kiikuɗa kori ma ɓavu nda yoge nga kumanazu ne.

15 Ri keni na Zezu damu loge ka kite, ka kite ɗi. Vaka dege yaa kunina a koo yo, a ku yo ajya de metige. **16** Vu Zezu ozi korɔ yo kaga dana kuuvu ɗa a zijyɔ Nuɓa.

5:11 Mat 4:19
5:12 Mat 8:2
5:14 Mat 8:4
5:15 Mat 9:26
5:17 Mat 15:1; Mar 5:30

Zezu ajya de niyi

(Matiyo 9:1-8, Mark 2:1-12)

17 Kaz nǫ ɗoyi vu Zezu nzə ndaza nga dege ke. Farizinyege* yog de nenge maku nzə ndaza dege nzuvojyɔ ma, inzi sini kot Zezu. Yoge ɓii kem ngon ɓege ndanyi nɔ zongara nɔ Galile, nɔ Zude tiɓo'n ɓe ɓori nɔ Zeruzalem ya ɗii ne. Togɔ na Vuraɓe inzi sini ya yo nz'ajya'n de metige. **18** Aku, dege iti de niyi zo ngesi. Yoge nz'uli lo kanza'n yo kuzi a kunda yo ɗana Zezu. **19** Vu yoge aki kamkajya kanza'n yo gunu a vaka dege ma. Vavu yoge nosi zo kuzi. Lomaku yoge nviti kamka zo kuzi ma, yoge uli de meti ma tutu ziti'n yo dana dege ma undi'n ɗana Zezu.

20 Lomaku yo aku kunda kem zoni na nige mavu, yo nzile de meti make te: Davla, naki ki zo taɗe kasu na yi ge ko.

21 Kuvu de* ɓala nzuvojyɔge yog Farizinyege* umbi miri nyuru. Yoge nzili te: De nen ma nạ ka ya nzə najya Nuɓa va? Nạ ya nzə naka taɗe kasuge wa? De ni ya Nuɓa kala'n ɗi, gunu ka?

22 Zezu geri kam nyuru na nige ma ko. Yo nzile te: Haɗi

ya sege nzə nyuri va kem se wa? **23**Nǫ nanga ɗa ya togo yaa a nzile ku te: Naki ki zo taɗe kasu na yi ge ko, gunu vu a nzile te: Ɓi taru ku nzee? **24**Na, ma m'ndigi ku sege geri ku Ngon De inzi'n togɔ zongara a naka taɗe kasuge. Yo nzile vojyɔ de niyi ma ke te: M'nzile ki, ɓi taru, unu ngesi na yi ku aɓe kuzi na yi. **25**Yo ɓi ɗanage tazini ma ɗi. Yo unu ngesi maku yo ndaa zoni ma. Yo aɓe kuzi na yo kuvu yo unu kaɗe tara ada Nuɓa ke. **26**Muru unda ngaluge, yoge uni kaɗe tara adi Nuɓa ke kuvu ɓele ɗoso kemge tutu. Yoge nzili te: Ze z'aku nga nɔ kunda ngalu dege yaa kazene ma.

Zezu ɓɔro Levi

(Matiyo 9:9-13, Mark 2:13-17)

27Gidi nga nama vu, Zezu teki ne. Yo aku de taka lambu nǫ ri yo Levi inzi kuzi maku dege nz'ubi lambu tutu ma. Zezu nzile yo te: Unu gidi ma. **28**Yo ɓi taru, inya ngage ndanyi kuvu yo unu gidi Zezu.

29Levi taɗe vaka nɔ ɓori a na Zezu kemkuzi na yo. Vaka de taka lambuge yog de nǫ nyarage inzi se ta dava kusa nga ma. **30**De* ɓala nzuvojyɔge yog Farizinyege* nzə nyuri kot de ndazə nga na yo ge ma nzili te: Haɗi ya sege nz'usi'n nga vu te nz'ungi'n nga sege de taka lambuge yog de taɗe kasuge wa?

31Zezu nzile yoge te: De nenge maku meti taɗe yoge gunu ma ndigi de damu meti gunu. De metige ya ndigi yo. **32**Ma m'iɗe a ɓɔro de zosuruge gunu, na a de taɗe kasuge ku inyi kalve na nige nɔ kitege zagu.

Dege zijyi vojyɔ nɔ zo kinya kusa Zezu ke

(Matiyo 9:14-17, Mark 2:18-22)

33Yoge zijyi vojyɔ Zezu ke te: Haɗi ya de ndazə nga na Zaa̲ge tiɓo'n na Farizinyege* nz'inyi kusa kamkonɔ ku nzə zijyi'n Nuɓa, vu de ndazə nga na yi ge nz'usi nga ku te nz'ungi nga ɗanage'n ɗi wa?

34Sege asi taɗe a ku ɓiyakuɗa ngaɓa niye inya kusa koɗa lomaku yo inzi'n danage ma, gunu ka? **35**Na, ndorge ogi kiɗe ku aɗi man ngaɓa niye ma zagu zige. Kuvu yoge inyi man kem ndor nage ma.

36Yo nzile yoge vojyɔ nǫ zori ne te: De ase kine ta lamu jya kamka ruba nɔ kɔnɔ gunu. Gunu vu teli man ta lamu jya ma vu ta lamu jya ma asi

5:24 Mat 8:20
5:26 Mat 9:8
5:27 Mat 4:19
5:28 Mat 4:19
5:30 Kul 23:9; Mat 9:11
5:32 Zaa 3:17
5:33 Zaa 1:35
5:34 Zaa 3:29
5:35 Zaa 16:5-7

man nąa yog ruba nɔ kɔnɔ'n ma gunu. **37**De ase todĭ ɓuru nɔ jya kem guru nɔ kɔnɔge gunu. Gunu vu ɓuru nɔ jya ma nyila man guruge ma, vu ɓuru nopɔ man ngara kuvu guruge ma semi man. **38**Na, dege nzə todĭ ɓuru nɔ jya kem guru nɔ jyage kuvu nzə ngami'n zi ziyoge ne. **39**De nen maku nz'ungu ɓuru nɔ konɔ ma ndigi kungu nɔ jya ma gunu. Nza nama ke a ku nzə nzili te: Nǫ konɔ ma iive.

Kuɓaka ndor kaɗe kau

(Matiyo 12:1-8, Mark 2:23-28)

6 Ndor kaɗe kau nɔ kem ziyo nzoyi mavu, Zezu unda teki kem mege tenyi. De ndazə nga na yo ge nzə zayi zo tenyige ma. Yoge nzə riki a kaɗe kamtenyige ma. Kuvu yoge usi ne. **2**Farizinyege* nǫge nzili yoge te: Haɗi ya sege nzə tadĭ nga nen maku ogi taɗe ni zagu ndor kaɗe kau ma wa?

3Zezu nzile yoge te: Sege tazi nga maku Daviti taɗe lomaku ɓɔ taɗe yo yoge dege maku inzi se ma ve, gunu ka? **4**Yo anza kuzi Nuɓa vu a unu kura maku adi ɗana Nuɓa ma. Yo usa ne kuvu ada zini dege make ku inzi se ma. Adi ta ɗovo de retizoge ke ɗi a kusa ni ma. **5**Yo nzile yoge te: Ngon De ɗi ya ngiya Kuɓaka ndor kaɗe kau.

6Ndor kaɗe kau nǫ vu Zezu anza kuzi kunana na Zuifge kuvu nzə ndaza nga dege ke. Davla nǫ inzi tutu ma, vu zi yo ka vula niyi ve. **7**De* ɓala nzuvojyɔge yog Farizinyege* yoge undi kamuge zo Zezu a kaku ke te yo ajya man de ma ndor kaɗe kau ma wa, ɓavu te n'odĭ yo. **8**Vu Zezu geri kalve na nige ma ko. Yo nzile davla make ku zi yo niye ma te: Ɓi taru ku ɗa danage ma. Yo ɓi ɗa taru.

9 Zezu nzile yoge te: M'zijyɔ ta sege, adi ta ɗovo ndor kaɗe kau a taɗe'n kii wa a taɗe'n kasu wa, a kajya'n de wa a tale'n de wa?

10 Kamu Zezu damu zo dege ma ndanyi, kuvu yo nzile davla make te: Sura zi yi. Yo sura zi vu zi yo ma nda kiine nza nǫ make. **11**Kuvu wongɔ taɗe de* ɓala nzuvojyɔge yog Farizinyege* vu yoge nzə negi nąa ve a geri nga nen maku nda a ku yoge tadĭ Zezu ke ma.

6:2 Mat 12:2
6:5 Mat 8:20
6:7 Mat 12:10
6:8 Mat 9:4
6:11 Zaa 5:18

De ndazə ngage zog ɓu zo ziyo

(Matiyo 10:1-4, Mark 3:13-19)

12Kem ndor na'n mavu, Zezu aɓe zo kongo ɗa a zijyɔ

Nuɓa. Yo nda lo nama a zijyɔ Nuɓa. **13**Ndikilo vu, yo ɓɔro de ndazə nga na yo ge kuvu yo suru nǫge zog ɓu zo ziyo danage. Yo unda ri zoge te ngonkulage. **14**Yo suru Simǫ maku nzə ɓɔri yo Piyer ma yog nonzɔ yo Andre ne, Zaki yog Zaą ne, Filipi yog Bartelemi ne, **15**Matiyo, Tomas, Zaki ngon Alfe, Simǫ Zelot, **16**Zudə ngon Zaki tiɓo'n Zudas Iskariot maku tele de ɗaɓa yo ma.

Kaɗe tara nɔ kiige tiɓo'n tinege

17Yo ziti se ngara kuvu a ɗa lo nǫ gidi ni ase nąa vu ɓi taru. Vaka de ndazə nga na yo ge inzi lo nama yog vaka dege nɔ ku ɓii zongara nɔ Zude ndanyi, kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem, kem ɓe ɓorige kazu mane ndete zongara nɔ Tir tiɓo'n Sidǫ. Yoge ɗii a koo yo a ku yo ajya meti na nige. **18**Yo ajya de nenge maku nzili kasuge teli zoge ma. **19**Vaka dege ma ndanyi nz'uli a ku odi korɔ yo a togɔ maku teki bal yo ku ajya yoge ndanyi ma.

20Zezu aku de ndazə nga na yo ge vu nzile te:

Sege de naguge ma, kornyele nda a na se, a kem ɓe na Nuɓa a nda na se.

6:13 Mar 6:30
6:15 Mat 9:9
6:17 Mat 4:25; 11:4; Mar 3:7,8
6:19 Mat 9:20; Mar 5:30
6:20 Mat 25:34
6:21 Mat 5:4,6; Tee 7:17
6:22 Zaa 9:22; 15:21
6:23 Mat 5:12
6:24 Zak 5:1
6:26 Mat 7:15

21Sege maku ɓɔ taɗe sege lova ma, kornyele nda a na se, a Nuɓa taɗe man ɓavu sege ɗuyi man.

Sege maku nzə nǫoyi lova ma, kornyele nda a na se, a sege tibi man.

22Sege maku dege nzə suɓi sege ma yoge ɗiki man sege najyi man sege,

egi man ri se zagu nza ngakasu make a ri Ngon De ma, kornyele nda a na se.

23Sege taɗi kornyele nɔ ɓori ndor na'n ma ali taru kornyelege.

Aki, sege envi man kuba nɔ ɓori zora a kavla nige taɗi de kozo nzu Nuɓa ge va nza nama ke.

24Korkonyɔ nda a na se sege de kenve ngage, a sege envi nga kii na se ge ko.

25Korkonyɔ nda a na de kem ɗuge, a ku ɓɔ taɗe man sege.

Korkonyɔ nda a na se maku nzə tibi lova ma, a ku sege noǫyi man korɔ se, sege osi man kaa.

26Korkonyɔ nda a na se maku dege nz'aɗi vojyɔ na se kii'n ma,

a kavla nige taɗi va de kozo nzu nɔ zasorige ke.

Taari zanga se ge
(Matiyo 5:43-48)

27 Na, m'nzile sege maku nz'ooyi vojyɔ nen ma: Taari zanga se ge. Tadi kii dege make ku nzə suɓi sege ma. **28** Adi tara nɔ kii zo dege maku tini zo se ma. Zijyi Nuɓa a na dege maku nzə tadi sege ngakonyɔge ma. **29** De unda kot kami vu, tele kanọ adə yo di. De nen maku adɛ ruba talka na yi vu, adə yo zo ruba na yi tutu, ogɔ yo gunu. **30** Dege ma ndanyi ku nzə ndi nga zi yi ma, adə yoge. Kaznaku de taka nga na yi nọ vu, na nzə ku zijyɔ a ni gunu. **31** Nga nen maku sege ndigi a ku dege tadi a na se mavu sege tadi zini nọ dege ke.

32 Kaznaku sege taari dege maku taari sege ma divu, kuba di ya sege envi man wa? De tadɛ kasuge zini taari dege maku taari yoge ma. **33** Kaznaku sege nzə tadi kii dege make ku tadi sege kii ma di vu, kuba di ya sege envi man wa? De tadɛ kasuge zini nzə tadi va. **34** Kaznaku sege nz'adi ngage de nenge make di ku uɓi kamu tel ni kada se ma di vu, kuba di ya sege envi man wa? De tadɛ kasuge zini nz'adi ngage de tadɛ kasuge ke ɓavu a tel kenve'n ngage maku dege ndii zige ma. **35** Na, sege taari zanga sege ku sege tadi kiige. Undi kem se zo tel kenve nga nenge maku dege ndii zi se ma gunu. Sege envi man kuba nɔ ɓɔri ku sege teli man ngonge nɔ Taru Kudɛ'n Ɗa, na, iikudɛ yaa a na de anzə geri ngage yog de kundakasuge. **36** Tadi kemkii va nza Vura se tadɛ'n kemkii make.

6:27 Mat 5:44; Rom 12:20
6:28 Mat 5:44
6:31 Mat 7:12
6:32 Mat 5:46
6:34 Mat 5:42
6:35 Rom 8:14; Mar 5:7
6:36 Zak 2:13; Mat 5:48; Rom 8:15; Efɛ 4:6; 1Pi 1:17; 1Za 1:3
6:37 Mat 7:1; 6:14
6:38 Mat 7:2
6:39 Mat 15:14
6:40 Zaa 13:16

Inyi nạ nzə ku teki vojyɔ zo dege gunu

37 Teki vojyɔ zo dege gunu, tigi ku teki vojyɔ zo se tigo. Uki dege kanga gunu, tigi ku uki sege kanga tigo. Naki dege vu dege naki man sege. **38** Adi ngage ku adi man sege ngakozo nga nɔ kii zi se, lo uɓa man tir, tir, kiri man, kuvu sila man mənɔ. Ozi man sege ngakozo nga na'n maku sege nz'ozi'n nga dege ke ma.

39 Yo nzile yoge vojyɔ nọ ɗoyi zori ne te: De kamndoko ase kukua ta bara de kamndoko nọ ke vuka wa? Yoge isi man zi ziyoge'n goto gunu wa? **40** De ndazə nga ɓori danga de nen maku nzə ndaza yo nga ma gunu. Na, de nen maku geri nga yaa vu inzi nza de make ku nzə ndaza yo nga make.

41 Hadĩ ya yi nz'aku ngeli maku nda kamu nonzi ma, kuvu kemi ozo ki zo dravo kuzi maku nda kami ma gunu ma wa? **42** Nzə ta'n nange ya nzə nzile'n nonzi make ize te: Nonzɔ adə m'unu ngeli zagu kami ma wa? Yi aku kaga ɓori maku nda kami ma gunu wa? De tura ta kamu dege, adɛ̃ kaga ɓori maku nda kami kite zagu ɓa. Kuvu yi aku man lo kiine a kadɛ̃'n ngeli ma zagu kamu nonzi ma.

Kaga tiɓo'n kanu nige

43 Kaga nɔ kii ase kanu kamu nɔ kasu gunu. Kaga nɔ kasu anu ta kamu nɔ kii gunu. **44** Dege nzə geri kagage ɗoyi ɗoyi a kanu nige. Dege nzə teki kanu mbatisage kaga modɔ vu wa? Dege nzə teki kanu fofofirege kaga ngara vu wa? **45** De nɔ kii nzə teki'n nga kiige nɔ nga ngamu nga kiige nɔ kem yo kaga. De nɔ kasu nzə teki'n ngakasuge nɔ lo ngamu kasu nɔ kem yo kaga. Ta de nzə nzile vojyɔ nga nen maku ɗoso kem de tutu ma.

De kamkajya tiɓo'n de vonvo

(Matiyo 7:24-27)

46 Hadĩ ya sege nzə ɓɔri sege te: Vuraɓe, Vuraɓe. Vu sege tadĩ ngage maku nzə nzile sege vojyɔ ni ma gunu ma wa? **47** De nen maku dɛ̃ bal ma, ku wo vojyɔ na m'ge, ku yo tadɛ̃ nga ni ge vu, m'ozo man sege ke yo titi de dĩ wa? **48** Yo titi de kɔyi kuzi ma. Yo odĩ goto koli'n kuvu unda ngira kuzi ma zo koso. Lomaku mane vaa ula taka lo mavu, manege nopɔ togo'n vivi kuzi ma. Yoge asi yokɔ kuzi ma gunu, a undi ngira ni zo koso. **49** De nen maku wo vojyɔ na m'ge, ku yo tadɛ̃ nga nige gunu vu, titi de nen maku ɔyi kuzi kamngara nyara anzə ngira ni'n make. Lomaku mane ula nza kuzi mavu, iso zagu. Kuzi nama tuzu sukusuku zagu.

6:44 Mat 12:33
6:45 Mat 12:34, 35; Mar 7:20
6:46 Zaa 13:13; Mat 7:21

Kunda kem zoni na de ɓori na de kuɗu ɗɔɔge nɔ ku unu zo de kuɗu ɗɔɔge kamde ɗoyi

(Matiyo 8:5-13)

7 Lomaku Zezu ozo vojyɔ ndanyi vaka dege ke tako mavu, yo aɓe kem ɓe ɓori nɔ Kapernaum. **2** De ɓori na de kuɗu ɗɔɔge nɔ Rom nɔ ku unu zo de kuɗu ɗɔɔge kamde ɗoyi, ɓeri na yo nzə tadɛ̃ meti, yo ogɔ sini a kua ko. Ta kamu yo vu ɓeri nama gata ni ɓori yaa. **3** Lomaku yo wo vojyɔ na Zezu mavu, yo ula

6:47 Zak 1:22-25
7:1 Mat 7:28

desumale Zuifge bal Zezu. Yoge ndii yo a kiɗe a ku ajya ɓeri na yo ma. **4**Lomaku yoge aɓi a teki bal Zezu ma, uki naka nza yo ɓori'n nzili te: De ɓori na de kuɗu ɗɔɔge ma ase ve ku yi ndigi yo zo ni. **5**Yo taara mot kaa zige tiɓo'n korɔ yo ngiya, ɔyi kuzi kunana ada ze. **6**Kuvu aɓi yog Zezu ge.

Lomaku Zezu teki ndete kuzi mavu, de ɓori na kuɗu ɗɔɔge ma ula ɓiyaɓara nige a ku a nzili yo te: Vuraɓe, m'ndigi vu yi ase kanza mot kuzi na ma gunu. **7**Ma m'aku korɔ ma vu m'ase kaɓe bali gunu. Na, yi nzile vojyɔ tari'n ɗi ku ajya man ɓeri na m'ma vuka. **8**Ma zini m'inzi mot nzu de konyɔ ɓege ku de kuɗu ɗɔɔ na m'ge inzi mot nzu ma. M'nzile nǫ ke m'ize te: Aɓe! Vu yo aɓe ne. M'nzile nɔ nǫ ke m'ize te: De ta! Vu yo ɗe ne. M'nzile ɓeri na m'ke m'ize te: Taɗe nga nen ma! Vu yo taɗe ne.

9Lomaku Zezu wo vojyɔ nage mavu, muru unda ngalu yo. Yo tele kamu ka bal vaka dege maku nz'uni gidi yo ma. Yo nzile te: M'nzile sege, dana de nɔ Izrayelge ma, m'aku ta kunda kem zoni nɔ ɓori nen ma ta gunu. **10**Dege maku de ɓori na de kuɗu ɗɔɔge nɔ ku unu zo de kuɗu ɗɔɔge kamde ɗoyi ula yoge ma teli aɓi kemkuzi mavu, yoge aki ɓeri maku nzə taɗe meti ma inzi kortogo ne.

Zezu turu ngon na niye kua nǫ dana de kuage

11Ase kuli gidi ni vu, Zezu aɓe kem ɓe ɓori nene maku nzə ɓɔri Nayin ma. Vaka de ndazə nga na yo ge yog vaka dege yaa dani yo. **12**Lomaku yo aɓe ndete ne ta ɗovo ɓe ɓori ma, dege iti nunu de nz'aɓi'n tuvu. Ngon davla kamko ɗoyi ɗeki ɗi zi kɔ yo vu yo niye kua. Vaka dege yaa nɔ kem ɓe ɓori ma nzə dani yo. **13**Lomaku Vuraɓe aku yo mavu, yo aku kamkal niye ma vu nzile yo te: Nǫ nzə ku nǫo gunu.

14Yo aɓe ndete ne kuvu a odo ta rongɔ kua ma. De kito nunuge ma ɗayi ne. Kuvu Zezu nzile te: Zabra, m'nzile ki, ɓi taru.

15Vu de kua ma ɓi taru kuvu umbamiri kugua vojyɔ. Zezu ada yo kɔ yo ke.

16Bele taɗe yoge ndanyi. Yoge uni kaɗe tara adi Nuɓa ke nzili te: De kozo nzu Nuɓa nɔ

7:13 Zaa 11:2
7:14 Mat 9:25; Mar 1:31; Zaa 11:43; Kul 9:40
7:16 Mat 9:8; 21:11

ɓori teki yer dana ze. Nuɓa ɗee kaku vaka de na yo ge. **17**Dege nzili vojyɔ nga maku Zezu taɗe ma damu zongara nɔ Zude ndanyi tiɓo'n ɓege ma ndanyi ku ndaki gidi yo tutu ma.

Zezu nz'aɗe vojyɔ na Zaą Baptis
(Matiyo 11:2-19)

18De ndazə nga na Zaą ge nzili yo vojyɔ nga nage ma ndanyi. **19**Kuvu Zaą ɓɔro de ndazə nga na yo ge zog ziyo ula yoge bal Zezu. Yoge zijyi yo vojyɔ nzili te: Yi ma ya de nen maku nz'iɗe ma wa, ke z'aku ta ta nǫ de wa?

20Lomaku dege ma aɓi bal Zezu ma, yoge nzili te: Zaą Baptis ula ze bali. Yo zijyɔ vojyɔ te: Yi ma ya nz'iɗe nen ma wa, z'aku ta ta nǫ de wa?

21Kem nzakaza na'n ma ɗi vu, Zezu ajya vaka de metige, de niyige yog dege maku nzili kasuge inzi kemge ma. Yo taɗe ɓavu de kamndokoge yaa aki lo. **22**Zezu taka tele vojyɔ nzile yoge te: Nga nen maku sege woyi ne ku sege aki, aɓi a nzili vojyɔ ni Zaą Baptis ke. De kamndokoge nz'aki lo, de niyige nzə nzi ne. M'taɗe ɓavu korɔ de zaage iikuɗa, de nvi ɓoɗɔge nz'oyi lo. De kuage turi ne, dege nz'ozi Vojyɔ nɔ Kii de naguge ke. **23**Kornyele nda a na de nen maku iso kem taɗe kasu gunu a na ma a kemtogo na yo ma.

24Lomaku ngonkula na Zaą ge deri ma, Zezu umbamiri nzile vojyɔ na Zaą vaka dege make te: Nga ɗi ya sege aɓi kaku ni dana kuuvu ma wa? Sege aki tuwa maku nyele nzə vivi yo ka nene, ka nene ma ve? **25**Nga ɗi ya sege aɓi kaku ni ma? Sege aki ɗavla maku ula ruba kiiɓada ma ve? Aki, dege maku uli ruba kiiɓadage ku inzi lo kiiɓada ma inzi kemkuzi na ngarege. **26**Na, ngaɗi ya sege aɓi kaku ni wa? De kozo nzu Nuɓa wa? Kine, m'nzile sege, yo ɓori yaa danga de kozo nzu Nuɓa. **27**A yo ma ya ku ɓali vojyɔ na yo te:

Aku, m'ula'n ngonkula na ma ɗani. Yo tamu man ɗovo ɗani. *(Malasi 3:1)*

28M'nzile sege, dana dege maku niyege ojyi yoge ma de kozo nzu Nuɓa nɔ ɓori yaa danga Zaą Baptis tigo. Na de nen maku saku yaa kem ɓe na Nuɓa ma ɓori danga yo.

29Dege ndanyi yog de taka lambuge maku Zaą Baptis ula yoge mane ma woyi vojyɔ mavu nzili te: Nuɓa ma yo de

7:17 Mat 9:26
7:18 Mat 3:1
7:21 Mat 4:23
7:26 Mat 11:9
7:27 Mat 11:10; Mar 1:2
7:28 Mat 3:2
7:29 Mat 21:32; Mar 1:5

zosuru. **30**Vu Farizinyege* yog de nazu dege kem nzuvojyɔge egi zagu te Zaą ula negi mane gunu. Yoge egi kojyo na Nuɓa zagu a na nige.

31De ɗi ya nzə m'ozo'n ngon jyage wa? Yoge titi de ɗi wa? **32**Yoge titi ngonge maku inzi hala ɓarage ku nzə nzili nąa vojyɔ nzu nɔ ɓori'n make. Yoge nzə nzili te:

Ze z'too sege nvale kovɔ, vu sege ɔzi gunu.

Ze z'uɗu paa kukua ndɔ vu sege osikaa gunu.

33Zaą Baptis ɗe ne, vu yo usa nga gunu, ungu mane gunu. Sege nzili sege te: Nzili tura inzi kem yo. **34**Ngon De ɗe ne. Yo nz'usa nga, nz'ungu mane. Sege nzili sege te: Aki! De nen ma nz'aleve zo ngakusa ɗi, zo nga kungu ɗi. Yo ɓiyakuɗa de taka lambuge yog de taɗe kasuge. **35**Na, ngon geri ngage ndanyi ozi ku nga geri ma nga nɔ zosuru.

Niye ningi kuɓu nza Zezu

36Farizinye* nǫ ɓɔro Zezu a ku usi sini nga. Yo anza kuzi na Farizinye* mavu a inzi ta dava kusa nga. **37**Aku niye taɗe kasu inzi kem ɓe ɓori nama wo vu te Zezu nz'usa nga kemkuzi na Farizinye* ma. Yo ɗe'n gomo kuɓu katu nɔ nzaa. **38**Yo ɗa gidi Zezu, ka nza yo. Yo nzə noǫ kuvu umbamiri kibo nza yo kamu mane noǫ ne. Aɗe kamu noǫ yo ma vele ngaa yo ne, nzoɓu nza yo ge kuvu ningi kuɓu katu tutu.

39Lomaku Farizinye* maku ɓɔro Zezu ma aku nga nama vu, vojyɔ kem yo ɗa te: Kaznaku de nen ma de kozo nzu Nuɓa tigi ka vu, yo geri tigi ku te niye ɗi ya odo ne ma wa. Yo geri tigi ku te niye taɗe kasu.

40Zezu nzile yo te: Simǫ m'inzi'n vojyɔ a ku m'nzile ki.

Kuvu yo nzile te: De ndazə nga dege ke, aɗe vojyɔ.

41 Dege zog ziyo tuni kenve na davla nǫ. Guɗa zo nǫ de kenve deniye* kamde minyə zo nǫ wonyə ziyo zo ɓu. **42**Yoge zi ziyoge ne aki nga a kuba'n guɗa ma gunu. Kuɓaka kenve ma ege zijyɔ guɗage ma zagu. Nzile ta ma zi ziyoge ma nąa ya taara man yo yaa wa?

43Simǫ nzile te: Ka kem ma vu de nen maku kenve nɔ ɓori nda zo yo ku yo inya tiɗa ma.

Zezu nzili yo te: Yi teki vojyɔ ma bala.

44Kuvu Zezu tele korɔ yo bal niye ma vu nzile Simǫ ke

7:30 Mat 22:35

7:39 Mat 21:11

7:44 Zaa 13:4-14; 1Ti 5:10

te: Yi aku niye nen ma ve? Ma m'anza kemkuzi na yi. Yi ada ma mane a kibo'n nza ma gunu ma niye nen ma ibo nza ma kam mane nǫo yo ne kuvu adɛ̂ mane ma zagu vele nga yo ne. **45**Yi nzoɓu tar ma gunu. Niye nen ma, kanza ma kuzi kǫdɑ̂ ma inya ta nzoɓu nza ma gunu. **46**Yi ningi kuɓu zo ma gunu. Na, niye nen ma ningi kuɓu zo nza ma. **47**A ni ya m'nzile sege m'ize te: Nuɓa naka vaka tadɛ̂ kasu na yo ge, a yo taara de ma ya. De nen maku Nuɓa naka tadɛ̂ kasu na yo finyi dɪ̂ ma taara yo finyi dɪ̂.

48Zezu nzile niye make te: M'naka tadɛ̂ kasu na yi ge ko.

49Dege maku nz'usi se nga ma umbi miri nzile kem nige dɑ̂ te: De nen ma nǫ̱ ka ya nzə naka tadɛ̂ kasuge zini dɑ̂ wa?

50Zezu nzili niye make te: Kunda kem zoni na yi ajya ki ko. Aɓe na kortogo ne.

Vojyɔ zori na de kosi kiyo
(Matiyo 13:1-23, Mark 4:1-20)

8 Gidi ni vu Zezu aɓe kem ɓe ɓorige, kem ngon ɓe sakuge. Yo ozo vojyɔ kuvu ine nvere Vojyɔ nɔ Kii na Nuɓa. De ndazə nga nɔ ɓu zo ziyoge ma dani yo. **2**Niye nǫge zini dani yo. Zezu taka yoge zagu zi nzili kasuge, yo ajya meti na nige. Mari nɔ kem ɓe Magdala maku Zezu ɗiko nzili turage kalmbakadɛ̂ kem yo ma ogɔ dana niyege ma. **3**Zani, Suzani yog vaka niye nǫge ogi zini dana niyege maku nzə dani Zezu ma. Zani ma yo niye na Kuza, de ngamu kenve na Herod. Niye nage ma nzə tadɪ̂ nga nɔ kii na nige nz'adi yoge.

4Vaka dege yaa kunina kazu Zezu. Dege nɔ kem ɓe ɓorige ndanyi ya dɪ̂i ne. Yo adɛ̂ yoge vojyɔ zori ne. **5**Yo nzile te: De kosi nga teki nz'aɓe kosi kiyo na yo. Lomaku yo nz'osi mavu, nǫ̱ kamkiyo ma iso beri ɗovo. Dege tuɓi nza nige ne kuvu yelige nɔ taru uni usi ne. **6**Nɔ nǫ̱ iso zo woriokoso. Lomaku kiyo teki mavu, yo nzutu zagu a mane tigo lo nama. **7**Nɔ nǫ̱ teki iso dana modɔ̀ge. Modɔ̀ge teki vu anzi nǫ̱a nzar zoni. **8**Nɔ nǫ̱ teki iso zongara nɔ kii. Yo teki kuvu anu ne. Kanu ni ɗoyi anu kamu kamde ɗoyi.

Gidi vojyɔ nama ku yo nzile mavu, yo nzile nzu nɔ ɓori'n te: Tadɛ̂ ku de nen maku nvi yo ndatu a koo'n lo vu yo wo.

9De ndazə nga na yo ge zijyi yo te: Kamvojyɔ zori nama ya

7:45 Rom 16:16
7:48 Mat 9:2
7:50 Mat 9:22; Kul 15:33
8:1 Mat 4:23
8:2 Mat 27:55, 56
8:3 Mat 14:1
8:8 Mat 11:15

ɗi ka? **10**Kuvu Zezu nzile te:

Adi sege a geri'n vojyɔ nɔ lokuya nɔ kem ɓe na Nuɓa.

Na, nǫ dege ke vu, nz'adɗi yoge vojyɔ zori ne.

A ni ya ku, kaznaku yoge nz'aki lo vu, yoge aki nga gunu.

Kaznaku yoge nz'ooyi lo vu, yoge geri kam ni gunu.
(Izayi 6:9)

11 Aku kamvojyɔ zori ma ya nen ma. Kiyo ma ya vojyɔ na Nuɓa. **12**Kiyo nenge maku tisi beri ɗɔvo ma ya dege maku woyi vojyɔ ma. Kuvu de tura ɗe ɗe aɗe vojyɔ ma zagu kemege a kogɔ'n yoge lo taka keme zagu a kenve'n kajya na Nuɓa. **13**Kiyo nenge maku tisi zo woriokoso ma ya dege maku woyi vojyɔ mavu yoge taki kornyele'n ma. Vu de nage ma ngira nige tigo. Yoge taki kem ni a ndor yaa gunu. Kaznaku nga ndɔɔ ɗe vu yoge inyi kunda kem zoni tiɗa. **14**Kiyo nenge maku tisi dana modɔge ma ya dege maku woyi vojyɔ ma. Vu kalvege, ngakenvege tiɓo'n kornyele nɔ zongara nene ma utu zoge zagu ku ani kamu vu kanu nige ngoko gunu. **15**Kiyo nenge maku tisi zongara nɔ kii ma yo dege maku kemege nda zosuru ne, kii'n ma. Yoge woyi mavu, yoge uki togo ne kuvu ani kamu.

8:10 Mat 13:11
8:11 Ebr 4:12
8:13 Mat 11:6
8:14 Mat 19:23; 1Ti 6:9, 10,17

Dege nz'undi lamba zo divi
(Matiyo 5:15-16, Mark 4:21-23, Luku 11:33-36)

16 De nen maku inzi'n lamba vu, nz'unda feɗi tutu kuvu nz'unda'n zo divi, gunu ka? Yo deɓi kee zo ni gunu, yo unda mot dira gunu. **17**Ngage ma ndanyi ku de uya yoge ma, Nuɓa teki man kaga. Ngage ma ndanyi ku ndayi lokuya ma, teki man yoge lokare ku dege geri man mot ni. **18**Ngami ngage maku sege woyi ma kiine, a de nen maku nga na yo nda tutu ma, adi man yo nǫ zoni jyane. De nen maku nga na yo tigo ma, nga nen maku yo unda kem zoni a kenve ni mere ma taki man zagu zi yo.

8:16 Mat 5:15
8:17 Mat 10:26; Mar 4:22
8:18 Mat 25:29

Kɔ Zezu yog nonzɔ nige
(Matiyo 12:46-50, Mark 3:31-35)

19Kɔ Zezu yog nonzɔ nige ɗii ne. Yoge asi kaɓe ndete'n bal yo gunu a vaka dege ma. **20**Dege nzili yo te: Kɔ yi yog nonzige ɗayi kaga ma. Yoge ndigi kaki. **21**Vu Zezu nzile yoge te: Kɔ ma yog nonzɔ mage ya de nenge maku woyi vojyɔ na Nuɓa ku nzə taɗi nga ni ma.

8:20 Zaa 7:5
8:21 Zaa 14:21

Zezu ndanga nyele nɔ ɓori

(Matiyo 8:23-27, Mark 4:35-41)

22Kaz nọ vu, Zezu nosi kem topo. Inzi yog de ndazə nga na yoge vu nzile yoge te: Z'ali mane danga ma tuna kanọ. Kuvu yoge aɓi ne. **23**Lomaku yoge nz'ali mane mavu, Zezu nzə todɔ ve. Nyele nɔ ɓori ɓi zo mane danga ma. Mane ɗoso kem topo ma tutu ku yoge nz'uli lo a kua.

24Yoge aɓi bal Zezu, turi yo vu nzili te: Kuɓaka, Kuɓaka, z'uai man! Kuvu yo ɓi ne, ndanga nyelege tiɓo'n bangla manege ma. Nyelege ma teki ta kine, kuvu lo uza sir. **25**Vu yo nzile yoge te: Kunda kem zoni na se ya nanga ɗa?

Yoge ɓeli yaa ndanyi muru unda ngaluge kuvu yoge nzə nzili nạa vojyɔ te: De nen ma nạ ka ya nz'ada nzu yo nyelege ke tiɓo'n bangla manege vu yoge nz'woyi nzu yo wa?

Zezu ɗiko nzili turage zagu kem davla nọ

(Matiyo 8:28-34, Mark 5:1-20)

26Yoge teki zongara na dege nɔ Gadara maku nda ɗana zongara nɔ Galile ma. **27**Lomaku Zezu ziti zagu kem topo mavu, davla nọ inzi kem ɓe ɓori ma tine tar yo. Nzili turage inzi kem yo kọɗa. Yo ula ruba korɔ yo gunu. Yo nda kemkuzi gunu, nạ, yo inzi dana zokaɓuge ɗi. **28**Lomaku yo aku Zezu mavu, yo ugua kuu kuvu iso ngara ɗana yo. Yo nzili nzu nɔ ɓori'n te: Zezu, Ngon na Nuɓa nɔ Taru Kuɗa'n Ɗa, nga ɗi ya nda dana zi nạa wa? M'ukua naka nza yi nạ nzə ku tele kamu ma gunu. **29**Zezu ada nzu yo nzili tura make a teki zagu kem davla ma, a nzili ma nz'ukua yo kamkonɔ. Dege uzi yo kula minyage ne kuvu ini foro nza yo. Yo teki kulage ma kuvu nzili tura ma ɗiko yo aɓe'n dana kuuvuge.

30Zezu zijyɔ yo te: Ri yi ya ɗi?

Yo nzile te: Ri ma ya Leziọ. Yo nzile va a nzili turage yaa anzi kem yo. **31**Nzili kasu ma ukua naka nza Zezu te inya nạ kada nige ta ɗovo a kaɓe kamtulu gunu.

32Mot ɓundu vaɗuge yaa nz'usi nga zo kongo lo nama. Nzili turage ma uki naka nza yo ku te ada negi ta ɗovo ku te n'anzi kem vaɗuge ma. Kuvu yo ada yoge ta ɗovo. **33**Nzili turage

8:28 Mat 8:29; Mar 5:7
8:31 Tee 9:1, 2,11

ma teki zagu kem davla ma kuvu aɓi a anzi kem vaɗuge ma. Kuvu vaɗuge ma ɓii taru ɗa ngodege zo dingiri tisi kamu mane danga ma yoge uai ne.

34 Lomaku de kulu vaɗuge ma aki nga maku taɗe vaɗuge mavu, yoge ɓii anyi ne. Yoge nzili vojyɔ ni dege make ku inzi kem ɓe ɓorige ma, zo megege ma zini. **35** Yoge ɗii kaku nga maku taɗe nga ma. Yoge ɗii bal Zezu vu, yoge envi davla maku nzili turage teki zagu kem yo ma. Yo inzi ngara mot nza Zezu, ula ruba korɔ yo kiine. Kuvu ɓele taɗe yoge yaa ndanyi. **36** Dege maku aki nga ma nzili vojyɔ nga maku Zezu taɗe ɓavu ɗiko'n nzili turage zagu kem davla ma dege ke. **37** Vaka dege ma ndanyi ku inzi zongara nɔ Gadara ma ndi Zezu te deri kuɗa'n zagu kot nige, a ɓele nɔ ɓori maku ukua yoge ma. Zezu nosi kem topo vu tele ugua zo yo kaɓe.

38 Davla maku Zezu ɗiko nzili turage zagu kem yo ma zijyɔ Zezu ku te n'inzi sini. Vu Zezu ɗiko yo zagu. **39** Zezu nzile yo te: Tele aɓe kemkuzi na yi. Nzile vojyɔ ngage ma ndanyi ku Nuɓa taɗe a na yi ma. Yo aɓe kem ɓe ɓori ndanyi, ine nvere ngage ma ndanyi ku Zezu taɗe a na yo ma.

8:36 Mat 4:24
8:37 Kul 16:39

Zezu ajya niye meti masu kuvu turu ngon niye kamkua

(Matiyo 9:18-26, Mark 5:21-43)

40 Lomaku Zezu tele aɓe ma, vaka dege ma ndanyi ku nz'aki tara yo ma uki yo balge. **41** Aku davla nọ inzi nama ri yo ya Zairus. Yo ngare nɔ kemkuzi kunana na Zuifge. Yo iso nza Zezu ukua naka nza yo ku te aɓe bal ni. **42** Ngon yo nɔ niye kam kɔ ɗoyi ɗeki ɗi ɓal yo ɓu zo ziyo nz'ula lo a kua. Lomaku Zezu nz'aɓe ma, vaka dege nzə reni nạa kazu yo ndete ne.

43 Niye nọ inzi nama korɔ yo nz'onyɔ ve, meti masu taɗe yo kọɗa kem ɓal ɓu zo ziyo. Yo tuzu ngakenve na yo ge ndanyi bal de damu metige. De ɗoyi ase kajya yo gunu. **44** Yo aɓe ka gidi Zezu vu a odo ta ruba na yo. Tazini ma ɗivu masu ma teki ta nopɔ.

45 Zezu nzile te: Nạ ya odo ma wa?

Dege ndanyi negi ne te n'odi yo gunu. Piyer yog dege maku ɗayi se ma nzili te: Kuɓaka,

8:41 Mar 5:22
8:44 Mat 9:20

vaka dege nzə reni ki, nzə sungi ki. Hadi ya yi nzə nzile ize te nạ ya odo ma ma wa?

46 Vu Zezu nzile te: Nọ de odo ma ve, a ma m'geri ku togɔ ɗoyi teki zagu korɔ ma.

47 Niye ma geri ku yo ase kuya zo ni gunu. Ɓele tade yo kuvu yo ɗana Zezu. Yo nzile kamvojyɔ maku yo odo'n Zezu ma kaga ɗana vaka dege ndanyi. Yo nzile vojyɔ nga maku Zezu tade ɓavu ajya'n yo tazini ma. **48** Zezu nzile yo te: Ukua kori togo ne, ngon ma nɔ niye, kunda kem zoni na yi ajya ki ko, aɓe na kortogo ne.

49 Lomaku yo nzə vojyɔ ta va ma ɗivu, nọ de na ngare kuzi kunana na Zuifge ma ɗe ne. Yo nzile Zairus ke te: Ngoni nɔ niye ma ua ko. Nạ nzə k'ale kem de ndazə nga dege ke gunu.

50 Lomaku Zezu wo vojyɔ mavu, yo nzile Zairus ke te: Nạ nzə ku ɓele gunu. Taka kem ni ɗi ku Nuɓa ajya man ngoni ma.

51 Lomaku Zezu anza kuzi ma, yo ada ta ɗovo Piyer ke ɗi, Zaạ yog Zaki'n ɗi, vura ngon make yog kɔ ngon'n ma a kanza kuzi ma. **52** Dege ndanyi nz'osikaa, nzə nọoi korɔge a ngon niye ma. Vu Zezu nzile te: Nạ, nzə ku nọoi gunu. Ngon niye ma ua gunu, nạ yo nzə todɔ vuka.

53 Yoge nzə tibi yo vukadi, a yoge woyi vu te ngon ma ua ve. **54** Yo ɗiko yoge ndanyi kaga. Kuvu yo ukua zi ngon ma vu nzile yo nzu nɔ ɓori'n te: Ngono, ɓi taru. **55** Nzili korɔ yo tele ɗe ne, vu yo ɓi taru tazini ɗi. Zezu ada nzu ku te adi yo ngakusa. **56** Muru unda ngalu de kojyɔ nige. Zezu ojyo yoge te inyi nạ ku nzile vojyɔ nga maku tade nga ma de ke gunu.

8:46 Mat 14:36; Mar 3:10
8:48 Mat 9:22 Kul 15:33
8:51 Mat 4:21
8:52 Mat 9:24

Zezu ula de ndazə ngage zog ɓu zo ziyo

(Matiyo 10:1-42, Mark 6:7-13)

9 Zezu ɓɔro de nɔ ɓu zo ziyoge ma. Yo ada yoge togɔ, ada yoge konyɔ ɓe zo nzili turage ndanyi, a kajya de metige ndanyi. **2** Yo ula yoge a kozo vojyɔ kem ɓe na Nuɓa, a kajya'n de metige. **3** Yo nzile yoge te: Nạ nzə ka kunu nga ɗoyi zi se kaɓe'n mbaa gunu, uni goro gunu, ɓɔlo gunu, kura gunu, kenve gunu. Aɓi'n zo ruba ziyo gunu. **4** Kaznaku aɓi ku a anzi kemkuzi nọ ɗoyi vu, inzi tutu ɗi sinyi teki aɓi ne. **5** Kaznaku de ege kukua se bal yo vu, kaznaku nzə teki zagu

8:56 Mat 8:4
9:1 Mat 10:1; 4:23
9:2 Mat 3:2
9:5 Mat 10:14

kem ɓe ɓori nama vu, undi luru kem nza se. Nga nama nda nga kumanazu ne a na nige. **6**Yoge teki kuvu yoge aɓi kem ngon ɓege ndanyi. Yoge ozi Vojyɔ nɔ Kii, ajyi de metige bal loge.

7Ngare Herod wo vojyɔ ngage ma ndanyi ku Zezu nzə tadɛ̀ ma. Yo geri nga maku yo tadɛ̀'n man ma gunu, a nǫ dege nzili vu te Zaą turu dana de kuage. **8**Nǫ dege nzili te Eli teki yer. Nǫ dege nzili te de kozo nzu Nuɓa nǫ turu dana de kuage. **9**Herod nzile te: Ma m'ujya mindi Zaą ko. De nen ma ną ka ya nzə m'oo vojyɔ nɔ va nenge ma zo yo wa?

Zezu ada ngakusa dege ke zog dubu minyə

(Matiyo 14:13-21, Mark 6:30-44, Zaą 6:1-15)

10Lomaku ngonkulage ma teli ma, yoge nzili vojyɔ ngage maku yoge tadi ma ndanyi Zezu ke. Yo ukua yoge aɓe'n kaga dà dana kuuvu ndete ɓe ɓori maku nzə ɓɔri Betsaida ma. **11**Vaka dege yaa woyi vojyɔ ma vu yoge uni gidi yo. Ukua yoge bal yo kuvu adɛ̀ yoge vojyɔ kem ɓe na Nuɓa. Yo ajya de nenge maku ndigi kenve kortogo ma.

12Kaza nz'ula lo a kua ko. De ndazə nga nɔ ɓu zo ziyoge ma aɓi bal Zezu a nzili yo te: Inya vaka dege ma ɓavu yoge aɓi kem ngon ɓege, kem megege ma ndete'n maku yoge envi lo ndage tiɓo'n ngakusage. Lo nen ma z'dàyi dana kuuvu ka.

13Zezu nzile yoge te: Sege ngiya se adi yoge ngakusa.

Kuvu yoge nzili yo te: Ze z'inzi'n kurage minyə dì tiɓo'n kanzege ziyo. Tadɛ̀ ku z'aɓe z'a z'ndigo ngakusa a na vaka de nenge ma ndanyi. **14**Davlage ase de dubu minyə ya dàyi nama.

Zezu nzile de ndazə nga na yo ge ke te: Nzili yoge sege te inzi ngara ɓundu ne, dege wonyə ziyo zo ɓu, wonyə ziyo zo ɓu. **15**Yoge tadi ne kuvu dege ma ndanyi inzi ngara. **16**Zezu sa kura nɔ minyəge tiɓo'n kanze nɔ ziyoge ma. Unu kamu yo ka taru zora yo adɛ tara nɔ kii zoni. Yo za yoge kem nąa kuvu ada de ndazə nga na yo ge ke a kiyi vaka dege make. **17**Yoge ndanyi usi ne, kemege dùu ne. Dege kuni ndiki nige dòso gere ɓu zo ziyo.

Piyer geri vu Zezu ya Mesi

(Matiyo 16:13-20, Mark 8:27-30)

18Kaz nǫ vu, Zezu nzə zijyɔ Nuɓa kaga dà. Yo yoge de

9:7 Mat 14:1; 3:1
9:8 Mat 11:14; Zaa 1:21
9:10 Mar 6:30; Mat 11:21
9:11 Mat 3:2
9:16 Mat 14:19

ndazə nga na yo ge. Yo zijyɔ yoge vojyɔ te: Vaka dege ma nzə nzili te ma nạ wa?

19 Yoge nzili te: Nọ dege nzili te yi Zaạ Baptis, nọge nzili te yi Eli.

Nọ dege nzili te: Yi de kozo nzu Nuɓa nɔ ɗoyi nọ ku turu dana de kuage ma.

20 Yo zijyɔ yoge te: Nạ sege, sege nzili sege te ma nạ?

Piyer nzile te: Yi Mesi* na Nuɓa.

21 Kuvu Zezu mbenze yoge konyo'n te: Nạ nzə ku nzili de ke gunu. **22** Zezu nzile te: Taɗe vu korɔ Ngon De onyɔ man yo yaa zo ngage ku desumalege, de retizo nɔ ɓorige yog de* ɓala nzuvojyɔge egi yo zagu. Dege tali man yo, muta ndor mavu yo turu man dana de kuage.

23 Yo nzile dege ke ndanyi te: Kaznaku nọ de ndigi kunu gidi ma vu, yo ege korɔ na yo ngiya zagu. Taɗe ku yo unu kaga desi na yo kuvu unu gidi ma. **24** De nen maku ndigi kajya korɔ yo vu ugua man zoni mɔnɔ nạ, de nen maku ugua zo kajya na yo mɔnɔ a na m'ma, ajya man yo. **25** Kaznaku nọ de ugua zo korɔ yo mɔnɔ wala tuzu korɔ ngiya vu, ngaɗi ya yo nz'enve zongara ndanyi wa? **26** Kaznaku de nzə taɗe kamsa na ma, nzə taɗe kamsa vojyɔ na m'ge vu, Ngon De taɗe man kamsa na yo. Nda man va zini lomaku yo ɗe man kem kaɗe tara na yo tiɓo'n kaɗe tara na Vura tiɓo'n na ngonkula nɔ kiiɓadage. **27** M'nzile sege vojyɔ nɔ kii. De nọge inzi dana de nenge ma uai man gunu aku yoge aki kem ɓe na Nuɓa.

9:19 Mat 3:1
9:20 Zaa 1:49
9:21 Mar 8:30
9:22 Mat 8:20; 16:21; 27:1,2; Kul 2:23; Mat 16:21
9:23 Mat 10:38
9:24 Zaa 12:25
9:26 Mat 10:33; 2Ti 2:12; Mat 16:27
9:28 Mat 4:21
9:31 2Pi 1:15
9:32 Mat 26:43

Korɔ Zezu tele nọ jya

(Matiyo 17:1-13, Mark 9:2-9)

28 Ase ndor mbakaɗe gidi vojyɔ nage maku yo nzile mavu, Zezu unu Piyer, Zaạ yog Zaki ne. Yo nosi zo kongo a zijyɔ Nuɓa. **29** Lomaku yo nzə zijyɔ Nuɓa mavu, ta kamu yo tele nọ jya. Ruba na yo ge teli nɔ nzaa ratatage teli mamaka. **30** Kuvu nz'aɗi vojyɔ yog davlage zog ziyo. De nige ya Moyizi yog Eli ne. **31** Yoge teki yer dana kaɗe tara. Yoge nz'aɗi vojyɔ zo lo kua na Zezu maku nda man kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem ma. **32** Piyer yog dege maku inzi se ma toɗi zoge ukua ngara ko. Lomaku yoge turi mavu, yoge aki kaɗe tara na Zezu tiɓo'n de zo ziyoge maku ɗayi kazu yo ma. **33** Lomaku de zo ziyoge

ma nzə kiyi'n nạa yog Zezu ge mavu, Piyer nzile Zezu ke te: Kuɓaka, iiyaa a ku zege nz'inzi lo nene ma. Ze z'tugua ɓukuge muta, ɗoyi na yi, ɗoyi na Moyizi kuvu ɗoyi na Eli. Yo geri kamvojyɔ maku nzə nzile nama gunu.

34 Lomaku Piyer nzə vojyɔ va mavu, kili nzii ɗe utu utu zoge. Lomaku yoge anzi dana kili nzii mavu, ɓele taɗe yoge yaa ndanyi. **35** Nzu teki dana kili nzii ma nzile te: De nen ma Ngon nɔ ku m'taara yo, woyi yo. **36** Lomaku nzu ma aɗe vojyɔ ma tako mavu, Zezu ɗa kala'n ɗi. Yoge ugi vojyɔ gunu. Ngage maku yoge aki kem ndor na'n ma, yoge nzili vojyɔ ni de ke gunu.

Zezu ɗiko nzili tura zagu kem ngon davla

(Matiyo 17:14-23, Mark 9:14-29)

37 Ase kuli vu, lomaku yoge ziti zagu zo kongo mavu, vaka dege ɗii tine ta Zezu. **38** Aku, davla nọ dana vaka dege ma nzile nzu nɔ ɓori'n te: De ndazə nga dege ke, m'nde ki, aku ngon ma nɔ davla ma, a yo ngon ma nɔ kam kɔ ɗoyi ɗeki ɗi. **39** Aku, nzili kasu ukua yo. Tazini ma ɗivu ngon ma ugua kuu, kuvu kira yo togo ne. Fotforo nzə teki tar yo. Nzili kasu ma nzə nyeti yo kuvu inya yo korkonyɔge. **40** M'nde de ndazə nga na yi ge a ɗiko nzili kasu nama zagu vu yoge asi gunu.

41 Zezu nzile te: Sege mot ɓundu de kemtogoge, nz'aɓi bal loge ɗi. M'inzi dana se ndor nange wa? M'uza kem ma kazu se ɓala nenge wa? Ɗe'n ngoni ma tiyo.

42 Lomaku ngon ma ɗe ndete'n mavu, nzili tura ozi ine yo ngara kuvu kira yo konyɔ ne. Kuvu Zezu ndanga nzili nɔ nda nyeɗi ma. Yo ajya ngon ma kuvu ada yo vura ke. **43** Togo na Nuɓa unda yoge ndanyi. Nga maku Zezu taɗe ma unda ngaluge.

Kuvu Zezu vojyɔ kot de ndazə nga na yo ge. **44** Yo nzile yoge te: Undi nvi se zo vojyɔ nenge ma kiine, a dar ɗivu uli man Ngon De zi dege. **45** Vu yoge geri kamvojyɔ nama gunu. Nuɓa uya yoge kamvojyɔ ma zagu a ku yoge geri kamu ni gunu. Yoge ɓeli zijyɔ yo mot vojyɔ ma zagu.

Nạ, ya ɓori man yaa wa?

(Matiyo 18:1-9, Mark 9:33-39)

46 De ndazə ngage umbi miri negi nạa vojyɔ a geri'n

9:35 Mat 3:17
9:36 Mat 17:9
9:45 Mar 9:32

ke te nạ ya de nɔ ɓori dana nige wa? 47Zezu geri kalve maku nda kemge ma ve. Yo unu ngon saku nọ̄ ɗoyi unda kazu yo. 48Yo nzile yoge te: De nen maku ukua ngon nen ma bal yo zo ri ma'n vu, ukua ma. De nen maku ukua ma bal yo vu, ukua de nen maku ula ma ma. De nen maku saku yaa dana se ndanyi ma, yo ma ya ɓori yaa ma.

49Zaạ nzile te: Kuɓaka, ze z'aku de nọ̄ nzə ɗiko nzili turage zo ri yi ne. Vu z'ogɔ yo taɗe ni zagu a ku yo unu gidi zige gunu ma.

50Vu Zezu nzile yo te: Nạ nzə k'ogi yo lo taɗe ni gunu. De nen maku ege zege gunu ma, yo de na zige.

Dege nɔ Samari egi Zezu zagu

51Ndor nen maku Nuɓa aɗe man Zezu zagu zongara nene ma ndete ko. Kuvu Zezu unu nzu a kaɓe kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem. 52Yo ula ngonkulage kite ɗana yo. Yoge ɓii isi ɗovo aɓi a anzi kem ɓe nọ̄ zongara nɔ Samari a tamu loge ndanyi a na yo. 53Vu de nage ma uki yo balge gunu, a yo nz'aɓe ka Zeruzalem ɗa. 54Lomaku de ndazə nga na yo ge Zaki ge yog Zaạ ne aki va ma, yoge nzili te: Vuraɓe, yi ndigi ku z'taɗe ɗi wa? Yi ndigi ku z'nzile feɗi nɔ zora ke ku ziti zoge ku rugu yoge va nzaku Eli taɗe'n kite make wa? 55Vu Zezu tele kamu kuvu ndere zoge. Yo nzile yoge te: Sege geri man nzili kasu nen maku nda a na se ma gunu. 56Ngon De ɗe a tale dege gunu. Yo ɗe a kajya dege ka. Kuvu yoge aɓi kem ɓe nọ̄.

Kunu gidi Zezu togo yaa

(Matiyo 8:19-22)

57Lomaku yoge nz'aɓi zo ɗovo mavu, nọ̄ de nzile yo te: Vuraɓe, loge ma ndanyi ku aɓe man tutu ma, m'unu man gidi.

58Zezu nzile yo te: Mulage inzi'n goto na nige, yelige nɔ zora inzi'n kuzi na nige. Na, Ngon De inzi'n lo a kula zo yo tutu a kaɗe'n kau gunu.

59Yo nzile nọ̄ de ke te: Unu gidi ma!

Vu davla ma nzile yo te: Vuraɓe, adə ma ta ɗovo ku m'aɓe ma m'tuvu baa ɓa.

60Zezu nzile yo te: Inya de kuage ku tuvi nạa. Na yi vu, aɓe a ine nvere kem ɓe na Nuɓa.

61Nọ̄ de nzile te: Vuraɓe, m'unu man gidi. Nạ, adə ma ta ɗovo a ku m'aɓe ma m'taka

9:47 Mat 9:4
9:48 Mat 10:40; Mar 9:35
9:50 Mat 12:30
9:51 Mar 16:19
9:52 Mat 10:5
9:54 Mat 4:21
9:58 Mat 8:20
9:59 Mat 4:19
9:60 Mat 3:2

kaɓa de kemkuzi na m'ge ke ɓa.

62Zezu nzile yo te: De nen maku unda zi yo zo kake nzaka saage ku tele kamu yo ka zagu vu yo ase taɗe kula kem ɓe na Nuɓa gunu.

Zezu ula davlage zog wonyə muta zo ɓu

10 Gidi nga nama vu Vuraɓe unda de ndazə nga nǫge zog wonyə muta zo ɓu kuvu ula yoge ziyo, ziyo ɗana yo. Yo ula yoge kem ɓe nɔ ɓorige ndanyi tiɓo'n loge ndanyi ku yo ndigi kaɓe tutu ma. 2Yo nzile yoge te: Kiyo maku nda kem mege a kujya ma ɓori yaa, nạ, de taɗe kula nige vaki gunu. Zijyi kuɓaka kiyo maku ula'n de taɗe kulage ku ujyi kiyo na yo ma. 3Aɓi! Aku, m'ula sege va nza ngon vinya alusuge make dana sososge. 4Nạ nzə k'aɓi'n ɓɔlo kenve, wala ɓɔlo wala takra gunu. Nạ nzə ku taki de ɗovo gunu.

5Kaznaku aɓi ku a anzi kemkuzi nǫ vu, nzili kite sege te: Taɗe vu kortogo ɗe kemkuzi nene ma. 6Kaznaku de kortogo inzi keme vu, kortogo na se inzi kemkuzi nama. Gunu vu, kortogo na se tele ɗe bal se. 7Inzi kemkuzi nama. Usi ngage, ungi nga nenge maku nz'adi sege ma. Ase a ku de taɗe kula enve kuba na yo. Nạ nzə k'aɓi kemkuzi nǫge gunu.

8Kaznaku anzi kem ɓe ɓori vu dege uki man sege balge, usi nga nenge maku nz'adi sege ma. 9Ajyi de metige kuvu nzili yoge sege te: Kem ɓe na Nuɓa ndete sege ko. 10Kaznaku anzi kem ɓe ɓori nǫ ku uki sege balge gunu vu, aɓi kamkiyi ɗovoge. 11Nzili sege te: Z'unda man luru nɔ kem ɓe ɓori nen maku ɓi gidi nza ze ma kamu se. A ku sege geri nga nen ma: Kem ɓe na Nuɓa ndete sege ko. 12M'nzile sege, ndor teki vojyɔ vu, vojyɔ nɔ zo ɓe ɓori nama ɓori man yaa danga man na Sɔdɔm.

13Nga kamkala ɗe man zo yi, ɓe ɓori nɔ Korazị. Nga kamkala ɗe man zo yi, ɓe ɓori nɔ Betsaida! Kaznaku dege taɗi tigi nga nɔ yaage kem ɓe ɓori nɔ Tir tiɓo'n kem ɓe ɓori nɔ Sidǫ va nza taɗi bal se make tigi vu, de ɓe nige inyi tigi kalve na nige nɔ kite zagu kǫɗa ko. Yoge uli tigi ruba kuɗu, ku inzi tigi kamviti. 14Gunu vu, m'nzile sege: Ndor teki vojyɔ vu teki man vojyɔ zo se danga man na

10:1 Mar 6:7; Mat 10:1
10:2 Mat 9:37; Zaa 4:35
10:3 Mat 10:16
10:7 1Ti 5:18
10:8 1Ko 10:27
10:9 Mat 3:2
10:11 Mat 10:14
10:12 Mat 10:15; 11:24
10:13 Tee 11:3

Tir tiɓo'n Sidǫ. **15**Na yi, ɓe ɓori nɔ Kapernaum, osi man moti taru sinyi zora wa? Ǫ, ǫ, teli man ki ka ngara sinyi dana de kuage.

16De nen maku wo sege vu, wo ma. De nen maku ege sege vu ege ma. De nen maku ege ma vu, ege de maku ula ma ma.

17Lomaku de nɔ wonyə muta zo ɓuge ma teli kornyelege ma, yoge nzili te: Vuraɓe nzili turage zini woyi tar ze a ri na yi.

18 Zezu nzile yoge te: M'aku Ture* lo kiso va nza tele nzii nɔ zora make. **19**Aki, nzə m'ada sege togɔ a nzee zo ngakuage yog nyige. Togo na se danga togɔ na zanga se ge ndanyi. Nga nǫ tadɛ̀ man sege ngakonyɔ gunu. **20**Gunu vu, nạ nzə ku tadɨ kornyele a nzili kasuge maku nz'woyi tar se ma gunu. Sege tadɛ̀ kornyele vu a ri se maku ɓali kem Mbete zora ma ɓa.

21 Kem ndor na'n ma, Nzili Nzaa ɗoso kem Zezu tutu. Zezu nzile te: Vura ma, m'ndovu ki, Vuraɓe nɔ zora tiɓo'n nɔ zongara. M'ndovu ki a ngage maku uya zagu de kamkajyage ke yog de geri ngage, ku yi ozo ngonge ke ɗi. Kine, Vura, nda va ɓa a ku yi ngiyi ya ndigi ne.

10:15 Mat 4:13
10:16 Mat 10:40
10:17 Mar 16:17
10:18 Mat 4:10; Tee 9:1
10:19 Mar 16:18; Kul 28:3-5
10:20 Tee 20:12
10:21 1Ko 1:26-29
10:22 Mat 28:18; Zaa 1:28
10:24 1Pi 1:10-12
10:25 Mat 19:16
10:27 Mat 5:43

22Yo tele korɔ yo ka bal de ndazə nga ya yo ge vu nzile yoge te: Vura ma ula ngage ndanyi zi ma, Vura Ngon kala'n ɗi ya geri ku te Ngon na de ɗi wa. Ngon kala'n ɗi ya geri Vura yo tiɓo'n de nen maku Ngon ma ndigi kozo yo Vura ke ma. **23**Yo tele korɔ yo ka bal de ndazə nga na yo ge kalge'n ɗi te: Kornyele na kamu nenge maku nz'aki ngage maku sege nz'aki ma. **24**M'nzile sege, de kozo nzu Nuɓa ge yaa yog ngarege ndigi kaku ngage maku sege nz'aki ma, vu yoge aki gunu. Yoge ndigi koo ngage maku sege nz'ooyi ma, vu yoge woyi gunu.

Vojyɔ zori na davla nɔ kii nɔ Samari

25Aku de nazu dege kem nzuvojyɔ nǫ ɓii ne. Yo zijyɔ vojyɔ Zezu ke a ndɔɔ'n yo. Yo nzile te: De ndazə nga dege ke, ngadɨ ya m'tadɛ̀ ɓavu m'enve kajya nɔ zondorge zondorge wa?

26Kuvu Zezu nzile yo te: Ngadɨ ya dege ɓali kem mbete nzuvojyɔ ma wa? Yi tazu vojyɔ mavu, yi geri kam ni vu te ɗi?

27Yo nzile te:

Yi taara Vuraɓe Nuɓa na yi kemige ndanyi, nzili korige ndanyi,

togige ndanyi tiɓo'n kalve na yi ge ndanyi. *(Teltazu 6:5)* Ku yi taara de nen maku inzi koti sini ma va nza kori yi ngiyi make. *(Tamungage 19:18)*

28 Zezu nzile yo te: Yi taka tele vojyɔ nɔ kii. Taɗe va ku yi inzi man kamkaa ne.

29 Vu yo ndigi tele de zosuru, nzile Zezu ke te: De ɗi ya inzi sini kot ma wa?

30 Zezu nzile te: Davla nọ ɓi kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem nz'aɓe kem ɓori nɔ Zeriko. Yo iso kem zi de ɓogoge. Yoge taki ruba na yo ge kuvu undi yo konyɔ ne. Ogɔ sini a kua vu inyi yo tiɗa kuvu ugi zoge kaɓe. **31** Aku, de retizo nọ ɓi zini ɗovo nama. Lomaku yo aku davla mavu, yo unu beri ɗovo kanọ. **32** Nza nama ke vu, Levi nọ zini ɗe ɗovo nama. Lomaku yo ɗe mavu, yo aku de maku nyeti ma, vu yo unu beri ɗovo kanọ. **33** Davla nọ zongara nɔ Samari nz'aɓe mbaa a teki zo yo. Lomaku yo aku de nyeti mavu, yo aku kamkala yo. **34** Yo aɓe bal yo kuvu ibo ta diyoge ma. Yo ningi kuɓu tiɓo'n ɓuru fofofire tutu. Unu yo zo ngesnde na yo ngiya ito yo aɓe'n kuzi nda mbaage kuvu a damu yo.

35 Ase kuli, kite ɓa a kaɓe yo vu, de nɔ Samari ma unu kenve deniye* ziyo ada de ngamu kuzi nda mbaage make. Nzile yo te: Ngamu yo. Kenve nenge ma ndanyi ku nzə tuzu zoni yaa mavu tele ma vu, m'tele'n kenve na yi m'adə ki. **36** Kem kalve na yi vu, dana de zo muta nage ma, nạ ya taɗe davla maku iso kem zi de ɓogoge ma va nza de maku inzi kot yo sini make wa? **37** Yo nzile te: De nen maku taɗe kemkii kot yo ma. Kuvu Zezu nzile yo te: Aɓe na ku a taɗe va zini.

Bal Mart yog Mari ne

38 Lomaku yoge nz'aɓi ɗovo mavu, Zezu anza kem ɓe nọ. Niye nọ ri yo Mart ukua yoge bal yo kemkuzi na yo. **39** Nimi yo nọ ri yo Mari inzi ngara nza Zezu a koo vojyɔ maku Zezu nzə nzile ma. **40** Kulage nɔ kemkuzi danga zo Mart zagu. Yo aɓe bal Zezu a nzile yo te: Vuraɓe, nimi ma inya kula zo ma kala ma'n ɗi. Nda vuka ta kami wa? Vavu nzile yo ku ukua zo m'tu.

41 Zezu nzile yo te: Mart, Mart, yi aleve yaa, yi zeri zo ngage yaa. **42** Nạ, nga ɗoyi ɗi ya iikuɗa. Mari ɗi ya suru nga

10:28 Rom 7:10
10:33 Mat 10:5
10:38 Zaa 11:1
10:39 Zaa 11:1
10:40 Mar 4:38
10:41 Mat 6:25-34
10:42 Zaa 13:13

nɔ kii, vu ma m'taka zagu zi yo gunu.

Zezu ozo kamkajya zijyɔ Nuɓa
(Matiyo 6:9-15)

11 Kaz nọ vu, Zezu nzə zijyɔ Nuɓa lo nọ. Lomaku yo zijyɔ Nuɓa tako ma vu, de ndazə nga na yo nọ ɗoyi nzile yo te: Vuraɓe, ndazə ze zijyɔ Nuɓa va nzaku Zaạ ndazə de ndazə nga na yo ge make.

2Yo nzile yoge te: Kaznaku nzə zijyi Nuɓa vu, nzili sege te:

Vura ze nen maku inzi kem zorage ma, ze z'ndigi kaɗe ri yi kunda kala.

Taɗe ku konyɔ ɓe na yi ɗe. Taɗe ku yi taɗe nga kemndigi ma yi zongara va nza nɔ zora make.

3Adə ze ngakusa nɔ kii zondorge.

4Naka ze zo taɗe kasu na ze ge, va nza z'naka'n de guɗa na ze ge make zini.

Naạ nzə k'aɓe'n ze kem nga ndɔɔ dege gunu na, aɗe ze zagu zi de muru.

5Zezu nzile yoge te: Z'taki kem ni ku nọ de dana se ma inzi'n ɓiyaɓara yo ku sege aɓi man bal yo dana vo kɔ ndori ku ndii man yo nga nzili man sege te: Ɓiyaɓara ma, m'tuna ki kurage tu muta. **6**Aku, ɓiyaɓara ma nɔ mbaa ɗe bal ma. Nga a ku m'adə yo tigo.

7Wala de nen maku ɗa kem ma nzile man te: Naạ nzə k'ale kem ma gunu. M'utu ta kuzi ma naạa ngon kile'n ko. Ze, ze ngon mage z'nda ngara ko. Ma m'ase ɓi a kada ki ngage ma gunu. **8**M'nzile sege: Wala yo ege man ɓi zagu a kada yo ngage ma a yo ɓiyaɓara yo ka. Naạ, yo ɓi man a de ma teki ta nde yo nga ma gunu. Yo adə man yo ngage ma ndanyi ku yo ndigi ma.

9Na, ma m'nzile sege: Ndii nga vu adi man sege. Uli nga vu teki man zoni. Ugi ta kuzi, vu tii adi man sege. **10**De nen maku nde nga vu enve man. De nen maku nz'ula nga vu teki man zoni, tii de nen maku nz'ugua ta kuzi ma tii adi man yo.

11Naạ ya dana se ma kaznaku ngon yo nde man kura vu, adə man yo koso wa? Kaznaku nde man kanze vu, adə man yo ngakua nzuba kanze ma wa? **12**Kaznaku nde yo kaɓe vu adə man yo nyi wa? **13**Sege de kem kasuge maku sege geri kada nga kiige ngon se ge ke ma, haɗi ya Vura se nɔ zora

11:2 Mat 3:2
11:4 Mat 18:35; Mar 11:25; Mat 26:41; Zak 1:13
11:9 Mat 7:7

adə man Nzili Nzaa yaa dege make ku nzə ndi yo make gunu wa?

Zezu yog Belzebul ne

(Matiyo 12:22-37, Mark 3:20-30)

14 Zezu ɗiko nzile tura zagu kem davla anzə kugua vojyɔ. Lomaku nzili tura ma teki zagu mavu de nvi ɓoɗɔ ma nz'ugua vojyɔ. Kuvu muru unda ngalu vaka dege ma. **15** Nǫ dege nzile te: Yo nzə ɗiko nzili turage ma zo ri Belzebul* ne, ngare na nzili turage. **16** Nǫge nzə ndɔɔyi yo, a yoge ndigi ku te ozo negi ngakozo nɔ zora.

17 Zezu geri kalve na nige vu nzile yoge te: Mot ɓege ma ndanyi ku ɓii a kege ngiyage ɗivu nz'aɓi kiyi kemnąa. Kuzi nen maku ege ngiya ɗivu iso man. **18** Kaznaku Ture* nz'ege korɔ yo ngiya vu, ta nange ya mot ɓe na yo nzə nda'n wa? Sege nzili sege te nzə m'ɗiko nzili turage togɔ na Belzebul* ne. **19** Kaznaku nzə m'ɗiko nzili turage togɔ na Belzebul*'n vu, ngon sege ɗiki man zo ri nąa'n wa? A ni ya yoge ngiyage teli man de teki vojyɔ na se ge. **20** Kaznaku nzə m'ɗiko nzili turage ngon zi Nuɓa'n vu, kuvu kem ɓe na Nuɓa ɗe bal se ko.

21 Kaznaku de nǫ togo sa nga ɗɔɔ na yo ge ku ngamu ta kuzi na yo kii'n vu nga kemkuzi na yo ge ndayi lo nda ni. **22** Kaznaku de nǫ nɔ danga yo ɗe vu, ɗɔɔ yo. Yo taka nga ɗɔɔ na yo ge maku unda kem zoni ma zagu ku kiyi dege ke ndanyi. **23** De nen maku ze sini gunu ma ege ma ko. De nen maku ze kuna sini nąa gunu ma sila kem yo ko.

24 Lomaku nzili nɔ nyeɗi teki zagu kem de ma, yo aɓe bal vuu manege. Yo nz'ula lo kaɗe kau, vu yo aku gunu. Yo nzile te: M'tele m'aɓe man kemkuzi maku m'teki zagu tutu kite ma. **25** Yo ɗe vu enve kuzi ma de tisa kem ni kuvu tamu kem ni. **26** Kuvu yo aɓe ne, a sa nzili kasu nɔ danga yo zagu zog kalmbakaɗe. Yoge anzi kemkuzi ma inzi tutu. Kuvu zoɗutu kinzi na de nama togo yaa danga nɔ kite ma zagu.

27 Lomaku yo nzə vojyɔ va mavu, niye nǫ dana vaka dege ma nzile nzu nɔ ɓori ne, yo nzile te: Kornyele na niye maku ojyɔ ki ku ada ki nva ma.

28 Vu Zezu nzile te: Kornyele nɔ ɓori na dege ma zini ku woyi vojyɔ na Nuɓa ku ngami bal ni'n ma.

11:14 Mat 9:32, 33
11:15 Mar 3:22; Mat 9:34
11:16 Mat 12:38
11:17 Mat 9:4
11:18 Mat 4:10
11:20 Mat 3:2
11:23 Mat 12:30; Mar 9:40
11:26 2Pi 2:20
11:28 Ebr 4:12; Zaa 14:21

* Belzebul: Ri nɔ ɓi bal dege nɔ Kana tiɓo'n dege nɔ Fenisi ku yo Ture de tura.

Ngakozo na Zonas
(Matiyo 12:38-45)

29 Lomaku vaka dege nzə kuni nạa ma, yo umbamiri nzile vojyɔ te: Ngon jyage nɔ kundakasu nenge ma nz'uli ngakozo. Adi man yoge ngakozo na de kozo nzu Nuɓa Zonas ɗi. **30** Va nzaku Zonas nda'n ngakozo'n a na dege nɔ kem ɓe ɓori nɔ Niniv ma, Ngon De zini nda man ngakozo ne a na ngon jyage. **31** Ngare nɔ niye nɔ zunu ɓe ɓi man ndor teki vojyɔ vu vojyɔ ukua man ngon jyage. Nda man va, a yo ɓi zoɗutu zongarage ya ɗe a koo kamkajya na Salomọ. Aku, nɔ danga na Salomọ inzi nene ma. **32** Dege nɔ Niniv ɓi man ndor teki vojyɔ yog ngon jyage vu yoge teki man vojyɔ zoge. Nda man va, a yoge inyi kalve na nige nɔ kitege zagu a vojyɔ na Zonas maku ozo yoge ma. Aku, nɔ danga na Zonas inzi nene ma.

Lamba na korɔ
(Matiyo 6:22-23)

33 Kaznaku de nz'unda feɗi lamba vu, de uya yo gunu wala uya mot kee* gunu. Nz'undi yo zo divi ɓavu dege maku nz'anzi kuzi ma aki logara. **34** Lamba na korɔ de ya kamu. Kaznaku kami nda kii'n vu, aku lo zo kori ndanyi. Nạ, kaznaku kami nda kii'n gunu vu, korige ndanyi nda man kamtulu. **35** Vavu ngamu kiine a logara maku nda kemi ma tele kamtulu gunu. **36** Kaznaku logara ɗoso kori ndanyi vu, lo na tulu tigo tutu. Kuvu logara ma nzaa man korige ndanyi va nza lamba nzukua'n ku nz'aki'n logara make.

11:29 Mat 12:38; Mat 16:4
11:33 Mat 5:15

Ngakonyɔge minyə zo ɗoyi

37 Lomaku Zezu nz'aɗe vojyɔ mavu, Farizinye* nọ ɓɔro yo a kusa nga bal yo. Kuvu yo anza kuzi a inzi ta dava kusa nga. **38** Lomaku Farizinye* ma aku Zezu lo kusa nga anzə kibo zi yo ne ma muru unda ngalu yo.

39 Vuraɓe nzile yo te: Sege Farizinyege* lovaɓa ya sege nz'ibi gidi kopo tiɓo'n gidi pambla sembe, na kamkukuanga tiɓo'n kundakasu ɗoso kem se tutu. **40** Supage! De nen maku taɗe gidi ni ma taɗe zini kem ni, gunu ka? **41** Ase ku sege adi nga na se ge de naguge ke. Kuvu ngage ndanyi ndayi man kiine a na se.

42 Korkonyɔ nda a na se, sege Farizinyege*. Sege nz'ubi

11:38 Mar 7:3,4
11:39 Mat 23:25, 26; Mar 7:20-23
11:40 1Ko 15:36
11:41 Kul 10:15
11:42 Mat 23:23

dim na mạt, na roroo tiɓo'n ngon ngelige ndanyi. Kuvu sege inyi zosuru tiɓo'n taara na Nuɓa tiɗa. Ase ku sege taɗi nga nage ma, nạ nzə k'inyi nọge gunu.

43 Korkonyɔ nda a na se, sege Farizinyege*. Sege taari takite lo kinzige kemkuzi kunana na Zuifge tiɓo'n takage hala ɓarage.

44 Korkonyɔ nda a na se, sege de* ɓala nzuvojyɔge sege Farizinyege* sege de tura ta kamu dege! Sege titi zokaɓu nenge maku de unda kamu zoni gunu make. Dege nzə ndigi zoni anzə geri bal ni'n make.

45 De nazu dege kem nzuvojyɔ nọ nzile te: De ndazə nga dege ke, lomaku nzə nzile'n ze vojyɔ nage mavu, yi nzə najya ze.

46 Vu Zezu nzile te: Korkonyɔ nda a na se, sege de nazu dege kem nzuvojyɔ! Sege uzi ngakito kaage kuvu undi zobegi dege. Vu sege ngiya se, egi kodo nige ngon zi se'n zagu.

47 Korkonyɔ nda a na se! Sege nz'uɓi zokaɓu de kozo nzu Nuɓa ge maku kavla sege tali yoge ma. **48** Vavu sege uminazu ngage maku kavla sege taɗi ma kuvu sege ndigi tutu. Yoge tali de kozo nzu Nuɓa ge, vu sege ya nz'uɓi zokaɓu na nige. **49** A ni ya kamkajya na Nuɓa nzile'n te: M'ula'n man yoge de kozo nzu Nuɓa ge yog ngonkulage. Yoge tali man nọge kuvu taɗi nga kamkalage nọge ke. **50** Nuɓa zijyɔ man ngon jyage mot masu de kozo nzu Nuɓa ge ndanyi, masu maku sili kọɗa kunda ngira zongara ma. **51** Nuɓa zijyɔ man masu Abel sinyi teki man zo masu Zakari, maku tali yoge dana davage nạa yog kuzi Nuɓa'n ma. Kine m'nzile sege, Nuɓa zijyɔ man vojyɔ ni ngon jyage ke a kaɗe mot ni.

52 Korkonyɔ nda a na se, sege de nazu dege kem nzuvojyɔ. Sege aɗi ngon kile nga geri zagu, sege ngiya se egi kanza kem ni zagu, sege ogi lo kanza ni zagu de nenge make ku ndigi kanza kem ni ma.

53 Lomaku Zezu nzə nzile yoge vojyɔ nage mavu, de* ɓala nzuvojyɔge yog Farizinyege* umbi miri nzile yo vojyɔ konyɔge vu yoge ndigi zijyɔ yo vojyɔge yaa zo ngage. **54** Yoge nz'eri yo zo vojyɔ na yo ge ɓavu yoge oɗi yo.

11:43 Mat 23:6, 7
11:44 Mat 23:27
11:45 22:35
11:46 Mat 23:4
11:48 Mat 23:29-32; Kul 7:51-53
11:49 1Ko 1:24,30; Kol 2:3; Mat 23:34
11:51 Mat 23:35, 36
11:52 Mat 23:13
11:54 Mat 12:10

Kine nverege tiɓo'n kada kornyelege

12 Kem ndor na'n ma, dege kunina dubu vakane. Yoge vaki yaa ndanyi kuvu nzə nzi zo nạa dî. Kuvu Zezu umbamiri nzile vojyɔ de ndazə nga na yo ge ke kite te: Ngami korɔ se zo kamfulu na Farizinyege* maku nda ngatura ta kamu dege'n ma. **2**Ngage ma ndanyi ku nda lokuya ma teki man lokare. Nga nenge ma ndanyi ku dege nzə ngami lokuya ma, dege geri man mot ni. **3**Vojyɔge maku sege nzili kamtulu ma, dege woyi man logara. Vojyɔ nen maku nzili ndeli'n nvi dege kemkuzige ma, ini man nvere ni zo kuzige. **4**M'nzile sege, sege ɓiyakuɗa ma ge. Nạ, nzə ku ɓeli dege maku nzə tali korɔ dî, ku gidi ni vu, asi taɗe nga nɔ danga zo nama gunu make. **5**Nạ, m'ozo man sege de ma, ku nda wa vu sege ɓeli yo ma. Sege ɓeli de nen maku nzə tale de vu, inzi'n togɔ a kine se kamfeɗi nɔ anzə kua gunu ma. Kine m'nzile sege, yo ma ya sege ɓeli yo ma. **6**Dege nzə ɗaɓi'n giroge minyə a kalkulu ziyo, gunu ka? Lo nama Nuɓa ndomo nọ ɗoyi danage gunu. **7**Nuɓa tazu zini vele ngaa zo se ndanyi. Vavu nạ nzə ku ɓeli gunu, a gata na se togo yaa danga na giroge vakane.

8M'nzile sege, de nen maku nzə nzile vojyɔ na ma kaga ɗana dege ma, Ngon De zini nzile man vojyɔ na yo kaga ɗana ngonkula na Nuɓa ge. **9**Nạ, de nen maku nzə negi vojyɔ na m'ɗana dege ma, m'negi man vojyɔ na yo zini ɗana ngonkula na Nuɓa ge. **10**De nen maku nzile vojyɔ kasu zo Ngon De vu, Nuɓa naka man yo. Nạ, de nen maku najya Nzili Nzaa vu, Nuɓa naka man yo gunu.

11Kaznaku uli sege zi dege kemkuzi kunana na Zuifge, wala ɗana ngarege, wala ɗana de konyɔ ɓege vu, kem se ozo sege gunu a kamkajya kufa zagu zige, wala a vojyɔ a nzile se gunu. **12**Nzili Nzaa ozo man sege vojyɔ a nzile kem nzakaza na'n maɗi.

Vojyɔ zori na de kenve nga nɔ supa

13De nọ dana vaka dege ma nzile Zezu ke te: De ndazə nga dege ke, nzile nonzɔ ma make ku kiyi kanọ nga maku ze sini kuɓaka ni ma adə ma.

14Zezu nzile yo te: Yi davla nen ma, nạ ya unda ma a teki vojyɔ na se ge, wala

12:1 Mat 16:6
12:2 Mar 4:22
12:4 Zaa 15:14, 15
12:5 Ebr 10:31
12:7 Mat 10:30; 12:12
12:9 Mar 8:38; 2Ti 2:12
12:10 Mat 8:20; 12:31, 32; 1Za 5:16
12:11 Mat 10:17, 19
12:12 Mat 10:20; Mar 13:11

a kiyi sege ngage wa? **15**Yo nzile yoge te: Ngami korɔ se kiine zo kamkukua ngage ndanyi, a de enve'n tigi nga yaa ndanyi vu, kinzi kamkaa na yo tigo kem ngakenve na yo ma.

16Yo nzile yoge vojyɔ nǫ̲ zori ne te: De kenve nga nǫ̲ enve kiyo yaa kem mege. **17**Kuvu yo ngiya nz'aleve te: Lo a ku m'kuna kiyo na m'ge ma tutu tigo. M'ta ma nange wa? **18**Yo nzile te: Aku nga maku m'taɗe man ma. M'tuyi man waa na m'ge ma zagu. M'taɗe man nɔ ɓorige nɔ danga nage ma. M'kuna man kamtenyi na m'ge ndanyi tiɓo'n nga kii na m'ge kem nige. **19**M'nzile man korɔ ma ke m'ize te: Nzili kajya, yi inzi'n nga kiige yaa a ku ngamu kem ɓal vaka ne. Yi aɗe kau, usa, ungu ku taɗe kornyele.

20Vu Nuɓa nzile yo te: Supa, zijyi man nzili kajyi ndor nene maɗi. Kuvu nga maku unda zo zi yi ma, nda man a na nǫ̲ wa?

21Nda man va zini a de nen maku nzə kuna ngakenve a na yo ngiya ɗi, ku yo ula ngakenve ta kamu Nuɓa gunu make.

Kem se ozo sege gunu

22Zezu nzile de ndazə nga na yo ge ke te: A nama ya m'nzile sege m'ize te, kem se ozo sege zo kinzi kamkaa na se, zo ngakusage gunu. Kem se ozo sege zo korɔ se, zo nga a kula korɔ se gunu. **23**Kinzi kamkaa danga ngakusa, korɔ de iiyaa danga ruba. **24**Aki kapage ma. Yoge osi kiyo gunu, yoge ujyi kiyo gunu. Kuzi ngamu ngage tiɓo'n waa na nige tigo. Nuɓa nz'ada yoge ngakusa. Gata na se danga na yelige ma. **25**Nǫ̲, nǫ̲, ya dana se ma, keme nz'ozo yo vu, ase kine kelkade ɗoyi zo ndor kinzi kamkaa na yo wa? **26**Sege asi taɗe nga nɔ finyi nama gunu. Vavu haɗi ya kem se nz'ozo sege zo ndiki ngage ma wa? **27**Aki ta lo teki na nzijyage ma ta. Yoge taɗi kula gunu siri kula zini gunu. Lo nama m'nzile sege ngiya Salomǫ̲ ma kem kaɗe tara na yo ge ndanyi ma ula ruba korɔ ya va nza nɔ nǫ̲ ɗoyi nɔ danage make gunu. **28**Ngeli ɗa kem mənɔ kazene ma, kuli ɗivu ini man yo kamfeɗi navu. Kaznaku Nuɓa ula tigi ruba korɔ ngeli nama vu, yo taɗe danga nama a na se gunu wa? Sege maku kunda kem zoni na se saku yaa ma. **29**Nǫ̲ nzə k'uli ngakusa na se gunu, nga kungu na se gunu. Kem se ozo sege zo nga nage ma gunu.

12:28 Mat 6:30

30 Mot ɓundu dege zongara nz'uli nga nage ma ndayi. Vura se geri ngage maku sege ndigi ma ve. **31** Uli kem ɓe na Nuɓa yo kite tiɓo'n nga kii na yo ge ɓavu yo adə sege nga nage ndanyi zoni.

32 Mot ɓundu dege nɔ saku nen ma, nạ nzə ku ɓele gunu, a Vura se inzi'n kornyele a kada se kem ɓe ma. **33** Ɗaɓi'n ngage ma zi se maku adi nga ni de naguge ke. Tadi korɔ se ɓɔlo ngamu kenve nɔ anzə keezi ne. Kuvu sege envi man kuzi ngamu kenve anzə taa kem zorage. Lo nama ɓogo ndete gunu, ngoroge tuzu gunu. **34** Lo nama ku kenve na se nda tutu ma, lo nama kem se zini nda zoni.

Ngami kiine

35 Uzi durkuba ɓɔdo se. Ngami lamba na se ge fedige. **36** Inzi va nza de nenge make ku nz'aki ta kuɓaka nige lo tele ka vaka taka nạa make. Tazini madi ku yo ɗe ugua ta kuzi mavu, yoge ti adi yo. **37** Kornyele nda a na ɓeri nenge maku ngami kiine ku kuɓaka nige enve man yoge zoni ma. M'nzile sege vojyɔ nɔ kii, kuɓaka nige ma uza man ɓɔdo yo, unda man yoge ta dava kusa nga vu aɓe man bal ge a tadɛ kula kada nige. **38** Wala yo ɗe man dan vo kɔ ndori, wala kem nzakaza nɔ muta nɔ zolo. Kaznaku yoge ngami kiine ku yo enve yoge zoni vu, kornyele na nige! **39** Geri nama kiine. Kaznaku kuɓaka kuzi geri tigi nzakaza nen maku de ɓogo nz'idɛ'n tigi mavu, yo ngamu tigi kiine. Yo inya tigi de ɓogo a nviti kuzi na yo gunu. **40** Sege zini inzi kiine zo korɔ se, a Ngon De ɗe man kem nzakaza nene maku sege nz'alive zoni ma gunu.

41 Piyer nzile yo te: Vuraɓe, vojyɔ zori nen ma nzə nzile ze wa nzə nzile dege ke ndanyi wa?

42 Kuvu Vuraɓe nzile te: Vavu de ngamu nga nɔ zosuru nɔ kamkajya ya nanga? Ɓeri nanga ɗa ya kuɓaka yo unda man yo zo ɓeri na yo ge a kada nige ngakusa kem nzakaza nɔ kii'n wa? **43** Kornyele nda a na ɓeri nama kaznaku kuɓaka yo ɗe ku ɗe enve yo ta kula na yo ma. **44** M'nzile sege vojyɔ nɔ kii, kuɓaka yo unda man yo zo nga kii na yo ge ndanyi. **45** Vu wala ɓeri nama nzile man kem yo ɗa te: Kuɓaka ma ɗe man yaku gunu. Wala yo umbamiri t'unda de tadɛ kula nɔ davlage yog de tadɛ kula nɔ niyege,

12:30 Mat 6:8
12:31 Mat 3:2; 19:29
12:32 Mat 14:27; 25:34
12:33 Kul 2:45; Mat 6:20; Zak 5:2
12:34 Mat 6:21
12:37 Mat 24:42, 46; 20:28
12:39 Mat 6:19; 1Te 5:2; 2Pi 3:10; Tee 3:3
12:40 Mar 13:33

usa ne, ungu ne, ɓuru ukua yo. **46**Kuvu kuɓaka ɓeri nama ɗe man kem ndor nene maku ɓeri ma nz'aku tara ni ma gunu, kem nzakaza nene maku yo geri bal ni ma gunu. Kuvu kuɓaka yo taɗe man yo ngakonyɔ ɓori ne, taɗe man yo va nza de anzə taɗe kiige make. **47**Ɓeri nọ ogɔ tutu ma, yo geri nga maku kuɓaka yo ndigi ma ve. Nạ, yo tamu korɔ yo gunu, yo taɗe nga kemndigi na kuɓaka yo'n ma gunu. Kuɓaka ɓeri nama unda man yo yaa ndanyi. **48**Ɓeri nọ ogɔ tutu ma, yo geri nga maku kuɓaka yo ndigi ma gunu. Yo taɗe ngage nɔ ku ase kunda. Kuɓaka yo unda man yo finyi ɗi. De nen maku adi yo ngage yaa ma zijyi man nga yaa zi yo. Taɗi danga man zo nama de nen make ku adi yo ngage yaa a ngamu make.

Zezu ɗe'n kiyi kem nạa, yo ɗe'n kinzi kortogo gunu

49M'iɗe kine feɗi zongara. M'ndigi nange ko ya feɗi tutu wa! **50**Kine mane nda tutu ma, a ku ini ma mane. M'inzi kem kalve ɗi sinyi ini ma mane! **51**Kalve na se vu sege te m'iɗe a kada kinzi kortogo zongara wa? Ọ, ọ, m'nzile sege m'ize m'iɗe a kine vojyɔ kiyi kem nạa. **52**Gidi nga nama vu, kiyi kem nạa nda man dana dege zog minyə kemkuzi nọ ɗoyi, dege muta egi man de zo ziyoge, de ziyo egi man de zo mutage. **53**Vura ngon ege man ngon yo nɔ davla ngon davla ege man vura yo. Kɔ ngon ege man ngon yo nɔ niye, ngon niye ege man kɔ yo. Kaa nɔ niye ege man niye kaɗe, niye kaɗe ege man kaa nɔ niye.

12:50 Mar 10:38; Zaa 19:30
12:53 Mat 10:21

Kiyi kem ndorge ma ve

54Yo nzile vaka dege make jyane te: Kaznaku sege aki kili nzii nzə ɓi ka kiso kaza vu, tazini ma sege nzili sege te: Nzii nz'iɗe. Vu nga nama ɗe va. **55**Kaznaku sege aki nyele ka zunu ɓe nz'ine vu, nzili sege te: Lo uma man. Vu nga nama ɗe va. **56**De tura ta kamu dege, sege geri kiyi kem ngakozo nɔ zongara tiɓo'n nɔ kamra. Ta nange ya sege kiyi ndor nɔ kazene gunu wa?

57Haɗi ya sege ngiya se teki vojyɔ zo se zo nga nɔ zosuru gunu wa? **58**Kaznaku nz'aɓi sege de nen ne maku vojyɔ nda dana se sini ma ɗana ngare vu, undi sini vojyɔ nạa zo ɗovo. Gunu vu, ndozə man ki aɓe man ɗana de teki

12:54 Mat 16:2
12:56 Mat 16:3
12:58 Mat 5:25

vojyɔ, de teki vojyɔ ma ula ma ki zi de tadɛ̀ kula na yo nɔ lo teki vojyɔ vu de tadɛ̀ kula nama ine man ki kanga. **59**M'nzile ki, teki man gunu sinyi a ku yi uba zodʊ̀tu kenve nɔ saku nama ɓa.

Kinya kalve gunu vu kua

13 Kem ndor na'n ma, dege nzili yo vojyɔ nga maku Pilat tadɛ̀ nǫ̲ dege ke zongara nɔ Galile ma. Lomaku yoge nz'adi ngaretizo na nige mavu, yo tale yoge zagu. **2**Zezu nzile yoge te: Kalve na se vu de nɔ Galile nenge ma yoge de tadɛ̀ kasu nɔ ɓori yaa danga nǫ̲ dege nɔ Galile ndanyi a ni ya korɔ nige onyɔ va wa? **3** Ǫ̲, ǫ̲, m'nzile sege. Na̲, sege kaznaku sege inyi kalve na se nɔ kitege zagu gunu vu, sege uai man ndanyi nza nama ke. **4**Kuzi kau nɔ Silowe iso zo dege zog ɓu zo mbakadɛ̀ ya tale yoge. Kalve na se vu tadɛ̀ kasu na nige danga dege ma ndanyi ku inzi kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem ma wa? **5.** Ǫ̲, ǫ̲, m'nzile sege. Na̲, kaznaku sege inyi kalve na se nɔ kitege zagu gunu vu, sege uai man ndanyi nza nama ke.

6 Zezu nzile vojyɔ nen ma zori ne zini te: Davla nǫ̲ udu kaga mbatisa kem mege fofofire na yo. Yo dɛ̀ kula kanu ni vu, yo enve gunu. **7**Kuvu yo nzile de ngamu mege make te: Aku, ɓal muta ya nzə m'idɛ̀ kula kanu kaga mbatisa nene ma, vu m'enve gunu. Ugua yo zagu. Hadi ya yo nz'utu zongara vukadi wa?

8De ngamu mege ma nzile yo te: Kuɓaka, inya yo jyane ɓal nene ma ɓa. M'odi man goto ndaka man nza ni tutu ku m'ine man lu tutu. **9**Wala anu man kamu. Kaznaku anu kamu gunu ɓavu ugua yo zagu.

Zezu ajya niye nɔ ku niyi ve ndor kadɛ̀ kau

10Zezu nzə ndaza nga dege ke ndor kadɛ̀ kau kemkuzi kunana na Zuifge nǫ̲ ɗoyi. **11**Vu aku, niye nǫ̲ inzi tutu nzili kasu inzi kem yo nzə tadɛ̀ yo de niyi ne kǫ̲dɛ̀ ɓal ɓu zo mbakadɛ̀. Yo namba vu ase tura korɔ yo dana gunu. **12**Lomaku Zezu aku yo mavu, ɓɔro yo vu nzile yo te: Niye, m'adɛ̀ meti niyi ma zagu kori ko. **13**Zezu unda zi zo yo. Tazini madi vu, yo tura korɔ yo dana kuvu yo unu kadɛ̀ tara ada Nuɓa ke.

14Vu wongɔ tadɛ̀ ngare kuzi kunana na Zuifge ma a Zezu ajya de ndor kadɛ̀ kau. Yo nzile vaka dege make te: Ndor minyə zo ɗoyi ma nda a tadɛ̀'n kulage.

12:59 Mat 5:26; Mar 12:42
13:1 Mat 27:2
13:2 Zaa 9:2,3
13:4 Zaa 9:7,11
13:5 Mat 3:2; Kul 2:38
13:6 Mat 21:19
13:7 Mat 3:10
13:10 Mat 4:23
13:13 Mar 5:23
13:14 Mat 12:2; Mar 5:22

Vavu sege ɗii kem ndor nenge ma a kajya dege. Nạ nzə k'iɗi ndor kaɗe kau gunu.

15 Vuraɓe nzile yo te: De tura ta kamu dege! Ndor kaɗe kau vu sege ɗoyi ɗoyi nzə toti saa wala ngesnde na se ge zagu zo konguɗɔ kusa nga saage a kaɓe kungu mane ve, gunu ka? **16** Niye nen ma yo ngon kavla Abraham. Ture* uza yo kọɗa ɓal ɓu zo mbakaɗe. Ase ku de toti yo kula nama zagu ndor kaɗe kau gunu wa?

17 Lomaku yo nzile vojyɔ nama va mavu, kamsa taɗe zanga nige ma ndanyi. Kornyele taɗe vaka dege yaa a nga kaɗe tarage ma ndanyi ku yo nzə taɗe ma.

Vojyɔ zorige nɔ zo kam mutard tiɓo'n kamfulu

18 Zezu nzile zini te: Kem ɓe na Nuɓa titi ɗi wa? Ngaɗi ya nzə m'ozo'n wa? **19** Nda va nza kam mutard make ku davla nọ unu taɓu kem mege na yo make. Yo teki ne vu tele kaga. Yelige nɔ taru ɔyi kuzi geme nige.

20 Yo nzile jyane te: Ngaɗi ya nzə m'ozo'n kem ɓe na Nuɓa wa? **21** Nda va nza kamfulu make ku niye unu make. Yo uya kem kaɗu ɓorige muta sinyi a ku ɓii ndanyi make.

13:16 Mat 4:10
13:18 Mat 3:2; 13:24
13:19 Mat 13:32
13:21 1Ko 5:6

Ta kuzi nɔ saku

22 Zezu unda teki kem ɓe ɓorige tiɓo'n ngon ɓege. Yo nz'aɓe'n ka ɓe ɓori nɔ Zeruzalem nzə ndazə'n nga dege ke. **23** De nọ nzile yo te: Vuraɓe, vojyɔ kii ku Nuɓa ajya man dege vaka'n gunu wa?

24 Vu yo nzile yoge te: Uki korɔ se togo ne ku anzi ta kuzi nɔ saku. M'nzile sege, dege uli man a kanza tutu, vu yoge asi man gunu. **25** Kaznaku kuɓaka kuzi ma ɓi man taru vu, yo utu man ta kuzi. Sege maku ɗàyi kaga ma, sege ugi man ta kuzi ma, vu sege nzile man sege te: Vuraɓe, Vuraɓe, tee ze ta kuzi tu!

Kuvu yo nzile man sege te: Ma m'geri lo maku sege ɓi tutu ma gunu.

26 Kuvu sege umbi man miri nzile sege te: Ze z'usa ne, z'ungu ne ta kami. Yi ndaza nga dege ke kamkiyi ɗovo na ze ge.

27 Yo nzile man te: M'nzile sege ma m'geri lo maku sege ɓi tutu ma gunu. Deri zagu tar ma, sege ndanyi sege de taɗe kulage nɔ anzə zosuru.

28 Sege aki Abraham, Izaki, Zakoɓ yog de kozo nzu Nuɓa

13:24 Mat 7:13
13:25 Mat 7:23
13:27 Mat 7:23
13:28 Mat 8:12

ge ndanyi kem ɓe na Nuɓa, na sege ma, ini man sege kaga. Kaznaku nga nama ɗe man vu, lo nama kaage, nderi ngangage nda man tutu. **29**Dege ɓii man ka teki kaza, ka kiso kaza, ka kumu ɓe, ka zunu ɓe ɗii man. Yoge inzi man ta dava kusa nga kem ɓe na Nuɓa. **30**Aki, nǫ de kazaguge dana de nenge ma kazene ma teli man de takitege. Nǫ dege dana de takitege ma teli man de kazaguge.

Zezu nzə nǫo korɔ yo zo Zeruzalem

(Matiyo 23:37-39, Luku 19:41-44)

31Ngiya kem ndor na'n ma, nǫ Farizinyege* ɗii nzili yo te: Aɓe na, deri zagu nene, a Herod nz'ula ki a tale.

32Zezu nzile yoge te: Aɓi a nzili mula nama ke sege te: Aku, nzə m'ɗiko nzili turage, nzə m'ajya dege kazene tiɓo'n kuli. Muta ndor mavu m'taa man kula na ma. **33**Nạ, taɗe vu m'nzee kazene, kuli tiɓo'n ndor nɔ gidi ni ma. De kozo nzu Nuɓa ase kua ɓe nɔ nyara gunu, yo nz'ua kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem ɗi.

34Zeruzalem, ɓe ɓori nɔ Zeruzalem, na ya nzə tale de kozo nzu Nuɓa ge ma, nạ ya nzə tine dege maku Nuɓa ula'n ki ma kuri koso'n ma wa. Tara nange ya m'ndigi kuna nza ngonige va nza kɔ kunza nzə kuna'n ngon nige mot vele bagu yo make ma wa! Vu sege ndigi gunu! **35**Aki, sege inyi man kuzi na se ge zagu nda man viri. M'nzile sege, sege aki man ma gunu ɗone sinyi a ku sege nzili man sege te:

> Kaɗe tara nɔ kii nda de nen maku nz'iɗe zo ri Vuraɓe'n ma. *(Paage 118:26)*

13:29 Mat 8:11
13:30 Mat 19:30
13:31 Mat 14:1
13:32 Ebr 2:10
13:33 Mat 21:11
13:34 Mat 23:37

Zezu aɓe bal Farizinye nǫ

14 Ndor kaɗe kau vu, Zezu anza kuzi na nǫ ngare na Farizinyege* a kusa nga. Farizinyege aki yo yaa. **2**Aku, davla nǫ inzi ɗana yo ma nzə taɗe meti korɔ tuu. **3**Zezu nzile de nazu dege kem nzuvojyɔ ke yog Farizinyege* te: Adi ta ɗovo a kajya'n de meti ndor kaɗe kau vu wa, adi gunu wa? **4**Vu yoge taki teli vojyɔ gunu. Kuvu Zezu unu de meti ma. Ajya yo kuvu ɗiko yo zagu.

5Zezu nzile yoge te: Kaznaku ngesnde wala saa na nǫ de dana se ma iso goto ɗee ndor kaɗe kau vu, unu man yo zagu tazini maɗi, gunu ka? **6**Yoge aki vojyɔ a nzile zo vojyɔ nama gunu.

7Zezu nzile vojyɔ nǫ zori ne mbaage ke lomaku yo nz'aku'n

14:1 Mat 12:10
14:3 Mat 22:35

yoge lo suru takite lo kinzige ma. **8**Yo nzile yoge te: Kaznaku de nde ki lo vaka taka nąa vu, ną nzə k'inzi lo kii gunu. Yo ase nde de nǫ nɔ ku danga ki zagu. **9**Kuvu de nen maku nde sege zi ziyo se ne ma, ɗe nzile man ki te: Adə lo nen ma de nama ke. Kuvu yi aɓe man kula lo kinzi kazagu ɗa kamsage. **10**Nąa, kaznaku de nde ki vu, aɓe a inzi lo nɔ kazagu ma. Kaznaku de maku nde ki ma ɗe vu, nzile man ki te: Ɓiyakuɗa ma, aɓe ka taru. Kuvu nga nama ya tukua man talu kori ɗana dege ma ndanyi ku inzi se ta dava kusa nga ma. **11**Teli man de nen maku nz'unu korɔ yo taru ma ngara, nąa uni man de nen maku nzə tele korɔ yo ka ngara ma taru.

12Zezu aɗe vojyɔ de make ku nde yo ma. Yo nzile te: Kaznaku nzə taɗe ngakusa nɔ dana kaza wala nɔ zotogiri vu, na nzə ku nde ɓiyakuɗige, wala nonzige, wala de kojyige, wala de kenve ngage maku inzi koti sini ma gunu. Kaznaku yi taɗe man vavu, yoge zini ndi man ki kuvu teli man ngage maku yi taɗe a na nige ma adi man ki. **13**Kaznaku yi nzə taɗe vaka vu, nde de naguge, de meti ngakozige, de niyige yog de kamndokoge. **14**Kori nyele man a yoge asi tele ngage maku taɗe a na nige ma, kadə ki gunu. Nuɓa uba man ki ndor nene maku yo turu man de zosuruge dana de kuage ma.

14:11 Mat 23:12

14:14 Kul 24:15

14:15 Mat 26:29; Tee 19:9; Mat 3:2

Vojyɔ zori nɔ zo viya nɔ ɓori

15Lomaku nǫ de dana dege maku inzi ta dava kusanga yog Zezu ge ma wo vojyɔ nage mavu, yo nzile Zezu ke te: Kornyele nda a na de nen maku usa man nga na yo kem ɓe na Nuɓa ma.

16Kuvu Zezu nzile yo te: Davla nǫ taɗe viya nɔ ɓori vu yo nde dege yaa ndanyi. **17**Teki kem nzakaza kusanga mavu, yo ula ɓeri na yo a nde dege. Ɗi tiyo, a dege taɗi nga ndanyi tako.

18Vu yoge ndanyi, nǫ de teki gidi ɓiya umbi miri kukua naka nza yo. Takite de ma nzile yo te: M'ndigo mege. M'ndigi kaɓa kaku ni. M'zijyɔ ki, naka ma tu.

19Nǫ de nzile te: M'ndigo saage zog ɓu, nzə m'aɓe ndɔɔ nige. M'zijyɔ ki, naka ma tu.

20Nǫ de nzile te: Ma m'taka ta niye jyagmasini. A ni ya lo kaɓe na'm tigo.

21Lomaku ɓeri ma tele ɗe ma, yo aɗe vojyɔ nga nage ma

ndanyi kuɓaka yo ke. Kuvu wongɔ taɗe kuɓaka yo ma. Yo nzile ɓeri na yo make te: Teki yaku aɓe kamkiyi ɗovo nɔ ɓorige tiɓo'n nɔ sakuge kem ɓe ɓori ma. Ɗii sege de naguge, de meti ngakozige, de kamndokoge yog de niyige tiyo.

22Beri ma nzile te: Kuɓaka, ngage maku yi ada ma nzu yi a taɗe ni ma, m'taɗe ve, nạ loge nda ta nyara'n ɗi.

23Kuvu kuɓaka ɓeri ma nzile ɓeri na yo make te: Aɓe kamɗovo ɓorige tiɓo'n ɗovo megege kuɗà ne. Dege maku nz'aku yoge ma, unda zoge togo ne a ku ɗii ɗosi kuzi na m'ma tutu. **24**M'nzile sege, nọ de ɗoyi dana de takitege maku m'nde yoge ma ndɔɔyi man viya na m'gunu.

Tele de ndazə nga ma, gata ni yaa
(Matiyo 10:37-39)

25Vaka dege yaa nz'aɓi yog Zezu ge zo ɗovo. Yo tele korɔ yo ka balge. **26**Yo nzile yoge te: De nen ma nz'iɗè bal ma vu, yo suɓa vura yo zagu, suɓa kɔ yo, niye yo, ngon nige, nonzɔ nige yog nimi nige zagu. Yo suɓa zini kinzi kamkaa na yo zagu. Gunu vu, yo ase tele de ndazə nga na m'gunu. **27**De nen maku ito kaga desi na yo gunu ku unu gidi ma gunu vu, yo ase tele de ndazə nga na m'gunu.

28Kaznaku nọ de dana se ndigi koyi kuzi nɔ kau vu, yo inzi ngara a tazu gata ni kaku ta. Yo taɗè va a kaku'n kenve na yo ma, ke ase taɗè kuzi a ku taa vuka wa. **29**Gunu vu gidi kunda ngira kuzi mavu, yo ase koyi ni taa gunu. Kuvu dege ndanyi aki man yo vu umbi man miri tibo yo. **30**Yoge nzili man te: Davla nen ma umbamiri koyi kuzi, vu yo ase koyi ndikini gunu.

31Gunu vu, kaznaku ngare nz'aɓe kuɗù ɗɔɔ zo ngare nọ vu, yo inzi ngara nz'aleve zo lo kinzi yo ma ta ɓa. Yo unu man nzu ke yo ase kaɓe yog dege zog dubu ɓu a ndaka nạa yog dege zog dubu wonyə ɗoyi vuka wa. Nga maku yo taɗè man ma ya nama, gunu ka? **32**Kaznaku aleve ku yo ase gunu vu, yo ula ngonkula a zijyɔ'n kemkasnạa nọ ngare make lomaku yo semi'n ta kuɗà'n ɗà ma. **33**Vavu de nen maku ndigi tele de ndazə nga na m'vu, inya nga na yo ge ndanyi tiɗà. Gunu vu, yo ase tele de ndazə nga na m'gunu.

34Kaata ma yo nga nɔ kii. Nạ kaznaku kaata ma riyo ko kuvu, ngaɗi ya nzə nomi'n yo jyane

14:24 Mat 21:43; Kul 13:46
14:26 Mat 10:37; Zaa 12:25
14:27 Mat 10:38
14:33 Fil 3:7,8
14:34 Mar 9:50

wa. 35Kaata nama iikuɗa a na zongara gunu ko, a lu zini gunu. Nzə taɓi yo kaga ɗa.

Taɗe ku de nen maku nvi yo ndatu a koo'n lo vu, wo.

Vojyɔ zori nɔ zo vinya alusu nɔ semi

(Matiyo 18:10-14)

15 De taka lambuge ndanyi yog de taɗe kasuge aɓi bal Zezu a koo yo. 2Farizinyege* yog de* ɓala nzuvojyɔge nzə nyuri ne vu yoge nzili te: De nen ma ukua de taɗe kasuge bal yo kuvu nz'usi se nga.

3Kuvu yo nzile yoge vojyɔ zori nen ma va. 4Yo nzile te: Wala nǫ de dana se ma inzi'n vinya alusuge kamde ɗoyi ku ni nǫ ɗoyi ndomo. Vu yo inya man nɔ wonyə sɔɔ zo ɓu zo kalɓuge maku ɗayi dana kuuvu ma, ku yo aɓe man kula nǫ ɗoyi nama ku ndomo ma sinyi a ku enve yo ɓa, gunu ka? 5Kaznaku aɓe a enve yo vu, ugua man yo begi kornyelege. 6Kaznaku yo ɗe ɗe teki ɓe vu yo nzile ɓiyakuɗa nige ke yog dege ma kot yo make. Yo nzile man yoge va: Z'taɗi kornyele nɔ ɓori, a vinya alusu na m'maku ndomo ku m'enve yo ma. 7M'nzile sege, taɗi man kornyele zora zini va a na de taɗe kasu nɔ ɗoyi maku inya kalve na yo nɔ kitege zagu ma. Kornyele nda man yaa a na yo danga man na dege nɔ zo wonyə sɔɔ zo ɓu zo kalɓuge maku yoge de zosuruge ku ndigi kinya kalve na nige nɔ kitege zagu gunu ma.

14:35 Mat 5:13; 11:15
15:2 Mat 9:11
15:3 Mat 13:3
15:7 Mat 21:29

Vojyɔ zori nɔ zo kenve nɔ ku semi ne

8Gunu vu, z'taki kem ni ku niye nǫ inzi'n drakm* kenve ɓu ku nɔ nǫ ɗoyi semi ne. Yo unda man feɗi lamba turu man kemkuzi ku ula man retete sinyi a ku enve, gunu ka? 9Kaznaku a enve vu, yo ɓɔro niye ɓiyakuɗa nige yog dege ma kot yo ma. Yo nzile man te: Z'taɗi kornyele nɔ ɓori, a drakm* kenve nɔ ɗoyi maku semi ku m'enve ma. 10M'nzile sege, kornyele nda man va zini ɗana ngonkula na Nuɓa ge a de taɗe kasu nɔ ɗoyi maku inya kalve na yo nɔ kitege zagu ma.

Vojyɔ zori nɔ zo ngon davla nɔ ku ndomo ne

11Zezu nzile jyane te: Davla nǫ inzi'n ngon davlage zog ziyo. 12Ngon zabra nɔ kazagu ma nzile vura yo ke te: Baa, adə ma kot ngakenve nen maku nda a na m'ma. Kuvu vura yo kiyi yoge ngakenve ma.

15:11 Mat 21:28

13Ndor finyi gidi ni vu, zabra ma sa ngakenve na yo ge ndanyi kuvu aɓe zo ɓe nǫ kuɗa'n ɗa. Yo tuzu kenve na yo nama ɗa ndanyi bal taɗe kasu. **14**Lomaku ngage ndanyi taa zi yo ma ɓɔ ɓori iso zongara nama. Nga nɔ kiige umbamiri ɗùku yo ko. **15**Vavu yo aɓe a inzi bal de nǫ kem ɓe nama. De ma ula yo kem mege na yo kulu vaɗùge. **16**Yo ndigi kusa kanu kaga maku vaɗùge nz'usi ma ku te n'ɗuu. Vu de ada yo gunu.

17Kuvu yo geri taɗe kasu na yo vu nzile te: Baa inzi'n de taɗe kulage yaa ndanyi. Ngakusa na nige nda yaa, ma ɗi ya ɓɔ nzə tale ma nen ma. **18**M'ɓi, m'aɓe man bal vura ma. M'nzile man yo m'ize te: Baa, m'taɗe kasu nɔ ku ege zora zagu, ege ki zagu. **19**M'ase a ku yi ɓɔro ma ngoni gunu ko. Taɗe ma va nza nǫ de taɗe kula na yi make ɗi. **20**Yo ɓi kuvu aɓe bal vura yo.

Lomaku yo semi ta kuɗa'n mavu, vura yo aku yo ko. Kamu vura yo ale yo. Yo anya ngode iso mindi yo kuvu nzoɓu tar yo.

21Ngon ma nzile yo te: Baa, m'taɗe kasu nɔ ku ege zora zagu ege ki zagu. M'ase a ku yi ɓɔro ma ngoni gunu ko.

22Vu vura yo ma nzile ɓeri na yo ge ke te: Ɗii'n ruba kau nɔ kiiɓada yaku ɗe uli korɔ yo. Uli ɓeli ngon zi yo ku uli takra nza yo. **23**Ɗii'n ngon saa nɔ kenvi ku ɗe tali yo. Z'usi ku z'taɗi'n kornyele. **24**Z'taɗi kornyele a ngon ma maku ua ko, ku tele ɗe kamkaa'n ma. Yo ndomo ve, ya envi yo. Kuvu yoge umbi miri taɗe kornyele.

25Vu takite ngon ma ɗa mege ɗa. Lomaku yo ɗe, ɗe teki ndete kuzi mavu, wo gosoge tiɓo'n kɔzige. **26**Yo ɓɔro nǫ de taɗe kulage ma zijyɔ yo te: Ngaɗi ya taɗe nga wa?

27De taɗe kula ma nzile yo te: Nonzi ma tele ɗe ko. Vuri tale ngon saa nɔ kenvi a ku enve yo kortogo'n ma.

28Kuvu wongɔ taɗe takite ngon ma yo ndigi kanza gunu. Vavu vura yo teki ɓɔro yo a kanza kuzi ma.

29Vu yo nzile vura yo ke te: Aku, m'taɗe kula m'ada ki kem ɓal vaka ne, m'ege tari gunu. Yi ada ma ngon vinya nǫ a ku m'taɗe kornyele ze ɓiyakuɗa mage gunu. **30**Vu aku, lomaku ngoni nen maku usa nga kii na yi ge yog niye kuɗukamuge ma ɗe vu, yi tale ngon saa nɔ kenvi a na yo!

31Vura yo nzile yo te: Yi ngon ma, ze z'inzi zondorge ku ngage ma ndanyi ku m'taɗe

15:18 Mat 3:2
15:20 Kul 20:37
15:22 Tee 6:11
15:24 Efe 2:1,5; 1Ti 5:6

ma nda a na yi. 32Vu iikuɗa a ku z'taɗi kornyele, z'inzi kornyelege a nonzi maku ua ko, ku tele ɗe kamkaa'n ma, yo maku ndomo ne, ku envi yo ma.

Vojyɔ zori nɔ zo de ngamu nga nɔ kamkajya

16 Zezu nzile zini de ndazə nga na yo ge ke te: De kenve nga inzi'n de ngamu kenve nǫ inzi lo nama. Dege oɗi yo ɗana kuɓaka yo nzili te yo nzə tuzu ngakenve na kuɓaka yo ge ndanyi. 2Kuvu kuɓaka yo ma ɓɔro yo vu nzile yo te: Ngaɗi ya m'oo zo yi va nen ma? Tazu ma bal ngage maku nzə ngamu ma, a yi ase ngamu ngakenve na m'ge jyane gunu ko.

3De ngamu nga ma nzə nzile kem yo ɗa te: Kuɓaka ma nz'aɗe ma zagu lo ngamu nga na yo ge. M'taa ma nange wa? Togo ma ase nzaka mege gunu. Kamsa nde nga taɗe man ma. 4Ha! M'geri nga maku m'taɗe man a ku dege uki man ma kemkuzi balge ma ve gidi ni maku kuɓaka ma aɗe man ma zagu kem kula ngamu nga ma.

5Kuvu yo ɓɔro de guɗa na kuɓaka yo ge ɗoyi ɗoyi. Yo nzile takite de make te: Guɗa na kuɓaka ma ma nange ya zo yi ma?

6Yo nzile te: Gomo* kuɓu nɔ ɓorige kamde ɗoyi.

De ngamu nga ma nzile yo te: Unu mbete guɗa na yi. Inzi ngara yaku ku ɓala kem ni wonyə ziyo zo ɓu.

7Kuvu yo nzile nǫ de ke te: Na yi, ngage yaa zo yi?

Yo nzile te: *Kongɔ tenyi nɔ ɓorige kamde ɗoyi.

Vu nzile yo te: Unu mbete guɗa na yi ku ɓala wonyə sɔɔ.

8Kuɓaka de ngamu nga ma ndovu de ngamu nga nɔ zosuru gunu nama a ku yo taɗe kamkajya ne. Kamu ngon jyage ajya danga dege nɔ kem ndor nenge maku yoge ngon logarage ma. 9Na ma vu, m'nzile sege: Taɗi korɔ se ɓiyakuɗa na de kenve nga nɔ anzə zosuruge ne. Kaznaku ngakenve ɗuku sege vu, yoge uki man sege balge kemkuzi nɔ zondorge zondorge.

10De nen maku unda kem yo zo nga nɔ sakuge ma unda kem yo zo nɔ ɓorige zini. De nen maku yo de zosuru gunu kem nga nɔ sakuge vu, kem nga nɔ ɓorige zini vu yo de zosuru gunu. 11Kaznaku sege undi kem se zo ngamu kenve nɔ zosuruge gunu vu, nǫ ya

16:8 Zaa 12:36; Efe 5:8; 1Te 5:5
16:9 Mat 19:21
16:10 Mat 25:21, 23

nz'ada sege ngakenve nɔ kiige a ngamu wa? **12**Kaznaku sege undi kem se zo nga na nǫ de gunu vu, nạ ya adə man sege nga na se sege ngiya wa?

13De ɗoyi ɗi ase taɗe kula mot kuɓaka yo ge ziyo gunu. Yo suɓa man nǫ de ɗoyi vu taara man nǫ de. Yo taara man nǫ de ɗoyi vu ege man nǫ de. Sege nạ nzə ku taɗi kula na Nuɓa kura'n ngakenve kamnạa gunu.

14Farizinye* nenge maku taari kenve yaa ma, woyi vojyɔ nage ma ndanyi mavu nzə tibi Zezu vukaɗi. **15**Zezu nzile yoge te: Sege taɗi korɔ se de zosuruge ne ta kamu dege. Nạ, Nuɓa geri kem se ve, a nga nen maku dege nz'ozi korɔge zoni nza nga nɔ ɓori ke ma, nda nga nɔ zosangu nɔ ɓori'n ta kamu Nuɓa.

De ndazə ngage dege ke nɔ kalakala

16Ndor na nzuvojyɔ tiɓo'n na de kozo nzu Nuɓa ge nda sinyi teki'n ndor na Zaạ. Zi k'iɗe ndor na'n ma ɗa ma, dege ozi vojyɔ kem ɓe na Nuɓa ku dege ɗoyi ɗoyi nz'uli ta ɗovo togo ne a kanza tutu. **17**Zora tiɓo'n zongara asi deri yaku vuka nạ, kamsuwa ɓere Mbete nzuvojyɔ nǫ ɗoyi iso man gunu. **18**De nen maku inya niye yo tiɗa ku taka nǫ vu, yo taɗe kamvaka. De nen maku taka niye nen maku ngaɓa yo inya yo tiɗa mavu yo taɗe kamvaka.

16:13 Mat 6:24
16:14 1Ti 3:3
16:15 Tee 2:23
16:16 Mat 5:17; 4:23
16:17 Mat 5:18

De kenve nga yog Lazar ne

19Davla kenve nga inzi nama, yo ula lamu nɔ kake wɔswɔso tiɓo'n lamu rupa nɔ kokɔ. Yo inzi kem kornyele dana nga nɔ kii zondorge. **20**De nagu nǫ ri yo ya Lazar, korɔ yo kal diyo inzi nama. Yo nda ta kuzi na de kenve nga ma. **21**Yo ndigi kusa vuru ngakusage maku nzə tiso ta dava kusanga na de kenve nga ma. Bisige zini ɗe nzə tani ta diyoge ma.

22De nagu ma ua ne, ngonkula na Nuɓa ge uni yo a undi kazu Abraham. De kenve nga ma zini ua ne, vu dege tuvi yo. **23**Ngakonyɔ taɗe yo yaa dana de kuage ma. Yo unu kamu taru vu aku Abraham kuɗa'n ɗa. Lazar inzi kazu yo. **24**Kuvu yo nzile nzu nɔ ɓori'n te: Vura ma Abraham, aku kamkal ma tu. Ula Lazar ku ɗe ula zo tel zi yo kam mane ine kem nzɔɔ ma ku riyo, a korɔ ma nz'onyɔ yaa kamfeɗi nene ma.

25Abraham nzile te: Ngon ma, kemi ilo zoni vu, kinzi na yi kamkaa'n ma yi enve nga

16:18 Mat 5:31, 32; Mar 10:11; Rom 7:2,3
16:20 Kul 3:2
16:21 Mat 15:27
16:24 Mat 5:22

kiige ko, naku Lazar enve ngakasuge. Lovaɓa ya yo enve lo nɔ riyo kuvu kori nz'onyɔ ne. **26**Gidi nga nage ma ndanyi vu, Nuɓa unda goto nɔ ɓori dana zige nạa a ku de nenge maku ndigi ɓii nene a kaɓe bal se, wala a ɓii bal ze kaɓe bal se vu yoge asi taɗe ni gunu.

27De kenve nga ma nzile te: Vura ma Abraham, vavu m'zijyɔ ki a ku ula'n Lazar kemkuzi na baa. **28**Ula'n yo, a nonzɔ mage zog minyə ogi tutu ma. Taɗe vu aɓe a nzile yoge kite a ku yoge ɗii lo ngakonyɔ nene ma zini gunu ko.

29Abraham nzile te: Mbete na Moyizi tiɓo'n mbete na de kozo nzu Nuɓa ge ogɔ balge ma, ku yoge woyi.

30Vu de kenve nga ma nzile te: Ọ, ọ, vura ma Abraham, kaznaku nọ de na de kuage aɓe balge vu, yoge inyi man kalve na nige nɔ kitege zagu.

31Abraham nzile yo te: Kaznaku yoge woyi Moyizi yog de kozo nzu Nuɓa ge gunu vu, yoge woyi kojyo gunu ko, kaznaku de kua nọ turu'n tigi zini dana de kuage ma.

16:28 Kul 2:40; 1Te 4:6
16:29 Zaa 1:45; Kul 15:21; Zaa 1:45
17:1 Mat 5:29; 18:7
17:2 Mar 10:24; Mat 5:29
17:3 Mat 18:15; Efe 4:32; Kol 3:13
17:4 Mat 18:21, 22
17:5 Mar 6:30
17:6 Mat 13:31; 21:21; Mar 9:23

Nga kugua nza dege, kunda kem zoni tiɓo'n kula nɔ kunda zo de

17 Zezu nzile de ndazə nga na yo ge ke te: Vojyɔ kii ku ngage ma ku nzə nzozi dege nz'aɓe'n kiso kem taɗe kasu ma ɗii man. Nạ, ngakonyɔ nda a na de nen maku nga nama teki man zo yo ma! **2**Iiyaa a ku uzi kuri koso nɔ mulị mindi de nene maku taɗe man ma, ku ini yo kam mane danga. Dege ndigi ku te de taɗe ɓavu nọ ngon saku nenge ma ɗoyi iso kem taɗe kasu gunu. **3**Sege ngiya se ngami korɔ se.

Kaznaku nonzi taɗe kasu koti vu, ndere zo yo. Kaznaku inya kalve na yo nɔ kitege zagu vu, naka yo. **4**Wala kaznaku yo taɗe kasu koti tara kalmbakaɗe ndor nɔ ɗoyi ne. Ku yo nzə tele nz'iɗe bali tara kalmbakaɗe ku nzə nzile te: M'inya kalve na m'nɔ kitege zagu ko, vu yi naka yo.

5Kuvu ngonkulage nzile Vuraɓe ke te: Onvo ze nọ kunda kem zoni zo ɓiya.

6Vu Vuraɓe nzile te: Kaznaku kunda kem zoni na se nda tigi nza kam mutard make vu, sege nzili tigi kaga mbatisa nen make sege te. 'Bunga ngirige ku a ɗa kam

mane danga ɗa vu wo tigi sege.

7Z'taki kem ni ku nọ de dana se ma inzi'n ɓeri ku nzə taɗe yo kula kem mege, wala nz'ulu yo ngage. Kaznaku yo nzə tele ka mege vu nạ ya dana se ma nzile man yo te: Ɗe yaku ɗe usa nga? **8**Yo nzile man yo va te: Tamu lo kusa nga na ma, ku ula ruba taɗe kula na yi ge kori. Adə ma ngakusa ku m'usa, m'ungu kite ɓa. Gidi ni ɓavu yi usa zini, ungu zini. **9**Yo taɗe man kiɗa ɓeri make a nga maku nzile yo a taɗe ni ku yo taɗe ma wa? M'taka kem ni gunu. **10**Nda man va a na se zini. Kaznaku sege taɗi ngage ma ndanyi ku ozi sege a taɗe mavu, nzili sege te: Ze de taɗe kulage nɔ anzə kamu ne. Z'taɗe nga nen maku nda a taɗe zə ma ɗi.

Zezu ajya de zaage zog ɓu

11Lomaku Zezu nz'aɓe ɓe ɓori nɔ Zeruzalem ma, yo unda teki kamneni zongara nɔ Samari nạa yog zongara nɔ Galile ne. **12**Lomaku yo nz'anza kem ɓe nọ mavu, de zaage zog ɓu nzə tini tar yo. Yoge ɗayi kuɗa'n ɗa. **13**Yoge nzili nzu nɔ ɓori'n te: Zezu, Kuɓaka, aku kamkal ze tu.

17:10 1Ko 9:16
17:11 Zaa 4:3,4
17:12 Mat 8:2

14Lomaku yo aku yoge mavu, nzile yoge te: Aɓi ku a ozi korɔ se de retizoge ke. Lomaku yoge nz'aɓi ta mavu, aku Nuɓa nzibo yoge ko.

15Lomaku nọ de ɗoyi danage ma aku ku korɔ yo iikuɗa ko mavu, tele zo nza yo unu kaɗe tara ada Nuɓa ke nzu yo nɔ ɓori ne. **16**Yo iso nza Zezu ugua kamɗana yo ngara kuvu taɗe yo kiɗa. Davla de zaa nama yo de nɔ zongara nɔ Samari.

17Zezu nzile te: Yoge zog ɓu ya nzibi yoge ma, gunu ka? Naku nọ kalɓuge ma ogi ka nanga? **18**Mbaa nen ma kala'n ɗi ya tele ɗe a kunu kaɗe tara kada Nuɓa ke ma wa? **19**Kuvu Zezu nzile yo te: Ɓi taru ku aɓe, kunda kem zoni na yi ajya ki ko.

Kem ɓe na Nuɓa

20Farizinyege* zijyi Zezu te: Kem ɓe na Nuɓa ma ɗe man ɓaldi wa? Yo nzile yoge te: Kem ɓe na Nuɓa nz'iɗe kamkaga a ku dege aki gunu. **21**De ase nzile te: Yo ogɔ nene ma wala nama gunu. Aki, kem ɓe ma Nuɓa ogɔ dana se ma.

22Zezu nzile de ndazə nga na yo ge ke te: Ndorge ogi kiɗe ma ku sege ndigi man kaku nọ ndor na Ngon De. Vu sege aki

17:14 Mat 8:4
17:15 Mat 9:8
17:16 Mat 10:5
17:19 Mat 9:22
17:20 Mat 3:2
17:22 Mat 8:20

man gunu. 23Dege nzile man sege te: Aku! Yo ogɔ nene ma wala nama. Nạ nzə k'aɓi gunu. Na nzə kuni gidige gunu. 24Va nzaku nzii tele ne ku nzaa'n lo kot zora kanọ sinyi ukua'n nọ make, vavu, ndor kiɗe na Ngon De nda man va zini. 25Nạ, taɗe ku ngakonyɔ taɗe yo yaa kite ɓa. Ngon jyage egi man yo.

26Nga maku taɗe nga ndor na Nuwe ma taɗe man nga ndor na Ngon De zini. 27Dege usi ne, ungi ne, taki nạa kuvu yoge adi ngon nige taki nạa sinyi teki'n ndor nene maku Nuwe anzə'n kem topo ɓori. Nzii ɓori ɗe vu tale yoge ndanyi.

28Nda zini va kem ndor na Lot. Dege usi ne ungi ne, yoge ndigi ngage kuvu ɗaɓi ne, yoge nzaki lo, yoge ɔyi kuzige. 29Naku kem ndor nene maku Lot teki'n zagu kem ɓe ɓori nɔ Sɔdɔm ma, fedi tiɓo'n ngakonyɔge ɓi zora edi zoge tale yoge ndanyi.

30Nda man zini va kem ndor teki na Ngon De. 31Kem ndor nama, de inzi man zo kuzi vu nga kii na yo ge nda man kemkuzi ma. Yo ziti man ngara a kunu ni gunu! Nza nama ke zini vu, de nen maku ɗa mege ma tele ɗe man ɓe sa nga na yo ge gunu. 32Kem se ilo zo niye na Lot ma. 33De nen maku nz'ula kajya korɔ yo vu ugua man zoni mɔnɔ. De nen maku ugua man zoni mɔnɔ ma, ajya man yo. 34M'nzile sege, ndor na'n ma, dege zog ziyo ndayi man kem dira nɔ ɗoyi. Uni man ɗoyi kuvu inyi man nọ tiɗa. 35Niyege zog ziyo nz'iɓi man nga kem vedi nɔ ɗoyi ɗi. Uni man nọ ɗoyi kuvu inyi man nọ tiɗa. 36Davlage zog ziyo inzi man kem mege nɔ ɗoyi. Uni man nọ ɗoyi kuvu inyi man nọ tiɗa.

37De ndazə ngage nzili te: Ka nanga ɗa wa, Vuraɓe?

Kuvu yo nzile man yoge te: Lo nen maku nunu nda tutu ma, maluge kunina lo ni.

Vojyɔ zori na niye kua yo nzə zijyɔ vojyɔ dana kuɗa

18 Zezu nzile yoge vojyɔ nọ ɗoyi zori ne a kojyo'n yoge a zijyɔ Nuɓa zondorge ku yoge ɔri gunu. 2Yo nzile te: De teki vojyɔ nọ ɗoyi inzi kem ɓe ɓori nọ yo ɓele Nuɓa gunu, yo tukua talu de zini gunu. 3Niye kua nọ zini inzi kem ɓe ɓori nama. Yo ɗe nzile de teki vojyɔ make te: Teki ma vojyɔ zagu ze zanga ma ne.

4Zi kọɗa ma yo ege zagu. Nạ, gidi ni vu, yo ngiya nzile te: Ma

17:23 Mat 24:23
17:24 Mat 24:27
17:25 Mat 16:21; Mar 13:30
17:30 Mat 10:23; 1Ko 1:7; 1Te 2:19; 2Te 1:7; 2Pi 3:4; Tee 1:7
17:31 Mat 24:17, 18
17:33 Zaa 12:25
17:35 Mat 24:41
17:37 Mat 24:28
18:1 Kul 1:14; Rom 1:10; Efe 6:18; Kol 4:2; 1Te 5:17

m'ɓele Nuɓa gunu, m'tukua talu de gunu. **5**M'teki vojyɔ na niye kua nen ma zagu, gunu vu a yo nzale kem ma. Gunu vu, yo nz'iɗe bal ma zondorge ma gidi ni vu ini man kamsa zo kamu ma.

6Vuraɓe nzile te: Woyi vojyɔ maku de teki de vojyɔ nɔ zosuru gunu nen ma nzile ma. **7**Nuɓa teki man vojyɔ nɔ kii nɔ suru na yo ge make ku nzə nzili yo nzu nɔ ɓori'n kamkazage, ndorge ma. Dana ni uɗa man ɓavu yo teki man vojyɔ nɔ kii na nige yog zanga nige wa? **8**M'nzile sege yo teki man vojyɔ nɔ kii na nige nyanga ne, nạ kaznaku Ngon De ɗe man vu, enve man kunda kem zoni zongara nene ma wa?

Vojyɔ zori na Farizinye nọ yog de taka lambu ne

9Zezu nzile vojyɔ nen ma zori'n zini de nenge make ku undi kemge zo nga zosuru na ngiyage ɗi make. Yoge woyi vu te negi ɗi ya de zosuruge kuvu egi nọ dege zagu. **10**Yo nzile te: Davlage zog ziyo aɓi kemkuzi Nuɓa a zijyɔ Nuɓa. De nọ ma yo Farizinye* nọ de ma yo de taka lambu. **11**Farizinye* ma ɗa taru kuvu nzə zijyɔ Nuɓa a na yo ngiya ɗi nzile te: Nuɓa, m'tele kiɗa m'adə ki a ma m'inzi va nza ndiki dege make gunu, yoge de ɓogoge, de zosuruge gunu, yoge de kamvakage, m'inzi va nza de taka lambu nen make gunu. **12**Kem dumasi ɗoyi vu nzə m'inya kusa tara ziyo, nzə m'ada ngakenve na m'ge ɗoyi ɗoyi ndanyi dana nɔ ɓuge.

13De taka lambu ma ɗa kuɗa'n ɗa. Yo ndigi kunu kamu yo taru zora zini gunu. Nạ yo unda ngoɗu yo nzile te: Aku kamkala ma tu, ma de taɗe kasu.

14M'nzile sege, Nuɓa tazu davla nama de zosuru ne danga nọ de ma. Davla zosuru nama tele aɓe ɓe. De nen maku nz'unu korɔ yo taru ma teli man yo ka ngara, ku de nen maku nzə tele korɔ yo ka ngara ma uni man yo taru.

Zezu yog ngon sakuge

(Matiyo 19:13-15, Mark 10:13-16)

15 Dege ɗii'n yo ngon kakege a ku yo odo korɔ nige. Vu lomaku de ndazə ngage aki va mavu, yoge nderi zoge. **16**Vu Zezu ɓɔro yoge vu nzile te: Inyi ngon sakuge maku ɗi bal ma. Nạ nzə k'ogi yoge gunu, a kem ɓe na Nuɓa nda a na dege maku titi yoge ma. **17**M'nzile sege vojyɔ nɔ kii, de nen maku ukua kem ɓe na Nuɓa nza ngon saku make

18:7 Tee 6:10
18:8 Mat 8:20; 16:27
18:10 Kul 3:1
18:11 Mat 6:5; Mar 11:25
18:12 Mat 9:14
18:13 1Ti 1:15
18:14 Mat 23:12
18:17 Mat 11:25

gunu vu, yo anzə man kem ni gunu.

Ngare nɔ kenve nga

(Matiyo 19:16-30, Mark 10:17-31)

18 Ngare nǫ zijyɔ vojyɔ Zezu ke te: De ndazə nga dege ke nɔ kii, ngadi ya m'tadɛ man ɓavu m'enve man kajya nɔ zondorge zondorge wa?

19 Vu Zezu nzile yo te: Hadi ya yi ɓɔro ma de nɔ kii wa? De nɔ kii tigo. Nuɓa kala'n di ya De nɔ kii. **20** Yi geri nzu kunu nenge ma:

Yi tadɛ kamvaka gunu.
Yi tale de gunu.
Yi ɓogo gunu.
Yi zasori zo de gunu.
Tukua talu vuri yog kɔ yi ne.

(Tekikaga 20:12-16, Teltazu 5:16-20)

21 Kuvu davla ma nzile te: M'ngamu nga nage ma ndanyi kǫdà kem saku ma dà.

22 Gidi vojyɔ nama ku Zezu wo mavu, nzile yo te: Semi ta ki nga dɔyi a tadɛ. Ɗaɓa ngakenve na yi ge ndanyi. Kiyi kenve ma de naguge ke vu ngakenve na yi ma nda man kuzi ngamu kenve nɔ zora dà. Kuvu dɛ, dɛ unu gidi ma.

23 Lomaku yo wo va mavu, wongɔ tadɛ yo yaa, a ngakenve na yo yaa ndanyi. **24** Lomaku Zezu aku ku wongɔ nzə tadɛ yo yaa mavu, yo nzile te: Togo yaa ndanyi de kenve ngage ke a kanza kem ɓe na Nuɓa. **25** Kanza kem ɓe na Nuɓa na de kenve nga togo yaa danga kanza kamka suwa na zamala.

26 Kuvu dege ma ndanyi ku woyi vojyɔ nama nzili te: Nǫ ya Nuɓa ajya man yo wa?

27 Vu Zezu nzile te: Nga nen maku zomu dege ma zomu Nuɓa gunu.

28 Piyer nzile te: Aku, ze z'inya ngage ndanyi tide ko, ku zə z'unu gidi.

29 Zezu nzile yoge te: M'nzile sege vojyɔ nɔ kii, Nuɓa uba man dege ma ndanyi ku inyi kuzi ge tidà, wala de kojyɔ nige, nonzɔ nige, niye, wala ngonge tidà a kem ɓe na Nuɓa ma. **30** Yo ge envi man yaa kem ndor nene ma, kem ndor nɔ kazagu vu, yo enve man kajya nɔ zondorge zondorge.

Zezu nzile vojyɔ kua na yo jyane

(Matiyo 20:17-19, Mark 10:32-34)

31 Zezu ɓɔro nɔ ɓu zo ziyoge ma kala. Yo nzile yoge te: Aki, zə z'aɓi kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem. Ngage ma ndanyi ku de kozo nzu Nuɓa ge ɓali kem mbete zo Ngon De ma tele man vojyɔ kii. **32** Dege uli man yo zi de nenge maku yoge

18:20 Rom 13:9
18:22 Kul 2:45; Mat 6:20
18:27 Mat 19:26
18:28 Mat 4:19
18:30 Mat 12:32; 25:46
18:31 Mat 8:20
18:32 Mat 16:21; Kul 2:23

Zuifge gunu ma. Yoge tibi man yo, najyi man yo, tiɓi man woro kam yo. **33**Yoge undi man yo nzi veni ne, gidi ni vu yoge tali man yo. Muta ndor mavu, yo turu man dana de kuage.

34De ndazə ngage geri nga ɗoyi zo nga nage ma gunu. Nuɓa uya yoge kamvojyɔ ma zagu, yoge geri nga maku kamvojyɔ ma nz'ula nzile ni ma gunu.

De kamndoko nɔ nde nga aku lo

(Matiyo 20:29-34, Mark 10:46-53)

35Lomaku Zezu teki ndete ɓe ɓori nɔ Zeriko ma, de kamndoko nǫ inzi beri ɗovo kuvu nzə nde ngage. **36**Yo wo vaka dege maku nzə deri mavu zijyɔ ne te: Ɗi ya nzə taɗe nga wa? **37**Dege nzili yo te Zezu nɔ kem ɓe ɓori nɔ Nazaret ya nzə deri nama.

38Kuvu yo nzile nzu nɔ ɓori'n te: Zezu Ngon Daviti, aku kamkal ma tu!

39Dege maku nzə nzi takite ma nderi zo yo te utu tar yo naa. Vu yo nzile nzu nɔ ɓori yaa te: Ngon Daviti, aku kamkal ma tu.

40Zezu ɗa ne kuvu unu nzu yo ku te ɗii'n ne de kamndoko ma. Lomaku yo aɓe ndete'n ma, Zezu vojyɔ kot yo. **41**Yo zijyɔ yo nzile te: Yi ndigi ku m'taɗe ɗi a na yi wa?

De kamndoko ma nzile te: Vuraɓe, m'ndigi kaku lo!

42Zezu nzile yo te: Aku na lo. Kunda kem zoni na yi ajya ki ko. **43**Tazini maɗi vu, yo aku lo kuvu yo unu gidi Zezu, yo unu kaɗe tara ada Nuɓa ke. Lomaku vaka dege ndanyi aki va ma, yoge ndovi Nuɓa.

18:33 Mat 16:21
18:34 Mar 9:32
18:38 Mat 9:27; 17:15
18:42 Mat 9:22
18:43 Mat 9:8
19:7 Mat 9:11

Zase, de kunda nvere

19 Zezu anza kem ɓe Zeriko kuvu yo unda teki kem ɓe ɓori ma. **2**Davla nǫ inzi nama ri yo ya Zase, yo de kenve nga. Yo ngare na de taka lambuge. **3**Yo nz'ula kaku Zezu ke te de ma inzi kinzi ni nange wa, vu yo ase gunu a vaka dege ma, a yo de ɗuku ka. **4**Kuvu yo anya ngode kite aɓe a nosi kaga mbatisa ɓavu a kaku'n Zezu a ku yo teki man lo nama.

5Lomaku Zezu aɓe a teki lo mavu, yo aku lo kataru vu, aku yo. Zezu nzile yo te: Zase ziti ngara yaku, a taɗe vu m'inzi man kemkuzi na yi kazene. **6**Zase ziti yaku ngara. Yo ukua yo kornyelege bal yo.

7Lomaku dege aki va mavu, yoge ndanyi nyuri ne nzili te: Yo nz'aɓe ndaa bal de taɗe kasu.

8 Vu Zase ɗa taru kuvu yo nzile Vuraɓe ke te: Aku Vuraɓe, nzə m'ada kanọ ngakenve na m'ge de naguge ke. Kaznaku m'tura de ku m'taka kenve na yo vu, m'tele'n tara sɔɔ m'ada yo.

9 Kuvu Zezu nzile yo te: Kajya ɗe kemkuzi nene ma kazene ko, a davla nen ma zini yo ngon na Abraham. **10** Ngon De ɗe a kula kuvu a kajya nga nen maku semi ma.

Vojyɔ zori nɔ zo kenve *min nɔ ɓuge

11 Lomaku dege nz'ooyi vojyɔ mavu, Zezu nzile yoge nọ vojyɔ zori ne a yo ndete ɓe ɓori nɔ Zeruzalem ve. Dege woyi vu te kem ɓe na Nuɓa teki man yer tazini ma ɗi. **12** Vavu yo nzile te: Davla nọ yo de ri keni aɓe mbaa zo ɓe kuɗa'n ɗa a kununzu konyɔ ɓe ɓavu a tele kiɗe. **13** Yo ɓɔro ɓeri na yoge zog ɓu kuvu ada yoge kenve nen maku nzə ɓɔri *min ma ɗoyi ɗoyi. Yo nzile yoge te: Teli'n kem zi se sinyi m'tele m'iɗe ne.

14 Vu dege nɔ zongara na yo suɓi yo zagu. Yoge uli ngonkula gidi yo nzili yo te: Ze z'ndigi ku de nen ma onyɔ ɓe zo ze gunu.

15 Lomaku yo aɓe a unu nzu konyɔ ɓe ku tele ɗe mavu, yo ɓɔro ɓerige maku ada yoge kenve ma. Yo ɓɔro yoge a kaku ngage maku yoge envi ma.

16 Takite de ma ɗe bal yo nzile te: Vuraɓe min* na yi ma enve nọge ɓu.

17 Kuvu nzile yo te: Iiyaa, ɓeri nɔ kii. Yi de zosuru zo nga nɔ sakuge ma. Yi onyɔ man ɓe zo ɓe nɔ ɓorige ɓu.

18 Kuvu ziyo de ma ɗe ne vu nzile te: Vuraɓe *min na yi ma enve nọge minyə.

19 Yo nzile zini de nama ke te: Yi onyɔ man ɓe zo ɓe nɔ ɓorige minyə.

20 Nọ de aɓe ne vu nzile te: Vuraɓe, aku *min na yi. M'ɓiri lamu gidi ni kuvu m'ngamu ne. **21** M'ɓele ki ve, a yi de nɔ ku togo yaa ndanyi. Yi nz'unu nga lo nene maku yi unda nga tutu gunu ma. Yi nz'ujya kiyo lo nene maku yi osi nga tutu gunu ma.

22 Kuvu Vuraɓe nzile yo te: Ɓeri nɔ kundakasu, m'teki man vojyɔ zo yi so'n zo vojyɔ na yi ge. Yi geri ku ma de nɔ ku togo yaa. Yi geri ku nzə m'unu nga lo nene maku m'unda nga tutu gunu ma, nzə m'ujya kiyo lo nene maku m'osi nga tutu gunu ma. **23** Kuvu hadi ya yi unda kenve na ma kemkuzi ngamu kenve gunu? Tele ma vu, m'enve tigi nọ zoni.

19:10 Zaa 3:17
19:11 Mat 3:2; Kul 1:6
19:13 Mar 13:34
19:21 Mat 25:24
19:22 Mat 25:26

24 Kuvu yo nzile dege make ku ɗayi nama te: Taki min* ma zagu zi yo adi de nen make ku min* na yo ɓu ma.

25 Yoge nzili yo te: Vuraɓe min* na yo ɓu ko.

26 Yo nzile yoge te: Vavu adi man nga va jyane de nen make ku nga na yo nda tutu ma. Na, de nen maku nga na yo tigo ma, taki ma nga nen maku nda zi yo ma zagu. **27** Vavu, ɗii'n zanga mage maku ndigi ku te m'onyɔ ɓe zo nige gunu ma tiyo. Tali yoge ɗana ma nene.

Zezu anza Zeruzalem kornyelege

(Matiyo 21:1-11, Mark 11:1-11, Zaq 12:12-19)

28 Gidi vojyɔ nage maku Zezu nzile ma, yo aɓe kite ɗanage kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem. **29** Yo aɓe ndete ɓe nɔ Betfaze tiɓo'n Betani ka zo kongo nɔ Oliviyege*. Yo ula de ndazə nga na yo ge zog ziyo. **30** Yo nzile yoge te: Aɓi kem ngon ɓe nene maku nda ɗana se ma. Kaznaku nz'anzi kem ɓe mavu, sege aki man de uza ma ngon ngesnde. De nosi ta zo ni gunu. Toti yo ku ɗii ne. **31** Kaznaku de nzə zijyɔ sege te: Haɗi ya nzə toti yo wa? Nzili yo sege te: Vuraɓe ya ndigi yo.

19:26 Mat 25:29
19:28 Mar 10:32
19:29 Mat 21:17
19:37 Mat 21:1
19:39 Mat 21:15, 16

32 Dege maku Zezu ula yoge ma aɓi vu a envi ngage ma va nzaku yo nzile yoge vojyɔ ni make. **33** Lomaku yoge toti ngon ngesnde mavu, kuɓaka nige zijyi yoge nzili te: Haɗi ya nzə toti ngon ngesnde ma wa?

34 Yoge nzili te: Vuraɓe ya ndigi yo.

35 Kuvu yoge ɗii'n ngon ngesnde ma Zezu ke. Yoge tini ruba na nige gidi ngesnde ma ɓavu undi Zezu zoni. **36** Lomaku yoge nz'aɓi mavu, dege nzə badi ruba na nige kamɗovo ma. **37** Ndete ɓe ɓori ma, ɗovo ɓi zo kongo nɔ Oliviyege* ziti tutu. Lomaku Zezu nz'aɓe ndete ɓe mavu, vaka de ndazə ngage ndanyi nzə taɗi kornyele nɔ ɓori. Yoge nzə ndovi Nuɓa nzu nɔ ɓori'n a nga nɔ yaage ma ndanyi ku aki ma. **38** Yoge nzili te:

> Kaɗè tara nɔ kii nda zo
> ngare nene maku nz'iɗè zo ri
> Vuraɓe'n ma. *(Paage 118:26)*

Kortogo nda zora, kaɗè tara kem loge nɔ taru kuɗa'n ɗa.

39 Kuvu Farizinye* nǫge maku ɗayi dana vaka dege ma nzili Zezu ke te: De ndazə nga dege ke, ndere zo de ndazə nga na yi ge ma.

40 Zezu nzile te: M'nzile sege, kaznaku yoge ugi vojyɔ gunu vu, kosoge ugi man kuu.

41 Lomaku Zezu aɓe ndete ɓe mavu, aku ɓe ɓori mavu yo nǫ̲o zo ɓe ma. **42** Yo nzile te: Kaznaku kali'n ɗivu, yi geri ndor ni ko, nga nen maku adə man kinzi togo ma. Naku jyagmasini ma kami ase kaku nga nage ma gunu ko. **43** Ndorge ogi kiɗe̲ zo yi ma ku zangige oɗi man goto ndaka man zo yi tutu. Yoge oli ndaki man zo yi kuvu reni man ki bal loge ndanyi. **44** Yoge t'undi sili man kemi virvir sege ngonige maku inzi kemi ma. Yoge inyi man koso nǫ̲ ɗoyi nda man zo ɓiya gunu a na yi, a ku yi geri ndor nen maku Nuɓa ɗe̲'n kaki ma gunu ma.

Zezu kemkuzi Nuɓa

(Matiyo 21:12-17, Mark 11:15-18)

45 Lomaku Zezu anza kemkuzi Nuɓa ma, yo umbamiri ɗiko de ɗa̲ɓa ngage zagu. **46** Yo nzile te: Mbete Nuɓa nzile te:

Kuzi na ma tele man kuzi zijyɔ Nuɓa. *(Izayi 56:7)*
Na sege vu, sege taɗi mara na de ɓogoge'n ɗi. *(Zeremi 7:11)*

47 Zezu nzə ndaza nga dege ke zondorge kemkuzi Nuɓa. Vu de retizo nɔ ɓorige, de* ɓala nzuvojyɔge yog desumale vaka de ɓege nz'uli tale yo. **48** Vu yoge aki kamkajya taɗe̲ ni gunu a dege ndanyi woyi yo kiine.

Zezu ɓi'n togɔ ka nanga ?

(Matiyo 21:23-27, Mark 11:27-33)

20 Kaz nǫ̲ vu, Zezu ndazə nga dege ke kemkuzi Nuɓa nz'ozo'n Vojyɔ nɔ Kii. De retizo nɔ ɓorige, de* ɓala nzuvojyɔge yog desumalege zini aɓi bal Zezu. **2** Yoge nzili yo vojyɔ te: Nzile ta ze, ta ɗovo ɗi ya nzə taɗe̲'n nga nenge ma. Na̲ ya ada ki ta ɗovo nen ma?

3 Yo nzile yoge te: Ma zini m'zijyɔ sege vojyɔ nǫ̲ ɗoyi. **4** Nzili ta ma ta: Kula de mane na Zaa̲ ma ɓi zora wa ɓi bal dege wa?

5 Vu yoge nyuri danage ɗivu nzili te: Kaznaku z'nzile z'ize te: Zora, vu yo nzile man ze te: Haɗi ya sege taki kem yo gunu wa? **6** Kaznaku z'nzile z'ize te: Bal dege, kuvu dege ndanyi tini man ze kuri kosoge ne, a yoge taki kem ni ku te Zaa̲ ma de kozo nzu Nuɓa.

7 Yoge nzili te n'egi n'geri lo maku yo ɓi tutu ma gunu.

8 Zezu nzile yoge te: Ma zini gunu, m'nzile sege ri de maku ada ma ta ɗovo ku nzə m'taɗe̲'n ngage ma gunu.

19:44 1Pi 2:12
19:47 Mat 26:55; 12:14; Mar 11:18
20:1 Mat 26:55
20:2 Zaa 2:18; Kul 4:7
20:4 Mar 1:4
20:6 Mat 11:9

Vojyɔ zori na de taɗe kulage kem mege fofofire

(Matiyo 21:33-46, Mark 12:1-12)

9 Yo umbamiri nzile vojyɔ zori nen ma vaka dege ke te: Davla nǫ nzaka mege fofofire. Yo inya mege ma zi dege a ngamu kuvu ubi zoni, vu yo aɓe zongara nǫ ɗa a dana kuɗa. **10** Ndor kuna nza kiyoge mavu, yo ula ɓeri nǫ ɗoyi bal de ngamu megege ma a ku yoge adi yo kanǫ kiyo ma. Vu yoge undi yo kuvu ɗiki yo zagu zi yo vuka ɗi. **11** Gidi ni vu, kuɓaka mege ma ula'n nǫ ɓeri. Vu yo zini dege ma undi yo, najyi yo kuvu ɗiki yo aɓe zi yo vuka ɗi. **12** Yo ula'n muta de jyane. Yo zini, dege ma nyeti yo kuvu taɓi yo kaga ɗa?

13 Kuɓaka mege fofofire ma nzile te: M'ta man nange? M'ula man ngon davla na ma nɔ ku m'taara yo yaa. Wala, kaznaku yoge aki man yo vu, yoge tuki man talu yo.

14 Lomaku de ngamu megege aki yo mavu, yoge nyuri dana nige nzili te: Aki kuɓakani. Ɗii tiyo, z'tali yo zagu ku z'teli kuɓakani. **15** Yoge uki yo aɓi'n kaga ɗa zagu ta mege fofofire ma kuvu tali yo.

Kuɓaka mege ma taɗe man yoge taɗe ni nange? **16** Yo ɗe man vu, ɗe tale man de ngamu megege ma. Yo ada man mege ma nǫ dege ke.

20:9 Mat 25:14
20:13 Mat 3:17

Lomaku dege woyi va mavu, yoge nzili te: Ǫ, ǫ, nga nama ɗe man va gunu!

17 Zezu aku yoge vu nzile yoge te: Vavu, vojyɔ nen maku ɓali kem Mbete Nuɓa ma kamu ni ya ɗi?

Koso nen ma ya de koyi kuzige egi zagu ma.

Koso nama tele koso nɔ ku inzi kite zo kumu kuzi.
(Paage 118:22)

18 De nen maku iso man zo koso nama nganya man kem nąa. Koso nama iso man zo de vu nyaka man yo nvari nvari.

19 Kem nzakaza nama ɗi vu, de retizo nɔ ɓorige yog de* ɓala nzuvojyɔge nz'uli lo a kukua Zezu. Vu yoge ɓeli vaka dege ma a yoge geri ku Zezu nz'aɗe vojyɔ zori nama zoge.

Ubi lambu adi Sezar ke

(Matiyo 22:15-22, Mark 12:13-17)

20 Yoge nz'aki kula taɗe yo. Yoge uli de kunda minyə ngage yoge taɗi korɔge va nza de zosuruge make. Yoge ndigi kukua Zezu zo vojyɔ nɔ tar yo ɓavu a kula zi de konyɔ ɓege, zi togɔ na ngarege. **21** Yoge zijyi

20:17 Kul 4:11
20:19 Mar 11:18
20:20 Mat 12:10; 27:2
20:21 Zaa 3:2

yo vojyɔ nzili te: De ndazə nga dege ke, ze z'geri ku vojyɔ kaɗe na yi ge tiɓo'n ngandaza na yi ge nda zosuru ni ne. Ze z'geri zini ku yi aku kamkal de gunu. Yi nz'ozo ɗovo na Nuɓa dege ke kine. **22**Nzile ta ze vojyɔ nen ma, taɗe ku z'uba lambu z'ada Sezar* ke wa? Z'uba gunu wa?

23Vu Zezu geri muru na nige ma ko. Yo nzile yoge te: Haɗi ya sege nzə ndɔɔyi ma wa? **24**Ozi ta ma deniye* kenve ɗoyi ta. Nga nen maku titi de ku ri de nda gidi ni nen ma na nạ?

Yoge nzili te: Na Sezar*.

25Kuvu yo nzile yoge te: Vavu, nga na Sezar* vu, adi Sezar ke, nga na Nuɓa vu adi Nuɓa ke.

26Yoge asi kukua Zezu zo vojyɔ na yo ɗana dege gunu. Muru unda ngaluge zo vojyɔ kaɗe yo ma kuvu yoge ugi vojyɔ gunu.

Dege turi man goto kua vu taka nạa tigo

(Matiyo 22:23-33, Mark 12:18-27)

27Sadusinye nọge aɓi bal Zezu. Yoge nzili te dege turi man goto kua gunu. Yoge zijyi yo. **28**Yoge nzili te: De ndazə nga dege ke, Moyizi ɓala Mbete ada ze nzile te: Kaznaku de nọ nonzɔ yo ua. Ku nonzɔ yo ma taka niye, vu yo ojyɔ ngon gunu nonzɔ yo taka niye kua maku ojyɔ'n ngon nzuba nonzɔ yo ma. **29**Kite ma, nonzɔ nạage inzi zog kalmbakaɗe. Takite de ma taka niye. Yo ua anzə kojyɔ ngon ne. **30**Ziyo de taka niye ma. Davla nama ua anzə kojyɔ ngon ne. **31**Muta de taka niye ma. Zog kalmbakaɗe ndanyi taki niye ma, vu yoge uai anzə kojyɔ ngonge ne. **32**Gidi ni vu niye ma zini ua ne. **33**Vavu, ndor turu de kuage vu niye ma na nạ dana nonzɔ nạa nɔ zo kalmbakaɗege ma wa? Yoge ndanyi taki yo ma.

34Zezu nzile yoge te: Ngon jyage nzə taki nạa, nz'adi ngon nige nɔ niyege nzə taki nạa. **35**Nuɓa aku vu nọ dege asi teki kem ndor nene maku nz'iɗe ma ve, asi turu dana de kuage ve. De nage ma taki man nạa gunu. Adi man yoge ta ɗovo a taka nạa gunu. **36**Yoge asi kua gunu ɗone a yoge inzi man va nza ngonkula na Nuɓa ge make. Yoge ngon na Nuɓa ge, ngonge maku yo turu yoge dana de kuage ma. **37**Ngiya Moyizi ya nzile te Nuɓa nzə turu dege dana de kuage ve. Kot viti

20:25 Rom 13:7
20:27 Kul 4:1; 23:8; 1Ko 15:12
20:35 Mat 12:32
20:36 Zaa 1:12

kanvage ma yo ɓɔro Vuraɓe ma
Nuɓa na Abraham, Nuɓa
na Izaki, Nuɓa na Zakoɓ.
(Tekikaga 3:6)

38 Zezu nzile zini te: Nuɓa ma yo Nuɓa na de kuage gunu, na Nuɓa na de kamkaage, a na yo ya yoge ndanyi inzi'n kamkaa ne.

39 Nǫ dege dana de* ɓala nzuvojyɔge ma nzili te: De ndazə nga dege ke, vojyɔ nɔ kii ya yi nzile nama. **40** Bele zijyɔ yo nǫ vojyɔge tadɛ̂ yoge.

Mesi ma, yo Ngon na nạ wa?

(Matiyo 22:41-45, Mark 12:35-39)

41 Zezu nzile yoge te: Ta nange ya dege nzə nzili te Mesi* ma yo Ngon na Daviti wa? **42** Ngiya Daviti ya nzile kem mbete Paage te:

Vuraɓe nzile Vuraɓe na m'ke te:

Inzi zo zi ma ka vula.

43 sinyi a ku m'unda zangige
mot nza yi.
(Paage 110:1)

44 Vavu Daviti nzə ɓɔro yo Vuraɓe. Ta nange ya te yo Ngon na yo wa?

45 Lomaku dege ndanyi nz'ooyi yo mavu, yo nzile vojyɔ de ndazə nga na yo ge ke. **46** Yo nzile te: Ngami korɔ se ve a de* ɓala nzuvojyɔge. Yoge taari ndiga lamu kuage. Yoge ndigi vu te dege taki negi hala ɓarage. Yoge ndigi takite lo kinzige kemkuzi kunana na Zuifge yoge ndigi takite loge ta ngakusage. **47** Yoge usi nga kiige zagu kemkuzi na niye kuage. Yoge zijyi Nuɓa dana ni uɗa yaa a ku dege aki'n yoge. Teki man vojyɔ nɔ ɓori zo nige.

20:40 Mat 22:46; Mar 12:34
20:41 Mat 1:1; 2:44

Kada nyara na niye kua

(Mark 12:41-44)

21 Lomaku Zezu kila kamu yo ma, yo aku de kenve ngage nz'onvi kada nyara na nige kem kadɛ̂ kada nyara. **2** Yo aku zini nagu niye kua nǫ onvo kenve ziyo kem kadɛ̂ kada nyara ma. **3** Yo nzile te: M'nzile sege vojyɔ nɔ kii, nagu niye kua nen ma onvo kenve yaa kem kadɛ̂ kada nyara ma danga dege dutu. **4** De nage ma ndanyi onvi kada nyara yaa adi Nuɓa ke nda vuka a na ne. Naku niye nama yo de nagu, kenve na yo maku nda a ndigo'n ngakusa ma, yo onvo ndanyi.

Ngakozoge nɔ zoɗutu ndorge

(Matiyo 24:1-35, Mark 13:1-31)

5 Nǫ dege nz'adi vojyɔ zo kuzi Nuɓa nzili te tadi yo koso nɔ kiige ne tiɓo'n nga kada nyarage ne maku dege ɗii'n ma.

21:1 Mat 27:6; Zaa 8:20
21:4 2Ko 8:12

6Zezu nzile te: Aki nga nage ma ndanyi kiine. Ndorge ogi k'iɗe maku koso nọ ɗoyi nda man zo ɓiya gunu. Sungi tini man yoge ngara ndanyi.

7Yoge zijyi yo te: De ndazə nga dege ke, ɓaldi ɓavu nga nage ma ɗii man wa? Ngakozo ɗi ya ozo man bal nga nage ma?

8Zezu nzile te: Ngami korɔ se kiine, de tura sege gunu. Dege yaa ɗii man zo ri ma ne. Yoge nzili man te: Ma ya yo vu ndor ndete ko. Sege uni gidige gunu. **9**Kaznaku sege woyi vojyɔ ɗɔɔge, kuɗù ɗɔɔge vu, nạ nzə ku ɓeli gunu. Taɗè ku nga nage ma ɗii ɓa. Vu zoɗùtu ni ta gunu.

10Kuvu yo nzile yoge te: Mot kaage ɓii man a kege mot kaa nọge, mot ɓege ɓii man a kege mot ɓe nọge. **11**Zongara ndede man yaa bal loge, meti ɓori iso man, ɓɔ ɓori iso man. Nga nɔ kada dege ɓelege tiɓo'n ngakozo nɔ ɓorige teki man kamra. **12**Vu kite ɗana nga nage ma, dege undi man zige zo se taɗi man sege ngakonyɔge. Uli man sege zi ngare kuzi kunana na Zuifge, uli man sege kanga. Aɓi man sege ɗana ngarege yog de konyɔ ɓege a ri ma. **13**Nga nama ada man sege ta ɗovo a kuma'n nazu. **14**Vavu sege undi vojyɔ kite kem se a taka tele gunu. **15**Sege taɗi va a ku m'adə man sege vojyɔge, m'adə man sege kamkajya nɔ ɓori. Zanga se ge ndanyi asi man kege ni gunu. Asi man negive ni gunu. **16**Vu ngiya de kojyɔ se ge ma, nonzɔ se ge, de nenge maku inzi kot se sini ma yog ɓiyaɓara se ge ɗaɓi man sege. Yoge taɗi man ɓavu dege yaa dana se uai man. **17**Dege ndanyi suɓi man sege a ri ma. **18**Na, vele ngaa nɔ zo se ɗoyi semi man gunu. **19**Kaznaku sege uki togo'n vu, envi man kajya.

20Kaznaku sege aki de kuɗù ɗɔɔge ndaki zo ɓe ɓori nɔ Zeruzalem tutu vu, sege geri ku zo tuzu ni ndete ko. **21**Taɗè vu de nenge maku inzi zongara nɔ Zude ma anyi man zo kongoge. Kuvu de nenge maku inzi kem ɓe Zeruzalem ma teki man zagu. Kuvu de nenge maku ɗayi megege ma anzi man kem ɓe ɓori ma gunu. **22**Ndor nage ma ndayi man ndor zijyɔ mot vojyɔge ne. Kem ndor nage ma, Nuɓa tale man ta kunu ngage ma ndanyi ku Mbete Nuɓa nzile vojyɔ ni ma. **23**Korkonyɔ nda a na niye kɔ ngalege, nọ nenge maku ngonge nz'oli nva nige kem ndor nage ma! Ngakonyɔ nɔ ɓori iso man zongara nama,

21:13 Fil 1:12

21:17 Zaa 15:21

21:18 Mat 10:30

21:19 Mat 10:22

21:22 Mat 1:22

wongɔ nɔ ɓori iso man zo vaka de nage ma. **24**Yoge isi man ta kuya kau. Dege aɓi man yoge ɓeri ne dana de nenge maku yoge Zuifge gunu ma. Zuifge gunu ma tuɓi man Zeruzalem nzage ne sinyi ndor na Zuifge gunu ma taa ne.

25Ngakozoge ndayi man kamkaza, kam nzoyi tiɓo'n kamkumege. Ngakonyɔ ɗe man zo mot ɓundu dege zongara. Lomaku yoge woyi kido vakaata tiɓo'n bangla manege ma, yoge geri nga a taɗe'n gunu. **26**Dege isi man ɓelege kam nga nene maku ɗe man zongara ma. Vojyɔ kii, Nuɓa kira man togɔ nɔ zorage. **27**Kuvu dege aki man Ngon De lo kiɗe dana kili nzii togɔ ne kem kaɗe tara nɔ ɓori. **28**Kaznaku nga nage ma umbamiri kiɗe vu, uki korɔ se togo'n, uni zo se taru, a ndor kaɗe se zagu ndete ko.

29Yo nzile yoge vojyɔ nen ma zori ne te: Aki kaga mbatisa tiɓo'n kagage ndanyi. **30**Kaznaku yoge umbi miri konzɔ vu, sege nz'aki ne vu sege geri ku ɓara ndete ko. **31**Va nza na maku, kaznaku aki nga nage ma lo kiɗe vu, sege geri ku kem ɓe na Nuɓa ndete ko.

32M'nzile sege vojyɔ nɔ kii, ngon jyage inzi man sinyi nga nage ma ndanyi ɗii man ne. **33**Zora tiɓo'n zongara deri man, na vojyɔ na m'ge deri man gunu.

34Ngami korɔ na se sege ngiya se. Na nzə k'inyi ɓɔ ngage tiɓo'n ɓɔ ɓuru, tiɓo'n kalve nɔ zo kinzi kamkaa zo ngalu se gunu. Gunu vu, ndor nama ɗe man zo se yaku ɗi. **35**Ndor nama ɗe man va nza daɓire make iso man zo de nenge ma ndanyi ku inzi kem kaɓa zongara ndanyi ma. **36**Vavu inzi kiine zo korɔ se ku zijyi Nuɓa zondorge ndanyi ɓavu Nuɓa tazu sege de nɔ kiige ne a kufa kam ngage ma ndanyi ku ɗii man jyagmasini ma. Taɗi nga nama va a ɗa'n taru ɗana Ngon De.

37Kamkaza vu Zezu nzə ndaza nga dege ke kemkuzi Nuɓa. Yo nda man zo kongo nene maku nzə ɓɔri kongo nɔ Oliviyege* ma. **38**Ndikilo vu, dege ndanyi nz'aɓi bal yo kemkuzi Nuɓa a koo yo.

21:24 Tee 11:2
21:25 2Pi 3:10,12
21:26 Mat 24:29
21:27 Mat 8:20; Tee 1:7
21:31 Mat 3:2
21:33 Mat 5:18
21:34 Mar 4:19; 1Te 5:2-7
21:36 Mat 26:41
21:37 Mat 26:55; Mar 11:19; Mat 21:1
21:38 Zaa 8:2
22:1 Zaa 11:55
22:2 Mat 12:14

Zudas nzə tamu vojyɔ a ɗaɓa Zezu

(Matiyo 26:14-16, Mark 14:10-11)

22 Vaka* Kura anzə kamfulu maku nzə ɓɔri vaka* Kaɓe na Ngonkula ma, ndete ko. **2**De retizo nɔ ɓorige yog de* ɓala nzuvojyɔge nz'uli

kamkajya a tale Zezu, vu yoge nzə ɓeli dege. 3Ture* anza kem Zudas maku nzə ɓɔri yo Iskariot ma. Yo nǫ̲ ɗoyi dana de ɓu zo ziyoge ma. 4Zudas aɓe bal de retizo nɔ ɓorige yog de ɓori na de ngamu ta kuzi Nuɓa ge. Yo negi se na̲a ve a kamkajya ma ɓavu yo ula man Zezu zige ma. 5Yoge nzə tadi kornyele, yoge ndigi zoni a kada yo kenve. 6Yo ndigi tutu kuvu umbamiri kula ta ɗovo a kula Zezu zige anzə geri vaka dege'n ma.

Zoɗutu ngakusa na Vuraɓe ya
(Matiyo 26:17-30, Mark 14:12-31)

7Ndor Kura anzə kamfulu ase ko. Ndor nen maku nzə tali'n ngon vinya alusu a vaka* Kaɓe Ngonkula na Nuɓa ma. 8Zezu ula Piyer yog Za̲a̲ ne nzile te: Aɓi a tadi viya vaka* Kaɓe na Ngonkula na Nuɓa ɓavu z'aɓi kusa ni.

9Vu yoge nzili yo te: Yi ndigi ku z'tamu lo ma nanga ɗa wa?

10Kuvu yo nzile yoge te: Aki, kaznaku nz'anzi kem ɓe ɓori mavu, a ndaki man davla nǫ̲ ku ito man kataa mane. Anzi gidi yo kemkuzi maku nz'anza tutu ma. 11Sege nzili kuɓaka kuzi make sege te: De ndazə nga dege ke nzile ki te: Kemkuzi nanga ɗa ya m'usa man nga vaka* Kaɓe na Ngonkula na Nuɓa tutu ze de ndazə nga na m'ge wa? 12Yo ozo man sege kemkuzi nɔ ɓori taru ɗa ngakinzige kem ni. Lo nama ya sege tadi man ngakusa taɗe vaka ma tutu.

13Lomaku yoge aɓi ma, a envi ngage ma va nzaku Zezu nzile'n yoge make. Yoge tadi ngakusa taɗe vaka ma tutu.

14Lomaku nzakaza ni ase ko mavu, Zezu inzi ta dava kusa nga, yo yog ngonkula nɔ ɓu zo ziyoge ma. 15Yo nzile yoge te: M'ndigi yaa a ku z'usi nga vaka* Kaɓe Ngonkula ma kite ɓavu ngakonyɔ taɗe ma. 16M'nzile sege vojyɔ nɔ kii, m'usa man nga vaka nama gunu sinyi a ku vojyɔ ni tele'n vojyɔ nɔ kii kem ɓe na Nuɓa.

17Lomaku Zezu unu kopo mavu, yo taɗe kiɗa vu nzile te: Taki kopo nen maku sege kiyi na̲a̲. 18M'nzile sege m'ize m'ungu man kanu fofofire gunu sinyi a ku kem ɓe na Nuɓa ɗee ne.

19Gidi ni vu, yo unu kura. Gidi ni maku yo taɗe kiɗa mavu, yo za kem na̲a̲ kuvu ada yoge. Yo nzile te: Nen ma korɔ ma ya nzə m'ada sege nen ma. Tadi va ku kem se ilo'n zo ma.

22:3 Mat 4:10; 10:4
22:4 Kul 4:1
22:7 Mar 14:12
22:8 Kul 3:1,11
22:14 Mar 6:30; Mat 26:20; Mar 14:17,18
22:15 Mat 16:21
22:19 Mat 14:19

20 Nza nama ke, gidi ngakusa mavu, yo unu kopo. Yo nzile te: Kopo nen ma Kununzu nɔ Jya nɔ kem masu korɔ ma maku sila a na se ma ya. **21** Vavu, aki zi de maku ɗàɓa man ma ma ogɔ bal ma ta dava kusa nga lo nene ma. **22** Vojyɔ kii ku Ngon De aɓe man va nzaku Nuɓa ozo'n zo yo make. Na korkonyɔ nda a na de nen maku ɗaɓa man yo ma. **23** Kuvu de ndazə ngage umbi miri ku zijyɔ nạa vojyɔ te, nạ ya danage ma tadɛ̀ man nga nama?

24 Yoge nzə negi nạa ve zini danage a geri'n de nen ma danage maku ɓori man yaa ma.

25 Zezu nzile yoge te: Ngare na mot ɓundu dege onyi ɓe zo de na nige. De nage ma nzə ɓɔri dege maku onyi ɓe zoge ma de tadɛ̀ kiige. **26** Naku sege, sege tadɨ man va gunu. De nen maku ɓori yaa dana se ma, tadɛ̀ ku yo inzi nza ngon zabra make. Tadɛ̀ ku de nen maku unu zo se ma inzi va nza de tadɛ̀ kula make. **27** De ɗi ya ɓori yaa wa, de nen maku inzi ta dava kusa nga ma wa, de nen maku nzə tadɛ̀ kula ma wa? De nen maku inzi ta dava kusa nga ma, gunu ka? Vavu ma m'inzi dana se va nza de tadɛ̀ kula make. **28** Sege ya sege de nenge maku z'ukua se korɔ ze togo'n kem ngage maku ndɔɔ ma ma. **29** M'adə sege kem ɓe, va nzaku Vura ma adə'n ma make. **30** M'ada sege a ku usi, ku ungi ta dava kusa nga na ma kem ɓe na ma. M'ada sege a ku sege inzi zo ngende kinzi ngarege ku teki'n vojyɔ zo mot kaa na Izrayel nɔ ɓu zo ziyoge ma. **31** Vuraɓe nzile te: Simọ, Simọ, Ture* nde sege a ɗingo se va nzaku de nzə ɗingo'n tenyi make. **32** Naku ma m'zijyɔ Nuɓa a na yi ku kunda kem zoni na yi saku gunu. Kaznaku nzə tele nz'idɛ bal ma vu, yi tadɛ̀ ku nonzige uki korɔge togo ne.

33 Kuvu Simọ nzile yo te: Vuraɓe, m'ogo sini a kaɓe zi kanga ko, kua ko.

34 Zezu nzile yo te: Piyer, m'nzile ki, kazene kite ɓa a ku kura kunza tau vu, yi negi man ve tara muta ize te n'geri ma gunu.

35 Yo nzile yoge te: Lomaku m'ula sege anzə ɓɔlo ngamu kenve ne, anzə ɓɔlo ne, anzə takra'n ma, nga ɗòyi ɗuku sege ve?

Yoge nzili te: Ọ, ọ! Nga ɗuku ze gunu.

36 Vavu yo nzile yoge te: Jyagmasini ma, de nen ma ɓɔlo ngamu kenve na yo ndatu vu

22:20 2Ko 3:6; Ebr 8:6
22:22 Mat 8:20; Kul 2:23
22:24 Mar 9:34
22:26 1Pi 5:5; Mar 9:35
22:27 Mat 20:28
22:29 Mat 25:34; 2Ti 2:12
22:30 Mat 19:28
22:32 Zaa 17:9,15; Rom 8:34; Zaa 21:15-17
22:33 Zaa 11:16
22:35 Mat 10:9, 10

yo unu tu, de nen maku ɓɔlo na yo ndatu vu yo unu zini. Taɗe ku de nen maku kuya kau na yo tigo vu, ɗaɓa ruba na yo ku ndigo'n nǫ̲ ɗoyi. **37**Mbete Nuɓa nzile te:

Tazi man yo dana de kege nzuvojyɔge. *(Izayi 53:12)*

Dar vu, Nuɓa tale man ta kunu ngage ma ndanyi ku ɓali kem Mbete ozo'n zo m'ma.

38Yoge nzili te: Vuraɓe, aku kuya kauge zog ziyo. Yo nzile yoge te: Nama ase ve.

Zezu nzə zijyɔ Nuɓa zo kongo nɔ Oliviyege*

(Matiyo 26 36-46, Mark 14:32-42)

39Zezu teki ugua zo kaɓe zo kongo nɔ Oliviye* yo nzə taɗe va kamkonɔ. De ndazə nga na yo ge zini uni gidi yo. **40**Lomaku yoge aɓi a teki lo mavu, yo nzile yoge te: Zijyi Nuɓa tigi ku sege anzi kem nga ndɔɔ dege tigo. **41**Yo aɗe korɔ yo kaga zagu kot nige dana nige ase taɓu kuri koso ɗoyi. Yo ugua ta kurikejyi yo ngara kuvu yo zijyɔ Nuɓa. **42**Yo nzile te: Baa, kaznaku yi ndigi ve vu unu kopo nen ma zagu kot ma. Gunu vu, nga nama kemndigi na m'gunu, na, taɗe kemndigi na yi ne. **43**Ngonkula na Nuɓa ɓi zora ɗa teki yer bal yo, ada yo togo. **44**Ɓele ɓori taɗe yo kuvu nzə zijyɔ Nuɓa ɓori'n ɗa. Tito korɔ yo tele doro masu nzə tiso ngara.

22:39 Mat 21:1
22:40 Mat 6:13
22:42 Mat 20:22; 26:39
22:43 Mat 4:11; Mar 1:13

45Lomaku yo ɓi zagu lo zijyɔ Nuɓa ma, yo tele ɗe bal de ndazə nga na yo ge. Yo enve yoge zo kamtoɗɔ anzə kornyele ne. **46**Yo nzile yoge te: Sege nzə toɗi va haɗi wa? Ɓii taru. Zijyi Nuɓa tigi ku sege isi kem nga ndɔɔ dege tigo.

Dege uki Zezu

(Matiyo 26:47-56, Mark 14:43-51, Zaq̲ 18:2-11)

47Lomaku yo nz'aɗe ta vojyɔ mavu, vaka dege ɗii teki ko. De maku ri yo ya Zudas ma, nǫ̲ ɗoyi na nɔ ɓu zo ziyoge ma, nzə nzee ɗanage. Yo aɓe bal Zezu a nzoɓu tar yo. **48**Zezu nzile yo te: Zudas, a nzoɓu ta de ɗi ya nz'ula'n Ngon De zi dege ma wa!

49Dege maku ɗayi se ma aki ngage maku nz'ula lo kiɗe ma zijyi yo te: Vuraɓe, z'tugua yoge kuya kau'n wa? **50**Nǫ̲ de danage ma ugua teki nvi ɓeri na de ɓori na de retizoge ka vula.

51Zezu nzile te: Ɗa ta, nama ɗi ase ko. Kuvu yo odo nvi de ma vu nda kiine.

52Zezu adɛ vojyɔ de retizo nɔ ɓorige ke yog de ɓori na de ngamu ta kuzi Nuɓa ge yog desumalege. Yo nzile dege make ku ɗii kukua yo ma te: Sege ɗii'n kuya kauge tiɓo'n goroge va nzaku de nz'aɓe'n gidi de ɓogo make? **53**Zege z'inzi zondorge ndanyi kemkuzi Nuɓa, vu sege undi zi se zo ma uki ma gunu. Naku nen ma nzakaza na se ya togɔ na tulu.

Piyer negive te ne n'geri Zezu gunu

(Matiyo 26:69-75, Mark 14:66-72, Zaa 18:15-18, 25-27)

54Yoge uki yo nzozi aɓi'n kemkuzi na ɓori na de retizoge. Piyer nz'unu gidi yo kuɗa ne. **55**Dege udi fedi kem ndogo kuvu yoge inzi ndaki gidi ni tutu. Piyer zini inzi danage ma. **56**De tadɛ kula nɔ niye aku yo lo kinzi kazu fedi mavu, unda kamu yo zo yo. Kuvu yo nzile te: Davla nen ma yog sini zini.

57Vu yo negi zagu nzile te: Niye, m'geri yo gunu.

58Gidi ni finyi vu, nǫ de aku yo vu nzile te: Yi de na nige.

Vu Piyer nzile te: Davla, ma de na nige gunu.

59Ase nzakaza ɗoyi gidi ni vu, nǫ de nzile jyane togo'n te: Vojyɔ kii, davla nen ma zini yog sini, a yo de nɔ zongara nɔ Galile.

22:53 Mat 26:55; Zaa 12:27; Mat 8:12; Zaa 1:5
22:54 Mat 26:57; 26:58; Zaa 18:15

60Piyer nzile te: Davla, vojyɔ nen maku yi nzə nzile nen ma ma m'geri kam ni gunu. Tazini madi, lomaku yo nzə vojyɔ'n ta va ma ɗivu, kura kunza tau ne. **61**Vuraɓe tele korɔ yo aku Piyer. Kuvu kem Piyer ilo zo vojyɔ maku Vuraɓe nzile yo te: Kite ɓa kura kunza tau vu, yi negi man ve tara muta ize te n'geri ma gunu. **62**Kuvu Piyer teki ne yo nǫo kamu mane nǫo ne wongɔge.

De kuɗu ɗɔɔge nzə tibi Zezu

(Matiyo 26:67-68, Mark 14:65, Zaa, 18:22-23)

63Dege maku uki Zezu ma nzə tibi yo, yoge undi yo. **64**Yoge nzumi kamu yo zagu kuvu undi kot kamu yo. Yoge zijyi yo te: Ozo ze vojyɔ Nuɓa. Na ya unda ki wa? **65**Yoge nzili yo nǫ vojyɔge yoge nzə najyi Nuɓa.

Zezu ɗa ɗana Pilat yog Herod ne

(Matiyo 26:57-68, Mark 14:53-65)

22:65 Mat 16:21
22:66 Mat 5:22; Mar 15:1

66Lomaku lo nduga ma, yoge aɓi'n Zezu ɗana de ɓori kojyo de nɔ lo ge na desumale vaka deɓege, de retizo nɔ ɓorige yog de* ɓala

nzuvojyɔge maku kunina ma.
67 Yoge nzili te: Kaznaku yi Mesi* wa vu, nzile ze.

Zezu nzile yoge te: Kaznaku m'nzile man sege vu, sege taki man kem ni gunu. **68** Naku ma kaznaku m'zijyɔ man sege vojyɔ vu, sege taki teli man gunu, inyi man ma zini gunu.
69 Gidi ni vu, Ngon De inzi man zo zi vula togɔ na Nuɓa.

70 Yoge ndanyi nzili te: Vavu kuvu yi Ngon na Nuɓa wa?

Yo nzile yoge te: Sege nzili ko, ma ya yo.

71 Kuvu yoge nzili te: Hadi ya zege zə z'uli ta kumanazuge jyane wa? Zege ngiya zige z'ooyi vojyɔ nɔ tar yo ko.

23 Vaka dege ndanyi ɓii ne. Yoge nzozi Zezu aɓi'n ɗana Pilat. **2** Yoge umbi miri kodo yo nzili te: Ze z'enve davla nen ma yo nzə tuyi ta mot ɓundu dege. Yo nz'ogɔ dege kuba lambu kada Sezar* ke zagu. Yo nzile te ne ngiya ni, ne Mesi*, ne ngarege.

3 Pilat zijyɔ yo te: Yi ngare na Zuifge wa?

Zezu nzile yo te: Yo ya yi nzile nama.

4 Pilat nzile de retizo nɔ ɓorige ke yog vaka dege make te: Ma m'enve vojyɔ kasu zo de nene ma gunu.

5 Vu yoge ɗayi zoni togo'n te: Yo nz'ula zo vaka dege naa. Yo nzə ndaza nga dege ke zongara nɔ Zude ndanyi. Yo umbamiri ni zongara nɔ Galile ɗa sinyi teki'n nene.

6 Lomaku Pilat wo ri Galile ma, yo zijyɔ ke te davla ma yo de nɔ Galile wa. **7** Lomaku Pilat wo ku te Zezu inzi mot konyɔ ɓe na Herod mavu, yo ula'n yo Herod ke. Kem ndor nage'n mavu Herod inzi kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem.
8 Lomaku Herod aku Zezu mavu, kornyele nɔ ɓori tade yo yaa, a koɗa ma yo ndigi kaku Zezu. Yo wo vaka ngage maku Zezu nzə tade ma, yo ndigi kaku yo lo tade ngakozo noge.
9 Yo zijyɔ yo dana ni uɗa yaa, vu Zezu taka tele yo vojyɔ gunu. **10** De retizo nɔ ɓorige yog de* ɓala nzuvojyɔge ɗayi taru. Yoge odi yo konyɔ ne.
11 Herod yog de ngamu ta kuzi na yo ge tadi va nza kege yo make. Yoge tibi yo kuvu uli yo ruba kiiɓada. Kuvu yo ula'n yo Pilat ke. **12** Kite ma Herod yog Pilat ne ma yoge zanga naage, naku kem ndor na'n ma, yoge teli ɓiyakuɗa naage.

13 Pilat kuna de retizo nɔ ɓorige yog ngarege yog dege.
14 Pilat nzile yoge te: Sege

22:69 Mar 16:19
22:70 Mat 4:3; 27:11
23:1 Mat 27:2
23:2 Zaa 19:12
23:4 Mat 27:23; Zaa 18:38; 1Ti 6:13; 2Ko 5:21
23:5 Mar 1:14
23:7 Mat 14:1
23:9 Mar 14:61
23:11 Mar 15:17-19; Zaa 19:2,3
23:12 Kul 4:27

ɗii'n de nen ma bal ma va nza de sila kem dege make. Aki m'zijyɔ yo ɗana se nene ma. Vu m'enve vojyɔ kasu zo yo ozo'n zo ngage maku nz'oɗi yo zoni ma gunu. **15**M'ula sege bal Herod. Yo zini enve vojyɔ kasu zo yo gunu. Aki, davla nen ma taɗe nga nǫ nɔ ku ase kua gunu. **16**Vavu m'unda man yo kuvu m'inya man yo. **17**Zo ndor vakage ma ndanyi vu yo nz'aɗe de ɗoyi zagu kanga nz'ada yoge.

18Vu vaka dege ma ndanyi nzili nzu nɔ ɓori'n te: Yi tale de nen ma. Aɗe Barabas adə ze. **19**Uki Barabas kanga a yo ovu kura kem ɓe ɓori ma kuvu tale de zini.

20Pilat zijyɔ yoge vojyɔ jyane, a yo ndigi k'aɗe Zezu zagu. **21**Vu yoge nzili nzu nɔ ɓori'n ɗa te: Unda yo zo kaga desi! Unda yo zo kaga desi!

22Pilat nzile yoge muta ni te: Vu yo taɗe ngakasu ɗi wa? Ma m'enve vojyɔ nɔ zo yo ku ase'n kua yo gunu. Vavu m'unda man yo kuvu m'inya man yo.

23Vu yoge ɗayi zoni togo ne kuuge. Yoge nzili te undi yo zo kaga desi ɗi. Kuvu nzu nige yog de retizo nɔ ɓorige ase nąa ndanyi ko. **24**Kuvu Pilat ndigi zoni a taɗe nga maku yoge ndi ma. **25**Yo aɗe de nen maku yoge ndi ma, de ni ya de nen maku ovu kura ku tale de zini ku uki yo kanga ma. Vu Pilat ula Zezu zige a ku yoge taɗi yo nga maku kemge ndigi taɗe ni ma.

23:16 Mat 27:26; Zaa 19:1; Kul 16:37; 2Ko 11:23,24
23:18 Kul 3:13,14

Undi Zezu zo kaga desi

(Matiyo 27:32-44, Mark 15:21-32, Zaą 19:17-27)

26Lomaku nz'aɓi'n yo ma, yoge uki Simǫ nɔ zongara nɔ Siren ɓi mege nz'iɗe ne. Yoge undi kaga desi zo yo a ku yo ito unu'n gidi Zezu. **27**Vaka dege yaa yog niyege uni gidi yo. Yoge nz'undi ngaluge kuvu nzə nǫoyi zo yo. **28**Zezu tele korɔ yo ka bal niyege ma nzile yoge te: Ngon niye nɔ kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem ge, nąą nzə k'osikaa zo ma gunu, nąą, sege osikaa zo se sege ngiya se tiɓo'n zo ngon se ge. **29**Aki ndorge ogi kiɗe ma dege nzili man kem ndor nage ma te: Kornyele nda a na niye kuzige. Kornyele nda a na niyege maku ojyi ngonge gunu ma, kornyele nda a na niyege maku ngon woli nva nige gunu ma. **30**Kuvu dege umbi man miri nzile kongoge ke te:

Isi zo ze.

Yoge nzili dokuge ke te:

Ngami ze ve. *(Oze 10:8)*

23:26 Mat 27:32; Mar 15:21; Zaa 19:17
23:29 Mat 24:19
23:30 Tee 6:16

31Kaznaku de nzə taɗe nga nama va kaga kejyi ke vu, ngaɗi ya taɗe man kaga nzutu ke wa?

32Yoge ɗii'n zini davlage zo ziyo, de tale dege, ɓavu a kua yog Zezu ge. **33**Lomaku yoge aɓi se a teki lo nene maku nzə ɓɔri lo nyingo zo de mavu, yoge undi yo zo kaga desi lo nama. Yoge undi zini de tale dege ma zo kaga desi, ɗoyi zo zi yo ka vula kuvu nọ ka geli. **34**Zezu nzile te: Baa, naka yoge, a yoge geri nga nen maku nzə taɗi ma gunu. De kuɗu ɗɔɔge uɗi kuka zo ruba na yo ge a kiyi nạa.

35Dege ɗayi nz'aki ne. Ɗayi yog ngarege zini. Yoge nzə tibi yo nzə nzili'n te: Yo ajya de nyarage ɗi. Kaznaku yo Mesi* nɔ suru na Nuɓa vu, taɗe vu yo ajya korɔ na yo ngiya.

36De kuɗu ɗɔɔge zini nzə tibi yo. Yoge aɓi bal yo a adi yo ɗusu ɓuru. **37**Yoge nzili te: Kaznaku yi ngare na Zuifge vu, ajya korɔ na yi, yi ngiyi!

38Ɗali mbete ta Grek ne, ta Latị ne, yo ta vojyɔ nɔ Romge, ta Ebrə ne undi zo yo taru. Kam mbete ma ya te: DE NEN MA YO NGARE NA ZUIFGE.

39Nọ de taɗe kasu maku undi yo se zo kaga desi ma najya yo nzile te: Kaznaku yi Mesi* vu, ajya korɔ na yi, yi ngiyi ku ajya ze tu.

40Vu nọ de taka tele ne vu ndere zo yo. Yo nzile te: Yi ɓele Nuɓa gunu wa? Yi maku inzi kem vojyɔ nama zini ma. **41**Nɔ na zi ma vojyɔ ukua ze, a z'enve man nga nɔ ozo'n zo kula taɗe zi. Nạ, davla nen ma taɗe ngakasu gunu.

42Kuvu yo nzile Zezu ke te: Vuraɓe, kaznaku nz'aɓe kem ɓe na yi wa vu kemi ilo zo ma tu.

43Zezu nzile yo te: M'nzile ki vojyɔ nɔ kii, kazene ma z'inzi man kem Paradis*.

Kua na Zezu ya

(Matiyo 27:45-56, Mark 15:33-41, Zạa 19:28-37)

44Kaɓe kaza dana ɓe. Lo tulu mbururu zongara ndanyi sinyi teki'n nzakaza nɔ muta nɔ zokaza. **45**Kaza ugua tulu. Ruba teki kemkuzi nɔ lo Nzaa ratata raa yo kem nạa. **46**Zezu nzile nzu nɔ ɓori'n ɗa te: Baa, m'adə ki nzili ma kem zi yi. Gidi vojyɔ nama ku yo nzile mavu, kauvo na yo teki ne.

47Lomaku de ɓori na de kuɗu ɗɔɔge nɔ Rom maku unu zo de kuɗu ɗɔɔge kamde

23:32 Mat 27:38; Mar 15:27; Zaa 19:18
23:34 Mat 11:25; 5:44;
23:36 Mat 27:48
23:38 Mat 2:2
23:42 Mat 16:27
23:43 2Ko 12:3,4; Tee 2:7
23:45 Ebr 9:3,8; 10:19,20
23:46 Mat 27:50; 1Pi 2:23; Zaa 19:30
23:47 Mat 9:8

* Paradis: Ri nɔ ku ɓi zongara nɔ Pers kam ni ya te lo kaɗe tara nɔ kii.

ɗoyi ma aku nga nage ma, yo unu kaɗe tara ada Nuɓa ke nzile te: Kine de nen ma yo de zosuru. **48** Vaka dege ndanyi ɗii kaku ngage maku taɗe nga ma. Gidi ni maku yoge aki mavu, teli aɓi ɓe kuvu nz'undi ngaluge. **49** De nenge ma ndanyi ku geri Zezu ma, yog niyege maku dani yo zongara nɔ Galile ɗa sinyi ku ɗii'n ma, ɗayi kuɗa'n ɗa kuvu nz'aki'n ngage ma.

Dege tuvi nunu Zezu

(Matiyo 27:57-61, Mark 15:42-47, Zaa 19:38-42)

50 Aki, davla nǫ ri yo Zozef, yo de kada kojyo dege ke. Yo de nɔ kii, yo de zosuru. **51** Yo ege kununzu kojyo na nige zagu, ege nga taɗe nige zagu. Yo de nɔ kem ɓe ɓori nɔ Arimate ɓe na Zuifge. Yo nz'aku ta kem ɓe na Nuɓa. **52** Yo aɓe bal Pilat a nde yo nunu Zezu. **53** Zozef aɗe yo zagu zo kaga desi ma kuvu ɓiri yo lamu rupa ne. Yo tuvu yo kem goto nɔ ku oɗi zo koso. De tuvu ta nǫ de kem goto nama gunu. **54** Ndor nama ndor tamu lo a kumba'n miri ndor kaɗe kau.

55 Niyege maku ɓii zongara nɔ Galile ku ɗii yog Zezu ge ma dani Zozef. Yoge aki goto kua ma kuvu aki kamkajya maku ini'n nunu Zezu tutu ma. **56** Yoge teli aɓi ne a tami nga katu virige, kuɓu katuge. Ndor kaɗe kau vu yoge aɗi kau va nza kununzu a ndor kaɗe kau make.

23:54 Mat 27:62

Zezu turu dana de kuage

(Matiyo 28:1-15, Mark 16:1-11, Zaa 20:1-18)

24 Takite ndor dumasi ma, teki ndikilo vu, yoge aɓi zokaɓu ma. Yoge aɓi'n nga katu virige maku tami zo nąa kite ma. Nǫ niyege dani yoge zini. **2** Yoge aki vu koso maku uti'n ta goto ma de ndiɓiri zagu ko. **3** Lomaku yoge anzi tutu mavu, yoge aki nunu Vuraɓe Zezu gunu. **4** Yoge geri kamvojyɔ a nzile zoni gunu. Aku, davlage zog ziyo uli lamu tele mamaka ɗayi ɗanage. **5** Bele taɗe niyege ma yaa kuvu yoge ugi kamuge ngara. Kuvu ngonkula na Nuɓa ge ma nzili yoge te: Haɗi ya sege nz'uli de kamkaa dana de kuage wa? **6** Yo tigo nene. Nuɓa turu yo dana de kuage ko. Kem se ilo zo vojyɔ maku yo nzile sege lomaku yo inzi'n ta zongara nɔ Galile ma ve? **7** Yo nzile te: Taɗe ku dege uli Ngon De zi de taɗe kasuge ku tali

23:56 Mar 16:1
24:4 Zaa 20:12
24:6 Mat 17:22
24:7 Mat 8:20; 16:21

yo zo kaga desi, ku muta ndor mavu, Nuɓa turu man yo ɗana de kuage. **8**Kuvu kemge ilo zo vojyɔ nage ma.

9Yoge deri zagu zokaɓu ma aɓi a nzili vojyɔ nga nage ma ndanyi nɔ ɓu zo ɗoyige make tiɓo'n nǫ dege ndanyi. **10**Niye nige ya Mari nɔ kem ɓe Magdala, Zani, Mari kɔ Zaki yog nǫ niyege maku ɗayi se ma ya nzili vojyɔ nga nage ma ngonkulage make. **11**Vu vojyɔ na nige ma nda ta kamu ngonkulage ma nza ɗerege make ɗi yoge taki kemi ni gunu. **12**Vu Piyer ɓi taru anya ngode aɓe zokaɓu ma. Yo teni kem goto mavu yo aku ta lamuge ɗi ya ndayi ne. Kuvu yo tele aɓe ɓe. Muru unda ngalu yo yaa zo nga nama ku taɗe nga ma.

Zo ɗovo nɔ Emaus

13Aku, ndor na'n ma, dege zog ziyo danage ma nz'aɓi ɓe nǫ maku nzə ɓɔri Emaus ma. Dana ɓe nama yog ɓe ɓori nɔ Zeruzalem'n ma kuɗa ni ase kilometr* ɓu zo ɗoyi. **14**Yoge nz'aɗi nąa vojyɔ zo ngage ma ndanyi ku taɗe nga ma. **15**Lomaku yoge nz'aɗi nąa vojyɔ ku nzə negi'n nąa ve ma, Zezu aɓe balge kuvu uli se ɗovo nąa kaɓe ɗi. **16**Vu Nuɓa utu kamuge zagu yoge geri yo gunu.

17Zezu nzile yoge te: Nzə negi nąa ve zo ɗi ya zo ɗovo ma? Ngaɗi ɗi ya ada sege kornyele gunu wa?

18De nen maku nzə ɓɔri yo Kleopas ma nzile yo te: Yi kali'n ɗi ya dana dege maku ɓi Zeruzalem ku geri ngage maku taɗe nga kem ndor nenge ma gunu ma?

19Zezu nzile yoge te: Nga ɗige wa?

Yoge nzili yo te: Nga maku taɗe nga zo Zezu nɔ kem ɓe ɓɔri nɔ Nazaret ma. Yo de kozo nzu Nuɓa togɔ'n kem kulage, kem vojyɔge ɗana Nuɓa, ɗana vaka dege ndanyi. **20**De retizo nɔ ɓorige yog ngarege uli yo zi dege, yoge teki vojyɔ kua zo yo kuvu undi yo zo kaga desi. **21**Ze z'unda kem ze zo yo ɗi ku yo ma ya ajya man de nɔ Izrayelge ma. Vu dana nga nage ma ndanyi ma, kazene ma muta ndor ya gidi ngage maku taɗe nga ma. **22**Vojyɔ kii ku niye nǫge dana ze ma taɗi nga nǫ nɔ unda ngalu ze yaa. Yoge aɓi ndikilo zokaɓu ma. **23**Vu yoge aki nunu yo gunu. Yoge ɗii nzili te n'aki Ngonkula na Nuɓa ge vu Ngonkulage ma nzili yoge

24:8 Zaa 2:22
24:10 Mar 6:30
24:11 Mar 16:11
24:12 Zaa 20:3-7,10
24:13 Mar 16:12
24:16 Zaa 20:14; 21:4
24:18 Zaa 19:25
24:19 Mar 1:24; Mat 21:11
24:21 Mat 16:2

te Zezu inzi kamkaa ne. **24**Nọ dege dana ze aɓi zokaɓu ma, vu yoge envi ngage ma va nzaku niyege nzili'n make. Vu yoge aki yo gunu.

25Zezu nzile yoge te: Ha! De anzə geri ngage! Kem se riyo yaa a taka kem vojyɔge ma ndanyi ku de kozo nzu Nuɓa ge nzili sege ma. **26**Taɗe ku ngakonyɔ nage ma taɗe Mesi* ɓavu yo anza kem kaɗe tara na yo, gunu ka? **27**Yo umbamiri ni zo mbete na Moyizi sinyi teki'n zo mbete na de kozo nzu Nuɓa ge. Yo aɗe yoge mot vojyɔge ma ndanyi ku Mbete Nuɓa nzile zo yo ma.

28Lomaku yoge ndeti ɓe nen maku nz'aɓi tutu mavu, Zezu taɗe korɔ yo va nzaku yo nz'aɓe kuɗa'n make. **29**Vu yoge ogi yo lo kaɓe zagu nzili te: Zege z'inzi, a kaza ua ko, lo riyo ko. Kuvu yo anza ne a ku inzi se.

30Lomaku yo inzi se ta dava kusa nga mavu, yo unu kura. Yo aɗe tara nɔ kii zoni, za kem nạa kuvu ada yoge. **31**Kuvu Nuɓa tee kamuge vu yoge geri yo. Yo semi zagu ta kamuge.

32Kuvu yoge nzə nzili nạa vojyɔ te: Lomaku yo nz'aɗe zege vojyɔ zo ɗovo maku nz'aɗe'n zege mot vojyɔ Mbete na Nuɓa mavu, kem zige nda nza feɗi make, gunu ka?

33Yoge ɓii kem nzakaza na'n maɗi teli aɓi kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem. Yoge envi nɔ ɓu zo ɗoyige ma yog nọ dege kunina. **34**Dege maku kunina ma nzili te: Nuɓa turu Vuraɓe dana de kuage kine. Yo teki yer bal Simọ. **35**Yoge aɗi bal ngage maku taɗe yoge zo ɗovo ma, kamkajya maku yoge geri'n Zezu lo za kura ma.

Zezu teki yer bal de ndazə nga na yo ge

(Mark 16:12-18, Zaạ 20:19-23)

36Lomaku yoge nz'aɗi ta vojyɔ ma va ma ɗivu, Zezu ɗe ozo korɔ yo kaga danage. Yo nzile yoge te: Taɗe vu sege inzi kortogo ne.

37Bele ɓori taɗe yoge kuvu ngaluge ilo yaa. Yoge nz'alive te n'aki nzili nga nọ.

38Vu yo nzile yoge te: Haɗi ya kem se nz'ozo sege wa? Haɗi ya negive nage ma nda va kem se wa? **39**Aki zi ma ge tiɓo'n nza m'ge. Ma ngiya ma kine. Odi ma ku aki ta, a nzili inzi'n zạ gunu, nyingo gunu, va nzaku sege nz'aki'n ma nen make gunu.

24:26 Ebr 2:10; 1Pi 1:11
24:27 Zaa 1:45
24:30 Mat 14:19
24:34 1Ko 15:5
24:36 Zaa 20:19, 21,26
24:37 Mar 6:49
24:39 Zaa 20:27; 1Za 1:1

40Lo kaɗe vojyɔ nage ma yo ozo yoge zi yo ge tiɓo'n nza yo ge. **41**Vu kornyele taɗe yoge yaa, yoge taki kem vojyɔ ma gunu kuvu muru unda ngaluge. Kuvu yo nzile yoge te: Ngakusa ogɔ bal se nene ma wa? **42**Yoge adi yo ɗunduru kanze ɗoyi tiɓo'n kuta tegi. **43**Yo taka nga nage ma usa ta kamuge.

44Yo nzile yoge te: Aki nga maku nzə m'nzile sege vojyɔ ni lomaku z'inzi'n ta ma ya. M'nzile m'ize te vojyɔge ma ndanyi ku ɓali kem mbete ozo'n zo m'maku nda kem nzuvojyɔ na Moyizi, nda kem mbete na de kozo nzu Nuɓa ge, nda kem mbete Paage ma tele man vojyɔ nɔ kii. **45**Kuvu yo ada yoge nga geri a geri'n kamvojyɔge nɔ kem Mbete na Nuɓa. **46**Yo nzile yoge te: A ni ya ku ɓali'n kem Mbete na Nuɓa ma. Mbete Nuɓa nzile yo te taɗe vu ngakonyɔ taɗe Mesi*, a ku muta ndor vu Nuɓa turu man yo dana de kuage. **47**Dege ozi man vojyɔ zo ri yo ne mot ɓundu dege ke ndanyi ku yoge umbi man miri ni kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem ɗà. Ozi man vojyɔ dege ke ndanyi zo ri yo ne a ku dege inyi kalve na nige nɔ kitege zagu vu Nuɓa naka man taɗe kasu na nige. **48**Sege ya de kumanazu nga nage ma. **49**Vu aki, m'ula'n man nga nen maku Vura ma unu nzu a ni ma zo se. Naku sege inzi kem ɓe ɓori maɗi, sinyi a Nuɓa ula togɔ nɔ taru ɗà korɔ se.

24:43 Kul 10:41
24:44 Mat 1:22; **24:46** Mat 16:21
24:47 Kul 5:31; Mat 28:19
24:48 Zaa 15:27; Kul 1:8; 1Pi 5:1
24:49 Zaa 14:16; Kul 1:4
24:50 Mat 21:17
24:53 Kul 2:46

Zezu aɓe zora

(Mark 16: 19-20, Kulage 1:9-11)

50Yoge aɓi se sinyi kem ɓe nɔ Betani. Lo nama yo saa zi yo taru kuvu aɗe tara nɔ kii zoge. **51**Lomaku yo nz'aɗe'n tara nɔ kii zoge ma, yo aɗe korɔ yo zagu kot nige kuvu Nuɓa unu yo aɓe'n zora. **52**Gidi ni vu, yoge bori yo kuvu teli aɓi kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem kornyele nɔ ɓorige. **53**Yoge inzi kemkuzi Nuɓa zondorge, nzə ndovi Nuɓa, nz'aɗi tara nɔ kii zo yo.

ZAA̲

KANZA KEM VOJYƆ NƆ KII NA ZA A̲
De ɓal ni: Zaa̲
Yo ɓala ada: Dege ke ndanyi zongara
Ɓal tadɛ̂ ni: Ɓal wonyə sɔɔ zo minyə sinyi wonyə sɔɔ zo ɓu
(85-90) gidi kojyɔ na Zezu Kris.

Takite mbetege nɔ sɔɔ nɔ kem Kununzu nɔ Jya ma nzə ɓɔri yoge Vojyɔ nɔ Kiige, a yoge adî vojyɔ nɔ kii na kinzi kamkaa na Zezu, vojyɔ kua na yo tiɓo'n teki na yo dana de kuage. Nga nage ma ya nga nɔ ɓorige nɔ ku tadɛ̂ nga kem Vojyɔ nɔ Kii ma a ku de taka kemege ozi vojyɔ ni dege ke ndanyi zongara. Ngonkula Zaa̲ ɓala Vojyɔ nɔ Kii na yo a na dege ndanyi zongara a ku geri ku taki kem ni ku Zezu ma yo Kris, yo Ngonɔ na Nuɓa (Zaa̲ 20:30-31). Yo ɓala mbete ma kazagu kem ɓal 85-90 gidi kojyɔ na Zezu Kris gidi mbete nɔ mutage ma.

De kojyɔ Zaa̲ ya Zebede yog Salome ne ku nonzɔ yo Zaki yo takite ngonɔ. Zaa̲ nzile te ne de ndazə nga nɔ ku Zezu taara ne yaa (Zaa̲ 13:23-24; 21:7, 20, 24). Kam kaɓe ne yog Piyer tiɓo'n Zaki ge ma, yo umanazu nga tadɛ̂ge nɔ kem kula tadɛ̂ na Zezu nɔ ku no̲ ngonkula nɔ kalɓuge aki gunu (Mark 9:37; 9:2; 14:33). Vuraɓe suru yo a ɓala Vojyɔ nɔ Kii nen ma ko, Takite mbete na Zaa̲, Ziyo ni tiɓo'n Muta ni kuvu mbete Tee Kamungage.

Vojyɔ nɔ Kii na Zaa̲ nda kala zagu kazu Vojyɔ nɔ Kii nɔ mutage ma. Zaa̲ inya no̲ vojyɔge maku de ɓala mbete Vojyɔ nɔ Kii nɔ zo mutage ɓali ma tidɛ̂a, ku yo ɓala vojyɔ kojyɔ na Zezu dî tiɓo'n vojyɔ zori na yo ge. Yo ɓala zini no̲ vojyɔge maku ɓali gunu ma. Takite kamneni mbete nɔ minyəge ma adî vojyɔge ndanyi zo Vojyɔ nɔ Kii nene ma. Kamneni mbete nage ma ozi bal kumbamiri kula na Zezu sinyi teki'n kula mane na yo. Zaa̲ suru nga kuzukadɛ̂ge kalmbakadɛ̂ a kozo'n vojyɔ zo Zezu ku yo ɓɔro nga kuzukadɛ̂ nage ma « ngakozoge ». Ngakozo nage ma ndayi kem kamneni mbete nɔ 2, 4, 5, 6, 9, 11. Zaa̲ ɓala kozo vojyɔ na Zezu kalmbakadɛ̂ nɔ ku ndayi kem kamneni mbete nɔ 3, 4, 5, 6, 8, 10, 14-16. Yo ɓala zini kamvojyɔge kalmbakadɛ̂ nɔ ku Zezu nzile te « Ma » (Zaa̲ 6:35; 8:12,58 ; 9:5; 10:11,14; 11:25; 14:6; 15:1). Kem takite kamneni mbete ma, Zaa̲ umbamiri Vojyɔ nɔ Kii na yo ma, ozo gara ve ku Zezu yo Nuɓa. Yo ozo kula tadɛ̂ na Zezu nɔ dana vaka dɛ̂na yo ne kem kamneni nɔ 2-12, kula tadɛ̂ yo koto ne yog de ndazə ngage kem kamneni nɔ 13-17, kula tadɛ̂ yo nɔ kaga desi kem kamneni 18-19 kuvu teki na yo dana de kuage tiɓo'n kula nɔ gidi nga nama kem kamneni 20-21.

Zaa̲ ozo gara ve ku te Zezu yo Kris, Ngonɔ na Nuɓa. Zege z'taki keme yo ku z'inzi kamkaa ne zondorge.

Vojyɔ ma tele za̱korɔ

1 Lo kumbamiri ni ma Vojyɔ
ma inzi tutu. Vojyɔ ma
inzi yog Nuɓa ne, Vojyɔ ma
yo Nuɓa. 2Yo ngiya inzi yog
Nuɓa ne lo kumbamiri ni ɗa.
3Yo taɗe ngage ndanyi.
Nga no̱ ɗoyi nɔ teki vukaɗi
anzə taɗe na yo'n tigo. 4Kinzi
kamkaa nda kem yo kinzi
kamkaa nama logara a na
dege. 5Logara ma nzə tele
kamtulu, vu tuluge ma aki yo
gunu.
6Davla no̱ ogɔ tutu ma kite
ma Nuɓa ula yo. Ri yo ya Za̱a̱.
7Yo ɗe a kumanazu, a kaɗe
vojyɔ kumanazu na logara ma.
Yo umanazu nama ɓavu dege
ndanyi taki kem nige a na yo.
8Davla nama ya logara ma
gunu, na yo ɗe a kumanazu
vojyɔ na logara ma. 9Yo ma
logara nɔ kii. Yo nzə nzaa lo
zo dege ma ndanyi ku nz'iɗi
zongara ma.
10Logara nama inzi zongara
kite ɗa, yo ya taɗe zongara, vu
dege zongara geri yo gunu.
11Yo ɗe ɓe na yo vu de na yo
ge uki yo balge gunu. 12Na,
dege maku uki yo balge ku
taki kem nige zo ri yo'n ma,
yo ada yoge togɔ a tele ngon
Nuɓa ge. 13Ngon nage ma
ojyi yoge masu'n gunu. Ojyi
yoge kemndigi na za̱korɔ'n
gunu. Kemndigi na de'n gunu.
Na, Nuɓa ya ojyɔ yoge.
14Vojyɔ ma tele de, yo inzi
dana zige. Ɗajya tiɓo'n vojyɔ
nɔ kii ɗoso kem yo tutu. Zege
z'aki kaɗe tara na yo, kaɗe tara
na Ngon kamko ɗoyi maku ɓi
bal Nuɓa ma. 15Za̱a̱ umanazu
ada yo. Yo nzile nzu nɔ ɓori'n
te: De nene ma ya m'nzile
vojyɔ na yo m'ize te: De nene
maku nz'iɗe ka gidi ma ma togɔ
na yo danga na ma, a yo inzi
kite ɗana ma. 16Zege ndanyi
z'envi ta goto ngakenve na yo,
z'envi ɗajya zo ɗajya. 17Nuɓa
ada nzuvojyɔ zo ri Moyizi ne.
Ɗajya tiɓo'n vojyɔ nɔ kii ɗii zo
ri Zezu Kris ne. 18De ɗoyi aku
Nuɓa kite gunu. Ngon na Nuɓa
kamko ɗoyi ɗeki ɗi ya inzi kot
Vura. Yo ma ya taɗe ɓavu dege
geri'n yo ma.

1:1 1Za 1:2; Fil 2:6
1:2 Tee 1:8
1:3 1Ko 8:6; Kol 1:16; Ebr 1:2
1:4 Kul 3:15; Ebr 7:16; 1Za 1:1
1:6 Mat 3:1
1:9 1Za 2:8
1:12 1Za 3:23; Rom 8:14; Efe 5:1
1:13 Tit 3:5; Zak 1:18; 1Pi 1:23; 1Za 3:9
1:14 Ebr 2:14; 1Za 1:1,2; Rom 3:24
1:15 Mat 3:11
1:16 Efe 1:23; Kol 1:19; Rom 3:24
1:18 Kol 1:15; 1Za 4: 9
1:19 Mat 3:1
1:20 Luk 3:15,16

Za̱a̱ Baptis nzile te ne Mesi gunu

(Luku 3:15-18)

19Zuifge nɔ kem ɓe ɓori
nɔ Zeruzalem uli de retizoge
yog Levige zijyɔ vojyɔ Za̱a̱
ke te: Yi ma, yi na̱a̱? Aku,
kumanazu vojyɔ na Za̱a̱. 20Yo
nzile vojyɔ kamkaga, yo negi
gunu. Yo nzile kamkaga te:
Ma Mesi* gunu.

21 Yoge zijyi yo te: Iive. Yi na̱a? Yi Eli wa? Yo nzile te: Ma yo gunu.

Yoge zijyi yo te: Yi de kozo nzu Nuɓa wa?

Yo nzile te: O̱, o̱.

22 Vavu yoge nzili yo te: Yi na̱a? Nzile na ze ɓavu z'aɓe za nzə nzile vojyɔ ni dege make ku uli ze ma. Yi nzə nzile vojyɔ ɗi ya zo korɔ na yi ngiyi wa?

23 Yo nzile te: Ma ma, ma nzu de nene maku nzə nzile nzu nɔ ɓori'n te:

Tami ɗovo na Vuraɓe dana
kuuvu ku nda dana ɗer.
(Izayi 40:3)

Vojyɔ maku Izayi nzile ma ya.

24 Vu, Farizinyege* uli dege. **25** Yoge zijyi yo vojyɔ nene ma nzili te: Kaznaku yi Mesi* gunu, wala Eli gunu, wala de kozo nzu Nuɓa zini gunu vu, hadi ya yi ula dege mane wa?

26 Za̱a̱ nzile yoge te: Ma nzə m'ula dege mane. Na, de no̱ ogɔ dana se ma vu sege geri yo gunu. **27** De nama nz'iɗe ka gidi ma ma, togɔ na yo yaa danga na ma. Ma, m'ase toti kula takra na yo gunu.

28 Nga nage ma nzə taɗe nga kem ɓe nɔ Betani maku nda tuna vaa nɔ Zurdi̱ ma. Lo nama ya Za̱a̱ nz'ula dege mane tutu ma.

1:21 Mat 11:14
1:23 Mat 3:1
1:23 Mat 3:1
1:26 Mar 1:4
1:27 Mar 1:7
1:29 1Pi 1:19; Tee 5:6
1:32 Mat 3:16
1:33 Mar 1:4,8
1:34 Mat 4:3
1:35 Mat 3:1

Zezu yo vinya Alusu na Nuɓa

29 Ase kuli vu, Za̱a̱ aku Zezu nz'iɗe bal yo vu yo nzile te: Aku Vinya Alusu na Nuɓa maku nz'aɗe taɗe kasu na dege zongara ma ya. **30** Yo maku m'nzile vojyɔ na yo kite ɗa ku, m'ize te: De no̱ nz'iɗe ka gidi ma ma. Togɔ na yo danga na ma, a ku yo inzi kite ɗa ɗana ma. **31** Ma m'geri yo kite gunu, na, ma m'iɗe a kula dege mane ɓavu Nuɓa ozo yo kaga dege nɔ Izrayelge ke.

32 Za̱a̱ umanazu vojyɔ nzile te: M'aku Nzili nɔ zora titi dere ziti inzi zo yo. **33** Ma, m'geri yo kite gunu. Na, de maku ula ma a kula dege mane ma, nzile ma te: De maku yi aku nzili ziti inzi zo yo ma, de nama ya ula dege kem Nzili Nzaa ma. **34** Vu m'aku ne, m'umanazu ni ku de nama yo Ngon na Nuɓa.

Takite de ndazə nga na Zezu ge

(Matiyo 4:18-22, Mark 1:16-20, Luku 5:1-11)

35 Ase kuli vu, Za̱a̱ inzi ta lo nama yog de ndazə nga na yo ge ziyo. **36** Lomaku yo aku Zezu lo deri ma, yo nzile te: Aku Ngon Vinya Alusu na Nuɓa.

37 De ndazə nga nɔ ziyoge ma woyi vojyɔ maku nzə nzile mavu, yoge uni gidi Zezu. **38** Zezu tele kam yo vu, aku yoge lo kunu gidi yo ma. Yo nzile yoge te: Sege nz'uli ɗi wa?

Yoge nzili yo te: Rabi*, yi inzi nanga ɗa wa? Kam ri Rabi* ma ya de ndazə nga dege ke.

39 Yo nzile yoge te: Sege ɗii ku aki man.

Yoge aɓi ne vu a aki lo maku yo inzi tutu ma. Yoge inzi se kem ndor na'n ma. Ndete'n kem nzakaza nɔ sɔɔ nɔ zokaza.

40 Andre nonzɔ Simǫ Piyer. Yo nɔ ɗoyi dana de zo ziyoge maku woyi vojyɔ na Zaą ku uni gidi Zezu ma. **41** Yo enve nonzɔ yo Piyer takite. Yo nzile yo te: Zege z'envi Mesi* ko. Kam ri Mesi* ma ya Kris. **42** Andre nzozi yo aɓe'n bal Zezu.

Lomaku Zezu aku yo mavu, nzile te: Yi Simǫ ngon Zonas. Ɓɔri man ki Sefas* kam ri Sefas ma ya Piyer.

Zezu ɓɔro Filipi tiɓo'n Natanayel

43 Ase kuli vu, Zezu ndigi kaɓe zongara nɔ Galile. Lomaku a ndaki yog Filipi'n mavu, nzile yo te: Unu gidi ma.

44 Filipi ma, yo de nɔ Betsaida, ɓe ɓori na Andre tiɓo'n Piyer. **45** Filipi enve Natanayel vu nzile yo te: Zege z'envi de maku Moyizi ɓala vojyɔ na yo kem mbete nzuvojyɔ ma. De kozo nzu Nuɓa ge zini ɓali vojyɔ na yo. De ni ya Zezu nɔ kem ɓe ɓori nɔ Nazaret ngon na Zozef.

46 Natanayel nzile yo te: Nga nɔ kii ase teki Nazaret vuka wa?

Filipi nzile yo te: Ɗe ku ɗe aku.

47 Lomaku Zezu aku Natanayel lo kiɗe bal yo mavu, nzile vojyɔ na yo va te: Aku ngon nɔ kii nɔ Izrayel. Ɓogo tigo kem yo.

48 Natanayel nzile yo te: Ta nange ya yi geri'n ma wa?

Zezu nzile yo te: Kite ɓa Filipi ɓɔro'n ki ma, lomaku yi inzi'n mot kaga mbatisa ma, m'aku ki ve. **49** Natanayel nzile yo te: Rabi*, yi Ngon na Nuɓa. Yi ngare na Izrayelge!

50 Zezu nzile yo te: Taka kem ni a ku m'nzile ki m'ize te m'aku ki mot kaga mbatisa ma wa? Yi aku man nga nɔ ɓorige nɔ danga nage ma. **51** Vu yo nzile Natanayel ke te: Vojyɔ kii, vojyɔ kii, m'nzile sege, gidi ni vu, sege aki man zora

1:38 Mat 23:7
1:42 Mat 16:18
1:43 Mat 10:3; 4:19
1:44 Mat 11:21
1:45 Luk 24:27; Mar 1:24; Luk 3:23
1:47 Rom 9:4,6
1:49 Mat 23:7; 4:3; 2:2
1:51 Mat 3:16; Mat 8:20

* Sefas: Sefas ta Aramenye ne naku Piyer ta Grek ne, kam ni ya koso.

tee man tar yo ku sege aki man Ngonkula na Nuɓa ge nosi man taru ku ziti man zo Ngon De.

Zezu taɗe mane tele ɓuru

2 Muta ndor mavu, vaka taka na̱a nda kem ɓe nɔ Kana zongara nɔ Galile. Kɔ Zezu zini ɗa lo ni. **2** Yoge ndii Zezu tiɓo'n de ndazə nga na yo ge zini vaka taka na̱a ma. **3** Lomaku ɓuru ma ɗuku zo dege mavu, kɔ Zezu nzile yo te: Ɓuru na nige ma tako.

4 Zezu nzile yo te: Niye, hadi̱ ya sege ndigi ku ma m'ɗajya sege nga na'n ma. Nzakaza na ma ase ta gunu.

5 Kɔ yo nzile de kiyi nga na yo ge make te: Nga nene maku yo nzə nzile sege a taɗe ni ma, sege tadi̱.

6 Guru nɔ ɓorige nɔ ku uɓi koso'n zog minyə zo ɗoyi nda lo nama. Ndayi lo nama a ku Zuifge reti'n zoge. Guru ɗoyi ase *litr wonyə sɔɔ, kamde ɗoyi zoni wonyə ɗoyi.

7 Zezu nzile yoge te: Todi̱ mane ɗoso guru nage ma tutu. Yoge ningi mane ɗoso tutu sinyi tara nige.

8 Kuvu yo nzile yoge te: Odi na jyagmasini ku aɓi'n ngare de kiyi viyage make. Vu yoge aɓi'n a adi yo.

9 Ngare de kiyi viyage ma ndɔ mane maku Nuɓa tele yo ɓuru'n ma. Yo geri lo maku ɓuru ma ɓi tutu ma gunu, na de kiyi ngage maku odi mane ma geri ve. Lomaku ngare de kiyi viyage ma ndɔ'n ɓuru ma, yo ɓɔro ngaɓa niye ma. **10** Yo nzile yo te: Kiyi ɓuru nɔ kii ma dege ke ndanyi kite ɓa. Lomaku yoge ndanyi ungi yaa ko mavu, kiyi yoge nɔ nene maku nyele yaa gunu ma. Yi, yi ngamu ta ɓuru nɔ kii sinyi lo ase va.

11 Zezu taɗe takite ngakozo nama kem ɓe Kana nɔ Galile. Yo ozo kaɗe tara na yo kaga va nza nama ke vu de ndazə nga na yo ge taki kem yo.

Zezu ɗi̱ko de ɗaɓa ngage zagu kemkuzi Nuɓa

(Matiyo 21:12-17, Mark 11:15-18, Luku 19:45-48)

12 Gidi nga nama vu, yo aɓe kem ɓe ɓori nɔ Kapernaum. Aɓi kamna̱a yog kɔ yo ne, nonzɔ nige tiɓo'n de ndazə nga na yo ge. Yoge inzi lo nama ndor vaka'n gunu.

13 Ndor vaka na Zuifge ndor vaka* Kaɓe na Ngonkula ndete ko, vu Zezu aɓe kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem. **14** Yo enve

2:1 Mat 12:46
2:4 Mat 8:29; 26:18
2:6 Mar 7:3,4
2:11 Mat 12:38
2:12 Mat 4:13; 12:46
2:13 Luk 2:41

dege nzə ɗaɓi saage, vinya alusuge tiɓo'n derege kemkuzi Nuɓa. De nvele kenvege zini inzi tutu. **15** Yo taɗe rungu kuvu ɗiko'n yoge ndanyi zagu kemkuzi Nuɓa ma. Yo ɗiko vinya alusuge tiɓo'n saage zini. Yo tunda sila kenve na de nvele kenvege ma, kuvu sungua tine davage. **16** Yo nzile de ɗaɓa derege make te: Sayi nga nage ma zagu nene. Na̱ nzə ku taɗi kuzi na Vura ma kuzi ɗaɓa ngage'n gunu.

17 Kem de ndazə nga na yo ge ilo zo vojyɔ maku ɓali nzili te:

> Ɓɔ kemkuzi na yi taɗe man ma. *(Paage 69:10)*

18 Zuifge zijyi yo te: Ngakozo ɗi ya yi ozo man ze a ku z'geri ku yi taɗe man nga nage ma?

19 Zezu nzile yoge te: Toki kuzi Nuɓa nene ma ngara ndor muta ɗi vu, m'unu man yo taru.

20 Zuifge nzili te: Yoge taɗi kula ɓal wonyə ziyo zo minyə zo ɗoyi ɓavu ɔyi'n kuzi Nuɓa nene ma. Yi unu man yo taru kem ndor muta ɗi wa? **21** Vu yo nz'aɗe vojyɔ kuzi Nuɓa korɔ na yo ngiya. **22** Lomaku Nuɓa turu'n yo dana de kuage ma, kem de ndazə nga na yo ge ilo zoni ku yo nzile vojyɔ nama ve. Vu, yoge taki kem vojyɔ na Mbete Nuɓa, taki kem vojyɔ na Zezu maku nzile ma.

23 Lomaku Zezu inzi'n Zeruzalem lo vaka* Kaɓe Ngonkula na Nuɓa ma, dege yaa aki ngakozoge maku nzə taɗe mavu, yoge taki kem nige zo ri yo ne. **24** Vu, Zezu aɗe kem yo ada yoge gunu a ku yo geri yoge ndanyi. **25** Yo ndigi ku te de umanazu zo no̱ de adə ne gunu a ku yo ngiya geri nga maku nda kem de ma ve.

2:16 Luk 2:49
2:18 Mat 12:38
2:19 Mat 16:21; Mar 14:58; Kul 6:14
2:21 1Ko 6:19
2:22 Luk 24:5,8
2:25 Mat 9:4

Zezu ndaza nga Nikodem ke

3 Kuvu de no̱ ɗoyi inzi dana Farizinyege* ri yo ya Nikodem. Yo ngare na Zuifge. **2** Yo aɓe bal Zezu dan ndori nzile yo te: Rabi*, ze z'geri vu yi de ndazə nga nɔ kii dege ke nɔ ku ɓi bal Nuɓa. Kaznaku Nuɓa inzi yog de'n gunu vu, yo ase taɗe ngakozo nenege maku yi nzə taɗe ma gunu.

3 Zezu nzile yo te: Vojyɔ kii, vojyɔ kii, m'nzile ki, kaznaku ojyi de jyane gunu vu, yo ase kaku kem ɓe na Nuɓa gunu.

4 Nikodem nzile yo te: Nz'ojyi desumale tara ziyo kojyɔ ni nange? Yo ase tele kaɓe kem kɔ yo ku ojyi yo jyane vuka wa?

3:1 Luk 23:13
3:2 Mat 23:7; Kul 2:22
3:3 Mat 3:2

5 Zezu nzile yo te: Vojyɔ kii, vojyɔ kii, m'nzile ki, kaznaku ojyi de mane ne, wala Nzili'n gunu vu, yo ase kanza kem ɓe na Nuɓa gunu. **6** Nga nene maku za̱korɔ ojyɔ yo mavu, na za̱korɔ. Nga nene maku Nzili ojyɔ yo mavu na nzili. **7** M'nzile ki m'ize te: Taɗe ku ojyi sege jyane ɓa. Muru vojyɔ nage ma unda ngali gunu. **8** Nyele nz'ine kemndigi na yo ne. Yi nz'oo kido ni ɗi, na, yi geri lo maku yo ɓi tutu ma gunu, yi geri lo maku yo nz'aɓe tutu ma gunu. De nenege ma ndanyi ku ojyi yoge kem Nzili ma inzi va nza nama ke zini.

9 Nikodem nzile yo te: Nzə taɗi nga nama va taɗe ni nange?

10 Zezu nzile yo te: Yi de ndazə nga de nɔ Izrayelge ke. Ta nange ya yi geri'n taɗe nga nage ma gunu wa? **11** Vojyɔ kii, vojyɔ kii, m'nzile ki, zege zə z'aɗi vojyɔ zo nga nenee maku zege z'geri ma. Zege zə z'uminazu zo nga nenee maku zege z'aki ma. Na, sege taki kem kumanazu vojyɔ na ze gunu. **12** Lomaku m'nzile sege vojyɔ zo ngage nɔ zongara ma, sege taki kem ma gunu. Kaznaku m'nzile man sege vojyɔ zo ngage nɔ zora vu, sege taki man kem ni taka ni nange? **13** De ɗoyi aɓe zora gunu, kariya de nɔ ɗoyi ma ɗi ku ɓi zora ku ziti ngara ma, de ni ya ma, Ngon De inzi ta zora ɗa kem kazene ma. **14** Moyizi ugua ngakua zo kaga taru dana kuuvu. Taɗe vu ugi man ma Ngon De zini taru va nza nama ke. **15** Vavu de nene maku taka kem yo zo ri yo'n vu, yo ua gunu. Yo inzi kamkaa'n zondorge zondorge.

16 Nuɓa taara dege yaa zongara ya ku ula'n Ngon na yo kamko ɗoyi ɗeki ɗi. Ula'n yo a ku de nene maku taka kem yo zo ri yo'n vu yo ua gunu, na yo inzi kamkaa'n zondorge zondorge. **17** Nuɓa ula'n Ngon yo zongara a teki vojyɔ zo dege zongara gunu. Na, Nuɓa ula'n yo a kajya dege zo ri yo ne. **18** Nuɓa teki vojyɔ zo de nenee maku taka kem zo ri yo'n ma gunu, na, yo teki vojyɔ zo de nenee maku taka kem zo ri yo'n gunu ma ko. A ku yo taka kem yo zo ri Ngon na Nuɓa nɔ kamko ɗoyi ɗeki'n gunu. **19** Teki vojyɔ ni nda man va nza nene make: Lomaku logara ɗe'n zongara ma, dege taari tulu yaa danga logara, a kula na nige maku iikuɗa gunu ma. **20** De nene maku taɗe

3:5 Kul 22:16; Tit 3:5
3:6 1Ko 15:50
3:8 1Ko 2:14-16
3:10 Luk 2:46
3:13 Kul 2:34; Efe 4:8-10; Ebr 4:14; Mat 8:20
3:15 Mat 27:42; Mar 1:15; Kul 13:39; Rom 3:22; 1Za 5:1, 5,10
3:16 Rom 5:8; Efe 2:4; 1Za 4:9; Rom 8:32;
3:17 Mat 1:21; Luk 2:11; Rom 1:14; 1Ti 1:15; 1Za 2:2
3:18 1Za 4:9
3:20 Efe 5:11,13

ngakasu ma suɓa logara zagu. Yo nzə ɓele teki logara ve, tigi ku logara ozo kula tadɛ na yo kaga tigo. **21**Na, de nene maku nzə tadɛ kula kem vojyɔ nɔ kii ma teki logara. Logara ma ozo ku yo nzə tadɛ kula na yo kemndigi na Nuɓa ne.

Kumanazu vojyɔ na Zaa̲ zo Zezu

22Gidi nga nama vu, Zezu tiɓo'n de ndazə nga na yo ge aɓi zongara nɔ Zude. Inzi se lo nama kuvu yo nz'ula dege mane. **23**Zaa̲ zini nz'ula dege mane kem ɓe nɔ Enɔ̲ ndete ɓe nɔ Salim a mane yaa tutu. Dege nz'aɓi tutu a ku Zaa̲ ula yoge mane. **24**Herod ukua ta Zaa̲ kanga gunu. **25**De ndazə nga na Zaa̲ ge umbi miri tukua ta na̲a yog Zuifge zo vojyɔ retizo. **26**Yoge ɗii bal Zaa̲ vu nzili yo te: Rabi*, de maku inzi sini tuna vaa nɔ Zurdi̲ ma, aku yo nz'ula dege mane. Dege ndanyi nz'aɓi bal yo. Yo maku yi umanazu vojyɔ na yo ma.

27Zaa̲ nzile te: De nz'enve nga nene madi ku Nuɓa ula'n zora ma. **28**Sege ngiya se, sege uminazu vojyɔ maku m'nzile m'ize te: Ma, Mesi* gunu. Na, ma de nene maku Nuɓa ula yo ɗana yo ma ka. **29**De nene maku taka niye ma, yo ya ngaɓa niye ma. Na, ɓiyakuɗa ngaɓa niye ma ɗa lo nama vu nz'oo nzu yo. Lomaku yo wo nzu ngaɓa niye mavu, kornyele tadɛ yo yaa. Vavu kornyele na ma nda man kamdamu. **30**Tadɛ ku yo tele de nɔ ɓori, na tadɛ vu ma m'tele nɔ saku. **31**De nene maku ɓi zora ku ɗee ma inzi zo ngage ndanyi. De nene maku yo de nɔ zongara vu yo de nɔ zongara, yo nz'adɛ vojyɔ va nza nama ke zongara. De nene maku ɓi zora ma inzi zo ngage ndanyi. **32**Yo nz'umanazu zo nga nene maku yo aku ne, yo wo ne, na, de umanazu vojyɔ na yo gunu. **33**De nene maku wo vojyɔ kumanazu na yo vu taka kem ni ku Nuɓa nzə nzile vojyɔ nɔ kiige. **34**De nene maku Nuɓa ula yo ma nzə nzile vojyɔ na Nuɓa. Nuɓa ada yo Nzili nɔ ku ɗutu ni tigo. **35**Vura taara Ngonɔ, yo inya ngage ndanyi kem zi yo. **36**De nene maku taka kem Ngon vu, inzi kamkaa'n zondorge zondorge. De nene maku ege ta Ngon mavu, enve man kajya gunu na, wongɔ na Nuɓa inzi zo yo.

3:23 Mat 3:1
3:24 Mat 4:12
3:26 Mat 23:7
3:29 Mat 9:15; Fil 2:2; 1Za 1:4
3:31 1Za 4:5
3:34 Mat 12:18; Luk 4:18; Kul 10:38
3:35 Mat 28:18

Zezu nz'aɗe vojyɔ yog niye nɔ Samari ne

4 Farizinyege* woyi vu te Zezu taɗe ne kuvu ula de ndazə ngage yaa mane danga Zaa̱. Lomaku Vuraɓe geri ku yoge woyi va ko mavu, yo ɓi zagu zongara nɔ Zude. **2** Ngiya Zezu ya ula yoge mane gunu, na de ndazə nga na yo ge ya uli yoge mane. **3** Yo ɓi zagu zongara nɔ Zude vu yo tele aɓe zongara nɔ Galile.

4 Yo unda teki zongara nɔ Samari ɓavu aɓe ne. **5** Yo aɓe a teki kem ɓe ɓori nɔ Samari, ku ri ni ya Sikar ma. Ɓe ɓori nama ndete zongara nene maku Zakoɓ ada ngon yo Zozef ke ma. **6** Goto ɗe na Zakoɓ nda lo nama. Zezu ɓi mbaa yo ɔro yaa kuvu aɓe a inzi ta goto ɗe ma. Ndete nzakaza nɔ dana ɓe.

7 Nɔ̱ niye nɔ Samari ɗe kodo mane ma. Zezu nzile yo te: Adə ma mane tu m'ungu. **8** De ndazə nga na yo ge aɓi kem ɓe ɓori ɗa ndigo ngakusage.

9 Niye nɔ Samari ma nzile yo te: Yi ma, yi Zuif na ma niye nɔ Samari. Ta nange ya yi nzə nde ma mane kungu wa? Niye ma nzile va a Zuifge ugi na̱a zo nga yog de nɔ Samarige gunu.

10 Zezu nzile yo te: Yi geri kada nyara na Nuɓa gunu. Yi geri de nene maku nzə nzile ki vojyɔ te: Adə ma mane tu m'ungu. Kaznaku yi geri tigi nga nage mavu, yi nde tigi ma mane kungu ku m'adə tigi ki mane nene maku nz'ada kinzi kamkaa ma.

11 Niye ma nzile yo te: Vuraɓe, yi enve nga a ku odo'n mane gunu. Kuvu goto ɗe ma oli yaa. Kuvu, yi nz'enve mane nama ku nz'ada kinzi kamkaa ma ka nanga? **12** Yi ɓori yaa danga vura ze Zakoɓ maku ada ze goto ɗe nene ma wa? Yo ungu mane nama, yo ngon nige tiɓo'n ngakulu na yo ge zini.

13 Zezu nzile yo te: De nene maku nz'ungu mane nama, kunza mane taɗe man yo jyane. **14** Na, de nene maku ungu mane nene maku m'adə man yo mavu, kunza mane taɗe man yo gunu ɗone. Mane nene maku m'adə man yo ma tele man ta goto mane nziyi kem yo nopɔ man ku adə man kinzi kamkaa nɔ zondorge zondorge.

15 Niye ma nzile yo te: Vuraɓe ada ma mane nama a ku kunza mane taɗe ma jyane gunu. Adə ma ku m'iɗe kodo mane nenee jyane gunu.

16 Zezu nzile yo te: Aɓe, a ɓɔro ngaɓi ɓa tele ɗe.

4:3 Luk 7:13
4:4 Mat 10:5
4:9 Mat 10:5
4:10 Tee 7:17
4:14 Mat 25:46

17 Niye ma nzile te: Ngaɓa
ma tigo.
Zezu nzile yo te: Yi nzile
vojyɔ kii ize te: Ngaɓa ma
tigo. 18 Yi taka ngaɓa minyə
kite ɗa, na nenee maku inzi
jyagmasini ma yo ngaɓi gunu.
Vojyɔ maku yi nzile ma, vojyɔ
nɔ kii.
19 Niye ma nzile yo te:
Vuraɓe, m'aku vu yi de kozo
nzu Nuɓa. 20 Kavla zige bori
Nuɓa zo kongo nene ma. Na,
yi yi nzile ize te ɓe ɓori nɔ
Zeruzalem ya lo nɔ ku nda a
borɔ Nuɓa tutu.
21 Zezu nzile yo te: Niye,
taka kem vojyɔ na m'ge.
Nzakaza nǫ ogɔ kiɗe ku de
borɔ man Vura gunu, wala zo
kongo nenee ma gunu, wala
Zeruzalem gunu. 22 Sege bori
man nga nene maku sege
geri gunu ma. Ze borɔ man
nga nenee maku z'geri ma, a
kajya nz'iɗe zo ri Zuifge ne.
23 Nzakaza ɗe man, yo ɗe teki
ko, kem nzakaza nama, de
nenege maku nzə bori Nuɓa
nɔ kii ma, ndovi man Vura
kem nzili tiɓo'n vojyɔ nɔ kii.
Vura nz'ula mara de nage ma
a ku yoge bori yo. 24 Nuɓa ma
yo Nzili. De nenege maku nzə
bori yo ma, taɗe vu yoge bori
yo kem nzili, kem vojyɔ nɔ kii.

4:19 Mat 21:11
4:20 Luk 9:53
4:21 1Ti 2:8
4:22 Rom 3:1,2
4:23 Fil 3:3
4:24 Fil 3:3
4:25 Mat 1:16
4:29 Mat 12:23
4:31 Mat 23:7
4:32 Mat 4:4

25 Niye ma nzile yo te:
M'geri ku Mesi* ɗe man.
Mesi* ma, yo ya nzə ɓɔri yo
Kris ma. Kaznaku ɗe man
vu, yo ozo man zege ngage
ndanyi.
26 Zezu nzile yo te: Ma
maku nzə m'nzile ki vojyɔ
nene ma, ma ya yo.

De ndazə ngage teli aɓi bal Zezu

27 Lomaku yo nz'aɗe ta
vojyɔ mavu, de ndazə nga na
yo ge teki'n tutu. Muru vojyɔ
unda ngaluge a ku yo nz'ugua
vojyɔ yog niye'n ma. Vu, de
ndazə nga nɔ ɗoyi zijyɔ yo
vojyɔ gunu. Yi nzə zijyɔ vojyɔ
ɗi? Wala nz'aɗe vojyɔ ɗi ya
kot yo?
28 Kuvu niye ma inya kataa
mane na yo tiɗa. Yo aɓe kem
ɓe ɓori a nzile vojyɔ ni dege
ke. 29 Yo nzile te: Ɗe aki davla
maku nzile ma mot nga taɗe na
m'ge ndanyi ma. Wala de nama
yo Mesi* gunu wa? 30 Yoge
teki zagu kem ɓe ɓori ma kuvu
aɓi bal yo.
31 Lo nama vu, de ndazə nga
na yo ge ɗayi'n yo ɗer ɗer a
kusa nga nzili te: Rabi* usa nga.
32 Vu yo nzile yoge te:
Ngakusa na'm nda tutu ma a
kusa na sege geri gunu.

33Kuvu de ndazə ngage ma zijyi na̱a vojyɔ te: No̱ de ɗe'n yo ngakusa wa?

34 Zezu nzile yoge te: Ngakusa na'm ya a taɗe kemndigi na de nene maku ula ma ma, a tale ta kunu kula na yo. 35Sege nzili sege te inya ta nzoyi sɔɔ a kujya kiyoge, gunu ka? Aku, m'nzile sege uni kam se taru, aki megege. Yoge nzaayi ko, ndeti ase kujya ko. 36 De nene maku nz'ujya kiyo ma nz'enve kuba ve, kuvu yo nzə kuna kanu ni a na kinzi kamkaa nɔ zondorge zondorge. Va a ku de kosige yog de kujya kiyoge taɗi man kornyele kamna̱a. 37 Vavu vojyɔ nama vojyɔ nɔ kii. No̱ de nz'osi ne vu no̱ de nz'ujya ne. 38M'ula sege kujya kiyo lo nama ku sege taɗi kula tutu gunu ma. No̱ dege taɗi kula ve, na sege uki mot kula na nige ma.

Vaka dege nɔ Samari taki kemge

39Vaka dege nɔ Samari nɔ kem ɓe ɓori nama taki kem Zezu a vojyɔ na niye ma. Kem kumanazu na yo ma, yo nzile te: Yo nzile ma mot nga taɗe na m'ge ndanyi. 40Kuvu dege nɔ Samari aɓi bal yo, yoge ndii yo togo'n ku te n'inzi se. Vavu yo inzi nama ndor ziyo. 41Vaka de no̱ge taki kem yo a vojyɔ na yo.

42Yoge nzili niye make te: Jyagmasini ma ze z'taka keme ko, a vojyɔ na yi ge ɗi gunu, na ze ngiya ze, z'oo ne. Ze z'geri ku yo de kajya dege zongara kine de ni ya Mesi*.

Zezu ajya ngon na nojyɔ ngare

43Gidi ndor ziyo nage mavu, yo ɓi nenee ma aɓe zongara nɔ Galile. 44Ngiya Zezu nzile te de t'ukua talu de kozo nzu Nuɓa kem ɓe kojyɔ yo gunu. 45Na, lomaku yo aɓe a teki Galile ma, dege nɔ Galile uki yo balge. Yoge zini, yoge aɓi vaka ma kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem ma ve, ku a aki ngage ma ndanyi ku yo taɗe ma.

46Vavu yo tele aɓe Kana zongara nɔ Galile, lo nama ku yo taɗe'n mane ku tele'n ɓuru ma. No̱ de taɗe kula na ngare inzi nama. Ngon yo nɔ davla nzə taɗe meti kem ɓe ɓori nɔ Kapernaum. 47Lomaku yo wo vu te Zezu ɓi zongara nɔ Zude a kiɗe zongara nɔ Galile mavu, yo aɓe bal yo. Yo nde yo togo'n

4:34 Mat 26:39
4:35 Mat 9:37; Luk 10:2
4:36 Rom 1:13; Mat 25:46
4:42 Luk 2:11
4:44 Mat 13:57; Luk 4:24

a tele kaɓe ku a ajya ngon yo nɔ davla maku nz'ula lo kua ma.

48 Zezu nzile yo te: Kaznaku sege aki ngakozoge tiɓo'n nga kunda ngalu loge gunu vu, sege taki kem ni gunu.

49 De taɗe kula na ngare ma nzile yo te: Vuraɓe, aɓi kite ɓavu ngon ma ua.

50 Zezu nzile yo te: Aɓe, ngoni inzi kamkaa. Davla nama taka kem vojyɔ maku Zezu nzile yo ma kuvu ugua zo yo kaɓe. **51** Lomaku yo nz'aɓe mavu, ɓeri na yo ge nzə tini tar yo, nzili yo te: Ngoni inzi kamkaa. **52** Vavu yo zijyɔ yoge te: Kem nzakaza ɗi ya so'n yo tu ma? Yoge nzili yo te: Isane, meti korɔ kuma ma inya yo kem nzakaza nɔ ɗoyi nɔ zokaza.

53 Vavu, vura ngon ma geri ku kem nzakaza nama ya Zezu nzile'n yo te: Ngoni inzi kamkaa. Vu davla ma taka kem ni, de kemkuzi na yo ge ndanyi zini taki kem ni.

54 Ziyo ngakozo nama, Zezu taɗe lomaku aɓe'n zongara nɔ Zude a kaɓe zongara nɔ Galile ma.

4:48 Kul 2:43; Rom 15:19; 2Ko 12:12; Ebr 2:4
4:53 Kul 11:14
5:2 Kul 21:40

Zezu ajya davla nɔ̱ kem daɓanga

5 Gidi nga nama vu, vaka na Zuifge nda ne, vu Zezu aɓe kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem. **2** Kem ɓe nɔ Zeruzalem ma, sini ta kuzi vinya alusuge ma, daɓanga nɔ ɗoyi nda tutu ma nzə ɓɔri ri ni ta Ebrə'n te Betesda. Varndage minyə ndayi tutu. **3** Vaka de metige ndayi mot varnda nage ma. De metige, de kamndokoge, de niyige yog de nenege maku lo korɔ nige tuzu ma. Yoge nz'aki ta vulu kam mane. **4** Ngonkula na Nuɓa nɔ̱ ɗoyi nz'iɗe kamkonɔ vulu kam mane kem daɓanga ma. Gidi vulu kam mane na Ngonkula mavu, de nene maku anza kam ni takite vu meti na yo inya yo. Meti ɗi mere vu inya yo. **5** De niyi nɔ̱ inzi nama kɔ̱ɗa ɓal wonyə ɗoyi zo ɓu zo mbakaɗe. **6** Lomaku Zezu aku yo lo nda ngara mavu, yo geri ku de ma taɗe meti kɔ̱ɗa. Yo nzile de make te: Yi ndigi ku meti ma inya ki wa?

7 De meti ma nzile yo te: Vuraɓe, lomaku ngonkula na Nuɓa ɗe nzə vulu kam mane ma, de nɔ̱ a kunu ma kine kam mane ma tigo. Kaznaku nzə m'aɓe ndete'n vu, nɔ̱ de anza kam ni kite ɗana ma ko.

8Zezu nzile yo te: Ɓi taru, unu ngesi na yi ku nzee. **9**Tazini madi vu, meti ma inya'n de ma. Yo unu ngesi na yo ku nzee ne.

10Kem ndor na'n mavu ndor kaɗe kau. Kuvu Zuifge nzili de make ku Nuɓa ajya yo ma te: Ndor nen ma ndor kaɗe kau. Nzuvojyɔ ozo ki a kito ngesi na yi gunu.

11Yo nzile yoge te: De nene maku ajya ma ma ya nzile ma te: Unu ngesi na yi ku nzee.

12Yoge zijyi yo te: De ɗi ya nzile ki vojyɔ te: Unu ngesi na yi ku nzee ma wa?

13Vu, davla maku meti ma inya yo ma geri de maku ajya yo ma gunu. Yo geri yo gunu a Zezu anza dana vaka dege maku ɗayi lo nama.

14Gidi nga nama vu, Zezu enve de ma kemkuzi Nuɓa vu nzile yo te: Aku, yi ajya ko. Na̱ nzə taɗe ngakasu jyane gunu ko, tigi ku nga no̱ nɔ danga nama taɗe ki tigo. **15**Davla ma aɓe ne a aɗe bal ni Zuifge ke ku te Zezu ya ajya ne.

Kinzi kamkaa'n ɓi bal Ngonɔ

16Zuifge nz'uli ta Zezu zo vojyɔ nama a tale yo. Yoge nzə taɗi va a ngage maku Zezu taɗe ndor kaɗe kau ma. **17**Vu, Zezu nzile yoge te: Baa nzə taɗe kula sinyi kem kazene ku ma zini nzə m'taɗe kula nza nama ke. **18**Kuvu Zuifge nz'uli tale yo a kalu zo nzu ndor kaɗe kau, a ku yo nzile te Vura ni ya Nuɓa. Lomaku nzə nzile va mavu, te n'asi na̱a neg Nuɓa ne.

19Vavu, Zezu nzile yoge te: Vojyɔ kii, vojyɔ kii, m'nzile sege, ma Ngonɔ ma m'ase taɗe nga nɔ zo'm ne gunu. Nzə m'taɗe nga nen madi ku m'aku Vura ma ozo ma lo taɗe ni ma. Nga nenege ma ndanyi ku Vura ma nzə taɗe ma, ma Ngonɔ nzə m'taɗe va zini. **20**Vura ma taara ma, Ngonɔ ku yo ozo ma nga taɗe na yo ge ndanyi. Ozo man ma kula taɗege nɔ ɓorige nɔ danga nenge ma zagu ɓavu muru vojyɔ unda ngalu se. **21**Vura ma nzə turu de kuage, nz'ada kinzi kamkaa. Ma Ngonɔ nzə m'ada kinzi kamkaa va nza nama ke de nene make ku m'ndigi yo ma. **22**Vura ma teki vojyɔ zo de gunu na, yo tele ula teki vojyɔge ndanyi zi ma, Ngon yo. **23**Yo tele ula teki vojyɔge ndanyi kem zi ma ɓavu dege ndanyi t'uki talu ma Ngonɔ, va nza nzə t'uki'n talu Vura ma make. De nene maku t'ukua talu ma Ngon gunu vu, yo t'ukua talu Vura ma maku ula ma ma gunu.

5:8 Mat 9:5,6
5:9 Mat 12:1-14
5:10 Mat 12:2
5:14 Mar 2:5
5:17 Luk 2:49
5:18 Mat 12:14
5:21 Rom 4:17; 2Ko 1:9; Ebr 11:19
5:22 Kul 10:42
5:23 Luk 10:16; 1Za 2:23

24 Vojyɔ kii, vojyɔ kii, m'nzile sege de nen maku wo vojyɔ na ma ku yo taka kem de maku ula ma mavu inzi kamkaa'n zondorge zondorge. Yo aɓe lo teki vojyɔ gunu, na yo deri zo kua kuvu aɓe lo kinzi kamkaa. **25** Vojyɔ kii, vojyɔ kii, m'nzile sege nzakaza ogɔ kiɗe ku de kuage woyi man nzu ma, Ngon na Nuɓa. De nenege maku ooyi man mavu, inzi man kamkaa ne. Nzakaza nama ɗe man na, yo ɗe teki ko. **26** Va nza ku kinzi kamkaa nda'n kem ngiya Vura ma ɗi ma, yo ada ma zini Ngon ke ku kinzi kamkaa nda kem ma ngiya ma zini. **27** Vura ma ada ma togɔ zini a teki'n vojyɔ a ma Ngon De.

28 Muru vojyɔ nama unda ngalu se gunu. Nzakaza ogɔ kiɗe ku de nenge ma ndanyi ku ndayi pərakaɓu ma woyi man nzu ma. **29** Yoge teki man. De taɗe kiige turi man, a kinzi kamkaa ne, na de taɗe kasuge turi man a kaɓe lo teki vojyɔ. **30** Ma m'ase taɗe nga zo m'n gunu. Nzə m'teki vojyɔ va nza ku nzə m'oo'n make. Teki vojyɔ na ma nda zosuru ni ne, a ma nzə m'ula nga kemndigi na'm gunu, na nzə m'ula nga kemndigi na Vura ma maku ula ma ma.

5:24 Mat 10:40; Mat 25:46; 1Za 3:14
5:29 Mat 25:46
5:30 Mat 26:39
5:34 1Za 5:9; Kul 16:30, 31; Efe 2:8; Tit 3:5
5:35 2Pi 1:19
5:36 1Za 5:9
5:37 1Ti 1:17
5:38 1Za 1:10
5:39 Rom 2:17,18; Mat 25:46; Luk 24:27, 44; Kul 13:27

Dege nz'uminazu vojyɔ na Zezu

31 Kaznaku ma ngiya ma m'umanazu vojyɔ na m'vu, kumanazu vojyɔ na'm nama bal gunu. **32** Nọ de ogɔ tutu ma umanazu na ma. Vu ma m'geri ku yo umanazu vojyɔ na'm nɔ kii.

33 Sege uli dege bal Zaa̱ kite ku yo umanazu vojyɔ nɔ kii. **34** Ma m'enve kumanazu vojyɔ na de gunu na m'nzile vojyɔ nage ma ɓavu Nuɓa ajya sege. **35** Zaa̱ ma yo lamba nɔ ku nz'ukua ve ku nzə nzaa lo. Sege ndigi taɗe kornyele finyi kem logara na yo ma.

36 Na, kumanazu na'm nọ nda tutu ma ɓɔri yaa danga na Zaa̱ zagu a Vura ma ada ma kulage a tale ta kunu nige. Nzə m'taɗe kula nage ma yoge nz'uminazu vojyɔ na ma. Yoge nz'uminazu na ma te Vura ma ya ula ma. **37** Vu Vura ma maku ula ma ma, yo ngiya umanazu na ma. Sege woyi nzu yo gunu. Sege aki ta kam yo gunu. **38** Vojyɔ na yo inzi kem se gunu. Vavu sege taki kem ma gunu, de maku Vura ula yo ma. **39** Sege nz'uli lo kem Mbete Nuɓa ge a ku

kem kalve na se vu, sege te n'envi man kinzi kamkaa nɔ zondorge zondorge kem ni. Mbete Nuɓa ge ma ya nz'uminazu na m'ma. **40** A kenve kajya vu, sege ndigi kiɗe bal ma gunu.

41 Ma m'enve kaɗe tara na dege gunu. **42** Na, ma m'geri sege ve. Ma m'geri vu taara na Nuɓa tigo kem se. **43** Ma m'iɗe zo ri Vura ma ne vu sege uki ma bal se gunu. Kaznaku nǫ de ɗe zo ri na yo ngiya'n ɗi vu sege uki yo bal se. **44** Sege nz'uki kaɗe tara na na̱a ɗi ya bal se. Kaɗe tara nene maku ɓi bal Nuɓa ɗi ma, sege uli gunu. Ta ma nange ya sege taki man kem ni wa?

45 Kalve na se vu sege te ma ya m'oɗo man sege ɗana Vura ma wa? De nene maku oɗo man sege ma ya Moyizi maku sege undi kem se zo yo ma. **46** Kaznaku sege taki tigi kem vojyɔ na Moyizi vu, sege taki tigi kem vojyɔ na ma zini a ku yo ɓala vojyɔ na ma kem mbete ve. **47** Kaznaku sege taki kem vojyɔge maku yo ɓala kem mbete ma gunu vu, ta ma nange ya sege taki man kem vojyɔ na m'ge wa?

5:44 Rom 2:29
5:45 Rom 2:17
5:46 Luk 24:27, 44 Kul 26:22
5:47 Luk 16:29,31

Zezu ada ngakusa dege ke zog dubu minyə

(Matiyo 14:13-21, Mark 6:30-44, Luku 9:10-17)

6 Gidi nga nama vu, Zezu aɓe tuna mane danga nɔ Galile maku nzə ɓɔri zini mane danga nɔ Tiberiad ma. **2** Vaka dege uni gidi yo a ngakozoge maku yoge aki zo de metige ma. **3** Zezu nosi zo kongo kuvu inzi ngara yog de ndazə nga na yo ge. **4** Vaka* Kaɓe na Ngonkula na Nuɓa, vaka na Zuifge ndete ko.

5 Zezu unu kam yo taru vu aku vaka dege yaa nziɗi bal yo. Yo nzile Filipi ke te: Z'aɓi za z'ndigi man kurage ka nanga ya yoge usi man wa? **6** Yo nzile va a ndɔɔ'n Filipi, na, yo ngiya geri nga maku nz'ula lo a taɗe ni ma ve.

7 Filipi nzile yo te: Kaznaku de ndigo'n zini kurage kenve deniye* kamde ziyo mere vu a ku de ɗoyi enve finyi finyi vu, ase man zoge gunu.

8 De ndazə nga na yo nǫ ɗoyi, ri yo ya Andre nonzɔ Simǫ Piyer, nzile yo nǫ vojyɔ nǫ. **9** Yo nzile te: Zabra nǫ inzi nenee ma kura nɔ ɔrz minyə tiɓo'n kanzege ziyo nda bal yo ma. Na, nga ɗi ya de nzə taɗe ne a vaka de nenege ma?

10 Zezu nzile te: Dege ma inzi ngara. Ngeli yaa lo nama ya yoge inzi tutu. Vaka davlage ase dubu minyə. **11** Vavu Zezu unu kura ma kuvu yo taɗe kiɗa. Yo kiyi ada de ndazə nga na yo ge ke kuvu yoge kiyi adi dege make ku inzi ngara ma. Yo ada yoge kanzege ma zini bal kemndigi na dege ma.

12 Lomaku yoge ɗuyi ko mavu, yo nzile de ndazə nga na yo ge ke te: Kuni ndikinige maku nda ma ku nọ̄ ɗoyi semi gunu. **13** Vavu yoge kuni ndiki kura ɔrz nɔ minyəge ɗoso gere ɓu zo ziyo gidi ni maku yoge ndanyi usi ma.

14 Lomaku de nage ma aki ngakozo maku Zezu taɗe mavu, yoge nzili te: De nen ma yo de kozo nzu Nuɓa kine maku ɗe tigi zongara ma ya.

Zezu nzə nzee zo mane

(Matiyo 14:22-33, Mark 6:45-56)

15 Lomaku Zezu geri ku nz'uli lo a kunda yo ngare mavu, yo aɗe korə kala'n aɓe zo kongo jyane. **16** Lomaku teki zotogiri mavu, de ndazə nga na yo ge aɓi kazu mane danga. **17** Yoge nosi kem topo ɓori. Lomaku yoge nz'ali mane danga ma a kaɓe kem ɓe ɓori nɔ Kapernaum mavu, lo tulu ko vu Zezu teki ta bal ge gunu. **18** Nyele ɓori nz'ine kuvu nzə vivi mane danga ma. **19** Lomaku yoge odi topo ma ase kilometr* minyə wala minyə zo ɗoyi vu, yoge aki Zezu nzə nzee zo mane. Lomaku yo ɗe ndete topo mavu, ɓele taɗe yoge yaa. **20** Vu Zezu nzile yoge te: Ma ka. Na̱ nzə ku ɓeli gunu.

21 Vavu yoge ndigi kunu yo kem topo ma. Tazini ma ɗi vu topo ma sura lo maku yoge nz'aɓi tutu ma ko.

22 Ase kuli vu, vaka dege maku inzi tuna mane danga ma geri ku topo ɗoyi ɗi ya inzi lo nama. Yoge geri ku Zezu nosi kem topo nama yog de ndazə nga na yo ge gunu, na yoge aɓi kalge ne. **23** Vu nọ̄ topoge ɓii kem ɓe ɓori nɔ Tiberiad ɗii ne. Yoge ɗii ndete lo maku usi kura tutu ku Vuraɓe taɗe'n kiɗa ma. **24** Lomaku vaka dege aki ku Zezu tiɓo'n de ndazə nga na yo ge tigo lo nama vu, yoge ngiyage nosi kem topo nage ma. Yoge aɓi Kapernaum ɗa kula Zezu.

Zezu ma yo kura nɔ ku nz'ada kinzi kamkaa

25 Lomaku yoge envi yo tuna mane danga kanọ̄ ma. Yoge nzili yo te: Rabi*, ɗe nene ɓali wa?

6:11 Mat 14:19
6:14 Mat 11:3
6:15 Mat 14:23; Mar 6:46
6:20 Mat 14:27
6:25 Mat 23:7

26 Zezu nzile yoge te: Vojyɔ kii, vojyɔ kii, m'nzile sege, sege nz'uli ma, na sege nz'uli ma a ngakozoge maku sege aki ma gunu. Sege nz'uli ma a kurage maku usi ku kem se ɗu ma. **27** Na̱ nzə ku taɗi kula a ngakusa nen maku nzə nzumu ma gunu, na sege taɗi kula a ngakusa nen maku dana ni uɗa ku nz'ada kinzi kamkaa nɔ zondorge zondorge ma. Ma Ngon De m'adə man sege. Nuɓa Vura ine ngakozo na yo zo ma.

28 Vavu yoge nzile yo te: Nga ɗi ya z'taɗe man ɓavu z'taɗe'n man kula na Nuɓa ge wa?

29 Zezu nzile yoge te: Kula na Nuɓa ma, a ku sege taki kem de nen maku Nuɓa ula yo ma.

30 Yoge nzili yo te: Ngakozo ɗi ya yi taɗe man ku ze z'aku man ɓavu z'taka kemi wa? Kula ɗi ya yi taɗe man wa? **31** Kavla zige usi ma̱n* dana kuuvu ko̱ɗa̱. Va nza ku Moyizi ɓala'n Mbete Nuɓa nzile'n te:

> Yo ada yoge kura nɔ ku ɓi zora ɗa̱. *(Tekikaga 16:4, Nehemi 9:15, Paage 78:24)*

32 Zezu nzile yoge te: Vojyɔ kii, vojyɔ kii, m'nzile sege, Moyizi ya ada sege kura nɔ ku ɓi zora ma gunu. Vura ma ya ada sege kura nɔ kii nɔ ku ɓi zora. **33** Kura na Nuɓa ma, yo ya de nen maku ɓi zora ku ziti ngara ku nz'ada kinzi kamkaa dege ke zongara nene ma.

34 Kuvu yoge nzili yo te: Vuraɓe, adə ze kura nama zondorge.

35 Zezu nzile yoge te: Ma kura nen maku nz'ada kinzi kamkaa. De nen maku ɗe bal ma vu, ɓɔ taɗe yo gunu ɗone. De nene maku ɗe bal ma vu, kunza mane taɗe yo gunu ɗone. **36** Na, m'nzile sege m'ize te: Sege aki ma ve, na sege taki kem ni gunu. **37** Dege ma ndanyi ku Vura ma ada ma yoge ma, ɗii man bal ma. De nen maku ɗe bal ma vu, ma m'inya man yo mɔnɔ gunu. **38** M'ɓi zora ɗa̱ m'ziti ngara a taɗe nga kemndigi na'm gunu, ma m'ziti a taɗe nga kemndigi na de nen'n maku ula ma ma. **39** Vu aku na nga kemndigi na Vura ma maku ula ma ma. Dege ma ndanyi ku yo ada ma yoge ma, yo ndigi ku te no̱ ɗoyi danage semi zi ma gunu. Na kemndigi na yo'n ɓa ya m'turu man yoge zoɗutu ndorge ma. **40** Vu aku na nga kemndigi na de nen maku ula ma ma. Yo ndigi ku te de nene maku aku ma ku yo taka kem ma vu inzi kamkaa'n zondorge

6:27 Mat 25:46; 8:20; Rom 4:11; 1Ko 9:2; 2Ko 1:22; Efe 1:13; 2Ti 2:19; Tee 7:3
6:30 Mat 12:38
6:38 Mat 26:39
6:40 Mat 25:46

zondorge. Vu m'turu man yo zoɗutu ndorge.

41 Zuifge nzə nyuri kot yo a ku yo nzile te: Ma kura nɔ ku ɓi zora ɗa ya ziti ngara. **42** Yoge nyuri ne nzili te: De nama Zezu, Ngon Zozef gunu ka? Zege z'geri vura yo yog kɔ yo'n ve. Vavu, ta nange ya yo nzile'n te: Ma m'ɓi zora ɗa ya m'ziti ngara wa?

43 Zezu nzile yoge te: Na̲ nzə ku nyuri dana se gunu. **44** Kaznaku Vura ma maku ula ma ma ya nz'ozi de ɗe'n vu, yo ase kiɗe bal ma. M'turu man yo zoɗutu ndorge. **45** De kozo nzu Nuɓa ge ɓali kem mbete nzili te:

Nuɓa ozo man yoge ngage ndanyi. *(Izayi 54:13)*

Vavu, de nen maku wo Vura ma maku yo enve ngakozo na yo mavu ɗe bal ma. **46** De ɗoyi aku Vura ma gunu. Na, de nen maku ɓi bal Nuɓa ma, yo kala'n ɗi ya aku Nuɓa. **47** Vojyɔ kii, vojyɔ kii, m'nzile sege, de nen maku taka kem ma vu inzi kamkaa'n zondorge zondorge. **48** Ma, kura nen maku nz'ada kinzi kamkaa. **49** Kavla se ge usi ma̲n* dana kuuvu, yoge uai ne. **50** Nɔ nen ma kura nɔ ku ɓi zora ɗa ɓavu de nene maku usa wa vu yo ua gunu. **51** Ma, kura nɔ kinzi kamkaa nɔ ku ɓi zora ɗa ziti zongara. Kaznaku de nen maku usa kura nama vu, inzi man kamkaa'n zondorge zondorge. Vu kura maku m'adə man ma ya za̲korɔ ma. M'adə man za̲korɔ ma a kinzi kamkaa na dege nɔ zongara nene ma.

52 Zuifge nzə negi na̲ave danage a vojyɔ nage ma, vu yoge nzili te: Ta nange ya yo nz'adə'n ze za̲korɔ yo a kusa wa?

53 Kuvu Zezu nzile yoge te: Vojyɔ kii, vojyɔ kii, m'nzile sege. Kaznaku sege usi za̲korɔ ma, Ngon De gunu vu, kinzi kamkaa tigo kem se. Kaznaku sege ungi masu korɔ ma gunu vu, kinzi kamkaa tigo kem se. **54** De nen maku usa za̲ korɔ ma, ku te ungu masu korɔ ma vu inzi kamkaa'n zondorge zondorge, vu m'turu man yo zoɗutu ndorge. **55** Za̲ korɔ ma ma ngakusa nɔ kii, masu korɔ ma ma ɓuru nɔ kii. **56** De nen maku usa za̲ korɔ ma ku te ungu masu korɔ ma vu, inzi kem ma ma zini m'inzi kem yo. **57** Vura ma maku inzi kamkaa'n ma ula ma ku ma zini m'inzi kamkaa'n a na Vura ma. Vavu, de nen maku usa ma vu, inzi man

6:42 Luk 4:22
6:45 1Ko 2:13; 1Te 4:9; Ebr 8:10,11; 1Za 2:27
6:47 Mat 25:46
6:51 Ebr 10:10
6:53 Mat 8:20; 26:26,28
6:56 1Za 2:24

kamkaa'n a na ma. **58** Kura maku ɓi zora ɗa ku ziti ngara ma ya nen ma. Kura nen ma nda va nza ma̱n* make ku kavla sege usi ma gunu. Gidi ni vu yoge uai ne. De nen maku usa kura nene mavu inzi man kamkaa'n zondorge zondorge. **59** Lomaku Zezu nzə ndazə'n nga dege ke kem ɓe ɓori nɔ Kapernaum ma, yo nzile nga nage ma ndanyi kemkuzi kunana na Zuifge.

Vaka de ndazə ngage inyi Zezu tiɗa

60 Gidi vojyɔ nama yoge woyi ma, vaka de ndazə nga na yo ge nzili te: Vojyɔ nene ma togo yaa. Na̱ ya nzə geri kam ni wa?

61 Ngiya Zezu geri kem yo ku de ndazə nga na yo ge nzə nyuri zo vojyɔ nama. Vavu yo nzile yoge te: Vojyɔ nama nzə taɗe sege a ku isi kem taɗe kasu wa? **62** Ta ma nange kaznaku sege aki man ma, Ngon De lo nosi lo nama ku m'inzi tutu kite ma? **63** Nzili ya nz'ada kinzi kamkaa. Za̱kɔrɔ ase taɗe nga nɔ kii gunu. Vojyɔge maku m'nzile sege ma, nzili tiɓo'n kinzi kamkaa. **64** Na, no̱ dege inzi dana se ma, yoge taki kem ni gunu. Zezu nzile vojyɔ nama va, a ku yo geri kɔɗa lo kumbamiri ni ɗa dege maku taki kem ni gunu, a yo geri de nen maku ula man yo zi dege ma ko. **65** Vu Zezu nzile te: A vojyɔ nama ya m'nzile sege m'ize te: Kaznaku Vura ma adə ta ɗovo de ke a kiɗe bal ma gunu vu, yo ase kiɗe gunu.

66 Kem ndor na'n ma ɗa ma, vaka de ndazə nga na yo ge teli zagu gidi yo, yoge aɓi se lo jyane gunu ko.

67 Vavu Zezu nzile nɔ ɓu zo ziyoge make te: Na, sege, sege zini ndigi kaɓe wa?

68 Simo̱ Piyer nzile yo te: Ze, z'aɓe man bal na̱ wa? Yi ya ku vojyɔ kinzi kamkaa nɔ zondorge zondorge nda bali ma. **69** Vu, ze z'taka kem ni ve ku te z'geri ku yi Mesi*, Ngon na Nuɓa nɔ ku inzi kamkaa ne.

70 Zezu nzile yoge te: Ma ya m'suru sege, sege nɔ ɓu zo ziyoge ma, gunu ka? Vu, no̱ de ɗoyi dana se ma yo Ture de tura*. **71** Yo nz'aɗe vojyɔ zo Zudas Iskariot ngon na Simo̱ a ku yo ma yo ula man ya zi dege ma. Yo no̱ ɗoyi dana nɔ ɓu zo ziyoge ma.

6:61 Mat 13:57
6:62 Mat 8:20; Mar 16:19
6:63 2Ko 3:6
6:64 Mat 10:4
6:65 Mat 13:11
6:67 Mat 10:2
6:68 Mat 16:16; 25:46
6:69 Mar 1:24; Luk 9:20
6:71 Mat 26:14; 10:4
7:1 Mat 12:14

Zezu aɓe lo vaka kuzi Ɓukuge

7 Gidi nga nama vu, Zezu nzee zongara nɔ Galile. Yo

ndigi nzee zongara nɔ Zude gunu, a Zuifge nz'uli lo a tale yo. **2**Vaka na Zuifge vaka* kuzi Ɓukuge ma, ndete ko. **3**Kuvu nonzɔ nige nzili yo te: Ɓi lo nene mavu aɓe Zude. Aɓe, ku de ndazə nga na yi ge zini aki kulage maku yi nzə taɗe ma. **4**Kaznaku nǫ̲ de ndigi ku te dege geri ne vu, yo taɗe nga lokuya gunu. Kaznaku yi taɗe nga nage ma kii'n vu, ozo kori dege ke ndanyi zongara. **5**Nonzɔ nige nzə nzili va, a yoge taki kem yo gunu.

6Vavu, Zezu nzile yoge te: Ndor na'm ɗe ta gunu, na a na se vu, ndorge ndanyi iikuɗa. **7**Dege zongara nenee asi suɓa se gunu. Na, yoge nzə suɓi ma a ku nzə m'umanazu ku m'ize kula taɗe na nige iikuɗa gunu. **8**Sege, aɓi vaka ma. Ma m'aɓe jyagmasini vaka ma gunu, a ndor na'm ɗe ta gunu. **9**Gidi vojyɔ nama ku nzile yoge mavu, yo inzi Galile.

10Na, lomaku nonzɔ nige aɓi vaka ma, yo zini aɓe ne. Yo aɓe kamkaga gunu, na yo aɓe lokuya. **11**Kuvu Zuifge nz'uli yo lo vaka ma. Yoge nzili te: Yo ya nanga?

12Vaka dege nzə nyuri yaa danage zo yo. Nǫ̲ge nzili te: Yo de nɔ kii.

7:3 Mat 12:46
7:5 Mar 3:21
7:6 Mat 26:18
7:8 Mat 26:18
7:14 Mat 26:55
7:15 Kul 26:24; Mat 13:54
7:19 Mat 12:14

Nǫ̲ge nzili te: Ǫ̲, ǫ̲, yo nzə tura vaka dege ma. **13**Vu, de aɗe vojyɔ na yo ta kam dege gunu, yoge nzə ɓeli Zuifge.

Zezu nz'ndaza nga dege ke lo vaka ma

14Lo vaka nama, Zezu aɓe kemkuzi Nuɓa yo ndaza nga dege ke. **15**Vojyɔ kaɗe na yo ma unda ngalu Zuifge yoge nzili te: Yo ndaza mbete kite gunu. Na ku yo teki zo geri kam mbete nenege ma ka nanga?

16Zezu nzile yoge te: Nga nene maku nzə m'ndaza sege ma ɓi bal ma gunu na, ɓi bal Nuɓa maku ula ma ma. **17**Kaznaku nǫ̲ de ndigi taɗe nga kemndigi na Nuɓa'n vu, yo geri tigi kam ngandaza nen ma. Yo geri tigi kam nga maku nzə m'ndaza dege ke ma na Nuɓa wa, nzə m'aɗe vojyɔ nama ma ngiya ma ka wa. **18**De nene maku nz'aɗe vojyɔ na yo ngiya ɗi vu, nz'ula kaɗe tara na yo ngiya ɗi. Na, de nene maku nz'ula kaɗe tara na de nene maku ula yo mavu, de nama yo de nɔ kii. Nga nɔ bal gunu tigo kem yo. **19**Moyizi ada sege nzuvojyɔ gunu ka? Na, nǫ̲ de ɗoyi dana se nɔ ngamu ni tigo. Haɗi ya sege nz'uli tale ma wa?

20 Vaka dege ma nzili te: Nzili tura ɗoyi ogɔ kemi ma. Na̱ ya nz'ula ki a tale wa?

21 Zezu nzile yoge te: M'taɗe ku no̱ ɗoyi ɗi, vu muru vojyɔ unda ngalu se dutu. **22** Moyizi ada sege vojyɔ kaɓe gaza vu sege aɓi gaza davla no̱ ke ndor kaɗe kau. Na, vojyɔ gaza ma ɓi bal kavla se ka, ɓi bal Moyizi gunu. **23** Sege aɓi gaza davla no̱ ke ndor kaɗe kau ɓavu a ku sege ali'n zo nzuvojyɔ na Moyizi gunu. Kaznaku nda va vu, haɗi ya sege undi kamsuɓa kot ma a davla maku m'ajya yo takuɓuruge ndor kaɗe kau ma wa? **24** Na̱ nzə ku teki vojyɔ zo nga nenee ma ɗi ku sege aki ma gunu, na sege teki vojyɔ nɔ bal ni'n ɓa.

Zezu ma yo Mesi wa?

25 No̱ dege nɔ kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem nzili te: De nene ma ya ku yoge nz'uli lo a tale yo ma gunu ka? **26** Vu aku, yo nzile vojyɔ kamkaga ɗi, na yoge nzili yo vojyɔ gunu. Ngarege geri vu te de nen ma yo Mesi* kine wa? **27** Vu ze z'geri lo maku de nen ma ɓi tutu ma ve. Na, kaznaku Mesi* nz'iɗe man vu, de ɗoyi geri man lo ma ku yo ɓi tutu ma gunu.

28 Lomaku Zezu nzə ndazə'n yoge nga kemkuzi Nuɓa ma yo nzile nzu nɔ ɓori'n te: Sege geri ma ve ku geri zini lo ma ku m'ɓi tutu ma ve. Ma m'iɗe zo m'n ɗi gunu. Nuɓa maku ula ma ma yo de nɔ kii na, sege geri yo gunu. **29** Na ma, m'geri yo ve, a ku m'ɓi bal yo. Vu yo ya ula ma ma.

30 Kuvu yoge nz'uli lo a kukua yo. Na de unda ta zi zo yo gunu a ndor na yo ase ta gunu. **31** Dege yaa dana vaka dege ma taki kem yo, yoge nzili te: Kaznaku Mesi* ɗe man vu, yo taɗe man ngakozoge yaa danga man na de nen ma wa?

32 Farizinyege* woyi ku vaka dege nzə nyuri a vojyɔge ma zo yo ma. Vavu de retizo nɔ ɓorige yog Farizinyege* uli de ngamu ta kuzige a kukua yo.

33 Kuvu Zezu nzile te: M'inzi ta dana se finyi ve, ɓavu m'aɓe man bal Nuɓa maku ula ma ma. **34** Sege nz'uli ma na, sege nz'envi ma gunu. Lo ma ku m'inzi man tutu ma, sege asi teki tutu gunu.

35 Kuvu Zuifge nzə nzili na̱a vojyɔ te: Yo nz'aɓe ka nanga ya zə z'envi yo gunu wa? Yo nz'aɓe bal Zuifge

7:20 Mar 3:22
7:24 2Ko 10:7
7:25 Mat 12:14
7:27 Mat 13:55; Luk 4:22
7:29 Mat 11:27
7:30 Mat 26:18

maku inzi dana Grekge ma wa? A ndazə nga Grekge ke wa? **36** Yo nzile te: Sege uli man ma na, sege envi man ma gunu. Yo nzile zini te: Lo ma ku m'inzi man tutu ma, sege asi teki tutu gunu. Kamvojyɔ nama ya ɗi ka?

37 Zoɗutu ndor vaka ma ya, ndor nama ndor nɔ ɓori Zezu ɗa taru nzile nzu nɔ ɓori'n te: Kaznaku nǫ̱ de kunza mane nz'onyɔ yo vu, taɗe vu yo ɗe bal ma ku ungu mane. **38** De nene ma taka kem ma vu, mane vaa nene maku nz'ada kinzi kamkaa nopɔ man kem yo. Va nza Mbete Nuɓa nzile'n make. **39** Lomaku yo nzile va mavu, yo nz'aɗe vojyɔ zo Nzili maku de nenege maku taki man kemge zo ri yo'n envi man ma. Nuɓa ada ta Nzili Nzaa gunu a yo ada ta kaɗe tara Zezu ke gunu.

40 Lomaku nǫ̱ dege dana vaka dege woyi vojyɔ nage mavu, nǫ̱ge nzili te: De nene ma yo de kozo nzu Nuɓa kine.

41 Nǫ̱ge nzili te: De nene ma yo Mesi*.

Vu nǫ̱ge nzili te: Mesi* nzə teki zongara nɔ Galile ve? **42** Mbete Nuɓa nzile te Mesi* ma yo mot kojyɔ na Daviti. Yo nzile te Mesi ma ɓi Betlehem, ɓe ɓori maku Daviti inzi tutu ma, gunu ka? **43** Vavu kiyi kem na̱a nda dana vaka dege ma a na yo. **44** Nǫ̱ dege dana nige ma ndigi kukua yo, vu de ɗoyi unda ta zi yo zo yo gunu.

7:37 Tee 22:17
7:39 Kul 2:17
7:40 Mat 21:11
7:42 Mat 1:1; Mat 2:5; Luk 2:4

Vaka ngare na Zuifge taki kem ni gunu

45 Vavu de ngamu ta kuzige teli aɓi bal de retizo nɔ ɓorige yog Farizinyege*. Yoge zijyi de ngamu ta kuzige ma, nzili te: Haɗi ya ɗii se gunu wa?

46 De ngamu ta kuzige ma nzili te: De ɗoyi nɔ kaɗe vojyɔ va nza de nama ke tigo ta.

47 Farizinyege* nzili yoge te: Yo tura sege zini wa? **48** Nǫ̱ dege dana ngarege ma wala dana Farizinyege* ma taki kem yo wa? **49** Vu vaka de nenege ma geri nzuvojyɔ gunu. Kaɗe tara nɔ kasu nda zo nige.

50 Nikodem maku aɓe ndori bal Zezu ma, yo dana de nage ma zini. **51** Yo nzile yoge te: Nzuvojyɔ na ze teki vojyɔ zo de kite ɓavu dege woyi vojyɔ na yo, ɓavu dege geri nga maku yo taɗe ma wa?

7:46 Mat 7:28

52 Yoge nzili yo te: Yi ma,
yi de nɔ zongara nɔ Galile zini
wa? Unda minyə ni vu aku
man ku de kozo nzu Nuɓa ɗoyi
teki Galile gunu.
53 Vu yoge ɗoyi ɗoyi teli aɓi
kemkuzi na nige.

Dege oɗi niye kamvaka

8 Zezu aɓe zo kongo nɔ
Oliviyege*. 2 Vu yo teki
ndikilo aɓe ta kemkuzi Nuɓa,
vu dege ndanyi aɓi bal yo. Yo
inzi ngara kuvu nzə ndaza yoge
nga. 3 Vu de* ɓala nzuvojyɔge
yog Farizinyege* aɓi'n niye
nǫ nɔ ku yoge uki yo lo taɗe
kamvaka. Yoge udi yo dana
nige. 4 Yoge nzili Zezu ke te:
De ndaza nga dege ke, z'enve
niye nene ma lo taɗe kamvaka.
5 Kem nzuvojyɔ ma, Moyizi
ada ze ta ɗovo a tine mara niye
nage ma kuri koso ne. Na ku
yi vu ize te ɗi? 6 Yoge nzili va
a ndɔɔ'n yo ɓavu a kenve'n
vojyɔ nɔ kii a kodɔ'n yo.

Vu Zezu namba ngara kuvu
nzə ɓala mbete kamngara
ngon zi yo ne. 7 Lomaku yoge
nzə zijyi yo vojyɔ ɓakɗa
mavu. Yo kila zo yo taru vu
nzile yoge te: De nene ma
dana se ku taɗe kasu gunu ma,
yo taɓu niye ma takite kuri
koso ne. 8 Vu yo namba ngara
jyane kuvu nzə ɓala mbete
gidi ngara ma.
9 Lomaku yoge woyi vojyɔ
nama va mavu, yoge teki
ɗoyi ɗoyi yoge umbi miri ni
zo de kajyage sinyi teki'n zo
zabrage. Vu yoge inyi Zezu
kala'n ɗi tiɓo'n niye maku ɗa
dana nige ma. 10 Kuvu Zezu
kila zo yo taru aku niye mavu
nzile yo te: Niye, dege maku
nz'oɗi ki ma ogi ka nanga? De
ɗoyi teki vojyɔ zo yi gunu wa?
11 Niye ma nzile te: De ɗoyi
gunu, Vuraɓe.

Vu Zezu nzile yo te: Ma
zini, m'teki vojyɔ zo yi gunu.
Aɓe na, nǫ taɗe kasu jyane
gunu ko.

Kumanazu na Zezu iikuɗa ve

12 Zezu aɗe yoge vojyɔ
jyane nzile te: Ma ya logara
na dege zongara nene. De nen
maku unu gidi ma vu nzee
kamtulu gunu, na yo enve man
logara nɔ kajya.
13 Kuvu Farizinyege* nzili
yo te: Yi nz'umanazu na yi
ngiyi ɗi. Kumanazu na yi
nama nɔ kii gunu.
14 Zezu nzile yoge te:
Kaznaku nzə m'umanazu
na ma m'ngiya ma ɗi vu,
kumanazu na m' nama iikuɗa
ve. Kumanazu na m' nama

8:1 Mat 21:1
8:2 Mat 26:55
8:6 Mat 22:15, 18; 12:10
8:7 Rom 2:1,22
8:12 Mat 5:14

iikuɗa ve, a ku m'geri lo ma ku m'ɓi tutu ku m'iɗe ma ve wala lo ma ku nzə m'aɓe tutu ma ve. Na sege, sege geri lo ma ku m'ɓi tutu ku m'iɗe ma gunu, wala sege geri lo kaɓe ma gunu. **15**Sege nzə teki vojyɔ kamkajya na dege'n ka. Ma m'teki vojyɔ zo de ɗoyi gunu. **16**Na kaznaku nzə m'teki vojyɔ vu, nzə m'teki vojyɔ nɔ kii. Nzə m'teki vojyɔ nɔ kii a ma ngiya ma kal ma'n gunu, na ze ze Baa'n maku ula ma ma. **17**Moyizi ɓala kem mbete nzuvojyɔ na se nzile te dege zog ziyo uminazu vojyɔ vu, vojyɔ nɔ kii. **18**Nzə m'umanazu na m' ma ngiya ma kuvu Vura ma maku ula ma ma umanazu na ma.

19Vavu yoge nzili yo te: Vuri ogɔ ka nanga?

Zezu nzile te: Sege geri ma gɔ, geri Vura ma zini gunu. Kaznaku sege geri tigi ma vu, sege geri tigi Vura ma zini. **20**Lomaku Zezu nzə ndaza yoge nga kemkuzi Nuɓa ma, lo ma ku kuzi ngamu kenve nda tutu mavu yo nzile yoge vojyɔ nenege ma va. De ɗoyi ukua yo gunu, a nzakaza na yo ase ta gunu.

21Zezu nzile yoge jyane te: M'aɓe man kuvu sege uli man ma. Sege uai man kem taɗe kasu na se ge ɗi. Lo nene maku nzə m'aɓe tutu ma sege asi kaɓe tutu gunu.

22Vavu Zuifge ma nzile te: Nz'aɓe tale korɔ yo kii'n wa? A vojyɔ maku yo nzile te: Lo nene maku nzə m'aɓe tutu ma sege asi kaɓe tutu gunu.

23Vu yo nzile yoge te: Sege ka ngara na, ma ka taru. Sege dege nɔ zongara nene ma, ma de nɔ zongara nene gunu. **24**A vojyɔ nama ya ku m'nzile sege m'ize te uai man kem taɗe kasu na sege ma. Vavu kaznaku se ge taki kem ni ku sege te ma ma yo gunu, vu uai man kem taɗe kasu na se ge.

25Kuvu yoge zijyi yo nzile te: Yi na̱?

Zezu nzile yoge te: Ma ya yo maku m'nzile sege vojyɔ ni, lo kumbamiri ni ɗa ma. **26**M'inzi'n ngage yaa a nzile a teki vojyɔ zo ni so'n zo se. Na, de maku ula ma ma yo de nɔ kii. Nga nen maku m'oo bal yo ma, nzə m'nzile vojyɔ ni dege ke zongara nene.

27Yo nzə nzile yoge vojyɔ na Vura yo na yoge geri kam ni gunu. **28**Vavu Zezu nzile yoge te: Kaznaku sege uli man Ngon De taru vu, sege geri man ku ma ya yo. Sege geri

8:17 Mat 18:16
8:19 1Za 2:23
8:20 Mat 26:18, 55; Mar 12:41;

man ku sege te nzə m'taɗe nga nɔ zo m'n gunu, na nzə m'nzile nga nen maɗi ku Vura ma ndaza ma ma. **29**Z'inzi ze de'n maku ula ma ma. Vura ma inya ma kala ma'n gunu, a ku nzə m'taɗe nga kiige ta kam yo zondorge. **30**Lomaku Zezu nzile vojyɔ nage ma va mavu, dege yaa taki kem yo.

Mot kojyɔ na Abraham ge

31Kuvu Zezu nzile Zuifge make ku taki kemge zo ri yo'n make te: Kaznaku inzi kem vojyɔ na ma vu, sege de ndazə nga na'm ge kine. **32**Sege geri man vojyɔ nɔ kii. Ku vojyɔ nɔ kii aɗe man sege kaga.

33Yoge nzili yo te: Ze mot kaa na Abraham ge. Ze z'taɗe ta ɓeri na nọ de tara ɗoyi gunu. Ta nange ya yi nzile ize te: Sege teki man kaga ma wa?

34Zezu nzile yoge te: Vojyɔ kii, vojyɔ kii m'nzile sege, de nen maku nzə taɗe kasu ma yo ɓeri na taɗe kasu. **35**Beri ma inzi kuzi zondorge gunu. Ma Ngonɔ m'inzi tutu zondorge. **36**Vavu kaznaku ma Ngonɔ m'teki'n sege kaga vu, sege teki man kaga kine. **37**Ma m'geri ku sege mot kaa na Abraham. Na sege nz'uli lo a tale ma a vojyɔ na ma enve lo kem se gunu. **38**Nzə m'nzile nga nen maku m'aku bal Vura ma ma. Sege vu, sege nzə taɗi nga nen maku sege aki bal vura se ma.

39Yoge nzili yo te: Vura ze ya Abraham.

Zezu nzile yoge te: Kaznaku sege ngon na Abraham ge tigi ka vu, sege taɗi tigi kula na Abraham ge. **40**Ma, m'nzile sege vojyɔ kii m'ize te m'oo vojyɔ ma ta Nuɓa. Vu jyagmasini ma sege nz'uli lo a tale ma. Abraham taɗe va gunu. **41**Sege nzə taɗi kula na vura se.

Yoge nzili yo te: Ze ngonge nɔ ku ojyi ze mot mɔnɔ gunu, vura ze ɗoyi ɗi. Yo ya Nuɓa.

Ngon na Ture ge

42Zezu nzile yoge te: Kaznaku Nuɓa ma, Vura se tigi ka vu, sege taari tigi ma. Sege taari tigi ma, a ku m'teki bal Nuɓa ya m'iɗe nene ma. Ma m'iɗe zo m'n gunu, na, Nuɓa ya ula ma. **43**Haɗi ya sege geri kamvojyɔ maku nzə m'nzile nen ma gunu ma wa? A ku sege asi koo vojyɔ na ma gunu. **44**Sege na vura se Ture de tura*, sege ndigi taɗe ngage nɔ kemndigi na vura se. Lo kumbamiri ni ma, yo de tale

8:31 2Za 1:1:9
8:32 Rom 8:2; 2Ko 3:17; Gal 5:1,13
8:33 Luk 3:8
8:34 Rom 6:16
8:35 Gal 4:30
8:39 Luk 3:8
8:40 Mat 12:14
8:44 1Za 3:8

dege. Yo inzi kem vojyɔ nɔ kii gunu a vojyɔ nɔ kii tigo kem yo. Yo de zasori. Yo vura na de zasorige, vavu kaznaku yo nzə zasori vu, yo nzə nzile vojyɔ kem yo ka. **45**Na ma, sege taki kem ma gunu a ma nzə m'nzile vojyɔ nɔ kii. **46**Na̱ ya dana se ma ase kozo taɗe kasu nama? Kaznaku nzə m'nzile vojyɔ nɔ kii vu, haɗi ya se ge taki kem ma gunu wa? **47**De nen maku yo na Nuɓa vu, nz'oo vojyɔ na Nuɓa. Sege woyi gunu a sege na Nuɓa gunu.

Zezu ozo togɔ Nuɓa

48Zuifge nzili yo te: Ze nzile kine z'ize te yi ɓi zongara nɔ Samari ku nzili tura ɗoyi inzi kemi gunu ka?

49Zezu nzile te: Nzili tura tigo kem ma. Na, nzə m'tukua talu Baa, vu sege tuki talu ma gunu. **50**Ma, nzə m'ula kaɗe tara na'm ɗi gunu. De kula ni ogɔ tutu ma yo teki man vojyɔ. **51**Vojyɔ kii, vojyɔ kii, m'nzile sege, kaznaku de nen maku ngamu vojyɔ na ma vu, yo ase kua gunu ɗone.

52Zuifge nzili yo te: Jyagmasini ma, ze z'geri ku nzili tura ogɔ kemi ma. Abraham ua ko, de kozo nzu Nuɓa ge zini uai ko. Vu yi, yi nzile ize te: Kaznaku de nen maku ngamu vojyɔ na ma vu, yo ase kua gunu ɗone. **53**Yi ɓori yaa danga vura ze Abraham maku ua ma? De kozo nzu Nuɓa ge ma zini ku uai ne. Ka kemi vu yi na̱?

54Zezu nzile te: Kaznaku m'aɗe tara ma zo korɔ ma ɗi vu, kaɗe tara na m' nama nɔ kii gunu. Vura ma ya ada ma kaɗe tara. Sege nzili sege te yo Nuɓa na nige. **55**Sege geri yo gunu, na ma m'geri yo ve. Kaznaku m'nzile m'ize te m'geri yo gunu vu, m'tele tigi de zasori va nza sege make. Na, m'geri yo ve ku nzə m'ngamu vojyɔ na yo. **56**Kornyele ɗoso kem vura se Abraham tutu a kaku ndor na ma. Yo aku ne kuvu taɗe kornyele.

57Zuifge nzili yo te: Ɓal na yi ase ta wonyɔ ziyo zo ɓu gunu. Vu ize te m'aku Abraham ve.

58Zezu nzile yoge te: Vojyɔ kii, vojyɔ kii, m'nzile sege, kite ɓa ojyi'n Abraham vu, m'inzi tutu ko. **59**Kuvu yoge sayi kuri kosoge a taɓu'n yo, vu Zezu uya korɔ yo kuvu teki zagu kemkuzi Nuɓa. Yo teki danage ɗi ya ugua zo yo kaɓe.

8:47 1Za 4:6
8:48 Mat 10:5; Mar 3:22
8:52 Mar 3:22
8:56 Mat 13:17

Zezu ajya de nɔ ku ojyi yo kamndokoge

9 Lomaku Zezu nzə deri mavu, yo aku de nǫ̱ kamu yo ndoko kite ɓa ya ojyi'n yo. **2**De ndazə nga na yo ge zijyi yo te: Rabi*, na̱ ya taɗe ɓavu kamu de nen ma ndoko'n ɓa ojyi'n yo ma? Ngiya de ma ya taɗe kasu wa? De kojyɔ nige wa.

3Zezu nzile te: De nama taɗe kasu gunu, de kojyɔ nige zini taɗi kasu gunu. Na, kamu yo ndoko va ɓavu Nuɓa ozo kula taɗe na yo ge kaga zo yo. **4**Taɗe vu m'taɗe kula na de maku ula ma ma kamkaza. Ndori vu de ase taɗe kula gunu. **5**Lomaku m'inzi zongara ma, ma logara na dege zongara.

6Gidi vojyɔ nama ku yo nzile ma, yo tiɓi woro kamngara kuvu yo folo vate woro'n ma. Kuvu yo foro vate ma kamu de kamndoko ma. **7**Yo nzile de make te: Aɓe ku ibo kami kem goto mane nɔ Silowe. Kam ri Silowe ma ya uli. Yo aɓe a ibo kamu yo tutu. Lomaku tele ɗe ma, kam yo aku lo.

8De lo kinzi nige tiɓo'n nǫ̱ dege maku geri a ku yo de kamndoko kite ɗa ma nzili te: Davla nen ma ya ku inzi ku nzə nde ngage ma, gunu ka? **9**Nǫ̱ dege nzili te: Yo ngiya.

Na̱ dege nzili te: Ǫ̱, ǫ̱, titi yo vuka.

Vu yo ngiya ya nzile te: Ma ngiya ma.

10Yoge nzili yo te: Ta nange ya kami tee'n ma?

11Yo nzile te: Davla nene maku nzə ɓɔri yo Zezu ma, folo vate ya foro kamu ma.

Yo nzile ma te: Aɓe kem goto mane nɔ Silowe ku a ibo kami. Ya ku m'aɓe ne, ma m'ibo ne gidi ni vu m'umbamiri kaku lo.

12Yoge nzili yo te: De ni ogɔ ka nanga?

Yo nzile te: Ma m'geri gunu.

Farizinyege zijyi vojyɔ de kamndoko make

13Yoge uki de kamndoko ma aɓi'n bal Farizinyege*. **14**Ndor kaɗe kau ya ku Zezu folo'n vate ku tee'n kamu de kamndoko ma. **15**Farizinyege* zijyi yo jyane nzili te: Ta nange ya yi aku'n lo wa?

Kuvu yo nzile yoge te: Yo foro vate kamu ma, ma m'ibo ne kuvu kamu ma aku lo.

16Kuvu nǫ̱ Farizinyege* nzili te: De nama ɓi bal Nuɓa gunu, a yo ngamu ndor kaɗe kau gunu ma.

9:2 Mat 23:7; Luk 13:2; Kul 28:4
9:6 Mar 7:33
9:7 Luk 13:4
9:8 Kul 3:2,10
9:14 Mat 12:1-14
9:16 Mat 12:2

Nǫ̱ge nzili te: De tadɛ̀ kasu vu, ta nange ya yo nzə tadɛ̀'n mara ngakozo nenege ma va? Vu vojyɔ kiyi kem na̱a nda'n danage.

17 Yoge nzili de kamndoko make jyane te: De maku tee kami ma, yi nz'adɛ̀ vojyɔ zo yo ize te dĩ?

Yo nzile te: Yo de kozo nzu Nuɓa.

18 Zuifge taki kem ni gunu ku te de nama kamu yo ndoko ve kite ma dà ɓavu te aku lo ma. Yoge taki kem ni gunu sinyi a ɓɔri'n de kojyɔ nige dĩi ne. **19** Yoge zijyi de kojyɔ nige ma te: De nen maku sege nzili te ojyi yo kamndokoge ma, ngon se wa? Vavu ta nange ya lovaɓa vu yo nz'aku'n lo wa?

20 De kojyɔ nige ma nzili te: Ze z'geri ku yo ngon ze. Ze z'geri ku z'ojyɔ yo kamndokoge. **21** Nga ma tadɛ̀ ɓa lovaɓa vu yo nz'aku'n lo ma, ze z'geri gunu. De maku tee kamu yo ma, ze z'geri gunu. Zijyi yo ngiya. Yo de kajya ko, yo ngiya adɛ̀ man vojyɔ nɔ zo korɔ yo. **22** De kojyɔ nige nzə nzili va a yoge nzə ɓeli Zuifge ma ve. Zuifge woyi na̱a te kaznaku de nen ma dĩ ku nzile te Zezu ma, yo Mesi* vu, yoge dĩki de ni zagu kemkuzi kunana na Zuifge. **23** A vojyɔ nama ya ku de kojyɔ nige ma nzili'n te: Yo de kajya ko, zijyi yo ngiya.

24 Kuvu Farizinyege* ɓɔri de kamndoko ma ziyo ni yoge nzili yo te: Adə kadɛ̀ tara Nuɓa ke ku nzile vojyɔ nɔ kii. Ze z'geri ku de nama yo de tadɛ̀ kasu.

25 Vavu yo nzile te: Kaznaku yo de tadɛ̀ kasu vu, ma m'geri gunu. Ma m'geri nga nǫ̱ dɔ̀yi. Kite ma, ma de kamndoko na jyagmasini ma nzə m'aku lo.

26 Yoge nzile yo jyane te: Yo tadɛ̀'n ki nange? Ta'n nange ya yo tee'n kami ma?

27 Yo nzile yoge te: M'nzile sege ko, vu sege woyi ma gunu. Hadĩ ya sege ndigi koo ni jyane wa? Sege ndigi tele de ndazə nga na yo ge zini wa?

28 Kuvu yoge najyi yo vu nzile te: Yi ngiyi ya de ndazə nga na yo. Ze vu, ze de ndazə nga na Moyizi ge. **29** Ze z'geri ku Nuɓa adɛ̀ vojyɔ Moyizi ke, naku de nen ma ze z'geri lo maku yo ɓi tutu ma gunu.

30 Davla ma nzile yoge te: Nga nama nga nɔ kunda ngalu lo ya ku sege geri lo maku yo ɓi tutu gunu ma nama. Yo tee kamu ma. **31** Ze, z'geri ku Nuɓa wo de tadɛ̀ kasuge gunu. Na, kaznaku nǫ̱ de ɓele Nuɓa

9:17 Mat 21:11
9:22 Luk 6:22
9:31 Zak 5:16-18; 1Za 5:14,15

ku taɗe nga kemndigi na yo'n vu, yo nz'oo de ni. **32**De wo ta tara ɗoyi te nǫ̱ de tee kamu de nǫ̱ nɔ ku ojyi yo kamndokoge ta gunu. **33**Kaznaku davla nen ma ɓi tigi bal Nuɓa gunu vu, yo ase tigi taɗe nga gunu.

34Yoge nzili yo te: Yi ma, ojyi ki kem taɗe kasu ka vu, yi nzə ndaza ze nga. Vu yoge ɗiki yo zagu.

Kamndoko nɔ kem korɔ de

35Zezu wo vu te ɗiki yo zagu ko. Lomaku aɓe a ndaki sini ma, yo nzile de make te: Yi taka kem Ngon Nuɓa ve?

36Yo nzile te: Vuraɓe, yo ya na̱? Nzile ma ɓavu m'taka kem yo.

37Zezu nzile yo te: Yi aku yo ve. Ma maku nzə m'aɗe ki vojyɔ nen ma ma ya yo.

38Vu yo nzile te: Vuraɓe, m'taka kem yo. Vu yo boro Zezu.

39Kuvu Zezu nzile te: M'iɗe zongara nene ma, a teki vojyɔge. M'iɗe a ku de nenge maku aki lo gunu ma aki lo ku de nenge maku nz'aki lo ma teli de kamndokoge.

40Nǫ̱ Farizinyege* maku ɗayi se ma woyi vojyɔ nage ma. Yoge nzili yo te: Ze zini ze de kamndokoge wa?

41Zezu nzile yoge te: Kaznaku sege de kamndokoge tigi vu, taɗe kasu na se tigo tigi ne. Na, lovaɓa sege nzə nzili sege te: Kamu ze nz'aku lo ve. A ni ya taɗe kasu na se nda'n lo nda ni ma.

9:35 Mat 8:20
9:36 Rom 10:14
9:38 Mat 28:9
9:39 Luk 4:18; Mat 13:13
9:40 Rom 2:19

De kulu yog ngakulu na yo ge

10 Vojyɔ kii, vojyɔ kii, m'nzile sege de anza kem vula vinyage vu yo anza ka tar ni gunu. Yo anza ka lo nyara. De nama yo de ɓogo, yo de teki ɗovo. **2**Na, de nen maku nz'anza ka tara ni ma, yo de kulu vinya alusuge. **3**De ngamu ta vula ma tee tar ni ada yo. Vinya alusuge nz'ooyi nzu yo. Yo nzə ɓɔro yoge ri nige kuvu yo iso ɗanage nz'aɓe'n yoge kaga. **4**Lomaku yo teki'n vinya alusu na yo ge ndanyi kaga ma, yo nzə nzee ɗanage. Vinya alusuge ma nz'uni gidi yo a yoge geri nzu yo ve. **5**Yoge uni gidi mbaa gunu. Yoge anyi man yo zagu kuɗa ne a yoge geri nzu mbaage gunu. **6**Zezu nzile yoge vojyɔ nama zori ne, vu yoge geri kamvojyɔ maku yo nzə nzile yoge ma gunu.

7Zezu nzile yoge jyane te: Vojyɔ kii, vojyɔ kii, m'nzile sege, ma ya ta vula vinyage ma. **8**De nenge ma ndanyi ku

10:2 Mar 6:34
10:6 Mar 9:32

ɗii kite ɗana ma ma yoge de ɓogoge tiɓo'n de teki ɗovoge. Ku vinya alusuge ma woyi nzu nige gunu. **9**Ma ya ta vula vinyage. Kaznaku de anza zo ri ma'n vu, Nuɓa ajya man yo. Yo anza man kem ni ku te teki man ku yo enve man ngakusa. **10**De ɓogo nz'iɗe a ɓogo, a tale, a t'unda sila kem ni ɗi. Ma m'iɗe a ku vinya alusuge envi kajya ku kajya aɓe ka kite.

11Ma de kulu nɔ kii. De kulu nɔ kii nz'ada kinzi kamkaa na yo a vinya alusuge. **12**Na, de taɗe kula ma yo de kulu gunu. Vinya alusuge ma na yo gunu. Kaznaku yo aku soso lo kiɗe vu, nz'inya vinya alusuge ma tiɗa ku yo nz'anya ne. Soso ma nz'ukua yoge vu yoge sili kem na̱a. **13**De taɗe kula ma nz'anya zagu a yo de taɗe kula ka. Kem yo ozo a vinya alusuge ma gunu.

14Ma de kulu nɔ kii. M'geri vinya alusu na m'age ve. Yoge zini geri ma ve. **15**Va nza ku Vura ma geri'n ma ma, ma zini m'geri yo ve. Ku m'ada kinzi kamkaa na ma a vinya alusuge. **16**Vinya alusu na m'no̱ge ogi tutu ma, yoge tigo kem vula nene ma. Taɗe vu m'iɗe'n yoge nene zini. Yoge woyi man nzu ma. Mot ɓundu nige nda man ɗoyi ɗi, de kulu ɗoyi ɗi. **17**Aku nga maku Vura ma taara ma a ni ma. A ku nzə m'ada kinzi kamkaa na ma ɓavu a tele taka ni ma. **18**De kaɗe kinzi kamkaa na m'tigo na ma ngiya ma ya nzə m'ada ne. M'inzi'n togɔ a kada ni vu te m'inzi'n togɔ a tele taka ni. Nzu maku m'enve bal Vura ma ma ya nama.

19Kiyi kem na̱a nda jyane dana Zuifge a vojyɔ nage ma. **20**Dege yaa dana nige nzili te: Nzili ogɔ kem yo ma, zo yo tele ko. Hadi ya sege nz'oyi yo wa?

21No̱ dege nzili te: Vojyɔ nenege ma vojyɔ na de nɔ ku nzili turage inzi kem yo gunu. De nzili tura ase tee kamu de kamndoko wa?

Zuif nenge maku taki kem ni gunu ma

22Dege undi vaka* Kada Kiɗa kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem. Kam nzoyi kuli. **23**Zezu nzə nzee kemkuzi Nuɓa mot varnda na Salomo̱. **24**Zuifge ndaki gidi yo tutu. Yoge nzili yo te: Kem ndor nanga ɗa ɓavu yi nzile man ze ngage ndanyi wa? Kaznaku yi Mesi* vu, nzile ze ɗone.

25Zezu nzile yoge te: M'nzile sege ve, na sege taki

10:10 Rom 5:17
10:11 Mat 2:6; Luk 12:32; Ebr 13:20; 1Pi 2:25; Tee 7:17; 1Za 3:16
10:15 Mat 11:27
10:16 Kul 10:34, 35; Efe 2:11-19
10:18 Mat 26:53; Fil 2:8; Ebr 5:8
10:20 Mar 3:21,22
10:21 Mat 4:24
10:23 Kul 3:11
10:24 Luk 22:67

kem ni gunu. Kulage maku nzə m'taɗe zo ri Baa'n ma nz'uminazu nz'adi ma. **26**Na, sege taki kem ni gunu a sege vinya alusu na m'ge gunu. Va nzaku m'nzile'n sege make. **27**Vinya alusu na m'ge nz'ooyi nzu ma ve. M'geri yoge ve kuvu nz'uni gidi ma. **28**Nzə m'ada yoge kinzi kamkaa nɔ zondorge zondorge. Yoge uai man gunu. Nɔ̱ de ase taka nige zagu zi Vura ma gunu. **29**Vura ma maku ada ma yoge ma, ɓori yaa danga dege dutu. Nɔ̱ de ase kaɗe nige zagu zi Vura ma gunu. **30**Vura ma ko, ma ko ze de nɔ ɗoyi ɗi.

31Kuvu Zuifge sayi kuri kosoge jyane a taɓu'n yo. **32**Zezu nzile yoge te: M'ozo sege kula nɔ kiige nɔ ku ɓi bal Baa. A kula nanga ɗage ya sege nzə taɓi ma kuri kosoge a ni wa?

33Zuifge nzili yo te: Ze zə z'taɓu ki kuri kosoge'n a vojyɔ nɔ kiige gunu. Na, zə z'taɓu ki a ku yi nzə najya Nuɓa. Yi ma ku yi de ka ma, nzə taɗe kori va nza ku yi Nuɓa make.

34Zezu nzile yoge te: De nen maku ɓala mbete Paage ma, ɓala kem mbete nzuvojyɔ na se nzile te:

10:28 Mat 25:46
10:33 Mat 26:63-66
10:34 Rom 3:19; 1Ko 14:21;

M'nzile m'ize te sege na nuɓage. *(Paage 82:6)*

Ɓali kem mbete ma va gunu ka? **35**De nenge maku vojyɔ na Nuɓa teki bal ge kite ma, mbete nzuvojyɔ nzə ɓɔro yoge nuɓage. De ase tuyi ta vojyɔ na Nuɓa gunu. **36**Ma ma ya de nen maku Vura ma aɗe yo unda kala ku ula yo zongara ma. Sege nzili sege te nzə m'najya Nuɓa a vojyɔ maku m'nzile m'ize te: Ma Ngon na Nuɓa ma wa? **37**Kaznaku m'taɗe tigi kulage na Vura ma gunu vu, sege taki tigi kem ni gunu. **38**Na, kaznaku nzə m'taɗe kulage na Vura ma ma, kaznaku sege taki kem ma gunu zini vu, taki kem kula nage ma. Taki kem kula nage ma ɓavu sege geri ku Vura ma inzi kem ma, ku ma zini m'inzi kem Vura ma. **39**Kuvu yoge nz'uli lo kukua yo jyane vu yo ufa kem zige zagu.

40Zezu aɓe tuna vaa nɔ Zurdi̱ jyane. Yo aɓe lo ma ku Zaa̱ ula dege mane tutu kite ma a inzi tutu. **41**Dege yaa aɓi bal yo. Yoge nzili te: Zaa̱ taɗe ngakozo nɔ̱ ɗoyi gunu. Na, vojyɔge ma ndanyi ku Zaa̱ nzile zo de nama vojyɔ kii. **42**Vu dege yaa taki kem yo lo nama.

10:35 Ebr 4:12; Mat 5:18
10:39 Luk 4:30

Kua na Lazar

11 De nǫ ri yo ya Lazar nzə
tadɛ meti. Yo de nɔ Betani,
ɓe na Mari yog nimi yo Mart ne.
2 Mari nama yo owɔ kuɓu katu
korɔ Vuraɓe ku te adɛ nza yo
vele ngaa yo'n ma, nonzɔ yo ya
Lazar maku nzə tadɛ meti ma.
3 Nimi nige uli nzili Zezu ke te:
Vuraɓe aku, de maku yi taara yo
ma nzə tadɛ meti.

4 Lomaku Zezu wo va
mavu, yo nzile te: Meti nama
tale de gunu. Meti nɔ ku unu
kadɛ tara adə man Nuɓa ke. 5 A
meti nama ma Ngon na Nuɓa,
m'enve man kadɛ tara zi Nuɓa.
6 Lomaku Zezu wo vu te Lazar
nzə tadɛ meti ma, yo inzi lo
nama ndor ziyo gidi ni jyane.

7 Vu yo nzile de ndazə nga
na yo ge ke te: Z'teli z'aɓi
zongara nɔ Zude jyane.

8 De ndazə ngage ma nzili
yo te: Rabi*, Zuifge nz'uli ki a
taɓu kuri kosoge'n ma dana ni
udɛ ta gunu. Vu yi tele nz'aɓe
Zude wa.

9 Zezu nzile te: Nzakaza ɓu
zo ziyo kem ndor dɔyi gunu
ka? Kaznaku de nzə nzee
kamkaza vu, yo iso kem tadɛ
kasu gunu a yo nz'aku logara
nɔ zongara nene ma ve. 10 Na,
kaznaku de nzə nzee dan ndori
vu, yo iso man a logara tigo.

11:1 Mat 21:17; Luk 10:38
11:2 Mar 14:3; Luk 7:38
11:8 Mat 23:7
11:11 Mat 9:24
11:13 Mat 9:24
11:16 Mat 10:3; Kul 1:13
11:18 Mat 21:17
11:20 Luk 10:38-42

11 Gidi vojyɔ nage mavu, yo
nzile yoge te: Ɓiyakudɛ zige
Lazar ma, nzə todɔ vuka, na
nzə m'aɓe turu yo.

12 De ndazə ngage nzili yo
te: Vuraɓe kaznaku yo nzə
todɔ vuka vu yo ajya man.

13 Zezu adɛ vojyɔ kua na
Lazar vu yoge woyi vu te
yo nz'adɛ vojyɔ kadɛ kau
kamtodɔ. 14 Vavu Zezu nzile
yoge dɔne te: Lazar ua ko.
15 M'inzi'n kornyele yaa a na
se a ku ma tigo tutu. Lovaɓa ya
sege taki kem ni. Na, z'aɓi na
bal yo.

16 Vavu Tomas maku nzə
ɓɔri yo nzungage zini ma, nzile
nǫ de ndazə ngage make te:
Z'aɓi zini ku za z'uai se.

Zezu nz'ojyo nimi Lazar ge

17 Lomaku Zezu dɛ ma vu
yo enve Lazar nda kem goto
kua kǫdɛ ndor sɔɔ ko. 18 Ɓe
nɔ Betani nda ndete ɓe ɓori
nɔ Zeruzalem kudɛ ni ase
kilometr* muta dɛ̃. 19 Zuifge
yaa dɛ̃i bal Mart yog Mari ne a
kojyo nige a kua na nonzɔ ne
ma. 20 Lomaku Mart wo ku te
Zezu dɛ mavu, yo aɓe tine tar
yo, vu Mari inzi kuzi dɛ.

21 Mart nzile Zezu ke te:
Vuraɓe, yi inzi tigi nene ka
vu, nonzɔ ma ua tigi gunu.

22 Na jyagmasini ma m'geri
ku nga nenege ma ndanyi ku
yi nde man Nuɓa ke ma, Nuɓa
adə man ki.
23 Zezu nzile yo te: Nonzi
ma turu man.
24 Mart nzile yo te: M'geri
ku yo turu man zoɗutu ndorge
maku Nuɓa turu man dege ma.
25 Zezu nzile yo te: Ma ma
ya de nen maku nzə turu de
kuage ma, ma ya kinzi kamkaa.
De nen maku taka kem ma vu,
kaznaku yo ua'n tigi mere vu,
yo inzi man kamkaa ne. 26 De
nen maku inzi kamkaa ne ku
yo taka kem ma vu, yo ua gunu
ɗone yo taka kem vojyɔ nama
ve?
27 Mart nzile yo te: He̱
Vuraɓe m'taka kem ni ku yi
Mesi*, Ngon na Nuɓa yi ma ya
de nen maku ɗe man zongara
ma.
28 Gidi vojyɔ nage maku
nzile mavu, yo ugua zo kaɓe.
Kuvu aɓe a ɓɔro nimi yo Mari
lokuya vu nzile yo te: De ndaza
nga dege ke ogɔ nene ma. Yo
nzə ɓɔro ki.
29 Lomaku Mari wo va ma
yo ɓi yaku nyanga'n aɓe bal
yo. 30 Zezu anza ta kem ɓe ma
gunu, na yo ɗa lo nama ku
ndaki na̱a tutu yog Mart'n ma.
31 Zuifge inzi kuzi yog Mari
ge nz'ojyi'n yo. Lomaku yoge
aki Mari ɓi taru ku teki kaga
yanga'n mavu, yoge aɓi gidi
yo. Yoge nzili te: Yo nz'aɓe
zokaɓu ma ɗa kosokaa.
32 Lomaku Mari teki lo
maku Zezu ɗa tutu mavu, yo
aku Zezu vu yo iso ngara nza
yo nzile yo te: Vuraɓe yi inzi
tigi nene ka vu, nonzɔ ma ua
tigi gunu.
33 Mari nz'osokaa vu Zuifge
maku ɗii se ma, nz'osikaa
zini. Lomaku Zezu aku va
mavu, yo siki kaa kem nzili
korɔ yo kuvu kem yo ozo yo.
34 Yo nzile te: Ini nunu de ma
ka nanga?
Yoge nzili yo te: Vuraɓe ɗe
ku ɗe aku.
35 Zezu osokaa.
36 Vavu Zuifge nzili te: Aki,
yo taara yo yaa.
37 No̱ dege danage ma nzili
te: Davla nen ma ya tee kamu
de kamndoko ma. Yo ase zini
kogɔ lo kua de nen make vuka
gunu ka?

Zezu turu Lazar dana de kuage

38 Zezu siki kaa kem yo
jyane kuvu aɓe zokaɓu ma.
Goto mara ya uti tara ni koso
ne. 39 Zezu nzile te: Uni koso
ma zagu.

11:24 Kul 24:15
11:26 Mat 25:46
11:27 Luk 2:11; Mat 4:3
11:28 Mat 26:18
11:35 Luk 19:41
11:38 Mat 27:60; Luk 24:2

Mart, nimi na nukua ma, nzile yo te: Vuraɓe, kawu̱ ni nz'atu ko, a nda ndor sɔɔ ko.

40 Zezu nzile yo te: M'nzile ki m'ize te kaznaku yi taka kem ni vu, aku man kaɗe tara na Nuɓa gunu ka?

41 Vavu yoge uni koso ma zagu lo maku nunu ma nda tutu ma Zezu kila kam yo ka taru nzile te: Baa, m'adə ki kiɗa a ku yi wo ma ko. **42** Ma, m'geri ku yi nz'oo ma zondorge. Na, m'aɗe vojyɔ zo vaka dege maku ndaki gidi ma tutu ma. M'aɗe vojyɔ ɓavu yoge taki kem ni ku te yi ya ula ma.

43 Gidi vojyɔ nama ku yo nzile mavu, yo nzile nzu nɔ ɓori'n te: Lazar, teki kaga. **44** Vu de kua ma teki kaga. Dege uzi nza yo tiɓo'n zi yo ge kularuba ne kuvu ɓiri ta kam yo ruba ne.

Zezu nzile yoge te: Toti yo zagu ku inyi yo ku aɓe.

Dege woyi na̱a a tale Zezu

45 Zuifge maku ɗi bal Mari ma aki nga maku Zezu taɗe ma. Dege yaa danage taki kem yo. **46** Vu no̱ dege danage ma aɓi a envi Farizinyege*. Nzili yoge vojyɔ nga maku Zezu taɗe ma. **47** Kuvu de retizo nɔ ɓorige yog Farizinyege* kuni de ɓorige nɔ lo kojyo dege na Zuifge na̱a.

11:41 Mat 11:25
11:43 Luk 7:14
11:47 Mat 26:3; 5:22

Yoge nzili te: Z'taɗi man nange? De nen ma taɗe ngakozoge yaa. **48** Kaznaku z'inyi man yo a taɗe ni va vu, dege ndanyi taki man kem yo. Dege nɔ kem ɓe ɓori nɔ Rom ɗii t'undi sili man kem zige ku taki man dege nɔ mot kaa na zige.

49 Kayif yo de ɓori na de retizoge ɓal na'n ma, yo danage. Yo nzile yoge te: Sege geri nga gunu. **50** Sege alive gunu. Iikuɗa yaa a ku de ɗoyi ɗi ua a na vaka dege ɓavu mot ɓundu dege ndanyi uai gunu.

51 Yo nzile vojyɔ nama zo korɔ na yo ngiya gunu, na yo ozo vojyɔ va a ku yo de ɓori na retizoge kem ɓal na'n ma. Yo ozo vojyɔ nzile te: Zezu ua man a mot kaage. **52** Yo ua man a mot kaage ɗi gunu. Yo ua man zini a kuna ngon Nuɓa ge maku sili kemna̱a bal loge ma kem korɔ nɔ ɗoyi ɗi. **53** Kem ndor na'n ma yoge woyi na̱a a tale yo.

54 Vavu Zezu ege kozo korɔ yo kaga zagu dana Zuifge ma. Na, yo aɓe zongara no̱ ndete kuuvu ɗa. Yo aɓe kem ɓe ɓori nene maku nzə ɓɔri Efrayim ma a inzi tutu yog de ndazə nga na yo ge.

11:49 Mat 26:3
11:53 Mat 12:14

55 Vaka* Kaɓe na Ngonkula na Nuɓa ndete ko. Vaka ma na Zuifge. Vaka nɔ zongara nama aɓi kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem kite ɗana vaka Kaɓe na Ngonkula na Nuɓa a ku retizoge. **56** Yoge nz'uli Zezu. Yoge nzə nzili nu̱a vojyɔ kemkuzi Nuɓa nzili te: Sege nz'alive ɗi wa? Yo ɗe man vaka ma gunu ka? **57** Kem ndor na'n ma, de retizo nɔ ɓorige yog Farizinyege* uni nzuge. Yoge nzili te de nene ma ku geri lo maku Zezu inzi tutu ma ve wa vu, nzile a ku yoge aɓi kukua yo.

Mari owɔ kuɓu nza Zezu kem ɓe Betani

(Matiyo 26:6-13, Mark 14:1-11)

12 Ndor minyə zo ɗoyi kite ɓa a vaka* Kaɓe na Ngonkula na Nuɓa mavu, Zezu aɓe a teki kem ɓe nɔ Betani. Lo nama ya Lazar ua tutu ma. Lazar ma ya Zezu turu yo dana de kuage ma. **2** Betani ma, dege tadi ngakusa nɔ zotogiri a na yo. Mart ya de kiyi nga kuvu Lazar inzi dana de nenege maku inzi ta dava kusa nga yog Zezu ge ma. **3** Kuvu Mari unu ndambu gomo kuɓu katu nɔ nard nɔ ku gata ni yaa. Yo owɔ nza Zezu kuvu aɗe nza Zezu ma vele ngaa yo ne. Kawu̱ kuɓu katu ma ɗoso kemkuzi ma.

4 De ndazə nga na yo nu̱ ɗoyi, Zudas Iskariot, ngon na Simu̱ aɗe yo vojyɔ. Zudas ma ya ula man yo zi dege ma. **5** Yo nzile te: Hadi ya sege ɗaɓi'n kuɓu katu nama kenve deniye* wonyə muta gunu wa? Hadi ya yi ada de naguge ke gunu wa? **6** Zudas nzile va a ku kem yo nz'ozo yo a na de naguge gunu. Na, yo nzile va a yo de ɓogo. Yo de ngamu ɓɔlo kuvu te unu nga maku nda kem ɓɔlo ma zagu.

7 Vu Zezu nzile te: Inyi yo ku taɗe nga nene maku kem yo ndigi ma. Yo ngamu nga nama a tamu'n ndor tuvu na ma. **8** De naguge inzi dana se zondorge, na sege nz'aki ma zondorge dana se gunu.

9 Vaka dege yaa woyi vu te Zezu inzi kem ɓe Betani. Yoge aɓi kaku Zezu kala'n ɗi gunu na a kaku Lazar maku Zezu turu yo dana de kuage ma. **10** De retizo nɔ ɓorige uni nzuge a tale Lazar zini. **11** Yoge ndigi tale Lazar a ku Zuifge yaa egi yoge ku taki kem Zezu a vojyɔ na yo.

11:55 Mat 26:1,2; Mar 14:1; **12:1** Mat 21:17 **12:2** Luk 10:38-42 **12:3** Mar 14:3 **12:4** Mat 10:4

Zezu anza Zeruzalem kornyelege

(Matiyo 21:1-11, Mark 11:1-11, Luku 19:28-40)

12 Ase kuli vu, vaka dege maku ɗii a vaka ma woyi vu te Zezu aɓe kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem. **13** Yoge sayi geme kaga nyumuge kuvu aɓi'n tine tar yo. Yoge nzili nzu nɔ ɓori'n te:

Hozana*!

Adɛ̀ tara nɔ kii zo de nene maku nz'idɛ̀ zo ri Vuraɓe'n ma, ngare na Izrayelge.
(Paage 118:26)

14 Zezu enve ngon ngesnde. Yo nosi gidi yo. Va nza ku ɓali'n kem Mbete Nuɓa make. **15** Bali va nzili te:

Na̱ nzə ku ɓele gunu, ngon niye nɔ kem ɓe ɓɔri nɔ Sio̱.

Aku, ngare na yi nz'idɛ̀.

Yo inzi gidi ngon ngesnde.
(Izayi 40:9, Zakari 9:9)

16 De ndazə nga na yo ge geri ta kam ngage ma gunu. Na lomaku Zezu enve'n kadɛ̀ tara zi Nuɓa ma, kemge ilo zo ni ku ɓali nga nage ma va zo yo. Kemge ilo zo ni ku dege tadi nga nage ma a na yo ve.

17 Dege ma ndanyi ku ɗayi yog Zezu ge lomaku yo nzə ɓɔro'n Lazar kem goto kua ma, uminazu na Zezu. Yoge uminazu a ku yo turu Lazar dana de kuage. **18** Vaka dege tini tara yo a yoge woyi ku te yo tadɛ̀ ngakozo nama. **19** Vavu Farizinyege* nzə nzili na̱a vojyɔ te: Aki na̱ sege envi nga ɗoyi gunu. Aku dege ndanyi zongara nz'aɓi gidi yo.

Zezu ozo vojyɔ kua na yo

(Matiyo 20:17-19, Mark 10:32-34, Luku 18:31-34)

20 De no̱ge gidi ngara nɔ Grek aɓi lo vaka ma a borɔ Nuɓa. **21** Vavu yoge aɓi bal Filipi kem ɓe ɓori nɔ Betsaida zongara nɔ Galile. Yoge nzili yo te: Vuraɓe z'ndigi kaku Zezu. **22** Filipi aɓi a nzile Andre ke kuvu Andre yog Filipi ne aɓi a nzili Zezu ke.

23 Zezu nzile yoge te: Nzakaza ase ko a ku Ngon De enve man kadɛ̀ tara zi Nuɓa. **24** Vojyɔ kii, vojyɔ kii, m'nzile sege, kaznaku kamtenyi iso kamngara ku ua gunu vu, yo inzi kala ne. Na, kaznaku ua vu, yo anu man yaa. **25** De nen maku taara kinzi kamkaa na yo vu, ugua man zo ni mɔnɔ. De nen maku suɓa kinzi kamkaa na yo zongara nene mavu, ngamu man a kinzi kamkaa nɔ zondorge zondorge. **26** Kaznaku de nzə tadɛ̀ kula

12:16 Mar 9:32
12:18 Luk 19:37
12:20 Kul 11:20
12:21 Mat 11:21
12:23 Mat 26:18
12:24 1Ko 15:36
12:25 Mat 10:39; 25:46; Mar 8:35; Luk 14:26
12:26 2Ko 5:8; Fil 1:23; 1Te 4:17

nz'adə ma vu tadɛ vu yo unu gidi ma. Lo ma ku m'inzi tutu mavu, de kula na'm inzi tutu zini. Kaznaku de nzə tadɛ kula nz'adə ma vu, Vura ma tukua man talu yo.

27 Jyagmasini ma nzili korɔ ma inzi kii'n gunu. Vu m'nzile man m'ize te dɨ? M'nzile man m'ize te: Baa, adɛ ma zagu kem nzakaza nene ma wa? Na, va gunu a nama ya ku m'idɛ'n sinyi kem nzakaza nene ma. **28** Baa adə kadɛ tara ri yi ke.

Nzu teki zora nzile te: M'adə kadɛ tara ri yi ke ku te m'adə man kadɛ tara jyane.

29 Vaka dege maku dàyi lo nama woyi nzu nama. N̲ge nzili te nzii ya ndigi ne.

N̲ge nzili te: Ngonkula na Nuɓa ya nzile yo vojyɔ.

30 Zezu nzile te: Nzu nama dɛ a na'm gunu. Yo dɛ a na se. **31** Jyagmasini ma teki vojyɔ na dege zongara nene ma nda man va nza nen make. Nuɓa taɓu man ngare nɔ zongara nene ma kaga. **32** Kaznaku Nuɓa unda man ma taru vu, m'nzozi man dege ndanyi bal ma. **33** Lomaku yo nzile va mavu, yo ozo kamkajya kua na yo ka.

34 Vaka dege ma nzili yo te: Kem nzuvojyɔ ma, ze z'oo vu te Mesi* inzi zondorge zondorge. Hadɨ ya yi nzile ize te Nuɓa ula man Ngon De taru zo ngage ndanyi ma wa? Ngon De ni ya n̲a?

35 Zezu nzile yoge te: Logara inzi ta dana se finyi. Lomaku logara nda ta dana se ma, sege nzi a ku tulu utu zo se gunu. De nen maku inzi kamtulu ma nzə nzee kamtulu dɨ, na yo geri lo ma ku nz'aɓe tutu ma gunu. **36** Lomaku logara nda ta dana se ma, taki kem ni ɓavu sege teli ngon logarage. Lomaku Zezu nzile vojyɔ nage ma va mavu, yo teki zagu danage aɓe a uya korɔ yo kudà'n dà.

Zuifge taki kemege gunu

37 Iiyaa a ku yo tadɛ ngakozoge yaa ta kamge vu, yoge taki kem yo gunu. **38** Yoge taki kem ni gunu aku vojyɔ maku de kozo nzu Nuɓa Izayi nzile ma tele vojyɔ nɔ kii, yo nzile te:

Vuraɓe n̲a ya taka kem vojyɔ na zige maku z'ozi ma?

N̲a ya Vuraɓe ula zi ada yo ma wa? *(Izayi 53:1)*

39 Yoge asi taka kem ni gunu a vojyɔ maku de kozo nzu Nuɓa Izayi nzile jyane ma. **40** Yo nzile te:

12:27 Mat 26:38, 39; Mat 11:25
12:28 Mat 3:17
12:31 2Ko 4:4; Efe 2:2; 1Za 4:4
12:34 Mat 8:20
12:35 Efe 5:8; 1Za 1:6
12:36 Luk 16:8
12:38 Rom 10:16
12:40 Mat 13:15

Yo ndoko kam nige zagu kuvu taɗe ɓavu kemge togo ne.

Vu yoge aki lo kamge'n gunu

kuvu yoge geri kamvojyɔge kemge gunu.

Yoge teli ɗii man ka bal ma gunu, a ku m'ajya yoge.
(Izayi 6:10)

41 Lomaku Izayi aku kaɗe tara na Kris mavu, yo nzile vojyɔ nage ma. Yo aɗe vojyɔ na yo.

42 Dege yaa dana ngarege ma taki kem yo. Vu yoge egi nzile ni kaga zagu a Farizinyege*. Ngare nage ma ɓeli ve tigi ku ɗiki yoge zagu kemkuzi kunana na Zuifge tigo. **43** Yoge taari kaɗe tara na dege danga kaɗe tara na Nuɓa zagu.

44 Zezu nzile nzu nɔ ɓori'n te: De nen maku taka kem ma vu, yo taka kem ma ɗi gunu, na yo taka kem Nuɓa maku ula ma ma. **45** De nen maku aku ma vu, aku Nuɓa maku ula ma ma. **46** M'iɗe va nza logara make zongara ɓavu de nen maku taka kem ma vu yo inzi kamtulu gunu.

47 Kaznaku de wo vojyɔ na'm ku yo taka kem ni gunu vu, ma m'teki vojyɔ zo yo gunu. Ma m'iɗe a teki vojyɔge zo dege zongara gunu, na a kajya dege zongara. **48** De nen maku ege ma ku wo vojyɔ na ma gunu vu de teki vojyɔ zo yo ogɔ tutu ma. Vojyɔ maku m'nzile ma teki man vojyɔ zo yo ndor nɔ kazagu. **49** M'aɗe vojyɔ zo na m'ma ngiya ma gunu. Vura ma maku ula ma ma, yo ngiya ya ada ma nzu a ku m'nzile vojyɔ, a ku m'aɗe vojyɔ. **50** Vu m'geri ku nzu na yo ma kinzi kamkaa nɔ zondorge zondorge. Kuvu nzə m'nzile ngage va nza ku Vura ma nzile'n ma make ɗi.

12:41 Luk 24:27
12:43 Rom 2:29
12:44 Mat 10:40
12:50 Mat 25:46

Zezu ibo nza de ndazə ngage

13 Kite ɗana vaka* Kaɓe na Ngonkula na Nuɓa mavu, Zezu geri ku ndor na yo ase ko. Ndor nen maku yo nzə teki'n zagu zongara nene a kaɓe bal Vura yo ma. Yo taara de na yo ge maku inzi zongara ma. Yo taara yoge sinyi zoɗutu nige.

2 Yoge nz'onyi bɔlo nɔ zotogiri. Ture de tura* taɗe kem Zudas Iskariot ngon na Simo̱ a ɗaɓa Zezu ko. **3** Zezu geri ku te Vura ni inya ngage ndanyi zi ni ko. Yo geri ku yo ɓi bal Nuɓa ya ɗe ne ku te yo nz'aɓe bal Nuɓa. **4** Kuvu yo ɓi ta dava kusa nga ma kuvu nz'aɗe ruba na yo ge zagu. Yo unu lamu kaɗe korɔ

13:1 Mat 26:18
13:2 Mat 10:4
13:3 Mat 28:18
13:4 Mat 20:25

de kuvu uza lamu ma ɓɔdo yo.
5Gidi ni vu yo ningi mane kem kataa hajya. Yo umbamiri kibo nza de ndazə nga na yo ge kuvu kaɗe ni lamu kaɗe korɔ de'n maku uza ɓɔdo yo ma.

6Yo teki zo Simo̱ Piyer. Piyer nzile yo te: Vuraɓe, yi nz'ibo nza'm zini wa?

7Zezu nzile yo te: Nga nen maku nzə m'taɗe nen ma, jyagmasini ma yi geri gunu. Dana ni uɗa man ɓavu yi geri man.

8Piyer nzile yo te: O̱, o̱, yi ibo man nza ma gunu ɗone.

Vu Zezu nzile yo te: Kaznaku m'nzibo ki gunu vu, yi enve man nga zi ma gunu.

9Simo̱ Piyer nzile yo te: Vuraɓe, ibo nza m'ge ɗi gunu, na ibo zi ma tiɓo'n zo ma zini.

10Zezu nzile yo te: De nen maku nzibo man ko ma ndigi kibo nza yo ɗi. Korɔ yo ndanyi nda gara ko. Korɔ se gara ko, na sege ndanyi gunu. **11**Yo geri de nen maku ula man yo zi dege ma ve. A ni ya ku yo nzile te: Korɔ se gara ko na sege ndanyi gunu.

12Lomaku yo ibo nza nige mavu yo tele ula ruba na yo ge korɔ yo kuvu aɓe a inzi ngara. Yo nzile yoge te: Sege geri kam nga maku m'taɗe sege nene ma ve? **13**Sege nzə ɓɔri ma De ndaza nga dege ke tiɓo'n Vuraɓe. Vu vojyɔ nama ku sege nzili ma iive a ku ma m'inzi va. **14**Kaznaku ma Vuraɓe tiɓo'n De ndaza nga dege ku vu m'ibo nza se, sege zini, sege ibi tigi nza na̱a. **15**M'ozo sege nga a ku sege ndazi ɓavu sege tadi va nza ku m'taɗe'n sege make. **16**Vojyɔ kii, vojyɔ kii, m'nzile sege ɓeri ɓori yaa danga zo kuɓaka yo gunu. Ngonkula ɓori danga zo de nen maku ula yo ma gunu. **17**Kaznaku sege geri nga nage ma, ku kaznaku sege tadi nga nige vu, korɔ se nyele man sege.

13:5 Luk 7:44
13:11 Mat 10:4
13:13 Mat 26:18; Luk 1:43; Kul 10:36; Rom 10:9; 1Ko 12:3; Fil 2:11; Kol 2:6
13:14 1Pi 5:5
13:15 Mat 11:29; 1Ti 4:12
13:16 Mat 10:24; Luk 6:40
13:17 Mat 7:24, 25; Luk 11:28; Zak 1:25
13:18 Mat 1:22; 26:23

Zezu ozo te Zudas ula man ne zi dege

(Matiyo 26:21-25, Mark 14:18-21, Luku 22:21-23)

18M'aɗe vojyɔ na se ndanyi gunu. De nenege maku m'suru yoge ma, m'geri yoge ve. Mbete Nuɓa nzile te:

De nene maku zə z'usa sini
nga ma uɓa ma dol nza yo ne.
(Paage 41:10)

Taɗe ku Nuɓa tale ta kumu vojyɔ nama. **19**M'nzile sege vojyɔ nama kite ɓavu nga ni ɗe. M'nzile sege lovaɓa kaznaku nga ni nz'iɗe wa vu, sege taki

kem ni ku ma. **20** Vojyɔ kii, vojyɔ kii, m'nzile sege de nen maku ukua de maku m'ula yo mavu, ukua ma. De nen maku ukua ma mavu, ukua Nuɓa maku ula ma ma.

21 Gidi vojyɔ nage maku Zezu nzile ma, nzili korɔ yo inzi kii'n gunu. Yo umanazu kuvu nzile te: Vojyɔ kii, vojyɔ kii, m'nzile sege, de na se nọ̄ ɗoyi ɗaɓa man ma.

22 De ndazə ngage aki ta kam na̱a ɗi. Yoge geri de maku yo nz'aɗe vojyɔ zo yo ma gunu. **23** De ndazə nga nɔ ɗoyi inzi sini kot Zezu. De ndazə nga nɔ ku Zezu taara yo ve. **24** Simọ̄ Piyer za so vele kamu ada yo a ku yo zijyɔ ri de maku Zezu nz'aɗe vojyɔ zo yo ma.

25 Kuvu de ma ula tar yo bal Zezu vu zijyɔ yo te: Vuraɓe na̱ ka?

26 Zezu nzile yo te: De ni ya de nene maku m'odo man bɔlo ɗunduru baga'n m'adə man yo ma. Lomaku Zezu odɔ bɔlo ɗunduru baga'n mavu, yo ada Zudas ke, ngon na Simọ̄ Iskariot. **27** Lomaku Zezu ada ɗunduru baga mavu, Ture* anza kem Zudas ko.

Zezu nzile yo te: Nga nen maku nzə taɗe ma, taɗe na yaku.

13:20 Mat 10:40
13:21 Mat 26:21
13:25 Mat 26:22
13:26 Mat 10:4
13:27 Luk 22:3

28 Dana de nage maku inzi ta dava kusa nga ma de ɗoyi geri kamvojyɔ maku yo nzile Zudas ke ma gunu. **29** Zudas yo de ngamu kenve, kem kalve na nọ̄ dege vu te Zezu ndigi nzile yo te: Ndigo ngage maku z'ndigi taɗe'n vaka ma. Wala te Zezu ndigi nzile yo a kada nga de naguge ke. **30** Lomaku Zudas taka ɗunduru baga mavu, yo teki nyanga ne. Lo tulu ko.

Zezu ozo Piyer ke te negi man vojyɔ na ni

(Matiyo 26:31-35, Mark 14:27-31, Luku 22:31-34)

31 Lomaku Zudas teki zagu mavu, Zezu nzile te: Lovaɓa ya Nuɓa ada kaɗe tara Ngon De ke ku Nuɓa zini enve kaɗe tara kem yo. **32** Kaznaku Nuɓa enve kaɗe tara kem ma vu, Nuɓa adə man ma kaɗe tara kem yo ngiya. Yo adə man ma kaɗe tara jyagmasini.

33 Ngon ma nɔ sakuge, m'inzi ta dana se finyi ve. Sege uli man ma va nza ku m'nzile'n Zuifge ke m'ize te: Lo nen maku nzə m'aɓe tutu ma, sege asi kaɓe tutu gunu. M'nzile sege zini lovaɓa.

34 M'adə sege nzu nɔ jya. Sege taari na̱a. Va nzaku

13:30 Luk 22:53
13:31 Mat 8:20; 1Pi 4:11
13:34 1Za 2:7-11; 1Te 4:9; 1Pi 1:22; Efe 5:2; 1Za 4:10,11

m'taara'n sege ma, sege zini taari na̱a. **35**Kaznaku sege taari na̱a vu, dege ndanyi geri man ku te sege de ndazə nga na m'ge.

36Simo̱ Piyer nzile yo te: Vuraɓe nz'aɓe ka nanga?

Zezu nzile te: Lo nene maku nzə m'aɓe tutu ma, yi ase kaɓe tutu jyagmasini gunu, na dana ni uɗa man ɓavu aɓe man gidi ma.

37Piyer nzile yo te: Vuraɓe, haɗi ya ma m'ase kunu gidi jyagmasini gunu wa? M'adə man kinzi kamkaa na ma a na yi.

38Zezu nzile yo te: Yi adə man kinzi kamkaa na yi a na ma wa? Vojyɔ kii, vojyɔ kii, m'nzile ki, kite ɓa a ku kura kunza tau vu yi negi man vojyɔ na ma tara muta.

Zezu ojyo de ndazə ngage

14:6 Efe 2:18; Ebr 10:20; Kul 4:12
14:7 1Za 2:23
14:9 2Ko 4:4; Fil 2:6; Kol 1:15; Ebr 1:3

14 Taɗe vu ngalu se ilo gunu. Sege taki kem Nuɓa. Sege taki kem ma zini. **2**Kemkuzi na Vura ma ma, lo kinzi yaa ndanyi tutu. Kaznaku nda tigi va gunu vu, m'nzile tigi sege. Nzə m'aɓe tamu lo a na se. **3**Na kaznaku m'aɓe ku ma m'tamu man lo a na se vu, m'tele m'iɗe man. Ɗe m'saa man sege a ku lo nen maku m'inzi tutu ma, sege zini inzi tutu. **4**Sege geri man lo maku nzə m'ula a aɓe tutu ma, sege geri man ɗovo ni.

13:35 1Za 3:14
13:36 2Pi 1:14
14:3 Mat 16:27

Zezu ma, yo ɗovo

5Tomas nzile yo te: Vuraɓe, ze z'geri lo maku nz'aɓe tutu ma gunu. Ta'n nange ya zə z'geri'n ɗovo ni?

6Zezu nzile yo te: Ma ya ɗovo, vojyɔ nɔ kii tiɓo'n kinzi kamkaa. A na m'ɗi ya de nz'aɓe'n bal Vura ma. **7**Kaznaku sege geri ma ve vu, sege geri man Vura ma zini. Na jyagmasini ma sege geri yo ko, sege aki yo ko.

8Filipi nzile yo te: Vuraɓe ozo ze Vuri. Nama ase ze ko.

9Zezu nzile yo te: Filipi, z'inzi ko̱ɗa dana ni uɗa ko, yi geri ta ma gunu wa? De nene maku aku ma vu, aku Vura ma. Ta nange ya yi nzile ize te: Ozo ze Vuri wa? **10**Yi taka kem ni gunu aku m'inzi kem Vura ma ku Baa inzi kem ma ma wa? Vojyɔge maku nzə m'nzile sege ma m'nzile sege zo ma ma ngiya ma'n gunu. Vura ma maku inzi kem ma ma ya nzə taɗe kula nage ma. **11**Sege taki kem ma, ma m'inzi kem Vura ma, ku Vura ma inzi kem ma gunu vu taki

kem ni a kulage ma. 12Vojyɔ kii, vojyɔ kii, m'nzile sege de nene maku taka kem ma vu tadɛ̀ man kulage maku nzə m'tadɛ̀ ma zini. Yo tadɛ̀ man, kula nɔ ɓorige danga man nenege ma zagu a ku ma nzə m'aɓe bal Vura ma. 13Ngage ma ndanyi ku nzə ndi zo ri ma'n ma, m'tadɛ̀ man ɓavu Vura ma enve kadɛ̀ tara kem ma Ngonɔ. 14Kaznaku sege ndi nga zo ri ma'n vu m'tadɛ̀ man nga ni.

Zezu nzile te Vura ni ula man Nzili Nzaa

15Kaznaku sege taari ma ve vu, ngami nzu ma ge. 16Vu ma, m'zijyɔ man Vura ma. Yo ada man sege nọ̄ De riyo kem dege, ɓavu inzi man se zondorge zondorge. 17De riyo kem dege ma ya Nzili nɔ Vojyɔ Kii. Dege zongara nene ma asi kukua yo gunu a ku yoge aki yo gunu. Yoge geri yo zini gunu. Na sege, sege geri yo ve, a sege inzi se ku yo inzi man kem se. 18Ma m'inya man sege hala'n gunu, m'idɛ̀ man bal se. 19Ndor ogɔ ta finyi. Dege zongara aki man ma gunu. Na sege sege aki man ma, a ma m'inzi kamkaa ne, sege zini inzi man kamkaa ne. 20Kem ndor na'n ma, sege geri man ku m'inzi kem Vura ma. Sege geri man ku sege inzi kem ma ku ma m'inzi kem se. 21De nen maku inzi'n nzu ma ge ku nzə ngamu yoge vu, de nama ya taara ma ma. Vura ma taara man de nen maku nzə taara ma ma. M'taara man yo, m'ozo man yo korɔ ma.

22Zudas nen maku yo Zudas Iskariot gunu ma nzile yo vojyɔ. Yo nzile te: Vuraɓe, hadi ya yi ozo man ze kori vu yi ozo man kori dege ke zongara nene gunu wa?

23Zezu nzile yo te: Kaznaku de taara ma ve vu, yo ngamu man vojyɔ na ma. Vura ma taara man yo, ze z'idɛ̀ man bal yo ku z'inzi man se. 24De nen maku taara ma gunu vu, yo ngamu vojyɔ na m'ge gunu. Vojyɔ maku nz'ooyi ma vojyɔ na m'ma gunu. Vojyɔ ma Vura ma maku ula ma ma.

25Lomaku z'inzi ta ma, m'nzile sege vojyɔ nange ma ve. 26Vura ma ula man De riyo kem dege zo ri ma ne. De ni ya Nzili Nzaa. Yo ndazə man sege ngage ndanyi. Yo tilo man ngalu se zo ngage ma ndanyi ku m'nzile sege ma. 27M'inya kinzi kortogo na ma m'adə sege, m'ada sege kinzi

14:12 Mat 21:21; Luk 10:17
14:13 Mat 7:7
14:15 1Za 2:3-5; Tee 12:17
14:17 1Ko 2:14
14:18 Mat 16:27
14:20 Rom 8:10
14:21 1Za 2:5
14:22 Luk 6:16; Kul 1:13; 10:41
14:23 Rom 8:10
14:26 Kul 2:33; 1Za 2:20, 27
14:27 Luk 2:14 Fil 4:7; Kol 3:15

kortogo na ma. M'adə sege kinzi kortogo, na va nza kada kortogo na dege ke zongara gunu. Tadɛ vu ngalu se ilo gunu. Na̱ nzə ku ɓeli gunu.

28 M'nzile sege m'ize te: M'aɓe man vu m'tele m'idɛ man bal se. Sege woyi vojyɔ nama ve. Kaznaku sege taari ma ve vu, korɔ se nyele man a ku m'nzile m'ize te nzə m'aɓe bal Vura ma. Vura ma ɓori yaa danga ma. **29** M'nzile sege vojyɔ nga nage ma lovaɓa vu nga nige ɗii. M'nzile sege kite ɓavu kaznaku ɗii teki vu sege taki kem ni. **30** Ma m'nzile sege vojyɔ ɓori'n yaa gunu ko, a ngare nɔ zongara nene nz'idɛ. Nga na yo tigo bal ma. **31** Nga nen maku Baa ozo ma ma nzə m'tadɛ nga ni ɓavu dege zongara geri ku m'taara Baa ve.

Ɓii taru ku ze deri zagu lo nene ma.

Kaga fofofire tiɓo'n geme nige

15 Ma kaga fofofire nɔ kii. Vura ma ya kuɓaka ni. **2** Geme kaga nenge ma ndanyi ku ndayi bal ma ku anu kam gunu ma, yo adɛ man yoge zagu. Geme kaga nen maku nz'anu kamu ma yo tugua man ta zi nige zagu ɓavu te anu kamu yaa jyane. **3** Korɔ se gara ko a vojyɔ maku m'nzile sege ma. **4** Inzi kem ma vu, ma zini m'inzi man kem se. Kaznaku geme kaga nda korɔ kaga ni gunu vu, yo ase kanu kamu gunu. Sege zini, kaznaku sege inzi kem ma gunu vu, sege asi kanu kamu zini gunu.

5 Ma kaga fofofire sege ya geme nige. De nen maku inzi kem ma ku ma zini m'inzi kem yo vu anu man kamu yaa. Ma tigo vu, sege asi tadɛ nga gunu. **6** Kaznaku de inzi kem ma gunu vu, Vura ma taɓu man yo mənɔ va nza kuɓaka mege taɓu'n geme kaga make. Geme kagage ma nzutu ne. Dege sayi ne onvi yoge kamfedɨ a rugu nige zagu. **7** Kaznaku sege inzi kem ma ku vojyɔ na m'ge inzi kem se vu, ndi nga nen maku sege ndigi ma vu Nuɓa ndigi man zoni. **8** Kaznaku sege ani kamu yaa vu, adə man kadɛ tara Vura ma ke ku ozo man ku sege de ndazə nga na m'ge.

9 Va nzaku Vura ma taara'n ma ma, m'taara sege zini. Inzi kem taara na ma. **10** M'ngamu nzu na Vura ma ge ya m'inzi kem taara na yo. Kaznaku sege ngami nzu ma ge vu, sege zini inzi man kem taara na ma. **11** M'nzile sege vojyɔ nga

14:28 Mat 16:27
15:2 Mat 3:10; Mat 3:8; Gal 5:22; Efe 5:9; Fil 1:11
15:3 Efe 5:26
15:6 Mat 3:10
15:7 Mat 7:7
15:8 Mat 9:8

nage ma ɓavu kornyele na ma inzi kem se ku kornyele na ma ɗoso kem se tutu. **12**Nzu na m' ya nen ma: Taari na̱a dana se va nzaku m'taara'n sege make. **13**Kaznaku de ada kinzi kamkaa na yo a na ɓiyakuɗa nige vu, yo ozo taara nɔ ɓori. Taara nɔ ɓori nɔ danga taara nama tigo. **14**Kaznaku sege taɗi nga nen maku m'unu nzu ma ani mavu, sege ɓiyakuɗa mage. **15**M'ɓɔro sege de taɗe kula na m'ge gunu ko. De taɗe kula geri ngage ma ndanyi ku vuraɓe yo nzə taɗe ma gunu. Na, m'ɓɔro sege ɓiyakuɗa mage a ku m'ozo sege nga nenge ma ndanyi ku m'oo bal Vura ma ma. **16**Sege ya suri ma gunu, na ma ya m'suru sege. M'suru sege, m'ɓɔro sege aku aɓi ku a ani kamu yaa aku kanu ni nda tutu. Kuvu nga nen maku sege ndi man zo ri ma'n vu Vura ma adə man sege nga ni. **17**Aku nga maku m'unu nzu ma m'ada sege ani ma ya nen ma: A ku sege taari na̱a dana se.

Dege zongara suɓi de ndazə ngage

18Kaznaku dege zongara suɓi sege vu, sege geri ku yoge suɓi ma kite ɓavu suɓi sege. **19**Kaznaku sege dege nɔ zongara nene tigi vu, dege zongara nene ma taari tigi sege a sege no̱ na nige. Na, sege dege nɔ zongara nene gunu. M'suru sege zagu dana dege zongara nene. A ni ya dege zongara nene ma suɓi'n sege ma. **20**Kem se ilo zo vojyɔ maku m'nzile sege ma ve? M'nzile sege m'ize te: Ɓeri ɓori yaa danga vuraɓe na yo gunu. Kaznaku yoge taɗi ma nga kamkalage vu, yoge taɗi man sege nga kamkalage zini. Kaznaku yoge ngami tigi vojyɔ na m'vu, yoge ngami tigi vojyɔ na sege zini. **21**Yoge geri Nuɓa maku ula ma ma gunu. Vavu yoge taɗi man sege nga nage ma ndanyi va a ri ma. **22**Kaznaku m'iɗe tigi gunu, ku m'aɗe tigi yoge vojyɔ gunu vu, taɗe kasu na nige tigi tigo. Na, jyagmasini ma yoge aki vojyɔ a nzile zo taɗe kasu na nige gunu. **23**De nen maku suɓa ma vu, suɓa Vura ma zini. **24**M'taɗe kulage dana dege ku de ɗoyi, taɗe ta gunu. Kaznaku m'taɗe tigi kula nage ma gunu vu, taɗe kasu na nige tigi tigo. Na, yoge aki kula na m'ge vu yoge suɓi ma zagu, ma kuvu Vura ma zini. **25**Nga nama ɗe ɓavu Nuɓa tale ta kunu vojyɔ maku ɓali kem mbete nzuvojyɔ na nige ma. Aku vojyɔ maku

15:13 Rom 5:7,8
15:14 Luk 12:4; Mat 12:50
15:16 Mat 7:7
15:18 1Za 3:13
15:20 2Ti 3:12
15:21 Mat 5:10, 11; Luk 6:22; Kul 5:41; 1Pi 4:14 Tee 2:3
15:22 Rom 1:20

ɓali kem mbete ma ya nen ma:
Yoge suɓi ma nyara'n ɗi.
(Paage 35:19, 69:5)

26 M'ula'n man sege De riyo kem dege nɔ ku ɓi man bal Vura ma ɗa. Yo Nzili nɔ vojyɔ kii nɔ ku teki kem Vura ma. Kaznaku yo ɗe man vu, yo uma man nazu na ma. **27** Sege zini, umi man nazu na ma, a zege z'inzi kǫɗa lo kumbamiri ni ɗa.

16 M'zile sege vojyɔ nga nage ma a ku sege isi kem taɗe kasu a kemtogo na se gunu. **2** Yoge ɗiki man sege zagu kemkuzi kunana na Zuifge. Nzakaza ogɔ kiɗe ku yoge tali man sege, nǫ de ale man ve vu te n'n taɗe kula na Nuɓa. **3** Yoge taɗi man va a yoge geri Vura ma gunu, geri ma gunu. **4** Kaznaku nzakaza nama ɗe man vu, kem se ilo man zoni ku sege nzili man sege te m'nzile negi vojyɔ nga nage ma ve. A ni ya m'nzile sege vojyɔ nige kite. M'nzile sege vojyɔ nga nage ma lo kumbamiri ni ɗa gunu, a m'inzi ta dana se.

Kula na Nzili Nzaa

5 Jyagmasini ma, nzə m'aɓe bal Nuɓa maku ula ma ma. De ɗoyi dana se a zijyɔ ma vojyɔ te: Nz'aɓe ka nanga wa? Ma tigo. **6** Na, wongɔ ɗoso kem se tutu a vojyɔ nage maku m'nzile sege ma. **7** Na, M'nzile sege vojyɔ nɔ kii. Iiyaa a na se ku ma m'aɓe. Kaznaku m'aɓe man gunu vu, De riyo kem dege ma ɗe man bal se gunu. Na, kaznaku m'aɓe ve vu, m'ula'n man yo bal se. **8** Kaznaku yo ɗe teki man vu, yo ukua man dege zongara zo vojyɔ taɗe kasu, zo vojyɔ nɔ zosuru tiɓo'n vojyɔ zo teki vojyɔge. **9** Yo ukua man yoge zo taɗe kasu, a ku yoge taki kem ma gunu. **10** Yo ukua man yoge zo vojyɔ nɔ zosuru, a ku m'aɓe man bal Vura ma ku sege aki man ma gunu. **11** Yo ukua man yoge zo vojyɔ teki vojyɔge a ku Nuɓa teki vojyɔ zo ngare nɔ zongara nene.

12 M'inzi'n ta ngage yaa a nzile se, na jyagmasini ma sege asi koo ni gunu. **13** Kaznaku De riyo kem dege maku yo Nzili nɔ Nzaa ma ɗe vu, yo aɗe man sege ta vala kem vojyɔ kiige ndanyi. Yo aɗe man vojyɔ zo na yo ngiya ɗi gunu, na yo nzile man vojyɔ nga nenge ma ndanyi ku yo wo ma. Yo ozo man sege vojyɔ nga nenge maku ogi ta kiɗe ma. **14** Yo unu man kaɗe tara adə man ma a ku yo unu man nga na ma ɓavu

15:26 1Za 5:7
15:27 Luk 24:48; 1Za 1:2;
16:1 Mat 11:6
16:2 Kul 6:9,10; Tee 6:9
16:10 Kul 3:14; Rom 1:17; 1Pi 3:18
16:12 Mar 4:33; 1Ko 3:2

nzile man sege. **15**Nga na Vura ma ge ndanyi ma, na ma. A ni ya m'nzile m'ize te De riyo kem dege unu man nga na ma ɓavu ɗe ozo man sege.

16Gidi ni finyi vu sege aki man ma gunu. Gidi nama finyi vu, sege aki man ma a ku nzə m'aɓe bal Vura ma.

Wongɔ na de ndazə ngage tele man kornyele

17Gidi vojyɔ nama ku woyi mavu, de ndazə nga na yo nǫge zijyi na̱a vojyɔ nzili te: Yo nzile te: Gidi ni finyi vu, sege aki man ma gunu. Vu te gidi ni finyi vu sege aki man ma. Nzə m'aɓe bal Vura ma. Kamvojyɔ nage ma ya ɗi? **18**Vavu yoge nzili te: Yo nzile te: Gidi nga nama finyi kamvojyɔ nama ya ɗi? Ze z'geri kamvojyɔ maku yo nzə nzile ma gunu.

19Zezu geri ku yoge ndigi zijyɔ vojyɔ. Yo nzile yoge te: Nzə zijyi na̱a vojyɔ zo vojyɔ maku m'nzile sege ma wa? M'nzile m'ize te: Gidi ni finyi vu, sege aki man ma gunu. Vu te gidi nama finyi vu, sege aki man ma. **20**Vojyɔ kii, vojyɔ kii, m'nzile sege, sege osi man kaa. Sege nǫoi man korɔ se. Vu dege zongara nene ma tadi man kornyele. Sege tadi wongɔ, vu wongɔ na se ma tele man kornyele. **21**Kaznaku kojyɔ nzə tadɛ̀ niye vu, wongɔ nzə tadɛ̀ yo ve aku ndor na yo ase ko. Na, kaznaku yo ojyɔ ko vu, kem yo ua zo wongɔ ma ko. Kem yo ua zo wongɔ ma ko, yo nzə tadɛ̀ kornyele a ngon kake maku ojyɔ yo zongara ma. **22**Lovaɓa ya wongɔ nɔ kii nzə tadɛ̀ sege nene ma. Vu, m'tele m'aku man sege ku kem se nyele man. De ɗoyi nɔ taka kornyele na se zagu tigo. **23**Kem ndor na'n ma, sege zijyi man ma vojyɔ gunu. Vojyɔ kii, vojyɔ kii, m'nzile sege nga nen maku sege ndi nga Vura ma ke zo ri ma'n vu, yo adə man sege nga ni. **24**Sinyi teki'n lova ma, sege ndi ta nga zo ri man'n gunu. Ndi nga vu sege envi man ɓavu kornyele na Nuɓa ɗoso kem se tutu.

25M'nzile sege vojyɔ nage ma zori ne. Nzakaza ogɔ kidɛ̀ ku m'nzile man sege vojyɔ zori'n gunu. M'ozo man sege nga'n so'n zo Vura man kamkaga ɗi. **26**Kem ndor na'n ma, sege ndi man ngage zo ri ma ne. M'nzile sege m'ize te m'zijyɔ man Vura ma a na se gunu. **27**Ngiya Vura ma taara sege ve. Yo taara sege ve a ku sege taari ma, ku sege taki kem ni ku m'teki kem Nuɓa. **28**M'teki kem Vura ma

16:20 Mar 16:10; Luk 23:27

16:21 1Te 5:3
16:23 Mat 7:7
16:24 Mat 7:7
16:25 Mat 13:34; Mar 4:33, 34;

ya m'idɛ̀ zongara. Jyagmasini ma m'ɓi zagu zongara ku nzə m'aɓe bal Vura ma.

29De ndazə nga na yo ge nzili yo te: Aku, lovaɓa ya yi nz'adɛ̀ vojyɔ kamkaga nen ma. Yi nz'adɛ̀ vojyɔ zori'n gunu. **30**Lovaɓa ya ze z'geri ku yi geri ngage ndanyi. Ze z'geri ku iikudɛ̀ yaa gunu a ku ze z'zijyɔ ki nga. A ni ya z'taka kem ni ku yi teki kem Nuɓa ma.

31Zezu nzile yoge te: Lovaɓa ya sege taki kem ni wa? **32**Aku, nzakaza ogɔ kidɛ̀, yo ɗɛ̀ teki ko, kem nzakaza nama, sege sili man kem na̱a ɗoyi ɗoyi, lo kemndigi na se ge. Sege inyi man ma kala ma ne. Na, m'inzi kala ma'n gunu, a z'inzi ze Vura ma ne.

33M'zile sege nga nage ma ɓavu sege inzi kortogo ne. Ngakonyɔge tadɛ̀ man sege zongara. Na uki korɔ se togo ne, m'zomu zongara ko.

Zezu nzə zijyɔ Nuɓa a na yo ngiya

17 Lomaku Zezu nzile'n nga nage mavu, yo unu kam yo ka taru zora, yo nzile te:

Vura ma, nzakaza ma ase ko. Adə kadɛ̀ tara Ngoni ke ɓavu Ngoni adə ki kadɛ̀ tara zini. **2**Yi ada ma togɔ zo dege ndanyi ɓavu m'adə yoge kinzi kamkaa na ma nɔ zondorge zondorge de nenge make ndanyi ku yi ada ma yoge ma. **3**Nɔ nen ma kinzi kamkaa nɔ zondorge zondorge: A ku yoge geri ku yi Nuɓa nɔ kii kali'n ɗi ku yoge geri ma Zezu Kris maku yi ula yo ma. **4**M'unu kadɛ̀ tara m'ada ki zongara. M'tale ta kunu kula maku yi ada ma a tadɛ̀ ma ve. **5**Vu jyagmasini ma. Baa, unu kadɛ̀ tara adə ma ta kam na yi yi ngiyi tiɓo'n kadɛ̀ tara nen maku nda bal ma ku z'inzi'n kite ɗana tadɛ̀ zongara ma.

Zezu nzə zijyɔ Nuɓa a de ndazə nga na yo ge

6M'ozo ri yi kaga dege make ku ada ma yoge ma, dege maku yi ada ma yoge dana dege zongara nene ma. De nage ma de na yi ge ya, yi ada ma yoge. Yoge ngami vojyɔ na yi. **7**Lovaɓa ya yoge geri ku te nga nage ma ndanyi ku yi ada ma ma ɓii bali. **8**M'ada yoge vojyɔge maku yi ada ma ma, yoge envi ve. Yoge geri kine ku te m'teki kemi ku yoge taki kem ni ku te yi ya ula ma. **9**Nzə m'zijyɔ Nuɓa a na nige. Nzə m'zijyɔ Nuɓa a na dege zongara nenge gunu.

16:32 Mat 26:31, 56
16:33 Rom 8:37; 1Za 4:4
17:1 Mat 26:18
17:2 Mat 28:18; 25:46
17:3 Fil 3:8
17:5 Fil 2:6
17:9 Luk 22:32

Nzə m'zijyɔ Nuɓa a na dege maku yi ada ma yoge ma, a ku yoge de na yi ge. **10**Nga na m'ge ndanyi vu na yi. Vu nga na yi vu, nga na ma. M'enve kaɗe tara a na nige. **11**M'inzi zongara nene ma jyane gunu ko, na yoge yoge inzi ta zongara. Nzə m'aɓe bali. Baa nɔ kiiɓada, dege maku yi ada ma yoge ma, ngamu yoge zo ri yi ne. Ku yoge inzi ɗoyi ɗi va nzaku ze z'inzi'n ɗoyi ɗi make. **12**Lomaku z'inzi ta se zongara ma, nzə m'ngamu yoge zo ri yi ne. Nǫ de ɗoyi danage semi gunu kariya ngiya de maku nz'ugua zo korɔ yo mɔnɔ madi. Nga nama ɗe ɓavu tali ta kunu vojyɔ maku ɓali kem mbete kite ma.

13Vu lovaɓa ya nzə m'aɓe bali nene ma. Nzə m'nzile nga nage ma va zongara ɓavu kornyele na ma ɗoso kem nige. **14**M'ada yoge vojyɔ na yi. Dege zongara nenee suɓi yoge zagu, a ku yoge nɔ na dege zongara gunu, va nza ma nɔ na dege zongara nene gunu make. **15**Nzə m'nde ki a kaɗe ne zagu zongara gunu. Na, nzə m'nde ki a ngamu nige dana ngakasuge. **16**Yoge nɔ na dege zongara gunu, va nza ma nɔ na dege zongara gunu make. **17**Unda yoge kala kem vojyɔ kii na yi. Vojyɔ na yi ma vojyɔ nɔ kii. **18**M'ula yoge bal dege zongara va nzaku yi ula'n ma bal dege zongara make. **19**Ma ngiya ma m'aɗe korɔ ma m'unda kala a na nige ɓavu vojyɔ nɔ kii unda yoge kala zini.

17:12
Mat 1:22
17:15
Mat 5:37

Zezu nzə zijyɔ Nuɓa a na de taka kemege ndanyi

20Nzə m'zijyɔ Nuɓa a na nige ɗi gunu, na, a na de nenege ma zini ku taki man kem ma a vojyɔ na nige ma. **21**Nzə m'zijyɔ Nuɓa a na nige a ku yoge ndanyi teli de nɔ ɗoyi va nza yi make, Baa, yi inzi kem ma ma zini m'inzi kemi. Nzə m'zijyɔ Nuɓa a ku yoge zini inzi ɗoyi ɗi kem zi. Va a ku dege zongara taki kem ni ku te yi ya ula ma. **22**M'ada yoge kaɗe tara maku yi ada ma ma. M'ada yoge kaɗe tara nama ɓavu yoge teli de nɔ ɗoyi va nza ze de nɔ ɗoyi make. **23**Ma m'inzi kem nige, yi inzi kem ma, ɓavu yoge teli de nɔ ɗoyi kine. Ma m'inzi kem nige yi inzi kem ma ɓavu dege zongara geri ku te yi ya ula ma, ku yi taara yoge va nzaku yi taara'n ma make.

24 Baa m'ndigi ku dege maku yi ada ma yoge ma inzi zini lo nene maku m'inzi tutu ma. M'ndigi ku z'inzi se ɓavu yoge aki kaɗe tara maku yi ada ma ma. Yi ada ma kaɗe tara nama a yi taara ma kite ɗàna taɗe zongara.

25 Baa nɔ zosuru, dege zongara geri ki gunu, na ma, m'geri ki ve. De nage ma geri ku te yi ya ula ma. **26** Ma m'ozo yoge ri yi ko. M'ozo man yoge a ku yoge geri ri yi ɓavu taara maku yi taara ma ma nda kemge zini, ku m'inzi kemge zini.

Dege uki Zezu

(Matiyo 26:47-56, Mark 14:43-51, Luku 22:47-53)

18 Lomaku Zezu nzile vojyɔ nage ma va mavu, yo aɓe yog de ndazə nga na yo ge tuna poo mane nɔ Sedro̱. Mege nda lo nama kuvu anza tutu yog de ndazə nga na yo ge. **2** Zudas maku ɗaɓa man yo ma geri lo nama ve. Yo geri a ku Zezu nz'aɓe tutu kamkonɔ yog de ndazə nga na yo ge. **3** Kuvu Zudas saa mot ɓundu de kuɗu ɗɔɔge yog de ngamu ta kuzige maku de retizo nɔ ɓorige yog Farizinyege* uli yoge ma. Yoge ɗii'n lambage, feɗi ta ngelige tiɓo'n nga ɗɔɔge.

17:24 Mat 25:34
18:1 Mat 21:1; 26:36
18:2 Luk 21:37
18:3 Kul 1:16

4 Zezu geri ngage ma ndanyi ku nz'ula lo kiɗe zo yo ma ve. Yo aɓe balge kuvu nzile yoge te: Sege nz'uli na̱ ka wa?

5 Yoge nzili yo te: Zezu nɔ kem ɓe ɓori nɔ Nazaret.

Zezu nzile yoge te: Ma ya nen ma. Vu Zudas maku nzə ɗaɓa yo ma ɗayi se zini. **6** Lomaku Zezu nzile yoge te: Ma ya nen ma, mavu yoge teli ka gidige'n kuvu yoge tusi ngara.

7 Yo zijyɔ yoge jyane te: Sege nz'uli na̱ ka wa?

Vu yoge nzili te: Zezu nɔ Nazaret.

8 Zezu nzile te: M'nzile sege m'ize te ma ya nene ma. Vavu, kaznaku sege nz'uli ma wavu, inyi de nage maku aɓi. **9** Yo nzile vojyɔ nama va ɓavu tale'n ta kunu vojyɔ maku yo nzile kite ma. Yo nzile te: De nenge maku yi ada ma yoge ma m'ugua zo no̱ ɗoyi mɔnɔ gunu.

10 Kuya kau nda bal Simo̱ Piyer. Yo aɗe kuya ma ugua teki'n nvi ɓeri na de retizo nɔ ɓori nɔ ka vula. Ri ɓeri ma ya Malkus.

11 Zezu Nzile Piyer ke te: Tele ula kuya kau na yi ma kem foko ni. M'ungu man

18:5 Mar 1:24
18:11 Mat 20:22

kopo maku Vura ma ada ma a kungu ma gunu wa?

Aɓi'n Zezu bal Ana

(Matiyo 26:57-68, Mark 14:53-65, Luku 22:54)

12 Kuvu mot ɓundu de kuɗu ɗɔɔge, de ɓori nɔ ku unu zo de kuɗu ɗɔɔge dubu ɗoyi yog de ngamu ta kuzi na Zuifge uki Zezu uzi ne. **13** Yoge uki yo aɓi'n bal Ana kite, kaa Kayif nɔ davla kem ɓal na'n mavu Kayif ya de retizo nɔ ɓori. **14** Kayif ya ojyo Zuifge te: Iikuɗa yaa a de ɗoyi ɗi ua a na vaka dege.

Takite negi vojyɔ na Piyer te n'geri Zezu gunu

(Matiyo 26:69-70, Mark 14:66-68, Luku 22:55-57)

15 Simo̱ Piyer yog de ndazə nga no̱'n uni gidi Zezu. De retizo nɔ ɓori geri de ndazə nga nama ve. Yo anza kem ndogo na de retizo nɔ ɓori ma yog Zezu ne. **16** Vu Piyer ɗa kaga sini ta ndogo ma. No̱ de ndazə nga maku de retizo nɔ ɓori geri yo ma teki ve. Yo nzile de ngamu ta ndogo make te Piyer anza kem ni.

17 Ngon manda maku nzə ngamu ta ndogo ma nzile Piyer ke te: Yi zini de ndazə nga na de nama gunu ka?

18:13 Mat 26:3
18:15 Mat 26:3, 58; Mar 14:54; Luk 22:54

18:18 Mar 14:54, 67
18:20 Mat 26:55
18:22 Mat 16:21
18:23 Mat 5:39; Kul 23:2-5

Yo nzile te: O̱, o̱, ma de ndazə nga na yo gunu.

18 Berige yog de ngamu ta kuzige ma tami fedi ɓori. Kuli nz'onyɔ yaa kuvu yoge nzə nzibi fedi ma. Piyer zini ɗa danage nzə nzibi fedi ma.

De retizo nɔ ɓɔri ma nzə zijyɔ vojyɔ Zezu ke.

19 De retizo nɔ ɓori zijyɔ vojyɔ Zezu ke zo de ndazə nga na yo ge tiɓo'n ngandaza na yo ge.

20 Zezu nzile yo te: M'nzile vojyɔ dege ke zongara nene kamkaga. M'ndaza nga dege ke kamkonɔ kemkuzi kunana na Zuifge tiɓo'n kemkuzi Nuɓa nenge maku Zuifge ndanyi nzə kunina kem ni ma. M'nzile vojyɔ lokuya gunu. **21** Hadi ya yi nzə zijyɔ ma vojyɔ wa? De nenge maku woyi ma ma, zijyɔ yoge zo vojyɔ maku m'nzile ma. Aku, de nage ma geri vojyɔ maku m'nzile ma ve.

22 Lomaku yo nzile va mavu, no̱ de ngamu ta kuzige maku ɗa nama unda kot kam Zezu kem zi yo ne. Yo nzile te: Yi taka tele vojyɔ va ta de retizo nɔ ɓori a ɗi?

23 Zezu nzile yo te: Kaznaku m'aɗe vojyɔ kasu vu, ozo ma kamvojyɔ nɔ kasu maku

m’nzile ma. Kaznaku m’nzile vojyɔ kii ka vu, hadi ya yi unda kot kam ma wa? **24** Ana uza yo kuvu ula’n yo bal Kayif de retizo nɔ ɓori.

Piyer negi vojyɔ na Zezu jyane

(Matiyo 26:71-75, Mark 14:69-72, Luku 22:58-62)

25 Simo̱ Piyer ɗa lo nama nzə nzibi fedi. Yoge nzili yo te: Yi zini, yi de ndazə nga na yo gunu ka?

Yo negi zagu nzile te: O̱, o̱, ma de ndazə nga na yo gunu.

26 No̱ ɓeri na de retizo nɔ ɓori ma yo nojyɔ na de maku Piyer ugua teki nvi yo ma. Yo nzile te: M’aku sege sini kem mege gunu ka? **27** Piyer negi zagu jyane vu tazini madi vu kura kunza tau ne.

Zezu ɗa ɗana Pilat

(Matiyo 27:11-26, Mark 15:1-5, Luku 23:1-7)

28 Yoge uki Zezu zagu bal Kayif a kaɓe’n kemkuzi na de konyɔ ɓe. Lo nduga ko. Yoge anzi zoge’n ɗi kemkuzi na ngare ma gunu. Yoge ndigi tele de nyedi* gunu, yoge ndigi kusa nga taɗe vaka* Kaɓe na Ngonkula na Nuɓa ma. **29** Vavu Pilat teki kaga aɓe balge. Yo nzile te: Sege nz’odi de nen ma adi wa?

30 Yoge nzili yo te: Yo de taɗe dege ngakonyɔge. Gunu vu, ze z’ula tigi yo zi yi gunu.

31 Lomaku Pilat wo va mavu, yo nzile te: Sege ngiya se uki na yo. Teki vojyɔ zo yo bal nzuvojyɔ na se. Zuifge nzili yo te: Nzuvojyɔ na ze ozo ze a tale de gunu. **32** Yoge nzili va ɓavu vojyɔ na Zezu tele vojyɔ nɔ kii. Zezu ozo bal kua na yo ndanyi ko.

33 Vavu Pilat anza kemkuzi na de konyɔ ɓe ma. Yo ɓɔro Zezu nzile yo te: Yi ngare na Zuifge wa?

34 Zezu nzile te: Vojyɔ kem na yi yi ngiyi ya nzile wa? No̱ dege ya nzili ki vojyɔ nɔ zo m’ma wa?

35 Pilat nzile te: Ma, Zuif wa? Mot kaa de na yi ge yog de retizo nɔ ɓorige ya uli ki zi ma. Yi taɗe ɗi?

36 Zezu nzile te: Kem ɓe na ma nda zongara nene gunu. Kaznaku mot ɓe na ma nda tigi zongara nene vu, de taɗe kula na m’age udi tigi ɗɔɔ zo ma ku de ula tigi ma zi Zuifge gunu. Na, mot ɓe na ma tigo zongara nene ma.

37 Pilat nzile yo te: Vavu, yi ngare wa?

18:28 Mat 27:2

18:32 Mat 20:19
18:33 Luk 23:3; Mat 2:2
18:36 Mat 3:2; 26:53; Luk 17:21
18:37 1Za 4:6

Zezu nzile yo te: Yi ngiyi nzile ko, ma ngare. Ojyi ma ku m'idɛ̂ zongara a kumanazu vojyɔ nɔ kii. De nen maku yo kem vojyɔ nɔ kii vu nz'oo nzu ma.

38 Pilat nzile yo te: Vojyɔ nɔ kii ya dî wa? Gidi vojyɔ nama ku yo nzile mavu, yo teki jyane aɓe bal Zuifge. Yo nzile yoge te: M'envе vojyɔ kasu zo yo gunu. **39** Nga mot kaa na se nda tutu ma. Nzə m'inya de dɔyi lo vaka* Kaɓe na Ngonkula na Nuɓa ma. Sege ndigi ku m'inya ngare na Zuifge ma m'adə sege wa?

40 Kuvu yoge ndanyi nzili nzu nɔ ɓori'n jyane te: De nene ma gunu na, Barabas. Nen vu Barabas de ɓogo.

Pilat unu nzu yo a kunda Zezu zo kaga desi

19 Kuvu Pilat ukua Zezu unda yo nzi veni ne. **2** De kudû dɔɔge ijyi ndasa modɔ na ngare uli zo yo. Yoge uli yo lamu kuli nɔ kake wɔswɔso. **3** Yoge nzili te: Todîwa, ngare na Zuifge. Yoge undi kot kam yo kem zige ne.

4 Pilat teki kaga jyane vu nzile Zuifge make te: Aki, m'teki'n yo kaga bal se ku sege ngiya se geri na, m'envе vojyɔ kasu zo yo gunu. **5** Vavu Zezu teki ne. Yo ula ndasa modɔ tiɓo'n lamu kuli nɔ kake wɔswɔso. Pilat nzile yoge te: Aki na davla ma.

6 Lomaku de retizo nɔ ɓorige yog de ngamu ta kuzige aki yo mavu, yoge nzili nzu nɔ ɓori'n te. Unda yo zo kaga desi! Unda yo zo kaga desi!

Pilat nzile yoge te: Sege ngiya se uki yo ku undi yo zo kaga desi. Na, ma vu, ma m'aku vojyɔ kasu zo yo gunu.

7 Zuifge nzili yo te: Nzuvojyɔ na ze nda tutu ma. Kem nzuvojyɔ na ze mavu, yo ua tigi ne a ku yo nzə tadɛ̂ korɔ yo va nza Ngon na Nuɓa make ma.

8 Lomaku Pilat wo vojyɔ nama va mavu, vojyɔ ma ada yo ɓele yaa. **9** Yo tele anza kemkuzi ngare. Yo nzile Zezu ke te: Yi ɓi ka nanga dà wa?

Vu, Zezu taka tele vojyɔ tara yo gunu.

10 Pilat nzile yo te: Yi ndigi nzile ma vojyɔ gunu wa? M'inzi'n togɔ aku m'unda ki zo kaga desi, m'inzi'n togɔ a ku m'inya ki. Yi geri nama gunu?

11 Zezu nzile te: Yi, inzi'n togɔ nǫ̱ dɔyi a tadɛ̂'n ma nga gunu. Nuɓa kala'n dî vu ase

18:38 Luk 23:4
18:40 Kul 3:14
19:1 Mat 27:26
19:3 Mat 27:29
19:4 Luk 23:4
19:6 Kul 3:13; Luk 23:4
19:7 Mat 26:63,66
19:9 Mar 14:61
19:11 Rom 13:1; Kul 3:13

k'adi togɔ. A ni ya de nen maku ula ma zi yi ma taɗe kasu na yo ɓori yaa danga na yi.

12Gidi vojyɔ nama, Pilat ndigi kinya yo. Na, Zuifge nzili nzu nɔ ɓori'n te. Kaznaku inya yo vu, yi ɓiyakuɗa na Sezar* gunu. De nen maku yo ngare vu ege Sezar* zagu.

13Lomaku Pilat wo vojyɔ nage ma va ma, yo aɓe'n Zezu kaga ɗa. Yo inzi zo ngende teki vojyɔ lo nene maku ɓɔri zo rembe ma. Lo nama ta Ebrə'n vu nzə ɓɔri Gabata. **14**Ndor nama ndor tamu lo taɗe vaka* Kaɓe na Ngonkula na Nuɓa. Kem nzakaza nɔ dana ɓe.

Pilat nzile Zuifge make te: Aki ngare na se.

15Vu yoge nzili nzu nɔ ɓori'n te: Aɗe yo zagu! Aɗe yo zagu! Unda yo zo kaga desi!

Pilat nzile yoge te: M'unda ngare na se zo kaga desi wa?

De retizo nɔ ɓorige nzili te: Sezar* ɗi ya ngare na ze, nɔ nɔ̱ tigo.

16Kuvu yo ada yoge Zezu a ku yoge undi yo zo kaga desi. Yoge uki Zezu ugi'n zoge kaɓe.

19:12 Luk 23:2
19:13 Mat 27:19
19:14 Mat 27:62; Mar 15:25
19:16 Mat 27:26; Mar 15:25
19:17 Luk 14:27; 23:33
19:18 Luk 23:32
19:19 Mar 1:24
19:20 Ebr 13:12

Undi Zezu zo kaga desi

(Matiyo 27:32-44, Mark 15:21-32, Luku 23:26-43)

17Zezu ito kaga desi na yo. Yo aɓe a teki'n lo nyingo zo de maku nzə ɓɔri ta Ebrə'n te Golgota ma. **18**Undi Zezu zo kaga desi lo nama tiɓo'n nɔ̱ dege zog ziyo, nɔ̱ de zo zi yo kanɔ̱, nɔ̱ ka kanɔ̱. Zezu ɗa dana.

19Pilat ɓala mbete unda zo kaga desi ma. Yo nzile kem mbete ma te: ZEZU NƆ NAZARET, NGARE NA ZUIFGE. **20**Lo ma ku undi yo zo kaga desi tutu ma kazu ɓe ɓori. Kuvu Zuifge yaa tazi kam mbete maku ɓali ta Ebrə'n, Grek tiɓo'n Lati̱ ta vojyɔ na Romge.

21De retizo nɔ ɓori na Zuifge nzili Pilat ke te: Na̱ nzə ɓala mbete ize te: Ngare na Zuifge gunu. Na ɓala ize te: Yo nzile te: Ma ngare na Zuifge.

22Pilat nzile yoge te: Nga nen maku m'ɓala ko ma, m'ɓala ko.

23Lomaku de kuɗu ɗɔɔge undi Zezu zo kaga desi ma, yoge sayi ruba na yo ge kuvu kiyi kem na̱ sɔɔ, mot ni ɗoyi so zo de kuɗu ɗɔ ɗoyi. Yoge uni zini zo lamu kau na yo maku ɓi taru ɗa sinyi ukua ngara

ma. Lamu kau nama nda anzə kuru'n ɗi.

24 Yoge nzili na̱a vojyɔ te: Z'teli lamu ma gunu. Z'uɗi kuka zo ni ke na̱ ya uvu man wa.

Nga nama ɗe ɓavu vojyɔ maku ɓali kem Mbete Nuɓa ma tele vojyɔ nɔ kii. Mbete Nuɓa nzile te:

Yoge kiyi na̱a ruba na m'ge.
Yoge uɗi kuka zo lamu kau na ma. *(Paage 22:19)*

Aku nga maku de kuɗu ɗɔɔge taɗi ma.

25 Kɔ Zezu ɗa kazu kaga desi ma sini. Nimi na kɔ yo tiɓo'n Mari niye na Klopas tiɓo'n Mari kɔ yo tiɓo'n Mari nɔ kem ɓe Magdala zini ɗayi tutu. **26** Zezu aku kɔ yo maku ɗa ma. Yo aku zini de ndazə nga maku yo taara yo yaa ma. Yo nzile kɔ yo make te: Niye, aku ngon davla na yi ma ya. **27** Kuvu yo nzile de ndazə nga nama ke te. Aku kɔ yi.

Vu kem nzakaza na'n ma ɗivu, de ndazə nga ma ukua yo aɓe'n bal yo. **28** Gidi ni mavu, Zezu geri ku yo taɗe ngage ndanyi ko vu nzile te: Kunza mane nz'onyɔ ma ve. Yo nzile va aku vojyɔ maku ɓali kem Mbete Nuɓa ma tele vojyɔ nɔ kii.

19:24 Mat 1:22; **19:25** Mat 27:55, 56; Luk 8:2 **19:26** Mat 12:46 **19:28** Mat 1:22

19:30 Luk 12:50 **19:34** Tee 1:7; 1Za 5:6,8 **19:35** Luk 24:48 **19:36** Mat 1:22

Kua na Zezu

(Matiyo 27:45-56, Mark 15:33-41, Luku 23:44-49)

29 Lo nama guru nọ̱ nda kuvu ɗusu ɓuru ɗoso kem ni tutu. De kuɗu ɗɔɔge uli epọ̱nze kam ni kuvu uzi ta tuwa. Yoge undi tar yo. **30** Lomaku Zezu taka ɗusu ɓuru mavu, yo nzile te: Ngage ndanyi tako. Yo ugua zo yo rigɔ kuvu ula'n nzili kauvo na yo.

31 Ndor nɔ a ku tami'n ngage a ndor kaɗe kau. Ndor nama ndor nɔ ɓori. Kuvu Zuifge ndigi a ku nunu ma nda zo kaga desi gunu. Yoge zijyi Pilat a za garu dege maku undi yoge zo kaga desi ma ɓavu a kaɗe nige zagu. **32** Vavu de kuɗu ɗɔɔge ɗii'n vu yoge zayi garu takite de ma kuvu na nɔ nọ̱ maku undi yoge se zo kaga desi ma. **33** Lomaku yoge upi bal Zezu mavu, aki vu yo ua ko, kuvu yoge zayi garu yo gunu. **34** Vu, de kuɗu ɗɔɔ nọ̱ osɔ kelkazu yo mbara ne. Tazini maɗi vu masu tiɓo'n mane teki ne. **35** De nama ku aku nga mavu, yo umanazu ni. Kumanazu na yo ma kumanazu nɔ kii. Yo geri vu vojyɔ maku yo nzə nzile nama vojyɔ nɔ kii. Yo umanazu nama ɓavu sege zini taki kem ni. **36** Nga nage ma ɗee va ɓavu vojyɔ maku

ɓali kem mbete Nuɓa ma tele vojyɔ nɔ kii. Mbete Nuɓa nzile te:

De ase za nyingo korɔ yo ɗoyi gunu. *(Tekikaga 12:46, Tazudege 9:12, Paage 34:21)*

37Mbete Nuɓa nzile lo nǫ te:
Yoge aki man de maku yoge osi ma. *(Zakari 12:10)*

Zozef tuvu nunu Zezu

(Matiyo 27:57-61, Mark 15:42-47, Luku 23:50-56)

38Gidi nga nage mavu, Zozef nɔ kem ɓe ɓori nɔ Arimate zijyɔ Pilat a kunu nunu Zezu ma. Pilat ndigi yo zoni ya vavu yo ɗɛ̀ unu nunu Zezu ma. Zozef ma yo de ndazə nga na Zezu na yo ɓele Zuifge ya uya nga nama. **39**Nikodem ɗɛ̀ zini. Yo aɓe bal Zezu kite ɗa ve dan ndori. Yo folo mir kamna yog aloe*'n talka ni ase kilo* wonyə ɗoyi zo ɓu zo muta. **40**Kuvu yoge uni nunu Zezu ma, yoge ɓiri yo lamu kau nɔ rupa ne kuvu yoge taɗi nga katu virige korɔ yo. Yoge tami nunu ma va nza nama ke, a nga mot kaa na Zuifge ya. **41**Mege nda lo nama ku undi Zezu zo kaga desi tutu ma. Kem mege nama goto kua nɔ jya nda tutu ku tuvi ta de kem ni gunu. **42**Yoge tuvi nunu Zezu tutu a ndor tamu lo a taɗɛ'n nga ndor kaɗe kau na Zuifge ndete ko. Zokaɓu ma ndete lo ma zini ve.

19:37 Tee 1:7
19:40 Luk 24:12; Mat 26:12

Kem goto kua nda nyara ne.

20 Takite ndor na dumasi mavu, Mari nɔ kem ɓe nɔ Magdala aɓe ndikilo'n zokaɓu ma. Lo tulu ta yaa ndanyi. Yo aku vu uni koso ma zagu ta kaɓu ma ko. **2**Yo anya ngode aɓe bal Simǫ Piyer tiɓo'n de ndazə nga nǫ maku Zezu taara yo ma. Yo nzile yoge te: Yoge aɗi Vuraɓe zagu kem goto kua ma. Lo nene maku a ini yo tutu ma, ze z'geri gunu.

3Piyer tiɓo'n de ndazə nga nɔ nǫ ma teki aɓi zokaɓu ma. **4**Yoge zi ziyoge'n anyi ngode kamnąa, vu de ndazə nga nǫ ma anya ngode nyanga ne danga Piyer zagu. Yo teki zokaɓu ma takite. **5**Yo namba vu aku lamu kauge maku ndayi ngara ma. Na, yo anza kem goto kua ma gunu. **6**Lomaku Simǫ Piyer maku nz'unu gidi yo ma a teki vu yo anza kem goto kua ma. Yo aku lamu kauge maku ndayi ngara ma. **7**Yo aku lamu kaɗe korɔ dege maku ini dan zo Zezu ma. Yo nda dana lamu kauge ma gunu. Zayi yo zo nąa kuvu ini'n lo nǫ nyara. **8**Kuvu de

20:1 Luk 8:2; Mat 27:60, 66
20:3 Luk 24:12

* Aloe: Nyimi kaga. Dege nzə fori korɔ nunuge.

ndazə nga nǫ maku teki takite zokaɓu ma, anza zini kem ni. Yo aku vu yo taka kem ni. **9**Sinyi teki'n kazene ma yoge geri ta vojyɔ maku Mbete Nuɓa nzile ma gunu, ku te Zezu turu man dana de kuage ma.

Zezu teki yer bal Mari nɔ kem ɓe nɔ Magdala

10Vu de ndazə ngage teli aɓi ɓe na nige. **11**Vu Mari ɗa kaga ɗa kot kaɓu ma kuvu nz'oso'n kaa. Lomaku yo nz'oso'n kaa ma, yo namba a kaku lo kem goto kua ma. **12**Yo aku Ngonkula na Nuɓa ge zog ziyo uli ruba nzaage. Yoge inzi lo nene maku ini nunu Zezu tutu kite ma. Nǫ ɗoyi inzi ɗiki zo yo nǫ kila nza yo.

13Yoge nzili yo te: Niye, yi nz'osokaa haɗi wa?

Yo nzile yoge te: Nzə m'osokaa a Vuraɓe na ma maku aɗi yo zagu ma. Lo nen maku ini yo tutu ma, m'geri gunu. **14**Lomaku yo nzile va mavu, yo tele korɔ yo vu aku Zezu ɗa taru sur. Yo geri ku te Zezu gunu.

15Zezu nzile yo te: Niye, yi nz'osokaa haɗi wa? Yi nz'ula na̱ wa?

Yo wo vu te de nzaka ka. Yo nzile yo te: Vuraɓe, kaznaku yi ya unu yo wa vu nzile ma lo maku ine yo tutu ma. Ma m'unu man yo.

16Zezu nzile yo te: Mari.

Yo tele korɔ yo nzile yo vojyɔ ta Ebrə'n te: Rabuni*. Kam ni ya te. De ndaza nga dege ke.

17Zezu nzile yo te: Odə ma gunu, a ku ma m'aɓe ta bal Vura ma zora gunu. Na, aɓe a enve nonzɔ mage vu nzile yoge ize te nzə m'aɓe bal Vura ma tiɓo'n Vura se, bal Nuɓa na ma tiɓo'n Nuɓa na se.

18Mari nɔ kem ɓe nɔ Magdala aɓe a nzile de ndazə ngage ke vu te n'aku Vuraɓe. Yo ozo yoge nga maku Vuraɓe nzile yo ma.

Zezu teki yer dana de ndazə nga na yo ge

19Ndor na'n mavu, takite ndor dumasi. Zotogiri vu, de ndazə ngage uti ta kuzige zagu lo nene maku yoge inzi tutu ma a yoge nzə ɓeli Zuifge ma ve. Zezu ɗe ozo korɔ yo kaga danage. Yo nzile yoge te: Taɗe vu inzi kortogo ne. **20**Lomaku yo nzile va mavu, yo ozo yoge zi yo ge tiɓo'n kelkazu yo. Lomaku de ndazə ngage aki Vuraɓe mavu kornyele taɗe yoge yaa.

20:9 Mat 22:29; Zaa 2:22; Luk 24:26,46
20:12 Mat 28:2,3; Mar 16:5; Kul 1:10
20:14 Mar 16:9; Luk 24:16
20:16 Mat 23:7
20:17 Mat 28:10
20:18 Luk 24:10, 22,23
20:19 Luk 24:36-39

21 Zezu nzile yoge jyane te:
Inzi kortogo ne. Va nzaku Vura
ma ula'n ma ma, ma zini m'ula
sege. **22** Gidi vojyɔ nama ku yo
nzile ma, yo keli zoge kuvu
nzile yoge te: Taki Nzili Nzaa.
23 De nenge maku sege naki
tadɛ kasu na nige ma, Nuɓa
naka man tadɛ kasu na nige.
De nenge maku sege naki tadɛ
kasu na nige gunu ma, Nuɓa
naka man tadɛ kasu na nige
gunu.

Zezu teki yer bal Tomas

24 Lomaku Zezu dɛ mavu,
Tomas maku, nzə ɓɔri yo zini
Nzunga ma yo tigo dana nige.
Yo nǫ dɔyi dana nɔ ɓu zo
ziyoge ma. **25** Kuvu de ndazə
nga nǫge ma nzili yo te: Ze
z'aku Vuraɓe.

Vu yo nzile yoge te: Kaznaku
m'aku bal pondige kem zi yo
gunu, kaznaku m'ula ngon zi
ma bal lo pondige ma gunu
vu, m'taka man kem ni gunu.
Kaznaku m'ula zi ma kelkazu
yo gunu, vu m'taka man kem
ni gunu dɔne.

26 Ndor mbakadɛ gidi ni
vu, de ndazə ngage inzi jyane
kemkuzi. Yoge inzi yog Tomas
ge. Uti ta kuzige ma nąa. Bal
nga nama Zezu dɛ dɔ danage.
Yo nzile yoge te: Inzi kortogo
ne. **27** Kuvu yo nzile Tomas ke
te: Ula na ngon zi yi tiyo. Aku
zi mage. Ula na zi yi ku unda
kelkazu ma ma. Nąa nzə negi
gunu, na, taka kem ni dɔ̃.

28 Tomas nzile yo te: Vuraɓe
na ma tiɓo'n Nuɓa na ma.

29 Zezu nzile yo te: Tomas,
yi aku ma ɓa ya ku yi taka kem
ni nen ma. Kornyele nda a na
de nenege maku aki ma gunu,
ku yoge taki kem ni ma.

30 Zezu tadɛ ngakozo nɔ
nyarage yaa ta kamu de ndazə
nga na yo ge ku m'ɓala vojyɔ
ni kem mbete nene ma gunu.
31 Na, m'ɓala nga nage ma
kem mbete ɓavu sege taki
kem ni ku Zezu ma, yo Mesi*
Ngon na Nuɓa. Kaznaku sege
taki kem yo vu, sege envi man
kajya zo ri yo ne.

Zezu ozo lo kula kanze nɔ kuzukadɛ

21 Gidi nga nama vu, Zezu
ozo korɔ yo jyane de
ndazə nga na yo ge ke kazu
mane danga nɔ Tiberiad. Aku
kamkajya maku yo ozo'n korɔ
yo ma. **2** Simǫ Piyer, Tomas
maku nzə ɓɔri yo Nzunga
ma, Natanayel nɔ kem ɓe nɔ
Kana zongara nɔ Galile, ngon
Zebede ge tiɓo'n de ndazə nga
na Zezu nǫge zog ziyo inzi se

20:21 Mat 28:19
20:22 Kul 2:38; Gal 3:2
20:23 Mat 16:19
20:25 Mar 16:11
20:27 Luk 24:40
20:29 1Pi 1:8
20:31 Mat 4:3; 25:46
21:2 Mat 4:21

lo ɗoyi. 3Simǫ Piyer nzile yoge te: Nzə m'aɓe kula kanze. Yoge nzili yo te: Zege zə z'aɓi ne. Yoge teki aɓi a nosi kem topo. Vu dan ndori na'n ma, yoge uki nga gunu.

4Lomaku lo nduga mavu, Zezu ɗa zo dingiri. De ndazə ngage geri ku yo Zezu gunu.

5Zezu nzile yoge te: Ngonge, ngakusa na se ndatu wa?

Yoge nzili yo te: Ǫ, ǫ.

6Yo nzile yoge te: Taɓi daɓire ma kazu topo ka vula maku envi man kanze. Vavu yoge ini'n daɓire ma. Lomaku yoge ndigi kozi ni vu, yoge asi gunu a kanzege yaa kam daɓire ma.

7Kuvu de ndazə nga nen maku Zezu taara yo ma nzile Piyer ke te: De nen ma Vuraɓe. Lomaku Simǫ Piyer wo ku te Vuraɓe mavu, yo ula ruba korɔ yo, a ruba tigo korɔ yo. Kuvu yo iso kam mane danga ma. 8Nǫ de ndazə ngage ɗii topo na nige. Zə ɗa kuɗa'n yaa ta ngara ma ase kelkade gunu, kamde ziyo ɗi. Yoge nzə nz'ozi'n daɓire maku kanzege ɗoso kam ni tutu ma. 9Lomaku yoge ziti ngara ma yoge aki nyalfeɗige kanze nda zo ni tiɓo'n kura.

10Zezu nzile yoge te: Ɗii'n kanzege maku sege uki jyagmasini ma.

11Simǫ Piyer nosi kem topo kuvu ozi daɓire maku kanzege ɗosi kam ni tutu ma ngara. Kanzege ma kam daɓire ma kanze nɔ ɓorige vaka ni kamde ɗoyi zoni wonyə ziyo zo ɓu zo muta. Vaka kanze nage ma teki kam daɓire ma gunu. 12Zezu nzile yoge te: Ɗii ɗe usi nga. Ɓele zijyɔ vojyɔ taɗe de ndazə ngage ma ndanyi a ku zijyɔ te: Yi nạ wa? Yoge geri ku te yo Vuraɓe. 13Zezu aɓe ne, yo unu kura kuvu ada yoge. Yo ada yoge kanze ma va zini. 14Muta kozo korɔ na Zezu de ndazə nga na yo ge ke ya, gidi turu maku Nuɓa turu yo dana de kuage ma.

Zezu unda Piyer lo'n kii

15Gidi ngakusa maku yoge usi ma, Zezu nzile Simǫ Piyer ke te: Simǫ ngon Zonas, yi taara ma yaa danga de nenge maku taari ma ma wa?

Yo nzile yo te: Hẹ, Vuraɓe, yi geri ku m'taara ki ve.

Zezu nzile yo te: Adə ngakusa ngon vinya alusu na m'age ke.

16Zezu nzile yo ziyo ni te: Simǫ ngon Zonas, yi taara ma yaa wa?

Piyer nzile yo te: Hẹ, Vuraɓe yi geri ku m'taara ki ve.

21:3 Luk 5:5
21:4 Luk 24:16
21:6 Luk 5:4-7
21:15 Mat 26:33, 35; Luk 12:32
21:16 Kul 20:28; 1Pi 5:2,3

Zezu nzile yo te. Adə ngakusa vinya alusu na m'age ke.

17 Zezu nzile yo muta ni te: Simo̱ ngon Zonas yi taara ma ve?

Wongɔ tadɛ̂ Piyer a muta vojyɔ maku Zezu nzile yo ma: Vuraɓe yi geri ngage ndanyi. Yi geri ku m'taara ki ve.

Zezu nzile yo te: Adə ngakusa vinya alusu na m'ge ke. **18** Vojyɔ kii, vojyɔ kii, m'nzile ki, lomaku yi inzi'n zabra ma yi ngiyi nz'ula ruba kori ku nz'aɓe lo nene maku kemi ndigi kaɓe tutu ma. Na, kaznaku yi tele desumale vu, yi sura man zi yi. No̱ de ula man ki ruba ku aɓe man ki lo nene maku yi ndigi kaɓe tutu gunu ma. **19** Yo nzile vojyɔ nama va a kozo'n kamkajya kua na Piyer. Kua nama unu man kadɛ̂ tara adə man Nuɓa ke. Gidi vojyɔ nama vu, yo nzile yo te: Unu gidi ma.

20 Piyer tele korɔ yo vu aku de ndazə nga nen maku Zezu taara yo ma nz'unu gidi yo. De ndazə nga nama ya de maku namba bal Zezu lo kusa nga ku zijyɔ yo te: Vuraɓe, na̱ ya nzə dâɓa ki ma wa? **21** Lomaku Piyer aku yo mavu, yo nzile Zezu ke te: Vuraɓe na de nen ma ngadî ya teki man zo yo?

22 Zezu nzile yo te: Kaznaku m'ndigi ku m'ize te inzi va sinyi m'tele'n vu nama vojyɔ na yi gunu. Yi, unu gidi ma. **23** Vojyɔ anzə kua na de ndazə nga nama damu dana nonzɔge zo vojyɔ nage ma. Na, Zezu nzile Piyer ke vojyɔ anzə kua na Zaa̱ gunu. Yo nzile te: Kaznaku m'ndigi ku m'ize te inzi va sinyi m'tele'n vu nama vojyɔ na yi gunu.

24 De ndazə nga nama ya umanazu nga nage ma ku yo ɓala yoge kem mbete ma. Vu zege z'geri ku kumanazu na yo ma vojyɔ nɔ kii.

25 Zezu tadɛ̂ nga nɔ nyarage yaa jyane. Kaznaku ɓali tigi nga nage ma ndanyi kem mbete nenge mavu, m'taka tigi kem ni ku lo ngamu nige tigi tigo zongara. Amen! *

21:19 2Pi 1:14; Mat 4:19

21:22 Mat 4:19

21:23 Kul 1:16

KULAGE NA NGONKULAGE

KANZA KEM MBETE KULAGE NA NGONKULAGE

De ɓal ni: Luku
Yo ɓala ada: De taka kemege nɔ ku yoge Zuifge gunu
Ɓal taɗe ni: Ɓal wonyə muta zo ɗoyi
(61) gidi kojyɔ na Zezu Kris.

Kununzu nɔ Konɔ nzile vojyɔ kaɓe kula na Mesi kite. Izayi (42:1-7; 49:1-7) nzile te kaɓe kula na yo ma aɓe man bal Zuifge tiɓo'n Zuifge gunu. Kem kula na Zezu zongara ma yo ada korɔ yo ndanyi Zuifge ke. Mbete Kulage na Ngonkulage nzə nzile bal kula taɗe na Zezu ka bal dege maku yoge Zuifge gunu ma. Kem ndor Pa̱tekot ma, Kris ningi Nzili yo zo de taka kemege ku ula yoge zongara ndanyi. Nzaku takite kuri mbetege nzili'n make ma, mbete Kulage na Ngonkulage ma yo ziyo mbete nɔ ku ɓali adi Teofil ke (aku kanza kem mbete na Luku). Vavu a ku adə togo de taka kem nenge make ku yoge Zuifge gunu mavu, mbete nen ma nz'aɗe mot takite vojyɔ nɔ lo kunana. Ngage taɗe nga kem ɓal nɔ 30-60 gidi kojyɔ Zezu Kris. Luku ɓala mbete nen ma ɗone kem ɓal 61 gidi kojyɔ na Zezu Kris.

Mbete nen ma nzile kamvojyɔge yaa ndanyi nɔ ku de taka keme nǫ̱ yo Zuif gunu zijyɔ ne a kaku'n ta lo kunana ma umbamiri ni nange wa. Mbete ma ozo kii vojyɔ kua na Kris nɔ kem ndor na zige, vojyɔ tuvu na yo tiɓo'n vojyɔ teki na yo dana de kuage. Yo aɗe mot ngira ngandaza na Kris tiɓo'n na Zuifge. Yo aɗe mot nga maku taɗe ɓavu vojyɔ na Kris tele nga kugua na̱a zoni na Zuifge yoge dege maku yoge Zuifge gunu ma. Ozo a ku vojyɔ na Kris taɗe de ngakonyɔ gunu, anza kem vojyɔ konyɔ ɓe nɔ Rom gunu. Kem mbete nene ma, Luku ozo mot ngage maku taɗe nga ku deri ko ku ozo takite kiɗe na vojyɔ na Kris zongara.

Luku taɗe mbete Kulage na Ngonkulage ozo'n zo zongara nenge maku vojyɔ na Kris damu tutu ma. Nɔ ɓori ma, vojyɔ nɔ kem mbete nz'aɓe kakite ozo'n zo kaɓe kula maku Vuraɓe ada takite de taka kemege ke kem mbete Kulage 1:8. Nɔ ɗone ma, Luku kiyi mbete na yo ɓundu ne ku kamvojyɔ nɔ ɓori nda ɗoyi ɗoyi zoɗutu ɓunduge ma (aku Kulage 6:7; 9:31; 12:24; 16:5; 19:20; 28:30-31). Ɓunduge ma ya nen ma:

Zeruzalem (1:1 -6:7), Zude, Galile tiɓo'n Samari (6:8 -9:31), Antios (9:32 -12:24), Azi nɔ Saku (12:25 -16:5), zongara vakaata nɔ Eze (16:6 -19:20), tiɓo'n Rom (19:21 -28:30-31).

A tale'n ta kunu mbete nen mavu, Luku nzile te kaɓe kula na Kris nzə ɗa lo nama ɗi gunu. Naku, Kris nz'unda lo kunana na yo kakite ɗi Nzili yo ne ɗovo vojyɔ na yo tiɓo'n de ndazə nga na yo ge (Kulage 13:47; Izayi 49:6).

Zezu aɓe zora

1:1 Luk 1:1-4; 3:23
1:2 Mar 16:19; Mat 28;19, 20; Zaa 13:18

1 Teofil, kem takite mbete na ma ma, m'aɗe vojyɔ ngage ma ndanyi ku Zezu umbamiri taɗe ni ku ndaza dege ke ma. 2 Yo ada nzuge zo ri Nzili Nzaa ne ngonkulage make ku yo suru yoge ma. Yo taɗe nga nage ma va sinyi teki'n ndor nene

maku Nuɓa unu yo aɓe'n zora ma. 3Gidi ngakonyɔge maku taɗe yo ma, yoge ma ya yo ozo yoge korɔ yo ma. Yo ozo yoge ngage yaa ku yo inzi kamkaa ne. Ngonkula na yo ge aki yo kem ndor wonyə ziyo. Yo aɗe yoge vojyɔ zo ngage nɔ ku ozo kem ɓe na Nuɓa. 4Lomaku yoge inzi se ma, yo nzile yoge te ɓi zagu kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem gunu. Yo nzile yoge te: Aki ta kununzu na Vura ma maku m'nzile sege vojyɔ ni ma. 5Yo nzile yoge te: Zaą ula dege mane ka, naku semi ndor yaa gunu a ku m'ula sege kem Nzili Nzaa.

6Lomaku yoge kuni se nąa ma, yoge zijyi yo nzili te: Vuraɓe, kem ndor nen'n maɗi ya yi adə man kem ɓe ngon Izrayelge ke wa ?

7Yo nzile yoge te: Vura ma ozo ndor nige tiɓo'n kaza nige togɔ na yo ngiya ne. A na se a geri nige gunu. 8Naku sege envi man togɔ. Nzili Nzaa ɗe man zo se. Kuvu sege teli man de kumanazu na ma Zeruzalem, zongara nɔ Zude ndanyi tiɓo'n Samari sinyi zoɗutu zongara.

9Gidi vojyɔ nage maku Zezu nzile ma, lomaku yoge nz'aki Zezu mavu Nuɓa unu yo taru. Kili nzii utu zo Zezu zagu ta kamuge.

10 Lomaku yoge undi kamuge ka taru zora mavu, Zezu ugua zo yo kaɓe. Kem nzakaza na'n ma ya davlage zog ziyo uli ruba nzaa teki'n balge ma. 11Davla nage ma nzili yoge te: Sege dege nɔ zongara nɔ Galile, haɗi ya sege ɗàyi nene ku nz'aki lo taru zora wa ? Zezu nen maku Nuɓa unu yo dana se aɓe'n zora ma tele ɗe man. Yo tele ɗe man va nzaku sege aki'n yo lo kaɓe zora make.

Yoge suri Matias a kugua nzuba Zudas

12Yoge ɓii zo kongo nene maku nzə ɓori kongo nɔ Oliviyege* ma aɓi kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem kongo ma nda ndete ɓe nɔ Zeruzalem. Dana kongo nama yog ɓe ɓori nɔ Zeruzalem'n kuɗà ni ase nzee ndor kaɗe kau. 13Lomaku yoge anzi kuzi ma, yoge nosi kemkuzi nǫ taru ɗà. Lo nama ya yoge nz'inzi tutu kamkonɔ ma. Dege maku kunina ma ya nen ma: Piyer, Zaą, Zaki tiɓo'n Andre. Filipi, Bartelemi, Matiyo, Zaki ngon Alfe, Simǫ Zelot tiɓo'n Zudə ngon Zaki

1:3 Mat 28:17; Luk 24:34, 36; Zaa 20:19; 1Ko 15:5-7
1:4 Luk 24:49; Zaa 14:16
1:5 Mar 1:4
1:6 Mat 17:11
1:7 Mat 24:36
1:8 Luk 24:48; Mat 28:19
1:9 Mar 16:19
1:10 Zaa 20:12
1:11 Mat 16:27
1:12 Luk 24:52; Mat 21:1
1:13 Mat 10:2-4; Mar 3:16-19; Luk 6:14-16

ge zini. **14** Yoge ndanyi uki
togo ne tadi kemdoyi kem
zijyɔ Nuɓa, kem kukua naka.
Niyege zini, Mari kɔ Zezu,
yog nonzɔ nige zini inzi se.

15 Kem ndor nage ma, Piyer
ɓi zagu dana nonzɔge. Dege
maku kunina ma,vaka nige ase
kamde doyi zoni wonyə doyi.
16 Piyer nzile te: Nonzɔ mage,
iiyaa a ku vojyɔ nɔ kem Mbete
tele vojyɔ nɔ kii. Nzili Nzaa
adɛ vojyɔ ni kite da ta Daviti
nga nɔ ozo'n zo Zudas. Yo ma
ya iso dana de nenge maku uki
Zezu ma. **17** Ze z'tadɛ yo va
nza na ze make. Ze z'tadɛ se
kula nɔ doyi ma di.

18 Yo ndigo gidi ngara kenve
nɔ bala gunu na yo'n ma. Gidi
nga nama vu, davla ma iso udu
zo yo ngara kuvu keme yo ri
ya ne. Tipi keme yo ge ndanyi
tiso ne. **19** Dege ma ndanyi
ku inzi Zeruzalem ma woyi
vojyɔ nga maku tadɛ nga ma.
Yoge nzə ɓɔri gidi ngara nama
Hakeldama. Kamu ni ta ɓe na
ne'n ya gidi ngara masu.

20 Bali kem mbete Paage te:

Tadɛ ku lo kinzi na yo nda
nyara ne
ku de inzi tutu gunu.
(Paage 69:26)
Tadɛ vu nọ de unu kula na
yo ma. *(Paage 109:8)*

1:14 Luk 18:1; Rom 1:10; Mat 12:46
1:16 Rom 7:1; Mat 1:22; 10:4
1:17 Zaa 6:70, 71
1:18 Mat 26:14; 27:3-10
1:19 Zaa 5:2

21 Vavu tadɛ vu nọ de dɛ
bal ze. De ni vu de nɔ dana
dege maku dani Vuraɓe Zezu
zondorge ndanyi ku z'aɓe se,
z'tele se ma. **22** Yo de nɔ dana
dege maku dani ze kọda kem
ndor nene maku Zaạ nz'ula'n
dege mane ma sinyi teki'n
ndor nene maku Nuɓa unu'n
Zezu dana ze aɓe'n zora ma.
Yo de kumanazu va nza ze
make zini ku Nuɓa turu yo
dana de kuage.

23 Yoge ozi dege zog ziyo,
Zozef yog Matias ne. Zozef
ma nzə ɓɔri yo Barsabas kuvu
ri kee ya Zustus. **24** Kuvu
yoge ndanyi zijyi Nuɓa nzili
te: Vuraɓe, yi geri keme dege
ndanyi. Ozo ze dana de zo
ziyoge ma nạ ya yi suru yo
wa. **25** Ozo ze yo ku yo ugua
nzuba Zudas kem kulage na
ngonkulage maku yo inya tida
ku aɓe lo na yo ma. **26** Yoge udi
kuka. Kuka ma iso zo Matias.
Va ya ku yoge uli'n yo dana
ngonkula nɔ ɓu zo doyige ma.

Nzili Nzaa dɛ kem ndor Pạtekot

1:22 Mar 1:4; Luk 24:48
1:24 Tee 2:23
2:1 1Ko 16:8

2 Lomaku ndor nen maku
nzə ɓɔri ndor Pạtekot* ma
ase mavu, yoge tadi kemdoyi,
kuvu kunina lo doyi di. **2** Tazini
ma divu, kido nga ɓi zora titi
nyele nɔ bori dɛ ne. Yo doso

kemkuzi ma ndanyi ku yoge inzi tutu ma. 3Nzɔɔge titi nzɔɔ fedɨge teki balge yer. Yoge kiyi kemnạa kuvu inzi zoge ɗoyi ɗoyi. 4Kuvu Nzili Nzaa ɗoso kemege ndanyi kuvu yoge umbi miri kaɗe ta vojyɔ nɔ nyarage va nzaku Nzili adə'n yoge a nzile ni make.

5Zuif nenge maku nzə nzi kiine ɗana Nuɓa ma inzi kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem. Yoge ɓii dana mot ɓundu dege ma ndanyi ku inzi mot ra ma. 6Lomaku yoge woyi kido nga mavu, vaka dege ma kunina. Kemege ozo yoge a yoge ɗoyi ɗoyi nz'ooyi nzuge lo kaɗe ta vojyɔ ɓe na nige. 7Muru unda ngaluge. Ngaluge nz'ilo ve kuvu nzə nzili nạa vojyɔ te: Aki de nenge maku nz'adɨ vojyɔ nen ma, yoge ndanyi yoge dege nɔ zongara nɔ Galile gunu ka ? 8Ta nange ya zege zə z'ooyi'n yoge ɗoyi ɗoyi lo kaɗe ta vojyɔ ɓe na zige wa ? 9Zege dege nɔ zongara nɔ Part, Med, Elam. Nọ dege zini inzi zongara nɔ Mezopotami, Zude, Kapadok, Pọ tiɓo'n Azi. 10Nọ dege zongara nɔ Frizi, Pamfili, Ezipt tiɓo'n zongara nɔ Libi maku ndete zongara nɔ Siren yog de nenge maku ɓi kem ɓe ɓori nɔ Rom ma, Zuifge. Nọ dege taki kemege lo kunana na Zuifge, Kretuage, tiɓo'n Arabge. 11Zə z'oo yoge lo kaɗe vojyɔ ta ɓe na ze ne ozo'n zo kula ɓori na Nuɓa. 12Muru unda ngaluge ndanyi, yoge geri nga nọ a taɗe gunu. Yoge nzə zijyi nạa vojyɔ te: Vojyɔ nen ma kamu ni ya ɗi ?

13Nọ dege nzə tibi yoge nzili te: Ɓuru fofofire nɔ jya ya ɗoso kemege tutu.

Piyer nz'ozo vojyɔ vaka dege ke

14Kuvu Piyer, ɓi taru yog nɔ ɓu zo ɗoyige mavu, unu nzu yo taru kuvu nzile te: Nonzɔ ma Zuifge sege ma ndanyi ku inzi kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem ma, geri nga nen ma ku udi nvi se zo vojyɔ na m'ge! 15De nenge ma de kanuge va nzaku sege nz'ozi'n keme se make gunu. Kem nzakaza nɔ kalɓu nɔ zolo ka. 16Vojyɔ nage ma ɗe va nzaku de kozo nzu Nuɓa Zuwel nzile'n make. 17Nuɓa nzile te: Kem ndor nɔ kazaguge mavu, m'sila man Nzili ma zo dege ndanyi.

Ngon se ge nɔ davla yog nɔ niyege ozi man vojyɔ na Nuɓa.

Nga ugua man kamu ngon zabra na se ge.

2:4 Luk 1:15; Mar 16:17
2:5 Luk 2:25
2:9 1Pi 1:1; Rom 16:5; 1Ko 16:19; 2Ko 1:8; Tee 1:4
2:10 Mat 27:32
2:13 1Ko 14:23; Efe 5:18
2:15 1Te 5:7
2:17 Zaa 7:37-39

Desumale na se ge aki ngage keme nikasu.

18 Kine, kem ndor nage ma, m'sila man Nzili ma zo de tadɛ kula na ma nɔ davlage tiɓo'n nɔ niyege ku yoge ozi man vojyɔ na Nuɓa.

19 M'tadɛ man nga kunda ngalu dege taru zora tiɓo'n ngakozoge zongara nene,

masu, fedɨ, tiɓo'n sili fedɨ.

20 Kaza ugua man tulu kuvu nzoyi tele man masu.

Nga nama ɗe man kite ɗana ndor kadɛ tara nɔ ɓori na Vuraɓe.

21 Kuvu Nuɓa ajya man de nen maku ɓɔro ri Vuraɓe ma.

(Zuwel 2:28-32)

22 Nonzɔ ma Izrayelge, woyi vojyɔ nenge ma. Zezu nɔ kem ɓe ɓori nɔ Nazaret ma yo de nɔ ku Nuɓa unda yo dana se bal ɗovo nga kuzukadɛge, nga kunda ngalu dege tiɓo'n ngakozoge. Sege geri nga nama ve. **23** Davla nen ma dege ɗaɓi yo a kojyo na Nuɓa tiɓo'n nga geri na yo nɔ ka ɗana yo. Lomaku de anzə ngamu nzuvojyɔ undi yo zo kaga desi ma, sege ya tadɨ ɓavu yo ua ne. **24** Zezu nama, Nuɓa turu yo dana de kuage kuvu adɛ yo zagu dana ngakonyɔge keme zi kua, a lo nɔ ku kua ukua yo tutu tigo. **25** Daviti nzile vojyɔ nɔ zo yo te:

Nzə m'aku Vuraɓe ɗana ma zondorge.

Yo ɗa zo zi ma ka vula ɓavu m'zeri gunu.

26 A ni ya keme ma nzə tadɛ kornyele kuvu nzɔɔ ma inzi kem kornyele nɔ ɓori.

Korɔ ma zini adɛman kau vu unda man keme zoni.

27 Yi inya man nzili ma tiɗa kem goto kua gunu ɓavu yi inya man nga kiiɓada na yi lo nene maku nga nzə nzumu tutu ma gunu.

28 Yi ozo ma ɗovo kinzi kamkaa ne.

Kornyele na yi ɗoso man keme ma ta kami.

(Paage 16:8-11)

29 Nonzɔ mage, adi ma ta ɗovo a ku m'nzile sege vojyɔ nɔ kii ku kavla zige Daviti ua ne. Z'tuvi yo ku zokaɓu na yo ogo ta dana zige sinyi kazene. **30** Daviti ma yo de kozo nzu Nuɓa. Vu yo geri ku Nuɓa unu nzu yo kovu ne zo nǫ de ɗoyi dana mot kaa na yo ge. Kovu nama te n'turu man Mesi* dana de kuage ku unda man yo zo ngende ngare na yo. **31** Vavu yo adɛ vojyɔ ni kite ku te Nuɓa turu man Mesi* dana de kuage. Nuɓa inya yo tiɗa kem

2:19 Luk 21:11
2:20 Mat 24:29
2:21 1Ko 1:2; 2Ti 2:22; Rom 10:13
2:22 Mar 1:24; Zaa 4:48
2:23 Mat 16:21; Luk 24:20
2:24 Rom 6:4; 1Ko 6:14; Efe 1:20; Kol 2:12; Ebr 13:20; 1Pi 1:21; Zaa 20:9
2:30 Mat 1:1

goto kua gunu kuvu korɔ yo zini tigo lo nene maku nga nzə nzumu tutu ma. **32**Ze ndanyi z'umanazu ni ku Nuɓa turu Zezu nama dana de kuage ve. **33**Nuɓa unu yo taru Zo zi yo ka vula. Vura yo ada yo nzu zo Nzili Nzaa. Kris sila yo va nzaku sege aki ne ku woyi'n make. **34**Ngiya Daviti ya nosi taru zora gunu. Lo nama vu yo nzile te:

Vuraɓe nzile Vuraɓe na m'ke te:

Inzi ngara zo zi ma ka vula

35Sinyi a ku m'unda
zangige mot nza yi.
(Paage 110:1)

36Vavu taɗe ku kemkuzi na Izrayel ndanyi

geri kiine ku Nuɓa taɗe Zezu nama Vuraɓe ne tiɓo'n Mesi*. Zezu nama ya sege undi yo zo kaga desi ma.

37vojyɔ nama teki ngaluge sat. Yoge nzili Piyer ke tiɓo'n nọ ngonkulage ma ndanyi te: Nonzɔ mage, z'tayi man nange wa ?

38Piyer nzile yoge te: Inyi kalve na se nɔ kitege zagu. Taɗe ku ini sege mane ɗoyi ɗoyi zo ri Zezu Kris ne a kozo'n ku Nuɓa naka taɗe kasu na se ge ko. Kuvu sege envi man kada nyara na Nzili Nzaa. **39**Kununzu nda a na se, a na ngon se ge. Yo nda a na dege ma ndanyi ku inzi kuɗa'n ma tiɓo'n de nenge ma ndanyi ku Vuraɓe Nuɓa na zige ɓɔro man yoge ma.

40 Yo umanazu kuvu yo ojyo yoge yaa zo nọ vojyɔge nzile yoge te: Ajyi korɔ se zagu kem zi de togo nenge ma. **41** De nenge maku taki kem vojyɔ ma z'ula yoge mane. Kem ndor na'n ma vaka nige nz'aɓe ka kite ase dubu muta.

Kemɗoyi na de taka kemege

42Yoge uki togo ne kem ndaza nga na ngonkulage, dana taɗe kemɗoyi, dana za kura tiɓo'n zijyɔ Nuɓa. **43**Bele taɗe yoge ɗoyi ɗoyi kuvu ngonkulage taɗi nga kunda ngalu dege yaa tiɓo'n ngakozoge. **44** Dege ma ndanyi ku taki keme ni ma, inzi lo nɔ ɗoyi ɗi kuvu nga na nige ndanyi nda zo nạa ɗi. **45**Yoge ɗaɓi'n nga kii na nige tiɓo'n gidi ngara na nige. Yoge kiyi nạa ngage ma, ɗoyi ɗoyi a taɗe'n nga kemndigi na nige. **46** Yoge uki togo ne taɗi kemɗoyi zondorge kemkuzi Nuɓa. Yoge zayi kurage kemkuzi na nige.

2:32 Luk 24:48
2:33 Fil 2:9; Mar 16:19
2:35 Mat 22:44
2:36 Mat 28:18; Luk 2:11
2:37 Luk 3:10
2:38 Kol 2:12; Mar 1:4; Luk 24:47; Zaa 20:22
2:39 Efe 2:13
2:40 Fil 2:15
2:42 Mat 28:20; 14:19
2:45 Mat 19:21; Luk 12:33
2:46 Luk 24:53; Mat 14:19

Yoge nz'usi ngakusa na nige kornyele kemɗoyi ne. **47**Yoge ndovi Nuɓa kuvu yoge iikuɗa ta kamu dege ndanyi. Kuvu Vuraɓe nz'onvo dege maku yo nz'ajya yoge ma, zondorge kemkuzi Nuɓa.

Piyer ajya de nde nga nɔ ku niyi ve

3 Piyer yog Zaa̱ ne nzə nosi kamna̱a kemkuzi Nuɓa kem nzakaza zijyɔ Nuɓa. Kem nzakaza muta nɔ zokaza. **2**Yoge iti de no̱ niyi keme kɔ yo ɗa ɗii ne zondorge undi yo ta kuzi Nuɓa maku nzə ɓɔri Kii Ɓada ma. Yo nzə nde kenve zi dege maku nz'anzi kemkuzi Nuɓa ma. **3**Lomaku yo aku Piyer yog Zaa̱ ne lo kanza kemkuzi Nuɓa mavu, yo nde yoge kenve. **4**Piyer yog Zaa̱ ne undi kamuge zo yo. Piyer nzile yo te: Aku ze. **5**Yo unda kamu yo zoge wo vu te n'enve man nga zige.

6 Piyer nzile yo te: Ma m'inzi'n kenve gunu lɔr zini gunu, naku m'adə man ki nga nen maku nda bal ma ma. Zo ri Zezu Kris nɔ kem ɓe ɓori nɔ Nazaret vu, ɓi taru ku nzee! **7**Piyer ukua zi yo ka vula unu yo taru. Tazini ma ɗivu nza yo tiɓo'n kamwoli nza yo ge togo ko. **8**Yo babra ɓi wura ɗa taru. Yo umbamiri nzee kuvu anzi se kemkuzi Nuɓa. Yo nzee ne ale taru kuvu nzə ndovu'n Nuɓa. **9**Vaka dege ndanyi aki yo lo nzee kuvu nzə ndovu'n Nuɓa. **10**Yoge geri de ma ve yo maku inzi ta kuzi Kii Ɓada na Nuɓa a nde kenve ma ya. Muru unda ngaluge yaa a ngage maku taɗe nga va zo yo ma.

Piyer ozo vojyɔ vaka dege ke.

11 De maku Nuɓa ajya yo ma inzi kot Piyer yog Zaa̱ ne. Dege ndanyi anyi ngode aɓi balge mot varnda maku nzə ɓɔri varnda na Salomo̱ ma.Vu muru unda ngaluge. **12**Lomaku Piyer aku va mavu, yo nzile vaka dege make te: Nonzɔ ma Izrayelge hadi ya muru unda ngalu se zo nga nama wa ? Hadi ya sege undi kamu se zo ze wa ? A togɔ na ze ze ngiya ze ya de nen ma nzə nzee'n wa, wala a nzee na ze nɔ kii ta kamu Nuɓa wa ? **13**Nuɓa na Abraham, na Izaki tiɓo'n na Zakoɓ, Nuɓa na kavla zige unu kaɗe tara ada de taɗe kula na yo Zezu ke. Sege ɗaɓi yo, sege negi vojyɔ na yo zagu ɗana Pilat maku aɗe vojyɔ nɔ kii zo yo a kinya yo ma. **14**Sege negive na de

2:47 Rom 14:18
3:1 Luk 22:8
3:2 Luk 16:20; Zaa 9:8
3:6 Mar 1:24
3:11 Luk 22:8; Zaa 10:23
3:13 Mat 27:2; Luk 23:4
3:14 Mar 1:24; 15:11; Luk 23:18-25

kiiɓada tiɓo'n de zosuru. Sege zijyi a ku adi sege de tale de. **15**Sege tali Ngare nɔ kada kinzi kamkaa ma zagu. Ze z'umanazu ni ku Nuɓa turu yo dana de kuage ve. **16**Ri Zezu ya ada togo davla nen make ku sege nz'aki yo nen maku geri yo ve ma. A kunda keme zoni zo ri yo ne. Kunda keme zoni nen maku ɓi bal Zezu ma ya ada yo kinzi kortogo nɔ ɗone ta kamu se ndanyi.

17 Na, jyagmasini ma nonzɔge, ma m'geri ku sege taɗi nga nage ma va nza de anzə geri nga make, sege sege ngare na se ge. **18**Vu Nuɓa tale ta kunu nga nage ma va nzaku yo nzile'n kite ɗa ta de kozo nzu yo ge ndanyi make. Vu vojyɔ maku yo nzile ma ya te taɗe vu korɔ Mesi* na yo onyɔ man. **19**Vavu inyi kalve na se nɔ kitege zagu ku teli korɔ se ka bal Nuɓa ku yo tuzu taɗe kasu na se ge zagu. **20**Taɗe va ɓavu Vuraɓe ula'n sege ndor nɔ riyoge, a ku yo ula'n Mesi* Zezu, yo maku ada sege kite ɗa ma. **21**Iikuɗa yaa aku zora ukua yo sinyi ku Nuɓa taɗe ngage maku aɗe vojyɔ ni ma ndanyi jyane. Yo aɗe vojyɔ nga nama ta de kozo nzu yo nɔ kiiɓadage kite ɗa. **22**Moyizi nzile kavlage ke te:

Vuraɓe Nuɓa na zige unu man de kozo nzu Nuɓa ɗoyi taru va nza na m'make dana nonzɔ se ge.

Sege woyi vojyɔge ma ndanyi ku yo nzə nzile sege ma.

23Naku de nen maku wo de kozo nzu Nuɓa nen ma gunu vu,

sege ɗiki yo zagu dana vaka de na yo ge ku tali yo zagu. *(Teltazu 18:15, 18, 19)*

24De kozo nzu Nuɓa ma ndanyi ku aɗi vojyɔ ma, umbamiri ni zo Samiyel yog dege ma ka gidi yo ma aɗi vojyɔ ndor nage ma. **25**Sege ya kuɓaka de kozo nzu Nuɓa ge tiɓo'n kununzu maku Nuɓa taɗe yog kavla zige ma. Yo nzile Abraham ke te:

Mot kaage ndanyi zongara envi man kaɗe tara nɔ kii a mot kaa na yi. *(Kumbamiri 22:18, 26:4)*

26Nuɓa unu de taɗe kula na yo, Zezu taru a na se ya takite. Yo ula'n yo a ku aɗe tara nɔ kii zo se, a kaɗe se ɗoyi ɗoyi dana ngakasu na se ge zagu.

3:15 Luk 24:48
3:17 Luk 23:34
3:18 Mat 1:22; Luk 24:27
3:20 Luk 2:11
3:21 Mat 17:11; Luk 1:70
3:24 Luk 24:27
3:25 Rom 9:4,5
3:26 Rom 1:16

Piyer yog Zaa̱ ne ɗana de ɓori nɔ lo kojyo de na Zuifge

4 Lomaku yoge nz'adi vojyɔ vaka dege ke ma, de retizoge, de ɓori na de ngamu ta kuzi Nuɓa yog Sadusinyege ɗii ne. **2** Kornyele na nige tigo a Piyer yog Zaa̱ ne maku nzə ndazi nga dege ke kemkuzi Nuɓa ma. Yoge nzili dege make te de kuage turi man a Zezu. **3** Kuvu yoge undi zige zo nige uki yoge ngami yoge sinyi lo nduga zoge a kaza ma ua ko. **4** Vaka dege maku woyi vojyɔ ma taki keme ni. Kem ndor na'n ma vaka davlage nz'aɓe ka kite ɗi sinyi dubu minyə.

5 Ase kuli vu, ngare na nige yog desumalege yog de* ɓala nzuvojyɔge kunina kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem. **6** Ana yo de retizo nɔ ɓori yog Kayif ne, Zaa̱, Alegzandr yog de mot kaa na de retizoge ndanyi ɗàyi lo nama. **7** Yoge undi yoge dana nige kuvu zijyi yoge vojyɔ te: Togɔ ɗi ne wala zo ri na̱'n ya sege tadi'n nga nama ?

8 Kuvu Nzili Nzaa ɗoso keme Piyer tutu vu yo nzile yoge te: Sege ngarege nɔ zo vaka dege sege desumale ge nɔ Izrayel, woyi ma. **9** Kazene ma sege zijyi ze mot vojyɔ nga nɔ kii maku Zezu tadɛ ada de meti make tiɓo'n kamkajya maku ajya'n yo ma. **10** Sege geri kiine, sege ndanyi tiɓo'n vaka Izrayelge ndanyi geri zini ! Zo ri Zezu Kris nɔ kem ɓe ɓori nɔ Nazaret ya davla nen ma ɗa'n dana se korɔ togo'n ma. Zezu nama, sege undi yo zo kaga desi naku Nuɓa turu yo dana de kuage.

11 Yo ma koso nen maku de koyi kuzige egi zagu ma.

Yo tele takite koso, yo ma
ya undi yo zo kumu kuzi ma.
(Paage 118:22)

12 Kajya tigo keme no̱ de ɗoyi. Nga nama nda va, a ri no̱ nɔ nyara tigo mot ra dana dege a ku Nuɓa ajya zege zo ri yo ne.

13 Lomaku yoge aki kuzakeme na Piyer yog Zaa̱'n mavu, muru unda ngaluge. Yoge geri Piyer ge yo Zaa̱ ne inzi yog Zezu ge ve. Yoge geri ku de nage ma ndazi mbete gunu, yoge geri nga gunu. **14** Yoge asi negive tarage gunu a yoge nz'aki davla maku Nuɓa ajya yo ma ɗa taru kazuge. **15** Yoge adi yoge ta ɗovo a teki zagu lo kojyo dege nɔ ɓori na Zuifge kuvu yoge negi na̱a ve. **16** Yoge nzili te: Ngadi ya z'tadi man de nenge make wa ? Vojyɔ kii a

4:1 Luk 22:4; Mat 3:7; 16:1,6
4:5 Luk 23:13
4:6 Mat 26:3
4:8 Luk 1:15; 23:13
4:10 Mar 1:24
4:11 Mat 21:42; Efe 2:20; 1Pi 2:7
4:12 Mat 1:21; Zaa 14:6; Rom 11:14; 1Ti 2:5
4:13 Luk 22:8; Mat 11:25; Mar 3:14
4:15 Mat 5:22
4:16 Zaa 11:47

na dege nɔ Zeruzalem a ku tadi ngakozo taa ve. Ze z'ase negi ni gunu. **17**Z'ogi yoge lo zagu nderege a kadɛ vojyɔ zo ri na'n ma jyane, tigi ku vojyɔ nama damu lo dana dege tigo.

18Kuvu ɓɔri yoge vu ogi yoge kadɛ vojyɔ zagu ɗone wala ndaza nga dege ke zo ri Zezu'n zagu. **19**Piyer yog Zaa̱ ne nzili yog te: Zosuru ni a ku z'oo tara se wa a ku z'oo ta Nuɓa wa ? Sege ngiya se teki vojyɔ nama! **20**Ze zə z'adɛ vojyɔ zo nga nene maku z'aku ne, z'oo ne ma.

21Yoge nderi zoge jyane kuvu inyi yoge. Yoge aki kamkajya a tadɛ nige ngakonyɔ gunu a vaka dege ma. Dege ndanyi uni kadɛ tara adi Nuɓa ke a nga maku tadɛ nga ma. **22**Davla maku yoge tadi ngakozo zo yo ku ajyi'n yo ma, ɓal na yo danga wonyə ziyo.

Zijyɔ Nuɓa na de taka keme no̱ ge

23Gidi ni maku inyi'n yoge mavu, Piyer yog Zaa̱ ne aɓi bal nonzɔ nige. Nzili yoge vojyɔge ma ndanyi ku de retizo nɔ ɓorige yog desumalege nzili yoge ma. **24**Dege maku woyi vojyɔ ma, uni nzuge taru ka bal Nuɓa kemɗoyi ne. Yoge nzili te: Kuɓaka, yi Nuɓa nɔ ku tadɛ zora, zongara tiɓo'n vakaata tiɓo'n ngage ma ndanyi ku ndayi tutu ma. **25**Yi ya nzile ta vura ze Daviti de tadɛ kula na yi ke ize te:

Hadi ya mot ɓundu dege nzə tuki ta naa wa ?

Hadi ya vaka dege inzi'n kalve nɔ nyarage va wa ?

26Ngarege nɔ zongara ɓii ne yog ngarege kunina a kege Vuraɓe zagu yog Mesi* na yo ne. *(Paage 2:1-2)*

27Vojyɔ kii, Herod tiɓo'n Po̱s Pilat yog de nenge ma ku yoge Zuifge gunu ma yog vaka dege nɔ Izrayel kunina kem ɓe ɓori nama. Yoge kunina a kege de tadɛ kula na yi nɔ kiiɓada Zezu maku ningi kuɓu zo yo ma. **28**Yoge tadi ngage ma ndanyi ku zi yi tiɓo'n kojyo na yi nzile vojyɔ ni kite ma. **29**Jyagmasini ma Vuraɓe wo ndere na nige ma. Adə togoge ndanyi de tadɛ kula na yi ge ke a ku ozi'n vojyɔ na yi. **30**Sura zi yi a kajya'n dege, a tadɛ'n ngakozoge tiɓo'n nga kunda ngalu dege zo ri de tadɛ kula na yi nɔ kiiɓada maku Zezu ma.

31Gidi kadɛ tara mavu, Nuɓa tadɛ ku lo nen maku

4:20 Luk 24:48
4:21 Mat 9:8
4:26 Luk 4:18
4:27 Mat 14:1; 27:2; Luk 23:12
4:29 Efe 6:19; Fil 1:14
4:30 Zaa 4:48
4:31 Luk 1:15; Ebr 4:12

yoge kunina tutu ma ndede ne. Nzili Nzaa ɗoso kemege tutu ndanyi kuvu yoge nz'ozi vojyɔ na Nuɓa togo nige.

De taka kemege kiyi ngakenve na nige

32Vaka dege maku taki keme ni ma kemege ɗoyi ɗi. De nǫ̲ nɔ nzile te ngakenve na ni zoni'n ma tigo. Nga na nige nda zo nąa̲ ɗoyi ɗi danage. **33**Ngonkulage uminazu togɔ nɔ ɓori ne te Vuraɓe Zezu turu dana de kuage ve. Ɗajya nɔ ɓori inzi zoge ndanyi. **34**Yoge ɗoyi ɗoyi envi nga ndanyi a kuɓaka megege ndanyi yog kuɓaka kuzige ɗaɓi'n nga na nige kuvu ɗii'n kenve ni. **35**Yoge onvi kenve na nige ɗana ngonkulage kuvu kiyi yoge ɗoyi ɗoyi a taɗe'n nga kemndigi na nige.

36Davla nǫ̲ ri yo ya Zozef. Ngonkulage nzə ɓɔri yo Barnabas, kamu ri nama ya te de kukua vojyɔ mot dege. Yo Levi nɔ ku ɓi vagada nɔ Sipr. **37**Yo ɗaɓa mege na yo ngiya. Yo ɗe'n kenve ni ɗe onvo ɗàna ngonkulage.

Ananias yog Safira ne

5 Davla nǫ̲ ri yo ya Ananias. Yo yog niye yo Safira ne ɗaɓi'n mege. **2**Yo ngamu kot kanǫ̲ kenve ni vu niye yo ndigi yo zoni. Kuvu yo ɗe'n ndikini ɗe onvo ɗana ngonkulage. **3**Piyer nzile yo te: Ananias, haɗi ya Ture* ɗoso kemi tutu ku yi tura Nzili Nzaa ku yi ngamu kot kanǫ̲ kenve mege ma wa ? **4**Lomaku mege ma nda'n tutu ma, mege na yi gunu ka ? Gidi ɗaɓa ni ma, kenve ni ma na yi a ku yi ngiyi taɗe'n nga kemndigi na yi gunu ka ? Haɗi yi unda kemi zo nga nɔ va nene ma ? Yi zasori de ke gunu naku yi zasori Nuɓa ke.

5Lomaku Ananias wo vojyɔ nage mavu, yo iso ua ne. Dege ma ndanyi ku woyi nga nage ma ɓele ɓori taɗe yoge. **6**Ngon zabrage ɓi uni Ananias ɓiri yo. Yoge uni yo aɓi'n a tuvi yo.

7Ase nzakaza muta gidi ni vu, niye yo anza ne. Yo geri nga maku taɗe nga ma gunu. **8**Piyer zijyɔ yo vojyɔ te: Nzile ta ma, mege maku sege ɗaɓi'n ma gata ni ya nen ma wa ?

Yo nzile te: Hę̲, gata ni ya nama kine.

9Kuvu Piyer nzile yo te: Haɗi ya sege taɗi kemɗoyi a ndɔɔ'n Nzili Vuraɓe wa? Aku, kam nza dege maku tuvi ngaɓi ma ya nda ta kuzi nama. Yoge uni man ki aɓi man ne.

4:33 Luk 24:48; Rom 3:24
4:34 Mat 19:21
4:36 1Ko 9:6; Gal 2:1,9, 13
5:3 Mat 4:10; Zaa 13:2, 27
5:6 Zaa 19:40

10 Kem nzakaza na'n ma ɗivu, yo iso ngara ɗana yo ua ne. Ngon zabrage anzi vu envi kua yo ɗi. Yoge uni yo aɓi'n a tuvi kazu ngaɓa yo. **11** Bele ɓori taɗe de kunanage tiɓo'n dege ma ndanyi ku woyi vojyɔ nga nage ma.

Ngonkulage ajyi vaka de metige

12 Vaka ngakozoge yaa tiɓo'n nga kunda ngalu dege taɗe nga dana dege bal zi ngonkulage. Yoge ndanyi taɗi kemɗoyi inzi mot varnda na Salomo̱. **13** Ndiki dege ma alive kaɓe balge gunu, naku dege nzə tuki taluge ɓori ne. **14** Vaka davlage tiɓo'n niyege maku taki keme Vuraɓe ma nz'aɓe kakite, kakite ɗi. **15** Dege ɗii'n de metige kamkiyi ɗovoge kuvu undi yoge zo dirage tiɓo'n tehege. Yoge taɗi va a ku, kaznaku Piyer nzə deri wavu, nzili yo utu zo no̱ dege danage. **16** Vaka dege nɔ kem ɓe ɓorige ndete'n ma aɓi nyanga'n zini kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem. Yoge ɗi'n de metige tiɓo'n dege maku nzili zosanguge nzə teli yoge ma. Yoge ndanyi ajyi ne.

Dege nzə taɗi ngakonyɔ ngonkulage ke

17 Ngare de retizo ɓi yog dege ma ndanyi ku inzi se lo koo na̱a na Sadusinyege ma. Manza ɗoso kemege tutu. **18** Yoge undi zige zo ngonkulage uki yoge ini kanga dana vaka dege. **19** Dan ndori vu, ngonkula na Vuraɓe tee ta kuzi kanga ma. Yoge teki se kaga. **20** Yo nzile yoge te: Aɓi ku a ɗayi kemkuzi Nuɓa. Nzili vojyɔ kajya nen ma dege ke ndanyi.

21 Gidi vojyɔ nama ku woyi ma, ngonkulage ma aɓi ndikilo kemkuzi Nuɓa kuvu yoge umbi miri ndaza ngage dege ke.

Ngare de retizo tiɓo'n dege maku inzi se ma ɗii ne. Yoge ɓɔri de ɓori na de kojyo dege tiɓo'n vaka desumale Izrayelge ndanyi. Yoge uli no̱ de a ɓɔro ngonkulage ma kuzi kanga ma. **22** Lomaku yoge aɓi a teki mavu, de ngamu ta kuzige ma aki yoge kemkuzi kanga ma gunu. Vavu yoge teli kuvu ɗe nzili yoge vojyɔ ni. **23** Yoge nzili te: Ze z'enve ta kuzi kanga ma nda kutu kiine. De ngamu ta kuzige ma ɗayi lo kula na ne ta kuzige ma. Lomaku z'tee ta kuzige mavu, de ɗoyi tigo keme ni! **24** Gidi vojyɔ nage maku yoge woyi ma, de retizoge, de ɓori na de ngamu ta kuzi Nuɓa ge yog de retizo nɔ ɓorige geri nga

5:12 Zaa 4:48; 10:23
5:16 Mat 8:16; Mar 16:17
5:19 Mat 1:20; 28:2; Luk 1:11; Zaa 20:12
5:20 Zaa 6:63, 68
5:21 Mat 5:22

a taɗe zoge gunu. Yoge nzə zijyi nạa vojyɔ zo nga nama te nda man nda ni nange wa.

25 De nọ ɗe nzile yoge te: Aki, davlage maku uli yoge kanga ma ogi kemkuzi Nuɓa ma. Yoge nzə ndazi nga dege ke! **26** De ɓori na kuɗu ɗɔɔge aɓi yog de ngamu ta kuzige. Yoge ɗii se anzə taɗe nige ngakonyɔ ne a yoge nzə ɓeli ve tigi ku dege tini yoge kuri koso'n tigo.

27 Gidi ni maku ɗii'n yoge mavu, ngonkulage ɗayi taru ɗana de ɓori lo kojyo dege. Ngare de retizo umbamiri zijyɔ nige vojyɔ. **28** Yo nzile te: Ze z'ogɔ sege ndaza nga dege ke zo ri na'n ma zagu gunu ka ? Aki, ngandaza na se ma ɗoso keme dege nɔ kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem ge tutu. Sege ndigi ku masu davla nen ma tele iso zo ze!

29 Piyer yog ngonkulage ma nzili yoge va te: Iiyaa a koo ta Nuɓa danga koo ta dege. **30** Nuɓa na kavla zige turu Zezu maku sege tali yo ku undi yo taru zo kaga ma dana de kuage. **31** Nuɓa unu yo taru zo zi yo ka vula Ngarege ne tiɓo'n De kajya dege. Yo taɗe va aku ngon Izrayelge inyi kalve na nige nɔ kitege zagu ku naki yoge zo taɗe kasuge. **32** Ze ya de kumanazu na yo zo nga nage ma, Nzili Nzaa maku Nuɓa ada de nenge make ku woyi tara yo ma uminazu ni zini.

33 Dege maku nz'ooyi yoge ma, wongɔ taɗe yoge yaa. Yoge woyi nạa a tale nige zagu. **34** Vu de nɔ ɓori na de kojyo dege ɓi taru. Yo Farizinye*, ri yo ya Gamaliyel, de ndaza dege nzuvojyɔ. Vaka dege ndanyi nzə tuki talu yo. Yo ada ta ɗovo ngonkulage make a teki kaga finyi. **35** Yo nzile yoge te: Nonzɔ ma Izrayelge, ngami korɔ se a nga maku sege ndigi taɗe ni de nage make ma. **36** Kite ɗana ndor nage ma, Tudas ɓi taru. Yo aleve te de nama de nɔ ɓori. Dege asi kamde sɔɔ teli korɔge ka bal yo. Dege tali yo kuvu dege ma ndanyi ku nz'uni gidi yo ma sili kemnạa bal loge. Nga nama kamu ni tigo. **37** Gidi yo vu, Zudas nɔ zongara nɔ Galile ɓi kem ndor kunda ri dege kem mbete. Yo sa dege gidi yo. Yo ua vu dege ma ndanyi ku nz'uni gidi yo ma sili kemnạa bal loge. **38** Naku nɔ nen ma, m'nzile sege, anyi zagu kot de nage ma, inyi yoge ku taɗi ngage. Kaznaku ngage ma ɓi

5:27 Mat 5:22
5:28 Mat 23:35
5:30 Gal 3:13
5:31 Mar 16:19; Luk 2:11; Mar 1:4; Luk 24:47
5:32 Luk 24:48; Zaa 15:26
5:34 Luk 2:46
5:37 Luk 2:1,2
5:38 Mat 15:13

bal dege ka ve, kojyo na nige tiɓo'n kula na nige ma tuzu man. **39**Naku ɓi bal Nuɓa vu, sege asi tuzu ni gunu. Ngami kiine tigi ku envi sege vu te nz'udi ɗɔɔ sege Nuɓa ge.

40 Yo ukua yoge vojyɔ nage'n ma. Gidi ni vu, yoge ɓori ngonkulage ma. Undi yoge nzige ne ku ojyi yoge te adi vojyɔ zo ri Zezu gunu. Gidi ni vu inyi yoge.

41Yoge teki ta kamu de ɓori na de kojyo dege kornyelege a Nuɓa tade ku yoge asi kenve korkonyɔge tiɓo'n najyage a ri Zezu. **42**Zondorge ma, yoge nzə ndazi nga dege ke kuvu nz'ozi Vojyɔ nɔ Kii na Zezu Kris va ɗi kemkuzi Nuɓa tiɓo'n kemkuzige.

De kunanage suri dege zog kalmbakade

6Kem ndor nage ma, de ndazə ngage nzə vaki kakite ɗi Zuif nenge maku nzə vojyi ta Grek ma umbi miri nyuru kot Zuif nenge maku nzə vojyi Ebrə ma, a zondorge vu yoge kiyi nga niye kuage ke bal ni'n gunu. **2**Kuvu nɔ ɓu zo ziyoge ma ɓɔri vaka de ndazə ngage ma. Nzili yoge te: Ii gunu a ku zege z'inyi vojyɔ na Nuɓa tiɗa ku z'tadi kula ta dava kusa ngage gunu. **3**Nonzɔge, teli uli dege zog kalmbakade dana se nɔ ku inzi'n kumanazu nɔ kii. Tade ku Nzili Nzaa tiɓo'n nga geri ɗoso kemege tutu. Nz'undi yoge zo kula nene ma. **4**Zege vu, zege z'uki man togo'n kem kade tara tiɓo'n kula kozo vojyɔ.

5Vojyɔ nama nyele vaka dege ma ndanyi. Yoge suri Etiyen de nɔ ku kunda keme zoni tiɓo'n Nzili Nzaa ɗoso keme yo tutu. Yoge suri zini Filipi, Prokor, Nikanor, Timo̱, Parmenas, tiɓo'n Nikola nɔ kem ɓe ɓori nɔ Antios maku tele korɔ yo mot kaa Zuif'n ma. **6**Yoge ozi yoge ɗana ngonkulage. Gidi ni maku yoge zijyi Nuɓa mavu, undi zige zo nige.

7Vojyɔ na Nuɓa nz'ojyɔ ne. Vaka de ndazə ngage nɔ kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem nz'aɓe kakite yaa ndanyi. Vaka de retizoge yaa undi kemege zoni.

Dege uki Etiyen

8Etiyen, ɗajya tiɓo'n togɔ ɗoso keme yo tutu, nzə tade nga kunda ngalu dege nɔ ɓorige tiɓo'n ngakozo nɔ ɓorige dana dege. **9**No̱ dege ɓii ne kuvu umbi miri nege na̱a ve yog Etiyen ge. De nage ma ɓii kemkuzi kunana

5:40 Mat 10:17
5:41 Mat 5:12; Zaa 15:21
6:1 1Ti 5:3
6:2 Ebr 4:12
6:3 Luk 1:15
6:5 Luk 1:15
6:6 1Ti 4:14; Mar 5:23
6:8 Zaa 4:48
6:9 Mat 27:32

na Zuifge maku nzə ɓəri Afrąsi ma. Yoge ɓii zongara nɔ Siren tiɓo'n ɓe ɓori nɔ Alegzandri vu nǫge zongara nɔ Silisi tiɓo'n Azi. **10** Togo nige tigo a ɗa keme kamkajya tiɓo'n Nzili maku yo nz'aɗe'n vojyɔ ma. **11** Yoge ubi dege ve a nzile te: Ze z'oo Etiyen lo kaɗe vojyɔ vu nzə najya Moyizi tiɓo'n Nuɓa.

12 De nage ma tili ngalu dege yog desumalege tiɓo'n de* ɓala nzuvojyɔge. Yoge aɓi ne kuvu a uki Etiyen togo ne. Aɓi'n yo ɗana de ɓorige nɔ lo kojyo dege na Zuifge. **13** Yoge uminazu zasorige. Kumanazu zasori nage ma nzili te: De nen ma inya ta kaɗe vojyɔ najya lo nɔ Nzaa tiɓo'n nzuvojyɔ gunu. **14** Ze z'oo yo lo nzile ni va te: Zezu nɔ kem ɓe ɓori nɔ Nazaret tuzu man lo nen ma, vu yo nvele man nga mot kaage maku Moyizi ada ze ma.

15 Dege ma ndanyi ku inzi kem lo ɓori lo kojyo dege ma undi kamuge zo Etiyen. Yoge aki ta kamu yo vu, titi ta kamu ngonkula na Nuɓa.

Etiyen nz'aɗe vojyɔ de ɓori nɔ lo kojyo dege na Zuifge ke

7 Ngare de retizo nzile yo te: Nga nama nda va wa ?

6:10 Luk 21:15
6:11 Mat 26:59-61
6:12 Mat 5:22
6:13 Mat 24:15
6:14 Zaa 2:19
6:15 Mat 5:22

2 Etiyen nzile te: Sege nonzɔge, sege vurage, woyi! Lomaku kavla zige Abraham inzi zongara nɔ Mezopotami ma, Nuɓa nɔ kaɗe tara teki yer bal yo. Gidi ni mavu yo aɓe a inzi kem ɓe ɓori nɔ Karą. **3** Nuɓa nzile yo te:

Teki zagu kem ɓe na yi dana nojyige.

Aɓe zongara nene maku m'ozo man ki ma.

(Kumbamiri 12:1)

4 Vavu yo teki zagu zongara na dege nɔ Kalde. Yo ɗe ɗe inzi Karą. Lo nama,gidi kua na vura yo mavu, Nuɓa ula yo a kinzi zongara nama, ku sege inzi tutu kem kazene ma. **5** Nuɓa ada nga nǫ ɗoyi Abraham ke a ku yo tele kuɓakani zongara nama gunu. Yo ada yo nga a kunda nza yo zoni gunu. Yo inzi'n tigi ngon gunu mere vu, Nuɓa unu nzu a kada yo zongara nama, a kada mot kaa nige ke zo bal yo. **6** Nuɓa aɗe yo vojyɔ va nza nen make te:

Mot kaa yi ge inzi man zongara nɔ mbaa.

Yoge taɗi ma ɓeri kuvu ngakonyɔ taɗe man yoge kem ɓal kamde sɔɔ.

7:5 Ebr 11:13

7 Nuɓa nzile te:

Vu m'teki man vojyɔ zo

mot de nenge maku tadi yoge ɓeri'n ma.

Gidi ni vu, yoge teki man kuvu tadi man kula adi man ma lo nama.
(Kumbamiri 15:13-14)

8Kuvu Nuɓa unu nzu ada Abraham ke a gaza. Vavu Abraham ojyɔ Izaki. Kem mbakadɛ ndor mavu aɓe yo gaza. Izaki ojyɔ Zakoɓ, vu Zakoɓ ojyɔ mot kaa nɔ ɓu zo ziyoge ma.

9Mot kaage ma undi manza kot Zozef. Vavu yoge ɗaɓi yo a ku aɓi'n yo zongara nɔ Ezipt. Vu Nuɓa ogɔ tutu bal yo. **10**Yo adɛ yo zagu dana ngakonyɔ na yo ge ndanyi. Ada yo ɗajya tiɓo'n kamkajya ɗana Faraọ, ngare nɔ Ezipt. Faraọ* nama unda yo de konyɔ ɓe nɔ zo ɓe nɔ Ezipt ndanyi tiɓo'n de nɔ kemkuzi na yo ge ndanyi.

11Bɔ ɓori iso damu zongara nɔ Ezipt ndanyi tiɓo'n zongara nɔ Kanạ. Korkonyɔ yaa ndanyi kuvu kavla zige ma envi ngakusa gunu. **12**Zakoɓ wo vu te kamtenyi ndatu Ezipt. Vavu yo ula kavla zige takite ni. **13**Ziyo ni vu Zozef geri nạa yog nonzɔ nige. Kuvu Faraọ* geri mot kojyɔ na Zozef ve. **14**Zozef ula gidi vura yo Zakoɓ yog nojyɔ nige ndanyi zog wonyə muta zo ɓu zo minyə. **15**Vavu Zakoɓ aɓe Ezipt. Yo ua lo nama yog kavla zige. **16**Iti yoge aɓi'n Sisem kuvu a tuvi yoge kem goto kua nɔ ku Abraham ndigo kenve ne zi ngon Hamorge kem ɓe ɓori nɔ Sisem ma.

17Ndor nen maku Nuɓa nzə tale'n ta kunu kununzu nɔ ada Abraham ke kovu'n ma ndete ko. De nɔ Ezipt ge vaki yaa kuvu nz'aɓe ka kite ɗi. **18**Nga nama nzə tadɛ va ɗi sinyi a ku nọ ngarege nɔ ku geri Zozef gunu inzi'n zo ɓe nɔ Ezipt. **19**Ngarege nama tura mot kaa zige. Yo tadɛ ngakonyɔge kavla zige ke a ku inyi ngon nige tiɗa ku ngonge ma inzi kamkaa'n gunu.

20Kem ndor nage ma ya ojyi'n Moyizi. Yo iikuɗa yaa ta kamu Nuɓa. Dege iti yo nzoyi muta kemkuzi na vura yo. **21**Lomaku taɓi'n yo mɔnɔ ma, ngon Faraọ* nɔ niye unu yo kuvu ngamu yo va nza ngon yo make. **22**Yoge ndazi yo kamkajya nɔ Ezipt ge ndanyi. Yo togɔ kem vojyɔge tiɓo'n kula tadɛge.

23Lomaku yo tadɛ ɓal wonyə ziyo ma, yo aleve keme yo ɗa a kaɓe kaku nonzɔ nige, ngon Izrayelge. **24**Yo aku de nɔ

7:20 Ebr 11:23

Ezipt nǫ nzə tadɛ ngakonyɔge nonzɔ yo nǫ ke. Yo taka zo yo kuvu ugua nzuba de maku ngakonyɔ tadɛ yo ma. Yo tale de nɔ Ezipt ma. **25** Yo wo vu te nonzɔ nige geri man ku te Nuɓa ndigi tutu a kadɛ nige zagu a zi na ni. Vu yoge geri kamu ni gunu. **26** Ase kuli vu, yo aku nǫ dege danage nz'undi nąa. Yo ndigi vu te yoge tadi kemdɔyi. Yo nzile yoge te: Davla, sege nonzɔge. Hadi ya sege nzə tadi nąa ngakonyɔge wa ?

27 De nen maku nzə tadɛ ngakonyɔ de make ku inzi kot yo ma sungua yo vu nzile te:

De di ya unda ki ngare tiɓo'n de teki vojyɔge zo ze wa ?

28 Yi ndigi tale ma va nzaku tale'n de nɔ Ezipt isan'n make wa ?

(Tekikaga 2:14)

29 A vojyɔ nage ma, Moyizi ɓi anyə'n kuvu a inzi'n zongara nɔ Madiąa ku ojyɔ'n ngon davlage zog ziyo ma.

30 Bal wonyə ziyo gidi ni vu, ngonkula na Vuraɓe teki yer bal Moyizi dana kuuvu zo kongo nɔ Sinayi dana viti kanvage kamfedi. **31** Muru unda ngalu Moyizi zo nga maku yo aku ma. Lomaku yo nz'upa kite a kaku ni mavu, yo wo nzu Vuraɓe. **32** Vuraɓe nzile te:

Ma Nuɓa na kavlige, Nuɓa na Abraham,

Nuɓa na Izaki tiɓo'n Nuɓa na Zakoɓ. *(Tekikaga 3:6)*

Moyizi nzə zeri vukadi ku ɓɔ kaku ni tadɛ yo gunu.

33 Vuraɓe nzile yo te:

Nz'adɛ takrage zagu nza yi, a lo nen maku yi da tutu nen ma gidi ngara kiiɓada.

34 Aku, m'aku kamkaga maku tadɛ de na m'ge Ezipt ma ve.

M'oo ndeye na ne ve.

M'ziti ngara a kadɛ nige zagu.

Aɓe na jyagmasini, nzə m'ula ki Ezipt.

(Tekikaga 3:5, 7, 8, 10)

35 Moyizi nen ma ya yoge negive vojyɔ na yo zagu ku nzili te: De di ya unda ki ngare tiɓo'n de teki vojyɔge ma wa ? Yo ma ya ku Nuɓa ula'n yo va nza ngare make tiɓo'n de kadɛ dege zagu make zo ri ngonkula'n maku teki yer bal yo dana viti kanvage ma.

36 Yo ma ya teki'n yoge zagu ma. Yo tadɛ nga nɔ kunda ngalu dege tiɓo'n ngakozoge zongara nɔ Ezipt, kam vakaata nɔ Kake tiɓo'n dana kuuvu kem ɓal wonyə ziyo ma.

37 Moyizi nen ma ya nzile ngon Izrayelge ke te:

7:36 Zaa 4:48

Vuraɓe Nuɓa na zige unu man de kozo nzu Nuɓa ɗoyi taru dana nonzɔ se ge,

de kozo nzu Nuɓa ne va
nza ma make. *(Teltazu 18:15)*

38 Moyizi ma ya ɗa lo kunana dana kuuvu yog kavla zige ku ngonkula na Nuɓa aɗe yo vojyɔ zo kongo nɔ Sinayi ma. Yo enve vojyɔ kinzi kamkaa a kada zige.

39 Kavla zige ndigi koo tara yo gunu. Yoge sungi yo zagu kuvu teli kemege ka Ezipt jyane. **40** Yoge nzili Arọ ke te:

Taɗe nuɓage adə ze ku nzi ɗana ze.
Ze z'geri nga maku taɗe
Moyizi ɓavu teki'n zagu
zongara nɔ Ezipt ma gunu.
(Tekikaga 32:1)

41 Kem ndor nage ma, yoge taɗi ngon saa. Yoge adi ngaretizo yoo make kuvu yoge taɗi kornyele a kula taɗe zi na nige ma. **42** Kuvu Nuɓa tele gidi yo ada yoge vu, ozo yoge ɗovo taɗe kula nga kundage nɔ zora va nzaku ɓali'n kem mbete na de kozo nzu Nuɓa nzili'n te:

Sege dege nɔ kemkuzi na Izrayel, kem ɓal wonyə ziyo maku taɗi dana kuuvu ma, sege adi ma zạ kujya mindige tiɓo'n ngaretizoge ve ?

43 Sege iti kuzi na Molok* tiɓo'n kamkume na nuɓa na se Remfạ†.

Yoo nage ma, sege taɗi yoge aku sege bori yoge.

Vavu m'inya man sege tiɗa
zini gidi ɓe nɔ Babilɔn.
(Amos 5:25-27)

44 Kavla zige inzi'n kuzi ɓukuge a kuma'n nazu dana kuuvu. De nen maku nzə nzile vojyɔ Moyizi ke ma ada ta ɗovo a koyi ni va nza nama ke ku yo aku ma. **45** Gidi ni maku kavla zige taɗi kuzi nama bala ni'n ma, yoge yog Zozuwe ge iti aɓi'n zongara na vaka dege maku yoge Zuifge gunu ma. Nuɓa ɗiko de nage ma zagu ɗana kavla zige sinyi teki'n ndor na Daviti. **46** Daviti enve ɗajya ɗana Nuɓa. Yo zijyɔ a kenve kuzi a na Nuɓa na Zakoɓ. **47** Salomọ ya ɔyi kuzi ada yo.

48 Vu yo nɔ Taru Kuɗa'n ɗa ma inzi kemkuzi nene maku dege ɔyi zige'n ma gunu. **49** Va nzaku de kozo nzu Nuɓa nzile'n te:

Zora ma ngende kinzi
ngare na ma ku zongara ma
lo nz'unda nza m'tutu.

Vuraɓe nzile te: Kuzi ɗi ya sege nz'oyi a na m'wa ? Lo ɗi ya m'aɗe man kau tutu wa ?

7:38 Ebr 4:12; Rom 3:2
7:41 Tee 9:20
7:48 Mar 5:7
7:49 Mat 5:34,35

* Molok: Yoo nɔ na dege nɔ Kana tiɓo'n Fenisi.
† Remfạ: Nuɓa na de nenge maku yoge Zuifge gunu ku Zuif nọge bori yo dana kuuvu ma.

50 Zi ma ya tadɛ nga nage
ma ndanyi ma gunu ka ?
(Izayi 66:1-2)
51 De zo togoge, keme
se tiɓo'n nvi se aɓe gaza
gunu, sege nz'egi Nzili Nzaa
zondorge! Sege inzi va nza
kavla se ge make! **52** Kavla se
ge tadi ngakonyɔge de kozo
nzu Nuɓa ndanyi, gunu ka ?
Yoge tali dege maku nzə nzili
yoge kite ku te. De zosuru dɛ̀
man ma. Jyagmasini ma sege
teli de tura dege tiɓo'n de tale
dege. **53** Sege envi nzuvojyɔ
zo ri ngonkula na Nuɓa ge vu
sege ngami gunu!

Dege tudi Etiyen kuri koso
ne

54 Gidi vojyɔ nage maku
woyi ma, wongɔ tadɛ yoge
kemege da yaa. Yoge nderi
nganga nige zo yo. **55** Etiyen
ma, Nzili Nzaa doso keme yo
tutu, unda kamu yo ka zora.
Yo aku kadɛ tara na Nuɓa
tiɓo'n Zezu da taru zo zi Nuɓa
ka vula. **56** Yo nzile te: Aki,
m'aku zorage tii tarage ku
Ngon De da taru zo zi Nuɓa
ka vula.
57 Kuvu yoge ugi kuu
nzu nɔ ɓori'n kuvu uti nvi
nige nąa zagu. Yoge ndanyi
tadi kemdoyi zo yo. **58** Yoge
diki yo zagu kem ɓe ɓori ma
kuvu taɓi yo kuri koso ne. De
kumanazuge onvi ruba na nige
nza zabra nọ ri yo ya Sol.
59 Lomaku yoge nzə taɓi
Etiyen kuri koso'n ma, yo zijyɔ
Nuɓa nzile te: Vuraɓe Zezu,
taka nzili ma. **60** Kuvu yo ugua
ta kurikejyi yo ngara vu yo
nzile nzu nɔ ɓori'n te: Vuraɓe,
nąa nzə k'unda tadɛ kasu nen ma
zoge gunu. Gidi vojyɔ nama ku
yo nzile mavu, yo ua ne.

7:52 Mat 5:12; 1Te 2:15
7:53 Gal 3:19; Ebr 2:2
7:55 Luk 1:15; Mar 16:19
7:56 Mat 3:16; 8:20
7:58 Luk 4:29
7:59 Luk 23:46
7:60 Luk 22:41; Mat 5:44; 9:24
8:3 1Ko 15:9; Gal 1:13, 23; Fil 3:6; 1Ti 1:13

8 Dege tadi ngakonyɔge de
kunanage ke

Sol ndigi tutu a kua na Etiyen
ma.

Kem ndor na'n ma,
ngakonyɔge yaa tadɛ de
kunana nenge maku inzi kem
ɓe ɓori nɔ Zeruzalem ma. Yoge
ndanyi sili kemnąa bal loge
zongara nɔ Zude tiɓo'n Samari.
Ngonkulage kalage'n di ya inzi
ne. **2** De nenge maku nzə nzi
kii'n dana Nuɓa ma tuvi Etiyen
ku yoge nọoi yaa ndanyi zo yo.
3 Sol tuzu de kunanage ma zagu.
Yo anza kemkuzige sa davlage
yog niyege kaga. Yo onvo yoge
kanga.

Filipi kem zongara nɔ Samari

4 Nɔ nenge maku sili kemnąa
ma, aɓi bal loge. Yoge ozi
Vojyɔ nɔ Kii. **5** Filipi aɓe kem
ɓe ɓori nọ zongara nɔ Samari

a ozo yoge vojyɔ na Mesi*.
6Lomaku yoge woyi ngage ku
aki ngakozoge maku Filipi nzə
taɗe mavu, vaka dege ma undi
nvige kemɗoyi ne zo vojyɔge
maku yo nzə nzile ma. 7Nzili
nɔ nyeɗige yaa ugi kuu nzu nɔ
ɓori ne kuvu teki zagu keme
dege yaa danage ma. Filipi
ajya vaka de lo korɔ tuzuge
yog de niyige. 8Kornyele nɔ
ɓori nda kem ɓe ɓori nama.

Simǫ de taɗe nga nɔ yaage

9Davla nǫ ri yo Simǫ inzi
kǫɗa kem ɓe ɓori ma. Yo
taɗe nga nɔ yaage vu muru
unda ngalu dege nɔ zongara
nɔ Samari. Yo wo vu te ne de
nɔ ɓori. 10Dege ndanyi, ɓi
zo ngon sakuge sinyi ukua'n
de kajyage undi nvige zo yo.
Yoge nzili te: De nen ma yo
togɔ nɔ ɓori na Nuɓa. 11Yoge
ndanyi undi nvige zo yo a
muru unda ngaluge kǫɗa zo
nga nɔ yaage maku nzə taɗe
ma. 12Kuvu yoge taki keme
Filipi maku nz'ozo yoge Vojyɔ
nɔ Kii nɔ zo kem ɓe na Nuɓa
tiɓo'n ri Zezu Kris. Filipi ula
davlage tiɓo'n niyege mane.
13Ngiya Simǫ zini taka keme
ni. Gidi ni maku uli yo mane
mavu, yoge inzi yog Filipi'n
ɗone. Yo aku nga kuzukaɗege
tiɓo'n ngakozoge maku Filipi
nzə taɗe mavu muru unda
ngalu yo.

14Lomaku ngonkulage nɔ
kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem
woyi ku te dege nɔ zongara
nɔ Samari taki kem vojyɔ na
Nuɓa mavu, yoge uli Piyer yog
Zaą ne balge. 15Lomaku yoge
aɓi a teki ma, yoge zijyi Nuɓa
a na nige a ku yoge envi Nzili
Nzaa. 16Nzili Nzaa ziti zo nǫ
de na nige ɗoyi ta gunu. Uli ta
yoge mane zo ri Zezu Kris'n
ɗi. 17Kuvu Piyer yog Zaą ne
undi zige zo nige ɓavu yoge
envi Nzili Nzaa.

18Simǫ aku vu ngonkulage
nz'undi zige zo dege kamkonɔ
vu yoge envi Nzili Nzaa nyara
ne. Vavu yo ada yoge kenve.
19Yo nzile yoge te: Adi ma
togɔ nama zini a ku m'unda
zi ma zo de vu yo enve Nzili
Nzaa.

20Piyer nzile yo te: Taɗe vu
uai man sege kenve na yi ne a
ku yi ndigi kaku kada nyara na
Nuɓa kenve ne. 21Nga na yi nǫ
wala kot lo na yi nǫ tigo dana
vojyɔ nene ma. Kemi nda dana
ɗer ɗana Nuɓa gunu. 22Vavu
inya kemkasu na yi zagu ku
yi zijyɔ Nuɓa ku ase ve vu,
yo naka kalve nɔ kemi zagu.
23M'aku ki vu kemɓɔlo nɔ

8:7 Mar 16:17; Mat 4:24
8:12 Mat 3:2
8:14 Ebr 4:12; Luk 22:8
8:15 Zaa 20:22
8:16 Mat 28:19
8:17 Zaa 20:22
8:20 Mat 10:8

ɓori ɗoso kemi tutu kuvu nga taɗe nɔ zosuru gunu ya uza ki.

24 Simo taka tele nzile te: Sege ngiya se zijyi Vuraɓe a na ma, ɓavu ngage maku sege nzili vojyɔ ni ma ɗe zo ma gunu.

25 Gidi ni maku yoge uminazu ku aɗi vojyɔ na Vuraɓe mavu, yoge teli aɓi Zeruzalem. Yoge ozi Vojyɔ nɔ Kii kem ɓege vaka ne na dege nɔ zongara nɔ Samari.

Filipi yog de nɔ Etiopi ne

26 Ngonkula na Vuraɓe aɗe vojyɔ Filipi ke, nzile yo te: ʼBi taru ku aɓe ka kot kaza dana ɓe ka zunu ɓe zo ɗovo nene maku ɓi kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem ku aɓe kem ɓe ɓori nɔ Gaza ma. Lo nama dana kuuvu. **27** Filipi ɓi taru kuvu ugua zo yo kaɓe. Vu aku, davla no inzi zongara nɔ Etiopi, aɗi roɗɔ yo zagu, yo ngare, kuɓaka kuzi ngamu kenvege na Kandas ndanyi, ngare nɔ niye nɔ Etiopi. Yo ɗe a boro Zeruzalem. **28** Yo tele nz'aɓe vu, inzi kem pusu sunda. Yo nzə tazu mbete na de kozo nzu Nuɓa Izayi. **29** Nzili nzile Filipi ke te: Aɓe sini kot pusu nama.

30 Filipi anya ngode aɓe vu wo yo nzə tazu mbete na de kozo nzu Nuɓa Izayi. Yo nzile te: Yi geri kamu nga maku nzə tazu nama ve ?

8:27 Zaa 12:20

31 De nɔ Etiopi ma nzile yo te: De ozo ma gunu ma, nzə m'geri kamu ni geri ni nange. Vavu yo nde Filipi a nosi bal yo a kinyi sini.

32 Kot lo ma kem Mbete Nuɓa maku yo nzə tazu ma, kamu ni ya nen ma:

Aɓi'n yo va nza kɔ vinya alusu make lo kujya mindi zage, va nza vinya alusu nen make ku osakaa gunu ɗana de nene maku nz'ujya vele yo make va nza nama ke vu, yo tee tara yo gunu.

33 A zokezi na yo ma, teki vojyɔ na yo kii'n gunu.

De ɗi ya aɗe man vojyɔ mot kaa na yo ge wa ?

Nda man va, a ku aɗi
kinzi kamkaa na yo zagu
zongara nene ko.
(Izayi 53:7-8)

34 De maku aɗi roɗɔ yo ma nzile Filipi ke te: M'zijyɔ ta ki ta, de kozo nzu Nuɓa ma nz'aɗe vojyɔ nen ma zo na wa ? Nz'aɗe vojyɔ zo yo ngiya wa zo no de ɗa wa ? **35** Vavu Filipi tee tar yo kuvu umbamiri kozo yo Vojyɔ nɔ Kii na Zezu kot lo maku nda kem Mbete na Nuɓa ma.

8:35 Mat 5:2; Luk 24:27

36 Lomaku yoge nz'aɓi mavu, yoge teki ta mane. De maku adi rodɔ yo ma nzile te: Aku mane! Ngadi ya ogɔ ta ɗovo a ku yi ula ma mane wa ?

37 Filipi nzile yo te: Kaznaku yi taka keme ni kemige ndanyi vu, yi ase ve.

De kaɗe rodɔ ma nzile te: M'taka keme vu Zezu Kris ma yo Ngon na Nuɓa.

38 Vavu yo ada nzu a ku pusu sunda ma ɗaa, vu yoge zi ziyo nige ne ndanyi aɓi kam mane, Filipi tiɓo'n de maku adi rodɔ yo ma kuvu Filipi ula yo mane. **39** Lomaku yoge teki zagu kam mane ma, Nzili Vuraɓe unu Filipi zagu. De maku adi rodɔ yo ma aku yo gunu. Vavu yo ugua zo yo kaɓe kornyele ne. **40** Envi Filipi kem ɓe nɔ Azot. Yo ɓi lo nama aɓe kem ɓe ɓori nɔ Sezare. Yo ozo Vojyɔ nɔ Kii kem ɓe ɓorige ma ndanyi ku yo nzə deri tutu ma.

Sol taka keme Zezu

9 Kuvu Sol, yo nzə taɗe ngakonyɔge de ndazə nga na Vuraɓe ke, nzə tale yoge nz'aɓe'n kakite ɗi. Yo aɓe ɓal ngare na de retizoge. **2** Yo zijyɔ yo mbetege a kuzi kunana na Zuifge nɔ kem ɓe ɓori nɔ Damas. Yo taɗe va a ku, kaznaku yo enve davla wala niyege ku nz'uni ɗovo nama vu, uza yoge kula minya ne aɓe'n kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem. **3** Lomaku yoge ogi ta ɗovo ku teki ndete ɓe nɔ Damas mavu, tazini ma ɗi vu logara nzaa ndaka zo yo tutu. **4** Yo iso ngara ku yo wo nzu nzile yo te: Sol, Sol, hadi ya yi nzə taɗe ma ngakonyɔ nen ma va wa ?

5 Sol nzile te: Vuraɓe, yi na wa ?

Vuraɓe nzile te: Ma Zezu nen maku nzə taɗe yo ngakonyɔge ma. **6** Bi taru anza kem ɓe ɓori ma. Nɔ de nzile man ki ngage maku yi taɗe man ma.

7 Dege maku nz'aɓi se ma ɗayi anzə kugua vojyɔ'n ɗi. Yoge woyi nzu kiine naku yoge aki de ni gunu. **8** Sol ɓi zagu kamngara ma kuvu tee kamu yo. Vu aki, yo aku lo gunu ɗone. Dege maku nz'aɓi se ma uki zi yo nzozi yo aɓi'n Damas. **9** Yo aku lo gunu kem ndor muta. Yo usa nga gunu ungu mane gunu.

10 De ndazə nga inzi Damas ma. Ri yo ya Ananias. Vuraɓe nzile yo vojyɔ kem nikasu te: Ananias!

Yo taka tele te: Vuraɓe, ma ya nen ma.

8:39 2Ko 12:2; 1Te 4:17; Tee 12:5

9:3 1Ko 15:8

9:7 Zaa 12:29

11 Vu Vuraɓe nzile yo te: Ɓi taru ku aɓe kamkiyi ɗovo nene maku ɓɔri Dana ɗɛ̀r ma. Zijyɔ kemkuzi na Zudas a de nǫ ri yo ya Sol de nɔ kem ɓe ɓori nɔ Tars. **12** Aku yo nzə zijyɔ Nuɓa. Yo aku de kem nikasu ri yo ya Ananias anza kuzi kuvu unda zi zo yo a ku yo aku lo.

13 Vu Ananias taka tele te: Vuraɓe, m'oo ta dege yaa ngakasuge ma ndanyi ku de nen ma nzə taɗe de kiiɓada na yi ge ke Zeruzalem ma. **14** Yo inzi'n togɔ na ngare de retizoge nene ma a kuza'n de nenge ma ndanyi ku ɓɔri ri yi ma.

15 Vu Vuraɓe nzile yo te: Aɓe, a de nama yo guru nɔ ku m'suru yo a kito ri ma kaɓe'n ɗana de nenge maku yoge Zuifge gunu ma tiɓo'n ngarege yog ngon Izrayelge. **16** M'ozo man yo nga nenge ma ndanyi ku taɗe man yo ngakonyɔ a ri na m'ma.

17 Ananias aɓe ne kuvu a anza kuzi ma. Yo unda zi yo zo Sol kuvu nzile yo te: Nonzɔ ma Sol,Vuraɓe ula ma ve. De ni ya Zezu maku aku yo ɗovo lomaku yi nz'iɗe'n ma. Yo ula ma a ku yi aku lo jyane ku Nzili Nzaa ɗoso kemi tutu. **18** Tazini ma ɗivu nga nǫge titi ngeye ngage teki kamu yo tisi ngara. Yo aku lo. Yo ɓi taru kuvu Ananias ula yo mane. **19** Yo usa nga kuvu tele envе togo. Yo inzi taɗe ndor finyi yog de ndazə ngage nɔ kem ɓe ɓori nɔ Damas.

9:12 Mar 5:23
9:13 Rom 1:7; Efe 1:1; Fil 1:1
9:15 Rom 1:1; Gal 1:15; 1Ti 1:12; Rom 11:13; Gal 1:16
9:16 2Ko 6:4-10; 2Ti 1:8; 2:3,9
9:17 Luk 1:15
9:20 Mat 4:3
9:22 Luk 2:11
9:26 Gal 1:17,18

Sol yo kem ɓe ɓori nɔ Damas tiɓo'n Zeruzalem

20 Tazini ma ɗivu, yo umbamiri kozo vojyɔ kemkuzi kunana na Zuifge te Mesi* ma yo Ngon na Nuɓa. **21** De nenge ma ndanyi ku woyi yo ma muru unda ngaluge. Yoge nzile te: Yo ma ya nzə tuzu de nenge maku nzə ɓɔri ri nama kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem ma, gunu ka? Ku yo ɗe nene ma a kuza nige a kaɓe'n ngare na de retizoge ke, gunu ka? **22** Sol ukua korɔ yo togo'n kakite ɗi. Yo ozo yoge te Zezu ma yo Mesi*. Zuif nenge maku inzi Damas ma aki kamvojyɔ a nzile gunu.

23 Gidi ni ndor vaka'n vu, Zuifge woyi nǫa a tale yo. **24** Sol wo kamvojyɔ koo nǫa na nige ma ve. Zuifge nzə ngami ta ɗovoge nɔ kem ɓe ɓori ma kamkazage, ndorige a tale yo. **25** De ndazə nga na yo ge uni yo keme kongɔ dan ndori uli yo zo ndogo ngara ziti'n gidi kanǫ.

26 Lomaku yo teki Zeruzalem mavu, Sol ndigi taɗe kemɗoyi

yog de ndazə ngage, vu yoge ndanyi nzə ɓeli yo ve. Yoge taki keme ni vu te yo de ndazə nga gunu. **27**Barnabas ukua Sol kuvu aɓi sini bal ngonkulage. Barnabas nzile yoge vojyɔ na Sol maku aku Vuraɓe kamɗovo ma tiɓo'n vojyɔge maku Vuraɓe nzile yo ma. Yo nzile yoge zini vojyɔ ri Zezu maku yo ozo togo yo'n kem ɓe Damas ma. **28**Kem ndor na'n ma yoge aɓi yog Sol ge Zeruzalem. **29**Yo nz'aɗe vojyɔ, nzə negive togo yo ne yog Zuifge maku nzə vojyi ta Grek ma. Lo nama vu, yoge nz'uli tale yo. **30**Lomaku nonzɔge woyi vojyɔ ni mavu, yoge nzozi yo aɓi'n kem ɓe ɓori nɔ Sezare. Lo nama vu, yoge uli'n yo kem ɓe ɓori nɔ Tars.

31Kuvu de kunanage ndanyi inzi kortogo ne zongara nɔ Zude, nɔ Galile tiɓo'n Samari. Yoge togi ne kuvu nzə nzi kem ɓele Vuraɓe. Nzili Nzaa oso motge taru yoge nzə vaki kakite ɗi.

9:29 2Ko 11:26

Ene yog Dorkas ne

32Piyer ndiga damu lo nage ma ndanyi. Yo aɓe zini bal de kiiɓadage maku inzi kem ɓe ɓori nɔ Lida ma. **33**Yo enve davla nǫ nama ri yo ya Ene. Yo nda zo dira kǫɗa ɓal mbakaɗe kuvu yo niyi ve. **34**Piyer nzile yo te: Ene, Zezu Kris nz'ajya ki. Ɓi taru ku kuna ngesi na yi. Ene ɓi taru yaku. **35**Dege ma ndanyi ku inzi Lida tiɓo'n kamkara nɔ Sarǫ ma aki yo ma, yoge inyi kalve na nige nɔ kitege zagu kuvu ɗii bal Vuraɓe.

36De ndazə nga nɔ nǫ inzi kem ɓe ɓori nɔ Zope ri yo ya Tabita*, kam ri ma ya Dorkas. Yo taɗe kula nɔ kiige yaa kuvu yo ɗajya de naguge. **37**Kem ndor nage ma, yo iso meti kuvu ua ne. Gidi ni vu nzibi yo mane, yoge ini yo kemkuzi nǫ taru ɗa. **38**Lida ndete Zope ve. De ndazə ngage woyi vu te Piyer inzi Zope ma. Kuvu yoge uli dege zog ziyo bal yo a kukua naka nza yo. Nǫ nzə k'oli lo gunu ɗe yaku bal ze.

39Piyer ɓi taru kuvu aɓi se. Lomaku aɓe a teki ma, yoge aɓi'n yo kemkuzi taru ɗa. Niye kuage ndanyi nzə nǫoyi ne. Yoge aɓi bal yo a ozi yo ruba kulige tiɓo'n rubage ma ndanyi ku Dorkas taɗe ne lomaku yoge inzi'n se ma.

40 Piyer ɗiko dege ma kemkuzi ma ndanyi zagu kaga. Yo ugua ta kurikejyi yo ngara

9:36 1Ti 2:10; Tit 3:8
9:39 1Ti 5:3
9:40 Mat 9:25; Luk 22:41; 7:14

* Tabita: Tabita ta Aramenye ne naku Dorkas, ta Grek ne kam ni ya zuulu.

kuvu nzə zijyɔ Nuɓa. Gidi ni mavu yo tele korɔ yo bal nunu ma vu yo nzile: Tabita, ɓi taru yo tee kamu yo. Yo aku Piyer kuvu tele inzi ngara. **41**Piyer ula zi ukua'n yo kuvu ɓi taru. Yo ɓɔro de nɔ kiiɓadage ma yog niye kuage ma kuvu ozo yoge Dorkas kamkaa ne. **42**De nɔ Zope ge ndanyi woyi vojyɔ nga nama ku tadɛ nga mavu, dege yaa taki keme Vuraɓe. **43**Piyer inzi ndor vaka ne Zope bal Simǫ de riki ndara.

Korneyi nz'ula Piyer

10 Davla nǫ inzi kem ɓe ɓori nɔ Sezare ri yo ya Korneyi. Yo de kudu dɔɔge nɔ Rom nɔ ku unu zo de kudu dɔɔge kamde dɔyi mot ɓundu de kudu dɔɔge maku nzə ɓori Itali ma. **2**Yo nzə nzee kiine ta kamu Nuɓa, yo nzə ɓele Nuɓa tiɓo'n de kemkuzi na yo ge ndanyi. Yo ada nga yaa de naguge ke, yo nzə zijyɔ Nuɓa zondorge. **3**Teki kem nzakaza nɔ muta nɔ zokaza mavu, yo aku nga nǫ. Yo aku ngonkula na Nuɓa kiine lo kanza kuzi bal yo. Ngonkula ma nzile yo te: Korneyi!

4Korneyi unda kamu zo yo vu te ɓele nzə tadɛ yo. Yo nzile te: Ngadi wa, Vuraɓe?

10:4 Mat 10:42; Tee 8:4

Ngonkula ma nzile yo te: Kadɛ tara na yi ge tiɓo'n ngage maku yi ada de naguge ke ma nosi taru bal Nuɓa nza nga kilo ngalu de make. **5**Ula na dege lova kem ɓe ɓori nɔ Zope ku a ɓɔri Simǫ, ku ɓɔri Piyer zini. **6**Yo nda bal Simǫ nǫ yo de riki ndara kuzi na yo nda kazu vakaata.

7 Lomaku ngonkula nen maku nz'adɛ vojyɔ Korneyi ke ma deri mavu, Korneyi ɓɔro de tadɛ kula nɔ kemkuzi na yo ge zog ziyo. Yo ɓɔro zini de kudu dɔɔ nen maku nzə nzee kii'n ta kamu Nuɓa ma dana dege maku nzə tadi se kemdoyi ma. **8**Yo adɛ yoge mot vojyɔge ndanyi kuvu ula yoge Zope.

Nga maku Piyer aku ma ya

9Ase kuli vu, lomaku yoge dovo ko ku yoge ndeti ɓe ɓori ma ko mavu, Piyer nosi zo kuzi a zijyɔ Nuɓa. Kem nzakaza nɔ dana ɓe. **10**Bɔ tadɛ yo kuvu yo ndigi kusa nga. Lomaku nzə tadi ngakusa a na yo mavu, Piyer nda ngara vu nzə niyi kasu. **11**Yo aku zora tee tara kuvu nga nǫ titi ruba nɔ ɓori nɔ ku de uza zo kumu lo nɔ sɔɔge. Ya ziti'n sinyi dɛ'n ngara. **12**Nga nza sɔɔge ndanyi nɔ zongara tiɓo'n zą

10:9 Mat 24:17
10:11 Mat 3:16

kem mɔnɔge, zą kupa ngarage tiɓo'n yelige nɔ taru ndayi kem ruba nama. **13**Nzu nzile yo te: Piyer ɓi taru, tale ku usa.

14Vu Piyer nzile te: Vuraɓe, va gunu! Ma m'usa ta nga zosangu* gunu, nga nɔ nyeɗi zini gunu.

15Vu nzu ma nzile yo ziyo ni te: Nga nen maku Nuɓa ibo ko ma, yi taɗe nza nga zosangu* make gunu.

16Nga nama taɗe va sinyi tara muta kuvu nga ma tele aɓe zora.

17Piyer aleve zo nga maku yo aku ma, vu yo geri kam ni gunu. Lo nama ɗi vu, dege maku Korneyi ula yoge ma teki'n tutu. Yoge nzə zijyi a kuzi na Simǫ. Vu yoge ɗayi ta kuzi maɗi ɗer. **18**Yoge ɓori ve kuvu zijyi te lo nen ma ya Simǫ maku nzə ɓɔri yo Piyer ma nda tutu ma wa.

19Lomaku Piyer nzale ta ve zo nga maku yo aku mavu, Nzili nzile yo te: Aku dege zog muta nz'uli ki. **20**'Bi taru, ziti ngara ku aɓi se anzə kalve ne. Ma ya m'ula yoge.

21Piyer ziti ngara bal dege ma. Yo nzile te: Aki, ma maku nz'uli ma ma ya nen ma. Sege ɗii a ɗi wa?

10:15 Mat 15:11; Luk 11:41; Rom 14:14, 17,20; 1Ko 10:25; 1Ti 4:3,4; Tit 1:15;

22Yoge nzili te: Korneyi, yo de ɓori na de kuɗu ɗɔɔge nɔ Rom nɔ ku unu zo de kuɗu ɗɔɔge kamde ɗoyi, yo de zosuru, yo nzə ɓele Nuɓa ve. Mot Zuifge ndanyi nz'uminazu na yo kiine. Ngonkula na Nuɓa nɔ kiiɓada nzile yo te ula bali ku yi aɓe kemkuzi bal yo ku wo vojyɔ na yi ge. **23**Yo ɓɔro yoge kuzi kuvu ada yoge lo nda.

Ase kuli vu, yoge aɓi yog Piyer ge. Nonzɔ nǫge nɔ kem ɓe ɓori nɔ Zope aɓi se.

Piyer aɓe bal Korneyi

24Ase kuli vu, yoge anzi kem ɓe ɓori nɔ Sezare. Korneyi nz'aku tarage vu yo ɓɔro de kojyɔ yo ge tiɓo'n ɓiyaɓara yo ge nɔ ku taari se naa yaa. **25**Lomaku Piyer anza kuzi mavu, Korneyi tine tar yo. Yo iso ngara nza yo kuvu boro yo. **26**Vu Piyer ukua yo taru kuvu nzile te: 'Bi taru, a ma zini ma de ka.

27Lomaku yoge nz'aɗi sini vojyɔ mavu, yo anza kuzi mavu yo aku dege yaa kunina. **28**Yo nzile yoge te: Sege geri ku ogi ta ɗovo Zuifge ke zagu a taɗe kemɗoyi yog dege wala a kiɗe bal de mbaa. Zondorge ma Nuɓa ozo ma te m'ɓɔro nǫ de m'ize yo de zosangu* wala de

10:26 Tee 19:10; 22:8,9
10:28 Zaa 4:9

nyeɗi gunu. **29**A ni ya lomaku sege ɓɔri ma mavu, m'iɗe anzə negive ne ma. Sege ɓɔri ma haɗi ka?

30Korneyi nzile yo te: Ndor sɔɔ ko sinyi teki'n kem nzakaza nene ma nzakaza nɔ muta nɔ zokaza ma, m'inya kusa kuvu nzə m'zijyɔ Nuɓa kemkuzi bal ma. Vu aku, davla nǫ ula ruba nɔ ku nzə tele ve teki ɗa ɗana ma. **31**Yo nzile ma te: Korneyi, Nuɓa wo kaɗe tara na yi ge tiɓo'n ngage maku ɗajya'n de naguge ma nosi taru nza nga kilo ngalu de make ɗana Nuɓa. **32**Vavu yi ula nǫ de Zope ku a ɓɔro Simǫ maku ri yo Piyer zini ma. Yo nda kemkuzi na Simǫ de riki ndarage kazu mane vakaata. Kaznaku yo ɗe man vu, ɗe aɗe man ki vojyɔ. **33**Tazini ma ɗi ya m'ula'n nǫ de bali ku taɗe nɔ kii ya yi ɗe nen ma. Nen ma zege z'inzi kamnąa ndanyi ɗana Nuɓa a koo ngage ma ndanyi ku Nuɓa ada ki nzu a nzile ni ma.

34Piyer te tar yo vu nzile te: Vojyɔ kii, m'geri vu Nuɓa teki zo de a ta kamu yo gunu. **35**Vu dana dege ndanyi ma, de nen maku ɓele yo ku taɗe nga nɔ zosuru vu nyele ta kamu yo. **36**Nuɓa ula'n vojyɔ ngon Izrayelge ke. Yo ozo yoge Vojyɔ nɔ Kii nɔ kortogo zo ri Zezu Kris ne. Yo Vuraɓe na dege ndanyi. **37**Sege geri nga maku taɗe nga ma ve. Zaą ozo vojyɔ kine dege mane. Gidi ni vu, nvere Vojyɔ nɔ Kii nama damu zongara nɔ Galile takite kuvu zongara nɔ Zude ndanyi. **38**Nuɓa ningi Nzili Nzaa tiɓo'n togɔ zo Zezu nɔ kem ɓe ɓori nɔ Nazaret. Yo aɓe bal loge a taɗe kii kuvu a kajya de nenge ma ndanyi ku Ture de tura* ukua yoge ɓeri ma. Yo ase taɗe ni ve a Nuɓa ogo gidi ma.

39Zege ya zege de kumanazu ngage ma ndanyi ku yo taɗe zongara na Zuifge tiɓo'n kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem ge ma. Lomaku yoge undi Zezu zo kaga desi ma, yoge tali yo zini. **40**Nuɓa turu yo dana de kuage kem muta ndori. Nuɓa ada yo ta ɗovo ku te ozo korɔ yo kaga. **41**Zezu ozo korɔ yo kaga dege ke ndanyi gunu, naku yo ozo zege, de kumanazuge maku Nuɓa suru kite ɗa ko ma. Gidi ni maku Nuɓa turu yo dana de kuage mavu, zege z'usi se, z'ungi se. **42**Yo nde zege a kozo vojyɔ dege ke kuvu kumanazu ku Nuɓa unda yo de teki vojyɔ na de kamkaage yog de kuage. **43**De kozo nzu Nuɓa ge ndanyi uminazu na yo ku te de nen

10:30 Zaa 20:12
10:34 Mar 12:14; Rom 2:11; Gal 2:6; Efe 6:9; Kol 3:25; Zak 2:1; 1Pi 1:17
10:36 1Za 1:5; Luk 2:14; Mat 28:18
10:38 Mat 4:23; Zaa 3:2
10:39 Luk 24:48
10:41 Zaa 14:17, 22; Luk 24:43; Zaa 21:13
10:42 Mat 28:19, 20; Zaa 5:22; Rom 14:9; 2Ko 5:10; 2Ti 4:1; 1Pi 4:5
10:43 Zaa 3:15; Luk 24:27

maku taka keme yo vu, enve naka zo taɗe kasuge zo ri yo ne.
44 Lomaku Piyer nzə nzile ta vojyɔ nage ma vu, Nzili Nzaa ziti inzi zo dege ma ndanyi ku nz'ooyi vojyɔ ma. 45 Vaka de taka keme nɔ kaɓe gazage ma ndanyi ku ɗii yog Piyer ge ma, muru unda ngaluge. Muru unda ngaluge a ku Nuɓa sila zini kada nyara Nzili Nzaa zo dege maku yoge Zuifge gunu ma. 46 Yoge nz'ooyi yoge lo kaɗe ta vojyɔge, lo boro Nuɓa.
47 Kuvu Piyer nzile te: De nenge ma zini envi Nzili Nzaa va nza na ze make! De ase kogɔ kine ne mane zagu vuka wa? 48 Yo ada yoge nzu ku te ini yoge mane zo ri Vuraɓe ne. Yoge zijyi yo ku te n'inzi se ndor yaa gunu.

Piyer nz'ozo bal ngage maku yo taɗe ma

11 Ngonkulage yog nonzɔge maku inzi zongara nɔ Zude ma woyi vu te de nenge maku yoge Zuifge gunu ma envi vojyɔ na Nuɓa. 2 Lomaku Piyer aɓe kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem mavu, dege maku inzi a kaɓe gaza ma umbi miri tukua se ta nạa. 3 Yoge nzili te: Yi anza bal de anzə kaɓe gazage a usi se nga.
4 Kuvu Piyer umbamiri nzile nige vojyɔ nga maku taɗe nga ma takasa ne. 5 Yo nzile te: M'inzi kem ɓe ɓori nɔ Zope kuvu nzə m'zijyɔ Nuɓa. M'aku nga kem nikasu. Nga nama, ziti ngara ma, titi ruba nɔ ɓori. Ziti'n yo ngara zo kumu lo nɔ sɔɔge. Yo ɗe sinyi teki bal ma. 6 M'unda kamu ma zoni kuvu m'unda minyə ni. M'aku nga nza sɔɔge nɔ zongara, zạge nɔ kem mənɔ, zạ kupa ngarage tiɓo'n yelige nɔ taru. 7 M'oo nzu nzile ma te: Piyer ɓi taru, tale ku usa.
8 M'nzile m'ize te: Vuraɓe, va gunu! Nga zosanguge* tiɓo'n nga nyeɗige anza ta tar ma gunu.
9 Nzu nɔ zora nzile ma ziyo ni te: Nga nen maku Nuɓa ibo ko ma, yi taɗe va nza nga zosangu* make gunu. 10 Nga nama ɗe tara muta gidi ni vu ozi ndanyi aɓi'n zora.
11 Vu aku, dege zog muta ɗii kemkuzi maku m'inzi tutu ma. Dege ma ɓii kem ɓe ɓori nɔ Sezare ya ɗii bal ma. 12 Nzili nzile ma te: Aɓi se anzə kalve ne. Z'aɓe ze nonzɔ nɔ minyə zo ɗoyige ma zini. Z'a z'anza kemkuzi na davla nama. 13 Yo ozo ze nga

10:44 Luk 1:15
10:46 Mar 16:17
10:47 Zaa 20:22
11:1 Ebr 4:12
11:3 Gal 2:12
11:12 Rom 3:22

maku yo aku'n ngonkula na Nuɓa ɗa'n taru kemkuzi bal yo ma. Ngonkula ma nzile yo te: Ula Zope ku a ɓɔri Simǫ maku nzə ɓɔri yo Piyer ma ku ɗe. **14**Yo nzile man ki vojyɔge ku Nuɓa ajya man ki ani, yi tiɓo'n dege kemkuzi na yi ndanyi.

15 Lomaku m'umbamiri kaɗe vojyɔ mavu, Nzili Nzaa ziti inzi zoge va nzaku ziti inzi'n zo ze kumbamiri ni make. **16**Keme ma ilo zo vojyɔ na Vuraɓe ma lomaku yo nzile'n te: Zaą ula dege mane, naku sege ma, m'ula man sege kem Nzili Nzaa. **17**Kaznaku Nuɓa ad tigi yoge kada nyara nɔ ɗoyi madi va nza aɗ'n zege make ku z'taki keme Zezu Kris mavu, ma ną ya nzə m'negi ta Nuɓa wa? **18**Lomaku yoge woyi va mavu, yoge adi vojyɔ gunu. Yoge uni kaɗe tara adi Nuɓa ke kuvu nzili te: Nuɓa ndigi zini zo de nenge maku yoge Zuifge gunu make ku inyi kalve na nige nɔ kitege zagu ku envi kajya.

De kunanage nɔ kem ɓe ɓori nɔ Antios

19Ngakonyɔ maku ɗe gidi kua na Etiyen ma sila kem nonzɔge. Yoge undi teki zongara nɔ Fenisi, vagada nɔ Sipr tiɓo'n ɓe ɓori nɔ Antios. Yoge ozi vojyɔ Zuifge ke ɗi. **20**Lo nama danage mavu, dege nɔ vagada nɔ Sipr tiɓo'n nɔ zongara Siren ɗii Antios. Yoge nzili vojyɔ Zuif nenge make ku nzə vojyi ta Grek ma kuvu ozi yoge Vojyɔ nɔ Kii na Vuraɓe Zezu. **21**Zi Vuraɓe nda gidige. Vaka dege taki kemege kuvu yoge teli ka bal Vuraɓe.

22Vojyɔ ma iso nvi de kunanage kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem. Yoge uli Barnabas sinyi Antios. **23**Lomaku yo aɓe a teki mavu, yo aku ɗajya na Nuɓa. Kornyele taɗe yo kuvu ada yoge kornyele ndanyi a kinzi kiine kem Vuraɓe kuzakeme ne. **24**Yo ada yoge kornyele va a yo de nɔ kii ku Nzili Nzaa ɗoso keme yo tutu tiɓo'n kunda keme zoni. Vaka dege yaa aɓi bal Vuraɓe.

25Barnabas aɓe kula Sol kem ɓe ɓori nɔ Tars. **26**Lomaku a aku yo mavu, ukua yo aɓe'n Antios. Yog nzə kunina yog de kunanage sinyi kem ɓal ɗoyi. Yoge ndazi nga vaka dege ke yaa. Kem ɓe Antios ma ya dege ɓɔri'n de ndazə ngage de na Kris ge takite ni ma.

27Kem ndor nage ma, de kozo nzu Nuɓa ɓii Zeruzalem aɓi Antios. **28**Nǫ de ɗoyi

11:14 Zaa 4:53; 1Ko 1:11,16
11:16 Mar 1:4,8
11:18 Rom 10:12, 13; 2Ko 7:10
11:19 Gal 2:11
11:20 Mat 27:32
11:21 Luk 1:66
11:24 Luk 1:15
11:26 1Pi 4:16
11:27 1Ko 11:4; Efe 4:11
11:28 Mat 24:14

danage ma ri yo ya Agabus ɓii taru. Yo nzile zo ri Nzili ne ku te ɓɔ nɔ ɓori iso man zongara ndanyi. Nga nama ɗe kem ndor nene maku Klod inzi'n Sezar* ma. **29**De ndazə ngage uni nzuge a kula'n nga zi nige ɗoyi ɗoyi a ɗajya nonzɔge maku inzi zongara nɔ Zude ma. **30**Yoge uli'n nga nama desumalege ke kem zi Barnabas yog Sol ne.

Ngonkula aɗe Piyer zagu kanga

12 Kem ndor nage ma, ngare Herod unda zi yo zo de nọ de kunanage a taɗe nige ngakonyɔ. **2**Yo tale Zaki nonzɔ Zaą kuya kau ne. **3**Yo aku vu nga nama nyele Zuifge ve. Yo aɓe a ukua Piyer. Ndor na'n ma ndor Kura anzə kamfuluge ne. **4**Gidi kukua yo mavu, yo ine yo kanga. Yo kiyi kem de kuɗu ɗɔɔge zog sɔɔ, sɔɔ mot ɓundu sɔɔ a ngamu yo. Yo ndigi teki'n yo kaga ɗana dege gidi vaka* Kaɓe na Ngonkula na Nuɓa ma.

5 Vavu ngami ta Piyer kanga ma. Zijyɔ Nuɓa na de kunanage aɓe taru bal Nuɓa.

6Herod ogɔ sini a teki'n yo kaga ko. Uzi Piyer kula minyage ne ziyo. Yo nda dana de kuɗu ɗɔɔge zog ziyo. De ngamu loge ɗayi ta kuzi nzə ngami kuzi kanga ma. **7**Vu aku, ngonkula na Vuraɓe teki yer kuvu logara nzaa ratata kemkuzi kanga ma. Yo unda kelkazu Piyer a turu'n yo. Yo nzile yo te: Ɓi taru yaku! Kuvu kula minyage ma tisi zagu zi yo.

8Ngonkula ma nzile yo te: Ula ruba na yi ge kori ku uza takra na yi ge. Vu Piyer taɗe va. Ngonkula ma nzile yo te: Ula ruba talka na yi kori ku unu gidi ma.

9Piyer teki ne kuvu yo unu gidi ngonkula ma. Yo geri vu te nga nen maku taɗe nga bal zi na ngonkula'n ma nga nɔ kii gunu. Yo wo vu te n'aku nga kugua kamu de. **10**Yoge deri takite de ngamu ta kuzige ma tiɓo'n ziyo dege ma. Yoge teki ta kuzi nɔ minya maku nz'aɓe ɓe ɓori ma. Ta kuzi tee zo korɔ yo'n ɗi ɗanage. Yoge teki kaga kuvu aɓi kamkiyi ɗovo. Kuvu ngonkula ma deri zagu kot Piyer.

11Piyer geri korɔ yo ngiya ko vu yo nzile te: Lovaɓa ya m'geri ku Vuraɓe ula ngonkula na yo ku aɗe ma zagu keme zi Herod tiɓo'n ngakonyɔge ma

11:29 Rom 15:26; 2Ko 8:1-4
11:30 1Ti 5:17; Tit 1:5; Zak 5:14; 1Pi 5:1; 2Za 1:1:1
12:1 Mat 14:1
12:2 Mat 4:21; Mar 10:39
12:4 Zaa 11:55
12:5 Rom 15:30, 31; Efe 6:18
12:11 Luk 15:17; 2Ko 1:10; 2Pi 2:9

ndanyi ku vaka Zuifge nz'alive a tadɛ̀ ni ma.

12 Piyer aleve vu aɓe kemkuzi na Mari kɔ Zaa̱ nen maku nzə ɓɔri yo Mark ma. Vaka dege kunina tutu kuvu nzə zijyi Nuɓa. **13** Piyer ugua ta kuzi lo kanza ma. De tadɛ̀ kula nɔ niye, ri yo ya Rod aɓe ndete ne a koo. **14** Yo geri nzu Piyer. Yo tee ta kuzi ma gunu, yo tele kornyelege anya ngode a nzile te Piyer ɗa ta kuzi ma.

15 Dege nzili yo te: Yi de supa! Vu yo nzə nzile ɗana'n togo'n ɗi te vojyɔ kii. Yoge nzili te: Ngonkula na yo ka!

16 Vu Piyer nz'ugua ta kuzi ma kal kugua ɗi. Vavu yoge tii ta kuzi ma vu aki Piyer. Muru unda ngaluge. **17** Piyer ma, kire zi yo ɗi nzile'n yoge te lo uza sir. Yo ozo yoge bal ngage maku Vuraɓe tadɛ̀ ɓavu teki'n yo zagu kemkuzi kanga ma. Yo nzile te: Nzili vojyɔ ni Zaki ke tiɓo'n nonzɔge. Gidi ni vu Piyer teki kuvu aɓe kem lo nɔ nyara.

18 Lomaku lo nduga mavu, tukua ta na̱a nɔ ɓori nda dana de kuɗu ɗɔɔge ma. Yoge nzə zijyi na̱a vojyɔ zo nga maku teki zo Piyer ma. **19** Herod ula yo, vu enve yo gunu. Vavu yo zijyɔ de ngamu ta kuzige ma, vu yo ada nzu a ku tali yoge zagu.

Gidi ni vu yo ɓi zongara nɔ Zude a ka kinzi kem ɓe ɓori nɔ Sezare.

12:12 Kol 4:10; 2Ti 4:11; Fim 1:24; 1Pi 5:13
12:13 Zaa 18:16, 17
12:14 Luk 24:41
12:15 Mat 18:10

Herod ua ne

20 Wongɔ tadɛ̀ Herod yaa kot dege nɔ kem ɓe ɓori nɔ Tir tiɓo'n Sido̱. Vu yoge tadɨ kemɗoyi, yoge aɓi a ɗayi ɗana yo. Yoge envi yo a na Blastus maku yo kuɓaka kuzi na ngarege ma. Yoge zijyi kinzi kortogo a yoge nz'uni ngakusa na nige zongara na ngarege.

21 Kem ndor nene maku undi zoni na̱a mavu, Herod ula ruba ngare na yo ge korɔ yo. Yo inzi zo ngende ngare na yo kuvu nz'adɛ̀ yoge vojyɔ.

22 Vaka dege ma nzili te: Nzu nen ma nzu nuɓa no̱ ka, naku nzu de gunu.

23 Tazini ma ɗivu ngonkula na Vuraɓe unda yo a yo unu kadɛ̀ tara ada Nuɓa ke gunu. Kermejyege usi yo kuvu yo ua ne.

24 Vu vojyɔ na Vuraɓe damu lo kuvu nz'aɓe kakite ɗi.

25 Gidi kula na nige maku yoge tali ta kunu ni ko mavu, Barnabas yoge Pol ne aɓi kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem. Yoge uni Zaa̱ maku ɓɔri yo Mark ma balge.

12:20 Mat 11:21
12:24 Ebr 4:12

Nzili ula Barnabas yog Sol ne

13 De kozo nzu Nuɓa yog de ndazə nga dege ke inzi dana de kunanage maku inzi kem ɓe ɓori nɔ Antios ma. Keme ni ma Barnabas, Simo maku nzə ɓɔri yo Nizer ma, Lusius nɔ zongara nɔ Siren, Mananye maku yo ɓiyakuɗa Herod kem saku ku inzi'n ngare ma, tiɓo'n Sol. 2Lomaku yoge nzə taɗi kula na Vuraɓe ku nz'inyi'n kusa mavu, Nzili Nzaa nzile te: Aɗi Barnabas yog Sol ne lova undi kala a na ma a kula maku m'ɓɔro yoge a ni ma. 3Gidi ni maku inyi'n kusa ku zijyi Nuɓa mavu, yoge undi zige zo nige kuvu inyi yoge aɓi ne.

Barnabas yog Sol ne kem vagada nɔ Sipr

4Vavu Nzili Nzaa ula yoge. Yoge aɓi kem ɓe ɓori nɔ Selusi, lo nama vu, Yoge ɓii keme topo ɓori a kaɓe vagada nɔ Sipr. 5Lomaku yoge aɓi a teki kem ɓe ɓori nɔ Salamin mavu, yoge umbi miri kozo vojyɔ na Nuɓa kemkuzi kunana na Zuifge. Zaa ya de taɗe kula na nige.

6Gidi ni maku undi teki vagada ma ndanyi sinyi ku teki ɓe ɓori nɔ Pafos mavu, yoge envi de taɗe nga nɔ yaa nɔ no, yo de kozo nzu Nuɓa nɔ zasori, ri yo ya Bar Zezu. 7Yo inzi yog ngare Serzius Polus ne ɗavla geri nga. De nama ɓɔro Barnabas yog Sol ne. Yo nz'ula koo vojyɔ Nuɓa. 8Elimas, de taɗe nga nɔ yaage, ogɔ yoge zagu. Ri yo ma kam ni ya de taɗe nga nɔ yaage. Yo nz'ula tele keme ngare ma zagu zo kunda keme zoni. 9Nzili Nzaa ɗoso keme Sol, ku ri yo zini Pol ma. Pol unda kamu zo yo. 10Yo nzile yo te: Muruge ndanyi tiɓo'n turavege ɗoso kemi tutu. Yi ngon na Ture de tura*, zanga na nga nɔ zosuruge ndanyi. Yi inya man ta sundu ta ɗovo na Vuraɓe ge maku ndayi dana ma ɓaldi? 11Aku jyagmasini ma zi Vuraɓe nda zo yi. Kami ndoko man. Yi aku man kaza gunu kem ndor no.

Tazini ma ɗivu, kamtulu tiɓo'n tuluge isi zo Elimas. Yo tele korɔ yo ka kane, ka kane vu nz'ula dege a ku ozi yo lo. 12Lomaku ngare ma aku nga nama ku taɗe nga mavu, yo taka keme. Ngandazə na Vuraɓe unda ngalu yo.

Kem ɓe nɔ Antios nɔ Pizidi

13Pol yog ɓiyaɓara nige ɓii zagu kem ɓe ɓori nɔ Pafos,

13:1 Efe 4:11; Mat 27:32; 13:5 Ebr 4:12 13:6 Mat 7:15

13:9 Luk 1:15 13:10 Mat 13:38; Zaa 8:44

nosi keme topo ɓori a kaɓe ɓe ɓori nɔ Perz zongara nɔ Pamfili. Zaa̱ inya lo nama kuvu yo tele aɓe kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem. **14** Yoge ɓii Perz ma, yoge uni ɗovo kuvu yoge aɓi a teki kem ɓe ɓori nɔ Antios zongara nɔ Pizidi. Yoge anzi kemkuzi kunana na Zuifge ndor kaɗe kau a inzi tutu. **15** Gidi ni maku tazi Mbete nzuvojyɔ tiɓo'n Mbete na de kozo nzu Nuɓa ge mavu, ngarege nɔ kemkuzi kunana na Zuifge ma uli de balge a nzile nige te: Nonzɔge kaznaku vojyɔ na se no̱ ndatu a kojyo'n dege vu, nzili.

16 Kuvu Pol ɓi taru, kire zi yo. Yo nzile te: Dege nɔ Izrayel, sege dege maku nzə ɓeli Nuɓa ma, woyi! **17** Nuɓa na vaka dege nɔ Izrayel suru kavla zige kuvu yo oso mot nige taru lo maku yo inzi'n zongara nɔ Ezipt ma. Yo teki'n yoge zagu zi yo nɔ togɔ ne. **18** Yo ngamu yoge dana kuuvu ase ɓal wonyə ziyo. **19** Gidi kua mot ɓundu dege nɔ kalmbakaɗe nɔ zongara nɔ Kana ma, yo ada yoge gidi ngara na nige ma ku yoge teli kuɓaka ni. **20** Ndete ɓal kamde sɔɔ zoni wonyə ziyo zo ɓu gidi nga nama vu, yo ada yoge de teki vojyɔ sinyi teki'n zo Samiyel de kozo nzu Nuɓa.

21 Gidi ni vu yoge zijyi ngarege. Kem ɓal wonyə ziyo vu Nuɓa ada yoge Sawul ngon Kis, mot kojyɔ na Benzami̱. **22** Gidi ni maku inyi Sawul tiɗa mavu, yo unu Daviti taru ada yoge ngarege ne kuvu umanazu na yo nza nen make: M'enve Daviti, ngon ma na Isayi, de kemndigi na ma. Yo taɗe man nga kemndigi na m'ge ndanyi.

23 A mot kojyɔ na yo ya Nuɓa adə'n De kajya dege Izrayelge ke bal kununzu na yo. **24** Kite ɓa a kiɗe na yo vu, Zaa̱ ozo vojyɔ vaka de nɔ Izrayelge ke te de nen maku inya kalve nɔ kitege zagu vu n'uli yo mane. **25** Va nzaku Zaa̱ taa'n kula na yo ko ma, yo nzile te: N'zalive sege te ma na̱? Ma ya yo gunu! Naku aki, yo ogo kiɗe ka gidi ma ma de ni ma, ma m'ase toti kula takrage nɔ nza yo gunu.

26 Nonzɔge , ngon mot kaa Abraham ge tiɓo'n dege ma dana maku nzə ɓeli Nuɓa ma, a na se ya Nuɓa ula'n vojyɔ kajya nen ma. **27** Dege maku inzi kem ɓe Zeruzalem yog ngare na nige ma geri yo gunu. Yoge teki vojyɔ zo yo kuvu

13:23 Mat 1:1,21
13:24 Mar 1:4
13:25 Zaa 1:20,27 Mat 3:11
13:26 Luk 3:8
13:27 Luk 24:27; Mat 1:22

yoge tali ta kunu vojyɔ na de kozo nzu Nuɓa ge maku dege nzə tazi kem ndor kaɗe kauge ndanyi. **28** Kine ku yoge envi vojyɔ nɔ zo yo nɔ ku ase kua yo gunu yoge ndii Pilat a tale yo. **29** Yoge tali ta kunu ngage ma ndanyi ku ɓali kem Mbete ozo'n zo yo ma. Yoge aɗi yo zagu zo kaga desi kuvu a tuvi yo. **30** Vu Nuɓa turu yo ɗana de kuage. **31** Yo teki kamu dege maku ɓii se zongara nɔ Galile a kaɓe Zeruzalem ma tara vaka ne. Yoge ya de kumanazu na yo ɗana vaka dege.

32 Ze vu, zə z'ozo sege Vojyɔ nɔ Kii nen ma bal kununzu maku Nuɓa ada kavla zige ke ma. **33** Yo unu Zezu taru, nza nama ke ya yo tale'n ta kunu kununzu nen ma a na zige tiɓo'n ngon nige. Va nzaku ɓali'n ziyo paa kem mbete Paage te:

Yi ngon ma.
M'unda ki ngarege ne kazene. *(Paage 2:7)*

34 Nuɓa turu yo ɗana de kuage a ku yo tele ɗe kem nga nzumu gunu. Nga maku yo nzile ma ya nen ma:

M'adə man sege nga kiiɓadage maku m'unu nzu ma a ni Daviti ke ma.
(Izayi 55:3)

13:28 Mat 27:20-25
13:29 Mat 1:22; Luk 18:31; 23:53
13:30 Mat 16:21
13:31 Mat 28:16; Luk 24:48
13:32 Rom 1:2; 9:4
13:33 Mat 3:17
13:35 Mat 9:24
13:38 Luk 24:47
13:39 Zaa 3:15; Rom 3:28

35 A ni ya yo nzile kem mbete Paa nọ te:

Yi inya man nga kiiɓada na yi lo nene maku nga nzə nzumu tutu ma gunu.
(Paage 16:10)

36 Daviti taɗe kula ada dege ke kem ndor na yo nzaku Nuɓa unu'n nzu make kuvu, yo ua ne. Dege tuvi yo kot kavla nige vu yo nzumu ne. **37** Naku, de nen maku Nuɓa turu yo ɗana de kuage ma nzumu gunu.

38 Vavu sege nonzɔge geri yo kiine. A na yo ya ku nz'ozi sege vojyɔ naka taɗe kasuge ma. **39** Nzuvojyɔ na Moyizi ase kozo zosuru taɗe kasu na se ge kaga ndanyi gunu, naku Nuɓa ozo zosuru ni kaga de nen make ku taka keme yo ma. **40** Vavu ngami korə se, ɓavu vojyɔ maku de kozo nzu Nuɓa ge nzili ma teki zo se gunu. **41** Yoge nzili te:

Aki, sege maku nzə turi dege ma,
muru unda man ngalu se ku tara se tuyi man,
a ku m'taɗe man kula kem ndor na se ge.
Kaznaku de nzile'n tigi sege mere vu,
sege taki man keme ni gunu. *(Abakuk 1:5)*

42Lomaku Zuifge teki zagu kemkuzi kunana mavu, de nenge maku yoge Zuifge gunu ma ndii yoge ku te ndor kaɗe kau nǫ vu aɗi negi vojyɔ zo vojyɔ nɔ ɗoyi maɗi. **43**Kunana nɔ kemkuzi ma tako. Kuvu Zuifge yaa yog dege maku nzə tuki talu Nuɓa ku teli korge mot kaa Zuifge'n ma uni gidi Pol yog Barnabas ne. Pol yog Barnabas ne negi se nạa ve vu nzili yoge te uki togo ne kem ɗajya na Nuɓa.

44Ndor kaɗe kau nɔ kazagu vu, semi finyi ɗi a dege ndanyi kem ɓe ɓori kunina a koo vojyɔ Nuɓa. **45**Lomaku Zuifge aki vaka dege mavu, manza ɗoso kemege tutu, yoge negi vojyɔ na Pol maku nzile ma kuvu yoge najyi yo.

46Vu Pol yog Barnabas ne aɗi vojyɔ kemsimbri ne. Yoge nzili te: Sege ya z'ozo tigi sege vojyɔ na Nuɓa takite. Naku sege inyi tiɗa. Sege ngiya se teki vojyɔ zo korɔ se ku asi kenve kajya nɔ zondorge gunu. Aki, ze z'tele korɔ ze ka bal dege maku yoge Zuifge gunu ma. **47**Kuvu Vuraɓe ada ze nzu te:

M'unda ki a ku yi logara na dege maku yoge Zuifge gunu ma,

13:43 Rom 3:24
13:45 1Pi 4:4; Zud 1:1:10; 1Te 2:16
13:46 Mat 21:41; Rom 11:11
13:47 Luk 2:32

ɓavu a kito kajya na ma sinyi ɗutu zongara ndanyi. *(Izayi 49:6)*

48Dege maku yoge Zuifge gunu ma woyi vojyɔ nama vu yoge taɗi kornyele. Yoge uni kaɗe tara adi vojyɔ na Vuraɓe ke. Dege ma ndanyi ku Nuɓa tazu yoge a kenve kajya nɔ zondorge ma taki keme ni.

49Vojyɔ na Vuraɓe damu zongara ndanyi. **50**Zuifge suuyi niyege maku nzə tuki talu Nuɓa ma yog niyege maku dege nzə tuki talu nige kem ɓe ɓori ma. Kuvu yoge taɗi ngakonyɔ Sol ke yog Barnabas ne kuvu ɗiki yog zagu gidi ngara na nige. **51**Pol yog Barnabas ne undi luru nzage zoge kuvu yoge aɓi kem ɓe ɓori nɔ Ikon. **52**Nzili Nzaa tiɓo'n kornyele ɗoso keme de ndazə ngage tutu.

Kem ɓe Ikon

14 Kem ɓe ɓori nɔ Ikon ma, Pol yog Barnabas ne anzi kamnạa kemkuzi kunana na Zuifge. Yoge aɗi vojyɔ kamkajya ne ku vaka Zuifge yog Grekge taki keme. **2**Zuifge nenge maku taki keme ni gunu ma suuyi dege maku yoge Zuifge gunu ma kuvu yoge najyi nonzɔge.

13:50 1Te 2:16
13:51 Mat 10:14
13:52 Luk 1:15

3Yoge inzi lo nama dana ni uɗa finyi kuvu yoge nz'aɗi vojyɔ na Vuraɓe kemsimbri ne. Vuraɓe umanazu vojyɔ ɗajya na yo. Yo ozo yoge a tale ta kunu ngakozoge tiɓo'n nga nɔ kunda ngalu lo bal zi nige ne. 4Vaka dege nɔ kem ɓe ɓori ma kiyi kemnaa. Nǫ dege na Zuifge ne vu nǫge na ngonkulage ne. 5De nenge maku yoge Zuifge gunu ma tiɓo'n Zuifge yog ngare na nige tami korɔge a najya nige, a taɗe ne ngakonyɔge, a taɓu nige kosoge ne. 6Lomaku yoge geri bal ni mavu, Pol yog Barnabas ne anyi aɓi kem ɓe ɓorige nɔ Listr, Derb tiɓo'n ɓege ma ku ndaka gidige tutu zongara nɔ Likaoni ma. 7Yoge ozi Vojyɔ nɔ Kii tutu.

Kem ɓe nɔ Listr tiɓo'n Derb

8Davla nǫ kem ɓe ɓori nɔ Listr ma inzi ngara nza yo niyi ve. Yo niyi keme kɔ yo ɗa ku yo nzee gunu ɗone. 9Yo wo vojyɔ maku Pol nzile ma. Pol udu kamu zo yo aku yo, vu yo unda keme zoni a kenve kajya. 10Yo nzile nzu nɔ ɓori'n te: Ɓi ɗa taru sur zo nza yi. Davla ma ale taru kuvu nzə nzee ne.

11Lomaku vaka dege aki nga maku Pol taɗe mavu, yoge nzili nzu nɔ ɓori'n taru ta Likaoni ne te: Nuɓa ge titi dege ziti bal zige. 12Yoge nzə ɓɔri Barnabas Zeu kuvu nzə ɓɔri Pol Hermes a yo ya kuɓaka vojyɔ ma. 13De retizo dege na Zeu maku kuzi Nuɓa ɗa ɗana ɓe ɓori na nige ma, ɗee'n vula saage tiɓo'n ɓundu fiti kagage tar ni. Yo ndigi kada ngaretizo yoge vaka dege ma.

14Lomaku ngonkula Pol yog Barnabas ne woyi vojyɔ nama vu, yoge tuki teli ruba na nige. Yoge anyi isi dana vaka dege ma. 15Yoge nzili nzu nɔ ɓori'n te: Dege, hadi ya sege nzə tadi va wa? Ze zini dege va nza sege make. Ze zə z'ozo sege Vojyɔ nɔ Kii ku sege teli gidi se adi ngakasu nage make zagu. Sege teli korɔ se bal Nuɓa nɔ kamkaa maku taɗe zora tiɓo'n zongara tiɓo'n vakaata yog ngage ma ndanyi ku ndayi kamu ni ma. 16Kem ndor nenge maku deri ma, yo ada ta ɗovo mot ɓundu dege ke ndanyi a kunu ɗovo kemndigi na nige. 17Vu, yo inya yoge anzə kumanazu ne gunu. Yo taɗe sege nga nɔ

14:3 Zaa 4:48
14:6 Mat 10:23
14:9 Mat 9:28
14:14 Mar 14:63
14:15 1Te 1:9; Mat 16:16; Tee 14:7
14:17 Rom 1:20;

kii. Yo ada sege nzii nɔ zora tiɓo'n ndor kuna nza kiyoge. Yo ada ngakusa ɗoso keme zige tutu ku keme zige nda kornyele. **18** A vojyɔ nage maku tula nạa ma, yoge ogi lo kada ngaretizo zagu vaka dege make.

19 Zuifge ɓii ɓe ɓori nɔ Antios tiɓo'n Ikon ɗii ne. Gidi ni maku yoge suuyi vaka dege ma, yoge tini Pol kuri koso ne. Yoge nzozi yo teki'n zagu kem ɓe ma a yoge woyi vu te Pol ua ve. **20** Vu lomaku de ndazə nga na Pol ge ndaki gidi yo tutu mavu, yo ɓi taru kuvu anza kem ɓe ɓori. Ase kuli vu, yoge aɓi yog Barnabas ne kem ɓe ɓori nɔ Derb.

Barnabas yog Pol ne teli aɓi Antios nɔ Siri

21 Yoge ozi Vojyɔ nɔ Kii kem ɓe ɓori nama kuvu yoge tadî vaka dege yaa teli de ndazə ngage. Gidi nga nama vu yoge teli aɓi kem ɓe ɓori nɔ Listr, Ikon tiɓo'n Antios. **22** Yoge tadî ɓavu keme de ndazə ngage simbri ne. Yoge adi kornyele de ndazə ngage ke a kinzi kemnzaa ne. Yoge nzili yoge te z'anzi man kem ɓe na Nuɓa korkonyɔge yaa ndanyi. **23** Yoge undi desumalege a na nige kemkuzi kunanage ndanyi. Gidi ni maku yoge zijyi Nuɓa ku inyi kusa mavu, yoge inyi yoge zi Vuraɓe maku yoge taki keme yo ma. **24** Kuvu, yoge undi teki zongara nɔ Pizidi kuvu yoge ɗii zongara nɔ Pamfili. **25** Gidi vojyɔ maku ozi kem ɓe ɓori nɔ Perz ma, yoge aɓi kem ɓe ɓori nɔ Atali.

26 Lo nama, yoge nosi kem topo ɓori a kaɓe Antios maku inyi ɗạjya na Nuɓa zoge a kula maku yoge tali ta kunu ni ma. **27** Yoge ɗii ɗe teki mavu, yoge ɓɔri de kunanage ugi yoge nạa kuvu ozi yoge bal ngage ma ndanyi ku Nuɓa tadẹ a na nige ma. Yoge ozi yoge kamkajya maku Nuɓa tadẹ ɓavu tee'n ta ɗovo kunda keme zoni adə'n de nenge make ku yoge Zuifge gunu ma. **28** Yoge inzi lo nama dana ni udà finyi yoge de ndazə ngage.

Kunana na de zo kulage nɔ Zeruzalem

15 De nọge ɓii zongara nɔ Zude ɗii ne kuvu yoge umbi miri ndazə nga nonzɔge ke. Yoge nzile te: Kaznaku sege aɓi gaza gunu va nza nga mot kaa na Moyizi make vu,

14:19 2Ko 11:25; 2Ti 3:11
14:22 Zaa 16:33; 1Te 3:3; 2Ti 3:12
14:27 1Ko 16:9; 2Ko 2:12; Kol 4:3; Tee 3:8
15:1 Gal 2:12, 5:2,3

Nuɓa ajya man sege gunu. 2Pol yoge Barnabas ne uni negive yaku ku negi se nąa ve yaa ndanyi. Vavu yoge uli Pol yog Barnabas ne tiɓo'n nǫ dege danage ma a kaɓe kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem bal ngonkulage yog desumalege a ku adɗi vojyɔ zo vojyɔ nama. 3De kunanage dani yoge ɗovo kuvu yoge undi teki gidi ngara nɔ Fenisi tiɓo'n zongara nɔ Samari. Yoge ozi kamkajya maku dege ma yoge Zuifge gunu teli korɔge bal Vuraɓe ma.Vojyɔ nama nda nga kornyele nɔ ɓori ne a na nonzɔge ndanyi. 4 Lomaku yoge aɓi a teki Zeruzalem mavu, de kunanage yog ngonkulage tiɓo'n desumalege uki yoge balge. Yoge ozi bal ngage ma ndanyi ku Nuɓa tadɛ a na nige ma.

5Kuvu nǫ dege nɔ kot na Farizinyege* maku taki keme ni ma, ɓii taru. Yoge nzile te iikudɗa yaa a kaɓe gaza dege make ku yoge Zuifge gunu ma ku adi yoge ta ɗovo a ngamu nzuvojyɔ na Moyizi.

6Ngonkulage yog desumalege kunina a kunda minyə vojyɔ nama. 7Negive nɔ ɓori nda lo nama. Piyer ɓi taru vu nzile yoge te: Nonzɔge, sege geri ku kite kem ndor nenge maku deri ma, Nuɓa suru dege dana zige ve. Yo tadɛ va a ku, bal tar na m'n vu, dege maku yoge Zuifge gunu ma woyi Vojyɔ nɔ Kii ku taki keme ni. 8Nuɓa ma ku geri keme dege ma umanazu ada yoge. Yo ada yoge Nzili Nzaa va nzaku yo adə'n zege make zini. 9 Yo kiyi zege kala gunu, kiyi yoge kala gunu. Yo ibo kemege bal kunda keme zoni ne. 10 Vavu jyagmasini ma, hadɗi ya sege nz'uli ta Nuɓa wa? Sege nz'ini zuku nen maku kavla zige tiɓo'n zege z'asi kito ni gunu ma mindi de ndazə ngage. 11 Naku a ɗàjya na Vuraɓe Zezu ya zege z'taki'n keme ni ku Nuɓa ajya zege va nzaku ajya'n yoge make.

12Vaka dege ma ndanyi ugi vojyɔ gunu. Yoge nz'ooyi Barnabas yog Pol ne maku nz'ozi yoge bal ngakozoge ma ndanyi tiɓo'n nga kunda ngalu lo maku Nuɓa tadɛ a na nige dana dege maku yoge Zuifge gunu ma. 13Lomaku yoge teki ta kadɛ vojyɔ mavu, Zaki nzile te: Nonzɔge, woyi ma! 14Simǫ ozo kamkajya maku Nuɓa ɗe'n kaku dege maku yoge Zuifge gunu kite ma a kunu

15:5 Mat 3:7

15:8 Tee 2:23
15:10 Mat 23:4; Gal 5:1
15:11 Rom 3:24; Gal 2:16; Efe 2:5-8
15:12 Zaa 4:48
15:13 1Ko 15:7; Gal 1:19
15:14 2Pi 1:1

vaka dege danage ma ku iti ri yo. **15**Vojyɔ nama ndaka nạa ɗoyi ɗi yog vojyɔ na de kozo nzu Nuɓa. **16**Va nzaku ɓali'n kem Mbete te:

Gidi nga nama vu m'tele m'iɗe man,

ku m'oyi man ɓuku na Daviti, maku iso kite ma.

M'tele m'oyi man nga kii na yo ge maku tuzu ma

vu m'tele m'udu man yo taru.

17Va ɓavu ndiki dege ma uli Vuraɓe.

Taɗe vu Zuifge gunu ma ndanyi ɓɔri ri ma ma uli yo zini.

Vuraɓe maku taɗe nga nage ma ndanyi ma nzile va.
(Amos 9:11-12)

18Nuɓa geri kula taɗe na yo ge kọɗa zondorge ndanyi.

19A vojyɔ nama, kalve na m'ma vu de taɗe ngakonyɔge Zuifge gunu make ku teli korɔge bal Nuɓa make gunu. **20**Z'ɓali mbete z'adi yoge ku egi nga zosangu* na yooge zagu, egi kamvaka zagu, zạ ndoli mindige tiɓo'n masu. **21**Z'ɓali va z'adi yoge a ku kọɗa kem ndor nɔ kitege ma, de na Moyizi ge ozi vojyɔ ni kem ɓe ɓorige ɗoyi ɗoyi ndanyi. Yoge nzə tazi yo kemkuzi kunana na Zuifge zo ndor kaɗe kauge ndanyi.

15:20 1Ko 8:7-13; Tee 2:14, 20; 1Ko 10:7,8
15:21 2Ko 3:14,15

Ɓali mbete uli'n de taka kemege make ku yoge Zuifge gunu ma

22Kuvu iikuɗa yaa ta kamu ngonkulage yog desumalege yog de kunanage ndanyi a suru dege danage a kula nige kem ɓe ɓori nɔ Antios yog Pol ge, yog Barnabas ge. Yoge suri Zudə maku nzə ɓɔri yo Barnabas ma, tiɓo'n Silas maku undi yo de nɔ ɓori zo nonzɔge ma. **23**Yoge uli'n yoge mbete maku ɓali ma vu nzili kamvojyɔ ni va te:

Ngonkula yog desumalege yog nonzɔge maku yoge nonzɔ dege maku yoge Zuifge gunu maku inzi Antios kem zongara siri tiɓo'n Silisi ma,

Todɨwa!

24Ze z'oo vu nọ dege dana zige ma teki zagu kuvu turi sege vojyɔge ne ɗi ku t'undi sili kalve na se ge. Yoge nzili sege te aɓi gaza ku ngami nzuvojyɔ. Ze z'ada yoge nzu ɗoyi zo vojyɔ nama gunu. **25**Iikuɗa yaa ta kamu ze, gidi ni mavu kuna ze nạa kemɗoyi ne, a suru dege a kula nige bal se yog Barnabas tiɓo'n Pol ne ku z'taara yoge yaa.

15:22 2Ko 1:19; 1Te 1:1; 1Pi 5:12
15:23 Luk 2:2
15:23 Zak 1:1
15:24 Gal 1:7; 5:10

26 De nage ma ɓeli korɔge a kinzi kamkaa na nige gunu a ri Vuraɓe na zige Zezu Kris. **27** Vavu z'ula'n Zudə yoge Silas ne bal se ku nzili man sege nga nɔ ɗoyi nage ma tarage ne. **28** Iikuɗa yaa ta kamu Nzili Nzaa tiɓo'n ta kamu ze a kunda ngakito nɔ kaa yaa zo se gunu, nɔ nen maku ase loni maɗi. **29** Nɔ kii ya a kogɔ korɔ de zaᵲge make ku fuli'n yooge ma, masu 'zaᵲge maku ndoli mindi nige ma, tiɓo'n kamvaka. Kaznaku sege ngami korɔ se zo nga nage ma ndanyi vu, sege ɗayi man kiine.

Taɗe ku inzi sege Nuɓa ge!

30 Gidi kula maku uli yoge ma, yoge aɓi Antios. Yoge kuni vaka dege naᵲa kuvu adi yoge mbete ma. **31** Gidi ni mavu yoge tazi mbete ma, yoge taɗi kornyele a kornyele maku adi yoge ma. **32** Zudə yog Silas ne maku yoge zini de kozo nzu Nuɓa ma, adi kornyele nonzɔge ke, adi yoge togo kem vojyɔ vakage. **33** Ndorge yaa gidi ni vu, nonzɔge uli yoge kortogo ne kuvu yoge teli aɓi bal ngonkulage. **34** Kuvu Silas aku vu nyele yo a kinzi lo nama ve. **35** Pol yog Barnabas ne inzi Antios. Yoge ndazi nga dege ke, ozi Vojyɔ Kii na Vuraɓe dege ke yog nᵲ dege.

15:26 1Ko 15:30
15:33 Mar 5:34; Luk 7:50; 1Ko 16:11
15:41 Luk 2:2
16:1 1Ko 4:17; 2Ko 1:1,19; Fil 1:1; 2:19; 1Te 3:2,6; 1Ti 1:2,18; 2Ti 1:2,5,6

Pol yog Barnabas ne kiyi kemnaᵲa

36 Ndor nᵲge yaa gidi ni vu, Pol nzile Barnabas ke te: Z'tele z'aɓe ta kaku nonzɔge kem ɓe ɓorige ma ndanyi ku z'ozo vojyɔ na Vuraɓe tutu ma z'aku ta yoge ke inzi kinzi ni nange wa? **37** Barnabas ndigi ku te n'aɓi n'ege Zaaᵲ ge maku nzə ɓɔri yo Mark ma. **38** Pol ndigi kaɓe yog Mark ge gunu. A yo tele zagu gidige kᵲɗa zongara nɔ Pamfili ku yo ege ɗana nige zagu lo kula na nige ma. **39** Tukua ta naᵲa nda yaa ɗanage ku yoge kiyi kemnaᵲa. Barnabas unu Mark bal yo, yoge nosi kem topo ɓori a kaɓe vagada nɔ Sipr. **40** Pol suru Silas kuvu yo aɓe ne. Nonzɔge inyi yo kem ɗàjya na Nuɓa. **41** Yo unda teki zongara nɔ Siri tiɓo'n Silisi kuvu yo ada togo de kunanage ke.

Timote aɓe bal Pol ge yog Silas ne

16 Pol aɓe a teki kem ɓe ɓori nɔ Derb tiɓo'n nɔ Listr. Vu aku, de ndazə nga nɔ nᵲ inzi nama ri yo ya Timote. Yo ngon na niye Zuif nɔ taka keme vu

vura yo Grek. 2Nonzɔge nɔ kem ɓe ɓori nɔ Listr tiɓo'n Ikon uminazu na yo kiine. 3Pol ndigi kukua yo kaɓe ne. Yo ukua yo kuvu aɓe yo gaza zagu a Zuifge maku inzi lo nage ma. Nda va nza nama ke a ku yoge ndanyi geri ku vura yo Grek. 4A ku yoge nzə deri kem ɓe ɓorige ma, nonzɔge uli yoge nzu kunu nen maku ngonkulage yog desumalege uni ma a ngamu. 5Kuvu de kunanage uki korɔge togo ne kem kunda keme zoni ku vaka zoge nz'aɓe kakite zondorge ndanyi.

Pol aku ta kamu davla nɔ Maseduwan kem nikasu

6Yoge undi teki zongara Frizi tiɓo'n Galati a Nzili Nzaa ogɔ yoge lo kozo vojyɔ zagu zongara nɔ Azi. 7Aɓi teki ndete zongara nɔ Misi vu, yoge ndigi kaɓe zongara nɔ Bitini, vu Nzili ada yoge ta ɗovo gunu. 8Vavu yoge deri zo ɓe nɔ Misi kuvu aɓi kem ɓe ɓori nɔ Troas. 9Dan ndori vu, Pol aku ta kamu de kem nikasu. Davla nǫ zongara nɔ Maseduwan ɗa taru. Ukua naka nza yo vu nzile te: Aɓe Maseduwan ku a ukua zo ze tu! 10Gidi nga nama ku Pol aku ma, ze z'ula lo yaku a kaɓe Maseduwan. Ze z'geri ku Vuraɓe ɓɔro ze lo nama a kozo nige Vojyɔ nɔ Kii.

16:3 Gal 2:3
16:6 Gal 1:2
16:7 Rom 8:9; Gal 4:6; Fil 1:19; 1Pi 1:11
16:8 2Ko 2:12; 2Ti 4:13
16:9 Rom 15:26; 1Ko 16:5; 1Te 1:7,8
16:12 Fil 1:1; 1Te 2:2
16:14 Tee 1:11; 2:18,24; Luk 24:45

Lidi tele aɓe bal Vuraɓe kem ɓe Filipige

11Gidi ni maku z'ɓii topo ɓorige kem ɓe ɓori nɔ Troas ma, z'unu ɗovo dana ɗer z'ozo'n vagada nɔ Samotras, ase kuli vu ka ɓe ɓori nɔ Neapoli. 12Z'ɓii lo nama z'aɓe Filipige maku yo takite ɓe ɓori nɔ zongara Maseduwan ku yo takite ɓe konyɔ nɔ Rom. Z'inzi z'taɗe ndor finyi kem ɓe ɓori nama.

13Ndor kaɗe kau vu ze z'teki zagu kem ɓe ɓori ma z'aɓe kazu vaa ɗa, ze z'oo vu z'ize lo a zijyɔ'n Nuɓa ndatu. Gidi ni vu z'inzi ngara, z'aɗe vojyɔ niyege make ku kunina ma. 14Niye nǫ inzi danage ma ri yo ya Lidi. Yo de ɗaɓa lamu kakege nɔ kem ɓe ɓori nɔ Tiyatir. Yo nzə tukua talu Nuɓa kuvu nz'oo ze. Vuraɓe tee keme yo ku yo udu nvi yo zo vojyɔge maku Pol nzə nzile ma. 15Gidi ni mavu uli yo mane, yo yog de na yo ge, vu yo zijyɔ ze nzile te: Kaznaku sege taɗi ma de zosuru ne a na Vuraɓe vu, anzi kemkuzi na ma ku inzi tutu. Kuvu yo nzozi ze aɓe ne tutu.

Pol yog Silas ne ndayi kanga

16 Lomaku zə z'aɓe lo zijyɔ Nuɓa mavu, de taɗè kula nɔ niye nɔ ku inzi'n nzili geri nga, tine tar ze. Yo ɗe'n ngakenve nɔ ɓori kuɓaka yo ge ke bal nga geri na yo ma. **17** Yo nz'unu gidi Pol tiɓo'n ze. Yo nzile nzu nɔ ɓori'n te: De nenge ma yoge de taɗè kula na Nuɓa nɔ Taru Kuɗa'n Ɗa. Yoge ozi man sege ɗovo kajya. **18** Yo taɗè nga nama ndor vaka ne. Kɔro taɗè Pol yaa ku yo tele korɔ yo bal nzili ma vu nzile yo te: M'adə ki ta ɗovo zo ri Zezu Kris ne a ku teki zagu keme yo. Nzili ma teki zagu kem nzakaza nama ɗi.

19 Kuɓaka de taɗè kula nɔ niyege ma aki vu nga kunda keme zo na nige ma tigo ko. Yoge uki Pol tiɓo'n Silas nzozi yoge aɓi'n hala bal ngarege. **20** Yoge aɓi se bal ngare kem ɓege vu nzili te: De nenge ma Zuifge, naku nz'tuli zo de na zege nąa. **21** Yoge nz'ozi nga mot kaa nɔ ku ze z'ase taka ni gunu, taɗè ni gunu, a ze dege nɔ Rom.

22 Vaka dege ɓii egi yoge. Ngare kem ɓege taki ruba na Pol tiɓo'n na Silas kuvu adi nzuge ku te undi yoge nzige ne. **23** Gidi ni maku undi yoge nzige ne ma, onvi yoge kanga. Yoge nzili de ngamu de kanga make te ngamu yoge kiine. **24** De maku adi yo kula nama, onvo yoge kemkuzi kanga ma ɗa kuvu ine foro nzage.

25 Teki dan vo kɔ ndori vu, Pol yog Silas ne zijyi Nuɓa kuvu nz'uɗi paa ku de kangage nz'ooyi yoge. **26** Tazini ma ɗivu zongara ndede ɓori'n kuvu ngira kuzi kanga ma ndede ne. Tazini ma ɗivu, ta kuzi kangage ma ndanyi tii ne vu kulage ma ndanyi toti ne. **27** De ngamu de kangage ma turu ne. Lomaku yo aku ku ta kuzi kangage tee ko mavu, yo aɗe kuya kau a tale'n korɔ yo. Yo wo vu te de kangage ma anyi ko. **28** Pol nzile nzu nɔ ɓori'n te: Taɗè ngakasu kori ke gunu, a ze ndanyi z'inzi ta nene.

29 De ngamu de kangage ma nde feɗi kuvu anza yaku kuzi ma, vu iso zerige ɗana Pol yog Silas ne. **30** Yo teki se kaga vu yo nzile te: Vuraɓege, ngaɗi ya m'taɗè man ɓavu Nuɓa ajya man ma wa?

31 Yoge nzili yo te: Taka keme Vuraɓe Zezu Kris vu Nuɓa ajya man ki tiɓo'n dege ndanyi kemkuzi na yi. **32** Yoge ozi yo vojyɔ na Vuraɓe yog dege ma ndanyi ku inzi kemkuzi na yo ma. **33** Yo ukua yoge ndori

16:17 Mar 5:7
16:18 Mar 16:17
16:19 Zak 2:6
16:22 2Ko 11:25; 1Te 2:2
16:25 Efe 5:19
16:31 Zaa 3:15; Rom 11:14

kem nzakaza nama aɓe'n a ibo ta diyo na nige ma zagu. Tazini ma ɗivu, uli yo mane yog de na yo ge. **34** Yo sa yoge aɓe'n kemkuzi bal yo. Unda dava kusanga ɗànage kuvu yo taɗè kornyele a ku yo taka keme Nuɓa yog de kemkuzi na yo ge ndanyi.

35 Lomaku lo nduga mavu, ngare kem ɓege ma uli nǫ de a nzile de ngamu de kangage make te: Inya dege ma. **36** De ngamu de kangage ma aɓe'n vojyɔ nage ma nzile Pol ke te: Ngare kem ɓege ma uli nzili ma a ku te m'inya sege. Vavu teki lova ku aɓi kortogo ne.

37 Pol nzile yoge te: Yoge undi ze dana dege anzə kamvojyɔ ne, ze maku ze ngon ɓege nɔ Rom ma. Yoge ini ze kanga vu lova vu yoge ndigi kinya ze lokuya wa? Va gunu! Yoge ngiyage ɗii ku aɗì ze kaga!

38 De ngamu kuzi kangage ma aɓi'n vojyɔ nage ma bal ngare kem ɓege ma. Lomaku yoge woyi ku te ngon ɓege nɔ Rom mavu, yoge ɓeli yaa. **39** Ngare kem ɓege aɓi a uki naka nzage. Aɗì yoge kuvu yoge uki naka nzage ku te ɓii zagu kem ɓe ma. **40** Vavu yoge teki zagu kemkuzi kanga ma kuvu yoge aɓi a anzi kuzi na Lidi. Lomaku yoge aki nonzɔge ma, adi yoge kornyele kuvu yoge aɓi ne.

16:39 Mat 8:34; Luk 8:37

Pol kem ɓe Tesalonik

17 Gidi ni maku yoge undi teki kem ɓe ɓori nɔ Amfipoli tiɓo'n Apoloni ma, yoge aɓi a teki kem ɓe ɓori nɔ Tesalonik, vu kuzi kunana na Zuifge nda tutu. **2** Pol anza balge, nga taɗè na yo kamkonɔ ya nama. Yo negi se nąa ve kem ndor kaɗè kauge muta zo Mbete na Nuɓa. **3** Yo aɗè yoge mot vojyɔ ni vu nzile te korɔ Mesi* onyɔ man ku yo turu man dana de kuage. Yo nzile te: Mesi* maku nzə m'nzile sege vojyɔ ni ma, yo ya Zezu. **4** Pol ɗe'n nǫ dege danage ma, ku yoge aɓi bal Pol yog Silas ne tiɓo'n vaka Grekge yaa nɔ nzə tuki talu Nuɓa yog vaka niyege dana de konyɔ ɓege aɓi ne.

5 Zuif kemtogoge sayi nǫ de kundakasuge maku inzi lo ɗaɓa ngage ma. Yoge suuyi dege ku ini tukua ta nąa kem ɓe ɓori ma. Yoge aɓi a anzi kuzi na Zasǫ. Yoge nz'uli Pol yog Silas ne a kaɓe'n yoge ɗàna vaka dege. **6** Lomaku aki yoge gunu mavu, yoge nzozi Zasǫ yog nonzɔ nǫge

17:1 Fil 4:16; 1Te 1:1; 2Te 1:1; 2Ti 4:10
17:3 Luk 24:26, 46
17:5 1Te 2:16; Rom 16:21
17:6 Mat 24:14

aɓi'n ɗana desumale ɓege. Yoge nzili nzu nɔ ɓori'n te: Dege maku t'undi sili kem dege zongara ma ɗii nene. **7**Zasǫ ukua yoge bal yo. Yoge suuyi dege ndanyi a kege nzu kunu na Sezar* zagu. Yoge nzili te nǫ ngare ogɔ tu, ri yo ya Zezu. **8**Vojyɔ nage maku yoge nz'ooyi ma unda ngalu vaka dege yog desumale ɓege ma. **9**Zasǫ tiɓo'n nǫ dege adi kenve va nza guɗa make, kuvu desumale ɓege ma inyi yoge.

Kem ɓe Bere

10Tazini ma ɗivu, nonzɔge taɗi ɓavu Pol yog Silas ne aɓi ndori kem ɓe ɓori nɔ Bere. Lomaku yoge aɓi a teki ma, a anzi kemkuzi kunana na Zuifge. **11**De nage ma geri nga yaa danga dege nɔ kem ɓe ɓori nɔ Tesalonik. Yoge taki vojyɔ ma kornyelege yaa ndanyi. Yoge nz'undi minyə Mbete Nuɓa ma zondorge a kaku ke nda va nza nama ke wa. **12**Dege yaa danage taki keme ni tiɓo'n niye Grek nɔ ɓorige yog vaka davlage.

13Lomaku Zuifge nɔ Tesalonik woyi ku te Pol nz'ozo vojyɔ Nuɓa kem ɓe ɓori nɔ Bere ma, yoge aɓi a suuyi vaka dege ma. **14**Tazini ma ɗivu, nonzɔge uli'n Pol sinyi vakaata ɗa, vu Silas yog Timote inzi Bere. **15**Dege maku nzə dani Pol ma, nzozi yo sinyi aɓi'n kem ɓe ɓori nɔ Aten. Pol ada yoge nzu a nzile Silas ke yog Timote ne te aɓi envi ne yaku. Gidi ni vu, yoge teli aɓi ne.

17:7 Luk 23:2; Zaa 19:12
17:11 Luk 16:29; Zaa 5:39
17:13 Ebr 4:12

Kem ɓe Aten

16Lomaku Pol nz'aku tarage kem ɓe ɓori nɔ Aten ma, nzili yo nɔ keme ɗa inzi kii'n gunu a yo aku vu yooge ɗoso kem ɓe ɓori ma. **17**Vavu yo nz'aɗe vojyɔ yog Zuifge kemkuzi kunana na Zuifge tiɓo'n dege maku nzə tuki talu Nuɓa ma hala ɓara zondorge tiɓo'n de nenge maku nzə ndaki se nąa ma. **18**Nǫ de geri ngage yog Epikurinyege* yog Istosinyege† umbi miri negi se nąa ve. Nǫ dege nzili te: Yeli kugua vojyɔ ɓada nen ma ndigi nzile vojyɔ ɗi wa? Nǫge nzile te: Yo taɗe korɔ yo nza de kozo nzu nuɓa nɔ mbaage make. Yoge nzə nzili va a Pol nz'ozo Vojyɔ nɔ Kii na Zezu ku de kuage nzə turi ne. **19**Vavu, yoge uki yo nzozi aɓi'n Areyopaz. Yoge nzili yo te: Ze z'ndigi geri

17:15 1Te 3:1
17:19 Mar 1:27

* Epikurinyege: Yoge de ndazə nga na Epikur yo de geri nga nɔ Gres.
† Istosinyege : Yoge de ndazə ngage na Zenǫ yo de geri nga nɔ Gres.

kamu ngandaza nɔ jya maku yi nz'adɛ̀ vojyɔ zoni nene ma, ize te dì? **20**Yi nz'idɛ̀'n nga nɔ mbaage nvi ze. Ze z'ndigi geri kam ngage maku vojyɔ nage ma nzə nzili ma.

21Dege ndanyi nɔ Aten tiɓo'n mbaage ma ndanyi ku inzi keme ni ma nz'adì vojyɔge, nz'ooyi vojyɔ nɔ jyage zondorge.

22Pol ɓi dà taru dana Areyopaz. Yo nzile te: Sege dege nɔ Aten, m'aku kem ngage ndanyi vu sege tuki talu yooge yaa ndanyi. **23**Lomaku nzə m'ndiga kem ɓe ɓori na se ge ma, nzə m'unda minyə ngage maku sege nzə ndovi yoge ma. M'aku zini dava nǫ̀ ɓali mbete gidi ni te: Nuɓa anzə geri korɔ. Nga nen maku sege nzə tuki talu ni anzə geri korɔ ni'n ma, de ni ya nzə m'nzile sege vojyɔ ni ma.

24Nuɓa nen maku tadɛ̀ zongara tiɓo'n ngage ndanyi zoni ma ya Vuraɓe nɔ zora tiɓo'n nɔ zongara. Yo inzi kemkuzi Nuɓa nene maku dege tadɛ̀ zige ma gunu. **25**Yo ndigi ku te zi de tadɛ̀ kula adɛ̀ ne gunu, kaznaku yo ndigi tadɛ̀ nga vu nzə tadɛ̀ nga ni. Yo nz'ada kajya dege ke ndanyi tiɓo'n kauvo tiɓo'n ngage ndanyi. **26**Yo tadɛ̀ mot kaa dege ndanyi kem masu nɔ ɗoyi dì ku dege inzi damu zongara ndanyi. Yo suru ndorge kite tiɓo'n kamneni lo kinzi nige. **27**Yo tadɛ̀ va a ku yoge uli Vuraɓe. Wala uli man yo ku teki man zo yo? Yo inzi udà zege gunu zege ɗoyi ɗoyi ndanyi. **28**Keme yo ya zege z'inzi kamkaa ne, zə z'ndigi taru, z'inzi nen ma. Va nzaku goso paa na se nǫ̀ge nzili'n te: Ze mot kaa nige zini.

29Vavu ze mot kaa na Nuɓa. Ze z'aleve z'ize te Nuɓa titi lɔr gunu, kenve gunu, koso nɔ talu koto'n gunu kamkajya na de'n gunu. **30**Nuɓa inya ndor nenge maku dege geri'n ta nga gunu ma tidà, lovaɓa ya yo nzile dege ke ndanyi bal loge ndanyi a kinya kalve na nige nɔ kitege zagu. **31**A vojyɔ nama ya Nuɓa unu'n ndor a teki'n vojyɔ zo dege zongara ɗovo zosuru zo ri de'n maku yo suru ma. Lomaku Nuɓa turu yo dana de kuage ma, a nga nama yo ada nǫ̀ nga tadɛ̀ge dege ke ndanyi.

32Lomaku yoge woyi vojyɔ maku te de kuage turi man mavu, yoge zə tibi yo. Nǫ̀ dege nzili te: Z'oo man ki jyane zo vojyɔ nama. **33**A nga nama ya

17:23 Zaa 4:22
17:24 Mat 11:25
17:29 Rom 1:23
17:30 Rom 3:25; 1Pi 1:14; Luk 24:47; Tit 2:11,12
17:31 Mat 10:15

Pol teki'n zagu danage ma.
34Lo nama ya nọ dege aɓi'n bal
Pol ku yoge taki'n kemege ma.
Danage ma Deni nɔ Areyopaz,
niye nọ ri yo Damaris tiɓo'n
nọ dege se zini.

Kem ɓe Korẹnt

18 Gidi nga nama vu,
Pol ɓi kem ɓe ɓori nɔ
Aten yo aɓe kem ɓe ɓori nɔ
Korẹnt. 2Yo enve Zuif nọ
nama ri yo Akilas, yo de nɔ
zongara nɔ Pọ. Yo ɓi zongara
nɔ Itali yog niye yo Prisil ne
ɗii jyagmasini a Klod unu nzu
te Zuifge ndanyi teki zagu
kem ɓe ɓori nɔ Rom. Pol aɓe
balge. 3Yoge inzi yog Pol ge
a yoge nzə taɗi kula nɔ ɗoyi.
Yoge nzə taɗi kula kamnạa ɗi
a yoge nzə taɗi ɓukuge. 4Pol
nzə negive kemkuzi kunana
na Zuifge ndor kaɗe kauge
ndanyi. Yo nz'ojyo Zuifge
yog Grekge.

5Lomaku Silas yog Timote
ne ɓii zongara nɔ Maseduwan
ku ɗii ma, Nzili unu ta Pol
yaku kuvu yo umanazu ada
Zuifge ke te Zezu ma yo
Mesi*. 6Lomaku yoge egi yo
zagu ku te nzə najyi yo ma,
yo kira ruba na yo ge vu nzile
yoge te: Taɗe vu masu na se
tele iso zo se. Vojyɔ tigo zo
ma. Jyagmasini ma nzə m'aɓe
bal dege maku yoge Zuifge
gunu ma.

7Pol ɓi nama aɓe kemkuzi
na davla nọ ri Zustus, yo nzə
tukua talu Nuɓa ve. Kuzi na
yo nda kot kuzi kunana na
Zuifge. 8Krispus ngare kuzi
kunana na Zuifge ma taka
kem Vuraɓe yog de kemkuzi
na yo ge ndanyi. Vaka dege nɔ
Korẹnt maku woyi vojyɔ ma
yoge taki keme ni. Dege ini
yoge mane.

9Vuraɓe nzile Pol ke dan
ndori kem nikasu te: Nạ nzə
ku ɓele gunu, aɗe vojyɔ vu
teki gunu. 10M'ogo bali ma.
De ɗoyi nɔ kunda zi yo zo yi
a taɗe'n ki ngakasu tigo. De
na m'ge vaki yaa kem ɓe ɓori
nama. 11Pol inzi nama kem
ɓal ɗoyi tiɓo'n nzoyi minyə
zo ɗoyi ku yo ndaza yoge
vojyɔ na Nuɓa.

12Lomaku Galiọ inzi'n
ngare zongara nɔ Akayi ma,
Zuifge ɓii kemɗoyi ne zo Pol
kuvu yoge aɓi'n yo ɗana lo
teki vojyɔge. 13Yoge nzili te:
Davla nen ma nzə suu dege te
tuki talu Nuɓa ku egi nzuvojyɔ
zagu.

14Lomaku Pol nz'ula lo tee
tar yo ma, Galiọ nzile Zuifge
ke te: Sege Zuifge! Kaznaku

18:1 1Ko 1:2; 2Ko 1:1,23; 2Ti 4:20
18:2 Rom 16:3; 2Ko 16:19; 2Ti 4:19
18:3 1Ko 4:12; 1Te 2:9; 2Te 3:8
18:6 Mat 10:14
18:8 1Ko 1:14; Mar 5:22
18:9 Mat 14:27
18:10 Mat 28:20
18:11 Ebr 4:12
18:12 Rom 15:26; 1Ko 16:15; 2Ko 9:2; 1Te 1:7,8

vojyɔ nɔ zo nga nɔ bala ni'n gunu wala kundakasu nɔ ɓori vu, m'oo man sege kuzakeme ne. **15**Naku negive zo vojyɔ nǫ, wala zo ri nga nǫ, wala zo nzuvojyɔ na se sege ngiya se vu, nama na se ɗa. Ma ya de teki vojyɔ ni gunu. **16**Kuvu yo ɗiko yoge zagu lo teki vojyɔge ma. **17**Lo nama vu Grekge ndanyi uki Sosten ngare kuzi kunana na Zuifge ma kuvu yoge umbi miri kunda yo ɗana lo teki vojyɔ ma. Nama taɗe nga Galiǫ ke gunu.

Prisil, Akilas tiɓo'n Apolos

18Pol inzi ta nama dana uɗa finyi. Yo inya nonzɔge kuvu yo nosi kem topo ɓori yog Prisil ge yog Akilas ge a kaɓe zongara nɔ Siri. Pol gisa zo yo zagu kem ɓe ɓori nɔ Sąkre a yo unu nzu. **19**Yo aɓe a teki kem ɓe ɓori nɔ Efez vu yo inya ɓiya kaɓe nige zagu. Gidi ni yo anza kemkuzi kunana na Zuifge, yo nzə negive yog Zuifge. **20**Yoge ndii yo a kinzi dana ni uɗa finyi balge, vu yo ndigi gunu. **21**Yo inya yoge vu nzile te: Taɗe ku m'taɗe vaka* nen maku nz'iɗe ma kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem. Kaznaku Nuɓa ndigi ve vu, m'iɗe man jyane bal se. Kuvu yo nosi kem topo ɓori a kaɓe Efez. **22**Yo aɓe a ziti kem ɓe ɓori nɔ Sezare. Yo aɓe a taka de kunanage kuvu yo tele aɓe kem ɓe ɓori nɔ Antios.

23Ndor finyi gidi ni vu, yo aɓe a ndiga damu zongara nɔ Galati tiɓo'n Frizi. Yo ula kemsimbri keme de ndazə ngage ndanyi.

24Zuif nǫ ri yo Apolos, yo de nɔ kem ɓe ɓori nɔ Alegzandri, yo de nɔ ku togo keme vojyɔge ku geri Mbete Nuɓa kiine, aɓe a teki Efez. **25**Ndazi yo nga ɗovo na Vuraɓe ku nzili ɗoso keme yo tutu. Yo nz'aɗe vojyɔ kuvu nzə ndaza nga na Vuraɓe bala ni'n dege ke. Lo nama vu yo geri kula de mane na Zaą ɗi. **26**Vavu yo umbamiri kaɗe vojyɔ kemsimbri ne kemkuzi kunana na Zuifge. Lomaku yoge woyi yo ma, Akilas yog Prisil ne uki yo kuvu ozi yo ɗovo na Nuɓa bala ni'n yaa.

27Apolos ndigi deri kaɓe zongara nɔ Akayi. Nonzɔge adi yo kornyele kuvu yoge ɓali mbete uli'n de ndazə ngage ke ku te uki yo balge. Yo aɓe a teki vu, yo taɗe kii yaa dege make ku taki keme ma ɗajya ne. **28**Yo ndaka gidi Zuifge tutu vojyɔge togo ne ta kamu dege. Yo ozo

18:17 1Ko 1:1
18:18 Luk 2:2; Rom 16:1
18:19 1Ko 15:32; Efe 1:1; 1Ti 1:3; Tee 1:11; 2:1
18:21 Rom 1:10; 1Ko 4:19; Zak 4:15
18:24 1Ko 1:12; Tit 3:13
18:25 Rom 12:11; Mar 1:4

yoge bal ɗovo Mbete na Nuɓa te Zezu ma yo Mesi*.

Pol kem ɓe Efez

19 Lomaku Apolos inzi'n ta kem ɓe ɓori nɔ Korɛ̱nt ma, Pol unda teki zongara nɔ ɓorige kuvu aɓe kem ɓe ɓori nɔ Efez. Yo enve nɔ̱ de ndazə ngage. **2**Yo nzile yoge te: Lomaku taki keme se ma, sege envi Nzili Nzaa vu wa?

Yoge nzili yo te: Nzili Nzaa inzi tutu mere vu ze z'oo vojyɔ ni gunu!

3Pol nzile yoge te: Sege envi kula mane nɔ nanga?

Yoge nzili te: Kula de mane na Zaa̱.

4Vavu Pol nzile te: Zaa̱ ula dege mane ozo'n a ku yoge inyi kalve nɔ kitege zagu. Yo nzile zini dege ke a taka keme de nen maku nz'iɗɛ̀ ka gidi yo ma, de ni ya Mesi* Zezu.

5Gidi vojyɔ nage maku yoge woyi ma, Pol ula yoge mane zo ri Vuraɓe Zezu ne. **6**Pol unda zi zoge kuvu Nzili Nzaa ɗɛ̀ zoge. Yoge umbi miri kaɗɛ̀ ta vojyɔ nɔ nyarage kuvu kozo vojyɔ na Nuɓa. **7**De nage ma ndanyi ma zoge ase ɓu zo ziyo.

8Pol anza kemkuzi kunana na Zuifge vu aɗɛ̀ vojyɔ kemsimbri ne. Kem nzoyi muta ma, yo negive vu ojyo yoge zo kem ɓe na Nuɓa. **9**Keme nɔ̱ dege togo ve kuvu yoge inzi kemtogo na nige. Yoge nz'aɗi vojyɔ nɔ kasuge zo ɗovo na Vuraɓe ɗana kaka dege. Pol aɗɛ̀ korɔ yo kuɗa'n zagu kotge kuvu yo sa de ndazə ngage kala nzə negi se na̱a ve zondorge kemkuzi ndaza mbete na Tiranus. **10**Nga nama taɗɛ̀ ɓalage ase ziyo ku de nenge ma ndanyi ku inzi zongara nɔ ma Zuifge yog Grekge woyi vojyɔ na Vuraɓe Zezu.

11Nuɓa taɗɛ̀ nga kuzukaɗege nɔ kunda ngalu dege zi na Pol ne. **12**Dege uni nga kunda ngalu dege ma, rubage tiɓo'n sirikige maku odo korɔ yo ma aɓi'n bal de metige. Metige inya yoge kuvu nzili kundakasuge teki zagu kemege.

13Zuifge nɔ̱ge de ɗiko nzili kasuge nzə ndigi taru, yoge uni nzuge a ɓɔro ri Vuraɓe Zezu zo dege maku nzili kundakasuge inzi kemege ma. Yoge nzili te: Z'adə sege nzu zo ri Zezu ne maku Pol nz'ozo vojyɔ na yo ma. **14**Dege maku nzə taɗi nga nama ngon zo kalmbakaɗɛ̀ na Seva ge, de ɓori nɔ̱ nɔ dana de retizo nɔ ɓori na Zuifge. **15**Nzili kundakasu ma taka tele vojyɔ nzile te: M'geri Zezu ve,

19:2 Zaa 20:22
19:4 Mar 1:4; Zaa 1:7
19:6 Mar 16:17
19:8 Mat 3:2
19:13 Mat 12:27; Mar 9:38

m'geri Pol ve, naku sege ma, sege nạge? **16** Vu davla maku nzili kundakasu inzi keme yo ma iso zoge tadɛ yoge vu danga yoge zagu. Yo tadɛ yoge togo ne, ku yoge teki anyi zagu kuzi ma korɔge nyara'n dɨ vu nyeti'n ve.

17 Zuifge yog Grekge ma ndanyi ku inzi Efez ma geri bal nga nama. Ɓele tadɛ yoge ndanyi. Vu yoge ndovi ri Vuraɓe. **18** Vaka dege maku taki keme ni ma dɨi ne nzili tadɛ kasuge kaga ozi bal ngage ma ndanyi ku yoge tadɨ ma. **19** Vaka dege maku tadɨ nga nɔ yaage ma dɨi'n mbete na nige rugi yoge zagu dɑna dege ndanyi. Dege ɓazi gata mbetege mavu ase kenve dubu wonyə ziyo zo ɓu. **20** Va ya vojyɔ na Vuraɓe ojyɔ'n nạa togɔ ne.

21 Gidi nga nage mavu, Pol unu nzu keme yo a kunda teki zongara nɔ Maseduwan tiɓo'n Akayi a kaɓe kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem. Yo nzile te: Kaznaku m'aɓe ku m'teki dɑ vu, m'aɓe zini kaku ɓe ɓori nɔ Rom. **22** Yo ula'n de tadɛ kula na yo ge zog ziyo Maseduwan: Timote yog Erast ne. Yo ngiya vu, inzi ta ndorge finyi zongara nɔ Azi.

19:21 Rom 15:25; 15:24,28
19:22 Rom 16:23; 2Ti 4:20

19:26 1Ko 8:4; Tee 9:20
19:29 Rom 16:23; 1Ko 1:14; Kol 4:10; Fim 24

Tukua ta nạa nda kem ɓe Efez

23 Kem ndor na'n ma tukua ta nạa nɔ ɓori nda ne dɔvo na Vuraɓe. **24** Kade nọ ri yo ya Demetriyus nzə tadɛ ngage nveri ne kuzi na de yoo nɔ niye, Artemis*. Yo ada kulage yaa ndanyi kadege ke. **25** Yo kuna yoge nạa yog dege maku nzə tadɨ se kula nɔ dɔyi ma. Yo nzile te: Sege ma, sege geri ku ngakenve na zige nda kem kula nama. **26** Sege nz'aki kamu se ne, nz'ooyi nvi se ne ku nda kem ɓe ɓori nɔ Efez dɨ gunu, naku semi finyi dɨ a damu zongara nɔ Azi ndanyi ya Pol suu dege ku vaka dege inyi dɔvo na nige zagu ma. Yo nzile te nuɓage maku dege tadɨ zige ne ma nuɓage gunu. **27** Nga nama nzə tadɛ a tele'n kula na zige kazagu. Ɓavu te, nga nama tadɛ man ku kuzi yoo nɔ ɓori na niye Artemis* ma nda man nyara'n dɨ. Kuvu dege tuzi man ri yo, ri nen maku dege nɔ Azi ndanyi tiɓo'n dege zongara nzə tuki talu ni ma.

28 Gidi vojyɔ nama ku yoge woyi ma, wongɔ dɔso kemege tutu. Yoge nzili nzu nɔ ɓori'n te: Artemis*na dege nɔ Efez ɓori yaa. **29** Negive dɔso kem ɓe ɓori ma tutu. Yoge tadɨ

* Artemis: Yoo nɔ niye nɔ Efez, dege nzili te yo kɔ ngage nɔ zongara.

kemɗoyi yaku hala ɓara. Yoge nzozi Gayus yog Aristark ne dege nɔ Maseduwan maku ɓiya kaɓe mbaa na Pol ma aɓi ne. **30**Pol ndigi kozo korɔ yo kaga ɗana vaka dege ma, vu de ndazə nga na yo ge ogi yo lo taɗe ni zagu. **31**Nọ ngare nɔ ɓorige na dege nɔ Azi zini, yoge ɓiyakuɗa nige, uli a kukua nza yo te aɓe hala ɓara ma gunu.

32Nọ dege nzə nzili vojyɔ nɔ ɗoyi ɗi vu nọge nzə nzili nɔ nyara a vaka dege inzi kem negive ɗi. Dege yaa geri kamvojyɔ maku yoge kuni'n nạa ma gunu. **33**Dege uki Alegzandr teki'n zagu dana vaka dege maku undi yo ɗanage ma. Alegzandr kira zi yo ɗi. Yo ndigi kaɗe vojyɔ zo korɔ na yo ngiya ɗana dege. **34**Lomaku yoge woyi ku te yo Zuif mavu, yoge ndanyi nzə nzili vojyɔ nɔ ɗoyi ɗi nzu nɔ ɓori'n kem nzakaza ziyo te: Artemis* na dege nɔ Efez ɓori yaa.

35De ɓala mbete nɔ kem ɓe ɓori taɗe ɓavu vaka dege teki ta kugua vojyɔ. Yo nzile te: Dege nɔ Efez, nạ ya geri gunu a ɓe ɓori na dege nɔ Efez ya de ngamu Artemis* nuɓa nɔ niye nɔ ɓori maku ɓi zora ku iso ngara ma? **36**De ase negive nga nama gunu! Vavu sege aɗi vojyɔ gunu, sege taɗi nga anzə kalve'n gunu. **37**Sege ɗii'n de nenge ma nene, yoge tihi kemkuzi yoo gunu, yoge najyi nuɓa na zige zini gunu. **38**Vavu kaznaku Demetriyus yog de kula na yo ge maku inzi se ma inzi'n nọ vojyɔ kotge ve vu, ndor teki vojyɔ ogo tutu ma ngarege ogi tutu a nga nama. Taɗe vu yoge ngiyage ɔɗi nạa. **39**Kaznaku sege nz'uli nga nọ nɔ nyara vu, de kunana a kunda vojyɔ nạa uni man nzu zo vojyɔ nama. **40**Zə z'uli a ku ɔɗi zege zo tukua ta nạa nene ma kazene ma. Vojyɔ nọ nɔ ku ozo a ku z'aɗi mot vojyɔ kunana nama tigo. **41**Gidi vojyɔ nama ku yo nzile ma, yo ɗiko kunana na dege ma zagu.

Pol unda teki zongara nɔ Maseduwan tiɓo'n zongara nɔ Grek

20 Lomaku ta kugua vojyɔ ma teki mavu, Pol ɓɔro de ndazə ngage. Yo taka yoge. Kuvu inya yoge vu ugua zo yo kaɓe zongara nɔ Maseduwan. **2**Yo unda teki zongara nage ma kuvu yo ojyo dege vojyɔge ne yaa ndanyi. Yo aɓe a teki zongara nɔ Grek. **3**Yo inzi tutu kem nzoyi muta. Lomaku yo nz'ula lo a nosi kem topo ɓori a kaɓe zongara nɔ Siri mavu, Zuifge

19:37 Rom 2:22
20:3 2Ko 11:26; 1Te 2:16; Luk 2:2

woyi nąa a kukua yo. Vavu yo unu nzu a tele kaɓe zongara nɔ Maseduwan. **4**Dege maku dani Pol ma, Sopater ngon Pirus, nɔ kem ɓe ɓori nɔ Bere, Aristark tiɓo'n Segondus nɔ kem ɓe ɓori nɔ Tesalonik, Gayus nɔ kem ɓe ɓori nɔ Derb, Timote tiɓo'n Tisik, Trofim kuɓaka zongara nɔ Azi. **5**De nage ma aɓi kite ɗana ze vu a aki tar ze kem ɓe ɓori nɔ Troas. **6**Gidi ndor Kura anzə kamfuluge ma, ze z'nosi kem topo ɓori kem ɓe ɓori nɔ Filipige a kaɓe. Ndor minyə gidi ni vu, z'enve yoge Troas vu z'taɗe ndor kalmbakaɗe lo nama.

Pol turu Etisus dana de kuage

7Takite ndor na dumasi mavu, z'kunana ze nonzɔge a za kura. Pol maku kuli nąa ɗa vu kaɓe yo ya ma, nzə negi se nąa ve. Yo nz'unda vojyɔ na yo ge ta nąa sinyi teki dan vo kɔ ndori. **8**Lambage vaki yaa ndanyi kemkuzi nɔ taru maku z'kunana keme ni ma. **9**Zabra nǫ ri yo ya Etisus inzi kamka kuzi ma. Yo nzə tugua ringo kamtoɗɔ nɔ ɓori. Lomaku Pol aɗe vojyɔ ku dana ni uɗa yaa mavu, zabra maku nzə tugua ringo ma ɓi taru ɗa muta kuzi maku undi zo nąa ma iso ngara, dege uki yo vu ua ko. **10**Pol ziti ngara kuvu aɓe namba zo yo. Yo unu yo keme zi yo vu nzile te: Nąa nzə nǫoyi gunu, a yo inzi kamkaa. **11**Lomaku teli nosi taru ku zayi kura ku usi mavu, Pol aɗe yoge vojyɔ dana ni uɗa yaa sinyi lo nduga zoge. Ɓavu yo ugua zo yo kaɓe. **12**Dege teli'n zabra ma aɓi'n kamkaa ne vu nda nga riyo keme dege ne yaa ndanyi.

20:4 Efe 6:21; Kol 4:7; Tit 3:12; 2Ti 4:20
20:7 1Ko 16:2; Tee 1:10; Mat 14:19
20:10 Mat 9:23,24
20:11 Mat 14:19
20:15 2Ti 4:20

Pol taka kaɓe desumale nɔ Efezge ke

13Ze z'aɓe kite a nosi kem topo ɓori kuvu z'aɓe ɗer kem ɓe ɓori nɔ Asos. Kem ɓe nama ya z'tele z'unu man Pol tutu ma. Yo nzile a taɗe va a yo ndigi kaɓe nza yo ne. **14**Lomaku yo aɓe ku enve ze Asos ma, z'unu yo kem topo ɓori ma a kaɓe'n kem ɓori nɔ Mitilen. **15**Z'ɓii lo nama z'anya ngode topo ɓorige ase kuli vu z'teki ɗana vagada nɔ Sios. Ndor nɔ gidi ni mavu z'teki vagada nɔ Samos. Z'aɓe za z'inzi kem ɓe ɓori nɔ Trogilium. Ase kuli vu z'aɓe za z'teki kem ɓe ɓori nɔ Mile. **16**Pol ndigi deri zo ɓe ɓori nɔ Efez taru a ku te n'inzi yaa zongara nɔ Azi gunu. Yo nzə nyanga ve ɓavu a kaɓe,

kaznaku loni ndatu vu, aɓe a teki kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem kite ɓavu ndor Pa̱ntekot* ase.

17 Yo inzi Mile mavu, yo ula kem ɓe Efez ɓɔro desumalege nɔ kemkuzi kunana. **18** Lomaku yoge ɗii ɗe teki bal yo mavu, yo nzile yoge te: Ko̱ɗa takite ndor nene maku m'ziti'n kem topo ɓɔri zongara nɔ Azi ma, sege geri ngage maku nzə m'taɗe zondorge dana se ma ve. **19** M'taɗe kula na Vuraɓe keme mage ndanyi kemriyo ne, kamno̱oge ne yaa ndanyi dana nga ndɔɔge maku teki zo ma bal koo na̱a na Zuifge ma. **20** Nga kiige maku sege ndigi ma, m'uya sege zoni gunu. M'ozo sege kuvu m'ndaza sege ngage kamkaga kemkuzige ɗoyi ɗoyi. **21** M'umanazu vojyɔ nɔ kii Zuifge ke yog Grekge a ku inyi kalve na nige ka bal Nuɓa ku yoge undi kemege zo Vuraɓe na zige Zezu Kris.

22 Aki, jyagmasini ma nzə m'aɓe Zeruzalem a Nzili nzile ma a kaɓe tutu. M'geri nga maku teki man zo ma nama ɗa gunu. **23** Vavu Nzili Nzaa umanazu na ma ku nzə nzile ma vojyɔ kulage tiɓo'n ngakonyɔge maku nz'aku tar ma ma. **24** M'unda keme ma zo kinzi kamkaa na ma gunu, m'aku yo va nza nga nɔ kii na m'ma ngiya ma'n gunu. Ngage ma ndanyi ku m'ndigi ma, a ku m'tale ta kunu ngode na ma kornyele ne tiɓo'n kula maku Vuraɓe ada ma ma, a kumanazu Vojyɔ nɔ Kii na ɗa̱jya na Nuɓa.

25 Aki, jyagmasini ma, m'geri ku sege ndanyi aki man ta kamu ma gunu ɗo̱ne. M'deri dana se ku m'ozo sege vojyɔ kem ɓe na Nuɓa. **26** A ni ya kazene ma, nzə m'nzile sege m'ize te a masu na se ndanyi iso zo ma gunu. **27** M'uya sege nga ɗoyi gunu, m'ozo sege kojyo na Nuɓa ndanyi. **28** Vavu ngami korɔ na se sege ngiya se kiine ku ngami ɓunduge ma ndanyi ku Nzili Nzaa unda sege de kunu zo dege ne ma. Yo unda sege a kulu de kunanage na Vuraɓe Nuɓa maku Zezu ndigo yoge masu yo'n ma. **29** M'geri ku kaznaku m'deri man vu, sosoge nɔ kundakasuge anzi man dana se vu teki man zagu dana ɓundu ngakuluge ma gunu. **30** Dana se ma, no̱ dege ɓii man a kozo vojyɔ nɔ kasuge ku de ndazə ngage uni man gidige. **31** Vavu inzi kii'n zo korɔ se! Ugua keme se zo ɓal muta maku, ndorige, kamkazage ku, m'inya ta kojyo se ɗoyi ɗoyi gunu kam mane no̱o ma'n ma.

20:21 Efe 1:15; Kol 2:5; Fim 5
20:24 2Ti 4:7; 2Ko 4:1; Gal 1:1; Tit 1:3
20:25 Mat 4:23
20:28 Zaa 21:16; 1Ti 3:1; 1Ko 10:32; 6:20; Rom 3:25
20:29 Mat 7:15

32Nonzɔge, jyagmasini ma, m'inya sege zi Nuɓa tiɓo'n vojyɔ ɗajya na yo. Vojyɔ ma adə man sege togo ku sege teli man kuɓaka ngage dana dege ma ndanyi ku Nuɓa adɛ̀ yoge unda kala ma. **33**Kamnyo̲ kenve, wala lɔr, wala kamnyo̲ ruba tadɛ̀ ma gunu. **34**Sege ngiya se geri ve ku bal zi na m'ma ngiya ma ya m'enve'n nga kemndigi na m'ge tiɓo'n na dege maku z'inzi se ma. **35**Dana ngage ndanyi ma, m'ozo m'ize tadɨ kula va nza nama ke ɓavu ɗajyi'n de nenge maku togo nige tigo ma. Ugua keme se zo vojyɔ na Vuraɓe Zezu maku nzile korɔ na yo ngiya ke ma, yo nzile te: De nen maku nz'ada nga ma inzi'n kornyele danga de nen maku de ada yo nga ma.

36Gidi vojyɔ nama ku yo nzile mavu, ugua ta kurikejyi yo ngara yog se ndanyi kuvu yo nzə zijyɔ Nuɓa. **37**Yoge ndanyi no̲oyi yaa. Yoge isi mindi Pol tooyi nvi, nzoɓi tar yo. **38**Lomaku yo nzile vu te yoge aki kamu ni gunu ɗɔ̀ne ko ma, vojyɔ nama ada yoge wongɔ. Yoge dani yo sinyi aɓi'n ta topo ɓori.

20:32 Efe 1:4; Mat 25:34; Kol 1:12; Ebr 9:15; 1Pi 1:4
20:33 1Ko 9:12; 2Ko 2:17; 1Te 2:5
20:36 Luk 22:41
20:37 Luk 15:20

21:3 Luk 2:2
21:5 Luk 22:41

Pol nz'aɓe mbaa Zeruzalem

21 Lomaku z'kiyi se kemna̲a ma, ze z'nosi kem topo ɓori kuvu z'aɓe vagada nɔ Kos. Ase kuli vu z'aɓe vagada nɔ Rod, z'ɓii lo nama vu z'aɓe kem ɓe ɓori nɔ Patara. **2**Z'enve topo ɓori a kalu'n mane a kaɓe Fenisi. Z'nosi keme ni kuvu z'ugua zo ze kaɓe. **3**Lomaku zə z'aku zo vagada nɔ Sipr mavu, z'inya yo ka geli kuvu z'aɓe zongara nɔ Siri. Z'aɓe za z'sura topo kem ɓe ɓori nɔ Tir, a lo nama ya topo nz'onvo ngakito tutu ma. **4**Z'enve de ndazə ngage lo nama kuvu z'tadɛ̀ ndor kalmbakadɛ̀. Nzili unda vojyɔ ta de ndazə ngage ma, yoge nzili Pol ke te inya nzə kaɓe kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem gunu. **5**Vu lomaku ndor nage ma deri mavu, z'tele z'unu ta kaɓe mbaa na ze ma kuvu z'ugua zo ze kaɓe. Yoge ndanyi yog niye nige yog ngonɔ nige, dani ze sinyi teki'n zagu kem ɓe ma aɓi'n kaga ɗa. Z'ugua ta kurikejyi ze ngara zo dingiri kuvu zə zijyɔ Nuɓa. **6**Lomaku z'taka na̲a kaɓe mavu, ze z'nosi kem topo ɓori. Yoge teli aɓi ɓe na nige.

7Lomaku mot kaɓe mbaa na zə nɔ Tir tako mavu, z'aɓe

za z'teki kem ɓe ɓori nɔ Ptolemayis. Z'taka nonzɔge kuvu z'taɗe ndor ɗoyi balge. **8**Ase kuli vu, z'aɓe ze Pol ge kem ɓe ɓori nɔ Sezare. Z'anza kuzi na Filipi yo de kozo vojyɔ nɔ kii na Nuɓa, yo nǫ nɔ ɗoyi dana de zo kalmbakaɗege ma kuvu z'inzi bal yo. **9**Yo inzi'n ngon mandage zog sɔɔ nɔ ku geri ta davla gunu, yoge nz'ozi vojyɔ na Nuɓa.

10Ze z'inzi lo nama ndor vaka yaa ko, lomaku nǫ de kozo nzu Nuɓa ri yo Agabus ɓi'n zongara nɔ Zude ku ɗe'n ma. **11**Yo ɗe ɗe aku ze. Yo unu durkuba na Pol uza'n nza yo ngiya tiɓo'n zi yo ge, vu yo nzile te: Aki nga maku Nzili Nzaa nzile ma: Zuifge maku inzi Zeruzalem ma uzi man kuɓaka durkuba nen ma va nza nama ke. Yoge uli man yo zi dege maku yoge Zuifge gunu ma.

12Lomaku z'oo vojyɔ nama va mavu, ze ze dege maku z'inzi lo nama, z'ukua naka nza Pol z'ize te aɓe Zeruzalem gunu. **13**Kuvu Pol taka tele vojyɔ nzile te: Haɗi ya sege nzə nǭoyi wa? Haɗi ya sege nzə tili ngalu ma wa? M'ogo sini a ku dege uzi ma ko zini ku a ku m'ua Zeruzalem a ri Vuraɓe Zezu. **14**Lomaku ze z'ase kojyo yo gunu ko ma, z'teki ta kaɗe yo vojyɔ zagu kuvu z'nzile z'ize te: Taɗe vu Vuraɓe taɗe nga kemndigi na yo.

15 Gidi ndor nage ma, z'kuna nza ngage kuvu z'aɓe Zeruzalem. **16**Nǫ de ndazə ngage nɔ kem ɓe ɓori nɔ Sezare ma, z'aɓe se zini. Yoge nzozi ze aɓi'n bal de nǫ ri yo Mənasǫ yo de nɔ zo vagada nɔ Sipr. Yo de ndazə nga kǫɗa dana ni uɗa ko. Yo ya nzə nda man bal yo.

Pol teki kem ɓe Zeruzalem ko

17 Lomaku z'aɓe ku za z'teki kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem ma, nonzɔge uki ze balge kornyele ne. **18**Ase kuli vu, z'aɓe ze Pol ge bal Zaki. De kajyage ndanyi ɗii zini. **19**Gidi ni maku yo taka yoge mavu, yo ozo yoge bal ngage maku Nuɓa ozo dana de nenge maku yoge Zuifge gunu ma takasa ne.

20Lomaku yoge woyi va mavu, yoge uni kaɗe tara adi Vuraɓe ke. Kuvu yoge nzili yo te: Nonzɔ, yi aku vaka Zuifge zog dubu nange ya taki kemege ma. Yoge ndanyi undi kemege a ngamu nzuvojyɔ. **21**Nen vu, dege nzili yoge vu te yi nzə

21:8 Efe 4:11; 2Ti 4:5
21:9 Luk 2:36; 1Ko 11:5
21:11 Mat 20:19
21:13 Zaa 15:21
21:14 Mat 26:39
21:20 Rom 10:2; Gal 1:14; Fil 3:6
21:21 1Ko 7:18,19

ndaza nga Zuifge make ndanyi ku inzi dana de nenge maku yoge Zuifge gunu ma a ku egi Moyizi zagu. Yoge nzili zini te yi nzile ize te aɓi gaza ngon nige ke gunu, uni gidi nga mot kaa na nige zini gunu. **22**Vavu nga taɗe ni ya dĩ? Kine, vaka dege kuni man nạa, a ku yoge woyi man vu te yi ɗe ne. **23**Vavu, taɗe nga nen maku zə z'nzile ki ma dĩ. Dege ogi zog sɔɔ dana ze ma yoge uni nzuge a taɗe nga. **24**Yi sa de nage ma. Reti se zo se zagu. Uba kenve adə yoge a ku yoge gisi zo nige zagu. Kuvu dege ndanyi geri man ku vojyɔge maku dege nzili zo yi ma vojyɔ nɔ kii gunu. Vu yoge woyi man vu te yi zini nzə nzee gidi nzuvojyɔ ma ku nz'unda minyə ma. **25**Z'unu nzu kuvu z'ula zə nzile dege make ku yoge Zuifge gunu maku taki kemege ma a kege zạ nenge maku dege fuli'n yooge ma zagu, masu zạ nenge maku dege ndoli mindige vukadĩ ku uai ma tiɓo'n kudụkamu.

26Ase kuli vu Pol sa de nage ma reti se zoge zagu kuvu yo anza kemkuzi Nuɓa. Yo ozo ndor nen maku reti man zo dege taa man tutu ma. Yo nzile te kem ndor na ma vu te n'adə man kada nyara ɗoyi ɗoyi damu man zoge ndanyi.

21:27 1Te 2:16
21:28 Mat 24:15
21:29 2Ti 4:20

Dege uki Pol

27 Kaɓe ka zoɗutu kalmbakaɗe ndori mavu, Zuifge nɔ zongara nɔ Azi aki yo kemkuzi Nuɓa. Yoge suuyi vaka dege ma ndanyi kuvu yoge undi zige zo yo. **28**Yoge nzili nzu nɔ ɓori'n te: De nɔ Izrayelge, nagi ze tu! Aki davla maku nzə ndaza nga dege ke ndanyi bal loge a kege de na zige, a kege nzuvojyɔ ɓavu a kege lo nen ma. Yo taɗe zini ɓavu Grekge anzi kem kunana ku yo tuzu lo nɔ nzaa nen ma. **29**Yoge nzili vojyɔ nama va, a kite ma yoge aki yo yog Trofim ne de nɔ Efez yoge sini kem ɓe ɓori ma. Yoge woyi vu te anzi yog Pol ne kemkuzi Nuɓa ma ve.

30A nga nama kem ɓe ɓori ma ndanyi ndede ne, ku dege anyi ngode bal loge ndanyi. Yoge uki Pol kuvu nzozi yo teki'n zagu kemkuzi Nuɓa ma. Tazini ma ɗivu yoge uti ta kuzige ma nạa zagu. **31**Lomaku yoge nz'uli lo a tale yo mavu, dege nzili de ɓori na de kuɗu ɗɔge maku unu zo de

kuɗu ɗɔɔge dubu ɗoyi make te: Dege ndanyi nɔ kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem nzə tuki ta nạa. **32**Tazini ma ɗivu, yo sa de kuɗu ɗɔɔge tiɓo'n de ɓorige maku uni zo de kuɗu ɗɔɔge kamde ɗoyi ma anyi ngode yaku aɓi balge. Lomaku yoge aki de ɓori na kuɗu ɗɔɔge maku unu zo de kuɗu ɗɔɔge dubu ɗoyi ma tiɓo'n de kuɗu ɗɔɔge mavu, yoge teki ta kunda Pol ma zagu.

33Kuvu de ɓori na kuɗu ɗɔɔge maku unu zo de kuɗu ɗɔɔge dubu ɗoyi ma aɓe ne vu a ukua Pol. Yo ada nzu a kuza yo kula minyage ne ziyo. Gidi ni vu yo zijyɔ te yo de ɗi wa, kuvu te te yo taɗe ɗi wa. **34**Nọ dege dana vaka dege ma nzili nzu nɔ ɓori ne vojyɔ nɔ ɗoyi ɗi, vu nọge nzili kala. Yo ase geri kamvojyɔ ɗoyi gunu a nzu dege ma. Vavu yo unu nzu te aɓi'n yo kem giri ɗa. **35**Lomaku Pol ɗa zo nga nzunda nza dege zoni a nosi'n taru mavu, ase ku de kuɗu ɗɔɔge uni yo ve a ngakonyɔge maku vaka dege nzə taɗi yo ma. **36**Ase ku uni yo ve, a vaka dege nzə nzili nzu nɔ ɓori'n te: Tali yo zagu!

21:33 Efe 6:20; 2Ti 2:9
21:36 Luk 23:18; Zaa 19:15
21:38 Mat 24:26
21:40 Zaa 5:2
22:2 Zaa 5:2

Pol nz'aɗe vojyɔ vaka dege ke

37Lomaku de kuɗu ɗɔɔge ogi sini a kula yo kem giri mavu, Pol nzile de ɓori na de kuɗu ɗɔɔge make ku unu zo de kuɗu ɗɔɔge dubu ɗoyi make te: Ase ku adi ma ta ɗovo a ku m'aɗe vojyɔ gunu wa?

Yo taka tele nzile te: Yi geri ta Grek vu wa? **38**Yi de nɔ Ezipt maku ine ɗɔ jyagmasini ma gunu ka! Yi ma ya aɓe'n de tale dege zog dubu sɔɔ dana kuuvu ma gunu ka!

39Pol nzile te: Ma Zuif nɔ kem ɓe ɓori nɔ Tars kem zongara nɔ Silisi, ma ngon ɓe nɔ kem ɓe ɓori nɔ ri keni. M'nde ki, adə ma ta ɗovo ku m'adə vojyɔ dege ke.

40De ɓori na de kuɗu ɗɔɔge ma ada yo ta ɗovo. Lomaku Pol ɗa taru zo nga nzuɗa nza dege maku nzə nosi'n taru mavu, yo kira zi yo kamu vaka dege ma. Lo uza Sir. Kuvu yo aɗe yoge ta Ebrə ne.

22 Pol nzile te: Nonzɔ mage sege vura mage, woyi vojyɔ maku lovaɓa nzə m'nzile sege a kunu'n vojyɔ zagu zo ma ma.

2Lomaku yoge woyi ku yo nzə nzile yoge vojyɔ ta Ebrə'n mavu, yoge ɗayi rinyə anzə kugua vojyɔ ne.

3Pol nzile te: Ma Zuif, ojyi ma kem ɓe ɓori nɔ Tars kem zongara nɔ Silisi. Naku m'togo de kem ɓe ɓori nene ma. M'ndaza nga na m'ge bal Gamaliyel. Yo ndaza ma kamkajya kunu gidi nzuvojyɔ na kavla zige bal ni ne. Ɓɔ kula na Nuɓa ɗoso keme ma tutu, va nzaku ma nda'n keme se ndanyi kazene make. **4**Dege maku nz'uni ɗovo nama, m'taɗe yoge ngakonyɔge sinyi teki kua. M'nzuza yoge ve, davlage yog niyege kuvu m'onvo yoge kuzi kanga. **5**De retizo nɔ ɓorige yog desumalege ndanyi yoge de kumanazu na ma. M'enve zini mbetege nɔ ku ɓii balge a nonzɔge nɔ kem ɓe ɓori nɔ Damas. Nzə m'aɓe Damas a kuza dege maku m'enve man yoge ma a kaɓe'n kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem a taɗe nige ngakonyɔge.

6Aki nga maku taɗe nga lomaku m'ogo'n ta ɗovo ndete ɓe nɔ Damas ma. Kaɓe ka kem nzakaza nɔ dana ɓe. Tazini ma ɗivu logara nɔ ɓori zora ɗa nzaa ndaka gidi ma tutu. **7**M'iso ngara vu m'oo nzu nzə nzile ma vojyɔ te: Sol, Sol, haɗi ya yi nzə taɗe ma ngakonyɔge wa?

8M'taka tele vojyɔ m'ize te: Yi nạa wa, Vuraɓe?

22:3 Luk 10:3
22:5 Luk 22:66; Rom 7:1
22:8 Mar 1:24
22:14 1Ko 15:8

Yo nzile ma te: Ma Zezu nɔ kem ɓe ɓori nɔ Nazaret, de maku nzə taɗe yo ngakonyɔge ma.

9Dege maku zə ɗa se ma aki logara ma ve kuvu yoge ɓeli yaa ndanyi. Naku yoge woyi nzu de maku nzə nzile ma vojyɔ ma gunu.

Kuvu m'nzile m'ize te: M'ta man nange wa, Vuraɓe?

10Vuraɓe taka tele nzile ma te: Ɓi taru, aɓe Damas. Lo nama nzili man ki vojyɔ ma ndanyi ku m'nzile ki vojyɔ ni kite ɗa a taɗe ni ma.

11Kamu ma aku lo gunu a nzaa na logara nama. Dege maku zə ɗa se ma uki zi ma nzozi ma aɓi ne. M'aɓe ma m'teki Damas.

12Davla nọ inzi nama ri yo Ananias. De nɔ ku nzə nzee kiine ɗana Nuɓa bal nzuvojyɔ. Zuifge nɔ Damas ndanyi nz'uminazu vojyɔ nɔ kii nz'adi yo. **13**Yo ɗe ɗe ɗa ɗana ma kuvu nzile ma te: Sol, nonzɔ ma, aku lo. Vu kem nzakaza na'n ma ya m'aku'n lo, vu m'aku Ananias.

14Yo nzile te: Nuɓa na kavla zige suru ki a ku yi taɗe nga kemndigi na yo, ku aku De zosuru ku yi wo vojyɔ nɔ tar yo. **15**Yi tele man de

kumanazu nga maku yi aku ne ku wo ne ɗana dege ndanyi ma. **16** Jyagmasini ma, haɗi ya yi nz'oli lo wa? Ɓi taru ku uli ki mane. Ɓɔro ri Vuraɓe a ku yo ibo taɗe kasu na yi ge zagu.

17 Lomaku m'tele m'iɗe Zeruzalem ma nzə m'zijyɔ Nuɓa kemkuzi Nuɓa vu m'iso kem nikasu. **18** M'aku Vuraɓe, yo nzə nzile ma vojyɔ te: Aɗe nza yi ve, teki zagu yaku kem ɓe Zeruzalem, a yoge asi taka keme kumanazu vojyɔ maku yi nz'aɗe zo ma ma gunu.

19 M'nzile m'ize te: Vuraɓe, yoge ngiyage geri ve ku m'aɓe kemkuzi kunana na Zuifge ɗoyi ɗoyi ku m'ukua dege maku taki kemi ma kanga, m'tunda yoge. **20** Lomaku sili'n masu Etiyen de kumanazu na yi ma m'ɗa lo ni. M'ndigi vojyɔ kua na yo ma ve ku m'ngamu ruba na dege maku tali yo ma.

21 Kuvu yo nzile ma te: Aɓe, a m'ula'n man ki kuɗa'n bal dege maku yoge Zuifge gunu ma.

Pol yo de nɔ kem ɓe nɔ Rom

22 Yoge woyi Pol sinyi teki'n zo vojyɔ nama. Kuvu yoge nzili nzu nɔ ɓori'n te: Aɗi de nen ma zagu zongara, a yo ase kinzi kamkaa'n gunu!

23 Yoge ugi kuuge, yoge aɗi ruba na nige zagu kuvu sayi luru nzə taɓi taru. **24** De ɓori kuɗu ɗɔɔge maku unu zo de kuɗu ɗɔɔge dubu ɗoyi ma unu nzu a kaɓe'n Pol kem giri. Yo unu nzu ada de kuɗu ɗɔɔge make a zijyɔ yo vojyɔ, a kunda yo nzi ne ɓavu a geri'n kamvojyɔ maku yoge nz'ugi'n kuu zo yo ma. **25** Lomaku yoge uzi yo kulage mavu, Pol nzile de ɓori de kuɗu ɗɔɔge nɔ kamde ɗoyi make ku ɗa loni make te: Adi sege ta ɗovo a kunda ngon nɔ kem ɓe Rom anzə teki vojyɔ ne zo yo wa?

26 Lomaku de ɓori na kuɗu ɗɔɔge nɔ kamde ɗoyi ma wo vojyɔ nage ma va mavu, yo aɓe nzile de ɓori na kuɗu ɗɔɔge nɔ dubu ɗoyi make. Yo nzile te: Yi taɗe man nange? De nen ma yo ngon nɔ kem ɓe Rom.

27 Vavu de ɓori na kuɗu ɗɔɔge nɔ dubu ɗoyi ma ɗe ne yo zijyɔ te: Nzile ta ma, yi de nɔ Rom wa?

Yo taka tele nzile te: Hẹ.

28 De ɓori na kuɗu ɗɔɔge nɔ dubu ɗoyi ma nzile te: Lomaku m'uba kenve yaa ma, m'tele ngon nɔ kem ɓe nɔ Rom.

22:16 Zaa 3:5; 1Ko 6:11; Efe 5:26; Tit 3:5; Ebr 10:22; 1Pi 3:21; Rom 10:13
22:19 Mat 10:17

Pol nzile te: Naku ma ma, ojyi ma Rom.

29 Tazini ma ɗivu dege maku nzə zijyi yo vojyɔ ma deri zagu ko. De ɓori na kuɗu ɗɔɔge nɔ dubu ɗoyi ma ɓele yaa ndanyi a yo geri a ku Pol de nɔ Rom gunu ku yo uza yo kula ne.

Pol ɗa ɗana de ɓori nɔ lo kojyo dege na Zuifge

30 Yo ndigi geri kamvojyɔ maku Zuifge nz'oɗi'n yo ma. Ase kuli vu yo aɗe kulage ma zagu kuvu yo ula gidi de retizo nɔ ɓorige yog de ɓori ge nɔ lo kojyo dege na Zuifge ndanyi a ku kunina. Gidi ni vu yo ɗe'n Pol kuvu ɗe udu yo danage.

23 Pol unda kamu yo zo de ɓori ge nɔ lo kojyo dege ma. Yo nzile te: Nonzɔ mage, m'nzee kii'n ɗana Nuɓa sinyi kazene kem nga geri nɔ kiige ndanyi. **2** Kuvu, Ananias ngare de retizo ada nzu dege make ku ɗayi kot yo ma a kunda tar yo. **3** Kuvu Pol nzile yo te: Ngara kuzi nɔ ku fori nga nzaa gidi ni, Nuɓa unda man ki! Yi inzi ngara nzə teki vojyɔ zo ma ozo'n zo nzuvojyɔ. Naku yi nz'alu zo nzuvojyɔ ka lomaku yi ada nzu a ku undi ma ma.

22:30 Mat 5:22
23:1 1Ko 4:4; 2Ko 1:12; 1Ti 1:5,19; 2Ti 1:3; Ebr 9:14; 1Pi 3:16,21
23:2 Zaa 18:22
23:3 Mat 23:27; Zaa 7:51

4 Dege maku ɗayi nama nzili te: Yi nzə najya ngare de retizo na Nuɓa!

5 Pol nzile te: Nonzɔge, ma m'geri a ku yo ngare na de retizoge gunu. Ɓali kem mbete nzili te:

> Yi nzile vojyɔ nɔ kasu zo ngare na vaka dege nɔ kem ɓe na yi gunu. *(Tekikaga 22:23)*

6 Pol geri ku dana de nage ma nǫge Sadusinyege kuvu nɔ nǫge Farizinyege*. Yo nzile nzu nɔ ɓori'n de ɓori ge nɔ lo kojyo dege make te: Nonzɔ mage, ma Farizinye*, ngon na Farizinyege. Yoge nzə teki vojyɔ zo ma a kalve na ma vu de kuage turi man. **7** Gidi vojyɔ nama ku yo nzile mavu, negive nda dana Sadusinyege yog Farizinyege*. De kunanage ma kiyi kemnaa. **8** Yoge kiyi kemnaa a Sadusinyege nzili te de kuage turi man gunu. Yoge nzili zini ngonkula na Nuɓa tiɓo'n nzilige tigo. Naku Farizinyege* ndigi zo vojyɔ nage ma.

9 Tukua ta naa nɔ ɓori nda lo nama. De* ɓala nzuvojyɔ nǫge ka bal Farizinyege* ɓii taru negivege nzili te: Ze z'enve nga nɔ kasu ɗoyi zo de nene ma gunu. Kaznaku ngonkula na Nuɓa wala nzili aɗe yo vojyɔ

23:6 Fil 3:5
23:8 Mat 22:23; 1Ko 15:12
23:9 Mar 2:16; Luk 23:4

vu, z'ini ɗɔɔ Nuɓa ke gunu. **10** Tukua ta nạa ma nz'aɓe kakite ɗi. De ɓori na de kuɗu ɗɔɔ ge nɔ dubu ɗoyi ma nzə ɓele ve a tigi ku vaka dege ma kiyi Pol kemnạa tigo. Yo ada nzu de kuɗu ɗɔɔge ke a ziti ngara ku aɗi yo zagu danage ku aɓi'n kem giri ɗa.

11 Dan ndori nɔ gidi ni mavu, Vuraɓe aɓe bal Pol, nzile yo te: Pol, ukua kori togo ne! Yi umanazu na ma kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem, taɗe vu yi umanazu na m'zini kem ɓe ɓori nɔ Rom.

Dege woyi nạa a tale Pol

12 Lomaku lo nduga mavu, Zuifge kunina a koo nạa. Yoge uni korɔ nige a ku usi nga gunu, ungi mane gunu va nza kovu make sinyi a ku yoge tali Pol ɓa. **13** Dege maku kunina ma vaka ni danga dege wonyə ziyo. **14** Yoge aɓi a envi de retizo nɔ ɓorige yog desumalege. Yoge nzili yoge te: Ze z'unu korɔ ze nza kovu make a ndɔɔ ngakusa gunu sinyi a ku z'tale Pol ɓa. **15** Sege, sege de ɓori ge nɔ lo kojyo dege ma ɓali mbete lova uli'n de ɓori na kuɗu ɗɔɔge make. Nzili yo ku ɗe'n Pol ɗana se va nza sege ndigi zijyɔ mot vojyɔ na yo kii'n make. Kite ɓa a teki na yo ɗa vu, z'ogɔ sini a tale yo.

23:11 Mat 14:27

16 Ngon nimi Pol nɔ davla wo vojyɔ numu zo ɗovo nama. Yo aɓe a anza kem giri ma nzile vojyɔ ni Pol ke.

17 Pol ɓɔro nọ de ɓori na de kuɗu ɗɔɔge nɔ kamde ɗoyi ma. Yo nzile yo te: Aɓe'n zabra nen ma bal de ɓori na de kuɗu ɗɔɔge ma, a yo inzi'n vojyɔ a nzile yo. **18** Vavu de ɓori na de kuɗu ɗɔɔge nɔ kamde ɗoyi ma ukua yo aɓe'n bal de ɓori nɔ dubu ɗoyi make.

De ɓori nɔ kamde ɗoyi ma nzile te: Pol nɔ de kanga ma ɓɔro ma. Yo nzile ma te m'iɗe'n zabra nen ma bali, yo inzi'n vojyɔ a ku nzile ki.

19 De ɓori nɔ dubu ɗoyi ma ukua yo vu nzozi yo aɓe'n kaga ɗa. Yo zijyɔ yo te: Yi ndigi nzile ma vojyɔ ɗi wa?

20 Zabra ma nzile te: Zuifge woyi nạa a zijyɔ ki ku kuli wa vu aɓe'n Pol ɗana de ɓori kojyo de na Zuifge. Yoge taɗi va nzaku yoge ndigi zijyɔ mot vojyɔ na yo kii'n make. **21** Yi wo vojyɔ na ne ma gunu, a danage ma dege dangi wonyə ziyo undi vojyɔ nạa a numu yo. Yoge uni korɔ nige a ku yoge usi nga gunu, ungi mane

23:18 Efe 3:1

gunu va nza kovu make sinyi a ku yoge tali Pol ɓa. Yoge ogi sini ɗi ko ku nz'aki ta vojyɔ na yi ɗi.

22De ɓori nen maku unu zo de kuɗu ɗɔɔge dubu ɗoyi ma ɗiko zabra ma zagu. Yo ada nzu nen ma va te: Vojyɔ nen maku yi nzile ma nen ma nạ nzə ku nzile de ke gunu.

Lizias ula'n Pol Sezare

23Gidi ni vu yo ɓɔro de ɓori na de kuɗu ɗɔɔge nɔ kamde ɗoyi zog ziyo. Yo nzile yoge te: Kuni de kuɗu ɗɔɔge nạa kamde ziyo, de sundage wonyə muta zo ɓu tiɓo'n de mbarage zog kamde ziyo. Uki yoge ndete ne a ku aɓi kem nzakaza nɔ kalɓu nɔ ndori a kaɓe sinyi kem ɓe ɓori nɔ Sezare. **24**Tami zini nga kaluge ku undi Pol zoni a ku teki kortogo ne bal de konyɔ ɓe Feliks.

25Kuvu yo ɓala mbete nzile te:

26Klod Lizias, ula'n mbete de konyɔ ɓe Feliks ke de taɗe kii nɔ ɓori.

Toɗiwa.

27Zuifge uki davla nama vu yoge nz'uli tale yo. Lomaku z'iɗe ze ɓundu de kuɗu ɗɔɔge ɗe z'teki ma, m'aɗe yo zagu. M'oo vu te yo ngon nɔ kem ɓe nɔ Rom.

23:26 Luk 1:3

28Ma m'ndigi geri kamvojyɔ maku yoge nz'oɗi'n yo ma kuvu m'aɓe'n yo ɗana de ɓori de kojyo dege na nige. **29**M'oo ku yoge nz'oɗi yo zo vojyɔ nga mot kaa nzuvojyɔ na nige, naku oɗi zo nga nọ nɔ ku ase kua gunu, kula minyage gunu. **30**Lomaku m'oo vu te Zuifge woyi nạa zo davla nama, vu m'ula'n ki yo tazini ɗi. M'ada nzu ma de koɗo yo ge make ku nzili vojyɔ maku oɗi'n yo ma ta kami. M'taka ki.

31De kuɗu ɗɔɔge taɗi nga maku adi yoge nzu a taɗe ni ma. Yoge uni Pol kuvu aɓi se ndori kem ɓe ɓori nɔ Antipatris. **32**Ase kuli vu, yoge inyi yo aɓi yog de sundage ma kuvu yoge teli aɓi kem giri. **33**Lomaku de sundage ma aɓi a teki Sezare ma, yoge adi mbete ma de konyɔ ɓe make kuvu ozi yo Pol ma. **34**Gidi mbete maku yo tazu mavu, de konyɔ ɓe ma zijyɔ Pol te yo de nɔ zongara nanga wa. Yo geri ko ku yo de nɔ Silisi. **35**Yo nzile te: Kaznaku dege ma oɗi ki ma ɗii man vu, m'oo man vojyɔ na yi. Kuvu yo unu nzu a ngamu yo kemkuzi na Herod.

Feliks nz'oo vojyɔ koɗo Pol ma

24 Gidi ni ndor minyə vu, Ananias, yo ngare nɔ ɓori ɗe kem ɓe ɓori nɔ Sezare. Nọ desumalege yog de nazu dege maku ri yo Tertul ma ɗii se. Yoge aɓi'n vojyɔ koɗo Pol ma bal de konyɔ ɓe. **2** Lomaku yoge ɓori Pol mavu, Tertul umbamiri koɗo yo. **3** Yo nzile te: A ɗajya na yi ya, z'inzi kortogo nɔ ɓorige. A geri nga na yi nɔ kakite ɗa ya, yi taɗe ɓavu mot de nenge ma envi'n nga nɔ kiige. Feliks nɔ kiikuɗa ya ndanyi, ze z'geri nga nama zondorge ndanyi, loge ndanyi ɗajya'n ndanyi. **4** M'ndigi a ku yi ɗa dana ni uɗa yaa gunu. Kuvu m'zijyɔ ki a ku yi wo ze finyi kemkii na yi ne.

5 Ze z'geri ku davla nen ma yo de kula vojyɔ. Yo nzə taɗe ɓavu tukua ta nạa nda dana Zuifge ndanyi zongara. Yo ngare na ɓundu dege nɔ Nazaret. **6** Yo ndaza taɗe nga nyeɗige zini kemkuzi Nuɓa. Z'ukua yo kuvu z'ndigi teki vojyɔ zo yo bal nzuvojyɔ na ze. **7** Vu Lizias, yo de ɓori na de kuɗu ɗɔɔge nɔ dubu ɗoyi ɗee ne vu yo nara yo keme zi ze togo ne. **8** Yo ada nzu de koɗo yo ge make a kiɗe ɗani. Yi ngiyi zijyɔ yo ku geri man kamvojyɔge maku zə z'oɗo'n yo ma.

24:3 Luk 1:3

9 Zuifge ndanyi tar nige ase nạa a koɗo Pol ku yoge nzili te ngage ma ndanyi ndayi va nza nama ke.

10 De konyɔ ɓe ma kire zi yo kamu Pol ku te aɗe vojyɔ: Kuvu yo taka tele nzile te: Ma m'geri ku yi ya de teki vojyɔ na mot ɓundu de nenge ma kọɗa kem ɓal vaka ne, vavu m'aɗe keme ma ku nzə m'aɗe vojyɔ nɔ zo korɔ ma. **11** Nga nama deri ta ndor ɓu zo ziyo gunu ya m'aɓe'n kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem a borɔ Nuɓa ma. Sege asi kunda minyə nga nama. **12** Yoge envi ma lo negive kemkuzi Nuɓa ze de'n gunu. Yoge envi ma kemkuzi kunana na Zuifge gunu wala envi ma kem ɓe ɓori lo suu dege a ku vaka dege tuki ta nạa gunu. **13** Vu jyagmasini ma yoge asi kozo nga nen maku yoge nz'oɗi ma zoni ma gunu. **14** Aku, nzə m'nzile kaga ɗani ku nzə m'taɗe kula Nuɓa na kavla mage bal ɗovo nene maku yoge ɓori'n ɓundu dege ma. M'taka keme ngage ma ndanyi ku ɓali kem mbete nzuvojyɔ tiɓo'n mbete de kozo nzu Nuɓa ge ma. **15** M'unda keme ma zo Nuɓa va nza na

24:9 1Te 2:16

24:15 Mat 25:46

de nage make. M'taka keme ni ku Nuɓa turu man de zosuruge yog de anzə zosuruge ɗana de kuage. **16**A ni ya ma zini m'ukua korə ma togo ne kem geri nga anzə vojyɔ'n zo de ta kamu Nuɓa tiɓo'n ta kamu dege.

17Kuvu, gidi ɓalage yaa ndanyi anzə taɗe kula'n ma, m'iɗe a kada kenve kada nyara'n mot de na m'ge ke, a kada kada nyarage. **18**Zuifge nɔ zongara nɔ Azi envi ma kemkuzi Nuɓa. M'reti zo ma, ze ze vaka dege gunu ku m'suu dege a tukua ta nạa gunu. **19**Yoge inzi'n tigi vojyɔ a nzile zo ma vu, yoge ngiyage aɓi tigi ɗani ɓavu yoge oɗi'n tigi ma. **20**Gunu vu, dege maku ɗayi nen ma nzili tigi nga nɔ balage gunu maku yoge envi ma zoni lomaku m'ɗa'n ɗana de ɓorige lo kojyo dege ma. **21**Kaznaku yoge nzə nderi zo ma vu, a vojyɔ maku m'nzile nzu nɔ ɓori'n danage m'ize te: Dege nzə teki vojyɔ zo ma kazene ɗana se a ku de kuage turi man ma.

22Lomaku Feliks wo vojyɔ nage ma va mavu, yo geri kamvojyɔ nɔ zo ɗovo ma kiine. Yo inya yo a ku dana ni uɗa ɓavu nzile te: Kaznaku Lizias, de ɓori na de kuɗu ɗɔɔge nɔ dubu ɗoyi ɗe ɓavu, m'unda man minyə vojyɔ na se ma.

23Vu yo ada nzu de ɓori na de kuɗu ɗɔɔge nɔ kamde ɗoyi make te ngami Pol, naku te inya yo nyara'n finyi. Yo ogɔ de na yo ge a taɗe a na yo gunu, ogo yog lo kaɓe kaku yo gunu.

24Ndor nọge gidi ni vu, Feliks ɗe yog niye yo Drisul'n maku yo Zuif ma. Yo ula ɓɔro Pol nz'oo yo lo kaɗe vojyɔ zo kunda keme zo Kris. **25**Pol aɗe vojyɔ zo nga nɔ zosuru, zo kukua korə de togo ne tiɓo'n zo teki vojyɔ nene maku nz'iɗe ma.

Ɓele taɗe Feliks kuvu yo nzile yo te: Jyagmasini ma yi aɓe. Kaznaku m'enve nọ ndor ɓavu, m'tele m'ɓɔro man ki.

26Yo unda keme zini zo Pol ku te adə man ne kenve. A ni ya yo nzə ɓɔro yo kamkonɔ a kaɗe sini vojyɔ ma.

27Vu ɓal ziyo gidi ni ma, Porkius Festus unu lo nzuba Feliks. Feliks ndigi tele de nɔ kii ta kamu Zuifge ku yo inya Pol kuzi kanga.

24:17 Rom 15:25-28; 1Ko 16:1-4,15; 2Ko 8:1-4; Gal 2:10

24:25 Gal 5:23; 1Te 5:6; 1Pi 4:7; 2Pi 1:6

Festus nz'oo vojyɔge maku dege odi'n Pol ma

25 Ndor muta gidi kide na yo zongara nama vu, Festus ɓi kem ɓe ɓori nɔ Sezare aɓe kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem. **2** De retizo nɔ ɓorige yog de nɔ ɓori nɔ kem ɓege dana Zuifge dii'n vojyɔ kasuge nɔ zo Pol dana Festus. **3** Yoge ndii yo te tade negi kemkii ku de'n Pol Zeruzalem. Yoge umbi numu zo dovo a tale yo. **4** Festus nzile te ngami Pol Sezare ku te ne ngiya ni n'tele n'aɓe man jyagmasini. **5** Yo nzile te: Tade vu nǫ dege dana se ma ase ku z'aɓe se. Kaznaku davla nen ma tade nga nɔ kasu ve vu, yoge odi yo.

6 Gidi ni ma Festus tade ndor mbakade wa ndor ɓu danage vu, yo aɓe Sezare. Ase kuli vu, yo inzi lo kinzi teki vojyɔge mavu, yo unu nzu ku te di'n Pol. **7** Lomaku Pol de mavu, Zuifge maku ɓii Zeruzalem ku dii ma ndaki gidi yo tutu. Yoge dii'n vaka vojyɔge nɔ ɓorige zo yo ku yoge geri kamu ni gunu.

8 Pol ade vojyɔ nɔ zo korɔ yo nzile te: M'tade kasu nɔ ku ege nzuvojyɔ na Zuifge gunu, ege kuzi Nuɓa gunu, wala ege Sezar* gunu.

25:7 Mar 15:3; Luk 23:2,10

9 Festus ndigi tele de nɔ kii ta kamu Zuifge vu yo taka tele vojyɔ ta Pol nzile te: Yi ndigi kaɓe Zeruzalem ku teki vojyɔ zo yi zo nga nenge ma dana ma wa?

10 Pol nzile te: Dana lo kinzi teki vojyɔ na Sezar* ya sege teki'n vojyɔ na ma. M'tade nga nǫ doyi nɔ bala gunu Zuifge ke gunu nzaku yi ngiyi geri'n kii'n. **11** Kaznaku m'tade tigi nǫ ngage nɔ bala gunu, m'tade tigi ngakasu nɔ ku ase kua vu, m'ege tigi kua gunu. Na kaznaku nga nen maku nz'odi ma zoni ma nga nɔ kii gunu vu, de doyi ase kula ma zige gunu. M'inya korɔ ma zi Sezar*.

12 Kuvu Festus woyi nǫa yog de kojyo dege na yo ge vu yo taka tele vojyɔ nzile te: Yi inya kori keme zi Sezar* ko ma, yi aɓe man bal Sezar*.

Festus nz'ozo vojyɔ nɔ zo Pol Agripa ke

13 Ndor nǫge gidi ni vu, ngare Agripa yog Berenis ne aɓi a teki Sezare a taka Festus. **14** Vu yoge nzə tadi ta ndorge vaka'n lo nama ve, vu Festus ozo bal vojyɔ nɔ zo Pol ngare make. Yo nzile yo te: Feliks inya de kanga doyi

nene ma. **15**Lomaku m'inzi'n kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem ma, de retizo nɔ ɓorige yog desumale na Zuifge adi vojyɔ nɔ zo yo. Yoge ndii ma ku te m'ukua yo kanga.

16 M'taka m'tele vojyɔ targe m'ize te: Nga mot kaa na Romge nda va gunu a kula de zi de kodɔ yo ge a ku ɗayi se ta kamu nąa. Ta ɗovo nda a na yo a kadɛ vojyɔ nɔ zo korɔ yo zo ngage maku nz'odi yo zoni ma. **17**Kuvu yoge ɗii nene ma. Ase kuli gidi ndor kidɛ ne ma, m'umba gunu, m'aɓe ma m'inzi lo kinzi teki vojyɔge ma kuvu m'unu nzu a kidɛ'n davla nen ma. **18**Lomaku de kodɔ yo ge ma ozi korɔ nige mavu, yoge adi vojyɔ nɔ zo yo kasu'n gunu nzaku nzə m'ale'n ve zoni make. **19**Vu yoge nz'adi se vojyɔ zo nga mot kaa na nige se tiɓo'n zo de nǫ Zezu. Zuifge nzili te yo ua ko, vu Pol nzile te yo inzi kamkaa ne. **20**Ma m'geri mot ɓundu dege maku m'aɓe man ka balge kem negive nene ma gunu. Kuvu m'nzile Pol ke m'ize te kaznaku yo ndigi vu aɓe Zeruzalem ɗa ku teki vojyɔ zoni. **21**Vu Pol nde ma a ngamu vojyɔ na yo bal De Ɓori na yo. Vavu m'ada nzuge a ngamu yo sinyi a ku m'ula'n yo Sezar* ke.

22Kuvu Agripa nzile Festus ke te: Ma zini m'ndigi koo davla nen ma.

Yo nzile te: Kuli vu, yi wo man yo.

Pol ɗa ɗana Agripa

23Vavu ase kuli vu, Agripa yog Berenis ne ɗii'n nga konyɔ ɓege yaa. Yoge anzi kemkuzi lo teki vojyɔge ma yog de ɓori na de kuɗu ɗɔɔge nɔ dubu ɗoyi yog de ɓori ɓege. Gidi ni vu Festus unu nzu vu yoge ɗii'n Pol. **24**Kuvu Festus nzile te: Ngare Agripa, tiɓo'n dege ma ndanyi ku z'ɗayi nen ma, sege aki davla nen ma. Vaka Zuifge maku inzi kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem ma yog dege nɔ nene envi ma ndi ma vojyɔ kua na yo nzu nɔ ɓori ne. **25**Ma vu, m'geri ku yo tadɛ nga nǫ ɗoyi nɔ ase kua gunu. Yo ngiya inya korɔ yo zi De Ɓori na yo, vavu m'ndigi zoni a kula'n yo. **26**Vu ma m'aku ta kamvojyɔ nɔ kii a ɓala kem mbete zo yo kula'n vuraɓe na m'ke gunu. Vavu m'idɛ'n yo ɗana se, naku nɔ ɓori ma m'idɛ'n yo ɗani, yi ngare Agripa. Kaznaku z'undi minyə yo ɓavu m'enve man kamvojyɔ a ɓala kem mbete.

27 Bala gunu a kula'n de kanga anzə kozo bal vojyɔge ne nɔ zo yo.

26 Agripa nzile Pol ke te: M'adə ki ta ɗovo a ku aɗ'n vojyɔ na yi, yi ngiyi.

Kuvu Pol ula zi yo vu yo umbamiri kaɗe vojyɔ nɔ zo ngiya. 2 Yo nzile te: Ngare Agripa, m'inzi'n kornyele kazene ɗàni a kaɗe vojyɔ nɔ zo ma zo ngage ma ndanyi ku Zuifge nz'oɗi ma zoni ma. 3 M'inzi'n kornyele a taɗe ni va, a ku yi geri nga mot kaa na Zuifge kiine tiɓo'n vojyɔge maku nda ɗana ngiyage ma. Vavu m'nde ki uza kemi ku wo ma.

4 Kǫɗa lo kumbamiri ni ma, m'inzi ɗana mot kaa na m'ge kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem. Zuifge ndanyi geri kamkajya maku m'inzi'n danage kǫɗa kem saku ma ɗa ma ve. 5 Yoge geri ma kǫɗa ku asi tigi kumanazu ni ku te m'inzi ɗana Farizinyege*. Mot ɓundu de nage ma nzə nzee ɗàna Nuɓa togo'n yaa ɗana ɓundu Zuifge ndanyi. 6 Jyagmasini ma, yoge nzə teki vojyɔ ma zo ma a ku ma m'unda keme zo kununzu maku Nuɓa ada kavla zige ke ma. 7 Mot kaa zige nɔ ɓu zo ziyoge maku nzə taɗi kula na Nuɓa ndorige, kamkazage ma nz'aki ta tale ta kunu kununzu nama. Yi ngare Agripa, a kununzu nama ya ku Zuifge nz'oɗi ma ma. 8 Ngaɗi! Sege taki keme ni gunu ku Nuɓa turu man de kuage gunu wa?

9 Ma ngiya ma, m'aleve a taɗe ngage yaa ndanyi a kege'n ri Zezu nɔ kem ɓe ɓori nɔ Nazaret. 10 Nga maku m'taɗe Zeruzalem ma ya nama. Lomaku m'enve togɔ zi de retizo ɓorige, ma ngiya ma m'ine de kemkiige yaa ndanyi kanga. Kaznaku yoge ndigi tale nige vu, m'ndigi zoni zini. 11 M'taɗe yoge ngakonyɔge kamkonɔ kemkuzi kunana na Zuifge ndanyi, vu m'ɗa zoge togo'n a najya Nuɓa. Wongɔ ɓori taɗe ma zoge ku m'taɗe yoge ngakonyɔge sinyi teki'n kem ɓe ɓori nɔ mbaage.

12 A nga nama ya nzə m'aɓe'n kem ɓe ɓori nɔ Damas ma. De retizo nɔ ɓorige adi ma togɔ nɔ ɓori a taɗe ni. 13 Sege ngarege, teki dana kaza mavu, m'aku logara ɓi zora tele ndaka zo m'tutu kamɗovo tiɓo'n dege maku zə z'aɓe se ma. Logara nama tele na yo danga kaza zagu. 14 Z'iso ndanyi ngara.

26:4 Gal 1:13,14; Fil 3:5
26:5 Fil 3:5
26:6 Rom 15:8
26:7 Zak 1:1; 1Te 3:10; 1Ti 5:5
26:9 1Ti 1:13; Zaa 16:2; 15:21
26:11 Mat 10:17
26:14 Zaa 5:2

M'oo nzu nz'adɛ ma vojyɔ ta Ebrə ne. Yo nzile ma te: Sol, Sol, hadĩ ya yi nzə tadɛ ma ngakonyɔge wa? Togo man ki yaa a kovu kura zo ɓundu kɔ tegige.

15 M'nzile m'ize te: Yi na wa Vuraɓe?

Yo nzile ma te: Ma Zezu maku nzə tadɛ yo ngakonyɔge ma. **16** Vu ɓi taru ku dà zo nza yi, a m'teki yer bali a kunda ki de tadɛ kula tiɓo'n de kumanazu ngage maku yi aku yoge ma. Yi tele man de kumanazu ngage maku m'ozo man ki ma. **17** M'adɛ ki zagu zi vaka Zuif nenge yog dege maku yoge Zuifge gunu ma, ku nzə m'ula ki lova ka balge. **18** M'ula ki a tee kamuge ɓavu yoge teki zagu kamtulu aɓi logara, yoge teki zagu keme togɔ na Ture* ku aɓi bal Nuɓa. Yoge envi man naka zo tadɛ kasuge bal ma ɗovo kunda keme zoni ne, yoge teli man kuɓaka ngage dana dege maku m'adɛ yoge m'unda kala ma.

19 Vavu, Yi ngare Agripa, m'ege ta ngage maku m'aku zora kem nikasu ma gunu. **20** M'ozo vojyɔ kite dege ke nɔ Damas. Gidi ni vu, m'ozo vojyɔ dege ke nɔ Zeruzalem, kem zongara nɔ Zude ndanyi tiɓo'n dege maku yoge Zuifge gunu ma zini. M'ize te inyi kalve na nige nɔ kitege zagu ku yoge teli ka bal Nuɓa. M'nzile yoge m'ize tadĩ kula nɔ kiige ku ase ve ta kamu dege maku inyi kalve na nige nɔ kitege zagu ma. **21** Aku kamvojyɔge maku Zuifge uki'n ma kemkuzi Nuɓa ku yoge nz'uli'n tale ma ma ya. **22** Vu Nuɓa ngamu ma sinyi kem kazene. Nzə m'uma ta nazu vojyɔge ɗana ma'n ɗana ngon sakuge tiɓo'n ɗana de kajyage. Nzə m'nzile vojyɔ nga nenge madĩ ku de kozo nzu Nuɓa tiɓo'n Moyizi nzili vojyɔ ni ku te ɗe man ma. **23** Yoge nzili te korɔ Mesi* onyɔ man ku yo turu man takite dana de kuage ku ine man nvere logara vaka Zuifge nenge make yog dege maku yoge Zuifge gunu make.

24 Lomaku Pol nz'adɛ vojyɔ va a nazu'n korɔ yo ma, Festus nzile nzu nɔ ɓori'n te: Pol, yi de tele! Nga geri nɔ ɓori na yi ma nzə tadɛ ki tele ne!

25 Pol nzile jyane te: Ma de tele gunu, Festus nɔ kiiɓada. Bala ni'n vu nzə m'adɛ vojyɔ nɔ kiige nɔ zosuruge kiine. **26** Ngarge geri ngage ma ve.

26:18 Efe 5:8; Kol 1:13; 1Pi 2:9; Luk 24:47
26:20 Mat 3:8; Luk 3:8
26:22 Luk 24:27,44
26:23 Mat 16:21; 1Ko 15:20, 23; Kol 1:18; Tee 1:5; Luk 2:32
26:24 Zaa 10:20; 1Ko 4:10; Zaa 7:15

Aku a ni ya m'adɛ keme ma ku m'nzile yo vojyɔ, a ku m'geri ku nga nɔ ku yi geri bal ni gunu tigo. Nga nama tadɛ nga lokuya gunu. **27**Ngare Agripa, yi taka kem vojyɔ na de kozo nzu Nuɓa vu wa? M'geri vu yi taka keme ni ve.

28Agripa nzile Pol ke te: Adɛ nǫ vojyɔge ku nzozi ma ku m'tele de taka keme!

29Pol nzile te: Nzə m'zijyɔ Nuɓa finyi dɩ wala ɓori ne, ku yi tiɓo'n dege maku nz'ooyi ma kazene ma inzi man va nza ma make, kem kula minya nage ma gunu.

30Kuvu ngarge, de konyɔ ɓe, Berenis yog dege maku inzi se ma ɓii taru. **31**Lomaku yoge nzə teki mavu, yoge nzə nzili nąa vojyɔ dana nige te: Davla nen ma tadɛ nga nɔ ku ase kua gunu wala kula minyage gunu.

32Vu Agripa nzile Festus ke te: Kaznaku davla nen ma inya tigi korɔ yo zi Sezar* gunu vu, z'adɩ tigi yo zagu.

Pol unu topo nɔ ɓori a kaɓe'n Rom

27 Lomaku z'unu nzu ze a nosi kem topo ɓori a kaɓe zongara nɔ Itali ma, dege uli Pol yog de kanga nǫge keme zi de ɓori na de kudu dɔɔge nɔ Rom ri yo ya Zulius. Yo kem ɓundu na De Ɓori na yo. **2**Z'nosi kem topo ɓori nɔ ɓi kem ɓe ɓori nɔ Adrimit dɛe a kunu bal mane a kaɓe zongara nɔ Azi. Z'nosi kem ni kuvu z'ugua zo ze kaɓe. Aristark maku inzi zongara nɔ Maseduwan ku ɓi kem ɓe ɓori nɔ Tesalonik ku dɛe ma, z'inzi se.

3Ndor nɔ gidi ni ma, z'teki kem ɓe ɓori nɔ Sidǫ. Zulius tadɛ kemkii Pol ke ku ada yo ta dɔvo a kaɓe bal ɓiyaɓara nige ku enve ngakusa na nige. **4**Z'ɓii lo nama z'nzile nza vagada nɔ Sipr a nyelege ogi ze lo kaɓe zagu. **5**Z'alu mane vakaata nɔ zongara nɔ Silisi tiɓo'n nɔ Pamfili z'aɓe za z'teki kem ɓe ɓori nɔ Mira zongara nɔ Lisi. **6**Lo nama, de ɓori na de kudu dɔɔge nɔ kamde dɔyi enve topo ɓori nɔ ɓi kem ɓe ɓori nɔ Alegzandri dɛe ku nz'aɓe ka zongara nɔ Itali. Yo nzile ze a nosi keme ni. **7**Kem ndorge vakane vu, z'aɓe topo ɓorige ma retete dɩ. Z'aɓe korkonyɔ nɔ ɓorige za z'teki ta kamu ɓe ɓori nɔ Snid. Nyele ogɔ ze lo sura topo ma zagu kuvu z'nzile nza vagada nɔ Kret ndete takaa nɔ Salmone. **8**Z'unu bal ni korkonyɔge ku z'aɓe za z'teki lo nǫ ri ni Takaa

27:3 Mat 11:21
27:7 Tit 1:5

nɔ Kii. Yo nda ndete ɓe ɓori nɔ Lase.

9Ndor vakane* gidi ni vu, togo yaa a ndiga na topo ɓori ma, a vaka Kinya Kusa deri ko. **10**Kuvu Pol ada yoge kojyo nen ma nzile te: M'aku vu kaɓe mbaa na zige nen ma togo man ku ngage yaa ndanyi semi man. Zə z'uli a ku ngakitoge semi, topo ɓori ma tiɓo'n korɔ zi zege ngiya zige zini. **11**Vu de ɓori na de kuɗu ɗɔɔge nɔ kamde ɗoyi ma unda keme yo ɗoyi zo vojyɔ na de kodo topo ma yog kuɓaka topo'n ma danga vojyɔge na Pol. **12**Takaa nama iikuɗa a nda tutu kam nzoyi kuli gunu, ku vaka dege uni nzuge a ɓi zagu lo nama. Yoge ndigi kaɓe a teki Peniks, takaa nɔ Kret yaku ɗi. Takaa nama tele tara ka zunu ɓe kiso kaza tiɓo'n kumu ɓe kiso kaza ɓavu yoge inzi tutu kam nzoyi kuli.

Nyele nɔ ɓori

13Nyele nɔ kumu ɓe nz'ine retete ɗi kuvu yoge woyi vu te nə n'aɓi kii'n ko ya. Vavu yoge uni ankr* ma taru kuvu yoge uni kazu Kret ndete ne. **14**Vu dar ɗivu nyele nen maku nzə ɓɔri Urakilǫ ma ɓi

27:14 Mar 4:37

ka vagada umbamiri kine ɓori ne. **15**Nyele ma ukua topo ɓori ma, a yo ase kaɓe kam nyele ma gunu. Ze z'inya korɔ ze ku nyele ma aɓe'n ze **16**Lomaku z'deri mot ngon vagada nene maku nzə ɓori Klod mavu, korɔ ze onyɔ lo kukua topo ma ɓavu z'tele kuɓaka ni. **17**Z'ukua yo z'aɓe'n ta beri. Kuvu yoge uzi yo kulage ne a togo ni. Yoge ziti ruba teki kem topo ma ngara a yoge nzə ɓeli nyele a kaɓe nige zo dingiri wa nɔ ɓori. A ni ya z'inya korɔ ze ku nyele aɓe'n ze ma. **18**Nyele ma vivi togo'n yaa ku ase kuli vu, yoge sili kanǫ ngakito na nige mane zige ne. **19**Muta ndor mavu, z'sila lamu teki kem topo ma mɔnɔ zi ze ne tiɓo'n kulage maku topo ɓori ma nzə nzee'n ma. **20**Kem ndor vaka'n vu, kaza wala kamkumege teki gunu. Nyele nɔ ɓori ma nda zondorge togo'n yaa ku z'unda keme ze zo kajya gunu ko.

21Ze z'usa nga gunu kǫɗa dana ni uɗa ko. Kuvu Pol ɓi ɗa taru dana dege nzile yoge te: Sege de nenge ma, sege woyi tigi nzu ma kǫɗa vu z'teli z'aɓe tigi Kret gunu. Sege envi tigi ngakonyɔ nen ma gunu, nga tuzu tigi gunu.

* Ankr: Unduru minya nɔ ku ha yaa ndanyi. Uzi kula kau tar ni uzi'n ta topo ɓori ini'n kam mane a ku ukua topo ma ɗa'n lo ɗoyi

22Naku jyagmasini ma nzə m'ojyo sege a ku uki korɔ se togo ne, a ku de ɗoyi dana se ua man gunu, topo ɓori maɗi semi man. **23**Ngonkula na Nuɓa teki bal ma ɗa ndor'n ma. Nuɓa na ma ya nama, yo ma ya nzə m'taɗe kula na yo ma.

24Ngonkula ma nzile ma te: Pol, nạ nzə ɓele gunu. Taɗe vu yi aɓe a ɗa man ɗana Sezar*. Aku, Nuɓa ada ki kajya na dege ma ndanyi ku inzi se kem topo ɓori ma.

25Vavu uki korɔ se togo ne, a m'taka keme Nuɓa ku vojyɔ maku yo nzile ma ma yo taɗe man nga ni. **26**Naku onvi tigi zege zo vagada nọ.

27Kem ɓu zo sɔɔ ndori ma nyele aɓe'n ze zo vakaata nɔ Adriatik. Kuvu teki dan vo kɔ ndori vu, kuɓaka topoge ma woyi vu te nə n'aɓi ndete ngara nọ. **28**Lomaku yoge ozi mane ma koli ase kelkade wonyə ɗoyi zo ɓu zo kalmbakaɗe. Yoge aɓi kuɗa'n finyi a ozi mane mavu koli ni ase kelkade wonyə ɗoyi zo mbakaɗe. **29**Kuvu yoge ɓeli ve a ku sili yoge zo kosoge tigo. Yoge onvi ankrge* sɔɔ kazagu. Yoge ndigi lo nduga ɗi. **30**Vu kuɓaka topoge ndigi teki kanya zagu kem topo ɓori ma. Yoge ini topo ma kam vakaata kuvu nz'uli lo taɓu nọ ankrge* ma ɗana topo ɓori ma. **31**Vavu Pol nzile de ɓori na de kuɗu ɗɔɔge nɔ kamde ɗoyi make yog de kuɗu ɗɔɔ na yo ge ke te: Kaznaku de nenge ma inzi kem topo ma gunu vu, sege ajyi man gunu.

32Kuvu de kuɗu ɗɔɔge tujyi teki kula topoge ma zagu kuvu yoge inyi topo ma iso ne.

33Lomaku yoge nz'aki ta lo nduga mavu, Pol ojyo yoge ndanyi a kusa nga. Yo nzile yoge te: Aki, ɓu zo sɔɔ ndor ya sege inzi nz'aki'n tar ni anzə kusa nga'n nen ma. Sege uni nga ɗoyi gunu. Sege usi nga gunu. **34**Vavu nzə m'ɓɔro sege a ku usi nga, a nga nama iiyaa a kajya na se. De ɗoyi dana se nɔ ku vele nɔ zo yo a semi tigo.

35Gidi vojyɔ nama ku yo nzile mavu, yo unu kura kuvu yo taɗe kiɗa Nuɓa ke ta kamuge ndanyi. Kuvu za yo kemnạa vu yo umbamiri kusa ni. **36**Kuvu yoge zini ndanyi uki korɔ nige togo ne, yoge zini, yoge usi nga. **37**Nen vu, zo ze ndanyi kem topo ɓori ma zo dege kamde ziyo zoni wonyə muta zo ɓu zo minyə zo ɗoyi. **38**Lomaku yoge

27:23 Rom 1:9; 2Ti 4:17
27:25 Rom 4:20,21
27:34 Mat 10:30
27:35 Mat 14:19

*Ankr: Unduru minya nɔ ku ha yaa ndanyi. Uzi kula kau tar ni uzi'n ta topo ɓori ini'n kam mane a ku ukua topo ma ɗa'n lo ɗoyi

ɗoyi ɗoyi usi nga mavu, yoge onvi kamtenyige kam vakaata ma a ku topo ma ɔko ne.

39 Lomaku lo nduga ma, yoge geri lo nɔ a sura topo ma tutu gunu. Vu yoge aki songlo mane nǫ dingiri nige. Kaznaku yoge asi ve vu, yoge ndigi sura topo ɓori ma tutu. **40** Vavu yoge toti ankrge* ma kuvu inyi yoge kam vakaata ma. Yoge toti kula guvernayige† ma inyi vuka ɗi. Yoge inyi lamu teki kem topo ma bal kaɓe nyele takite ɗana topo ma. Yoge nz'aɓi va nza nama ke a teki'n ta dingiri. **41** Yoge isi zo wa, dana vale manege ziyo ku topo ɓori ma ɗa lo nama ɗi. Lomaku kot kanǫ nɔ ka ɗana anza kamu wa, maku ɗa anzə ndede ne, vale mane nɔ ɓorige nganya kot kanǫ nɔ kazagu ma.

42 Kuvu de kuɗu ɗɔɔge ndigi tale de kangage ma a yoge nzə ɓeli ve tigi nǫge ali mane ku ufi tigo. **43** Vu de ɓori na de kuɗu ɗɔɔge nɔ kamde ɗoyi ma ndigi kajya Pol kuvu ogɔ yoge lo taɗe nga kemndigi na nige ma zagu. Yo unu nzu ada de nenge make ku geri kale mane ma a kiso mane takite a teki kaga. **44** Yo unu nzu ada nǫge ke a kinzi zo kagage gunu vu zo ɗunduru kaga topoge ma. Taɗi va nza nama ke ya yoge ndanyi teki'n kaga kortogo'n ma.

27:41 2Ko 11:25

28:4 Mar 16:18; Luk 13:2, **28:5** Luk 10:19

* Ankr: Unduru minya nɔ ku ha yaa ndanyi. Uzi kula kau tar ni uzi'n ta topo ɓori ini'n kam mane a ku ukua topo ma ɗa'n lo ɗoyi

† Guvernay: Kaga nɔ kau nɔ ku nda paa ne ku nz'uzi kila topo ɓorige a ringo'n ta kunu topo.

Zongara nɔ Malt

28 Lomaku z'teki zagu lo nɔ kasu ma vu, ze z'geri ku vagada nama ri ni ya Malt. **2** Mbaage nɔ kemkɔkɔro taɗi ze kii'n yaa. Yoge uki ze balge ndanyi kot feɗi nɔ ɓori. Yoge tami feɗi ma a nzii eɗi kuvu kuli yaa ndanyi. **3** Pol saa ɓundu ngawu kagage onvo kamfeɗi ma. Pito teki kamfeɗi ma ɓiri zi yo. **4** Lomaku mbaa kemkɔkɔro ma aki zą maku ɓiri zi yo mavu, yoge nzə nzili nąa vojyɔ te: Vojyɔ kii, de nen ma de tale dege. Yo ufa kam mane vakaata, vu vojyɔ nɔ zosuru ada yo ta ɗovo a kinzi kamkaa'n gunu.

5 Vu kira zą ma kamfeɗi. Ngakonyɔ ɗoyi taɗe yo gunu. **6** Dege ma nz'aki tar yo a kaku lo tuu gunu vu kiso kua tazini ɗi. Yoge aki tar ni seti dana ni uɗa ne. Lomaku yoge aki ku nga ɗoyi taɗe yo gunu

mavu, yoge teli gidi vojyɔ na nige. Yoge nzili te: Yo nuɓa nǫ̲.

7 Gidi ngara nda ndete lo nama na de nǫ̲ ri yo ya Publius, yo de nɔ ɓori nɔ zo vagada ma. Yo ukua ze bal yo ku z'nda ndor muta ɓiyakuɗa nạ̲age ne. **8** Vura kojyɔ Publius nda zo dira meti. Yo nzə taɗe meti korɔ kuma tiɓo'n nzame masu. Pol anza bal yo. Yo zijyɔ Nuɓa unda zi zo yo kuvu ajya yo. **9** Lomaku ɓiya nige aki va ma, de meti nǫ̲ge nɔ zo vagada ma ɗii kuvu Pol ajya yoge. **10** Yoge tuki talu ze ɓori ne ku lomaku zə z'aɓe mavu, yoge adi ze nga nenge maku tigo bal ze ma.

Pol aɓe a teki Rom

11 Nzoyi muta gidi ni vu, z'aɓe kem topo ɓori nɔ ɓi kem ɓe ɓori nɔ Alegzandri ɗee ne. Yo inzi kam nzoyi kuli zo vagada nama. Ɓali kam mbete kot ni te Ngon Nzungage. **12** Z'sura topo kem ɓe ɓori nɔ Sirakuz kuvu z'taɗe ndor muta tutu. **13** Z'ɓii lo nama, z'nzile nza dingiri vu z'aɓe za z'teki keme ɓe ɓori nɔ Rezio. Ase kuli vu, nyele nɔ zunu ɓe ɓi ne ku z'taɗe ndor ziyo vu z'teki kem ɓe ɓori nɔ Puzol. **14** Z'enve nonzɔge lo nama. Yoge ndi ze a kinzi se ndor kalmbakaɗe. Z'aɓe va nza nama ke ya z'teki'n kem ɓe ɓori nɔ Rom. **15** Nonzɔge woyi ri ze. Yoge aɓi tine tar ze sinyi a teki kem ɓe Hala Ɓara na Apiyus tiɓo'n ɓe nɔ Kuzi Ɓaɓa Viyage Muta. Lomaku Pol aku yoge ma, yo taɗe kiɗa Nuɓa ke kuvu ukua korɔ yo togo ne. **16** Lomaku z'aɓe za z'teki Rom ma, de ɓori na kuɗu ɗɔɔge nɔ kamde ɗoyi ma ula de kangage ma zi de ɓori na de ngamu ta kuzige, vu adi ta ɗovo Pol ke a kinzi kala kemkuzi nǫ̲ yog de kuɗu ɗɔɔ'n maɗi ku nzə ngamu yo ma.

28:8 Zak 5:14

Pol yo de kanga kem ɓe Rom, nz'ozo vojyɔ

17 Gidi ni ndor muta vu, Pol ɓɔro de ɓori na Zuifge. Lomaku yoge kuni se nạ̲a mavu, yo nzile yoge te: Nonzɔge, m'taɗe nga nǫ̲ a kege'n vaka de nenge ma gunu, wala a kege'n nga mot kaa na kavla zige gunu. Vu Zuifge nɔ kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem ini ma kanga kuvu yoge uli ma keme zi dege nɔ Rom. **18** Dege nɔ Rom zijyi ma vojyɔge vu yoge ndigi kaɗe ma zagu a m'taɗe ngakasu nɔ ku ase kua gunu. **19** Vu Zuifge egi zagu kuvu nga nama taɗe ɓavu m'inya korɔ ma keme zi Sezar*. Ma m'ndigi koɗo

de na m'ge gunu. **20** A ni ya m'ɓɔro sege a ku m'aku sege a ku m'adɗe sege vojyɔ. Uzi ma kula minya nen'n ma a de maku de nɔ Izrayelge undi kemege zo yo ma.

21 Yoge nzili yo te: Ze z'enve mbete ɗoyi zo ri yi'n nɔ ku ɓi zongara nɔ Zude gunu. Nonzɔ nǫ ɗoyi nɔ kiɗe a kaɗe bal vojyɔ wala nzile vojyɔ kasu zo yi tigo. **22** Naku ze z'ndigi koo tari vojyɔ nɔ kemi, a ze z'geri dege bal loge nz'adi vojyɔ zo ɓundu de nage ma.

23 Yoge ozi yo ndori kuvu vaka dege ɗii ɗe envi yo kemkuzi nda yo. Teki zolo sinyi ukua'n zotogiri ma, yo umanazu vojyɔ kem ɓe na Nuɓa retete ada yoge. Yo tazu bal Mbete nzuvojyɔ na Moyizi ge tiɓo'n Mbetege na de kozo nzu Nuɓa ge. Yo nz'ula nzozi nige va a koo vojyɔ na Zezu. **24** Vojyɔ ma nzozi nǫ dege ɗee ne, vu nǫ dege taki keme ni gunu. **25** Yoge woyi nąa danage gunu kuvu nzozi korɔ nige kazagu.

Pol nzile vojyɔ nenge jyane te: Vojyɔ maku Nzili Nzaa nzile kavla sege ke nzu de kozo nzu Nuɓa Izayi'n ma vojyɔ kii. **26** Yo nzile te:

Aɓe bal vaka de nage ma, nzile yoge ize te:

Sege woyi man lo kiine naku sege geri man kamvojyɔ ma gunu.

Sege aki man lo kiine naku aki man nga gunu.

27 Vojyɔ nama vojyɔ kii, a keme vaka de nenge ma togo ve.

Yoge uti nvi nige zagu, yoge uti kamuge nąa zagu,

tigi ku aki kamuge ne wala woyi nvige ne ku geri kam ni kemege

ku teli korɔge ka bal ma a ni ku m'ajya yoge. *(Izayi 6:9-10)*

28 Vavu sege geri nga nen ma: Nuɓa ula'n kajya nen ma dege make ku yoge Zuifge gunu ma. Yoge vu, yoge woyi man yo.

29 Lomaku yo nzile va mavu, Zuifge ma aɓi ne. Yoge negi nąa ve yaa danage.

30 Pol taɗe ɓal ziyo kemkuzi maku yo inzi tutu a kuba ma. Yo ukua dege ma ndanyi ku nz'idi kaku yo ma bal yo. **31** Yo ozo yoge vojyɔ kem ɓe na Nuɓa kuvu ndaza yoge nga zo Vuraɓe Zezu Kris kemsimbri'n ndanyi ku de nɔ kogɔ yo ɗovo tigo.

28:23 Mat 3:2
28:25 Ebr 3:7
28:27 Mat 13:15
28:28 Luk 2:30,31
28:31 Mat 4:23

ROMGE

KANZA KEM MBETE NA ROMGE
De ɓal ni: Pol
Yo ɓala ada: De taka kemege ke nɔ kem ɓe nɔ Rom
Ɓal taɗe ni: Ɓal wonyə ziyo zo ɓu zo minyə zo ɗoyi
(56) gidi kojyɔ na Zezu Kris.

Konyɔ ɓe nɔ Rom damu zongara ndanyi kem ndor na Kununzu nɔ Jya, ku ɓe ɓori nɔ Rom ya ɓe nɔ ɓori zo konyɔ ɓe nama. Kem dana ɓe ɓori nama, Nuɓa unda lo kunana nɔ ɓori ku ngonkula Pol ndigi kaɓe tutu (Romge 15:23). Yo aɓe a teki tutu kem ɓal nɔ 60 gidi kojyɔ na Zezu Kris, naku yo aɓe va nza de kanga na konyɔ ɓe nɔ Rom make.

Nɔ ozo'n zo nǫ mbetege maku Pol ɓala ula'n lo kunanage mavu, mbete nen ma aɓe lo kunana nene maku Pol aɓe ta tutu gunu ma. Yo ya unda lo kunana ma gunu, naku ɗa zo vojyɔge na Pol nɔ kem mbete Romge 15:20, negive nda tutu ku Piyer ya umbamiri ni. Kine ku nǫ Zuifge maku ɓii Rom ku aɓi Zeruzalem ma yoge taki kem Kris kem ndor Pą̱tekot (Kulage 2:10). Kuvu yoge teli aɓi Rom vu a undi lo kunana. Gidi ni vu, lomaku Pol geri de taka kemege nɔ Rom yaa kii'n mavu (aku Romge 16), nǫge taki kem nɔ kii bal kula taɗe na Pol lomaku yo inzi'n zongara nǫge ma.

Pol ɓala mbete nen ma gidi ni maku yo taha'n kula na yo nɔ Maseduwan tiɓo'n nɔ Akayi ma (aku Romge 15:22-23). Yo aɓe Zeruzalem a kada kenve maku yo kuna zi de kunanage maku yoge Zuifge gunu ma de taka kemege nɔ naguge ke. Kine ku Pol ɓala mbete Romge ɓal 56 gidi kojyɔ na Zezu Kris, ka zoɗutu kula na yo nɔ nzoyi muta nɔ Kore̱nt (Kulage 20:3).

Mbete nen ma ozo vaka ngira ngandazage nɔ ɓori zo vojyɔ na Kris. Yo ozo kamkajya maku de taɗe kasu ase'n kenve nga zosuru na Nuɓa bal ɗovo Vojyɔ nɔ Kii. Yo ozo vojyɔ teki vojyɔ zo dege ndanyi nɔ zongara (kamnenige 1-3), zosuru na Nuɓa ka bal dege maku taki kem Kris ma (kamnenige 3-5), kaɗe korɔ de kunda kala na de taka kem nage ma (kamnenige 6-8), ngageri na Nuɓa kem suru Izrayelge (kamnenige 9-11), tiɓo'n kinzi kamkaa nɔ ku ase ve ku de taka kemege ndanyi tadĩ (kamnenige 12-16). Vojyɔ nɔ Kii ma yo nga nɔ kii « yo togɔ na Nuɓa a ku ajya de taka kemege ndanyi » (Romge 1:16).

Kumbamiri ni

1 Ma Pol, ma de taɗe kula na Zezu Kris. Nuɓa ɓɔro ma a ku m'tele ngonkula. Yo unda ma kala a kozo Vojyɔ nɔ Kii na Nuɓa. **2**Vojyɔ nɔ Kii nama ya Nuɓa unu nzu a ni kem ndor nage maku deri ma bal vojyɔ na de kozo nzu yo ge ne kem Mbete Nuɓa nɔ kiiɓadage ma. **3**Aku Vojyɔ nɔ Kii na Ngon yo. Kem za̱korɔ vu, yo mot

1:1 1Ko 1:1; 2Ko 2:12
1:2 Kul 13:32; Tit 1:2;
1:3 Zaa 1:14; Mat 1:1

kojyɔ na Daviti. **4** Lomaku Nuɓa turu Zezu dana de kuage mavu, Nzili nɔ kiiɓada nzile kaga togɔ'n te Zezu Kris yo Ngon na Nuɓa. Yo Vuraɓe na zige. **5** A na yo, a ri na yo zege z'envi'n ɗajya tiɓo'n kula na ngonkula ma. Zege z'envi nga nage ɓavu z'idĩ'n dege nɔ mot kaage ndanyi a ku woyi tar yo ku taki keme ri na yo. **6** Sege zini inzi dana dege maku Zezu Kris ɓɔro yoge ma.

7 M'ɓala mbete m'ula'n yoge make ndanyi ku inzi kem ɓe ɓori nɔ Rom ma, yoge maku Nuɓa taara yoge ma, yoge maku Nuɓa nzə ɓɔro yoge de kiiɓadage ma.

Taɗe vu Vura zige Nuɓa yog Vuraɓe Zezu Kris ne adi sege ɗajya tiɓo'n kortogo.

Pol ndigi kaku Rom

8 Takite ni ma, m'adə kiɗa Nuɓa na m'ke zo ri Zezu Kris ne a na se ndanyi. M'ada kiɗa Nuɓa ke a dege nz'adĩ vojyɔ kunda keme zoni na se damu zongara ndanyi. **9** Nzə m'taɗe kula na Nuɓa kem nzili ma kem kula kozo Vojyɔ nɔ Kii na Ngon yo. Ngiya Nuɓa ya de kumanazu na ma, nzə m'ɓɔro ri se zondorge keme zijyɔ Nuɓa na m'ge. **10** Nzə m'zijyɔ keme kaɗe tara na m'aɓe kaku se.

11 Ɓɔ kaku se nzə taɗe ma a ku m'adə sege nọ kada nyara na Nzili ɓavu sege togi. **12** M'ndigi kaɓe bal se ɓavu kunda keme zoni maku z'ugi nạa zoni ma oso mot zige taru ɗɔ̀yi ɗɔ̀yi. Kunda keme zoni nama nda keme se nda keme ma zini. **13** Nonzɔge, m'ndigi ku sege geri nga nen ma. Nzə m'ula lo kamkonɔ a kaɓe bal se, vu ogi ma loni zagu sinyi kem kazene. M'ndigi kenve kanu ni dana se va nzaku m'enve'n dana nọ dege maku yoge Zuifge gunu make.

14 M'ada korɔ ma Grekge ke yog de mbaage nɔ kem kɔ korɔge, de geri ngage ke yog de anzə geri ngage. **15** Vavu sege maku inzi kem ɓe ɓori nɔ Rom ma, m'inzi'n ɓɔ ɓori a ku m'ozo sege Vojyɔ nɔ Kii zini.

16 Kamsa kozo Vojyɔ nɔ Kii na Kris taɗe ma gunu. Yo togɔ na Nuɓa a ku ajya de taka kemege ndanyi. Vojyɔ nɔ Kii nama nda takite a na Zuifge ku gidi ni vu a na Grekge. **17** Kem Vojyɔ nɔ Kii nama Nuɓa ozo zosuru nɔ ku ɓi bal Nuɓa kaga. Zosuru nama ɗee ɗovo kunda keme zoni ne ku nz'aɓe bal kunda keme zoni ne. Aku nga

1:4 Mat 4:3
1:5 Kul 9:15; 6:7
1:6 Zud 1:1:1; Tee 17:14
1:7 1Te 1:4; Kul 9:13; 1Ko 1:3; Efe 1:2
1:8 1Ko 1:4; Efe 1:16; 1Te 2:13
1:9 2Ti 1:3; Fil 1:8
1:10 Luk 18:1; Kul 1:14; Efe 1:16; Fil 1:4; Kol 1:9; 2Te 1:11; 2Ti 1:3; Fim 4
1:11 1Ko 1:7
1:14 1Ko 9:16
1:16 2Ti 1:8; 1Ko 1:18; Zaa 3:15
1:17 Fil 3:9; Gal 3:11; Ebr 10:38

maku dege ɓali kem Mbete na Nuɓa ge ma:

De zosuru inzi man kamkaa ne bal ɗovo kunda keme zoni.
(Abakuk 2:4)

Wongɔ taɗe Nuɓa zo dege

18 Nuɓa ozo man wongɔ na yo nɔ zora kaga zo nga nɔ kasuge ma ndanyi ku tuki talu Nuɓa gunu ma, zo nga nɔ anzə zosuruge ma ndanyi ku dege nzə taɗi ma. Yoge uti zo vojyɔ nɔ kii ɗovo anzə zosuru na nige. **19** Nga nen maku de nzə geri'n Nuɓa ma nda kamkaga a na ne, a Nuɓa ya ozo yoge nga nama. **20** Kọɗa kem ndor na maku Nuɓa taɗe'n zongara ma, dege geri ngage nɔ anzə kaku korɔge na Nuɓa a yo ya taɗe ne. Yoge geri kam ni ve ku togɔ na yo nda zondorge ku yo Nuɓa. Vavu yoge aki kamvojyɔ a nzile gunu.

21 Yoge geri Nuɓa ve, naku yoge uni kaɗe tara adi yo gunu, wala yoge adi kiɗa Nuɓa ke va nza yo make gunu. Kalve na nige nɔ anzə kam ni'n tiɓo'n keme nige nɔ anzə geri ve ne ma tulu ɗoso tutu. **22** Yoge taɗi korə nige nza de kamkajyage make, vu yoge teli de supage. **23** Yoge nveli kaɗe tara na Nuɓa nen naku nzumu gunu ma nga nenge'n maku zi dege taɗe ne ku nzə nzumu ve ma. Yoge nveli kaɗe tara nama nga titi yelige ne, nga titi zạge ne tiɓo'n zạ kupa kamngarage.

24 Vavu Nuɓa inya yoge a ku yoge taɗi nga nɔ nyeɗige bal kemndigi na nige ne. Nza nama ke ya yoge tuki talu korɔ nige dana nạa gunu. **25** Yoge nveli vojyɔ kii na Nuɓa vojyɔ zasorige ne. Yoge tuki talu nga taɗe na Nuɓa ge yoge taɗi kula adi yoge, naku yoge tuki talu De taɗe ngage maku kaɗe tara nɔ kii nda zo yo zondorge ma gunu. Amen! *

26 A nga nama ya Nuɓa inya'n yoge ku nzə taɗi'n ɓɔ nga nɔ kamsage ma. Niyege inyi nga mot kaa na niyege zagu kuvu yoge nzə taɗi nga nen maku mot kaa na niyege taɗe gunu ma. **27** Davlage taɗi va zini. Yoge inyi nga taɗe na davlage nɔ mot kaa kot niyege zagu. Yoge tudi korɔ nige feɗi ne ɓɔ nga na nige dana nạa. Davlage taɗi nga kamsage kot davla ɓiya nige ku yoge ngiyage envi kuba ngakonyɔ ozo'n zo anzə zosuru na nige.

28 Zini vu, yoge ndigi geri Nuɓa gunu. Vavu Nuɓa inya yoge kem kalve nɔ kasuge ɓavu yoge taɗi ngage nɔ ku ase

1:18 Zaa 3:36; Efe 5:6; Kol 3:6; 1Te 1:10; Tee 19:15
1:19 Kul 14:17
1:21 Efe 4:17,18
1:22 1Ko 1:20,27
1:23 Kul 17:29
1:24 Efe 4:19; 1Pi 4:3
1:25 2Ko 11:31
1:26 Efe 4:19; 1Te 4:5
1:27 1Ko 6:9

tadɛ gunu. **29**Mara nga nɔ anzə zosuruge ndanyi dɔso keme yo tutu, kudɑ, kundakasu, kamnyo tiɓo'n nyaka. Tadɛ ɓɔ nga, tale de, tukua ta na tiɓo'n turave dɔso kemege tutu. Yoge inzi'n ɓɔ tadɛ nga nɔ kasu. Yoge de nzile vojyɔ zo dege. **30**Yoge de kadɛ mot vojyɔge ku yoge suɓi Nuɓa zagu. Yoge de najyavege, de kozkorɔge, de tukua talu korɔ na ngiyage. Yoge inzi'n kamkajya tadɛ ngakasu. Yoge woyi ta de kojyɔ nige gunu. **31**Yoge geri nga gunu. Yoge ngami vojyɔ na nige gunu. Yoge ndigi nga mot kaa gunu. Yoge ndigi kunda vojyɔ na yoge ɓiya nige gunu. Yoge aki kamkal de gunu. **32**Yoge geri ku Nuɓa nzə teki vojyɔ zosuru ni ne. Yoge geri ve ku dege maku nzə tadi mara nga nage ma asi kua. Dana nga nama, yoge ngiyage tadi nga nage ma kuvu yoge ndigi zoni dege make ku nzə tadi ma.

Teki vojyɔ na Nuɓa nda bala ne

2 Yi de nama, yi na ya ku nzə teki vojyɔ zo no dege wa, vavu yi aku kamvojyɔ a nzile gunu. Kaznaku, nzə teki vojyɔ zo no de vu, nzə teki vojyɔ zo korɔ na yi ngiyi ka, na yi de teki vojyɔge, yi zini nzə tadɛ nga nama ve. **2**Zege z'geri ku kaznaku Nuɓa nzə teki vojyɔ zo dege maku nzə tadi mara nga nage ma vu, yo teki vojyɔ bal nga nɔ kine. **3**Yi de nama, yi nzə teki vojyɔ zo dege maku nzə tadi mara nga nage ma, naku yi, yi nzə tadɛ zini va ve kalve na yi vu ize te n'ufa man kam teki vojyɔ na Nuɓa wa? **4**Yi nzə ɓaza ngakenvege nɔ kemnzaa na yo wa, kuzakeme na yo tiɓo'n dɑ zo nzu na yo nɔ dana kudɑ wa? Yi geri ku kemnzaa na Nuɓa nz'aɓe'n ki a ku inya kalve na yi nɔ kitege zagu, gunu ka?

5Naku kemi togo ve ku yi ndigi kinya kalve na yi nɔ kitege zagu gunu. Yi nzə kuna wongɔ na Nuɓa zo yi a nga nama a ndor tadɛ wongɔ nene maku Nuɓa ozo man kam teki vojyɔ nɔ bala na yo kaga ma.

6Nuɓa uba man dege dɔyi dɔyi ozo'n zo kula tadɛ nige.
(Paage 62:13, Muruvojyɔge 24:12)

7No dege nz'uli tadɛ kii nɔ zondorge a kenve'n kadɛ tara, tukua talu tiɓo'n korɔ nɔ nzumu. Nuɓa adə man yoge kinzi kamkaa nɔ zondorge zondorge. **8**No dege nz'uli tadɛ nga kemndigi na ne ngiyage.

1:29 1Ti 5:13; 3Za 1:10
1:30 2Ti 3:2
1:31 2Ti 3:3
1:32 Luk 11:48; Kul 8:1
2:1 Mat 7:1,2
2:4 Efe 1:7,18; 1Pi 3:15 2Pi 3:9
2:5 Tee 6:17; Zud 1:1:6
2:6 Mat 16:27
2:7 1Ko 15:53, 54; 2Ti 1:10; Mat 25:46
2:8 2Te 2:12

Yoge uli zoge mot vojyɔ nɔ kii gunu naku yoge uli zoge mot nga nɔ anzə zosuruge. Ngalukake na Nuɓa tiɓo'n wongɔ iso man zo de nage ma. **9** Ngakonyɔ tiɓo'n nga kamkala iso man zo nzili de nenge ma ndanyi ku tadi nga nɔ kasu ma, iso man zo Zuifge takite ɓavu iso man zo Grekge. **10** Nuɓa adə man kadɛ tara, tukua talu de tiɓo'n kortogo dege make ndanyi ku nzə tadi kii ma, adə man Zuifge ke takite ɓavu adə man Grekge ke. **11** Nuɓa teki vojyɔ zo nɔ̰ de a ta kamu yo gunu.

12 Dege ma ndanyi ku tadi kasu anzə geri nzuvojyɔ ne ma, uai man anzə nzuvojyɔ ne. Dege ma ndanyi ku nzə tadi kasu ku yoge geri nzuvojyɔ ve ma, Nuɓa teki man vojyɔ zoge bal nzuvojyɔ ne. **13** De nenge ma di ku nz'ooyi nzuvojyɔ ma ya yoge de zosuruge dana Nuɓa gunu. Naku Nuɓa tazu dege maku nzə ngami nzuvojyɔ ma di ya de zosuruge ne. **14** Dege maku yoge Zuifge gunu ma nzuvojyɔ tigo balge, naku nɔ̰ dege danage ma nzə tadi nga mot kaa na nige nzaku nzuvojyɔ ozo'n make vavu dege maku nzuvojyɔ tigo balge ma yoge ngiyage di ya nzuvojyɔ. **15** Yoge ozi ku Nuɓa ɓala kula na nzuvojyɔ keme nige. Nzili gerive na ne umanazu nga nama. Nɔ̰ vu kalve na nige nz'odɔ yoge nɔ nɔ̰ nzə taka zoge. **16** Dege geri man nga nage ma ndor teki vojyɔ na Nuɓa. Kem ndor nama Nuɓa teki man vojyɔ zo ri Zezu Kris ne zo kulage maku dege tadi lokuya ma. Yo teki man vojyɔ ozo'n man zo Vojyɔ nɔ Kii nen maku nzə m'ozo ma.

2:11 Kul 10:34
2:12 1Ko 9:20,21; Gal 4:21
2:13 Zak 1:22, 23,25
2:14 Kul 10:35
2:16 1Ko 4:5; Kul 10:42; 2Ti 2:8
2:17 Zaa 5:45
2:21 Mat 23:3,4

Zuifge yog nzuvojyɔ ne

17 Yi, yi nzile vu ize te ne Zuif. Yi unda kemi zo nzuvojyɔ kuvu yi nzə ndovu kori keme Nuɓa. **18** Yi geri nga kemndigi na Nuɓa ve. Yi geri nga nɔ kiiɓadage ma ve nzaku nzuvojyɔ ndazə'n ki make. **19** Yi, yi ndigi kukua ta bara de kamndokoge ke, yi logara a na dege maku inzi kamtuluge ma. **20** Yi nz'aleve a kidɛ ngare na de supage, de ndaza ngage ngonge ke a yi enve zosuru nga geri tiɓo'n vojyɔ nɔ kii kem nzuvojyɔ. **21** Yi maku nzə ndaza ngage dege ke ma, hadi ya yi ndaza nga kori ke gunu wa? Yi nz'ozo vojyɔ ize de ɓogo gunu, naku yi ngiyi nzə ɓogo ne, kine gunu

wa? **22**Yi nzile ize te de taɗe kamvaka gunu, naku yi ngiyi nzə taɗe ne. Yi suɓa yooge ve naku yi ɓogo nga kemkuzi na yooge. **23**Yi nz'ovu kori kem nzuvojyɔ, na kaznaku yi alu zo nzuvojyɔ vu, yi tukua talu Nuɓa gunu. **24**Nga taɗe na yi nda va nza nga make ku dege ɓali kem Mbete nzili te:

Dege nzə najyi ri Nuɓa a na se dana de nenge maku yoge Zuifge gunu ma. *(Izayi 52:5, Ezekiyel 36:22)*

25Kaznaku yi nzə ngamu nzuvojyɔ ve vu, kaɓe gaza ma kamu ni ndatu. Kaznaku yi alu zo nzuvojyɔ vu, kaɓe gaza na yi ma kaɓe gaza nɔ kii gunu. **26**De nenge maku aɓi gaza ma nzə ngami nga nɔ zosuruge nɔ kem nzuvojyɔ. Nuɓa tazu man de anzə kaɓe gaza nage ma nza de kaɓe gazage make. **27**Yi inzi'n mbete nzuvojyɔ tiɓo'n kaɓe gaza, vu yi nz'alu zo nzuvojyɔ. Kaznaku de nen maku ojyi yo dana de gazage gunu ma nzə taɗe nga nen maku nzuvojyɔ ozo mavu, yo teki man vojyɔ zo yi gunu wa?

28De nen maku yo Zuif ta kamu dege ma yo Zuif nɔ kii gunu. Gaza nen maku dege nz'aki korɔ de ma kaɓe gaza nɔ kii gunu. **29**Zuif nɔ kii vu, de nen maku yo Zuif nɔ keme ma. Kaɓe gaza nɔ kii vu gaza nɔ keme de ɗa bal Nzili wala bal mbete nzuvojyɔ gunu. Zuif nɔ kii vu dege ya tori man yo gunu, naku Nuɓa tori man yo.

2:22 Kul 19:37
2:24 2Pi 2:2
2:25 Gal 5:3
2:26 1Ko 7:19
2:27 Mat 12:41,42
2:28 Mat 3:9; Zaa 8:39; Gal 6:15
2:29 Fil 3:3; Kol 2:11; 2Ko 3:6; Zaa 5:44; 1Ko 4:5; 2Ko 10:18; Gal 1:10; 1Te 2:4

Zosuru na Nuɓa

3 Kuvu Zuifge dangi nǫ dege zo ɗi? Nga kii ɗi ya de nz'enve lo kaɓe gaza wa? **2**Nga nɔ kiige nda keme ni yaa ndanyi. Kite ma, Nuɓa inya vojyɔ na yo zi Zuifge. **3**Kaznaku nǫ dege taki kemege gunu vu, kunda keme zoni na ne aɗe nga zosuru na Nuɓa zagu vuka wa? **4**Finyi gunu! Taɗe vu dege geri ku Nuɓa de nɔ kii ku dege ndanyi de zasorige. Va nzaku dege ɓali'n kem Mbete nzili te:

Taɗe vu aki ki de zosuru ne kem vojyɔ kaɗe na yi ge.

Lo teki vojyɔ zo yi vu zomu yoge. *(Paage 51:6)*

5Zosuru gunu na zige ozo kaga ku Nuɓa yo de zosuru. Vavu vojyɔ ɗi ya zə nzili man wa? Kaznaku Nuɓa taɗe ɓavu wongɔ na yo iso zo zige vu, Nuɓa ma yo de anzə zosuru wa? Nzə m'aɗe vojyɔ va nza dege make. **6**Finyi gunu! Kaznaku Nuɓa ma yo Nuɓa nɔ zosuru gunu vu, taɗe man

3:2 Kul 7:38
3:3 Ebr 4:2; 2Ti 2:13
3:4 Zaa 3:33
3:5 Gal 3:15
3:6 Gen 18:25

nange ya yo teki man vojyɔ zo dege nɔ zongara wa? 7Kaznaku vojyɔ zasori na ma zo vojyɔ nɔ kii na Nuɓa yaa ndanyi ku nzə tadɛ kula kadɛ tara na yo vu, hadɪ ya nzə teki vojyɔ zo ma nza de tadɛ kasu ke wa? 8Ase ku zə nzili zege te: Z'tadɪ kasu ɓavu kii dɛ wa? Nǫ dege nzə zayisori zo zige ku te nz'odɪ zege te zege z'nzili va ve. Nuɓa teki man vojyɔ nɔ zosuru zoge.

De nɔ zosuru tigo

9Vavu dɪ? Zege zə dangi yoge wa? Finyi gunu. Zege z'ozi vojyɔ zoge ndanyi ko, Zuifge yog Grekge inzi mot togo tadɛ kasu. 10Va nzaku dege ɓali'n kem Mbete nzili'n te:

De nɔ zosuru tigo, dɔyi mere tigo.
11De geri mot ngage dɔyi tigo.
De dɔyi nɔ kula Nuɓa tigo.
12Yoge ndanyi ndomi ne.
Yoge ndanyi teki nga gunu.
De dɔyi nɔ tadɛ kii tigo,
dɔyi mere tigo.
(Paage 14:3, 53:4)
13Mot mindi nige ma zokaɓu nɔ ku tar ni nda tee.
Nzɔɔ nige nda a tura'n vege.
Nvita pito nda mot ndara targe. *(Paage 5:10, 140:4)*
14Kadɛ tara nɔ kasu tiɓo'n vojyɔ nɔ ɓɔlo dɔso kemege tutu. *(Paage 10:7)*
15Nza nige nzə nyanga yaku a sila masu.
16Nga tuzu ngage tiɓo'n ngakonyɔ nda kamdɔvo na nige.
17Yoge geri dɔvo kinzi kortogo ne gunu.
(Izayi 59:7-8)
18Bele Nuɓa tigo ta kamuge. *(Paage 36:2)*
19Zege zə geri vojyɔ maku nzuvojyɔ nzile ma ve, yo nzə nzile dege make ku inzi mot nzuvojyɔ ma. Yo nzə nzile a ku targe ndanyi utu naa, a ku Nuɓa ozo ku dege ndanyi zongara inzi keme ni. 20Vavu Nuɓa tazu de dɔyi de zosuru ne bal kulage na nzuvojyɔ gunu. Bal nzuvojyɔ ya de geri'n tadɛ kasu.

Nga nɔ zosuru nz'idɛ dɔvo kunda keme zoni ne

21Jyagmasini ma Nuɓa ozo nga zosuru na yo kaga anzə nzuvojyɔ ne. Mbetege na nzuvojyɔ tiɓo'n na de kozo nzu Nuɓa uminazu nga zosuru na yo. 22Nga zosuru na Nuɓa dɛ a na dege ndanyi bal kunda keme zoni ne keme Zezu Kris, dɛ zo de taka kemege ndanyi:

3:9 Gal 3:22
3:20 Kul 13:39; Gal 2:16
3:21 Kul 10:43
3:22 Gal 2:16; Zaa 3:15; Gal 3:28; Kol 3:11

Nga nǫ nɔ kala tigo dana dege.
23Nda va nza nama ke a dege
ndanyi tadi kasu. De ɗoyi ase
kenve kade tara na Nuɓa gunu.
24Nuɓa tazu yoge de zosuru
ne bal kada nyara na yo kem
ɗajya na yo ku yo ndigo yoge
keme Zezu Kris. **25**Nuɓa ade
Zezu unda ngaretizo ne a naka
tade kasu na dege maku undi
kemege zoni kem masu yo
ma. Vavu yo ndigi kozo nga
zosuru na yo kaga. Kite ma yo
utu kamu zagu zo tade kasuge
maku dege tadi ma. Kem ndor
nage ma Nuɓa uza keme yo
yaa. **26**Yo ndigi kozo nga
zosuru na yo kaga kem ndor nɔ
kazene. Nuɓa yo de zosuru ku
yo nzə tazu de nen maku unda
keme zo Zezu ma de zosuru
ne.

27Vavu de nz'ovu korɔ
yo zo di? Nga ɗoyi tigo! Zo
nzuvojyɔ nanga? Bal nzuvojyɔ
nɔ tade kulage wa? Ǫ, ǫ, bal
nzuvojyɔ nɔ kunda keme zoni.
28Zege zə geri ku Nuɓa tazu
de, de zosuru ne bal ɗovo
kunda keme zoni anzə kulage
na nzuvojyɔ ne. **29**Nuɓa ma
yo Nuɓa na Zuifge kalage'n
di wa? Yo Nuɓa na dege maku
yoge Zuifge gunu ma zini
gunu ka? Hę, yo Nuɓa na dege
maku yoge Zuifge gunu ma
zini. **30**Yo na ne zini, a Nuɓa
ɗoyi di. Yo nzə tazu de kaɓe
gazage de zosuruge ne kem
kunda keme zoni, ɓavu de anzə
kaɓe gazage zini kem kunda
keme zoni. **31**A ku zege z'tadi
ku nzuvojyɔ nda nyara'n di a
kunda keme zoni wa? Finyi
gunu! Z'tadi ɓavu nzuvojyɔ
tele vojyɔ nɔ kii.

3:24
Zaa 1:14,16, 2Ko 12:9; Efe 2:8; Tit 2:11; Ebr 4:16; 1Ko 1:30; Gal 4:5; Efe 1:7,14; Kol 1:14 Ebr 9:12
3:25
Ebr 2:17; 1Za 4:10; Kul 20:28; Efe 1:7; Ebr 9:12,14; 1Pi 1:19; Tee 1:5; Kul 14:16
3:27
1Ko 1:29-31; Efe 2:9
3:28
Kul 13:39; Gal 2:16; Efe 2:9; Zak 2:20, 24,26
3:29
Kul 10:34, 35; Gal 3:28
3:30
Gal 3:8
4:1
Luk 3:8
4:2
1Ko 1:31
4:3
Gal 3:6; Zak 2:23

Nuɓa tazu Abraham de zosuru ne a kunda keme zoni na yo

4 Vavu zə nzili man zege te
di? Abraham ma yo vura
zige nɔ kem zą̀korɔ, di ya yo
enve wa? **2**Kaznaku Nuɓa tazu
tigi Abraham de zosuru ne bal
kula tade na yo ge vu, Abraham
ovu tigi korɔ yo. Naku yo ase
kovu korɔ yo ɗana Nuɓa gunu.
3Mbete Nuɓa ge nzili te di wa?
Yoge nzili te:

> Abraham taka keme Nuɓa
> ya Nuɓa tazu yo de zosuru ne.
> *(Kumbamiri 15:6)*

4A na de nen maku nzə tade
kula ma, de tazu kuba na yo
ma nza kada nyara make gunu.
Nga maku yo nz'enve a kula
na yo ma ya nama. **5**Nuɓa ya
tazu de nen maku nzee kii'n
gunu ɗana yo ma de zosuru
ne. De nen maku tade kulage
gunu, ku yo taka keme Nuɓa
ma, Nuɓa tazu kunda keme

zoni na yo nga nɔ zosuru ne. **6** Daviti nzile vojyɔ nɔ ɗoyi madi. Kaznaku Nuɓa tazu nọ de de zosuru ne anzə kunda kamu yo ne bal kula na yo ge vu, de nama tukua talu korɔ. **7** Yo nzile te: Kornyele nda a na dege, maku Nuɓa naka kula kalu zo nzuvojyɔ na nige zagu, dege maku Nuɓa utu zo tade kasu na nige zagu ma.

8 Kornyele nda a na de nen maku Nuɓa tazu tade kasu na yo gunu ma. *(Paage 32:1, 2)*

9 Nuɓa adə man tukua talu nama de kaɓe gazage ke ɗi wa? Yo adə man zini de anzə kaɓe gazage ke wa? Zə nzili zege te Nuɓa tazu kunda keme zoni na Abraham nza nga nɔ zosuru make.

10 Ɓali ya Nuɓa tazu'n kunda keme zoni na yo nga nɔ zosuru'n wa ? Tazi Abraham de zosuru ne gidi kaɓe yo gaza ma wa, kite ɗana ni wa? Gidi kaɓe yo gaza ma gunu, naku kite ɓavu aɓi yo gaza. **11** Lomaku dege aɓi gaza Abraham ke ma, nda ngakozo ne tiɓo'n vate nɔ kine ta nga nɔ zosuru make ku de ɗovo kunda keme zoni ne. Yo enve nga nɔ zosuru lomaku yo aɓe'n ta gaza gunu ma. Vavu yo vura na de anzə kaɓe gazage ma ndanyi ku taki kemege ma. Kaznaku yoge taki keme nige vu, Nuɓa tazu kunda keme zoni na nige nga nɔ zosuru ne. **12** Yo vura na de kaɓe gazage ɗi gunu, naku a na dege zini ku nzi bal kaɓe nga kunda keme zoni na vura zige Abraham ma. Abraham enve kunda keme zoni nama ɓavu aɓi yo gaza.

13 Abraham yog ngon kavla nige envi kinenzu a tele kuɓaka zongara. Yoge envi kinenzu nama a ngamu nzuvojyɔ na ne gunu, naku yoge envi ɗovo nga nɔ zosuru ne ku de kunda keme zoni ne. **14** Kaznaku de ngamu nzuvojyɔge ya teli tigi kuɓaka ni vu, kunda keme zoni nda tigi nyara ne ku kinenzu ma tigo tigi ne. **15** Naku nzuvojyɔ nz'ide'n wongɔ. Lo nen maku nzuvojyɔ tigo tutu vu, kalu zo nzuvojyɔ zini tigo tutu ɗone.

16 A kunda keme zoni ya ku kinenzu nama de ne a na ɗajya. Vavu yo ula togo kinenzu nama keme mot kaa Abraham ge ndanyi. Yo ada togo nama dege make ku envi nzuvojyɔ ma, ɓavu a na dege maku envi kunda keme zoni na Abraham ma, yo vura zige kem ngage ndanyi. **17** Va nzaku Mbete Nuɓa nzile'n te:

4:8 2Ko 5:19
4:11 Luk 3:8
4:13 Kul 13:32; Gal 3:16,29
4:14 Gal 3:18
4:15 1Ko 15:56; 2Ko 3:7; Gal 3:10
4:16 Luk 3:8; Gal 3:16
4:17 Zaa 5:21

M'unda ki vura na mot
dege yaa ndanyi.
(Kumbamiri 17:5)

Abraham yo vura zige ɗana Nuɓa maku taka keme yo ma. Nuɓa nen maku nz'ada kajya de kuage ke ma. Yo nz'aɗe vojyɔ nga nenge maku tigo ma va nza ngage nɔ ku nda tutu make.

18 Kine ku nga kunda keme zoni tigo, Abraham aleve ku taka keme ni ɓavu yo tele vura na mot dege yaa ndanyi. Va nzaku Nuɓa nzile'n yo te:

Mot kaa na yi ge vaki man
yaa zini. *(Kumbamiri 15:5)*

19 Kunda keme zoni na yo ɔro gunu. Yo taɗe korɔ yo va nza de keezi make gunu. Ɓal na yo ndete sini a kiɗe kamde ɗoyi ko. Yo taɗe korɔ yo ku Sara ase kojyɔ ngonɔ gunu ɗone ko. **20** Yo negive ni gunu, naku yo taka keme kinenzu na Nuɓa. Kunda keme zoni ada yo togo ku yo unu kaɗe tara ada Nuɓa ke. **21** Nuɓa ada kuzakeme ndanyi ku Nuɓa taɗe man nga maku ine nzu a ni ma. **22** Vavu Nuɓa tazu kunda keme zoni na yo nga nɔ zosuru ne. **23** Lomaku Mbetege na Nuɓa nzili ku te Nuɓa tazu kunda keme zoni na yo nga nɔ zosuru'n ma, yoge nzili a na Abraham kala'n ɗi gunu. **24** Yoge nzili va a na zige zini. Nuɓa turu Vuraɓe na zige Zezu, dana de kuage. Kaznaku z'taki keme ni ve vu, Nuɓa tazu man nga nɔ zosuru a na zige. **25** Nuɓa ula Zezu zi dege bal kada wongɔ na zige kuvu yo turu yo dana de kuage ɓavu tazi zege nɔ zosuru ne.

4:19 Ebr 12:11,12
4:20 Mat 4:8
4:21 Mat 19:26

Kortogo tiɓo'n kornyele

5 Vavu Nuɓa tazu zege de zosuru ne bal ɗovo kunda keme zoni, zege z'envi kortogo zi Nuɓa bal ɗovo na Vuraɓe na zige Zezu Kris ne. **2** Kuvu a na yo ma, zege z'asi kaɓe kunda keme zoni ne kem ɗajya nene maku z'inzi tutu ma. Zege z'taɗi man kornyele, a zege z'undi keme zige zoni a kenve kanọ kaɗe tara na Nuɓa. **3** Nɔ danga nama vu, zege z'taɗi man kornyele dana nga kornyele a zege z'geri ku dana ngakonyɔ ya kuzakeme nz'iɗe ne. **4** Zege z'geri zini ku kuzakeme nz'iɗe'n nga geri ku nga geri nz'iɗe'n kunda keme zoni. **5** Kunda keme zoni ɗe'n kamsa gunu. Nda va nza nama ke a Nzili Nzaa maku Nuɓa ada zege ma sila taara na Nuɓa keme zige.

4:24 1Ko 9:10; 2Ti 3:16,17; 1Pi 1:21
4:25 2Ko 5:21; 1Ko 6:11
5:1 Luk 2:14
5:2 Efe 2:18; 1Ko 15:1; Ebr 3:6
5:3 Mat 5:12; Ebr 10:36
5:5 Fil 1:20; Ebr 3:6; Zaa 3:16; Kul 2:33; Tit 3:5,6

6Kine, kaznaku zege z'asi tadɛ kii gunu vu, Kris ua kem ndor nọ nɔ kasu a na dege maku nzə nzi kii'n gunu dàna Nuɓa ma. **7**Nda nga kunda ngalu de ne ku nọ de ua a na de zosuru. Ukua mbar vu nọ de nz'ua a de nɔ kii. **8**Naku Nuɓa ozo taara na yo a na zige va nza nen make: Lomaku zege ya de tadɛ kasuge ma, Kris ua a na zige.

9Nɔ danga nama vu, Nuɓa tazu zege de zosuru ne a masu Zezu. Vavu Nuɓa ajya man zege kem wongɔ a na yo. **10**Lomaku zege zanga na Nuɓa ma, Nuɓa ula zege nạa se a kua na Ngon yo. Kaznaku vojyɔ kii vu, Nuɓa ajya man zege kine kajya na Ngon yo ne. **11**Jyane vu, zege z'tadi kornyele keme Nuɓa a Vuraɓe na zige Zezu Kris. A na yo ya jyagmasini ku Nuɓa ula zege se nạa ma.

Kua dɛ a Adam naku kajya dɛ a Kris

12Tadɛ kasu dɛ zongara a na de dɔyi di ku kua dɛ a tadɛ kasu nama. Va ya ku kua dɛ'n zo dege ndanyi, a dege ndanyi tadi kasu. **13**Tadɛ kasu nda kite zongara ɓavu nzuvojyɔ dɛ ne. Lomaku nzuvojyɔ tigo'n ta ma, Nuɓa tazu tadɛ kasu na de gunu. **14**Lomaku kua onyɔ ɓe kọdà kem ndor na Nuwe dà sinyi teki'n ndor na Moyizi. Yo onyɔ ɓe zini zo de nenge maku tadi kasu gunu ma va nza na Adam make ku alu zo nzuvojyɔ ma. Adam titi de nen maku nz'ula lo kidɛ ma.

15Naku kada nyara titi nga kada wongɔ Nuɓa ke gunu. Dege yaa ndanyi uai a kada wongɔ na de nɔ dɔyi ne. Dajya maku Nuɓa sila yaa ndanyi zo dege vaka'n ma iikudà yaa ndanyi. Kada nyara na dàjya nama dɛ zo ri de ne dɔyi di, de ni ya Zezu Kris. **16**Kanu tadɛ kasu na de dɔyi tiɓo'n kanu kada nyara titi nạa. Nuɓa teki vojyɔ zo tadɛ kasu dɔyi di ɓavu yo teki vojyɔ zo de. Kada nyara na Nuɓa tazu de de zosuru ne bal kula kada wongɔ Nuɓa ke kamkonɔ ma. **17**A kula kada wongɔ Nuɓa na de dɔyi di ya kua onyɔ ɓe a na yo kala ne. Naku zege z'envi man vaka'n yaa ndanyi. Dege maku envi dàjya vaka ne tiɓo'n kada nyara nɔ zosuru ma onyi man ɓe kem kinzi kamkaa na de dɔyi di, de ni ya Zezu Kris.

18Vavu a kula kada wongɔ Nuɓa ke na de dɔyi di ya teki vojyɔ dɛ'n zo dege ndanyi. Nza nama ke zini vu, nga nɔ

5:6 Mar 1:15; Gal 4:4; Efe 1:10
5:8 Zaa 3:16; 1Pi 3:18; 1Za 3:16
5:10 Kol 1:21; 2Ko 5:18,19; Kol 1:20,22; Ebr 7:25
5:12 1Ko 15:21,22
5:14 1Ko 15:22,45
5:15 Kul 15:11
5:17 Zaa 10:10

zosuru maku nz'ada kinzi kamkaa ma nz'iɗe zo dege ndanyi bal kula taɗe zosuru nɔ ɗoyi'n ɗi. **19**Dege yaa ndanyi teli de taɗe kasuge a kege ta de na de ɗoyi ɗi. Nza nama ke zini vu, koo ta de na de ɗoyi ɗi taɗe dege de zosuruge ne yaa ndanyi. **20**Vavu, nzuvojyɔ ɗe a kula kada wongɔ dege ke aɓə kakite vaka ne. Naku lo nene maku taɗe kasu yaa ndanyi tutu ma, ɗajya danga zoni. **21**Vavu taɗe kasu onyɔ ɓe kua ne. Nza nama ke zini vu, ɗajya onyɔ man ɓe zosuru ne ɓavu adə man kinzi kamkaa nɔ zondorge kem Vuraɓe na zige Zezu Kris.

Kua kem taɗe kasu naku kajya keme Kris

6 Vavu zə nzili man zege te ɗi? Z'inzi man kem taɗe kasu ɗi ɓavu ɗajya aɓe kakite wa? **2**Va gunu! Zege z'uai kem taɗe kasu ko. Ta ma nange ya z'inzi man jyane kem taɗe kasu wa? **3**Lomaku uli zege mane kem Zezu Kris ma, uli zege mane a kua na yo. Sege geri nga nama gunu wa? **4**Nuɓa tuvu zege zeg Kris ge kem kula mane bal kua na yo. Kaɗe tara na Vura turu yo dana de kuage. Nza nama ke zini vu, zege zini zə nzi nza de nenge make ku envi kajya nɔ jya ma.

5Kaznaku Nuɓa ugua zege se nạa kem kua nɔ titi kua na yo mavu, yo ugua man zege nạa zini kem turu dana de kuage titi na yo make. **6**Zege z'geri ku Nuɓa unda koko de na zige yog Kris zo kaga desi ɓavu yo tuzu korɔ nɔ kasu ma. Kuvu zege z'teli ɓeri na taɗe kasu gunu ko. **7**De nen maku ua ko ma teki vojyɔ taɗe kasu tigo zo yo.

8Kaznaku zege z'uai zeg Kris ge vu, zə taki keme ni ku z'inzi man se kamkaa'n zini. **9**Zege z'geri ku Nuɓa turu Kris dana de kuage ku yo ua man gunu ɗone ko. Kua onyɔ man ɓe zo yo gunu. **10**Lomaku yo ua ma, yo ua a taɗe kasu tara ɗoyi ɗi mbowụ. Kaznaku yo inzi kamkaa'n vu, yo inzi kamkaa'n a na Nuɓa.

11Sege, sege aki korɔ se nza de kuage make kem taɗe kasu kuvu nza de kinzi kamkaage make bal Nuɓa keme Vuraɓe na zige Zezu Kris. **12**Vavu nạ nzə k'inyi taɗe kasu a ku yo onyɔ ɓe zo korɔ se maku ua man ma gunu. Nạ nzə ku taki ta kamnyọge nɔ taɗe kasu gunu. **13**Nạ nzə k'adi ngon korɔ se ge taɗe kasu ke nza nga

5:19 Fil 2:8
5:20 Gal 3:19; 1Ti 1:13,14
5:21 Mat 25:46
6:2 Kol 3:5; 1Pi 2:24
6:3 Mat 28:19
6:4 Kul 2:24; 2Ko 5:17; Efe 4:22-24; Kol 3:10
6:5 2Ko 4:10; Efe 2:6; Fil 3:10, 11; Kol 2:12; 2Ti 2:11
6:6 Gal 5:24; Efe 4:22; Kol 3:9; 2Ko 4:10; Gal 2:20; Fil 3:10; Kol 2:12, 20
6:9 Kul 2:24; Tee 1:18
6:10 Ebr 7:27
6:13 2Ko 5:14,15; 1Pi 2:24

tadɛ kulage nɔ anzə zosuru ni ne ke ma gunu. Naku adi korɔ se sege ngiya se Nuɓa ke nza dege nɔ kinzi kamkaa'n make, ku yoge teki dana de kuage ma. Adi zini ngon korɔ se ge Nuɓa ke nza nga tadɛ kulage nɔ zosuru make. **14**Sege inzi mot nzuvojyɔ gunu ko, naku sege inzi mot dàjya. Vavu tadɛ kasu onyɔ man ɓe zo se gunu dɔne.

Tele ɓeri na nga nɔ zosuru

15Vavu ngadi ka! Z'tadi man kasu a zege z'inzi mot dàjya ku z'inzi mot nzuvojyɔ gunu wa? Va gunu. **16**Kaznaku sege nz'adi korɔ se nǫ de ke a koo tar yo nza ɓeri make ku, sege ɓerige na de nen maku sege woyi tar yo ma. Sege geri nga nama gunu wa? Sege ɓerige na tadɛ kasu nen maku nz'aɓe lo kua ma gunu vu sege ɓerige nɔ koo ta de ku nz'aɓe dɔvo nga nɔ zosuru ma. **17**Kite ma, sege ɓerige na tadɛ kasu. Naku sege woyi ta ngandazage maku sege envi ma kem se ge ndanyi. M'adə kidà Nuɓa ke a nga nama. **18**Lovaɓa ya Nuɓa adɛ sege zagu kem tadɛ kasu ya vavu sege teli ɓerige na nga nɔ zosuru.

19Nzə m'nzile va vojyɔ na dege ne, a togo zą̀korɔ se tigo. Kite ma sege adi ngon korɔ se ge a ku yoge tadi ɓerige na nga nɔ nyedi ku a tadɛ nga nɔ kege nzuvojyɔ zagu ku kinzi kem nzuvojyɔ gunu. Adi ngon korɔ se ge lova ku yoge teli ɓerige na nga nɔ zosuru ku adi korɔ se undi kala. **20**Lomaku kite ma sege ɓerige na tadɛ kasu ma, sege kuɓaka korɔ se gunu kem nga nɔ zosuru. **21**Kuvu sege ani man kanu di? Lovaɓa ya kamsa nga nage ma nzə tadɛ sege. Zodutu nga nage ma ya kua. **22**Naku lovaɓa ya Nuɓa adɛ sege zagu kem tadɛ kasu ku sege teli ɓerige na yo. Sege nz'ani kamu nɔ ku nz'adɛ sege nz'unda kala ku nz'aɓe'n sege lo kinzi kamkaa nɔ zondorge zondorge. **23**Kuba na tadɛ kasu ya kua. Naku kada nyara na Nuɓa ya kajya nɔ zondorge zondorge keme Vuraɓe na zige Zezu Kris.

6:16 2Pi 2:19; Zaa 8:34; 2Pi 2:19
6:17 2Ko 2:14; 2Ti 1:13
6:18 1Pi 4:1
6:19 Gal 3:15
6:22 1Ko 7:22; Efe 6:6; 1Pi 2:16; Mat 25:46
6:23 Gal 6:7,8; Zak 1:15; Mat 25:46
7:1 Kul 1:16; 1Ko 1:10; Gal 3:15
7:2 1Ko 7:39

Nǫ nga ozo vojyɔ taka nąa

7 Nonzɔge, nzə m'nzile sege vojyɔ a sege geri nzuvojyɔ ve. Sege geri ku nzuvojyɔ onyɔ ɓe zo de kǫdà lomaku yo inzi'n kamkaa'n ma. **2**Kaznaku niye nzə taka ngaɓa vu, nzuvojyɔ uza yoge nąa yog ngaɓa yo ne kǫdà lomaku yo inzi'n ta kamkaa ma. Naku kaznaku ngaɓa ua vu, nzuvojyɔ ma ku

uza yoge nąa yog ngaɓa yo'n ma adɛ yo zagu kamkulage ko. **3**Kaznaku yo tele niye na nǫ davla lomaku ngaɓa yo inzi'n kamkaa'n mavu, dege nzə ɓɔri yo niye zogo. Naku kaznaku ngaɓa yo ua ve vu, yo inzi mot nzuvojyɔ gunu ko. Kaznaku yo tele niye na nǫ davla vu, yo niye zogo gunu.

4Nza nama ke zini vu, nonzɔ mage, a bal korɔ na Kris ya, Nuɓa tadɛ ɓavu sege uai kem nzuvojyɔ ɓavu sege teli dege na nǫ de. Sege teli dege na de nen maku Nuɓa turu yo dana de kuage ɓavu z'ani kamuge a na Nuɓa. **5**Lomaku zege z'inzi ta kem zą̀korɔ ma, ɓɔ tadɛ kasuge nzə tadi kula keme ngon korɔ zige vu nz'ojyi kua. Nzuvojyɔ ya oso mot tadɛ ɓɔ nga nage ma. **6**Naku jyagmasini ma, Nuɓa adɛ zege zagu kem nzuvojyɔ, a ku zege z'uai kem nzuvojyɔ nene maku uza zege kite ma. Vavu z'tadi kula na Nuɓa kamkajya nɔ jya ne bal Nzili wala kamkajya nɔ konɔ'n maku bal nzuvojyɔ'n maku nzə deri ve ma gunu.

Kamkajya a kogɔ'n lo tadɛ kasu

7Vavu zə nzili man zege te ɗi? Zə nzili man zege te nzuvojyɔ ma tadɛ kasu wa? Va gunu! Kaznaku nzu vojyɔ ndaza tigi ma nga nɔ zo tadɛ kasu gunu vu, m'geri tigi tadɛ kasu gunu. Nzuvojyɔ nzile te: Kami nyǫ nga na de gunu.

(Tekikaga 20:17, Teltazu 5:21)

Kaznaku nzuvojyɔ nzile tigi vojyɔ nama gunu vu, m'geri tigi kamnyǫ gunu. **8**Tadɛ kasu enve lo keme ma bal nzu kunu ne ya ojyɔ'n mara vaka kamnyǫ nage ma. Nzuvojyɔ tigo tigi vu, tadɛ kasu ua tigi ne. **9**Kite ma, m'inzi anzə nzuvojyɔ ne. Naku lomaku nzu kunu dɛ mavu tadɛ kasu tele inzi kamkaa kuvu ma m'ua ne. **10**Nzu kunu maku nz'ada kinzi kamkaa ma, ɗee'n ma kua. **11**Bal nzu kunu'n ya tadɛ kasu enve ta ɗovo a tura'n ma a ku yo tale ma. **12**Vavu nzuvojyɔ iikuɗa yaa, nzu kunu iikuɗa yaa, nga nɔ zosuru, nga nɔ kii.

13Vavu nga nɔ kii ya tele kamvojyɔ kua na m'wa? Va gunu! Tadɛ kasu ojyɔ kua keme ma ɓavu m'geri tadɛ kasu ma nga nɔ kasu. Tadɛ kasu ojyɔ kua ɓavu nzuvojyɔ geri ku tadɛ kasu ma ngakasu nɔ ɓori yaa.

14Zege z'geri nzuvojyɔ ma yo nzili. Naku ma ma, ma de tadɛ kasu nɔ ku m'ɗaɓa kinzi kamkaa na m'ɓeri na tadɛ kasu

7:3 Luk 16:18
7:4 Gal 2:19; Kol 1:22
7:5 Gal 5:24
7:6 2Ko 3:6
7:10 Luk 10:26-28; Gal 3:12
7:12 Gal 3:21; 1Ti 1:8
7:14 1Ko 3:1

ne. **15**M'geri nga maku nzə m'tadɛ nen ma gunu, a nga nen maku m'ndigi tadɛ mavu, m'tadɛ gunu. Naku nga nen maku m'suɓa ma ɓavu m'tadɛ ne. **16**Kaznaku m'tadɛ nga nen maku m'ndigi tadɛ ni gunu mavu, m'geri ku nzuvojyɔ ma nga nɔ kii. **17**Vavu, ma ya nzə m'tadɛ nga nama gunu, naku tadɛ kasu maku inzi keme ma ma ya tadɛ ne. **18**M'geri ku nga nɔ kii inzi keme ma gunu, kem zaakorɔ ma gunu. M'ndigi tadɛ kii, naku tadɛ kii tigo keme ma. **19**Kii maku m'ndigi tadɛ ni ma, m'tadɛ gunu. Tadɛ kasu maku m'ndigi tadɛ ni gunu ma ɓavu m'tadɛ ne. **20**Kaznaku m'tadɛ nga nen maku keme ma ndigi tadɛ ni gunu mavu, ma ngiya ma ya m'tadɛ gunu. Tadɛ kasu maku inzi keme ma ma ya tadɛ ne.

21Vavu lovaɓa ya m'geri nzuvojyɔ nen ma va: Kaznaku m'ndigi tadɛ kii vu, tadɛ kasu inzi keme ma zondorge. **22**Dana keme ma ma ɗa ma, m'ada kornyele nzuvojyɔ na Nuɓa ke ve. **23**Naku m'aku kem ngon korɔ mage vu nzuvojyɔ nɔ nz'odi naa yog nzuvojyɔ nga geri na m'ne. Nzuvojyɔ nama tadɛ ma ɓeri na nzuvojyɔ tadɛ kasu'n maku inzi keme ngon korɔ mage ma. **24**Ma de korkonyɔ! Na ya adɛ man ma zagu kem korɔ nɔ kua nene ma? **25**M'adə kiɗa Nuɓa ke, a yo adɛ ma zagu zo ri Vuraɓe na zige Zezu Kris ne!

Vavu kem nga geri na ma vu, ma ɓeri na nzuvojyɔ na Nuɓa naku kem zaakorɔ ma nɔ tadɛ kasu vu, ma ɓeri na nzuvojyɔ nɔ tadɛ kasu.

Kinzi kamkaa nz'iɗe ɗovo na Nzili

8 Vavu Nuɓa teki vojyɔ zo de nenge maku inzi kem Kris Zezu ma gunu, yoge maku nzi kem zaakorɔ nɔ tadɛ kasu gunu, ku yoge nzə nzi kem Nzili ma. **2**A vojyɔ nama ya ku nzuvojyɔ na Nzili nɔ kinzi kamkaa'n kem Zezu Kris adɛ ma zagu kem zi nzuvojyɔ nɔ tadɛ kasu tiɓo'n kem zi kua. **3**Nuɓa tale ta kunu nga nen maku nzuvojyɔ ase tadɛ ni gunu ma ko, a zaakorɔ nɔ tadɛ kasu adɛ togo yo ko. A na tadɛ kasu ya Nuɓa ula'n Ngon na yo ngiya kem korɔ nene maku titi korɔ de tadɛ kasu ma. Kuvu yo teki vojyɔ zo tadɛ kasu kem zaakorɔ. **4**Nuɓa ula Ngon na yo a ku yo tadɛ nga nɔ kornyele keme zige kem nga zijyɔge dana nga nɔ zosuru kem nzuvojyɔ. Yo

7:15 Gal 5:17
7:17 Gal 5:24
7:22 Efe 3:16
7:23 Gal 5:17; Zak 4:1; 1Pi 2:11
7:25 2Ko 2:4
8:2 1Ko 15:45; Zaa 8:32, 36
8:3 Ebr 7:18; Gal 5:24; Fil 2:7; Ebr 2:14,17
8:4 Gal 5:16

tadɛ nga nama ada zege make ku z'nzi kem zạkorɔ tadɛ kasu gunu, ku zə z'nzi kem Nzili ma.

5De nenge maku inzi kem zạkorɔ tadɛ kasu ma, yoge undi kemege zo ngage na zạkorɔ nɔ tadɛ kasu. De nenge maku inzi kem Nzili ma, yoge undi kemege zo ngage nɔ kem Nzili. **6**Kunda keme de zo zạkorɔ nɔ tadɛ kasu ma, kua. Naku kunda keme de zo nga nene maku Nzili ndigi mavu, yo kinzi kamkaa tiɓo'n kortogo. **7**De nen maku unda keme zo zạkorɔ tadɛ kasu ma, yo zanga Nuɓa. Zạkorɔ tadɛ kasu ula zo yo mot nzuvojyɔ na Nuɓa gunu, a yo ase zini gunu. **8**De nenge maku inzi kem zạkorɔ tadɛ kasu ma asi kada kornyele Nuɓa ke gunu.

9Kaznaku Nzili Nuɓa inzi keme se kine vu, sege inzi kem zạkorɔ tadɛ kasu gunu, naku sege inzi kem Nzili. De nen maku Nzili na Kris tigo keme vu, yo na Kris gunu. **10**Kaznaku Kris inzi keme se vu korɔ se ua man a tadɛ kasu, naku nzili se inzi man kamkaa a nga nɔ zosuru. **11**Nuɓa turu Zezu dana de kuage. Kaznaku Nzili Nuɓa inzi keme se vu, de maku turu Kris dana de kuage ma adə man zini kinzi kamkaa korɔ sege make ku uai ma zo ri Nzili'n maku inzi keme se ma.

12Vavu nonzɔge, zege ya de guɗa na zạkorɔ tadɛ kasu gunu, a ku zege z'inzi keme gunu. **13**Kaznaku sege inzi man kem zạkorɔ tadɛ kasu vu, sege uai man. Naku sege tadɨ ku kula nɔ kasuge uai zagu kem korɔ bal Nzili vu, sege inzi man kamkaa ne. **14**Dege ma ndanyi ku Nzili Nuɓa iso ɗanage ku nz'ozo yog ɗovo ma, yoge ngon na Nuɓa ge. **15**Sege envi nzili ɓeri gunu a ku te ɓele tadɛ sege jyane gunu. Naku sege envi Nzili nɔ ku Nuɓa ada sege va nza ngon yo make. A Nzili nzu nama, zə nzili nzu nɔ ɓori'n zege te: Aba*, Vura. **16**Ngiya Nzili ya umanazu na nzili zige ku te zege ngon na Nuɓa ge. **17**Kaznaku zege ngon nige vu, zege kuɓaka nga na Nuɓa ge zini, zege kuɓaka ni zeg Kris ge zini. Korɔ zige onyɔ man zeg Kris ge ɓavu adə man zege se kadɛ tara.

Kadɛ tara nɔ kuli

18M'ozo keme ma m'ize te ngakonyɔge nɔ kem ndor nɔ

8:5 Gal 5:19-21,25
8:6 Gal 6:8
8:7 Zak 4:4
8:8 Gal 5:24
8:9 Gal 5:24; 1Ko 6:19; 2Ti 1:14; Zaa 14:17; Kul 16:7; 1Za 4:13
8:10 Zaa 14:20, 23; 2Ko 13:5; Gal 2:20; Efe 3:17; Kol 1:27; Tee 3:20
8:11 Kul 2:24
8:12 Gal 5:24
8:13 Gal 6:8
8:14 Mat 5:9; Gal 3:26; Tee 21:7
8:15 2Ti 1:7; Mar 14:36; Gal 4:5,6
8:16 Efe 1:13; Zaa 1:12
8:17 Kul 20:32; Gal 3:29 Efe 3:6; Tit 3:7; 2Ko 1:5; 2Ti 2:12; 1Pi 4:13
8:18 2Ko 4:17; 1Pi 4:13

* Aba: Ri nama ta Aramenye ne kam ni ya te : Baa. Ri nama yo zo vura de.

kazene ma ase a ku de ozo'n kaɗe tara make ku Nuɓa adə man zege kem ndor nɔ̰ make gunu. **19** Zini ku ngakundage aki man ta ndor nen maku Nuɓa teki man ngon nige kaga ma kornyele nɔ ɓori ne. **20** Nuɓa ula nga kunda kem kozkorɔ kemndigi na nga kunda'n gunu. **21** Ngakunda wo vu te Nuɓa aɗe man ne zagu kem ɓeri nga nene maku nzə tuzu ma. Kuvu yo enve man kanɔ̰ kaɗe tara na ngon na Nuɓa ge.

22 Zege z'geri ku sinyi teki'n ndor nɔ kazene ngakundage ndanyi nzə ndi korɔge ku ngage nz'onyɔ yoge va nza niye nzə nde'n lo kojyɔ ngonɔ make. **23** Nga kunda kala'n ɗi ya nzə nde korɔ gunu, naku zege zini z'envi takite kanu nige ve, yo ya Nzili. Lomaku zə z'aki ta Nuɓa a ku aɗe zege kaga nza ngon yo ge make ku teki zo korɔ zige vu, z'ndi man korɔ zi ngiya zige. **24** Lomaku Nuɓa ajya zege ma, yo ada zege kalve nama. Gunu vu, nga nen maku de aku ko ma, nɔ ku de unda keme zo ni gunu ko. Haɗi ya de nz'unda'n keme zo nga nene maku de aku ko ma wa? **25** Naku Kaznaku zə z'alive zo nga nene maku z'aki ta gunu mavu, zə z'aki tar ni kuzakeme ne. **26** Nza nama ke zini vu, Nzili nzə ɗ̰ajya zege kemtogo gunu na zige. Zege z'geri nga maku z'ndi man kem zijyɔ Nuɓa na zige ma gunu. Naku ngiya Nzili aɗe vojyɔ zo zige bal ndege maku z'asi nzile ni gunu ma. **27** De nen maku nz'ula keme dege ma geri kalve na Nzili ve, a Nzili ya nz'aɗe vojyɔ zo de kiiɓadage kemndigi na Nuɓa ne.

8:21 Kul 3:21; 2Pi 3:13; Tee 21:1
8:23 2Ko 5:5; Gal 5:5
8:24 1Te 5:8; Tit 3:7
8:26 Efe 6:18
8:27 Tee 2:23
8:28 1Ko 1:9; Gal 1:6,15; Ebr 9:15; 1Pi 2:9
8:29 1Pi 1:2; Efe 1:5,11; Kol 1:18
8:30 Efe 1:5,11
8:31 Ebr 13:6
8:32 Zaa 3:16

Togo zige yaa ndanyi

28 Zege z'geri ku Nuɓa kuna nga kiige ndanyi a na de nenge maku taari Nuɓa ma, a na dege maku Nuɓa ɓɔro yoge kemndigi na yo'n ma. **29** Dege maku yo geri yoge kite ɗ̰a ko ma, yo tazu yoge kite a ku titi nạ̰a yog Ngon yo ne. Yo taɗe va a ku Ngonɔ tele takite* ngonɔ dana vaka nonzɔge yaa. **30** Dege maku Nuɓa tazu yoge kite ma, yo ɓɔro yoge zini ve. Dege maku yo ɓɔro yoge ma, yo tazu yoge de zosuruge ne. Dege maku yo tazu yoge de zosuruge'n ma, yo ada yoge kaɗe tara zini.

31 Vavu vojyɔ ɗi ya z'aɗi man zo nga nage ma? Kaznaku Nuɓa ma yo na zige vu, nạ̰ ya nz'ege zege wa? **32** Nuɓa ogɔ Ngon na yo ngiya gunu, naku

yo ada yo a na zige ndanyi. Ta'n nange ya yo nz'ege'n kadə zige ngage ndanyi zeg Ngon nige wa? **33**Nạ ya oɗɔ man nɔ nenge maku Nuɓa suru yoge ma? Nuɓa ya nzə tazu dege de zosuru ne. **34**Nạ ya nzə teki vojyɔ zoge wa? De ni ya Kris maku ua ma, yo ya Nuɓa turu yo dana de kuage ma. Kem kazene ma yo inzi zo zi vula na Nuɓa ku yo nz'aɗe vojyɔ zo zige. **35**Nạ ya kiyi man zege nạa zeg taara na Kris ge wa? Ngakonyɔ, wala wongɔ ɓori, nga kamkala, wala ɓɔ, wala korɔ teri, wala nga tale de, wala kuya kau wa? **36**Aku vojyɔ maku Mbete Nuɓa nzile ma:

Dege nzə tali ze zondorge ndanyi a na yi.

Dege nz'aki ze va nza vinya alusuge make ku nz'aɓi'n yoge a kujya mindi nige make. *(Paage 44:23)*

37Naku kem nga nage ma ndanyi ma zege ya togo zige yaa ndanyi a na yo maku taara zege ma. **38**M'geri kii'n ku kua, wala kinzi kamkaa, wala ngonkulage, wala ngarge, wala togɔge, nga nɔ jyagmasini, wala nga nenge maku ɗii man ma asi kiyi zige nạa zeg taara na Nuɓa'n gunu. **39**M'geri zini ku kau ni kataru, wala koli ni, wala nga kunda nɔ nọ asi kiyi zige nạa zeg taara na Nuɓa'n gunu. Taara nama ya Nuɓa ozo kaga kem Vuraɓe na zige Kris Zezu ma.

8:34 Kul 2:24; Mar 16:19; Ebr 7:25
8:35 1Ko 4:11; 2Ko 11:26
8:36 1Ko 4:9; 2Ko 4:11
8:37 1Ko 15:57; Gal 2:20; Efe 5:2; Tee 1:5
8:38 1Ko 3:22 Efe 1:21; 1Pi 3:22

Nuɓa kala'n ɗi ya nzə suru dege

9 Nzə m'nzile vojyɔ nɔ kii kem Kris. M'zasori gunu. Nzili geri nga nama umanazu vojyɔ nama kem Nzili Nzaa. **2**M'nzile m'ize te m'inzi'n wongɔ ɓori tiɓo'n kamkala keme ma zondorge. **3**M'ndigi ku Nuɓa tine zo ma ku kiyi ze nạa ze Kris ne a na nonzɔ mage maku yoge de kojyɔ mage kem zạkorə ma. **4**Yoge dege nɔ Izrayel. Lo na ngonɔ nda a na ne, kaɗe tara nda a na ne, kununzuge nda a na ne, kada nyara na nzuvojyɔ nda a na ne, taɗe ndovu Nuɓa, kinenzuge, nga nage ma ndanyi nda a na ne. **5**Vura zige ma yoge kavla nige. Lomaku Kris tele davla ma, yo teki danage. Yo inzi taru zo ngage ndanyi, yo Nuɓa nen maku zə z'ndovi yo zondorge ma. Amen! *

6Naku vojyɔ na Nuɓa nda nyara'n gunu. Dege ma ndanyi ku yoge kojyɔ na Izrayel ma,

9:1 2Ko 11:10; Gal 1:20; 1Ti 2:7
9:3 1Ko 12:3; Kul 22:5
9:4 Ebr 9:5; Kul 3:25; Gal 3:16
9:5 Mat 1:1-16; Kol 2:9
9:6 Gal 6:16

yoge Izrayel nɔ kiige gunu. 7Nza nama ke zini ku mot kojyɔ na Abraham ge ndanyi ma yoge ngon nige nɔ kiige ndanyi gunu. Naku Mbete Nuɓa nzile te:

Keme Izaki ɗa ya m'ɓɔro
man mot kaa na yi ge.
(Kumbamiri 21:12)

8Nzili te ngon nenge maku ojyi yoge kem zaakorɔ maa, yoge ngonge na Nuɓa gunu. Naku Nuɓa aku ngonge maku yo ine nzu a ni ma va nza mot kaa na yo make. 9Aku vojyɔ kinenzu ma ya nen ma: M'tele m'iɗe man kem ndor na'n maɗi ku Sara ojyɔ man ngon davla. *(Kumbamiri 18:10,14)*

10Nga nama teki zo Robeka zini. Yo inya ta ngale ɗi yog vura zige Izaki ne. 11Yo ojyɔ ta ngonge ma gunu. Yoge taɗi ta kii, wala taɗi ta kasu gunu. Nga nama ozo nga kemndigi na Nuɓa a suru'n dege. Nga kemndigi nama nda a kula taɗege ɗi gunu, naku nda a na de maku yo ɓɔro ma. 12Nuɓa nzile Robeka ke te:

Takite ngon taɗe kula na
ngon gidi yo.
(Kumbamiri 25:23)

13Va nzaku Mbete Nuɓa nzile'n te:

Zakoɓ ya m'taara yo ku
m'suɓa Izawu. *(Malasi 1:2-3)*

14Vavu z'nzili man zege te ɗi? Z'nzili man zege te Nuɓa ma yo Nuɓa anzə zosuru wa? Va gunu! 15Aku vojyɔ maku Nuɓa nzile Moyizi ke ma:

M'taɗe man kemkii de
nen make ku m'ndigi taɗe yo
kemkii ma.
M'aku man kamkal de nen
maku m'ndigi kaku kamkal
yo ma. *(Tekikaga 33:19)*

16Vavu nga nama ɗe a de nen ma ndigi ne, wala a na de maku nz'anya ngode gidi ni ma gunu. Naku ɓi bal Nuɓa nen maku nzə taɗe kemkii ma. 17Mbete Nuɓa nzile Faraa* ke te:

Aku kamvojyɔ maku
m'oso'n ki taru ma.
M'oso ki taru ɓavu m'ozo'n
togɔ na m'kaga a na yi
ɓavu dege geri ri ma
zongara ndanyi. *(Tekikaga 9:16)*

18Vavu yo taɗe kemkii de nen make yo ndigi taɗe ni ma, de nen maku keme yo togo ma, yo ndigi ɓavu keme yo togo ne. 19Yi zijyɔ man ma ize te: Haɗi ya Nuɓa nz'unda ta vojyɔ zo zige jya'n wa? Naa ya nz'ege nga kemndigi na yo wa? 20Yi de nen ma, yi naa ya

9:7 Ebr 11:18
9:8 Gal 3:16
9:16 Efe 2:8; Tit 3:5
9:19 1Ko 15:35; Zak 2:18

nzə negi nąa ve sege Nuɓa'n wa?

Kaznaku de uɓa nga vu, nga maku yo uɓa ma nzile man yo vojyɔ te:

Hadi ya yi uɓa ma va wa?
(Izayi 29:16, 45:9)

21 Kadkataa ase kuɓa nga kemndigi na yo ɓɔɓɔ'n vuka, gunu ka? Ɓɔɓɔ ma ku nda nama, yo ase kuɓa kataa nen maku de nzə tukua talu ni ve, ku te yo uɓa'n kataa nɔ anzə tukua talu.

22 Nuɓa ndigi kozo wongɔ na yo ɓavu dege geri togɔ na yo. Naku yo uza keme zo kataa nenge maku nz'ada wongɔ ku yo uɓa ma a tuzu nige zagu. **23** Yo tadɛ va a geri'n ngakenve kadɛ tara na yo kataa nenge make ku yo ndigi tadɛ ne kemkii ma. Kataa nage ma, yo tamu lo kite ɗa ko a na ne a kadɛ tara. **24** Yo ɓɔro zege va nza nama ke dana Zuifge, yo ɓɔro zege dana dege ma zini ku yoge Zuifge gunu ma. **25** Va nzaku Nuɓa nzile'n kem Mbete na Oze nzile'n te:

De nenge maku kite yoge vaka de na m'ge gunu ma,
m'ɓɔro man yoge de na m'ge.
De nenge maku kite ɗa m'taara yoge gunu ma,
m'ɓɔro man yoge dege nɔ ku m'taara yoge yaa.
(Oze 2:25)

26 Lo nama ku dege nzili man yoge te:

Sege de na m'ge gunu ma,
lo nama vu yoge nzili man sege te:
Sege ngon na Nuɓa nen maku inzi kamkaa'n ma.
(Oze 2:1)

27 Izayi nzile zini nzu nɔ ɓori'n ozo'n zo Izrayel te:

Kaznaku vaka ngon Izrayelge nda'n tigi zini va nza kuɓuru wa nɔ kazu vakaata make vu,
Nuɓa ajya man ndikinige ɗi.

28 Yo tadɛ man nga nama taa man.

Yo teki man vojyɔ zo yo yaku zosuru ni ne.
Vuraɓe teki man vojyɔ zo yo yaku zongara.
(Izayi 10:22-23)

29 Nzaku kite ma Izayi nzile'n te:

Kaznaku Vuraɓe na ngakundage ndanyi adə tigi zege mot kojyɔ nǫ gunu vu,
z'inzi tigi va nza dege nɔ kem ɓe ɓori nɔ Sodɔm make
Z'inzi tigi nza dege nɔ kem ɓe ɓori nɔ Gomɔr make
(Izayi 1:9)

9:21 2Ti 2:20
9:25 1Pi 2:10
9:26 Mat 16:16
9:29 Zak 5:4

Dege nɔ Izrayel taki kem ni gunu

30 Vavu zə nzili man zege te ɗi? Dege maku yoge Zuifge gunu ku yoge uli nga nɔ zosuru gunu ma, yoge envi nga nɔ zosuru bal kunda keme zoni ne. **31** Naku dege nɔ Izrayel maku nz'uli nzuvojyɔ nǫ nɔ ku nz'ojyɔ nga nɔ zosuru ma, yoge teki zo nga nɔ zosuru gunu. **32** Hadi wa? Dege nɔ Izrayel uli nzuvojyɔ nama kunda keme zoni'n gunu, uli kula tadɛge na nzuvojyɔ ne. Va ya ku yoge ugi nza nige koso ku yoge isi ma. **33** Va nzaku Mbete Nuɓa nzile'n te:

Aku m'unda koso kugua
nza dege kem ɓe ɓori nɔ Siǫ,
koso nɔ ku nz'ine yoge ve.

De nen maku taka keme yo
vu kamsa tadɛ man yo gunu.
(Izayi 8:14, 28:16)

10 Nonzɔ mage, m'ndigi keme mage ndanyi ku nzə m'zijyɔ Nuɓa zini ku yo ajya de nɔ Izrayelge. **2** M'umanazu nen ma va m'ada yoge m'ize te: Ɓɔ na Nuɓa nzə tadɛ yoge ve, naku ɓɔ nga nɔ anzə geri kamu. **3** Yo geri nga nɔ zosuru maku ɓi bal Nuɓa ma gunu, naku yoge nz'uli tadɛ nga nɔ zosuru na ne ngiyage. Kuvu yoge uli zoge mot nga nɔ zosuru na Nuɓa gunu. **4** Vojyɔ kii, Kris ya zodutu nzuvojyɔ a ku dege ma ndanyi ku taki keme ni ma envi nga nɔ zosuru.

5 Moyizi ɓala mbete zo nga nɔ zosuru maku dɛ zo ri nzuvojyɔ'n ma te:

De nen maku tadɛ man nga
nage ma inzi man kamkaa'n a
ni. *(Tamungage 18:5)*

6 Naku nga nɔ zosuru nen maku dɛ zo ri kunda keme zo ni'n ma nzile te:

Nǫ nzə ku nzile kemi da ize
te:

Nǫ ya nosi'n man taru zora
wa? *(Teltazu 30:12)*

Nda va nza kukua Kris ziti'n ngara make.

7 Nǫ nzə ku nzile kemi da gunu:

Ke nǫ ya ziti man kem goto
nɔ ku woli yaa wa?
(Teltazu 30:13)

Nda va nza kunu Kris taru dana de kuage make. **8** Naku nga nɔ zosuru maku dɛ zo ri kunda keme zoni'n ma nzile te ɗi wa? Yo nzile te:

Vojyɔ ma nda koti sini.
Yo nda tari tiɓo'n kemi.
(Teltazu 30:14)

Yo ya vojyɔ kunda keme zoni maku zə z'ozi dege ke ma. **9** Tadɛ vu nzile tari'n ize

9:30 Gal 2:16; Fil 3:9; Ebr 11:7
9:31 Gal 5:4
9:32 1Pi 2:8
9:33 1Pi 2:6,8
10:2 Kul 21:20
10:4 Gal 3:24
10:7 Kul 2:24
10:9 Mat 10:32; Zaa 13:13; 3:15; Kul 2:24

te Zezu ma yo Vuraɓe. Taɗe vu taka keme ni zini ku Nuɓa turu yo dana de kuage. Kaznaku yi taɗe nga nama va vu Nuɓa ajya man ki. **10**De taka keme yo vu, yo tele de zosuru. De nzile vojyɔ taka keme na yo kaga a kenve'n kajya. **11**Mbete Nuɓa nzile te:

De nen maku taka keme yo
vu kamsa taɗe man yo gunu.
(Izayi 28:16)

12Zuif ko, Grek ko ma, yoge dege nɔ kala gunu, a yoge ndanyi envi Vuraɓe nɔ ɗoyi maɗi. Yo ngakenve na dege ma ndanyi ku nzə ɓɔri ri yo ma. **13**Kine, a yo nzile te:

Nuɓa ajya man de nen maɗi
ku ɓɔro ri Vuraɓe ma.
(Zuwel 2:32)

14De nenge maku taki keme yo gunu ma, nzə ɓɔri ri yo ɓɔro ni nange? De nenge ma woyi vojyɔ na yo gunu ma, nzə taki keme ni taka ni nange? Kaznaku de kozo nige vojyɔ tigo vu, yoge nz'ooyi koo ni nange? **15**Kaznaku de ula tigi yoge gunu vu, yoge nz'aki de kozo vojyɔ ka nanga? Nzaku Mbete Nuɓa nzile'n te:

De nenge maku nz'ozi Vojyɔ
nɔ Kii nɔ kortogo ma,
De nenge maku nz'ozi Vojyɔ
nɔ Kii nɔ zo nga nɔ kiige ma,
taɗe vu nza nige unda
vurakuɗa. *(Izayi 52:7)*

16Naku dege ndanyi woyi ta Vojyɔ nɔ Kii ma gunu. Nzaku Izayi nzile'n te:

Vuraɓe, nạ ya taka kem
vojyɔ na ze maku z'ozo ma?
(Izayi 53:1)

17Vavu, kunda keme zoni nz'iɗe ɗovo nga nene maku de wo ma, nga nen maku de wo ma nz'iɗe ɗovo vojyɔ na Nuɓa ne. **18**Vu m'nzile m'ize te: Yoge woyi gunu wa? Kine!

Nzu nige aɓe zongara ndanyi,
ku vojyɔ na nige aɓe sinyi
ɗutu zongara ndanyi.
(Paage19:5)

19Vu m'nzile m'ize te: Vaka dege nɔ Izrayel geri kam ni gunu wa? Kite ma Moyizi nzile yoge te:

M'taɗe man ku sege undi
man manza kot de nenge
maku yoge Zuifge gunu ma.

M'oso man mot wongɔ
na se taru kot mot kaa anzə
geri ngage. *(Teltazu 32:21)*

20Gidi ni vu Izayi nzile anzə ɓele'n te:

De nenge maku uli ma
gunu ma, yoge teki zo ma.

De nenge maku zijyi a ma
gunu ma,

10:12 Mat 28:18
10:13 Kul 2:21
10:16 Ebr 4:2; Zaa 12:38
10:17 Gal 3:2, 5; Kol 3:16
10:18 Mat 24:14; Kol 1:6,23; 1Te 1:8

M'ozo korɔ ma kaga
balge. *(Izayi 65:1)*

21 Kuvu Nuɓa nzile vojyɔ
ozo'n zo vaka de nɔ Izrayelge
nzile te:

Nzə m'sura zi ma
zondorge ndanyi bal vaka
de kege vojyɔge yog de negi
vojyɔge. *(Izayi 65:2)*

Ndiki dege nɔ Izrayel

11 Vavu m'nzile m'ize
te: Nuɓa ege vaka de
na yo ge vu wa? Va gunu!
Ma zini de nɔ Izrayel, ngon
kavla Abraham mot kojyɔ na
Benzami. **2** Nuɓa ege vaka de
na yo ge maku yo geri yoge
kite ɗa ma gunu. Sege geri
vojyɔ maku Mbete Nuɓa nzile
zo Eli ma ve, gunu ka? Yo ɗe,
ɗe nzile vojyɔ Nuɓa ke zo vaka
de nɔ Izrayelge. **3** Yo nzile te:

Vuraɓe, yoge tali de kozo
nzu Nuɓa na yi ge.

Yoge sungi tini dava na yi
ge.

M'inzi kala ma'n ɗi ku
yoge nz'uli tale ma zagu.
(1 *Ngarge 19:10, 14)*

4 Kuvu Nuɓa taka tele vojyɔ
nzile te ɗi? Yo nzile te:

M'ngamu de na m'ge dubu
kalmbakaɗe nɔ ku ugi ta
kurikejyige ɗana Bahal gunu.
(1*Ngarge 19:18)*

11:1 2Ko 11:22; Fil 3:5

5 Nda va zini kem kazene.
Ndiki nige ogi tutu maku Nuɓa
suru yoge ɗàjya ne. **6** Kaznaku
Nuɓa suru tigi yoge ɗàjya'n vu,
suru nɔ bal kula taɗege gunu.
Suru nage ma nda tigi bal kula
taɗege'n vu, ɗàjya nama ɗàjya
tigi gunu. Kaznaku suru tigi
yoge bal kula taɗege tigi vu,
ɗàjya'n tigi gunu. Gunu vu kula
nama kula taɗe tigi gunu.

7 Kuvu ngaɗi? Nga maku de
nɔ Izrayelge nz'uli ma envi ta
gunu. Naku nɔ suruge ma envi
ko. Keme nǫge togo ve. **8** Va
nzaku Mbete Nuɓa nzile'n te:

Nuɓa ada yoge nzili anzə
geri nga.

Yo ada yoge kamu anzə
kaku lo

tiɓo'n nvige nɔ ku wo lo
gunu sinyi kazene. *(Teltazu
29:4, Izayi 29:10)*

9 Daviti ɓala zini kem Mbete
nzile te:

Taɗe vu dava na ne nda va
nza kula kepe make,

nda va nza daɓire make a na
ne.

Nda yoge va nga kugua nza
nige ne.

Nda yoge va nza kambą̱a
make.

10 Nuɓa utu man kamuge
tulu ne ku yoge aki man lo
gunu.

11:8 Mat 13:13-15

Yo ɗogu man gidige
zondorge mot ngakitoge.
(Paage 69:23-24)

Kajya a na dege maku yoge Zuifge gunu ma

11 Kuvu m'nzile m'ize te:
Yoge ugi nza nige ɓa ya yoge
isi'n ma wa? Va gunu! Bal
kula kalu zo nzu Nuɓa na nige
ya kajya ɗe'n bal dege maku
yoge Zuifge gunu ma ɓavu
manza taɗe de nɔ Izrayelge.
12 Lomaku de nɔ Izrayelge
ali zo nzu Nuɓa ma, nga
nama ɗe'n ngakenve dege ke
zongara nene. Kiso na ne ɗe'n
ngakenve dege make ku yoge
Zuifge gunu make. Nga nama
kine vu, ngakenve ɗi ya de nɔ
Izrayelge aɓi man kaznaku
vaka zoge nda man kamdamu
ma!

13 Nzə m'nzile vojyɔ nama
nzə m'ada sege, sege maku
sege Zuifge gunu ma. Ma ma,
ma ngonkula na de nenge maku
yoge Zuifge gunu ma, vavu nzə
m'ada kaɗe tara kula na m'ke.
14 Nzə m'ada kaɗe tara kula na
m'ke ku lo ni ndatu vu, a koso
mot vojyɔ kunda manza dana
mara na m'ge ɓavu a kajya'n
nǫge. **15** Kaznaku Nuɓa ege
tigi vaka de na yo ge a kiso nąa
yog dege nɔ zongara nene vu,
kanu kula na nige ndor tele ne
ya ɗi? Yo ya kinzi kamkaa na
de kuage gunu ka? **16** Kaznaku
takite kamkiyoge ma iikuɗa
yaa vu, giki ni dutu iikuɗa yaa.
Kaznaku ngira ni iikuɗa yaa
vu, geme nige zini ndayi va.

17 Nuɓa aɗe geme kaga nǫge
zagu kuvu yo udu ki nzubage.
Yi ma, yi kaga olivge* nɔ kem
mənɔ, naku jyagmasini ma yi
ugua nzuba ngira kaga olivge
tiɓo'n konzɔ ni maku nz'ada
yo togo ma. **18** Nąa nzə k'ozkori
zo geme kagage ma gunu.
Kaznaku yi nz'ozo kori zoge
vu, ad ugua kemi zo vojyɔ
nene ma: Yi ya nz'ito kaga
ma gunu, naku ngira kaga
ma nz'ito ki. **19** Kuvu yi nzile
man va ize te: Nuɓa aɗe geme
kagage zagu ɓavu yo udu ma
nzubage. **20** Kine Nuɓa aɗe
yoge zagu a yoge taki keme ni
gunu. Naku yi, yi inzi nzubage
a yi taka keme ni ve. Ngamu
kori ve, nąa nzə k'ozkori gunu.
Ɓele kori ve yo. **21** Kaznaku
Nuɓa ngamu tigi geme kaga
nɔ kiige ma tigi gunu vu, yo
ngamu tigi ki zini gunu ɗone.

22 Vavu yi aku kemkii na
Nuɓa tiɓo'n kundakasu na
yo. Yo nz'unda kasu kot dege
maku isi ma. Kaznaku yi inzi
ta dana kemkii na yo ve vu, yo

11:11 Kul 13:46
11:13 Kul 9:15
11:14 1Ko 10:33; 1Te 2:16; Mat 1:21; Luk 2:11; Zaa 3:17; Kul 4:12; 1Ko 1:21; 1Ti 2:4; Tit 3:5
11:15 Luk 15:24, 32
11:17 Zaa 15:2; Kul 2:39; Efe 2:11-13
11:18 Zaa 4:22
11:20 1Ko 10:12; 2Ko 1:24; 1Ti 6:17; 1Pi 1:17
11:22 1Ko 15:2; Kol 1:23; Ebr 3:6; Zaa 15:2

ozo man ki kemkii na yo. Na kaznaku yi nz'aɓe'n kite gunu vu, yo ugua teki man ki zini. **23**Yoge zini, kaznaku yo ge inyi kemtogo na ne zagu vu, Nuɓa udu man yoge a yo ase kudu nige jyane vuka. **24**Nuɓa aɗe sege keme kaga olivge* nɔ kem mɔnɔ. Yo ɗe udu ki zo kaga oliv* nɔ kem mege nzaku de nzə taɗe'n kamkonɔ make gunu. Nɔ danga vojyɔ nama, Nuɓa udu man geme kaga oliv nɔ kiige ma jyane korɔ kaga na ne ngiyage.

Nuɓa ajya man Izrayelge ndanyi

25Nonzɔge, m'ndigi ku sege geri nga nen maku nda lokuya ma ɓavu sege taɗi korɔ se nza de geri ngage make gunu. Nga nen maku nda lokuya ma, a ni ya Nuɓa taɗe ɓavu keme kot kanọ vaka dege nɔ Izrayel togo'n sinyi teki'n kem ndor nene maku vaka de nenge maku yoge Zuifge gunu nda kamdamu. **26**Vavu Nuɓa ajya man Izrayelge ndanyi va nzaku Mbete Nuɓa nzile'n make:

De kaɗe dege ɓi man kem ɓe ɓori nɔ Siọ ɗe man.

Yo aɗe man Zakoɓ zagu dana ngakasu na nige ɗana Nuɓa.

11:23 2Ko 3:16
11:25 1Ko 10:1; 2Ko 1:8; 1Te 4:13; Luk 21:24
11:27 Ebr 8:10,12
11:29 Ebr 7:21
11:30 Efe 2:2
11:33 Efe 3:10; Kol 2:3
11:34 1Ko 2:16

27Kaznaku m'aɗe man taɗe kasu na nige zagu vu,

nda man nza kununzu na ze se make. *(Izayi 59:20-21)*

28A Vojyɔ nɔ Kii ma, dege nɔ Izrayel teli zanga na Nuɓa a na se. Bal kula taɗe maku Nuɓa suru'n yoge ma, yo taara yoge a na kavla nige. **29**Nuɓa ase tele taka kada nyara na yo gunu ko, yo ase taka ɓɔro ve na yo ma zagu gunu ko. **30**Kite ma sege egi ta Nuɓa zagu, naku lovaɓa ya ku sege envi kemkii bal kege ta de na nige. **31**Va nza nama ke vu, jyagmasini ma yoge de kege vojyɔge ɓavu yoge geri kemkii nɔ ɗoyi maku sege envi ma. **32**Nuɓa ula dege ndanyi kem kege ta de ɓavu a taɗe'n kemkii dege ke ndanyi.

Ndovu de

33Koli ngakenve na Nuɓa ma nda nange,

kamkajya na yo tiɓo'n nga geri na yo nda nange!

De ase geri kamkajya teki vojyɔ na yo ge gunu!

De ase geri ɗovo na yo ge gunu!

34Nạ ya geri kalve na Vuraɓe wa?

Nạ ya de kada yo kojyo wa? *(Izayi 40:13)*

35Nạ ya ada nga Nuɓa ke ɓavu Nuɓa ada yo nga bat ni wa? *(Zoɓ 41:2)*

36Ngage ndanyi ɓi bal Nuɓa ya ɗee ne.

Ngage ndanyi nda a na yo, ngage ma ndanyi ma na yo.

Taɗe vu kaɗe tara nda a na yo zondorge ndanyi. Amen!*

Nga kada nyarage nɔ kamkaa ne

12 Vavu nonzɔge, nzə m'ojyo sege bal kemkii na Nuɓa ne a ku adi korɔ se Nuɓa ke va nza kada nyara nɔ kamkaa'n make, ku nda kala ku nyele Nuɓa. Nga nama ya kula taɗe na se nɔ bala a ku sege adi Nuɓa ke. **2**Nạ nzə k'unda keme se zo nga nɔ kem ndor nɔ kazene gunu. Naku inyi korɔ se ku Nuɓa tele kemnọ ku ula kalve nɔ jyage keme se ɓavu sege asi taɗe nga kemndigi na Nuɓa. Sege geri man ku nga kemndigi na Nuɓa iive, nyele ve ase lo ni.

3Bal ɗàjya nene maku Nuɓa ada ma ma, nzə m'nzile sege ɗoyi ɗoyi m'ize te: Nạ nzə k'alive ku sege te n'ege ngiya nige ɗi ya nɔ ɓori yaa gunu. Inzi'n kalve nɔ kii yo ozo'n zo kunda keme zoni maku Nuɓa kiyi dege ke ɗoyi ɗoyi ma. **4**Nda man va a zege z'inzi'n ngon korɔ nɔ ɗoyi ɗi, naku ngon korɔ nage ma kula taɗe nige ɗoyi gunu. **5**Vavu, nzaku zege z'inzi'n vaka'n nen ma, zege z'taɗi korɔ nɔ ɗoyi ɗi kem Kris. Zege ndanyi zege ngon korɔ na nạage. **6**Naku zege z'inzi'n kada nyarage kalakala so'n zo ɗàjya na Nuɓa maku yo ada zege ma. De nen maku inzi'n kada nyara nɔ kozo vojyɔ na Nuɓa vu, yo ozo vojyɔ ma so'n kunda keme zoni na yo. **7**De nen maku enve kada nyara nɔ zo taɗe kula vu, yo so zo kula taɗe na yo. De nen maku inzi'n kada nyara ndaza nga dege ke vu, yo so zo ndaza nga dege ke. **8**De nen maku inzi'n kada nyara kojyo dege vu, yo so zo kojyo dege. De nen maku inzi'n kada nyara nɔ zo kada nga vu, yo ada nga kemnzaa ne. De nen maku inzi'n kada nyara kaɗe ta vala dege ke vu, ad ku ɓɔ ni taɗe yo ve. De nen maku inzi'n kada nyara taɗe kemkii vu, yo taɗe kii ma kornyelege.

Taara

9Taɗe vu taara na se nda ngatura ta kamu dege'n gunu. Egi nga nɔ kasu zagu. Ugi nạa zo nga nɔ kii. **10**Taari nạa

11:36 1Ko 8:6; Kol 1:16; Ebr 2:10; 1Ti 1:17; 1Pi 5:11; Tee 5:13
12:1 1Ko 6:20; 1Pi 2:5
12:2 1Pi 1:14; 1Za 2:15; 1Ti 5:4
12:3 1Ko 15:10; Gal 2:9; Efe 3:7;
12:4 1Ko 12:12; Efe 4:16
12:5 1Ko 6:15; Efe 2:16
12:6 1Ko 7:7; Efe 4:11 1Pi 4:10
12:7 Efe 4:11
12:8 Kul 11:23; 2Ko 8:2
12:9 2Ko 6:6 1Ti 1:5; 1Te 5:21,22
12:10 1Te 4:9; 1Pi 1:22 Fil 2:3

dana se taara nɔ kine tukua talu nạa ne. Tuki talu de nɔ nyarage ɓori danga korɔ na se sege ngiya se. **11**Nạ nzə ku nyedi gunu, naku sege tadî ɓɔ ngage ve. Sege tumi ve kem nzili ku tadî kula adi Vuraɓe ke. **12**Inzi kornyelege dana nga kada kalve. Uzi keme se dana ngakonyɔ. Uki korɔ se togo ne kem zijyɔ Nuɓa. **13**Kiyi nạa nga kii na se ge sege de kemkiige maku nga ɗuku yoge ma. **14**Adî tara nɔ kii zo de nenge maku nzə tadî sege ngakonyɔge ma. Adî tara nɔ kii zoge nạ nzə ku tini zoge gunu. **15**Sege tadî kornyele sege de nenge maku nzə tadî kornyele ma. Sege nọoyi sege de nenge maku nzə nọoyi ma. **16**Sege inzi'n kalve nɔ ɗoyi madî kot nạa. Nạ nzə k'ozi korɔ se kem kalve na se gunu, naku sege tadî kemɗoyi sege de nenge maku vojyɔ na ne tigo ma. Nạ nzə k'aki korɔ na se sege ngiya se va nza de geri ngage make gunu.

17Nạ nzə teli tadɛ kasu kada de nen ma ke ku tadɛ sege ngakasu ma gunu. Teli uli bal tadɛ nga nɔ kii ɗana dege ndanyi. **18**Kaznaku loni ndatu ku, nga ni nda a na se vu, inzi kortogo ne sege dege ndanyi. **19**Sege maku m'taara sege yaa ma, sege ngiya se tadî bạa dege ke gunu. Inyi kaku wongɔ na Nuɓa tadɛ man. Mbete Nuɓa nzile te:

Vuraɓe nzile te:

Ma ya m'tadɛ man bạa ma ya m'uba man dege ke ɗoyi ɗoyi. *(Teltazu 32:35)*

20Kuvu, kaznaku ɓɔ tadɛ zangi vu adə yo ngakusa ku yo usa. Kaznaku kunza mane tadɛ yo vu, adə yo mane ku yo ungu.

Kaznaku yi nzə tadɛ va vu, yi nz'uba kamnyalfedi ya nz'onvo zo yo.

(Muruvojyɔge 25:21-22)

21Nạ nzə k'ada ta ɗovo tadɛ kasu ke a ku yo za kanva zo yi gunu, naku yi za kanva zo tadɛ kasu nga nɔ kiine.

Dege ndanyi uli zoge mot de konyɔ ɓege

13 Dege ndanyi uli zoge mot nzu de konyɔ ɓege. Nzu konyɔ ɓe nɔ ɓi bal Nuɓa gunu dạ tigo a Nuɓa ya unda de konyɔ ɓege ɓavu yoge inzi ne. **2**Vavu de nen maku ege ta de konyɔ ɓe vu yo ege nzu na Nuɓa. De nenge maku egi ta de konyɔ ɓege ma teki man vojyɔ

12:11 Kul 18:25
12:12 Ebr 10:32
12:13 1Ti 3:2; Ebr 13:2; 1Pi 4:9
12:14 Mat 5:44
12:17 2Ko 8:21
12:18 Mar 9:50
12:20 Mat 5:44; Luk 6:27
13:1 Tit 3:1; 1Pi 2:3,14; Zaa 19:11
13:3 1Pi 2:14

zoge. 3De nenge maku yoge ngarge ma adi ɓele dege make ku nzə tadî kula nɔ kii ma gunu. Yoge nz'adi ɓele de tadɛ̂ ngakasuge ke. Yi ndigi ku ɓele na de konyɔ ɓe tadɛ̂ ki gunu wa? Vu yi tadɛ̂ nga nɔ kii ku de konyɔ ɓe ma ndovu man ki. 4Yo de tadɛ̂ kula na Nuɓa, yo tadɛ̂ man nga nɔ kii a na yi. Kaznaku yi tadɛ̂ nga nɔ kasu vu, ɓele tadɛ̂ ki a yo ito kuya kau nɔ ku vojyɔ ni ndatu. Yo de tadɛ̂ kula na Nuɓa. Yo ya de tadɛ̂ bą̲a vojyɔ ku yo sila man wongɔ na yo zo dege maku nzə tadî nga nɔ kasuge ma. 5Vavu sege uli zo se mot yo a wongɔ ma dî gunu, naku a nga geri zini.

6A vojyɔ nama zini ya sege nz'ubi'n lambuge ma. De konyɔ ɓege ma yoge de tadɛ̂ kula na Nuɓa ge ku yoge nzə tadî kula na nige bal ni ne. 7Vavu sege adi de nen make ku nga ni so yo ma. Kaznaku sege ndigi kada lambu nǫ̲ de ke ɗoyi vu, adi yo lambu. Sege ndigi kuba duwan vu, ubi adi yo. Kaznaku sege ndigi ɓele de vu, sege ɓeli yo ve. Kaznaku sege ndigi tukua talu yo vu, sege tuki talu yo.

13:4 1Te 4:6
13:6 Mat 22:17
13:7 Mat 17:25; 22:17, 21; Luk 23:2
13:8 Mat 5:43; Zaa 13:34; Kol 3:14
13:9 Mat 7:12; 5:43
13:11 1Ko 7:29-31; Zak 5:8; 1Pi 4:7; 1Za 2:18; Efe 5:14
13:12 Ebr 10:25; 1Za 2:8 1Te 5:8

Sege taari nąa dana se a ndor ndete ko

8Guɗa na nǫ̲ de ɗoyi nda zo se gunu. Naku guɗa taara dî ya nda dana se nąa, a de nen maku taara ɓiya nige vu, yo tale ta kunu nzuvojyɔ ko. 9Nzuvojyɔ nzile te:

Yi tadɛ̀ kamvaka gunu.
Yi tale de gunu.
Yi ɓogo gunu.
Kami nyǫ̲ nga na de gunu.
(Tekikaga 20:13-15, 17, Teltazu 5:17-19, 21)

Nzu kunu nenge ma tiɓo'n nǫ̲ nzu kunuge ndanyi nda kem vojyɔ nene ma:

Yi taara de nen maku inzi koti sini ma va nza kori yi ngiyi make.
(Tamungage 19:18)

10Taara tadɛ̂ nga nɔ kasu de nen make ku inzi kot yo sini ma gunu. Vavu taara nda va nza tale ta kunu nzuvojyɔ make.

11Yi tadɛ̂ nga nen ma va, a sege geri kem ndor nen maku z'inzi tutu nen ma ve. Yo ya nzakaza nɔ ku zege z'turi'n zo kamtoɗɔ, a jyagmasini ma kajya na zige ndete ko danga ndor nen maku z'taki'n kem ni ma. 12Dan ndori deri yaa ko ku londuga ndete ko. Vavu z'adî kulage na tulu zagu korɔ zige.

Z'uli nga ɗɔɔge na kamkaza korɔ zige. **13**Nzee na zige nda zosuru ne tukua talu ne va nzaku de nzə nzee'n kamkaza make. Nạ nzə ku nzi bal loge ta davage gunu, ta ɓuru gunu, dana taɗe kamvaka gunu, dana kuɗu kamugunu, dana tukua ta nạa gunu, wala dana manza gunu. **14**Sege uli Vuraɓe Zezu Kris korɔ se. Nạ nzə ku taɗi ɓɔ nga kamnyọge nɔ kem zạkorɔ gunu.

De anzə togo yog de togo ne

14 De nen maku togo kem kunda keme zoni gunu ma, sege uki yo bal se. Nạ nzə negi se nạa ve zo kalve na yo ge gunu. **2**Nọ de taka kem ni ve ku te n'usa man ngage ndanyi. De nen maku togo yo tigo ma, yo nz'usa nviyi kanvage ɗi. **3**De nen maku nz'usa nga ma ase kege de nen maku yo usa nga gunu ma gɔ. De nen maku usa nga gunu inya nzə teki vojyɔ zo de nene maku nz'usa nga ma gunu, a Nuɓa ukua de ma bal yo ko. **4**Yi maku nzə teki vojyɔ zo de taɗe kula nɔ kemkuzi nɔ nyara ma, yi nạ? Kaznaku yo ɗa taru, wala yo iso vu, vojyɔ na kuɓaka yo ɗa. Naku yo ɗa man taru, a Nuɓa ase taɗe a ku yo ɗa taru.

5Nọ de aku te ndor nọ ɗoyi iiyaa danga nọ ndori. Nọ de aku vu te ndorge ndanyi ase nạa. Taɗe vu dege ɗoyi ɗoyi geri kii'n kem kalve na nige. **6**Kaznaku de nz'unda minyə nọ ndor vu, yo nzə taɗe a na Vuraɓe. De nen maku unda minyə nọ ndor gunu vu, yo nzə taɗe a na Vuraɓe. Kaznaku nọ de nz'usa nga vu, yo nz'usa a na Vuraɓe, a yo nz'ada kaɗe tara Nuɓa ke. De nen maku usa nga gunu ma, yo nzə taɗe a na Vuraɓe. Yo nz'ada kaɗe tara Nuɓa ke zini. **7**Vojyɔ kii, de ɗoyi dana zige nɔ kinzi kamkaa'n a na yo ngiya tigo. De ɗoyi dana zige nɔ kua a na yo ngiya zini tigo. **8**Kaznaku zege z'inzi kamkaa vu z'inzi a na Vuraɓe. Kaznaku z'uai vu z'uai a na Vuraɓe. Vavu kaznaku z'inzi kamkaa ne, wala z'uai vu, zege dege na Vuraɓe.

9Vojyɔ nama kine, a Kris ua ne ku Nuɓa turu yo dana de kuage. Yo tele ɗe kamkaa ne ɓavu yo Vuraɓe na de kuage yog de kinzi kamkaage. **10**Haɗi ya yi nzə teki vojyɔ zo nonzi wa? Haɗi ya yi nz'ege nonzi wa? Zege ndanyi z'ɗayi man ɗana lo teki vojyɔ na Kris. **11**Mbete Nuɓa nzile te:

13:13 Efe 5:18; Luk 21:34; Gal 5:20; 1Pi 4:3
13:14 Gal 3:27; Efe 4:24; Kol 3:10; Gal 5:24
14:1 1Ko 8:9-12
14:3 Luk 18:9; Kol 2:16
14:4 Mat 7:1
14:5 Gal 4:10; Kol 2;16
14:6 1Ti 4:3,4
14:7 2Ko 5:15; Gal 2:20
14:8 Fil 1:20
14:9 Tee 1:18; Kul 10:42; 2Ko 5:15
14:10 Mat 7:1; 2Ko 5:10
14:11 Fil 2:10

Vuraɓe nzile te: M'inzi kamkaa ne.

Ta kurikejyige ndanyi ugi man ngara ɗana ma.

Nzɔɔge ndanyi ndovi man ma ɗana Nuɓa. *(Izayi 45:23)*

12Kuvu zege ɗoyi ɗoyi z'ozi man bal kula taɗe na zi zege ngiya zige Nuɓa ke.

13Vavu nạ nzə ku teki vojyɔ zo nạa gunu. Uni nzu se, inyi nạ nzə k'ine koso ɗana nonzɔ se ge a ku ugua yoge gunu, wala nọ nga a taɗe ɓavu yoge isi kem taɗe kasu gunu. **14**M'geri vu m'taka keme Vuraɓe Zezu ku nga zosangu* tigo keme yo ngiya. Kaznaku nọ de aku nga ku nda nga zosangu* vu, nga nama nda nga nɔ zosangu* ne a na yo. **15**Kaznaku wongɔ taɗe nonzi a ngakusa na yi vu, yi nzə nzee kem taara gunu. Nạ nzə ku tuzu nonzi nen maku Kris ua a na yo ma ngakusa'n gunu. **16**Nga nen maku nda kii'n a na se ma inya nzə ku tele nga nɔ kasu gunu. **17**Lomaku Nuɓa onyɔ ɓe zo zige ma, keme yo ozo yo yaa gunu zo ngakusa na zige tiɓo'n nga kungu na zige. Naku keme yo ozo yo zo nga nɔ zosuru, zo kinzi kortogo tiɓo'n kornyele keme Nzili Nzaa. **18**De nen maku nzə taɗe kula na Nuɓa kem nga nage ma yo nyele ta kamu Nuɓa ve ku yo ase ta kamu dege zini ve.

19Vavu zege nz'uli nga nen maku nz'ada kinzi kortogo tiɓo'n nga nen maku nzə taɗe ɓavu zə z'togi ma. **20**Nạ nzə ku tuzu kula na Nuɓa ngakusa'n gunu. Kine, ngage ndanyi gara zer. Naku iikuɗa gunu a na de a kusa ni a tele koso kugua nza nọ de ku yo iso kem taɗe kasu. **21**Iiyaa gunu a ku de usa zạ, de ungu ɓuru gunu, de taɗe nga nọ nɔ ku ugua nza nonzi gunu. Iikuɗa gunu a taɗe nọ nga a ku nonzi iso, wala a ku taka togo yo.

22Kunda keme zoni na yi ndatu wa? Ngamu yo ve a na yi ɗana Nuɓa. Kornyele nda a na de nen maku teki vojyɔ zo korɔ na yo ngiya gunu dana nga nenge maku yo aku ne ku ase ta kamu yo ma. **23**Naku de nen maku nzə negive ma kaznaku yo nz'usa nga mavu, nzə teki vojyɔ zo korɔ na yo ngiya. Yo nzə teki vojyɔ zo korɔ a yo usa kunda keme zoni ne gunu. Ngage ma ndanyi ku nda anzə kunda keme zoni'n ma nga taɗe kasu.

15 Zege maku z'togi ve kem kunda keme zoni ma, z'osi mot de nenge maku

14:12 Mat 12:36; 1Pi 4:5
14:13 Mat 7:1; 2Ko 6:3
14:14 Kul 10:15; 1Ko 8:7
14:15 Efe 5:2; 1Ko 8:11
14:16 1Ko 10:30
14:17 1Ko 8:8; Gal 5:22
14:18 Luk 2:52; Kul 24:16; 2Ko 8:21
14:19 2Ti 2:22; Ebr 12:14; 2Ko 12:19; Efe 4:12,29
14:20 Kul 10:15; 1Ko 8:9-12
14:21 Mat 5:29
14:22 1Za 3:21
15:1 1Te 5:14

togo nige tigo ma taru naku zege z'uli nga nɔ nyele zige gunu. **2**De ɗoyi ɗoyi dana zige taɗe nga a ku ada kornyele de nen make ku inzi kot yo ma ɓavu taɗe yo kii ku adə yo togo. **3**Kris ula nga a ku ada kornyele ngiya ke gunu. Naku va nzaku Mbete Nuɓa nzile'n te:

Najyave na dege maku
nzə najyi'n ki ma iso zo ma.
(Paage 69:10)

4Nen vu, ngage ma ndanyi ku dege ɓali kem Mbete kite ma, yoge ɓali a ku adə zege ngandaza. Vavu vojyɔ kuzakeme tiɓo'n vojyɔ riyo keme de maku Mbete Nuɓa nz'ada zege ma ya ku z'inzi man kunda keme zoni ma.

5Taɗe vu Nuɓa nen maku nzə ɗajya zege zo kuzakeme ku nzə riyo keme zige ma adə sege kalve nɔ ɗoyi maɗi kot nąa va nza Kris Zezu make. **6**Yo taɗe man va ɓavu sege uni kaɗe tara kemɗoyi ne tiɓo'n nzu nɔ ɗoyi ɗi adi Nuɓa Vura na Vuraɓe na zige Zezu Kris ke.

7Vavu sege uki ɓiya se ge bal se va nzaku Kris ukua'n sege a kaɗe tara na Nuɓa make. **8**M'nzile sege, Kris tele de taɗe kula na de kaɓa gazage. Nga nama ozo va a Nuɓa de nɔ kii ku yo tale ta kunu kinenzu maku yo ada kavla zige ke ma. **9**Yo taɗe va ɓavu de nenge maku yoge Zuifge gunu ma adi kaɗe tara Nuɓa ke a kemkii na yo. Va nzaku Mbete Nuɓa nzile'n te:

A ni ya ku m'nzile man ri yi kaga dana de nenge maku yoge Zuifge gunu ma.

M'uɗu man paa ndovu ri yi. (2 *Samiyel 22: 50, Paage 18:50)*

10Yo nzile zini te:

Sege de nenge maku sege Zuifge gunu ma, sege taɗi kornyele sege vaka de na yo ge. *(Teltazu 32:43)*

11Yo nzile jyane te:

Sege ma ndanyi ku sege Zuifge gunu ma, sege ndovi Vuraɓe.

Ɓundu dege ndanyi, sege ndovi yo. *(Paage 117:1)*

12Izayi nzile zini te:

Konzɔ Isayi teki man mot giki ni.

Yo ɓi man a konyɔ ɓe zo dege maku yoge Zuifge gunu ma.

De nenge maku yoge Zuifge gunu ma undi man keme nige zo yo. *(Izayi 11:10)*

13Taɗe vu Nuɓa nen maku nz'ada kunda keme zoni ma

15:2 1Ko 10:24
15:3 2Ko 8:9
15:5 2Ko 13:11; Efe 4:3; Fil 2:2; Kol 3:14; 1Pi 3:8
15:6 Tee 1:6
15:8 Mat 15:24; Kul 3:25,26; 2Ko 1:20
15:9 Mat 9:8
15:12 Tee 5:5; Mat 12:21
15:13 1Ko 2:4; 1Te 1:5

ɗoso sege kornyelege ne ndanyi, kinzi kortogoge ne ndanyi lo nama ku sege taki man keme ni ma. Vavu sege vaki man kem kunda keme zoni togɔ na Nzili Nzaa ne.

Pol de nɔ ɓori kem kula na Kris dana de nenge maku yoge Zuifge gunu ma

14 Nonzɔ mage, Nuɓa ozo ma kine ku sege ngiya se ma, nga nɔ kiige tiɓo'n nga gerige ndanyi ɗoso keme se tutu. Sege asi ve a ku sege ojyi nąa dana se. **15** Naku nonzɔ mage, m'ɓala mbete kemsimbri ne m'ada sege zo nǫ ngage ɓavu keme se ilo zo ɗàjya maku Nuɓa ada ma ma. **16** Yo ada ma ɗàjya nama ɓavu m'tele de taɗè kula na Zezu Kris dana de nenge maku yoge Zuifge gunu ma tiɓo'n de taɗè kula na Vojyɔ nɔ Kii na Nuɓa. Vavu de nenge maku yoge Zuifge gunu teli man kada nyara nɔ nyele na Nuɓa nɔ ku Nzili Nzaa aɗè unda kala.

17 Vavu m'ada kaɗè tara korɔ na m'ma ngiya ma ke kem Kris Zezu kem nga na Nuɓa ge. **18** M'ndigi kaɗè vojyɔ zo nga nene maɗi ku Kris tale ta kunu ni zo ri ma'n ma. Yo ada ma kula kiɗè'n de nenge maku yoge Zuifge gunu ma Nuɓa ke ɓavu yoge woyi tar yo. M'tale ta kunu nga nama vojyɔ ne tiɓo'n kula. **19** Nuɓa tale ta kunu nga nama togɔ ngakozoge ne tiɓo'n nga kunda ngalu dege tiɓo'n togɔ Nzili na Nuɓa. Kuvu m'ozo Vojyɔ nɔ Kii na Kris ɗamu kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem, kem loge maku ndaka gidi yo tutu ma sinyi teki'n zongara nɔ Iliri. **20** M'unu korɔ ma va kine a kozo Vojyɔ nɔ Kii lo nene maku dege geri ri Kris tutu gunu ma. M'taɗè va a ku m'ndigi kunda ngira kuzi zo na nǫ de gunu. **21** Naku nda va nzaku Mbete Nuɓa nzile'n te:

De nenge maku woyi vojyɔ na yo kite gunu ma, yoge aki man yo.

De nenge maku woyi vojyɔ nen ma gunu ma, yoge geri man kamu ni. *(Izayi 52:15)*

22 Nga nama ya kamkonɔ vu nz'ogɔ ma lo zagu a kaɓe kaku se ma.

Pol ndigi kaɓe kaku Rom

23 Naku jyagmasini ma m'inzi'n kula zongara nene ma gunu ko. M'inzi'n kornyele ɓal vaka ne a kaɓe bal se. **24** Kaznaku nzə m'aɓe Espanyə vu, m'teki man zo

15:14 Efe 5:9; 2Ko 8:7; 2Pi 1:12
15:17 Fil 3:3; Ebr 2:17
15:18 Kul 15:12
15:19 Zaa 4:48; Kul 19:11; 22:17-21; 2Ko 2:12
15:20 2Ko 10:15,16
15:23 Kul 19:21
15:24 1Ko 16:6; Tit 3:13

se. Kaznaku m'teki ɗa vu, m'ndigi kaku se. Kaznaku kornyele na ma a kaku se nda man kine vu, m'geri ku sege ɗ̀ajyi man ma a nga nɔ zo ɗovo. **25**Jyagmasini ma, ma ta ɗovo ko a kaɓe kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem a taɗe kula kada de kemkiige make ku inzi nama. **26**De taka kemege zongara nɔ Maseduwan tiɓo'n nɔ Akayi ndigi kula'n kada nyara de naguge make ku inzi dana de kemkiige Zeruzalem ma. **27**Yoge ndigi taɗe ni va kine zini ku yoge taɗi adi yoge ve. De nenge maku yoge Zuifge gunu ma envi kot kanọ nga na Zuifge nɔ kem nzili, vavu yoge adi yoge nga nɔ kem zạkorɔ zini. **28**M'taɗe man kula nama taha man vu, m'tele m'ula man kada nyara nage ma zige. Gidi nga nama, kaznaku m'ɓi man bal se vu, m'aɓe man Espanyə. **29**M'geri ku kaznaku m'aɓe man bal se vu, m'aɓe man kaɗe tara nɔ kii nɔ ɓori na Vojyɔ nɔ Kii na Kris.

30 Nonzɔge, nzə m'ojyo sege zo ri Vuraɓe na zige Zezu Kris ne tiɓo'n taara nɔ kem Nzili. Nzə m'ojyo sege a ku z'udi ɗɔɔ kem zijyɔ Nuɓa ge maku sege nzə taɗi a na m'ma. **31**Zijyi Nuɓa a ku yo aɗe ma zagu zi de anzə taka kemege kem zongara nɔ Zude. Zijyi Nuɓa zini ku kula na ma nɔ Zeruzalem nyele de kemkiige. **32**Zijyi Nuɓa ku, kaznaku keme Nuɓa ndigi vu, m'aɓe bal se kornyelege ku m'enve lo kaɗe kau finyi dana se. **33**Taɗe vu Nuɓa nɔ kada kortogo inzi dana se ndanyi. Amen! *

15:25 Kul 19:21; 24:17; 9:13
15:26 Kul 16:9; 18:12; 24:17
15:27 1Ko 9:11
15:30 Gal 5:22; Kol 1:8; 2Ko 1:11;
15:31 2Ko 1:10; 2Te 3:2; 2Ti 3:11; 2Pi 2:9
15:32 Kul 18:21; 1Ko 16:18; Fim 7
15:33 2Ko 13:11; Fil 4:9; 1Te 5:23; 2Te 3:16; Ebr 13:20
16:1 2Ko 3:1; Kul 18:18
16:2 Fil 2:29; Kul 9:13
16:3 Kul 18:2; Fil 2:25; 1Ko 1:30; 2Ko 5:17; Gal 1:22; Efe 1:13
16:5 1Ko 16:19; Kol 4:15; Fim 2

Takage nɔ so zo de

16 Nzə m'nzile sege vojyɔ nɔ kii na nimi zige Fobe maku yo nzə taɗe kula dana de kunanage kem ɓe ɓori nɔ Sạkre ma. **2**Uki yo bal se kem Vuraɓe nzaku de kemkiige nz'uki'n nạa make. Sege ɗ̀ajyi yo zo ngage ndanyi ku yo ndigi ne, a yo ɗ̀ajya nọ dege yaa ndanyi, yo ɗ̀ajya ma zini.

3Taki Priska tu yog Akilas ne, ɓiya kula na m'ge kem Kris Zezu. **4**Inya finyi ɗi a ku yoge uai a na ma. Ma ngiya ma kala ma'n ɗi ya nzə m'ada yo kiɗa gunu, naku dege ndanyi nɔ lo kunana na de nenge maku yoge Zuifge gunu ma taɗi yoge kiɗa zini.

5Taki de kunanage maku inzi kuzi na ne ma zini tu.

Taki Epaniyet tu, de nɔ ku m'taara yo yaa. Yo ya takite

de a taka kem Kris zongara nɔ Akayi.

6 Taki Mari tu, yo tadɛ̂ kula nɔ ku dana udâ ve a na zige.

7 Taki Andronikus tu yog Zunias ne, ɓiya kinzi mage tiɓo'n ɓiya mage kem kanga. Yoge de nɔ ɓorige dana ngonkulage. Yoge inzi kem Kris kite dâna ma.

8 Taki Ampilas tu, de nɔ ku m'taara yo yaa kem Vuraɓe.

9 Taki Urbi̱ tu yo ɓiya kula na ze keme Kris. Taki zini Stakis tu, m'taara yo yaa.

10 Taki Apeles tu. Nuɓa ozo yo kaga kem Kris. Taki dege nɔ kemkuzi na Aristobul tu.

11 Taki Herodio̱, ɓiya kinzi na ma.

Taki dege nɔ kemkuzi na Narsis tu, yoge inzi kem Vuraɓe.

12 Taki Trifen tu yog Trifoz ne. Yoge tadî kula dana ni udâ ve kem Vuraɓe. Taki Persid tu, m'taara yo yaa, yo tadɛ̂ kula ndanyi kem Vuraɓe.

13 Taki Rufus tu, yo maku Vuraɓe suru yo ma. Taki kɔ yo tu, yo kɔ ma zini.

14 Taki Asinkrit tu, Flego̱, Hermes, Patrobas, Hermas yog nonzɔge maku inzi se ma.

15 Taki Filolog tu yog Zuli ne, Nere yog nimi yo ne, Olimpə zini yog de kemkiige ma ndanyi ku inzi se ma.

16 Taki na̱a dana se nzoɓu ta na̱a nɔ kiine. De kunana na Kris ge ndanyi nzə taki sege.

17 Nonzɔge, nzə m'ojyo sege. Ngami korɔ se ve a dege maku nzə tadî ɓavu kiyi na̱a tiɓo'n ngakasuge ndayi ne ku nz'egi ngandaza nen maku sege envi ma. Anyi zagu kazu nige. **18** Mara de nage ma tadî kula na Vuraɓe na zige Zezu Kris gunu. Yoge nzə tadî kula a keme na ne ngiyage dî. Yoge nzə turi ngalu de nenge maku geri mot ngage gunu ma vojyɔ nɔ kiige ne tiɓo'n vojyɔ nɔ nyelege. **19** Dege ndanyi geri a vojyɔ koo ta de na se ma. Kornyele dôso keme ma tutu a na se. M'ndigi ku sege inzi kamkajya ne kem geri ve zo nga nɔ kii ku keme nga nɔ kasu vu sege geri bal ni gunu.

20 Nuɓa nɔ kada kortogo nyaka man Ture* jyagmasini mot nza se.

Tadɛ̂ vu dâjya na Vuraɓe na zige inzi dana se!

21 Biya kula na ma Timote nzə taka sege. Lusius, Zaso̱ tiɓo'n Sosipater nzə taki sege yoge ɓiya kinzi mage.

22 Ma Tertius maku m'ɓala mbete nen ma kem Vuraɓe ma, nzə m'taka sege.

16:7 Kol 4:10; Fim 23
16:10 Kul 11:14
16:11 Kul 11:14
16:13 Mar 15:21; 2Za 1:1:1
16:16 Kul 9:13 1Ko 16:20; 2Ko 13:12; 1Pi 5:14
16:17 Gal 1:8,9; 1Ti 1:3; Mat 18:15-17; 1Ko 5:11; 2Te 3:6,14; 2Ti 3:5; Tit 3:10; 2Za 1:1:10
16:18 Fil 3:19; Kol 2:4
16:19 1Ko 14:20
16:20 Mat 4:10; Gal 6:18; 1Te 5:28; Tee 22:21
16:21 Kul 16:1; 13:1; 17:5

23Gayus yo de kada ma lo nda, nzə taka sege. Yo ma ya ukua ma bal yo ma, yo ukua zini de kunanage ndanyi bal yo.

Erast, yo de ngamu kenve nɔ kem ɓe ɓori yo nzə taka sege. Nonzɔ zige Kartus nzə taka sege zini.

24Taɗe vu ɗàjya na Vuraɓe na zige Zezu Kris inzi dana se ndanyi! Amen! *

25Yo ase taɗe a ku sege togi kem Vojyɔ nɔ Kii tiɓo'n kozo vojyɔ na Zezu Kris.

Yo ya taɗe ɓavu sege togi zini kem kozo nga nɔ lokuya maku Nuɓa uya kǫɗa ndor nɔ kitege ma. **26**Naku jyagmasini ma Nuɓa nɔ kinzi zondorge ozo nga nenge maku nda lokuya ma kaga a de kozo nzu Nuɓa ge ɓali bala ni ne kem mbete so'n nzu na yo. Nuɓa ozo nga nɔ lokuya nen ma kaga ɓavu mot kaage ndanyi woyi tar yo ku undi kemege zoni. **27**Adi Nuɓa ke kala'n dĩ nga geri tiɓo'n kaɗe tara zondorge zondorge zo ri Zezu Kris ne. Amen! *

16:23 Kul 19:29; 2Ti 4:20
16:25 Zud 1:24; 2Ti 2:8; Kol 1:26; 1Ti 3:16
16:26 Kul 6:7 Efe 1:9
16:27 1Ti 1:7; 6:16

1 KORE̲NTGE

KANZA KEM TAKITE MBETE NA KORE̲NTGE
De ɓal ni: Pol
Yo ɓala ada: De taka kemege ke nɔ kem ɓe nɔ Kore̲nt
Ɓal tade̲ ni: Ɓal wonyə ziyo zo ɓu zo minyə
(55) gidi kojyɔ na Zezu Kris.

Ɓe ɓori nɔ Kore̲nt ma yo ɓe ɓori nɔ iikude̲ yaa ndanyi a na Akayi kot lo nɔ Grekge ndanyi. Ta kaa lo de̲ topo ɓorige ziyo, vu yo lo nɔ ku nda dana iiyaa a de̲ɓa'n ngage. Ndaka na̲a nɔ zo ɓalge a ɓara nz'aɓe'n dege yaa ndanyi zini. De nage ma nz'aɓi'n nga geri na nige tiɓo'n nga mot kaa na nige, kuvu fula yoo tiɓo'n kula niye nda yaa ndanyi lo nama.

Kem ziyo kaɓe kozo vojyɔ na ngonkula Pol ma, takite kaɓe na yo kem ɓe ɓori nama ya. Yo umba miri kozo vojyɔ na Nuɓa Zuifge ke yog Grekge kemkuzi kunana na Zuifge kem ndor kade̲ kauge ndanyi (Kulage 18:1-18). Lomaku Zuifge egi kula tade̲ na yo ma vu, yo tele korɔ yo ka bal Zuifge gunu. Yo tade̲ nzoyi ɓu zo mbakade̲ kem ɓe ɓori ma. Yo aɓe'n dege yaa ndanyi Kris ke, kine ku kem takite nzoyi tade̲ kula na yo ge ma, yo nz'enve ngakusa na yo kem kula kude̲u ruba tade̲ ɓukuge. Lomaku Pol ɓi zagu kem ɓe nɔ Kore̲nt ma, Apolos ya nzə tade̲ kula kozo vojyɔ (Kulage 18:27 -19:1).

Nuɓa ajya de taka kemege nɔ Kore̲nt kem kinzi kamkaa nɔ tade̲ kasu. Zini ku kem taka keme na ne ma, nɔ no̲ge nzə tade̲i ta no̲ tade̲ kasu nɔ takite ma. Dege nzili vojyɔ na nige Pol ke vavu yo ɓala mbete nen ma ula'n yoge aku yoge ade̲i korɔ nige zagu dana de tade̲ kasuge (1 Kore̲ntge 5:9). Kem muta kaɓe kozo vojyɔ na Pol ma, yo nzə tade̲ kula kem ɓe nɔ Efez vu, yo wo vu te kiyi kemna̲a nda dana de kunanage (1 Kore̲ntge 1:11). Yo enve zini mbete ku kem ni ma dege nɔ Kore̲nt zijyi vojyɔge yaa ndanyi (aku 7:1, 25; 8:1; 12:1; 16:1). Nga nage ma ada ta de̲vo a ɓala takite mbete na Kore̲ntge Efez de̲a kem ɓal wonyə ziyo zo ɓu zo minyə (1 Kore̲ntge 16:8, 19).

Mbete nɔ lo kunana na Kore̲ntge nz'ade̲ vojyɔ zo mot vojyɔge kalakala. Gidi ni vu, kamvojyɔ nɔ ɓori na mbete ma ozo a ku dege nɔ Kore̲nt ozi kukua kortogo na nige kem taka keme tiɓo'n kula tade̲ na nige nɔ kem za̲korɔ gunu. Yoge aɓi'n tigi kula tade̲ nige nɔ ku ozo a ku yoge dege na Kris kem tukua talu dege ma ku nz'ade̲i yoge ta vala ma (kamnenige 1-4), kem nzee zo na̲a yog no̲ de taka kemege (kamnenige 5-6), kem kunu korɔ nige a tade̲'n kula (kamneni 6), kem geri kamvojyɔ taka na̲a (kamneni 7), kem kozo kula tade̲ nige a ku yoge dege nɔ ku vojyɔ tigo zo nige kem Kris (kamnenige 8-10), kem borɔ (kamneni 11), kem tade̲ kula kada nyarage nɔ kem nzili (kamnenige 12-14), kem gerive na ne ozo'n zo ngira ngandaza nɔ teki zagu dana de kuage (kamneni 15), kem kada nyarage na ne (kamneni 16).

Nɔ ozo a ku dege na Kris inzi zongara nɔ kunda kasu vu, zege z'uli a ku « kalve na zige tiɓo'n vojyɔ na zige nda de̲oyi de̲i » (1 Kore̲ntge 1:10). Zege z'ozi a ku zege z'inzi'n « kalve na Kris » (1 Kore̲ntge 2:16).

Kumbamiri ni

1 Ma Pol, Nuɓa ɓɔrɔ ma kemndigi na yo ne a kiɗe ngonkula na Zezu Kris. Nonzɔ zige Sosten ɗe bal ma a ɓal mbete kula'n sege.

2 M'ɓala mbete m'ula'n de kunana na Nuɓa ge make ku inzi kem ɓe ɓori nɔ Kore̲nt ma. Sege dege nɔ ku Nuɓa aɗe sege unda kala keme Kris Zezu. Nuɓa ɓɔro sege a tele de kiiɓadage, va nza dege make ndanyi ku nzə ɓori ri Vuraɓe na zige Zezu Kris bal loge ndanyi ma. Yo Vuraɓe na nige tiɓo'n na zige zini.

3 Taɗe vu Vura zige Nuɓa yog Vuraɓe Zezu Kris ne adi sege ɗajya tiɓo'n kortogo.

Pol ada kiɗa Nuɓa ke

4 Nzə m'ada kiɗa Nuɓa ke zondorge zo ri se ne. Nzə m'ada yo kiɗa a ɗajya maku Nuɓa ada sege keme Kris Zezu ma. 5 Nuɓa ada ngakenve keme yo kem ngage ndanyi, kem vojyɔge ndanyi tiɓo'n kem nga gerige ndanyi. 6 Nuɓa umanazu vojyɔ na Kris va nza nama ke dana se. 7 Vavu, a na se maku sege nzaki ta ndor nen maku Nuɓa ozo man Vuraɓe na zige kaga ma, kada nyara nɔ ɗoyi nɔ a ɗuku se tigo. 8 Yo ngamu man sege va zini sinyi zoɗutu ni. Vavu vojyɔ tigo man zo se kem ndor na Vuraɓe na zige Zezu Kris. 9 Nuɓa yo de zosuru. Yo ya ɓɔro sege a taɗe kemɗoyi sege Ngon yo Vuraɓe na zige Zezu Kris ne.

1:1 Rom 1:1; Efe 1:1; Kul 18:17
1:2 Kul 18:1; Rom 1:7; Kul 2:21
1:3 Rom 1:7
1:4 Rom 1:8
1:5 2Ko 9:11; 8:7
1:6 1Ti 2:6
1:7 Rom 1:11; Tit 2:13; 2Pi 3:12; Tee 1:7
1:8 1Te 3:13; Fil 1:6,10; 1Te 5:2
1:9 Rom 8:28; 1Te 5:24; Ebr 10:23
1:10 Rom 7:1
1:11 Kul 11:14
1:12 Kul 18:24; Zaa 1:42
1:13 Mat 28:19
1:14 Kul 18:8; 19:29
1:16 Kul 11:14

Kiyi kemna̲a dana de kunanage

10 Nonzɔge, nzə m'ojyo sege zo ri Vuraɓe na zige Zezu Kris ne ku vojyɔ kaɗe na se ge ndanyi nda ɗoyi ɗi. Taɗe vu kiyi kemna̲a tigo dana se. Naku kalve na se tiɓo'n vojyɔ na se nda ɗoyi ɗi. 11 Nonzɔge, nzə m'nzile sege vojyɔ nen ma va, a dege nɔ Klowe nzili ma te tukua ta na̲a ge nda dana se. 12 Nzə nzile sege vojyɔ nen ma dege ɗoyi ɗoyi dana se nzili te: Ma de na Pol! Ma de na Apolos! Ma de na Sefas! Ma de na Kris!

13 De ase kiyi Kris kemna̲a wa? Undi Pol ya zo kaga desi a na se ma wa? Uli sege mane ma zo ri Pol ne wa? 14 M'ada kiɗa Nuɓa ke a ku dana se ma m'ula Krispus yog Gayus ne ɗi ya mane. 15 Vavu de ɗoyi ase nzile te m'ula de na se ɗoyi mane zo ri ma ne. 16 M'ula zini de kemkuzi na Estefanus ɗi ya mane. M'geri na gunu

ndo m'ula nǫ dege mane vu wa. **17**Kris ula ma a kula dege mane gunu. Naku yo ula ma a kozo Vojyɔ nɔ Kii. Nzə m'ozo vojyɔ ma kamkajya na dege ne gunu. Kozo ni kamkajya na dege ne vu kaga desi na Kris tele man vojyɔ zasori.

Kris ya nga geri tiɓo'n togɔ na Nuɓa

18Vojyɔ kaga desi ma nda vonvo'n ɗi a na dege maku nz'uai ma. Naku yo nda togɔ na Nuɓa ne a na zige maku z'ajyi ko ma. **19**Bali zini va kem mbete nzili te:

M'tuzu man kamkajya na de kamkajyage zagu.

M'tele man nga geri na de geri vege kazagu. *(Izayi 29:14)*

20De kamkajya ya nanga? De* ɓala nzuvojyɔ ya nanga? De negive nɔ kem ndor nenge ma ya nanga? Nuɓa taɗe ku kamkajya na dege nɔ zongara nene nda vonvo'n ɗi, gunu ka? **21**Zongara, yog kamkajya na yo ne, geri Nuɓa gunu. Vavu nyele Nuɓa dana kamkajya na yo a kajya dege maku taki kemege a vojyɔ vonvo maku dege ozi yoge ma. **22**Zuifge nzə zijyi ngakozo naku Grekge nz'uli kamkajya. **23**Naku zege zə z'ozi vojyɔ na Kris maku undi yo zo kaga desi ma. Nga nama taɗe ɓavu Zuifge isi ne. Nga nama nda vonvo ne ta kamu Grekge. **24**Naku a na dege maku Nuɓa ɓɔro yoge mavu, Zuifge yog Grekge ma, Kris ma yo togɔ na Nuɓa tiɓo'n kamkajya na Nuɓa. **25**Vavu vonvo vojyɔ na Nuɓa danga kamkajya na dege togo gunu na Nuɓa danga togo na dege.

26Nonzɔge undi minyə ɓɔro na se ma ve. Ta kamu dege vu dana se ma de kamkajyage vaki yaa gunu. De togoge vaki yaa gunu. Dege nɔ lo nɔ ɓorige keme kojyɔ vaki yaa gunu. **27**Naku Nuɓa suru nga nɔ vonvoge nɔ zongara a kine'n kamsa zo de kamkajya. Nuɓa suru nga anzə togoge nɔ zongara nene a kine'n kamsa zo nga togoge. **28**Nuɓa suru de nenge maku teki de gunu ma tiɓo'n nga nenge maku dege suɓi yoge ma. Yo suru ngage maku dege taɗi yoge nga nɔ anzə kamu'n ma a taɗe ɓavu nga nenge maku dege aki yoge nga nɔ kiige ne ma teli kazagu. **29**Yo taɗe va a ku de ɗoyi adə kaɗe tara korɔ na yo ngiya ke ɗana Nuɓa gunu. **30**Vavu a na yo ya sege inzi'n keme Kris Zezu. Yo ma ya tele kamkajya

1:17 Zaa 4:2; Kul 2:38
1:18 2Ko 2:15; 2Te 2:10; Kul 2:47; Rom 1:16
1:20 2Ko 4:4; Gal 1:4; Rom 1:22
1:21 Rom 11:14; 3:22
1:22 Mat 12:38; Zaa 2:11
1:23 Gal 3:1; Luk 2:34
1:24 Rom 8:28; 1:16; Kol 2:3
1:25 2Ko 13:4
1:26 Rom 8:28
1:27 Zak 2:5; Rom 1:22
1:28 Rom 4:17
1:29 Efe 2:9
1:30 Rom 16:3; Fil 3:9; Rom 3:24

nɔ ku ɓi bal Nuɓa a na ze, yo
tele nga nɔ zosuru, kaɗe korɔ
de kunda kala tiɓo'n nga ndigo
zo de. **31** Vavu nda man va
nzaku Mbete Nuɓa nzile'n te:

Kaznaku de nen maku nz'adə
kaɗe tara korɔ yo ke vu,
yo adə keme Vuraɓe.
(Zeremi 9:24)

2 Nonzɔge, m'iɗe bal se
a kozo vojyɔ kumanazu
nɔ zo Nuɓa. Naku lomaku
m'iɗe ma, m'iɗe ta vojyɔ
nyelege ne wala kamkajya'n
gunu. **2** M'unda keme ma a
ku m'geri nga nɔ nyara gunu,
na a ku m'geri Zezu Kris, yo
maku undi yo zo kaga desi ma.
3 Lomaku m'inzi'n dana se ma,
togo ma tigo, nzə m'ɓele ve ku
nzə m'zeri yaa ndanyi. **4** M'aɗe
sege vojyɔ kuvu m'ozo sege
vojyɔ Nuɓa, naku m'ozo sege
vojyɔ turavege kamkajya na
dege ne gunu. Naku ozo kaga
kula na Nzili tiɓo'n togɔ na
Nuɓa. **5** M'taɗe va a ku kunda
keme zoni na se nda kem
kamkajya na dege gunu. Naku
yo nda keme togɔ na Nuɓa.

Nzili ozo kamkajya nɔ kii kaga

6 Naku zə z'ozi vojyɔ
kamkajya dana de nɔ ɓorige.
Naku kamkajya nama kamkajya
nɔ kem ndor nene gunu wala
kamkajya na ngarge nɔ kem
ndor nene maku tar ni teki man
ma gunu. **7** Zə z'ozi kamkajya
na Nuɓa. Vojyɔ nɔ lokuya nɔ
ku Nuɓa uya zoni ve ku yo
tazu kite ɗana ndorge a kaɗe
tara na zige. **8** Ngarge ɗoyi
nɔ kem ndor nene ma geri yo
gunu. Kaznaku yoge geri tigi
ve vu yoge undi tigi Vuraɓe nɔ
kaɗe tara zo kaga desi gunu.
9 Naku nda va nzaku ɓali'n
kem mbete nzili'n te:

Nga nenge maku kamu de
aku gunu,
nvi de wo gunu, ku yoge
teki keme
de gunu ma, Nuɓa tamu
nz'aku'n
ta de nenge maku taari yo
ma. *(Izayi 64:3)*

10 Naku Nuɓa ozo zege nga
nama kaga ka bal Nzili na yo, a
Nzili teki'n mot ngage ndanyi
kaga, yo teki'n mot ngage na
Nuɓa zini kaga.

11 Na̲ ya dana dege yo geri
nga nɔ keme de? Ngiya nzili
maɗi ku inzi keme de ma ya
geri nga nɔ keme de, gunu ka?
Va zini vu, de ɗoyi nɔ ku a geri
ngage na Nuɓa tigo. Nzili na
Nuɓa kala'n ɗi ya geri ne. **12** A
na zige vu zege z'envi nzili nɔ
zongara nene gunu. Naku zege

1:31 2Ko 10:17
2:2 Gal 6:14
2:3 2Ko 11:29, 30; 7:15
2:4 Rom 15:13
2:5 2Ko 4:7
2:6 Efe 4:13; Fil 3:15; Ebr 5:14
2:7 Rom 16:25
2:8 Kul 7:2; Zak 2:1
2:10 Mat 13:11; 2Ko 12:1,7; Gal 1:12; Efe 3:3,5; Zaa 14:26
2:12 Rom 8: 15 Zak 2:5

z'envi Nzili nɔ ɓi bal Nuɓa ɓavu a ku z'geri'n ngage maku Nuɓa ada zege ma. **13**Kaznaku zə z'adɨ vojyɔge vu, zə z'adɨ kamkajya na dege ne maku ndazi zege ma gunu. Naku zə z'adɨ vojyɔge kamkajya na Nzili Nzaa'n maku yo ndaza zege ma. Ngage na nzili teki'n mot nga na nzili kaga. **14**De nen maku Nzili tigo keme yo ma, yo ase kenve ngage na Nzili nɔ nama gunu, a yo aku yoge vu nda nga vonvo'n dɨ ta kamu yo. Yo ase geri nige gunu, a bal nzili ɓa ya de nzə teki'n vojyɔ. **15**Naku de nen maku nzili inzi keme yo ma nzə teki vojyɔ zo ngage ndanyi. Naku de ɗoyi ase teki vojyɔ gunu.

16 Na̲ ya geri kalve na Vuraɓe wa?

Na̲ ya ojyo yo wa?
(Izayi 40:13)

Naku zege vu, kalve na Kris nda keme zige ma.

Sege kuzi na Nuɓa

3 Nonzɔge, m'ase a ku m'adə̀ sege vojyɔ va nza ku de nz'adə̀'n vojyɔ de nenge make ku inzi kem nzili make gunu. Naku nzə m'adɛ̀ sege vojyɔ va nza de nz'adɛ̀'n vojyɔ dege nɔ kem za̲korɔ make, va nza ngon sakuge make ku inzi kem Kris ma. **2**Nzə m'ada sege nva a kungu naku nga kusa nɔ togo gunu, a sege asi ta kuzakeme se zoni gunu. Zini ku sinyi kem kazene ma sege asi ta kuzakeme se zoni gunu. **3**Nda va nza nama ke a sege inzi ta kem za̲korɔ. Manza, tukua ta na̲age tiɓo'n kiyi kemna̲age nda ta dana se. Vavu sege inzi ta kem za̲korɔ ka gunu ka? Sege nz'uni gidi dege ka gunu wa? **4**Kaznaku no̲ de ɗoyi nzile te: Ma de na Pol! Vu no̲ nzile te: Ma de na Apolos! Vu sege inzi kem za̲korɔ gunu wa?

5Pol ya na̲? Apolos ya na̲? Ze de tadɛ̀ kulage ka ku a ni ya sege taki'n keme se ma. Zə z'tadɛ̀ kula maku Vuraɓe ada ze a tadɛ̀ ma. **6**Ma ya m'udu ne. Apolos sika mane zoni, naku Nuɓa ya tadɛ̀ ɓavu onzɔ ne. **7**Vavu de kudu ni ma yo nyara ne. De nen maku sika mane zoni ma yo nyara'n zini. De maku undi keme se zo yo ma ya Nuɓa maku tadɛ̀ ɓavu onzɔ ma. **8**De kudu ni yog de sika mane zoni'n ma asi na̲a dɨ. Yoge envi man kuba na nige ɗoyi ɗoyi ozo'n zo kula tadɛ̀ nige. **9**Nda va a zege de tadɛ̀ kulage zege Nuɓa ge. Sege mege na Nuɓa, sege kuzi na Nuɓa.

2:14 Zaa 14:17
2:15 Gal 6:1
2:16 Rom 11:34; Zaa 15:15
3:1 Rom 7:14
3:2 Ebr 5:12-14; 1Pi 2:2; Zaa 16:12
3:3 Rom 13:13; Gal 5:20
3:5 Kul 18:24; 2Ko 6:4; Efe 3:7; Kol 1:23,25
3:6 Kul 18:4-11
3:8 Mat 25:21
3:9 Mar 16:20; 2Ko 6;1; 1Te 3:2; Efe 2:20-22; 1Pi 2:5

10 Bal ɗajya nene maku Nuɓa ada ma ma, m'unda ngira kuzi va nza de kamkajya woyi'n kuzi make. No̲ de woyi kuzi zoni. Naku dege ɗoyi ɗoyi ngami kii'n ɓavu geri kamkajya koyi kuzi zoni. **11** Ngira kuzi maku undi ko ma ya Zezu Kris. De ɗoyi ase kunda ngira kuzi nɔ no̲ gunu. **12** Dege nz'oyi kuzi zo ngira kuzi nama lɔr ne, nveri ne, kosoge nɔ ku gata ni yaa ne, kaga ne, ngeli ne tiɓo'n gada ne. **13** Nuɓa ozo man kula na dege ɗoyi ɗoyi kaga kamkaza ozo man yo kaga, a fedi teki man mot nige kaga. Fedi ndɔ man kula taɗe na dege ɗoyi ɗoyi. **14** Kaznaku de no̲ taɗe kula zo ngira kuzi nama ku ɗa togo'n vu, yo enve man kuba ni. **15** Kaznaku no̲ de taɗe kula ku fedi rugu zagu vu, nga na yo semi man. Naku korɔ na yo ngiya vu, Nuɓa ajya man yo, naku nda va nza kalu zo fedi make.

16 Sege kuzi na Nuɓa. Nzili Nuɓa inzi keme se ma. Sege geri a ni gunu wa? **17** Kaznaku no̲ de tuzu kuzi na Nuɓa vu, Nuɓa tuzu man de ni, a kuzi na Nuɓa kuzi nɔ kiiɓada. Sege ya kuzi na yo.

18 De ɗoyi inya nzə ku tura korɔ na yo ngiya gunu. Kaznaku no̲ de dana se ma aleve ku te ne ya de kamkajya kem ndor nene mavu, taɗe ku yo tele de vonvo ɓavu kamu yo ajya. **19** Kamkajya na dege nɔ zongara nene ma nda vonvo ne ta kamu Nuɓa. Mbete Nuɓa nzile te:

Yo ukua de kamkajyage zo
muru na ne. *(Zoɓ 5:13)*

20 Vu Mbete Nuɓa nzile zini jyane te:

Vuraɓe geri vojyɔ kaɗe na
de kamkajyage ve.
Yo geri ku vojyɔ kaɗe na
nige nda nyara ne.
(Paage 94:11)

21 Vavu de ɗoyi adə kaɗe tara korɔ yo ke a na dege gunu, a ngage ndanyi nda a na se. **22** Pol ko, Apolos ko, Sefas ko, zongara ko, kamkaga ko, kua ko, ngage nɔ kazene ko, ngage nɔ ku ogo ta kiɗe ko ma ndanyi nda a na se. **23** Naku sege nɔ na Kris ku Kris yo na Nuɓa.

Ngonkulage na Kris

4 A ni ya ku dege nzə taɗi zege va de taɗe kulage na Kris make tiɓo'n de ngamu vojyɔge nɔ lokuya na Nuɓa make. **2** A na ndikinige mavu, dege ndigi ku de ngamu vojyɔ ma yoge de

3:10 Rom 12:3; 15:20; Efe 2:20
3:11 Isa 28:16; Efe 2:20
3:13 2Te 1:7-10; 2Ti 1:12,18; 2Te 1:7
3:15 Zud 1:23
3:16 2Ko 6:16; Efe 2:21,22; Ebr 3:6; Rom 8:9
3:18 Isa 5:21; Gal 6:3
3:19 Rom 1:22
3:21 Rom 8:32
3:22 Rom 8:38
3:23 2Ko 10:7; Gal 3:29
4:1 Tit 1:7; Rom 16:25

zosuruge. 3Kaznaku sege nzə teki vojyɔ zo ma, wala de teki vojyɔge zo dege nzə teki vojyɔ zo ma vu, nda nga nyara ne a na ma. Ma m'ase teki vojyɔ zo na m'ma ngiya ma gunu. 4M'geri nga nǫ̲ ɗoyi zo na m'ma ngiya ma a ku de ndere zo ma a ni gunu. Naku a ni ya Nuɓa tazu'n ma de zosuru'n gunu. Kuvu de maku teki man vojyɔ zo ma ma ya Vuraɓe. 5Vavu nạ̲ nzə ku teki vojyɔ kite ɗana ndorge gunu. Aki tar ni sinyi a ku Vuraɓe ɗe ɓa. Nga nenge maku tuluge uya zoni ma yo teki man logara. Yo ozo man vojyɔge nɔ keme dege kaga. Kuvu Nuɓa adə man kaɗe tara dege ke ɗoyi ɗoyi.

6Nonzɔge, m'unu Apolos tiɓo'n ma ngiya ma va nza ngandaza make a na se. Vavu sege ndazi nga nama va bal ze ku sege aɓi kite ɗana ngage maku ɓali kem Mbete ma gunu. Sege ndazi zini ku kozkorɔ ɗoso keme se gunu a ku nǫ̲ de ndigi de danga ɓiya gunu. 7Nga nen maku kiyi ki kala kot ɓiyakuɗige ma ɓi bal nạ̲? Ngaɗi ya yi envе gunu? Naku yi envе nga, vu haɗi ya yi nz'ada kaɗe tara kori ke nzaku yi envе nga gunu make ma wa?

8Sege keme se ɗu ko. Sege envi nga ko. Sege umbi miri konyɔ ɓe anzə geri ze ne! Ma m'ndigi vu sege onyi ɓe nza na ze make zini, ɓavu zege z'onyi ɓe. 9M'aleve m'ize te Nuɓa unda zege ngonkulage ne nɔ zoɗutu ni. Zege z'inzi va nza de nenge make ku teki vojyɔ kua zoge make. Zege z'teli nga ɓara nɔ zongara ndanyi: a na ngonkulage na Nuɓa tiɓo'n dege. 10Zege de vonvoge a na Kris. Naku sege de kamkajyage keme Kris. Ze de anzə togoge, naku sege de togoge. Dege nzə tuki talu se ve, naku dege suɓi ze ve. 11Sinyi keme nzakaza na'n ma, ɓɔ taɗe ze, kunza mane taɗe ze vu ruba tigo korɔ ze. Zə z'envе kundage ku zə z'aɓe bal loge ɗi. 12Zə z'ɔro bal taɗe kulage zi ze ne. Kaznaku dege nzə najyi ze vu, zə z'aɗe tara nɔ kii zoge. Kaznaku dege taɗi ze ngakonyɔ vu, ze z'uza keme ze. 13Kaznaku dege nzili vojyɔ togo zo ze vu, zə z'taka tele yoge vojyɔ riyo kem dege ne. Ze z'tele nga nɔ ruɓage nɔ zongara, nga nenge ma ndanyi ku dege nzə sili tiɗa sinyi keme kazene.

14Nzə m'ɓala nga nenge ma nzə m'ada sege a ku taɗe sege kamsa'n gunu, naku nzə m'nzile sege vojyɔ ni kite a

4:4 Kul 23:1; Rom 2:13; 2Ko 10:18
4:5 Mat 7:1,2; 1Te 2:19; Rom 2:29
4:7 Rom 12:3,6
4:8 Tee 3:17, 18
4:9 Rom 8:36; Ebr 10:33
4:10 Kul 17:18; 2Ko 11:19
4:11 Rom 8:35; 2Ko 11:23-27
4:12 Kul 18:3; Rom 12:14; 1Pi 3:9; Mat 5:44
4:14 2Te 3:14

sege inzi va nza ngon mage nɔ ku m'taara yoge yaa make. **15** Kaznaku de kaɗɛ̀ se ta valage zog dubu ɓu zini mere keme Kris vu, vura sege vaki yaa gunu. Nzə m'nzile vojyɔ nama va a ma ya m'ojyɔ sege keme Zezu Kris ku yo ozo sege Vojyɔ nɔ Kii. **16** Vavu nzə m'ojyo sege m'ize te: Sege ndazi ma. **17** A ni ya m'ula'n sege Timote ngon ma nɔ ku m'taara yo yaa. Yo de kemkii keme Vuraɓe. Yo tilo man ngalu se bal kam nza m'ge keme Kris ozo'n zo ngage ma ndanyi ku m'ndaza dege ke keme lo kunanage ndanyi ma.

18 Kozkorɔ ɗoso keme nǫ dege tutu dana se ma, a yoge woyi vu te m'iɗɛ man bal se gunu. **19** Naku keme Vuraɓe ndigi vu, m'aɓe man bal se jyagmasini. Kuvu m'geri man vojyɔ na de nenge maku kozkorɔ ɗi ɗoso kemege tutu maɗi gunu, naku m'geri man togɔ kula taɗɛ na nige zini. **20** Vojyɔ kii, Nuɓa onyɔ ɓe zo kinzi kamkaa na zige a vojyɔ na zige ɗi gunu, naku a togɔ na yo maku nzə taɗɛ kula keme zige ma zini. **21** Sege ndigi ɗi wa? Sege ndigi ku m'aɓe bal se nzige wa, wala m'aɓe taara ne tiɓo'n nzili kemriyo'n wa?

4:16 Fil 3:17; 2Te 3:7, 9
4:17 Kul 16:1; 1Ti 1:2
4:19 2Ko 1:15,16; Kul 18:21
4:20 Rom 14:17; 15:13
4:21 2Ko 1:23

Ɗiki nonzɔ se nɔ taɗɛ kamvaka zagu

5 Dege nzili te kamvaka nda dana se ma. Kamvaka nɔ nama de ɓɔro ri ni zini gunu dana dege maku yoge Zuifge gunu ma. Nǫ de taka niye na vura yo. **2** Kozkorɔ ɗoso keme se tutu. Sege uki tigi ndo ku sege ɗiki tigi de taɗɛ nga nama zagu dana se. **3** Kaznaku ma tigo dana se mere vu, nzili korɔ ma inzi dana se ma. M'teki vojyɔ zo de taɗɛ nga nama ko nzaku ize m'inzi dana se make. **4** Zo ri Vuraɓe na zige Zezu Kris ne, sege sege nzili korɔ mage, zege z'kunina togɔ na Vuraɓe na zige Zezu Kris ne. **5** Taɗɛ ku z'uli de nɔ nama zi Ture* ku tuzu korɔ yo ɓavu Nuɓa ajya nzili yo kem ndor na Vuraɓe Zezu.

6 Kaɗɛ̀ tara maku adi korɔ se ke ma iikuɗa gunu. Kamfulu finyi ɗi ya nzə ɓi kura ma ndanyi ku foli ma. Sege geri ve, gunu ka? **7** Vavu aɗi kamfulu nɔ konɔ ma zagu ɓavu sege teli kura nɔ jya. Vojyɔ kii, sege inzi anzə kamfulu ne a Kris yo ngon alusu nɔ ku tali yo ndor Kaɓe na Ngonkula na Nuɓa.

5:3 Kol 2:5; 1Te 2:17
5:4 2Te 3:6
5:5 1Ti 1:20; Mat 4:10
5:6 Zak 4:16; Mat 16:6, 12; Gal 5:9
5:7 Mar 14:12; 1Pi 1:19

Yo ngaretizo nɔ ku ada korɔ yo a na zige. **8** Vavu z'tadi vaka* ma. Z'tadi yo kamfulu nɔ konɔ ne gunu, wala kamfulu na de muru ne gunu, wala na de kundakasu ne gunu. Naku z'tadi yo kurage nɔ anzə kamfulu ne, kurage nɔ kiine tiɓo'n nɔ gara zer ne.

9 M'ɓala mbete m'ada sege kem takite mbete na ma m'ize te sege ugi na̲a zo nga sege de tade kamvakage gunu. **10** Kalve na m'tigo zo dege maku nzə tadi kamvaka zongara nene ma, wala zo de kamnyo̲ge, wala zo de taka nga na dege togo ne, wala zo de tade yooge. Vavu sege teki zagu zongara. **11** Naku jyagmasini ma m'ɓala mbete m'ula'n sege a na de nen maku nzə ɓori yo nonzɔ ma. M'nzile sege m'ize te sege ugi na̲a zo nga sege de tade kamvaka ne gunu, de kamkukua nga ne gunu, de tade yoo ne gunu, de najya ve ne gunu, de kungu ɓuru ne gunu wala de taka nga na dege zo togo ne gunu. M'nzile sege m'ize te sege usi nga sege de nɔ vage gunu.

12 Kamu na m'ya di a teki vojyɔ zo dege nɔ kaga wa? Dege nɔ keme ya sege teki vojyɔ zoge, gunu ka? **13** Naku Nuɓa nzə teki vojyɔ zo dege kaga.

Vavu sege di̱ki de kundakasu zagu dana se.
(Teltazu 13:5, 17:7, 19:19, 21:21, 22:21, 24:7)

5:9 Efe 5:11; 2Te 3:6,14
5:11 Rom 7:1; Rom 16:17
5:12 Mar 4:11

Nga nde nɔ dana de taka kemege

6 Kaznaku no̲ de nɔ dana se aɓi'n vojyɔ danage yog nonzɔ'n vu, nz'aɓe'n yo lo teki vojyɔ di̱ana de anzə zosuruge, naku aɓe'n yo di̱ana de kiiɓadage gunu a di̱? **2** De kiiɓadage teki man vojyɔ zo dege nɔ zongara nene. Sege geri a ni gunu wa? Naku sege nzə teki vojyɔ na dege nɔ zongara nene ma, sege asi teki ngon vojyɔ nɔ sakuge vuka. Sege geri a ni gunu wa? **3** Zege z'teki man vojyɔ zo ngonkula na Nuɓa ge. Sege geri a ni gunu wa? Nɔ kine di̱one ma, z'teki man vojyɔge zo ngage nɔ zongara nene, gunu ka? **4** Vavu kaznaku sege inzi'n nga nɔ nyarage nɔ zo ngage nɔ zongara nene vu, sege undi de nenge maku de kunanage aki yoge va nza nga ke gunu ma zoni! **5** Nzə m'nzile va a ku kamsa tade sege. De kamkajya di̱oyi tigo dana se ma a ku yo

6:1 Mat 18:17
6:2 Mat 19:28; Luk 22:30
6:5 Kul 1:15

teki vojyɔ na nonzɔ yo gunu wa? 6Naku, nonzɔ no̲ aɓe'n no̲ nonzɔ lo teki vojyɔ vu yo aɓe'n ɗana de anzə taka kemege!

7Nga taɗe nɔ nda dana se ku sege aɓi'n nonzɔ se lo teki vojyɔ ma ozo kaga ku sege tuzi nga ko. Haɗi ya sege ndigi ku de taɗe'n sege nga nɔ kasu gunu wa? Haɗi ya dege nvuri sege gunu wa? 8Naku sege nzə taɗi nga nɔ ku zosuru ni tigo vu sege nzə nvuri no̲ dege. Sege nzə taɗi nga nɔ nage ma nonzɔ se ge ke!

9De taɗe nga nɔ zosuruge gunu teli man kuɓaka kem ɓe na Nuɓa gunu. Sege geri a ni ve gunu ka? Na̲ nzə ku tura korɔ se gunu. De kamvakage, de taɗe yooge, de kuɗukamuge, de taɗe nga nɔ kamsage maku nzə ndayi yog davla ɓiya nige ma teli man kuɓaka kem ɓe na Nuɓa gunu. 10De ɓogoge, de kamnyo̲ge, de kungu ɓuruge, de najyavege, de taka nga na dege zo togo ne, de nage ma teli man kuɓaka kem ɓa na Nuɓa gunu. 11Ko̲ɗa ma no̲ dege dana se ma inzi va. Naku Nuɓa ibo sege ko, yo aɗe sege unda kala. Yo taɗe dege nɔ zosuru ne zo ri Vuraɓe Zezu Kris ne tiɓo'n Nzili na Nuɓa na zige ne.

6:6 Rom 7:1; 2Ko 6:14,15; 1Ti 5:8
6:7 Mat 5:39,40
6:8 1Te 4:6
6:9 Mat 25:34; Gal 6:7; Zak 1:16
6:10 1Ti 1:10; Tee 21:8
6:11 Efe 2:2; Kul 22:16; Rom 4:25
6:13 Kol 2:22; Rom 12:1
6:14 Kul 2:24; Rom 6:5; Efe 1:14,20; 1Te 4:16
6:15 Rom 12:5
6:16 Mat 19:5; Efe 5:31
6:17 Zaa 17:21 Rom 8:9-11; Gal 2:20

Vojyɔ kula na̲a

12Adi ma ta ɗovo a ku m'taɗe ngage ndanyi, naku ngage ndanyi taɗe kii de ke gunu. Adi ma ta ɗovo a ku m'taɗe ngage ndanyi, naku m'inya nga no̲ ɗoyi a ku yo danga zo m'gunu. 13Ngakusa nda a na keme, vu keme nda a na ngakusa. Kine ku Nuɓa tuzu man yoge ndanyi. Korɔ nda a kula'n na̲a gunu. Naku korɔ nda a na Vuraɓe, Vuraɓe nda a na korɔ. 14Nuɓa maku turu Vuraɓe dana de kuage ma, yo turu man zege togɔ yo ne. 15Korɔ se ma yoge ngon korɔ na Kris. Sege geri gunu wa? Vavu m'unu man ngon korɔ na Kris a taɗe ni va nza ngon korɔ na niye kuɗukamu make wa? Va gunu! 16De nen maku ndaki na̲a yoge niye kuɗukamu'n ma yo tele korɔ nɔ ɗoyi yog sini. Sege geri gunu wa? Mbete Nuɓa nzile te:

> Yoge zog ziyo teli man
> korɔ nɔ ɗoyi ɗi.
> *(Kumbamiri 2:24)*

17Naku de nen maku ndaki yog Vuraɓe ne vu nzili nige sini ɗoyi.

18 Anyi kula nạa zagu. Tadɛ̀ kasu nɔ nọ̀ge ma ndanyi ku de nzə tadɛ̀ ma nda gidi korɔ yo ka. Naku de nen maku uli nạa ma yo tadɛ̀ kasu zo korɔ na yo ngiya. **19** Korɔ se ma yo kuzi na Nzili Nzaa maku inzi keme se ma. Yo ma ya Nuɓa ada sege ma. Sege kuɓaka korɔ se gunu. Sege geri a nga nage ma gunu wa? **20** Nda va nza nama ke, a Nuɓa ndigo sege gata nɔ ɓori ne. Vavu sege adi kadɛ̀ tara Nuɓa ke keme korɔ se tiɓo'n keme nzili korɔ se, yoge nɔ na Nuɓa.

Vojyɔ taka nạa

7 Nzə m'ɓala mbete nzə m'ula'n sege lova zo ngage maku sege ɓali mbete uli'n ma a ni ma. Iikudɛ̂ a ku davla odə niye gunu. **2** Naku kamvaka yaa ndanyi, tadɛ̀ vu davlage ɗoyi ɗoyi inzi'n niye na ne ngiyage ku niyege ɗoyi ɗoyi inzi'n ngaɓa na ngiyage. **3** Tadɛ̀ vu davla adə nga na niye nɔ soo zo yo, ku niye zini adə nga na ngaɓa yo nɔ soo zo yo. **4** Niye onyɔ ɓe zo korɔ yo ngiya gunu, naku de ni ya ngaɓa yo. Ngaɓa yo zini onyɔ ɓe zo korɔ na yo ngiya gunu, naku de ni ya niye yo. **5** Nạ nzə k'ogi nạa korɔ se gunu. Kaznaku sege uni nzu se a kogɔ nạa korɔ a kem ndor nɔ yaa gunu a kinya'n kusa wala a zijyɔ Nuɓa vu, sege tadɛ̂ va. Naku gidi ni vu teli ndaki nạa. Gunu vu Ture* ndɔɔ man sege vu, sege asi man zomu ɓɔ zạkorɔ se gunu. **6** Vojyɔ nen maku nzə m'nzile nen ma, Nuɓa ya ada ma ta ɗovo a nzile ni. Yo unda zo ma a nzile ni gunu. **7** M'ndigi ku davlage ndanyi inzi va nza ma make. Naku dege ɗoyi ɗoyi envi kada nyara na Nuɓa nɔ soo zo nige, yo ada yoge kalakala.

8 Naku nzə m'nzile va dege make ku taki ta nạa gunu make yog niye kuage. Nzə m'nzile yoge ku iiyaa vu yoge inzi va nza ma make. **9** Naku kaznaku yoge asi zomu ɓɔ zạkorɔ gunu vu, yoge taki nạa. Iikudɛ̂ ku yoge taki nạa, taka nạa iive danga a ku zạkorɔ onvo yoge kamfedɛ̂.

10 Nzə m'nzile de nenge make ku taki nạa ma a ku niye inya ngaɓa yo gunu. Nzu nɔ ku Vuraɓe ya ada naku nzu na m'ma gunu. **11** Naku kaznaku yo inya ngaɓa yo vu, yo taka davla nɔ nyara gunu. Gunu vu yoge teli isi nạa yog ngaɓa yo ne. Tadɛ̀ vu davla ɗiko niye na yo gunu.

12 Aku vojyɔ maku m'nzile nọ̀ dege ke ma. Ma ya m'nzile

6:18 Gal 5:19; Efe 5:3; 1Te 4:3; Ebr 13:4; Rom 6:12
6:19 Zaa 2:21; Rom 14:7
6:20 Mat 20:28; Kul 20:28; Tee 5:9; Fil 1:20
7:3 1Pi 3:7
7:5 Mat 4:10; 1Te 3:5
7:6 2Ko 8:8
7:7 Mat 19:11, 12; Rom 12:16
7:9 1Ti 5:14
7:10 Luk 16:18
7:11 Rom 7:2,3
7:12 2Ko 11:17

ne, naku Vuraɓe ya nzile gunu. Kaznaku nɔ nonzɔ no̲ inzi'n niye anzə taka keme, ku yo ndigi kinzi yog niye'n ma vu, inya nzə ɗiko yo gunu. **13**Kaznaku no̲ niye inzi'n davla anzə taka keme ku yo ndigi kinzi yog davla'n ma vu, inya nzə ɗiko yo gunu. **14**Nda man va a Nuɓa aɗe man davla anzə taka keme ma unda man kala bal nzee na niye yo. Nuɓa aɗe niye anzə taka keme unda kala bal nzee na ngaɓa yo. Gunu vu ngon se ge teli man de nyeɗi, naku jyagmasini yoge inzi ta kala.

15 Kaznaku de anzə taka keme ndigi kaɓe vu, inyi yo ku aɓe. Uzi nonzɔ no̲ wala nimi no̲ kem vojyɔ nama gunu. Nuɓa ɓɔro zege a kinzi kortogo ne. **16**Niye, ndo ajya man ngaɓi wa. Yi geri gunu. Ngaɓa niye, yi ajya man niyi wa. Yi geri gunu.

17 De ɗoyi ɗoyi nzee kamneni kula na yo maku Vuraɓe ada yo maɗi, ozo'n zo lo nen maku Nuɓa ɓɔro yo a ni ma. M'ada nzu ma va keme lo kunanage ndanyi. **18**Kaznaku Nuɓa ɓɔro de kaɓe gaza vu, yo inzi gaza na yo ge. Kaznaku Nuɓa ɓɔro de anzə kaɓe gaza vu yo aɓe gaza gunu. **19**Gaza ma kam ni tigo, kara ma kam ni tigo. Naku ngamu nzukunu na Nuɓa ya nga. **20**De ɗoyi ɗoyi inzi lo kinzi na yo maku Nuɓa ɓɔro'n yo maɗi. **21** Lomaku Nuɓa ɓɔro'n ki ma, ɓeri wa? Kemi inya nzə kozo ki gunu. Naku yi ndigi teki zagu keme ni vu, yi umbamiri ni lova. **22**Beri nen maku Nuɓa ɓɔro zo dege keme Vuraɓe ma, yo kuɓaka korɔ keme Vuraɓe. Nza nama ke zini vu de nen maku yo kuɓaka koro yo ma Nuɓa nzə ɓɔro yo ɓeri na Kris. **23**Nuɓa ndigo sege gata nɔ ɓori ne. Vavu inyi nzə teli ɓerige na dege gunu. **24**Nonzɔge taɗe vu dege ɗoyi ɗoyi inzi ɗana Nuɓa, keme lo kinzi nene maku yo inzi tutu kite ɓavu Nuɓa ɓɔro'n yo ma.

25 M'enve nzukunu na Vuraɓe nɔ ozo'n zo ngon mandage anzə geri davlage tiɓo'n ngon vurakuɗage nɔ anzə geri niyege gunu. Naku nzə m'ada keme ma va nza de nen make ku ase ve a kada keme yo a kemkii na Vuraɓe. **26** Kuvu m'aku vu, keme ngakonyɔge maku nzə taɗe zege kem kazene ma, iiyaa a ku de inzi lo kinzi yo. **27**Kaznaku yi taka niye ko vu, na̲ nzə k'inya yo gunu. Kaznaku yi

7:15 Rom 14:19
7:16 Rom 11:14; 1Pi 3:1
7:17 Rom 12:3; 2Ko 8:18
7:18 Kul 15:1,2
7:19 Rom 2:25-27; Gal 5:6; Kol 3:11
7:22 Zaa 8:32, 36; Rom 6:22
7:25 2Ko 8:8; 4:1; 1Ti 1:13,16

taka ta niye gunu vu, nạ nzə k'ula niye gunu. **28** Kaznaku yi taka niye ko vu, tadɛ man kasu gunu. Kaznaku ngon manda anzə geri davla taka ngaɓa vu, yo tadɛ man kasu gunu. Naku de nage ma envi man ngakonyɔge keme kinzi kamkaa na nige naku m'ndigi vu ngakonyɔ tadɛ sege gunu.

29 Nonzɔge, aki vojyɔ maku nzə m'nzile ma: Ndor semi yaa gunu. Tadɛ vu de nenge maku taki niye ko ma inzi nza de anzə taka niye make. **30** Dege maku nz'osikaa ma, yoge inzi nza de anzə kosokaa make. Dege maku nzə tadi kornyele ma, yoge inzi nza de anzə tadɛ kornyele make. Dege maku nzə ndigi ngage ma, yoge inzi va nza de nɔ ku nga tigo zi yo make. **31** Dege maku nzə tadi ngage zongara ma, yoge inzi va nza de anzə tadɛ nga make, a zongara ma nzaku z'geri'n ko ma, yo deri man.

32 Naku ma m'ndigi vu sege inzi anzə kalve ne. De maku taka ta niye gunu ma, yo unda keme zo nga na Vuraɓe. Yo nzə nzile te n'tadɛ man nange ɓavu te n'adə man kornyele Vuraɓe ke wa? **33** Naku de nen maku taka niye ko ma, yo unda keme zo ngage nɔ zongara tiɓo'n ngakenve a kada kornyele niye yo ke. **34** Niye kɔ yog ngon manda'n ma kula tadi nige nda kala. De nen maku taka ngaɓa gunu ma unda keme zo ngage na Vuraɓe ɓavu adi yo undi kala kem korɔ tiɓo'n kem nzili, naku nɔ nen maku taka ngaɓa ma, yo unda keme yo zo nga nɔ zongara tiɓo'n ngakenve a kada kornyele ngaɓa yo ke. **35** Nzə m'nzile vojyɔ nen ma a ku tadɛ sege kii. Nzə m'nzile a k'uɓa'n sege kula ne gunu. Nzə m'nzile a ku sege undi keme se zo tukua talu kula nɔ kii ɓavu sege adi korɔ se Vuraɓe ke keme se ge ndanyi.

36 Kaznaku nọ de unda keme ku te n'tadi kii ngon ni nɔ manda ke gunu, ku ɓal taka ngaɓa na yo deri ko ma, vu yo taka ngaɓa. Yo tadɛ nga nen maku keme yo ndigi ma. Yo tadɛ kasu gunu. Tadɛ vu yo taka ngaɓa. **37** Naku de nen maku ukua korɔ togo ne a k'unu nzu nɔ keme yo, ku nga nọ dɔyi ogɔ lo ni gunu vu, yo kuɓaka nga kemndigi na yo. Keme yo ma, yo aleve a ngamu ngon yo manda ne. De nama tadɛ nga nɔ kii. **38** Vavu de nen maku ada ngon yo taka ngaɓa ma, yo tadɛ nga nɔ kii. Naku de nen maku ada ngon yo gunu ma tadɛ iiyaa.

7:29 Rom 13:11,12
7:31 Ebr 12:27
7:32 1Ti 5:5
7:34 Luk 2:37
7:38 Ebr 13:4

39 Nzuvojyɔ uza niye nąa yog ngaɓa ne kǫɗa lo maku ngaɓa yo inzi'n kamkaa ma. Naku ngaɓa yo ua vu, yo inzi nyara ne a taka de nen maku keme yo ndigi ma. Taɗe vu yo tele taka ngaɓa nɔ keme Vuraɓe ɗi. **40** Naku, ta kamu ma vu, kaznaku yo inzi nza nama ke vu, yo inzi man kem kornyele yaa ndanyi. M'aleve m'ize te ma zini m'inzi'n Nzili na Nuɓa.

Ngakusage nɔ ku dege fuli'n yooge

8 M'aɗe sege vojyɔ zo ngage maku dege fuli'n yooge ma. Z'geri ku zege ndanyi zege de geri ngage. Ngageri nzə nzika de ve, naku taara taɗe ɓavu de togo ne. **2** Kaznaku nǫ de alve ku ne de geri ve vu, yo geri ta nga gunu nzaku ase ku a ku yo geri. **3** Naku, kaznaku nǫ de taara Nuɓa ve vu, Nuɓa geri de ni ve.

4 Vavu nzə m'ɓala vojyɔ nen ma ozo'n zo kusa nga nenge maku dege fuli'n yooge. Zege z'geri ve ku yoo ma nyara nga ka zongara. Z'geri ku Nuɓa ɗoyi ɗèki ɗi. **5** Dege nzili te ngage ogi zora tiɓo'n zongara ku yoge nzə ɓori yoge nuɓage. Kine, nuɓage yaa ndanyi, vuraɓege yaa ndanyi. **6** Naku a na zige vu Nuɓa ɗoyi ɗèki ɗi, yo Vura zige. Ngage ndanyi ɓi bal yo ku zege dege na yo. Vuraɓe ɗoyi ɗèki ɗi, yo ya Zezu Kris. Ngage ndanyi nda zo ri yo ne. Zege zini z'inzi kamkaa'n a na yo.

7 Naku dege ndanyi geri nga nama gunu. Keme nǫ dege nda zo yooge ma zondorge lomaku yoge nz'usi ngage maku dege nzə fuli'n yooge. Togo kalve na ne tigo ku yoge taɗi nga zosangu*. **8** Ngakusa ya aɓe'n man zege ndete ne bal Nuɓa gunu. Kaznaku z'usi nga vu zege z'envi nga yaa gunu. Kaznaku z'usi nga gunu vu, nga ɗuku zege gunu. **9** Ngami kiine, naku kukua togo na se taɗe ɓavu de anzə togo iso kem taɗe kasu gunu. **10** Yi ma, yi de geri nga. Naku de nen maku togo kalve na yo tigo ma aku man ki inzi man ta dava kusa kemkuzi yooge. Yo ale man ve kusa nga fula yooge ma zini gunu ka? **11** Vavu nga geri na yi ma tuzu nonzɔ anzə togo nama ko, yo maku Kris ua a na yo ma. **12** Kaznaku nzə taɗi kasu kot nonzɔ sege ku sege nzə tuzi kalve nɔ anzə togo gunu na nige vu, sege taɗi kasu kot Kris. **13** Vavu, kaznaku

7:39 Rom 7:2,3; 2Ko 6:14
8:1 Kul 15:20; Rom 15:14
8:2 1Ti 6:4
8:3 Rom 8:29; Gal 4:9
8:4 Kul 14:15; Gal 4:8; Efe 4:6; 1Ti 2:5
8:5 2Te 2:4
8:6 Rom 11:36; Efe 4:5; Zaa 1:3
8:7 Rom 14:14
8:8 Rom 14:17
8:9 2Ko 6:3; Gal 5:13; Rom 14:1
8:11 Rom 14:15
8:12 Mat 18:6; 25:40,45
8:13 Mat 5:29

ngakusa tadɛ ɓavu nonzɔ ma iso kem tadɛ kasu vu, m'usa za̲ gunu ɗone ko. M'usa za̲ gunu ɗone a ku tadɛ ɓavu nonzɔ ma iso kem tadɛ kasu gunu.

Zosuru nga na ngonkulage

9 Ma ngonkula gunu wa? Ma kuɓaka korɔ ma gunu wa? M'aku Vuraɓe na zige Zezu Kris ve, gunu ka? Sege kula na ma keme Vuraɓe gunu ka? **2** No̲ dege tadi ma va nzaku ma ngonkula gunu make. A na se vu ma ngonkula, a sege ya de kumanazu kula na ma ku ma ngonkula keme Vuraɓe. **3** Vojyɔ maku m'taka m'tele ta dege maku nz'odi ma ma ya nama. **4** Zege z'envi togɔ a kaku'n nga kusa tiɓo'n ngakungu, gunu ka? **5** No̲ ngonkulage yog nonzɔ na Vuraɓe ge tiɓo'n Sefas aɓi'n togɔ a ku yoge aɓi yog niye taka kemege. Zegi z'envi togɔ nɔ nama ve, gunu ka? **6** Ma tiɓo'n Barnabas, ze kala ze'n di ya z'enve togɔ gunu a kinya kula na ze wa?

7 De kudù ɗɔɔ nanga ɗa ya uba korɔ yo ngakenve na yo ngiya'n wa? De nen maku udu fofofire ma, nz'usa kanu ni ve, gunu ka? De kulu nz'ulu korɔ yo mane nva ngakuluge ne ma, gunu ka? **8** Nzə m'nzile vojyɔge nenge ma va nza de make di gunu. Nzuvojyɔ zini nzile ve, gunu ka? **9** Bali kem nzuvojyɔ na Moyizi nzile te:

Kaznaku saa nz'unda tenyi vu, na̲ nzə k'uza tara yo gunu.
(Teltazu 25:4)

Keme Nuɓa nz'ozo a na saage di wa? **10** Wala a na zige ya yo nz'adɛ'n vojyɔ nama wa? Moyizi ɓala nzuvojyɔ ma a na zige. De nen maku nzə nzaka mege ma yo unda keme yo zoni. De nen maku nz'unda tenyi ma unda keme yo zoni a kenve kot kano̲ kiyo ma. **11** Z'osi nga kiige na Nzili dana se. Nda nga kunda ngalu de ne a ku z'taka nga kii na se ge nɔ zongara nene wa? **12** No̲ dege envi togɔ a taka nga kiige zi se. Ze z'enve danga tigi yoge zagu.

Naku ze z'ase tadɛ ni va gunu. Z'uza keme ze zo ngage ndanyi ɓavu tadɛ nga no̲ nɔ ku utu ta ɗovo Vojyɔ nɔ Kii na Kris gunu. **13** De nenge maku nzə tadi kula kem nga nenge maku adi undi kala ma, yoge nz'usi nga kemkuzi Nuɓa. De nenge maku nzə tadi kula zo dava ma, yoge nz'envi ngage maku dege nz'adi zo dava. Sege geri gunu wa? **14** Vuraɓe ada nzu zini va dege make ku

9:1 2Ko 12:12
9:2 2Ko 3:2,3
9:4 Kul 18:3
9:5 Mat 12:46
9:6 Kul 4:36
9:7 2Ti 2:3,4
9:9 1Ti 5:18
9:10 Rom 4:23,24; 2Ti 2:6
9:11 Rom 15:27; Gal 6:6
9:12 Kul 18:3; 2Ko 6:3
9:14 1Ti 5:18

nz'ozi Vojyɔ nɔ Kii ma a kenve nga kem Vojyɔ nɔ Kii.

15 Naku m'tadɛ̀ nga no̲ ɗoyi nzu na'n ma gunu. M'ɓala mbete m'ada sege a ku m'nde'n ngage gunu. Iikudɛ̀ a na ma a ku m'ua naku a no̲ de a de a kadɛ̀ kadɛ̀ tara na ma a nga nama. **16** Nuɓa unda tar ma a kozo Vojyɔ nɔ Kii. Naku vojyɔ na ma a kada kadɛ̀ tara korɔ ma ke a nga nama tigo. Kaznaku m'ozo Vojyɔ nɔ Kii gunu vu, korkonyɔ nda a na ma. **17** Kaznaku m'tadɛ̀ nga nama keme ma nɔ kii'n vu, m'enve man kuba ni. Zini ku m'tadɛ̀ keme ma nɔ kii'n gunu vu, kula nɔ ku Nuɓa ya ada ma. **18** Vavu kuba ya ngadɛ̄? Yo ya kozo Vojyɔ nɔ Kii na Kris nyara ne. Naku m'nde nga nen maku nda a nama keme kozo Vojyɔ nɔ Kii ma gunu.

19 Ma ɓeri gunu ta kamu dege ndanyi, naku m'tele ɓeri na dege ndanyi ɓavu m'enve dege vakane. **20** Ka bal Zuifge vu, m'tadɛ̀ korɔ ma Zuif ne ɓavu m'enve Zuifge. Ka bal de kinzi mot nzuvojyɔge vu, m'tele de kinzi mot nzuvojyɔ ɓavu m'enve dege maku inzi mot nzuvojyɔ ma. **21** Ka bal dege maku inzi anzə nzuvojyɔ'n ma, m'tele de anzə kinzi mot nzuvojyɔ ɓavu m'enve de anzə kinzi mot nzuvojyɔge. Nama m'ege nzuvojyɔ na Nuɓa gunu, naku m'ula zo ma mot nzuvojyɔ na Kris. **22** Ka bal de anzə togoge vu, m'tele de anzə togo ɓavu m'enve de anzə togoge. M'tadɛ̀ ngage ndanyi a na dege ndanyi ɓavu bal nga nage ma ndanyi vu no̲ dege envi kajya. **23** M'tadɛ̀ nga nama va a Vojyɔ nɔ Kii ɓavu m'enve kot kano̲.

24 Sege geri ku keme ngode kufa na̲age ma, dege ndanyi nz'anyi ngode, naku de ɗoyi ɗī enve kuba ni, gunu ka? Sege zini anyi va ku envi kuba ni. **25** Dege ma ndanyi ku nzə ɗɔɔ yi na̲a lo ma yoge egi nga nɔ kasuge ndanyi zagu. Yoge nzə tadī va a kenve'n ndasa kadɛ̀ tara nɔ ku tuzu man. Naku zege vu, zege zə z'tadī a kenve'n ndasa kadɛ̀ tara nɔ ku tuzu man gunu. **26** Vavu ma, nzə m'anya ngode nzə m'anya va nza de nen make ku geri kamu ni gunu make gunu. M'kuru zi ma a kunda'n de, naku a kunda'n nyele gunu. **27** Vavu, m'unda togo zo korɔ ma ma ngiya ma ku m'ukua yo ɓeri ɓavu Nuɓa ege ma

9:15 Kul 18:3; 2Ko 11:9,10
9:16 Rom 1:16 Kul 9:15
9:17 Gal 2:7
9:18 2Ko 11:7
9:19 2Ko 4:5; Gal 5:13; Mat 18:15; 1Pi 3:1
9:20 Kul 16:3; Rom 16:3; Rom 11:14
9:21 Rom 2:12,14; Gal 6:2
9:22 Rom 14:1; 11-14
9:24 Kol 2:18; Gal 2:2; Fil 2:16; 2Ti 4:7; Ebr 12:1
9:25 Zak 1:12; 1Pi 5:4; Tee 2:10
9:26 1Ti 6:12
9:27 Rom 8:13

gunu bal kozo vojyɔ na ma nǫ dege ke.

Mot vojyɔ konɔ na Izrayelge nda ngandaza ne a na ze

10 Nonzɔge, m'ndigi vu sege ɓazi nga nen ma gunu. Kavla zige ndanyi inzi mot kili nzii. Yoge ndanyi ali mane vakaata. **2**Nuɓa ula yoge ndanyi mane keme Moyizi dana kili nzii tiɓo'n dana vakaata. **3**Yoge ndanyi usi nga kusa nɔ ɗoyi ɗi kem nzili. **4**Yoge ndanyi ungi mane nɔ ɗoyi ɗi kem nzili, a yoge ungi mane nɔ ku teki zo koso keme nzili nɔ ku nz'unu gidi nige. Koso nama yo ya Kris. **5**Naku nǫ dege yaa danage nyeli ta kamu Nuɓa gunu. A ni ya Nuɓa tuvu nunu bal loge dana kuuvu ma.

6Naku nga nage ma teli ngandazage a na zige, ɓavu ɓɔ ngakasuge taɗe zege va nzaku taɗe'n yoge make gunu. **7**Nǫ nzə ku taɗi yooge nzaku nɔ nǫge danage taɗi'n make gunu. Mbete Nuɓa nzile te: Vaka dege inzi ngara a kusa, a kungu kuvu yoge ɓi taru a ɓara. *(Tekikaga 32:6)*

8Z'inyi nǫ ɗaɓa korɔ zige kamvaka ke nzaku nɔ nǫge danage ɗaɓi'n korɔge kamvaka ke ma gunu. Dege dubu wonyə ɗoyi zo muta uai kem ndor ɗoyi ɗèki ɗi. **9**Z'inyi nǫ ndɔɔ Kris nzaku nɔ nǫge danage taɗi'n make gunu. Ngakuage tali yoge. **10**Nǫ nzə nyuri nzaku nɔ nǫge danage taɗi'n make gunu. De tuzu dege ɗe tale yoge.

11Nga nage ma ndanyi ɗe zoge ɓavu nda ngandaza ne a na zige. Yoge ɓali kem mbete adi yoge a nzile'n zege kite, zege maku zoɗutu ndorge ɗe a na zige ma. **12**A nga nama ya kaznaku de aleve a ɗa taru vu yo ukua korɔ yo togo ne. Gunu vu yo iso man. **13**Nga nenge ma ndanyi ku nz'iɗe a ndɔɔ se ma ya damu zo dege ndanyi ma. Nuɓa yo de kemkii. Yo inya ngakonyɔge a ku danga togo se gunu. Naku kaznaku ngakonyɔge nz'iɗi vu, yo ine man ta ɗovo nǫ a teki'n zagu kem ni, ɓavu sege asi kuzakeme se.

Davla na Vuraɓe tiɓo'n vakage na yooge

14Sege maku m'taara sege yaa ma, anyi zagu kot yooge. **15**Nzə m'aɗe sege vojyɔ na nza de geri ngage make. Sege ngiya se teki vojyɔ zo nga nama ku m'nzile ma. **16**Z'adi kaɗe tara kopo nen make ku

10:1 Rom 11:25
10:2 Rom 6:3
10:3 Zaa 6:31
10:5 Ebr 3:17; Zud 1:5
10:10 Ebr 11:28
10:11 Rom 4:24; 3:11
10:12 Rom 11:20; 2Ko 1:24
10:13 2Pi 2:9
10:14 Ebr 6:9; 1Pi 2:11; 1Za 2:7; Zud 1:3; 1Za 5:1
10:16 Mat 14:19; 26:26-28

kaɗe tara nɔ kii nda zoni ma. Kopo nama ya kemɗoyi keme masu Kris ma, gunu ka? Kura maku z'zə z'ayi kem na̲ama, yo kemɗoyi keme korɔ na Kris, gunu ka? **17**Vavu kura ɗoyi ɗeki ɗi. Zege maku z'vaki yaa nen ma, zege korɔ nɔ ɗoyi ɗi, a zege ndanyi z'usi kura nɔ ɗoyi nama.

18Aki ta dege nɔ Izrayel maku ojyi yoge kem za̲korɔ ma. De nenge maku nz'usi ngaretizo ma yoge nz'usi zo dava, gunu ka? **19**Vavu m'nzile m'ize ɗi? Yoo ma, nga nɔ no̲ wa? Za̲ maku zə z'adi yooge ke ma, nga nɔ no̲ wa? **20**Nga nenge maku dege ma yoge Zuifge gunu ku yoge nz'adi ngaretizo'n ma, yoge nz'adi nzili turage ke. Yoge nz'adi Nuɓa ke gunu. Ma m'ndigi ku sege usi nga na nzili turage gunu. **21**Sege asi kungu kopo na Vuraɓe tiɓo'n na nzili turage zini gunu. Sege asi kusa nga ta dava na Vuraɓe tiɓo'n ta dava na nzili turage zini gunu. **22**Zege z'ndigi kodo manza na Vuraɓe wa? Zege z'togi z'dangi yo wa?

De taka keme inzi anzə vojyɔ ne zo yo

23Adi ma ta ɗovo a ku m'taɗe ngage ndanyi, naku ngage ndanyi taɗe kii de ke gunu. Adi ma ta ɗovo a ku m'taɗe ngage ndanyi, naku ngage ndanyi nz'adi de kemsimbri gunu. **24**Taɗe vu de ula nga a na yo ngiya ɗi gunu. Taɗe vu de ula nga a no̲ dege zini. **25**Sege usi ngage ma ndanyi ku dege nzə ɗaɓi'n lo ɗaɓa ngage ma, naku na̲ nzə ku zijyi vojyɔ zoni gunu a ku adə kalve gunu. **26**Sege usi ngage ndanyi,

a zongara ma na Vuraɓe
tiɓo'n ngage ma ndanyi ku
nda zoni ma.
(Paage 24:1, 50:12)

27Kaznaku de anzə taka keme ɓɔro sege a kusa nga vu sege aɓi. Sege usi ngage ma ndanyi ku undi ɗana se ma. Naku na̲ nzə ku zijyi mot ni gunu a ku adə kalve gunu. **28**Naku kaznaku de nzile sege te: Nga nama adi ngaretizo ne, vavu sege usi gunu! Na̲ nzə k'usi gunu a de nzile vojyɔ ni ko ɓavu a kalve na yo ma. Zongara ma na Vuraɓe tiɓo'n ngage nɔ zoni ndanyi. **29**Nzə m'aɗe vojyɔ nen ma zo kalve na se ge gunu, naku zo na no̲ dege. Haɗi ya kalve na de nyara nzə teki'n vojyɔ zo ma kuɓaka korɔ ma? **30**Kaznaku nzə m'usa nga vu, nzə m'ada kiɗa Nuɓa ke. Haɗi ya dege

10:17 Rom 12:5
10:20 Tee 9:20
10:21 2Ko 6:15,16
10:24 Rom 15:1,2; Fil 2:4,21
10:25 Kul 10:15
10:26 1Ti 4:4
10:27 Luk 10:7
10:30 Rom 14:6

nzə najyi a kiɗa maku nzə m'ada ma? **31** Vavu kaznaku sege nz'usi nga wala sege nz'ungi nga, wala sege nzə taɗi no̲ nga vu, sege taɗi ngage ndanyi a kaɗe̲ tara na Nuɓa. **32** Na̲ nzə ku taɗi nga ku Grek, wala Zuif wala de kunanage na Nuɓa iso gunu. **33** Ma nzə m'nyele kem ngage ndanyi ta kamu dege ndanyi. Nzə m'ula nga a taɗe̲ kii a na m'ɗi gunu. Naku nzə m'ula nga a taɗe̲ kii a vaka dege ɓavu Nuɓa ajya yoge.

11 Sege ndazi ma, va nzaku ma ngiya ma m'ndaza'n Kris make.

Kamkajya boro Nuɓa

2 Nonzɔge, nzə m'ndovu sege a ku ugua keme se zo ma kem ngage ndanyi tiɓo'n zo kojyoge maku m'ada sege ku ngami bal ni ma. **3** Naku m'ndigi ku sege geri nga nen ma: Kris yo zo dege ndanyi. Davla yo zo niye. Nuɓa yo zo Kris. **4** Davla nange ma ndanyi ku nzə zijyi Nuɓa wala nz'ozi vojyɔ na Nuɓa ku uzi nga zoge vu yoge tuki talu ngare na ne gunu. **5** Niye nenge ma ndanyi ku nzə z'ijyi Nuɓa wala nz'ozi vojyɔ na Nuɓa ku uzi nga zoge gunu vu yoge tuki talu ngare na ne gunu, a ku nda va nzaku yoge gisi zoge make. **6** Kaznaku niye uza nga zo yo gunu vu, dege tujyi vele ngaa yo zagu. Kaznaku nda nga kamsa ne a na niye a tujya zo yo wala a gisa zo yo vu, yo uza nga zo yo. **7** Davla ase kuza nga zo yo gunu, a yo titi Nuɓa ku yo kaɗe̲ tara na Nuɓa. Naku niye yo kaɗe tara na davla. **8** Nuɓa taɗe̲ davla kot kano̲ korɔ niye ne gunu. Na yo taɗe̲ niye kot kano̲ korɔ davla ne. **9** Nuɓa taɗe̲ davla a na niye gunu, naku yo taɗe̲ niye a na davla. **10** Vavu a na ngonkula na Nuɓa ma niye uza nga zo yo ku nda ngakozo nɔ togɔ ne ɓavu yo zijyɔ Nuɓa wala ozo vojyɔ na Nuɓa.

11 Naku, keme Vuraɓe ma, niye inzi anzə davla ne gunu ɓavu davla inzi anzə niye ne gunu. **12** Nzaku taɗi'n kot kano̲ korɔ davla'n ma, bal ɗovo niye ya ojyi'n davla. Naku ngage ndanyi ɓi bal Nuɓa. **13** Sege ngiya se teki vojyɔ nen ma. Niye uza nga zo yo gunu ku zijyɔ'n Nuɓa vu nda vuka wa? **14** Kalve na se sege ngiya se ozo ku vele ngaa davla au yaa vu, nda kamsa ma, gunu ka? **15** Naku, nda nga kaɗe̲ tara ne a na niye a ku vele nga yo au ve. Nuɓa ada

10:31 Kol 3:17
10:32 Mat 5:29; 2Ko 6:3; 1Ti 3:5,15
10:33 Rom 15:2; 11:14
11:1 Rom 15:3; 1Pi 2:21
11:2 2Te 2:15
11:3 Efe 1:22; 5:23
11:4 Kul 11:27
11:5 Kul 21:9
11:7 Zak 3:9
11:8 1Ti 2:13
11:12 Rom 11:36

yo vele ngaa kau a ku utu zo yo.
16 Wala nyele no̲ de ke gunu ku
nzə negive zo nga mot kaa nene
ma. Naku de kunana na Nuɓa
tiɓo'n zege ɗi ya z'envi nga
mot kaa nen maku nzə m'nzile
sege vojyɔ ni ma.

Dava kusa nga na Vuraɓe

17 Lomaku nzə m'ada sege
nzu nen ma, nzə m'tori sege ve
gunu. Kaznaku sege nzə kunina
vu, a ku sege teli dege nɔ kiige
gunu, naku a tele dege nɔ kasuge.
18 Kite ma, m'oo vu, lomaku
sege nzə kuni na̲a kemkuzi
Nuɓa ma, kiyi kemna̲a nda
dana se. Naku m'oo vu, m'taka
keme ni ndanyi gunu. 19 Taɗe
vu undi ɓunduge kalakala dana
se ɓavu dege maku asi taɗe nga
nɔ kiige dana se ma dege geri
yoge. 20 Vavu, kaznaku sege
nzə kuni na̲a vu, a ku sege usi
nga na Vuraɓe gunu. 21 No̲ de
nz'unu ngakusa na yo ngiya
nz'usa kite ɗana ɓiya nige. No̲
de inzi ɓɔge vu no̲ de nz'anu ve.
22 Kuzi na se ge ndatu a ku sege
usi wala ungi keme, gunu ka?
Sege egi kuzi na Nuɓa zagu ku
sege ini kamsa zo dege maku
nga na nige tigo ma, gunu ka?
M'nzile man sege m'ize te ɗi?
Nzə m'tori sege kem nga nama
gunu.

11:19 1Za 2:19
11:21 2Pi 2:13; Zud 1:12
11:22 Zak 2:6

23 Nga nen maku m'enve
bal Vuraɓe, nga ni ya m'ndaza
sege nama. Ndori maku Zudas
ula'n yo zi dege ma, Vuraɓe
Zezu unu kura. 24 Gidi ni maku
yo taɗe kiɗa ma vu, za kura ma
kemna̲a kuvu yo nzile te: Taki
ku usi. Yo ma ya korɔ ma nɔ
ku za kemna̲a a na se ma. Taɗi
va ku ugua'n keme se zo ma.
25 Nza nama ke, gidi ni maku
yoge usi ma vu, yo unu kopo.
Yo nzile te: Kopo nen ma yo
Kununzu nɔ Jya a masu na ma.
Taɗe va ku ugua'n keme se zo
ma zondorge ndanyi lo kungu
ni. 26 Kem ndor nage ma
ndanyi ku sege nz'usi'n kura
nen ma, ku sege nz'ungi'n
kopo nen ma, sege ozi vojyɔ
kua na Vuraɓe sinyi a ku yo
tele ɗe ne.

27 Vavu, de nen maku usa
kura nen ma wala ungu kopo
na Vuraɓe bal ni ne gunu vu
teki vojyɔ korɔ tiɓo'n masu na
Vuraɓe iso zo de ni. 28 Ngiya
de alve zo korɔ yo kite ɓavu
yo usa kura ku te ungu kopo
ma. 29 De nen maku usa wala
ungu bal ni ne gunu vu, yo usa
ne ku te ungu ne ku teki vojyɔ
zo na ngiya. Yo aleve zo korɔ
na Vuraɓe gunu. 30 Dege yaa
ndanyi togo nige tigo meti
taɗe yoge a vojyɔ nama. Dege

11:23 Gal 1:12
11:25 Luk 22:20
11:27 Ebr 10:29
11:28 2Ko 13:5
11:30 Mat 9:24

yaa ndanyi uai ne. **31**Kaznaku z'teki vojyɔ zo korɔ zi zege ngiya zige vu Nuɓa teki man vojyɔ zo zige gunu. **32**Kaznaku Vuraɓe teki vojyɔ zo zige vu, yo nz'unda zege ve, a ku yo teki vojyɔ zo zige zeg dege nɔ zongara nene gunu.

33Nonzɔ mage, kaznaku nzə kuni nąa a kusa nga wa ve, aki ta nąa ɓa. **34**Naku kaznaku ɓɔ taɗɛ nǫ de wa vu, taɗɛ vu yo usa nga bal yo. Vavu kaznaku sege nzə kuni nąa vu, Nuɓa teki man vojyɔ zo se gunu.

Ndiki vojyɔ nǫge ma, kaznaku m'tele m'iɗɛ man dana se ɓavu m'unda man yoge nąa.

Kada nyarage na nzili

12 Nzə m'ɓala mbete nzə m'ada sege zo kada nyarage na nzili. Ma m'ndigi ku sege inzi zo vonvo gunu. **2**Sege geri ve ku kǫɗa ma sege de anzə geri Nuɓa. Dege nzozi sege bal ta yoo anzə kugua vojyɔge. **3**A ni ya m'nzile m'ize te de nen maku nz'aɗɛ vojyɔ Nzili na Nuɓa ne ma, inya nzə ku nzili te: Kaɗɛ tara nɔ kasu nda zo Zezu. De ase nzile zo ri Nzili Nzaa ne va ɗi te: Zezu ma yo Vuraɓe.

4Kada nyara nda kalakala, naku Nzili ɗoyi ɗɛki ɗi. **5**Kada nyara nda kalakala a ɗąjya'n nǫ dege, naku Vuraɓe ɗoyi ɗɛki ɗi. **6**Kada nyara nda kalakala a taɗɛ'n kulage, naku nɔ ɗoyi ma ɗi ya nzə taɗɛ kada nyara nage ma ndanyi ɓavu nzə nzee ne. Yo ya taɗɛ yoge keme dege ndanyi.

7Naku Nuɓa ada kada nyara nɔ ku ozo Nzili kaga dege ke ɗoyi ɗoyi a taɗɛ'n kii dege ke ndanyi. **8**Nuɓa ada vojyɔ kamkajya nǫ de ke bal Nzili. Yo ada vojyɔ geri nga nǫ de ke Nzili nɔ ɗoyi na'n ma. **9**Yo ada kunda keme zoni Nzili nɔ ɗoyi na'n ma nǫ de ke kuvu yo ada kada nyara kajya dege nǫ de ke Nzili nɔ ɗoyi na'n ma. **10**Yo ada kada nyara taɗɛ ngakuzukaɗɛge nǫ de ke kuvu kada nyara kozo vojyɔ na Nuɓa nǫ de ke. Yo ada kamkajya nǫ de ke a geri'n mot nzilige ɗoyi, ɗoyi kuvu yo ada nǫ de ke a geri ta vojyɔge kalakala. Yo ada kada nyara tele ta vojyɔge nǫ de ke. **11**Nzili nɔ ɗoyi nama kala'n ɗi taɗɛ nga nage ma ndanyi. Yo nzə kiyi dege ke ɗoyi ɗoyi kemndigi na yo ne.

Korɔ ɗoyi ɗi naku ngon korɔge vaka ne

12Zini ku korɔ ɗoyi ɗi vu, ngon korɔge vaki yaa ndanyi.

11:31 1Za 1:9
11:32 Ebr 12:7-10; Tee 3:19; Zaa 15:18, 19
12:1 Rom 1:11; 11:25
12:2 Efe 2:2; Ebr 2:18,19
12:3 Rom 9:3; Zaa 13:13; 1Za 4:2,3
12:4 Rom 12:4-8; Efe 4:11; Ebr 2:4
12:6 Efe 4:6; Fil 2:13
12:7 Efe 4:11,12
12:8 2Ko 8:7
12:9 Mat 17:19, 20; Mat 10:1
12:10 Gal 3:5; Efe 4:11; 1Za 4:1; Mar 16:17
12:12 Rom 12:5

Zini ku ngon korɔge vaki'n tigi yaa vu, yoge ugi na̲a zo korɔ ɗoyi ɗi. Korɔ Kris zini nda va. **13**Nuɓa ula zege mane ndanyi keme Nzili nɔ ɗoyi ɗi a kugua na̲a zo korɔ ɗoyi ɗi. Zege Zuifge wala Grekge, ɓerige wala de nɔ ku vojyɔ tigo zo yo, zege korɔ nɔ ɗoyi. Nuɓa taɗe ne ku zege ndanyi z'ungi Nzili nɔ ɗoyi ɗi.

14Nda va nza nama ke a ku korɔ nda ɗoyi ɗi gunu, naku ngon korɔge nda vaka ne. **15**Kaznaku nza nzile te: Ma zi gunu, vavu ma nɔ na korɔ gunu. Va ɗi vu yo ngon korɔ gunu ko wa? **16**Kaznaku nvi nzile te: Ma kamu gunu, vavu ma nɔ na korɔ gunu. Va ɗi vu yo ngon korɔ gunu ko wa? **17**Kaznaku korɔ ndanyi ma kamu ɗi vu, de nz'oo lo koo ni nange? Kaznaku korɔ ndanyi ma nvi tigi vu, de nz'oo kawu̲ nga koo ni nange? **18**Naku Nuɓa unda ngon korɔge keme korɔ ndanyi, unda yoge ɗoyi ɗoyi kemndigi na yo ne. **19**Kaznaku yoge ndanyi ma ngon korɔ ɗoyi ɗi vu, korɔ ya nanga ɗa? **20**Naku jyagmasini ma ngon korɔge yaa ndanyi, naku korɔ ɗoyi ɗeki ɗi.

21Kamu ase nzile zi ke te: Ma m'ndigi ki gunu gɔ. Zini ku zo ase nzile nzage ke te: Ma m'ndigi sege gunu gɔ. **22**Naku ngon korɔge maku ndayi vu ize togo nige tigo ma yoge asi loni ve. **23**Ngon korɔge maku zə z'aki yoge va nza nga anzə tukua talu nige ke ma, z'tuki man talu nige yaa ndanyi. Ngon korɔge maku zə z'aki yoge ku nda nga kamsa ma, z'aki man yoge nga nɔ tukua taluge ne. **24**Naku ngon korɔ nɔ tukua taluge ma nga ɗuku yoge gunu. Nuɓa taɗe ngon korɔge kalakala nza nama ke ku ngon korɔ anzə tukua taluge envi tukua talu nɔ ɓori. **25**Vavu kiyi kemna̲a tigo keme korɔ. Naku ngon korɔge taɗe a na na̲a. **26**Kaznaku ngon lo korɔ no̲ ɗoyi nz'onyɔ vu, ngon korɔge ndanyi korɔ ne nz'onyɔ se. Kaznaku ngon korɔ ɗoyi envе kaɗe tara vu, ngon korɔge ndanyi nzə taɗi se kornyele.

27 Jyagmasini ma sege korɔ na Kris. Sege ɗoyi ɗoyi ndanyi sege ngon korɔ yo. **28**Takite dege ku Nuɓa unda yoge dana de kunanage ya ngonkulage, ziyo ni ya de kozo nzu Nuɓa ge, muta ni ya de ndazə ngage dege ke, gidi ni vu nga kuzukaɗege. Yo ada kada nyarage a kajya'n dege, a kukua'n zo dege, a konyɔ'n

12:13 Mar 1:8; Efe 2:18; Gal 3:28; Rom 6:3; Kol 3:11
12:20 Rom 12:5
12:27 Efe 1:23; Kol 1:18,24; Rom 12:5
12:28 Efe 4:11; Rom 12:6-8; Mar 16:17

ɓe, ɓavu a kaɗe'n ta vojyɔ nɔ nyarage kalakala. 29 Yoge ndanyi yoge ngonkulage wa? Yoge ndanyi de kozo nzu Nuɓa ge wa? Yoge ndanyi de ndazə ngage dege ke wa? Yoge ndanyi nzə taɗi ngakuzukaɗège wa? 30 Yoge ndanyi envi kada nyara a kajya'n dege wa? Yoge ndanyi nz'aɗi ta vojyɔ nɔ nyarage wa? Yoge ndanyi de tugua nzu dege wa? 31 Undi keme se ɓori ne zo kada nyara nɔ kiige yaa. Ku m'ozo man sege ɗovo nɔ kiikuɗa yaa.

Taara

13 Kaznaku nzə m'aɗe ta vojyɔ na dege nɔ kalakala tiɓo'n na ngonkula na Nuɓa ge zini ku kaznaku taara tigo keme ma vu, m'inzi va nza ringa maku nz'eni make wala minya nɔ ku de unda nąa make. 2 Kaznaku m'inzi'n kada nyara kozo vojyɔ na Nuɓa ku m'geri mot vojyɔge nɔ lokuya ndanyi ku m'inzi'n nga gerige ndanyi. Kaznaku m'inzi'n kunda keme zoni ndanyi nɔ ku ase kaɗe kongoge zagu lo ɗa nige, ku taara tigo keme ma vu, ma nga gunu. 3 Kaznaku m'kiyi ngakenve na m'ge ndanyi de naguge ke a ku yoge usi, kaznaku m'ada korɔ na ma ngiya ma a ku rugi, ku taara tigo keme ma vu m'enve nga tutu gunu.

4 Taara uza keme ve ku nga kii ɗoso keme yo. Ɓɔ nga na de taɗe yo gunu. Taara nzegi korɔ yo gunu. Taara ozo korɔ yo gunu. 5 Taara taɗe nga kamsa gunu. Taara ula nga a taɗe kii a na yo ngiya gunu. Wongɔ taɗe yo gunu. Taara unda keme yo zo taɗe kasu nene maku nọ de taɗe ada yo ma gunu. 6 Taara taɗe kornyele kem nga nɔ anzə nda bal ni'n gunu, naku yo nzə taɗe kornyele kem vojyɔ nɔ kii. 7 Taara ukua korɔ yo togo ne kem ngage ndanyi, taara taka kem ngage ndanyi, taara unda keme yo zo ngage ndanyi, taara uza keme yo zo ngage ndanyi.

8 Taara deri man gunu ɗone. Zoɗutu kozo vojyɔ na Nuɓa nda man tutu. Ta kaɗe ta vojyɔge teki man. Zoɗutu nga geri nda man tutu. 9 Vojyɔ kii, nga geri na zige nda kamdamu gunu, kozo vojyɔ na Nuɓa nɔ na zige zini nda kamdamu gunu. 10 Naku kaznaku nga nɔ nda kamdamu ɗe man vu, nga nen maku nda kamdamu gunu ma tigo man. 11 Lomaku ma ngon ma, m'aɗe vojyɔ va nza ngon make, m'aleve nza

13:1 Mar 16:17
13:2 Efe 4:11; Kul 11:27; 2Ko 8:7; Mat 17:20
13:3 Luk 19:8; Kul 2:45
13:4 1Te 5:14
13:5 1Pi 4:8
13:6 2Te 2:12; 3Za 1:1:3,4
13:10 Fil 3:12

ngon make, keme ma ozo ma va nza ngon make. Naku lomaku m'tele davla ko ma, m'inya nga na ngon ma zagu. **12**Jyagmasini ma zə z'aki va nza de nz'aku'n nga keme tatra make, vu nda va nza kaku tulu nga make. Naku kaz ni vu z'aki man na̲a kamu zige ne. Jyagmasini ma, m'geri kot ka̲no ka, naku kaz ni vu m'geri man va nzaku Nuɓa geri'n ma make.

13Jyagmasini ma ngage zog muta ndatu: Kunda keme zoni, taka keme, taara. Naku nɔ ɓori yaa danga nga nage ma ya taara.

Kada nyara kozo vojyɔ na Nuɓa tiɓo'n kada nyara nɔ kaɗe ta vojyɔge kalakala

14 Uni gidi taara. Undi keme se ɓori ne zo kada nyara na nzilige, naku nɔ ɓori yaa vu sege undi keme se zo kozo vojyɔ na Nuɓa. **2**Z'geri ku de nen maku nz'aɗe ta vojyɔge kalakala ma, yo nz'aɗe dege ke gunu. Yo nz'aɗe vojyɔ Nuɓa ke. De ɗoyi geri kamvojyɔ na yo gunu. Bal Nzili ya ku yo nz'aɗe mot vojyɔge nɔ lokuya. **3**Naku de nen maku nz'ozo vojyɔ na Nuɓa ma, na yo vu, yo nz'aɗe vojyɔ dege ke a kadə'n yoge togo, a kojyo'n yoge, a riyo'n keme nige. **4**De nen maku nz'aɗe ta vojyɔge kalakala ma, yo nz'ada togo korə na yo ngiya ke. De nen maku nz'ozo vojyɔ na Nuɓa ma, yo nz'ada togo de kunanage ke. **5**M'ndigi ku sege ndanyi aɗi ta vojyɔge nɔ kalakala. Naku m'ndigi yaa ndanyi a ku sege ozi vojyɔ na Nuɓa. De nen maku nz'ozo vojyɔ na Nuɓa ma, yo ɓori yaa danga de nen maku nz'aɗe ta vojyɔge kalakala ma. Naku no̲ de tugua nzuge ɓavu ada togo de kunanage ke.

6 Naku jyagmasini ma, nonzɔge, kaznaku nzə m'iɗe bal se ku nzə m'aɗe ta vojyɔge nɔ kalakala vu, ngaɗi ya sege nz'envi zi ma wa? Kaznaku sege envi nga zi ma vu, m'iɗe'n tigi sege vojyɔ tee kamu ngage, vojyɔ nga geri, kozo vojyɔ na Nuɓa tiɓo'n vojyɔ ndazə nga dege ke. **7**Nga nenge maku yoge nga kamkaage gunu va nza nvale tiɓo'n sanzi make vu kido ni nz'eni ne. Kaznaku yoge eni bal ni ne gunu vu, de nzə geri keni na nvale gunu, de nzə geri keni na sanzi gunu. **8**Kaznaku nvale nveri eni bal ni ne gunu vu, de

13:12 1Za 3:2; Gal 4:9
13:13 Rom 5:2-5; Gal 5:5,6; Efe 4:2-5; Kol 1:4,5; 1Te 1:3; Ebr 6:10-12; Mat 22:37-40; Gal 5:6; 1Za 4:7-12,16
14:1 Efe 4:11
14:2 Mar 16:17
14:3 Rom 14:19
14:4 Mar 16:17
14:6 Efe 1:17; 2Ko 8:7; Rom 6:17

ɗi ya nzə tamu korɔ yo a kaɓe ɗɔɔ wa? **9**Sege ngiya se ma, kaznaku nz'adi vojyɔ ku de wo kamu ni gunu vu, ta nange ya de nzə geri'n kamvojyɔ maku nzə nzili ma. Sege nz'adi vojyɔ dana nyele ka. **10**Bundu ta vojyɔge vaka yaa ndanyi zongara. Ta vojyɔge ɗoyi ɗoyi kamu ni ndatu. **11**Kaznaku nọ de nz'aɗe ma vojyɔ ku m'geri kamvojyɔ ma gunu vu, m'ɗa ta kamu yo va nza mbaa nɔ kemkɔkɔro make. Yo zini ɗa nza mbaa nɔ kemkɔkɔro make ta kamu ma. **12**Sege ngiya se ma, sege uli ngage vakane a ku adə togo de kunanage ke, a sege ndigi kenve kada nyarage na nzili vakane.

13Vavu de nen maku nz'aɗe ta vojyɔge kalakala ma zijyɔ Nuɓa ɓavu yo ase tele ta vojyɔ ma. **14**Kaznaku nzə m'zijyɔ Nuɓa ta vojyɔ nyara'n vu, nzili ma zijyɔ Nuɓa, naku geri ve na m'taɗe nga gunu. **15**Vavu nga taɗe ni ya ɗi? M'zijyɔ man Nuɓa kem nzili, vu m'zijyɔ man Nuɓa geri ve ne zini. M'uɗu man paa ndovuge kem nzili, vu m'uɗu man paa kem geri ve zini. **16**Kaznaku yi nz'adə kiɗa Nuɓa ke kem nzili ku, kaznaku de nen maku geri nga gunu inzi dana de kunanage ma vu, yo geri kamvojyɔ maku yi nzə nzile ma gunu. Lomaku yi nzə zijyɔ'n Nuɓa ma, taɗe'n nange ya yo nzə nzile'n te: Amen* wa? **17**Yi nz'ada kiɗa Nuɓa ke kine, naku nga nama adə togo de nyara ke gunu. **18**Nzə m'ada kiɗa Nuɓa na m'ke a ku nzə m'aɗe ta vojyɔ nɔ nyarage danga sege ndanyi. **19**M'ndigi kamvojyɔ minyə ɗi dana de kunanage ngageri na m'n ɓavu m'ojyo'n nọ dege danga a ku m'aɗe ta vojyɔ nɔ nyarage dubu ɓu.

20Nonzɔge, nạ nzə ku tadi ngageri na se nza na ngonge make gunu, naku sege inzi va nza ngonge make kem nga nɔ muru. Tadi korɔ se va nza dege nɔ geri ngage make. **21**Bali mbete kem nzuvojyɔ nzili te:

Vuraɓe nzile te:

A na dege nɔ ta vojyɔ nɔ nyarage ne

tiɓo'n ta vojyɔ na mbaage nɔ kemkɔkɔro ya ku m'aɗe'n

man vojyɔ vaka de nenge make.

Naku kem nga nage ma,
yoge woyi man ma gunu.
(Teltazu 28:49, Izayi 28:11-12)

22Vavu ta vojyɔge nda ngakozo ne. Yoge ndayi ngakozo ne a na de taka kemege gunu, naku ndayi a na de anzə

14:15 Efe 5:19
14:16 Tee 5:14; Mat 14:19
14:20 Efe 4:14; Ebr 5:12,13; 1Pi 2:2; Mat 10:16; Rom 16:19
14:21 Zaa 10:34

taka kemege. Naku kozo vojyɔ na Nuɓa ma nda ngakozo ne a na de anzə taka kemege gunu. Yo nda ngakozo ne a na de taka kemege. **23**Vavu kaznaku de kunanage ndanyi kunina ku yoge nz'adi ta vojyɔge nɔ kalakala ku, kaznaku de nenge maku geri ta vojyɔge ma gunu, wala de anzə taka keme anza keme ni vu, yoge nzili man te sege de telege, gunu ka? **24**Naku kaznaku dege ndanyi nz'ozi vojyɔ na Nuɓa, ku kaznaku de anzə taka keme wala de nen maku geri ta vojyɔ ma gunu ku anza keme ni vu, sege ndanyi uki man yo vojyɔ ne, sege ndanyi teki man vojyɔ zo yo. **25**Vavu Nuɓa ozo man vojyɔge nɔ lokuya nɔ keme yo ɗa kaga. Yo iso ugua man kamɗana yo ngara kuvu yo boro man Nuɓa. Yo nzile man kaga kine ku te Nuɓa inzi dana se ma.

Boro Nuɓa takasa ne

26Nonzɔge, vavu nga taɗe ni ya ɗi? Lomaku sege nzə kunina ma, de ɗoyi ɗoyi dana se inzi'n paa a kuɗu, nga a ndaza dege ke, ta vojyɔ a kaɗe, teki'n kamvojyɔge kaga, de tugua nzu dege. Nga nage ma taɗe va ndanyi a kada togo de kunanage ke. **27**Kaznaku nọ de nz'aɗe ta vojyɔge nɔ kalakala, ku de ziyo wala danga muta nz'adi vojyɔ vu, yoge ɗoyi ɗoyi nz'adi takasa ne. Taɗe vu nọ de tugua nzuge. **28**Kaznaku de tugua nzu dege tigo vu, de kunanage ma inzi anzə kugua vojyɔ ne. De aɗe vojyɔ vu korɔ na yo ngiya ke ɗi, Nuɓa ke ɗi.

29Taɗe vu de kozo nzu Nuɓa ge ziyo wala muta adi vojyɔ ku nọge uli kamvojyɔ na ne ma. **30**Kaznaku Nuɓa tee kamvojyɔge adə nọ de make ku inzi kot yo mavu, takite de ma utu tara na̲a. **31**Sege ndanyi asi kozo vojyɔ na Nuɓa kine ɗoyi ɗoyi gidi na̲a ɓavu dege ndanyi ndazi, dege ndanyi envi kojyo. **32**Nzile de kozo nzu Nuɓa ge uli yoge mot de kozo nzu Nuɓa ge. **33**Nuɓa ma yo nuɓa nɔ tula zo ngage na̲a gunu, naku yo Nuɓa nɔ kortogo, nzaku dege nz'aki'n yo lo kunana na de kiiɓadage ndanyi ma. **34**Taɗe vu niyege inzi anzə kugua vojyɔ ne dana de kunanage, a adi yoge ta ɗovo a kugua'n vojyɔ gunu. Naku yoge uli zoge mot dege nzaku nzuvojyɔ nzile'n make. **35**Kaznaku yoge ndigi ndaza nọ nga vu, yoge zijyi ngaɓa

14:23 Kul 2:13
14:25 Rom 2:16
14:26 Rom 7:1; Efe 5:19; Rom 14:19
14:32 1Za 4:1
14:33 Rom 15:33; Kul 9:3
14:34 Efe 5:22; 1Ti 2:11,12

nige ɓe ɗa, a nda kamsa a na niye a ku yoge adĩ vojyɔ dana de kunanage.

36 Vojyɔ na Nuɓa ma teki bal se wa? Yo ɗe a na se kala se ne wa? **37** Kaznaku no̲ de taka keme ku te ne de kozo nzu Nuɓa wala de nɔ keme nzili vu, yo geri ku nga nenge maku m'ɓala kem mbete ma nzu kunuge na Vuraɓe. **38** Kaznaku no̲ de geri kam nga nama gunu vu, zege z'geri yo gunu.

39 Vavu nonzɔge, undi keme se kiine zo kozo vojyɔ na Nuɓa. Na̲ nzə k'ogi lo no̲ dege ke a kaɗe ta vojyɔge nɔ kalakala gunu. **40** Taɗe vu ngage ndanyi taɗe va tukua talu ne takasa ne.

Turu na Kris dana de kuage

15 Nonzɔge, m'ndigi tilo ngalu se zo Vojyɔ nɔ Kii maku m'ozo sege ma. Sege taki ne ku sege inzi keme kiine. **2** Kaznaku sege uki vojyɔ maku m'ozo sege ma kii'n vu, Nuɓa ajya sege a Vojyɔ nɔ Kii ma. Gunu vu taka keme na se nda man nyara ne.

3 Naku nga nen maku m'enve ma, m'nzile sege vojyɔ ni kite ɗa ko: Kris ua a taɗe kasu na zige nzaku Mbete Nuɓa nzile'n make. **4** Dege tuvi yo ku Nuɓa turu yo kem muta ndori nzaku Mbete Nuɓa nzile'n make. **5** Yo ozo korɔ kaga Sefas ke, kuvu nɔ ɓu zo ziyoge make. **6** Gidi ni vu yo ozo korɔ kaga nonzɔge ke danga kamde minyə lo nɔ ɗoyi ɗi. Dege yaa danage ma inzi ta kamkaa ne, naku no̲ge uai ko. **7** Gidi ni vu yo ozo korɔ kaga Zaki ke, kuvu ngonkulage ke ndanyi. **8** Zoɗutu ni gidi de nage ma ndanyi mavu, yo ozo ma korɔ kaga va nza ngon nen make ku ndor kojyɔ yo ase ta gunu make. **9** Ma m'geri ku m'saku yaa dana ngonkulage. M'ase gunu a ku dege ɓori ma ngonkula, a m'taɗe ngakonyɔge de kunana na Nuɓa ge ke. **10** A ɗa̲jya na Nuɓa ya ku ma nga ku m'inzi nen ma. Ɗa̲jya na yo ka bal ma nda nyara'n gunu. M'taɗe kula m'danga yoge ndanyi. Kuvu ma ya m'taɗe gunu, naku ɗa̲jya na Nuɓa maku z'inzi sini ma. **11** Vavu, ma ya nzə m'ozo'n tigi vojyɔ wala yoge ya nzə taɗĩ tigi vu aki nga maku zə z'ozo ma ya nen ma. Nga ni ya ku sege taki keme ni ko ma.

Turu na de kuage

12 Zege z'ozi vojyɔ z'nzili te Nuɓa turu Kris dana de kuage. Gidi nga nama vu, no̲

14:36 Ebr 4:12
14:37 Kul 11:27; 2Ko 10:7; 1Za 4:6
14:39 Efe 4:11
14:40 Kol 2:5
15:1 Rom 2:16; Gal 1:8
15:2 Rom 1:16; 11:22
15:3 Zaa 1:29; Gal 1:4;12 1Pi 2:24; Mat 24:27; Kul 17:2
15:4 Mat 16:21; Zaa 2:21,22
15:5 Luk 24:34; Mar 16:14; Luk 24:36-43
15:6 Mat 9:24
15:7 Kul 15:13; Luk 24:33, 36,37; Kul 1:3,4
15:8 Gal 1:16
15:9 2Ko 12:11; Efe 3:8; 1Ti 1:15; Kul 8:3; 15:10;
15:11 Gal 2:6
15:12 Zaa 11:24;

dege dana se nzili te Nuɓa turu man de kuage gunu. Ta nange ya yoge nzə nzili'n va wa? **13**Kaznaku Nuɓa turu man de kuage gunu vu, Nuɓa turu Kris dana de kuage gunu ɗone. **14**Kaznaku Nuɓa turu Kris dana de kuage vu, kozo vojyɔ na zige nda nyara ne ku kunda keme zoni na se nda nyara ne. **15**Ozo zini ku zege de kumanazu nɔ bal gunu ge. A zege z'uminazu nama Nuɓa ke. Yo turu Kris dana de kuage ve. Kaznaku Nuɓa turu man de kuage gunu vu, yo turu Kris zini gunu ɗone. **16**Vojyɔ kii, kaznaku Nuɓa turu man de kuage gunu vu, yo turu Kris zini gunu ɗone. **17**Kaznaku Nuɓa turu Kris gunu vu, kunda keme zoni na se nda nyara ne ɗi. Sege inzi ta kem taɗe kasu na se. **18**Zini ku dege maku uai keme Kris ma tarage tuwi ne. **19**Kaznaku kem kinzi kamkaa na zige nen ma ɗi ya zə z'alive zo Kris a ni vu, zege de korkonyɔ nɔ danga lo.

20Naku lovaɓa ya Nuɓa turu Kris dana de kuage. Yo tele takite kanu kiyo dana de nenge maku uai ma. **21**Kuvu kua ɗe ta ɗovo na de ɗoyi ɗi. Turu na dege dana de kuage zini ɗe ta ɗovo na de ɗoyi ɗi. **22**Va nzaku dege ndanyi uai keme Adam ma, Nuɓa tele man yoge kamkaa ndanyi keme Kris zini. **23**Naku tele ɗe man de ɗoyi ɗoyi lo ɗa na yo: Kris maku yo takite kanu kiyo, kuvu dege maku yoge dege na Kris ma, lomaku yo ɗe man ma. **24**Gidi ni vu zoɗutu ni ɗe man. Kuvu yo tele man kem ɓe ma adə man Nuɓa Vura ke. Yo tuzu man ngarge ndanyi, tuzu ma konyɔ ɓege ndanyi tiɓo'n togɔge ndanyi. **25**Taɗe vu Zezu onyɔ ɓe sinyi a ku yo unda zanga nige ndanyi mot nza yo. **26**zoɗutu zanga maku Nuɓa tuzu man yo ma ya kua. **27**Vojyɔ kii,

> Nuɓa ula ngage ndanyi mot nza yo. *(Paage 8:7)*

Naku lomaku Paa nzile te Nuɓa ula ngage ndanyi mot yo mavu, yo nzile kaga te nga nama aɗe ngiya Nuɓa maku ula nga nage ma ndanyi mot Kris zagu. **28**Lomaku Nuɓa ula ngage ndanyi mot yo ma, ngiya Ngon ma ula man zo yo mot de nene maku ula ngage ndanyi mot yo ma. Vavu Nuɓa inzi zoge ndanyi, kem ngage ndanyi.

29Uli nọ dege mane ugi'n nzuba de kuage. Kaznaku Nuɓa turu tigi de kuage ma

15:14 1Te 4:14
15:15 Kul 2:24
15:17 Rom 4:25
15:18 Mat 9:24
15:20 1Pi 1:3; Kul 26:23; Mat 9:24
15:21 Rom 5:12
15:22 Rom 5:14-18
15:23 1Te 2:19
15:24 2Pi 1:11; Rom 8:38
15:25 Mat 22:44
15:26 2Ti 1:10; Tee 20:14
15:27 Mat 22:44; 28:18
15:28 Fil 3:21

gunu ɗone vu, yoge taɗi tigi nange? Haɗi ya uli yoge mane a na de kuage wa? **30**Naku zege ma, haɗi ya z'inzi ndete ne kazu kua kem nzakazage ndanyi wa? **31**Kine ku m'inzi ndete ne kazu kua ko zondorge. Kine zini ku sege nga kaɗe tara na ma keme Vuraɓe na zige Kris Zezu. **32**M'ɗɔɔ zage kem ɓe ɓori nɔ Efez va nzaku dege taɗi'n make, ngaɗi ya nzə m'enve tutu wa, kaznaku Nuɓa turu tigi dege dana de kuage gunu ma?

Z'usi ne, z'ungi ne a kuli vu
z'uai man. *(Izayi 22:13)*

33Na nzə ku turi korɔ se gunu. Ɓiyaɓara nɔ kasu nzə tuzu kula taɗe nɔ kiige zagu ve. **34**Teli ɗi kem nga nɔ kii nzaku nda'n bal ni ne make ku na nzə taɗi kasu gunu, a no dege geri Nuɓa gunu. Nzə m'nzile va a ku ine kamsa zo se.

Korɔ nɔ ku turu dana de kuage

35Vu no de nzile man te: Nuɓa taɗe man nange ya turu man de kuage ma? Korɔ nɔ nanga ɗa ya yoge teli ɗi man wa? **36**Supa, kam nga maku yi osi ma, a ku yo ua gunu vu yo kumu man gunu. **37**Lomaku yi nz'osi nga ma, yi nz'osi a ku kam ni nama ya kumu man gunu. Yi osi kamtenyi ɗi gunu vu kamkiyo nɔ nyara ɗi. **38**Naku Nuɓa z'ada kamkiyoge make ɗoyi ɗoyi kemndigi na yo ne. Yo ada korɔ nɔ kii kalakala kamkiyoge ke ɗoyi ɗoyi. **39**Zage ndanyi titi naa gunu, za dege nda kala, na zage nda kala, na kanzege nda kala, na yelige nda kala. **40**Korɔge nɔ zongara ndatu tiɓo'n korɔ noge ku yoge ngage nɔ zora. Nzaa lo nɔ zora nda kala, nzaa lo nɔ zongara nda kala. **41**Nzaa na kaza nda kala, na nzoyi nda kala, na kamkumege nda kala. Nzaa na kamkume no nda kala titi nzaa na no kamkume gunu.

42Turu na de kuage nda va zini. De osi korɔ nɔ nzumu. Nuɓa turu yo anzə nzumu ne. **43**Dege tuvi korɔ anzə tukua talu naku Nuɓa turu yo keme kaɗe tara. Dege tuvi korɔ nɔ anzə togo naku Nuɓa turu yo togɔ ne. **44**Dege tuvi korɔ nɔ zongara Nuɓa turu yo korɔ nɔ nzili ne.

Korɔ nɔ zongara ndatu tiɓo'n korɔ nɔ nzili. **45**Va nzaku Mbete Nuɓa nzile'n te:

Takite de, Adam tele nzili
kauvo nɔ kamkaa.
(Kumbamiri 2:7)

Kazagu Adam tele nzili kada kinzi kamkaa. **46**Takite de ma

15:30 2Ko 11:26
15:31 Rom 8:36
15:32 2Ko 1:8; Kul 18:19; Luk 12:19
15:34 Gal 4:8
15:35 Rom 9:19
15:36 Luk 11:40; Zaa 12:24
15:42 Mat 13:43
15:43 Fil 3:21; Kol 3:4
15:45 Rom 5:14; Zaa 5:21; Rom 8:2

yo bal na nzili gunu. Yo de nɔ zongara. De nɔ kem nzili ɗe kazagu. **47**Takite de ma yo de nɔ zongara. Tadi yo luru ne. Ziyo de ma ya Vuraɓe, yo ɓi zora ya ɗè ne. **48**De nen maku tadi yo luru'n ma titi na̲a yog dege maku tadi yoge luru'n ma. De nen maku yo nɔ zora ma titi na̲a yoge dege nɔ zora. **49**Va nzaku zege z'titi na̲a zeg nga nen'n maku de tadɛ luru ne ma, z'titi man na̲a zini zeg de nɔ taru ne ma.

50Nonzɔge, vojyɔ nen maku nzə m'nzile sege nen ma, za̲ tiɓo'n masu asi a ku yoge kuɓaka kem ɓe na Nuɓa gunu. Nga nɔ nzumu ase tele kuɓaka nga nen maku ase nzumu gunu ma gɔ. **51**Aku m'nzile sege vojyɔ no̲ nɔ ku nda lokuya: Zege z'uai man ndanyi gunu. Naku korɔ zige ndanyi tele man kemno̲. **52**Korɔ zige tele man kemno̲ tazini ɗi, kamna̲a lomaku zoɗutu nvale nveri eni man ma. Nvale nveri eni man kuvu Nuɓa turu man de kuage korɔge nɔ ku nzumi man gunu. Nuɓa tele man zege kemno̲. **53**Tadɛ vu korɔ nen maku nzumu man ma tele ula korɔ nen maku ase nzumu gunu ma korɔ yo. Tadɛ vu korɔ nen maku ua man ma tele ula korɔ nen maku ua gunu ma korɔ yo. **54**Korɔ nen maku nzumu man ma tele ula man korɔ nɔ ku ase nzumu gunu korɔ yo. Korɔ nen maku ua man tele ula man korɔ nɔ ku ase kua gunu korɔ yo. Kaznaku nga nama ɗe vavu, Nuɓa tale man ta kunu vojyɔ maku dege ɓali kem Mbete ma:

Za ɗɔɔ na Nuɓa wɔli kua ko.
(Izayi 25:8)

55Yi kua, togɔ za ɗɔɔ na yi nda ka nanga?

Yi pərakaɓu de kuage, togɔ tadɛ ngakonyɔ na yi nda ka nanga? *(Oze 13:14)*

56Vu togɔ za ɗɔɔ na kua tadɛ kasu, naku togɔ tadɛ kasu ya nzuvojyɔ. **57**Naku z'adi kiɗa Nuɓa ke. Yo ya nz'ada zege togɔ za ɗɔɔ zo ri Vuraɓe na zige Zezu Kris ne ma.

58Vavu, nonzɔ mage nɔ ku m'taara sege yaa, ɗayi togo ne, na̲ nzə ku zeri gunu. Ɓɔ tadɛ kula na Vuraɓe ɗoso keme se tutu zondorge, a sege geri kula na se keme Vuraɓe nda nyara ne gunu.

15:47 Zaa 3:13,31
15:48 Fil 3:20
15:49 Rom 8:29
15:50 Efe 6:12; Ebr 2:14; Mat 25:34
15:51 Mat 9:24; 2Ko 5:4; Fil 3:21
15:52 Mat 24:31; Zaa 5:25
15:53 2Ko 5:2,4
15:54 Ebr 2:14; Tee 20:14
15:55 Kul 13:14
15:56 Rom 5:12; 4:15
15:57 2Ko 2:14; Rom 8:37; Ebr 2:14, 15
16:1 Kul 24:17; 9:13; 16:6

Kuna kenve a tadɛ ne a de kemkiiɓadage.

16 M'ɓala mbete m'ada sege zo vojyɔ kuna kenve maku nzə tadi'n a na

de kemkiiɓadage ma ve. Sege zini tadi va nzaku m'adə'n nzu ma de kunanage nɔ zongara nɔ Galati make. **2**Kem takite ndor dumasige ndanyi ma, tade vu de ɗoyi ɗoyi dana se ade kano̲ nga nen maku yo enve ne ma unda kala bal yo. Va a ku kaza kide na m'vu sege kuni nga gunu. **3**Kaza kide na m'vu, m'ula man dege maku sege aki yoge ku asi ve kem mbete na se ge ma a ku yoge iti kada nyara na se aɓe'n kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem. **4**Naku kaznaku vojyɔ ni nda a ku ma ngiya ma m'aɓe vu, z'aɓe man se.

Kojyoge nɔ so zo de

5 M'unda m'teki man zongara nɔ Maseduwan. Kaznaku m'unda m'teki man zongara nɔ Maseduwan vu, m'aɓe man bal se. **6**Ukua mbar vu m'inzi man bal se, gunu vu m'inzi man kam nzoyi kuli ɓavu sege undi man ma ɗovo a kaɓe lo nene maku m'ndigi kaɓe tutu ma. **7**Jyagmasini ma, m'ndigi a ku m'aku sege taru di gunu. Naku m'aleve a kinzi dana ni uda finyi dana se, kaznaku Vuraɓe adə man ma ta ɗovo ma. **8**Vu m'inzi man kem ɓe ɓori nɔ Efez di sinyi teki man ndor vaka Pa̲tekot*. **9**M'inzi man Efez, a Nuɓa tee ta ɗovo nɔ ɓori nɔ kii ada ma. Zangage yaa ndanyi.

10 Kaznaku Timote teki bal se vu, tadi ku yo inzi anzə ɓele ne dana se. Iiyaa, a yo nzə tade kula na Vuraɓe va nza ma make. **11**Vavu de suɓa yo gunu. Sege undi yo ɗovo kortogo ne ɓavu yo de bal ma, a zə z'aku tar yo ze nonzɔge.

12M'ɓala mbete m'ada sege a nonzɔ zige Apolos. M'ojyo yo yaa ndanyi a ku aɓe bal se yog nonzɔge. Naku, kemndigi na yo a ku yo aɓe jyagmasini gunu. Naku kaznaku yo aku ta ɗovo vu, yo aɓe man.

13Inzi kiine zo korɔ se, ɗayi rinyə dana kunda keme zoni. Sege ɗayi zo davla. Uki korɔ se togo ne. **14**Sege tadi ngage ndanyi taara ne!

15 Nonzɔge, sege geri ku dege nɔ kemkuzi na Estefanus ya takite kanu na de taka kemege nɔ zongara nɔ Akayi ku yoge adi korɔ nige a tade kula kadə nga de kemkiiɓadage ke. **16**Nzə m'ojyo sege a ku sege uli zo se mot de nɔ va nage ma zini. Uli zo se mot dege ma ndanyi

16:2 Kul 20:7; 2Ko 9:4,5
16:3 2Ko 3:1
16:5 Kul 16:9
16:6 Rom 15:24; Tit 3:13
16:7 Kul 18:21
16:8 Kul 18:19
16:9 Kul 14:27
16:10 Kul 16:1
16:11 3Za 1:6; Kul 15:33
16:12 Kul 18:24
16:13 Gal 5:1; Fil 1:27; 1Te 3:8; Tit 1:9; Efe 6:10
16:15 Rom 16:5; Kul 18:12; 24:17; 9:13
16:16 1Te 5:12; Ebr 13:17

ku nz'uki kot kanọ kula ku zə z'tadi se kula ma. **17** Vu nzə m'tade kornyele kide na Estefanus, na Fortunatus tiɓo'n Akayikus. Lomaku m'inzi'n kuda'n kot se ma, yoge adi ma ngage. **18** Yoge adi togo kade kau nzili ma ke tiɓo'n nɔ na se. Vavu sege geri lo tukua talu de nɔ va nage ma ve.

Zodutu takage

19 De kunanage nɔ zongara nɔ Azi nzə taki sege. Akilas yog Prisil ne nzə taki sege keme Vuraɓe yog de kunanage maku inzi kemkuzi balge ma. **20** Nonzɔge ndanyi nzə taki sege. Taki naa dana se taka nɔ kiine nzoɓu ta naa ne.

21 Ma Pol, nzə m'ɓala mbete taka nen ma zi na m'ma ngiya ma ne.

22 Kaznaku nọ de taara Vuraɓe Zezu Kris gunu vu, kade tara nɔ kasu nda zo yo. De, Vuraɓe!

23 Tade vu dajya na Vuraɓe Zezu Kris inzi dana se!

24 Taara na ma inzi dana se ndanyi keme Kris Zezu. Amen!*

16:17 2Ko 11:9; Fil 2:30
16:18 Rom 15:32; Fim 7; Fil 2:29
16:19 Kul 2:9; 18:2; Rom 16:5
16:21 Gal 6:11; Kol 4:18; Fim 19
16:22 Efe 6:24; Rom 9:3; Tee 22:20
16:23 Rom 16:20

2 KORE̲NTGE

KANZA KEM ZIYO MBETE NA KORE̲NTGE
De ɓal ni: Pol
Yo ɓala ada: De taka kemege ke nɔ kem ɓe nɔ Kore̲nt
Ɓal taɗe̲ ni: Ɓal wonyə ziyo zo ɓu zo minyə zo ɗoyi
(56) gidi kojyɔ na Zezu Kris.

Lomaku Pol ɓala 1 Kore̲ntge ma, yo ada korɔ kem kula taɗe̲ nɔ kii kem ɓe Efez kem kaɓe kozo vojyɔ na yo. Pol ndigi kaɓe ziyo ni kaku Kore̲nt, naku jyagmasini ma yo ndigi kinzi Efez a nyele na Vojyɔ nɔ Kii (1 Kore̲ntge 5:9). Naku kula nɔ Kore̲nt nda bala gunu. Pol wo vu te no̲ dege egi kula taɗe̲ na yo ma togo ne ku yo aɓe nyanga ne Kore̲nt (2 Kore̲ntge 2:1-2). Kaɓe na yo nama tale ta kunu kula na yo ma gunu, naku Pol unu nzu a tele kaɓe Kore̲nt gunu (2 Kore̲ntge 1:23), naku yo ɓala mbete ula ne (2 Kore̲ntge 2:4,9).

Kalve na Pol zo mbete ma te dege nɔ Kore̲nt envi man vu taɗi man nange wa. Yo ndigi vu te Titə ozo ne bal ni lomaku n'ndaki man sini Troas ma (2 Ko 2:12, Kulage 20:1-2). Ozo'n zo no̲ kulage vu, Titə aɓe Troas gunu, ku Pol aɓe ɗana ne Maseduwan (2 Ko 2:13; 7:5). Lo nama ya yoge envi na̲a tutu yog Titə ne ku yo wo vu te dege nɔ Kore̲nt inyi kalve na ne nɔ kitege zagu ko ku yoge ndigi koo ta dege (2 Ko 7:6-16).

Vojyɔge nda ta tutu kem lo kunana nɔ Kore̲nt. Vaka ngonkulage nɔ zasorige egi kula taɗe̲ na Pol togo ne (2 Ko 11:13-15). Dege nɔ Kore̲nt inyi korɔ nige adi yoge (2 Ko 11:19-20; 12:11, 20-21). Pol ɓala 2 Kore̲ntge kem ɓal nɔ 56 gidi kojyɔ na Zezu Kris a kaɗe̲'n vojyɔ zo korɔ yo ozo'n zo kula taɗe̲ na yo, a kaɗe̲'n vojyɔ zo no̲ ngage nɔ Kore̲nt, a kozo nga nɔ kiige zo kula taɗe̲.

2 Kore̲ntge teki ɓundu vojyɔ nɔ ɓorige kemna̲a muta. Kem kamnenige nɔ 1-7, Pol aɗe̲ vojyɔ zo kula taɗe̲ na yo ku te yo aɗe̲ mot kula taɗe̲ na de taɗe̲ kula nɔ kii na Nuɓa. Kem kamnenige nɔ 8-9, Pol aɗe̲ vojyɔ zo kada nyara na de kunanage nɔ ku yoge Zuifge gunu a na de taka kemege nɔ naguge nɔ Zeruzalem. Kem kamnenige 10-13, Pol ndigi zo vojyɔ koɗoge na zanga yo ge. Yo aɗe̲ vojyɔ zo lo ɗa yo ku yo ngonkula, yo aɗe̲ vojyɔ zo korkonyɔ na yo a na Kris. Yo nzile te togo na Nuɓa nda kamkaga yaa kem kinzi kamkaa na de taɗe̲ kula na Nuɓa lo nene maku togo de taɗe̲ kula ma tigo'n ma. Pol tale ta kunu mbete nen ma kine nvere ne togo ne a koo vojyɔ na yo ge. Kaznaku dege nɔ Kore̲nt egi koo vojyɔ na Pol zagu vu, yo ine nzu a kaɓe kaku ne a kaɗe̲ vojyɔ zo ngage ma nzu kunu ne.

Ɗajya na Nuɓa ase loni kine, ku togo na yo nzə taɗe̲ kula kem anzə togo gunu na zige (2 Ko 12:9). « Kaznaku togo ma tigo vu, nen ma togo ma ndatu » (2 Ko 12:10).

Kumbamiri ni

1 Ma Pol, ma ngonkula na Zezu Kris kemndigi na Nuɓa ne. Ma tiɓo'n nonzɔ zige Timote, zə z'taka de kunana na Nuɓa ge maku inzi kem ɓe ɓori nɔ Kore̲nt ma, tiɓo'n de kemkiiɓadage ma ndanyi ku inzi zongara nɔ Akayi ndanyi ma.

2 Tadɛ vu Vura zige Nuɓa yog Vuraɓe Zezu Kris ne adi sege ɗajya tiɓo'n kortogo.

Nuɓa nɔ riyo keme dege ndanyi

3 Kadɛ tara nɔ kii nda zo Nuɓa tiɓo'n Vura na Vuraɓe na zige Zezu Kris. Yo Vura nɔ ku kemnzaa ɗoso keme yo ku yo Nuɓa nɔ riyo keme dege ndanyi. 4 Yo riyo keme zige zo ngakonyɔ na zige ndanyi ɓavu zege zini z'asi riyo keme dege maku inzi kem ngakonyɔge nɔ kalakala ndanyi ma. Vavu zege z'asi man riyo keme nige va nzaku Nuɓa riyo'n keme zige make. 5 Nda va nza nama ke a ngakonyɔge na Kris danga zo zige. Nuɓa riyo man keme zige ɓori ne keme Kris nza nama ke. 6 Kaznaku ngakonyɔ tadɛ ze vu, a ku zə riyo keme se ku z'ajya sege. Nga nama ɗajya man sege a kuzakeme se zo mara ngakonyɔ nage maku nzə tadɛ ze ma. Kaznaku Nuɓa nzə riyo keme zige vu, a ku riyo keme se, a ku ajya sege. 7 Ze z'unda keme ze zo se yaa ndanyi, a ze z'geri ku kaznaku sege inzi kem ngakonyɔge ma ve vu, sege inzi zini kem ngage maku nzə riyo keme ze ma ve.

8 Nonzɔge, z'ndigi ku sege geri ngakonyɔge maku teki zo ze keme zongara nɔ Azi ma. Ngakonyɔ nage ma danga zo togo ze zagu ku zə nzile z'ize te z'inzi man kamkaa'n gunu ko. 9 Naku ze ngiya ze vu, ze zə z'aleve zo kua ɗi. Vavu ze z'unda keme ze zo korɔ na ze ze ngiya ze gunu, naku z'unda keme ze zo Nuɓa maku nzə turu de kuage ma. 10 Yo adɛ ze zagu keme zi kua nɔ nama ku yo adɛ man zege. Zege z'undi keme zige zo yo ku yo adɛ man zege jyane. 11 Sege ngiya se zini nzə zijyi Nuɓa a na ze. Va ya ku Nuɓa ada ze kada nyara nen ma ku yo adɛ ze zagu a zijyɔ Nuɓa na de vakage. Nga nama nda vojyɔ nɔ kiine a na de vakage a kada kidɛ Nuɓa ke zo ri ze ne.

Pol tele kalve na yo kemnɔ̲

12 Vojyɔ kadɛ tara na zige ma, yo ya kumanazu vojyɔ

1:1 1Ko 1:1; Efe 1:1; Kol 1:1; 2Ti 1:1; Kul 16:1; 1Ko 10:32; Kul 18:1,12
1:2 Rom 1:7
1:3 Efe 1:3; 1Pi 1:3
1:4 2Ko 7:6,7,13
1:5 Rom 8:17; Gal 6:17; Fil 3:10; Kol 1:24; 1Pi 4:13
1:8 Rom 11:25; 1Ko 15:32; Kul 2:9
1:9 Zaa 5:21
1:10 Rom 15:31; 1Ti 4:10
1:11 Rom 15:30; Fil 1:19; 2Ko 4:15
1:12 Kul 23:1; 1Te 2:10; 1Ko 1:17

na nzili geri na zige zo nzee na zige zongara tiɓo'n nzee na ze dana se. Ze zə z'nzee kemnzaa ne tiɓo'n kemkii nɔ ku ɓi bal Nuɓa. Ze zə z'nzee kamkajya na dege ne gunu, naku zə z'nzee ɗàjya na Nuɓa ne. **13**Zə z'ɓala mbete z'ada sege a ku sege tazi ku sege geri kamu ni ɗi. M'geri ku sege geri man kamu ni sinyi zoɗutu ni. **14**Sege geri kite ɗa yaa ko ku ze ya nga kaɗe tara na se, va nza sege make zini ku sege nga kaɗe tara na ze kem ndor na Vuraɓe na zige Zezu ma.

15A kunda keme zoni nama ya ku m'ndigi'n kaɓe bal se kite ɓavu sege envi ziyo kaɗe tara nɔ kii. **16**M'ndigi va lomaku m'ɓi'n bal se a kaɓe zongara nɔ Maseduwan, ɓavu a ɓi Maseduwan a tel kiɗe bal se. M'aleve m'ize sege ɗàjyi man ma a kaɓe mbaa na ma zongara nɔ Zude. **17**Lomaku m'ndigi va ma, m'taɗe va anzə kalve ne kii'n zoni wa? Nga nen maku m'ndigi ma, kamkajya na dege ne ya nzə m'taɗe ne ku m'nzile man m'ize he̲, he̲ ku te oo̲, oo̲ wa? **18**Naku Nuɓa yo de zosuru a vojyɔ maku zə z'nzile sege ma vojyɔ nɔ he̲ tiɓo'n oo̲, oo̲ gunu. **19**Ma ko, Silvi̲ yog Timote'n ma, ze z'ozo vojyɔ Ngon na Nuɓa, Zezu Kris dana se. Yo he̲ wala oo̲, oo̲ gunu, naku keme yo ma he̲ kala'n ɗi. **20**Nda va, a kinenzuge na Nuɓa ndanyi nda he̲ keme yo. Keme yo ma zə nzili zege te Amen* Nuɓa ke a kaɗe tara na yo. **21**De maku ada zege togo keme Kris ku ningi kuɓu zo zige ma, de ni ya Nuɓa. **22**Yo ine vate na yo zini korɔ ze ku yo unda Nzili keme ze ku ukua gata ze.

23Vu, nzə m'ɓɔro Nuɓa a ku umanazu na nzili kauvo na ma. Kamvojyɔ maku m'aɓe'n kem ɓe ɓori nɔ Kore̲nt gunu, a ku m'adə sege wongɔ gunu. **24**Ze z'ndigi konyɔ ɓe zo kunda keme zoni na se gunu. Naku z'ndigi ku z'ugi na̲a zo kornyele. Na se, a sege ɗàyi togo ne zo kunda keme zoni.

2 Vavu m'ozo keme ma a ku m'tele m'aɓe wongɔge bal se gunu. **2**Kaznaku m'adə man sege wongɔ

vu, na̲ ya adə man ma kornyele wa? De nen maku nzə m'ada yo wongɔ ma, gunu ka? **3**M'ɓala vojyɔ nen ma va kem mbete m'ada sege kite ɓavu a ku m'aɓe bal se wongɔge gunu. De nenge maku nz'adi ma wongɔ ma taɗe vu yoge adi ma kornyele. M'unda keme ma

1:14 1Ko 1:8
1:15 1Ko 4:19; Rom 1:11;13
1:16 1Ko 16:5-7; Kul 16:9; 1Ko 16:11; 3Za 1:6; Kul 19:21
1:18 1Ko 1:9
1:19 Mat 4:3; Kul 15:22; 16:1; Ebr 13:8
1:20 Rom 15:8; 1Ko 14:16; Rom 15:9
1:21 1Ko 16:13; 1Za 2:20,27
1:22 2Ko 5:5
1:23 Rom 1:9; 1Ko 4:21
1:24 1Pi 5:3; Rom 11:20; 1Ko 15:1
2:3 Gal 5:10; 2Te 3:4; Fim 21

zo se ndanyi kornyele na m'vu nda a na se ndanyi. **4**M'ɓala mbete dana Ngakonyɔ nɔ ɓori, keme kalve, dana kamnǫ̲o nɔ ɓɔri m'ada sege. M'ɓala mbete m'ada sege a ku adə sege wongɔ gunu. Naku m'ɓala mbete m'ada sege a ku sege geri ku m'taara sege yaa ndanyi.

Naka na de tadɛ kasu

5Kaznaku nǫ̲ de tadɛ nga nǫ̲ nɔ ku ada wongɔ vu, yo tadɛ nga kada wongɔ nama a na m'gunu. Yo tadɛ nga kada wongɔ nama a na se ndanyi, gunu vu kot kanǫ̲ a ku danga zoni gunu. **6**Vojyɔ maku vaka de na sege teki zo yo ma ase ko. **7**Vavu sege naki yo ku sege riyi keme yo ve. Gunu vu wongɔ nɔ ɓori danga man zo yo. **8**Vavu nzə m'ojyo sege a ku sege ozi taara na se kot yo. **9**Aku kamvojyɔ maku m'ɓala mbete m'ula'n sege a ni ma ya nama. A ndo'n sege, a geri ne ke sege woyi man ta dege kem ngage ndanyi wa? **10**Kaznaku sege naki de zo nǫ̲ nga vu, ma zini m'naka man yo. Kaznaku m'naka nǫ̲ nga vu, m'naka a na se ta kamu Kris. **11**Nzə m'naka ne a ku Ture* unu lo ɗana zige gunu, a zege z'geri kula tadɛ na yo ge ve.

2:5 1Ko 5:1,2
2:6 1Ko 5:4,5
2:7 Gal 6:1; Efe 4:32; Kol 3:13
2:11 Mat 4:10; Luk 22:31; 1Pi 5:8,9
2:12 Rom 1:1; 1Te 3:2; Kul 14:27
2:13 Gal 2:1,3; Tit 1:4; Kul 16:9
2:14 Rom 6:17; Efe 5:2; Fil 4:18
2:15 1Ko 1:18
2:16 Luk 2:34; Zaa 3:36
2:17 Kul 20:33; 1Te 2:5; 1Ko 5:8
3:1 Rom 16:1; Kul 18:27; 1Ko 16:3

De tadɛ kulage nɔ zo Kununzu nɔ Jya

12Lomaku m'aɓe kem ɓe ɓori nɔ Troas a kozo Vojyɔ nɔ Kii na Kris mavu, Vuraɓe tee ta ɗovo ada ma. **13**Lomaku m'enve nonzɔ ma Titə gunu mavu, nzili ma inzi kii'n gunu. Kuvu m'taka yoge vu m'teki a kaɓe zongara nɔ Maseduwan.

14Naku z'adi kidɛ̀ Nuɓa ke a yo nz'ada zege kornyele zondorge keme Kris. Yo ya nzə sila viri katu nga kii geri ve na yo loge ndanyi a na zige ma. **15**Naku, zege kuɓu katu na Kris a na Nuɓa dana de nenge maku envi kajya ma tiɓo'n dana dege maku uai ma. **16**A na nǫ̲ dege vu, zege katu na kua nɔ ku nz'aɓe lo kua. A na nǫ̲ dege vu, zege katu viri na kinzi kamkaa nɔ nz'aɓe lo kajya. Na̲ ya ase ve a nga nage ma? **17**Zege z'inzi va nza vaka de nenge make ku tadɛ̀ vojyɔ na Nuɓa va nza ngagata make ma gunu. Naku keme nga nɔ kii ma, a na Nuɓa ya ku zə z'adɛ̀'n vojyɔ ɗana Nuɓa keme Kris.

3 Te z'teli z'umbi miri ɓala mbete a kadɛ̀'n vojyɔ nɔ kii na zige zege ngiya zige wa? Zege z'ndigi mbete va nza nǫ̲ dege make ɓavu ozo

sege vojyɔ nɔ kii nɔ zo ze wa? Wala ze z'ndigi ku sege ɓali mbetege ku ozi'n kula na ze nɔ kiige wa? 2Sege ya mbete na ze. Nuɓa ɓala sege kem mbete keme ze ɗa ko. Dege ndanyi geri mbete nama ku yoge nzə tazi ne. 3Kamu ni gara ko ku sege mbete na Kris a kula taɗe na ze. Z'ɓala yo mane kaga ɓala mbetege ne gunu, naku z'ɓala Nzili na Nuɓa nɔ kinzi kamkaa ne. Ze z'ɓala kem pombɔ koso gunu, naku z'ɓala kem pombɔ nɔ keme dege.

4Z'unda keme ze zo vojyɔ nama a na Kris ɗana Nuɓa. 5Vojyɔ Kii, ase a ku z'alve z'ize te kamkajya nga nǫ ɓi bal ze ya ɗe gunu. Naku togo kase na ze ɓi bal Nuɓa ya ɗe ne. 6Yo ya taɗe ɓavu z'tele de taɗe kulage na Kununzu nɔ Jya. Zə z'taɗe kula mbete nzuvojyɔ'n gunu, naku zə z'taɗe kula Nzili ne. Mbete nzuvojyɔ nzə tale de ve, naku Nzili nz'ada kinzi kamkaa.

Kaɗe tara a na Kununzu nɔ Jya

7Nuɓa ɓala kam mbetege zo kosoge. Kula na mbete nage maku nz'aɓe lo kua ma ɗe kaɗe tara ne. Vura ngon Izrayelge asi kunda kamuge zo takamu Moyizi gunu a tele na takamu yo ma. Kine ku tele nama deri man. 8Kula na Nzili enve man kaɗe tara yaa ndanyi! 9Kaznaku kula nen maku nz'aɓe lo teki vojyɔ ma enve kaɗe tara vu, kula nen maku nz'aɓe lo nɔ zosuru ma aɓe man kakite yaa ndanyi keme kaɗe tara. 10Kaznaku de unu kaɗe tara nen maku deri ko ma ozo'n kaɗe tara nɔ ɓori nen ma vu, takite kaɗe tara ma nda nyara'n ɗi. 11Takite kaɗe tara ma deri ko, nɔ nen maku nda zondorge ma inzi'n kaɗe tara yaa ndanyi.

12Zege z'inzi mara kunda keme zoni nɔ va nama ku zege z'inzi anzə vojyɔ'n zo zige. 13Zege z'taɗi va nza na Moyizi make gunu. Yo utu takamu yo ruba ne a ku ngon Izrayelge undi kamuge zo yo a zoɗutu nga maku nzə deri ma gunu. 14Naku kemege togo ve kem kalve na ne, a ku sinyə kemkazene ma, lomaku yoge nzə tazi Kununzu nɔ Konɔ mavu te ruba nama ndatu. Yoge asi kaɗe ruba nama gunu, a ku keme Kris ya ruba nama deri ne. 15Naku, sinyə kemkazene ma, lomaku yoge nzə tazi mbete na Moyizi mavu, ruba ma utu zo ngalu

3:2 1Ko 9:2
3:3 Mat 16:16
3:4 Efe 3:12
3:5 1Ko 15:10
3:6 Luk 22:20; Rom 2:29; Zaa 6:63
3:7 Rom 4:15
3:9 Rom 1:17
3:12 Kul 4:29
3:14 Rom 11:7,8; Kul 13:15

nige zagu. **16**Naku kaznaku no̲ de tele korɔ yo ka bal Vuraɓe vu, Vuraɓe aɗe man ruba ma. **17**Naku, Vuraɓe ma yo Nzili. Lo nen maku Nzili Vuraɓe nda tutu ma, lo nama dege inzi zoge ne. **18**Naku zege ma ndanyi ku ruba tigo takamu zige ma, dege nzaki kaɗe tara na Vuraɓe va nzaku de nz'aku'n nga kem tatra make. Yo tele zege kemno̲ ozo'n korɔ yo kem kaɗe tara nɔ ɓori. Nga nama ya kula taɗe na Nzili Vuraɓe ma.

Lo ngamu kenvege nɔ keme guruge

4 Zege z'inzi'n kula nen ma ku zege z'envi kemkii na Nuɓa. Vavu zege z'tuyi ta kukua kortogo na zige gunu. **2**Zege zegi nga nda kamsage maku dege nzə taɗi lokuya ma zagu ko. Zege zə z'nzi va nza de muru make gunu. Z'ini no̲ vojyɔ zo vojyɔ na Nuɓa gunu. Naku zə z'ozi vojyɔ nɔ kii kaga ku dege geri kuvu zə z'aɗi vojyɔ nɔ kii na zige nzili geri na dege ke ndanyi ɗ̀ana Nuɓa. **3**Kaznaku no̲ de uya zo Vojyɔ nɔ Kii nen maku zə z'ozo nen mavu, uyi yo a na de nenge maku uai man ma. **4**Nuɓa nɔ kemkazene taɗe ku kalve na kemtogoge tele nga kamndoko ɓavu yoge asi kunda kamu zo logara kaɗe tara Vojyɔ nɔ Kii na Kris maku titi Nuɓa ma. **5**Ze z'ozo vojyɔ na ze ze ngiya ze gunu. Vojyɔ na Vuraɓe Zezu Kris ya zə z'ozo ne. Ze z'nzile z'ize te ze de taɗe kula na se ge a na Zezu. **6**Nuɓa ada ta ɗovo logara ke a gara kamtuluge. Yo ma ya gara lo keme zige ɗa a kada logara nɔ ku nz'iɗe'n geri kaɗe tara na Nuɓa takamu Zezu.

7Naku zege z'inzi lo ngamu kenve nama keme guru ɓɔɓɔge ɓavu togɔ kunda ngalu lo nen ma nda a na Nuɓa, naku a na zige gunu. **8**Ngakonyɔge taɗe ze yaa ndanyi nza nama ke, naku nyaki ze nvari, nvari gunu. Z'geri no̲ nga a taɗe gunu, naku z'inzi kem kalve nɔ kasu gunu. **9**Ngakonyɔge taɗe ze, naku inyi ze tiɗa gunu. Yoge undi ze, naku ze z'nganya gunu. **10**Z'ito kua na Vuraɓe Zezu korɔ ze zondorge ɓavu kajya na Zezu ozo korɔ yo kaga korɔ ze. **11**Zege maku z'inzi kamkaa'n nen ma, uli zege zi kua zondorge a na Zezu ɓavu kajya na Zezu ozo korɔ yo kaga keme korɔ zige maku nz'ua ne ma. **12**Vavu kua taɗe kula keme ze naku kajya taɗe kula keme se. **13**Zege z'inzi'n

3:16 Rom 11:23
3:17 Gal 4:6,7; Zaa 8:32
3:18 1Ko 13:12; Zaa 17:22, 24; Rom 8:29
4:1 1Ko 7:25; 1Ti 1:16
4:2 Rom 6:21; 1Ko 4:5; Ebr 4:12
4:3 1Ko 1:18
4:4 Zaa 12:31; 1Ko 1:20; Zaa 14:4
4:5 1Ko 1:13; 9:19
4:6 2Pi 1:19
4:7 2Ti 2:20; 1Ko 2:5
5:8 Gal 4:20
4:9 Zaa 15:20; Rom 8:35; Ebr 13:5
4:10 Rom 6:6
4:11 Rom 8:36
4:13 1Ko 12:9

nzili kunda keme zoni nɔ ɗoyi ma ɗi ku Mbete Nuɓa aɗe vojyɔ ni. Yo nzile te:

M'taka keme ni ko, a ni ya nzə m'aɗe vojyɔ!

(Paage116:10)

Zege zini, a ni ya z'taki'n keme ni, ku a ni ya zə z'aɗi'n vojyɔ. **14**Zege z'geri ku Nuɓa turu Vuraɓe Zezu dana de kuage ve. Zege z'geri ku yo turu man zege dana de kuage zini zo ri Zezu ne ku ozo man sege se kaga. **15**Nga nage ma ndanyi ɗe va a na se ɓavu ɗajya ojyɔ naa. Vavu de vakage taɗi man ɓavu kiɗa aɓe man kakite ku adə man kaɗe tara Nuɓa ke. **16**Vavu z'tuyi ta kukua korɔ togo na zige gunu. Kaznaku de na zige nɔ kaga tuzu'n mere vu, de na zige nɔ keme ma tele man nɔ jya zondorge. **17**Korkonyɔ na zige ɔko ve ku dana ni uɗa gunu. Yo taɗe ɓavu z'envi kaɗe tara nga koz nga nɔ ɓori nɔ zondorge yaa ndanyi. **18**Zege z'undi kamu zige zo nga nenge maku dege nz'aki kamuge ne ma gunu, naku z'undi kamu zige zo nga nenge maku nga anzə kaku korɔ nige ma. Nga nenge maku de nz'aku yoge ma deri man naku nga anzə kaku korɔge ma ndayi zondorge zondorge.

4:14 Kul 2:24; 1Te 4:14; Efe 5:27; Kol 1:22; Zud 1:24
4:16 Rom 7:22; Kol 3:10
4:17 Rom 8:18; 1Pi 1:6,7
4:18 Rom 8:24; Ebr 11:1
5:1 1Ko 15:47; 2Pi 1:13,14
5:2 Rom 8:23; 1Ko 15:53,54
5:4 Rom 8:23; 1Ko 15:53,54
5:5 Rom 8:23; Efe 1:13,14
5:7 1Ko 13:12
5:8 Zaa 12:26
5:9 Rom 14:18; Efe 5:10; Kol 1:10; 1Te 4:1

Kuzi na zige nɔ zora

5 Kuzi na zige nɔ zongara nene ma ɓuku ka. Z'geri kine ku kaznaku de tuzu kuzi nɔ nen mavu, Nuɓa tamu kuzi na zige nɔ kii ko. Kuzi nɔ ku zi dege ya ɔyi gunu. Kuzi nɔ ku nda zondorge zondorge keme zorage. **2**Zə z'ndi korɔ zige keme ɓuku nene ma zini, naku z'ndigi yaa a kula kuzi na zige nɔ zora korɔ zige. **3**Kaznaku Nuɓa ya ula korɔ zige vu, korɔ zige nda man teri gunu. **4**Zege maku z'inzi keme ɓuku nene ma, zə z'ndi korɔ zige ku nga danga zo zige ko. A ku ze z'ndigi teki zagu keme ni gunu, naku z'ndigi ku Nuɓa ula korɔ ze. Ze z'ndigi ku kajya oli nga nen maku ua man ma. **5**Nuɓa taɗe ze a nga nama. Yo ya ada ze Nzili nga kukua gata de. **6**Vavu z'ada yo keme ze yaa zondorge. Ze z'inzi'n keme korɔ nene ma, z'inzi kuɗa ne kot Vuraɓe. **7**Vavu zə z'nzee bal kunda keme zoni ne, naku z'nzee a kaku lo gunu. **8**Keme ze nda zoyo yaa. Z'ndigi kine a kinya korɔ nen maku kinzi bal Vuraɓe ɗa. **9**A ni ya z'ukua korɔ ze togo ne ku z'nyele yo ve, kaznaku z'inzi'n keme korɔ nene ma, wala z'teki'n

tigi zagu keme ni ma. **10**Taɗe vu zege ndanyi z'ɗayi ɗana lo teki vojyɔ na Kris ɓavu de ɗoyi ɗoyi enve ase bal kula taɗe na yo nɔ keme korɔ yo, kula nɔ kii, wala kula nɔ kasu.

Kula kunda dege na̲a

11Zege z'geri ɓele Vuraɓe ve, vavu zege zə z'uli kojyo dege. Nuɓa geri vojyɔ nɔ keme zige ve. M'aleve vu sege geri ze keme nzili geri ve na se ge zini ve. **12**Ze z'tele z'aɗe vojyɔ nɔ kii nɔ zo ze z'adə sege jyane gunu ko. Naku z'ada sege ta ɗovo a ku adi kaɗe tara korɔ se ke zo ri ze ne. Vavu sege asi taka tele vojyɔ ta dege maku nz'ozi korɔge keme nga nɔ nda kamkala ku tuki talu korɔge zo nga nene maku nda keme de ɗa̲ gunu ma. **13**Kaznaku ze de supage vu, a na Nuɓa. Kaznaku ze de kamkajyage vu, a na se. **14**Zə z'taɗi va a taara na Kris oso mot zige. Z'geri ku kaznaku de ɗoyi ɗi̲ yo ua a na dege ndanyi, vavu dege ndanyi ya uai ne. **15**Yo ua a na dege ndanyi ɓavu dege maku inzi kamkaa'n ma inzi a na ne ngiyage gunu. Yoge asi kinzi kamkaa ne a na de nen maku ua a na ne ma, de ni ya Nuɓa turu yo dana de kuage ma.

16Vavu, jyagmasini ma z'geri nọ̲ de nọ̲ ɗoyi kamkajya na dege ne gunu. Kite ma zege z'geri Kris va nza nama ke. Naku jyagmasini ma zege z'geri va nza nama ke gunu ko. **17**Kaznaku de inzi keme Kris vu, de nama taɗi yo jyane. Nga nɔ kɔnɔge ma deri ko. Aku ngage ndanyi tele nga nɔ jyage. **18**Ngage ndanyi ɓi bal Nuɓa ya ɗee ne. Yo ya unda zege se na̲a zo ri Zezu Kris ne. Yo ya ada zege kula kunda dege na̲a yog Nuɓa ne. **19**Nda va nza nama ke a Nuɓa inzi keme Kris a kunda'n dege nɔ zongara nene na̲a yog ngiya Nuɓa ne. Nuɓa tazu kula nɔ kasu na dege nɔ ege yo zagu ma gunu. Yo unda vojyɔ kunda dege na̲a keme zige. **20**Vavu sege sege ngonkulage na Kris. Va nzaku Nuɓa ojyo'n sege a na ze make. Zə z'ukua nza se zo ri Kris ne: Isi na̲a sege Nuɓa ge! **21**Kris geri taɗe kasu gunu. Nuɓa taɗe yo va nza ngaretizo make a taɗe kasu na zige ɓavu z'teli nga nɔ zosuru na Nuɓa a na yo.

6 Ze zə z'taɗe kula kamna̲a ze Nuɓa ge ku zə z'ojyo sege a ku sege envi ɗa̲jya na Nuɓa nɔ ku nda nyara'n gunu. **2**Yo nzile te:

5:10 Mat 16:27; Kul 10:42; Rom 2:16; Efe 6:8
5:11 Ebr 10:31; Zud 1:23
5:14 Rom 6:6,7; Gal 2:20; Kol 3:3
5:15 Rom 14:7-9; 4:25
5:17 Rom 16:3; Zaa 1:13; Rom 6:4; Gal 6:15; Tee 21:4,5
5:18 Rom 11:36; 5:10
5:19 Rom 4:8
5:20 Efe 6:20;
5:21 Ebr 4:15; 1Pi 2:22; 1Za (Jo) 3:5; Rom 1:17; 1Ko 1:30
6:1 1Ko 3:9; 15:2

Kem ndor nɔ kii vu, m'oo ki.
Kem ndor kajya vu, m'ukua
zo yi. *(Izayi 49:8)*
Aku lovaɓa ya ndor nɔ kii,
aku lovaɓa ya ndor na kajya.

Korkonyɔ na Pol

3Ze z'ndigi taɗe no̲ nga a ku ege de gunu. Va a ku dege najyi kula na ze gunu. **4**Naku, zə z'aɗe vojyɔ zoge ndanyi va nza de taɗe kulage na Nuɓa make. Zə z'aɗe vojyɔ yaa ndanyi zo kukua kortogo, kem ngakonyɔge, kem nga nɔ togoge, kem nga nɔ kada wongɔge. **5**Zə z'aɗe vojyɔ zo kundage, kem kangage, kem tukua ta na̲age, kem kula nɔ togoge, kem kinzi zo korɔ de, kem kinya kusage. **6**Zə z'aɗe vojyɔ keme nɔ gara zer ne, kem geri ve, kem kuzakeme, dana kemkii, kem Nzili Nzaa tiɓo'n kem taara nɔ anzə tura ta kamu dege ne. **7**Zə z'aɗe vojyɔ kem vojyɔ nɔ kii tiɓo'n kem togɔ na Nuɓa. Zə z'aɗe vojyɔ togo na nga ɗɔɔge nɔ zosuru ne nɔ ka vula tiɓo'n ka geli. **8**Zə z'aɗe vojyɔ nɔ zo kaɗe tara tiɓo'n kamsa, zo vojyɔ nɔ kasu, tiɓo'n zo vojyɔ nɔ kii. Dege taɗi ze va nza de tura dege make, naku ze de nɔ kiige. **9**Dege taɗi zə va nza de anzə geri nige make, naku yoge geri ze kiine. Dege taɗi ze va de kuage make, naku aku z'inzi kamkaa ne. Dege taɗi ze va nza dege nɔ t'unda tale ko make, naku z'ua gunu. **10**Dege taɗi ze va nza de taɗe wongɔge make, naku zə z'taɗe kornyele zondorge. Dege taɗi ze va nza de naguge make, naku z'ada ngage dege ke yaa ndanyi. Dege taɗi zə va nza nga na ze tigo make, naku zə z'inzi'n ngage ndanyi.

11Sege dege nɔ kem ɓe ɓori nɔ Kore̲nt, zə nzile sege vojyɔ kamkaga ɗone. Ze z'aɗe keme ze ndanyi z'ada sege. **12**Ze z'uya sege ngage gunu. Sege ya nz'uyi ze ngage. **13**Ubi ze ku ti keme se ndanyi ɓori ne. Nzə m'aɗe sege vojyɔ va nza sege ngon mage make.

Aɗi korɔ se zagu kot nga nɔ kasu

14Na̲ nzə k'ugi na̲a zo nga sege de anzə taka kemege ne gunu. Kemkasna̲a ɗi ya nda dana nga nɔ zosuru yog kula kege nzuvojyɔ ne wa? Logara taɗe kemɗoyi yog tulu ne vuka wa? **15**Koo na̲a nda dana Kris yog Belial* ne vuka wa? Nga ɗi ya de taka keme ugi na̲a zoni yog de anzə taka keme'n wa?

6:3 Mat 5:24; 1Ko 8:9,13
6:5 Kul 16:23; 4:11
6:6 1Ko 2:4; 1Te 1:5; Rom 12:9; 1Ti 1:5
6:7 Rom 13:12; Efe 6:10-18
6:8 1Ko 4:10,13; Mat 27:63
6:9 Rom 8:36
6:10 Mat 5:12; Rom 8:32; 1Ko 3:21
6:13 1Te 2:11
6:14 1Ko 5:9, 10; 6:6; Efe 5:7,11; 1Za 1:6
6:15 1Ko 10:21; 6:6

* Belial: Ri nɔ ɓi bal Ebrə̲ge kam ni ya te: Yo taɗe nga gunu. Ri kotkuzi na Ture de tura ya nama.

16Kuzi Nuɓa ugi na̲a zo nga yog yooge vuka wa? Sege ya kuzi Nuɓa nen maku inzi kamkaa'n ma. Va nzaku Nuɓa nzile'n te:

Z'inzi man se ku m'nzee man danage.

Ma ya Nuɓa na ne ku yoge ya vaka de na m'ge.

(Tekikaga 25:49, Tamungage 26:12, Zeremi 32:38, Ezekiyel 37:27)

17Vuraɓe nzile te:

Vavu teki zagu danage ku adi korɔ se kaga.

Na̲ nzə k'odi nga nɔ nyedi gunu ku m'ukua man sege bal ma. *(Izayi 52:11)*

18Vuraɓe nɔ ku Togɔ Yaa Ndanyi nzile te:

Ma ya vura se,

ku sege ya ngon mage nɔ davlage tiɓo'n nɔ niyege.

(2 Samiyel 7:14, 1 Kronik 17:13, Zeremi 31:1)

7 Sege maku m'taara sege yaa ma, zege z'inzi'n kinenzu nenge ma. Vavu z'ibi nga nɔ nyedige* ndanyi nɔ korɔ zige tiɓo'n nɔ kem nzili. Z'uki korɔ zige togo ne ku z'teli dege nɔ kemkiige nɔ kine kem ɓele Nuɓa.

Kornyele na Pol

2Adi ze lo tu, a ze z'tade nga nɔ bala gunu de ke ɗoyi gunu. Z'tuzu ɗovo na no̲ de ɗoyi gunu, ze z'unu nga na no̲ de ɗoyi zagu zo ɗana yo gunu. **3**Nzə m'nzile vojyɔ nama va a teki'n vojyɔ zo se gunu. M'nzile sege kite ko m'ize te sege inzi keme ze kaznaku z'ogo sini a kua ko wala a kinzi zige kamkaa ne. **4**M'ada sege keme ma ɓori ne. M'ovu korɔ ma yaa a na se. Sege riyi keme ma yaa ndanyi. M'inzi'n kornyele nɔ ɓori kem korkonyɔ na zige ndanyi.

5Ko̲ɗa teki na zige zongara nɔ Maseduwan ma, korɔ zige aki lo kade kau gunu. Dege tadi zege ngakonyɔge loge ndanyi. Kukua mbilege nda ka kaga kuvu ɓelege nda ka keme. **6**Vu Nuɓa nen maku nzə riyo keme de tade wongɔge ma, yo riyo keme ze a kide na Titə ma. **7**Nuɓa riyo keme ze a kide na Titə ma ɓavu bal kula tade na se ɓavu sege zini riyi'n keme Titə ma. Yo ade ze bal vojyɔ ɓɔ na m'maku nzə tade sege ma, kamno̲o na sege, ɓɔ ngamu vojyɔ na m'ge. Nga nama tade va ku ada ma kornyele yaa jyane.

8Kaznaku mbete na m'ma nz'ada sege wongɔ vu, ma m'aleve zoni gunu. M'aleve

6:16 1Ko 10:21; 3:16; Mat 16:16; Tee 21:3
6:17 Tee 18:4
6:18 Rom 8:14
7:1 1Ko 10:14; 1Te 4:7; 1Pi 1:15,16
7:3 Fil 1:7
7:5 Kul 16:9

zoni kite ɗa a ma m'aku vu mbete nama ada sege wongɔ kem ndor nọ. **9** Lovaɓa ya korɔ ma nyele ne. Korɔ ma nyele a wongɔ na se ma gunu. Kornyele taɗe ma a wongɔ nama taɗe ɓavu sege inyi kalve na se nɔ kitege zagu. Wongɔ na se ma taɗe kemndigi na Nuɓa ne a ku ze z'taɗe nọ nga a ku tuzu sege gunu. **10** Wongɔ nen maku ɓi bal Nuɓa ma taɗe ɓavu dege inyi kalve na nige nɔ kitege zagu ku yo nz'aɓe'n dege lo kajya. De aleve zoni gunu. Naku wongɔ nen maku ɓi zongara ma nz'ada kua. **11** Wongɔ nama ɗe zo se kemndigi na Nuɓa ne. Aku nga maku yo taɗe a na se ma: Ɓɔ taɗe kula, ɓɔ kaɗe vojyɔ zo korɔ de, ngalukake, ɓele, ɓɔ kaɗe vojyɔ nɔ ɓori, kada korɔ de kula nɔ ɓori ke, ɓɔ kaku ngakonyɔ nɔ ku de ada ne. Sege ozi bal loge ku vojyɔ tigo zo se kem nga nama. **12** Kaznaku m'ɓala mbete m'ula'n sege vu, a na de nen maku yo taɗe bal ni'n gunu make gunu, wala a na de maku enve nga nɔ bal ni'n gunu make gunu. A ku kaɗe korɔ de kula ke na se ozo korɔ yo kaga dana se ɗana Nuɓa. **13** Kuvu Nuɓa riyo keme zige va. Kuvu te, zege z'taɗi kornyele a kornyele na Titə ma. Nzili yo envе togo a na se ndanyi. **14** Kaznaku m'adə kaɗe tara korɔ ma ke finyi a na se ɗana yo vu, sege adi ma kamsa gunu. Naku ze z'aɗe sege vojyɔ ndanyi vojyɔ nɔ kine ko. Vavu ze z'ada kaɗe tara korɔ ze ke ɗana Titə ku vojyɔ maku z'nzile ma vojyɔ kii zini. **15** Taara na yo ka bal se ɓori yaa ndanyi. Ugua keme yo zoni ku te sege ndanyi de koo ta dege. Ugua keme yo zoni ku sege uki yo bal se ɓelege tiɓo'n zerige. **16** Korɔ ma nyele ne, a kem ngage ndanyi ma m'ada sege keme ma.

7:10 Kul 11:18
7:12 1Ko 5:1,2
7:15 1Ko 2:3; Fil 2:12

Pol nz'oso mot de taka keme taru a kada nga ɓori ne

8 Nonzɔge, zə z'ozo sege ɗajya maku Nuɓa ada de kunanage ke zongara nɔ Maseduwan ma. **2** Dana ngakonyɔ nɔ ɓori maku taɗe yoge ma kornyele na nige danga zoni. Kornyele nama tiɓo'n nagu nɔ ɓori na nige ma yoge adi ngakenvege danga zoni. **3** Ma m'umanazu ni ku yoge adi ngage kemndigi ne ozo'n zo nga nɔ zi nige. Yoge adi vu danga zo nga nɔ zi nige zagu. **4** Yoge ndi ze ɗayi togo'n ku te z'adə negi ta

8:1 Kul 16:9
8:3 1Ko 16:2
8:4 Kul 24:17; 9:13

ɗovo ku te n'adi kada nyarage de kemnzaage ke. **5** Yoge adi ngage danga zo nɔ nen naku ze z'unda keme ze zoni ma. Yoge adi korɔ na ne ngiyage Vuraɓe ke ɓavu, gidi ni vu adi ze, bal kemndigi na Nuɓa ne. **6** Vavu ze z'ojyo Titə a ku yo taɗe kula ɗajya ma tale ta kunu ni dana se va nzaku yo umba'n miri ni make. **7** Sege nz'aɓi kakite kem ngage ndanyi: Kem kunda keme zoni, kem vojyɔ, kem geri nga, kem nzee kem ɓɔ ngage ndanyi tiɓo'n taara a na ze. Vavu sege aɓi kakite zini kem kula ɗajya nene ma. **8** M'aɗe vojyɔ nen ma nzu kunu ne gunu. Nzə m'nzile a ku ozo kula taara na se nɔ kii kaga ku nda nga ndaza ne a ɓɔ na no̲ dege. **9** Sege geri ɗajya na Vuraɓe na zige Zezu Kris ma ve. Kine ku yo de kenve nga, yo tele de nagu ɓavu nagu na yo ma adə sege ngakenve. **10** Nzə m'ada sege vojyɔ nɔ keme ma a nga nen ma. Nga nama so sege, sege maku umbi miri taɗe ni ko ku sege ndigi taɗe kula na ma ko̲ɗa kem ɓal nama ku deri ma. **11** Taɗi na nga maku sege umbi miri ni ma lovaɓa. Kuvu nga kemndigi na se ma so man kalve na se ma ku kula ma taa man ozo'n zo nga nɔ zi se ma. **12** Kaznaku keme se ndigi taɗe nga vu, sege taɗi nga nen maku Nuɓa ndigi ma. Yo zijyɔ a nga nen maku tigo zi de ma gunu. **13** A kaɗe ngakito zagu zo no̲ dege a kunda zo se gunu. **14** A ku sege asi na̲a. Kaɓe kakite na se nɔ kazene ma taɗe man nga a na nige. Nza nama ke vu, dege maku nga na nige nz'aɓe kakite ma taɗi man nga a na se zini. Kuvu ngage ndanyi asi man na̲a. **15** Va nzaku Mbete Nuɓa nzile'n te:

De nen maku kuna nga yaa ndanyi vu nga
na yo vaka yaa gunu. De nen maku kuna
nga finyi ma nga ɗuku yo gunu. *(Tekikaga 16:18)*

8:7 Rom 13:14; 1Ko 1:5
8:8 1Ko 7:6
8:9 Rom 3:24; Mat 20:28; Fil 2:6-8
8:10 1Ko 7:25,40; 16:2,3
8:12 Mar 12:43,44
8:14 Kul 4:34
8:16 Tee 17:17
8:18 1Ko 7:17
8:19 Kul 14:23; 1Ko 16:3,4

Pol ula Titə Kore̲nt

16 Adi kiɗa Nuɓa ke a yo unda ɓɔ na se keme Titə va nza nama ke. **17** Yo enve kojyo na ze. Yo aɓe'n ɓɔ na se yaa ku kemndigi na yo ne ya yo nz'aɓe bal se. **18** Zə z'ula'n yo yog nonzɔ nɔ no̲ ne ku de kunanage ndanyi nzə bori yo a kula taɗe na yo kem kozo Vojyɔ nɔ Kii. **19** Nga ni ya nama ɗi gunu. De kunanage suri yo a ku yo tele ɓiya kaɓe mbaa na ze kem kada nyara nɔ

kii nama. Zə z'tadɛ kula kada nyara nama ɓavu ada kadɛ tara ngiya Vuraɓe ke ɓavu ozo nga kemndigi na ze. **20**Ze z'ndigi ngamu korɔ ze a ku de unda vojyɔ zo ze gunu a ze zə z'tadɛ kula kada nyara nɔ ku nz'aɓe kakite. **21**Ze zə z'ula tadɛ nga a ku iive ta kamu Nuɓa ku ii zini ve ta kamu dege. **22**Z'ula'n nonzɔ nɔ nǫ a ku aɓi se. Zə z'adɛ vojyɔ na yo kamkonɔ zo ɓɔ ngage yaa ndanyi. Jyagmasini ma yo aɓe'n ɓɔ ni yaa ndanyi a yo unda keme yo zo se yaa ndanyi. **23**Kaznaku a na Titə vu, yo ɓiya kula na ma, ɓiya tadɛ kula na ma nɔ ka bal se. Kaznaku a na nonzɔ zige mavu, yoge ngonkulage na de kunanage a kadɛ tara na Kris. **24**Vavu sege ozi yoge vojyɔ nɔ zo taara na se. Ozi yoge zini ku zə z'ada kadɛ tara korɔ ze zo ri se ne ɗana de kunanage bal ni ne.

8:21 Rom 12:17; Tit 2:14
8:23 Fim 1:17: Fil 2:25
9:1 1Te 4:9; Kul 24:17; 9:13
9:2 Kul 18:12

9 Ii kuɗa yaa gunu a ku m'ɓala mbete m'adə sege ve a kada nga de kemnzaage ke gunu. **2**Nda va a ma m'geri nga kemndigi na se ma ve ku nzə m'ada kadɛ tara korɔ ma ke ta kamu dege nɔ zongara nɔ Maseduwan. M'nzile yoge m'ize te: Dege nɔ zongara nɔ Akayi inzi ndete'n ko kǫɗa ɓal ɗoyi ko. Nga tadɛ na se ge ma ada ɓɔ nga tadɛ yaa ndanyi nǫ dege ke. **3**M'ula'n sege nonzɔge a ku ndovu korɔ na ze a na se ma tele nga nɔ nyara gunu. M'ula'n yoge a ku sege inzi ndete ne nzaku m'nzile'n make. **4**Kaznaku dege nɔ Maseduwan nz'undi yoge ɗovo vu, m'ndigi ku yoge envi sege ndete ne. Gunu vu, kunda keme zoni na m'zo se ma tele man ta goto kamsa a na ma kuvu a na se zini. **5**Vavu m'aku ta kamu ma m'ize te m'ojyo nonzɔge ku aɓi bal se ɗa kite ɗana ma. Ɓavu yoge undi kamuge zo kada nyara maku ini nzu se a ni kite ma ɓavu nda ndete ne. Kuvu yo nda man kada nyara nɔ kii ne naku kada nyara nɔ kukua de togo'n gunu.

9:3 1Ko 16:2
9:4 Rom 15:26
9:5 Fil 4:17
9:6 Gal 6:7,9
9:7 Rom 12:8
9:8 Efe 3:20; Fil 4:19

Kamkiyo nɔ kaɓa kakite

6Keme se ilo zo nga nene ma: De nen maku osi finyi ma, ujya man kanu ni finyi. De ne'n maku osi ɓori'n ma, ujya man kanu ni ɓori ne. **7**Tadɛ vu de ɗoyi ɗoyi adə nga kemndigi na yo ne. A ku yo adə wongɔ'n gunu, togo'n gunu, a Nuɓa taara de nen maku ada nga kornyele ne ma. **8**Nuɓa ase a ɗoso se ɗajya na yo ge ne

ndanyi ɓavu sege envi nga kiige zondorge ndanyi ɓavu sege tadi'n nga kemndigi na se ge. Vavu sege envi man kaɓe kakite na kula nɔ kiige ndanyi. **9**Nda va nzaku ɓali'n kem mbete nzili'n te:

Yo sila ne, yo ada de naguge ke.

Nga zosuru na yo nda zondorge. *(Paage 112:9)*

10Nuɓa ada kamkiyo de kosi ke kuvu yo ada kura a kusa. Yo ya adə man kamkiyo ku yo tadɛ man ɓavu ojyi man nạa. Yo tadɛ man ɓavu kanu nga zosuru na se aɓe man kakite. **11**Sege envi man ngage ndanyi ku vavu sege asi man tadɛ nga nɔ kiige ndanyi. Ngage nama nda man kida Nuɓa ke a na zige.

12Kula kada nyara nen ma tadɛ ngage na de kemnzaage ndanyi. Yo tadɛ ɓavu dege nz'adi kida Nuɓa ke yaa kakite. **13**Kaznaku yoge aki man kula tadɛ na se ge mavu, yoge adi man kadɛ tara Nuɓa ke a sege woyi ta Nuɓa ve ku sege ozi Vojyɔ nɔ Kii na Kris. Yoge adi man kadɛ tara Nuɓa ke zini a kada nyara nɔ ɓori maku sege adi yoge ku sege adi dege ke ndanyi ma. **14**Yoge nzə zijyi Nuɓa a na se ku yoge taari sege a ɗajya nɔ ɓori maku Nuɓa ada sege ma. **15**Z'adi kida Nuɓa ke a kada nyara na yo maku de ase kadɛ bal ni ndanyi gunu ma.

9:11 1Ko 1:5
9:13 Mat 9:8; Ebr 3:1

Pol adɛ vojyɔ zo kula tadɛ na yo

10 Ma Pol, nzə m'ojyo sege kemriyo ne tiɓo'n taara na Kris. Lomaku m'inzi dana se ma, vojyɔ na m'tigo, naku lomaku m'udə sege mavu, keme ma simbri ve kot se. **2**M'nde sege, lomaku m'inzi'n bal se ma, ma m'ndigi kozo kemsimbri nama kaga gunu. M'ozo man kemsimbri nama kornyele ne dege make ku nz'ozi kemege te zege zə z'nzi bal kaɓe dege ka ma. **3**Kaznaku zə z'nzi keme korɔ na de ka vu, zə z'udi ɗɔɔ kamkajya na dege ne gunu. **4**Nga ɗɔɔ nenge maku zə z'ɗɔɔyi'n ma nga ɗɔɔ na dege gunu. Naku, togo na Nuɓa'n vu, yoge nga ɗɔɔge nɔ togɔ ku asi ɗiko dege kem gegere. **5**Nga ɗɔɔ nage ma asi ɗiko vojyɔ nɔ kasuge tiɓo'n nga nenge ma ndanyi ku nzə ɓi a kege geri vojyɔ nɔ na Nuɓa ma. Yoge asi tuzu kalvege ndanyi zagu ku tadi ɓavu yoge woyi ta Kris. **6**Ze z'ogo sini a teki vojyɔ zo de anzə koo ta dege ndanyi ko, lomaku sege

9:15 Rom 5:15,16
10:1 Mat 11:29; Gal 5:2; Efe 3:1
10:2 1Ko 4:21; Rom 12:2
10:4 1Ko 2:5;
10:5 1Ko 1:19

nzili man sege te negi de koo ta dege ndanyi ma. 7Sege aki nga nɔ ɗàna se ɗì. De nen maku unda keme yo zo yo ngiya ku te ne na Kris vu, yo nzile kine keme yo ngiya, nzaku yo na Kris mavu, zə zini, ze na Kris. 8Kaznaku nzə m'adə kaɗe tara korɔ ma ke ɓori'n finyi a togɔ maku Vuraɓe ada zege mavu, kamsa taɗe man ma gunu. Yo ada ma togɔ nama a kada sege togo. A ku tuzu sege gunu. 9Ma m'ndigi ku sege aki ma va nzaku m'ndigi kada se ɓele a mbete na m'ge make gunu. 10Dege nzili te: Mbetege na yo haa ve ku togo ve, naku korɔ na yo ngiya vu togo yo tigo vojyɔ na yo nda nyara ne. 11Taɗe vu de nama geri nga nen ma: Nga nen maku zə z'ɓala kem mbetege lomaku ze tigo dana se ma, kaznaku z'inzi man dana se vu z'taɗe man. 12Nọ dege alive kase nạa, korɔ nige ku kaɗe vojyɔ nɔ kii zo korɔ ne ngiyage. Vavu de nage ma nz'ozi kau korɔ nige ngakozo nga na ngiyage ne ku yoge ngiyage ozi korɔ nige nạa. Ze z'taɗe nga nama gunu. Yoge geri kamu nga maku nzə taɗi nama gunu. 13Ze z'ndigi kadə kaɗe tara korɔ ze ke yaa danga lo gunu. Ze zə z'ada kaɗe tara korɔ ze ke kamneni ni tutu ɗi bal kozo ni maku Nuɓa ada ze ma. A ni ya ku z'aɓe'n sinyi bal se ma. 14Ze z'deri zo kamnenige na ze ɓavu z'aɓe'n bal se gunu, a ze z'aɓe'n Vojyɔ nɔ Kii na Kris ya bal se. 15Ze z'adə kaɗe tara korɔ ze ke a kula na de nyara yaa danga lo gunu. Naku, ze z'unda keme ze ku kunda keme zoni na se aɓe man kakite ku kula na ze ma dana se ma ɓori man ku nda man zondorge kamnenige maku Nuɓa ozo ze ma. 16Kuvu ze z'ozo man Vojyɔ nɔ Kii dege ke zongara nenge maku nda gidi se ɗà ma. Ze z'adə kaɗe tara korɔ ze ke a kulage zo kamneni na nọ dege gunu.

17Kaznaku de nen maku nz'adə kaɗe tara korɔ yo ke vu, yo adə keme Vuraɓe. (Zeremi 9:24)

18Naku Nuɓa ndigi de nen maku nz'aɗe vojyɔ na yo ngiya kii'n ma gunu. Naku yo ndigi de nen maku Vuraɓe aɗe vojyɔ na yo kii'n ma.

10:7 Zaa 7:24; 1Ko 1:12
10:10 1Ko 2:3; Gal 4:13, 14; 1Ko 1:17
10:13 Rom 12:3
10:14 1Ko 3:6
10:15 Rom 15:20; 2Ti 1:3
10:16 Rom 1:1; Kul 19:21
10:17 1Ko 1:31
10:18 Rom 2:29
11:1 Mat 17:17
11:2 Efe 5:26,27

Pol yog de kozo nzu nɔ zasorige

11 O, sege asi kuzakeme se kot ma a ngon vojyɔ vonvo nen ma. Naku kine, sege uzi keme se kot ma ve. 2Nzə

m'awu̲ kot se ve kawu̲ nɔ ku ɓi bal Nuɓa a m'soo sege m'ada davla ke ɗoyi ɗi. M'ndigi kadə se Kris ke nza ngon manda nɔ gara zer nɔ ku geri ta davla gunu make. **3**Kuvu nzə m'ɓele ngakua nen maku tura Evə muru na yo'n ma, a ku tuzu kalve na se nza nama ke gunu. Nzə m'ɓele ve a ku yo tele'n sege zagu gidi nga nɔ gara zer na Kris gunu. **4**Kaznaku nu̲ de ɗe ku ɗe ozo vojyɔ na Zezu nɔ nyara ɗa ku yo ozo vojyɔ na Zezu nen maku z'nzile vojyɔ ni ma gunu. Kaznaku sege envi nzili nɔ nda kala kot nzili nɔ nene maku sege envi ma. Kaznaku sege envi Vojyɔ nɔ Kii nɔ nu̲ kot nɔ nene maku sege envi ma. Nzə m'ɓele ve ku sege uzi man keme se kot ni. **5**Naku m'geri vu ngonkula nɔ ɓori nenge ma dangi ma kem nga nu̲ gunu. **6**Kaznaku vojyɔ na m'nda nyara'n vu, nga geri na m'nda nyara'n gunu. M'ozo sege yo va nza nama ke ndanyi kem ngage ndanyi.

7Lomaku m'ozo sege Vojyɔ nɔ Kii na Nuɓa nyara'n ɗi ma, m'tele ka ngara ɓavu sege ɓi ka taru. Lomaku m'taɗe'n va ma, m'taɗe kasu vu wa? **8**M'nvura de kunana nu̲ge va ku taka nga na nige ɓavu m'taɗe'n kula zo se. **9**Lomaku m'inzi'n bal se ma, m'ndigi kenve ngage. Naku m'unda ngakito kaa ɗoyi zo nu̲ de dana se gunu. Nonzɔge maku ɓi zongara nɔ Maseduwan ku ɗii ma, yoge adi ma ngage maku ɗuku ma ma. Nzə m'ngamu korɔ ma ve kem ngage ndanyi a ku m'unda ngakito kaa zo se gunu ku nzə m'ngamu ta ve. **10**Vojyɔ nɔ Kii na Kris nda keme ma. Nzə m'nzile m'ize te aɗe kaɗe tara nama zagu zo ma gunu kem ɓege nɔ zongara nɔ Akayi. **11**Haɗi? Nzə m'aɗe va ma ke m'taara sege gunu wa? Nuɓa geri ku m'taara sege ve! **12**Nu̲ dege nz'uli ta ɗovo a tukua talu korɔ nige a ku z'asi se na̲a. Nga nen maku nzə m'taɗe ma, m'taɗe man ku ogɔ man yoge ta ɗovo. **13**M'taɗe man va a de nage yoge ngonkula nɔ zosuruge, de taɗe kula nɔ turavege. Yoge nzə teli korɔ nige ngonkulage na Kris ne. **14**Nda nga kunda ngalu de ne gunu, a ngiya Ture* tele korɔ yo Ngonkula nɔ logara ne. **15**Vavu nda nga kunda ngalu de'n gunu a ku de taɗe kula na Ture* ge zini teli de taɗe kulage nɔ zosuru. Zoɗutu nige nda man va nza kula taɗe nige make.

11:3 1Ti 2:14; Tee 12:9
11:4 1Ko 3:11; Rom 8:15; Gal 1:6-9
11:5 Gal 2:6
11:6 1Ko 1:17; Efe 3:4
11:7 Rom 1:1; 1Ko 9:18
11:8 Fil 4:15, 18
11:9 Fil 4:15, 18
11:10 Rom 9:1; Kul 18:12; 1Ko 9:15
11:11 Rom 1:9
11:13 Mat 7:15; Tit 1:10; Tee 2:2
11:14 Mat 4:10
11:15 Mat 16:27; Fil 3:19

Pol ada kaɗe tara korɔ yo ke a korkonyɔ na yo

16 Nzə m'nzile jyane: Taɗe vu no̲ de aku ma va nza de supa make gunu. Kaznaku no̲ de aku ma nza de supa make vu, taɗe vu yo wo vojyɔ supa na m'ma ɓa. Vavu m'adə man kaɗe tara korɔ ma ke finyi. **17** Nzə m'nzile vojyɔ nen ma kunda keme zoni ne a kadə kaɗe tara korɔ ma ke. Naku, vojyɔ nen maku nzə m'nzile nen ma, nzə m'nzile nza na Vuraɓe ke gunu. Nzə m'nzile va nza de supa make. **18** Dege yaa adi man kaɗe tara korɔ nige ke va nza na dege make. Vavu, m'adə man kaɗe tara korɔ ma ke nza nama ke. **19** Sege de geri ngage, sege nz'uzi keme se kot nga kemndigi na de supage. **20** Kaznaku no̲ de taɗe sege nza ɓeri make, no̲ de usa nga na se ndanyi, no̲ de nvura sege zo nga na se, no̲ de adə kaɗe tara korɔ yo ke, no̲ de unda kamu se vu, sege uzi keme se kot yo. **21** Kamsa nzile ni nzə taɗe ma ve. Zege z'ozi togo gunu na zige. Lo nama vu nga nenge ma ndanyi ku de nz'aleve zoni a nzile ma, ma zini m'aleve zoni. Ma nzə m'aɗe vojyɔ va nza de supa make. **22** Yoge Ebrəge wa? Ma zini va. Yoge nɔ Izrayelge wa? Ma zini va. Yoge mot kaa na Abraham wa? Ma zini va. **23** Yoge de taɗe kulage na Kris wa? Ma m'taɗe m'danga yoge. Nzə m'aɗe vojyɔ va nza de tele make. M'taɗe kula kii'n yaa m'danga yoge. M'enve kunda kii'n yaa m'danga yoge. M'taɗe kanga yaa ndanyi danga yoge. M'ndete kua sini kamkonɔ. **24** M'enve kunda tara minyə keme zi Zuifge nɔ ku undi ma ta nzi wonyə ɗoyi zo ɓu zo kalɓu. **25** Dege undi ma goro ne tara muta. Dege tini ma kuri koso ne tara ɗoyi. Topo bunga ma mane tara muta ku m'taɗe kamkaza ɗoyi lo nɔ ndori ɗoyi kam vakaata. **26** M'aɓe mbaa kamkonɔ. M'ua tigi kam mane vaage. M'ua tigi keme zi de ɓogoge. Dege nɔ mara na ma ndigi tale ma. Dege maku yoge Zuifge gunu ma ndigi tale ma. Dege nɔ kem ɓe ɓorige ndigi tale ma. M'ua tigi dana kuuvuge. M'ua tigi kam vakaata. Nonzɔ ma nɔ bala gunu ge ndigi tale ma. **27** Korɔ ma onyɔ ne ku m'taɗe kula nɔ togoge. M'toɗɔ gunu kamkonɔ. Ɓɔ tiɓo'n kunza mane taɗe ma kamkonɔ. M'inya kusa kamkonɔ. Kuli taɗe ma ku ruba tigo korɔ ma.

11:17 1Ko 7:12,25
11:18 Fil 3:3,4
11:19 1Ko 4:10
11:20 Gal 2:4
11:21 Fil 3:4
11:22 Fil 3:5; Rom 9:4; Luk 3:8; Rom 11:1
11:23 1Ko 3:5; 15:10; Kul 16:23; Rom 8:36
11:25 Kul 16:22; 14:19; 27:1-44
11:26 Kul 20:3; 21:31; Gal 2:4
11:27 Kul 18:3; Kol 1:29; 1Ko 4:11,12

28 Nɔ danga nga nɔ kagage ndanyi ma, vojyɔ na de kunanage ndanyi nz'iso zo ma zondorge. **29** Kaznaku togo nọ de tigo vu, togo na m'zini tigo gunu wa? Kaznaku de tadɛ̀ ɓavu nọ de iso kem tadɛ̀ kasu vu, nz'onyɔ ma ve, gunu ka?

30 Kaznaku de nz'adə kadɛ̀ tara korɔ ke vu, m'adə man kadɛ̀ tara korɔ ma ke kem togo gunu na ma. **31** Nuɓa yo Vura na Vuraɓe na zige Zezu Kris yo enve kadɛ̀ tara nɔ Kii zondorge zondorge. Yo geri ku ma m'zasori gunu. **32** De konyɔ ɓe ma ngare Aretas ngamu ɓe ɓori na dege nɔ Damas, a yo ndigi kukua ma. **33** Vu dege uli ma kamka kuzi ini ma keme kongɔ ya udi'n ma ngara. Va ya ku m'ufa'n zi nige.

Nga ugua kamu Pol

12 Iikudɗa gunu a ku m'adə kadɛ̀ tara korɔ ma ke. Naku nzə m'adɛ̀ vojyɔ zo nga kugua kamu dege tiɓo'n vojyɔge maku Vuraɓe tee kamu ni ada ma ma. **2** M'geri nọ de keme Kris ve. Ɓal ɓu zo sɔɔ ko, Nuɓa unu yo aɓe'n sinyi keme muta zora. Kaznaku yo inzi keme korɔ, ma m'geri gunu. Kaznaku yo tigo keme korɔ, ma m'geri gunu. Nuɓa ya geri ne. **3** De nama inzi keme korɔ wala yo tigo keme ni ma m'geri gunu. Nuɓa ya geri ne. **4** M'geri ku Nuɓa unu yo aɓe'n keme Paradis.* Nama ɗa ma yo wo vojyɔ maku de ase kadɛ̀ ni gunu ma. Adi ta ɗovo de ke a nzile ni gunu. **5** M'adə man kadɛ̀ tara korɔ ma ke a mara de nage ma, naku m'adə kadɛ̀ tara korɔ na m'ma ngiya ma ke gunu. Nzə m'adə kadɛ̀ tara korɔ ma ke ozo'n togo gunu na m'madɨ. **6** Kaznaku m'ndigi kadə kadɛ̀ tara korɔ ma ke vu, ma de supa tigi gunu. Vavu vojyɔ maku nzə m'nzile ma tele man vojyɔ kii. Naku m'inya man tadɛ̀ ni zagu. Gunu vu nọ de aku man ma vu te ma kataru zo ngage maku yo nz'aku zo ma, ku yo wo zo ma ma.

7 Nuɓa ada ma modɔ keme zạ korɔ ma a kogɔ'n ma lo kadɛ̀ tara a nga kunda ngalu dege maku yo tee kamu ni ada ma ma. Nga nama kula tadɛ̀ na ngonkula na Ture* a ku unda ma ku ogɔ ma lo kadə kadɛ̀ tara korɔ ma ke zagu. **8** M'zijyɔ Vuraɓe tara muta a ku aɓe'n yo kuɗa'n zagu kot ma. **9** Kuvu yo nzile ma te: Ɗajya na m'ase ki ko, a tale ta kunu togɔ na ma

11:28 1Ko 7:17
11:29 Rom 14:1; 1Ko 2:3; Mat 5:29
11:30 Gal 6:14; 1Ko 2:3
11:31 Rom 1:25
11:32 Kul 9:24
11:33 Kul 9:25
12:1 1Ko 2:10;14:6
12:2 Rom 16:3; Kul 8:39; Efe 4:10
12:4 Luk 23:43; Tee 2:7
12:5 1Ko 2:3
12:7 1Ko 2:10; Mat 4:10
12:8 Mat 26:39, 44
12:9 Rom 3:24; Fil 4:13; 1Ko 2:3;

* Paradis: Ri nɔ ku ɓi zongara nɔ Pers kam ni ya te lo kadɛ̀ tara nɔ kii.

nzə nda kem nga anzə togo. Vavu m'adə man kaɗe tara korɔ ma ke kem nzə togo na ma, ɓavu togɔ na Kris ɗe zo ma. **10**Vavu korɔ ma nyele ma kem nzə togo, kem najyavege, kem korkonyɔ, kem nga kamkalge, kem wongɔ nɔ ɓorige maku m'enve a na Kris ma. Kaznaku togo ma tigo vu, nen ma togo ma ndatu.

Kalve na Pol a na dege nɔ Korɛnt

11Lomaku m'ada kaɗe tara korɔ ma ke ma, m'tele de supa. Sege ya osi ma togo'n a taɗe ni va. Kine ku m'teki nga gunu vu, sege nz'aɗi vojyɔ na m' kiine, a nga na m' tigo vu ngonkula nɔ ɓori nage ma dangi ma gunu. Kaznaku vojyɔ kii vu m'teki nga gunu ko. **12**M'taɗe ngakozoge na ngonkulage dana se kuzakeme ne ndanyi. M'taɗe ngakozoge, nga kunda ngalu dege tiɓo'n ngakuzukaɗege. **13**Ngaɗige ya de kunana nɔ nyarage envi ɗanga sege wa? Nga ni ya m'nde nga zi se gunu ma. M'nde sege a ku sege naki ma zo nga anzə zosuru nama.

14Aki, muta ni ya nzə m'ula lo a kaɓe bal se nen ma. Nzə m'aɓe a kunda ngakito kaa zo se gunu. Vu nzə m'ula ngakenve na se gunu, naku nzə m'ula sege. A ku ngonge kuni ngage a na de kojyɔ nige gunu, naku de kojyɔ nige ya nzə kuni ngage a na ngonge. **15**A na m'vu m'adə man sege nga kemndigi na m'ge ndanyi. M'adə man korɔ na m'ma ngiya ma takuɓuruge a nzili kauvo na se. Kine ku m'taara sege yaa, vu sege taari ma finyi ɗi. **16**Kaznaku nga nama va kine vu, a ku m'nde nga zi se gunu ma. Gunu vu sege te m'ukua negi muru ne, a ma de muru. **17**M'ula dege bal se ve. M'ula yoge ma m'ize a ɓogi nga na se ge wa? **18**M'ojyo Titə ve ku m'ula yo yog nɔ̲ nonzɔ ne. Titə aɓe ma a ɓogo nga na se ve wa? Zə z'nzi kem nzili nɔ ɗoyi maɗi bal ɗovo nɔ ɗoyi maɗi gunu ka. **19**Sege alive jyane sege te zə z'aɗe sege vojyɔ nɔ zo korɔ ze wa? Zə z'aɗe keme Kris ɗana Nuɓa. Nonzɔ mage nɔ ku m'taara sege yaa, zə z'nzile sege vojyɔ nenge ma va a kadə'n sege togo. **20**Nzə m'ɓele ve a tigi ku m'iɗe ku m'enve sege kem nga nene maku m'ndigi gunu ma. Nzə m'ɓele ve a tigi sege envi ma kem nga nene maku sege ndigi gunu ma.

12:10 Mat 5:12; 2Te 1:4
12:11 1Ko 15:9,10
12:12 Zaa 4:48
12:13 1Ko 9:12,18
12:14 1Ko 4:14,15
12:15 Fil 2:17; 1Te 2:8
12:19 Rom 9:1; 1Ko 10:14; Rom 14:19
12:20 1Ko 4:21; 1:11; Gal 5:20; Rom 1:29,30; 1Ko 4:8; 14:33

Nzə m'ɓele a kenve tukua ta na̲age, manzage, ngalukake, zangage, vojyɔ kasuge, nzile vojyɔ togo, kozkorɔ tiɓo'n nga nɔ nda bala gunu. **21**Nzə m'ɓele ve, kaznaku m'idɛ̀ man vu Nuɓa ine man kamsa zo ma jyane kot se. Nzə m'ɓele ve ku nzə m'no̲o a vaka dege maku tadɨ kasu kite ma. De nage ma egi kinya nga nɔ nyedɨ na nige zagu, egi kinya kudʊ̀kamu na nige zagu, egi kinya kamvaka na nige zagu.

Zodʊtu kadɛ vojyɔ na dege kiine

13 Muta nza m'ya nzə m'aɓe bal se nen ma.

Z'tami man vojyɔge ndanyi nda man kiine

bal vojyɔ na de kumanazu vojyɔge ziyo gunu vu muta.
(Teltazu 19:15)

2Lomaku m'aɓe'n bal se ziyo ni ma, m'ine vojyɔ kite nvi dege maku tadɨ kasu ko̲dɛ̀ ko na yog no̲ dege zini ndanyi. Jyagmasini ku ma tigo dana se ma, nzə m'ɓala mbete a kine'n vojyɔ kite nvi se. M'nzile ko naku te nzə m'nzile jyane ku kaznaku m'tele m'aɓe man bal se vu, m'inya man de dʊ̀yi nyara'n gunu. **3**Sege nz'uli a geri ku ke Kris ya adɛ̀ vojyɔ keme ma ma wa. Kris ma togo yo tigo gunu. Yo ma ya togɔ yo yaa kot se ma. **4**Dege undi yo kaga desi kem anzə togo na yo, naku yo inzi kamkaa'n bal togɔ na Nuɓa ne. Zege zini togo zige tigo keme yo, naku zege z'inzi man se kamkaa'n togɔ na Nuɓa ne ka bal se.

5Undi minyə korɔ na se sege ngiya se aki ta ke sege inzi kem kunda keme zoni wa. Sege ngiya se geri kii'n ku Zezu Kris inzi keme se ma wa? Gunu vu sege asi man gunu kem kula na se ge, gunu ka? **6**Naku m'aleve vu sege geri man ku dege egi man zege gunu. **7**Nzə m'zijyɔ Nuɓa a ku sege tadɨ nga nɔ kasu gunu. Nzə m'zijyɔ Nuɓa a ku dege aki zege va nza dege make ku asi gunu ta kamu Nuɓa make gunu. Naku nzə m'zijyɔ Nuɓa a ku sege tadɨ nga nɔ kii, va a ku dege aki zege va nza dege make ku asi gunu ku kula na nige tigo make. **8**Zege z'asi tadɛ̀ nga no̲ a ku ege vojyɔ nɔ kii zagu gunu, naku zege z'asi a ku z'tadɨ nga a vojyɔ nɔ kii. **9**Lomaku togo ze tigo ma zə z'tadɛ̀ kornyele vu togɔ na se ndatu. Naku zə z'zijyɔ Nuɓa

12:21 1Ko 6:18
13:1 Mat 18:16
13:3 Mat 10:20; 1Ko 5:4
13:4 1Ko 1:25; Fil 2:7,8; 1Pi 3:18; Rom 1:4; 1Ko 2:3; Rom 6:5
13:5 1Ko 11:28; Zaa 6:6; Rom 8:10
13:9 1Ko 2:3; Efe 4:13

a ku Nuɓa taɗe sege dege nɔ ku asi ve. **10**A ni ya lomaku ma tigo dana se ya m'ɓala nga nage ma kem mbete. Nzə taɗe a ku kaznaku m'aɓe bal se vu m'adə sege togo kula gunu. Vuraɓe ada ma togɔ a kadə'n sege kortogo naku a tuzu'n sege gunu.

Zoɗutu takage

11Nonzɔge, sege ndikinige ma, sege taɗi kornyele, taɗi korɔ se dege nɔ ku asi ve, sege riyi keme na̲a, sege inzi'n kalve nɔ ɗoyi maɗi, sege inzi kortogo ne. Kuvu Nuɓa nɔ taara tiɓo'n kinzi kortogo inzi man bal se.

12Sege taki na̲a nzoɓu ta na̲a nɔ kiiɓada ne.

13De kemkiiɓadage ndanyi nzə taki sege.

14Taɗe vu ɗajya na Vuraɓe Zezu Kris tiɓo'n taara na Nuɓa tiɓo'n kemkasna̲a na Nzili Nzaa inzi dana se ndanyi. Amen!*

13:11 Mar 9:50; 1Za 4:16; Efe 6:23

13:12 Rom 16:16

13:13 Fil 4:22

13:14 Rom 16:20; 5:5; Zud 1:1:21; Fil 2:1

GALATGE

KANZA KEM MBETE NA GALATGE
De ɓal ni: Pol
Yo ɓala ada: De taka kemege nɔ ka zunuɓe nɔ Galati
Ɓal taɗe ni: Ɓal wonyə ziyo zo kalɓu
(49) gidi kojyɔ na Zezu Kris.

Pol ula'n mbete nen ma « kem lo kunanage nɔ Galati » (Galatge 1:1-2). Yo unda lo kunanage kem ɓe ɓorige nɔ ka zunuɓe nɔ zongara nama kem takite kaɓe kozo vojyɔ na yo (Kulage 13:14 -14:3). Yo aɓe jyane kem zongara nama kem ziyo kaɓe kozo vojyɔ na yo (Kulage 16:6) tiɓo'n muta kaɓe kozo vojyɔ na yo (Kulage 18:23). Kem kaɓe mbaa nage ma, kine ku yo aku zunuɓe tiɓo'n kumuɓe nɔ Galati. Kine ku Pol ɓala mbete nen ma kite ɗana ziyo kaɓe kaku lo nage ma. Negive na yo kem Galatge 1-2 ozo vojyɔ nama. Kine ku Pol ɓala mbete nen ma kem ɓal 49 gidi kojyɔ na Zezu Kris, ozo a ku yo ɓala mbete nen ma gidi takite kaɓe kozo vojyɔ na yo (Kulage 14:27-28) ula'n kem lo kunanage ka zunuɓe nɔ Galati.

Kulage 13-14 ozo kamvojyɔ nɔ zo mbete nene ma. Zuifge yog vaka Zuifge gunu taki kem nige a kozo vojyɔ na Pol, naku nǫ Zuifge nz'egi vojyɔ ma zagu. Ozo'n zo kege vojyɔ nama, dege yaa ndanyi teli de taka kemege. Pol yog ɓiya kula nige undi lo kunanage ku undi desumalege zoni. Lomaku Pol ɓi zagu Galati ma, Zuifge umbimiri ndazə nga nɔ bala gunu de taka keme nɔ jyage make. Kine ku yoge woyi nyele ni ve.

Pol ɓala mbete anzə kumba ne ula'n a kaɗe'n vojyɔ zo Vojyɔ nɔ Kii maku yo ozo dege ke nɔ Galati ma. Yo ndaza yoge vojyɔ nɔ zo nga nɔ zosuru tiɓo'n kaɗe korɔ de kunda kala nz'idi ta ɗovo kunda keme zo Kris, naku bal ɗovo kula taɗe nɔ kiige gunu.

Takite ziyo kamneni mbete na Galatge uminazu na Pol kala ne. Kamneni nɔ ziyoge gidi ni ozi ngira ngandazage, zoɗutu kamneni nɔ ziyoge ozi kula taɗege. Pol ozo « vojyɔ nɔ bala na Vojyɔ nɔ Kii » (Galatge 2:5,14), a kojyo'n de taka kemege a kinzi rinyə kem « kuɓaka korɔ nene maku Kris ndigo zege a ni ma » (Galatge 5:1).

Kumbamiri ni

1 Ma Pol, ma ngonkula. M'enve kula nama zi dege gunu wala de ya ada ma gunu. Naku m'enve bal Zezu Kris, m'enve bal Nuɓa Vura maku turu yo dana de kuage ma. 2 Nonzɔge ma ndanyi ku z'inzi se nene ma ɗi bal ma a ɓala mbete nen ma kula'n de kunanage make ku inzi zongara nɔ Galati ma.

3 Taɗe vu Nuɓa Vura yog Vuraɓe na zige Zezu Kris ne

1:1 1Ko 1:1; Kul 9:15
1:2 Fil 4:21; Kul 16:6
1:3 Rom 1:7

adi sege ɗàjya tiɓo'n kortogo. **4**Zezu ada korə na yo ngiya a taɗè kasu na zige ɓavu aɗè zege zagu keme zi ngakasu nɔ kem ndor nɔ kazene kemndigi na Nuɓa Vura zige ne. **5**Kaɗè tara nda a na yo zondorge zondorge. Amen!*

Vojyɔ nɔ Kii nɔ nyara tigo

6Unda ngalu ma ve a ku sege teli yaku va ɗì zagu gidi de nene maku ɓɔro dege ɗàjya na Kris'n ma a kunu gidi Vojyɔ nɔ Kii nɔ nyara. **7**Vojyɔ nɔ Kii nɔ nyara nama yo nga nɔ kii gunu. Naku nǫ̲ dege nzə viyi zo se ku yoge ndigi tele Vojyɔ nɔ Kii na Kris ma kemnǫ̲. **8**Kaznaku ze ngiya ze wala ngonkula na Nuɓa ɓi zora ku yo ozo sege Vojyɔ nɔ Kii nɔ kala ku nda nza nen make ku z'ozo sege kite ma gunu vu, kaɗè tara nɔ kasu nda zo yo. **9**Ze z'nzile vojyɔ ni kite ɗà ko ya lova ku te nzə m'nzile vojyɔ ni jyane nen ma. Kaznaku nǫ̲ de ozo sege Vojyɔ nɔ Kii nɔ kala ku nda nza nɔ nama ke ku sege envi ko mavu, kaɗè tara nɔ kasu nda zo yo. **10**Naku jyagmasini ma, nzə m'ula a ku m'tele de nɔ kii ta kamu dege wa, ta kamu Nuɓa wa? Nzə m'ula a ku m'taɗè nga a ku nyele dege wa? Kaznaku nzə m'taɗè nga a ku nyele dege ɗì vu, m'tele man de taɗè kula na Kris gunu.

1:4 Mat 20:28; Rom 4:25; 1Ko 15:3; Fil 4:20
1:5 Rom 11:36
1:6 Rom 8:28; 2Ko 11:4
1:7 Kul 15:24
1:8 1Ko 15:1; Rom 9:3
1:9 Rom 16:17
1:10 Rom 2:9
1:11 1Ko 15:1
1:12 1Ko 2:10; 11:23
1:13 1Ko 10:32; Kul 9:1
1:14 Kul 21:20; Mat 15:2
1:15 Rom 8:28
1:16 Mat 16:17
1:17 Kul 9:2

Nuɓa ya ɓɔro Pol

11Naku nonzɔge, m'nzile ɗone ku Vojyɔ nɔ Kii nama ku m'ozo sege ma na de gunu. **12**Nda va a m'enve Vojyɔ ma zi de gunu, de ndaza ma yo gunu. Naku Zezu Kris ya tee kamu ni ada ma. **13**Sege woyi vojyɔ nga taɗè na m'nɔ kitege ma ve lomaku m'inzi'n ta mot ngira nga na Zuifge ma. Sege woyi vu m'taɗè ngakonyɔge yaa ndanyi de kunana na Nuɓa ge ke ku m'tuzu yoge zagu. **14**Kinzi ma kem ngira nga na Zuifge ma m'taɗè m'danga dege maku ɓal na ze ase se nǫ̲a ma, m'danga dege nɔ mot kaa na ma. M'aɓe'n ɓɔ nga mot kaa na kavla mage yaa ndanyi. **15**Nuɓa aɗè ma unda kala keme kɔ ma ɗà ku yo ɓɔro ma bal ɗàjya na yo ne. **16**Nyele kamu Nuɓa ve ya ku yo tee kamu ma zo Ngon yo ɓavu m'ozo vojyɔ na yo dana dege maku yoge Zuifge gunu ma. Lomaku yo taɗè va mavu, tazini ma m'zijyɔ vojyɔ ɗoyi nǫ̲ de ke gunu. **17**M'aɓe kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem bal

dege maku yoge ngonkulage kite ɗana ma ma gunu. Naku m'aɓe zongara nɔ Arabi, ku gidi ni vu m'tele m'iɗe kem ɓe ɓori nɔ Damas.

18 Ɓal muta gidi ni vu, m'aɓe Zeruzalem kaku Piyer. Kuvu z'inzi sini ndor ɓu zo minyə. **19** M'aku Zaki, nonzɔ na Vuraɓe, naku m'aku nǫ ngonkulage gunu. **20** Aki, nzə m'nzile ɗana Nuɓa ku nga nen maku nzə m'ɓala kem mbete nzə m'ada sege nen ma, nzə m'zasori gunu. **21** Gidi ni vu, m'aɓe zongara nɔ Siri tiɓo'n zongara nɔ Silisi. **22** Vu de kunanage nɔ zongara nɔ Zude maku inzi keme Kris ma geri ta kamu ma gunu. **23** Yoge woyi vuka ɗi nzili te: De maku nzə taɗe ze ngakonyɔge kite ma, lovaɓa ya yo nz'ozo vojyɔ zo kunda keme zoni maku yo nz'ula tuzu ni ma. **24** Yoge adi kaɗe tara Nuɓa ke a na ma.

Ngonkulage ndigi vojyɔ na Pol

2 Ɓal ɓu zo sɔɔ gidi ni vu, m'aɓe jyane kem ɓe ɓori nɔ Zeruzalem, z'aɓe ze Barnabas ne. M'unu Titə zini bal ma. **2** M'aɓe ne a Nuɓa tee kamu ni ada ma a taɗe ni. M'aɗe yoge mot Vojyɔ nɔ Kii maku m'ozo dana dege maku yoge Zuifge gunu ma. M'ozo vojyɔ ma de nɔ ɓori na nige ke ɗi, a nzə m'ɓele ve a ngode nen maku m'anya ko tiɓo'n ngode nen maku m'anya man ma nda nyara'n gunu. **3** Titə maku z'inzi sini ma yo Grek, naku de oso yo togo'n a kaɓe gaza gunu. **4** Nzə m'aɗe vojyɔ nama va a nonzɔge nɔ zasorige make ku anzi ɗana zige anzə geri zige ne make. Yoge ndigi geri mot kuɓaka korɔ zige maku nda keme Kris Zezu ma ɓavu yoge taɗi zege ɓeri ne. **5** Zege z'ndigi yoge zoni finyi gunu. Z'ɗayi zoni togo'n ɓavu Vojyɔ nɔ Kii nda nga nɔ kiine dana se.

6 Dege maku yoge de nɔ ɓorige ma, yoge adi ma nga gunu. Ngage maku yoge inzi'n kite ma, yoge ozi ma gunu. Nuɓa ndet miri de gunu. **7** Va nzaku yoge aki ku Nuɓa ada ma Vojyɔ nɔ Kii a na de anzə kaɓe gazage, va nzaku yo ad'n Piyer ke a na de kaɓe gazage make. **8** De maku taɗe keme Piyer ɓavu yo ngonkula na de kaɓe gazage ma, yo ya ɗe keme ma zini va a ku ma ngonkula na dege maku yoge Zuifge gunu ma. **9** Zaki yog Sefas ne tiɓo'n Zaą maku dege taɗi yoge va nza dravo kuzi

1:18 Kul 9:22,23, 26, 27
1:19 Mat 13:55; Kul 15:13
1:20 Rom 1:9; 9:1
1:21 Luk 2:2; Kul 6:9
1:22 1Te 2:14; Rom 16:3
1:23 Kul 6:7, 8:3
1:24 Mat 9:8
2:1 Kul 15:2; 2Ko 2:13
2:2 1Ko 2:10; 9:24
2:3 2Ko 2:13; 1Ko 9:21
2:4 Kul 1:16; 2Ko 11:26; Zud 1:1:4
2:6 Tee 2:23; 1Ko 15:11
2:7 1Te 2:4
2:8 Kul 1:25; 1Ko 1:1
2:9 Kul 15:13; 1Ti 3:15; Tee 3:12; Kul 9:15

make ma, yoge geri ɗàjya maku Nuɓa ada ma ma ve. Kuvu yoge adi ze ze Barnabas ne zi nige nɔ ka vula a taɗè kemkasnaa ɓavu ze z'aɓe bal dege maku yoge Zuifge gunu ma, kuvu yoge aɓi bal de kaɓe gazage. **10**Yoge nzili ze aku ugua keme ze zo de naguge ve, nga maku m'ndigi taɗè ni yaa ma ya nama.

Pol ndanga Piyer

11Naku lomaku Piyer ɗè kem ɓe ɓori nɔ Antios ma, m'ndanga yo ta kamu yo, a yo taɗè bal ni ne gunu. **12**Kite maku de na Zaki ge ɗi ta gunu ma, Piyer nz'usa nga yoge dege maku yoge Zuifge gunu ma. Naku lomaku de na Zaki ge ɗi mavu, yo aɗè korɔ yo zagu ku yoge kiyi kemnaa yog dege maku yoge Zuifge gunu ma, a yo nzə ɓele de kaɓe gazage ma ve. **13**Ndiki Zuifge ma aɓi bal yo kem kula tura ta kamu dege ma va nza ngiya Barnabas inya'n korɔ yo kem kula tura ta kamu de na nige ma. **14**Lomaku m'aku nzee na nige vu nda dana gunu ku unu gidi Vojyɔ nɔ Kii gunu mavu, m'nzile vojyɔ ni Piyer ke ta kamu dege ndanyi. M'nzile m'ize te: Yi maku yi Zuif ma, yi nzə nzee va nza dege make yoge Zuifge gunu make ku yi nzə nzee nza Zuifge ke gunu. Vavu haɗi ya yi nz'oso dege maku yoge Zuifge gunu ma togo ne a kinzi va nza na Zuifge make ma wa? **15**Ze Zuifge nɔ kem kojyɔ, ze de taɗè kasuge va nza dege make ku yoge Zuifge gunu make gunu. **16**Zege z'geri ku Nuɓa tazu de de zosuru ne a bal kulage na nzuvojyɔ gunu, naku yo tazu de de zosuru ne bal kunda keme zoni keme Zezu Kris. Zege z'taki keme zige zini keme Kris Zezu ɓavu Nuɓa tazu zege de zosuru ne kem kunda keme zoni keme Kris. Kulage na nzuvojyɔ tazu zege de zosuru'n gunu, a kulage na nzuvojyɔ tazu de de zosuru'n gunu. **17**Kaznaku zə z'uli a ku Nuɓa tazu zege de zosuruge'n keme Kris vu, z'aɗi korɔ zige zagu dana de taɗè kasuge. Kris ma yo de taɗè kula na taɗè kasu wa? Finyi gunu! **18**Kaznaku m'tele m'tamu ngage maku m'tuzu mavu, m'taɗè korɔ ma va nza de kalu zo nzuvojyɔ make. **19**Bal na nzuvojyɔ vu, ma m'ua ko a nzuvojyɔ ɓavu m'inzi a na Nuɓa. **20**Dege undi ma zo kaga desi ze Kris ne, naku m'inzi kamkaa ne. Ma ya m'inzi kamkaa gunu, naku Kris ya inzi kamkaa ne keme

2:10 Kul 24:17
2:11 Kul 11:19
2:12 Kul 15:13
2:13 Kul 4:36
2:14 Kul 10:28
2:15 Fil 3:4,5; Luk 24:7
2:16 Rom 3:28; 9:30
2:19 Rom 7:4; 2Ko 5:15
2:20 Rom 6:6; 1Pi 4:2; Mat 4:3

ma. Kinzi kamkaa nen maku m'inzi kem ni lova kem korɔ ma, m'inzi kem kunda keme zoni zo Ngon na Nuɓa. Yo taara ma ku yo ada korɔ na yo ngiya a na ma. **21**Ma m'inya ɗàjya na Nuɓa tiɗa gunu, a ku de nz'enve nga nɔ zosuru bal nzuvojyɔ ka vu, Kris ua nyara'n ɗi.

Nzuvojyɔ tiɓo'n kunda keme zoni

3 Sege supa Galatge! Nạ ya tura sege ya sege egi koo vojyɔ nɔ kii zagu wa? Dege ozi Zezu Kris maku undi yo zo kaga desi ma kaga ta kamu se. **2**Aku nga nen ma ɗi ku m'ndigi koo vojyɔ ni zo se ma ya nen ma: Sege envi Nzili ma bal kula taɗege na nzuvojyɔ wa, sege envi bal kozo vojyɔ zo kunda keme zoni maku sege woyi ma wa? **3**Sege de supage ɗone wa? Sege umbi miri ni zo Nzili, sege ndigi tale ta kunu ni lova togo na se sege ngiya se'n wa? **4**Ngakonyɔ nage ma taɗe sege nyara'n ɗi wa? Kine ku nda nyara'n wa. **5**Nuɓa ya ada sege Nzili ya yo nzə taɗe ngakuzukaɗege dana se. Yo nzə taɗe va a ku sege nzə taɗi kulage na nzuvojyɔ wa, a ku sege envi kunda keme zoni bal vojyɔge maku sege woyi ma wa?

3:1 Luk 24:25; Kul 16:6; 1Ko 1:23
3:2 Zaa 20:22; Rom 10:17; Ebr 4:2
3:5 1Ko 12:10

6Abraham taka keme Nuɓa,
ya Nuɓa tazu yo de zosuru ne.
(Kumbamiri 15:6)

7Vavu sege geri na ku dege maku inzi'n kunda keme zoni ma yoge ngonge na Abraham kine. **8**Mbete Nuɓa nzile kite ɗa te Nuɓa tazu man dege maku yoge Zuifge gunu ma dege nɔ zosuru ne bal kula kunda keme zoni na nige ne. Nuɓa ozo Vojyɔ nɔ Kii nama kite Abraham ke nzile te:

Nuɓa aɗe man tara nɔ kii
zo mot dege ndanyi a na yi.
(Kumbamiri 12:3, 18:18, 22:18, 26:4)

9Vavu Nuɓa aɗe tara nɔ kii zo dege maku taki keme nige yog Abraham de taka keme'n ma. **10**Dege ma ndanyi ku undi kemege zo kula na nzuvojyɔ ma kaɗe tara nɔ kasu nda zo nige. Mbete Nuɓa nzile te:

Kaɗe tara nɔ kasu nda zo de
nene maku ngamu bal ngage
ma ndanyi
ku ɓali kem Mbete nzuvojyɔ
ma gunu ma, ku taɗi kula ni
gunu ma. *(Teltazu 27:26)*

11Nda kamkaga ɗi ku de tazu de de zosuru ne ta kamu Nuɓa bal nzuvojyɔ gunu,
a de zosuru inzi man

3:6 Rom 4:3
3:7 Luk 3:8
3:8 Kul 3:25
3:9 Rom 4:16
3:10 Rom 4:15
3:11 Rom 3:28; Ebr 2:4; Ebr 10:38

kamkaa ne bal ɗovo kunda keme zoni. *(Abakuk 2:4)*
12Naku, nzuvojyɔ ɗe a na kunda keme zoni gunu, naku de nen maku nzə taɗe nga nage inzi man kamkaa'n a ni. *(Tamungage 18:5)*
13Kris ndigo zege ko kem kaɗe tara nɔ kasu na nzuvojyɔ, a yo tele nga kaɗe tara nɔ kasu a na zige. Kuvu Mbete Nuɓa nzile te:

Kaɗe tara nɔ kasu nda zo de nene maku undi yo zo kaga desi ma. *(Teltazu 21:23)*

14 Vavu kaɗe tara nɔ kii maku Abraham enve ma ɗe zo dege maku yoge Zuifge gunu ma keme Zezu Kris ku zege z'envi kinenzu na Nzili bal ɗovo kunda keme zoni ne.

Nzuvojyɔ tiɓo'n kinenzu

15Nonzɔge, nzə m'aɗe sege vojyɔ va nza na dege make. Kaznaku nǫ de unu nzu ku nda kii'n ko vu, de ase tuzu ni gunu, de ase kine nǫ zoni gunu. **16** Vavu Nuɓa ine nzu yo ada Abraham ke yoge ngon kavla yo ne. Yo nzile te ngon kavlige gunu nza de vakage make gunu. Naku yo nzile te:

Ngon kavli. *(Kumbamiri 12:7, 13:15, 24:7)*

A yo nz'aɗe vojyɔ na de ɗoyi ɗi, de ni ya Kris. **17** Aku vojyɔ maku nzə m'nzile ma: Kite ma Nuɓa unda kununzu nɔ kii keme Kris. Nzuvojyɔ nen maku ase ɓal kamde sɔɔ zoni wonyə ɗoyi zo ɓu ɓavu ɗe ma yo ase tuzu kununzu nama ku kinenzu na yo nda nyara'n gunu. **18** Vavu kaznaku de nzə tele kuɓaka nga bal ɗovo nzuvojyɔ vu, kinenzu ɗe tigi gunu. Naku bal ɗovo kinenzu ya Nuɓa taɗe ɓavu Abraham tele kuɓaka ngage. **19** Vavu haɗi ya nzuvojyɔ nda wa? Nuɓa ada nzuvojyɔ a kozo'n kalu zo nzu vojyɔge. Yo nda man va sinyi a ku ngon kavla maku Nuɓa ine nzu yo a ni ma ɗe. Ngonkula na Nuɓa ge geri yo bal zi de ɗa dana dege ne. **20** Vavu de ɗa dana dege ma yo de na de ɗoyi ɗi gunu. Naku Nuɓa ɗoyi ɗi.

21 Vavu nzuvojyɔ nz'ege kinenzu na Nuɓa zagu wa? Finyi gunu! Kaznaku Nuɓa ada tigi nzuvojyɔ a ku adi kinzi kamkaa, nga nɔ zosuru ɗe tigi bal ɗovo nzuvojyɔ kine. **22**Naku Mbete Nuɓa utu zo ngage ndanyi mot taɗe kasu ɓavu Nuɓa ada kinenzu nen maku ɗe kunda keme zoni ne keme Zezu Kris dege make ku taki keme ni ma. **23**Kite

3:12 Rom 10:5
3:13 Kul 5:30
3:14 Rom 4:9,16; Zaa 20:22; Kul 2:33
3:15 Rom 7:1
3:18 Rom 4:14
3:19 Rom 5:20; Kul 7:53
3:20 1Ti 2:5; Ebr 8:6
3:21 Rom 7:12
3:22 Rom 3:9-19
3:23 Rom 11:32

ɓavu kunda keme zoni ɗe ma, ngami zege mot nzuvojyɔ. Zə z'aki ta kunda keme zoni maku Nuɓa teki man kaga ma. **24** Vavu nzuvojyɔ ma nga kaɗe ta vala ku nz'aɓe'n zege bal Kris, ɓavu Nuɓa tazu zege de zosuruge ne bal ɗovo kunda keme zoni. **25** Naku kunda keme zoni ɗe ko ma zege z'inzi mot nga kaɗe ta vala nama jyane gunu ko.

Ngon na Nuɓa ge

26 Sege ngon na Nuɓa ge ndanyi bal ɗovo kunda keme zoni keme Zezu Kris. **27** Sege ma ndanyi ku uli sege mane keme Kris ma, sege uli Kris korɔ se ko. **28** Zuifge tigo ko, Grek tigo ko. Ɓeri tigo ko, kuɓaka korɔ tigo ko. Davla tigo ko, niye tigo ko, a sege ndanyi, sege ɗoyi ɗi keme Kris Zezu. **29** Kaznaku sege nɔ na Kris vu, sege mot kaa na Abraham ge. Sege kuɓaka ngage va nzaku ini'n nzu make.

4 Naku m'nzile zini kite ma m'ize te kuɓaka nga semi ta ngon vu, yo inzi va nza na ɓeri make, kine ku yo kuɓaka ngage ndanyi. **2** Yo inzi mot de ndazə ngage dege ke, tiɓo'n de ngamu ngage sinyi a ku ndor nen maku vura yo ozo ma ase. **3** Zege zini, lomaku zege ngonge ma, Zege ɓerige na takite ngandazage nɔ zongara. **4** Naku lomaku ndor ni ase ko mavu, Nuɓa ula'n Ngon na yo. Niye ya ojyɔ yo, yo ojyɔ mot nzuvojyɔ. **5** Vavu yo ase ndigo dege maku inzi mot nzuvojyɔ a ku z'envi lo na ngon kito ku Nuɓa taɗe zege va nza ngon yo make. **6** Naku sege ngonge. Vavu Nuɓa ula Nzili Ngon na yo keme se ɗa ɓavu nzile nzu yo nɔ ɓori'n te: Aba*! Vura! **7** Vavu yi ɓeri gunu ko, naku yo ngonɔ. Kaznaku yi ngon vu, yi zini yi kuɓaka nga na Nuɓa bal ɗovo Kris.

3:24 Rom 10:4
3:25 Rom 7:4
3:26 Rom 6:3; Rom 8:14
3:27 Mat 28:19; Rom 13:14; 1Ko 12:13; Zaa 17:11; Kol 3:11; Efe 2:14, 15
3:29 Luk 3:8; Rom 8:17
4:3 Kol 2:8,20
4:4 Rom 5:6; Efe 1:10; Zaa 3:17; Luk 2:27
4:5 Rom 3:24; Zaa 1:12
4:6 Kul 16:7; Rom 5:5
4:7 Rom 8:17
4:8 Rom 1:28; 1Ko 1:21; 1Te 4:5; 2Te 1:8; 1Ko 8:4,5
4:9 1Ko 8:3; Kol 2:20
4:10 Rom 14:5; Kol 2:16
4:11 1Te 3:5

Pol nz'aleve zo dege nɔ Galati

8 Kite ma sege geri Nuɓa gunu. Sege nzə taɗi kula nz'adi nuɓage make ku yoge nuɓa nɔ kiige gunu make. **9** Naku jyagmasini ma sege geri Nuɓa ko, nɔ kii ma Nuɓa geri sege ko. Ta nange ya sege nzə teli nz'aɓi jyane kem takite ngandazage nɔ naguge maku togo nige tigo ma wa? Haɗi ya sege nzə ndigi taɗe kula na yo jyane wa? **10** Sege nz'undi minyə ndorge, nzoyige, kem ndorge, ɓalage. **11** Nzə m'ɓele ve a kula maku nzə

* Aba: Ri nama ta Aramenye ne kam ni ya te : Baa. Ri nama yo zo vura de.

m'tadɛ ku m'unu korɔ ma a ni a na se ma nda nyara'n dɨ. **12**Nonzɔge, m'ukua nza se, inzi va nza na m'make a ku ma m'inzi va nza na se make. Sege tadɨ ma nga nɔ kasu dɔyi gunu. **13**Sege geri ku korɔ niyi na m'ma ada ma ta dɔvo kite a kozo'n sege Vojyɔ nɔ Kii. **14**Sege egi ma gunu, sege inyi ma tidɛ gunu a ngage maku nda korɔ ma ma. Naku sege uki ma bal se va nza ngonkula na Nuɓa make. Va nza Kris Zezu make. **15**Vavu kornyele na se nɔ kite ya nanga dɛ? Nzə m'umanazu vojyɔ nama nzə m'ada sege ku, kaznaku loni ndatu vu, sege adɨ man kamu se ge adi man ma. **16**M'tele zanga na se a vojyɔ nɔ kii maku nzə m'nzile sege ma wa?

17Bɔ ngage maku tadɛ yoge a na se ma iikudɛ gunu. Naku yoge ndigi kadɛ se zagu kot ze, ɓavu ɓɔ na ne tadɛ sege. **18**Iiyaa ku ɓɔ tadɛ nga nɔ kii tadɛ sege zondorge naku a ku ma dana se dɨ ɓa gunu. **19**Ngon mage nɔ sakuge, m'ozo ngakonyɔge nɔ zo kojyɔ ngonɔ jyane, sinyi a ku Kris togo keme se. **20**M'ndigi kinzi dana se lova korɔ ma ne a m'adɛ sege vojyɔ kamkajya nɔ nǫ ne. Keme ma nz'ozo ma ve a na se.

4:12 Rom 7:1
4:13 1Ko 2:3
4:14 Mat 10:40
4:19 1Te 2:11; Rom 8:29; Efe 4:13

Agar yog Sara ne

21Nzili ma, sege maku sege ndigi kinzi mot nzuvojyɔ ma, sege geri kamvojyɔ na nzuvojyɔ gunu wa? **22**Bali kem Mbete Nuɓa nzili te Abraham inzi'n ngon davlage zog ziyo. Nǫ dɔyi yog niye na yo nɔ ɓeri'n ma, nǫ dɔyi yog niye na yo nɔ nyara'n ma. **23**Ngon nɔ nen maku ojyi yog niye nɔ ɓeri'n ma yo ojyɔ kamkajya na dege'n ka. Nɔ nen maku ojyi yog niye nɔ nyara'n ma yo ngon kinenzu.

24Geri kam nga nage ma nda titi nga nenge make. Niye zo ziyoge ma nda va nza kinenzuge ke ziyo. Nǫ dɔyi nda va nza kinenzu nɔ zo kongo Sinayi make. Yo nz'ojyɔ ngon ɓerige. De ni ya Agar. **25**Agar ma, yo kongo nɔ Sinayi kem zongara Arabi. Kongo nama nda va nza ɓe ɓori nɔ Zeruzalem nɔ kem kazene make, ku inzi keme ɓeri yog ngon nige make. **26**Naku Zeruzalem nɔ taru ma yo kuɓaka korɔ ku yo kɔ zige dutu. **27**Mbete Nuɓa nzile te:

Tadɛ kornyele, yi kuzu, yi maku ojyɔ ngon gunu ma!

Ugua vojyɔ ɓori ne, unu nzu yi taru,

4:21 Rom 2:12
4:23 Rom 9:7,8; Ebr 11:11
4:26 Ebr 12:22; Tee 3:12

yi maku geri konyɔ na kojyɔ ngon gunu ma.

Vavu niye maku ngaɓa ɗiko yoge zagu ma dangi man ngon niye kinzi kuzi ngaɓage. *(Izayi 54:1)*

28 Nonzɔge, zege ma zege ngonge nɔ kinenzu kine va nza na Izaki make. **29** Naku kite ma, de nen maku ojyi yo kem zạkorɔ ma taɗe ngakonyɔge de nen make ku ojyi yo kem Nzili make. Jyagmasini ma nda va zini. **30** Naku Mbete Nuɓa nzile te ɗi?

Yi ɗiko niye ɓeri ma zagu yog ngon yo ne, a ngon na niye nɔ ɓeri ase tele kuɓaka nga yog ngon na niye nɔ nyara'n gunu. *(Kumbamiri 21:10)*

31 Vavu nonzɔge, zege ma zege ngonge na niye nɔ ɓeri ma gunu, naku zege ngonge na niye nɔ nyara ma.

Kuɓaka korɔ keme Kris

5 Vavu uki korɔ se togo'n kem kuɓaka korɔ nene maku Kris ndigo zege a ni ma. Sege inyi nạ nzə k'ula zo se mot zuku na ɓeri gunu. **2** Aki ma Pol, nzə m'nzile sege m'ize te kaznaku sege aɓi man gaza vu, Kris taɗe man nga a na se gunu. **3** M'nzile sege ɗone jyane ku dege ma ndanyi ku nz'aɓi gaza ma, undi zoge a ngamu nzuvojyɔge ndanyi. **4** Sege maku sege nz'uli ku dege taɗi sege dege nɔ zosuru ne kem nzuvojyɔ ma, sege kiyi nạa sege Kris ge ko. Sege isi ko kem ɗajya. **5** A na zige vu, bal Nzili tiɓo'n kunda keme zoni ya zə z'aki'n ta nga kunda keme zoni nɔ zosuru. **6** Keme Zezu Kris ma, kaɓe gaza, kaɓe gaza gunu kam ni tigo. Naku kunda keme zoni ya nzə taɗe kula kem taara. **7** Sege nz'anyi ngode kiine. Nạ ya ogɔ sege lo a koo ta Vojyɔ nɔ Kii wa? **8** De nen maku ɓɔro sege ma ozo sege a taɗe ni va gunu. **9** Kamfulu finyi ɗi nzə ɓi kura ndanyi. **10** M'ada sege keme ma keme Vuraɓe, ku kalve na se nda kala gunu. Naku de nen maku nzə sundu sege ma, yo nạ wa vu, yo enve man ngakonyɔ. **11** Naku ma ma, nonzɔge, kaznaku nzə m'ozo vojyɔ kaɓe gaza jyane vu, hadi ya nzə taɗi ma ngakonyɔge jyane wa? Vavu nga nọ a ku ege vojyɔ na kaga desi zagu tigo! **12** M'ndigi ku dege maku nzə sundi sege ma Nuɓa aɗe yoge zagu! **13** Nonzɔge, Nuɓa ɓɔro sege a ku sege kuɓaka korɔ se. Naku kem kuɓaka korɔ nama sege taɗi ngage nɔ kem zạkorɔ kamkajya na dege'n gunu.

4:31 Rom 7:4
5:1 Zaa 8:32; Rom 7:4; Mat 23:4
5:2 Kul 15:1
5:3 Rom 2:25; Zak 2:10
5:4 Rom 3:28; Ebr 12:15; 2Pi 3:17
5:5 Rom 8:23,24
5:6 Rom 16:3; 1Ko 7:19; 1Te 1:3; Zak 2:22
5:7 1Ko 9:24
5:8 Rom 8:28
5:9 1Ko 5:6
5:10 1Ko 2:3; Fil 3:15
5:11 Luk 2:34
5:13 1Ko 8:9; 1Pi 2:16; 2Ko 4:5; Efe 5:21

Naku sege tadi kula na naa kem taara ne. **14**Vavu z'tali man ta kunu nzuvojyɔge ndanyi kem vojyɔ dɔyi di, vojyɔ ni ya te:

Yi taara de nen maku inzi koti sini ma va nza kori yi ngiyi make. *(Tamungage 19:18)*

15Naku kaznaku sege nzə zonyi naa, sege nz'usi naa vu, sege ngami kiine! Sege tuzi man naa.

Nzee nɔ kem Nzili

16Vavu m'nzile m'ize te: Sege nzi kem Nzili. Vu sege tali man ta kunu ɓɔ ngakasu gunu. **17**Ɓɔ ngage nɔ kem zakorɔ ege ɓɔ ngage na Nzili zagu. Ɓɔ ngage na Nzili ege ɓɔ ngage na zakorɔ zagu. Yoge ndigi vojyɔ na naa gunu va ya ku nga nenge maku sege ndigi tade ni mavu sege asi tade ni gunu ma. **18**Kaznaku Nzili ya nz'ade sege ta vala vu, sege inzi mot nzuvojyɔ gunu. **19**Naku kulage na zakorɔ nda kamkaga di, yoge ya nen ma: Kamvaka, kudukamu, nyedilo, ɓɔ zakorɔ. **20**Tade yoo, tade ngakuzukade, kege naa tukua ta naage, manzage, wongɔge, zangage, kiyi kemnaage, ɓunduge. **21**Tade ɓɔ nga, tale dege, kungu ɓuru, ɓɔ nga nɔ lo vakage, kungu nga vu kada korɔ de ɓɔ zakorɔ ke tiɓo'n nga nɔ titi nga nage ma. M'nzile sege vojyɔ ni kite, nzaku m'nzile'n ko ma, de nenge maku nzə tadi mara nga nɔ va nage ma teli man kuɓaka kem ɓe na Nuɓa gunu.

22Naku kanu na Nzili ya nen ma: Taara, kornyele, kinzi kortogo, kuzakeme, kemnzaa, tade kii, kunda keme zoni, zokezi, kukua korɔ de togo ne. **23**Nzuvojyɔ ege nga nage ma gunu. **24**Naku dege maku yoge nɔ na Zezu Kris ma yoge undi ɓɔ zakorɔ tiɓo'n nga kemndigi na nige ndanyi zo kaga desi. **25**Kaznaku z'inzi kamkaa'n a na Nzili, vu z'nzii bal Nzili zini. **26**Zege z'inzi na nzə k'ula kade tara nɔ ku nda nyara'n gunu. Z'inyi nzə kula ta naa gunu. Kamu zige ukua nga na naa gunu.

Z'tadi kii kot dege ndanyi

6 Nonzɔge, kaznaku sege uki no de zo tade nga nɔ kasu kot no de vu, sege maku inzi kem nzili ma, ojyi yo nzili nɔ riyo ne. Ngamu korɔ na yi yi ngiyi ve, ɓavu yi zini nga ndɔɔ ki gunu. **2**Sege iti ngakito na naa. Sege tali man ta kunu nzuvojyɔ na Kris va nza nama ke. **3**Kaznaku no de aleve a kide nga no vu, yo nga gunu, yo nzə

5:14 Mat 5:43;22:39
5:16 Rom 8:2,4-6, 9,14; 2Ko 5:17
5:17 Rom 8:5-8
5:18 Rom 2:12; 1Ti 1:9
5:19 1Ko 6:18
5:21 Rom 13:13; Mat 25:34
5:22 Efe 5:9
5:23 Kul 24:25
5:24 Rom 6:6; Kol 2:11
5:26 Fil 2:3
6:1 Mat 18:15; 2Ko 2:7
6:2 Zak 2:8
6:3 Rom 12:13

tura korɔ na yo ngiya. 4Tadɛ vu de ɗoyi ɗoyi unda minyə kula tadɛ na yo ngiya kuvu yo enve man lo a kada kadɛ tara korɔ na yo ngiya ke kala ne, naku a na nọ dege gunu. 5De ɗoyi ɗoyi ito man ngakito na yo ngiya. 6Tadɛ vu de nen maku de nzə ndaza yo nga ma, yo adə kot kanọ nga nɔ kii na yo ge ndanyi de nen make ku nzə ndaza yo nga ma.

7Sege turi korɔ se gunu, de hee Nuɓa gunu. Nga nen maku de osi ma, yo ujya man kanu ni zini. 8De nen maku osi nga a kinzi kamkaa na yo nɔ zongara nene vu yo ujya man kanu ni nɔ nzumu. Naku de nen maku osi kem Nzili ma ujya man kinzi kamkaa nɔ zondorge kanu na Nzili. 9Zege z'inyi nzə kɔro lo tadɛ kii gunu. Kaznaku z'ɔri gunu vu ndor ni vu z'ujyi man kanu ni nɔ kii. 10Va kuvu, kaznaku zege z'aki lo tadɛ ni ve vu, z'tadi kii kot dege ndanyi naku nɔ ɓori vu z'tadi kot nonzɔ zige nɔ kem kunda keme zoni.

Kojyɔ no jya danga gaza

11Aki kam mbete nɔ ɓorige maku m'ɓala zi na m'ma ngiya ma ne m'ada sege ma. 12Dege ma ndanyi ku ndigi tadɛ ngage a ku nyele ta kamu dege ma nz'osi sege togo ne a kaɓe gaza. Yoge nzə tadi va ɓavu dege tadi yoge ngakonyɔge gunu a kaga desi na Kris. 13De nenge maku yoge ngiyage aɓi gaza ma yoge undi minyə nzuvojyɔ gunu. Naku yoge ndigi ku te sege aɓi gaza ku adə kadɛ tara kem zạkorɔ se. 14Naku a na m'vu, ma nzə m'tukua talu korɔ ma a kaga desi na Vuraɓe na zige Zezu Kris ɗi. Nuɓa unda zongara zo kaga desi a na ma a kaga desi na Kris. Yo unda ma zini va zo kaga desi a nga nɔ zongara. 15Keme Kris Zezu vu, gaza, wala kara kamu ni tigo. Nga nɔ kii ya kojyɔ de jyane. 16Tadɛ kortogo tiɓo'n kemkii nda zo dege ma ndanyi ku nzi man zosuru na'n ma tiɓo'n zo Izrayel na Nuɓa.

17Sege ndikinige ma, tadɛ vu de ɗoyi tula ma zo ngage nạa gunu. M'inzi'n ɓere ngage na Vuraɓe Zezu korɔ ma.

18Nonzɔge, tadɛ vu ɗajya na Vuraɓe na zige Zezu Kris inzi yog nzili korɔ se ge. Amen!*

6:4 2Ko 13:5
6:6 1Ko 9:11; 1Ti 5:17
6:7 1Ko 6:9; 2Ko 9:6
6:8 Rom 6:23; Zak 3:18
6:9 Ebr 12:3
6:10 Efe 2:19; 1Pi 4:17
6:11 1Ko 16:21
6:12 Mat 23:25,26
6:13 Rom 2:25; Fil 3:3
6:14 1Ko 2:2; Rom 6:2,6
6:15 1Ko 7:19; 2Ko 5:17
6:17 2Ko 1:5
6:18 Rom 6:20; Fil 4:23; 2Ti 4:22; Fim 1:25

EFEZGE

KANZA KEM MBETE NA EFEZGE
De ɓal ni: Pol
Yo ɓala ada: De taka kemege ke nɔ kem ɓe nɔ Efez
Ɓal taɗe ni: Ɓal wonyə muta
(60) gidi kojyɔ na Zezu Kris.

Kem ziyo kaɓe kozo vojyɔ na Pol lomaku yo tele aɓe Antios ma, yo aku ɓe ɓori nɔ Efez taru ɗi (Kulage 18:19-20). Dan ni uɗa gidi ni vu, yo tele aɓe a inzi Efez ɓal muta ku yo taɗe kula nɔ kii (Kulage 19). Zoɗutu muta kaɓe mbaa na Pol ma, yo kunana yog desumalege nɔ lo kunana nɔ Efez lomaku yo nzə tele nz'aɓe'n Zeruzalem ma (Kulage 20:17-38). Gidi nama lomaku yo inzi'n kem takite kanga na yo Rom mavu, yo ɓala mbetege ula'n kem lo kunanage maku yo unda ngira nige ma. Yo ɓala nǫ ɗoyi ula'n kem lo kunana nɔ Efez.

Efez ma yo takite ɓe ɓori na dege nɔ Rom kem zongara nɔ Azi, lo nɔ ku iikuɗa yaa ndanyi a taɗe'n ngage zongara nɔ Azi nɔ Saku, lo ɓara tiɓo'n lo taɗe yoo. De anzə taka kemege nzə bori vaka nuɓage, naku nuɓa nɔ niye Artemis onyɔ ɓe zo kinzi kamkaa na de taka kem yooge. Koro vojyɔ na Pol tunda sila boro Artemis ku ojyɔ kege nąa nɔ ɓori (Kulage 19:23-41).

Pol ɓala mbete nen ma ula'n de taka kemege nɔ Efez kem ɓal 60 gidi kojyɔ na Zezu Kris a koso'n mot nige taru a kinzi a na Kris dana lo taɗe yoo ma. Mbete nen ma teki ɓundu vojyɔ kemnąa muta. Takite ni, kem kamneni nɔ ɗoyi sinyi muta ozo ngira ngandaza ku kem ni ma Pol nzile kamvojyɔ kinzi kem Kris ma. Efezge 4:1 umbamiri kaɗə vojyɔ zo kulage nɔ kem Kris. Kem kamneni nɔ sɔɔ sinyi minyə zo ɗoyi ma, yo ozo kamkajya maku de taka keme « nzə nzee'n kii'n » kem Kris ma. Kem ɓundu nɔ zoɗutu ni ma (Efezge 6:10-18) ozo kuɗu ɗɔɔ na nzili maku enve de taka kemege ma. Kaznaku zege z'inzi a na Kris vu, Nuɓa nz'enve « kaɗe tara nda a na yo kem lo kunana keme Kris Zezu kem nzakazage ndanyi zondorge zondorge » (Efezge 3:21).

Kumbamiri ni

1 Ma Pol, ma ngonkula na Zezu Kris kemndigi na Nuɓa ne. Nzə m'ɓala mbete nzə m'ula'n de kemkiiɓadage make ku inzi kem ɓe ɓori nɔ Efez ku yoge de zosuruge keme Kris Zezu ma.

1:1 1Ko 1:1; Kol 1:1

1:2 Rom 1:7

1:3 2Ko 1:3; 1Pi 1:3

2 Taɗe vu Vura zige Nuɓa yog Vuraɓe Zezu Kris ne adi sege ɗajya tiɓo'n kinzi kortogo.

Kaɗe tara nɔ kii kem nzili keme Kris

3 Kaɗe tara nɔ kii nda zo Nuɓa Vura na Vuraɓe na zige

Zezu Kris ne. Yo adɛ tara nɔ kii zo zige kem nzili ndanyi kem loge nɔ taru zora keme Kris. **4**Kite ɓavu tadi zongara ma, Nuɓa suru zege keme Kris a ku z'teli de kemkiiɓadage anzə vojyɔ nɔ kasu ne zo zige ɗana yo. **5**Nuɓa tazu zege kite keme taara na yo ne a ku Zezu Kris ito zege va nza zege ngon na yo make. Yo tadɛ nga nama kornyele ne kemndigi na yo ne. **6**Yo tadɛ va a ku z'ndovi kadɛ tara na ɗajya na yo maku yo ada zege kemndigi nene'n maku yo taara'n zege yaa ma. **7**Keme yo ma, Nuɓa uba zo zige masu yo ne. Yo naka kula kege vojyɔ na zige bal ngakenve ɗajya na yo ne. **8**Nuɓa sila ɗajya nama ɓori ne zo zige kem ngagerige ndanyi tiɓo'n kamkajyage ndanyi. **9**Yo tadɛ ɓavu zege z'geri vojyɔ na yo nɔ lokuya kemndigi na yo ne kornyele na yo nɔ kii ne maku umba tadɛ ni kite keme yo ma. **10**Vavu yo kuna man ngage ndanyi zoɗutu ndorge mot Kris de nɔ zo zige, nga nenge ma ndanyi ku nda zorage tiɓo'n zongara ma. **11**Keme yo zini ya ku zege z'envi'n nga ku zege kuɓaka ni a yo umba tadɛ ni a na zige kite ɗa kemndigi na yo ne. Yo nzə tadɛ ngage ndanyi bal kojyo kemndigi na yo ne. **12**Yo tadɛ nga nama va a ku zege maku zege takite dege a kunda keme zo yo ma z'ndovi kadɛ tara na yo. **13**Sege zini, lomaku sege woyi vojyɔ nɔ kine ma, Vojyɔ nɔ Kii nɔ kajya na se, sege taki keme yo. Lomaku sege taki keme ni ma, Nuɓa ine vate tar se Nzili Nzaa nɔ kinenzu ne. **14**Nzili Nzaa ya ukua zo nga maku zege ya kuɓakani ma sinyi a ku Nuɓa adə dege maku yo uba zoge ma zagu. Nga nama ya ndovu kadɛ tara na yo ma.

1:4 2Te 2:13; Kol 1:22
1:5 Rom 8:14, 15, 29 1Ko 1:21; Kol 1:19
1:6 Mat 3:17
1:7 Rom 3:24,25
1:9 Rom 16:25
1:10 Rom 5:6; Gal 4:4; Kol 1:20
1:11 Rom 8:29,30; Ebr 6:17

Pol zijyɔ Nuɓa, yo tadɛ kiɗa Nuɓa ke

15M'oo vojyɔ kunda keme zoni na se zo Vuraɓe Zezu ma ve tiɓo'n taara na se a na de kemkiiɓadage ndanyi. **16**Kuvu nzə m'teki ta kada kiɗa Nuɓa ke gunu a na se ku nzə m'ula sege kem zijyɔ Nuɓa na m'ge. **17**Nzə m'zijyɔ Nuɓa a ku Nuɓa na Vuraɓe na zige Zezu Kris, Vura nɔ kadɛ tara adə sege nzili kamkajya ku tee kamu ngage adə sege ku geri yo. **18**Nzə m'zijyɔ Nuɓa a ku yo tee kamu se nɔ keme ɗa ɓavu sege geri kunda keme zoni maku yo ɓɔro sege a ni ma. Vavu sege geri

1:13 Rom 16:3; Kol 1:5
1:14 2Ko 5:5; Rom 3:24
1:15 Kol 1:4
1:16 Rom 1:8,10
1:17 Zaa 20:17; Kol 1:9
1:18 Ebr 6:4; Rom 8:28; Kol 1:12

man zini ngakenve kaɗe tara na ngage maku yo kuɓakani dana de kemkiiɓadage ma. **19**Nzə m'zijyɔ Nuɓa ku sege geri zini ɓori yaa na togɔ na yo kot zige maku z'taki keme ni ma. Togɔ nama nzə taɗe nga togo na yo nɔ ɓori ne. **20**Lomaku Nuɓa turu Kris dana de kuage ku unda yo ku inzi zo zi yo ka vula kem loge nɔ zorage ma, yo ozo togɔ nama keme yo. **21**Nuɓa taɗe ku yo inzi zo ngarge ndanyi, zo de konyɔ ɓege ndanyi, zo togɔge ndanyi, zo ɓori na de konyɔ ɓege ndanyi. Nuɓa taɗe ku yo inzi zo rige ma ndanyi ku dege ndigi kunda ni kem ndor nɔ kazene tiɓo'n kem ndorge maku nz'iɗe ma. **22**Nuɓa onvo ngage ndanyi mot nza yo ku unda yo zo ngage ndanyi nɔ Kuzi Nuɓa. **23**Kuzi Nuɓa ma korɔ na Kris ku Kris ɗoso keme ni, yo ɗoso ngage ndanyi kem ngage ndanyi.

Kinzi kamkaa ne keme Kris

2 Sege ma, sege uai ko kem kalu zo nzuvojyɔ na se tiɓo'n taɗe kasu na se ge. **2**Kite ma sege nzə nzi danage va zongara nene ma. Sege nzə nzi bal nzu ngare na de konyɔ ɓe nɔ kem nyele. Nzili nama ya nzə taɗe kula lova keme ngonge maku egi ta Nuɓa ma. **3**Zege zini, z'inzi va ndanyi danage ku kite ma zə z'nzi bal ɓɔ ngakasu na zige. Zə z'taɗi nga kemndigi na zą̲korɔ tiɓo'n nɔ na kalve na zige. Kumbamiri ni z'inzi va nza nǫ̲ge make ngon nenge make ku inzi mot wongɔ na Nuɓa make. **4**Naku Nuɓa maku yo de ngakenve nɔ kemkii ma, yo taara zege taara nɔ ɓori. **5**Lomaku zege z'uai kem kalu zo nzuvojyɔ na se ma, yo ada ze kinzi kamkaa ze Kris ge. Bal ɗovo ɗàjya ya Nuɓa ajya sege. **6**Yo turu zege dana de kuage kamną̲a ku taɗe ɓavu zege z'inzi kamną̲a kem lo nɔ zora keme Kris Zezu. **7**Yo taɗe va a ku kem ndor nene maku nz'iɗe mavu yo ozo ngakenve ɗàjya na yo nɔ ɓori kaga bal kemnzaa na yo ne ka bal zige keme Kris Zezu. **8**Bal ɗovo ɗàjya ya Nuɓa ajya sege ɗovo kunda keme zoni ne. Nga nama ɓi bal se sege ngiya se gunu, naku kada nyara na Nuɓa. **9**Bal kula taɗege gunu ɓavu nǫ̲ de ad'n kaɗe tara korɔ yo ke gunu. **10**Zege kula taɗe na yo ku Nuɓa unda ne. Yo taɗe zege keme Kris Zezu a ku zege z'taɗi kula nɔ kiige maku Nuɓa tamu lo ni kite ko ma ku zə nzi kem ni.

1:19 Kol 1:29
1:20 Kul 2:24; Mar 16:19
1:21 Kol 1:16; Mat 12:32
1:22 Mat 22:44; 1Ko 11:3; Kol 1:18
1:23 1Ko 12:27; Zaa 1:16
2:1 Kol 2:13
2:2 Rom 11:30; 1Pi 4:3; Rom 12:2; Zaa 12:31
2:3 Gal 5:24
2:4 Zaa 3:16
2:5 Zaa 5:24; Kul 15:11
2:6 Rom 6:5
2:7 Rom 2:4; Tit 3:4
2:8 Rom 3:2
2:9 Rom 4:2; 2ti 1:9; Tit 3:5; 1Ko 1:29
2:10 Tit 2:14

Zuifge tiɓo'n Zuifge gunu yog ɗoyi dĩ keme Kris

11 Ugua keme se zoni ku kite ma sege Zuifge gunu kọɗa ku ojyi'n sege ma. De nenge maku zi dege dĩ ku aɓi'n yoge gaza ma nzə ɓori sege karage. **12** Kem ndor nama sege envi Kris gunu. Sege asi a ku sege tadĩ ɓe nɔ Izrayel gunu. Sege mbaage kem kununzuge nɔ kinenzu. Sege aki nga a ku sege undi keme se zoni gunu, sege aki Nuɓa gunu zongara. **13** Naku jyagmasini keme Zezu Kris ma, sege maku kite sege inzi kuɗa'n ma, Nuɓa ɗe'n sege ndete ne bal ɗovo masu na Kris.

14 Yo ya kinzi kortogo na zige. Yo ya taɗe ɓavu mot ɓundu ngage ziyo tele ɗoyi dĩ. Yo toko ngarkuzi ma zagu, yo ya kuna maku kiyi ze ma. **15** Kua na yo aɗe kuna zagu, kuna ma ya nzuvojyɔ nɔ nzu kunuge ne yog kada nzu na nige. Va ya ku yo taɗe mot ɓundu nɔ ziyoge ma de nɔ jyane keme na yo ngiya ku yo ada kinzi kortogo. **16** Yo taɗe ɓavu mot ɓundu nɔ ziyoge ma isi nạa yog Nuɓa ne kem korɔ nɔ ɗoyi bal ɗovo kaga desi na yo. Tale kuna ma bal ɗovo kaga desi ne. **17** Yo ɗe ne ku yo ozo Vojyɔ nɔ Kii na kinzi kortogo sege make ku inzi kuɗa'n ma tiɓo'n dege maku inzi ndete'n ma. **18** Vavu a na yo ma zege ndanyi z'asi kaɓe bal Vura kem Nzili nɔ ɗoyi.

19 Vavu sege mbaage gunu ko, wala dege nɔ ku nzə deri taru gunu, naku sege ngon ɓege na de kemkiiɓadage, sege dege nɔ mot kojyɔ na Nuɓa. **20** Nuɓa unda zegi zo ngira kuzi na ngonkulage tiɓo'n na de kozo nzu Nuɓa ge. Ngiya Zezu Kris ya koso nɔ zo kumu ni. **21** Keme Kris ma, Nuɓa nz'unda kuzige zo nạa kiine ndanyi ɓavu ɓi taru a tele Kuzi Nuɓa nɔ kiiɓada keme Vuraɓe. **22** Keme yo ma, Nuɓa nz'unda sege zo nạa ɓavu sege teli kuzi kinzi na Nuɓa kem Nzili.

2:11 Kol 2:11
2:12 Gal 3:17; 1Te 4:13
2:13 Kol 1:20
2:14 Zaa 14:27; 1Ko 2:14; Gal 3:28
2:16 2Ko 5:18; Kol 1:20
2:17 Luk 2:14
2:18 Kol 1:12; 1Ko 12:13
2:19 Fil 3:20; Gal 6:10
2:20 1Ko 3:9; Mat 16:18; Kul 4:11; 1Pi 2:4-8
2:21 1Ko 3:16,17
2:22 1Ko 3:16
3:1 Kul 23:18; 2Ti 1:8; Fim 1:1,9
3:2 Kol 1:25
3:3 Rom 16:25; 1Ko 2:10

Pol ya de kozo vojyɔ dege make ku yoge Zuifge gunu ma

3 A ni ya ku ma Pol, ma de kanga na Kris Zezu, nzə m'zijyɔ Nuɓa a na se sege maku sege Zuifge gunu ma. **2** Sege woyi vojyɔ nama kine, vojyɔ kula tale ta kunu ɗajya maku Nuɓa ada ma a ngamu ni a na se ma. **3** Nuɓa tee kamu ngage ada ma ɓa ya m'geri'n kamu ngage nɔ lokuya. Nzə m'ɓala vojyɔ nenge maku

nda lokuya ma finyi ɗi kem mbete. **4** Kaznaku sege nzə tazi kam mbete nage mavu, sege asi geri kamkajya maku m'inzi'n a vojyɔ nɔ lokuya na Kris ma. **5** Nuɓa ozo ngage maku nda lokuya ma ngonge na dege nɔ kitege make gunu, naku lovaɓa ya yo tee kamu ni bal Nzili ada ngonkula na yo nɔ kemkiiɓadage ke yog de kozo nzu Nuɓa ge. **6** Vojyɔ nɔ lokuya maku tee kamu ni ma ozo ku dege maku yoge Zuifge gunu ma yoge kuɓaka nga nɔ ɗoyi madi yoge Zuifge. Yoge ngon korɔge na korɔ nɔ ɗoyi ɗi. Yoge ugi naa zo kinenzu nɔ ɗoyi keme Zezu Kris bal ɗovo Vojyɔ nɔ Kii.

7 M'tele de taɗe kula na Vojyɔ nɔ Kii nama bal ɗovo kada nyara ɗajya na Nuɓa. Nuɓa ada ma bal ɗovo kula togɔ na yo ne. **8** Ma m'saku yaa dana de kemkiiɓadage ndanyi. Naku Nuɓa ada ma ɗajya a kozo'n vojyɔ ngakenve na Kris nen maku de ase geri mot ni gunu ma dege make ku yoge Zuifge gunu make. **9** Nuɓa ada ma ta ɗovo zini a teki'n ngage logara a na dege ndanyi kamkajya a tale ta kunu vojyɔ nɔ lokuya maku yo uya zoni zagu koɗa zondorge ma. Yo ya taɗe ngage ndanyi bal ɗovo na Zezu Kris. **10** Vavu ngarge yog de konyɔ ɓege nɔ kem lo nɔ zorage geri lova bal ɗovo kuzi Nuɓa kamkajya na Nuɓa nɔ kalakala. **11** Va nzaku Nuɓa taɗe'n kite ɗa zondorge ku yo tale'n ta kunu ni keme Vuraɓe na zige Kris Zezu ma. **12** Keme yo ma z'inzi'n kunda keme zoni ku z'asi ve a kaɓe ndete ne kot Nuɓa kada keme ne. **13** Vavu m'nde sege a ku sege tuyi ta kukua korɔ togo nama gunu a ngakonyɔge maku taɗe ma a na se ma. Yoge ndayi a kaɗe tara na se.

Pol zijyɔ Nuɓa a na dege nɔ Efez

14 A nga nama ya ku m'ugua'n ta kurikejyi ma ɗana Vura na Vuraɓe na zige Zezu Kris ma. **15** Ri mot kojyɔge ndanyi nɔ zorage tiɓo'n nɔ zongara ɓi bal yo. **16** Nzə m'zijyɔ Nuɓa a ku Nuɓa adə sege togɔ bal ɗovo ngakenve kaɗe tara na yo ne. Taɗe vu yo adə sege togo keme de nɔ keme ma bal ɗovo togɔ Nzili yo. **17** Nzə m'zijyɔ Nuɓa zini ku Kris inzi keme se ɗa bal ɗovo kunda keme zoni a ku sege uli ngira ngara kem taara. **18** Vavu sege de kemkiiɓadage

3:4 2Ko 11:6
3:5 Rom 16:26
3:6 Rom 8:17
3:7 1Ko 3:5; Rom 12:3; Kol 1:29
3:8 1Ko 15:9; Rom 2:4
3:9 Rom 16:25
3:10 Rom 11:33; 1Ko 2:7; 1Pi 1:12; Kol 2:10,15
3:12 2Ko 3:4; Ebr 3:14; 1Za 2:28
3:14 Fil 2:10
3:16 Rom 2:4

ndanyi asi man geri kaɓa ni, kau ni, koli ni tiɓo'n koro taara na Kris. **19**Nzə m'zijyɔ Nuɓa jyane ku sege geri taara na Kris maku danga geri ngage ndanyi ma. Vavu Nuɓa ɗoso man sege nzir.

20Kaɗe tara nda a de nen maku nzə taɗe nga togɔ nɔ keme ze'n ma. Yo ase taɗe yaa ndanyi danga zo ngage maku z'nde yo a taɗe ni tiɓo'n ngage maku z'aleve zoni ma. **21**Kine kaɗe tara nda a na yo kem lo kunana keme Kris Zezu kem nzakazage ndanyi zondorge zondorge. Amen! *

Kugua korɔ naa keme Kris

4 Ma de kanga keme Kris. Vavu nzə m'ojyo sege a ku nzee na se ase ve kamkajya ne ku ndete ɓɔro na Nuɓa maku ɓoro sege ma. **2**Sege nzi keme nɔ tukua talu'n ndanyi, kemriyo ne tiɓo'n kuzakeme. Uzi keme se zo naa kem taara. **3**Uki korɔ se togo'n ku ngami kugua naa na Nzili maku uza sege kula kinzi kortogo'n ma. **4**Korɔ ɗoyi ɗi, Nzili ɗoyi ɗeki ɗi va nzaku Nuɓa ɓɔro'n sege kem kunda keme zoni nɔ ɗoyi ɗi make kem ɓɔro na se ma. **5**Vuraɓe ɗoyi ɗi, kunda keme zoni ɗoyi ɗi, kula de mane ɗoyi ɗi. **6**Nuɓa ɗoyi ɗi, yo Vura na ngage ndanyi nɔ ku inzi zo nǫ ngage ndanyi, inzi dana nǫ ngage ndanyi, inzi keme zige ndanyi.

7Naku Nuɓa ada zege ɗajya ɗoyi ɗoyi ozo'n zo ngakozo nga kada nyara na Kris. **8**A ni ya Mbete Nuɓa nzile'n te:

Lomaku yo aɓe taru ma,
yo aɓe'n vaka ɓerige maku uki yoge ma
ku yo ada kada nyarage dege ke. *(Paage 68:19)*

9 Lomaku Mbete Nuɓa nzile'n te: Yo aɓe taru mavu kamvojyɔ nama ya ɗi? Kamu ni ya yo ziti kem loge nɔ zongara, gunu ka? **10**De maku ziti ngara ma de ni zini ya aɓe taru kem zorage ndanyi ɓavu yo tale ta kunu ngage ndanyi. **11** Yo ya ada nǫge ke ku yoge teli ngonkulage, nǫge teli de kozo nzu Nuɓa ge, nǫge teli de kozo vojyɔ nɔ kiige, nǫge teli de kuluge tiɓo'n de ndazə ngage dege ke. **12**Yoge nzə taɗi a ku de kemkiiɓadage asi taɗe kula dana de kunanage ɓavu adə togo korɔ Kris ke. **13**Vavu zege z'ugi man korɔ zige naa ndanyi kem kunda keme zoni tiɓo'n geri Ngon Nuɓa. Z'teli man dege nɔ ku ndere

3:19 Fil 4:7; Kol 2:10
3:20 Rom 16:25
3:21 Rom 11:36
4:1 Fil 1:27; Rom 8:28
4:2 Kol 3:12,13
4:3 Rom 15:5; Kol 3:15
4:4 Rom 12:5; 1Ko 12:13
4:5 1Ko 8:6
4:6 Rom 11:36
4:7 1Ko 12:7,11; Rom 3:24; 12:3
4:8 Kol 2:15
4:11 2Pi 3:2; Rom 12:6; 2Ti 4:5; Zak 3:1
4:12 1Ko 12:27; Rom 14:19
4:13 Kol 1:28; Zaa 1:16

ve z'teki man lo ngakozo nga nɔ kii ku ase nạa na Kris ne. **14** Kuvu zege ngonge gunu ko. Nyele ngira ngandazəge sungua zege aɓe'n ka kane, ka kane gunu. Nyele na ngira ngandazəge ndanyi nzozi zege aɓi'n kem ngatura na dege gunu, kem vojyɔ ɓogo na ne gunu, kem muru na ne maku yoge nz'umbi zoni ma gunu. **15** Naku, zege z'nzili man vojyɔ nɔ kii taara ne ɓavu z'togi kem ngage ndanyi keme yo maku yo zo ni ma, de ni ya Kris. **16** Korɔ ndanyi nda ta nạa kiine ku yoge ugi korɔ nige nạa bal ɗovo ngakuza ngage ne ozo'n ngon korɔge ɗoyi ɗoyi. Kuvu korɔ ma nzə ɓori ne, nzə togo zo korɔ ngiya ne kem taara.

Nzee keme vojyɔ nɔ kii

17 Vavu aki vojyɔ maku nzə m'nzili sege ma, nzə m'nzile zo ri Vuraɓe ne: Sege nzi nza ndiki dege make ku yoge Zuifge gunu make gunu, yoge nzə nzi kem kalve nɔ nyara na nige ɗi. **18** Yoge inzi'n ngageri nɔ kamtulu. Yoge inzi kuɗa'n kem kinzi kamkaa na Nuɓa a geri gunu na ne nɔ kemege tiɓo'n kemtogo na ne. **19** Yoge tuyi ta kalve na ne ngiyage ndanyi. Yoge adi korɔ nige kamvaka ke a taɗe'n nga nda nyeɗige ndanyi kamnyọ ne. **20** Naku sege, va ya sege ndazi'n vojyɔ na Kris gunu. **21** Sege woyi vojyɔ na yo kiine ku ze z'ndaza sege vojyɔ nɔ zo yo ozo'n zo vojyɔ nɔ kii nɔ ku nda keme Zezu. **22** Dege ndazi sege a ku inyi nzee na se nɔ kitege zagu keme de nɔ konɔ maku kamnyọ turavege tuzi yoge ma. **23** Dege ndazi sege zini a ku sege uni ngageri nɔ jya kem nzili se. **24** Dege ndazi sege zini a ku sege teli uli de nɔ jya ma korɔ se, de maku Nuɓa taɗe yo bal ɗovo na yo ngiya kem nga nɔ zosuru tiɓo'n nga nɔ kiiɓada kem vojyɔ nɔ kii.

25 Vavu sege inyi zasori zagu. Taɗe vu de ɗoyi ɗoyi aɗe vojyɔ nɔ kii de nen make ku inzi sini kot yo ma, a zege ngon korɔ na nạage.

26 Kaznaku wongɔ taɗe sege vu nạ nzə taɗi kasu gunu. *(Paage 4:5)*

Taɗe vu kaza anza zo wongɔ na se gunu. **27** Nạ nzə k'ada ta ɗovo Ture de tura* ke gunu. **28** Taɗe vu de ɓogo inya nạ ɓogo gunu ko. Naku yo aɗe korɔ yo ku taɗe kula zi yo ne

4:14 1Ko 14:20; Zak 1:6
4:16 Kol 2:19; 1Ko 12:7
4:17 Rom 1:21
4:18 Rom 1:21; 2Ko 3:14
4:19 1Ti 4:2; Rom 1:24; Kol 3:5; 1Pi 4:3
4:22 Kol 3:5,8,9; 1Pi 2:1; Rom 6:6; Ebr 3:13
4:23 Rom 12:2; Kol 3:10
4:24 Rom 6:4
4:25 Kol 3:9; Rom 12:5
4:26 Mat 5:22
4:27 2Ko 2:10
4:28 1Te 4:11; Gal 6:10

kiine ɓavu yo enve nga a kada de nen make ku nga na yo tigo ma.

29 Tadɛ vu vojyɔ nɔ kasu dɔyi teki tar se gunu. Naku vojyɔ nɔ kii ɓa teki tar se ɓavu adə togo dege make ku ndigi koo ni ma. Vavu vojyɔ nama ozo man yoge dɔjya. **30** Nạ nzə k'adi wongɔ Nzili Nzaa na Nuɓa ke gunu. Yo ma ya ine vate tar se a ndor nene maku Nuɓa adɛ man sege ma. **31** Sege adɪ kemɓɔloge ndanyi zagu dana se tiɓo'n zotogo, wongɔ ngalukake, tukua ta nạa, najyave tiɓo'n muruge ndanyi. **32** Sege tadɪ kii kot nạa, kem taara ne. Sege naki nạa va nza Nuɓa naka'n sege keme Kris make.

5 Vavu sege ndazi Nuɓa, va nza ngonge nɔ taara yaa make. **2** Sege nzi kem taara va nza Kris taara'n zege make. Yo ada korɔ na yo ngiya Nuɓa ke a na zige nza kada nyara make tiɓo'n ngaretizo nɔ katu viri. **3** Sege adɪ vojyɔ kudukamu gunu, vojyɔ nga nɔ nda nyedɪ dɔyi gunu, wala kamnyọ dana se gunu. Nga nama tukua de kemkiiɓadage gunu. **4** Nạ nzə k'adɪ vojyɔ kasu, wala vojyɔ vonvo, wala vojyɔ ngonzi de gunu, a nga nama tukua gunu. Nga maku tukua ma ya kadə kidɛ. **5** Sege geri kii'n ku de kudukamu, de tadɛ nga nɔ nyedɪ wala de kamnyọ ku yo de tadɛ yoo, yo kuɓaka nga nɔ kem ɓe na Kris tiɓo'n na Nuɓa gunu. **6** Tadɛ vu de tura sege vojyɔ nɔ nyarage ne gunu, a nga nama ya wongɔ na Nuɓa nz'idɛ'n zo ngonge maku woyi tar yo gunu ma. **7** Vavu nạ nzə k'ugua se nạa zo nọ nga dɔyi gunu.

8 Kite ma sege inzi kamtuluge, naku lovaɓa ya sege logara keme Vuraɓe. Sege nzi nza ngonge nɔ na logara make. **9** Kanu na Nzili nda kem nga nɔ kiige ndanyi, kem nga nɔ zosuru tiɓo'n vojyɔ nɔ kii. **10** Sege undi minyə nga ɓavu geri nga nen maku ukua kamu Vuraɓe ma. **11** Na nzə k'ugi nạa zo kula na tuluge maku kanu ni tigo ma gunu. Naku sege teki'n yoge logara. **12** Naku nda kamsa yaa a kadɛ vojyɔ nga nage maku nzə tadɪ lokuya ma. **13** Naku ngage ma ndanyi ku de nz'onvo logara ma nzə nda kamkaga, a logara ya nzə teki'n ngage ndanyi kamkaga. **14** A ni ya yo nzile'n va te:

Yi maku nzə todɔ nama,
turu na.
Ɓi zagu dana de kuage,
ku Kris teki man ki lokare.

4:29 Mat 12:36; Kol 3:8; Rom 14:19
4:30 Kol 3:8; 1Pi 2:1
4:32 1Pi 3:8;
5:1 Mat 5:48
5:2 Gal 1:4; Ebr 7:27
5:3 1Ko 6:18; Kol 3:5
5:5 Kol 3:5; Mat 25:34
5:6 Mar 13:5; Rom 1:18
5:8 Zaa 8:12; Luk 16:8
5:9 Mat 7:16-20; Gal 5:22; Rom 15:14
5:10 1Ti 5:4
5:11 Rom 13:12; 2Ko 6:14
5:13 Zaa 3:20,21
5:14 Rom 13:11; Zaa 5:25

15 Vavu sege ngami kii'n ku sege nzi bal ni ne.

Nạ nzə ku nzi nza de telege make gunu, naku sege nzi nza de kamkajyage make. **16** Sege inyi nzakaza deri nyara'n gunu, a ndorge iikuɗa gunu. **17** Nạ nzə ku vonvi zo nga nama gunu, naku sege geri nga kemndigi na Vuraɓe ma ɓa. **18** Nạ nzə k'ani ɓuru gunu, nga nama nga nɔ tuzu de. Naku Nzili ɓa ɗoso keme se. **19** Sege aɗi nạa vojyɔ paage ne, paage na Nuɓa ne tiɓo'n paage nɔ kem nzili. Sege uɗi paa ku sege ndovi Vuraɓe keme se ge ndanyi. **20** Sege adi kiɗa Nuɓa Vura ke zondorge a na ngage ndanyi zo ri Vuraɓe na zige Zezu Kris ne.

21 Uli zo se mot nạa kem ɓele Nuɓa.

Davlage yog niyege

22 Niyege, sege ɗoyi ɗoyi uli zo se mot ngaɓa se ge va nzaku nz'uli'n zo se mot Vuraɓe make. **23** Sege uli zo se motge, a davla ya inzi zo niye va nzaku Kris inzi'n zo Kuzi Nuɓa make. Yo ya de kajya korɔ. **24** Va nzaku Kuzi Nuɓa ula'n zo yo mot Kris ma, niyege ɗoyi ɗoyi uli zoge mot ngaɓa nige kem ngage ndanyi. **25** Ngaɓa niyege, sege taari niye se ge va nzaku Kris taara'n Kuzi Nuɓa ku adə'n korɔ yo a ni make. **26** Yo ada korɔ yo a Kuzi Nuɓa ɓa aɗe unda yo kala. Yo ibo Kuzi Nuɓa vojyɔ ne kuvu ibo yo mane ne. **27** Kuvu yo adə man kaɗe tara Kuzi Nuɓa make ɗana na yo ngiya. Yo ukua man ruɓa gunu, kuri tigo man korɔ ni, nga nɔ titi nga nage ma tigo man, naku yo ii man kiiɓada anzə ruɓa ne. **28** Ngaɓa niyege taari niye nige va nza nama ke nza zạkorɔ nige ngiyage make. De nen maku taara niye na yo ma, yo taara korɔ na yo ngiya. **29** De suɓa korɔ na yo ngiya gunu. Naku nz'ada yo ngakusa ku nzə ngamu yo va nza Kris nzə ngamu'n Kuzi Nuɓa make. **30** Vuraɓe nzə taɗe va, a zege ngon korɔ yo, zạkorɔ yo tiɓo'n nyingo korɔ yo.

31 A ni ya davla inya man vura yo tiɓo'n kɔ yo,

yoge ndaki man nạa yog niye na yo ne.

Yoge zi ziyoge'n teli zạkorɔ nɔ ɗoyi ɗi. *(Kumbamiri 2:24)*

32 Vojyɔ nama ku nda lokuya ma vojyɔ nɔ ɓori yaa. Nzə m'aɗe vojyɔ na Kris tiɓo'n Kuzi Nuɓa. **33** Taɗe vu de ɗoyi

5:16 Kol 4:5
5:17 Rom 12:2; Kol 1:9;
5:18 Rom 13:13; Luk 1:15
5:19 1Ko 14:15 Kol 3:16
5:20 Kol 3:17; Ebr 13:15
5:21 Gal 5:13; 1Pi 5:5
5:22 1Ti 2:12; Tit 2:5; 1Pi 3:1,5
5:25 Kol 3:19
5:26 Zaa 17:19; Ebr 2:11
5:27 2Ko 4:14
5:30 Rom 12:5; 1Ko 12:27
5:31 Mat 19:5; 1Ko 6:16

ɗoyi taara niye na yo ngiya va nza yo ngiya make. Taɗe vu niye tukua talu ngaɓa yo ve.

Ngonge yog de kojyɔ nige

6 Ngonge, woyi ta de kojyɔ se ge keme Vuraɓe, a nga nama nga nɔ zosuru. **2** Tukua talu vuri yog kɔ yi ne. Takite nzu tiɓo'n kinenzu ya nama. **3** Aku kinenzu ma ya nen ma:

Tukua talu vuri yog kɔ yi ne
ɓavu inzi kornyele ne ku
yi inzi dan ni uɗa ve zongara.
(Tekikaga 20:12, Teltazu 5:16)

4 Sege vurage, nạ nzə k'uli ta ngon se ge vojyɔ'n gunu, naku iti yoge ve. Kaznaku sege nz'iti yoge vu, undi yoge nzi kojyo bal ɗovo na Vuraɓe.

Ɓerige yog kuɓaka nige

5 Ɓerige, woyi ta kuɓaka se ge zongara nene ma ɓelege, zerige kemnzaa ne. Sege woyi targe va nza woyi'n ta Kris make. **6** Sege woyi targe a ta kamu nige ɗi gunu. De taɗe nga nɔ vage ma ndigi a ku nyele dege. Sege woyi targe va nza ɓerige na Kris make ku nzə taɗi kula nɔ keme ndanyi kemndigi na Nuɓa'n ma. **7** Sege taɗi kula kemndigi ne adi yoge va nzaku sege nzə taɗi'n kula na Vuraɓe make naku a na dege ɗi gunu. **8** Sege geri ku de ɗoyi ɗoyi, ɓeri wala de nɔ nyara, yo enve man nga zi Vuraɓe ozo'n zo taɗe kii maku yo taɗe man ma.

9 Sege kuɓaka nige, sege taɗi mara nga nama ɗi kot nige. Nạ nzə nderi zo nige gunu, naku sege geri zini ku kuɓaka se inzi zora ma. Yo nzə teki vojyɔ zo de a ta kamu yo gunu.

Ɗɔɔ nɔ kem nzili

10 Nonzɔ mage, zoɗutu ni mavu, sege togi ve keme Vuraɓe kem togɔ na togo na yo. **11** Sege uli nga ɗɔɔge na Nuɓa korɔ se ɓavu sege ɗayi togo'n a kege muruge na Ture de tura*. **12** Zege zə z'udi ɗɔɔ zege korɔ ne tiɓo'n masu ne gunu, naku zə z'udi ɗɔɔ zege ngarge, zege de konyɔ ɓege, zege dege maku nz'onyi ɓe zo tuluge nɔ zongara nɔ kem ndor nɔ kazene ma. Zə z'udi ɗɔɔ zege nzili nɔ muruge nɔ kem lo nɔ zorage. **13** Vavu sege sayi nga ɗɔɔge na Nuɓa ɓavu sege asi ɗa kem ndor nɔ kasu, taɗi ngage ndanyi ku gidi ni vu sege ɗayi togo ne. **14** Vavu sege ɗayi togo ne. Uzi vojyɔ nɔ kii ɓɔdo se nza durkuba make ku uli kapa nɔ minya nɔ zosuru korɔ se.

6:1 Kol 3:20
6:4 Kol 3:21
6:5 1Ti 6:1; 1Pi 2:18; Kol 3:22
6:6 Rom 6:22
6:7 Kol 3:33
6:8 Mat 16:27; Kol 3:24
6:9 Kul 10:34
6:10 1Ko 16:13; 2Ti 2:1
6:11 Rom 13:12; 1Te 5:8
6:12 Ebr 2:14; Rom 8:38
6:13 2Ko 6:7
6:14 1Te 5:8

15 Uli takra nza se ku ozo a ku sege ogi sini a kozo Vojyɔ nɔ Kii nɔ kinzi kortogo zondorge. **16** Nɔ ɓori ma sege uni kuta na kunda keme zoni. Kuta na'n ma ya sege tali man fedĩ kurage ma ndanyi ku de muru nzə taɓu ma. **17** Sege uni zini ndasa na kajya tiɓo'n kuya kau na Nzili maku yo ya vojyɔ na Nuɓa ma. **18** Sege zijyi Nuɓa yaa ndanyi, sege uki nza dege kem nzakazage ndanyi bal ɗovo Nzili. Sege zijyi Nuɓa kemkii ne ɗana se ne zondorge. Sege zijyi Nuɓa a na de kemkiiɓadage ndanyi.

19 Sege zijyi Nuɓa zini a na ma ɓavu kaznaku m'tee tar ma vu Nuɓa adə ma vojyɔge a ku m'nzile. Vavu a ku m'ozo vojyɔ nɔ lokuya na Vojyɔ nɔ Kii kemsimbri ne ku dege geri kamu ni. **20** Ma ngonkula nɔ uzi ma kula minyage ne a Vojyɔ nɔ Kii nama. Sege zijyi Nuɓa a na ma ku m'aɗe vojyɔ kemsimbri ne va nzaku m'nzile man make.

6:15 Rom 10:15
6:16 1Za 5:4; Mat 5:37
6:17 Ebr 4:12
6:18 Luk 18:1; Mat 26:41; Kol 1:3
6:19 1Te 5:25; Rom 16:25
6:20 Kul 21:33
6:21 Kul 20:4
6:22 Kol 4:29
6:23 Gal 6:16; 1Pi 5:14

Zoɗutu takage

21 Tisik, yo nonzɔ nɔ taara yaa, yo de taɗe kula nɔ zosuru na Vuraɓe, yo nzile man sege bal ngage ndanyi ɓavu sege zini geri man vojyɔ nɔ zo ma tiɓo'n ngage maku nzə m'taɗe ma. **22** M'ula yo bal se va tiɗa a ku sege geri ngage nɔ ku so zege ku yo riyo keme se. **23** Taɗe vu Nuɓa Vura yog Vuraɓe Zezu Kris ne adi kinzi kortogo tiɓo'n taara yog kunda keme zoni ne nonzɔge ke. **24** Taɗe vu ɗajya inzi yog dege ma ndanyi ku taari Vuraɓe na zige Zezu Kris taara nɔ anzə ta'n ma. Amen! *

FILIPIGE

KANZA KEM MBETE NA FILIPIGE

De ɓal ni: Pol

Yo ɓala ada: De taka kemege ke nɔ kem ɓe nɔ Filip.

Ɓal taɗe ni: Ɓal wonyə muta zo ɗoyi sinyi wonyə muta zo ziyo (61-62) gidi kojyɔ na Zezu Kris.

Ngonkula Pol, Timote, tiɓo'n nǫ dege aɓi zongara nɔ Maseduwan bal ɗovo koo ta nga kugua kamu de maku yoge aki ma (Kulage 16:9-10). Pol aɓe sinyi a teki kem ɓe nɔ Filip, takite ɓe ɓori nɔ zongara nama (Kulage 16:12). Dege maku inzi kem ɓe nɔ Filip ma yoge dege nɔ Rom ku yoge inzi mot nzuvojyɔ nɔ Rom.

A Zuifge vaki yaa gunu kem ɓe ɓori nama, Pol aɓe bal ɓundu nǫ dege kunina inzi nzə zijyi Nuɓa kaga ɗa gidi ta ɗovoge nɔ kem ɓe ɓori ma. Vojyɔ nɔ Kii enve lo yaku kem Lidi yog de kemkuzi na yo ge (Kulage 16:14-15). Lomaku Pol ɗiko nzili tura zagu keme ɓeri nɔ niye ma, de ɓorige nɔ ɓe ma undi Pol yog Silas ne ku onvi yoge kanga (Kulage 16:16-26, 1 Tesalonikge 2:2). Vu Vuraɓe aɗe tar nɔ kii zo ndori maku yoge taɗi kanga ma. De ngamu kuzi kanga yog de kemkuzi na yo ge taki keme Kris (Kulage 16:19-40). Ase kuli vu, de konyɔ ɓege inyi Pol yog Silas ne. Yoge aɓi kem ɓe nɔ Tesalonik (Filipige 4:16, Kulage 17:1-9), vu yoge inyi Luku kazagu a kunda kamu zo de taka kemege ma (Kulage 16:40).

Dan ni uɗa finyi ase ɓal minyə vu, kem muta kaɓe kozo vojyɔ na Pol ma, yo aɓe jyane tara ziyo a aku de taka kemege ma (Kulage 20:1,3). Ɓal minyə deri jyane gidi ni vu, Pol yo kanga kem ɓe nɔ Rom (Filipige 1:7,13,14,17; 4:22). Kine ku de taka kemege nɔ Filip yoge de naguge, yoge kuni nga kemnzaa ne uli'n Pol ke lomaku yo nda'n kanga ma (2 Korẹntge 8:1-5). Dana ɓal 61-62 gidi kojyɔ na Zezu Kris, Pol ula Epafrodit yo de taka keme nɔ Filip, a kada kiɗa de kunanage ke a kada nyara kemnzaa na ne ma (Filipige 4:10-18). Yo ndigi koso mot nige taru ku kada ne kamkajya.

Pol taka kem ni ku yo enve man ta ɗovo a taɗe kula jyane dana dege nɔ Filip (Filipige 1:19,25; 2:24). A kaku'n tar nivu, yo ula'n yoge mbete a ɗajya'n yoge kem nzee na ne kem taka keme. Nusu kuri mbetege yaa aɗe vojyɔ zo ngiya Pol. Yo aɗe zini vojyɔ nɔ kii zo Kris, zo yo a ku yo kala ne, zo kornyele. Zo kamneni nɔ ziyo ma, yo tura lo nɔ ku gara yaa zo kiɗe na Kris a ku yo de tiɓo'n togo kase na yo. Pol ozo korɔ yo ku yo de nɔ ku inzi'n kalve va nza na Kris make, ku yo nz'unu gidi Kris, ku togo ɓi bal Kris ɗe bal yo. Kuvu yo inzi kornyelege kem loge ndanyi, keme kanga zini. Yo nz'ada togo de tazu mbetege ke a ku uni kamnza yo tiɓo'n dege maku inzi va nza na yo ke ma (Timote yog Epafrodit ne).

Sulu na zige nda tigi va nza na Pol make te: « A na m'vu kinzi kamkaa ya Kris kine, kua vu a kenve kuba » (Filipige 1:21).

Kumbamiri ni

1 Ma Pol ze ze Timote ne,
maku ze de tadɛ̀ kula na Nuɓa
ge ma, z'ɓala mbete z'ula'n de
kemkiige make ndanyi keme
Kris Zezu maku inzi kem ɓe
ɓori nɔ Filip ma yog de kunu zo
dege tiɓo'n de kunu zo kula na
nige.

2Tadɛ̀ vu Vura zige Nuɓa
yog Vuraɓe Zezu Kris ne adi
sege ɗàjya tiɓo'n kortogo.

Pol zijyɔ Nuɓa vu te tadɛ kiɗa Nuɓa ke

3Nzə m'ada kiɗà Nuɓa
ke zondorge lo nene maku
keme ma ilo'n zo se ma. **4**Nzə
m'zijyɔ Nuɓa zondorge a na se
ndanyi, nzə m'tadɛ̀ nga nama va
kornyelege zondorge. **5**M'ada
sege kiɗà a kula kozo Vojyɔ nɔ
Kii maku sege tadì kǫ̀ɗà ndor
kumbamiri ni ɗà sinyi teki'n
kem kazene ma. **6**M'geri ku
de maku umbamiri kula nɔ kii
nama keme se ma, tadɛ̀ man
sinyi tale man ta kunu ni kem
ndor na Kris Zezu.

7Bala a ku m'alve va zo se
ndanyi, a ku sege inzi keme
ma. Kaznaku m'nda kamkula
minya, wala nzə m'adɛ̀ vojyɔ
nɔ zo korɔ ma vu a tale'n ta
kunu Vojyɔ nɔ Kii. Kuvu sege
ndanyi uni kanǫ̀ kula nama kem
ɗàjya nɔ ɗoyi nza ma make.
8Kine, Nuɓa umanazu na ma,
ku m'taara sege ndanyi kem
taara na Zezu Kris.

9Nga maku nzə m'nde kem
zijyɔ Nuɓa na m'ge ma, a ku
taara na se aɓe ka kite ɓori ne
kem ngageri tiɓo'n kamkajyage
ndanyi. **10**Nzə m'zijyɔ Nuɓa
a ku sege taki keme nga nen
maku nga nɔ kii. Vavu sege
gari man zer ku vojyɔ kasu tigo
man zo se ndor na Kris. **11**Nuɓa
ɗoso man sege kanu nga nɔ
zosuruge'n maku nz'idì zo ri
Zezu Kris'n ma. Nga nage ma
ndanyi unu ma kadɛ̀ tara adə
man Nuɓa ke ku ndovu man
Nuɓa.

Kuza na Pol aɓe'n Vojyɔ nɔ Kii kakite

12M'ndigi ku sege geri,
nonzɔge, nga maku teki zo
ma ma tadɛ̀ ɓavu Vojyɔ nɔ Kii
aɓe kakite. **13**Vavu de ngamu
ta kuzi na ngarege ndanyi yog
nǫ̀ dege ndanyi geri ku m'nda
kamkula a ku nzə m'tadɛ̀ kula
na Kris. **14**Nonzɔge yaa uki
korɔge togo'n keme Vuraɓe a
kuza na m'ma. Kuvu yoge togi
kem kozo vojyɔ anzə ɓele ne.

15Vojyɔ kii ku nǫ̀ dege nz'ozi
vojyɔ na Kris kem manza
ne, kem kasu ne. Naku nǫ̀ge

1:1 Kul 16:1; 2Ko 1:1; 1Ti 3:1,8
1:2 Rom 1:7
1:3 Rom 1:8
1:4 Rom 1:10
1:5 Kul 2:42; 16:12-40
1:6 1Ko 1:8
1:7 2Pi 1:13; 2Ko 7:3; Kul 21:33
1:8 Rom 1:9
1:9 1Te 3:12; Efe 1:17
1:10 1Ko 1:8
1:11 Zak 3:18
1:13 Kul 21:33
1:14 Kul 21:33

nz'ozi vojyɔ na Kris kemkii ne. **16**Nǫ dege tadi taara ne. Yoge geri ku Nuɓa unda ma a kaɗe vojyɔ a ngamu'n Vojyɔ nɔ Kii. **17**Vu nǫge ozi vojyɔ na Kris tukua ta naa'n tiɓo'n vojyɔ nɔ anzə zosuru ne. Lomaku m'inzi kamkula ma, yoge ndigi vu te ngakonyɔge taɗe ma kakite ɗi. **18**Nga nama kamu ni ya ɗi? Dege nz'ozi vojyɔ na Kris loge ndanyi nza nen make, kem vojyɔ nɔ bala ni'n gunu wala vojyɔ nɔ kii.

Nzə m'taɗe kornyele tutu te m'taɗe man kornyele jyane. **19**M'geri ku nga nama ndanyi tele man kajya na ma, ka bal zijyɔ Nuɓa na se ge tiɓo'n nga maku Nzili Zezu Kris ada ma ma. **20**Nga maku nzə m'aku tara ni ku m'unda keme ma zoni ma ya, a ku kamsa taɗe ma zo nga ɗoyi gunu. Naku jyagmasini a kaɓe'n kakite ma, m'unu man kaɗe tara kukua korɔ togo'n ndanyi m'adə man Kris ke keme korɔ ma, keme kinzi kamkaa na ma wala kua na ma. **21**A na m'vu kinzi kamkaa ya Kris kine, kua vu a kenve kuba. **22**Na kaznaku nzə m'inzi ta kamkaa'n keme korɔ nene ma ve vu, a ku m'anu kamu kem kula na ma. M'geri nga nǫ a ku suru gunu. **23**Ngage nzə reni ma ka ziyo. M'ndigi yaa a ku m'aɓe ku z'inzi ze Kris ne, nga nama ya ii man kuɗa yaa ma. **24**Naku iiyaa a na se ku m'inzi keme korɔ nene ma. **25**Nga nama ada ma gerive. M'geri ku m'inzi man ku zege ndanyi z'tadi man ku kukua togo na se aɓe kakite kem kornyele na se kem kunda keme zoni. **26**Vavu, kaznaku m'tele m'iɗe man bal se vu, kornyele taɗe man sege yaa a na ma a kada se kaɗe tara keme Kris Zezu.

27Nga nǫ ɗoyi da, kamkajya nzee na se ndete Vojyɔ nɔ Kii na Kris. Vavu kaznaku m'iɗe kaku se wala m'inzi kuɗa'n ɗa kot se vu, m'oo vojyɔ nɔ zo se vu te sege inzi rinyə kem nzili nɔ ɗoyi. M'ndigi koo zini vu te sege ugi korɔ se naa kem kalve nɔ ɗoyi ɗi a kuɗu'n ɗɔɔ a Vojyɔ nɔ Kii maku undi keme se zoni ma. **28**Na nzə kinyi zanga se ge ku adi sege ɓele vukadi gunu. Nda man ngakozo ne a nige a tuzu nige, naku a na se vu ngakozo nɔ kajya. Ngakozo nama ɓi bal Nuɓa. **29**Nuɓa ada sege ta ɗovo na Kris a taka keme yo ɗi gunu, naku a kenve korkonyɔ a na yo zini. **30**Uki ɗɔɔ nɔ konɔ madi va

1:17 Kul 21:33
1:19 2Ko 1:11; Kul 16:7; Fim 1:22
1:20 Rom 8:19; 1Ko 6:20; Rom 14:8
1:21 Gal 2:20
1:23 2Ti 4:6; Zaa 12:26
1:27 Efe 4:1; 1Ko 16:13; Zud 1:3
1:29 Mat 5:11,12; Kul 5:41
1:30 1Te 2:2; Ebr 10:32; Kul 16:19-40

nzaku sege aki'n ma loni make. Ɗɔɔ nɔ konɔ nama ɗĩ ya sege woyi ku nzə m'ɗɔɔ ta lova nen ma.

Ndazi zokezi na Kris

2 Sege envi kemriyo keme Kris, vojyɔ kaɗe wongɔ zagu kem taara, kemkasnaa kem Nzili, gunu ka? Sege de kaku kamkala dege tiɓo'n de taɗe kii ge gunu ka? **2**Kaznaku kine vu, taɗĩ kornyele na m'kiine. Inzi'n kalve nɔ ɗoyi ma ɗĩ, taara nɔ ɗoyi ɗĩ, nzili nɔ ɗoyi ɗĩ tiɓo'n kula nɔ ɗoyi ɗĩ. **3**Na nzə ku taɗĩ no nga ɗoyi kem zanga ne wala kem kaɗe tara nɔ kasu gunu. Nɔ danga nama vu, soli zo se ku tuki talu no dege nza de ɓori na se ge make. **4**De inya na nzə k'ula nga a na yo ngiya kala'n ɗĩ gunu, naku de ɗoyi ula nga a no dege zini.

5Kalve nɔ ɗoyi maɗĩ nda keme se va nza nda'n keme Kris Zezu kite make. **6**Kite ma yo inzi vu titi Nuɓa, naku yo ula a ku ukua mot ni ku asi naa yog Nuɓa'n gunu. **7**Lomaku yo unu korɔ nɔ ɓeri ma, yo royi kaɗe tara na yo ngiya zagu. Yo titi dege ku ozo korɔ yo kaga kii'n de ne. **8**Yo taɗe korɔ yo ngiya de zokezi ne ku wo ta Vura yo sinyi ua ne, sinyi kua nɔ zo kaga desi zini. **9**A ni ya Nuɓa zini unu unda yo taru lo no ɓori. Ada yo ri nɔ ku danga zo rige ndanyi. **10**A ni ya, ta kurikejyige ma ndanyi ku ndayi zorage ma, zongara tiɓo'n mot ngara ma ugi man ngara zo ri Zezu ne. **11**Ku vavu, nzɔɔge ndanyi nzili man kaga te Zezu Kris yo Vuraɓe, kem kaɗe tara na Nuɓa Vura.

2:1 2Ko 13:14; Kol 3:12
2:2 Zaa 3:29; Rom 15:5
2:3 Gal 5:26; Rom 12:10; 1Pi 5:5
2:4 1Ko 10:24
2:5 Mat 11:24
2:6 Zaa 1:1;
2:7 2Ko 8:9; Mat 20:28; Zaa 1:14; Rom 8:3; Ebr 2:17
2:8 Mat 26:39; Zaa 10:18;
2:9 Kul 2:33; Ebr 2:9; Efe 1:20,21
2:10 Rom 14:11; Mat 28:18; Efe 1:10; Kol 1:20
2:11 Zaa 13:13
2:12 2Ko 7:15
2:13 1Ko 12:6; Gal 2:8;
2:14 1Ko 10:10; 1Pi 4:9
2:15 1Te 3:13; Mat 5:45,48

Teli mamaka nza feɗĩ ta ngeli make

12Vavu, sege maku m'taara sege yaa ma, sege de koo vojyɔge zondorge. Sege taɗĩ va a ta kamu ma ɗĩ gunu, naku sege taɗĩ lova nzuba ma danga zoni zagu. Sege taɗĩ kula kajya na se ɓelege, zerige. **13**Sege taɗĩ va, a Nuɓa taɗe va keme se a ku sege ndigi taɗe nga nɔ nyele na yo.

14Sege taɗĩ ngage ndanyi anzə nyuru ne, anzə tukua ta naa ne. **15**Vavu, vojyɔ kasu tigo man zo se ku sege gari ma zer. Sege teli man ngon na Nuɓa ge nɔ ku vojyɔ tigo zo se dana de zosuruge gunu

tiɓo'n de tadɛ kasuge. Sege teli mamaka danage zongara nza fedi ta ngeli make. **16** Sege iti man vojyɔ kajya. Vavu m'adə man kadɛ tara korɔ ma ke ndor na Kris ku m'anya ngode kii ne, m'tadɛ kula kii ne. **17** Na kaznaku m'adə korɔ ma nyara'n nzaku dege nzə ningi'n ɓuru ngara ngaretizo'n make tiɓo'n kula kunda keme zoni na se ge vu, m'tadɛ man kornyele. Z'tadi man kornyele ndanyi zini. **18** Sege zini tadi kornyele va nza na make, z'tadi kornyele.

Timote yog Epafrodit ne

19 M'ndigi keme Vuraɓe Zezu a kula'n sege Timote jyagmasini. Va a ku m'oo'n vojyɔ nɔ zo se ku adə ma kornyele. **20** Yo kala'n di ya nzə kiyi kalve na m'ge ku nz'aleve nɔ kii zo nga nene maku nda a na se ma. **21** Kine, dege ndanyi nz'uli nga na ne ngiyage. Yoge uli nga a na Kris Zezu gunu. **22** Naku geri ku Timote ase ve. Yo ada korɔ yo kem kula Vojyɔ nɔ Kii ze sini va nza ngon yog vura yo'n make. **23** Vavu m'ndigi kula yo jyagmasini bal se kaznaku m'aku man kamkajya kinzi na m'ma. **24** Vuraɓe ozo ma ta ɗovo, ku ma zini m'aɓe man bal se jyagmasini.

25 M'ozo keme ma kine a kula'n sege nonzɔ ma Epafrodit, ɓiya kula na ma tiɓo'n ɓiya kuɗu ɗɔɔ na ma. Yo ngonkula tiɓo'n de tadɛ kula maku sege uli yo bal ma a kada ma nga kiige ma. **26** Yo ndigi yaa ndanyi a tele kaku se dutu. Keme yo ozo yo, a sege woyi vu te yo tadɛ meti. **27** Kine, yo tadɛ meti ve, meti nɔ ku ndete kua sini. Vu Nuɓa aku kamkal yo, aku kamkal ma zini a ku m'enve wongɔ zo nạa gunu. **28** M'ula'n yo yaku bal se ku sege teli aki yo kornyele ge. Va ɓavu wongɔ na m'ma tele kazagu. **29** Vavu uki yo bal se keme Vuraɓe kornyelege ndanyi. Tuki talu de nage ma. **30** Inya finyi di yo ua tigi a kula na Kris. Yo ada korɔ yo kua ke a tadɛ'n a na ma nga nen maku sege asi tadɛ kadə ma gunu ma.

Z'undi keme zige zo zạkorɔ gunu

3 Vojyɔ tako, nonzɔ mage, sege tadi kornyele keme Vuraɓe. Kɔro ɓala nga nɔ ɗoyige madi mbete kadə se tadɛ ma gunu, naku nga nama ukua man ngamu korɔ na se togo ne.

2 Ngami korɔ se ve a bisige, kamu ni ya te, ngami korɔ se ve

2:16 1Ko 1:8; 9:24; 1Te 2:19
2:17 2Ko 12:15; 2Ti 4:6; Rom 15:16; 2Ko 6:10
2:19 Kul 16:1
2:20 1Ko 16:10
2:21 1Ko 10:24
2:22 1Ko 4:17; 1Ti 1:2
2:25 Rom 16:3,9; 2Ko 8:23; Kol 4:11; Fim 1:1,2
2:29 1Ko 16:18; 1Ti 5:17
2:30 1Ko 16:17
3:2 Tee 22:15

a de tadɛ̀ kula nɔ kasuge tiɓo'n de gaza nɔ kasuge. **3**Zege ya de gaza nɔ kiige. Zə z'tadɨ kula na Nuɓa zo ri Nzili Nuɓa ne ku zə z'adɨ tara zige zo ri Kris Zezu ne. Zege z'undi keme zige zo korɔ zi zege ngiya zige gunu. **4**Zini ku, nǫ̲ vojyɔge ndatu a ku m'unda keme ma zo m'ma ngiya ma.

Kaznaku nǫ̲ de taka keme ni ku te n'ase kunda keme ni zo na ni ne ngiya ni dɨ ve, ma m'ase nzile danga nama zagu. **5**Aɓi ma gaza kem mbakadɛ̀ ndori. Ojyi ma mot kaa Izrayel, mot kaa na Benzamɨ̲, ma Ebrə ngon nɔ Ebrə. Mot nzuvojyɔ vu, ma Farizinye*. **6**Ka ɓɔ nga tadɛ̀ vu, m'tadɛ̀ nga kamkala Kuzi Nuɓa ke. Bal nga nɔ zosuru nɔ kem nzuvojyɔ vu vojyɔ tigo zo ma.

7Naku nga nage maku nz'ubi ma ve a ni kite ma, m'aku yoge va nza nɔ semige make ko a na Kris. **8**Vu zini ku nzə m'aku ngage ndanyi nza nga nɔ semige make a nga nɔ kii nɔ ɓori. Nga ni ya geri Kris Zezu Vuraɓe na ma. A ni ya m'ndigi zoni a nga semi nage ma ndanyi. M'aku nga nage ma ndanyi nza kezi make ɓavu m'enve Kris. **9**Nzə m'sulu kale a kinzi keme yo. M'ndigi kenve nga nɔ zosuru so'n zo koo nzuvojyɔ na m'gunu. Nzə m'sulu kale a ku m'inzi keme yo bal ɗovo zosuru nene maku ɗɛ̀ kunda keme zoni'n keme Kris ma. Zosuru nɔ ku ɓi bal Nuɓa a kunda keme zoni. **10**Vavu m'geri man Kris tiɓo'n togɔ nen maku teki'n kamkaa'n dana de kuage ma. Z'ugua man sini nǫ̲a zo korkonyɔ na yoge ku m'titi man yo keme kua na yo. **11**M'tadɛ̀ man nga nage ma ndanyi, kaznaku m'ase ve vu, ɓavu a teki kamkaa'n dana de kuage.

3:3 Rom 2:28,29; Gal 6:15; Kol 2:11; Rom 15:17; Gal 6:14
3:4 2Ko 11:21
3:5 Luk 1:59; 2Ko 11:22; Rom 11:1
3:6 Kul 21:20; Rom 10:5
3:7 Mat 13:44; Luk 14:33
3:8 Zaa 17:3; Efe 4:13; 2Pi 1:2
3:9 Rom 10:5; 9:30
3:10 2Ko 1:5; Rom 6:3-5
3:11 Zaa 11:24; Rom 6:5; Tee 20:5,6
3:12 1Ko 13:10; 1Ti 6:12
3:13 Luk 9:62
3:14 Ebr 6:1; 1Ko 9:24; Rom 8:28
3:15 1Ko 2:6; Gal 5:10; Efe 1:17; 1Te 4:9

Kanya ngode kaɓe zoɗutu ni

12M'enve ta gata ni gunu. M'teki ta lo nɔ kii gunu. Naku nzə m'anya ta ngode togo'n a kukua gata ma, a ku Kris Zezu ukua ma ko. **13**Nonzɔge a na'm vu, m'ozo keme ma a kenve gata ma gunu. Naku m'tadɛ̀ nga ɗoyi dɨ. Keme ma ua zo nga nene ma kazagu ma ko ku nzə m'aɓe a kukua nen ma kakite ma. **14**Nzə m'anya ngode a teki zoɗutu ni a kenve gata maku Nuɓa ɓɔro zege keme Kris Zezu a kenve ni taru ɗa ma.

15Zege maku zege de nɔ kajya ko ma, z'alive va nza nen make. Kaznaku kalve na se nda kala zo nga nǫ̲ vu,

Nuɓa tee man kamu se zoni. **16**Kaznaku lo nen madi ku z'teki tutu mavu, z'nzi tutu kamnaa di ku kalve na zige nda doyi di.

17Nonzɔge, ndazi ma ku undi kamu se zo dege maku nzə nzi va nzee nen make ku aki bal ma ma. **18**Dege yaa ndanyi nzə nzi tutu ma, yoge zanga kaga desi na Kris. Nzə m'nzile sege vojyɔ na ne kamkonɔ. Jyagmasini ma nzə m'ade vojyɔ na ne kamu mane noo'n kamu ma. **19**Zodutu na nige nda man lo ta tuyi. Nuɓa na ne ya keme nige. Yoge nz'inzi kornyele na nige kem nga nene maku nz'ada yoge kamsa ma. Yoge nz'alive zo nga nɔ zongara nene di. **20**Naku zege ma, zege dege nɔ kem ɓe nɔ zorage, ku zə z'aki ta De kajya zige Vuraɓe Zezu Kris. **21**Yo tele man korɔ zige nɔ kamsa nen ma kemno ku nda man nza korɔ yo nɔ kade tara make. Yo tade man togɔ na yo'n maku ngage ndanyi ndayi'n mot nza yo make.

4 Nonzɔ mage nɔ ku m'taara sege yaa ku ɓɔ kaku se tade ma yaa, sege ya nga kornyele na ma, sege ya kuba na m'nɔ ɓori yaa. Ɗayi rinyə va keme Vuraɓe, sege maku m'taara sege yaa ma.

3:17 1Ko 4:16; 1Ti 4:12
3:18 Gal 6:12
3:19 Rom 16:18; Zud 1:13; Kol 3:2
3:20 Efe 2:19; Kol 3:1; Ebr 12:22; 1Ko 1:7
3:21 Efe 1:19; Rom 8:29; Kol 3:4
4:1 1Ko 16:13
4:3 Luk 10:20
4:4 Ebr 3:18; Rom 12:12
4:5 Ebr 10:37; Zak 5:8,9
4:6 Efe 6:18; 1Ti 2:1; 1Pi 5:7
4:7 Zaa 14:27; Efe 3:19
4:9 1Ko 4:16; Rom 15:33

Kojyoge

2M'ojyo Evodi, m'ojyo Sintis: Kalve na se nda ɗoyi di keme Vuraɓe. **3**Kine, m'ukua naka nza yi zini. Yi ɓiya kula na m'nɔ zosuru, ɗajya niye nage maku z'udu se dɔɔ kem Vojyɔ nɔ Kii ma tu, ɗajya Klemą zini tu yog ɓiya kula na m'noge ma. Ri nige ogɔ kem mbete kajya ma.

4 Sege tadi kornyele zondorge keme Vuraɓe. M'nzile jyane m'ize te: Sege tadi kornyele. **5**Sege tadi ku dege ndanyi geri kemriyo na se. Vuraɓe ndete ko. **6**Keme se ozo sege zo no nga gunu, naku sege ozi nga nde na se ge ndanyi Nuɓa ke ku yo geri. Sege ozi yo kem zijyɔ Nuɓa na se ge, kem nga nde na se ge, kem tade kidage. **7**Kuvu kortogo na Nuɓa maku danga zo nga gerige ndanyi ma ngamu man keme se tiɓo'n kalve na se ge keme Kris Zezu.

8Vojyɔ tako, nonzɔge, undi keme se zo nga nɔ kiige ndanyi, tukua talu de, zosuru, gara zer, kunda keme zo taara tiɓo'n taka keme nga nɔ bala, zo nga nɔ kiikudage ndanyi nɔ ku asi a ndovu nige. **9**Sege tadi ngage maku sege ndazi ne, envi ne, woyi zo ma, ku aki bal ma

ma. Kuvu inzi sege Nuɓa nɔ kortogoge.

Pol taɗe kiɗa dege ke nɔ kem ɓe ɓori nɔ Filipige a kada nyara na nige

10 M'inzi'n kornyele yaa ndanyi keme Vuraɓe a kunda keme zo na se zo ma nz'aɓe ta kakite ma. Sege undi keme se zo nga nama kine, naku lo taɗe ni ya ɗuku sege. **11** Nzə m'aɗe vojyɔ va a ɓɔ ni ya nzə taɗe ma gunu. M'ndaza kinzi kornyelege kem nga nene maku nda bal ma ma ve. **12** M'geri kinzi kam nagu ve, m'geri kinzi dana nga nɔ vakage ve. M'ndaza kem ngage ndanyi loge ndanyi a ku keme ma ɗuu, a ku ɓɔ taɗe ma, a kinzi dana nga vakage, kemndigi taɗe ngage. **13** M'ase taɗe ngage ndanyi a togo maku Kris nz'ada ma ma.

14 Vavu sege taɗi nga nɔ kii a ngakonyɔ na'm maku taɗe sege ma. **15** Lomaku m'ɓi zagu zongara nɔ Maseduwan ma, kumbamiri ni maku sege envi'n Vojyɔ nɔ Kii ma ya. Sege ngiya se geri kii ne, sege dege nɔ kem ɓe ɓori nɔ Filipige, sege ɗoyi ɗi ya de kunana nɔ ku ɗii bal ma kem vojyɔ kada nga tiɓo'n taka nga. **16** Lomaku m'nzi'n ta kem ɓe ɓori nɔ Tesalonik ma, sege uli'n ma ngage tara ziyo a ku m'taɗe'n nga kemndigi na m'ge. **17** Nzə m'ula kada nyara gunu, naku nzə m'ula kanu nga nɔ ku nz'ojyɔ ka bal se. **18** M'enve ngage ndanyi ko ku m'inzi dana vaka ngage. M'enve nga na se ge maku uli'n Epafrodit ke ma ve, ku nga na sege ɗoso lo bal ma ko. Nga nama kuɓu katu viri nɔ kii, ngaretizo nɔ ku Nuɓa ndigi ve ku iikuɗa ta kamu yo ve. **19** Nuɓa na m' adə man sege ngage ma ndanyi ku sege ndigi ma bal ngakenve na yo tiɓo'n kaɗe tara nen maku nda keme Kris Zezu ma.

20 Taɗe vu kaɗe tara nda bal Nuɓa na zige tiɓo'n Vura zige nda zondorge zondorge ndanyi! Amen!*

Zoɗutu takage

21 Taki de kemkiige ndanyi keme Kris Zezu. Ze ze nonzɔge ndanyi zə z'taka sege. **22** De kemkiige ndanyi nzə taki sege, nɔ danga nama vu dege maku nzə taɗi kula kemkuzi na Sezar* ma.

23 Taɗe vu ɗajya na Vuraɓe Zezu Kris inzi dana se ndanyi. Amen! *

4:10 2Ko 11:9
4:11 1Ti 6:6,8; Ebr 13:5
4:12 1Ko 4:11; 2Ko 11:9
4:13 2Ko 12:9; 1Ti 1:12; 2Ti 4:17
4:15 2Ko 11:8,9
4:16 Kul 17:1; 1Te 2:9
4:17 1Ko 9:11,12
4:18 2Ko 2:14
4:19 2Ko 9:8; Rom 2:4
4:20 Gal 1:4; 1Te 1:3; Rom 11:36
4:21 Gal 1:2
4:22 Kul 9:13
4:23 Rom 16:20; Gal 6:18

KOLOSGE

KANZA KEM MBETE NA KOLOSGE
De ɓal ni: Pol
Yo ɓala ada: De taka kemege ke nɔ Kolos
Ɓal taɗe ni: Ɓal wonyə muta
(60) gidi kojyɔ na Zezu Kris.

Ɓe ɓori nɔ Kolos nda zongara nɔ Azi nɔ Saku, kuɗa ni ase kilometr 160 ka teki kaza ndete ɓe nɔ Efez, ndete ɓe nɔ Iyerapolis (Kolosge 4:13) tiɓo'n Laodise (Kol 2:1; 4:16). Ɓe nɔ Kolos nzə kuna dege nɔ ku ɓi zongara ndanyi a yo inzi zo ɗovo nɔ ɓori ɗaɓa ngage.

Kine ku Pol aku ɓe nɔ Kolos gunu, aku ɓe nɔ Laodise gunu, Vuraɓe unda lo kunanage kem ɓe nɔ ziyo nage ma (Kol 2:1). Ndavuka a ku dege nɔ Kolos aɓi Efez ɗaɓa ngage. Lo nama ya yoge woyi'n Vojyɔ nɔ Kii maku Pol ozo ma (Kulage 19:10) gidi ni yoge teli aɓi ɓe vu a undi lo kunana. Epafras, Timote tiɓo'n Arsip taɗi kula kem lo kunana tara vakane (Kol 1:7-8; 4:12-13; 1:1; 4:17). Nda va nza Arsip ya de kulu kem lo kunana ma, yoge nzə kunina bal Filemo̱ kem ɓe nɔ Kolos (aku kanza kem mbete na Filemo̱).

Lomaku Pol nda kanga ma (Kol 4:3,10,18), Epafras nzile yo vojyɔ nga maku nzə taɗe nga kem lo kunana nɔ Kolos ma (Kol 1:8). Lo kunana nzə togo kem kunda keme zoni, naku teki na ngira ngandaza nɔ zasorige ɗe'n vojyɔge. Yoge ɗayi togo'n zo kula taɗege nɔ lo kunanage (Kol 2:16), ndovu ngonkulage (Kol 2:18), geri mot nga nɔ lokuya (Kol 2:18-19) tiɓo'n suɓa korɔ de (Kol 2:20-23). Pol ɓala mbete nen ma ada Kolosge ke kem ɓal 60 gidi kojyɔ na Zezu Kris. Yo ula'n ta ɗovo na Tisik yog Onezim ne (Kol 4:7-9). Mbete nen ma ada ta ɗovo dege ke nɔ Kolos a geri ku Kris ase kenve takite lo kem kinzi kamkaa na nige.

Ngandaza nɔ kem mbete nene ma titi na̱a yaa yog mbete na Efezge (nɔ ku so yoge Kol 3-4). Ɓal mbete nɔ ziyo nage ma zini titi na̱a yaa. Takite kot ni aɗe vojyɔ zo ngira ngandaza, naku zoɗutu ni aɗe vojyɔ zo kula taɗe. Takite ziyo kamneni mbete na Kolosge ndovi Kris te yo ya ngira ngage ku yo zo ngage ndanyi naku nɔ ziyo nɔ zoɗutu ni ozi ku te yo nga a kinzi kamkaa na de taka keme. Nɔ ozo'n zo titi na̱a na mbete Efezge yog mbete na Kolosge ma, nga nɔ nda kalage zini ogi danage ma. Mbete na Efezge ɗa togo'n zo lo kunana va nzaku yo korɔ na Kris, naku mbete na Kolosge ozo Kris va nza yo dan zo korɔ nɔ zo lo kunana (Kol 1:18). Kine, yo dan zo ngage ndanyi a yo Vuraɓe nɔ ku turu dana de kuage (Kol 1:18)!

A na zige de taka kemege vu, Kris yo kinzi kamkaa na zige (Kol 3:4). Z'envi yo a kajya na zige ku zə z'nzi keme yo (Kol 2:6). A ku yo Kris, a kula taɗe na yo ma, Kris enve tigi takite lo kem kinzi kamkaa na zige.

Kumbamiri ni

1 Ma Pol, ma ngonkula na
Zezu Kris kemndigi na
Nuɓa ne, tiɓo'n nonzɔ zige
Timote, zə z'taka sege.

2 Z'ɓala mbete z'ula'n nonzɔ
nɔ kemkiiɓadage make yog
nonzɔ nɔ zosuruge make ku
inzi kem ɓe ɓori nɔ Kolos ma.
Taɗe vu Vura zige Nuɓa yog
Vuraɓe Zezu Kris ne adi sege
ɗajya tiɓo'n kinzi kortogo.

Pol zijyɔ Nuɓa vu te taɗe kiɗa Nuɓa ke

3 Zə z'ada kiɗa Nuɓa ke,
Vura na Vuraɓe na zige Zezu
Kris. Zə z'zijyɔ Nuɓa zondorge
a na se. **4** Ze z'oo vojyɔ kunda
keme zoni na se zo Kris Zezu
ma ve tiɓo'n taara na se a na de
kemkiiɓadage ndanyi. **5** Kunda
keme zoni na se tiɓo'n taara na
sege ɗayi zo kalve na se maku
Nuɓa nzə ngamu kem zorage
ma. Nzili sege vojyɔ kunda
keme de zo nga nama bal vojyɔ
nɔ kine maku Vojyɔ nɔ Kii ma.
6 Vojyɔ nɔ Kii nama ɗee sinyi
teki bal se va nza ku teki'n
zongara ndanyi make. Lo
nama, yo nz'anu kamu kuvu
ukua togo'n nz'aɓe'n kakite.
Nda va zini dana se kǫda kem
ndor nene maku sege woyi ne
ku sege geri'n ɗajya na Nuɓa
kine make. **7** Epafras, ɓiya kula
na zige nɔ ku z'taari yo yaa,
ya ndaza sege nga nama. Yo
de taɗe kula nɔ zosuru na
Kris a na se. **8** Yo ndaza zege
kamkajya taara maku Nzili
ula keme zige ma.

9 A ni ya, kǫɗa kem ndor
nene maku z'oo'n vojyɔ na
se ma, z'teki ta zijyɔ Nuɓa
a na se gunu. Zə z'nde yo a
ku ɗoso sege nga geri na yo
nɔ kemndigi na yo ne dana
kamkajyage ndanyi tiɓo'n
geri nga nɔ kem Nzili ndanyi.
10 Va a ku, sege nzi kamkajya
nɔ ku ase ve keme Vuraɓe ku
nyele keme yo kem ngage
ndanyi. Sege ani man kamu
kem kula nɔ kiige ndanyi ku
sege uki man korɔ se togo'n
kem geri Nuɓa. **11** Nuɓa adə
man sege togo kamdamu togɔ
yo nɔ kaɗe tara ne kaznaku
sege uki man togo'n vu uzi
man keme se zo ngage ndanyi
kornyelege. **12** Adi kiɗa Vura
make ku taɗe ɓavu zege z'asi
kenve nga ma zeg kuɓakani
de kemkiiɓadage dana logara.
13 Yo aɗe ze zagu kem togɔ na
tuluge ku yo ito ze aɓe'n kem
ɓe na Ngon yo nɔ ku taara yo
yaa. **14** A na yo ya, Nuɓa uba
zo zige ku yo naka'n taɗe
kasu na zige.

1:1 1Ko 1:1; 2Ko 1:1
1:2 Rom 1:7
1:3 Rom 1:8
1:4 Gal 5:6; Kul 9:13; Efe 1:15
1:5 1Te 5:8; 2Ti 2:15
1:6 Rom 10:18; Zaa 15:16
1:7 Fim 1:23
1:8 Rom 15:30
1:9 Efe 1:15,17; Rom 1:10
1:10 Efe 4:15 2Ko 5:9
1:11 Fil 4:13; Efe 4;2
1:12 Efe 5:20; Kul 20:32; 26:18
1:13 2Pi 1:11
1:14 Rom 3:2; Efe 1:7

Kris ya takite

15Ngon yo titi Nuɓa de aku yo gunu. Yo takite* ngonɔ zo ngakundage ndanyi. **16**A na yo ya Nuɓa taɗe'n ngage ndanyi ku ndayi'n zorage tiɓo'n zongara. Yo taɗe nọ ngage ku dege nz'aki kamuge ne tiɓo'n nga anzə kaku korɔge: Ngende kinzi ngarege, ɓori na de konyɔ konyɔ ɓege ndanyi, ngarege yog de konyɔ ɓege. Nuɓa taɗe ngage ndanyi a na yo, taɗe ada yo. **17**Yo kite ɗana ngage ndanyi, ku ngage ndanyi nda a na yo. **18**Yo dan zo na korɔ maku Kuzi Nuɓa ma. Yo ya kumbamiri ni, takite* ngon maku Nuɓa turu yo dana de kuage ɓavu yo takite zo ngage ndanyi. **19**A ni ya Nuɓa taɗe kornyele kinzi ɗoso keme yo tutu. **20**Lomaku yo taɗe kortogo zo ri masu'n maku Ngon yo sila yo kaga desi ma, yo taɗe kemɗoyi yog ngage ndanyi. Yoge taɗi sini kemɗoyi zo ri Ngon yo ne zo ngage ndanyi zongara tiɓo'n nga nɔ zora.

21Kite ma sege inzi kuɗa'n ɗa kot Nuɓa, sege zanga Nuɓa kem kalve na se ge tiɓo'n kasu kula na se ge. **22**Lovaɓa ya yo unda sege nạa a kua na Ngon yo maku ada korɔ yo ma. Yo taɗe a ku sege ɗayi ɗana yo de nɔ kemkiiɓada ne, anzə ruɓa ne, anzə vojyɔ ne zo se. **23**Zini ku, taɗe vu sege inzi kem kunda keme zoni zo ngira nɔ togoge. Taɗe vu sege inzi nạnzə k'inya kunda keme zoni na Vojyɔ nɔ Kii maku sege woyi ma gunu. Ozi Vojyɔ nɔ Kii nama dege ke ndanyi mot ra. Ma Pol, m'tele de taɗe kula na vojyɔ nama.

1:15 Zaa 14:9; 1:18; Ebr 11:27
1:16 Zaa 1:3; Efe 1:20,21; Rom 11:36
1:17 Zaa 1:2
1:18 Rom 8:29; Ebr 1:6; Kul 26:23; Tee 1:5
1:19 Efe 1:5; Zaa 1:16
1:20 Rom 5:10; Efe 1:10
1:21 Rom 5:10; Efe 2:3
1:22 Rom 5:10; 7:4
1:23 Rom 11:22; Efe 3:17; 1Ko 3:5
1:24 2Ko 6:10; 1:5; 12:27
1:25 1Ko 3:5; Efe 3:2
1:25 Ebr 4:12
1:26 Rom 16:25
1:27 Mat 13:11; Rom 2:4; 8:10

Kula na Pol a Kuzi Nuɓa

24Lovaɓa ya nzə m'taɗe kornyele kem ngakonyɔge maku taɗe ma a na se ma. M'tale ta kunu ngakonyɔge na Kris maku semi ta ma keme korɔ yo maku Kuzi Nuɓa ma. **25**A Kuzi Nuɓa nama ya m'tele de taɗe kula so'n zo kula maku Nuɓa ada ma a na se ma. Yo ada ma a tale'n ta kunu kula vojyɔ na Nuɓa. **26**Kula nɔ ku Nuɓa uya ve kite kọɗa dege ke nɔ zondorge ndanyi mot kaage ke ndanyi, naku lovaɓa ya yo ozo kamu ni kaga de kemkiiɓada na yo ge ke. **27**Nuɓa ndigi kozo kamu kaɗe tara na kenve kula nama dana dege maku yoge Zuifge gunu ma. Kris maku nda dana se ma yo ya nga kunda keme zoni na kaɗe tara ma.

28 Yo ma ya zə z'ozo vojyɔ na yo ma. Zə z'ojyo dege ɗoyi ɗoyi ku z'ndaza yoge kamkajyage ndanyi ɓavu yoge ɗoyi ɗoyi ɗayi'n togo'n keme Kris Zezu. **29** A ni ya nzə m'taɗe'n kula ku nzə m'uɗu'n ɗɔɔ togɔ na yo'n maku nzə taɗe kula keme ma togo'n ma.

2 M'ndigi ku sege geri kiine ku ɗɔɔ nɔ ɓori maku nzə m'ɗɔɔ a na se tiɓo'n dege maku inzi kem ɓe ɓori nɔ Laodise ma. Nzə m'ɗɔɔ zini a na dege ma ndanyi ku aki zini ta kamu ma gunu ma. **2** Nzə m'taɗe va a ku Nuɓa riyo keme nige ku ugua yoge nạa kem taara tiɓo'n ngakenvege ndanyi kem ngageri nɔ ɗoso keme de. Vavu yoge geri man kula na Nuɓa nɔ lokuya, kamu ni ya Kris. **3** Keme yo ma, Nuɓa uya lo ngamu kamkajyage ndanyi tiɓo'n ngageri ndanyi tutu. **4** Nzə m'nzile va a ku nọ de tura sege vojyɔ kasu'n gunu. **5** Kaznaku m'uɗa'n tigi sege kem korɔ vu, zege z'inzi kem nzili. M'inzi'n kornyele a kaku kemkasnạa maku nda dana se ma tiɓo'n kukua togo'n kem kunda keme zoni na se keme Kris.

1:28 1Ko 2:6,7; Efe 5:27
1:29 1Ko 15:10; 2Ko 11:23; Efe 1:29
2:1 Tee 1:11
2:2 Efe 6:22; Rom 16:25
2:3 Rom 11:33; 1Ko 1:24,30
2:4 Rom 16:18
2:5 1Ko 5:4; 1Pi 5:9
2:6 Zaa 13:13
2:7 Efe 3:17; 4:21
2:8 1Ti 6:20; Gal 4:3
2:9 Zaa 1:16
2:10 Efe 1:22; Mat 28:18
2:11 Rom 2:29; Fil 3:3; Gal 5:24
2:12 Mat 28:9; Rom 6:5
2:13 Efe 2:1,5; 4:32

Kinzi kamkaa ne a Kris

6 Va nzaku sege envi'n Vuraɓe Kris Zezu ma, sege nzi va keme yo. **7** Uli ngira se keme yo, undi kinzi kamkaa na se zo yo ku sege inzi kem kunda keme zoni. Sege taɗi va, nzaku ndazi'n sege make ku taɗi kiɗa Nuɓa ke ɓori ne.

8 Ngami kiine ku nọ de uɓa sege kula na de gerive nɔ zasorige'n gunu tiɓo'n tura nɔ nyarage. Nga nage ma ɗayi zo nga mot kaa na dege, zo takite ngandaza nɔ zongara nene ka, naku zo Kris gunu.

9 Keme yo keme korɔ yo ya ku nga na Nuɓa ndanyi inzi tutu. **10** Nuɓa ɗoso sege ngage'n ndanyi keme yo, yo ya kuɓaka ngarege ndanyi yog de konyɔ ɓege ndanyi. **11** Nuɓa aɓe sege gaza nɔ ku zi de taɗe gunu. Lomaku yo aɗe korɔ nɔ taɗe kasu ma zagu ma, yo aɓe sege gaza nɔ ku Kris ya aɓe sege. **12** Nuɓa tuvu sege, sege Kris ge kem kula de mane. Keme yo zini ku sege se ya Nuɓa turu'n sege dana de kuage a kunda keme zoni kem kula togo na Nuɓa maku turu Kris dana de kuage ma.

13 Kite ma, sege uai kem kalu zo nzu vojyɔ na se ge, kem zạkorɔ se maku de aɓe yo

gaza gunu ma. Naku Nuɓa ada sege kinzi kamkaa sege Kris ge ku yo naka zege zo kalu zo nzu vojyɔ na zige ndanyi. **14**Yo tuzu ngage maku Nuɓa ɓala kem mbete tiɓo'n nzu kunu na yo ge maku nda a kege zige ma. Yo unda mbete ma pondi'n zo kaga desi kuvu yo inya tara ni tiɗa. **15**Lo nama, yo aɗe nga ɗɔɔ na ngarege tiɓo'n na de konyɔ ɓege zagu. Yo ozo yoge kaga ta kamu dege, yo danga yoge kornyelege a kaga desi.

16A ni ya, inyi de a ku teki vojyɔ zo se zo nga kusa gunu, zo ɓuru gunu, zo vojyɔ vaka gunu, zo nzoyi kalu jya gunu, wala zo ndor kaɗe kauge gunu. **17**Nzili nga nage ma ndanyi ma ya ngage maku nda a kiɗe ma ka, naku korɔ nɔ kii ya Kris. **18**Nạ nzə k'inya de ɗoyi a ku tuyi ta kornyele na se gunu. De nama nzə taɗe kornyele a riyo keme yo ku taɗe kula ndovu ngonkula na Nuɓa. Yo nz'anza dana nikasuge, yo nz'ozo korɔ yo anzə kamu ne a kalve na dege ɗi. **19**Yo ege kukua ta nạa yog zo'n zagu. A na yo ya Nuɓa nzə taɗe ku korɔ ndanyi nɔ ɓori ne. Korɔ nama inzi'n ngage a ku unda yo ta nạa tiɓo'n ngirage a kukua korɔ ma taru ku ugi yo nạa.

2:14 Efe 2:15; 1Pi 2:24
2:15 Efe 6:12; Mat 12:29; Luk 10:18; Zaa 12:31
2:16 Mar 7:19; Rom 14:17; Gal 4:10
2:17 Ebr 8:5; 10:1; Ebr 4:3
2:18 1Ko 9:24; Fil 3:14
2:19 Efe 1:22; 4:16

20Ase ku sege uai sege Kris ge a takite ngandazage nɔ zongara. Kuvu kaznaku sege inzi zongara mavu, hadi ya sege nz'uli zo se mot nzu kunuge wa? **21**Nzu kunu nage ma nzile te: Unu gunu, ndɔɔ gunu, odo gunu. **22**Nzu kunu nage ma nz'aɗe vojyɔ zo ngage ma ndanyi ku nz'uai bal mot kaa ma. De nage ma ɗạyi zo kununzuge tiɓo'n ngira ngandaza na dege. **23**Nzu kunu nage ma nda nza kamkajya nɔ kii make. Dege maku nzə tadi nga nama nzə tuki talu Nuɓa na ne kemndigi na ne ngiyage ne. Kamkajya nama nda zini yog kula riyo keme dege tiɓo'n taɗe nga togoge korɔ de ke. Naku nga nage nda nyara'n, asi danga zo kornyele na dege gunu.

Ngandazəge a kinzi de kemkii ne

2:20 Rom 6:6; Gal 4:3,9
2:22 1Ko 6:13; Mat 15:9
3:1 Rom 6:5; Mar 16:19
3:2 Fil 3:19,20
3:3 Rom 6:2; 2Ko 5:14

3Kaznaku Nuɓa turu sege dana de kuage sege Kris ge vu, teli uli nga nen maku nda taru lo nene maku Kris inzi tutu zo zi vula na Nuɓa ma. **2**Undi keme se zo ngage nɔ taru. Nạ nzə k'undi keme se zo nga nenge maku nda zongara ma gunu. **3**Sege uai ko, ku Nuɓa uya kajya na se sege Kris ge

keme ngiya Nuɓa. **4**Kaznaku Kris maku yo kajya na se ma, teki man yer vu, sege teki man se yer kem kaɗe tara na yo.

5Vavu sege taɗi ku kula taɗe na se ge nɔ zongara ua zagu. Nga nige ya: Kuɗukamu, nga nyeɗi, kornyele nɔ kem korɔ, taɗe ɓɔ ngakasuge, kamnyo̱ maku taɗe yoo ma. **6**A nga nage ma ya wongɔ na Nuɓa nz'iɗe'n zo ngon nenge maku egi tara yo ma. **7**Sege inzi kem taɗe kasu nage ma vu kite ma sege nzə nzi keme ni. **8**Naku, jyagmasini ma sege inyi nzee na se nɔ kitege ndanyi tiɗa zagu zini: Inyi wongɔ zagu, sulu kale kasu zo de, keme manza, na̱jya ve, vojyɔ kasu nɔ ku nzə teki tara se. **9**Na̱ nzə ku zayisori zo na̱a gunu, a ku sege aɗi de nɔ konɔ ma zagu tiɓo'n kula nɔ kasu na yo ge ko. **10**Sege teli uli de nɔ jya korɔ se ko, ku yo nzə taɗe nga nɔ jyage kem ngageri titi'n de nen maku unda yo ma. **11**Lo nene ma Grek wala Zuif tigo, de kaɓe gaza wala kara tigo, mbaa nɔ kemkɔkɔro wala de nɔ Sit tigo, ɓeri wala de nɔ nyara tigo. Naku Kris yo ngage ndanyi yo kem ngage dutu.

12Sege ma ya Nuɓa suru sege, de kemkiiɓadage ku taara sege yaa ma. Vavu sege uli kula kaku kamkala dege korɔ se, kemkii, kemriyo, zokezi, kuzakeme korɔ se. **13**Sege uzi keme se ve kot na̱a. Kaznaku no̱ de ɗoyi dana se ma inzi'n vojyɔ a kiso'n ɗana no̱ de vu sege naki na̱a bala ni ne. Nzaku Kris naka'n sege ma, sege naki na̱a zini. **14**Naku nɔ danga nga nage ma ndanyi vu, teli uli taara korɔ se yo ya kula kuza nga nɔ kii ma.

15Taɗe ku kortogo na Nuɓa onyɔ ɓe keme se. A kortogo nama ya Nuɓa ɓɔro'n sege a taɗe korɔ nɔ ɗoyi'n ɗi. Vu sege taɗi kiɗa. **16**Taɗe ku vojyɔ na Kris inzi keme se kem ngakenve na yo ge ndanyi. Sege ndazi ngage ku ojyi na̱a kem kamkajyage ndanyi mbete Paage ne, paa ndovu Nuɓa ge ne, tiɓo'n paage nɔ kem nzili. Uɗi paa adi Vuraɓe ke ɗa̱jya ne tiɓo'n keme se ge ndanyi. **17**Kaznaku sege nzə taɗi no̱ nga kem kaɗe vojyɔ wala kem kula taɗe vu, sege taɗi nga nage ma ndanyi zo ri Vuraɓe Zezu ne. Sege adi kiɗa Nuɓa Vura ke zo ri yo ne.

Ngandazəge a kemkuzi na de taka kemege

18Niyege, de ɗoyi ɗoyi ula zo yo mot ngaɓa yo, nzaku

3:4 Gal 2:20; 1Pi 1:13; 1Za 3:2
3:5 Rom 6:2; Gal 5:24
3:7 Efe 2:2
3:8 Efe 4:22,29, 31
3:9 Efe 4:25; Rom 6:6
3:10 Rom 6:4; 12:2; 2Ko 4:16; Efe 4:23; 2:10
3:11 Rom 10:12; 1Ko 12:13; 7:19; Gal 3:28; Efe 1:23
3:12 Fil 2:3; 2Ko 6:6; Gal 5:22, 23; Efe 4:2
3:13 Efe 4:2,32
3:14 1Ko 13:1-13; Rom 15:5
3:15 Zaa 14:27; Rom 12:5, 14:19
3:16 Rom 10:17; Efe 5:19
3:17 1Ko 10:31; Efe 5:20
3:18 Efe 5:22

ase'n ve keme Vuraɓe make.

19 Ngaɓa niyege, de ɗoyi ɗoyi taara niye yo. Taɗe vu wongɔ taɗe yo zo yo gunu.

20 Ngonge, woyi ta de kojyɔ se ge kem ngage ndanyi, a nga nɔ ku ukua kamu Vuraɓe ya nama.

21 Vurage, nạ nzə k'uli ta ngon se ge vojyɔ'n gunu tigi ku wongɔ taɗe yoge tigo.

22 Berige, woyi ta kuɓaka se ge kem ngage ndanyi zongara nene ma. Nạ nzə ku taɗi ngage ta kamuge ɗi a ku nyele dege ɗi gunu. Naku sege woyi yoge keme se ge ndanyi kemnzaa ne, a sege nzə ɓeli Nuɓa. **23** Ngage ma ndanyi ku nzə taɗi ma, sege taɗi keme se ge ndanyi, nza na Vuraɓe make. Nạ nzə ku taɗi a na dege ɗi gunu. **24** Sege geri ku Vuraɓe adə man sege ngage ku sege ya kuɓaka nige kuba na se ne, a sege nzə taɗi kula na Kris, Vuraɓe. **25** Naku de nen maku taɗe nga zosuru ni'n gunu vu enve man zosuru ni'n gunu nzaku yo taɗe'n make, a Nuɓa teki vojyɔ zo de a ta kamu yo gunu.

4 Kuɓaka ɓerige, adi nga nɔ zosuru nɔ dana ɗer ɓeri na se ke. Sege geri zini ku Kuɓaka se inzi zora ma.

3:24 Kul 20:32; Mat 16:27
3:25 Kul 10:34

4:2 Luk 18:1
4:3 Kul 14:27; Rom 16:25; Kul 21:33
4:5 Efe 5:15; Mar 4:11; Efe 5:16
4:6 Efe 4:29; Mar 9:50; 1Pi 3:1
4:7 Kul 20:4; Efe 6:21,22
4:8 Efe 6:21,22
4:9 Fim 1:10

Nọ kojyoge

2 Uki korɔ se togo'n kem zijyɔ Nuɓa, inzi kii'n zo korɔ se kadə kiɗage ne. **3** Zijyi Nuɓa a na ze zini ɓavu Nuɓa tee ze ta ɗovo a kozo'n vojyɔ na yo. Ze z'ndigi kozo vojyɔ na Kris maku nda lokuya ma, a ni ya m'inzi'n kamkula minya nene ma. **4** Zijyi Nuɓa a ku m'ozo kamu vojyɔ nama kaga nzaku nzə m'nzile'n make. **5** Nzi kamkajya'n ɗana de nenge maku yog keme na Nuɓa gunu ma. Sege inyi nzakaza deri nyara'n gunu. **6** Taɗe vu vojyɔ kaɗe na se ge nda ɗajya'n zondorge. Onvi kaata kamu vojyɔ na se ge ɓavu sege geri lo taka tele vojyɔ ta dege ɗoyi ɗoyi ndanyi.

Zoɗutu takage

7 Tisik, yo nonzɔ nɔ ku m'taara yo yaa, yo de taɗe kula nɔ zosuru, ɓiya kula na ma keme Vuraɓe. Yo nzile man sege vojyɔ nga na m'ge ndanyi. **8** M'ula yo bal se va tiɗa a ku sege geri ngage nɔ ku so zege ku yo riyo keme se. **9** M'ula yo yog Onezim ne, nonzɔ nɔ kii nɔ ku m'taara yo yaa, yo de na se. Yoge ozi man sege bal ngage ma ndanyi ku nzə taɗe nga nene ma.

10 Aristark, ɓiya taɗe kanga na ma, yog Mark ne, yo maharu na Barnabas, nzə taki sege. Zo ri Mark ne ya sege envi'n nzuge ma. Kaznaku aɓe bal se vu, sege uki yo bal se. **11** Zezu maku nzə ɓɔri yo Zustus ma, nzə taka sege zini. Vaka de nage ma yoge de kaɓe gazage. Yoge kalage'n ɗi ya zə z'taɗe se kula a kem ɓe na Nuɓa. Yoge ya de riyo keme ma. **12** Epafras, yo de na se, nzə taka sege. Yo de taɗe kula na Kris, yo ma ya nz'uɗu ɗɔɔ zondorge a na se kem zijyɔ Nuɓa na yo ge ma. Yo nzə zijyɔ Nuɓa a ku sege uki korɔ se togo'n nza dege nɔ kiige make, sini a taɗe ngage ma ndanyi ku Nuɓa ndigi ma. **13** M'umanazu vojyɔ na yo m'ize te yo inzi'n ɓɔ na se yaa tiɓo'n dege nɔ kem ɓe ɓorige nɔ Laodise yog dege nɔ Iyerapolis. **14** Luku, yo de damu metige nɔ ku m'taara yo yaa, nzə taka sege, yo yog Demas ne. **15** Taki nonzɔge maku inzi Laodise ma tu, taki zini Nimfas yog de kunanage maku inzi kemkuzi bal yo ma.

16 Kaznaku tazi mbete nen ma bal se ko wavu, taɗi zini ku tazi lo kunana na dege nɔ Laodise. Sege ngiya se tazi mbete nen maku ɓi Laodise ma zini.

17 Nzili Arsip ke sege te: Ngamu kula maku yi enve keme Vuraɓe ma ku yi tale ta kunu ni kiine.

18 Kaznaku ma Pol, nzə m'ɓala mbete zi na m'ma ngiya ma'n vu, m'taka sege tu. Keme se ilo zo ma a kulage maku uzi'n ma ma. Taɗe vu ɗ̀ajya inzi dana se Amen!*

4:10 Kul 19:29
4:11 Fil 2:25
4:12 Fim 1:23; Rom 15:30; 1Ko 2:6
4:14 Fim 1:24; 2Ti 4:10
4:15 Rom 16:5
4:16 2Te 3:14; 1Ti 4:13
4:17 Fim 1:2; 2Ti 4:5
4:18 1Ko 16:21; 1Ti 6:21; 2Ti 4:22; Tit 3:15; Ebr 13:25

1 TESALONIKGE

KANZA KEM TAKITE MBETE NA TESALONIKGE
De ɓal ni: Pol
Yo ɓala ada: De taka kemege nɔ Tesalonik
Ɓal tadɛ̀ ni: Ɓal wonyə ziyo zo ɓu zo dɔ̀yi (51) gidi kojyɔ na Zezu Kris.

Ngonkula Pol, Silvi̱ tiɓo'n Timote aɓi ziyo mbaa kozo vojyɔ na ne maku nga ugua kamu Pol Troas a de nɔ Maseduwan ma (Kulage 16:6-11).Yoge ali man vakaata nɔ Eze tuna kanǫ̱ a kozo Vojyɔ Kii kem ɓe nɔ Maseduwan. Gidi ngakonyɔ nɔ ɓorige maku tadɛ̀ yoge ma, yoge undi lo kunana kem ɓe nɔ Filip (1 Tesalonikge 2:2, Kulage 16:12-40), kuvu yoge aɓi ka zunuɓe tiɓo'n ka teki kaza sinyi a teki kem ɓe nɔ Tesalonik, takite ɓe ɓori nɔ Maseduwan. Ɓe ɓori nama nda zo dingiri vakaata tiɓo'n takite dɔ̀vo ɓori nɔ ku nz'aɓe ka ɓe ɓori nɔ Rom ka teki kaza, ku de dɔ̀ɓa ngage ndanyi zongara nz'aɓi kem ɓe ɓori nama. Nuɓa ajya nǫ̱ dege nɔ Tesalonik ku Vojyɔ nɔ Kii tele kinzi kamkaa na ne kemnǫ̱ ku unda ngalu lo ku dege geri vojyɔ taka keme na ne kem ɓe nɔ Maseduwan kuvu bal loge ndanyi (1 Tesalonikge 1:8 ; 4:10).

Kem vojyɔ nama, dege nɔ Tesalonik taki kemege yaku vadɨ̀ gunu (Kulage 17:1-10). De kaɓe kozo vojyɔge ma umbi miri kula na ne kemkuzi kunana na Zuifge ku yoge adɨ̀ vojyɔ Zuifge ke kem ndor kadɛ̀ kauge muta. Yoge ozi kamkajya maku Kununzu nɔ Konɔ ozo'n kite vojyɔ kunda na Mesi zo kaga desi tiɓo'n teki na yo zagu dana de kuage. Yoge geri ku Zezu nɔ Nazaret ya yo de nɔ ku tale ta kunu vojyɔ nama. Zuif nǫ̱ge undi nzuge ku taki kemege, naku Vojyɔ nɔ Kii tadɛ̀ kula nɔ ɓori dana Grekge (1 Tesalonikge 2:14). Zuif nenge maku egi taka keme ma tadɨ̀ ngakonyɔ de taka kemege ke. De kaɓe kozo vojyɔge ma ɓii yanga ne ku yoge ndigi gunu (1 Tesalonikge 2:15-16).

Kuvu Pol inya de taka kemege kem ɓe nɔ Tesalonik kem loge nɔ ku togo yaa, keme yo nz'ozo zo lo kinzi na ne. Kuvu, lomaku yo inzi kem ɓe nɔ Aten ma, yo ula Timote kem ɓe nɔ Tesalonik a kada yoge togo kem taka keme na ne (1 Tesalonikge 3:1-2). Lomaku Timote tele dɛ̀ bal Pol ma, yo aɓe tara vaka ne kem ɓe nɔ Korę̱nt ka teki kaza, lo nama ya Timote enve yo tutu ma (Kulage 18:5). Timote aɓe a nzile yo vojyɔ kaɓe kakite na de taka kemege kem nzee na ne yog Vuraɓe ge (1 Tesalonikge 3:6).

Pol ɓala mbete na 1 Tesalonikge kem ɓal nɔ 51 gidi kojyɔ na Zezu Kris. Mbete nen ma inzi'n kamvojyɔ nɔ ɓorige ziyo. Takite kamneni nɔ mutage nz'adɛ̀ vojyɔ zo kula tadɛ̀ Pol nɔ ku yoge tadɨ̀ dege nɔ Tesalonik tiɓo'n mbete nɔ ku ozo zoni. Ziyo kamnenige nɔ zodʊ̀tu ni ndaza nǫ̱ ngagerige de taka kemege ke ozo'n zo tele na Mesi tiɓo'n ngage maku tadɛ̀'n man nga zodʊ̀tu ni ma.

Nuɓa unda vojyɔ kem Pol a ɓala mbete nen ma kada de taka kemege make ku ngakonyɔ tadɛ̀ yoge ma. Mbete nen ma nz'ada sege togo a « nzee na se ase ve kamkajya ne va nzaku Nuɓa ndigi'n make. Yo ɓɔro sege a kenve kot kem ɓe na yo tiɓo'n kadɛ̀ tara na yo » (1 Tesalonikge 2:12).

Kumbamiri ni

1 Ma Pol, Silvi̱ tiɓo'n Timote,
zə z'taka de kunanage maku
inzi kem ɓe ɓori nɔ Tesalonik
ku yoge inzi keme Nuɓa Vura
tiɓo'n keme Vuraɓe Zezu Kris
ma.

Taɗe ku Vura zige Nuɓa yog
Vuraɓe Zezu Kris ne adi sege
ɗajya tiɓo'n kortogo.

Pol ada kiɗa Nuɓa ke a kunda keme zoni na dege nɔ Tesalonik

2 Lomaku zə z'ɓɔro ri se
ge kem zijyɔ Nuɓa na ze ge
mavu, zə z'ada kiɗa Nuɓa
ke zondorge a na se ndanyi.
3 Keme ze nz'ilo zondorge
ɗana Vura zige Nuɓa ku kunda
keme zoni na se nzə taɗe kula
ve, taara na se nzə taɗe kula ve,
taka keme na se keme Vuraɓe
Zezu Kris nda kiine.

4 Nonzɔge, ze z'geri ku Nuɓa
taara sege yaa, ya suru sege.
5 Z'ozo sege Vojyɔ nɔ Kii ma
vojyɔge'n ɗi gunu, naku z'ozo
sege togɔ'n zini, Nzili Nzaa'n
tiɓo'n ngageri nɔ ɗoso keme
de. Sege geri kamkajya maku
z'inzi'n dana se a nga kii na se
ge ma ve. **6** Sege ndazi nga taɗe
na ze ge tiɓo'n nɔ na Vuraɓe.
Sege taki vojyɔ maku Nzili
Nzaa nz'ada dana ngakonyɔge
yaa ma kornyelege. **7** Vavu
sege teli nga ndaza a na de
taka kemege ma ndanyi ku
inzi zongara nɔ Maseduwan
tiɓo'n zongara nɔ Akayi ma.
8 Dege geri vojyɔ na Vuraɓe a
na se zongara nɔ Maseduwan
tiɓo'n zongara nɔ Akayi ɗi
gunu, naku vojyɔ kunda keme
zoni na se zo Nuɓa damu
loge ndanyi. Vavu ze z'ndigi
kaɗe vojyɔ zo ni gunu. **9** Yoge
nzili ze vojyɔ kukua maku
uki ze bal se lomaku z'aɓe'n
bal se ma. Yoge nzili zini ze
vojyɔ yooge maku sege inyi
tiɗa ku sege teli ka bal Nuɓa
a taɗe kula kada Nuɓa nɔ
kinzi kamkaa ke tiɓo'n nɔ
Kii ke. **10** Sege nz'aki ta ngon
yo maku ɓi man zorage ku
ɗe man ma, yo maku turu yo
dana de kuage ma. Zezu nama
ya aɗe zege zagu kem wongɔ
maku nz'iɗe ma.

1:1 Kul 15:22; 16:1; 2Te 1:1; Rom 1:7
1:2 Rom 1:8; Efe 5:20
1:3 Fil 4:20; Gal 5:6; 2Te 1:11; Zak 2:14-26; 1Ko 13:13; Rom 8:25
1:4 Kol 3:12; 2Te 2:13
1:5 2Ko 2:12; 2Te 2:14; Rom 1:6; 15:13
1:6 1Ko 4:16; 2Ko 6:10
1:7 1Ti 4:12; Kul 16:4; 18:12
1:8 2Te 3:1; Rom 1:8
1:9 Gal 4:8; Mat 16:16
1:10 1Ko 1:7; Rom 1:18
2:1 2Te 1:10
2:2 Kul 14:19; Fil 1:30; 17:1-9

Kula taɗe Pol kem ɓe nɔ Tesalonik

2 Sege ngiya se geri, nonzɔge,
lomaku z'aɓe'n bal se ma,
z'aɓe taɗe kula. **2** Nzaku sege
geri'n make ma, kite ma dege
taɗe taɗi ze ngakonyɔge, najyi
ze kem ɓe ɓori nɔ Filipige. Nǫ
dege ini ze ɗɔɔ, vu Nuɓa ada ze
togo a ku z'ozo'n sege Vojyɔ

nɔ Kii. 3Kojyo na ze aɓe bal loge kem nga nyeɗi gunu, kem ngatura gunu. 4Vu va nzaku Nuɓa aku'n ze dege nɔ kii ne ku adə'n ze Vojyɔ nɔ Kii ma, zə z'ozo ne. Zə z'aɗe vojyɔ a ku nyele dege gunu, naku a nyele Nuɓa maku nzə teki vojyɔ zo keme zige ma. 5Sege geri kii'n ku ze z'aɗe vojyɔge a ndete'n miri dege ɓavu a kenve'n nga gunu. Nuɓa ya umanazu ni. 6Z'ula kaɗe tara nɔ ku ɓi bal se wala ɓi bal nǫ dege gunu.

Kine ku ze ngonkulage na Kris vu, ze z'ase kunda togɔ na ze zo se vuka. 7Vu nzaku kɔkito nzə ngamu'n ngon nige make ma, ze z'inzi va kemriyoge dana se. 8Ze z'taara sege yaa, z'ogo sini a kada se Vojyɔ nɔ Kii na Nuɓa ɗi gunu, naku a kada kinzi kamkaa na ze zini. Sege teli dege na ze nɔ taara ko. 9Nonzɔge, keme se ilo zo ni, zo kulage maku z'taɗe ne tiɓo'n korkonyɔge ma. Z'taɗe kula ndorige, kamkazage zi ze ne ɓavu z'aha sege gunu. Ze z'ozo sege Vojyɔ nɔ Kii na Nuɓa.

10Sege uminazu ni, Nuɓa umanazu ni zini ku nzee na ze dana se sege dege maku taki keme ni ma nda nzee nɔ kiiɓada ne, zosuru ne ku vojyɔ tigo zo ze. 11Sege geri kiine ku z'taɗe kot se ɗoyi ɗoyi va nzaku vura nzə taɗe'n kot ngon nige make. 12Ze z'ojyo sege, z'riyo keme se, z'nde sege ku nzee na se ase ve kamkajya ne va nzaku Nuɓa ndigi'n make. Yo ɓɔro sege a kenve kot kem ɓe na yo tiɓo'n kaɗe tara na yo.

13A ni ya zə z'ada kiɗa Nuɓa ke zondorge ma. Lomaku sege envi vojyɔ na Nuɓa maku sege woyi tara ze mavu, sege envi yo va nza vojyɔ na dege ke gunu. Naku sege envi yo nza vojyɔ nɔ kii make. Yo vojyɔ na Nuɓa nɔ ku nzə taɗe kula keme se maku taki keme ni ma. 14Nonzɔge, sege ndazi kam nza de kunanage na Nuɓa nɔ zongara nɔ Zude maku inzi a Zezu Kris ma. Ngakonyɔ nɔ ɗoyi ma taɗe sege zi de ɓe na se ge nzaku taɗe'n de kunanage nɔ Zude keme zi Zuifge make. 15De nage ma tali Vuraɓe Zezu yog de kozo nzu Nuɓa na nige, yoge ɗiki zegi zagu. Nga nama nyele Nuɓa gunu. Vavu yoge zanga na dege ndanyi. 16Yoge nz'ogi ze lo kaɗe vojyɔ zagu dege make ku yoge Zuifge gunu ma a kajya'n yoge. Vavu yoge

2:3 2Ko 2:17; 4:2
2:4 Gal 2:7; 1Ti 1:11; Rom 2:29; Tee 2:23
2:5 Kul 20:33; Rom 1:9
2:6 Zaa 5:41,44; 1Ko 9:1,2; 2Ko 11:7-11
2:8 Rom 1:1; 2Ko 12:15; 1Za 3:16
2:9 Kul 18:3; 2Te 3:8
2:10 Rom 1:9; 2Ko 1:12
2:11 1Ko 4:14; Gal 4:19; 1Ti 1:2; Fim 1:10; 1Za 2:1
2:12 Efe 4:1; Rom 8:28
2:13 Rom 1:8; Ebr 4:12
2:14 Gal 1:22; 2Te 1:4
2:15 Luk 24:20; Mat 5:12
2:16 Mat 23:32

nz'ini vaka taɗe kasu na nige zo naa zondorge. Vavu wongɔ na Nuɓa tele iso zoge.

Pol ndigi kaku dege nɔ Tesalonik

17 Nonzɔge, a na ze vu, ze z'aku vu korɔ ya uɗa sege naku keme uɗa kem nzakaza nọ gunu. Ze z'ula ta ɗovo yaa ndanyi a ku z'aku sege kamu ze ne, a ze z'inzi'n ɓɔ na se. **18** A ni ya ze z'ndigi'n kaɓe bal se ma. Ma Pol, m'ndigi kaɓe ɗa tara ɗoyi, ziyo ni zini, vu Ture* ogɔ ze lo ni zagu. **19** Vu, nga kunda keme zo na ze ya ngaɗi, kornyele na ze ya ɗi, kuba kaɗe tara na ze ya ɗi? Sege ya z'adə man sege kaɗe tara yaa ɗana Vuraɓe na zige Zezu lomaku yo ɗe man ma, gunu ka? **20** Kine, sege ya kaɗe tara na ze, sege ya kornyele na ze.

3 Kuvu kaznaku ze z'ase kuzakeme ze gunu vu, ze z'ndigi kinzi kala ze ne kem ɓe ɓori nɔ Aten. **2** Ze z'ula nonzɔ ze Timote, yo de taɗe kula na Nuɓa, zə z'taɗe se kula a kozo'n Vojyɔ nɔ Kii na Kris. Z'ula yo bal se a ku yo taɗe ɓavu sege togi keme ni ku adə sege kornyele kem kunda keme zoni na se. **3** Ze z'ndigi ku ngakonyɔ maku z'inzi keme ni ma kira nọ de ɗoyi dana se gunu. Sege ngiya se geri ku mara ngakonyɔ nage ma Nuɓa taɗe unda zo ze. **4** Lomaku z'inzi'n dana se ma, z'nzile sege kite z'ize te ngakonyɔge taɗe man ze. Nga ni ya ɗe nama ku sege geri kii'n ko. **5** Vavu ma m'aku lo kuzakeme ma gunu. Kuvu m'ula nọ de a ku ɗe nzile ma vojyɔ zo kunda keme zoni na se. Nzə m'ɓele a ku de ndɔɔ dege ndɔɔ sege ku z'taɗi kula anzə kamu'n gunu.

Timote ozo bal kula kiine ada kornyele Pol ke

6 Vu lovaɓa ya Timote ɓi bal se ɗe, ɗe teki bal ze nen ma. Yo nzile ze vojyɔ kiige zo kunda keme zoni na se tiɓo'n taara na se. Yo nzile ze te keme se nz'ilo zo ze zondorge nga nɔ kiige ne. Yo nzile zini te ɓɔ kaku ze nzə taɗe sege va nzaku ɓɔ kaku se nzə taɗe'n ze make. **7** Nonzɔge, a ni ya kunda keme zoni na se riyo keme ze dana ngakonyɔ na ze ge ndanyi tiɓo'n ngage maku ɗuku ze ma. **8** Z'inzi ta kamkaa'n lova, a ku sege inzi kii'n keme Vuraɓe. **9** Z'adə man kiɗa Nuɓa ke kadə ni nange a na se a kornyelege ma ndanyi ku sege adi ze ɗana

2:17 1Ko 5:3; Kol 2:5
2:18 Mat 4:10; Rom 1:13
2:19 Isa 62:3; Fil 4:1; 2Ko 1:14; Mat 16:27; Luk 17:30; 1Ko 1:7; 2Te 1:8; 1Pi 1:7; 1Za 2:28; Tee 1:;7
2:20 2Ko 1:11
3:1 Kul 17:15
3:2 Kul 16:1; 1Ko 3:9; 2Ko 2:12
3:3 Mar 4:17; Zaa 16:33; Rom 5:3; 2Ko 1:4; 2Ti 3:12; Kul 9:16
3:5 Mat 4:3; Gal 2:2; Fil 2:16
3:6 Kul 16:1; 18:5
3:8 1Ko 16:13

Nuɓa na zige ma! **10**Zə z'zijyɔ yo ndorige, kamkazage togo ne ku ndigi ze zoni ku z'tele z'aku sege ku z'taɗe ku nga nen maku ɗuku dana kunda keme zoni na se ma nda kamdamu.

11Taɗe ku ngiya Nuɓa, Vura zige yog Vuraɓe na zige Zezu Kris ne tami ta ɗovo ku z'aɓe man bal se. **12**Taɗe vu Vuraɓe taɗe ku taara na se ɓori yaa vaka ne kot na̲a tiɓo'n kot dege ndanyi. Yo taɗe ku taara na se titi taara nen maku z'inzi'n kot se ma. **13**Vuraɓe na zige Zezu Kris ɗe man yog de kem kiiɓada na yo ge. Kuvu yo taɗe man ɓavu uki man keme se togo ne ku vojyɔ tigo man zo se dana nga kiiɓada ɗana Nuɓa Vura zige.

Kinzi kamkajya'n a ku nyele Nuɓa

4 Kine, nonzɔge, sege ndazi kamkajya bal ze a ku sege nzi'n ku nyele Nuɓa. Sege taɗi va nza nama ke. Naku z'nde sege, z'ukua naka nza se zo ri Vuraɓe Zezu ne a ku sege taɗi danga nama zagu jyane. **2**Sege geri kamvojyɔge maku z'ojyo'n sege ma ve, z'ada sege vojyɔ na Vuraɓe Zezu.

3Nga maku Nuɓa ndigi ma, a ku aɗi korɔ se zagu undi kala. Yo ndigi ku te egi kamvaka zagu. **4**Taɗe vu dege ɗoyi ɗoyi dana se ase geri ngamu korɔ yo kala nga tukua talu ne. **5**Taɗe vu sege na̲ nzə ku taɗi ɓɔ nga kamnyo̲ge va nza dege make ku yoge Zuifge gunu geri'n Nuɓa gunu ku nzə taɗi'n make. **6**Taɗe vu de ɗoyi inya na̲ tura nonzɔ yo gunu wala suu yo kem ɓogo gunu a vojyɔ nama. Nzaku ze z'nzile'n sege ko, z'ojyo'n sege ko ma, Vuraɓe taɗe man nyaka dege make ndanyi ku taɗi man nga nage ma. **7**Nuɓa ɓɔro zege a kinzi dana nga nɔ nyeɗi gunu, a ku z'aɗi korɔ zige z'undi kala. **8**Vavu de nen maku ege kojyo nen mavu, ege kojyo na de gunu, naku yo ege Nuɓa maku ada sege Nzili Nzaa na yo ma.

9Sege ndigi ku te de ɓala mbete ve adə sege a taara maku nda dana nonzɔge ma gunu. Ngiya Nuɓa ndaza sege a taara na̲a ko. **10**Nga nama ya sege nzə taɗi zini kot nonzɔge ma ndanyi ku inzi zongara nɔ Maseduwan ndanyi ma. Naku nonzɔge, zə z'ojyo sege a ku aɓi kakite zondorge ɓori'n kem taara nama.

11 Va nzaku z'ozo'n sege ma, uki korɔ se togo'n ku inzi kiine, undi kamu se zo nga na

3:10 2Ti 1:3
3:11 Fil 4:20
3:12 Fil 1:4; 2Te 1:3
3:13 Fil 2:15; 1Ti 6:14; 2Pi 3:14; Fil 4:20; 2Te 1:7
4:1 2Ko 13:11; 2Te 3:1; Efe 4:1; 2Ko 5:9
4:3 Efe 5:17; 1Ko 6:18
4:4 1Ko 7:2,9
4:5 Rom 1:26; Efe 4:17; Gal 4:8
4:6 1Ko 6:8; Ebr 10:30,31
4:7 1Pi 1:15
4:8 Rom 5:5; 2Ko 1:22; Gal 4:6; 1Za 3:24
4:9 Rom 12:10; Zaa 6:45; 13:34
4:10 Kul 16:9
4:11 Efe 4:28

se sege ngiya se ge ku tadi kula zi se ne. **12**Vavu sege nzi man kiine tukua talu ne dana de anzə taka kemege. Gidi ni vu, sege inzi man zo zi dege gunu.

Tele kidɛ na Vuraɓe

13Nonzɔge, ze z'ndigi ku sege inzi anzə geri vojyɔ nɔ so'n zo de kuage gunu. Ze z'ndigi ku wongɔ tadɛ sege va nza nɔ nage make ku inzi anzə nga kunda keme zoni'n make ma gunu. **14**Kaznaku z'taki keme ni ku Zezu ua ya yo turu dana de kuage vu, z'taki keme ni zini ku de nenge maku taki keme yo ku uai ma, Nuɓa tele dɛe man yoge nạa yog Zezu ge. **15**Z'nzile vojyɔ nen ma zo ri Vuraɓe ne ku dana zige ma nọ dege inzi man kamkaa'n sinyi ndor tele kidɛ na Vuraɓe. Zege z'dangi man de kuage gunu. **16**Z'ooyi man nvere na de konyɔ ɓe, nzu de ɓori ngonkula na Nuɓa ge tiɓo'n nzu nvale nveri na Nuɓa. Ngiya Vuraɓe ɓi man zora ziti ma ngara kuvu dege maku uai keme Kris ma turi man takite. **17**Gidi ni vu, zege maku z'inzi kamkaa'n kem ndor na'n ma, Nuɓa sa man zege, zege de kua nage a kaɓe'n dana kili nzii. Kuvu z'ndaki man zeg Vuraɓe ge dana nyelege ku z'inzi man zege Vuraɓe ge zondorge zondorge. **18**Vavu ojyi nạa vojyɔ nage'n ma.

4:12 Mar 4:11
4:13 Rom 11:25; Mat 9:24; Efe 2:12
4:14 Rom 14:9; 1Ko 15:3,4
4:15 1Ko 1:7; 15:52
4:16 Mat 16:27; 2Te 2:1; Tee 14:13
4:17 Tee 1:7; Zaa 12:26

5 Nonzɔge, sege ndigi ku te de ɓal mbete ve adə sege so'n zo ndor nige tiɓo'n nzakaza nige gunu. **2**Sege ngiya se geri kii'n ku ndor na Vuraɓe dɛ man nza de ɓogo nz'idɛ'n dan ndori make. **3**Kaznaku dege nzili man te: Kortogo dɛ ko ngakonyɔ tigo, kuvu nga tuzu dege teki man yer balge. Nga nama dɛ man va nza ngakonyɔge nz'idi'n zo niye kɔ ngale make, vu yoge ufi man gunu.

4Naku sege vu, nonzɔge, sege inzi kamtulu gunu a ku ndor nama teki yer bal se nza de ɓogo nz'idɛ'n make gunu. **5**Sege ngonge na logara tiɓo'n ngonge na kamkaza, a zege dege na dan ndori gunu, dege na kamtulu gunu. **6**Z'todi va nza nọ dege make gunu, naku z'inzi kamkaa'n zo korɔ zige. **7**Dege maku nzə todi ma nzə todi dan ndori, de kanu ɓuruge nz'ani dan ndori. **8**Naku zege dege nɔ kamkaza, z'inzi kii'n zo korɔ zige. Kapa na zige ku z'uli korɔ zige ya, kunda keme zoni tiɓo'n taara. Ndasa ku z'udi ya kunda keme de

5:1 Kul 1:7
5:2 1Ko 1:8; Luk 12:39
5:3 2Te 1:9
5:4 Kul 26:18; Zaa 2:8
5:5 Luk 16:8
5:6 Rom 13:11; Mat 25:13; Kul 24:25
5:7 Rom 13:13; 2Pi 2:13
5:8 Efe 6:14; Rom 8:24

zo kajya. 9Nuɓa suru zege a kenve wongɔ na yo gunu, naku a kenve kajya zo ri Vuraɓe na zige Zezu Kris ne. 10Yo ua a na zige a ku de kinzi kamkaage tiɓo'n de kuage vu, z'inzi se. 11A ni ya sege osi mot nạa taru ku adi nạa kojyoge nzaku sege nzə tadi'n ko make.

Zoɗutu kojyoge

12Nonzɔge, zə z'nde sege a tukua talu dege maku nzə tadi kula dana se ku nzə nzozi sege nz'aɓi'n keme Vuraɓe ku nz'adi sege kojyoge ma. 13Tuki taluge yaa ndanyi taara ne a kula tadɛ na nige ma. Inzi kortogo ne dana nạa. 14Nonzɔge, zə z'ojyo sege a nzile kite dege make ku nz'aɓi bal loge ma, a riyo keme dege maku kemege nz'ozo yoge ma, a ku sege tadi a de nenge maku togo nige tigo ma, ku uzi keme se kazu dege dutu. 15Ngami kiine ku de ɗoyi tele tadɛ kasu a tadɛ kasu gunu, naku teli uni gidi nga nɔ kii zondorge dana se tiɓo'n dege ndanyi. 16Inzi kornyele ne zondorge. 17Sege inyi ta zijyɔ Nuɓa gunu. 18Adi kiɗa Nuɓa ke kem ngage ndanyi, a nga nama ya Nuɓa ndigi ne a na se keme Kris Zezu ma.

19Tali fedi na Nzili gunu. 20Nạ nzə k'egi vojyɔ na de kozo nzu Nuɓa ge gunu. 21Sege undi minyə ngage ndanyi naku ngami nɔ kii ɗi. 22Anyi zagu kuɗa'n kot tadɛ kasuge ndanyi.

23Tadɛ vu Nuɓa nɔ kinzi kortogo adə sege unda kala kamdamu. Ku yo ngamu nzili se ndanyi, nzili kajya na se tiɓo'n korɔ se a ku vojyɔ tigo zo se kem ndor kiɗɛ na Vuraɓe na zige Zezu Kris. 24De maku ɓɔro sege ma yo de zosuru, yo tadɛ man nga ma.

25Nonzɔge, zijyi Nuɓa a na ze. 26Taki nonzɔge ndanyi nzoɓu tara nɔ kii ne. 27M'ukua nza se zo ri Vuraɓe ne a ku sege tazi mbete nen ma ɗana nonzɔge ndanyi.

28Tadɛ vu ɗajya na Vuraɓe na zige Zezu Kris inzi dana se. Amen!*

5:9 2Te 2:13,14
5:10 2Ko 5:15
5:11 Efe 4:29
5:12 Rom 16:6,12; Ebr 13:17
5:13 Mar 9:50
5:14 2Te 3:6,7; 1Ko 8:7
5:15 Rom 12:17; 1Pi 3:9;
5:16 Fil 4:4
5:17 Luk 18:1
5:18 Efe 5:20
5:19 Efe 4:30
5:21 1Za 4:1
5:23 Ebr 4:12
5:24 1Ko 1:9;
5:25 2Te 3:1; Ebr 13:18
5:26 Rom 16:16
5:27 2Te 3:14; 1Ti 4:13
5:28 Rom 16:20

2 TESALONIKGE

KANZA KEM ZIYO MBETE NA TESALONIKGE
De ɓal ni: Pol
Yo ɓala ada: De taka kemege nɔ Tesalonik
Ɓal taɗe ni: Ɓal wonyə ziyo zo ɓu zo ɗoyi
(51) gidi kojyɔ na Zezu Kris.

De taka kemege nɔ Tesalonik kamuge nzə tee kakite kem kunda keme zoni tiɓo'n kem taara dana ngakonyɔ tiɓo'n nga ndɔɔ dege (2 Tesalonikge 1:4, aku kem 1 Tesalonikge 1:6; 2:14; 3:3-4,7), bal togɔ Vojyɔ nɔ Kii kem kinzi kamkaa na ne (2 Tesalonikge 1:3, aku kem 1 Tesalonikge 1:3,8; 3:6-7; 4:9-10). Lo nama vojyɔ nɔ jyage kem lo kunana aɓe'n ngonkula Pol a ɓala ziyo mbete nen ma. Yo ɓala mbete ma nzoyi vakane gunu gidi takite mbete ma kem ɓal 51 gidi kojyɔ na Zezu Kris. Yo inzi kem ɓe nɔ Koreⷩnt kem ziyo kaɓe kozo vojyɔ na yo.

Mbete nen ma nzə ndaza dege ngage maku Pol ndaza de taka kemege ke lomaku yo inzi'n se (2 Tesalonikge 2:15; 3:6) ku yo ɓala ada yoge kem 1 Tesalonikge (aku kanza kem 1 Tesalonikge). Naku kine ma de taka kemege ndigi koso mot nige taru ɓori ne tiɓo'n kojyo a kinzi rinyə sinyi teki na Vuraɓe. Kem kamneni nɔ ɗoyi ma, yo nz'oso mot nige taru a kukua togo ne kem ngakonyɔge tiɓo'n nga ndɔɔ dege. Vuraɓe ɗe man ku aɗe man yoge zagu zi zanga nige.

Kem kamneni nɔ ziyo ma, yo nz'ojyo yoge a ngamu kiine a ngira ngandaza nɔ zasorige zo tele na Vuraɓe. Yo nzile yoge ɗone te Vuraɓe tele ta gunu a nⷩ ngakozoge taɗi ta nga gunu: Negive nɔ ɓori zo vojyɔ nɔ kii, geri mot zanga Kris, kaɗe de maku nz'ogo lo taɗe kasu ma zagu.

Kamneni nɔ muta aɗe vojyɔ de taka keme kege ta dege nɔ lo kunana. Pol ozo kamvojyɔ nama finyi kaga zo vojyɔ nama kem 1 Tesalonikge (2 Tesalonikge 4:11-12), naku nⷩ dege egi koo kojyo na yo ma. De ndazə ngage dege ke yaa nɔ kem mbete na Nuɓa woyi vu te de taka keme nage ma teki ta taɗe kula zo taka keme na ne zagu a ku te Kris tele ɗe man jyagmasini.

Ziyo mbete nen ma a na de taka kemege nɔ Tesalonik nz'oso mot de taka kemege nɔ zondorge ndanyi nɔ ku ngakonyɔge taɗe yoge ku zoge vi ma teli geri ku Vuraɓe ndigi ndozi keme se « kaɓe'n a ku sege taari Nuɓa ku envi kuzakeme maku Kris nz'ada ma » (2 Tesalonikge 3:5).

Kumbamiri ni

1 Ma Pol, Silvⷩ tiɓo'n Timote, zə z'taka de kunanage maku inzi kem ɓe ɓori nɔ Tesalonik ku yoge inzi keme Nuɓa Vura zige tiɓo'n keme Vuraɓe Zezu Kris ma.

1:1 1Te 1:1

1:2 Rom 1:7

2 Taɗe vu Vura zige Nuɓa yog Vuraɓe Zezu Kris ne adi sege ɗajya tiɓo'n kinzi kortogo.

Pol zijyɔ Nuɓa vu te tadɛ kidɗa Nuɓa ke

3Nonzɔge, z'adə tigi kidɗa Nuɓa ke zondorge a na se. Nama nga nɔ bala, a kunda keme zoni na se ojyɔ yaa. Taara maku nda bal se a na nǫ dege ma nz'aɓe kakite yaa ndanyi. **4**Zini ku, zə z'tugua tara ze a na se dana de kunana na Nuɓa ge, a ku sege uki korɔ se togo'n ku taki keme ni dana nga kamkalge tiɓo'n ngakonyɔge maku sege uzi keme se zoni ma. **5**Nga nama ozo teki vojyɔ na Nuɓa nɔ zosuru. Vavu yo tadɛ ɓavu sege asi kanza kem ɓe na yo maku korɔ se nz'onzɔ a ni ma. **6**Nda zosuru ni'n ta kamu Nuɓa a tele ngakonyɔge kadə dege make ku tadi sege ngakonyɔge ma. **7**Lomaku Vuraɓe Zezu teki man yer zora yog ngonkula na yo nɔ togɔge ma, sege maku ngakonyɔge nzə tadɛ sege ma, yo ndigi man sege zoni a ku z'adi kau. **8**Yo teki man yer kamfedi kukua a tadɛ nyaka dege make ku geri Nuɓa gunu ma. Yo tadɛ man nyaka zini dege make ku woyi Vojyɔ nɔ Kii na Vuraɓe na zige Zezu Kris gunu ma. **9**Ngakonyɔ na nige nda man va di zondorge. Yoge dɗayi man kudɗa'n ta kamu Vuraɓe tiɓo'n kadɛ tara nɔ togo na yo. **10**Yo dɛ man kem ndor nama a ku de kemkii na yo ge adi yo kadɛ tara, a ku dege ma ndanyi ku taki man keme ni ma taari yo, sege zini danage, a sege taki keme ni ku ze z'umanazu ni ve.

11A ni ya zə z'zijyɔ Nuɓa zondorge a na se a ku Nuɓa na zige tadɛ ɓavu sege asi a ɓɔro ve na yo ma. Vavu bal togɔ na yo'n ma yo tale man ta kunu nga nɔ kiige ma ndanyi ku yo ndigi ma tiɓo'n kula kunda keme zoni na se ge. **12**Nza nama ke vu, Nuɓa unu man kadɛ tara adə man ri Vuraɓe na zige Zezu ke a na se, yo unu man kadɛ tara adə man sege a na yo. Nga nage ma ndanyi tadɛ man va a dɗajya na Nuɓa na zige yog Vuraɓe Zezu Kris ne.

1:3 Rom 1:8; Efe 5:20; 1Te 3:12
1:4 2Ko 7:14; 1Te 1:3,6
1:5 Fil 1:28; Luk 20:35
1:6 Luk 18:7,8; Kol 3:25; Tee 6:10
1:7 Ebr 10:27; 2Pi 3:7; Tee 1:14; Zud 1:14
1:8 Gal 4:8; Rom 2:8; 2Ko 2:12
1:9 Fil 3:19; 1Te 5:3; 2Pi 3:7; 2Te 2:8
1:10 1Ko 3:13; Zaa 17:10
1:11 Rom 8:28; 15:14; 1Te 1:3
1:12 Fil 2:9-11
2:1 Mar 13:27; 1Te 4:15-17
2:2 1Ko 1:8; 2Ti 2:18
2:3 Mar 13:5; Mat 24:10 Tee 13:5,6

De kege nzuvojyɔ

2Nonzɔge, zə z'nde sege a ngamu nzakaza nen maku Vuraɓe Zezu Kris dɛ man ne ku z'kuni man nǫa kazu yo ma. **2**Tadɛ vu nga nǫ viyi zo se zosuru nzee na se gunu. Nga nǫ tadɛ sege ɓele'n gunu ɓal vojyɔ kozoge ku te ndor na Kris dɛ ko. Nzili wala vojyɔ wala mbete nɔ ɓi bal zige ku ase nzile vojyɔ nama da tigo. **3**De dɗoyi inya nzə tura se kamkajya

nɔ nyara'n gunu. Tadɛ vu kege taka keme nɔ ɓori dɛ kite ɓavu de tadɛ kasu ma teki yer, yo ma ya semi man ma. **4**Yo zanga na Nuɓa, yo inzi zo nga nenge ma ndanyi ku ri ni Nuɓa ma, zo ngage ma ndanyi ku dege nzə tuki talu ni ma. Yo inzi man kemkuzi Nuɓa ku yo nzile man te ne ngiya ni ya Nuɓa.

5Lomaku m'inzi'n ta bal se ma, nzə m'nzile sege vojyɔ nage ma. Ugua keme se zoni gunu wa? **6**Sege geri nga maku ogɔ yo lo kidɛ lova kem nzakaza na yo ma ve. **7**Vojyɔ nɔ lokuya nɔ zo kula kege nzuvojyɔ ma tadɛ nga ni ko. Tadɛ vu de ma dɔyi ku nz'ogɔ yo lo ni ma deri zagu ɓa. **8**Kuvu de kege nzuvojyɔ ma teki man yer vu Vuraɓe tale man yo nyele tara yo ne. Kozo korɔ na yo kaga vu Vuraɓe tuzu man yo kem ndor nene maku yo dɛ man tutu ma. **9**De nama dɛ man bal nga tadɛ na Ture* ge ndanyi nɔ kuzukadɛge, ngakozoge tiɓo'n nga kunda ngalu dege nɔ turavege. **10**Yo sa man mara ngakasuge ndanyi a tura'n dege maku semi man ma. Yoge semi man a yoge envi vojyɔ nɔ kii gunu, yoge taari vojyɔ nɔ kii maku ajya man yoge ma gunu. **11**A ni ya Nuɓa ula man yoge kula nɔ ɓadɛ ku yoge ndomi man ku taki man kem vojyɔ zasorige. **12**Vavu Nuɓa teki man vojyɔ zo dege ma ndanyi ku taki kem vojyɔ nɔ kii gunu yoge nzə tadɛ kornyele kem nga nɔ balage gunu ma.

2:4 1Ko 8:5
2:5 1Te 3:4
2:8 Tee 2:16; Luk 17:30
2:9 Mat 4:10; 24:24; Tee 13:13; Zaa 4:48
2:10 1Ko 1:18;
2:11 Rom 1:28; Mat 24:5; Mar 13:5; Rom 1:25
2:12 Rom 1:32
2:13 Rom 1:8; Efe 1:4; 1Te 5:9; 1Pi 1:2
2:14 Rom 8:28; 1Te 1:5
2:15 1Ko 16:13
2:16 Fil 4:20; Zaa 3:16
2:17 1Te 3:2; 2Te 3:3

Inzi togo ne

13Nonzɔge, z'adə tigi Kidɛ Nuɓa ke zondorge a na se. Vuraɓe taara sege ve, a yo suru sege lo kumbamiri ni dɛ a ku yo ajya sege. Yo nz'ajya sege a kadɛ korɔ de kunda kala a na Nzili tiɓo'n kunda keme zoni na se zo vojyɔ nɔ Kii. **14**Nuɓa ɓɔro sege a nga nama kem Vojyɔ nɔ Kii ma zige a ku sege envi kadɛ tara na Vuraɓe na zige Zezu Kris. **15**Vavu nonzɔge, inzi togo ne ku uki ndazəge maku sege woyi ma togo ne, kem vojyɔ na ze ge wala kem mbete na ze ge.

16Ngiya Vuraɓe na zige Zezu Kris yog Vura zige Nuɓa ne taari zege ve. Yo ada zege nga riyo keme de nɔ zondorge zondorge kem dɛajya na yo tiɓo'n kunda keme zoni nɔ kii. **17**Tadɛ vu yoge riyi keme se ku adi sege togo a tale'n ta kunu vojyɔ kiige ndanyi tiɓo'n kula nɔ kiige ndanyi.

Pol nde zijyɔ Nuɓa

3 Sege ndikinige ma, nonzɔge, zijyi Nuɓa a na ze ɓavu vojyɔ na Vuraɓe damu lo. Zijyi Nuɓa zini ku z'unu kaɗe tara z'adə vojyɔ nama ke nzaku dege nzə taɗi'n bal se make. **2**Zijyi Nuɓa ku aɗə ze zagu keme zi de kasuge yog de kundakasuge, a yoge ndanyi kunda keme zoni na nige tigo. **3**Naku Vuraɓe yo de zosuru, yo adə man sege togo ku ngamu man sege a de muru. **4**Keme ze nen maku z'ada Vuraɓe ke ma z'ada sege zini, a ku nzə taɗi ko, taɗi man nama ku z'adə man sege nzu a ni ma. **5**Taɗe vu Vuraɓe nzozi keme se aɓe'n a ku sege taari Nuɓa ku envi kuzakeme maku Kris nz'ada ma.

Nzile de vojyɔ kite zo nyede

6Nonzɔge, z'adə sege ta ɗovo zo ri Vuraɓe na zige Zezu Kris ne. Anyi zagu kuɗa'n kot nonzɔ nenge ma ndanyi ku nz'aɓi bal loge ku woyi kojyo na ze ge gunu ma. **7**Sege ngiya se geri kamkajya nen maku sege ndazi man ze ma, a kite maku z'inzi dana se ma z'aɓe bal loge gunu.

8Ze z'usa kura na de ɗoyi nyara'n gunu. Naku ze z'taɗe kula ndorge, kamkazage, kɔroge dana korkonyɔ a ku ze z'inzi zo zi de gunu. **9**Z'enve ta ɗovo a z'nde ngage zi se ve, naku ze ngiya ze z'ndigi a ku ze nga ndaza ku sege ndazi ze. **10**Lomaku zege z'inzi'n ma, zə nzile sege z'ize te: Kaznaku de ege taɗe kula zagu vu, yo usa nga gunu!

11Ze z'oo vu te nǫ dege inzi dana yoge nz'aɓi bal loge ɗi. Yoge taɗi kula gunu, vu yoge nz'uli korɔge dana vojyɔ na dege. **12**Z'ada ta ɗovo de nage make, z'ojyo yoge zo ri Vuraɓe na zige Zezu Kris ne z'ize te: Taɗi kula kortogo ne ku sege envi ngakusa na se. **13**A na se vu, nonzɔge, nạ nzə ku nyedi kem kula taɗe nɔ kii gunu.

14Kaznaku nǫ de ege vojyɔ nen maku z'nzile kem mbete nene ma zagu vu, aki ɗovo de nama. Anyi yo zaku ɓavu kamsa ukua yo. **15**Nạ nzə k'aku yo va nza zanga se make gunu, naku sege ojyi yo va nza nonzɔ se make.

Zoɗutu takage

16Taɗe vu ngiya Vuraɓe nɔ kortogo adə sege kortogo zondorge ndanyi, bal ni'n

3:1 1Te 4:1; 5:25
3:2 Rom 15:31
3:3 1Ko 1:9; Mat 5:37
3:4 2Ko 2:3
3:6 1Ko 5:4; Rom 16:17; 1Ko 11:2
3:7 1Ko 4:16
3:8 Kul 18:3; Efe 4:28
3:9 1Ko 9:4-14,16
3:10 1Te 3:4
3:11 1Ti 5:13
3:12 1Te 4:1; Efe 4:28
3:13 Gal 6:9
3:14 Rom 16:17; 1Ko 4:14
3:15 Gal 6:1; 1Te 5:14
3:16 Rom 15:33;

ndanyi. Taɗe vu Vuraɓe inzi dana se ndanyi.

17 Ma Pol, m'taka sege zi na m'ma ngiya ma ne. Nga nama ngakozo nɔ ku nda kem mbete na m'ge ndanyi ku nzə m'ɓala va nza nama ke.

18 Taɗe vu ɗajya na Vuraɓe na zige Zezu Kris inzi dana se ndanyi. Amen!*

3:17 1Ko 16:21

3:18 Rom 16:20

1 TIMOTE

KANZA KEM TAKITE MBETE NA TIMOTE

De ɓal ni: Pol
Yo ɓala ada: Timote ke
Ɓal taɗe ni: Ɓal wonyə muta zo səɔ sinyi wonyə muta zo minyə (64-65) gidi kojyɔ na Zezu Kris.

Pol ndaka Timote kem takite kaɓe kozo vojyɔ na yo lomaku yo unu'n ɗovo ka Listr ma. Timote yo ngon nɔ ku kɔ yo Zuif ku vura yo Grek. Kɔ yo yog kaka yo'n yoge de taka kemege ku ndazi yo nga kem Kununzu nɔ Konɔ kǫɗà kem saku yo ɗà (1 Timote 1:5; 3:15). Timote taka keme kem ngandaza na ne ma gunu vu gidi kozo vojyɔ na Pol kem takite kaɓe kozo vojyɔ na yo maku yo wo ma (Kulage 14:6,21). Lomaku Pol unu ɗovo ka Listr kem ziyo kaɓe kozo vojyɔ ma, Timote ozo a ku yo de ndazə nga nɔ zosuru kem kula na Vuraɓe (Kulage 16:1-2). Timote dana Pol ku a taɗi sini kula dana de kunanage nɔ Filip, nɔ Tesalonik, nɔ Bere tiɓo'n nɔ Korǫnt (Kulage 16:1 -17:16; 18:5).

Ase ɓal vaka ne gidi kaɓe mbaa na yo ge ɓa ya Pol ɓala takite mbete nen ma ada Timote ke. Yo ɓala mbete ma gidi ngage maku taɗe nga ku mbete na Kulage aɗe vojyɔ ni ma. Mbete na Kulage taha zo kanga na Pol nɔ Rom nɔ kem ɓal 60-62 gidi kojyɔ na Kris, vu dege nɔ Rom aɗi yo zagu (Filipige 1:23-27; 2:24, Filemǫ 22). Gidi ni vu yo yog Timote ne aɓi Efez. Dan ni uɗà vu yo tele aɓe Maseduwan, vu yo inya Timote Efez (1 Timote 1:3).

Pol ɓala takite mbete na yo ada Timote ke kem ɓal nɔ 64-65 gidi kojyɔ na Zezu Kris a geri ku yo tele aɓe man yaku gunu (1 Timote 3:14-15, 4:13). Kem mbete nene ma Pol nz'ada kojyoge nɔ ozo'n zo zabra ɓiya kula na yo maku nz'unda kamu zo de kunanage nɔ kem ɓe Efez (aki kanza kem mbete na Efezge).

Mbete nen ma kamvojyɔ nɔ ɓorige ziyo kem ni. Takite ni: Pol aɗe mot ni ku Timote inzi ngandaza a na de taka kemege bal kinzi kamkaa na yo (1 Timote 4:12). Ziyo ni: Pol ɗàjya Timote a kaku bal ngage nɔ ku de kunanage ndigi ne. De ndazə ngage nɔ bala gunu ge tiɓo'n ngira ngandazəge nɔ bala gunu ge (kamnenige 1, 4). Kamkajya boro (kamneni 2), ngage nɔ ku ozo kula taɗe na de kulu tiɓo'n de kunu zo kulage (kamneni 3) tiɓo'n kula taɗe Timote ka bal ɓundu dege dana de kunanage tiɓo'n kula taɗe na ne ngiyage ka bal Nuɓa (kamnenige 5-6).

Takite mbete na Pol inzi'n kojyo nɔ kiige a kinzi kamkaa na de kunanage. A de kunanage yoge « dravo tiɓo'n nga ndina korɔ na vojyɔ nɔ kii » iikuɗà yaa a ku de kunanage uni gidi Vojyɔ na Nuɓa kem nga taɗe yo ge ndanyi (1 Timote 3:15).

Kumbamiri ni

1 Ma Pol, ma ngonkula na Zezu Kris bal nzu na Nuɓa **1:1** Tit 1:3; de kajya zige ne tiɓo'n Vuraɓe Zezu Kris maku yo nga kunda keme zo na zige ma.

2M’ɓala mbete m’ula’n Timote make ku yo ngon ma nɔ kii kem kunda keme zoni ma.

Taɗe vu Vura zige Nuɓa yog Zezu Kris Vuraɓe na zige ne adi ki ɗ̀ajya, kemkii tiɓo’n kortogo

Kojyo a kege ngandazəge nɔ kasuge nɔ zo nzuvojyɔ

3Lomaku m’aɓe’n zongara nɔ Maseduwan ma, m’ojyo ki m’ize te: Inzi kem ɓe ɓori nɔ Efez aku yi ogɔ ta ɗ̀ovo zagu nǫ̲ dege ke ku yoge ndazi ngira ngandaza nɔ mbaa dege ke gunu. **4**Taɗe vu de nage ma ugi na̲a zo nzu kunuge gunu tiɓo’n vaka ri kavla zige gunu. Nga nage ma nz’iɗi’n tukua ta na̲a ɗi. Yoge aɓi’n kula na Nuɓa zo kunda zoni kakite gunu. **5**Mot vojyɔ kununzu nama taara nen maku ɓi keme nene maku nzaa ratata ma kalve nga geri ne tiɓo’n kunda keme zoni anzə tura ta kamu dege ne. **6**Nǫ̲ dege teli zagu gidi nga nage ma kuvu yoge ndomi ne bal negive nɔ nyarage. **7**Yoge ndigi vu te negi ya de ndazə nzuvojyɔ dege ke, naku yoge geri kamvojyɔ maku yoge nzə nzili ma gunu, yoge geri ngage maku yoge ɗ̀ayi togo’n zoni ma gunu.

1:2 Kul 16:1; 1Ko 4:17; 1Te 2:11;
1:3 Kul 16:9; Gal 1:4,7;
1:4 2Ti 4:4; Tit 1:1
1:5 Gal 5:6; 2Ti 1:5
1:7 Efe 4:11;
1:8 Rom 7:12
1:9 Gal 3:9; 5:23; 3:19
1:10 2Ti 1:13; Tit 1:9
1:11 Gal 2:7; 1Te 2:4; Tit 1:3
1:12 Fil 4:13; Kul 9:15
1:13 Kul 8:3; 26:9

8Kaznaku de nzə taɗe kula kem nzuvojyɔ nza nama ke vu, zege z’geri ku yo nga nɔ kii. **9**Zege z’geri ku undi nzuvojyɔ a de zosuruge gunu. Nzuvojyɔ nda a na dege maku ngami nzuvojyɔ gunu ma yog de zomunage, a na dege maku nzi kii’n ɗ̀ana Nuɓa gunu ma, a na de taɗe kasuge, de anzə ngamu vojyɔge ku nzə negive nga kiiɓada zagu, a na dege maku nzə tali vura nige tiɓo’n kɔ nige ma, a na de tale dege. **10**Nzuvojyɔ nda a na de kuɗukamuge, a na davlage maku nzə ndayi yog davla ɓiya nige ma, a na de ɗ̀aɓa dege, a na de zasorige, de tura dege kovuge ne, a ngage ma ndanyi ku ege ngira ngandaza nɔ kii ma. **11**Ngira ngandaza nama nda nza Vojyɔ nɔ Kii na kaɗə tara na Nuɓa nɔ kii make ku ada ma a ngamu ni ma.

Ɗ̀ajya na Vuraɓe ka bal Pol

12M’ada kiɗ̀a de make ku ada ma togo ma, de ni ya Vuraɓe na zige Zezu Kris. Yo aku ma de kemkii ne ku yo unda ma kem kula. **13**Kite ma, ma ya de najya Nuɓa, de taɗe ngakonyɔge dege ke tiɓo’n najyavege. Vu Nuɓa taɗe kemkii kot ma, a ngage maku

nzə m'taɗe ma m'geri kam ni gunu. M'taka ta keme ma gunu. **14**Ɗajya na Vuraɓe na zige nz'aɓe ka kite yog kunda keme zoni ne tiɓo'n taara maku nda keme Kris Zezu ma.

15Aku vojyɔ nɔ kii ku ase ve ku dege envi ndanyi ya nen ma: Kris Zezu ɗe zongara a kajya de taɗe kasuge vu ma ya takite de. **16**Vu a nga nama ya Nuɓa taɗe'n kemkii kot ma ma. A ku Zezu Kris ozo ma kuzakeme na yo ndanyi takite. Va a ku m'tele ngandaza a na dege maku taki man keme yo a kenve kajya nɔ zondorge zondorge ma. **17**Yi ngarege nɔ zondorge, nɔ ua gunu, de aku yo gunu, Nuɓa kala'n ɗi de geri nga, tukua talu tiɓo'n kaɗe tara nda a na yi zondorge zondorge! Amen!*

18Ngon ma, Timote, m'ula ngakito nen ma zi yi nzaku ozi'n vojyɔ kem Mbete Nuɓa zo ri yi'n make. M'ndigi a ku uɗu ɗɔɔ nɔ kii bal vojyɔ na'n ma. **19**M'ndigi ku yi ngamu kunda keme zoni tiɓo'n kalve nɔ kii maku nǫ dege inyi tiɗa ma. Vu yoge uli kunda keme zoni ma mane nzaku topo nzə bunga'n mane make. **20**Danage ma Himene yog Alegzandr ne ma, m'ula yoge zi Ture* ɓavu yoge ndazi najya Nuɓa gunu.

1:14 2Ko 4:15; 2Ti 1:13; 1Te 1:3
1:15 2Ti 2:11; Tit 3:8; Mar 2:17;
1:16 Rom 2:4; Zaa 3:15; Mat 25:46
1:17 Tee 15:3; Kol 1:15; Zud 1:25; Rom 11:36
1:18 2Ti 2:3
1:19 2Ti 2:18
1:20 2Ti 2:17; 4:14; 1Ko 5:5

2:1 Efe 6:18
2:2 Rom 13:1; 2Ti 3:5
2:3 Luk 1:47
2:4 Zaa 3:17; Rom 11:14; 2Ti 2:25;
2:5 Rom 3:29,30; Gal 3:20
2:6 Mat 20:28; 1Ko 1:6; Tit 1:3
2:7 Rom 9:1; 2Ti 1:11
2:8 Luk 24:50

Pol nzə ndazə dege lo boro Nuɓa

2 Kuvu m'ojyo dege takite a nde ngage zi Nuɓa, a zijyɔ Nuɓa, a boro, a taɗe kiɗa a na dege ndanyi. **2**A zijyɔ Nuɓa a na ngarege, ɓavu a na dege ma ndanyi ku inzi lo konyɔ ɓe nɔ ɓori ma. Vavu zege z'inzi man kortogo ne, rinyə kem kunu ɗovo nɔ kiige ndanyi tukua talu ne ɗana Nuɓa. **3**Nga nama ya iikuɗa ku iso kamu Nuɓa de kajya zige ma. **4**Yo ndigi ku te dege ndanyi envi kajya na ni ku yoge geri vojyɔ nɔ kii. **5**Nɔ kii ma Nuɓa ɗoyi ɗi, zini ku de ɗa dana Nuɓa yog dege ma ɗoyi ɗi. De ni ya Zezu Kris. **6**Yo ngiya ada korɔ ngaretizo ne a dege ndanyi. Nga nama ya kumanazu nɔ ku yo ada kem ndor na yo ma. **7**A ni ya Nuɓa unda ma de kozo vojyɔ tiɓo'n ngonkula ma. Nzə m'nzile vojyɔ nɔ kii keme Kris, m'zasori gunu. Nuɓa ula ma a ndazə nga dege make ku yoge Zuifge gunu ma ozo'n zo kunda keme zoni tiɓo'n vojyɔ nɔ kii.

8Vavu m'ndigi ku davlage ndanyi zijyi Nuɓa bal loge ndanyi. M'ndigi ku yoge uli zi

nige nɔ kii taru ku zijyi Nuɓa anzə wongɔ ne, anzə negive ne.

9 M'ndigi zini ku niyege uli lamu nɔ nyara ɗi ku ase loni. Yoge nz'uzi nga nɔ tula nage vele zo nige gunu, uli ringa nɔ lɔr gunu, nz'uzi kamngage gunu, uli rubage nɔ ku gata nige yaa gunu. **10** Naku yoge uli kula nɔ kiige korɔ nige va nza niyege make ku nzili te negi de tukua talu Nuɓa ma.

11 Taɗe vu niye wo kojyo anzə tee tara ne ku ula zo yo mot ngage ndanyi. **12** M'adə ta ɗovo niye ke a ndazə nga dege ke gunu, wala a konyɔ ɓe zo davla gunu. A ku yo inzi tara yo vukaɗi anzə kugua vojyɔ ne. **13** Va nza nama ke a ku Nuɓa taɗe Adam takite ɓavu taɗe Evə kazagu. **14** Adam ya wo vojyɔ tura ma gunu. Niye ya wo vojyɔ tura ɓavu yo iso ne ku tele de kalu zo nzuvojyɔ ma. **15** Na, kaznaku yo inzi kem kunda keme zoni togo ne kem taara ne ku aɗe korɔ yo unda kala vu, Nuɓa ajya man yo bal kojyɔ ngono.

De kunu zo kulage yog de kunda kamu zo kulage

3 Vojyɔ nen ma vojyɔ nɔ kii: Kaznaku nǫ de ndigi taɗe kula kunu zo dege vu, yo ndigi kula nɔ kii. **2** Vavu de kunu zo dege ma vojyɔ tigo zo yo, niye yo ɗoyi ɗi, yo de kamkajya, ukua korɔ yo togo ne, unda zo korɔ dana. Ukua dege maku nz'iɗi bal yo ma kiine ku yo ase ve a ndazə nga dege ke. **3** Taɗe vu yo de kungu ɓuru gunu, yo de kunda de gunu, taɗe ɓɔ kuba nɔ tula nǫa gunu. Taɗe vu yo de zokezi tiɓo'n de kunda dege nǫa, yo de anzə taɗe ɓɔ kenve. **4** Taɗe vu yo onyɔ ɓe zo kemkuzi na yo ngiya kiine ku ngon nige woyi tar yo ku tuki talu yo keme ngage ndanyi. **5** Kaznaku de ase konyɔ ɓe zo keme kuzi na yo ngiya gunu vu, taɗe man nange ɓavu yo nz'unda kamu zo de kunana na Nuɓa wa? **6** Taɗe vu yo de taka keme nɔ jya gunu. Dege ndigi a ku kozkorɔ ɗoso keme yo ku iso keme kanga nɔ ɗoyi maɗi yog Ture de tura'n* gunu. **7** Taɗe vu de anzə taka kemege zini uminazu na yo nɔ kii. Dege ndigi a ku yo iso a vojyɔ na dege gunu, iso kamu kula na Ture de tura* gunu.

8 Taɗe zini vu de kunda kamuge zo kulage ma tuki talu dege ku yoge de kamkajyage. Yoge adi korɔ nige ɓuru ke gunu wala taari kenve nɔ

2:9 1Pi 3:3
2:10
2:11 1Pi 3:3,4;
2:12 Efe 5:22
2:13 1Ko 11:8
2:14 2Ko 11:3
3:1 Tit 1:7
3:2 Tit 1:6-8; 2:2; Rom 12:13; 2Ti 2:24
3:3 2Ti 2:24; 1Pi 5:2
3:4 Tit 1:6
3:5 1Ko 10:32
3:6 2Ti 3:4; 2Pi 2:4
3:7 Mar 4:11; 2Ti 2:26
3:8 Fil 1:1; Tit 1:7

kasuge gunu. **9**Yoge ngami vojyɔ zo kunda keme zoni bal ni ne kem ngageri nɔ gara zer ne. **10**Tadɛ vu ozi yoge kaga kite ku aki kula tadɛ nige ɓavu undi yoge kem kula kunda kamu bal dege anzə vojyɔ ne zoge.

11Tadɛ vu niyege zini tuki talu korɔ nige ve. Yoge nzili vojyɔ togo zo dege gunu, naku yoge uki korɔ nige togo'n zosuru ne kem ngage ndanyi.

12De kunda kamu zo kulage ma yoge ngaɓa niye ɗoyi ɗi ku yoge undi kamuge zo ngon nige kiine tiɓo'n kemkuzi na ngiyage. **13**Vavu de nenge maku tadi kula na nige kii'n ma envi lo nɔ kii tiɓo'n keme simbri nɔ ɓori kem kunda keme zoni keme Kris Zezu.

14M'unda keme ma a kaɓe bali jyagmasini ya m'ɓala nga nenge ma kem mbete m'ula'n ki. **15**Na, kaznaku nzə m'oli ta lo vu, yi ase geri kamkajya ma ɓavu yi ndiga man dana de na Nuɓa ge ma. De kunana na Nuɓa ge nɔ ku inzi kamkaa ne, dravo tiɓo'n nga ndina korɔ na vojyɔ nɔ kii. **16**De ase negi ni gunu, kula nɔ lokuya a ku nzee kii'n ɗana Nuɓa ɓori yaa:

Nuɓa ozo korɔ yo kaga keme zaakorɔ.

3:9 Kul 23:1
3:11 2Ti 3:5; Tit 2:3
3:15 1Ko 10:32; Mat 16:16
3:16 Rom 16:25; Zaa 1:14; Kol 1:23; Mar 1:23; Mar 16:19
4:1 Zaa 16:13; 1Ko 2:10; 2Ti 3:1; 2Pi 3:3; Mar 13:5
4:2 Efe 4:19
4:3 Ebr 13:4; Kol 2:16; Rom 14:6; 1Ko 10:30
4:4 Mar 7:18, 19; Rom 14:14-18; Kul 10:15
4:5 Ebr 4:12
4:6 2Ti 3:15

Nzili adɛ vojyɔ na yo ku yo de nɔ zosuru.

Ngonkula na Nuɓa ge aki yo ve.

Ozi vojyɔ na yo mot ɓundu dege ke.

Dege taki keme yo zongara ndanyi.

Nuɓa unu yo taru dana kadɛ tara.

Ngandazəge a na Timote

4 Nzili nzile ɗone te ndor nɔ kazaguge vu nɔ dege inyi man kunda keme zoni tida. Yoge uni man gidi nzili turage tiɓo'n ngandaza na nzili kasuge. **2**De zasorige turi man yoge ngaturage ne. Rugi kalve na nige nzaku nz'uli'n minya fedi make, kalve na de nage ma tuzu ko. **3**Yoge ogi man taka naa zagu kuvu yoge undi zo dege a kege no gunu, naku Nuɓa tadɛ nga nage ma a ku de nenge maku taki keme ni ku geri vojyɔ nɔ kii ma taki kida ne. **4**Ngage ma ndanyi ku Nuɓa tadɛ ma nga nɔ kiige. Inya na kege no gunu, naku z'taki ngage ma ndanyi kida ne. **5**Vavu vojyɔ na Nuɓa tiɓo'n zijyɔ Nuɓa unda ngage ndanyi kala.

6Kaznaku yi nzə ndazə nga nage ma nonzɔge ke vu, yi

tele man de tadɛ̂ kula nɔ kii na Zezu Kris. Yi togo man kem vojyɔ kunda keme zoni tiɓo'n ngandaza nɔ kii maku yi unda man kami bal ni kii'n ma. **7**Naku yi ege vojyɔ kasu na desumale niyege maku nz'ege vojyɔ nɔ kiiɓada ma zagu. Tamu kori ku unu ɗovo nɔ kii ku tukua talu Nuɓa. **8**Kula tadɛ̂ge nɔ korɔ de ne iive, naku zo ngage finyi ɗi. Nzee kii'n ɗana Nuɓa ii zo ngage ndanyi, a kinenzu na yo nda a ndor nɔ kazene tiɓo'n ndor nenge maku nz'idɛ̂ ma.

9Vojyɔ nen ma vojyɔ nɔ kii, ase a ku dege envi bal loge ndanyi. **10**Aku a ni ya zə z'tadi kula ku z'uzi keme zi zo ngakonyɔge ma, zege z'undi keme zige zo Nuɓa nene maku inzi kamkaa'n ma. Yo de kajya dege ndanyi, nɔ kine ɗone ma na de taka kemege.

11Bal nga nage kem mbete kite ku ndazə yoge. **12**Inya kori a ku de aku ki nza ngon make gunu, naku yi inzi ngandaza ne a de taka kemege bal kadɛ̂ vojyɔ na yi, bal nzee na yi, taara na yi, taka keme na yi, kunda keme zoni na yi tiɓo'n gara zer na yi. **13**Lomaku sege nz'aki'n tar ma a ku m'idɛ̂ man ma, teki kori kaga ku tazu Mbete Nuɓa, ojyo dege, ndazə nga dege ke. **14**Nạ nzə k'inya kada nyara maku Nuɓa ada ki ma tida gunu. Lomaku de kozo nzu Nuɓa ge adi vojyɔ ku de kajyage undi zige zo yi ma, Nuɓa ada ki kada nyara nama.

15Ngamu nga nage ma kiine. Adə yoge kori ndanyi takuɓuruge ɓavu dege ndanyi aki kaɓe kakite na yi. **16**Ngamu korɔ na yi yi ngiyi tiɓo'n ngandazə na yi. Ukua kori togo'n kem nga nage ma, a ku yi tadɛ̂ man vavu, yi ajya man korɔ na yi yi ngiyi tiɓo'n dege maku nz'oyi ki ma.

4:7 2Ti 2:16
4:8 Mat 6:33; Mar 10:29, 30
4:10 Mat 16:16; Luk 1:47
4:12 2Ti 1:7; 1Te 1:7; 2Te 3:9; Tit 2:7; 1Pi 5:3
4:13 Luk 4:16; Kul 13:14-16; Kol 4:16; 1Te 5:27
4:14 Kul 6:6; 2Ti 1:6
4:16 Rom 11:14
5:1 Tit 2:2
5:4 Efe 6:1,2; Rom 12:2; Efe 5:10

Kojyoge zo desumalege, zo niye kuage, zo de kajyage tiɓo'n ɓerige

5 Nạ nzə ku ndere zo desumale wongɔ'n gunu, naku ojyo yo titi vuri make. Ojyo zabrage titi nonzɔge make. **2**Ojyo niye nɔ kajyage titi kɔge make, ngon mandage titi nimige make keme nɔ gara zer ne ndanyi. **3**Tukua talu niye kuage niye maku yoge niyege kua nɔ kiige. **4**Kaznaku niye kua inzi'n ngonge wala ngon sakuge vu, takite ni vu ngonge ma ndazi kunu ɗovo nɔ kii ɗana Nuɓa tiɓo'n bal de kojyɔ nige. Yoge adi ngage maku so a ku

yoge adi de kojyɔ nige ke ma, a ku nga nama ya nyele Nuɓa ma. **5**Niye nen maku yo niye kua nɔ kii ku yo inzi kala'n ɗi vu, yo unda keme zo Nuɓa. Yo ukua korɔ yo togo'n ndorge, kamkazage kem boroge tiɓo'n zijyɔ Nuɓa ge. **6**Niye kua nen maku inzi dana kornyelege ɗi ma yo ua ko, kaznaku yo inzi'n tigi kamkaa ne. **7**Ɓal nga nenge kem mbete adə niye kuage ke ɓavu inzi anzə vojyɔ'n zoge. **8**Kaznaku de ase ngamu de na yo ge gunu, zini ɗone ku yo ase ngamu de kemkuzi na yo ngiya gunu vu, yo negive na kunda keme zoni ko. Taɗe kasu na yo danga na de anzə taka keme.

9Kaznaku ɓal niye kua ase wonyə muta gunu vu, nạ nzə k'unda ri yo kem mbete na niye kuage gunu. Taɗe vu kite ma ngaɓa yo ɗoyi ɗi. **10**Taɗe vu dege geri yo a kula taɗe na yo nɔ kiige. Yo ito ngon na yo ge kiine, yo ukua dege maku nz'iɗi bal yo ma kiine, yo ibo nza de kemkiige, yo ukua zo dege inzi dana korkonyɔge yo taɗe kula nɔ kiige ɗoyi ɗoyi ndanyi.

11Naku ege zagu, nạ nzə k'unda ri niye kua nenge maku inzi ta mandage ma kem mbete gunu. Kaznaku ɓɔ davla taɗe man yoge ku teli man zagu gidi Kris, yoge ndigi taka ngaɓa jyane. **12**Yoge uki korɔ nige vojyɔ ne, a yoge inyi takite kununzu na nige zagu. **13**Lo nama vu, yoge nzə ndazi kinzi nyara'n ɗi anzə taɗe nga ne ku a kanza kemkuzige ɗoyi ɗoyi. Yoge taɗe nga nọ ɗoyi gunu, naku yoge nz'ugi vojyɔ yaa ndanyi ku yoge anzi kem nga nɔ nyarage ndanyi. Yoge nz'aɗi vojyɔ nga nenge maku yoge asi taɗe ni gunu ma. **14**Vavu m'ndigi ku niye kua nenge maku semi ta mandage ma taki ngaɓa ku ojyi ngonge. M'ndigi ku yoge ngami kemkuzi na nige ɓavu ogi'n ta ɗovo zanga zige ke a kine vojyɔ nɔ kasu zoge. **15**Niye kua nọge teli zagu ko ku yoge nz'uni gidi Ture*.

16Kaznaku de taka keme nɔ davla wala nɔ niye inzi yog niye kuage vu yo ngamu yoge. Yo inya yoge keme zi de kunanage gunu a ku de kunanage ngami niye kua nɔ kiige maku inzi kalage ne ma.

17De kajya nenge maku undi kamuge kii'n zo de kunanage ma, wala dege maku nzə taɗi kula kozo vojyɔ tiɓo'n ndazə nga dege ke ma, asi tukua talu

5:5 1Ko 7:34; 1Pi 3:5; Luk 2:37; Rom 1:10
5:6 Luk 15:24
5:8 2Pi 2:1; Zud 1:4
5:10 Kul 9:36; 1Pi 2:12; Rom 12:13; Luk 7:44
5:13 Rom 1:29; 2Te 3:11
5:14 1Ko 7:9
5:15 Mat 4:10
5:17 Kul 11:30; Fil 2:29; 1Te 5:12

nige tara ziyo. **18**Kuvu Mbete Nuɓa nzile te:

Kaznaku saa nz'udu tenyi vu, uza tara yo nąa gunu. *(Teltazu 25:4)*

Yo nzile jyane te:

Ase ku de tadɛ kula enve kuba na yo. *(Luku 10:7)*

19De kumanazu vojyɔ ase ziyo wala muta vu, yi ndigi zo vojyɔ kodɔ na de kajya ma dɨ. **20**Yi ndanga de tadɛ kasuge ta kamu dege ndanyi ɓavu adə ɓele nǫ dege ke.

21M'nde ki kemsolɔ ne dana Nuɓa, dana Vuraɓe Zezu Kris, dana ngonkulage maku Nuɓa suru yoge na: Unda kami zo nga ma. Kaznaku nzə tadɛ yoge vu, yi tadɛ yoge ndanyi. Nąa nzə teki vojyɔ zo nǫ de danga na ɓiya gunu.

22Nąa nzə k'unda zi yi zo de yaku gunu. Nąa nzə k'ugua nąa zo tadɛ kasu na nǫ de gunu. Ngamu kori ku gara zer.

23Nąa nzə k'ungu mane kamnyara dɨ gunu, naku yi ungu ɓuru finyi a tipi kemi, tiɓo'n metige maku nzə tadɛ ki kamkonɔ, kamkonɔ ma.

24Kite dana teki vojyɔ zo tadɛ kasu na nǫ dege vu, tadɛ kasu nage ma ozo korɔ kaga ko. Naku dege nz'aki tadɛ kasu na nǫ dege nz'unu bal kaɓege. **25**kula nɔ kiige nz'ozo korɔ yo kaga va nza nama ke. Zini kula nɔ kasuge asi kuya korɔ nige gunu.

5:18 1Ko 9:7; Luk 10:7; Mat 10:10; 1Ko 9:14
5:19 Kul 11:30; Mat 18:16
5:20 2Ti 4:2; Tit 1:13
5:21 2Ti 4:1
5:22 Kul 6:6; Efe 5:11

6 Berige ndanyi aki kuɓaka nige ku yoge asi tukua talu nige kem ngage ndanyi. Vavu de ase najya ri Nuɓa gunu, ngandaza na ze zini gunu. **2**Dege maku kuɓaka nige de taka kemege ma inyi nzə kege yoge gunu, a yoge nonzɔge. Naku yoge tadɨ kula kii'n adi yoge, a de nage ma yoge de taka kemege. Yoge zini nonzɔ nige nɔ taara ku envi nga nɔ kiige bal kula tadɛ nige. Ndazə yoge nga nage ma ku ojyo yoge zoni.

Tadɛ ɓɔ kenve

3Kaznaku nǫ de nzə ndazə dege ngira ndaza nɔ nyara ku yo kiyi zagu kot vojyɔ nɔ kii na Vuraɓe na zige Zezu Kris. Z'geri zini ku yo kiyi zagu kot ngandaza nɔ ku so nzee kii'n dana Nuɓa ma. **4**Kuvu kozkorɔ dɔso keme yo tutu. Yo geri nga gunu, naku yo inzi'n kalve nɔ kasu a negi'n ve, a tukua'n ta nąa zo nǫ vojyɔge. Nga nama nz'idɛ'n tadɛ ɓɔ nga, tukua ta nąa, najya vege, kemkozo nɔ kasu. **5**Nga nama zini nz'idɛ'n negive nɔ dana kudà dana dege

6:1 Efe 6:5; Tit 2:5,8
6:2 Fim 1:16
6:4 2Ti 3:4; 2:14
6:5 2Ti 3:8; Tit 1:15

maku kalve na nige tuzu ko ma. De nage ma geri vojyɔ nɔ kii gunu. Yoge woyi vu te nzee kii'n ɗana Nuɓa ma a kenve'n nga ɗi. Anyə zagu kot de nage ma.

6 Kuba nda a na de nenge maku nzi kii'n ɗana Nuɓa ku inzi kornyelege ma. **7** Z'geri ku z'iɗi'n nga zongara gunu. Kine ku z'teli man zi zige vuka! **8** Kaznaku z'inzi'n ngakusa tiɓo'n ruba vu, z'inzi man kornyelege. **9** Naku de nenge maku ndigi ngakenve ma isi man kem nga ndɔɔ, kamkula, dana ɓɔ nga nɔ kasu nɔ supage yaa ndanyi. De nage ma ini dege mənɔ tuzi yoge ku tara nige tuyi ne. **10** Vavu taara kenve ya ngira taɗe kasuge ndanyi. De nenge maku inzi'n ɓɔ kenve ni ma ndomi zo kunda keme zoni ko. Yoge tosi korɔ ngiyage ngakonyɔge ne yaa ndanyi.

Pol ndaza nga Timote ke

11 Naku yi de na Nuɓa, anya nga nage ma ndanyi zagu. Ula nga nɔ zosuru, nzee kii'n ɗana Nuɓa, kunda keme zoni, taara, kuzakeme, kemsolɔ. **12** Yi uɗu ɗɔɔ nɔ kii na kunda keme zoni. Ukua kamkaa nɔ zondorge maku Nuɓa ɓɔro ki a ni ma kii ne, a ni ya yi umanazu nɔ kii na kunda keme zoni ta kamu vaka dege ku yoge uminazu ni ma. **13** Nzə m'ojyo ki ɗana Nuɓa maku nz'ada kinzi kamkaa ngage ke ndanyi ma, ɗana Kris Zezu maku umanazu nɔ kii ɗana Pọs Pilat ma. **14** Yi ngamu nzu kunu ma, inzi anzə taɗe nga nɔ kasu ne, anzə vojyɔ kasu ne sinyi teki'n ndor nene maku Vuraɓe na zige Zezu Kris nz'ozo korɔ yo kaga ma. **15** Yo ozo man korɔ yo kaga kem ndor na yo. Yo de kornyele, yo ɗoyi ɗi ngare nɔ ɓori, yo Ngare na ngarege tiɓo'n Vuraɓe na vuraɓege. **16** Yo kala'n ɗi ya ua man gunu ɗone, yo inzi man dana logara ku de ɗoyi ndete man kazu ni gunu. De ɗoyi aku yo gunu, de ase kaku yo gunu. Tukua talu tiɓo'n togɔ nɔ zondorge nda a na yo! Amen!*

17 Yi ojyo de ngakenvege nɔ kem ndor nenge ma a ku yoge ozi korɔ nige gunu. Yoge inzi nạ kunda kemege zo ngakenve nenge maku tayi'n man ma gunu. Naku yoge undi kemege zo Nuɓa nɔ kamkaa maku nz'ada zege ngage ndanyi vakane a ku z'taɗi'n kornyele ma. **18** Yi ojyo yoge ku taɗi kii, nga na ne ya kula taɗe nɔ kiige, yoge

6:6 Fil 4:11; Ebr 13:5
6:8 Ebr 13:5
6:10 Zak 5:19
6:11 2Ti 3:17; 2:22
6:12 1Ko 9:25; Fil 3:12; Mat 25:46; Ebr 3:1
6:13 Zaa 18:33-37; 2Ti 4:1
6:14 1Ko 1:7; 2Ti 1:10
6:15 Tit 1:3; Tee 1:5
6:16 1Za 1:7; Zaa 1:18; Rom 11:36
6:17 Luk 12:20; Kul 14:17
6:18 Rom 12:8; Efe 4:28

de kemnzaa ku inzi a kiyi nga dege ke. **19** Vavu yoge nzə kuni nga na nige ngira lo ngamu kenve nɔ kii kem ndor nɔ kakite aku yoge uki kinzi kamkaa nɔ zondorge.

20 Yi Timote, ngamu nga maku adi ki a ngamu ma. Anya zagu ta vojyɔ zasorige maku nz'ege nga nɔ kiige zagu ma tiɓo'n tukua ta nạa zo anzə geri ve. **21** Nọ dege ndigi zoni a ngamu anzə geri ve ma, ku yoge kiyi zagu kot kunda keme zoni. Ɗajya nda a na yi. Amen!*

6:19 Mat 6:20; Fil 3:12
6:20 2Ti 1:12, 14; 2:16
6:21 2Ti 2:18; Kol 4:18

2 TIMOTE

KANZA KEM ZIYO MBETE NA TIMOTE
De ɓal ni: Pol
Yo ɓala ada: Timote ke
Ɓal taɗe ni: Ɓal wonyə muta zo kalmbakaɗe sinyi wonyə muta zo mbakaɗe (67-68) gidi kojyɔ na Zezu Kris.

Gidi takite mbete maku Pol ɓala ada Timote ke ma, ɓal ase muta gunu vu sɔɔ deri gidi ni. Kem ɓal nage ma Pol taɗe ngage yaa ndanyi. Lomaku yo inya Timote Efez a kunda kamu yo zo de kunanage nɔ kem ɓe nama vu (aki kanza kem 1 Timote), yo aɓe Maseduwan (1 Timote 1:3), aɓe Koreⁿt (2 Timote 4:20), aɓe Kret (Titə 1:5) tiɓo'n Mile (2 Timote 4:20). Yo tele aɓe Efez (2 Timote 1:18) kuvu yo aɓe kumuɓe nɔ Troas (2 Timote 4:13). Kem lo nama ya korɔ Pol onyɔ'n yo kem zoɗutu kanga na yo ma. Kem ɓal na'n ma Nero ula zi kamu dege na Kris a ku yoge ya uli feɗi zo ɓe nɔ Rom. Nga nama taɗe ɓavu ine korkonyɔ nɔ ɓori zo dege na Kris ku damu kem zongara nɔ Rom ndanyi.

Nga nama ya taɗe ɓavu ziyo kanga na Pol nda Rom ku togo yo yaa ndanyi kem ziyo kanga ma (aki kem kanza kem mbete na Efezge). Ziyo ni a ku dege nɔ Rom oɗi yo taɗi yo de tale dege ne (2 Timote 1:8 ; 2:9). Yoge ngami yo kemkuzi nɔ riyo, kemkuzi ruɓa, kemkuzi tulu. Vaka ɓiyaɓara nige aɓi bal yo gunu (2 Timote 4:10-12) naku nⁿge aɓi kaku yo ve (2 Timote 1:16). Kem ngakonyɔ nage ma ndanyi ma, Pol enve togo yaa ndanyi ta kamu Vuraɓe (2 Timote 1:12; 4:17-18) tiɓo'n togɔ vojyɔ na Nuɓa (2 Timote 2:9-10). Yo taha kula na yo kiine, ku yo ogɔ sini a kinzi yog Vuraɓe ne (2 Timote 4:6-8).

Kite ɗana kua na Pol ma, ndigi ɓala zoɗutu mbete a kada Timote ke. Kuvu yo ɓala 2 Timote kem ɓal 67-68 gidi kojyɔ na Zezu Kris. Kem ndor nage ma Timote nz'unda kamu yo zondorge zo de kunanage nɔ Efez. Timote enve ngakonyɔge vu Pol ndigi koso mot yo taru. Mbete aɗe vojyɔ zo ɓundu ngakonyɔge muta. Takite ni: kamsa gidi ngakonyɔ a Vojyɔ nɔ Kii (2 Timote 1:3 -2:13). Ziyo ni: Kalve nɔ kasuge nɔ ku nzə ndozi de kulu z'aɓe'n kuɗa'n zagu zo kula na yo ge (2 Timote 2:14-26). Muta ni: Kemndigi na de na Kris a kaɗe vojyɔ zo Vojyɔ nɔ Kii (2 Timote 3:1 -4:8).

De kuluge envi ngakonyɔ nage ma yaa danga na de taka keme nⁿge, naku de taka kemege ndanyi envi nza na nⁿge ke. Kamvojyɔ maku Pol ada Timote ke ma a na de taka kemege ndanyi nza nama ke. Aɓe ɗani ne kem vojyɔ nɔ bal ni ne (2 Timote 3:14).

Kumbamiri ni

1 Ma Pol, ma ngonkula na Zezu Kris kemndigi na Nuɓa ne, tiɓo'n kinzi kamkaa maku nda keme Kris Zezu ma.

1:1 1Ko 1:1; 2Ko 1:1; Efe 3:6;
1:2 Kul 16:1

2 M'ɓala mbete m'ula'n Timote ke, ngon ma nɔ ku m'taara yo yaa. Taɗe vu

Nuɓa Vura yog Kris Zezu Vuraɓe na zige ni adi ki ɗajya, kemkii tiɓo'n kortogo.

Pol oso mot Timote taru a kinzi kemkii ne

3M'taɗe kiɗa m'adə Nuɓa make ku nzə m'taɗe kula na yo kem kalve nɔ gara zer ne nzaku kavla ma ge taɗi'n make. Keme ma nz'ilo zo yi zondorge kem zijyɔ Nuɓa na m'ge ndorige, kamkazage. **4**Kaznaku keme ma ilo zo kamnǫo na yi ge mavu, m'ndigi a ku m'aku ki ɓavu korɔ ma nyele. **5**Keme ma ilo zo kunda keme zoni nɔ kii maku nda kemi ma ve. Kunda keme zoni nama nda keme kaki Loyis yog kɔ yi Enis ne kite ɗani. Ma m'geri kii'n ku kunda keme zoni nama nda kemi zini. **6**A ni ya nzə m'tilo ngali a tamu feɗi mot kada nyara maku Nuɓa ada ki lomaku m'unda'n zi ma zo yi ma. **7**Nuɓa ada zege nzili ɓele gunu, naku yo ada zege nzili nɔ kada togɔ, nɔ taara tiɓo'n nɔ kamkajya.

8Vavu nạ nzə ku taɗe kamsa a kumanazu vojyɔ na Vuraɓe na zige wala na m'de kanga na yo gunu. Naku korɔ zi onyɔ a Vojyɔ nɔ Kii keme togɔ maku Nuɓa nz'ada ma. **9**Yo ajya zege ko kuvu yo ɓɔro zege ɓɔro nɔ kiiɓada ne. Yo ɓɔro zege a kula nɔ kiige maku z'taɗi ma gunu. Naku kite ɗa ɗana kumbamiri ndorge ma, yo ajya zege kemndigi na yo ngiya ne kem ɗajya nene maku yo ada zege keme Kris Zezu ma. **10**De kajya zige Zezu Kris ɗe ne ku lovaɓa ya yo ozo ɗajya nen ma kaga. Yo ma ya tuzu kua ma. Yo taɗe logara zo kinzi kamkaa nɔ ku zomu kua zo ri Vojyɔ nɔ Kii'n zini. **11**Nuɓa unda ma de kozo vojyɔ ne, ngonkula ne tiɓo'n de ndazə Vojyɔ nɔ Kii dege make ku yoge Zuifge gunu ma. **12**A ni ya korɔ ma nz'onyɔ a nga nage ma. Naku kamsa ukua ma gunu, a m'geri de maku m'taka keme yo ma ve. Ma m'geri kii'n zini ku yo ase ngamu nga maku ada ma a ngamu ma sinyi teki'n ndor tele na yo.

13Ukua vojyɔ kiiɓadage maku yi wo tara nama nza ngandaza make. Ukua yoge kunda keme zoni ne tiɓo'n kem taara nene maku z'envi keme Kris Zezu ma. **14**Ngamu nga maku Nuɓa ada ki a ngamu ma zo ri Nzili Nzaa'n naku inzi keme zige ma.

15Yi geri ku dege ma ndanyi ku inzi zongara nɔ Azi ma inyi

1:3 Rom 1:8; Kul 23:1; Rom 1:10
1:4 Kul 20:37
1:5 1Ti 1:5; Kul 16:1
1:6 Kul 6:6; 1Ti 4:14
1:7 Rom 8:15; 1Ti 4:12; Ebr 2:15;
1:8 Mar 8:38; Efe 3:10
1:9 Rom 11:14; Efe 2:9
1:10 Efe 1:9; 1Ko 15:26,54
1:11 Kul 9:15; 1Ti 2:7
1:12 Mar 8:38; 1Ti 6:20; 1Ko 1:8
1:13 Tit 1:9; Rom 6:17; 1Ti 1:10; 1Te 1:3
1:14 Rom 8:9
1:15 Kul 2:9

ma tiɗa. Danage ma Fizel yog Hermozen ne.

16 Taɗe vu Vuraɓe taɗe kemkii na yo zo kemkuzi na Onezifor, a yo nz'ada kojyo kamkonɔ. Kamsa kula minya na m'ge ma ukua yo gunu. **17** Lomaku yo aɓe ku a teki kem ɓe ɓori nɔ Rom mavu, yo inzi'n ɓɔ na m'yaa, yo ula ma vu a teki zo ma. **18** Taɗe ku Vuraɓe adə yo kemkii na yo kem ndor na'n ma. Yi geri kii'n yaa ku kulage nange ya yo taɗe ada ma kem ɓe ɓori nɔ Efez ma wa.

2 Vavu yi, ngon ma, ukua kori togo'n kem ɗàjya nene maku nda keme Kris Zezu ma. **2** Ngage maku yi wo tara ma ta kamu vaka dege ku uminazu ni ma, yi inya zi de kemkiige. Ku yoge zini asi man ndazə ni nǫ dege ke. **3** Vavu yi, kori onyɔ nza de kuɗu ɗɔɔ kii na Zezu Kris make. **4** De kuɗu ɗɔɔ ugua keme yo zo ngage no zongara nene gunu ɓavu nyele de maku ɓɔro yo ku ula yo kuɗu ɗɔɔ ma. **5** Kaznaku nǫ de anzə keme ɓara nǫ a kenve kuba ni ku yo unu bal nzuvojyɔ ni gunu vu, yo ase kenve kuba gunu. **6** Vura modo nen maku nzə taɗe kula yaa ma yo ya takite de a kenve kanu kiyo na yo. **7** Yi aleve zo vojyɔ nene maku nzə m'nzile ki nen ma: Taɗe vu Vuraɓe adə ki kamkajya a ku yi geri'n ngage ndanyi.

8 Ugua kemi zo Zezu Kris maku Nuɓa turu yo dana de kuage ku yo mot kojyo na Daviti ma. So'n zo Vojyɔ nɔ Kii maku nzə m'ozo ma. **9** A Vojyɔ nɔ Kii ya korɔ ma nz'onyɔ'n sinyi uzi'n ma kula minyage ne nza de taɗe kasu nɔ ɓori make ma. Naku de ase kuza vojyɔ na Nuɓa gunu. **10** A ni ya nzə m'uza'n keme ma zo nga nage ma ndanyi a ku taɗe kii a na dege maku Nuɓa suru yoge ma. Kuvu yoge envi man kajya nen ma zini ku nda keme Kris Zezu ma tiɓo'n kaɗe tara nɔ zondorge.

11 Vojyɔ nen ma vojyɔ nɔ kii:

Kaznaku zege z'uai se vu,
zege z'inzi man se kamkaa'n zini.
12 Kaznaku z'uki togo'n vu,
z'onyi man se ɓe zini.
Kaznaku z'negi man ve na yo vu,
yo negi man ve na zige zini.
13 Kaznaku zege de anzə kemkiige vu, yo inzi kemkiige,
a yo ase negi vojyɔ na yo ngiya gunu.

1:16 Mar 8:38; Kul 21:33
1:18 Ebr 6:10; Kul 18:19
2:1 1Ti 1:2; Efe 6:10
2:2 1Ti 6:12
2:3 1Ti 1:18
2:5 1Ko 9:25
2:6 1Ko 9:10
2:8 Kul 2:24; Mat 1:1; Rom 2:16
2:9 Kul 9:16; 21:33; Ebr 4:12
2:10 Kol 1:24; Tit 1;1; 2Ko 1:6; 2Ko 4:17; 1Pi 5:10
2:11 1Ti 1:15; Rom 6:2-11
2:12 Rom 8:17; 1Pi 4:13; Mat 10:33
2:13 Rom 3:3; 1Ko 1:9

De taɗe kula nɔ ku Nuɓa ozo yo kaga

14 Yi tilo ngaluge ndanyi zo nga nage ma, ku ojyo yoge ɗana Vuraɓe ku yoge tuki ta nạa zo vojyɔge gunu. Nga nama kamu ni tigo, naku yo nzə tuzu dege maku nz'ooyi yoge ma. **15** Ukua kori togo'n ku ɗa ɗana Nuɓa va nza de nen make ku ase ve kem kula taɗe na yo ge ma. Yi inzi va nza de taɗe kula nen make ku ase taɗe kamsa kem kula na yo gunu make. Yi ozo vojyɔ nɔ kii bal ni'n kiine. **16** Yi anya zagu lo negive nɔ kasuge maku nz'egi nga nɔ kiiɓada zagu ma. Yi taɗe nga nama a dege maku nzə taki ta negive nage ma aɓi man kuɗa'n zondorge kakite ɗi bal nzee nɔ kasu ku tukua talu Nuɓa gunu. **17** Vojyɔ na ne usa man va nzaku diyo botkoro nz'usa'n zạ make. Himene yog Filet ne inzi dana de nage ma. **18** Yoge teli zagu gidi vojyɔ nɔ kii, a yoge nzili te ndor nen maku de kuage turi man ma deri ko. Kuvu yoge sungi tini kunda keme zoni na nọ dege. **19** Vavu ngira nga maku Nuɓa udu togo'n ma ɗa taru. Ɓali kamu mbete kazu ni te:

2:14 1Ti 1:4; 6:4; Tit 3:9
2:15 Efe 1:13; Kol 1:5; Zak 1:18
2:16 Tit 3:9; 1Ti 6:20
2:17 1Ti 1:20
2:18 2Te 2:2; 1Ti 1:19
2:19 Zaa 10:14; 1Ko 1:2
2:20 Rom 9:21
2:21 2Ko 9:8; Efe 2:10
2:22 1Ti 1:14; Kul 2:21; 1Ti 1:5
2:24 1Ti 3:2,3
2:25 1Ti 2:4

Vuraɓe geri de na yo ge ve. *(Tazudege 16:5)*

Nzile va jyane te:

De nen maku ɓɔro ri Vuraɓe vu yo tele zagu gidi nga nɔ bala ni gunuge.

20 Kemkuzi nɔ ɓori ma guru nɔ lɔr tiɓo'n ɓɔɓɔge zini. Guru nọge nɔ tukua taluge vu nɔ nọge ndayi a taɗe'n kulage ndanyi. **21** Kaznaku nọ de inya ngakasu nage ma ndanyi ku nzə m'aɗe vojyɔ ni ma zagu vu, yo inzi man va nza guru nɔ tukua talu ni make. Yo nzə ngamu korɔ gara zer ku iikuɗa a na kuɓaka yo. Yo inzi ndete'n a taɗe'n kula nɔ kiige ndanyi.

22 Anya ɓɔ nzạkorɔ na zabrage zagu. Ula nga nɔ zosuru, kunda keme zoni, taara tiɓo'n kortogo sege dege maku ndigi ɓɔro na Vuraɓe keme nɔ gara zer'n ma. **23** Yi ege negive nɔ supage tiɓo'n nɔ anzə geri vege ma zagu, a yi geri ku yoge nz'ojyi tukua ta nạage ve. **24** Vavu de taɗe kula na Vuraɓe tuki ta nạa yog nọ de'n gunu. Yi inzi kem taara kot dege ndanyi, ase a ndazə nga dege ke, ase a kuzakeme yo zo ngakonyɔ. **25** Yo ojyo dege maku nz'egi yo ma kemsolɔ ne. Wala a ku Nuɓa tele kalve na ne kemnọ a ku

yoge geri vojyɔ nɔ kii. **26**Vavu yoge teli ɗii man zosuru ɗovo na nige. Yoge teki man zini zagu kamkula na Ture de tura* maku ukua yoge a taɗe nige nga kemndigi na yo'n make ma.

Ndor nɔ kazaguge togo man yaa

3 Yi geri ku kem ndor nɔ kazaguge vu nǫ ndorge togi man yaa. **2**Nda man va, a dege teli man de kasuge, biyakuɗa kenve, kozkorɔ, nzegi korɔ, de najya Nuɓa, yoge egi man ta de kojyɔ nige zagu, yoge geri taɗe kii gunu, yoge ugi bal de gunu, yoge egi nga kiiɓada zagu. **3**Yoge uki man ɓiyaɓara gunu, egi man nakage zagu, yoge de nzile vojyɔ togoge, tuzu ngage zo togo ne, de taɗe ngakonyɔ dege ke, zanga na de taɗe kiige. **4**Yoge teli man de ɗaɓa dege. Kalve nɔ kasu na nige tiɓo'n kozkorɔ na nige deri'n man yoge. Yoge taari man kornyele yaa danga ma Nuɓa. **5**Yoge titi man dege maku nzə nzii kii'n ɗana Nuɓa ma, naku yoge negi man togo na yo. Yi tele zagu gidi de nage ma.

6Nǫ dege danage ma ngeri anzi kemkuzige a kukua niyege maku togo nige tigo ku taɗe kasu na nige yaa ma ngeri ne. Ɓɔ nga nɔ kasuge ndanyi taɗe yoge. **7**Niye nage ma ndigi ndazə nga zondorge, naku yoge asi geri kamvojyɔ nɔ kii gunu ɗone. **8**Va nzaku Zames yog Zambres ne negi'n ve na Moyizi ma, de nage ma negive vojyɔ nɔ kii va zini. Kalve na nige tuzu ko ku Nuɓa ege kunda keme zoni na nige zagu. **9**Yoge aɓi man kakite kem kula na nige gunu, a dege ndanyi aki man mot supa na nige kamkaga. Dege aki mara supa nama bal Zames yog Zambres ne.

Pol ojyo Timote

10Naku yi, yi unu gidi ngandaza na m'ko, bal nzee na m'ko, kula taɗe na m'ge ko, kunda keme zoni na ma, kuzakeme na ma, taara na ma tiɓo'n kukua togo na ma. **11**Yi unu gidi nga kamkalage tiɓo'n ngakonyɔge maku m'ukua korɔ ma togo'n zoni kem ɓe ɓori nɔ Antios, Ikon tiɓo'n Listr ma. M'uza keme ma zo nga kamkalage! Naku Vuraɓe aɗe ma zagu kem nga nage ma ndanyi. **12**Nen vu, nzə taɗi nga kamkalage dege make ndanyi ku ndigi kunu ɗovo nɔ kii ɗana Zezu Kris ma. **13**Vu

2:26 1Ti 3:7
3:1 1Ti 4:1; 2Pi 3:3
3:2 1Ti 3:3; Rom 1:30; 2Pi 2:10
3:4 1Ti 3:6
3:5 1Ti 2:2; Rom 16:17
3:6 Zud 1:4
3:7 1Ti 2:4
3:8 Kul 13:8; 1Ti 6:5
3:10 1Ti 4:6
3:11 Kul 13:14; 2Ko 11:23-27; Rom 15:31
3:12 Zaa 15:20; Kul 14:22
3:13 Mar 13:5

de kundakasuge yog de tura dege aɓi man kakite zondorge kem taɗe kasu yaa. Yoge turi man nǫ dege, nǫ dege zini turi man yoge. **14**Yi, yi inzi kem nga nene maku yi ndaza ku yi geri kam ni kii'n ma. Geri de maku yi ndaza nga bal yo ma. **15**Kǫɗa keme saku na yi ma, yi geri kam Mbete nɔ Kiiɓadage ku asi kadə ki nga geri ku kaɓe'n ki lo kajya maku nz'iɗe kunda keme zoni'n zo Zezu Kris ma. **16**Vojyɔge nɔ kem Mbete na Nuɓa ndanyi teki ta Nuɓa. Yoge ɗoyi ɗoyi iikunda a ndaza dege ke, tele ndaza jyane, kunu bal ni kozo ɗovo nɔ zosuru de ke. **17**Vavu Mbete na Nuɓa nzə tamu lo ku nzə taɗe de na Nuɓa a tale ta kunu kula nɔ kiige ndanyi.

4 Nzə m'ojyo ki kamkaga ɗana Nuɓa, Vuraɓe Zezu Kris maku teki man vojyɔ zo de kamkage yog de kuage ma. Yo teki man yer kem ɓe na yo. **2**Nzə m'ojyo ki: Ozo vojyɔ, ndete sini a taɗe ni ko kem ndor nɔ kiige tiɓo'n ndor nɔ kasuge ndanyi. Tele ndaza yoge, ndanga yoge, ojyo yoge ku ndaza yoge ngage ndanyi kuzakeme ne. **3**Ndor ogɔ kiɗe maku dege uzi man keme ge zo ngira ngandaza nɔ kii gunu. Yoge kuni man vaka de ndazə ngage dege ke balge kemndigi na nige ne ɓa a koo nga nɔ kornyelege. **4**Yoge teli man nvi nige zagu ta vojyɔ nɔ kii ku yoge teli man korɔge bal konɔ vojyɔge. **5**Naku yi, inzi kamkajya'n zo ngage ndanyi ku uza kemi zo ngakonyɔge. Taɗe kula na de kozo Vojyɔ nɔ Kii ku tale ta kunu kula na yi kii ne. **6**A na m'vu, m'ɔgo sini ɗi a kada kajya na m'va nza de nzə ningi'n nga nda mane ngaretizo'n make. Ndor ndete a kaɓe ma a kua ko. **7**M'uɗu ɗɔɔ nɔ kii, m'tale ta kunu ngode, m'ngamu kunda keme zoni. **8**Nen ma, kuba nen maku yo ya ndasa zosuru ma nz'aku tar ma. Vuraɓe maku yo ya de teki vojyɔ nɔ zosuru ma adə ma kem ndor nǫ. Yo adə man zini dege make ndanyi ku taari man ndor kiɗe na yo ma.

Kojyoge nɔ so zo dege

9Ukua kori togo'n ku ɗe kaku ma jyagmasini. **10**Damas inya ma tiɗa, a yo taara ngage nɔ kem ndorge nɔ kazene ɗi ku yo aɓe kem ɓe ɓori nɔ Tesalonik, Kresens aɓe zongara nɔ Galati ku Titə aɓe zongara nɔ Dalmati. **11**Luku kala'n ɗi ya z'inzi sini. Unu

3:15 Zaa 5:39; **3:16** 2Pi 1:20, 21; Rom 4:23, 24 **3:17** 1Ti 6:11 **4:1** Kul 10:42; 1Ti 5:21; **4:2** 1Ti 4:13; Tit 1:13 **4:3** 1Ti 1:10 **4:4** 1Ti 1:4 **4:5** Kul 21:8; Efe 4:11 **4:6** Fil 2:17 **4:7** 1Ti 1:18; 1Ko 9:24; Kul 20:24 **4:8** 1Ko 9:25; 1Ti 6:14 **4:9** Tit 3:12 **4:10** Kol 4:14; Fim 1:24; 1Za 2:15; 2Ko 2:13 **4:11** Kol 4:14; Fim 1:24; Kul 12:12

Mark tu ku ɗii sini, a yo iive a na ma a taɗe kula. **12**M'ula'n Tisik kem ɓe ɓori nɔ Efez. **13**Kaznaku nz'iɗe vu, ɗe'n ma ruba talkaa, mbete nɔ ɓorige, nɔ danga lo ma ndara rikige maku m'inya bal Karpus kem ɓe bori nɔ Troas ma.

14 Alegzandr, yo de taɗe kula riki ndarage, yo taɗe ma ngakonyɔge yaa ndanyi. Vuraɓe adə man yo ozo'n man zo kula taɗe na yo. **15**Ngamu kori zini ve a na yo, a yo negive vojyɔ kaɗe na zige yaa ndanyi.

16 Lomaku m'aɗe takite vojyɔ nɔ zo korɔ ma mavu, de ɗoyi teki bal ma gunu. Yoge ndanyi inyi ma tiɗa. taɗe vu Nuɓa unda nɔ nama zoge gunu. **17**Vuraɓe ɗa sini kazu ma. Yo ada ma togo a ku m'ase kozo vojyɔ kamkaga, a taɗe ɓavu dege ma ndanyi ku yoge Zuifge gunu ma woyi vojyɔ ma. Yo aɗe ma zini zagu ta ngenge. **18**Vuraɓe aɗe man ma zagu kem kula nɔ kasuge ndanyi ku yo ajya man ma a kanza kem ɓe na yo nɔ zora. Kaɗe tara nda a na yo zondorge. Amen!*

4:12 Kul 20:4
4:13 Kul 16:8
4:14 Kul 19:33; 1Ti 1:20; Rom 2:6
4:16 Kul 7:60
4:17 Kul 23:11;
4:18 2Pi 2:9; Rom 11:36
4:19 Kul 18:2
4:20 Kul 19:22; 20:4
4:21 Tit 3:12
4:22 Gal 6:18; Kol 4:18

Zoɗutu takage

19 Yi taka Priska tu yog Akilas ne tiɓo'n dege nɔ kemkuzi na Onezifor. **20**Erast inzi kem ɓe ɓori nɔ Korɛnt, vu m'inya Trofim metige kem ɓe ɓori nɔ Mile. **21**Ukua kori togo'n ku ɗe kite ɗana nzoyi kuli Ebulus, Pudens, Linus, Klodia yog nonzɔge nzə taki ki.

22Taɗe vu Vuraɓe Zezu Kris inzi yog nzili ne. Taɗe vu inzi sege ɗajya ne. Amen!*

TITƎ

KANZA KEM MBETE NA TITƎ
De ɓal ni: Pol
Yo ɓala ada: Titə ke
Ɓal tadɛ̀ ni: Ɓal wonyə muta zo minyə
(65) gidi kojyɔ na Zezu Kris.

Titə, yo Zuif gunu, taka keme yo nɔ kii bal kula tadɛ̀ na Pol (Titə 1:4). Yo yog Pol ne aɓi Antios tiɓo'n Zeruzalem (Galatge 2:1-3). Yo yog Pol ne kine kem takite kaɓe kozo vojyɔ na yo kem zongara nɔ Galati. Yo dana Pol kem muta kaɓe kozo vojyɔ na yo ku Pol suru yo a ɗàjya yo kem nga nɔ togo kem ɓe nɔ Koreⱨnt (aku kanza kem 2 Koreⱨntge). Ɓali ri Titə yaa ndanyi kem 2 Koreⱨntge (2 Koreⱨntge 2:13; 7:6,13-15; 8:6,16,23; 12:18), ozo va a ku yo de nɔ kii, yo de tadɛ̀ kula nɔ zosuru kem kula tadɛ̀. Togo yaa a geri kamvojyɔ maku Pol inya'n Kret a kinzi ta nga nɔ togoge ma (Titə 1:5).

Dege nɔ Rom onyi ɓe zo vagada nɔ ɓori nɔ Kret kam Vakaata nɔ Ɓori. Kem kalve tiɓo'n kula tadɛ̀ge vu, vaka dege nɔ zo vagada ma envi rikeni nɔ bala gunu (Titə 1:12), naku Vojyɔ nɔ Kii nzə tele kinzi kamkaa na ne kemnǫ. Vojyɔ nɔ Kii umbamiri kenve togo nɔ kii lomaku dege nɔ Kret woyi'n kadɛ̀ vojyɔ na Piyer kem ndor Pa̱tekot ma (Kulage 2:11). Pol aku vagada nama taru ɗi lomaku yo nz'aɓe'n Rom kanga ma (Kulage 27:7-13). Gidi ni maku dege nɔ Rom adɨ Pol zagu kanga (aku kanza kem 1 Timote), yo aɓe Kret jyane yog Titə ne ku inzi tutu dana ni uɗa yaa danga nɔ takite ma. Lomaku yo ɓi zagu Kret ma, yo unda Titə nama a ku yo tadɛ̀ kula ma taha (Titə 1:5). Gidi kaɓe mbaa na Pol Efez tiɓo'n Maseduwan ma yo ɓala mbete ula'n Titə ke kem ɓal 65 gidi kojyɔ na Zezu Kris a kadə'n yo kojyoge.

Mbete na Titə nzə ndaza nga ku Kris ajya zege ɓavu a ku z'tadɨ kula nɔ kiige kem kinzi kamkaa geri ve tiɓo'n kula kemɗoyi ne kem ngira ngandaza nɔ kiiɓada. Pol adɛ̀ vojyɔ zo nga kugua nza dege muta kem kinzi kamkaa nama, nga nige ya: De kozo nzu nɔ zasorige, de anzə taka kemege tiɓo'n kamnyǫ ngage nɔ zongara. Yo adɛ̀ vojyɔ zo takite nga kugua nza dege ma kem kamneni nɔ ɗoyi so'n zo kada kojyo zo kunda desumalege zo kula ozo'n zo geri ve tiɓo'n ngira ngandaza na ne. Yo adɛ̀ vojyɔ zo nga kugua nza de nɔ ziyoge ma kem kamneni nɔ ziyo tiɓo'n muta ozo'n bal nze dana ɗer na de taka keme so'n zo vaka ɓal na dege.

Ɗajya na Nuɓa nz'ada zege kajya ku nzə ndaza zege a danga zo tadɛ̀ kasu a ku z'aɓi'n « Ɓɔ kula tadɛ̀ yo ge ku yoge tali ta kunu kula nɔ kiige » (Titə 2:11-14).

Kumbamiri ni

1 Ma Pol, ma de tadɛ̀ kula na Nuɓa, ma ngonkula na Zezu Kris a tadɛ̀ ɓavu dege maku yo suru yoge ma undi kemege zoni ku geri vojyɔ nɔ kii. Vojyɔ nɔ

1:1 Rom 1:1; 1Ko 1:1; 1Ti 2:4

kii nama nda va nza nzee nɔ kii make ku nzə tukua talu Nuɓa ma. **2**M'ndigi ku dege maku Nuɓa suru yoge ma envi kunda keme zoni na kinzi kamkaa nɔ zondorge. Kite ɓavu umbamiri ndorge ma, Nuɓa nen maku zasori gunu ma ine nzu a kinzi kamkaa nama. **3**Ndor ni ase vu, yo teki'n vojyɔ na yo kaga bal kozo vojyɔ maku yo ada ma a ngamu bal nzu na Nuɓa de Kajya zige'n ma.

4Titə, m'taka ki, ngon ɗavla na m'nɔ kii kem kunda keme zoni maku ugua zege nạa ma.

Taɗe vu Nuɓa Vura yog Vuraɓe na zige tiɓo'n De kajya zige Zezu Kris adi ɗạjya, kemkii tiɓo'n kortogo.

Kula taɗe Titə kem ɓe Kret

5M'inya zo vagada nɔ Kret a ku yi unda nga nenge maku nda ta a kaɗe vojyɔ zoni ma nạa. M'inya ki nama a ku yi unda de kajyage zo de kunanage kem ɓe ɓorige ɗoyi ɗoyi va nzaku m'adə'n ki ta ɗovo ko make. **6**De kajya ma yo de nɔ ku vojyɔ tigo zo yo ngaɓa niye nɔ ɗoyi ɗi. Taɗe vu ngon nige yoge de taka kemege ku de oɗɔ yoge zo nzee nɔ kasu gunu, a zomuna gunu. **7**Taɗe vu de kunu zo dege ma vojyɔ tigo zo yo, a yo kuɓaka ngage ku nzə ngamu nga taɗe kulage na Nuɓa. Yo de anzə kozkorɔ, wongɔ taɗe yo gunu, yo de anzə kungu ɓuru, yo de kunda de gunu, ɓɔ kenve nɔ kasu taɗe yo gunu. **8**Taɗe vu yo ukua dege maku nz'aɓi bal yo ma kiine ku yo taara nga nɔ kii. Taɗe vu yo de kamkajya, de zosuru, yo de kemkiiɓada, yo kuɓaka korɔ na yo ngiya. **9**Taɗe vu yo ukua vojyɔ kemkii ma va nzaku ndazi'n yo make. Vavu yo ase kojyo dege zo ngira ngandaza nɔ kii ku za dege maku nzə negive ni ma.

10Nɔ danga lo ma, dana de gazage ma de zomunage yaa ndanyi ku yoge nzə turi dege vojyɔ nɔ nyarage ne. **11**Taɗe vu uti ta dege maku nzə tuzi dege ma nạa, yoge nzə tuzi zini nojyɔge takuɓuruge. Yoge nzə ndazi nga dege ke a kubage nɔ nda kamsa, nga nɔ ase a ku de ndazə de ke gunu. **12**De nọ danage ma yo ya de kozo nzu Nuɓa na ne ngiyage yo nzile te: Dege nɔ Kret nzə zayisori zondorge. Yoge zạge nɔ kundakasuge, de nyedege, yoge nz'alive zo ngakusa ɗi. **13**Kumanazu vojyɔ nama vojyɔ kii. A ni ya

1:2 Ebr 6:18 2Ti 1:9
1:3 1Ti 2:6; 2Ko 1:1; Luk 1:47
1:4 2Ko 2:13; 1Ti 1:2; Rom 1:7
1:5 Kul 27:7
1:6 1Te 3:13; 1Ti 3:2
1:7 1Ti 3:1; 1Ko 4:1
1:8 2Ti 3:3
1:9 2Ti 1:13; 1Ti 1:10,19
1:10 1Ti 1:6; Kul 10:45
1:11 1Ti 5:13
1:12 Kul 17:28; 2:11
1:13 1Ti 5:20

yi ndanga yoge ɓori'n ɓavu yoge undi kemege zoni kiine. **14** De nage ma asi kugua nąa zo konɔ vojyɔ na Zuifge gunu, zo nzu kunu na dege maku teli gidige zagu ta vojyɔ nɔ kii ma gunu. **15** Nga nenge ma ndanyi ku gara zer ma, nda a na dege maku gari zer ma. Nga nǫ ɗoyi nɔ gara zer nɔ nda a na de tadɛ nga zosanguge* tiɓo'n de kemtogoge tigo. Naku yoge tuki nga na nige tiɓo'n kalve na nige ruɓa'n ko. **16** Yoge nzili te n'geri Nuɓa ve, naku yoge negive na yo kula tadɛ na nige ne. Yoge de kula ta loge, de zomunage, yoge asi tadɛ kula nɔ kiige ndanyi gunu.

Ngandazage a na ɓunduge kala kala

2 Naku yi, adʃ vojyɔ nɔ ku so zo ngira ndaza nɔ kii. **2** Yi nzile davla nɔ kajyage make ku yoge uki korɔ nige togo ne, yoge de tukua talu korɔ nige, de kamkajyage, kinzi kamkajya'n kem kunda keme zoni kem taara tiɓo'n kuzakeme.

3 Yi nzile niye nɔ kajyage make ku yoge tuki talu Nuɓa. Yoge dege nɔ ku nzili vojyɔ togo zo dege gunu. Tadɛ vu yoge ɓerige na ɓuru gunu, naku yoge ndazi nga nɔ kii dege ke. **4** Vavu yoge ndazi man nga niye nenge make ku semi ta manda ma lo taara ngaɓa nige yog ngon nige. **5** Yoge ndazi man yoge nga jyane a ku yoge inzi kamkajyane, gari zer, yoge kuɓaka kemkuzi na nige, yoge de nɔ kiige ku uli zoge mot ngaɓa nige. Vavu de ase najya vojyɔ na Nuɓa gunu.

6 Yi ojyo zabrage zini nza nama ke ku yoge inzi kamkajya ne. **7** Yi ngiyi ma, yi nga ndaza a kulage nɔ kiige ndanyi. Yi de zosuru, tukua talu kori ve, yi gara zer kem ngage ma ndanyi ku nzə ndaza dege ke ma. **8** Tadɛ vu vojyɔ kadɛ na yi ge nda kiine, vojyɔ kasu tigo tutu ɓavu kamsa ukua zanga zige. A ku yo aku nga nɔ kasu ɗoyi zo zige a nzile vojyɔ zoni gunu.

9 Yi ojyo ɓerige a ku yoge uli zoge mot kuɓaka nige kem ngage ndanyi. Yi ojyo yoge a ku yoge adi kornyele kuɓaka nige ke, naku yoge negi vojyɔ na nige gunu. **10** Yoge inyi na ku ɓogo nga gunu, naku yoge ozi bal nzee na nige kaga kiine, kemkiige. Vavu yo tukua man talu ngira ngandazage ndanyi na Nuɓa De kajya zige.

11 Nzaku Nuɓa ada ɗajya na yo va nza ta goto mane nzii

1:14 1Ti 1:4; Kol 2:22; 2Ti 4:4
1:15 Kol 2:20-22; 1Ti 6:5
1:16 1Za 2:4
2:1 1Ti 1:10
2:2 1Ti 3:2
2:3 1Ti 3: 8,11
2:4 1Ti 5:2
2:5 Efe 5:22; 1Ti 6:1; Ebr 4:12
2:6 1Ti 5:1
2:7 1Ti 4:12
2:8 1Pi 2:12
2:9 Efe 6:5
2:10 Luk 1:47; Mat 5:16
2:11 Rom 3:24; 2Ti 1:10; 1Ti 2:4

make a ku ajya dege ndanyi. **12**Ɗajya nama ndaza zege a kege ɗòvo ɓɔ nga nɔ kasu maku tukua talu Nuɓa gunu ma zagu. Yo ndaza zege a kege nga kamnyɔge na dege nɔ zongara nene zagu. Yo ndaza zege a ku z'inzi kamkajya ne, zosuru ne, kii'n ɗàna Nuɓa kem ndor nɔ kazene. **13**Yo ndaza zege zini a kaku ta ndor kornyele maku z'undi keme zige zoni ma. Kaɗe tara na Nuɓa na zige nɔ ɓori yog De kajya zige Zezu Kris teki man yer kem ndor nama. **14**Yo ada korɔ na yo ngiya a na zige ɓavu yo ndigo zege zagu kem kulage ndanyi nɔ kasu kem nzuvojyɔ. Kuvu yoge taɗe vaka dege a na yo ngiya vu yo reti zoge ku ɓɔ kula taɗe yoge ku yoge tali ta kunu kula nɔ kiige.

15Yi nzile vojyɔ nga nage ma, ojyo dege, ndanga yoge nzu konyɔ ɓege'n ndanyi. Taɗe vu de ɗòyi ege ki gunu.

Kojyoge a taɗe'n kii

3 Yi tilo ngalu dege ndanyi ku yoge uli zoge mot ngarge yog de konyɔ ɓege. Yoge woyi tarage ku inzi sini a taɗe kula nɔ kiige ndanyi. **2**Taɗe vu yoge nzili vojyɔ togo zo de gunu. Taɗe vu yoge de anzə kula vojyɔge, yoge inzi kem taara ne, yoge de zokezi kot dege ndanyi.

3Zege zini, kite ma zege de anzə geri ngage, de zomunage, zege de ndomo loge, zege ɓeri taɗe ɓɔ nga nɔ kasuge ndanyi tiɓo'n kornyele ndanyi. Zege z'inzi kem kundakasu tiɓo'n kamkukua ngage. Dege suɓi zege, zege zini zə suɓi nąa. **4**Naku Nuɓa de kajya zige ozo kemkii na yo tiɓo'n taara na yo kaga a na dege. **5**A kulage nɔ zosuru ku z'tadi yo ya ajya zege a ni gunu, naku yo ada zege kemkii na yo. Lomaku Nzili Nzaa ibo zege ma, yo ojyɔ zege jyane ku z'teli dege nɔ jya. **6**Nuɓa sila Nzili Nzaa yaa zo zige zo ri De kajya zige Zezu Kris ne. **7**Nga nage ma ndanyi nda va ku kaznaku tadi zege dege nɔ zosuru ne bal ɗàjya na yo'n vu, z'teli man kuɓaka kinzi kamkaa nɔ zondorge maku yo nga kunda keme zo na zige ne ma. **8**Vojyɔ nen ma vojyɔ nɔ kii, m'ndigi ku yi nzile vojyɔ nage ma taru. M'ndigi ku de nenge maku taki keme Nuɓa ma uki korɔge togo'n ku tadi kula nɔ kiige. Aku nga nɔ kii ku taɗe man dege kii ya nama.

9Naku yi ege negive nɔ supage zagu, yi ege vaka ri

2:12 2Ti 3:12
2:13 1Ko 1:7; 1Ti 6:4; 2Pi 1:1
2:14 Mat 20:28; Ebr 1:3; 1Za 1:7; Mat 5:16; 2Ko 8:21; Efe 2:10; 1Pi 2:12,15
3:1 Rom 13:1; 1Pi 2:13,14; 2Ti 2:21
3:2 Efe 4:31
3:3 Efe 2:2
3:4 Efe 2:7; Luk 1:47
3:5 Efe 2:9; 1Pi 1:3; Rom 12:2
3:6 Rom 5:5
3:7 Rom 3:24; 8:17,24; Mat 25:46
3:8 1Ti 1:15
3:9 2Ti 2:14,16; 2:14; 2Ti 2:14

mot kaage zagu, ege kodo
nạa tiɓo'n tukua ta nạa zo
nzuvojyɔ. Nga nage ma kam
ni tigo, iikuɗa gunu. **10** De
nen maku nzə kiyi keme dege
ma, yi ojyo yo tara ɗoyi, ziyo
ni vu ɗiko yo zagu dana de
kunanage. **11** Yi geri ku de nɔ
va nama teki zagu kamɗovo
nɔ kii ko, yo taɗe kasu ku yo
nzə teki vojyɔ zo korɔ na yo
ngiya.

3:10 Rom 16:17
3:12 Kul 20:4; 2Ti 4:9,21

Zoɗutu kojyoge

12 Kaznaku nzə m'ula
Artemas wala Tisik bali vu,
ɗe yaku ɗe enve ma kem ɓe
ɓori nɔ Nikopolis, lo nama ya
nzə m'umba a kinzi tutu kam
nzoyi kuli ma. **13** Unda kemi
kii'n zo kaɓe mbaa na Zenas
de nazu dege yog Apolos
ne ku nga ɗoyi ɗuku yoge
gunu. **14** Taɗe ku de na ze ge
zini ndazi taɗe kula nɔ kiige
ɓavu yoge adi nga nɔ kiige
dege ke. Vavu yoge inzi anzə
kanu'n gunu.

3:13 Kul 18:24
3:15 1Ti 1:2; Kol 4:18

15 Dege ma ndanyi ku
z'inzi se ma nzə taki ki. Taka
dege maku taari zege kem
kunda keme zoni ma. Taɗe
vu ɗajya inzi dana se ndanyi.
Amen!*

FILEMỌ

KANZA KEM MBETE NA FILEMỌ
De ɓal ni: Pol
Yo ɓala ada: Filemọ ke
Ɓal taɗe ni: Ɓal wonyə muta zo ɗoyi sinyi wonyə muta zo ziyo (61-62) gidi kojyɔ na Zezu Kris.

Mbete na Filemọ mbete nɔ ku Pol ɓala ada yo so'n zo yo zini ku mbete na Pol nɔ ku ɗuku yaa dana mbetege ndanyi ku yo ɓala ne. Yo ɓala ozo'n zo kunda keme zoni gunu, wala zo kula taɗe nɔ kem lo kunana gunu nzaku nda'n kem nọ mbete na yo ge ma gunu. Pol yo de kanga kem ɓe nɔ Rom ya ɓala'n mbete nen ma a nazu'n Onezim. Yo ula'n Filemọ ke, yo maku Pol ya ɗe'n yo kem Kris ma (Filemọ 19). Onezim ma yo ɓeri na Filemọ ku yo ɓogo kenve tiɓo'n nga ɗaɓa na kuɓaka yo ku anya aɓe Rom ku geri nạa yog Pol ne. Pol aɓe'n Onezim kem Vuraɓe ku yo nzə taɗe kulage nz'ada Pol ke. (Filemọ 11,13).

Pol geri kite ve ku te ɓeri nzə tele nz'aɓe bal kuɓaka yo nɔ kite ve (Filemọ 13-14). Va nzaku Tisik tele'n kem zongara nɔ Azi mbetege na Efezge tiɓo'n na Kolosge ɗe'n make (Efezge 6:21-22, Kolosge 4:7-8). Pol ndigi kula'n Onezim Filemọ ke kem zi Tisik. Takite kalve na Pol ma a kinzi na Onezim tiɓo'n kemkasnạa na ne yog Filemọ ne. Mbete nen ma Pol ɓala kem ɓal nɔ 61-62 gidi kojyɔ na Zezu Kris kem takite taɗe kanga na yo nɔ Rom.

Filemọ yo de taka keme nɔ zosuru ku yo kuɓaka ɓerige (Filemọ 1,5,7). Pol taka kem ni ku te Filemọ taɗe man nga kemndigi na ni maku n'nde man yo ozo'n zo Onezim ma (Filemọ 21). Pol ndigi ku te Filemọ naka ɓeri na yo maku taka keme yo jya ma ɗone ku ukua yo bal yo va nza nonzɔ nɔ taara ke naku nza na ɓeri ke gunu (Filemọ 15-16). Mbete nen ma ada ta ɗovo kaku ngage nɔ ozo'n zo taɗe ɓeri na ngonkulage nɔ kem ndorge nɔ ku deri ne. Yo nzə ndaza dege nga zo kiikuɗa na vojyɔ nɔ kii zo kukua naka dana de taka kemege maku nzə taɗi kasu kot nạa ma.

Mbete nen ma nda kala ku ozo kaga naka maku Nuɓa nz'ada keme Kris ma. Pol ogo sini a kito ngakonyɔ na Onezim tiɓo'n guɗa na yo (Filemọ 18). Va nza nama ke Kris unu ngakonyɔ maku de nz'enve a taɗe kasu na yo ma. De taɗe kasu nz'enve naka na Nuɓa lomaku yo inya'n taɗe kasuge na yo ku taka keme Kris ɗi ma.

Kumbamiri ni

1Ma Pol, maku ma de kanga na Zezu Kris ma, tiɓo'n nonzɔ zige Timote, z'ɓala mbete z'ula'n Filemọ ke, z'taara yo yaa ku yo ɓiya kula na ze. **2**Z'ɓala mbete z'ula'n Apiya ke, yo nimi ze nɔ ku z'taara yo yaa, z'ula'n Arsip ke, ɓiya kudu dɔɔ na ze, z'ula'n de kunanage make ku inzi kemkuzi na yi ma.

3Tade vu Vura zige Nuɓa yog Vuraɓe Zezu Kris ne adi sege dajya tiɓo'n kortogo.

Pol zijyɔ Nuɓa vu te tade kida Nuɓa ke

4Lomaku nzə m'ɓɔro ri yi keme zijyɔ Nuɓa na m'ge ma, nzə m'ada kida Nuɓa na m'ke zondorge. **5**M'oo vu te taka keme Vuraɓe Zezu ku te yi taara de kemkiige ndanyi. **6**Nzə m'zijyɔ Nuɓa ku kaznaku yi nzə tade kula kem kunda keme zoni na yi vu, kula nama ojyɔ ngageri nɔ kii kem nga nɔ kiige ma ndanyi ku z'envi keme Kris Zezu ma. **7**Yi ada ze kornyele yaa ndanyi tiɓo'n kemsolɔ a taara na yi. Vavu nonzɔ, yi tade ɓavu keme de kemkiige enve togo.

Pol unu korɔ yo a tade kemkii Onezim ke

1 Efe 3:1; 2Ko 1:1; Fil 2:25
2 Kol 4:17; Fil 2:25; Rom 16:5
3 Rom 1:7
4 Rom 1:8,10
5 Kol 1:4; 1Te 3:6
7 2Ko 7:4,13; Rom 15:32; 1Ko 16:18
9 1Ko 1:10; Efe 3:1
10 1Te 2:11; Kol 4:9; Kul 21:33
13 Kul 21:33
14 2Ko 9:7; 1Pi 5:2
16 1Ko 7:22; Mat 23:8; 1Ti 6:2

8A ni ya m'enve ta dovoge ndanyi keme Kris a kada ki nzu zo nga nene maku yi ndigi tade ni ma. **9**Naku m'ndigi nde ki nga nen ma kem taara ne. Ma Pol, ma desumale, naku jyagmasini ma, ma de kanga a na Zezu Kris zoni. **10**Nzə m'nde ki a ngon ma Onezim maku ma ya vura yo nɔ kem nzili ku m'inzi'n kanga nene ma. **11**Yo maku kite yi enve nga nɔ kii a na yo gunu ma, jyagmasini ma yi enve nga nɔ kii a na yo, ma m'enve nga nɔ kii a na yo.

12M'tele m'ula'n ki yo. Yi ukua yo bali, yo tele kot kanọ korɔ na m'ma ngiya ma. **13**M'ndigi kii'n a ngamu yo bal ma. Va ku kaznaku m'inzi kamkula minyage a Vojyɔ nɔ Kii mavu, yo tade kula adə ma nzubi. **14**Naku m'ndigi tade nga nọ doyi anzə geri yi ne gunu. Vavu m'ndigi ku kii na yi maku nzə tade ma de ukua ki togo'n a tade ni gunu, naku yi tade kemndigi na yi ne. **15**Wala a ni ya Onezim inya'n ki a ndorge yaa gunu ɓavu yo tele dee wa vu inzi sini zondorge.

16Yi enve yo jyane vu nza ɓeri ke gunu ko, naku yo iikuda danga ɓeri. A na m'vu yo nonzɔ nɔ taara. A na yi vu yi

taara man yo yaa ndanyi kem zạ̀korɔ, yi taara man yo keme Vuraɓe zini.

17 Vavu kaznaku yi ukua ma ɓiyakuɗa vu, ukua yo bali va nza ma ngiya ma make. **18** Kaznaku yo taɗe ngakasu nọ̀ ve, wala nga nọ̀ nda a ku yo tele'n adə ki vu, inya nga nama zo ma. **19** Ma Pol, m'ɓala mbete nen ma zi na m'ma ngiya ma ne. M'ula man ki guɗa na yo ge ma. M'ndigi nzile ki vojyɔ ni gunu, naku yi zini, guɗa na ma nda zo yi. **20** Kine nonzɔ, adə ma kornyele nen ma keme Vuraɓe, adə togo keme make keme Vuraɓe. **21** M'geri kine ku yi wo man nzu ma a ni ya m'ɓala mbete m'ula'n ki. M'geri ku yi taɗe danga man zo nama ku m'nzile ki ma.

22 Va zini vu, yi tamu ma lo nda, a Nuɓa ndigi man zo zijyɔ Nuɓa na se ma ku m'aɓə man kaku se.

23 Epafras, ɓiya kanga na m'a na Zezu Kris, nzə taka ki. **24** Mark ko, Aristark ko, Demas ko, Luku ko, yoge ɓiya kula na m'ge nzə taki ki zini.

25 Taɗe vu Vuraɓe Zezu Kris adə sege ɗajya na yo. Amen!*

17 2Ko 8:23
19 1Ko 16:21
20 1Ko 16:18
21 2Ko 2:3
22 Fil 1:25
23 Kol 1:7
24 2Ti 4:10
25 Gal 6:18

EBRƎGE

KANZA KEM MBETE NA EBRƎGE
De ɓal ni: De geri gunu
Yo ɓala ada: Zuifge nɔ taka kemege ke
Ɓal tadɛ̂ ni: Ɓal wonyə muta zo kalmbakadɛ̂
sinyi wonyə muta zo kalɓu
(67-69) gidi kojyɔ na Zezu Kris.

Nuɓa ozo kamkajya borɔ Nuɓa kem Kununzu nɔ Konɔ ku yo zijyɔ nga nɔ zosuru Kununzu nama ke. Naku kamkajya nama ozo Kris. Lomaku Zezu Kris dɛ̂ ku unda Kununzu nɔ Jya bal dɔ̂vo kada korɔ yo'n mavu, yo nvele kula nɔ konɔge ma kulage na Kununzu nɔ Jya ne. Dege maku ɓali mbete nen ma adi yoge ma woyi vojyɔ nɔ kiige maku de kozo vojyɔ nz'adî yoge Vojyɔ nɔ Kii mavu yoge nz'alive kala a tele kaɓe kem ngira ngandaza na Zuifge. Kine vu ngakonyɔ nɔ dâ zoni togo'n ya tadɛ̂ yoge ku zijyi kinzi kamkaa koo ta Kris (Ebrəge 10:32-34; 12:4). Yoge teli aɓi zo kula tadɛ̂ge nɔ kem Kununzu nɔ Konɔ. De ɓal mbete nen ma ɓala « vojyɔ kojyoge » (Ebrəge 13:22) a kojyo'n yoge a kunda kamu nige zo Kris tiɓo'n kadɛ̂ tarage zo nga na Kris.

Mbete nen ma ozo ri de ɓal ni gunu. Naku yo ozo a ku yo de kumanazu kaku kula tadɛ̂ na Zezu gunu (Ebrəge 2:3-4), wala yo ngare nɔ lo kunana na de taka keme nage ma gunu (Ebrəge 13:17). Yo enve ngandaza nɔ kii ku yo geri Kununzu nɔ Konɔ kiine tiɓo'n ngira ngandaza na Zuifge. Kine ku yo ɓala mbete nen ma kite dâna tuzu kuzi Nuɓa nɔ kem ɓal 70 gidi kojyɔ na Zezu Kris, a yo nz'adɛ̂ vojyɔ zo kunana nɔ kemkuzi Nuɓa va nza vojyɔ nɔ kii make (Ebrəge 7:8; 9:5-7,9; 13:10). Kine ku yo ɓala mbete nen ma kem ɓal 67-69 a vojyɔ nɔ zo de taka kemege togo yaa kem ndor na'n ma.

De ɓal mbete nen ma nzile te nga na Kris nda kudâ'n taru zo nga na Zuifge. Yo umbamiri ɓal mbete ma unda'n minyə ngira ngandazəge nɔ ka taru na nga na Kris. Kris ɓori danga de kozo nzu Nuɓa ge nɔ kem Kununzu nɔ Konɔ (Ebrəge 1:1-4), ngonkulage na Nuɓa (Ebrəge 1:5 -2:18) tiɓo'n Moyizi (Ebrəge 3:1-6). Yo ada kadɛ̂ kau nɔ ɓori (Ebrəge 3:7 -4:13). Yo de retizo nɔ ɓori (Ebrəge 4:14 -7:25) ku inzi kemkuzi nɔ ɓori (Ebrəge 8:1-5). Yo ozo kununzu nɔ ɓori ku inzi'n kinenzu nɔ ɓorige (Ebrəge 8:6-13), kula tadɛ̂ nɔ ɓori (Ebrəge 9:1-28) tiɓo'n kada korɔ nɔ ɓori yo ngiya ke (Ebrəge 10:1-18). Loge ndanyi kem ngira ngandaza nɔ kem mbete nene ma, de ɓal mbete ma nzə nzile kite togo'n zo koo ta de gunu tiɓo'n kemtogo (Ebrəge 2:1-4; 3:12; 4:1; 5:11-14; 6:4-6). Ndiki mbete ma dâ zo taka tele vojyɔ nɔ zosuru ku de taka kemege inzi kem ni ozo'n zo ɓori ngandaza na Kris (Ebrəge 10:19 -13:25). Kot lo nama zini nzile vojyɔge kite togo ne (Ebrəge 10:26-31; 12:15-17).

Vojyɔ nɔ kem mbete nene ma gara zer. Z'undi kamu zige zo Kris zondorge kunda keme zoni ne, a yo ada zege kajya ta kuɓuruge (Ebrəge 12:2).

Ngonɔ yo kataru zo ngonkulage

1 Kite ma Nuɓa aɗe vojyɔ kavla zige ke tara vakane kamkajyage ne kalakala bal ɗovo de kozo nzu Nuɓa ge ne.
2 Naku kem ndor nɔ kazaguge ma, yo aɗe zege vojyɔ bal ɗovo Ngonɔ. Ngon nama, Nuɓa unda yo ku kuɓaka ngage ndanyi. Bal ɗovo na yo zini ya ku yo taɗe'n zongarage ndanyi. 3 Ngon nama ya nzaa kaɗe tara na yo ku yoge titi nạa yog Nuɓa ne. Yo nzə ngamu ngage ndanyi bal ɗovo togɔ vojyɔ na yo. Gidi ni maku yo ngiya ibo taɗe kasu na zige mavu, yo inzi zo zi vula na De nɔ ku ɓori yaa kem lo nɔ zorage. 4 Yo tele de nɔ ɓori zo ngonkula na Nuɓa ge a yo tele kuɓaka ri nɔ nyele yaa ndanyi danga na nige.

5 Ngonkula na Nuɓa nɔ nanga ɗa ya Nuɓa nzile yo te:

Yi ngon na ma.
Kazene ma, ma ya m'unda ki ngarge ma wa? *(Paage 2:7)*
Yo nzile jyane te:
Ma ya vura yo.
Ku yo ngon na ma.
(2 Samiyel 7:14, 1 Kronik 17:13, 22:10)

6 Yo nzile jyane te, lomaku yo ɗe'n takite* ngon na yo zongara ma, yo nzile te:

Taɗe vu ngonkula na Nuɓa ge ndanyi bori yo ve.
(Paage 97:7, 148:2)

7 Vojyɔ nɔ zo ngonkula na Nuɓa ge vu yo nzile te:

Yo taɗe ku kulage nɔ na yo teli nyele
ku de taɗe kulage nɔ na yo teli kamfeɗi.
(Paage 104:4)

8 Naku lomaku Nuɓa aɗe vojyɔ nɔ zo Ngon yo mavu yo nzile te:

Yi Nuɓa, ngende kinzi ngare na yi nda zondorge.
Bara ngare nɔ kem ɓe na yi ma bara nɔ zosuru.

9 Yi taara nga nɔ zosuru ku yi suɓa kulage maku egi nzuvojyɔ zagu ma.
Yi Nuɓa, a ni ya Nuɓa na yi ningi kuɓu zo yi danga na ɓiyakuɗige zagu ma.
(Paage 45:7-8)

10 Yo nzile jyane te:

Yi Vuraɓe, kumbamiri ni ma yi taɗe zongara ku zorage ma kula taɗe zi yi.

11 Yoge tuzi man, naku yi inzi man.
Yoge ndanyi eezi man va nza ruba make.

12 Yi ɓiri man yog va nza ruba make ku yi nvele man yoge.

1:1 Zaa 9:29; Luk 1:70; Kul 2:30;
1:2 1Pi 1:20; Mat 3:17; 11:27; Zaa 1:3
1:3 Zaa 1:14; 14:9; Kol 1:17; Tit 2:14; Mar 16:19
1:4 Efe 1:21; Fil 2:9,10
1:6 Zaa 3:16; Kol 1:8
1:8 Luk 1:33
1:9 Fil 2:9

Naku yi inzi man lokonɔ
ɗi ku ɓal na yi ge taha man
gunu. *(Paage 102:26-28)*
13Nuɓa nzile vojyɔ ɗoyi
ngonkula na yo ke te:
Yi inzi zo zi ma ka vula
sinyi a ku m'unda zangige
mot nza yi, gunu ka?
(Paage 110:1)
14Yoge nzilige ka ndanyi
ya nzə tadi kula. Nuɓa ula
yoge a tadɛ kula a na dege
maku yoge teli man kuɓaka
kajya ma, gunu ka?

Kojyo a tadɛ'n nga nen maku de wo ma

2 A ni ya zege z'adi korɔ
zige jyane yaa ndanyi
ngage make ku z'ooyi ma
ɓavu zege z'udi yoge gunu.
2Vojyɔ maku ngonkula na
Nuɓa ge ozi ma vojyɔ nɔ
zosuru. Kalu zo nzuvojyɔ
ndanyi tiɓo'n kege ta dege
ndanyi envi kuba nɔ zosuru.
3Kaznaku vojyɔ nama kine
vu, z'tadi man nange ɓavu
z'ufi man kaznaku zege z'egi
man kajya nɔ ɓori nama zagu
ma? Vuraɓe ya ozo vojyɔ
kajya nama kite. Dege maku
woyi yo ma yoge nzili ze te
kajya nama vojyɔ nɔ kii. **4**Lo
nama ɗi vu, Nuɓa umanazu
vojyɔ na ne ngakozoge ne,
nga kunda ngalu dege ne
tiɓo'n nga kuzukadege nɔ
kalakala. Yo kiyi zini kada
nyara na Nzili Nzaa bal
kemndigi na yo ne.

1:13 Mar 16:19 Mat 22:44
1:14 Mat 25:34; Mar 10:17; Kul 20:32; Rom 11:14
2:1 Rom 11:22
2:2 Kul 7:53; Gal 3:19
2:3 Luk 1:2
2:4 Mar 16:20; Zaa 4:48; 1Ko 12:4; Efe 1:5

Nuɓa ula ngage ndanyi mot Ngonɔ

5Zongara nen maku nz'idɛ
ku zə z'adi vojyɔ ni ma, Nuɓa
ula mot ngonkulage gunu. **6**Nǫ
de umanazu vojyɔ nen ma nǫ
lo, yo nzile te:
De ma yo ngadi ɓavu kemi
nz'ilo zo yo wa?
Yo ngon de ɓavu yi nz'aɓe
kaku yo wa?
7Yi tele'n yo ka ngara finyi
mot ngonkula na Nuɓa ge.
Yi ada yo ndasa na ngarge nɔ
kadɛ tara tiɓo'n nɔ tukua talu.
8Yi ula ngage ndanyi mot
nza yo. *(Paage 8:5-7)*
Lomaku Nuɓa ula ngage
mot yo ma, Nuɓa inya nǫ nga
ɗoyi anzə kula mot yo gunu.
Naku zege z'aki vu uli ta ngage
ndanyi mot yo gunu. **9**Naku
zege z'aki Zezu maku Nuɓa
ada a kem ndor nɔ finyi ɗi ka
ngara mot ngonkula na Nuɓa
ge ma. Nuɓa ada yo ndasa
ngare nɔ kadɛ tara tiɓo'n tukua
talu a konyɔ kua tadɛ yo. Vavu
Zezu ndɔ kua na dege ndanyi
bal ɗovo ɗajya na Nuɓa.

2:8 Mat 22:44
2:9 Kul 3:13; Fil 2:7-9; 2Ko 5:15

10 Nuɓa maku taɗe ngage ndanyi ku yo nzə ngamu ngage ndanyi ma, yo ndigi kaɓe'n ngonge yaa ndanyi kem kaɗe tara. Iiyaa ku yo taɗe ɓavu Ngare na kajya na ne ase ve kem ngakonyɔge. **11** De maku nz'aɗe dege nz'unda kala yoge dege maku yo aɗe unda kala ma, yoge se ndanyi lo nɔ ɗoyi ɗi. A ni ya kamsa ɓɔro nige nonzɔge taɗe yo gunu ma. **12** Yo nzile te:

M'ozo man ri yi nonzɔ mage ke
ku m'uɗu man paa ndovuge na yi dana de kunanage
(Paage 22:23)

13 Yo nzile jyane te:

Ma m'adə man yo keme ma. *(Izayi 8:17)*

Yo nzile jyane te:

Ma ya nen ma, ze ze ngonge maku Nuɓa ada ma yoge ma. *(Izayi 8:18)*

14 Ngonge inzi'n zą̲ tiɓo'n masu, yo zini inzi'n nga nage ma. Yo taɗe va a ku bal kua na yo ma, yo tuzu de maku inzi'n togɔ na kua ma, de ni ya Ture de tura*. **15** Yo taɗe zini va a kaɗe'n dege maku ɓele tiɓo'n kua ukua yoge ɓeri kem kinzi kamkaa na ne ndanyi ma. **16** Yo ɗe ɗajya ngonkula na Nuɓa ge gunu, naku yo ɗe a ɗajya mot kaa na Abraham ge. **17** A ni ya yo titi nąa yog nonzɔ nige kem ngage ndanyi ma. Nga nama iiyaa a ku yo tele de retizo nɔ ɓori. A de retizo nɔ ɓori ma yo de kemkii, yo de zosuru kem nga na Nuɓa a kada ngaretizo nɔ ku nzə naka taɗe kasu na vaka dege. **18** Kuvu yo ase ɗajya dege maku inzi dana nga ndɔɔge, a korɔ na yo ngiya onyɔ bal nga maku ndɔɔ yo ma.

2:10 Rom 11:36; Luk 24:26
2:11 Efe 5:26; Mat 28:10
2:13 Zaa 10:29
2:14 1Ko 15:50; Efe 6:12; Zaa 1:14; 1Ko 15:54-57; 2Ti 1:10; 1Za 3:8
2:15 2Ti 1:7
2:16 Luk 3:8
2:17 Fil 2:7; Rom 3:25
3:1 Rom 8:28; 1Ti 6:12; 2Ko 9:13

Zezu yo kataru zo Moyizi

3 Vavu nonzɔ nɔ kemkiiɓadage, sege maku envi nga kem ɓɔro ve nɔ zora ma, sege undi keme se zo Zezu Kris. Yo ngonkula tiɓo'n de retizo nɔ ɓori nɔ nen maku zə z'adi vojyɔ na yo ma. **2** Yo de nɔ zosuru ta kamu de maku unda yo zo kula ma va nza na Moyizi make ku yo de zosuru kemkuzi na yo ndanyi ma. **3** Dege aki yo vu yo ase ve a kaɗe tara nɔ ɓori nɔ ku danga na Moyizi. Vojyɔ nama kine a de nen maku wɔyi kuzi ma enve tukua talu yaa danga korɔ kuzi ma. **4** Kuzige ma ɗoyi ɗoyi ma de ya wɔyi ne, naku de maku wɔyi ngage ndanyi ma ya Nuɓa. **5** Moyizi yo de nɔ zosuru zo kemkuzi na yo

ndanyi va nza tadɛ̂ kula make a kumanazu vojyɔ nga nenge maku dɛ̂ man ma. 6Kris yo de zosuru va nza ngon make zo kemkuzi na yo ngiya. Kaznaku z'dɑ̂yi togo'n zoni sinyi zodʊ̂tu ni kunda keme zoni ne, keme kadɛ̂ tara kunda keme zoni'n vu, zege kuzi na yo.

Kojyo nɔ zo kemtogo

7A ni ya, nzaku Nzili Nzaa nzile'n te:

Kazene ma, ukua mbar vu
sege woyi man nzu yo.

8Keme se inya nzə togo va
nza ndor zomuna make wala,
ndor nga ndɔɔ nɔ dana
kuuvu make gunu.

9Kavla se ge ndɔɔyi ma lo
nama.

Yoge ndɔɔyi ma ku yoge
aki kula tadɛ̂ na m'ge kem ɓal
wonyə ziyo.

10 Wongɔ tadɛ̂ ma yaa
ndanyi kot de nage ma ku
m'zile m'ize te:

Keme nige nzə ndomo
zondorge.

Yoge geri dɔvo na m'ge
gunu.

11 Nzaku m'ovu'n kem
wongɔ na ma m'ize te:

Yoge anzi man kem lo kadɛ̂
kau na ma gunu.
(Paage 95:7-11)

3:6 1Ko 3:16; 1Ti 3:15; Rom 11:22; 5:2
3:7 Kul 28:25
3:9 Kul 7:36
3:12 Mat 16:16
3:13 Efe 4:22
3:14 Efe 3:12
3:17 1Ko 10:5
3:19 Zaa 3:36

12Nonzɔge, sege ngami kii'n ku nǫ̲ de dɔyi dana se ma yo de kemkasu gunu, de kemtogo gunu a ku yo tele zagu gidi Nuɓa nɔ kinzi kamkaa ma gunu. 13Naku sege ojyi nǫ̲a zondorge. Sege tadɪ̂ va zini dana ni udɑ̂ ve nzaku sege nzə nzili'n kem kazene make, ɓavu keme nǫ̲ de dɔyi togo bal dɔvo ngatura na tadɛ̂ kasu gunu. 14Kaznaku z'dɑ̂yi togo'n zoni sinyi zodʊ̂tu ni kem kunda keme zoni maku z'inzi'n kǫ̲dɑ̂ lo kumbamiri ni mavu, zege z'envi man nga keme Kris. 15Va nzaku dege nzili'n te:

Kazene ma ukua mbar vu
sege woyi man nzu yo.

Keme se inya nzə togo
va nza nɔ kem ndor zomuna
make gunu. *(Paage 95:7-8)*

16De dige ya woyi nzu yo ku yoge ɔvi kura ma wa? Dege maku Moyizi teki'n yoge ndanyi zagu kem ɓe nɔ Ezipt ma, gunu ka? 17Wongɔ tadɛ̂ yo yaa ndanyi zo nǫ̲ge ya ɓal wonyə ziyo ma? Dege maku tadɪ̂ kasu ma ya nunu nige tiso dana kuuvu ma, gunu ka? 18Dege maku egi tar yo ma ya yo ovu ku te yoge anzi man lo kadɛ̂ kau na ni gunu ma, gunu ka? 19Zege z'aki vu

yoge asi kanza tutu gunu a kemtogo na nige.

Kaɗe kau na vaka de na Nuɓa ge

4 Lomaku kinenzu a kanza lo kaɗe kau na yo ogɔ ta ma, vavu zege z'ɓeli ve a nǫ de dana zige ɗuku lo nama gunu. **2**Dege ozi zege Vojyɔ nɔ Kii ma va nza ozi'n yoge make zini. Naku vojyɔ maku yoge woyi ma taɗe kii a na ne gunu. Yoge woyi ve, naku yoge taki keme ni kunda keme zoni'n gunu. **3**Na zige maku z'taki keme ni ma, zege z'anzi man lo kaɗe kau na yo maku Nuɓa nzile vojyɔ ni te:

M'ovu ve kem wongɔ na ma:

Yoge anzi man kem lo kaɗe
kau na ma gunu.
(Paage 95:11)

Yo ovu kite ɓavu yo taɗe kula na yo taha ne kǫɗa kunda ngira taɗe zongara. **4**Yo aɗe vojyɔ kalmbakaɗe ndor ma lo nǫ va nza nen make te:

Nuɓa aɗe kau kem
kalmbakaɗe ndori bal kula
na yo ge ndanyi.
(Kumbamiri 2:2,
Tekikaga 20:11, 31:17)

5Yo nzile va lo nama jyane te:

4:1 1Te 2:13

Yoge anzi man kem lo
kaɗe kau na ma gunu.
(Paage 95:11)

6Vavu ngami lo a nǫ dege a kanza lo kaɗe kau nama. Dege maku kite ɗa ku yoge woyi Vojyɔ nɔ Kii nama yoge anzi lo ni gunu, a yoge woyi ta dege gunu. **7**A ni ya Nuɓa aɗe ndor nǫ jyane ku ri ni ya kazene. Yo nzile vojyɔ nama kite ɗa gidi na Daviti va nzaku dege nzili'n nzu nɔ ɓori'n te:

Kazene ma, ukua mbar vu sege woyi man nzu yo
vu keme se inya nzə togo
gunu. *(Paage 95:7-8)*

8Kaznaku Zozuwe adə tigi yoge lo kaɗe kau vu, Nuɓa aɗe tigi vojyɔ nǫ ndor gidi ni gunu. **9**Vavu ndor kaɗe kau ndatu a de na Nuɓa ge. **10**De nen maku anza kem lo kaɗe kau na Nuɓa ma yo nz'aɗe kau kula na yo va nzaku Nuɓa aɗ'n kau kula na yo make. **11**Vavu zege nz'undi korɔ zige nǫa yaku ku z'anzi lo kaɗe kau nama ɓavu de ɗoyi iso kem ngandaza na dege maku egi ta dege ma gunu.

12Naku vojyɔ na Nuɓa ma vojyɔ nɔ kamkaa ku togo ve. Yo atu yaa danga kuya kau nɔ tara ka ziyoge ndanyi. Yo anza sinyi aɓe a kiyi nzili

4:6 Kol 2:16,17
4:10 Tee 14:13
4:12 Mar 4:14; Luk 5:1; Zaa 10:35; Kul 12:24; 1Te 2:13; 2Ti 2:9; 1Pi 1:23; 1Za 2:14; Tee 1:2,9; Kul 7:38; 1Pi 1:23; 1Ko 14:24,25

kauvo nạa yog nzili ne, yo kiyi lo kuza ngage nạa yog kuɓu nɔ kem nyingo. Yo teki vojyɔ zo kalvege tiɓo'n nga kemndigi na de nɔ keme de. **13**Nga kunda ɗoyi a kuya korɔ yo ta kamu Nuɓa tigo. Ngage ndanyi nda korɔ teri ne, ngage ndanyi nda kaga ta kamu de maku z'ozi man yo bal nga taɗege ma.

Zezu Kris yo de retizo nɔ ɓori

14 Zege z'inzi'n de retizo nɔ ɓori, yo ya Zezu Ngon na Nuɓa maku unda teki kem lo nɔ zorage. Vavu yo maku z'ozi vojyɔ na yo dege ke ma, z'uki kunda keme zoni nɔ zo yo togo ne. **15**Zege z'inzi'n de retizo nɔ ɓori nɔ ku ase ve a ku korɔ zige onyɔ se kemtogo gunu na zige. Ngage ndɔɔyi yo va nza na zige make kem ngage ndanyi, naku yo taɗe kasu gunu. **16**Vavu zege z'upi sini kazu ngende ɗạjya kunda keme zoni ne ɓavu z'envi kemkii, z'envi ɗạjya ɓavu yo ukua zo zige kem ngage maku ɗuku zege ma.

5 De retizo nɔ ɓorige ndanyi ma, sayi yoge dana dege ku undi yoge a ku yoge ugi nzuba dege kem kula na Nuɓa. Kuvu yoge nz'aɓi'n kada nyarage tiɓo'n ngaretizoge a taɗe kasuge. **2**Yo ase geri kamu nga na de anzə geri ngage tiɓo'n na dege maku ndomi ma, a togo gunu ma ɓiri yo zini ve. **3**A ni ya taɗe vu yo ada ngaretizoge a taɗe kasu na yo ngiya va nza yo nz'adə'n a na vaka dege make. **4**De ase kunu tukua talu nama a korɔ na yo ngiya gunu. Tukua talu ma a na de maku Nuɓa ɓɔro yo va nzaku ɓɔro'n Arọ ke ma ɓa. **5**Va zini vu, Kris ada kaɗe tara korɔ na yo ngiya ke a tele de retizo nɔ ɓori gunu. Naku de maku yo nzile vojyɔ te:

Yi Ngon na ma.
Kazene ma, ma ya m'unda
ki ngarge ma. *(Paage 2:7)*

6Yo nzile lo nọ te:
Yi de retizo zondorge
Bal ɗovo na Melsisedek ne.
(Paage 110:4)

7 Yo maku kem ndorge maku yo inzi'n kamkaa ne zongara nene mavu, yo zijyɔ Nuɓa, yo ukua nakage nzu nɔ ɓori ne kam mane nọoge. Yo taɗe kula ada de make ku ase kajya yo kamkua ma. Nuɓa wo yo a tukua talu Nuɓa yaa ndanyi kem nzee na yo nɔ kii. **8**Kine ku yo Ngonɔ, yo ndaza koo ta de kem ngakonyɔge maku taɗe yo ma. **9**Gidi ni

4:14 Mat 4:3
4:15 2Ko 5:21; Efe 3:12
5:5 Zaa 8:54; Mat 3:17
5:7 Luk 22:41-44; Mat 27:46, 50; Luk 23:46; Mar 14:36
5:8 Fil 2:8

maku Nuɓa taɗe ɓavu yo ase ve ma, yo tele de kada kajya nɔ zondorge dege make ndanyi ku woyi tar yo ma. **10** Vavu Nuɓa aɗe vojyɔ nzu nɔ ɓori ne ku yo de retizo nɔ ɓori bal ɗovo na Melsisedek ne.

Kojyo a na dege maku yoge de nɔ kajyage gunu ma

11 Ze z'inzi'n ngage yaa a nzile se zo vojyɔ nama tiɓo'n ngage nɔ ku togo yaa a kaɗe mot ni. Kaɗe mot nga nage ma togo yaa a sege teli de nyedege. **12** Sege teli tigi de ndazə ngage dege ke kǫɗa. Naku sege ndigi vu dege teli ndazi sege takite ngage maku Nuɓa aɗe vojyɔ ni ma jyane. Sege ndigi nva jyane naku sege ndigi ngakusa nɔ togo gunu. **13** De nen maku ndigi nva ɗi ma, yo unda ta minyə zosuru vojyɔ ma gunu a yo semi ta ngon saku. **14** Ngakusa nɔ togo ma nda a na de kajyage. Yoge togi kem kalve na ne a kaɗe nga nɔ kii zagu dana nga nɔ kasu bal kula taɗe na ne.

6 A nga nage ma ya taɗe vu dege inyi takite ngandazəge ma zo Kris ku yoge aɓi bal nga nene maku ase ve ma. Z'inyi nǫ nzə k'unda mot ngira nga nɔ jya gunu, nga ni kemndigi taɗe kulage nɔ ku uai ko tiɓo'n taka keme kadə Nuɓa ke. **2** Zege z'inyi nǫ nzə k'unda ngandazəge a kula dege mane gunu, a kunda zi zo dege gunu, a turu de kuage gunu, a teki vojyɔ nɔ zondorge gunu. **3** Kaznaku Nuɓa adə zege ta ɗovo ve vu, nga maku z'taɗi man ma ya nama.

4 Kite ma Nuɓa tee kamu dege ve. Yoge ndɔɔyi kada nyara nɔ zora ku yoge envi nga kem Nzili Nzaa. **5** Yoge ndɔɔyi vojyɔ nɔ kii na Nuɓa tiɓo'n togɔ nɔ zongarage maku nz'iɗe ma. **6** De nage ma isi ne kuvu kamkajya a kiɗe'n yoge ku inyi kalve na nige nɔ kitege zagu tigo ko. A yoge undi Ngon Nuɓa zo kaga desi jyane ku ini kamsa zo kamu yo ta kamu dege.

7 Gidi ngara nz'ungu mane nzii maku nz'eɗi kamkonɔ ma, yo nz'ojyɔ ngeli nɔ kiige a na de nzakage. Yo nz'enve kaɗe tara nɔ kii bal Nuɓa. **8** Naku kaznaku gidi ngara ma ojyɔ tigi moɗɔge tiɓo'n ngarage vu, dege egi tigi yo. Yo ogo tigi sini a ku dege tini zo yo ku zoɗutu ni vu a rugu yo zagu.

9 Sege maku m'taara sege yaa ma, kaznaku vojyɔ kaɗe na zige nda va vu, dege ozi

5:12 1Ko 3:2; 1Pi 2:2
5:13 1Ko 14:20
5:14 1Ko 2:6
6:1 Fil 3:12-14
6:2 Zaa 3:25; Kul 2:24; 6:6; 2:24; 17:18,32
6:3 Kul 18:21
6:4 Efe 2:8; Gal 3:2
6:6 Zaa 5:16; Mat 4:3
6:9 1Ko 10:14

zege nga nɔ kiige ku nz'aɓe'n sege lo kajya na se. **10**Kine, Nuɓa yo de zosuru gunu gɔ a ku keme yo ua zo kula taɗe na se. Keme yo nz'ua zo kula taara na se maku sege ozi a ri yo ma gunu. Sege ozi taara nama bal kula maku sege taɗi adi de kemkiiɓadage ke ku sege nzə taɗi nz'aɓi'n ta nen ma. **11**Ze z'ndigi vu de ɗoyi ɗoyi dana se ozo ɓɔ nama sinyi zoɗutu ni a ngamu'n kunda keme zoni na kalve na se ge. **12**Sege taɗi va a nyede ukua sege gunu. Sege ndazi dege maku bal ɗovo kunda keme zoni tiɓo'n kuzakeme ku yoge kuɓaka kinenzuge ma.

Kinenzu na Nuɓa nvele gunu

13Lomaku Nuɓa ine nzu yo ada Abraham ke ma, yo ase kovu zo ri de nǫ ne nɔ ku ɓori yaa danga yo gunu. Vavu yo ovu zo ri na yo ngiya ne. **14**Yo nzile te:

Kine, m'aɗe man tara nɔ
kii zo yi ku sege vaki man yaa
ndanyi. *(Kumbamiri 22:17)*

15 Gidi kuzakeme na Abraham ma, yo enve nga nen maku Nuɓa ine nzu a ni ma. **16**Dege ovi zo ri de nǫ'n nɔ ku ɓori yaa danga yoge zagu. Kovu ma taɗe kula zo vojyɔ na ne ma, ku negivege ndanyi nɔ danage taha zagu. **17**Bal ɗovo nga nama, Nuɓa ndigi kozo kula taɗe na yo kaga jyane dege make ku yoge kuɓaka kinenzu ma. Yo ndigi kozo a ku nga kemndigi na yo nvele gunu ɗone. Yo taɗe nga nage ma kovu ne. **18**Nuɓa taɗe nga nama va a ku zege z'envi togo nɔ ɓori kem ngage ziyo nɔ ku nda zondorge. Nuɓa ase zasori kem nga zo ziyo nage ma gunu. Vavu zege maku z'envi lo kuya korə zige keme yo ma z'asi kukua nga kunda keme zoni maku ada zege ma. **19**Zege z'inzi'n nga kunda keme zoni nama ku nda va nza ankr* nɔ ɓaɗa make ku togo ve a nzili kauvo na zige ma. Nga kunda keme zoni nama anza keme lamu teki kemkuzi. **20**Lo nama ya Zezu anza tutu kite ɗana zige a na zige ma. Yo tele de retizo nɔ ɓori bal ɗovo na Melsisedek ne a kinzi zondorge.

Melsisedek yo de retizo

7 Naku Melsisedek nama yo ngare nɔ kem ɓe ɓori nɔ Salem, yo de retizo na Nuɓa nɔ Taru Kuɗa'n ɗa. Yo nzə tine ta Abraham lo tele ka ɗɔɔ

6:10 Mat 10:40, 42; 1Te 1:3
6:12 2Te 1:4; Zak 1:3; Tee 13:10
6:13 Luk 1:73
6:17 Rom 4:16
6:18 Tit 1:2
7:1 Mar 5:7

*** Ankr: Unduru minya nɔ ku ha yaa ndanyi. Uzi kula kau tar ni uzi'n ta topo ɓori ini'n kam mane a ku ukua topo ma ɗa'n lo ɗoyi.**

ngarge ma. Yo aɗe tara nɔ kii zo Abraham. 2Abraham ada yo gidi ngara, yo aɗe zo ngage ndanyi ɗovo ɗoyi dana nɔ ɓuge ada yo. Ri Melsisedek ma takite ni vu kamu ni ya te ngare nɔ zosuru, gidi ni vu ngare nɔ Salem ma kamu ni ya te ngare nɔ kada kortogo. 3De geri vura yo gunu, de geri kɔ yo gunu, de geri mot kaa yo gunu. De geri lo kumbamiri ndor na yo gunu, de geri zoɗutu ndor kinzi kamkaa na yo gunu. Yo inzi de retizo va ɗi zondorge a Nuɓa ku yoge titi nąa yog Ngon na Nuɓa ne.

4Aki ta nąa ya ɓori yaa danga de nen maku kavla zige Abraham ada yo zo nga kii na yo ge ma ndanyi ɗoyi ɗoyi dana nɔ ɓuge ma ku ɓi'n ta ɗɔɔ ma. 5Nuɓa ada kula retizo dege ngon Levi ge ke. Nɔ ku ozo'n zo nzuvojyɔ vu, yoge envi ta ɗovo a taka zo ngage ɗoyi ɗoyi dana nɔ ɓuge zi vaka dege, de nige ya nonzɔ nige, kine ku yoge teki'n tigi keme Abraham.

6Melsisedek maku yo mot kaa na ne gunu ma, yo taka zo ngage ɗoyi ɗoyi dana nɔ ɓuge zi Abraham. Yo aɗe tara nɔ kii zo de maku inzi'n kinenzuge ma. 7Naku nga nama deri zo negivege ndanyi ko! De nɔ ku ɓori yaa ya nz'aɗe tara nɔ kii zo ngon saku. 8Nɔ danga nama vu, dege maku nzə taki zo ngage ɗoyi ɗoyi dana nɔ ɓuge ma yoge uai man, naku yo ma, dege uminazu na yo ku yo inzi kamkaa ne.

9Dege asi nzile zini te lomaku Abraham nz'ada zo ngage ɗoyi ɗoyi dana nɔ ɓuge mavu, Levi maku nzə taka zo ngage ɗoyi ɗoyi dana nɔ ɓuge ma, ada yo zini. 10Sege aki, Levi nda ta keme Abraham ya Melsisedek aɓe'n tine tar yo ma.

Zezu titi Melsisedek

11Nzuvojyɔge ma ndanyi ku Nuɓa ada vaka dege ke ma unu ɗovo na retizo na Levi. Kaznaku ɗovo na de retizo nage ma nda tigi bal ni'n vu, haɗi ya ku te ndigi nọ de retizo jyane bal ɗovo na Melsisedek naku bal ɗovo na Arọ gunu wa? 12Lo nene maku ɗovo na de retizo tele kemnọ ma, iiyaa a ku nzuvojyɔ tele kemnọ. 13De nen maku nzə taɗe nga nage ma yo kem mot kaa nɔ nyara. Nọ de ɗoyi dana mot kaa nama taɗe kula zo dava gunu. 14Zege z'geri ku Vuraɓe na zige teki mot kaa na Zuda. Naku, lomaku Moyizi aɗe vojyɔ zo ɗovo na

7:3 Mat 4:3
7:4 Kul 2:29
7:6 Rom 4:13
7:11 Ebr 8:7
7:14 Mat 1:3; Luk 3:33; Tee 5:5

de retizoge ma, yo nzile vojyɔ zo mot kaa nama gunu. **15**Nga maku iiyaa jyane ma, a ku nǫ de retizo ɓi bal ɗovo na Melsisedek. **16**Yo tele de retizo bal ɗovo nzuvojyɔ mot nzu kunu onyɔ ɓe zo mot kojyɔ na yo gunu. Naku bal ɗovo togɔ kinzi kamkaa nɔ ku tuzu gunu. **17**Nuɓa umanazu na yo te:

Yi de retizo zondorge bal
ɗovo na Melsisedek.
(Paage 110:4)

18Nuɓa tuzu nzu kunu nɔ kite ma zagu, a togo yo tigo yo teki nga gunu. **19**Nzuvojyɔ ɗe'n nga nɔ bal ni'n gunu. Naku, Nuɓa ada kunda keme zoni nɔ kiiɓada, a ni ya nzə z'aɓi'n ndete ne ka bal Nuɓa. **20**Zə z'tadi nga nage ma ndanyi kovu ne. **21**Levi ge teli de retizo kovu'n gunu. Zezu tele de retizo kovu na nǫ de ne ku nzile yo te:

Vuraɓe ovu a na yo,
ku yo tele man vojyɔ na yo kemnǫ gunu.
Yi de retizo zondorge bal
ɗovo na Melsisedek.
(Paage 110:4)

22Vavu Zezu tele nga kunda keme zo na kununzu nɔ kii. **23**Nɔ danga lo ma, de retizoge vaki yaa ndanyi a kua ogɔ yoge lo kaɓe'n kula na nige kakite. **24**Naku Zezu inzi'n kula retizo nɔ ku nz'aɓe bal nǫ de gunu a yo inzi zondorge zondorge. **25**A vojyɔ nama ya ku de nenge maku nz'aɓi ndete ne ka bal Nuɓa zo ri yo'n ma, yo nz'ajya yoge bal ni ne. Yo ase tadɛ nga nama vuka a yo inzi zondorge a kadɛ vojyɔ a na ne. **26**Kine ku mara de retizo nɔ ɓori nama ya zege z'ndigi ne. Yo de kemkiiɓada, vojyɔ tigo zo yo, yo tadɛ ngakasu gunu, yo kiyi nǫ̱a yog de tadɛ kasu'n ko, yo tele de nɔ ku uni yo taru yaa ndanyi danga zorage. **27**De retizo nɔ ɓorige nz'adi ngaretizo zondorge a tadɛ kasu na ne ngiyage ku gidi ni ɓavu yoge nz'adi a na vaka dege. Zezu ndigi tadɛ ni va gunu, a ku yo tadɛ tara ɗoyi ɗi mbowǫ̱ lomaku yo ad'n korɔ na yo ngiya ma. **28**Nzuvojyɔ unda de retizo nɔ ɓorige nɔ ku togo nige tigo. Naku vojyɔ kovu maku ɗe gidi nzuvojyɔ ma unda Ngonɔ ku yo inzi zondorge kem nga nɔ bal ni ne.

7:18 Rom 8:3
7:19 Rom 3:20; Gal 3:21
7:21 Rom 11:29
7:22 Luk 22:20
7:25 Rom 11:14; 8:34
7:26 2Ko 5:21
7:27 1Pi 3:18; Efe 5:2
7:28 Ebr 1:2; 2:10; 5:2
8:1 Mar 16:19

De retizo nɔ ɓori na Kununzu nɔ Jya

8 Aki kamkajya maku zə z'nzile ma ya nen ma, kamu ni ya zege z'envi mara ɗe retizo nɔ ɓori nen ma. Yo inzi

zo zi vula ngende kinzi ngare na De nɔ ku ɓori yaa nɔ kem lo nɔ zorage. **2**Yo de tadɛ̀ kula nɔ kem lo nɔ Nzaa kemkuzi Nuɓa nɔ kii. Vuraɓe ya ɔyi kuzi nama naku dege gunu. **3**Dege undi de retizo nɔ ɓorige ndanyi a kada nyarage tiɓo'n ngaretizoge. Vavu iiyaa a na de nen ma ku yo enve nga ku yo zini ada. **4**Naku, kaznaku Zezu inzi tigi zongara vu, yo inzi tigi de retizo gunu a nǫ dege nz'adi kada nyara bal ɗovo nzuvojyɔ. **5**Ngage maku yoge nzə tadi kem kula na nige ma yoge nzə ndazi ngage tiɓo'n nzili ngage nɔ zora. Lomaku Moyizi nz'ula koyi kuzi Nuɓa ma, Nuɓa nzile yo vojyɔ kite te:

> Aku ku tadɛ̀ va ndanyi
> nzaku m'ozo'n ki zo kongo
> ma ke. *(Tekikaga 25:40)*

6Lovaɓa ya Kris enve kula nɔ nyele yaa ndanyi, a yo de ɗa dana kununzu nɔ kii nɔ ku Nuɓa unda zo kinenzu nɔ kiige. **7**Naku, takite kununzu nama nda tigi bala, vu de ula tigi lo a nvele yo ziyo ni'n gunu. **8**Lomaku Nuɓa enve nga nɔ bala gunu bal vaka de na yoge mavu, yo nzile te:

Aki ndorge nz'idɛ̀, Vuraɓe nzile te.

8:5 Kol 2:17
8:6 Luk 22:20; Gal 3:20
8:8 Luk 22:20

Kaznaku m'unda man Kununzu nɔ Jya
ze vaka de nɔ Izrayelge tiɓo'n vaka dege nɔ Zuda.
9Vu nda man nza kununzu nen make ku z'tadɛ̀ ze kavla nige make gunu.
Nga nama ɗɛ̀ kem ndor nene maku m'unu'n yoge keme zi ma
ku m'teki yoge zagu zongara nɔ Ezipt make,
a yoge inzi kem kununzu na ma ma gunu.
Ma m'ugua ndoɗu a na ne gunu, Vuraɓe ya nzile ne.
10 Naku, aki kununzu maku m'tadɛ̀ man vaka de nɔ Izrayelge ke ma.
Gidi ndor nage ma Vuraɓe nzile te,
m'ine man nzuvojyɔ na m'ge kem kalve na nige
ku m'ɓala man yoge keme nige.
Ma m'tele man Nuɓa na ne ku yoge teli man vaka de na m'ge.
11 Ngiya ngon ɓege asi ndazə nąa nga gunu
wala ndazə nonzɔ yo ke vojyɔ nage gunu:
Yi geri Vuraɓe!
A dege ndanyi geri man ma
umbamiri ni zo ngon sakuge sinyi zo de kajyage.

8:10 Rom 11:27; 2Ko 3:3
8:11 Zaa 6:45

12M'naka man yoge zo taɗe bala gunu na nige
ku keme ma ilo man zo taɗe kasu na nige gunu ɗone,
wala zo kula kege nzuvojyɔ na ne gunu. *(Zeremi 31: 31-34)*
13Lomaku yo ɓɔro kununzu nama nɔ jya mavu, yo tele nọ nɔ konɔ ne. Nga nɔ konɔ tiɓo'n nga nen maku eezi ko ma ogo sini ka a tuzu ko.

Boro nɔ kemkuzi Nuɓa nɔ zongara

9 Takite kununzu ma inzi'n togo vojyɔ nɔ ku nz'ozo ɗovo taɗe kula boro Nuɓa ku yo lo nɔ kiiɓada nɔ zongara. **2**Dege wɔyi kuzi Nuɓa. Takite lo nɔ keme ni ma nzə ɓɔri lo nɔ Nzaa ku ɗira kunda lamba ko, dava tiɓo'n kurage maku nz'adi kada nyara ne Nuɓa ke ma nda keme ni. **3**Gidi ziyo ruba teki kemkuzi mavu, lo nama nzə ɓori lo nɔ Nzaa ratata. **4**Kem lo nama dava lɔr tiɓo'n kumba kununzu nɔ ku taɗi lɔr gidi ni nda tutu. Kaɗu lɔr nda kem kumba ma ku mạn* nda kem kaɗu ma, bara na Arọ maku fiti ma nda kem kumba ma. Pombɔge maku kununzuge nda kem ni ma nda zini kem kumba ma. **5**Zo kumba ma Serubịge* nɔ kaɗe tara ɗayi tutu ku nzili nige utu nga ta kumba nɔ kemkii ma. Jyagmasini ma iikuɗa a ku de aɗe vojyɔ zo nga nage ma ɗoyi ɗoyi gunu.

8:13 Luk 22:20; 2Ko 5:17

6Lomaku yoge taɗi nga nage ma ndanyi va mavu, de retizoge asi kanza zondorge kem takite lo nɔ kemkuzi Nuɓa a taɗe kula na nige. **7**Naku, de retizo nɔ ɓori kala'n ɗi ya ase kanza tara ɗoyi kem ɓal ɗoyi kem ziyo lo ma. Yo ase kanza a kaɓe'n masu a na yo ngiya ɓavu a taɗe kasu na vaka dege maku taɗi anzə geri bal ni'n ma. **8**Nzili Nzaa ya ozo va a ta ɗovo a kanza'n kem lo nɔ Nzaa ratata tee ta gunu a takite kuzi Nuɓa ma nda ta tutu ma. **9**Kuzi Nuɓa nama nda ngakozo ne a kem ndor nɔ kazene. Dege nz'adi kada nyarage tiɓo'n ngaretizoge naku asi a taɗi nga nɔ kii nzili gerive na de nen'n maku nzə taɗe mara kula nama gunu. **10**Nga nage ma nzuge nɔ kem zạkorɔ ka ku nz'iɗe'n ngakusage ɗi, ɓuruge tiɓo'n ɓundu kibo korɔ dege. Yoge asi kinzi togo'n sinyi teli'n kem ndor nene maku Nuɓa taɗe man ngage ndanyi jyane ma.

9:8 Zaa 14:6
9:10 Kol 2:16
9:11 Zaa 2:19

Masu Kris

11 Kris ɗe nza de retizo nɔ ɓori make a nga nɔ kiige maku ɗe man ma. Yo unda

teki kemkuzi Nuɓa ɓori nɔ kii maku zi de taɗe gunu ma. Kuzi Nuɓa nama yo nɔ zongara nene gunu. **12**Yo anza ta ɗovo masu valvinyage'n gunu, masu ngon saage ne gunu. Yo anza kem lo nɔ Nzaa ratata ma tara ɗoyi ɗi mbowu̱ masu na yo ngiya ne. Vavu yo ndigo kajya nɔ zondorge ada zege. **13**Naku, dege nzə siki masu ngon saage tiɓo'n masu valvinyage tiɓo'n viti kɔ saa nɔ ku rugi ne ya zo de taɗe nga zosanguge*. Nga nama aɗe de nage ma unda kala kuvu ibo taɗe kasu nɔ za̱korɔ nige.

14Ngiya Kris ya ada korɔ yo Nuɓa ke anzə ruɓa ne bal ɗovo Nzili nɔ zondorge zondorge. Kuvu sege taɗi man nange ɓavu masu Kris gara man nzili gerive na se zo kulage maku uai ko ma ɓavu sege taɗi man kula adi man Nuɓa nen make ku inzi kamkaa ma wa?

15A vojyɔ nama ya Kris ɗa'n dana Kununzu nɔ Jya ma. Vavu dege maku Nuɓa ɓɔro yoge ma envi kinenzu kuɓaka nga nɔ zondorge zondorge, a nọ̱ kua ozo korɔ yo kaga a kuba zo de kalu zo nzuge ma dege taɗi mot takite kununzu ma. **16**Kaznaku, lo nen maku kununzu a tele kuɓaka nga ndatu vu, iiyaa a nzile a ku de kununzu nama ua ko.

17Kua taɗe ɓavu kununzu ase taɗe kula. Dana ni uɗa yaa zini ku de ma ku taɗe kununzu inzi kamkaa vu, kununzu ma togo ni tigo. **18**A ni ya undi'n zini takite kununzu ma masu ne. **19**Moyizi ozo nzu kunuge maku nda kem nzuvojyɔ ma ɗoyi ɗoyi vaka dege ke ndanyi. Gidi ni vu, yo envе masu ngon saage tiɓo'n masu valvinyage a sika zo ngiya mbete ma ɓavu zo vaka dege ndanyi. Yo taɗe nga nama mane ne, wolo vinya alusu nɔ kake wɔswɔso ne tiɓo'n hizop*. **20**Yo nzile te:

> Nga nen ma ya masu kununzu maku Nuɓa ada a na se ma. *(Tekikaga 24:8)*

21Yo sika zini masu ma va zo kuzi Nuɓa tiɓo'n ngage ma ndanyi ku dege taɗi'n kula ndovu Nuɓa ma. **22**Dege ibi zo ngage ndanyi masu ne bal ɗovo nzuvojyɔ. Kaznaku de sila masu gunu vu, naka tigo. **23**Vavu, iiyaa a ku dege ibi nga nenge maku titi ngage nɔ zora ma va nza nama ke. Naku taɗe vu dege ibi ngiya ngage nɔ zora ngaretizo nɔ kiige ne danga nɔ nenge ma. **24**Sege aki, Kris anza kem lo

9:12 Rom 3:25
9:14 1Pi 3:18; Efe 5:2; Tit 2:14; Mat 16:16
9:15 Gal 3:20; Luk 22:20; Rom 8:28; Kul 20:32
9:20 Mat 26:28
9:24 Rom 8:34

*** Hizop: Nviyi kanva nɔ ku Zuifge nzə titi'n masu zo dava.**

nɔ kiiɓada maku zi de taɗe ma gunu. Lo nage ma titi kuzi Nuɓa nɔ kii. Kem zora ngiya ma ya ku yo anza a ɗa lova ɗana Nuɓa a na zige. **25** Yo anza a kada korɔ yo ngaretizo ne tara vaka'n gunu. De retizo nɔ ɓori nzə taɗe nga nama zo ɓala lomaku yo nz'anza kem lo nɔ Nzaa ratata masu na yo'n gunu ma. **26** Nda tigi va vu, korɔ Kris onyɔ tigi tara vaka ne zi kǫɗa lo nama ku Nuɓa umba'n miri taɗe zongara ma. Naku, jyagmasini ma Kris ozo korɔ yo kaga tara ɗoyi ɗi zoɗutu ndorge a kaɗe taɗe kasuge bal ɗovo ngaretizo na yo. **27** Taɗe vu dege ndanyi uai tara ɗoyi ɗi, ku gidi ni vu teki vojyɔ zoge. **28** Kris ada korɔ yo tara ɗoyi va nza nama ke a kito taɗe kasu na dege yaa ndanyi. Yo ozo man korɔ yo kaga ziyo ni anzə taɗe kasu ne, ku dege ma ndanyi ku nz'aki tar yo a kajya na nige ma aki man yo.

Kris ada korɔ yo tara ɗoyi ɗi mbowu̱

10 Nzuvojyɔ inzi'n nzili nga nɔ kiige maku ogo ta kiɗe ma. Naku yo titi nga nage ma gunu. Vavu yo ase kiɗe'n nga kiiɓada bal dege maku nz'aɓi ndete'n bal Nuɓa bal ɗovo ngaretizo nɔ ɗoyi nage maku dege nz'adi zondorge, zoɓalge make gunu. **2** Kaznaku ngaretizo nage ma ibo tigi dege maku nzə ndovi Nuɓa ma tara ɗoyi ɗi tigi mbowu̱ vu, nzili geri ve na ne ozo tigi yoge taɗe kasu na nige gunu. Dege inyi tigi mara nga ma tiɗa, gunu ka? **3** Naku ngaretizo nage ma nzə tilo ngaluge zoɓalge. **4** Masu vura saa tiɓo'n masu valvinya ase kaɗe taɗe kasu gunu.

5 A ni ya lomaku Kris ɗe zongara ma, yo nzile te:

Yi ndigi ngaretizoge gunu,
wala kada nyarage gunu,
naku yi taɗe ma korɔ nɔ nyara ne.

6 Kornyele na yi tigo kem ngaretizoge
maku dege rugi ndanyi kamfeɗi ma
tiɓo'n ngaretizoge maku dege adi a taɗe kasuge ma.

7 M'nzile m'ize te: Ma ya nen ma, m'iɗe man.

Dege ɓali vojyɔ nɔ zo ma kem mbete nene maku nzə ɓiri yo na̱a ma va te:

Yi Nuɓa, nzə m'iɗe a taɗe
nga kemndigi na yi.
(Paage 40:7-9)

8 Kite ma yo nzile te:

Yi ndigi ngaretizoge gunu,

9:26 1Za 3:5
9:27 2Ko 5:10; Tee 20:12
9:28 Mat 16:27; 1Pi 2:24; 1Ko 1:7
10:1 Kol 2:17
10:5 1Pi 2:24
10:7 Mat 26:39
10:8 Mar 12:33

wala kada nyarage gunu, wala ngaretizoge maku dege rugi ndanyi fedi ma gunu, wala ngaretizoge a tade kasuge gunu.

Kornyele na yi tigo kem nga nage ma.

Naku nga nage ma dege nz'adi bal ɗovo nzuvojyɔ. **9**Kuvu yo nzile te:

Yi Nuɓa, ma ya nen ma, nzə m'ide a tade nga kemndigi na yi.

Yo tuzu takite kununzu nama va a kunda ziyo ni. **10**Bal kemndigi na'n ma ya Zezu Kris unda'n zege kala ɗovo kada nyara korɔ yo tara ɗoyi di mbowu ma.

11De retizoge ndanyi nzə tadi kula na nige zondorge. Yoge nz'adi ngaretizoge nɔ ɗoyi nage madi kamkonɔ nɔ ku asi a ku adi tade kasuge gunu. **12**Naku, yo ada ngaretizo ɗoyi di a tade kasuge ku gidi ni vu yo inzi zo zi vula na Nuɓa zondorge. **13**Jyagmasini ma yo nz'aku ta zanga nige a ku yoge teli lo nz'unda nza yo. **14**Bal ɗovo kada nyara ɗoyi di ma yo tade dege maku yo ade yoge unda kala de kiiɓadage ne zondorge.

15Nzili Nzaa umanazu ni ada zege va zini. **16**Kite ma yo nzile te:

10:10 Efe 5:26; 1Pi 2:24
10:12 Mar 16:19
10:14 Efe 5:26

Aku kununzu maku z'tade man se ma.

Vuraɓe nzile te, gidi ndor nage ma,

m'ine man nzuvojyɔ na m'ge keme nige

ku m'ɓala man yoge kem kalve na nige. *(Zeremi 31:33)*

17Gidi ni vu yo nzile te:

Keme ma ilo man zo tade kasu na nige gunu

wala zo kula kege nzuvojyɔ na ne gunu. *(Zeremi 31:34)*

18Naku, lomaku Nuɓa nzə naka tade kasuge ko ma, de ndigi kada nyara a na tade kasu gunu ko.

Koso mot de taru kem kukua korɔ togo

19Nonzɔge, vavu zege z'asi a kanza anzə ɓele'n bal ɗovo masu Kris ta ɗovo a kaɓe'n lo nɔ Nzaa ratata. **20**Yo tee ta ɗovo nɔ jya ada ze nɔ ku inzi kamkaa ne lomaku yo deri'n ta ɗovo ruba teki kemkuzi ma ku kam ni ya korɔ yo ma. **21**Zege z'inzi'n de retizo nɔ ɓori nɔ ku Nuɓa unda yo zo kemkuzi na yo. **22**Vavu z'upi bal yo sini keme nɔ kii ne nɔ ku vojyɔ kunda keme zoni ɗoso tutu. Z'upi bal yo sini keme nen maku de ibo bal

10:19 Efe 3:12; 2:18
10:22 Efe 3:12; 1Pi 1:2; Kul 22:16

ɗovo sika masu zo nzili geri ve nɔ kasu tiɓo'n korɔ nen maku sege ibi mane nɔ gara zer'n ma.

23Z'uki vojyɔ kunda keme zoni maku z'ozi vojyɔ ni dege ke ma togo ne, a de maku ine nzu a ni ma yo de zosuru. **24**Z'undi kamu zige zo nąa a ku zə sungi nąa kem taara tiɓo'n kula nɔ kiige. **25**Z'inyi kunanage tiɗa gunu naku nda va nzaku nǫ dege nzə taɗi'n kamkonɔ make. Z'ojyi nąa ve nza nama ke ɓori ne sege aki ku ndor ndete ko.

26Zege z'envi ngageri nɔ na vojyɔ nɔ kii. Kaznaku gidi ni maku zə z'taɗi kasu nɔ kemndigi vu, ngaretizo nɔ a na taɗe kasu tigo. **27**Nga ku nda a kaku tara ni ya teki vojyɔ nɔ nda ɓele yaa tiɓo'n feɗi nɔ ɓori maku ogo sini a rugu de zomunage ma.

28Kaznaku de ege nzuvojyɔ na Moyizi zagu vu, yo tale man de ni anzə kaku kamkal yo ne zo vojyɔ kumanazu na dege ziyo gunu vu muta. **29**Sege nz'alive nange zo de nene maku nzə t'uɓa Ngon na Nuɓa nza yo'n ma? Sege nz'alive nange zo de nene maku nz'ege masu kununzu nɔ ku aɗi undi yo kala ma zagu ma? Sege nz'alive nange zo de nene maku nzə najya Nzili nɔ ɗajya ma? Yo ase man kunda nɔ ɓori, gunu ka? **30**Zege z'geri de nen maku nzile te:

Ma ya m'taɗe man bąa.
Ma ya m'uba man dege ke ɗoyi ɗoyi Vuraɓe ya nzile ne.
(Teltazu 32:35)

Yo nzile jyane te:

Vuraɓe teki man vojyɔ zo vaka de na yo ge.
(Teltazu 32:36, Paage 135:14)

31Nda nga nɔ ɓele yaa a kiso keme zi na Nuɓa nɔ kinzi kamkaa.

32Ugua keme se zoni ku sege inzi kem takite ndorge ma ve. Gidi ni maku Nuɓa teki'n sege lokare mavu, sege uki korɔ se togo'n kem korkonyɔ ɗɔɔ nɔ ɓori. **33**Dege nzə taɗi sege nga nɔ nda kamsa kot kanǫ nderege tiɓo'n ngakonyɔge. Sege ugi nąa sege de nenge maku dege nzə taɗi mara nga nage ma kot kanǫ. **34**Lomaku nzə m'ndiga kula minyage ma sege uni kot kanǫ korkonyɔ na m'ge ma. Sege ndigi zoni kornyele ne a ku dege taki nga na se nɔ kiige. Sege geri ku sege inzi'n nga nɔ kiige yaa ndanyi kem zora nɔ nda zondorge.

10:23 1Ko 1:9
10:24 Tit 2:14
10:25 Kul 2:42; 1Ko 3:13
10:26 2Pi 2:20; 1Ti 2:4
10:27 2Te 1:7
10:28 Mat 18:16
10:29 Mat 4:3; 26:28; 1Ko 6:11; Tee 1:5; Efe 4:30
10:31 2Ko 5:11; Mat 16:16
10:32 Fil 1:29, 30
10:33 1Ko 4:9; Fil 4:14; 1Te 2:14
10:34 1Pi 1:4,5

35 Nạ nzə k'inyi kunda keme zoni na se nɔ ku kuba ni ɓori yaa ma tiɗa gunu. **36** Sege ndigi kukua korɔ se togo'n a taɗe nga kemndigi na Nuɓa ku gidi ni vu sege envi kinenzu. **37** Semi ta ndor finyi, nɔ finyi maɗi.

De nen maku ndigi kiɗe ma, ɗee man,

naku yo aku man tar ni gunu.

38 De zosuru inzi man kamkaa bal ɗovo kunda keme zoni.

Naku kaznaku yo nzə tele kazagu vu,

korɔ ma nyele man kazu yo gunu. *(Abakuk 2:3-4)*

39 Zege, zege dege na de nenge maku nzə teli kazagu a semi ma gunu. Naku zege dege na de nenge maku taki keme ni a kajya na nzili kauvo na nige ma.

Kunda keme zoni

11 Kunda keme zoni ma ya togo kunda keme zo nga nene maku de ndigi kenvi ni ma. Nga nama ozo zo nga nenge maku de aku gunu ma. **2** Bal ɗovo na yo ya de kɔnɔge envi'n kumanazu vojyɔ nɔ kii.

3 Bal ɗovo kunda keme zoni ya z'geri'n ku Nuɓa taɗe zongara ndanyi vojyɔ na yo'n ma.

10:35 Efe 3:12
10:36 Rom 5:3; Zak 1:3,4, 12; 2Pi 1:6
10:37 Mat 11:3; Tee 22:20
10:38 Rom 1:27; Gal 3:11; Ebr 2:3,4
11:1 2Ko 4:18
11:3 Zaa 1:3; 2Pi 3:5
11:4 1Za 3:12
11:7 1Pi 3:20; Rom 9:30

Naku zege z'geri ku nga nen maku de nz'aku ma ɗee ta ɗovo nga nen maku de aku ma gunu.

4 Bal ɗovo kunda keme zoni ya ku Abel adə'n ngaretizo nɔ kii Nuɓa ke danga na Kayin ma. Lomaku Nuɓa aku kada nyara na Abel mavu, Abel envе kumanazu vojyɔ ku yo de zosuru bal ɗovo kunda keme zoni na yo. Kine ku yo ua ko, naku Nuɓa ogo ta kaɗe vojyɔ jyane zo kunda keme zoni na yo. **5** Bal ɗovo kunda keme zoni ya ku Enok aɓe'n zora ku yo aku'n kua gunu ma. Dege envi yo gunu a Nuɓa aɗe yo ko. Kite ɗana kaɗe tara na yo ma, Nuɓa umanazu ada yo ku te nyele yaa ta kamu Nuɓa. **6** De ase nyele ta kamu Nuɓa anzə kunda keme zoni'n gunu. De nen maku nz'aɓe ndete kazu Nuɓa ma yo taka keme ku Nuɓa inzi tutu ma ku yo nz'uba dege maku nz'uli yo ma ve.

7 Lomaku Nuɓa nzile Nuwe ke kite zo ngage maku yo ase ta kaku ni gunu ma, yo nzə tukua talu Nuɓa ve. Bal ɗovo kunda keme zoni ya yo taɗe'n topo nɔ ɓori a kajya'n de kemkuzi na yo ge ma. Bal ɗovo kunda keme zoni na yo zini ya ku yo

teki'n vojyɔ zongara ku yo tele kuɓaka zosuru nɔ ku ɗee bal ɗovo kunda keme zoni. **8**Lomaku Nuɓa ɓɔro Abraham ma, bal ɗovo kunda keme zoni ya Abraham wo'n tar yo. Abraham aɓe kem lo nǫ ɗoyi ku yo tele kuɓaka ni. Yo teki aɓe kem lo nɔ ku yo geri gunu. **9**Bal ɗovo kunda keme zoni ya ku yo inzi'n va nza mbaa make kem zongara kinenzu ma. Yo inzi keme ɓukuge yog Izaki tiɓo'n Zakoɓ ne, yoge kuɓaka mara kinenzu nama. **10**Yo taɗe va a ku yo nzaku ta ɓe ɓori maku Nuɓa unda ngira kuzi tutu ku ozo lo taɗe ni tiɓo'n lo koyi ni ma.

11Kine ku ɓal na Sara vaka yaa ase kojyɔ ngon gunu, Nuɓa ada yo togɔ a kenve ngonɔ a kunda keme zoni na yo. Yo taka keme ku de maku ine nzu ma yo de zosuru.

12A ni ya de ɗoyi ɗi ku ua man ma, vaka mot kaage teki keme yo. Yoge vaki yaa ndanyi nza kamkumege nɔ zora make tiɓo'n waa nɔ kazu vakaata make ku de ase tazu gunu make.

13Yoge ndanyi uai kem kunda keme zoni. Yoge envi nga tale ta kunu kinenzu ma gunu, naku yoge aki yo kuɗa ne ku yoge taki yo. Yoge nzili te n'ege mbaage tiɓo'n de kaɓe mbaage ka ya zongara. **14**Dege maku nzə vojyi va ma ozo ku yoge nz'uli na ne ngiyage. **15**Kaznaku kemege ilo tigi zo ɓe nene maku yoge ɓi tutu zagu kite ma vu, yoge envi tigi ta ɗovo a tele kaɓe tutu. **16**Naku jyagmasini ma yoge ndigi ɓe nɔ kiikuɗa, ɓe ni ya zora. A vojyɔ nama ya ku kamsa taɗe Nuɓa gunu a ku yoge ɓori yo Nuɓa na nige, a yo tamu ɓe a na nige ko.

17 Lomaku Nuɓa ndɔɔ Abraham ma, bal ɗovo kunda keme zoni ya ku yo adə'n ngon yo Izaki. Ngon na yo kamko ɗoyi ɗeki ɗi ya ku yo ada nama, yo maku inzi a kenve kinenzuge ma. **18**Nuɓa nzile Abraham ke te:

> Keme Izaki ya m'ɓɔro man
> mot kaa na yi ge.
> *(Kumbamiri 21:12)*

19Abraham aleve te Nuɓa ase a turu de kuage. Kuvu Abraham envе ngon jyane kamkaa ne.

20Bal ɗovo kunda keme zoni ya Izaki aɗ'n tara nɔ kii zo Zakoɓ yog Izawu ne lomaku yo nzile'n yoge vojyɔ nga nen maku ɗee man ma.

21Lomaku Zakoɓ ɗee sini a kua ma, bal ɗovo kunda keme zoni ya ku yo aɗ'n tara nɔ kii zo

11:8 Kul 7:2-4
11:9 Kul 7:5
11:10 Tee 21:2,14
11:11 1Ko 1:9
11:12 Rom 4:19
11:13 Mat 13:17; Fil 3:20; 1Pi 1:11
11:16 2Ti 4:18; Mar 8:38
11:17 Zak 2:21
11:18 Rom 9:7
11:19 Rom 4:21

ngon na Zozef ge ɗoyi ɗoyi ma. Lomaku Zakoɓ namba zo bara na yo ma, yo boro Nuɓa.

22Lomaku Zozef ɗee sini a kua ma, bal ɗovo kunda keme zoni ya ku keme yo ilo'n zo ndor nene maku dege nɔ Izrayel teki'n zagu ma. Lo nama yo ada nzuge ozo'n zo nyingo yo. **23**Bal ɗovo kunda keme zoni ya ku de kojyɔ Moyizi ge uyi'n yo kem nzoyi muta ma.

Yoge aki vu ngon ma iikuɗa yaa ku yoge ɓeli nzu ngare gunu.

24Lomaku Moyizi tele de kajya ko ma, bal ɗovo kunda keme zoni ya ku yo ege a ku dege ɓɔri yo ngon na ngon Faraǫ* nɔ niye. **25**Yo ndigi a ku vaka dege taɗi yo ngakonyɔ yog de na Nuɓa ge ii danga a taɗe kornyele kem taɗe kasu a ndor nɔ finyi ɗi. **26**Yo aku kamsa na Kris maku yo aku ma va nza ngakenve nɔ ɓɔri make danga kuzi ngamu kenvege nɔ zongara nɔ Ezipt. Yo unda kamu yo zo kuba. **27**Bal ɗovo kunda keme zoni ya ku Moyizi ɓi'n zagu kem ɓe nɔ Ezipt. Yo ɓele wongɔ na ngare gunu. Lomaku yo aku de nen maku de aku korɔ gunu mavu, yo ukua korɔ yo togo ne. **28**Bal ɗovo kunda keme zoni ya ku yo ada ngaretizo na Vaka* Kaɓe na Ngonkula ku yo ningi'n masu zo vaku ta kuzige ma. Kuvu ngonkula maku nzə tale dege ma odɔ takite* ngonge gunu. **29**Bal ɗovo kunda keme zoni ya ku dege Izrayel undi teki'n vakaata Kake va nza de nz'unda nzə teki'n zongara nzutu make. Naku vaa utu zo dege nɔ Ezipt maku nz'uli lo a deri tutu ma. **30**Bal ɗovo kunda keme zoni ya ku de nɔ Izrayelge woli'n gidi ndogo ngara nɔ zo ɓe ɓori nɔ Zeriko kem ndor kalmbakaɗe ma. Kuvu ndogo ngara ma iso ne. **31**Bal ɗovo kunda keme zoni ya ku Rahab niye kuɗukamu ua'n yog de zomunage gunu a yo ukua de kunda minyə loge bal yo kortogo ne.

32M'nzile man jyane m'ize te ɗi? Nzakaza ase ma gunu a kaɗe vojyɔ zo Zideǫ, zo Barak, zo Samsǫ, zo Zefte, zo Daviti, zo Samiyel tiɓo'n de kozo nzu Nuɓa ge. **33**Bal ɗovo kunda keme zoni na ne ya ku yoge zayi'n ɗɔɔ mot ɓe nɔ ɓorige ke, taɗi'n nga zosuru, envi'n kinenzuge ku yoge uti'n ta ngengege. **34**Bal ɗovo kunda keme zoni ya ku yoge tali'n feɗi nɔ togɔge, yoge ufi'n ta

11:24 Rom 2:10
11:26 Luk 14:33
11:28 1Ko 10:10
11:31 Zak 2:25

katu kuya kau, yoge envi'n
togo kem nzə togo gunu. Bal
ɗovo kunda keme zoni ya
ku yoge teli de kuɗu ɗɔɔge
nɔ togoge ku yoge ɗiki de
kuɗu ɗɔɔ nɔ mbaage zagu.
35 Niyege envi de kua na nige
bal ɗovo turu dana de kuage.
Nǫge envi ngakonyɔge.
Yoge ndigi vu de aɗe yoge
zagu kem ni gunu ɓavu yoge
envi turu dana de kuage nɔ
kiikuɗa. 36 Nǫ dege envi tibo
tiɓo'n nzi, kula minyage
tiɓo'n kanga. 37 Dege tini
nǫge kuri koso ne, ujyi nǫge
kuya kujya kagage ne, ndɔɔyi
nǫge. Dege tali yoge kuya kau
ne. Yoge aɓi ka kane uli ndara
vinya alusuge tiɓo'n ndara
vinyage korɔ nige. Ngage
ndanyi ɗuku yoge, ngakonyɔge
taɗe yoge, nga nɔ kasuge
taɗe yoge. 38 Dege zongara
ndanyi ndigi yoge gunu. Yoge
nzə ndigi bal loge kem dana
kuuvuge, zo kongoge, kem
marage tiɓo'n kem gotoge nɔ
zongara. 39 Nuɓa umanazu
vojyɔ nɔ kii ada de nage make
ndanyi a kunda keme zoni na
nige. Naku, yoge envi kinenzu
gunu. 40 Nuɓa taɗe nga nǫ nɔ
kiikuɗa a na zige naku zege
tigo vu yoge asi kaɓe lo nɔ kii
gunu.

11:40 Tee 6:11

12 Va kuvu, zege z'inyi
ngakitoge ndanyi tiɓo'n
taɗe kasu maku nz'utu zo zige
yaku nen ma zagu a kumanazu
kili nzii nɔ ɓori maku ndaka
gidi zige tutu ma. Z'uki korɔ
zige togo ne ku z'anyi ngode
nen maku nda ɗana zige ma.
2 Z'undi kamu zige zo Zezu
maku yo Ngare na kunda keme
zoni na zige ma. Yo ma ya taɗe
yo kii'n ma. Yo enve konyɔ zo
kaga desi ku yo ege kamsa zagu
a kornyele maku Nuɓa ngamu
a na yo ku yo inzi zo zi vula na
ngende kinzi ngare na Nuɓa
ma. 3 Taki keme de nen maku
ege mara ngakonyɔ nage maku
ɓi bal taɗe kasuge ma zagu ma.
Taki keme yo ɓavu sege wɔri
gunu kem nga kadə wongɔ.

Nuɓa nz'ojyo ngon na yo ge

4 Lomaku sege nz'uki mbile
a kege taɗe kasu ma, sege uki
togo'n gunu sinyi teki'n kua.

5 Keme se ua zagu zo vojyɔ
kojyo nama ku Nuɓa ada sege
va nzaku de nz'ada'n ngon nige
ke ma:

Ngon ma, nạ nzə k'ege kojyo
na Vuraɓe gunu.

Kaznaku yo nzə ndanga ki
vu, wongɔ taɗe ki gunu.

6 Vuraɓe nz'ojyo de nen
maku yo taara yo ma

12:1 1Ko 9:24; Ebr 10:36
12:2 Fil 2:8,9; Mar 16:19
12:3 Gal 6:9; Tee 2:3
12:6 Tee 3:19

naku yo nz'unda dege ma ndanyi
ku yo geri vu yoge ngonge na yo ma.
(Muruvojyɔge 3:11-12)

7 Uzi keme se ve zo kojyo. Nuɓa taɗe sege va nza ngonge make. Vura ngon nz'ojyo ngon nige ɗoyi ɗoyi, gunu ka? **8** Kaznaku sege taki kojyo nama ku dege ndanyi nz'envi nga keme ni ma gunu vu, sege ngonge nɔ mot mɔnɔ ka naku sege ngon nɔ kiige gunu!

9 Zege z'inzi'n vurage nɔ kem zaakorɔ ku nz'ojyi zege vu zə z'tuki talu nige. Zege z'uli zo zige ɓori ne jyane mot Vura na nzili zige ɓavu z'inzi kamkaa ne, gunu ka? **10** Vura zige nz'ojyi zege a kem ndor nɔ finyi ɗi nzaku nyele'n yoge make. Naku Nuɓa nz'ojyo zege a ku taɗe zege kiine a ku z'envi lo kiiɓada na yo. **11** Takite ni ma kojyoge ndanyi nda va nza nga kada wongɔ make naku nga kornyele gunu. Naku gidi ni vu yo anu kamu nɔ kii nɔ zosuru a na dege maku uni gidi ni ma.

12 Teli suri zi se nɔ ku ɔro ko ma tiɓo'n ta kurikejyi se ge maku togo nige tigo ma.
(Izayi 35:3)

13 Tami ɗovoge dana sur a nza sege
ɓavu nza dege maku niyi ma nda kiine inyi naa nzə ku ndomi ɗovo gunu.
(Muruvojyɔge 4:26)

Kojyo a na dege maku egi vojyɔ na Nuɓa zagu ma

14 Sege uli lo kinzi kortogo'n sege dege ndanyi tiɓo'n kaɗe korɔ de kunda kala, va gunu vu de ɗoyi nɔ ku yo aku man Vuraɓe tigo. **15** Ngami kii'n ku de ɗoyi tele zagu gidi ɗajya na Nuɓa gunu. Ngami kii'n ku ngira nga ɓɔlo teki dana se gunu a ku tuzu kalve na se ku te nyeɗi dege yaa gunu. **16** Taɗe vu kuɗukamu tigo wala de nen maku nz'aɗe nga nɔ kiiɓada zagu va nza na Izawu make tigo. Yo nvele lo ɗa na yo maku takite* ngon ma a kaɗu viya ɗoyi ɗeki ɗi. **17** Sege geri ku gidi ni maku Izawu ndigi tele kuɓaka kaɗe tara nɔ kii mavu, Izaki ege yo zagu. Yo nz'ula'n tigi kaɗe tara nɔ kii kamnoooge zini mere vu, yo ase kenve lo a ku yo inya'n kalve na yo nɔ kitege zagu ko.

18 Naku, sege asi kaɓe ndete'n kazu kongo nene

12:8 1Pi 5:9
12:10 2Pi 1:4
12:11 Zak 3:17,18
12:13 Gal 6:1
12:14 Rom 6:22; Mat 5:8
12:15 Gal 5:4
12:16 1Ko 6:18

maku de ase kodo ni vuka ma fedi nɔ kuma yaa'n gunu. Kongo nama inzi kamtulu na tuluge tiɓo'n nyele nɔ ɓori. **19**Nvale nveri tiɓo'n nzu de nz'eni zini lo nama. Lomaku dege nɔ Izrayel woyi nzu nama vu, yoge z'ijyi Nuɓa a ku te nzile n'ege vojyɔ ɗoyi gunu. **20**Yoge asi kuzakeme nige zo vojyɔ nama gunu:

Kaznaku zą ya ɔdo'n tigi
korɔ kongo nama mere vu,
dege tini man yo kuri koso ne.
(Teki 19:13)

21Nga ma nda ɓele yaa ku Moyizi nzile te:

Nzə m'ɓele yaa ku nzə
m'zeri ve. *(Teltazu 9:19)*

22Naku sege aɓi ndete ne kazu kongo nɔ Siǫ, kazu ɓe ɓori na Nuɓa nɔ kinzi kamkaa, kazu ɓe ɓori nɔ Zeruzalem nɔ zora tiɓo'n vura vaka ngonkula na Nuɓa ge. **23**Kine, sege aɓi ndete ne lo kunana tadɛ vaka, lo kunana na takite* ngonge maku Nuɓa unda rige kem zongara ma. Sege aɓi ndete ne kazu Nuɓa maku nzə teki vojyɔ zo ngage ndanyi, zo nzili de zosuruge maku teki lo nga nɔ kii ma. **24**Sege aɓi ndete ne kazu Zezu, yo de ɗa dana Kununzu nɔ Jya tiɓo'n masu yo maku dege siki ma. Masu nama adɛ vojyɔ nɔ kii danga masu Abel.

12:22 Tee 14:1; Gal 4:26; Mat 16:16
12:23 Luk 10:20; Fil 3:12
12:24 Gal 3:20; 1Pi 1:2;

25Ngami kiine ną nzə k'ege de maku nzə nzile sege vojyɔ nen ma gunu. Dege maku egi de maku nz'ada yoge kojyo zongara ma yoge ufi kam kunda gunu. Kaznaku zege zegi de maku nz'adɛ zege vojyɔ nɔ zorage ma zagu vu, undi keme se ku zege z'ufi man wa?

26Kite ma nzu yo ndede zongara. Naku jyagmasini ma yo ine nzu nzile te:

M'ndede man zongara tara
ɗoyi jyane,
yo kala'n gunu naku zora
zini. *(Aze 2:6)*

27Lomaku yo nzile te: Tara ɗoyi jyane ma, kamu ni ya te Nuɓa ndede man ngage ku ngage maku yo tadɛ yoge ma semi man. Kuvu ngage ma ndanyi ku de ase ndede nige gunu ma inzi man.

28Zege z'envi mot ɓe nɔ ɓori ku de ase ndede ni gunu. Vavu zege z'tadi nga nɔ kii ka bal Nuɓa bal ɗovo ni maku zege z'asi a ku z'tadi kula na yo bal ni ne nyele Nuɓa ku adə yo tukua talu nɔ ɓori. **29**Vojyɔ nama nzile va te:

Nuɓa na zige ma yo fedi nɔ
ku rugu lo ve.
(Teltazu 4:24)

12:27 1Ko 7:31; 1Za 2:17
12:29 2Te 1:7

Zoɗutu kojyoge

13 Inzi kem taara sege nonzɔge zondorge.
2 Keme se inya nạ nzə k'ua zo kukua mbaage bal se gunu. Vavu, lomaku dege taɗi va mavu, nọ dege uki ngonkula na Nuɓa ge balge anzə geri ne.
3 Ugua keme se zo de kangage va nza sege ngiya se zini de kangage make. Ugua keme se zo de nenge maku dege nzə taɗi yoge ngakonyɔge ma, a sege zini inzi kem zạkorɔ.

4 Taɗe vu dege ndanyi tuki talu taka nạa ku dira taka nạa nda anzə kukua ruɓa ne. Nuɓa teki man vojyɔ de kuɗukamuge yog de kamvakage. **5** Taɗe vu ɓɔ kenve tuzu ɗovo nɔ kii na se gunu. Taɗi kornyele zo nga nene maku sege envi ma. Ngiya Nuɓa nzile te:

Ma m'ege man ki gunu.
Ma m'inya man ki gunu.
(Teltazu 31:6,8; 1Kronik 28:20)

6 Vavu z'nzili kada keme ne zege te:

Vuraɓe taɗe man a na ma.
Ma m'ɓele man gunu.
De nzə taɗe'n ma ɗi?
(Paage 56:5, 118:6)

7 Ugua keme se zo dege maku nz'ozi sege ta ɗovo ma, dege maku nz'aɗi sege vojyɔ na Nuɓa ma. Sege aki kanu kula na nige maku sege ndazi kunda keme zoni na nige. **8** Zezu Kris nɔ ɗoyi ma ɗi isane, kazene kuvu zondorge.

9 Nạ nzə k'inyi ngira ngandazəge nɔ kalakala tiɓo'n nɔ mbaage nzozi sege aɓe'n gunu.

Iikuɗà a ku sege adi togo keme ke bal ɗovo ɗàjya, naku bal ɗovo ngakusage gunu. Ngakusage ma adi ngage dege make ku usi yoge ma gunu. **10** Zege z'inzi'n dava ku de nenge maku nzə taɗi kula kemkuzi Nuɓa ma envi nzu a kusa nga zoni gunu.

11 De retizo nɔ ɓori nz'aɓe'n masu ngaretizo kem lo nɔ kiiɓada Nzaa ratata a taɗe kasuge. Dege nzə rugi zạ nige gidi gegere. **12** A vojyɔ nama ya ku Zezu maku ndigi kaɗe vaka de na yo ge a kunda kala masu na yo ngiya'n ma, ngakonyɔ taɗe yo kaga ɗà gidi ta ɗovo ɓe ɓori. **13** Vavu z'teki zagu kem gegere ku z'aɓi bal yo ku z'iti najya na yoge ma. **14** Naku zege z'inzi'n ɓe ɓori nɔ zongara nɔ ku nda zondorge gunu. Naku zə z'uli ɓe nen maku nz'iɗe ma. **15** Vavu z'adi ngaretizo nɔ ndovu Nuɓa ke ɗovo na yo ne kamkonɔ. Ngaretizo nama ya kamu na ndara tarage maku nzə

13:1 Rom 12:10
13:2 Mat 25:35; Rom 12:13
13:3 Mat 25:36; Kol 4:18
13:4 1Ko 7:38; 1Ti 4:3; Tee 22:15
13:5 1Ti 3:3; Fil 4:11
13:7 1Ko 16:16
13:9 Efe 4:14; Kol 2:7,16
13:10 1Ko 9:13
13:12 Zaa 19:17; Efe 5:26

nzili ri yo kaga ma. **16**Keme se inya nạ nzə k'ua zo tadɛ̂ kii gunu, zo kiyi nga nɔ kii na se ge nọ dege ke gunu.

Mara ngaretizo nage ma ya nz'ada kornyele Nuɓa ke ma.

17Woyi ta dege maku nz'ozi sege ɗovo ma ku uli zo se mot ge, a yoge nzə ngami sege. Yoge ozi man bal kulage ma. Tadɨ va a ku yoge tali ta kunu kula na nige kornyele ne anzə konyɔ mesi ne. Konyɔ mesi nama tadɛ̂ man kii a na se gunu.

18Z'ijyi Nuɓa a na ze. Ze z'geri kii'n ku z'inzi'n nzili geri ve nɔ kii ku kem ngage ndanyi vu, ze z'ndigi ku nzee na ze nda kiine. **19**Nzə m'nde sege a zijyɔ Nuɓa a na ma a ku m'tele m'aɓe yaku bal se.

20Nuɓa nɔ kada kortogo tele ɗɛ̂e'n de kulu nɔ ɓori na vinya alusuge, Vuraɓe na zige Zezu dana de kuage bal ɗovo masu kununzu nɔ zondorge ne. **21**Ku yo tadɛ̂ sege a kula nɔ kiige ndanyi. Ku yo adə sege ɓɔ tadɛ̂ nga kemndigi na yo. Ku yo tadɛ̂ sege nga nɔ nyele ta kamu yo bal ɗovo Zezu Kris maku kadɛ̂ tara nda a na yo zondorge ma. Amen!*

22Nonzɔge, nzə m'ojyo sege a ku sege uzi keme se ve zo vojyɔ kojyoge ma, naku m'ɓala kamvojyɔge ma finyi ɗi ya kem mbete m'ula'n sege.

23Sege geri ku inyi nonzɔ zige Timote vuka ɗi ko. Kaznaku yo ɗe jyagmasini vu, z'aɓe man sini kaku se.

24Taki dege maku nz'ozi sege ɗovo ma tu ndanyi yoge de kemkiiɓadage ndanyi.

Nonzɔge nɔ zongara nɔ Itali nzə taki sege.

25Tadɛ̂ vu ɗàjya inzi dana se ndanyi. Amen!*

13:18 1Te 5:25; Kul 23:1
13:19 Fim 1:22
13:20 Rom 15:33; Mat 26:28; Kul 2:24; Zaa 10:11
13:21 2Ko 9:8; Fil 2:13; 1Za 3:22; Rom 11:36
13:22 1Pi 5:12
13:23 Kul 16:1
13:24 Kul 18:2
13:25 Kol 4:18

ZAKI

KANZA KEM MBETE NA ZAKI
De ɓal ni: Zaki
Yo ɓala ada: Zuifge ke nɔ taka kemege
Ɓal taɗɛ̀ ni: Ɓal wonyə ziyo zo minyə
sinyi wonyə ziyo zo mbakaɗɛ̀
(45-48) gidi kojyɔ na Zezu Kris.

Kris umbamiri kunda lo kunana na yo kem ndor Pa̱tekot Zeruzalem, gidi ndor wonyə ziyo gidi kaɓe na yo zora (Kulage 2). Zuifge nɔ Zeruzalem envi Vojyɔ nɔ Kii yaku ɗi kiine. Lo kunana nzə ɓori kakite ɗi kem ɓe ɓori nama gidi ngakonyɔ maku ngarge na Zuifge nɔ anzə taka kemege tadi ngonkulage ke ma. Kua na Etiyen ozo kumbamiri korkonyɔ na de taka kemege ndanyi nɔ lo kunana nɔ Zeruzalem. Ngakonyɔ nama sunga yoge a kanya kaɓe Zude tiɓo'n Samari (Kulage 8:1). Kem lo nage ma, Zaki ɓala mbete nen ma Zeruzalem a koso'n mot Zuifge nɔ taka kemege maku anyi zagu kem zongara nage ma. Yo ɓala mbete nen ma kine kem ɓal 45-48 gidi kojyɔ na Zezu Kris.

Zaki yo nonzɔ Zezu Kris tiɓo'n Zudə. Zaki yog nonzɔ nige taki keme Vuraɓe gunu lomaku yo nzə taɗɛ̀'n kula zongara ma (Za̱a̱ 7:5). Lo nama, kem ndor no̱ge gidi turu na Zezu dana de kuage ma, Vuraɓe teki yer korɔ yo ne bal Zaki, gidi ni vu yo tele de taka keme (1 Kore̱ntge 15:7). Yo yog no̱ de taka kemege, yo aku ta kiɗɛ̀ na Nzili Nzaa gidi kaɓe na Zezu zora (Kulage 1:14). Zoɗutu ni vu yo tele de kunu zo kula dana de kajyage zo lo kunana nɔ Zeruzalem (Kulage 12:17; Kulage 15; Galatge 1:19; 2:9).

Zaki ɓala mbete na yo bal nga na Zuifge, a yo Zuif ya nz'aɗɛ̀ vojyɔ Zuifge ke. Yo ɗa yaa ndanyi zo Kununzu nɔ Konɔ tiɓo'n Vojyɔ maku Zezu aɗɛ̀ zo kongo ma (Matiyo 5-7). Kamkajya ndazə nga na yo dege ke titi na Zezu a yo nz'ozo ngage nɔ ku taɗɛ̀ nga ve ku nda tutu, nga nige ya: Topo ɓori nɔ ku nyele sunga ne, ngeli nɔ ku nzutu ne, fiti nga nɔ ku iso ne, fedi nɔ ku de ase kaku ni gunu. Mbete na yo titi mbete Muruvojyɔge a ku nz'ada kojyo gerive zo kinzi kamkaa nɔ zondorge. Kunda kem zoni na de taka keme nda bala ni ne kem kinzi kamkaa nɔ zondorge ndanyi. Zaki ɓala mbete zo kula taɗɛ̀ge tiɓo'n nga ndɔɔ dege (kamneni 1), taara na̱a̱ (kamneni 2), kula nɔ kiige bal ni ne (kamneni 2), kamkajya kaɗɛ̀ vojyɔ (kamneni 3), taara zongara ndanyi (kamneni 4), ngakenve (kamneni 5) tiɓo'n no̱ ngage nɔ ku ozo zo kinzi kamkaa na lo kunana (kamneni 5).

Vojyɔ kii, « kunda keme zoni anzə kula taɗɛ̀ nige ne gunu ma ua ko » (Zaki 2:20). De taka keme nz'ozo nga nɔ kii zo taka keme na yo gidi taka keme ozo'n zo kula taɗɛ̀ge nɔ kiige.

Kumbamiri ni

1 Ma Zaki, de tadɛ kula na Nuɓa tiɓo'n na Vuraɓe Zezu Kris, m'taka sege, sege mot kojyɔ nɔ ɓu zo ziyoge maku Nuɓa sila keme se bal loge ma.

Ngakonyɔge yog nga ndɔɔ dege

2 Nonzɔ ma ge, kaznaku sege isi dana ngakonyɔge nɔ kalakala vu, tadi nga nage ma va nza nga kornyele nɔ ɓori make. 3 Sege geri ngakonyɔ nage ma ndɔɔ kunda keme zoni na se a ku sege uki togo ne. 4 Lo nama kukua togo na se tadɛ kula na yo tako a ku sege teli de nɔ kiige, asi tadɛ ngage ndanyi ku nga ɗuku sege gunu. 5 Kaznaku nǫ de dana se ma kamkajya ɗuku yo vu, tadɛ ku yo nde zi Nuɓa. Nuɓa adə man yo, yo nz'ada nga dege ke ndanyi nyara ne. Yo ndere zo ge gunu. 6 Na, yo nde kunda keme zoni ne, yo negive gunu. De negive inzi va nza bangla mane vakaata make ku nyele nzə vivi yo ku ɓi loge ma. 7 De nama alve ku te n'enve man nga zi Vuraɓe gunu. 8 De nama ase kunu zo nga gunu, yo de mindi nyele bal nzee na yo ge ndanyi. 9 Tadɛ ku nonzɔ zige nen maku vojyɔ na yo tigo ma nz'ozo korɔ yo vu, a ku Nuɓa unu man yo taru. 10 Na, de kenve nga nz'ozo korɔ yo vu, a ku Nuɓa tele man yo ka ngara, ku yo inzi man va nza fiti ngeli make. 11 Kaza teki vu udù ne, uma lo yaa. Yo nzutu ngeli man kuvu fiti ni teki iso ne. Kiikudɛ korɔ yo semi ko. Vavu de kenve nga zini iso man va kem nga na yo ge. 12 Kornyele nda a na de nen maku ukua togo'n dana ngakonyɔ ma. Kaznaku Nuɓa ndɔɔ man yo vu, enve man ndasa kinzi kamkaa. Ndasa nama ya kuba nen maku Vuraɓe unu nzu yo a ni a na dege maku yo taara yoge ma. 13 Kaznaku nga ndɔɔ nǫ de vu, yo inya na ku nzile te: Nuɓa ya ndɔɔ ma gunu. Ngakasu ase ndɔɔ Nuɓa gunu, yo ase ndɔɔ de zini gunu. 14 Lo nama vu, kamnyǫ na ngiya de ya nzə ndɔɔ yo, ozi yo aɓe'n a tura yo. 15 Gidi ni maku kamnyǫ ma ndere mavu, ojyɔ tadɛ kasu. Gidi ni vu, lomaku tadɛ kasu ndere ma yo ojyɔ kua. 16 Nonzɔ ma ge nɔ ku m'taara sege yaa, nǫ nzə ku turi korɔ se gunu. 17 Kada nyara nɔ nyelege ndanyi tiɓo'n kada nyara nɔ kiige ɓi taru ɗa. Kada nyara nage ma ɓii bal Vura nɔ logarage ya tisi ngara,

1:1 Kul 26:7; Zaa 7:35
1:2 Mat 5:12; Ebr 10:34
1:3 1Pi 1:7; Ebr 10:36
1:4 1Ko 2:6
1:5 Mat 7:7
1:6 Mat 21:21; Mar 11:24
1:8 2Pi 2:14
1:9 Mat 23:12
1:10 1Ko 7:31; 1Pi 1:24
1:11 Mat 20:12
1:12 1Pi 3:14; 1Ko 2:9
1:15 Rom 6:23
1:16 1Ko 6:9

nga nǫ ɗoyi bal yo tele kemnǫ gunu, nzili zini tele kemnǫ gunu. **18**Kemndigi na yo ya ojyɔ'n zegi keme vojyɔ nɔ kii. Yo taɗe va a ku ze teli takite kanu nga taɗe na yo ge.

Koo vojyɔ vu taɗe nga ni

19Vavu, nonzɔ ma ge nɔ ku m'taara sege yaa, taɗe vu dege woyi lo nyanga ne, ugi vojyɔ nyanga ne gunu, wongɔ taɗe yoge nyanga ne gunu. **20**Wongɔ na de ase taɗe nga nɔ zosuru na Nuɓa gunu. **21**Vavu sege inyi nga zosangu ndanyi tiɓo'n de kundakasuge. Sege taki keme vojyɔ maku Nuɓa osi keme se ma kornyelege ku ajya man sege. **22**Sege taɗi nga maku vojyɔ ma nzile ma. Nạ nzə k'oo vojyɔ ma nyara'n gunu, a ku sege turi korɔ na se sege ngiya se gunu. **23**De nen maku wo vojyɔ ku taɗe nga ni gunu vu, inzi va nza de nen make ku aku kamu yo kem tatra make. **24**Gidi ni maku yo aku mavu, yo ugua zo yo kaɓe. Tazini ma ɗivu, keme yo ua zo ta kamu yo ma zagu. **25**Lo nama, de nen maku unda minyə nzuvojyɔ nɔ kii nzuvojyɔ nɔ zo korɔ yo ne, ku nzə taɗe va ɗivu, korɔ yo nyele man yo kem kula taɗe na yo. Korɔ yo nyele man a ku yo wo vojyɔ vu keme yo ua zo ni gunu, vu a taɗe nga ni. **26**Kaznaku nǫ de dana se ma te ne de kaɗe ta vala nɔ kii ɗana Nuɓa ku ukua tara yo zama'n gunu vu, yo nzə tura keme yo ngiya ɗi. Kula taɗe na de nama ɗana Nuɓa nda nyara'n ɗi. **27**Aku kamkajya nɔ nzaa ratata anzə kukua ruɓa a kaɗe'n ta vala ɗana Nuɓa Vura ya nen ma. Yo ozo a kaɓe kaku ngon halage yog niye kuage dana ngakonyɔge, a ngamu korɔ de dana nga zosanguge nɔ zongara.

1:18 Zaa 1:13; Tee 14:4
1:20 Mat 5:22
1:21 Efe 4:22; 1:13
1:22 Mat 7:21
1:25 Zaa 8:32; Gal 2:4; Zaa 13:17

Nuɓa ogɔ tukua talu de ta kamu yo zagu

2 Nonzɔ ma ge, kaznaku kunda keme zoni na se zo Vuraɓe nɔ kaɗe tara, Zezu Kris ndatu vu na nzə teki vojyɔ zo de a kula taɗe yo gunu. **2**Kaznaku de nǫ aɓe lo kunana na se ku ula ringa nveri ngon zi yo ku ula ruba kiiɓada, ku de nagu ula ɓele ruba anza zini. **3**Sege undi kamu se zo de nene maku ula ruba kiiɓada ma, vu sege nzili yo sege te: Yi inzi lo kii nene ma. Sege nzili de nagu make sege te: Yi, ɗa taru. Gunu vu sege te: Inzi nene kot nga maku nzə m'nzunda nza

1:26 1Pi 3:10
1:27 Mat 25:36; Rom 12:2; 2Pi 1:4
2:1 Kul 7:2; 10:34

ma zoni ma! **4**Kaznaku sege nzə tadi vavu, undi minyə korɔ se gunu wa? Sege teli de teki vojyɔ nɔ keme kasuge gunu wa? **5**Nonzɔ ma ge nɔ ku m'taara sege yaa, woyi: Nuɓa ya suru de naguge zongara, gunu ka? Yo suru yoge a ku yoge teli de kenve ngage kem kunda keme zoni ku yoge teli kuɓaka kem ɓe maku yo unu nzu yo a na dege maku taari yo ma, gunu ka? **6**Sege, sege tuki talu de naguge gunu! Na, de kenve ngage ma ya nzə tadi sege ngakonyɔge ma, gunu ka? Yoge ma ya nz'aɓi'n sege ɗana de teki vojyɔ ma, gunu ka? **7**De kenve ngage ma ya nzə najyi ri nɔ kii maku nzə ɓɔri zo se ma, gunu ka? **8**Vojyɔ kii, kaznaku sege tadi ngage ndanyi va nza Mbete nzuvojyɔ na ngarge nzile'n make vu, sege tadi nga kii. Nzuvojyɔ nama nzile te:

> Yi taara de nen maku inzi koti sini ma va nza kori yi ngiyi make.
> *(Tamungage 19:18)*

9Na, kaznaku sege teki vojyɔ zo de a ta kamu yo vu, sege tadi kasu. Nzuvojyɔ ozo vu sege de kalu zo nzuvojyɔge. **10**De nen maku ngamu nzuvojyɔge ndanyi ku yo tadɛ kasu kot nzu nǫ ɗoyi vu, yo tadɛ kasu kot ndikinige ma ndanyi. **11**De nen maku nzile te:

> Yi tadɛ kamvaka gunu,
> *(Tekikaga 20:14, Teltazu 5:18)*
> yo nzile zini te:
> Yi tale de gunu.
> *(Tekikaga 20:13, Teltazu 5:17)*

Vavu kaznaku yi tadɛ kamvaka gunu, ku tale de vu, yi tele de kalu zo nzuvojyɔ. **12**Vavu sege adi vojyɔ tadi nga ni va nza de nenge make ku nzuvojyɔ nɔ zo korɔ'n teki man vojyɔ zo yo make. **13**Nuɓa teki man vojyɔ anzə kemkii zo de nene maku tadɛ kemkii gunu ma. Kemkii zomu zo teki vojyɔ.

Kunda keme zoni tiɓo'n kula tadɛge

14Nonzɔ ma ge, kaznaku nǫ de nzile te ne de kunda keme zoni, ku kula ni tigo vu, yo nzə teki ɗi? Kunda keme zoni ma ase kajya yo wa? **15**Kaznaku nonzɔ zige wala nimi nǫ ɗoyi ruba tigo korɔge ku nga kusa nige tigo zondorge. **16**Kaznaku nǫ de dana se nzile yoge te: Aɓi kortogo ne, nzibi fedi vu keme se ɗuu man. Kaznaku sege adi yoge nga kii a korɔ nige gunu vu, nama kamu ni ya ɗi?

2:4 Zaa 7:24
2:5 Luk 12:21; Tee 2:9; Mat 25:34
2:6 1Ko 11:22; Kul 8:3
2:8 Mat 5:43
2:10 Mat 5:19; Gal 3:10
2:12 Mat 16:27
2:13 Mat 5:7; Luk 6:37
2:14 Mat 7:26
2:15 Mat 25:35, 36
2:16 Luk 3:11; 1Za 3:17,18

17 Nga tadɛ na kunda keme zoni ya nen ma: Kaznaku kula tadɛ yo tigo vu, yo ua keme korɔ yo ko. **18** Vu nǫ de nzile man te: Kunda keme zoni na yi ndatu ku ma m'inzi'n kula tadɛge.

Na, m'nzile ki: Ozo ta ma kunda keme zoni na yi anzə kula tadɛ nige ne. Ku m'ozo man ki kunda keme zoni na ma kula tadɛ na m'ge.

19 Yi taka keme ni vu Nuɓa dɔyi dɛki dɨ, yi tadɛ nɔ kii. Nzili turage zini taki keme ni, nzə zeri ne! **20** Yi ndigi geri kamu ni wa? De kozkorɔ kunda keme zoni anzə kula tadɛ nige ne gunu ma ua ko. **21** Lomaku vura zige Abraham ada ngon yo Izaki zo dava ma, Nuɓa tazu yo de nɔ kii bal kula tadɛ na yo ge, gunu ka? **22** Yi aku kunda keme zoni na yo tadɛ kula kamnǫa yog kula tadɛ na yo ge. Kula tadɛ na yo ge ozo kunda keme zoni na yo nɔ kiige. **23** Vavu vojyɔ maku Mbete Nuɓa nzile ma tele vojyɔ nɔ kii, nzile te:

Abraham taka keme Nuɓa ya Nuɓa tazu yo de zosuru ne.
(Kumbamiri 15:6)

Ku dege nzə ɓɔri yo ɓiyakudɛ Nuɓa. **24** Vavu, sege aki ku Nuɓa tazu de zosuru bal kula tadɛge, na bal kunda keme zoni dɨ gunu. **25** Va nza na make, Nuɓa tazu Rahab niye kudukamu ma, bal kula tadɛge gunu ka? Yo ukua ngonkulage bal yo kuvu ula'n yoge ta dɔvo nɔ nyara. **26** Vavu korɔ nen maku nzili kauvo tigo keme yo ma ua ko. Va nza na make, kunda keme zoni anzə kula tadɛ ni'n ma ua zini ko.

2:17 Gal 5:6
2:18 Rom 3:28; Mat 7:16,17
2:19 Mar 12:24; 1Ko 8:4-6; Mat 8:29; Luk 4:34
2:22 1Te 1:3
2:23 Rom 4:3
2:25 Ebr 11:31
3:1 Efɛ 4:11; Mat 7:1; Rom 2:21
3:2 Rom 3:9-20; 1Za 1:8; 1Pi 3:10; Mat 12:37
3:4 Mat 15:11; 5:22

Konyɔ ɓe zo nzɔɔ

3 Nonzɔ ma ge, tadɛ vu de ndazə ngage dege ke vaki yaa dana se gunu. Sege geri ku teki man vojyɔ zo zige ɓori man yaa. **2** Zege ndanyi z'isi kem tadɛ kasu tara vakane. Kaznaku nǫ de iso a vojyɔ tara yo gunu vu, yo de nɔ kii, yo ase ngamu bal korɔ yo ge ndanyi vuka. **3** Zege z'uli zama ta sundage a ku ɓeli zege. Vavu, z'nzozi yoge korɔ nige ndanyi zini. **4** Sege aki ta topo nɔ ɓorige ma. Nyele nɔ ɓorige sungi yoge vu guvernay* nɔ saku nzə nzozi yoge. Topo ɓori nage ma nz'aɓi lo nene maku keme de kodo topo ndigi kaɓe tutu ma. **5** Nza na make, nzɔɔ ma korɔ nɔ saku ozo korɔ yo zo nga nɔ ɓorige.

*** Guvernay: Kaga nɔ kau nɔ ku nda paa ne ku nz'uzi kila topo ɓorige a ringo'n ta kunu topo.**

Aki ta ngon fedi nɔ saku ɗi rugu kura ɓori ma! **6**Nzɔɔ, yo fedi, yo zongara nɔ kasu dana ngon korɔ zige. Yo tadɛ nga zosangu korɔ ke ndanyi, yo rugu kinzi kamkaa na dege. Ngiya fedi nɔ anzə kua gunu ya nzə rugu yo. **7**Dege onyi ɓe zo mara zaage ndanyi, zą keme mɔnɔge zo yelige, zo zą kupa kamu ngarage tiɓo'n zą kamu manege. Yoge nz'onyi ɓe zoge nz'aɓi'n ta ve. **8**Nzɔɔ ma, de ɗoyi ase konyɔ ɓe zo yo gunu. Ngakasu nɔ ku inzi lo ɗoyi gunu. Ngakasu nɔ tale de ɗoso keme yo tutu. **9**Zə z'adi tara nɔ kii zo Vuraɓe tiɓo'n zo Vura zo ri yo ne, zege zə tini zo dege maku Nuɓa tadɛ ozo'n korɔ yo zo ri yo ne. **10**Tara nɔ ɗoyi nama, kadɛ tara nɔ kii tiɓo'n tine teki tutu. Nonzɔ ma ge tadɛ vu nda va nza nen make gunu. **11**Mane riyo tiɓo'n mane ɓɔlo nzə teki ta goto nɔ ɗoyi vu wa? **12**Nonzɔ ma ge, kaga mbatisa ase kanu olivge* wa? Wala fofofire ase kanu mbatisa wa? Vavu, ta goto mane kaata ase kanya mane riyo gunu.

Mot kamkajya ziyo

13Ną ya dana se kamu yo ajya ku geri mot ngage? Tadɛ ku bal nzee na yo nɔ kii ozo kula tadɛ yoge nɔ zokezi tiɓo'n kamkajya. **14**Kaznaku manza nɔ ɓɔlo tiɓo'n kawų nda keme se vu, sege ozi korɔ se gunu. Sege ną nzə ku zayisori zo vojyɔ nɔ kii gunu. **15**Kamkajya nen ma ɓi taru ɗa gunu, na yo ɓi zongara nene ma ka, keme de zini nzili turage ogi tutu. **16**Lo na maku manza tiɓo'n kawų nda tutu ma, koo ta nąa tigo tutu, mara ngakasuge ndanyi nda tutu. **17**Na, kamkajya nen maku ɓi taru ma nzaa ratata, kuvu kinzi kortogo, kemkii, zokezi, kemnzaa tiɓo'n kanu nɔ kiige ɗoso tutu. Yo negive gunu. Yo de tura ta kamu dege gunu. **18**De tadɛ kulage nɔ zo kinzi kortogo osi kanu nɔ zosuru kem kinzi kortogo.

Uli zo se mot Nuɓa

4 Kunda nąage, kukua mbilege ma ɓii ka nanga ya ɗee dana se wa? Yoge ɓii bal ɓɔ ngage nɔ keme se ya ku nz'udi ɗɔɔ kem ngon korɔ se ge, gunu ka? **2**Kamnyų tadɛ sege vu aki nga ni gunu. Sege de tale dege de kunda manzage. Sege asi kenve nga gunu. Sege nz'undi nąage, nz'uki mbilege. Sege envi nga gunu a ku sege ndii nga gunu. **3**Sege ndi nga vu envi nga ni gunu a sege ndi bala ni ne gunu. Sege ndi a tuzu ni bal ɓɔ ngage nɔ keme se.

3:8 Rom 3:13
3:9 1Ko 11:7
3:12 Mat 7:16
3:13 1Pi 2:12
3:14 2Ko 12:20
3:15 1Ti 4:1
3:16 Gal 5:20
3:17 1Ko 2:6; Ebr 12:11; Luk 6:36; Rom 12:9
3:18 Mat 5:9; Rom 14:19; Fil 1:11
4:1 Tit 3:4; Rom 7:23
4:2 Mat 5:21,22; 1Za 3:5
4:3 Mat 7:7; 1Za 3:22

4Davlage tiɓo'n niyege, sege de kamvakage. Sege geri de nen maku yo ɓiyakuɗa zongara vu yo zanga na Nuɓa, gunu ka? Vavu de nen maku ndigi kiɗe ɓiyakuɗa zongara vu tele man zanga na Nuɓa. **5**Sege nz'alive sege te Mbete Nuɓa nzile vojyɔ nama nyara'n ɗi? Nzili maku inzi keme zige ma, unda manza kot zige. **6**Kuvu Nuɓa ada ɗ̀ajya nɔ ɓori va nza Mbete Nuɓa nzile'n te:

Nuɓa ege de kozo korɔge
vu ada ɗ̀ajya na yo de
zokezige ke.
(Muruvojyɔge 3:34)

7Vavu sege uli zo se mot Nuɓa. Egi Ture de tura* zagu vu yo a anya man kuɗa'n zagu kot se. **8**Sege upi bal Nuɓa vu yo zini upa man bal se. De taɗe kasuge, ibi zi se zagu. Sege maku asi taɗe nga zo se'n gunu ma, ibi keme se zagu. **9**Sege geri nagu na se, uki ndo ku noo̲yi ve. Taɗe ku tibo na se tele kukua ndo, kornyele na se tele wongɔ. **10**Soli zo se ɗ̀ana Vuraɓe vu oso man mot se taru. **11**Nonzɔ ma ge, na̲ nzə ku zayisori zo na̲a gunu. De nen maku zasori zo nonzɔ yo wala teki vojyɔ zo nonzɔ yo vu, yo zasori zo nzuvojyɔ, teki vojyɔ zo nzuvojyɔ, kaznaku yi teki vojyɔ zo nzuvojyɔ vu, yi taɗe kula na yo gunu, na yi de teki vojyɔ zo yo. **12**Nuɓa kala'n ɗi ya taɗe nzuvojyɔ yo ase kajya de, ase tale de. Na yi, yi na̲ ya ku nzə teki vojyɔ zo no̲ de wa?

4:4 1Za 2:15; Zaa 15:19
4:5 1Ko 6:19
4:6 Mat 23:12
4:7 Efe 4:27; 1Pi 5:6-9
4:8 Ebr 7:19
4:9 Luk 6:25
4:10 1Pi 5:6
4:11 Rom 1:30; 2Ko 12:20; 1Pi 2:1; Mat 7:1
4:12 Mat 10:28; 7:1
4:13 Luk 12:18-20
4:15 Kul 18:21
4:16 1Ko 5:6
4:17 Luk 12:47; Zaa 9:41
5:1 1Ti 6:9;

De unu kaɗe tara adə nga nɔ kuli ke gunu

13Jyagmasini ma sege woyi na ma, sege maku nzə nzili sege te: Kazene tiɓo'n kuli, vu, z'aɓe man kem ɓe ɓori no̲. Z'aɓe z'taɗe'n man ɓal ɗoyi, z'ɗ̀aɓa man ngage ku z'enve man kenvege. **14**Sege geri nga maku nzə taɗe nga kuli ma gunu! Kinzi kamkaa na se ya ɗi? Nda va nza sili feɗi zo mane make ku dana ni uɗa gunu vu, sila kemna̲a make. **15**Sege nzili tigi va sege te: Kaznaku Vuraɓe ndigi ve vu, z'inzi'n man kamkaa'n ku z'taɗe man va gunu vu va. **16**Jyagmasini ma sege uni kaɗe tara adi korɔ na se ke, sege de kozkorɔge. Kozkorɔ nage ma ndanyi iikuɗa gunu. **17**De nen maku geri lo taɗe kii ku yo taɗe gunu vu, yo taɗe kasu.

Vojyɔ nɔ zo de kenve ngage

5 Jyagmasini ma, woyi ma, sege de kenve ngage. No̲oi ve, ugi kuuge a ngakonyɔge

maku ɗii man zo se ma. 2Ngakenve na sege nzumu ne, ngoroge ɔnyi ruba na sege. 3Kiyanzere ukua lɔr na se tiɓo'n kenve na se ge. Kiyanzere nama uma man nazu zo se kuvu yo rugu man zą korɔ se nza fedi make. Sege kuni ngakenve na se ge zoɗutu ndorge ɗi. 4De taɗe kulage ujyi kiyo keme mege na sege vu, sege ogi yoge kuba ni zagu. Kuba na nige ma nǫo ne. Vu nǫo na de kujya kiyoge ma iso nvi Vuraɓe na mot ɓundu ngakundage ndanyi. 5Sege inzi zongara nene ma dana ngakenve, dana kornyelege. Keme se ɗuu va nza ndor nen make ku dege nzə tali'n wala nz'ujyi'n mindi zą̲ge make. 6Sege teki vojyɔ zo de zosuru, sege tali yo. Yo ege gunu.

Kuzakeme zo ngakonyɔ

7Nonzɔge, vavu sege uzi keme se sinyi teki'n ndor tele na Vuraɓe. Aku, vura modo nz'aku ta kanu kiyo kii nɔ zongara. Yo uza keme yo nz'aku ta kanu kiyo nama sinyi a ku yo enve takite nzii tiɓo'n zoɗutu nzii nɔ ɓal na'n ma. 8Sege zini uzi keme se. Uzi keme se togo ne a ndor tele na Vuraɓe ndete ko. 9Nonzɔge ną̲ nzə ku seki nąa gunu, a ku Nuɓa teki vojyɔ zo se gunu. Aku de teki vojyɔ ɗa ta kuzi. 10Nonzɔ ma ge, uni kamu nza dege maku ngakonyɔ taɗe yoge ku uzi kemege ma, de nige ya de kozo nzu Nuɓa ge maku adi vojyɔ zo ri Vuraɓe'n ma. 11Aku, zege z'nzili zege te kornyele nda a na de nenge maku uki togo'n ma. Sege woyi vojyɔ na Zoɓ maku ukua togo'n ma ku sege aki zoɗutu nga maku Vuraɓe ndigi yo zo ni ma. Vuraɓe taɗe va a kamkala tiɓo'n kemkii ɗoso keme yo tutu. 12Nonzɔ ma ge, nɔ danga ngage ndanyi ma, ną̲ nzə k'ovi zo ri zora'n gunu, wala zo ri zongara ne, wala kununzu nɔ nyara'n gunu. A ku sege nzili sege te hę̲ vu sege nzili sege te hę̲, o o̲, vu sege nzili sege te o o̲. Sege tadi va a ku vojyɔ ukua sege gunu.

Zijyɔ Nuɓa kunda keme zoni ne

13Nǫ de dana se korɔ yo nz'onyɔ ve? Taɗe ku yo zijyɔ Nuɓa. Nǫ de inzi kem kornyele. Taɗe ku yo uɗu paa Nuɓa. 14Nǫ de dana se nzə taɗe meti wa? Taɗe ku yo ɓɔro de kajyage nɔ kemkuzi Nuɓa. Ku de nage ma zijyi Nuɓa zo yo ku odi kuɓu korɔ yo zo ri Vuraɓe ne. 15Zijyɔ Nuɓa kunda keme

5:2 Mat 6:19,20
5:4 Rom 9:29
5:5 Luk 16:19
5:6 Ebr 10:38
5:7 1Ko 1:7; Gal 6:9
5:8 1Ko 1:7; Rom 13:11
5:9 1Ko 4:5; 1Pi 4:5; Mat 24:33
5:10 Mat 5:12
5:11 Mat 5:10; Ebr 10:36
5:12 Mat 5:34-37
5:13 Kol 3:16
5:14 Kul 11:30; Luk 10:34

zoni'n ajya man meti ma, ku Vuraɓe unu man yo taru. Kaznaku yo taɗe kasu vu, Nuɓa naka man yo. **16**Nzili taɗe kasu na sege kaga dana nạa ku sege zijyi Nuɓa a na nạa ɓavu meti ma inya sege. Kaznaku de zosuru zijyɔ Nuɓa ɓori'n vu zijyɔ Nuɓa na yo ma inzi'n togɔ nɔ ɓori. **17**Eli, yo de nɔ zạkorɔ va nza zege make. Yo zijyɔ Nuɓa konyo'n a ku nzii yeɗi gunu. Nzii yeɗi zongara gunu sinyi ɓal muta nzoyi minyə zo ɗoyi. **18**Yo zijyɔ Nuɓa jyane vu, zora ada nzii yeɗi ne, kuvu zongara anu kamu kiyo na yo. **19**Nonzɔge, kaznaku nọ de dana se ndomo kuɗa'n zagu kot vojyɔ nɔ kii ku de nɔ nyara tele ɗe'n yo ɗovo nɔ kii. **20**De nọ tele'n de taɗe kasu ɗoyi ɗe'n ɗovo maku yo ndomo tutu ma. De nama ajya man de taɗe kasu ma zi kua kuvu utu man zo taɗe kasu nɔ vaka na yo ge.

5:16 Kul 19:13; Ebr 12:13; 1Pi 2:24; Mat 7:7
5:17 Kul 14:15; Luk 4:25
5:19 Mat 18:15
5:20 Rom 11:14; 1Pi 4:8

1 PIYER

KANZA KEM TAKITE MBETE NA PIYER
De ɓal ni: Piyer
Yo ɓala ada: De taka kemege nɔ kumɓe nɔ Azi nɔ Saku
Ɓal taɗe ni: Ɓal wonyə muta zo ziyo sinyi wonyə muta zo minyə (62-65) gidi kojyɔ na Zezu Kris.

Nzaku takite lo kunanage nz'aɓe'n kakite vakane ɓorige mavu, de taka kemege inzi dana ngakonyɔ nɔ ku nzə taɗe yoge vaɗi togo ne. De anzə taka kemege nɔ konyɔ ɓe nɔ Rom suɓi yoge a yoge egi tel korɔ nige zagu ka bal nga mot kaa na ne (1 Piyer 4:3-4). Ngakonyɔ ma sunga yoge sinyi aɓe'n kumɓe zongara nɔ Azi nɔ Saku : Pǫ, Galati, Kapados, Azi tiɓo'n Bitini (1 Piyer 1:1). Kem zongara nama zini ma ngakonyɔ nzə taɗe yoge a nzee na ne kem Kris (1 Piyer 4:14-19) a kalve na ne zo taɗe kii (1 Piyer 3:14). Vaka dege ma ku mbete nen ma nda a na ne ma yoge Zuifge gunu (1 Piyer 1:18; 2:10; 4:3-4). Zini ku vaka Zuifge ogi danage ma. De taka keme nage ma ndigi a ku osi mot nige taru a aɓi kakite kem taɗe kii.

Nuɓa suru ngonkula Piyer a ɓal mbete nen ma a koso'n mot dege maku Nuɓa taɗe yoge va nza dege nɔ suru na yo make taru. Ngakonyɔ nɔ togo enve Piyer kem kula na yo ma ndanyi ku yo taɗe ma (Kulage 4:3; 5:17-42; 8:1; 12:1-19) kuvu yo nz'ada kojyo nɔ kiige, ngira ni nda zo nga nene maku Vuraɓe ndaza yo ma. Ngonkula nen ma umanazu korkonyɔge na Vuraɓe na yo ku yo unu vojyɔ korkonyɔ na Zezu a nga nɔ zosuru a koso'n mot de taka kemege taru (1 Piyer 2:21-25; 3:18-22).

Piyer ɓala mbete nen ma kem zoɗutu ɓu ɓal kinzi kamkaa na yo. Yo ɓala mbete ma kine ɓal 62-65 gidi kojyɔ na Zezu Kris, lomaku ngakonyɔ nzə taɗe'n de taka kemege yaa ma.

Ngonkula Piyer nz'aɗe vojyɔ ngakonyɔ kamkonɔ kem mbete nene ma tara ɓu zo minyə zo ɗoyi, vu yo ada kaɗe tara ɗàjya na Nuɓa ke zini. Yo ɗa zo ɗàjya na Nuɓa zo vojyɔ kajya (1 Piyer 1:1 -2:10), korkonyɔ (1 Piyer 2:11; 4:19) tiɓo'n kula taɗe (1 Piyer 5:1-14). Piyer umbamiri ɓal mbete ma ɓori ne zo kajya nɔ kunda ngalu lo na Nuɓa (1 Piyer 1:1-12), kuvu nz'ojyo de taka kemege a tukua talu Nuɓa a ku yo ada yoge kajya nɔ ɓori, ku ada yoge nzu kunuge nǫge 34.

Vavu mbete nen ma umanazu togɔ « vojyɔ nɔ kii ɗàjya na Nuɓa » nɔ ku de taka kemege inzi kem ni ko ku yoge inzi ɗanage ne (1 Piyer 5:12). Ɗajya na Nuɓa nɔ ɗoyi nen ma nz'ada tugua tara de taka keme ke kem korkonyɔ.

Kumbamiri ni

1 Ma Piyer, ma ngonkula na Zezu Kris. M'ɓala mbete m'ula'n sege nɔ suruge make ku sege inzi va nza de mbaage make kem zongara nɔ nyarage. Sege sili kemnǫa kem zongara nɔ Pǫ, nɔ Galati, nɔ Kapadok,

1:1 2Pi 1:1; Mat 24:22; Ebr 11:13; Kul 2:9

nɔ Azi tiɓo'n nɔ Bitini. 2Nuɓa Vura geri sege kite ɓavu Nzili adɛ̂ sege unda kala. Vavu sege woyi man tar yo ku yo sika man masu Zezu Kris zo se. Tadɛ̂ vu Nuɓa adə sege ɗajya tiɓo'n kortogo vakane.

Kunda keme zoni nɔ kinzi kamkaa

3Kadɛ̂ tara nɔ kii nda zo Nuɓa tiɓo'n Vura na Vuraɓe na zige Zezu Kris. Bal ɗovo kemkii na yo nɔ ɓori ma, yo ojyɔ zege jyane ɓavu zege z'envi kunda keme zoni nɔ kinzi kamkaa. Kunda keme zoni nama inzi kamkaa a Nuɓa turu Zezu Kris dana de kuage. 4A ku zege kuɓaka nga nɔ ku tuzu man gunu, ruɓa ukua man gunu ku yo ase man ribi gunu. Nuɓa nzə ngamu nga nama ku zege ya kuɓaka ni ma kem zorage. 5Togɔ na Nuɓa nzə ngamu sege a kunda keme zoni na se a ku sege envi kajya. Yo ogɔ sini ko a tee kamu ni kem zoɗutu ndorge. 6Nga nama ya ada sege kornyele ma, na zini ku kem ndor nɔ lova ma ngakonyɔge nɔ kalakala nz'ada sege wongɔ vu a kem ndor nɔ finyi ka. 7Nga ndɔɔ nage ma ozo man kunda keme zoni na se kaga. Kunda keme zoni na se iiyaa danga lər nen maku tuzu man ku de nzə ndɔɔ yo fedi'n ma. Kaznaku Zezu Kris ozo man korɔ yo kaga vu, kunda keme zoni na se tele man nga ndovu, nga kadɛ̂ tara tiɓo'n nga tukua talu. 8Sege aki Zezu gunu naku sege taari yo. Jyagmasini ma sege aki yo gunu, naku sege taki keme ku sege nzə tadi kornyele nɔ ɓori nɔ ku de ase ɓaza ni gunu. Kornyele nɔ kadɛ̂ tara. 9Sege nzə tadi kornyele, a sege envi man nga kunda keme zoni na se zoɗutu ni, nga ni ya kajya na nzili kauvo na se. 10De kozo nzu Nuɓa ge ozi vojyɔ ɗajya maku Nuɓa ngamu a na se ma. Kajya nama yoge uli bal ni yaa ndanyi, yoge zijyi mot ni yaa ndanyi. 11Yoge nz'uli geri ndor ni tiɓo'n nzakaza nen maku Nzili Kris ozo ma. Nzili nama ku inzi keme nige ma ozo vojyɔ korkonyɔge na Kris kite ɓavu kadɛ̂ tara unu man gidi ni. 12Nuɓa tee kamu ni ada de kozo nzu Nuɓa ge ke a ku yoge envi nga nage ma a na ne ngiyage ɗi gunu, naku a na zige. Dege maku ozi Vojyɔ nɔ Kii bal ɗovo Nzili Nzaa'n maku Nuɓa ula'n zora ma ya ozi sege nga nage ma. Ngonkula na Nuɓa ge zini ndigi kaku nga nage ma.

1:2 Rom 8:29; 2Te 2:13; Ebr 10:22; Rom 1:7
1:3 2Ko 1:3; Efe 1:3; Tit 3:5; Zaa 1:13; Ebr 3:6
1:4 Kul 20:32; Rom 8:17; Kol 1:5; 2 Ti 4:8
1:5 Zaa 10:28; Rom 11:8-18
1:6 Rom 5:2; Zak 1:1
1:7 Zak 1:3; 2Ko 4:17; 1Te 2:19
1:8 Zaa 20:20
1:9 Rom 6:22
1:10 Mat 26:24; 13:17
1:11 Kul 16:7; 2Pi 1:21; Mat 26:24
1:12 Rom 4:24; Luk 24:44

Inzi de kemkiikuɗage ne

13Vavu sege uzi ɓɔdo se ve a kaku'n tar ni, vavu sege uzi kalve na sege. Sege taɗi ɓɔ ngage yaa gunu ku inzi'n kunda keme zoni nɔ kii kem kaɗe tara maku nz'iɗe a na se kem ndor nene maku Zezu Kris teki man yer ma. **14**Vavu sege ngon koo ta dege. Na̲ nzə ku nzi bal ɗovo ɓɔ nga nɔ kitege maku nzə taɗi anzə geri'n ma gunu. **15**Naku keme se iikuɗa ve kem nzee na se ge ndanyi. Inzi de kemkiikuɗa ne va, de maku ɓɔro sege ma keme yo iikuɗa ve. **16**Va nzaku ɓali'n kem Mbete na Nuɓa nzili'n te:

Sege ii man kuɗa, a ma
m'iikuɗa ve.

(Tamungage 11:44-45, 19:2)

17Vura nzə teki vojyɔ zo de ɗoyi ɗoyi ozo'n zo kula taɗe na yo ge. Yo teki vojyɔ a ta kamu de gunu. Kaznaku sege nzə ndi nga keme zi yo vu, sege nzi kem ɓele'n kem ndor nene maku sege inzi'n va nza de mbaage make zongara ma. **18**Nuɓa ndigo sege zagu kem kinzi nyara na se ko, bal nzee na vura se ge maku sege uni ma. Sege geri ku yo ndigo sege a nga nenge maku nzə tuzu ve ma gunu, nga nza kenve ke wala lɔr ke gunu. **19**Naku Nuɓa ndigo sege masu na Kris ne nɔ ku gata ni yaa. Masu na yo nda va nza masu na ngon vinya alusu nɔ anzə taɗe kasu, anzə kukua ruɓa. **20**Kite ɓavu Nuɓa unda ngira zongara ndanyi suru ma, yo Zezu ko. Nuɓa ozo yo kaga zoɗutu ndorge a na se. **21**Zo ri na yo'n ya sege taki keme Nuɓa. Nuɓa ya turu yo dana de kuage ku ada yo kaɗe tara, ɓavu taka keme na se tiɓo'n kunda keme zoni na se nda keme Nuɓa.

22Sege ibi nzili kauvo na se Nzili ne a sege woyi ta vojyɔ nɔ kii. Sege taari nonzɔ sege taara nɔ kii va nza nama ke. Vavu sege taari na̲a yaa ndanyi keme nɔ gara zer ne. **23**Nuɓa ojyɔ sege jyane nza kamkiyo nen maku nzumu man ma gunu. Yo ojyɔ sege kamkiyo nɔ anzə nzumu ne. Yo ojyɔ sege jyane bal ɗovo vojyɔ na Nuɓa maku inzi kamkaa ku nda zondorge ma. **24**Vojyɔ maku Mbete Nuɓa nzile ma ya nen ma:

Dege ndanyi inzi va nza
ngeli make, ku kaɗe tara na
yo ge ndanyi nda nza fiti
ngeli make.

Ngeli ma nzutu vu fiti ni
iso ne.

1:13 Kul 24:25; Ebr 3:6; 1Ko 1:7
1:14 Rom 12:21; Efe 4:18
1:15 1Te 4:7; 1Za 3:3
1:17 Mat 6:9; 61:27; Ebr 11:13; 12:28
1:18 Mat 20:28; 1Ko 6:20; Gal 4:3
1:19 Rom 3:25; Zaa 1:29
1:20 Efe 1:4; Mat 25:34; Ebr 9:26
1:21 Rom 4:24; Fil 2:7-9; Ebr 2:9; 3:6
1:22 Zak 4:8; Zaa 13:34; Rom 12:10
1:23 Zaa 1:13; 3:5; Ebr 4:12

25 Naku vojyɔ na Nuɓa nda
zondorge zondorge.
(Izayi 40:6-8)

Vojyɔ nama ya ku
dege ozi sege ma.

2 Vavu sege inyi muruge
ndanyi tiɓo'n vojyɔ ɓogoge
ndanyi zagu, inyi tura ta kamu
dege zagu, inyi taɗe ɓɔ nga
tiɓo'n vojyɔ nɔ kasuge nɔ
kalakala ndanyi zagu. 2 Sege
taɗi ɓɔ nva nɔ kem nzili nɔ ku
gara zer ma va nza ngon kake
kojyɔ jyage make ɓavu sege
ɓori a na yo. 3 Kaznaku sege
ndɔɔyi Vuraɓe kine ku yo iive
vu, sege taɗi yo va.

Koso nɔ kamkaa tiɓo'n dege
nɔ ku Nuɓa suru ne

4 Sege upi sini kazu yo, kazu
koso nɔ kamkaa ma. Dege
egi yo zagu, naku Nuɓa suru
yo ku gata na yo ɓori yaa ta
kamu Nuɓa. 5 Sege ngiya se
ma, sege inzi va nza kosoge
nɔ kamkaage make. Nuɓa nzə
taɗe sege a koyi kuzi na nzili, ta
ɗovo nɔ kiikuɗa na de retizoge
ɓavu sege adi ngaretizoge bal
ɗovo nzili, nyele ve Nuɓa ke
bal ɗovo Zezu Kris. 6 A vojyɔ
nama ya Mbete Nuɓa nzile te:

Aku, nzə m'unda koso nɔ zo
kumu ni kem ɓe ɓori nɔ Siǫ.

M'suru yo ku gata ni yaa
ndanyi.

De nen maku taka keme zo
ri yo'n vu kamsa ukua man yo
gunu. *(Izayi 28:16)*

7 Koso nama gata ni yaa
ndanyi a na se de taka kemege.
Naku a na dege maku taki keme
ni gunu ma ya:

Koso maku de koyi kuzige
egi zagu ma,

tele takite koso nɔ kinzi zo
kumu kuzi. *(Paage 118:22)*

Koso nama ya nzə tugua nza
dege

ku kuri koso nama ya nz'ine
dege ma. *(Izayi 8:14)*

8 Yoge nzə tugi nza dege a
dege egi koo vojyɔ zagu. Nuɓa
suru yoge a taɗe ni.

9 Naku sege ma, sege mot kaa
nɔ ku Nuɓa ya suru ne. Sege de
retizoge bal ɗovo na ngare, mot
kaa nɔ kiikuɗa, sege vaka dege
na Nuɓa. Nuɓa suru sege a
kozo vojyɔ na yo nɔ kiiɓadage.
Yo ya ɓɔro sege kamtulu zagu
ɗe'n sege logara na yo nɔ kunda
ngalu lo. 10 Kite ma sege ɓundu
dege gunu. Naku jyagmasini
ma sege ɓundu dege na Nuɓa.
Kite ma sege envi kemkii gunu.
Naku jyagmasini ma sege envi
kemkii.

11 Sege maku m'taara sege
yaa ma, sege maku sege

1:25 Zak 1:10
2:1 Efe 4:22; Zak 4:11
2:2 1Ko 3:2; Efe 4:15,16
2:3 Ebr 6:5
2:5 1Ko 3:9; Efe 2:20-22; Fil 4:18; Ebr 13:15
2:6 Efe 2:20; Rom 9:32
2:7 2Ko 2:16; Kul 4:11
2:8 Luk 2:34; Rom 9:22
2:9 Tit 2:14; Kul 26:18
2:10 Rom 9:25,26
2:11 1Ko 10:14; Ebr 11:13; Rom 13:14; Gal 5:16; Zak 4:1

mbaage ka ku inzi nama, nzə m'ojyo sege a ku sege ogi korɔ sege zagu ɓɔ nga nɔ kasuge ke. Ɓɔ nga nage ma nz'udi ɗɔɔ yog nzili kauvo ne. **12**Nzee na se nda kiine dana dege maku yoge Zuifge gunu ma wa. Kaznaku yoge aki kula tadɛ na se nɔ kiige vu, yoge adi man kadɛ tara Nuɓa ke kem ndor nene maku yo ɗe man kaku nige ma. Yoge adi man kadɛ tara na ku yoge adi man vojyɔ kasu zo se gunu, nza de tadɛ kasuge make gunu.

Uli zo se mot de konyɔ ɓege tiɓo'n kuɓaka se ge

13Uli zo se mot dege ma ndanyi ku nz'onyi ɓe zo dege a na Vuraɓe ma. Uli zo se mot ngare nza de nen make ku inzi lo nɔ ɓori konyɔ ɓe make. **14**Uli zo se zini mot de konyɔ ɓe nɔ sakuge. Nuɓa ula yoge a tadɛ ngakonyɔ de tadɛ kasuge ke, a ndovu de tadɛ kiige ke. **15**Aku nga maku keme Nuɓa ndigi ma ya nen ma: Tadɛ kii ɓavu sege uti zo vojyɔ na de anzə geri ngage yog de supage zagu.

16 Tadi korɔ se va nza kuɓaka korɔ make. Nạ nzə k'uni kuɓaka korɔ kutu'n zo kemkasu gunu, naku tadi korɔ se va nza de tadɛ kula na Nuɓa ge make. **17**Tuki talu dege ndanyi. Taari nonzɔ se ge. Ɓeli Nuɓa. Tuki talu ngare.

18 De tadɛ kula nɔ kemkuzige, uli zo se mot kuɓaka sege kem ɓelege ndanyi. Nạ nzə ku tadi va de nenge make ɗi ku iive ku riyi zoge ve make ɗi gunu. Naku uli zo se mot de zotogoge zini. **19**De ase kenve ngakonyɔ nɔ anzə kamu vuka a nzili geri ve na yo nɔ ka bal Nuɓa. Uzi keme se zo ngakonyɔ nage ma a nyele Nuɓa ve. **20**Vojyɔ kii, tukua talu ɗi ya nda a kuzakeme de zo kundage a tadɛ kasu wa? Naku kaznaku sege nzə tadi kii ku sege nz'uzi keme se zo ngakonyɔge vu, nama nyele Nuɓa ve. **21**Kuvu a nga nama ya Nuɓa ɓɔro sege ma, ngiya Kris zini korɔ yo onyɔ a na zige. Yo inya ngandaza a na se a ku sege uni kam nza yo.

Yo tadɛ kasu gunu

22De enve vojyɔ ɓogo tar yo gunu. *(Izayi 53:9)*

23Lomaku dege najyi yo ma, yo tele najya ve gunu. Lomaku dege nzə tadi yo ngakonyɔge ma, yo tee tar yo gunu. Naku yo inya korɔ yo keme zi de nene maku nzə teki vojyɔ nɔ

2:12 Fil 2:15; Tit 2:8; 1Pi 3:16; Mat 9:8
2:13 Rom 13:1; Tit 3:1
2:14 Rom 13:3,4
2:15 1Pi 3:17
2:16 Zaa 8:32; Gal 5:13; Rom 6:22
2:17 Rom 13:7
2:18 Efe 6:5; Zak 3:17
2:19 1Pi 3:14,17
2:21 Fil 1:29; Rom 8:28; Mat 11:29
2:22 2Ko 5:21
2:23 Ebr 12:3; Luk 23:46

zosuru ma. **24** Yo ngiya ma, yo ito taɗe kasu na zige korɔ yo zo kaga desi. Yo ito ne a ku zege z'uai a taɗe kasu na zige ku z'inzi kamkaa'n a nga nɔ zosuru. A nyeti na yo ya sege ajyi ne. **25** Nda va, a kite ma sege nzə dayi vukaɗi nza vinya alusuge make. Naku jyagmasini ma sege teli ɗii bal de kulu tiɓo'n de ngamu nzili kauvo na se.

Ngaɓa niyege yog niye nige

3 Sege zini va, niyege, uli zo se ɗoyi ɗoyi mot ngaɓa sege. Taɗi va a ku nǫ dege dana ngaɓa se ge ma woyi vojyɔ Nuɓa gunu vu, nzee na niye nige enve man yoge. Sege asi a kaɗe vojyɔ ɗoyi gunu. **2** Kaznaku yoge aki nzee nɔ gara zer tukua talu'n vu, sege envi man yoge. **3** Taɗe vu nga manda na se nda ka gidi se kaga gunu. Taɗe vu nga manda na se ya koli nga gunu, ringa nverige tiɓo'n ruɓa ge nɔ ku de tukua talu ni. **4** Taɗe vu nga manda na se nɔ kuya zoni ve keme se ɗa, nga manda anzə tuzu, nɔ kem nzili nɔ riyo tiɓo'n kortogo. Nga manda nama gata ni ɓori yaa ndanyi ɗana Nuɓa. **5** Kite ma niye kiikuɗage uli nga manda nage ma va. Yoge undi kemege zo Nuɓa ku yoge uli zoge mot ngaɓa nige. **6** Yoge uli zoge mot ngaɓa nige va nza Sara taɗe'n make. Yo wo ta Abraham ku nzə ɓɔro yo vuraɓe na ma. Kaznaku sege nzə taɗi kii ku nga nɔ nda ɓele taɗe sege ɓele'n gunu vu, sege teli ngon na yo nɔ niyege.

7 Sege zini va, ngaɓa niyege, inzi sege niye se ge ku sege geri ku niyege ma inzi va nza kataa fuwutuge make. Tuki talu nige ve, a sege se ya kuɓaka ɗajya tiɓo'n kinzi kamkaa. Taɗi va a ku nga nǫ ogɔ sege ta ɗovo zijyɔ Nuɓa gunu.

Nzə taɗe'n tigi kii vu kori nz'onyɔ ne

8 Jyane vu, taɗe vu sege inzi'n kalve nɔ ɗoyi ndanyi, sege aki kamkal nǫa ve. Taara nonzɔ de tiɓo'n kaku kamkal de ɗoso keme se. Inzi kem taara ne. **9** Nǫ nzə teli taɗe kasu a taɗe kasu gunu, wala najya ve a najya ve gunu. Naku aɗi tara nɔ kii, a Nuɓa ɓɔro sege a taɗe ni va ɓavu sege ya kuɓaka kaɗe tara nɔ kii. **10** Vojyɔ kii yo nzile te:

De nen maku ndigi taara
kinzi kamkaa ku a kaku ndor
nɔ kii vu, yo ngamu nzɔɔ yo

2:24 Ebr 9:8; Zak 5:16
2:25 Zaa 10:11;
3:1 Efe 5:22; 1Ko 7:16
3:3 1Ti 2:9
3:4 Rom 7:22; Efe 3:16; Rom 2:29
3:5 1Ti 5:5;
3:7 Efe 5:25-33; Kol 3:19
3:8 Rom 12:10; 15:5; 12:10; Efe 4:2
3:9 Rom 12:17; 1Te 5:15; Mat 5:44; Rom 8:28; Ebr 6:14

ve zo tadɛ kasu, Yo ngamu
tara yo ve zo vojyɔ ɓogo.
11 Tadɛ vu yo anya kudɑ ne
zagu kot tadɛ kasu ku tadɛ kii.
Tadɛ vu yo tele ula kortogo
ku unu kam nza yo. **12** Kamu
Vuraɓe nda zo de zosuruge.
Nvi yo nda tee a koo'n zijyɔ
Nuɓa na ne. Naku ta kamu
Vuraɓe ege de tadɛ kasuge.
(Paage 34:13-17)
13 Kaznaku sege nzə ndazi
tadɛ nga nɔ kii vu, nɑ̰ ya nzə
tadɛ sege nga nɔ kasu?
14 Kaznaku korɔ se nz'onyɔ
a nga nɔ zosuru vu, korɔ se
nyele man. Nɑ̰ nzə ku ɓeli
yoge gunu. Keme se ozo sege
gunu. *(Izayi 8:12)*
15 Naku adi Vuraɓe Nuɓa
undi kala keme se. Inzi ndete
ne zondorge a taka tele vojyɔ
kemriyo ne tiɓo'n kem ɓele ne
ta de nene madi ku nzə zijyɔ
sege mot vojyɔ kunda keme
zoni maku nda keme se ma.
16 Dege nzə nzili vojyɔ nɔ
kasuge zo se ku nzə nzili te
sege de tadɛ ngakasuge. Sege
inzi'n nzili geri ve nɔ kii ɓavu
dege maku nz'adi vojyɔ kasu
zo nzee nɔ kii na se nɔ kem
Kris ma, yoge inzi kamsage.
17 Kaznaku kemndigi na Nuɓa
vu,ii a ku ngakonyɔ tadɛ sege
a sege nzə tadi kii danga
a ku ngakonyɔ tadɛ sege a
nga nɔ kasu. **18** Ngakonyɔ
tadɛ Kris tara ɗoyi di a tadɛ
kasuge. Yo maku yo de
zosuru ma, ngakonyɔ tadɛ
yo a de anzə zosuruge ɓavu
aɓe'n zege bal Nuɓa. Dege
tali yo a yo de, naku Nzili
tele'n yo kamkaa ne. **19** Bal
ɗovo Nzili nama, yo aɓe zini
a ozo vojyɔ nzilige make ku
ndayi kanga ma. **20** Kite kem
ndor na Nuwe ma, yoge de
kege vojyɔge. Kuvu Nuɓa
uza keme lomaku Nuwe nzə
tadɛ'n topo ɓori ma. Kem
topo ɓori nama ya Nuɓa
ajya'n nɔ̰ dege ma, dege zog
mbakadɛ ya ajyi kam mane
ma. **21** Nama nda ngakozo ne
nza kula de mane make ku
nz'ajya zege lova bal ɗovo
teki na Zezu Kris dana de
kuage make. Kula de mane
nɔ nama adɛ nga nɔ nyedi
zagu korɔ de gunu. Naku
kada korɔ kem nzili geri ve
nɔ kii ka bal Nuɓa. **22** Yo aɓe
zora ku yo inzi zo zi vula na
Nuɓa. Nuɓa ula ngonkulage,
de konyɔ ɓege tiɓo'n togɔge
mot yo.

3:13 Tit 2:14
3:15 Kol 4:6; Ebr 3:6
3:16 Kul 23:1
3:18 Ebr 7:27; Rom 5:2; Kol 1:2
3:20 Rom 2:4; Ebr 11:7
3:21 Kul 22:16; 23:1
3:22 Ebr 4:14; Mar 16:19; Mat 28:18; Rom 8:28
4:1 Rom 6:18

Kinzi kamkaa ne a na Nuɓa

4 Kris enve ngakonyɔ kem
korɔ yo a na zige. Vavu sege

uli kalve nɔ nama zini korɔ se. De nen maku ngakonyɔ taɗe yo kem korɔ yo ma, yo inya taɗe kasu ko. 2Vavu kem ndiki ndor kinzi kamkaa na yo ma, yo inzi bal ɗovo kamnyo̲ nga na dege gunu, naku bal kemndigi na Nuɓa ɓa. 3Kite ma sege taɗi ngage maku de nenge maku yoge Zuifge gunu ndigi taɗi ni ma ve. Sege nzi kem kamvaka, kamnyo̲ge, kungu ɓuru, kusakasu taɗe ɓɔ ɓuru, fula yooge maku nga nɔ nyeɗi ma. 4Dege taɗi nga nama nga kunda ngalu lo ne a sege taɗi nga nage ma va se gunu. Kusakasu deri zo nige. Yoge nzə najyi sege. 5Yoge aɗi man bal kula taɗe nige de nen make ku ogɔ sini a teki vojyɔ zo de kinzi kamkaage yog de kuage ma. 6A ni ya dege ozi Vojyɔ nɔ Kii dege make ku uai ma ɓavu Nuɓa teki vojyɔ zoge nza dege make kem za̲korɔ. Naku dege ozi yoge Vojyɔ nɔ Kii nama zini va ɓavu yoge inzi kamkaa ne kemndigi na Nuɓa ne bal ɗovo Nzili.

7Zoɗutu ngage ndanyi ndete ko. Vavu sege inzi zo korɔ se kamkajya ne kem zijyɔ Nuɓa. 8Kite ɗana ngage ndanyi vu, sege taari na̲a taara nɔ ɓori ne, a taara nz'utu zo taɗe kasu nɔ vakage ve. 9Uki mbaage bal se anzə nyuru ne. 10Taɗe vu de ɗoyi ɗoyi dana se aɗe kada nyara maku yo enve ma a ku taɗi'n kula dana se. Vavu sege teli man de ngamu nga nɔ kiige nɔ kalakala na ɗajya na Nuɓa. 11Kaznaku no̲ de nz'aɗe vojyɔ nɔ ku teki ta Nuɓa vu, yo ozo vojyɔ na Nuɓa. Kaznaku no̲ de nzə taɗe kula wa vu, yo taɗe togo nen maku Nuɓa ada yo ma. Taɗe vu de nen maku nz'aɗe vojyɔ wala nzə taɗe kula vu, yo taɗe ɓavu adə kaɗe tara Nuɓa ke kem ngage ndanyi bal ɗovo Zezu Kris. Kaɗe tara tiɓo'n togɔ nda a na yo zondorge zondorge. Amen!*

4:2 Rom 6:2
4:3 Efe 2:2; Rom 13:13
4:5 Kul 10:42
4:7 Rom 13:11; Kul 24:25
4:8 Zak 5:20

Korɔ zige nz'onyɔ a zege dege na Kris

12Sege maku m'taara sege yaa ma, nga nɔ kuma teki zo se vu, sege aki va nza nga kunda ngalu lo make gunu. Na̲ nzə k'alive a ku nga nama teki zo se ma nga kunda ngalu lo gunu. 13Naku sege taɗi kornyele kem korkonyɔ sege Kris ge ɓavu sege taɗi man zini kornyele nɔ ɓori kem ndor nene maku Nuɓa teki man yo yer kem kaɗe tara na yo ma. 14Kaznaku de

4:9 Rom 12:13; Fil 2:14
4:10 Rom 12:6,7; 1Ko 4:2
4:11 1Te 2:4; Efe 6:10; Rom 11:36
4:13 Mat 5:12; 2Ko 1:5; Rom 8:17
4:14 Zaa 15:21; Mat 5:11

nzə najya sege a ri na Kris vu,
sege tadî kornyele, a Nzili
nɔ kadɛ tara, Nzili Nuɓa inzi
zo se. Yoge nzə najyi Nuɓa,
naku sege nz'adi kadɛ tara
Nuɓa ke **15**Tadɛ vu de ɗoyi
nɔ dana se korɔ yo onyɔ a
vojyɔ tale de gunu, vojyɔ
ɓogo gunu, tadɛ nga nɔ kasu
wala kiso kamvojyɔ na dege
gunu. **16**Kaznaku ngakonyɔ
nzə tadɛ de vu a ku yo de na
Kris, kamsa tadɛ yo gunu.
Naku yo ada kadɛ tara Nuɓa
ke a ri nama. **17**Ndor ase ko a
ku umbi man miri teki vojyɔ
zo dege nɔ kemkuzi Nuɓa.
Naku, kaznaku nz'umbi miri
ni zo zige vu, zoɗutu ni na
dege maku woyi Vojyɔ nɔ
Kii na Nuɓa gunu ma nda
man nange wa?

18Kaznaku togo de zosuru
ke a kenve kajya vu,

ngadî ya nz'idɛ zo de nene
maku nzee kii'n gunu ɗana
Nuɓa
tiɓo'n de nen maku nzə
tadɛ kasu ma wa?
(Muruvojyɔge 11:31)

19Vavu de nenge maku
korɔ nige nz'onyɔ bal
kemndigi na Nuɓa ma, yoge
inyi nzili kauvo na ne kem zi
De tadɛ ngage nɔ zosuru ku
yoge tadî kii.

4:16 Kul 5:41
4:17 1Ti 3:15; 2Te 1:8
4:18 Luk 23:31

5:1 Kul 11:30; Luk 24:48; Tee 1:9
5:2 Zaa 21:16; 2Ko 9:7; Fil 14; 1Ti 3:3
5:3 Mat 20:25-28; 1Ti 4:12
5:4 Zaa 10:11; 1Ko 9:25
5:5 Efe 5:21; Mat 23:12
5:6 Zak 4:10

Kojyo a na de kajyage yog zabrage

5 Vavu nzə m'ojyo de
kajyage ma dana se ma. Ma
de kajya va nza yoge make.
Ma m'umanazu korkonyɔge
na Kris ku m'enve kanọ
kadɛ tara maku Nuɓa teki
man yo kaga jyagmasini ma.
2Sege uli ɓundu ngakuluge
na Nuɓa maku inzi dana se
ma. Undi kamu se zoge nạ
nzə ku tadî yoge va nza de ya
unda zo se make gunu, naku
tadî kemndigi na se ne. Nạ
nzə ku tadî a kenve'n kuba
nɔ kasu gunu, naku sege
tadî keme nɔ ɓi yaku a tadɛ
kula. **3**Nạ nzə k'onyi ngare
zo dege maku Nuɓa unda
sege zoge ma gunu. Naku
sege ngandazəge a na vaka
ngakuluge ma. **4**Kaznaku
ngare na de kuluge teki man
yer vu, sege envi man ndasa
kadɛ tara nɔ ku ribi man
gunu. **5**Zabrage, uli zo se mot
de kajyage va nza nama ke.
Uli riyo zo de korɔ se ndanyi.
Uli zo se mot nạa:

A Nuɓa ege de kozkorɔge,
naku yo nz'ada ɗajya na yo
de zokezige ke.
(Muruvojyɔge 3:34)

6Sege riyi zo se mot togɔ zi
na Nuɓa, ɓavu yo unu sege taru

kem ndor nɔ kii. 7Usi kalve na se ndanyi undi zo yo, a yo ya nzə ngamu sege. 8Sege tadi ɓɔ ngage yaa gunu. Ngami korɔ se kiine! Zanga na se Ture de tura*, nzə nzee va nza ngenge nɔ ku nz'osokaa make. Yo nz'ula de a kusa. 9Vavu sege egi Ture de tura* zagu ku ɗayi togo'n kem kunda keme zoni. Sege geri ku nonzɔ se ge maku inzi zongara ma, ngakonyɔ nɔ nage ma tadɛ yoge zini ve.

10Nuɓa nɔ ku inzi'n ɗajya ndanyi ɓɔro zege a kadɛ tara na yo nɔ zondorge zondorge. Gidi ni maku ngakonyɔ tadɛ man sege kem ndor yaa gunu vu, yo ngiya tamu man sege. Yo tadɛ man ɓavu sege asi man, yo adə man sege togo, yo tadɛ man ɓavu sege ndedi man gunu. 11Kadɛ tara tiɓo'n togɔ nda a na yo zondorge zondorge. Amen!*

5:7 Mat 6:25; Ebr 13:5
5:8 Kul 24:25; 2Ti 4:17
5:9 Zak 4:7; Kol 2:5; Kul 14:22
5:10 Rom 8:28; 2Ti 2:10; 2Te 2:17
5:11 Rom 11:36
5:12 Kul 5:22; Ebr 13:22; 1Ko 16:13
5:13 Kul 12:12
5:14 Rom 16:16; Efe 6:23

Zoɗutu takage

12M'ɓala kamvojyɔ nenge ma finyi kem mbete m'ula'n sege ɗajya na Silvi̲ ne, maku ta kamu ma vu nonzɔ nɔ zosuru ne. M'ɓala mbete ma m'ula'n sege a kojyo'n sege, a kumanazu vojyɔ ɗajya nɔ kii na Nuɓa maku sege uni korɔ se a ni ma.

13De kunanage maku inzi kem ɓe ɓori nɔ Babilɔn ku suri sege se ma, nzə taki sege. Ngon ma Mark nzə taka sege zini. 14Sege taki na̲a nzoɓu ta na̲a ne kem taara.

Sege ma ndanyi ku inzi kem Zezu Kris ma tadɛ vu Nuɓa adə sege kortogo! Amen! *

2 PIYER

KANZA KEM ZIYO MBETE NA PIYER
De ɓal ni: Piyer
Yo ɓala ada: De taka kemege nɔ kumɓe nɔ Azi nɔ Saku.
Ɓal tadɛ̀ ni: Ɓal wonyə muta zo minyə zo ɗoyi sinyi
wonyə muta zo kalmbakadɛ̀ (66-67) gidi kojyɔ na Zezu Kris.

Finyi gidi ni maku lo kunana aku'n kamkaga kem ndor Pa̱tekot kem ɓal nɔ wonyə ɗoyi zo ɓu gidi kojyɔ na Zezu Kris ma vu, de kozo nzu nɔ zasorige aɓi dana de taka kemege a tuzu kula na Kris. Zezu nzile vojyɔ ni kite ku te ɗii man (Matiyo 7:15; 24:4-5,11,24-26; Mark 13:22-23) ku Pol zini nzile vojyɔ kiɗɛ̀ ne kite de taka kemege ke (Kulage 20:29-30). Ngonkula Piyer ɓala ziyo mbete na Piyer a ku de taka kemege undi'n zo korɔ nige dana a kiɗɛ̀ na de kozo nzu nɔ zasorige (2 Piyer 2:1). Mbete na Zudə titi na̱a yaa yog ziyo mbete na Piyer ne, na ku Zudə nzile te de kozo nzu nɔ zasorige ma ogi dana de taka kemege ma ko (Zudə 4). Vavu Piyer ɓala mbete na yo kite ɗa ɗana na Zudə.

Piyer nzile te ziyo mbete na ni ya nə ɓala n'ada de taka keme nenge make ma (2 Piyer 3:1). Takite mbete na yo ma yo ɓala ada de taka kemege ke dana ngakonyɔ kumɓe nɔ Azi nɔ Saku, ku ziyo mbete na Piyer nda a na ne zini. Naku Piyer ɓala mbete nen ma gidi takite mbete na Piyer, yo ɓala mbete ma kem ɓal nɔ 66-67 gidi kojyɔ na Zezu Kris. Piyer geri ku yo ogɔ sini a kua ko (2 Piyer 1:13-14) kuvu yo ndigi ɓala nǫ mbete jyane a ku yoge undi'n zo korɔ nige dana a ngakonyɔge maku nz'iɗɛ̀ ma (2 Piyer 1:15).

Lomaku Piyer umbamiri ɓal mbete ma, yo aleve zo de kozo nzu nɔ zasorige ma gunu. Naku yo adɛ̀ mot ngira kaɓe kakite nɔ kem nzili (2 Piyer 1:1-11). Yo ada nzuge a kaɓe kakite ku oso mot de taka kemege a kunu gidi ni. Ndiki mbete ma adɛ̀ vojyɔ zo nga nɔ kaɓe kakite na nzili : Vojyɔ geri Mbete na Nuɓa. Piyer ojyo de taka kemege a « kudu nvi nige » zo Mbete na Nuɓa, a yo kala'n ɗi ya nzu kunu nɔ bal ni ne (2 Piyer 1:12-21). Kem kamneni nɔ ziyo ma, Piyer unu Mbete Nuɓa tiɓo'n ngakozoge a kaɗɛ̀'n mot vojyɔ tuzu na de kozo nzu nɔ zasorige yog de kee dege (2 Piyer 2:1-3; 3:13). Yo tale ta kunu mbete na yo zoɗutu kojyoge ne, zo teki vojyɔ na Nuɓa, ndor tele na Kris tiɓo'n nvere na yo ge kem mbete (2 Piyer 3:14-18).

Kozo vojyɔ na Piyer iive a na de taka kemege zondorge. Zə ngami korɔ zige ve a kunu gidi de anzə taka kemege kaznaku zə z'aɓi kakite kem « ɗa̱jya tiɓo'n geri Vuraɓe na zige De kajya zige Zezu Kris » (2 Piyer 3:18).

Kumbamiri ni

1 Ma Simɵ Piyer, ma de
tadɛ̀ kula tiɓo'n ngonkula
na Zezu Kris. M'ɓala mbete
m'ula'n dege make ku envi
kunda keme zoni ma. Kunda
keme zoni maku sege envi ma,
gata ni yaa ndanyi va nza nɔ na
ze make ku z'enve ma zini. Yo
ɗee bal ɗovo zosuru na Nuɓa
na zige tiɓo'n De kajya zige
Zezu Kris.

2 Tadɛ̀ vu Nuɓa adə sege
ɗàjya tiɓo'n kortogo ɓori ne
bal ɗovo geri Nuɓa tiɓo'n
Vuraɓe na zige Zezu!

Sege asi ve kem ɓɔro na se, kem suru na se

3 Togɔ na Nuɓa ada zege nga
nɔ kiige ndanyi a kinzi kamkaa
tiɓo'n nzee nɔ kii tukua talu
Nuɓa ne. Yo ada zege va bal
ɗovo geri de nen maku ɓɔro
zege kadɛ̀ tara na yo ngiya ne
tiɓo'n kemkii na yo ngiya ne.
4 Bal ɗovo nga nama, yo ada
ze ge kinenzu nɔ ku gata ni
yaa ndanyi ku ɓori yaa. Yo ada
zege a ku z'ufi'n kam nzumu
ngage maku nda zongara bal
ɗovo kamnyɵ ma. Vavu sege
teli man de kugua nạa zo
ngandaza na Nuɓa.

5 A vojyɔ nama ya ku sege
uki korɔ se togo ne ku ini
kemkii zo kunda keme zoni,
undi gerive zo kemkii. **6** Sege
undi kukua korɔ togo zo geri
ve, undi kuzakeme zo kukua
korɔ togo, undi nzee nɔ kii nɔ
tukua talu Nuɓa zo kuzakeme.
7 Sege undi taara nonzɔge zo
nzee nɔ kii nama, undi taara zo
taara nonzɔge ma. **8** Kaznaku
nga nage ma nda keme se ku
vaki yaa ndanyi vu, yoge inyi
man sege nyara'n gunu. Yoge
inyi man sege anzə kanu'n
gunu kem geri Vuraɓe na zige
Zezu Kris. **9** Naku de nen maku
nga nage ma tigo keme yo vu
yo de kamndoko. Yo aku lo
kuɗa'n gunu, keme yo ua zo
tadɛ̀ kasu na yo nɔ kɔnɔge
maku nda anzə kibo'n ma.

10 Vavu nonzɔge, uki korɔ se
togo'n ku geri vu Nuɓa ya ɓɔro
sege, yo ya suru sege. Kaznaku
sege nzə tadɨ nga nama va vu,
sege isi man a kemtogo gunu.
11 Nda man va a Nuɓa adə man
sege ngage yaa a kanza'n kem
ɓe nɔ zondorge zondorge na
Vuraɓe na zige tiɓo'n De kajya
zige Zezu Kris.

Vojyɔ na Mbete Nuɓa nɔ lokuya

12 A ni ya nzə m'ugua keme
se zondorge zo nga nage ma.
Sege geri yoge ko. Nuɓa ada

1:1 Rom 1:1; 1Pi 1:1; Rom 3:21-26; Tit 2:3
1:2 Rom 1:7; Fil 3:8
1:3 1Pi 1:5; Rom 8:28
1:4 2Ko 7:1; Efe 4:24; Ebr 12:10; 1Za 3:2; Zak 1:27
1:5 Kol 2:3
1:6 Kul 24:25; Ebr 10:36
1:7 Rom 12:10; 1Te 3:12
1:8 Zaa 15:2; Kol 1:10; Tit 3:14
1:9 1Za 2:11; Efe 5:26; Mat 1:21
1:10 Zud 1:24
1:11 2Ti 4:18
1:12 Fil 3:1; 1Za 2:21; Zud 1:5; 2Za 1:1:2

sege togo ko kem vojyɔ nɔ kii maku nda keme se ma. **13**M'aleve a ku m'tuzu sege ku m'tilo ngalu se zo nga nage ma kite lomaku m'inzi'n ta keme ɓuku nama. **14**M'geri ku m'inya man ɓuku nama jyagmasini. Nga maku Vuraɓe na zige Zezu Kris ozo ma ma ya nama. **15**Naku m'ukua man korɔ ma togo'n ku kaznaku m'deri ko wavu, ugua keme se zondorge zo nga nage ma.

16Ze z'ozo sege ko ku Vuraɓe na zige Zezu Kris ɗee'n togɔ. Ze z'unu gidi nyara vojyɔ na de muruge gunu. Naku ze dege maku z'aku lo nɔ ɓori na yo kamu ze ze ngiya ze ne. **17**Lomaku nzu nɔ kaɗe tara nɔ lo nɔ ɓori aɗe yo vojyɔ mavu, yo enve tukua talu tiɓo'n kaɗe tara na Nuɓa Vura. Nzu ma nzile te:

> De nen ma yo Ngon ma nɔ ku m'taara yo yaa, ku m'inzi'n kornyele a na yo.
> *(Matiyo 17:5, Mark 9:7, Luku 9:35)*

18Lomaku z'inzi sini zo kongo nɔ kiiɓada ma, ze z'oo nzu nama ku ɓi zora ma.

19Zege z'inzi'n vojyɔ na Nuɓa nɔ lokuya nɔ ku ɓaɗa yaa. Sege taɗi kii'n a ku sege udi nvi se zoni va nza lamba make ku nzə nzaa kamtulu ma. Sege udi nvi se zoni sinyi a ku londuga ku mamala teki keme se. **20**Sege geri nga nen ma va kite ɓa: De ase kaɗe vojyɔ nɔ lokuya nɔ kem mbete na Nuɓa zo yo ne gunu. **21**Vojyɔ nɔ lokuya ɗoyi nɔ kiɗe kemndigi na de'n tigo. Naku Nzili Nzaa ya oso mot dege nɔ kiiɓadage na Nuɓa a ku yoge aɗi vojyɔ na Nuɓa.

1:13 2Ko 5:1,4
1:14 2Ti 4:6; Zaa 13:36
1:15 Luk 9:31
1:16 Mar 13:26; Mat 17:1-8
1:17 Mat 3:17
1:18 Mat 17:6
1:19 1Pi 1:10,11; Luk 1:78; Tee 22:16; 2Ko 4:6
1:21 2Ti 3:16; Kul 1:16; 1Pi 1:11

De ndazə nga nɔ zasorige tiɓo'n kula na nige nɔ tuzu

2 Kite ma de kozo nzu nɔ zasorige inzi dana dege ve. Vavu de ndazə ngage dege ke nɔ zasorige inzi dana se ma zini. Yoge umbi man miri ngandazəge muru ne a tuzu'n dege. Yoge negi man ve Kuɓaka ndigo nige ma zagu. Vavu yoge ɗi man nga tuzu dege zo ne ngiyage yaku ɗi. **2**Dege yaa ndanyi uni man gidige dana kamvaka na ne. Dege yaa ndanyi najyi man ɗovo vojyɔ nɔ kii a na ne. **3**Yoge ɗaɓi man sege bal ɗovo vojyɔ tura nage ma a yoge de kamkukuangage. Teki vojyɔ nɔ zo de nage ma nzə nzee zikọɗa. Nga tuzu nige nda toɗɔ gunu.

4Nuɓa inya ngonkula na yo ge maku taɗi kasu ma nyara'n

2:1 Mat 7:15; 1Ti 4:1; Zud 1:4; 1Ko 6:20
2:2 Zud 1:4
2:3 2Ko 2:17; 1Te 2:5
2:4 1Ti 3:6; Zud 1:6; Tee 20:1,2

gunu, naku yo uza yoge kula minyage ne kamtuluge ku onvo yoge kem goto tulu nɔ koli. Yo nzə ngamu yoge lo nama a teki vojyɔ zoge. **5** Yo inya dege maku inzi zongara kite ma tiɗa gunu. Lomaku Nuɓa taɗe ku mane nɔ ɓori ɗee zongara na dege maku nzi kii'n gunu ɗana Nuɓa mavu, yo ajya dege zog mbakaɗe. Nuwe de kozo vojyɔ nɔ zosuru inzi danage. **6** Yo teki vojyɔ tuzu ɓe ɓori nɔ Sodɔm tiɓo'n Gomɔr ku yoge teli vitikaata. Bal nga nama, nda yoge ngandazə ne a na dege maku nzi man kii'n gunu ɗana Nuɓa ma. **7** Naku yo aɗe Lot zagu kaga, yo de zosuru. Wongɔ taɗe Lot yaa a nga taɗe nɔ bala gunu na de kamvakage, a yoge ngami nzuvojyɔ gunu. **8** De nɔ zosuru nama inzi danage ma. Yo nz'aku kula kege nzuvojyɔ na nige, yo nz'oo yoge zondorge. Yoge nzə nzi va ɗi nzaku ize nzuvojyɔ tigo make. Nga nama tuzu kalve na yo nɔ zosuru ma zagu. **9** Vavu Vuraɓe geri lo kaɗe dege maku nzə nzi kii'n ɗana Nuɓa ma zagu dana nga ndɔɔ dege, ku yo ngamu de nɔ bala gunu ge a kunda nige ndor teki vojyɔ. **10** Naku nɔ kine ɗo'n ma, a na dege maku nz'uni gidi zaakorɔ dana ɓɔ nga nɔ nda nyeɗige ma. Kine a dege maku ɓeli nzu de konyɔ ɓege gunu ma.

2:5 Ebr 11:7; 1Pi 3:20
2:6 Zud 1:7; Mat 10:15; Rom 9:29
2:8 Rom 15:31; Tee 3:10; Mat 10:15
2:10 Zud 1:8,16,18
2:11 Zud 1:9
2:12 Zud 1:10
2:13 Rom 13:13; 1Te 5:7; 1Ko 11:20,21; Zud 1:12
2:14 Zak 1:8; Efe 2:3

Ɓele taɗe yoge gunu, yoge de zotogoge. Ɓele taɗe yoge zini gunu lo najya dege maku kaɗe tara nda zoge ma. **11** Ngonkulage na Nuɓa togi dangi yoge, togɔ ne danga yoge, naku teki vojyɔ najya ve nda zoge ɗana Vuraɓe gunu. **12** Naku de ndazə nga zasorige dege ke ma, yoge inzi va nza zaage make ku ojyi yoge anzə kunda keme ne zo kalve make. Yoge ojyi a ku dege uki yoge ku turi yoge. Yoge nzə najyive vukaɗi anzə geri kam ni ne. Yoge uai man kem nga taɗe nige nɔ nzumu. **13** Vavu yoge envi man kuba taɗe bala gunu na nige. Yoge aki vu nyele yoge ve a kozo kem kula kasu na nige dana kaza. Yoge dege nɔ ku uki ruɓa ko, yoge nyeɗi* ko. Kaznaku sege inzi se lo vaka na se vu, yoge nz'envi kornyele kem ngatura na nige. **14** Kamvaka ɗoso kamu nige tutu. Yoge inyi ta taɗe kasu gunu. Yoge turi nzili nenge maku togo nige tigo ma. Kamkukuanga ɗoso keme nige tutu. Dege nɔ

ku kaɗe tara nɔ kasu nda zoge.
15 Lomaku yoge inyi ɗovo nɔ
ɗa ɗer zagu ma, yoge ndomi lo
ko. Yoge uni ɗovo na Balaam,
ngon na Beor nɔ davla, maku
yo taara kuba nɔ bala ni'n
gunu. **16** Naku ngesnde ndere
zo yo a kalu zo nzuvojyɔ na
yo. Za̱ anzə kugua vojyɔ nama
aɗe vojyɔ nzu de ne ku yo utu
ta ɗovo zagu supa de kozo nzu
make.

17 De ndazə nga nɔ zasorige
dege ke ma inzi va nza vuu
nenge make ku mane tigo kem
ni make. Yoge inzi va nza kili
nzii nenge make ku nyele nɔ
ɓori nz'aɗe yoge make. Nuɓa
nzə ngamu tulu nɔ kamtuluge
a na nige zondorge zondorge.
18 Yoge nz'aɗi vojyɔ kozkorɔ
ne nyara ne. Kuvu yoge nzə
turi dege bal ɗovo ɓɔ za̱korɔ
tiɓo'n kamvaka. Yoge nzə turi
dege a teki zagu jyagmasini
kem zi de nenge maku ndomi
ma. **19** Yoge ini nzuge adi yoge
a kaɗe nige zagu kam ɓeri,
naku yo ngiyage ɓerige na nga
nɔ nzumu. Yoge ɗoyi ɗoyi inzi
ɓeri na nga nene'n maku za
yo ma. **20** Yoge ufi zi nga nɔ
nyeɗige nɔ zongara bal ɗovo
geri Vuraɓe tiɓo'n De kajya
dege Zezu Kris. Naku kaznaku
nga nzozi yoge ku teli aɓi tutu
jyane ku danga zoge vu, zoɗutu
kinzi ne togo danga man nɔ
takite. **21** Yoge geri zosuru
ɗovo ma ko, vu yoge teli zagu
gidi nzu kunu nɔ kiiɓada maku
Nuɓa ada yoge ma. Iikuɗa a
na ne a ku yoge geri tigi ɗovo
nama gunu. **22** Nga nama ɗee
balge va nza muruvojyɔ nɔ kii
nzile'n te:

Bisi tele usa tuɗe na yo.
(Muruvojyɔge 26:11)

Kɔ vaɗu nzibo man ko kuvu
yo tele anza kam vate jyane.

2:15 Zud 1:11; Tee 2:14
2:17 Zud 1:12,13
2:18 Zud 1:16
2:19 Rom 6:16
2:20 Mat 12:45
2:21 Ebr 6:4-6
3:1 1Ko 10:14
3:2 Luk 1:70; Kul 3:21; Efe 4:11
3:3 1Ti 4:1; 2Ti 3:1; Zud 1:18
3:4 Mat 24:48; Luk 17:30; Mar 10:6

Ndor na Vuraɓe

3 Aki, sege maku m'taara
sege yaa ma, ziyo mbete na
m'ya nzə m'ula'n sege nen ma.
Kem nige zi ziyoge ne ma, nzə
m'tilo ngalu se zo nga nenge
ma. Nzə m'ula va a turu kalve
na sege nɔ gara zer. **2** M'ndigi
ku keme se ilo zo vojyɔge
maku de kozo nzu Nuɓa nɔ
kiiɓadage ozi sege kite ma
tiɓo'n nzu kunu na Vuraɓe De
kajya dege maku ngonkulage
nzili sege ma.

3 Sege geri kite ku zoɗutu
ndorge vu de tibo dege ɗi man.
Yoge nzi man bal ɗovo ɓɔ
za̱korɔ na ne ngiyage. **4** Yoge
nzili man te: Tale ta kunu
kinenzu na yo zo ndor na yo
ma ogɔ ka nanga? Ko̱ɗa kua na

kavla zige ɗa ma, ngage ndanyi nda lokonɔ ɗi kǫɗa nza ku nda'n lo kumbamiri taɗe ngage make. **5**Kemege ua zoni ve ku kite ma bal vojyɔ nɔ ta Nuɓa ya zorage nda ne. Kemege ua zini ve ku zongara nda kaga ɗa zagu kazu mane, zongara nda kam mane. **6**Mane nage ma ula taka zongara ku tuzu zongara nɔ kem ndor nage ma. **7**Naku jyagmasini ma, bal vojyɔ na Nuɓa vu, yo nzə ngamu zorage tiɓo'n zongara nɔ kazene a na fedi. Yo nzə ngamu yoge a ndor teki vojyɔ, a tuzu dege maku nzi ɗana Nuɓa kii'n gunu ma.

8Sege maku m'taara sege yaa ma, keme se inya nzə kua zo nga nenge ma gunu. Ɗana Vuraɓe vu, ndor ɗoyi nda va nza ɓal dubu ɗoyi make, ku ɓal dubu ɗoyi nda va nza ndor ɗoyi make. **9**Vuraɓe ɔlilo a tale ta kunu kinenzu na yo gunu nzaku nǫ dege nz'ali'n ve zoni make gunu. Naku yo uza keme yo zo se, a yo ndigi ku ta de ɗoyi tuyi gunu. Naku yo ndigi ku dege ndanyi inyi kalve na nige nɔ kitege zagu.

10Ndor na Vuraɓe ɗee man va nza de ɓogo nz'iɗe'n dan ndori make. Zorage deri man kido nige nɔ ɓori ne. Ngage ndanyi rugi man ku sili man kemnaa. Fedi rugu man zongara tiɓo'n ngage ndanyi nɔ zoni.

11Kuvu ngage ndanyi sili man kemnaa. Vavu sege tadi ku nzee na se nda kiine ku sege tuki talu Nuɓa. **12**Sege aki tar ni ku tadi ndor kiɗe na Nuɓa ndete ne. Kem ndor nama, fedi rugu tuzu man zorage, ku ngage ndanyi kem ni sili man kemnaa. **13**Naku bal kinenzu na yo ma zege zə z'aki ta zora nɔ jyage tiɓo'n zongara nɔ jya ku nga nɔ zosuru inzi man tutu. **14**Sege maku m'taara sege yaa ma, sege nz'aki ta nga nage ma, sege tadi ku sege inzi anzə kukua ruɓa ne anzə vojyɔ ne zo se. Kuvu yo ɗe enve man sege kortogo ne. **15**Sege taki kem ni ku kuzakeme na Vuraɓe na zige ma ya kajya na se va nza na Pol make, nonzɔ zige nɔ ku z'taari yo yaa ɓala ada sege. Yo ɓala bal ɗovo kamkajya maku Nuɓa ada yo ma. **16**Kem mbetege na yo ma ndanyi ku yo ɓala ma, yo aɗe vojyɔ zo nga nage ma. Nǫ nga nage ma geri kam ni togo yaa. De nenge maku geri nga gunu ku yoge togi kem ni gunu ma, sundi ta nga nage ma zagu.

3:5 Ebr 11:3
3:7 2Te 1:7; Mat 10:15
3:9 Ebr 2:3; Ebr 10:37; Rom 2:4; 1Ti 2:4; Tee 2:21
3:10 Luk 12:39; 2Te 1:7; Mat 24:35; Ebr 12:27; Tee 21:1
3:12 1Ko 1:7; Tee 21:1
3:14 1Te 3:13
3:15 Rom 2:4; Efe 3:3
3:16 Zak 1:8;

Yoge sundi zini nǫ ngage nɔ kem Mbete na Nuɓa. A ni ya Nuɓa tuzu sukusuku.

17 Sege maku m'taara sege yaa ma, dege nzili sege kite ko. Vavu sege ngami kiine. Gunu vu tadɛ̀ bala gunu na dege maku egi nzuvojyɔ ma nzozi man sege aɓi man balge ku sege inyi man ɗovo kinzi togo na se tidà. **18** Naku sege togi ve kem ɗàjya tiɓo'n kem geri Vuraɓe na zige tiɓo'n De kajya na zige Zezu Kris. Kadɛ̀ tara nɔ lova nda a na yo, ɗàjya nɔ zondorge zondorge nda a a na yo! Amen! *

3:17 1Ko 10:12; Tee 2:5

3:18 Rom 3:24; 11:36

1 ZAA̲

KANZA KEM TAKITE MBETE NA ZAA̲

De ɓal ni: Zaa̲

Yo ɓala ada: De taka kemege ke nɔ Azi nɔ Saku

Ɓal tade̲ ni: Ɓal wonyə sɔɔ sinyi wonyə sɔɔ zo ɓu zo minyə (80-95) gidi kojyɔ na Zezu Kris.

Ngonkula Zaa̲ yo nɔ ɗoyi dana de ndazə nga na Zezu ge. Kine ma yo zabra yaa danage ku Kris taara yo yaa. Kariya Zaa̲, Zaki tiɓo'n Piyer ɗiya ɗayi yoge Zezu ge lomaku ta kamu yo tele nɔ no̲ ma kuvu kem mege nɔ Zetsemane. Naku Zaa̲ kala'n ɗiya ɗa lo kua na Zezu. Lo kua na Zezu ma, yo inya kɔ yo kem zi Zaa̲ a ku unda kamu zo a kinzi kortogo na yo. Kem takite kuri mbete nɔ sɔɔge nɔ takite mbete na Zaa̲ ma, yo umanazu ɓiyakuɗa na yo yog Zezu Kris'n ma. Kem ɓalge'n 80-95 gidi kojyɔ na Zezu Kris ya Zaa̲ ɓal'n mbete nen ma ada de kunanage ke nɔ Azi nɔ Saku. Yo ndigi vu te de taka kemege kiyi naa̲ kornyele na ni kemkasnaa̲ ne kem Kris.

Kem zoɗutu takite ɓal nɔ kamde ɗoyi ma, lo kunana togo nɔ kii. Lo kunanage ojyi naa̲ yaa ndanyi kuvu de kunanage nz'iɗi zo naa̲, naku vojyɔ nɔ nyarage zini ɗa tutu. Takite dege maku tazi takite mbete na Zaa̲ ma, envi nga nɔ nda ɓelege ziyo, nga nige ya: Vojyɔ na de kozo nzu nɔ zasorige tiɓo'n ngageri nɔ ku ɗuku yoge. Zaa̲ ade̲ vojyɔ zo nga nda ɓele nage ma de taka kemege ke ku yoge inzi kem ngageri nɔ kii maku yoge envi ko ma. Yo ɓala mbete nen ma a kada'n kunda kem zoni de taka kemege ke (1 Zaa̲ 5:13).

A kada kunda kem zoni na kajya de taka keme nɔ kii ke ma, Zaa̲ ozo kɔ vojyɔ nɔ ɓorige sɔɔ kem mbete ma. Yo ozo kɔ vojyɔ nage ma vojyəge ne te « ze z'ɓala nga nenge ma. » Kɔ vojyəge ma ya kemkasnaa̲ (1 Zaa̲ 1:3-4), zosuru nga (1 Zaa̲ 2:1), ngandaza nɔ bal ni'n gunu (1 Zaa̲ 2:26) tiɓo'n taka keme (1 Zaa̲ 5:13). Kɔ vojyɔ nɔ zo taara dege ma Zaa̲ ɗa yaa zoni kem mbete nene ma.

Zaa̲ ndigi vu te dege maku nzə tazi mbete na ni ma geri kii'n ku yoge envi kajya nɔ zondorge (1 Zaa̲ 5:13). Nga nama nz'ide̲ zosuru ɗovo nene maku de taka keme vojyɔ nɔ kii kine, nzə nze logara, ku taara dege. Taka keme nɔ zosuru nz'ojyɔ kula tade̲ nɔ zosuru.

Vojyɔ kinzi kamkaa

1 Ze z'nzile sege vojyɔ kinzi kamkaa maku nda ko̲ɗa kumbamiri ni ma. Ze z'oo vojyɔ ni ve, ze z'aku yo kamu ze'n ve. Z'aku yo kii'n ve, zi ze odo yo ve. **2**Nuɓa ozo kinzi kamkaa nama kaga, ze z'aku ne kuvu z'umanazu z'ada yo. Ze z'ozo sege kinzi kamkaa nɔ zondorge maku inzi kot Vura kite ma, yo ozo yo kaga ada ze. **3**Nga nen maku ze z'aku ne, ku z'oo ko ma,

1:1 Zaa 1:2; 20:27 2Pi 1:16; Zaa 20:27
1:2 1Ti 3:16; 1Pi 1:20; Zaa 15:27
1:3 1Ko 1:9

z’nzile sege ɓavu sege zini, zege zə tadɨ kemɗoyi. Kuvu, kemɗoyi na zige nda bal Vura tiɓo’n Ngon yo Zezu Kris. **4**Ze z’ɓala nga nage ma kem mbete ɓavu kornyele na zige nda kamdamu.

Sege nzi logara

5Aku kula maku z’oo tar yo ma ya ze z’nzile sege nen ma: Nuɓa, yo logara. Tulu tigo keme yo ɗone. **6**Kaznaku z’nzili zege te z’tadɨ se kemɗoyi. Kuvu zege zə z’ndigi kamtulu ɗivu, zege zə zayisori, z’tadɨ kula bal vojyɔ nɔ kii gunu. **7**Na, kaznaku zege z’ndigi logara va nza yo ngiya inzi’n logara make vu, z’tadɨ kemɗoyi dana nạa. Masu Ngon yo Zezu Kris ibo tadɛ kasu na zige ndanyi.

8Kaznaku z’nzili zege te z’tadɨ kasu gunu vu, zege zə z’turi korɔ zige. Kuvu vojyɔ nɔ kii tigo keme zige. **9**Kaznaku zege z’nzili tadɛ kasu na zige kaga vu, yo de nɔ kii nɔ zosuru a naka tadɛ kasu na zige ɓavu a kibo nga nɔ bala gunu na zige ndanyi. **10**Kaznaku z’nzili zege te z’tadɨ kasu gunu vu, zege z’tadɨ Nuɓa de zasori ne kuvu vojyɔ na yo tigo keme zige.

1:4 Zaa 3:29
1:5 1Ti 6:16
1:6 Zaa 3:19-21; 2Ko 6:14; Efe 5:8
1:7 Ebr 9:14; Tee 1:5
1:8 Rom 3:9-19; Zak 3:2; Zaa 8:44
1:9 Ebr 10:22
1:10 Zaa 5:38
2:1 Rom 8:34; 1Ti 2:5
2:2 Rom 3:25; Zaa 3:17
2:3 Zaa 14:15
2:4 Tit 1:16
2:5 Zaa 14:15
2:6 Mat 11:29
2:7 1Ko 10:14
2:8 Zaa 13:34; Rom 13:12; Ebr 10:25; Zaa 1:9; Efe 5:8; 1Te 5:5

2Ngon ma nɔ sakuge, m’ɓala nga nenge ma kem mbete ɓavu sege tadɨ kasu gunu. Kaznaku nọ de tadɛ kasu vu, de kojyo dege nɔ na zige inzi bal Baa, Zezu Kris de zosuru. **2**Yo ngiya ma, ngaretizo a naka tadɛ kasu na zige. Vu yo inzi a tadɛ kasu na zige dɨ gunu, na yo inzi a tadɛ kasu na dege zongara ndanyi.

3Kaznaku zege z’ngami nzu yo ge vu zə geri ku zege z’geri yo ve. **4**Davla nọ nzile te: M’geri yo ve. Na ku yo ngamu nzu yo ge gunu vu, de nama yo de zasori, vojyɔ nɔ kii tigo keme yo. **5**Na, de nen maku ngamu vojyɔ na yo vu, taara na Nuɓa nɔ kii, iikuɗa yaa nda keme yo. Lo nama ɓavu zege zə geri ku z’inzi keme yo. **6**De nen maku nzile te n’inzi keme yo vu, yo nzee zini va nza de nama nzee’n make.

7Nonzɔ ma ge, nzu nɔ jya ya nzə m’ɓala kem mbete m’ada sege nen ma gunu. Nzu nɔ konɔ maku sege envi kọɗa kumbamiri ni ma ya. Nzu nɔ konɔ nama ya vojyɔ maku sege woyi kọɗa kumbamiri ni ma. **8**Lo nama nzu nɔ jya ya m’ɓala kem mbete m’ada sege. Nga nama nga nɔ kii

keme yo, keme se zini a tuluge nz'aɓi ne kuvu logara nɔ kii tele ko.

9 De nen maku nzile te ne n'inzi logara, ku yo suɓa nonzɔ yo vu, inzi ta kamtulu ka. **10** De nen maku taara nonzɔ yo vu, yo inzi logara. Nga nɔ keme yo a taɗe ɓavu yo iso kem taɗe kasu tigo. **11** Na, de nen maku suɓa nonzɔ yo vu, inzi kamtulu yo nzə nzee kamtulu. Yo geri lo nen maku nz'aɓe tutu ma gunu, a tuluge ma ndoki kamu yo zagu.

12 Ngon ma nɔ sakuge m'ɓala mbete m'ada sege aku Nuɓa naka taɗe kasu na sege zo ri yo ne.

13 Vurage, m'ɓala mbete m'ada sege aku sege geri de ma kọɗa lo kumbamiri ni ɗa.

Zabrage, m'ɓala mbete m'ada sege aku sege zomi de muru.

Ngon sakuge, m'ɓala mbete m'ada sege a ku sege geri Vura.

14 Vurage, m'ɓala mbete m'ada sege aku sege geri de ma kọɗa lo kumbamiri ni ɗa.

Zabrage, m'ɓala mbete m'ada sege aku sege togi yaa. Vojyɔ Nuɓa inzi keme se, sege zomi de muru.

2:11 Zaa 11:9
2:13 Zaa 1:1; 16:33; Mat 5:37
2:14 Zaa 1:1; Efe 6:10 Ebr 4:12; Zaa 5:38
2:15 Rom 12:2; Zak 4:4
2:16 Rom 13:14; Efe 2:3
2:17 Ebr 12:27; Mat 12:50
2:18 Rom 13:11
2:19 Kul 20:30; 1Ko 11:19
2:20 2Ko 1:21; Mar 1:24; Mat 13:11; Zaa 14:26
2:21 1Pi 1:12; Zud 1:5

Na̲ nzə ku taari zongara gunu

15 Na̲ nzə ku taari zongara gunu wala ngage maku ndayi zongara ma gunu. Kaznaku de taara zongara vu, taara na Vura ma tigo keme yo. **16** Kamnyọ nɔ za̲korɔ, kamnyọ nɔ kamuge, tiɓo'n kozkorɔ nɔ kinzi kamkaa ndayi a na zongara. Nga nage ma ndanyi ma ɓii bal Vura ma gunu na, ɓii zongara. **17** Kuvu zongara deri man yog kamnyọ na yo ge. Na, de nen maku taɗe kemndigi na Nuɓa'n vu, yo inzi man zondorge zondorge.

Kiɗe na zanga Kris ge

18 Ngon ma nɔ sakuge, ɗutu nzakaza ya. Sege woyi vu te zanga Kris ɗe man. Kuvu jyagmasini ma, zanga Kris ge vaki yaa ko. Vavu zege ze geri ku ɗutu nzakaza ya. **19** Yoge teki zagu dana zige ko, vu yoge na zige gunu. Kaznaku yoge tigi nɔ na zige vu yoge inzi tigi dana zige. Na, lomaku yoge teki mavu, yoge kiyi kala ku yoge ndanyi na zige gunu.

20 Kuvu nɔ Nzaa ratata ningi kuɓu zo se ya ku sege geri ngage ndanyi. **21** M'ɓala mbete m'ada sege gunu a ku sege ɓazi vojyɔ nɔ kii gunu. M'ɓala mbete m'ada sege a ku sege geri yo ve ku vojyɔ zasori ɗoyi

teki kem vojyɔ nɔ kii gunu. **22**Na̲ ya de zasori ma wa? De ni ya negive te Zezu ma yo Kris gunu ma. De nen maku nzə negive Vura tiɓo'n Ngonɔ ma, yo zanga Kris. **23**De nenge ma ndanyi ku negive Ngon ma, Vura yo tigo ɗone.

24 Nga nen maku sege woyi ko̲ɗa kumbamiri ni ma nda keme se. Kaznaku nga nen maku sege woyi ko̲ɗa kumbamiri ni ma nda keme se vu, sege inzi keme Ngonɔ zini, keme Vura zini. **25**Aku nzu maku unu ada zege ma ya, kinzi kamkaa nɔ zondorge zondorge. **26**M'ɓala nga nenge ma kem mbete m'ada sege ozo'n zo dege maku nzə turi sege ma. **27**Nuɓa ningi kuɓu zo se, ningi kuɓu nama nda keme se ma. Sege ndigi ku de ndaza sege nga gunu. Kuɓu nama ku ningi zo se ma ndaza sege ngage ndanyi ko. Yo vojyɔ nɔ kii, yo zasori gunu. Inzi keme yo va nza ku yo ndaza'n sege ngage make.

Ngon na Nuɓa ge

28 Vu jyagmasini ma, ngon sakuge inzi keme yo a ku zege z'undi zo korɔ zige dana kem ndor nene maku Nuɓa ozo man korɔ yo kaga ma. Lomaku ozo man korɔ yo kaga mavu, kamsa taɗe man zege ɗana yo gunu. **29**Kaznaku sege geri ku yo de zosuru vu, sege geri zini ku dege maku nzə taɗi nga nɔ zosuru ma, yo ya ojyɔ yoge.

3 Aki taara nɔ ɓori maku Vura ada zege ma. Yo ɓɔro zege ngon na Nuɓa ge. Kuvu dege zongara geri zege gunu a yoge geri yo gunu. **2**Sege maku m'taara sege yaa ma, jyagmasini ma zege ngon na Nuɓa ge ko. Zege z'inzi nange wa ma, Nuɓa ozo ta kaga gunu. Na, zege z'geri va nza nen make: Kaznaku Nuɓa ozo man yo kaga vu, zege zə titi man yo a zege z'aki man yo vu titi man ngiya ɗi. **3**De nen maku unda keme zo yo vu ibo keme yo, va nza ku yo nzaa'n make.

4 De nen maku taɗe kasu ma, alu zo nzuvojyɔ. Kalu zo nzuvojyɔ ma taɗe kasu. **5**Vu sege geri ku Zezu ɗe a kaɗe taɗe kasu na zige. Taɗe kasu tigo keme yo. **6**De nen maku inzi keme yo vu, yo taɗe kasu gunu. De nen maku taɗe kasu vu, yo aku yo gunu, geri yo zini gunu.

7 Ngon sakuge, taɗe vu de tura sege gunu. De nen maku taɗe nga nɔ zosuru vu yo de zosuru va nza Zezu Kris de

2:22 2Za 1:1:7
2:23 Zaa 8:19; 2Za 1:1:9
2:24 Zaa 14:23; 2Za 1:1:9
2:25 Mat 25:46
2:27 1Ko 2:12; Zaa 15:4
2:28 Kol 3:4; Efe 3:12; 1Te 2:19
2:29 Zaa 1:13
3:1 Zaa 3:16
3:2 1Ko 10:14; Zaa 1:12; Kol 3:4; Rom 8:29; 2Pi 1:4; 2Ko 3:18
3:3 2Ko 7:1; 2Pi 3:13,14
3:5 Zaa 3:17; 2Ko 5:21

zosuru make. **8**De nen maku tadɛ kasu vu yo na Ture de tura*, a Ture de tura tadɛ kasu kɔ̲dɑ̀ kumbamiri ni dɑ̀. A vojyɔ nama ya ku Ngon na Nuɓa dɛ̀'n a tuzu kula na Ture de tura* ma. **9**De nen maku Nuɓa ojyɔ yo ma, yo tadɛ kasu gunu a kamkiyo na Nuɓa nda keme yo. Yo ase tadɛ kasu gunu a Nuɓa ya ojyɔ yo. **10**Lo nama ya dege nzə geri'n ngon Nuɓa ge tiɓo'n ngon na Ture de tura* ge. De nen maku tadɛ nga nɔ zosuru gunu vu, yo de na Nuɓa gunu. Zini ku, de nen maku taara nonzɔ yo gunu vu, yo de na Nuɓa gunu.

Sege taari na̲a dana se

11 Aku kula maku sege woyi kɔ̲dɑ̀ lo kumbamiri ni ma ya, zege zə taari na̲a dana zige. **12**Zege z'asi tadɛ ni va nza Kayin make gunu. Yo nɔ na de muru, yo tale nonzɔ yo nɔ davla togo ne. Hadɪ ya yo tale'n nonzɔ yo wa? A ku kula tadɛ na yo nɔ kiige iikudɑ̀ gunu, vu kula tadɛ na nonzɔ yo nda bala ni ne. **13**Nonzɔ ma ge, kaznaku dege zongara suɓi sege vu, muru unda ngalu se gunu. **14**Zege zə geri ku zə deri kua ko ya z'inzi kamkaa a ni ya zə z'taari nonzɔ zige. De nen maku taara nonzɔ yo gunu vu, yo inzi ta kamkua. **15**De nen maku suɓa nonzɔ yo vu, yo de tale dege. Sege geri ku kinzi kamkaa nɔ zondorge zondorge tigo keme de tale dege.

16Lo nama ya zege zə geri'n taara, a ku Ngon De ada kinzi kamkaa na yo a na zige. Zege zini, z'adi kinzi kamkaa na zige a na nonzɔ ge. **17**De nen maku enve nga nɔ kiige zongara nene ku aku nonzɔ yo ku nga na yo tigo. Kaznaku keme yo ndigi kada yo nga gunu vu, taara na Nuɓa nz'inzi keme yo kinzi ni nange. **18**Ngon ma nɔ sakuge, zə taari na̲a vojyɔ ne wala nzɔɔ'n dɪ gunu. Na, zə taari na̲a kula ne, vojyɔ nɔ kii ne. **19**Lo nama ya, zege zə geri man ku zege nɔ na vojyɔ nɔ kii ku z'ini man ngalu zige ngara dɑ̀na yo. **20**Kaznaku keme zige teki vojyɔ zo zige vu, Nuɓa ɓori yaa danga keme zige ku yo geri ngage ndanyi.

21 Sege maku m'taara sege yaa ma, kaznaku keme zige teki vojyɔ zo zige gunu vu, zege z'inzi kiine zo korɔ zige dɑ̀na Nuɓa. **22**Zege z'envi ngage ma ndanyi ku zə ndii zi yo ma a nzu na yo ge maku zə ngami ma, zə tadɪ nga

3:8 Zaa 8:44; Mat 4:3; Ebr 2:14
3:9 Zaa 1:13; 1Pi 1:23
3:10 Zaa 1:12
3:11 Zaa 13:34, 35; 2Za 1:5
3:12 Mat 5:37
3:13 Zaa 15:18,19
3:14 Zaa 5:24
3:16 Zaa 10:11, 13, 15; Fil 2:17; 1Te 2:8
3:17 Zak 2:15
3:18 Rom 12:9
3:21 1Ko 10:14; Efe 3:12
3:22 Mat 7:7; Zaa 14:15; 8:29; Ebr 13:21

nen maku ukua kamu yo ma. **23**Aku nzu yo ya nen ma, a ku zege zə taki keme zige zo ri Ngon yo Zezu Kris ne ku zə taari nąa dana zige. Nzu maku yo ada zege ma ya nama. **24**De nen maku ngamu nzu yo ge vu yo inzi keme Nuɓa, Nuɓa inzi keme yo zini. Aku, zə geri ku Nuɓa inzi keme zige kinzi ni nange, a Nzili maku yo ada zege ma.

Ndɔɔyi nzilige ɓa

4 Sege maku m'taara sege yaa ma, na nzə kundi keme se zo nzilige ndanyi gunu. Ndɔɔyi nzilige ma ɓavu a geri'n ku yoge na Nuɓa wa. Ndɔɔyi yoge ɓa a vaka de kozo nzu nɔ zasorige ɗii zongara ko. **2**Aku, sege geri man Nzili na Nuɓa va nza nen make: Nzili nenge ma ndanyi ku nzili kaga te Zezu Kris ɗe kem zą̱korɔ ma yoge na Nuɓa. **3**Nzili nenge ma ndanyi ku nzə negive ku yoge nzili kaga te Zezu Kris ɗe kem zą̱korɔ gunu ma yoge na Nuɓa gunu. Nzili nama na zanga Kris. Sege woyi vu te ɗe man, na jyagmasini ma yo ɗe zongara ko.

4Ngon ma nɔ sakuge sege na Nuɓa. Sege zomi yoge ko, a de nen maku inzi keme se ma ɓori yaa danga de nen maku inzi zongara ma. **5**Yoge ma, yoge nɔ zongara nene. Vavu a ni ya yoge nz'adi vojyɔ dege ke zongara nene vu woyi yoge. **6**Zege ma, zege na Nuɓa. De nen maku geri Nuɓa vu wo zege. De nen maku yo na Nuɓa gunu vu wo zege gunu. Lo nama ya zege z'geri'n Nzili na vojyɔ nɔ kii tiɓo'n nzili ndomo.

Taara na Nuɓa tiɓo'n taara na zige

7Sege maku m'taara sege yaa ma, zə taari nąa dana zige, a taara ma na Nuɓa. De nen maku taara nda keme yo vu Nuɓa ya ojyɔ yo ku yo geri Nuɓa ve. **8**De nen maku taara tigo keme yo vu, yo geri Nuɓa gunu, a Nuɓa ma ya taara. **9**Aku taara na Nuɓa maku ozo kaga ada zege ma, Nuɓa ula'n Ngon yo kamko ɗoyi ɗeki ɗi zongara ɓavu z'inzi kamkaa'n a na yo. **10**Aku nga maku ozo taara na Nuɓa ma. Zege ya zə taari Nuɓa kite gunu. Na, yo yaa taara zege ya ula'n Ngon na yo a ku tele ngaretizo a naka taɗe kasu na zige. **11**Sege maku m'taara sege yaa na, kaznaku Nuɓa taara zege va nza nen make vu, zege zini, zə taari nąa. **12**De aku Nuɓa tara ɗoyi

3:23 Zaa 6:29; Luk 24:47; Zaa 1:12; 1Ko 6:11; Zaa 13:34
3:24 1Te 4:8
4:1 1Ko 10:14; 2Te 2:2; Mat 7:15
4:2 Zaa 1:14; 1Ko 12:3
4:3 2Za 1:7
4:4 Zaa 16:33; Rom 8:31; Zaa 12:31
4:5 Zaa 15:19
4:6 Zaa 8:47; 14:17; Mar 13:5
4:7 Zaa 1:13
4:9 Zaa 1:18; 3:16,17
4:10 Rom 5:8,10; Rom 3:25
4:11 1Ko 10:14; Zaa 3:16; 15:12
4:12 Zaa 1:18

gunu ɗone. Kaznaku zə taari nąa vu, Nuɓa inzi keme zige ku taara na yo nɔ kii ozo yo kaga keme zige.

13Aku nga maku zege zə geri'n ku z'inzi keme yo ku yo zini inzi keme zige. A ku yo ada zege Nzili yo. **14**Kuvu zege z'aki ku z'uminazu z'adi yo ku Vura ula'n Ngon yo a ku yo tele De kąjya dege zongara. **15**De nen maku nzile kaga ku te Zezu ma Ngon na Nuɓa vu, Nuɓa inzi keme yo, yo zini inzi keme Nuɓa. **16**Na zege, zege zə geri taara na Nuɓa, a na zige ya zege zə taki keme yo ku.

Nuɓa ma, yo taara. De nen maku inzi kem taara vu inzi keme Nuɓa, Nuɓa zini inzi keme yo. **17**Aku nga maku taara nɔ kii ozo'n korə yo kaga keme zige ma, zege z'inzi man kii'n zo korə zige ndor teki vojyə. Va nzaku yo inzi'n make, zege zini z'inzi man va zongara nene ma. **18**Bele tigo kem taara. Taara nɔ kii nzə ɗiko ɓele zagu a ɓele ozo ku ngakonyɔ ndatu. De nen maku nzə ɓele ma, taara nɔ kii tigo keme yo.

19Zege zə taari yo a ku yo taara zege takite. **20**Kaznaku nǫ de nzile te: M'taara Nuɓa ve, ku yo suɓa nonzɔ yo vu, de nama yo de zasori. De nen maku nz'aku nonzɔ yo tutu ku taara yo gunu ma, Nuɓa maku aku yo gunu ma, ase taara yo gunu. **21**Kuvu yo ada zege nzu nen ma: De nen maku taara Nuɓa vu taara nonzɔ yo zini.

4:14 Zaa 15:27; Luk 2:11; Zaa 3:17
4:17 Efe 3:12; Mat 10:15
4:18 Rom 8:15
4:20 Zaa 1:18
4:21 Mat 5:43
5:1 Zaa 3:15; 8:42
5:3 Zaa 14:15; Mat 11:39
5:4 Zaa 1:13; Zaa 16:33
5:6 Zaa 19:34
5:6 Zaa 14:17
5:7 Mat 18:16

Kunda keme zoni na Ngon Nuɓa ge

5 De nenge ma ndanyi ku taki keme ni ku te Zezu ma yo Kris ma, Nuɓa ya ojyɔ yoge. De nenge ma ndanyi ku taari Nuɓa maku ojyɔ yo ma vu, taari zini de nen maku teki keme yo ma. **2**Kaznaku zege zə taari Nuɓa ku zə ngami nzu yo ge vu, zege zə geri ku zə taari ngon Nuɓa ge ve. **3**Taara na Nuɓa ya a ku a ngamu nzu yo ge. Nzu yo nage ma ha gunu. **4**Nga nen ge ma ndanyi ku Nuɓa ojyɔ yoge ma zomu zongara. Aku kornyele maku zomu zongara ma ya, kunda keme zoni na zige. **5**De nanga ɗa ya zomu zongara wa? Yo ya de nen maku taka keme ku te Zezu Ngon na Nuɓa ma.

6Zezu Kris ya ɗe'n mane tiɓo'n masu. Yo ɗe'n mane ɗi gunu, na yo ɗe'n mane tiɓo'n masu. Nzili umanazu ni a ku Nzili ma yo vojyɔ nɔ kii. **7**Yoge

zog muta ya uminazu ma. **8**Nga zo mutage ma ya: Nzili, mane tiɓo'n masu. Nga zo muta nage ma woyi nąa. **9**Kaznaku z'envi kumanazu na dege vu, kumanazu na Nuɓa ɓori yaa. Aku kumanazu na Nuɓa maku ada Ngon yo ke ma. **10**De nen maku taka keme Ngon Nuɓa vu kumanazu nama nda keme yo ngiya. De nen maku taka keme Nuɓa gunu vu, yo taɗe Nuɓa de zasori ne. Nda va a ku yo taka keme kumanazu maku Nuɓa ada Ngon yo make gunu. **11**Aku kumanazu ni ma ya nen ma, Nuɓa ada zege kinzi kamkaa nɔ zondorge zondorge, kinzi kamkaa nama nda keme Ngon yo. **12**De nen maku enve Ngon yo vu enve kajya. De nen maku enve Ngon na Nuɓa gunu vu, enve kajya gunu.

Zoɗutu kojyoge

13M'ɓala nga nenge ma kem mbete m'ada sege, sege maku taki keme se zo ri Ngon na Nuɓa'n ma. M'ɓala m'ada sege ɓavu sege geri ku kinzi kamkaa nɔ zondorge zondorge nda keme se ku sege taki keme se zo ri Ngon na Nuɓa ne. **14**Aku z'inzi man kii'n zo korɔ zige ɗana yo a vojyɔ nen ma: Kaznaku zege zə ndi nga kemndigi na yo'n vu, wo man zege. **15**Kaznaku zege z'geri ku yo nz'oo zege kem nga nde na zige ve vu, zə geri ku z'envi nga maku zə ndi yo ma ve.

16Kaznaku nǫ de aku nonzɔ yo ku taɗe kasu ku ase kua gunu vu, yo zijyɔ Nuɓa. Nuɓa adə man yo kajya. Nuɓa adə man kajya de nenge make ku taɗi kasu ku ase kua gunu ma. Taɗe kasu nǫ ogo tutu ma ase kua. M'nde sege a zijyɔ Nuɓa a mara taɗe kasu nama gunu. **17**Nga nenge ma ndanyi ku nda bala ni'n gunu ma taɗe kasu. Taɗe kasu nǫ ndatu na ase kua gunu.

18Zege zə geri ku de nen maku Nuɓa ojyɔ yo ma taɗe kasu gunu. De nen maku Nuɓa ojyɔ yo ma nzə ngamu korɔ na yo ngiya ku de muru odo yo gunu. **19**Zege zə geri ku zege de na Nuɓa ge, na dege ndanyi zongara inzi mot togɔ na de muru. **20**Zege zə geri zini ku Ngon na Nuɓa ɗe ne. Zege zə geri ku yo ada zege kamkajya a geri'n de nɔ kii. Zege z'inzi keme yo, yo de nɔ kii, keme Ngon yo Zezu Kris. Yo ma ya Nuɓa nɔ kii tiɓo'n kinzi kamkaa nɔ zondorge zondorge.

21Ngon sakuge, ngami korɔ se ve a yooge. Amen! *

5:9 Zaa 5:34; Mat 3:16,17; Zaa 5:32,37
5:10 Rom 8:16; Gal 4:6; Zaa 3:33
5:11 Mat 25:46; Zaa 1:4
5:12 Zaa 3:15, 16,36
5:13 Mat 25:46
5:14 Efe 3:12; Mat 7:7
5:16 Zak 5:15; Ebr 6:4-6
5:18 Zaa 1:13; Mat 5:37
5:19 Zaa 12:31
5:20 Luk 24:45; Zaa 17:3; Mat 25:46
5:21 1Ko 10:14; 1Te 1:9

2 ZAA̲

KANZA KEM ZIYO MBETE NA ZAA̲
De ɓal ni: Zaa̲
Yo ɓala ada: Nɔ suru make yog ngon nige
Ɓal tadɛ̀ ni: Ɓal wonyə sɔɔ sinyi wonyə sɔɔ zo ɓu zo minyə (80-95) gidi kojyɔ na Zezu Kris.

Nzu konyɔ ɓe nɔ Rom ɗɛ̀'n kinzi kortogo kem ɓe na yo ndanyi, ku kaɓe mbaa kal de ne togo gunu. Kite ma dege geri kuzi nda mbaage nɔ konɔge kuzi tadɛ̀ kamvaka ne tiɓo'n nga nɔ nyeɗige ku iikuɗà gunu a na de kozo vojyɔ nenge maku nzə ndigi taru ma. No̲ de taka kemege nzə ndayi tutu. De kozo nzu nɔ zasorige anzi kemkuzi nage ma ku togo nige danga zo de taka kemege ma ku ojyɔ nɔ ɓorige yaa ndanyi. Ziyo mbete na Zaa̲ tiɓo'n muta mbete na Zaa̲ adɛ̀ vojyɔ nga nama.

Mbete zo ziyo nage ma adɨ̀ vojyɔ nɔ ɗoyi madɨ̀ yaa ndanyi. Yoge zi ziyoge'n adɨ̀ vojyɔ zo lo nda mbaage ma, ku nɔ ɓori ma yoge ɗàyi zo vojyɔ nɔ kii tiɓo'n taara. Yoge zi ziyoge'n adɨ̀ vojyɔ zo de ɓal mbete nɔ ɗoyi madɨ̀ nzili te « desumale ». Kine ku de ɓal mbete ma adɛ̀ vojyɔ zo korɔ yo aɓe'n kuɗà'n gunu naku de kunanage ndazi dege ke ku te desumale ma ya ngonkula Zaa̲. Zaa̲ ɓala mbete nenge ma kem ndor nage maku yo ɓal'n Vojyɔ nɔ Kii na yo ma. Yo ɓala mbete nage ma mbina ɓal nɔ 80-95 gidi kojyɔ na Zezu Kris lomaku yo inzi'n de kulu kem lo kunana nɔ Efez ma.

Zaa̲ ɓala ziyo mbete na yo ada « Niye nɔ suru make yog ngon nige » (2 Zaa̲ 1). Ri « Niye » ma ozo a ku yo niye nɔ ku so lo kunana, yo niye nɔ lo kunana nama ɗoyi. A ku zege z'adɨ̀ mot vojyɔ nen ma gunu mere vu, kamvojyɔ nɔ ɓori nɔ kem mbete nene ma nda ɗoyi dɨ̀. Zaa̲ ɓala mbete nen ma ada de taka keme nenge make ku ndigi a koso mot nige taru a kunu gidi taara ko, vojyɔ nɔ kii tiɓo'n nga nɔ gara zer.

Zaa̲ nzə ndovu de taka kemege zo kula tadɛ̀ nige zo vojyɔ nɔ kii (2 Zaa̲ 1-4). Yo nz'ojyo yoge zini a ku inzi kem taara, ngira ni nda zo koo ta de (2 Zaa̲ 5-6). Taara na̲a maku ngira ni nda zo vojyɔ nɔ kii ma ase ngamu lo kunana a ku gara zer. Yo nz'oso mot nige taru a ku udi nvi nige zo nga nɔ gara zer. A geri de kozo nzu nɔ zasorige ku kukua korɔ de togo ne (2 Zaa̲ 7-11). Sege inyi na̲ nzə kukua yoge bal se gunu. Tale ta kunu mbete na yo vojyɔ taara nɔ ɓori ne, ozo'n kalve na yo a kaɓe kaku nige (2 Zaa̲ 12-13).

Nuɓa ɓɔro de taka kemege a ku yoge taari na̲a, naku yo ada zege nzu zini a kukua vojyɔ nɔ kii togo ne ku kege ngira ngandaza nɔ kasu zagu. Koo ta de inzi'n kula tadɛ̀ na yo ku ojyɔ nga nɔ kasu gunu. Mbete nen ma ɗàjya de taka keme a geri kamkajya tadɛ̀ ngage ndanyi zosuru ni ne.

1 Ma desumale, m'ɓala mbete nen ma m'ada Niye nɔ suru make yog ngon nige. M'taara sege kem vojyɔ nɔ kii. M'taara sege kala ma'n ɗi gunu. De nenge ma ndanyi ku taki kem vojyɔ nɔ kii ma taari sege zini. **2**M'taara sege a vojyɔ nɔ kii maku nda keme zige ku z'inzi man se zondorge zondorge ma.

3Taɗe ku Nuɓa Vura, Vuraɓe Zezu Kris, Ngon na Vura adi zege ɗàjya, kemnzaa, kinzi kortogo kem vojyɔ nɔ kii tiɓo'n taara.

4 M'inzi'n kornyele yaa aku m'aku dana ngonige vu nǫge nzə nzi keme vojyɔ nɔ kii. Nzu maku zege z'envi bal Vura zige ma ya. **5**Niye, jyagmasini ma, nga nen maku nzə m'nde ki ma, a ku zege zə taari nąa ma. Nzu nɔ jya gunu. Nzu nama ya zege z'envi kǫɗa lo kumbamiri ni ma. **6**Taara ozo a nzee bal nzu yo ge. Nzu nama ya sege uni bal ni ma, va nza ku sege woyi'n kǫɗa lo kumbamiri ni ɗa ma.

7Vaka de turage anzi zongara ko. Yoge egi zagu nzili te Zezu Kris ɗe kem zą̀korɔ gunu. De nama yo de tura, yo zanga Kris. **8**Sege ngami kiine ɓavu kanu kula na zige semi gunu, na ku zege z'envi kuba ni kamdamu. **9**De nen maku alu zoni ku inzi keme kozo nga na Kris gunu vu Nuɓa na yo tigo. De nen maku inzi keme kozo nga na Kris vu Vura ogo tutu, Ngon zini ogo tutu. **10**Kaznaku nǫ de ɗe bal se ku ɗe'n kozo nga nama gunu vu, nąa nzə kukua yo kemkuzi bal se gunu, nąa nzə ku nzile yo te sege te: Todi̇wa, gunu. **11**De nen maku nzile te: Todi̇wa, vu tadi̇ sini kula kasu na yo ge.

12Ngage yaa a ku m'ɓala kem mbete m'adə sege, na, ma m'ndigi ɓala ni kem mbete gunu, mane kaga ɓala mbete'n gunu. M'aleve a ku m'aɓe bal se korɔ ma ne ku z'adi̇ vojyɔ ta nąa ku kornyele na zige nda kamdamu.

13Ngon na nimi ge maku suri yoge ma nzə taki ki. Amen! *

1 Kul 11:30; Rom 16:13; 1Pi 5:13; Zaa 8:32; 1Ti 2:4
2 2Pi 1:12; Zaa 14:17; 1Za 1:8
3 Rom 1:7
4 3Za 1:3,4
5 1Za 2:7
6 1Za 2:5; Zaa 14:15; 1Za 2:7
7 1Za 2:22; Zaa 1:14; 1Za 2:18
8 Mat 10:42; Mar 10:29,30; 1Ko 3:8; Ebr 10:35,36
9 Zaa 8:31; 1Za 2:23
10 Rom 16:17
11 1Ti 5:22
12 3Za 1:13,14; Zaa 3:29

3 ZAA̲

KANZA KEM MUTA MBETE NA ZAA̲
De ɓal ni: Zaa̲
Yo ɓala ada: Gayus ke
Ɓal tade̱ ni: Ɓal wonyə sɔɔ sinyi wonyə sɔɔ zo ɓu zo minyə (80-95) gidi kojyɔ na Zezu Kris.

Kem muta mbete na Zaa̲ ma, kamvojyɔ nɔ ɗoyi madi ku nda kem ziyo mbete na Zaa̲ ma ya nda tutu. (Aki kanga kem ziyo mbete na Zaa̲). Lo nda na de kozo vojyɔge nɔ ku nzə ndigi taru. Ngonkula Zaa̲ ɓala mbete nen ma zini mbina ɓal nɔ 80-95 gidi kojyɔ na Zezu Kris lomaku yo inzi'n de kulu kem lo kunana nɔ kem ɓe nɔ Efez ma. A ɗa kem mbete nene ma a kade̱ mot ni vu nda va nza ziyo mbete na Zaa̲ make, ku kɔ vojyɔge nɔ zo vojyɔ nɔ kii tiɓo'n taara nda kem mbete zo ziyoge ma. Lo nama ziyo mbete na Zaa̲ nz'ade̱ vojyɔ zo de kozo vojyɔge maku yoge de kozo nzu nɔ zasorige ma, naku muta mbete na Zaa̲ nz'ade̱ vojyɔ zo de kozo vojyɔge maku nzə tadi kula a kenve vojyɔ nɔ kii ma. Kem ziyo mbete na Zaa̲ ma, ngonkula nz'ojyo de taka kemege a ku yoge uki de kozo nzu nɔ zasorige balge gunu, naku kem muta mbete na Zaa̲ vu yo nz'oso mot nige taru a kenve de kulage nɔ na vojyɔ nɔ kii.

Zaa̲ ɓala muta mbete na Zaa̲ ma ada Gayus ke (3 Zaa̲ 1), so zo yo a yo de nɔ ɓori nɔ zo lo kunana nɔ zongara nama. Zaa̲ nzile te Gayus de ɓori zo ngage ziyo. Kumbamiri ni ma Zaa̲ ɓala mbete ada Gayus ke. Zaa̲ ɓala mbete ada yo ozo'n zo teki vojyɔ zo Diyotref kuvu kumanazu vojyɔ na Demetriyus. Gayus enve nzu konyɔ ɓe na Zaa̲ kamkaga a kunu zo lo kunana bal nzu na Zaa̲ ne. Ziyo ni vu yo nzile te Gayus ukua de ɓori na de kozo vojyɔge nɔ ku nzə ndigi taru bal yo. Lo tade̱ ni ku de ɓori nɔ zo lo kunanage nzə tadi kamkonɔ ya nama.

Zaa̲ umbamiri ni mbete saku nen'n ma a kada'n togo Gayus ke zijyɔ Nuɓa a na yo ozo'n a ku yo de nɔ zoni (3 Zaa̲ 1-8). Kukua mbaa de kozo vojyɔ nɔ ndiga taru na Gayus ma kulage nɔ na vojyɔ nɔ kii (3 Zaa̲ 3-4). Kula na kunda keme zoni zini (3 Zaa̲ 5), kula na taara (3 Zaa̲ 6), kula nɔ bal ni ne (3 Zaa̲ 7) tiɓo'n kemkasna̲a kem vojyɔ nɔ kii (3 Zaa̲ 8). Kuvu Zaa̲ teki vojyɔ zo Diyotref a yo ege de kozo vojyɔge zagu (3 Zaa̲ 9). Zaa̲ teki'n mot vojyɔ kasu kada de nga gunu ma kaga tiɓo'n kula nɔ kasu na yo ge. Zaa̲ tale ta kunu mbete na yo vojyɔ kumanazu na Demetriyus (3 Zaa̲ 12) tiɓo'n vojyɔ taara nɔ ɓori (3 Zaa̲ 13-14).

De taka keme, yi kuɓaka kori a kege de kozo nzu nɔ zasorige. Naku de ɓorige ku yoge de tade̱ nga nɔ kiige na vojyɔ nɔ kii vu, sege adi yoge taara na de taka keme. Kukua mbaage bal de ma kula nɔ ɓori ku Nuɓa adə man kuba a ni (3 Zaa̲ 5).

1 Ma desumale, m'ɓala mbete m'ada Gayus ke, yo maku m'taara yo yaa ma, m'taara yo kem vojyɔ nɔ kii. **2**Yi maku m'taara ki yaa ma, nzə m'sulu ku yi inzi kii'n dana ngage ndanyi ku yi inzi anzə meti ne. Nzə m'sulu ku yi inzi kii'n dana ngage ndanyi va nzaku nzili kori inzi'n kii'n make. **3**Lomaku nonzɔ zige nǫge ɗii'n ma, m'inzi'n kornyele yaa a vojyɔ na yi maku ɗii nzili ma. Yoge uminazu vojyɔ nɔ kii maku nda kemi ma, kamkaja ndiga na yi kem vojyɔ nɔ kii ma zini. **4**Lomaku m'oo'n vu te ngon mage nzə ndigi kem vojyɔ nɔ kii ma, m'inzi'n kornyele nɔ ɓori danga ndiki kornyelege ma zagu ndanyi.

5Yi maku m'taara ki yaa ma, yi nzə taɗe nga kii kem nga taɗe na yi a na nonzɔge tiɓo'n mbaage. **6**Nonzɔ nage maku ɗii ma, uminazu taara na yi ɗana de kunanage. Yi taɗe nga nɔ kii a na nige a kaɓe mbaa na nige kemndigi na Nuɓa ne. **7**A ri Zezu Kris ya yoge aɓi'n ma. Yoge envi nga zi de anzə taka kemege gunu. **8**Vavu zege z'uki de nage ma va bal zige ɓavu z'teli ɓiya taɗe kula nige a vojyɔ nɔ kii.

9M'ɓala mbete nǫge m'ada de kunanage ke. Na, Diyotref maku taara takite lo dana nige ma, ege kukua ze bal yo zagu. **10**Vavu, kaznaku m'iɗe vu, keme ma ilo man zo kula nɔ kasuge maku yo taɗe ma. Yo nzile vojyɔ nɔ kasuge zo ze, vu kornyele na yo tigo zo nga nage ma. Yo ukua nonzɔge bal yo gunu. De nenge maku ndigi taɗe ni ma, yo ogɔ yoge lo taɗe ni zagu, yo ɗiko yoge zagu lo kunana.

11Yi maku m'taara ki yaa ma, na̱ nzə ku ndaza taɗe nga nɔ kasu gunu, na yi ndaza taɗe nga nɔ kii yo. De nen maku nzə taɗe nga nɔ kii vu yo de na Nuɓa. De nen maku nzə taɗe nga nɔ kasu vu yo aku Nuɓa gunu. **12**Dege ndanyi ko, ngiya vojyɔ nɔ kii zini ko, uminazu adi Demetriyus ke. Zege zini, z'uminazu z'adi yo, yi geri ku kumanazu na zige ma vojyɔ nɔ kii.

13M'inzi'n ngage yaa aku m'ɓala kem mbete m'adə ki na, m'ndigi ɓala ni mane kaga ɓala mbete'n gunu, kaga ɓala mbete'n gunu. **14**M'aleve a ku m'aku ki jyagmasini, ku z'ugua vojyɔ ta na̱a.

15Taɗe ku Nuɓa adə ki kinzi kortogo! Ɓiyakuɗige nzə taki ki. Taki ɓiyakuɗa se ge ri nige ɗoyi ɗoyi.

1 Kul 11:30; 2Za 1:1
3 Kul 1:16; 2Za 1:4
4 1Za 2:1
5 Rom 12:13; Ebr 13:2
6 Kul 15:3 1Ko 16:11; 2Ko 1:16; Efe 4:1
7 Zaa 15:21; Kul 20:33,35
10 2Za 1:12; Zaa 9:22,34
11 1Za 2:29; 3:6,9,10
12 1Ti 3:7; Zaa 19:35
14 2Za 1:12; Rom 1:7; Efe 6:23; Zaa 10:3

ZUDƎ

KANZA KEM MBETE NA ZUDƎ
De ɓal ni: Zudə
Yo ɓala ada: De taka kemege ke ndanyi
Ɓal taɗe ni: Ɓal wonyə muta zo kalmbakaɗe sinyi wonyə sɔɔ (67-80) gidi kojyɔ na Zezu Kris.

A ɗa kem mbete nene ma a kaɗe mot ni vu nda va nza na ziyo mbete na Piyer make (aku kanza kem ziyo mbete na Piyer). Naku, lo nama vu de anzə taka kemege anzi kem lo kunanage ko (Zudə 4). Yoge dana de taka kemege ko naku de taka kemege geri ta a ngakasu nɔ ɓori ma gunu. Zudə aku nga nama nyanga ne a ɓal mbete kula'n de taka keme nage make. Yo ndigi ɓal mbete ozo'n zo « kajya nɔ ɗoyi maɗi » naku yo inya zagu finyi a kaɗe vojyɔ zo nga nene maku taɗe man nga yaku ma (Zudə 3). A ku yo nzə taɗe kula ziyo mbete na Piyer ne, yo ɓala mbete na yo gidi ziyo mbete na Piyer. Yo ɓala mbete ma ka kem ɓal 67 tiɓo'n 80 gidi kojyɔ na Zezu Kris. Yo ozo zo dege maku nzə ɓala mbete ma nz'ada yoge ma gunu, naku yoge de taka kemege (Zudə 1).

Zudə nz'ozo korə yo va nza « de taɗe kula na Zezu Kris » make naku yo zini yo nonzɔ na Zezu. Nonzɔ yo Zaki zini yo nonzɔ na Zezu. Mari ojyɔ ngonge yaa gidi kojyɔ na Zezu ma, naku Zozef ya vura ne. (Mark 6:3). Nonzɔ Zezu ge egi taka kemege zagu ɗone kadə yo kem takite kula taɗe na yo ma (Zaa̱ 7:3-8). Gidi ni vu yoge taki kemege, a yoge inzi yoge no̱ de taka kemege kem ndor Pa̱tekot (Kulage 1:14) kuvu Zudə tele de kozo vojyɔ nɔ zo ɓege (1 Kore̱ntge 9:5).

Kem mbete nene ma Zudə nz'ojyo de taka kemege a kuɗu ɗɔɔ na kunda keme zoni, vojyɔ nɔ kii maku Zezu kuna ku a ada lo kunana ma. Gidi taka ve na yo mavu, yo ugua kemege yaku zoni a kuɗu ɗɔɔ na kunda keme zoni, nzile'n yoge kite a de kozo nzu nɔ zasorige nɔ danage (Zudə 3-4). Yo ozo ngage muta kem Kunnzu nɔ Konɔ a kozo'n zosuru teki vojyɔ na Nuɓa (Zudə 5-7). Yo ugua kemege zo vojyɔ nɔ kiige a ku yoge uɗi'n ɗɔɔ na kunda keme zoni. Yo ozo yoge mot ngira na de anzə taka kemege vu te yo aɗe yoge mot teki vojyɔ na Nuɓa (Zudə 8-16). Yo ozo yoge finyi ku de taka kemege yoge kuɓaka ngage kem ɗɔɔ nama (Zudə 17-23). Yo ozo yoge ngage yaa ɓundu muta kem mbete nene ma tiɓo'n vojyɔ kuɓaka ngage na de taka kemege nda kala gunu. Adə ugua keme de taka kemege zo vojyɔ na ngonkulage, yoge inzi kem taara na Nuɓa ku ajyi taɗe kasu na de anzə taka kemege. Zudə taha mbete na yo ndovu Nuɓa ne, yo maku nzə ngamu de taka kemege zi de anzə taka kemege ma (Zudə 24-25).

Nuɓa kala'n ɗi ya ase ngamu se a ku ogɔ sege « lo a kiso kem taɗe kasu ». Nuɓa kala'n ɗi ya ase « kunda se anzə vojyɔ ne zo se ɗana kaɗe tara na yo kem kornyele nɔ ɓori » (Zudə 24).

1 Ma Zudə, ma de tadɛ̀ kula na Zezu Kris tiɓo'n nonzɔ Zaki.

M'ɓala mbete nen ma m'ula'n dege make ku Nuɓa Vura adɛ̀ yoge unda kala ma, dege maku Nuɓa ɓɔro yoge ku ngamu yoge kem Zezu Kris ma.

2 Tadɛ̀ vu Nuɓa adə sege kemkii, kortogo tiɓo'n taara ɓori ne.

Teki vojyɔ nɔ zo de tadɛ̀ kasuge

3 Sege maku m'taara sege yaa ma, m'unu korɔ ma a ɓala mbete kula'n sege zo vojyɔ kajya na zige maku z'ugi nạ̄a zoni ma. Kuvu m'unda zo ma a ku m'ula'n sege mbete nen ma a kojyo'n sege a ku udi dɔɔ zo kunda keme zoni. Nuɓa ada kunda keme zoni nama de keme kiiɓadage ke tara dɔyi di mbowụ̄. **4** Naku nọ̄ dege nzə randi vuka di dana se. Yoge dege nɔ ku nzi kii'n gunu dàna Nuɓa ku nzə nveli dajya na Nuɓa na zige kamvaka ne, ku yoge nzə negive na Kuɓaka zige Nuɓa nɔ dɔyi di zagu tiɓo'n Vuraɓe na zige Zezu Kris. Nuɓa tazu kọ̄dà ko a teki vojyɔ zo nige.

5 Sege geri nga nage kii'n ve, naku m'ndigi tilo ngalu se zoni. Lomaku Vuraɓe adɛ̀ de na yo ge zagu zongara nɔ Ezipt ma, yo ajya yoge ve. Naku gidi ni vu, yo tuzu de kemtogoge sukusuku zagu. **6** Ngonkula na Nuɓa ge ngami lo dà na ne gunu, naku yoge inyi lo kinzi na nige ngiyage tidà. Vuraɓe ngamu yoge a kaku'n ta ndor teki vojyɔ nɔ ɓori. Yo uza yoge kula minyage kamtuluge zondorge zondorge.

7 Be ɓori nɔ Sodɔm tiɓo'n Gomɔr ɓe ɓorige ma kazuge ma tadi va nzaku yoge tadi'n make, yoge tadi kamvaka tiɓo'n ɓɔ zạ̄korɔge nɔ kalakala. Yoge envi ngakonyɔ a fedi nɔ zondorge zondorge. Vavu Nuɓa tadɛ̀ yoge va nza ngandazə make.

8 Va zini vu, de nage ma nikasu vu nikasu nzə ndozi yoge nz'aɓe'n nyedi korɔ nige. Yoge inyi nzu konyɔ ɓe tidà ku yoge nzə najyi dege maku kadɛ̀ tara nda a na nige ma. **9** Naku ngonkula Misel yo ngare nzə negi nạ̄a ve ku nzə tuki ta nạ̄a yog Ture de tura* ne a nunu Moyizi. Yo aleve a teki vojyɔ najya ve zo yo gunu. Yo nzile va di te: Tadɛ̀ vu Vuraɓe ndanga man ki! **10** Naku de nage ma, yoge nzə najyive vukadi anzə geri kamu ni ne. Nọ̄ nga nọ̄ge nda

1 Mat 13:55; Zaa 14:22; 17:12
2 Gal 6:16; Rom 1:7
3 1Ko 10:14; Tit 1:4; 1Ti 6:12; Kul 6:7; 9:13
4 Gal 2:4; Tit 1:16; 2Pi 2:1; 1Za 2:22
5 1Za 2:20; 2Pi 1:12,13; 1Ko 10:1-5; Ebr 3:16
6 2Pi 2:4,9
7 Mat 10:15; Mat 25:41; 2Pi 3:7
8 2Pi 2:10
9 1Te 4:16; Tee 12:7
10 2Pi 2:12

tutu maku yoge geri mot ni ve nza na zạge make ku asi kalve gunu make. Yoge nzumi zagu kem nga nage ma ko.

11 Korkonyɔ nda a na ne! A yoge uni ɗovo na Kayin. Yoge nz'anyi ngode bal ndomo na Balaam a kenve'n kuba. Lomaku yoge nzə negive va nza na Kore ke ma, targe tuyi ne.

12 Yoge uyi korɔ nige va nza nga kugua nza dege kam bolo na se ge nɔ taara. Yoge nzə tadi togo'n yaa ndanyi. Yoge ɓeli gunu a tadɛ ni va. Yoge inzi va nza de kulu nenge make ku nz'alive a kulu korɔ na ngiyage ɗi make. Yoge kili nziige nɔ ku mane tigo kem nige ku nyele nzə sunga yoge. Yoge kagage nɔ ku ani kamu kem ndor kanu kamu na nige gunu. Dege adi ngira nige zagu ko ku yoge uai tara ziyo. **13** Yoge vale mane vakaata nɔ togo nɔ ku nzə sunga fiyi nga nɔ nda kamsa na nige kaga. Yoge kamkumege nɔ ku nzə ndigi bal loge ɗi. Nuɓa nzə ngamu tulu nɔ kamtuluge a na nige zondorge zondorge.

14 A na ne zini ya Enok, kalmbakadɛ ngon kavla na Adam ozo'n vojyɔ na Nuɓa. Yo nzile te: Aku, Vuraɓe ɗee yog de na yo nɔ kiiɓadage nɔ ku de ase tazu ni gunu. **15** Yo ɗee a teki vojyɔ zoge ndanyi, a kukua nige vojyɔ'n ndanyi a kula tadɛ nige nɔ kasuge maku yoge tadi ne ku tukua talu Nuɓa gunu ma. Yo ɗee a kukua de tadɛ kasu nage ma vojyɔ ne zo vojyɔ najyavege ma ndanyi ku yoge adi zo yo ma. **16** Yoge dege nɔ ku nzə nyuri ne, nz'alive zo korɔ na ne ngiyage ɗi. Yoge nzə nzi bal ɗovo kamnyọ ɓɔ nga na nige. Vojyɔ kozkorɔ ɗi nda tar nige. Yoge nzə turi dege a kenve'n nga.

11
Ebr 11:4; 1Za 3:12; 2Pi 2:15
12
2Pi 2:13,17; Efe 4:14; Mat 15:13
13
Fil 3:19; 2Pi 2:17

Koso mot de a kukua korɔ de togo ne

17 Naku sege, sege maku m'taara sege yaa ma, keme se ilo se zo ngage maku ngonkulage na Vuraɓe na zige Zezu Kris nzili vojyɔ ni kite ma. **18** Yoge nzili te kem ndor nɔ kazaguge vu de tibo dege nzi man bal ɗovo ɓɔ zạkorɔ na ne ngiyage bal ɗovo nɔ kasu nɔ ku tukua talu Nuɓa gunu. **19** Dege maku nzə tadi ɓavu kiyi kemnạage nzə nda ma ya. Dege nɔ ku inzi a ɓɔ nga na ne ngiyage ɗi. Nzili tigo keme nige.

20 Naku sege, sege maku m'taara sege yaa ma, sege ngiya

15
2Pi 2:6-9; 1Ti 1:9
16
1Ko 10:10; 2Pi 2:18
17
Efe 4:11; Ebr 2:3; 2Pi 3:2
18
1Ti 4:1; 2Ti 3:1
19
1Ko 2:14,15
20
Kol 2:7; Efe 6:18

se togi ve zo kunda keme zoni nɔ kiiɓada na se. Zijyi Nuɓa kem Nzili Nzaa. **21**Sege ngami korɔ se ve kem taara na Nuɓa ku aki ta kemkii na Vuraɓe na zige Zezu Kris a kinzi kamkaa nɔ zondorge zondorge.

22Sege tadi kemkii de negivege ke. **23**Sege ajyi nǫge, nari yoge zagu kamfedi ɓelege. Sege suɓi zini ruba nyedi* tadɛ kasu na nige ma.

21 Ebr 9:28; 2Pi 3:12; Mat 25:46
23 1Ko 3:15; Tee 3:4
24 Zaa 5:44; 1Ti 1:17; Ebr 13:8; Rom 11:36

Ndovu Nuɓa

24Nuɓa ase a ku ogɔ sege lo a kiso kem tadɛ kasu, yo ase kunda se anzə vojyɔ ne zo se ɗana kadɛ tara na yo kem kornyele nɔ ɓori. **25**Nuɓa kala'n ɗi yo Nuɓa nɔ kamkajya, yo De kajya zige, kadɛ tara, lo nɔ ɓori, togɔ tiɓo'n nzu konyɔ ɓe nda a na yo jyagmasini ko, zondorge zondorge zini. Amen! *

TEE KAMU NGAGE

KANZA KEM MBETE TEE KAMU NGAGE
De ɓal ni: Zaą
Yo ɓala ada: Lo kunanage nɔ kalmbakaɗɛ nɔ Azi nɔ Saku
Ɓal taɗɛ ni: Ɓal wonyə sɔɔ zo ɓu zo minyə
(**95**) gidi kojyɔ na Zezu Kris.

Ngonkula Zaą enve ta ɗovo a ɓala mbetege minyə kem Kununzu nɔ Jya : Vojyɔ nɔ Kii na Zaą, takite mbete na Zaą, ziyo mbete na Zaą, muta mbete na Zaą, tiɓo'n mbete Tee Kamu Ngage. Yo ngonkula, yo inzi yog Kris ne kem kula taɗɛ na Zezu nɔ zongara. Yo ɓala mbete nen ma uma'n nazu vojyɔge tiɓo'n kula taɗege na Zezu nɔ ku yo aku kamu yo ne. Vu Zaą geri zini ku te Kris ogo tu gidi kaɓe na yo zora ma. Kem ɓal 95 gidi kojyɔ na Zezu Kris mavu, yo inzi va nza de kanga make kem vagada nɔ Patmos. Gidi kinzi kamkaa na yo nɔ togo yaa nama, Zezu Kris tee kamu ngage nɔ kaɗɛ tara ada yo. Mbete Tee Kamu Ngage ozo ngage maku Kris nzile Zaą ke lomaku Kris teki'n bal yo ma.

Tee kamu nga nama oso mot Zaą taru yog nǫ de taka kemege nɔ takite ɓalge nɔ kamde ɗoyi ma. Yoge inzi kem ndor konyɔ ɓe na Domisinye. Kine ku de konyɔ ɓe nama ada ta ɗovo a taɗɛ ngakonyɔge yaa de taka kemege ke gunu, kine ku yo nz'oso mot ngakonyɔge a na ne. Mbetege nɔ na de kunanage nɔ kem mbete Tee Kamu Ngage 2-3 ozo kamu ngakonyɔ nama. Mbete nage ma ozo ku de taka kemege ndigi ngandaza, kojyo, ngageri a ku yoge teli dege nɔ zosuru. Zezu ada ta ɗovo Zaą ke a ɓala kamvojyɔge maku nz'iɗɛ ma a ku de kunanage tazi, woyi ku ngami vojyɔ nɔ kiige na mbete ma (Tee Kamu Ngage 1:3).

Zaą ozo lo teki kem mbete na yo kem kamneni nɔ 1:19. Kem kamneni nɔ 1 ma, yo ozo nga nɔ ku deri ko : Nga kugua kam de nɔ togɔ na Kris gidi kaɓe na yo zora. Kamnenige 2-3 ozo ngage nɔ kazene: Mbetege nɔ lo kunanage nɔ kalmbakaɗɛ nɔ Azi nɔ Saku. Kamnenige 4-22 ozo nga nɔ kuli. Ngakonyɔ (kamnenige 4-19), ɓal dubu (kamneni 20), tiɓo'n kinzi nɔ zondorge zondorge (kamnenige 21-22).

Zaą ɓala mbete nen ma, yo de kozo nzu Nuɓa nɔ ku ngage nz'ugua kamu yo ve. Yo nzə ɓɔro mbete ma nga nɔ ku ɗɛ man (Tee Kamu Ngage 1:3; 22:7,10,18,19). Ngage yaa kem mbete nene ma aɗɛ vojyɔ zo teki vojyɔge maku ɗɛ man zongara tiɓo'n zo zanga Nuɓa ge ma. Kris enve man kaɗə tara zo zanga yo ge. Mbete Tee Kamu Ngage aɗɛ vojyɔ zo zoɗutu kaɗə tara kula na Kris nɔ zo kuba zo dege. Kine ku mbete Tee Kamu Ngage aɗɛ vojyɔ kii zo nga nɔ ku ogo kiɗɛ, Zaą ɓala mbete nen ma ada lo kunanage. Yo ɓala a kada kojyo zo koo ta de tiɓo'n nga nɔ zosuru sinyi zoɗutu ni.

Mbete Tee Kamu Ngage ozo kornyele na Kris tiɓo'n kem ɓe na Nuɓa nɔ zongara. « Ngon Vinya Alusu maku dege tali yo ma ase ve » (Tee Kamu Ngage 5:12).

Kumbamiri ni

1 Aku nga maku Zezu Kris
tee kamu ni ma ya, nga
maku Nuɓa ada yo a kozo de
taɗe kula na yoge ke ma ya.
Lomaku Nuɓa ula ngonkula
na yo bal Zaa̱ de taɗe kula na
yo mavu, yo ozo yo nga nenge
maku ɗe man jyagmasini.
2Zaa̱ umanazu vojyɔ na Nuɓa,
yo umanazu vojyɔ Zezu Kris
tiɓo'n ngage ma ndanyi ku
aku ma. **3**Kornyele nda a na de
nen maku nzə tazu mbete ma,
kornyele nda a na dege maku
nz'ooyi vojyɔ nɔ lokuya nɔ
kem mbete nene ma. Kornyele
nda a na dege maku nzə ngami
ngage ma ndanyi ku dege ɓali
kem mbete ma, a ndor ndete
ko.

Takage tiɓo'n ndovu

4Ma Zaa̱, m'ɓala mbete
m'ula'n de kunanage nɔ mot
kalmbakaɗe maku inzi zongara
nɔ Azi ma. Taɗe vu de nen
maku inzi nen ma, ku inzi kite
ko ma, ku ɗee man ma, tiɓo'n
nzilige nɔ kalmbakaɗe maku
inzi ɗana ngende kinzi ngare
na yo ma adi sege ɗajya tiɓo'n
kortogo. **5**Taɗe vu nga nama ɗe
bal se zini va zo ri Zezu Kris.
Yo ya de kumanazu nɔ zosuru,
takite* ngon ku Nuɓa turu yo
dana de kuage ya, yo ngare na
ngarge nɔ zongara!

Yo taara zege ku yo ibo
taɗe kasu na zige masu yo ne.
6Yo taɗe zege de konyɔ ɓe ne,
de retizoge na Nuɓa Vura yo
ne. Kaɗe tara tiɓo'n togɔ nda
a na yo zondorge zondorge!
Amen!* **7**Aku, yo ɗee man
yog kili nziige.

Kamu dege ndanyi aki man
yo, de nenge ma zini ku osi
kazu yo ma.

Mot dege ndanyi zongara
no̱oyi man ku undi man ngalu
nige a na yo.

Kine, Amen!*

8Vuraɓe Nuɓa nzile te: Ma
Alfa tiɓo'n Omega, takite ni
tiɓo'n zoɗutu ni. Ma ya de nen
maku inzi nen ma, de maku
inzi kite ko ma, de maku ɗee
man ma, Togɔ ma yaa Ndanyi.

Yo ma titi Ngon De

9Ma Zaa̱, ma nonzɔ se tiɓo'n
ɓiyaɓara se kem ngakonyɔ,
kem konyɔ ɓe tiɓo'n kukua
kortogo kem Zezu Kris. M'inzi
zo vagada nene maku nzə ɓori
Patmos ma a vojyɔ na Nuɓa
tiɓo'n kumanazu vojyɔ na
Zezu Kris. **10**M'inzi kem Nzili
kem ndor na Vuraɓe. M'oo
nzu nɔ togo ka gidi ma va nza
kido nvale nveri make. **11**Nzu

1:1 Zaa 12:49
1:2 Ebr 4:12; 1Ko 1:6
1:3 Luk 11:28; Rom 13:11
1:4 Rom 1:7
1:5 Zaa 18:37; Kol 1:18; 1Ti 6:15; Rom 3:25; 8:37; 3:25
1:6 1Pi 2:5; Rom 11:36; 15:6; 11:36
1:7 Mat 16:27; Luk 17:30; 1Ko 1:7; 1Te 2:19; Zaa 19:34,37
1:9 Kul 14:22; 2Ko 1:7; Fil 4:14; 2Ti 2:12; Ebr 4:12
1:10 Kul 20:7
1:11 Kul 16:14; 18: 19; 16:14; Kol 2:1

nama nzile te: Nga maku yi nzaku nen ma, ɓala kem mbete ku ula'n de kunanage nɔ mot kalmbakaɗege make ku inzi kem ɓe ɓorige nɔ kalmbakaɗe nɔ zongara nɔ Azi ma. Yi ula'n Efez, Smirn, Pergam, Tiyatir, Sard, Filadelfi, Laodise.

12M'tele korɔ ma a kaku nzu maku nzə nzile ma vojyɔ ma. Lomaku m'tele korɔ ma mavu, m'aku lamba nɔ lɔrge kalmbakaɗe. **13**Dana lamba nɔ kalmbakaɗege ma, m'aku de nǫ vu yo

titi Ngon De. *(Daniyel 7:13)*

Yo ula lamu kau sinyi ziti zo nza yo ku uza durkuba nɔ lɔr ngoɗu yo. **14**Dan zo yo tiɓo'n vele zo yo nzaa va nza wolo nɔ nzaa make, va nza nziikoso make. Kamu yo nda va nza kamfeɗi make. **15**Nza yo titi ringa nɔ kake make ku de ula feɗi navu nɔ tuma a tele make. Nzu yo nz'eni va nza suɗu nɔ ɓorige make. **16**Kamkumege kalmbakaɗe nda zi yo ka vula. Kuya kau nɔ nvete nɔ ku tar ni atu ka ziyo nzə teki tar yo. Ta kamu yo nda va nza kaza make ku nz'uɗu togɔ yoge ndanyi ma.

17Lomaku m'aku yo mavu, m'iso ngara nza yo va nzaku ize m'ua ko make. Yo unda zi yo ka vula zo ma nzə nzile'n te: Nạ nzə ku ɓele gunu! Ma takite ni tiɓo'n zoɗutu ni. **18**Ma de kinzi kamkaa. M'ua ne, naku aku, m'inzi kamkaa'n zondorge zondorge. Amen!* M'ukua ngon kile na kua tiɓo'n na pərakaɓuge.

19Vavu yi ɓala nga nen maku yi aku ma kem mbete, nga nen maku ndatu ko tiɓo'n nga nen maku ɗe man gidi ni ma. **20**Yi ɓala vojyɔ nɔ lokuya na kamkume nɔ kalmbakaɗege maku yi aku kem zi ma ka vula tiɓo'n lamba lɔr nɔ kalmbakaɗege ma. Kamkume nɔ kalmbakaɗege ma yoge ngonkulage na de kunanage nɔ mot kalmbakaɗege ma naku lamba nɔ kalmbakaɗege maku yi aku ma yoge ya de kunana nɔ mot kalmbakaɗege ma.

1:16 Ebr 4:12; Mat 17:2
1:17 Mat 14:27
1:18 Rom 6:9
1:19 Ebr 2:2
1:20 Mat 5:14,15
2:1 Kul 18:19
2:2 1Za 4:1; 2Ko 11:13

Mbete a na de kunanage nɔ Efez

2 Yi ɓala mbete ula'n ngonkula na de kunanage nɔ kem ɓe ɓori nɔ Efez, ize te:

Ma maku m'ukua kamkumege kalmbakaɗege zi ma ka vula, ku nzə m'nzee dana lamba lɔr nɔ kalmbakaɗege ma, nzə m'nzile m'ize te:

2M'geri kula taɗe na yi ge ve, m'geri kula na yi tiɓo'n

kukua kortogo na yi ve. M'geri ku yi ase kuza kemi kot de kundakasuge gunu. Yi ndɔɔ dege maku te n'ege ngonkulage ku yoge ngonkulage gunu ma kaa. Yi aku yoge de zasorige ne.
3 M'geri ku yi ukua kori togo ne ku yi tugua tari. Ngakonyɔ tadɛ̀ ki a ri ma, naku adɛ̀ togi gunu.

4 Naku m'ege ki a nǫ̀ nga nǫ̀ dɔyi. Yi inya takite taara na yi zagu. **5** Vavu ugua kemi zo lo nene maku yi iso tutu ma. Yi inya kalve na yi nɔ kitege zagu ku yi tadɛ̀ takite kula na yi ge ma. Gunu vu, m'idɛ̀ man jyagmasini bali. Kaznaku yi inya kalve na yi nɔ kitege zagu gunu vu, m'unu man lamba na yi zagu lo kinzi ni. **6** Yi inzi'n nga nen ma va, yi suɓa kula tadɛ̀ na Nikolage zagu. Ma zini, m'suɓa kula tadɛ̀ nige zagu.

7 Tadɛ̀ vu de nen maku nvi yo ndatu vu yo wo nga maku Nzili nzə nzile de kunanage ke ma:

De nen maku zomu vu, m'adə man yo usa man kanu kaga kinzi kamkaa maku nda kem Paradis* na Nuɓa ma.

Mbete a na de kunanage nɔ Smirn

8 Yi ɓala mbete ula'n ngonkula na de kunanage nɔ kem ɓe ɓori nɔ Smirn ize te:

Aku nga maku takite ni tiɓo'n zodʊtu ni nzile ma ya nen ma, de maku ua ko ku tele dɛ̀ kamkaa'n ma nzile te:

9 M'geri kula tadɛ̀ na yi ge ve, m'geri korkonyɔ na yi tiɓo'n nagu na yi ve. Naku yi de kenve nga. M'geri dege maku nzə najyi ki ma ve. Yoge nzə nzili te n'ege Zuifge, naku yoge Zuifge gunu. Yoge dege nɔ kemkuzi kunana na Ture*.
10 Nạ̀ nzə ku ɓele a ngakonyɔ maku tadɛ̀ man ki ma gunu. Aku, Ture de Tura* onvo man nǫ̀ dege dana se ma kanga a ndɔɔ'n sege. Ngakonyɔ tadɛ̀ man sege kem ndor ɓu. Inzi de zosuru ne dɪ̀ sinyi ua ne, ku m'adə man ki ndasa kinzi kamkaa.

11 Tadɛ̀ vu de nen maku nvi yo ndatu vu yo wo nga maku Nzili nzile de kunanage ke ma. De nen maku zomu ma, kua nɔ ziyo ni ɔd man yo gunu.

Mbete a na de kunanage nɔ Pergam

12 Yi ɓala mbete ula'n ngonkula na de kunanage nɔ kem ɓe ɓori nɔ Pergam ize te:

Aku nga maku de nen maku inzi'n kuya kau nɔ nvete nɔ

2:3 Zaa 15:21
2:4 Mat 24:12
2:7 Mat 11:15; Zaa 16:33; Luk 23:43
2:9 2Ko 6:10; Zak 2:5; Mat 4:10
2:10 Mat 10:22; 1Ko 9:25

* Paradis: Ri nɔ ku ɓi zongara nɔ Pers kam ni ya te lo kadɛ̀ tara nɔ kii.

katu ka ziyo nzile ma ya nen ma:

13 M'geri kula tadɛ na yi ge ve. M'geri lo kinzi na yi ve. M'geri ku ngende ngare na Ture* ndatu. Yi ukua ri ma togo ne ku yi negi kunda keme zoni na m'gunu. Yoge tali Antipas de kumanazu vojyɔ na m'nɔ zosuru lo nene maku Ture* inzi tutu ma. Kem ndor nage ma zini ma yi negi kunda keme zoni na m'gunu.

14 Naku m'ege ki a nǫ ngage. Yi inzi'n nǫ dege nene maku yoge aɓi lo ndazə nga na Balaam ve. Yo ndaza Balak ke a tadɛ ku ngon Izrayelge isi kem tadɛ kasu. Yo ndaza yoge a ku yoge usi ngage maku dege fuli'n yooge ma, ku yoge anzi kem kamvaka. **15** Yi inzi'n nǫ dege va nza nama ke ku yoge aɓi mot ngira ngandaza na Nikolage maku m'suɓa ma. **16** Vavu yi inya kalve na yi nɔ kitege zagu! Gunu vu, m'idɛ man bali jyagmasini. M'udu man yoge dɔɔ kuya kau'n maku nzə teki tar ma ma.

17 Tadɛ vu de nen maku nvi yo ndatu vu yo wo nga maku Nzili nzə nzile de kunanage ke ma: De nen maku zomu vu m'adə man yo mąn* ngakusa nɔ ku uyi yo ve tiɓo'n koso nɔ nzaa. Nuɓa unda ri nɔ jya gidi koso nama. De nyara geri ri nɔ nama gunu. De nen madi ku nz'enve koso nama ya nzə geri ri nama.

2:13 Mat 4:10
2:14 2Pi 2:15; Kul 15:20; 1Ko 6:13; 2Te 2:8
2:17 Zaa 6:49,50; 16:33; 6:49,50

Mbete a na de kunanage nɔ Tiyatir

18 Yi ɓala mbete ula'n ngonkula na de kunanage nɔ kem ɓe ɓori nɔ Tiyatir ize te:

Aku nga maku Ngon na Nuɓa nzile ma ya, de ma kamu yo nda va nza kamfedi make, de nama nza yo titi ringa nveri nɔ kake. **19** M'geri kula tadɛ na yi ge ve, m'geri taara na yi ve, m'geri kula na yi ve, m'geri kunda keme zoni na yi tiɓo'n kukua kortogo na yi ve. M'geri ku zodutu kula tadɛ na yi ge vaki yaa ndanyi danga nɔ kitege.

20 Naku m'ege ki a nǫ ngage. Yi ada ta dovo Zizabel niye nama ke a ndazə nga de tadɛ kula na m'ge ke, a tura de tadɛ kula na m'ge. Yo nzile te ne de kozo nzu Nuɓa nɔ niye. Yo nzə ndaza ngage de tadɛ kula na m'ge ke a ku yoge anzi kem kamvaka ku yoge usi ngage maku dege fuli'n yooge ma. **21** M'ada yo ndorge a ku yo inya'n kalve na yo nɔ kitege zagu, naku yo ndigi

2:18 Kul 16:14; Mat 4:3
2:20 Kul 15:20
2:21 Rom 2:4; 2Pi 3:9; Rom 2:5

kinya kalve zo kamvaka na yo gunu. **22**Aku, m'ine man yo zo dira. Dege maku nzə tadi se kamvaka ma, kaznaku yoge inyi kula tadɛ na nige zagu gunu vu m'ula'n man ngakonyɔ nɔ ɓori zo nige. **23**M'tale man ngon nige. De kunanage ndanyi geri man ku te ma de kula keme de, de kula kalvege nɔ keme de. M'uba man de ɗoyi ɗoyi dana ozo man zo kula tadɛ na yo ge. **24**Nzə m'adɛ sege vojyɔ, nzə m'adɛ zini dege make ndanyi ku inzi Tiyatir ma. Nzə m'adɛ vojyɔ dege make ku yoge tigo kem ngira ngandazə nene ma, ku yoge geri nga nen maku dege nzə ɓori koli vojyɔ na Ture* gunu ma. M'nzile sege m'ize te: Nzə m'unda nǫ ngakito nɔ nyara zo se gunu. **25**Nzə m'nzile sege va di m'ize te: Nga maku sege envi ma, uki yo togo ne sinyi m'tele m'idɛ ne.

26De nen maku zomu, de nen maku ngamu kula na m'ge sinyi zodutu ni vu, m'adə man yo togɔ zo mot ɓundu dege.

27Yo ulu man yoge goro minya ne.

Va nza de nzə nganya'n
kataa fuwutu make.
(Paage 2:9)

2:23 Luk 16:15; Rom 8:27; 1Te 2:4; Mat 16:27
2:24 Kul 15:28
2:25 Mat 16:27
2:26 Zaa 16:33; Mat 10:22
3:1 1Ti 5:6
3:3 Luk 12:39
3:4 Zud 1:23

Va nzaku m'enve'n togɔ zi Vura ma make ma, m'adə man yo togɔ. **28**M'adə man yo mamala zini. **29**Tadɛ vu de nen maku nvi yo ndatu vu yo wo nga maku Nzili nzə nzile de kunanage ke ma!

Mbete a na de kunanage nɔ Sard

3 Yi ɓala mbete ula'n ngonkula na de kunanage nɔ kem ɓe ɓori nɔ Sard ize te:

Aku nga maku de nen maku inzi'n nzili nɔ kalmbakadɛge na Nuɓa tiɓo'n kamkume nɔ kalmbakadɛge ma nzile te: M'geri kula tadɛ na yi ge ve ku ri yi ndatu. M'geri ku yi inzi kamkaa ne, naku yi ua ko. **2**Inzi zo kori. Adə togo ndikini make ku ogɔ sini a kua ma, a m'aku kula tadɛ na yi ge ɗana Nuɓa na ma nda kii'n gunu. **3**Vavu ugua kemi zo nga nene maku yi enve ne, ku yi wo ne ma. Ngamu yo ve ku yi inya kalve na yi nɔ kitege zagu. Kaznaku yi inzi kii'n zo kori gunu vu, ma m'idɛ man nza de ɓogo make. Yi geri man kem nzakaza nen maku m'idɛ man kuki ma gunu.

4Naku yi inzi'n nǫ dege ogi Sard maku nga nɔ nyedi*

odə ta ruba na nige gunu. Ze zə nzee man se ruba nzaage a yoge asi ve.

5 De nen maku zomu ve vu, m'ula man ruba nɔ nzaage korɔ yo. M'tuzu man ri yo zagu kem mbete kinzi kamkaa gunu. M'nzile man ri yo ɗana Vura ma yog ngonkula na yo ge. **6** Taɗe vu de nen maku nvi yo ndatu vu yo wo nga maku Nzili nzə nzile de kunanage ke ma.

Mbete a na de kunanage nɔ Filadelfi

7 Yi ɓala mbete ula'n ngonkula na de kunanage nɔ kem ɓe ɓori nɔ Filadelfi ize te:

Aku nga maku De kemkiiɓada, De nɔ kii, De nen maku inzi'n kile na Daviti nzile ma ya. Nga nen maku yo tee ma, de ase kutu ni gunu. Nga nen maku yo utu ma, de ase tee ni gunu. **8** Ma m'geri kula taɗe na yi ge ve. Aku m'tee ta ɗovo m'ine ɗani. De ase kutu ni gunu. Togɔ na yi nda finyi ɗi, naku yi ngamu vojyɔ na ma kuvu yi negive ri ma gunu. **9** Aku nga maku m'taɗe man dege ke nɔ kemkuzi kunana na Ture* ma. Yoge nzə nzili te neg Zuifge. Naku yoge Zuifge gunu. Yoge nzə zayisori. Aku, m'taɗe man ku yoge ɗe isi man nza yi bori man ki. Yoge geri man ku m'taara ki ve. **10** Yi ngamu vojyɔ kukua kortogo nɔ na ma. Vavu ma zini m'ngamu man ki kem nzakaza nga ndɔɔ dege. Kem nzakaza nga ndɔɔ nama ɗe man jyagmasini zongara ndanyi a ndɔɔ dege nɔ zongara.

11 M'iɗe man jyagmasini. Ukua nga maku yi enve ma togo ne a ku nọ de taka ndasa kuba na yi zagu gunu. **12** De nen maku zomu vu, m'taɗe man yo dravo ne kemkuzi Nuɓa na ma. Yo teki man kaga gunu. M'ɓala man ri Nuɓa na ma tiɓo'n ri ɓe ɓori na Nuɓa na ma zo yo. Ɓe nɔ ɓori nama ya Zeruzalem nɔ jya maku ɓi man zora bal Nuɓa na ma ku ziti man ma. M'ɓala man ri na m' nɔ jya zo yo. **13** Taɗe vu de nen maku nvi yo ndatu vu yo wo nga maku Nzili nzə nzile de kunanage ke ma.

Mbete a na de kunanage nɔ Laodise

14 Yi ɓala mbete ula'n ngonkula na de kunanage nɔ kem ɓe ɓori nɔ Laodise ize te:

Aku nga Amen* ko, de kumanazu nɔ zosuru nɔ kii ko, de kumbamiri taɗe ngage

3:5 Zaa 16:33; Mat 10:32
3:7 Mar 1:24; Zaa 5:20; Mat 16:19
3:8 Kul 14:27
3:9 Rom 8:37
3:10 2Pi 2:9; Mat 24:14
3:11 Mat 16:27; 1Ko 9:25
3:12 Zaa 16:33; Gal 2:9; Gal 4:26
3:14 Kol 2:1; Zaa 18:37; Zaa 1:3; Kol 1:16,18

na Nuɓa ko nzile ma ya. **15**Ma m'geri kula tadɛ̀ na yi ge ve. Yi riyo gunu, yi nebe gunu! Ma m'ndigi ku yi riyo ve gunu yi nebe ve! **16**Yi tuma suu ɗi. Yi riyo gunu, yi nebe gunu. Vavu m'tudɛ̀ man ki zagu tar ma. **17**Yi nzile ize te: Ma de kenve nga, ma m'enve nga yaa ndanyi. Ma m'ndigi nǫ̲ nga gunu ko. Naku yi geri gunu yi de korkonyɔ, yi de tadɛ̀ nga kamkala, yi de nagu, yi de kamndoko, yi de korɔ teri. **18**Vavu nzə m'ojyo ki a ku yi ndigo lɔr nen maku ibi fedɨ ma bal ma ɓavu yi tele de kenve nga. Nzə m'ojyo ki a ndigo ruba nzaage bal ma ɓavu yi inzi'n rubage. Vavu dege aki man lo kamsa korɔ teri na yi gunu. Nzə m'ojyo ki a ku yi ndigo kaga ku ningi kami ɓavu yi aku lo.

19 Dege ma ndanyi ku m'taara yoge ma, nzə m'ndere zoge ku nzə m'ojyo yoge ve. Vavu yi aɓe'n ɓɔ kula ku inya kalve na yi nɔ kitege zagu! **20**Aku, m'ɗà ta kuzi ku nzə m'ugua ne. Kaznaku de wo nzu ma ku tee ma ta kuzi vu m'anza man bal yo. Z'usa man sini nga, yo usa man nga.

21 De nen maku zomu vu, z'inzi man sini zo ngende kinzi ngare na ma. Nda man va nza na m'make, a ma m'zomu ku z'inzi ze Vura ma'n zo ngende kinzi ngare na yo. **22**Tadɛ̀ vu de nen maku nvi yo ndatu vu yo wo nga maku Nzili nzə nzile de kunanage ke ma.

3:15 Rom 12:11
3:17 1Ko 4:8
3:18 1Pi 1:7
3:19 1Ko 11:32; Ebr 12:5,6
3:20 Mat 24:33; Zak 5:9; Luk 12:36; Rom 8:10
3:21 Zaa 16:33; Mat 19:28

Ngende kinzi ngare nɔ zora

4 Gidi nga nama vu, nzə m'aku lo vu aku ta ɗovo tee zora. Takite nzu maku m'oo ma titi nzu nvale nveri. Yo nzile ma vojyɔ te: Nosi taru nene ku m'tadɛ̀ ku yi aku nga maku ɗe man kazagu ma. **2**Tazini madɨ vu Nzili ukua ma. Aku, ngende kinzi ngare nda zora. Nǫ̲ de inzi zo ngende kinzi ngare ma. **3**De maku inzi zoni ma yo titi koso nɔ zasp* tiɓo'n nɔ sarduwan*. Kamba nɔ ku titi emerod* ɔli ndaka nza ngende kinzi ngare ma. **4** Ngende kinzi ngare wonyə ɗoyi zo sɔɔ nda gidi ngende kinzi ngare nɔ nama. Desumalege zog wonyə ɗoyi zo sɔɔ inzi zo ngende kinzi ngare nage ma. Yoge uli ruba nzaage kuvu udi ndasa ngare nɔ lɔr zo nige. **5**Tele nziige ndigi nziige tiɓo'n nzuge teki kem ngende kinzi ngare ma. Fedɨ ta ngelige kalmbakadɛ̀ nz'uka ɗana ngende kinzi ngare ma. Fedɨ

4:1 Mat 3:16

ta ngeli nage ma yoge nzili nɔ kalmbakaɗege na Nuɓa. **6**Mane danga nɔ vere nɔ ku titi kristal* nda ɗana ngende kinzi ngare ma.

Zạge nɔ kamkaa ne zog sɔɔ ndayi dana ngende kinzi ngare ma tiɓo'n gidi nige ndanyi, ku kamu nige ɗoso lo ka ɗanage tiɓo'n ka gidi nige.

7Takite zạ ma titi ngenge, ziyo zạ ma titi ngon saa. Muta zạ ma takamu yo titi de ku sɔɔ zạ ma titi girɔ nɔ zo ngode. **8**Zạ zo sɔɔge ma yoge ɗoyi ɗoyi inzi'n baguge minyə zo ɗoyi ku kamu nige ndaka zo nige tutu ka keme zini. Kamkaza tiɓo'n ndori vu yoge teki ta nzile vojyɔ gunu, yoge nzə nzili te:

Vuraɓe Nuɓa nɔ Togɔ Yaa Ndanyi, yo de kemkiiɓada, kemkiiɓada, kemkiiɓada.

Yo inzi kite, yo inzi jyagmasini, yo ɗe man.

9Zạ nɔ sɔɔge ma nz'adi kaɗe tara, tukua talu tiɓo'n kiɗa ɗajyage de nen make ku inzi zo ngende kinzi ngare ma, de nen make ku inzi zondorge zondorge ma. **10**Kamkonɔ ku yoge nzə taɗi nga nama vu, desumale nɔ wonyə ɗoyi zo sɔɔge ma ugi nza nige ngara ɗana de maku inzi zo ngende kinzi ngare ma. Yoge nzə bori de maku inzi kamkaa'n zondorge zondorge ma, ku yoge ini ndasa ngare na ne ɗana ngende kinzi ngare ma. **11**Yoge nzili te:

Yi ase ve, Vuraɓe na ze tiɓo'n Nuɓa na ze,

a kenve kaɗe tara, tukua talu tiɓo'n togɔ.

Yi ase ve, a yi taɗe ngage ndanyi.

Kemndigi na yi ne ya yoge ndayi ne ku yi taɗe yoge.

4:11 Kul 14:15
5:5 Rom 15:12

*** Kristal: Koso nɔ tele nɔ ku yeri ya nza titi vere make.**

Mbete nɔ ɓiri tiɓo'n Ngon Alusu

5 M'aku mbete zi ka vula na de maku inzi zo ngende kinzi ngare ma. Dege ɓali kam mbete keme ni tiɓo'n gidi ni. Ini vate kalmbakaɗe tar ni. **2**M'aku ngonkula na Nuɓa nɔ togɔ ku nz'ine nvere nzu nɔ ɓori'n te: Nạ ya ase a tee kem mbete ma ku yo ase toko vate nama wa? **3**De ɗoyi nɔ zora, wala zongara, wala mot ngara ase gunu a tee kem mbete nama wala a kaku kem ni. **4**Nzə m'nọo yaa ndanyi a ze zaku de nọ nɔ ku yo ase tee kem mbete ma gunu wala ase kaku kem ni zini gunu ma. **5**Nọ de ɗoyi dana desumalege

ma nzile ma te: Nạ nzə nọo gunu. Aku, ngenge nɔ mot kojyɔ na Zuda, yo konzɔ ngira na Daviti, yo zomu a tee kem mbete nama, a toko vate nɔ kalmbakaɗege ma.

6 M'aku Ngon Vinya Alusu ɗa dana ngende kinzi ngare ma tiɓo'n dana zạ zo sɔɔge ma tiɓo'n dana desumalege ma. Yo ɗa nzaku ize dege tali yo ko make. Gazu yo kalmbakaɗe tiɓo'n kamu yo kalmbakaɗe ku yoge ya nzilige nɔ kalmbakaɗe na Nuɓa ma ku yo ula zongara ndanyi ma. **7** Yo ɗe ne ku yo taka mbete ma zagu zi vula na de maku inzi zo ngende kinzi ngare ma. **8** Lomaku yo taka mbete mavu, zạ nɔ sɔɔge ma yog desumale nɔ zo wonyə ɗoyi zo sɔɔge ma ugi nza nige ngara ɗana Ngon Vinya Alusu. De ɗoyi ɗoyi ukua sanzi tiɓo'n katriyoge nɔ lɔr nɔ ku kuɓu katu ɗoso keme tutu ku yoge ya zijyi Nuɓa na de kemkiiɓadage ma. **9** Yoge uɗi paa nɔ jya. Yoge nzili te:

Yi ase ve a kunu mbete ma a tee vategе ma zagu tar ni.

Yi ase ve, a dege tali ki ku yi ndigo ze masi ne a na Nuɓa.

Yi ndigo ze dana mot kaage ndanyi, dana ta vojyɔge ndanyi,

dana vaka dege ndanyi, dana mot ɓundu dege ndanyi.

10 Yi taɗe ngarge a na ne ku yi taɗe de retizoge a na Nuɓa na zige

ku yoge onyi man ɓe zongara.

11 M'aku lo vu m'oo nzu Ngonkula na Nuɓa ge yaa ndanyi ndaka zo ngende kinzi ngare ma tutu. M'oo nzu zạge sɔɔ tiɓo'n nzu desumalege. Vaka zoge dubu vaka ne tiɓo'n vaka ne. **12** Yoge nzili nzu nɔ ɓori'n te:

Ngon Vinya Alusu maku dege tali yo ma ase ve

a kenve togɔ, ngakenve, kamkajya, togo, tukua talu, kaɗe tara tiɓo'n ndovu.

13 M'oo ngakundage ndanyi zora, zongara, mot ngara, kam mane vakaata tiɓo'n nga nɔ kamu nige ndanyi. M'oo yoge nzili te:

De nen maku inzi zo ngende kinzi ngare tiɓo'n Ngon Vinya Alusu ma,

adi yoge ndovu, tukua talu, kaɗe tara tiɓo'n togɔ zondorge zondorge.

14 Zạ nɔ zo sɔɔge ma nzili te: Amen! * Desumalege ugi nza nige ngara ku yoge bori ne.

5:6 Zaa 1:29
5:9 Ebr 9:12; 1Ko 6:20
5:10 1Pi 2:5
5:11 Ebr 12:22; Zud 1:14
5:13 Fil 2:10; Rom 11:36

Vategе

6 M’aku vu Ngon Vinya Alusu tee ta vate ɗoyi dana nɔ kalmbakaɗege. M’oo zą ɗoyi dana nɔ sɔɔge nzile nzu ndigi nzii ne te: Ɗee ɗe aku. **2** Aku sunda nzaa. De maku nosi zo yo ma ukua doguro. Dege adi yo ndasa ngare ku yo nz’aɓe a zomu ku a za ɗɔɔ.

3 Lomaku Ngon Vinya Alusu tee ta ziyo vate mavu, m’oo ziyo zą ma nzile te: Ɗee **4** Sunda nǫ ma, sunda nɔ kake, yo teki ɗa ne. De nen maku nosi zoni ma envе togɔ a kaɗe kinzi kortogo nɔ zongara ɓavu a ku dege ujyi mindi nąa. Nuɓa ada yo kuya kau nɔ ɓori.

5 Lomaku Ngon Vinya Alusu tee ta muta vate mavu, m’oo muta zą ma nzile te: Ɗee ɗe aku. Aku sunda kili. De maku nosi zoni ma ukua kilo* zi yo. **6** M’oo nzu dana zą zo sɔɔge ma nzile te: Dege ɗaɓi man ngon kongɔ tenyi a kenve kamde ɗoyi tiɓo’n ngon kongɔ kaage muta a kenve kamde ɗoyi. Naku ną nzə taɗe kasu kuɓu ke yog ɓuru’n gunu.

7 Lomaku Ngon Vinya Alusu tee ta sɔɔ vate mavu, m’oo nzu sɔɔ zą ma nzile te: Ɗee ɗe aku. **8** Aku sunda nɔ ku ɓere korɔ nda va nza nviyikanva make. De nen maku nosi zoni ma ri yo ya kua. Pərakaɓu de kuage nz’unu gidi yo. Nuɓa ada yo togɔ zo kumu zongara ɗoyi a tale dege nɔ zoni kuya kau ne, ɓɔ kiso ne, kua ne tiɓo’n zą̱ge nɔ kemkɔkɔro nɔ zongara.

9 Lomaku Ngon Vinya Alusu tee ta minyə vate mavu, m’aku dege maku uai ma mot dava. Dege tali yoge a vojyɔ na Nuɓa tiɓo’n vojyɔ kumanazu. **10** Yoge nzili nzu nɔ ɓori’n te: Kuɓaka, yi de kemkiiɓada nɔ kine. Aku man tar ni ndor nange ɓavu yi teki man vojyɔ ku yi uba man bą̱a masu na ze zo dege nɔ zongara nene wa? **11** Nuɓa ada yoge lamu kau nɔ nzaa ɗoyi ɗoyi. Yo nzile yoge te aɗe kau finyi sinyi a ku dege tali ɓiya kula nige tiɓo’n nonzɔ nige zagu ɓa. Yoge envi man zini kua va nzaku yoge envi’n make.

12 M’aku vu Ngon Vinya Alusu tee ta minyə zo ɗoyi vate ma. Zongara ndede ɓori ne. Kaza ugua kili va nza ruba kukua ndɔ make. Nzoyi ndanyi tele nda va nza masu make. **13** Kamkumege nɔ zora tisi zongara va nza nyele nɔ ɓori nzə vivi’n kaga mbatisa ku ngudi nige nzə tisi’n

6:4 Mat 10:34

6:9 Rom 1:2; Ebr 4:12
6:10 Luk 2:29; 2Pi 2:1
6:11 Ebr 11:40
6:12 Mat 24:29
6:13 Mat 24:29

make. **14**Zora ɓiri va nza de nzə ɓiri'n mbete make. Nuɓa ad̀e kongoge ndanyi zagu lo d̀a nige unda yoge kalakala tiɓo'n vagadage ndanyi.

15Ngarge nɔ zongara, de nɔ ɓorige, de ɓori nɔ ku unu zo de kud̀u d̀ɔɔge dubu d̀oyi, de kenve ngage, dege nɔ ku inzi'n togɔge, ɓerige ndanyi tiɓo'n de nɔ nyarage uyi korɔ nige kem marage tiɓo'n goto kosoge nɔ zo kongoge. **16**Yoge nzili kongoge ke tiɓo'n kosoge make te:

Isi zo ze. *(Oze 10:8)*

Uyi ze zagu ta kamu de nene maku inzi zo ngende kinzi ngare ma, uyi ze zagu ta kamu Ngon Vinya Alusu ma!

17Uyi ze zagu a ndor wongɔ na yo nɔ ɓori d̀e ko ma, nạ ya ase man tad̀e ni wa?

Ngonkula na Nuɓa ine vate korɔ dege zog dubu kamde d̀oyi zoni dubu wonyə ziyo zo sɔɔ (144,000)

7 Gidi nga nama vu, m'aku ngonkula na Nuɓa ge zog sɔɔ d̀ayi taru zo kumu ngarage nɔ sɔɔ. Yoge uki nyelege sɔɔ nɔ zongara ɓavu a ku nyelege ini zongara gunu, zo vakaata gunu, zo kaga nọ̄ d̀oyi gunu. **2**M'aku nọ̄ ngonkula nzə nosi taru kot kaza kanọ̄ ku ukua vate na Nuɓa nɔ kinzi kamkaa zi yo. Yo ad̀e vojyɔ nzu nɔ ɓori'n ngonkula nɔ sɔɔge make te, nạ ya dege adi yo togɔ a tad̀e ngakonyɔ zongara ke tiɓo'n vakaata ma. **3**Yo nzile yoge te: Nạ nzə tad̀i ngakonyɔ zongara ke, wala vakaata ke, wala kagage ke lova gunu. Nạ nzə ku tad̀i yoge ngakonyɔ gunu sinyi a ku zini vate kamd̀ana de tad̀e kula na Nuɓa na zige ɓa. **4**M'oo vaka dege maku ini vate kamd̀anage ma ve. Zoge dubu kamde d̀oyi zoni dubu wonyə ziyo zo sɔɔ mot kaa na ngon Izrayelge ndanyi. **5**Yoge ini vate kamd̀ana dege mot kaa na Zuda zog dubu ɓu zo ziyo. Yoge ini vate kamd̀ana dege mot kaa na Ruben zog dubu ɓu zo ziyo. Yoge ini vate kamd̀ana dege mot kaa na Gad zog dubu ɓu zo ziyo. **6**Yoge ini vate kamd̀ana dege mot kaa na Azer zog dubu ɓu zo ziyo. Yoge ini vate kamd̀ana dege mot kaa na Neftali zog dubu ɓu zo ziyo. Yoge ini vate kamd̀ana dege mot kaa na Manase zog dubu ɓu zo ziyo. **7**Yoge ini vate kamd̀ana dege mot kaa na Simiọ̄ zog dubu ɓu zo ziyo. Yoge ini vate kamd̀ana dege mot kaa na Levi zog dubu ɓu zo ziyo. Yoge ini vate kamd̀ana

6:14 2Pi 3:10
6:15 Isa 2:10, 19,21
6:16 Luk 23:30
6:17 Mat 24:31
7:2 Mat 16:16

dege mot kaa na Isakar zog dubu ɓu zo ziyo. **8** Yoge ini vate kamɗana dege mot kaa na Zabulo̱n zog dubu ɓu zo ziyo. Yoge ini vate kamɗana dege mot kaa na Zozef zog dubu ɓu zo ziyo. Yoge ini vate kamɗana dege mot kaa na Benzami̱n zog dubu ɓu zo ziyo.

Vaka dege nɔ ku inzi'n lamu kau nɔ nzaage

9 Gidi nga nama vu, nzə m'aku lo vu aku, vaka dege yaa ndanyi. De ase a tazu nige gunu. Dege nɔ mot ɓundu dege ndanyi, mot kaa dege ndanyi, vaka dege ndanyi tiɓo'n ta vojyɔge ndanyi. Yoge ɗayi ɗana ngende kinzi ngare yoge ɗayi ɗana Ngon Vinya Alusu. Yoge uli lamu kau nɔ nzaage kuvu uki nviyi nyimige zi nige.
10 Yoge nzili nzu nɔ ɓori'n te:

Kajya nda a na Nuɓa na zige maku inzi zo ngende kinzi ngarge ma,

a na Ngon Vinya Alusu ma.

11 Ngonkula na Nuɓa ge ndanyi ɗayi ndaki zo ngende kinzi ngare ma tutu, desumalege tiɓo'n za̱ nɔ zo səɔge. Yoge isi ugi kamu nige ngara ɗana ngende kinzi ngare ma kuvu yoge bori Nuɓa.
12 Yoge nzili te: Amen!*

7:12 Rom 11:36

Boro, kaɗe tara, kamkajya, kada kiɗa, tukua talu,

togɔ tiɓo'n togo nda a na Nuɓa na zige zondorge zondorge!

Amen!*

13 Nǫ̱ de ɗoyi dana desumalege ma taka tele vojyɔ nzile ma te: De ɗige ya uli lamu kau nɔ nzaage ma wa? Yoge ɓi ka nanga ɗa ya ɗii wa?

14 M'nzile yo m'ize te: Vuraɓe na ma yi geri ve.

Yo nzile ma te: De nage ma ɓi dana ngakonyɔ nɔ ɓori ya ɗii ne. Yoge ibi lamu kau na nige ku nzaa ve kam masu Ngon Vinya Alusu. **15** A ni ya

yoge ɗayi ɗana ngende kinzi ngare na Nuɓa

ku nzə taɗi kula kamkaza, ndori nz'adi yo kemkuzi na yo.

De nen maku inzi zo ngende kinzi ngare ma tugua man ɓuku zo nige.

16 Ɓɔ taɗe man yog gunu.

Kunza mane taɗe man yog gunu.

Kaza tiɓo'n lo tuma taɗe man yog gunu.

17 Ngon Vinya Alusu maku inzi dana ngende kinzi ngare ma ya ulu man yoge.

Ku aɗe man yoge ta vala aɓe man ta goto manege nɔ ku nz'ada kinzi kamkaa.

7:14 Ebr 9:14; 1Za 1:7
7:16 Zaa 6:35
7:17 Zaa 10:11

Nuɓa adɛ̀ man kamnǫ̀o nɔ kamu nige ndanyi zagu.
(Izayi 25:8)

Kalmbakadɛ̀ vate tiɓo'n kataa nɔ lɔr

8 Lomaku Ngon Vinya Alusu tee ta kalmbakadɛ̀ vate mavu, lo uza sir zora sinyi ase nzakaza ɗoyi.

2 M'aku ngonkulage kalmbakadɛ̀ ɗàyi ɗàna Nuɓa. Yo ada yoge nvale nverige kalmbakadɛ̀.

3 Ngonkula ma ɗɛ̀ ne vu yo ɗà sini kaz dava. Yo inzi'n kataa nɔ lɔr. Dege adi yo kuɓu katuge yaa ndanyi a ku yo ada zijyɔ Nuɓa ne de kemkiiɓadage ndanyi zo dava nɔ lɔr maku nda ɗàna ngende kinzi ngare ma. **4** Silfedi kuɓu katuge ma aɓe taru ɗàna Nuɓa tiɓo'n zijyɔ Nuɓa ge na de kemkiiɓadage, bal zi ngonkula na Nuɓa. **5** Ngonkula na Nuɓa unu kataa nɔ lɔr ma ku uba fedi nɔ zo dava ma ɗòso keme ni tutu. Yo taɓu zongara. M'oo ndige nziige, nzuge tele nziige zongara ndede ne.

Nvale nverige

6 Kuvu ngonkula nɔ kalmbakadɛ̀ ma ku inzi'n nvale nverige kalmbakadɛ̀ ma nzə tami korɔ nige a too ni.

8:2 Mat 24:31
8:3 Ebr 9:4

7 Takite ngonkula ma too nvale nveri ma. Dege taɓi koso nzii tiɓo'n fedi nɔ folo masu zongara. Nga nama rugu kot zongara ɗoyi ɗana nɔ mutage, rugu kagage kot zongara ɗoyi ɗana nɔ mutage, rugu ngelige ndanyi zagu zini. **8** Ziyo ngonkula ma too nvale nveri ma. Dege taɓi nga nǫ̀ va nza kongo nɔ ɓori make kam vakaata vu fedi nzə rugu yo. Kot vakaata ka ɗoyi tele masu ɗana nɔ mutage. **9** Nga kunda nɔ kamkaage maku inzi kamu vakaata ma, kot kanǫ̀ ɗoyi ua ɗana nɔ mutage. Kot kanǫ̀ topo ɓorige ɗoyi tuzu ɗana nɔ mutage.

10 Muta ngonkula ma too nvale nveri ma. Kuvu kamkume nɔ ɓori nɔ ku nzə tele va nza fedi ta ngeli make ɓi zora ɗà iso zo vaa nɔ mutage tiɓo'n zo goto manege. **11** Ri kamkume nama ya Nga nɔ Ɓolo. Mane vaa ɗoyi ɗana nɔ muta ɓɔlo ne ku dege yaa ndanyi uai a ɓɔlo na mane ge ma.

12 Sɔɔ ngonkula ma too nvale nveri ma. Nuɓa unda kot kaza ka ɗoyi ɗana nɔ mutage, unda kot nzoyi ka ɗoyi ɗana nɔ mutage, unda kot kamkumege ka ɗoyi ɗana nɔ mutage a ku kot ngage ka ɗoyi ɗana nɔ

mutage nda tulu. Kot lo nɔ kamkaza ka ɗoyi nzaa gunu, lo nɔ ndor zini nda va.

13Nzə m'aku lo vu m'oo nzu girɔ nzə deri dana lo nɔ zora. Yo nzile nzu nɔ ɓori'n te: Korkonyɔ, korkonyɔ, korkonyɔ na dege nɔ zongara a nǫ kido nvale nverige ngonkula nɔ mutage nz'uli lo a too ni jyagmasini ma.

9 Minyə ngonkula ma too nvale nveri ma. M'aku kamkume ɓi taru ɗa iso zongara. Nuɓa ada yo ngon kile ta goto ɗee nɔ kamtulu. **2**Ngarge nama tee ta goto ɗee nɔ kamtulu ma. Silfeɗi teki kem goto ɗee ma. Yo nda va nza silfeɗi navu nɔ ɓori make. Silfeɗi goto ɗee ma ugua tulu kaza ke, ugua tulu nyele ke. **3**Ngarge teki kam silfeɗi ma taki zongara ndanyi. Nuɓa ada yoge togɔ va nza togɔ na nyige make zongara. **4**Nzili yoge te taɗi ngakonyɔge ngelige ke nɔ zongara gunu, ngeli kejyige ke gunu, kagage ke gunu.

Adi yoge ta ɗovo a taɗe ngakonyɔge de nenge make ɗi ku vate na Nuɓa tigo kamɗana nige ma. **5**Adi ta ɗovo a tale nige gunu, naku a taɗe nige ngakonyɔge kem nzoyi minyə. Ngakonyɔ nama nda va nza konyɔ na nyi make ku uta de ma. **6**Kem ndor nage ma, dege uli man kua, naku yoge envi man yo gunu. Yoge ndigi man kua, vu kua anya man yoge zagu kuɗa ne.

7Ngare nage ma titi sundage maku dege tami yoge a kuɗu'n ɗɔɔ ma. Nga nǫ nda zo nige ma va nza ndasa ngare nɔ lɔr make. Ta kamu nige nda va nza ta kamu dege make. **8**Velnga nige nda va nza velnga niyege make, nganga nige nda va nza nganga ngenge make. **9**Kapa na nige nda nza minya make. Kido bagu nige nz'eni va nza kido pusuge make ku vaka sundage ndanyi nzaɓi'n kuɗu ɗɔɔ make. **10**Kila nige tindi tutu va nza na nyige make. Togɔ nga taɗe ngakonyɔ dege ke nda kila nige ma a taɗe'n ngakonyɔ dege ke kem nzoyi minyə. **11** Ngare na ne ya ngonkula nɔ kamtulu. Ri yo ta Ebrə'n ya Abadǫ*, ta Grek'n ya Apolinyǫ.

12Takite ngakonyɔ ya deri nama. Aku ngakonyɔge ziyo nz'iɗi jyane gidi ngakonyɔ nage ma.

13Minyə zo ɗoyi ngonkula ma too nvale nveri ma. M'oo

* Abadǫ/Apolinyǫ: Ri nage ma kam ni ya te: De tunda sila kem nga. Ri nɔ ziyo nage ma ri na Ture de tura.

9:1 Luk 8:31
9:2 Luk 8:31
9:11 Luk 8:31

nzu nɔ ku ɓi ka bal gazu nɔ sɔɔ na dava lɔr maku nda ɗana Nuɓa ma. **14** Nzu ma nzile minyə zo ɗoyi ngonkula make ku inzi'n nvale nveri ma te: Toti kula minyage ma zagu korɔ ngonkula nɔ sɔɔge maku uzi yoge ini zo vaa ɓori nɔ Efrat ma. **15** Yoge toti ngonkula nɔ sɔɔge maku Nuɓa tamu yoge a kem nzakaza nene ma, kem ndor nene ma, kem nzoyi nene ma, kem ɓal nene ma. Yo tamu yoge a ku yoge tali kot dege ka ɗoyi dana nga nɔ mutage. **16** Vaka de sundage maku nz'uɗi ɗɔɔ ma zog dubu kamde wonyə ziyo. M'oo vaka zo nige ve.

17 Nga ugua kamu ma vu m'aku sundage tiɓo'n dege zoni. Yoge iti kapage nɔ ku ake ve nza feɗi make, nda klakla ne, tiɓo'n koso feɗi nda kezkarsunda ne. Zo sundage ma nda va nza zo ngengege make. Feɗi, silfeɗi tiɓo'n koso feɗi nzə teki tar nige. **18** Ngakonyɔ nɔ mutage ma, feɗi, silfeɗi tiɓo'n koso feɗi nzə teki tar nige ku tale dege ndanyi dana nga nɔ mutage. **19** Togɔ na sundage ma nda tar nige tiɓo'n kila nige. Kila nige titi na ngakuage. Zo nige nda a taɗe'n ngakonyɔge.

20 Nǫ dege inzi tutu ma ku ngakonyɔge ma tale yoge gunu. Naku yoge inyi ta kula taɗe nɔ zige gunu boro nzili turage zagu gunu, yoge inyi ta boro yooge gunu. Yoo lɔr nage ma, yoo ɓeli, yoo ringa nveri, yoo koso tiɓo'n yoo kaga nage ma asi kaku lo gunu, asi koo lo gunu, asi nzee gunu. **21** De nage ma inyi vojyɔ tale de na ne zagu gunu, yoge inyi doriyo na ne zagu gunu, yoge inyi kamvaka na ne zagu gunu, yoge inyi ɓogo na ne zagu gunu.

Ngonkula na Nuɓa tiɓo'n ngon mbete nɔ ɓiri

10 M'aku ngonkula na Nuɓa nɔ ku inzi'n togɔ, ɓi zora ɗe ne. Yo ula kili nzii korɔ yo. Kamba nda zo yo. Ta kamu yo nda nza na kaza make ku nza yo nda va nza nzɔɔ feɗi make. **2** Yo ukua ngon mbete nɔ keme ni tee ve zi yo. Yo unda nza yo ka vula zo vakaata kuvu nza yo ka geli zongara. **3** Yo nzile nzu nɔ ɓori nza ngenge nz'os'n kaa make. Lomaku yo nzile nzu yo nɔ ɓori'n ma, dege woyi ndigi nzii nɔ kalmbakaɗege ma. **4** Lomaku dege woyi ndigi nzii nɔ kalmbakaɗege mavu,

9:20 Kul 7:41; 1Ko 10:20
10:1 Mat 17:2

nzə m'ula lo ɓala mbete. Vu m'oo nzu nɔ zora nzile te: Ine vate ta ngage maku ndigi nzii nɔ kalmbakaɗege nzili ma. Nạ nzə ɓala kem mbete gunu.

5 Ngonkula na Nuɓa maku m'aku yo ɗa taru zo vakaata tiɓo'n zongara ma ula zi yo ka vula ka zora. **6** Yo ovu zo ri de nen maku inzi zondorge zondorge ma, de maku taɗe zora tiɓo'n nga nige nɔ zoni, zongara tiɓo'n nga nige nɔ zoni, vakaata tiɓo'n ngage nɔ kem ni. Yo ovu te ndor nɔ kakite tigo. **7** Vu yo te tali man ta kunu vojyɔ na Nuɓa nɔ lokuya kem ndor nenge maku kalmbakaɗe ngonkula too man nvale nveri ma. Tali man ta kunu vojyɔ nɔ lokuya va nzaku nzili vojyɔ ni de taɗe kula na yo ge ke maku yoge de kozo nzu Nuɓa ge ma.

8 Nzu maku m'oo zora ma, nzile ma vojyɔ jyane. Yo nzile te: Aɓe, a taka ngon mbete maku keme ni tee ve ku nda zi ngonkula maku ɗa taru zo vakaata tiɓo'n zongara ma.

9 M'aɓe bal ngonkula ma m'nzile yo m'ize te adə ma ngon mbete ma. Yo nzile ma va te: Taka ngon mbete ma ku usa yo ve. Ɓolo man ve kem nguri kemi, naku nyele man va nza tegi make kem tari. **10** M'taka ngon mbete ma zi ngonkula ma m'usa ne. Nyele ve kem tar ma nza tegi make. Naku lomaku m'usa ma nguri nɔ kem ma ɓɔlo ve. **11** Kuvu dege nzili ma te: Taɗe vu yi ozo vojyɔ na Nuɓa jyane vaka dege ke yaa ndanyi, mot ɓundu dege ke, ta vojyɔge ke tiɓo'n ngarge ke.

10:7 Mat 24:31; Rom 16:25

De kumanazu vojyɔge ziyo

11 Adi ma tuwa nɔ ku titi bara. Yoge nzili ma te: Ɓi taru ku ozo kau kuzi Nuɓa, kau dava tiɓo'n dege maku nzə bori yo kem ni ma. **2** Naku yi inya ndogo maku nda gidi kuzi Nuɓa ma kaga. Nạ nzə k'ozo kau ni gunu, a adi yo dege make ku yoge Zuifge gunu make. Yoge tuɓi man ɓe ɓori nɔ kiiɓada nza nige ne kem nzoyi wonyə ziyo zo ziyo. **3** M'adə man togɔ de kumanazu na m'ge nɔ ziyoge make a kozo vojyɔ na Nuɓa kem ndor dubu ɗoyi zoni kamde ziyo zoni wonyə muta. Yoge uli man ruba kukua ndɔ korɔ nige. **4** Yoge kaga oliv* nɔ ziyoge tiɓo'n lamba nɔ ziyoge maku ɗayi ɗana Vuraɓe nɔ zongara ma. **5** Kaznaku nọ de ndigi

11:2 Luk 21:24

tadɛ nige ngakonyɔ vu, fedĩ nzə teki tar nige ku nzə tale zanga nige zagu. Kaznaku nọ de ndigi tadɛ nige ngakonyɔ vu, dege tali man yo va nza nama ke. **6**De kumanazu zo ziyo nage ma inzi'n togɔ a kutu zora ku nzii edĩ gunu kem ndor nage maku yoge ozi'n vojyɔ Nuɓa. Adi yoge togɔ zini a tadɛ manege ku teli masu ɓavu a kunda zongara mara diyoge ne ndanyi kamkonɔ kemndigi na nige ne.

7Lomaku yoge umi man nazu vojyɔ na nige taha man ko mavu, zạ teki man kamtulu ku udʉ man yoge ɗɔɔ. Za man yoge ɗɔɔ ku yo tale man yoge. **8**Nunu nige nda man harkata dana ɓe ɓori. Dege undi zo ɓe ɓori nama ngakozo ne nza Sodɔm tiɓo'n Ezipt make. Lo nama kem ɓe ɓori nama ya undi Vuraɓe na ne zo kaga desi tutu ma. **9**Dege dana vaka dege, dana mot kaa dege, mot ta vojyɔge tiɓo'n mot ɓundu dege aki man nunu nige kem ndor muta nusu. Yoge adi ta ɗovo a tuvu nunu nige gunu. **10**Dege nɔ zongara tadĩ man kornyele a kua na nige ma ku yoge inzi man dana kornyele. Yoge uli man kada nyarage adi man nạa, a de kozo nzu Nuɓa zo ziyo nage ma tuzi keme dege nɔ zongara.

11:6 Luk 4:25
11:7 Luk 8:31
11:8 Ebr 13:12

11Gidi ndor nage ma muta nusu mavu, nzili kinzi kamkaa ɓi bal Nuɓa ɗe ne anza keme nige. Kuvu yoge ɓi ɗ'ayi nzage'n taru. Kuvu ɓele nɔ ɓori tadɛ dege maku nz'aki yoge ma. **12**Yoge woyi nzu nɔ ɓori nɔ ɓi zora nzile yoge te: Nosi nene! Yoge nosi taru zora dana kili nzii ku zanga nige aki yoge.

13Zongara ndede ɓori ne kem nzakaza nama ku kot ɓe ɓori dana nga nɔ ɓu iso ne. Zongara maku ndede ma tale dege zog dubu kalmbakadɛ. 'Bele tadɛ nọ dege ku yoge adi kadɛ tara Nuɓa nɔ zora ke.

14Ziyo ngakonyɔ ya deri nama. Aku, muta ngakonyɔ ɗe man jyagmasini.

Kalmbakadɛ nvale nveri

15Kalmbakadɛ ngonkula na Nuɓa ma too nvale nveri ma. Nzu nɔ togoge teki zora nzili te:

Kem ɓe nɔ zongara tele
kem ɓe na Vuraɓe na zige tiɓo'n nɔ na Kris na yo.

Yo onyɔ man ɓe zondorge zondorge.

11:12 Kul 1:9
11:15 Mat 24:31; Luk 1:33

16 Desumale nɔ wonyə ɗoyi zo sɔɔge maku inzi zo ngende na ne ɗana Nuɓa ma, ugi kamu nige ngara ku yoge bori Nuɓa. **17** Yoge nzili te:

Vuraɓe Nuɓa nɔ ku Togɔ yo yaa ndanyi,

Ku yo inzi nen ma, yo inzi kite ko, yo ɗe man, zə z'ada ki kiɗa, a yi ukua togɔ na yi nɔ ɓori

ku yi unda konyɔ ɓe na yi.

18 Mot ɓundu dege taɗi wongɔ.

Wongɔ ɗe a ku yi teki vojyɔ zo de kuage,

a ku yi uba de taɗe kula na yi ge de kozo nzu Nuɓa ge,

a ku yi uba de kemkiiɓadage tiɓo'n de nenge maku nzə ɓeli ri na yi ma,

ngon sakuge yog de kajyage.

Kuvu yi tuzu man dege maku nzə tuzi zongara ma.

19 Ta kuzi Nuɓa nɔ zora nda tee. Dege nz'aki kumba kununzu na yo kemkuzi Nuɓa ma. Tele nziige, nzuge, nzamnziige, ndede zongara tiɓo'n nziikoso nɔ ɓori nda keme ni.

Niye tiɓo'n Dragǫ

12 Ngakozo nɔ ɓori teki kamra. Niye ula kaza korɔ yo. Nzoyi nda mot nza yo ku ndasa ngare nɔ ku kamkumege ɓu zo ziyo ndayi tutu nda zo yo. **2** Ngale keme yo ku yo nz'osokaa a konyɔ kojyɔ ngonɔ ma. **3** Nǫ ngakozo teki kamra. Aku dragǫ* nɔ ɓori nɔ kake. Zo yo kalmbakaɗe, gazu yo ɓu ku ndasa ngare nda ɗoyi ɗoyi zo yo nɔ kalmbakaɗege ma. **4** Yo nzə nzozi kot kamkumege ɓundu muta kila yo ne zora ɗa sila yoge zongara. Dragǫ* ma ɗa ɗana niye maku kojyɔ nzə taɗe yo ma. Yo ɗa a ku ojyi ngon ma wa vu usa yo tazini ɗi zagu. **5** Yo ojyɔ ngon davla a ku yo ulu mot ɓundu dege ndanyi bara minya ne. Kuvu Nuɓa aɗe ngon yo ka bal yo ngiya ka bal ngende kinzi ngare na yo. **6** Niye ma anya aɓe dana kuuvu. Nuɓa tamu lo a na yo nama a kulu yo kem ndor dubu ɗoyi zoni kamde ziyo zoni wonyɔ muta (1260).

7 Dɔɔ nda zora. Misel yog ngonkula na yo ge uɗi ɗɔɔ dragǫ* ke. Dragǫ yog ngonkula na yo ge uɗi yoge ɗɔɔ. **8** Naku yoge togi yaa gunu. Lo a na nige tigo zora. **9** Dragǫ* nɔ ɓori maku ngakua nɔ konɔ ku nzə ɓori yo zini Ture de

11:19 Ebr 9:4

12:2 Gal 4:19
12:4 Mat 2:16
12:5 Kul 8:39
12:7 Zud 1:9; Mat 25:41
12:9 Mat 25:41; Mat 4:10; Luk 10:18; Zaa 12:31

* **Dragǫ: Kam ni ya ngakua yo ya Ture.**

tura* tiɓo'n Ture* ma, sungi yo ini zongara. Yo ma nzə tura dege zongara ndanyi ma. Sungi yo ini zongara yog ngonkula na yo ge.

12:10 1Pi 5:8
12:11 Zaa 16:33; Luk 14:26

10 Kuvu m'oo nzu nɔ ɓori zora nzile te:

Jyagmasini ma, kajya,
togɔ konyɔ ɓe na Nuɓa na zige
tiɓo'n togɔ na Kris na yo ɗe ko.

Taɓi de maku nz'oɗo nonzɔ zige ma ngara,
de maku nz'oɗo yoge ɗàna Nuɓa na zige kamkazage ndorige ma.

11 Yoge zayi yo ɗɔɔ masu Ngon Vinya Alusu ne
tiɓo'n kumanazu vojyɔ na nige.

Yoge taari kinzi kamkaa na ne gunu,
zini ku dege nzə taɗi yoge ngakonyɔge a tale nige ma.

12 A ni ya zorage, sege taɗi kornyele
tiɓo'n dege maku inzi kem zorage ma.

Korkonyɔ nda a na dege maku inzi zongara tiɓo'n kam vakaata ma!

A Ture de tura* ziti ka bal se.

Wongɔ nɔ ɓori ɗoso kem yo, a yo geri ndor na yo nda finyi ɗi ko.

12:17 Zaa 14:15

13 Lomaku dragǫ* ma aku ku sungi yo ini zongara mavu, yo unu gidi niye maku ojyɔ ngon davla ma. **14** Kuvu adi baguge ziyo bagu girɔ nɔ ɓori niye make a ku yo ɓi aɓe'n dana kuuvu lo kinzi yo. Lo nama nz'uli yo kuɗà'n ɗà zagu ta kamu ngakua ma kem ndor nǫ, kem ndor nǫge tiɓo'n nusu ndori. **15** Kuvu ngakua ma tiɓi mane tar yo bal kaɓe niye ma nza mane vaa make. Yo taɗe va a ku mane vaa ukua niye ma. **16** Vu zongara ukua zo niye ma. Yo tee tar yo ku ungu mane vaa maku Dragǫ* ma tiɓi tar yo'n ma. **17** Kuvu wongɔ taɗe dragǫ* yaa kot niye ma. Yo aɓe a uɗu ɗɔɔ ndiki mot kaa na yo ge ke, uɗu ɗɔɔ dege make ku nzə ngami nzu kunuge na Nuɓa ku nzə ngami kumanazu vojyɔ na Zezu ma.

Zą nɔ ku teki kam vakaata

13 Kuvu m'ɗà zo wa kazu vakaata. Vu m'aku zą ɗòyi teki kam vakaata ma. Gazu zą ma ɓu kuvu zo yo kalmbakaɗe. Ndasa ngarge ɓu nda zo gazuge ma ku ri najya Nuɓa ge nda zo yo ge ma. **2** Zą maku m'aku yo ma titi ngengsaku. Nza yo titi nza

* **Dragǫ: Kam ni ya ngakua yo ya Ture.**

ngor vu tar yo nda nza ngenge make. Dragǫ* ada yo togɔ na yo, ada yo ngende kinzi ngare na yo kuvu ada konyɔ ɓe nɔ ɓori. **3**M'aku vu dege nyeti nǫ zo yo ɗoyi ku ase kua, vu diyo nama ku ase kua yo ma ivi ɗi. Nga nama unda ngalu dege ndanyi zongara ku yoge uni gidi zą ma. **4**Yoge bori dragǫ* ma, a yo ada nzu konyɔ ɓe zą make. Yoge bori zą ma nzili te: Ną ya titi zą nama? Ną ya ase kuɗu ɗɔɔ sini wa?

5Adi yo tara a kaɗe'n vojyɔ kozkorɔge tiɓo'n najyavege. Adi yo togɔ a konyɔ'n ɓe kem nzoyi wonyə ziyo zo ziyo. **6**Zą ma tee tar yo a najya Nuɓa. Yo najya ri Nuɓa, najya lo kinzi na yo tiɓo'n dege maku inzi keme ni zora ma. **7**Adi yo ta ɗovo a kuɗu ɗɔɔ de kemkiiɓadage ke ku a za yoge ɗɔɔ. Adi yo togɔ zo mot kaage ndanyi, zo vaka dege ndanyi, zo ta vojyɔge ndanyi tiɓo'n mot ɓundu dege ndanyi. **8**Dege ndanyi zongara bori man yo. Nuɓa unda rige kem mbete kajya na Ngon Vinya Alusu gunu. Dege tali Ngon Vinya Alusu nama kǫɗa lo kunda ngira zongara ɗa.

9Kaznaku de nen maku nvi yo ndatu vu, yo wo.

13:4 2Te 2:4
13:8 Zaa 1:29; Mat 25:34

10Kaznaku de ukua nǫ de ɓeri vu, yo ngiya aɓe man ɓeri.

Kaznaku de tale nǫ de kuya kau'n vu,

taɗe vu tali de nama kuya kau'n zini.

A ni ya de kemkiiɓadage uki korɔ nige togo ne ku yoge taki keme Nuɓa.

Zą nɔ ku teki zongara

11Kuvu m'aku nǫ zą teki mot ngara. Gazu yo ziyo titi nɔ na Ngon Vinya alusu ku yo nz'aɗe vojyɔ va nza na dragǫ* make. **12**Yo taɗe ngage ndanyi nzu konyɔ ɓe na takite zą'n ma ta kamu yo. Yo ukua dege nɔ zongara togo'n a boro takite zą ma, yo maku diyo ma ase kua na yo ku ivi zagu ma. **13**Yo taɗe ngakozo nɔ ɓorige. Yo taɗe ku fedi nɔ zora ziti ngara ta kamu dege. **14**Yo tura dege zo nga ngakozoge'n maku adi yo a taɗe ni ɗana zą ma. Yoge nzile dege ke nɔ zongara a taɗe nga nǫ ku titi zą maku nyeti yo kuya kau'n ku inzi kamkaa ma. **15**Adi togɔ zą nama ke a taɗe ku nga maku titi takite zą ma ugua vojyɔ. Kuvu nga titi zą ma ugua vojyɔ ku yo tale dege ma ndanyi ku egi borɔ nga titi zą

13:10 Ebr 6:12
13:13 Mat 24:24; Luk 9:54
13:14 2Te 2:9

* Dragǫ: Kam ni ya ngakua yo ya Ture.

ma zagu ma. **16**Yo tadɛ va a ku dege ndanyi, ngon sakuge yog de nɔ kajyage, de kenve ngage yog de naguge, dege nɔ kuɓaka korɔ nige yog ɓerige envi ɓere zi nige ka vula gunu vu kamɗana nige. **17**De ase ndigo nga wala ɗaɓa nga nyara'n gunu, dege madi ku envi ɓere ma, ri zạ ma tiɓo'n vaka ri yo madi.

18Kamkajya ma ya nen ma. De nen maku geri nga ve vu, yo tazu vaka zạ ma, a yo ya vaka na de. Vaka ni ya kamde minyə zo ɗoyi zoni wonyə muta zo minyə zo ɗoyi (666).

Ngon Vinya Alusu tiɓo'n dege zog dubu kamde ɗoyi zoni dubu wonyə ziyo zo sɔɔ (144,000)

14 M'aku lo vu aku, Ngon Vinya Alusu ɗa zo kongo nɔ Siọ. Ɗayi yog dege zog dubu kamde ɗoyi zoni dubu wonyə ziyo zo sɔɔ, dege maku envi ri yo tiɓo'n ri Vura yo maku ɓali kamɗana nige ma. **2**M'oo nzu nɔ ɓi zora eni va nza kido mane nɔ ɓorige make, va nza ndigi nzii nɔ ɓori make. M'oo nzu nɔ ku nz'eni va nza nzu de kugu sanzige make. **3**Yoge nz'udi paa ndovu Nuɓa nɔ jya ɗana ngende kinzi ngare, ɗana zạ nɔ sɔɔge tiɓo'n desumalege. Dege nɔ zog dubu kamde ɗoyi zoni dubu wonyə ziyo zo sɔɔge madi ku Ngon Vinya Alusu ndigo yoge zongara ma ya asi ndazə paa nama. **4**Dege maku tadi nga nɔ nyeɗi* yoge niyege gunu ma, a yoge geri ta niyege gunu ma, a yoge geri ta niyege gunu. Yoge nz'uni gidi Ngon Vinya Alusu bal lo kaɓe yoge ndanyi. Ndigi yoge a ku yoge takite dege na Nuɓa tiɓo'n nɔ na Ngon Vinya Alusu. **5**De envе vojyɔ ɓogo ɗoyi tar nige gunu, a vojyɔ tigo zo nige.

14:4 2Ko 11:2; Zak 1:18
14:5 Zaa 1:47; 1Pi 2:22; Efe 5:27

Ngonkula na Nuɓa ge muta

6M'aku ngonkula na Nuɓa ɓi bagu yo ne ɗana lo nɔ zora. Yo inzi'n Vojyɔ nɔ Kii nɔ zondorge a kozo dege ke zongara, mot ɓundu dege ke ndanyi, mot kaage ke, ta vojyɔge ke tiɓo'n vaka dege ke. **7**Yo nzile nzu nɔ ɓori'n te: Sege ɓeli Nuɓa ve ku adi yo kadɛ tara, a ndor teki vojyɔ na yo dɛ ko. Sege bori de nen maku tadɛ zora, tadɛ zongara, tadɛ vakaata tiɓo'n ta goto manege ma.

8Nọ ngonkula na Nuɓa unu gidi yo vu yo nzile te:

Ɗe ɓori nɔ Babilɔn iso ko.

Yo ya tadɛ ɓavu mot ɓundu dege ndanyi

ungi ɓuru fofofire ngalukake taɗe kamvaka na yo.

9 Muta ngonkula na Nuɓa unu gidige vu yo nzile nzu nɔ ɓori'n te: Aku nga maku teki man zo de nene maku nzə boro zą̲ ma tiɓo'n nga titi yo ma. Aku nga maku teki man zo de nene maku envе ɓere kamɗana yo wala zi yo ma. **10** Yo zini ungu man ɓuru fofofire ngalukake na Nuɓa. Ningi man ɓuru fofofire nɔ gara zer nama kem katriyo wongɔ na yo. Feɗi yog koso feɗi ne taɗi man yoge ngakonyɔ ta kamu ngonkulage na Nuɓa nɔ kemkiiɓadage tiɓo'n Ngon Vinya Alusu. **11** Silfeɗi ngakonyɔ na ne ma nz'aɓe taru zondorge zondorge. Dege maku nzə bori zą̲ ma tiɓo'n nga titi yo ma, dege maku envi ɓere ri yo ma kaɗe kau na ne tigo kamkaza ko, ndori ko. **12** A ni ya de kemkiiɓadage yog dege maku nzə ngami nzu kunu na Nuɓa tiɓo'n kunda keme zoni zo Zezu ma, yoge uki korɔ nige togo ne ve.

13 M'oo nzu nɔ ɓi zora nzile ma te: Yi ɓala kem mbete. Kornyele nda a na dege maku nz'uai kem Vuraɓe kemkazene ma!

14:12 Ebr 6:12; Zaa 14:15
14:13 1Ko 15:18; 1Te 4:16

Nzili nzile te: Kine. Yoge aɗi man kau kula na nige, a kula taɗe ne nz'unu gidi nige.

Kujya kiyo nɔ zongara

14 M'aku lo vu aku, m'aku kili nzii nɔ nzaa. De nǫ̲
titi Ngon De *(Daniyel 7:13)*
inzi zo kili nzii ma.

Ndasa ngare nɔ lɔr nda zo yo kuvu kuya ɗ̌ogu nɔ katu nda zi yo. **15** Nǫ̲ ngonkula ma teki kaga kemkuzi Nuɓa. Yo nzile nzu nɔ ɓori'n de nen make ku inzi zo kili nzii make te: Yi taɓu kuya ɗ̌ogu na yi maku ujya kiyo. Nzakaza kujya kiyo ase ko, a kiyo nɔ zongara ma ngoko ko. **16** De maku inzi zo kili nzii ma taɓu kuya ɗ̌ogu na yo ma zongara ku yo ujya kiyo nɔ zongara.

17 Nǫ̲ ngonkula teki kaga kemkuzi Nuɓa maku nda zora ma. Yo zini inzi'n kuya ɗ̌ogu nɔ katu. **18** Nǫ̲ ngonkula inzi'n togɔ zo feɗi yo teki kem dava. Yo nzile nzu nɔ ɓori'n de nen make ku inzi'n kuya ɗ̌ogu nɔ katu make te: Yi taɓu kuya ɗ̌ogu na yi nɔ katu ma. Yi ujya giki fofofire nɔ zongara, a kanu nige nɔ zongara ngoko ko.

14:14 Mat 17:5
14:15 Mar 4:29

19 Kuvu ngonkula ma taɓu kuya ɗogu na yo zongara. Yo ujya fofofire nɔ zongara vu yo taɓu kem daɓanga ɓori ngalukake na Nuɓa. **20** Dege tuɓi daɓanga nama kaga ɗa zagu gidi ɓe ɓori. Masu teki keme guru ma aɓe sinyi teki zamu ta sundage kuɗa ni ase kilometr* kamde muta.

Ngonkula na Nuɓa ge kalmbakaɗe uki ngakonyɔge kalmbakaɗe

15 Kuvu m'aku ngakozo nọ nɔ ɓori nɔ nda kala zora. Ngonkula nɔ kalmbakaɗege ma uki ngakonyɔge kalmbakaɗe zi nige. Zoɗutu ngakonyɔge ya nama, a Nuɓa tale man ta kunu wongɔ na yo zo nige. **2** M'aku nga no titi mane danga nɔ vere folo nạa yog feɗi ne. M'aku dege maku zayi ɗɔɔ zạ make tiɓo'n nga titi yo tiɓo'n vaka ri yo ge ma. Yoge ɗạyi taru zo mane danga nɔ vere ma ku yoge uki sanzi na Nuɓa zi nige. **3** Yoge nz'uɗi paa na Moyizi maku yo de taɗe kula na Nuɓa ma kuvu yoge nz'uɗi paa na Ngon Vinya Alusu. Yoge nzili te:

Vuraɓe Nuɓa nɔ ku Togɔ yaa ndanyi,

kula taɗe na yi ge ɓori yaa ku nda kala!

14:20 Ebr 13:12

Ngare na mot ɓundu dege,

ɗovo na yi ge ndayi zosuru ni ne, kine!

4 Vuraɓe, Nạ ya ɓele man ki gunu wa?

Nạ ya adə man kaɗe tara ri ke gunu wa?

Yi kali'n ɗi ya yi de kemkiiɓada!

Mot ɓundu dege ndanyi ɗi man ku yoge bori man ki,

a yi ozo kula taɗe na yi ge nɔ zosuru kaga.

5 Gidi nga nama vu, m'aku lo vu aku, tii ta kuzi Nuɓa kumanazu vojyɔ nɔ zora. **6** Ngonkula nɔ kalmbakaɗege maku uki ngakonyɔge kalmbakaɗe zi nige ma teki kemkuzi Nuɓa ma. Yoge uli ruba rupa nɔ gara zer, nzə tele ve ku yoge uzi durkubage nɔ lɔr ngoɗu nige. **7** Nọ zạ ɗoyi dana zạ nɔ sɔɔge ma ada katriyo nɔ lɔrge kalmbakaɗe ngonkula nɔ kalmbakaɗege make. Wongɔ na Nuɓa nɔ ku inzi zondorge zondorge ma ɗoso keme katriyoge tutu. **8** Silfeɗi ɗoso kemkuzi Nuɓa ma tutu a kaɗe tara na Nuɓa tiɓo'n togɔ na yo. De ɗoyi ase kanza kemkuzi Nuɓa sinyi a ku ngakonyɔge nɔ kalmbakaɗe na ngonkula nɔ kalmbakaɗege ma tali'n ta kunu kula na nige.

15:5 Mat 3:16

Katriyoge kalmbakaɗe na ngalukake na Nuɓa

16 M’oo nzu nɔ ɓori ɓi kemkuzi Nuɓa ɗe ne. Yo nzile ngonkula nɔ zo kalmbakaɗege make te: Aɓi ku a sili katriyo ngalukake na Nuɓa nɔ kalmbakaɗege ma zongara.

2 Takite ngonkula ma aɓe ne a ningi katriyo na yo zongara. Vu diyo botkoro nɔ kasu, nɔ konyɔ iso zo dege maku ɓere na zą nda korɔ nige ku nzə bori nga titi yo ma.

3 Ziyo ngonkula ma ningi katriyo na yo kam vakaata. Mane vakaata ma tele masu de kua. Ngage ma ndanyi ku inzi kamkaa’n kam vakaata ma uai ne. **4** Muta ngonkula ma ningi katriyo kam vaa tiɓo’n goto manege. Kuvu yoge teli masu.

5 M’oo nzu ngonkula nɔ manege nzile te:

Yi Vuraɓe, yi maku inzi nen ma, yi maku kite ɗa inzi tutu ma,

yi de zosuru, yi de kemkiiɓada a yi teki vojyɔ nama va ma.

6 Yi teki vojyɔ nama va a yoge sili masu de kemkiiɓadage yog de kozo nzu Nuɓa ge.

Yi ada yoge masu a kungu, a yoge asi kungu ni.

16:6 Luk 11:49-51

16:14 1Ti 4:1; Mat 24:14,24

7 M’oo nzu ngonkula nǫ nɔ zo dava nzile te:

Kine, Vuraɓe Nuɓa nɔ ku Togɔ Yaa ndanyi,

teki vojyɔ na yi ge nda kii’n zosuru ne.

8 Sɔɔ ngonkula ma ningi katriyo na yo zo kaza. Adi yo togɔ a rugu dege fedi ne. **9** Fedikaza nɔ ɓori rugu dege. Yoge najyi ri Nuɓa nen maku inzi’n togɔ zo ngakonyɔ nage ma. Dege inyi kalve na ne nɔ kitege zagu gunu, yoge adi yo kaɗe tara gunu.

10 Minyə ngonkula ma ningi katriyo na yo zo ngende kinzi ngare na zą ma. Tuluge utu zo ɓe na yo zagu. Dege nzə zonyi nzɔɔ nige a ngakonyɔ nama. **11** Yoge najyi ri Nuɓa nɔ zora a ngakonyɔ na nige tiɓo’n diyo botkoro na nige, naku yoge inyi kula taɗe na nige gunu.

12 Minyə zo ɗoyi ngonkula ma ningi katriyo na yo kam mane vaa ɓori nɔ Efrat Mane nige wopu zagu a ku tami’n ɗovo na ngarge nɔ ɓi ka teki kaza nz’iɗi ne **13** M’aku nzili nɔ nda nyeɗige muta titi nzerege teki ta Dragǫ,* teki ta zą tiɓo’n ta de kozo nzu nɔ zasorige. **14** Nzili turage ya nzə taɗi ngakozo nage ma. Yoge nz’aɓi ka bal ngarge nɔ

* Dragǫ: Kam ni ya ngakua yo ya Ture.

zongara ndanyi a kuna nige nạa a kuɗu'n ɗɔɔ na ndor nɔ ɓori na Nuɓa ku Togɔ Yaa Ndanyi ma.

15 Aku, m'iɗe man nza de ɓogo make. Kornyele nda a na de nen maku inzi zo korɔ yo ku nzə ngamu ruba na yo ge ku yo nzee korɔ yo teri gunu ku de aku lo nɔ nda kamsa na yo gunu ma.

16 Yo kuna yoge kem lo nene maku dege nzə ɓori ta Ebrə'n te Harmagedọ ma. **17** Kalmbakaɗe ngonkula ma ningi katriyo na yo dana nyele. Nzu nɔ ɓori teki kemkuzi Nuɓa nɔ zora tiɓo'n ngende kinzi ngare nzile te: Taɗi tako.

18 Tele nziige, ndigi nziige, nzuge tiɓo'n ndede zongara nɔ ɓori nda ne. Kọɗa ku dege inzi'n zongara ma de aku ta mara ndede zongara nɔ nama ta gunu. **19** Ndede zongara nama kiyi ɓe ɓori ma kemnạa muta. Ɓe ɓori na mot ɓundu dege iso ko. Keme Nuɓa ilo zo Babilɔn ɓe nɔ ɓori ma a kada yo katriyo ɓuru fofofire nɔ ngalukake ɓori na yo. **20** Vagadage ndanyi anyi zagu ko. De enve kongoge gunu. **21** Nziikoso nɔ ɓori ɓi zora iso zo dege. Nziikosoge ma kaha ni ase kilo* wonyə ziyo. Dege najyi Nuɓa a ngakonyɔ nziikoso nama. Ngakonyɔ nama ɓori yaa ndanyi.

16:15 Luk 12:37,39
16:17 Efe 2:2
16:18 Mat 24:21

Niye nɔ ku inzi zo zạ

17 Kuvu nọ ngonkula ɗoyi dana ngonkula nɔ kalmbakaɗege maku uki katriyoge kalmbakaɗe zi nige ma ɗee ɗe nzile ma vojyɔ. Yo nzile te: Ɗe tiyo, m'ozo man ki teki vojyɔ nɔ zo niye kuɗukamu nɔ ɓori nama, yo maku inzi zo mane nɔ ɓorige ma. **2** Yo ma ya ngarge nɔ zongara taɗi kamvaka kot yo ma. Dege nɔ zongara ani ɓuru a kuɗukamu na yo ma.

3 Ngonkula na Nuɓa unu ma kem Nzili aɓə'n dana kuuvu. M'aku niye ɗoyi inzi zo zạ nɔ kake. Ri najyavege ɗoso keme zạ ma. Dan zo zạge ma kalmbakaɗe kuvu gazuge zog ɓu. **4** Niye ma ula lamu kake wɔswɔso tiɓo'n nɔ kake. Yo tamu korɔ yo lɔr ne, kosoge nɔ ku gata ni yaa tiɓo'n kamngage. Yo ukua katriyo nɔ lɔr zi yo ku nga nɔ zosanguge tiɓo'n ngakasuge nɔ kuɗukamu na yo ɗoso keme ni tutu. **5** Kamɗana yo ma, ɓali ri nọ nɔ lokuya tutu te:

Babilɔn ɓe nɔ ɓori,
yo kɔ de kuɗukamuge tiɓo'n nga nɔ zosanguge nɔ zongara.

6 M'aku niye nama vu masu de kemkiiɓadage tiɓo'n masu de kumanazu vojyɔ na Zezu ge nz'anu yo ɓuru ne. Lomaku m'aku yo mavu, muru unda ngalu ma yaa ndanyi. **7**Ngonkula ma nzile ma vojyɔ te: Hadi ya muru unda ngali wa? M'nzile man ki vojyɔ na niye nama nɔ lokuya tiɓo'n nɔ na zą̲ maku nz'ito yo ma. Zą̲ nama dan zo yo kalmbakaɗè ku gazu yo ɓu. **8**Zą̲ nama ku yi aku yo ma, inzi tutu ma naku yo tigo. Yo ɓi man kamtulu a kaɓe lo tatuyi. Muru unda man ngalu dege nɔ zongara a zą̲ nama. Lomaku Nuɓa unda ngira zongara ma, yo ɓala ri de nage kem mbete kinzi kamkaa na yo gunu. Kaznaku yoge aki man zą̲ mavu, muru unda man ngaluge a zą̲ ma inzi ne vu te yo tigo, naku yo inzi tutu ma.

9Lo nene ma ya kamkajya tiɓo'n ngageri nda tutu ma. Zo nɔ kalmbakaɗege ma yoge ya kongoge nɔ kalmbakaɗège maku niye ma inzi zoni ma. **10**Yoge ngarge zog kalmbakaɗè zini. Zog minyə isi ko, inya ndikini ɗoyi naku nɔ nǫ̲ ɗè ta gunu. Kaznaku yo ɗè man vu, yo inzi man ndor yaa gunu. **11**Zą̲ nen maku inzi ne vu te yo tigo ma, yo ngiya ya mbakaɗè ngare ma. Yo nɔ na de zo kalmbakaɗège ma ku yo nz'aɓe lo tatuyi.

17:8 Luk 8:31

12Gazuge ma ɓu ku yi aku ma yoge ngarge zog ɓu. Yoge envi ta ɓe gunu, naku yoge envi nzu konyɔ ɓe ku yoge ngarge kem nzakaza ɗoyi yoge tiɓo'n zą̲ ma. **13**Yoge dege nɔ ku kalve na ne ɗoyi ɗi a yoge adi togɔ na ne tiɓo'n nzu konyɔ ɓe na ne zą̲ make. **14**Yoge udi man ɗɔɔ Ngon Vinya Alusu ke vu, Ngon Vinya Alusu za man yoge ɗɔɔ. Yo za man ɗɔɔ a yo Vuraɓe na vuraɓege, yo Ngare na ngarge. Dege maku yoge se ma dege nɔ ku Nuɓa ya ɓɔro yoge, Nuɓa ya suru yoge tiɓo'n de zosuruge.

15Yo nzile ma vojyɔ te: Yi aku manege maku niye kuɗukamu ma inzi zoni ma ve. Manege ma ya de vakage, vaka dege, mot dege tiɓo'n ta vojyɔge. **16**Gazu nɔ ɓuge maku yi aku ma tiɓo'n zą̲ ma yog suɓi man niye kuɗukamu ma zagu. Yoge royi man yo ku inyi man korɔ yo teri ne. yoge usi man zą̲korɔ yo ku rugi man yo fedi ne. **17**Yoge tadi man va, a Nuɓa unda kalve keme nige a tadè ni kemndigi na yo ne. Yoge adi man ɓe na ne zą̲ make sinyi a ku vojyɔ na Nuɓa ɗè vojyɔ nɔ kii. **18**Niye maku

17:14 Zaa 16:33; 1Ti 6:15; Mat 22:14
17:17 2Ko 8:16

yi aku yo ma, yo yaa ɓe ɓori nen maku onyɔ ɓe zo ngarge nɔ zongara ma.

Kiso na Babilɔn

18 Gidi nga nama vu, maku nọ̲ ngonkula na Nuɓa ɓi zora ziti ngara. Yo inzi'n nzu konyɔ ɓe nɔ ɓori. Kaɗe tara na yo gara lo nɔ zongara. **2**Yo nzile nzu nɔ ɓori'n te:

Babilɔn ɓe nɔ ɓori iso ko!

Yo tele lo kinzi na nzili turage,

Kuzi kanga na nzili nɔ nyeɗige ndanyi,

Kuzi kanga na yeli nɔ nyeɗige ndanyi nɔ ku dege suɓi yoge.

3Mot dege ndanyi ungi ɓuru wongɔ kuɗukamu na yo ma.

Ngarge nɔ zongara uni gidi kem kamvaka ma.

De ɗaɓa ngage nɔ zongara teli de ngakenvege bal togɔ ngakenve nɔ kii na yo.

4M'oo nọ̲ nzu zora nzile te:

Sege de na m'ge, sege teki zagu danage

a ku sege ugi se na̲a zo taɗe kasu na yo gunu

a ku sege envi kanọ̲ ngakonyɔ na yo gunu.

5Taɗe kasuge nɔ na yo nda zo na̲a sinyi teki zora ku keme Nuɓa ilo zo kula taɗe na yo nɔ kasuge ma.

18:4 2Ko 6:17

6Sege teki'n ngage maku yo ada sege ma adi yo.

Sege adi yo ngage tara ziyo a kula taɗe na yoge.

Keme katriyo nene maku nz'adə'n ngakungu dege ke ma,

sege eli yo tutu ɓori ne tara ziyo.

7Sege adi yo nga telkamude ɓori'n tiɓo'n kukua ndɔɔ

a yo ada kaɗe tara korɔ yo ke kem ngakenve nɔ kiige.

Yo nzile keme yo ɗa te:

Ma m'inzi va nza ngare nɔ niye make.

Ma niye ngaɓa kua gunu, ma m'aku man kukua ndɔɔ gunu!

8Ngakonyɔge ɗe man kem ndor nɔ ɗoyi ɗi a nga nage ma.

Ngakonyɔge ma ya kua, kukua ndɔɔ tiɓo'n ɓɔ kiso.

Feɗi rugu man Babilɔn.

Nga nama ɗe man kem ndor nɔ ɗoyi ɗi,

a Vuraɓe Nuɓa nen maku teki vojyɔ zo yo ma inzi'n togɔ.

9Ngarge ndanyi nɔ zongara uni gidi yo kem kamvaka tiɓo'n kem ngakenve nɔ kii. Kaznaku yoge aki man silfeɗi rugu yo mavu, yoge

nǫ̲oyi man ku yoge undi man ngalu nige a na yo. **10** Yoge ɗ̀ayi man kuɗ̀a'n ɗ̀a, a yoge ɓeli man nga telkamude na yo ma. Yoge nzili man te:

Korkonyɔ! Korkonyɔ! ɓe nɔ ɓori, Babilɔn, ɓe ɓori nɔ ku inzi'n togɔ!

Teki vojyɔ nɔ zo yi ɗ̀e kem nzakaza ɗ̀oyi ɗ̀i.

11 De ɗ̀aɓa ngage nɔ zongara nz'osikaa, nzə nǫ̲oyi korɔ nige a na yo, a de ndigo ngagata na nige tigo ko. **12** Kem ngagata na nige ma, lɔr nveri ko kosoge nɔ ku gata nige yaa ko, kamngage ko, lamu kau nɔ rupage ko, zo lamuge nɔ kake wɔswɔso ko, lamu nɔ tele mamaka, zo lamuge nɔ kake nda tutu. Kem ni ma, mara kaga kuɓu katuge ndanyi, mara ngage ndanyi nɔ ku taɗ̀i nganga kezige ne, mara ngage ndanyi nɔ ku taɗ̀i kagage nɔ ku gata ni yaa ndanyi ne, ɓeli, minya tiɓo'n marbr nda tutu.

13 Kem ni ma, kanel* ko, aromat† ko, dukani ko, mir ko, asa̲* ko nda tutu. Ɓuru nɔ kuɓu ko, nduzu nɔ ku langi yo kiine, tenyi ko nda tutu. Saage ko, vinya alusuge ko, sundage ko, pusu sundage ko, korɔ dege tiɓo'n nzili kauvo na dege nda tutu.

18:13 1Ti 1:10

14 Kanu kaga nɔ kakege maku yi ndigi ma uɗ̀a ki zagu. Nga nɔ kiige ndanyi yog nga nɔ telege uɗ̀a ki zini zagu. Yi enve man yoge gunu ɗ̀one ko. **15** Babilɔn ada ngakenve de ɗ̀aɓa ngage ke a nga nage ma. De ɗ̀aɓa nga nage ma ɗ̀ayi man kuɗ̀a'n ɗ̀a, a yoge ɓeli man nga telkamude na yo ma. Yoge osi man kaa ku n'ooyi man korɔ nige. **16** Yoge nzili man te:

Korkonyɔ! Korkonyɔ!

Aku ɓe ɓori nen maku ula lamu kau nɔ rupa ula lamu kake wɔswɔso tiɓo'n lamu nɔ kakege.

Yo tamu korɔ yo lɔr ne, kosoge nɔ ku gata nige yaa tiɓo'n kamngage.

17 Kem nzakaza ɗ̀oyi ɗ̀i vu ngakenvege na yo ndanyi tuzu ne!

De kodo topoge ndanyi, dege ma ndanyi ku nz'aɓi mbaa topo ɓorige lo nama, de taɗ̀e kulage nɔ kem topo tiɓo'n de taɗ̀e kulage nɔ kam vakaata ɗ̀ayi kuɗ̀a'n ɗ̀a. **18** Lomaku yoge aki silfeɗ̀i rugu yo mavu, yoge nzili nzu nɔ ɓori'n te: Ɓe ɓori nɔ nanga ɗ̀a ya titi ɓe ɓori nɔ nen ma? **19** Yoge sayi luru zo nige.

* **Kanel: Pombo kaga nɔ ku atu viri yaa ndanyi.**

† **Aromat: Nvi kanva nɔ katu virige.**

Yoge nz'osikaa nzə nǫoyi korɔ nige. Yoge ugi kuu nzili te:

Korkonyɔ! Korkonyɔ! Na ɓe ɓori nen ma.

Ngakenve na yo ada ngakenvege dege make ndanyi

ku nzə ndigi topo ɓorige zo vakaata ma.

Ɓe ɓori nama tele kuuvu kem nzakaza ɗoyi ɗi.

20Zora, yi taɗe kornyele zo yo!

Sege de kemkiiɓadage, sege ngonkulage tiɓo'n de kozo nzu Nuɓa ge, sege taɗi kornyele zini.

Nuɓa teki vojyɔ na se zo yo ko.

21Kuvu ngonkula na Nuɓa ɗoyi nɔ togɔ unu koso nɔ ku titi koso nɔ ɓori nɔ kusu nga zoni, yo taɓu kam mane vakaata ma. Yo nzile te:

Dege taɓi man ɓe ɓori nɔ Babilɔn va nza nama ke.

De enve man yo gunu ɗone.

22Dege woyi man kido nzu de kugu sanzige yog gospaage,

yog de too nvale kovɔge tiɓo'n de too nvale nverige bali gunu ko.

Dege envi man de taɗe kade nǫ nga nɔ nǫ ɗoyi bali gunu.

18:24 Mat 23:35

Dege woyi man kido vedi bali gunu.

23Fedi lamba nzaa man lo gunu.

Dege woyi man nzu davla yog niye'n bali gunu.

De ɗaɓa nga na yi ge ma yoge dege nɔ ɓorige nɔ zongara.

Yi tura mot dege ndanyi doriyo na yi ge ne.

24Nga nage ma ndanyi ɗe man, a dege aki man masu de kozo nzu Nuɓa ge bali,

masu de kemkiiɓadage tiɓo'n masu dege ma ndanyi ku dege tali man yoge zongara ma.

Ndovuge

19 Gidi nga nama vu, m'oo nzu nɔ ɓori nzu vaka dege yaa ndanyi nɔ zora. Yo nzile te: *Aleluya!

Kajya, kaɗe tara tiɓo'n togɔ nda a na Vuraɓe Nuɓa na zige.

2Teki vojyɔ na yoge ndayi kiine, zosuru ne.

Yo teki vojyɔ zo niye kuɗukamu nɔ ɓori

maku tuzu zongara bal ɗovo kuɗukamu na yo ma.

Nuɓa taɗe bąa masu de taɗe kula na yo ge make ku niye kuɗukamu sila zi yo'n ma.

3 Yoge nzili ziyo ni te *Aleluya!
Silfedi na yo nz'aɓe taru zondorge zondorge.
4 Desumale nɔ zo wonyə ɗoyi zo səəge ma yog zą kamkaa nɔ zo səəge ma ugi nza nige ngara ku yoge bori Nuɓa maku inzi zo ngende kinzi ngarege ma. Yoge nzili te: Amen! *Aleluya!
5 Nzu teki lo kinzi ngarge ma nzile te:
Sege de tade kula na Nuɓa ge ndanyi,
Sege ngon sakuge tiɓo'n de kajyage,
Sege maku nzə ɓeli yo ma,
Sege ndovi Nuɓa na zige.
6 M'oo nzu nga nǫ nda titi nzu vaka dege nɔ yaa, titi kido mane nɔ ɓorige tiɓo'n kido ndigi nzii nɔ ɓori. Yo nzile te: *Aleluya!
Vuraɓe Nuɓa na zige nɔ Togɔ Yaa Ndanyi unda konyɔ ɓe na yo ko.
7 Zege z'tadi kornyele!
Zege z'inzi kem kornyele ku z'adi yo kade tara,
a vakage na Ngon Vinya Alusu ɗe ko.
Ngaɓa yo tamu korɔ yo ko.
8 Adi yo ta ɗovo a kula lamu kau nɔ rupa,

19:7 Mat 22:2; Efe 5:32

nɔ tele mamaka nɔ gara zer korɔ yo.
Lamu kau nɔ rupa ma ya kula tadege nɔ zosuruge na de kemkiiɓadage.
9 Ngonkula na Nuɓa nzile ma vojyɔ te: Yi ɓala kem mbete ize te: Kornyele nda a na dege maku Nuɓa ɓɔro yoge lo vaka taka nąa na Ngon Vinya Alusu ma! Kuvu te yo nzile ma te: Vojyɔ nenge ma vojyɔ nɔ kiige nɔ na Nuɓa.
10 M'iso nza yo a boro yo, vu yo nzile ma te: Nąa nzə ku tade va gunu. Ma ɓiya tade kula na yi ka. Ma ɓiya tade kula na nonzige maku uminazu vojyɔ na Zezu ma. Yi boro Nuɓa, a dege maku nz'uminazu vojyɔ na Zezu ma yoge inzi'n nzili kozo vojyɔ na Nuɓa.

De nɔ ku yo nosi zo sunda nɔ nzaa

11 Kuvu m'aku zora tee tar yo. Aku, sunda nɔ nzaa ɗa tutu. De nen maku nosi zoni ma ri yo ya zosuru tiɓo'n nɔ kii. Yo nzə teki vojyɔ, yo nz'uɗu ɗɔɔ zosuru ne. 12 Kamu yo nda va nza kamfedi make. Ndasa na ngarge vakane nda zo yo. Nuɓa ya unda ri yo. De ɗoyi geri ri nama gunu. Yo ngiya kala'n ɗi ya geri ne. 13 Yo ula lamu nǫ

19:9 Luk 14:15
19:10 Kul 10:25,26
19:11 Mat 3:16
19:13 Zaa 1:1

nɔ ku masu tadɛ tutu korɔ yo. Ri yo ya Vojyɔ na Nuɓa. **14**De kudu dɔɔge maku inzi zora ma yoge inzi zo sunda nɔ nzaage kuvu nz'uni gidi yo. Yoge uli lamu kau nɔ rupa nɔ nzaa nɔ gara zer korɔ nige. **15**Kuya kau nɔ ta katu teki tar yo a tugua'n mot dege.

Yo ulu man yoge goro minya ne. *(Paage 2:9)*

Yo tuɓa man daɓanga ɓuru ngalukake nɔ ɓori na Nuɓa nɔ Togɔ Yaa Ndanyi. **16**'Bali kam mbete lamu na yo tiɓo'n maa yo te:

Ngare na ngarge tiɓo'n Vuraɓe na vuraɓege.

17M'aku ngonkula na Nuɓa dà zo kaza. Yo nzile nzu nɔ ɓori'n yelige make ndanyi ku nzə ɓi bagu dana lo nɔ zora make te: 'Di tiyo! Sege kunina a ngakusa nɔ ɓori na Nuɓa. **18**Sege dii ku sege usi zạkorɔ ngarge, zạkorɔ na de nɔ ɓori na de kudu dɔɔge nɔ ku unu zo de kudu dɔɔge dubu dɔyi, zạkorɔ de nɔ togoge. Sege dii ku sege usi zạ sundage tiɓo'n zạ dege maku nosi zo nige ma, usi zạ dege ndanyi, kuɓaka korɔ tiɓo'n ɓeri, ngon sakuge tiɓo'n de kajyage.

19 M'aku zạ ma, m'aku ngarge nɔ zongara yog de kudu dɔɔ na nige. Yoge kunina a kudu dɔɔ de make ku inzi zo sunda ma tiɓo'n de kudu dɔɔ na yo ge. **20**Dege uki zạ ma tiɓo'n de kozo nzu nɔ zasori ne. De kozo nzu nɔ zasori nama tadɛ ngakozoge takamu zạ ma. Yo tura zini dege maku envi ɓere na zạ ma ku yoge bori nga titi yo ma. Dege onvi yoge zi ziyoge'n kamkaa ne kamfedi nɔ ɓori nɔ koso fedi. **21**De maku inzi zo sunda ma tale nọge kuya kau'n maku nzə teki tar yo ma. Kuvu zạ nige du yelige ndanyi.

19:15 2Te 2:8
19:16 1Ti 6:15

'Balge nɔ dubu dɔyi

20 Kuvu m'aku ngonkula na Nuɓa ɓi zora dɛ ne. Yo ukua ngon kile na kamtulu tiɓo'n kula minya nɔ ɓori zi yo. **2**Yo ukua Dragọ*, ngakua nɔ konɔ maku yo ya Ture de tura* tiɓo'n Ture*. Yo uza yo a ɓal dubu dɔyi. **3**Kuvu ine yo kamtulu. Utu ta dɔvo zo yo kuvu ine vate tar yo a ku yo tura mot dege gunu kem ɓal dubu dɔyi. Kaznaku ɓal nɔ dubu dɔyi ma deri ɓavu toti man yo a ndor nɔ yaa gunu.

4M'aku ngende kinzi ngarge. Adi togɔ dege make ku inzi zo ngende kinzi ngarge ma a teki vojyɔge. Kuvu m'aku dege maku dege ujyi mindi nige

19:20 Mat 24:24
20:1 Luk 8:31
20:2 Mat 4:10; 2Pi 2:4
20:3 Mat 27:66
20:4 Mat 19:28; Ebr 4:12

* Dragọ: Kam ni ya ngakua yo ya Ture.

a kumanazu vojyɔ na Zezu tiɓo'n na Nuɓa ma. M'aku dege maku bori zą ma gunu wala yoge bori nga titi zą ma gunu ma. Yoge envi ɓere kamɗanage wala zi nige gunu. Yoge teli ɗi kamkaa ne ku yoge onyi ɓe yog Kris ge kem ɓal dubu ɗoyi. **5**Takite teki na dege zagu dana de kuage ya nama. De kua nǫoge teli ɗi man kamkaa'n gunu sinyi a ku ɓal nɔ dubu ɗoyi ma deri zagu ɓa. **6**Kornyele nda a na de kemkiiɓadage maku envi lo kem takite teki na dege zagu dana de kuage ma! Ziyo kua inzi'n togɔ zo nige gunu. Naku yoge de retizoge nɔ na Nuɓa tiɓo'n na Kris, ku yoge onyi man se ɓe kem ɓal dubu ɗoyi.

Nuɓa teki vojyɔ zo Ture

7Kaznaku ɓal nɔ dubu ɗoyi ma deri man vu, adi man Ture* zagu kanga. **8**Kuvu yo teki man a tura mot dege nɔ ku inzi zo kumu ngara nɔ sɔɔ ma, yo tura man Gog tiɓo'n Magog. Yo tura man yoge ɓavu kuna man yoge a kuɗu ɗɔɔ. Vaka zoge nda va nza waa nɔ kaz vakaata make. **9**Mot ɓundu de nage ma aɓi damu zongara. Yoge ɗayi ndaki gidi giri na de kemkiiɓadage tiɓo'n ɓe ɓori nɔ taara yaa ma tutu. Kuvu fedi ɓi zora iso zo nige rugu yoge. **10**Dege ini Ture de tura* maku nzə tura yoge ma kamfedi ɓori nɔ koso fedi. Zą ma tiɓo'n de kozo nzu nɔ zasorige ɗayi lo nama. Nuɓa taɗe man yoge ngakonyɔ kamkazage, ndorige zondorge zondorge.

20:5 Luk 14:14; Fil 3:11; 1Te 4:16
20:6 1Pi 2:5
20:8 Ebr 11:12

Nuɓa teki vojyɔ zo de kuage

11Kuvu m'aku ngende kinzi ngare nɔ nzaa nɔ ɓori tiɓo'n de nen maku inzi zoni ma. Zongara tiɓo'n zora anyi zagu ta kamu yo. Lo a na ne tigo. **12**M'aku de kuage, de kajyage yog ngon sakuge, ɗayi ɗana ngende kinzi ngare ma. Dege ti kem mbetege. Dege ti kem nǫ mbete vu, yo mbete kajya ma. Nuɓa teki vojyɔ zo de kuage ozo bal kula taɗe nige va nzaku ɓali'n kem mbetege make. **13**Vakaata teki'n dege maku uai kam ni ma kaga. Kua tiɓo'n pərakaɓu teki'n de kuage maku ndayi tutu ma zagu kaga. Teki vojyɔ zo nige ɗoyi ɗoyi ozo'n zo kula taɗe na nige. **14**Yoge ini kua tiɓo'n pərakaɓu kamfedi ɓori. Ziyo kua ma ya kamfedi ɓori ma.

20:12 Luk 10:20; Mat 16:27
20:13 Mat 16:27
20:14 1Ko 15:26

15 De nen maku envi ri yo nɔ ɓala kem mbete kajya ma gunu vu ini yo kamfedi ɓori.

Zeruzalem nɔ jya

21 M'aku zora nɔ jya tiɓo'n zongara nɔ jya, a takite zora tiɓo'n takite zongara deri ko. Vakaata tigo. 2 M'aku ɓe ɓori nɔ kiiɓada, Zeruzalem nɔ jya, ɓi zora bal Nuɓa ziti ngara. Yo tamu korɔ yo ko ku inzi sini ɗi nza ku niye tamu'n korɔ yo a na ngaɓa yo make. 3 M'oo nzu nɔ ɓori nɔ ɓi zora nzile te: Aku lo kinzi na Nuɓa yog dege! Yo inzi man se ku yoge teli man dege na yo. Ngiya Nuɓa taɗe man a na ne ku yo Nuɓa na nige.

4 Yo aɗe man kamnọo nɔ kamu nige. *(Izayi 25:8)*

Kua tigo man ɗone. Kukua ndɔɔ tigo man, kaa tigo man, korkonyɔ tigo man, a takite ngage deri ko.

5 De nen maku inzi zo ngende kinzi ngare ma nzile te: Aku m'taɗe ngage ndanyi jyane. Kuvu yo nzile ma te: Yi ɓala nga nenge ma kem mbete, a vojyɔ nage ma vojyɔ nɔ zosuruge nɔ kiige.

6 Yo nzile ma te: Tadi ko. Ma Alfa tiɓo'n Omega kam ni ya kumbamiri ni tiɓo'n zoɗutu ni. De nen maku kunzamane nz'onyɔ yo ma, m'adə man yo ta goto mane, mane kinzi kamkaa nyara ne. 7 De nen maku za ɗɔɔ vu yo kuɓaka ngage ndanyi. Ma Nuɓa na yo ku yo ngon na ma. 8 Naku de ɓelege ko, de kemtogoge ko, de kamvakage ko, de doriyoge ko, de taɗe nga nɔ nda zosanguge ko, de tale dege ko, de fula yooge tiɓo'n de zasorige envi man nɔ na nige kamfedi ɓori. Lo nama fedi nzə rugu de tutu, tiɓo'n koso fedi. Ziyo kua ma ya nama.

9 Kuvu ngonkula na Nuɓa ɗoyi dana nɔ kalmbakaɗege ma ɗe ne ku yo ukua katriyoge kalmbakaɗe nɔ ku zoɗutu ngakonyɔge kalmbakaɗe ɗoso kem nige tutu. Yo nzile ma vojyɔ te: Ɗe tiyo, ku m'ozo man ki niye nen maku yo niye na Ngon Vinya Alusu ma. 10 Yo unu ma kem Nzili aɓe'n zo kongo nɔ ɓori nɔ kɔro. Yo ozo ma Zeruzalem, ɓe ɓori nɔ kiiɓada maku ɓi taru bal Nuɓa ku ziti ngara ma. 11 Kaɗe tara na Nuɓa nda kem ni. Kii ni titi koso nen maku gata ni yaa ma, titi koso nɔ zasp* maku nda va nza kristal* ke ma. 12 Ndogo ngara

21:1 2Pi 3:13
21:2 Ebr 11:10
21:3 2Ko 6:16
21:4 1Ko 15:26; 2Ko 5:17
21:6 Zaa 4:10
21:7 Zaa 16:33; 2Ko 6:16; Rom 8:14
21:8 1Ko 6:9; Ebr 12:14

* **Kristal: Koso nɔ tele nɔ ku yeri ya nza titi vere make.**

nɔ ɓori nɔ kɔro ndaka gidi ni. Tar ni ɓu zo ziyo, ku ngonkulage na Nuɓa ɓu zo ziyo inzi tutu. Yoge ɓali ri mot kaa nɔ ɓu zo ziyo na ngon Izrayelge ma ta ndogoge ma. **13**Ta ndogoge ma muta ka teki kaza, muta ka kumɓe, muta ka zunɓe kuvu muta ka kiso kaza. **14**Ndogo ngara maku undi gidi ɓe ɓori ma ngira nige ɓu zo ziyo. Zo ngira nige ma ɓali ri ngonkula nɔ ɓu zo ziyo na Ngon Vinya Alusu ma tutu.

15De maku nzə nzile ma vojyɔ ma inzi'n tuwa nɔ lɔr. Tuwa ma ngakozo ngage, nda a kozo'n ɓe ɓori ma, tar nige tiɓo'n ndogo ngara ma. **16**Ɓe ɓori ma zo kumu nige sɔɔ. Kau ni ase nạa yog kaɓa ni ne. Ngonkula na Nuɓa ozo ɓe ɓori ma tuwa'n ma. Kau ni, kaɓa ni tiɓo'n kɔro ni ase nạa ku ozi yoge ndanyi vu ase *kilometr dubu ziyo zoni kamde sɔɔ. **17**Yo ozo ndogo ngara ma vu ase *metr wonyə muta zo minyə. Ngonkula na Nuɓa ozo ngage ma mara ngakozo nga na dege ne. **18**Dege undi ndogo ngara ma zasp ne. Undi ɓe ɓori ma lɔr nɔ gara zer ne va nza vere nɔ gara zer ma. **19**Dege ɓali ngira ndogo ngara na ɓe nɔ ɓori ma mara *kosoge'n ndanyi nɔ gata ni ɓori yaa. Takite ngira ndogo ngara ma undi koso zasp ne, ziyo ni ma undi koso safir ne. Muta ngira ni ma undi koso kalseduwan ne, sɔɔ ni ma undi koso emerod ne. **20**Minyə ngira ni ma undi koso sardoniks ne, minyə zo ɗoyi ni ma undi koso sarduwan ne. Kalmbakaɗe ni ma undi koso krizolit ne. Mbakaɗe ni ma undi koso belil ne. Kalɓu ni ma undi koso topaz ne, ɓu ni ma undi koso krizopəraz ne. Ɓu zo ɗoyi ni ma undi koso iyasint ne ku ɓu zo ziyo ni ma undi koso ametis ne. **21**Ta ndogo ngara nɔ ɓu zo ziyoge ma kamngage ɓu zo ziyo zini. Ta ndogo ɗoyi vu kamnga zini ɗoyi. Kamɗovo nɔ kem ɓe ɓori ma taɗe lɔr nɔ gara zer ne, va nza vere nɔ gara zer make.

22M'aku kuzi Nuɓa ɗoyi kem ɓe ɓori ma gunu, a Vuraɓe Nuɓa nɔ Togɔ Yaa Ndanyi ko, Ngon Vinya Alusu ko ya kuzi Nuɓa nɔ kem ni. **23**Ɓe ɓori nama ndigi a ku kaza wala nzoyi ɓavu nzaa kem ni gunu. Kaɗe tara na Nuɓa ɗi ya nzə nzaa yo. Ngon Vinya Alusu ya lamba na yo. **24**Mot dege nzi man logara na yo. Ngarge nɔ zongara ɗi man kaɗe tara na nige. **25**De utu man ta ndogo ngara ma tara ɗoyi gunu, a lo tulu man ɓe ɓori nama gunu. **26**Dege aɓi man

21:14 Efe 2:20; Kul 1:26

21:22 Zaa 4:21

kaɗe tara tiɓo'n tukua talu na mot dege kem ni. 27Nga nɔ nda nyeɗi* anza man kem ni gunu. De taɗe nga nɔ nda zosangu tiɓo'n de zasori anza man kem ni gunu. Dege maɗi ku Nuɓa ɓala ri nige kem mbete kajya na Ngon Vinya Alusu ma ɗi ya anzi man tutu.

Mane vaa nɔ kinzi kamkaa

22 Yo ozo ma mane vaa nɔ kinzi kamkaa. Yo gara ngerenyi va nza kristal* make ku yo nzə teki lo kinzi ngende ngare na Nuɓa tiɓo'n na Ngon Vinya Alusu. 2Kaga kinzi kamkaa ɗa dana ɗovo nɔ kem ɓe ɓori ma kuvu ɗa zo dingiri vaa ma ka ziyo. Kaga nama nz'anu kamu mot ɓundu ɓu zo ziyo ku yo nz'anu kamu kem nzoyi ɗoyi ɗoyi ndanyi. Nviyi kaga nama nz'ajya mot ɓundu de metige ve. 3Kaɗe tara nɔ kasu tigo man. Ngende kinzi ngare na Nuɓa tiɓo'n na Ngon Vinya Alusu nda man kem ɓe ɓori nama. De taɗe kula na yo ge taɗi adi man yo. 4Yoge aki man ta kamu yo, ku ri yo nda ma kamɗana nige. 5Lo tulu tigo man tutu. Yoge ndigi man lamba gunu, wala logara na kaza gunu, a Vuraɓe Nuɓa nzaa man yoge lo. Yoge onyi man ɓe zondorge zondorge.

22:1 Zaa 4:10
22:4 Mat 5:8

6Yo nzile ma te: Vojyɔ nage ma vojyɔ nɔ zosuruge nɔ kiige. Vuraɓe Nuɓa na nzili de kozo nzu Nuɓa ge ula ngonkula na yo a kozo nga maku ɗe man jyagmasini ma de taɗe kula na yo ge ke.

Zezu ɗe man

7Aku, m'iɗe man jyagmasini. Kornyele nda a na de nen maku nzə ngamu vojyɔ nɔ lokuya na Nuɓa maku nda kem mbete nene ma!

8Ma Zaa̱, ma ya m'oo nga nage ma, m'aku nga nage ma. Lomaku m'oo nga nage ma, ku m'aku nga nage mavu, m'iso nza ngonkula na Nuɓa maku nz'ozo ma nga nage ma a boro yo. 9Vu yo nzile ma te: Na̱ nzə ku taɗe va gunu. Ma ɓiya kula na yi. Ma ɓiyakuɗa nonzige de kozo nzu Nuɓa ge tiɓo'n dege maku nzə ngami vojyɔge nɔ kem mbete nene ma. Yi boro Nuɓa!

10Kuvu yo nzile ma te: Na̱ nzə k'ine vate ta vojyɔ nɔ lokuya na Nuɓa ge maku nda kem mbete nene ma gunu, a ndor ndete ko! 11Taɗe vu de nen maku nzə taɗe nga zosuru ni'n gunu ma yo taɗe nga nɔ

22:6 1 Co 14:32
22:7 Mat 16:27
22:10 Rom 13:11

* **Kristal: Koso nɔ tele nɔ ku yeri ya nza titi vere make.**

zosuru ni'n gunu ma jyane. De nen maku nzə tadɛ nga nɔ nyedi* ma yo tadɛ nga nɔ nyedi ma jyane. De nen maku nzə tadɛ nga zosuru ni'n ma yo tadɛ nga nɔ zosuru ma jyane.

De nen maku yo de kemkiiɓada vu yo inzi tutu jyane.

12 Aku m'idɛ man jyagmasini. Nzə m'idɛ'n kuba a kada dege ke ɗoyi ɗoyi ozo'n zo kula tadɛ na nige. **13** Ma Alfa tiɓo'n Omega, takite ni tiɓo'n kazagu ni, kumbamiri ni tiɓo'n zoɗutu ni.

14 Kornyele nda a na dege maku nzə ngami nzu kunu na yo ge ma. Yoge envi man togɔ a kusa kaga nɔ kada kinzi kamkaa ku a kanza ta ɗovo nɔ kem ɓe ɓori ma! **15** Naku de nenge ma ɗayi man kaga: De nige ya bisige, de tadɛ ngakuzukadɛge, de tadɛ kamvakage, de tale dege, de fula yooge tiɓo'n dege ma ndanyi ku taari zasori ku nzə zayisori ma!

16 Ma Zezu, ma m'ula ngonkula na ma a ku umanazu nga nage ma adə sege kem lo kunanage. Ma ngira na Daviti, ma ngon kavla na Daviti. Ma mamala nɔ tele nɔ zolo.

22:12 Mat 16:27
22:15 1Ko 6:9,10; Gal 5:19-21; Kol 3:5,6; Fil 3:2
22:16 Mat 1:1; 2Pi 1:19
22:17 Zaa 4:10
22:20 Mat 16:27; 1Ko 16:22
22:21 Rom 16:20

17 Nzili yog niye ne nzili te: 'De tiyo! Tadɛ ku de nen maku wo ma, yo nzile te: 'De tiyo! Tadɛ ku de nen maku kunza mane nz'onyɔ yo vu yo ɗɛ! De nen maku ndigi ve vu, yo unu mane kada kinzi kamkaa ma nyara ne!

18 Aku vojyɔ maku nzə m'nzile dege make ndanyi ku woyi vojyɔ nɔ lokuya na Nuɓa ge maku nda kem mbete nene ma. Kaznaku nǫ de ine nǫ vojyɔ zoni vu, Nuɓa ine man ngakonyɔge maku yo adɛ vojyɔ ni kem mbete nene ma zoni.

19 Kaznaku nǫ de adɛ nǫ vojyɔ nɔ lokuya na Nuɓa ge maku dege ozi kem mbete nene ma zagu vu, Nuɓa adɛ man lo na de ni zagu lo kaga kada kinzi kamkaa tiɓo'n lo nɔ kem ɓe ɓori nɔ kiiɓada ma. Dege adi vojyɔ nga nage ma kem mbete nene ma.

20 De nen maku umanazu nga nage ma nzile te: Kine, m'idɛ man jyagmasini.

Amen! * ɗe tiyo, Vuraɓe Zezu!

21 Tadɛ vu ɗajya na Vuraɓe Zezu Kris inzi yog dege ndanyi! Amen! *

Kaɗe mot Vojyɔge

Aleluya: Kamvojyɔ nama ta Ebrə ne kam ni ya te: Ndovi Nuɓa.

Alfa tiɓo'n Omega: Kamvojyɔ nage ma ta Grek ne Alfa ma takite nga ku Omega ma zoɗutu ni.

Amen: Kamvojyɔ nama ta Ebrə kam ni ya te : Vojyɔ kii, nǫ ya te z'ndigi ve, nǫ ya te yo ya nama.

Asa: Nyimi nzə teki kazu kaga. Nzə rugi yo a viri ni nɔ ɓori.

De ɓala nzuvojyɔge : Yoge de geri ngage nɔ zo nzuvojyɔ ku uni nzakaza na ne ndanyi a tele ɓala mbete, a ndazə dege mbete, a kaɗe dege mot nzuvojyɔ na Moyizi.

Deniye: Kenve nɔ a kuba'n de taɗe kula nɔ kem ndor ɗoyi.

Drakm: Kenve nɔ a kuba'n de taɗe kula nɔ kem ndor ɗoyi.

Farao: Ri tukua talu a na ngarge ndanyi nɔ Ezipt sinyi teki'n ndor nene maku dege nɔ Pers onyi ɓe zonige kem ɓal nɔ kamde sɔɔ kite ɗana Zezu Kris.

Farizinyege: Yoge Zuifge nɔ ku undi kamu nige sini zo kinenzuge nzuvojyɔ na Moyizi tiɓo'n nga mot kaa na de konɔge takasa ne ndanyi. Yoge te negi de zosuruge. Naku yog Sadusinyege, yoge taki keme turu na de kuage tiɓo'n ngonkula na Nuɓa ge gunu.

Hozana: Kamvojyɔ nama ta Ebrə ne kam ni ya te vavu ajya na! Nda a ndovu'n Nuɓa.

Kataa: Kataa ku nz'onvi nyimi ma tutu ɓavu nzə rugi ne.

Kee: Aku ɓundu keege sɔɔ a kozo'n koli ngage nɔ ku nda kem Kununzu nɔ Jya:

1/ Kee nɔ ku ɓori yaa ndanyi ma unu litr tenyi kamde muta zoni wonyə muta zo ɓu (370).

2/ Kee nɔ ɓori unu litr tenyi ɓu zo ziyo (12)

3/ Kee unu litr tenyi mbakaɗe (8)

4/ Kee nɔ saku unu litr tenyi ɗoyi. (1).

Kilo: Nga a kozo'n nga kahage.
Kilometr: Nga kozo kau ngage ase kelka de dubu ziyo.
Kosoge nɔ ku gata ni yaa: Aku kosoge nɔ ku gata ni yaa nɔ kiige ku ɓere nige kalakala kem mbete Tee Kamungage 21:19-20.
1/ Zasp ɓere na yo nɔ kake
2/ Safir ɓere na yo nda klakla
3/ Kalseduwan ɓere na yo ake wɔswɔso
4/ Emerod ɓere na yo nviyikanva
5/ Sardoniks ɓere na yo kezkarsunda
6/ Sarduwan ɓere na yo nɔ kake
7/ Krizolit ɓere na yo kezkarsunda
8/ Belil ɓere na yo nviyikanva
9/ Topaz ɓere na yo kezkarsunda
10/ Krizopəraz ɓere na yo nviyikanva
11/ Iyasint ɓere na yo nda klakla
12/ Ametis ɓere na yo hili misimisi
Litr: Nga a kozo'n koli ngage ku ase jyele mane ɗoyi.
Oliviye: Kaga nɔ ku yaa ndanyi zongara nɔ Izrayel. Dege nz'usi kanu nu ve, nz'ali kuɓu ni ve.
Man: Ngakusa nɔ ku Nuɓa ada Izrayelge ke dana kuuvu.
Mesi: Kamvojyɔ nama ta Ebrə ne kam ni ya te: Ningi kuɓu zo yo. Kem Kununzu nɔ Konɔ ma de nen maku ningi kuɓu zo yo ma yo ngare (Paa 2 :2), kuvu yo de retizo (Tamungage 4 :3), yo de kozo nzu Nuɓa zini (1 Ngarge 19 :16). Kem Kununzu nɔ Jya vu Mesi ma ya Zezu, Ngon na Nuɓa. Ta Grek'n vu te: Kris.
Min: Kenve a kuba'n de taɗe nɔ kem ndor kamde ɗoyi.
Rabi/Rabuni: Ri tukua talu kam ni ya te: Kuɓaka ma, de ndazə nga dege ke na ma. Undi yo a de ndazə dege nɔ kiige kem nzuvojyɔ.
Sadusinyege: Yoge Zuifge nɔ ku undi ɓundu nɔ ɗoyi kem vojyɔ Nuɓa zosuru ne kem nzuvojyɔ. Naku yoge taki keme vojyɔ turu na de kuage gunu, yoge taki keme vojyɔ na ngonkulage na Nuɓa gunu.

Serubi: Kamvojyɔ nama ta Ebrə ne kam ni ya te nọ ngonkula na Nuɓa

Sezar: Kem ndor na Zezu Kris ma, Sezarge ndanyi nɔ Rom dege nzə ɓori yoge Sezar. Sezar ma yo ngare nɔ ɓori zo gidi ngara nɔ ɓori ku kunu mot ɓege vaka ne.

Takite ngonɔ: Nen ma nz'aɗe vojyɔ zo takite ngonɔ ma zondorge ku kem Kununzu nɔ Konɔ maku nz'enve nga nɔ ku yo kuɓaka ni tara ziyo. Nɔ na Kris vu, yo takite de nɔ na ɓundu de nɔ jyage ku yoge kuɓaka kinzi kamkaa nɔ zongarage bal ɗovo kunda keme zoni. Vavu nen ma aɗe vojyɔ zo kiɗe na Kris kem zạkorɔ nza Ngon De make. Naku yo Ngon na Nuɓa, ojyi yo gunu a yo inzi kamkonɔ zondorge zondorge (Romge 8:29, Kolosge 1:15, 18, Ebrəge 1:6).

Ture: Kamvojyɔ nama ta Ebrə ne kam ni ya te: Zanga. Ri de maku nzə negi vojyɔ na Nuɓa ku yo ya togo na taɗe kasuge. Dege nzə ɓori yo zini Ture de tura, de muru, togo na nzili turage togo nɔ zongara nene.

Ture de tura: Kamvojyɔ nama ta Grek'n vu te: De njya Nuɓa, de tura dege.

Vakage: Dege nɔ Izrayel ugi kemge zoni ku nzə taɗi vaka kem nọ ndorge tiɓo'n nọ nzoyige nɔ kem ɓal ɗoyi.

1/ Vaka kaɓe na Ngonkula na Nuɓa kamnzoyi kuli a ku ugua'n kemge zo teki zagu nɔ Ezipt.
Mot kojyɔ ɗoyi ɗoyi usa nga nɔ so yo a taɗe'n vaka ndor nama. (Matiyo 26 :2, 1 Koṛetge 5 :7).

2/ Vaka kura anzə kamfulu nzə taɗi kem ndor kalmbakaɗe gidi vaka kaɓe na Ngonkula na Nuɓa. Nọ vu Mbete Nuɓa nzile te vaka ziyo nage ma ri nige ɗoyi ɗi, yo ya vaka kura anzə kamfulu. (Matiyo 26 :17, Mark 14 :1, 12; Luku 22 :1).

3/ Vaka Pạtekot kam ni ya te: Ndor wonyə ziyo zo ɓu gidi vaka kaɓa na Ngonkula na Nuɓa. Nzə ɓori zini vaka ndor kalmbakaɗege, vaka kujya kiyoge (Kulage 2 :1).

4/ Vaka na Ku ɓukuge ma nzə taɗi ɓara ku dege inzi kem ɓukuge ɓavu ugua'n kemege zo ndor na Izrayelge dana kuuvu (Zạ 7:2).

5/ Vaka kada kiɗa (Zạ 10 :22) ku ugua kemege zo kibo kuzi Nuɓa maku Antiokus Epifan taɗe nga nyeɗi tutu ma.

6/ Vaka kinya kusa ndor retizoge (Tamungage 16) nzə taɗe zo ɓalge kamnzoyi vurage (Kulage 27 :9)

<u>Zosangu/Nyeɗi</u>: Kamvojyɔ nama ya nga nɔ nda zosangu/nyeɗi. Kaznaku de nzə bɔrɔ Nuɓa ku yo alu zo nzu nɔ nda ɗer ku yo taɗe reɓe mot kaa vu, yo tele de nyeɗi, yo nyeɗi nga nen maku de aɗe unda kala a na Nuɓa ma.

ZONGARA
NA ZUIFGE
kem ndor
na Kris
0 30 60 90
Kilometr
Sidọ
Damas
FENISI
SIRI
Tir
Sezare nɔ Filipi
GALILE
VAA KATAA NƆ ƁORI
Korazi
Kapernaum
Betsaida
Kana
Magdala
Vaa nɔ Galile
Tiberiad
Nazaret
Nayin
Gadara
DEKAPOL
Sezare
SAMARI
Samari
Sisem
Sikar
Goto dè na Zakoɓ
Vaa nɔ Zurdị
Zope
Arimate
ZUDE
Emaus
Zeriko
Zeruzalem
Betfaze
Betani
Poo mane nɔ Sedrọ
Betlehem
Vaa Kataa nɔ ku Bolo Yaa
Gaza

DALMATI
ILIRI
TRAS
VAA KATAA NƆ KILI
PƆ
ARMENI
BITINI
MASEDUWAN
GRES
MISI
GALATI
KAPADOK
AZI
FRIZI
LIDI
PAMFILI
SILISI
PIZIDI
AKAYI
KRET
SIPR
SIRI
FENISI
ZONGARA NA ZUIFGE
ZUDE
ARABI
EZIPT
LIBI
ITALI
SISILI
VAA KATAA NƆ BORI
Rom
Viyage Muta
Hala Bara na Apiyus
Puzol
Rezio
Sirakuz
Malt
Filip
Neapoli
Tesalonik
Bere
Amfipoli
Apoloni
Nikopolis
Troas
Asos
Adrimit
Mitilen
Pergam
Tiyatir
Sardi
Filadelfi
Smirn
Sios
Korint
Sakre
Aten
Iyerapolis
Laodise
Efez
Trogilium
Mile
Kolos
Patmos
Kos
Snid
Rod
Patara
Mira
Atali
Perz
Antios Pizidi
Ikon
Listr
Derb
Tars
Antios
Selusi
Salamin
Pafos
Fenisi
Salmone
Lase
Klod
Taaka nɔ Kii
Sidɔ
Damas
Tir
Ptolemayis
Sezare
Zope
Zeruzalem
Gaza
Alegzandri
Siren
Kafe mbaa na Pol
Takite kafe na Pol kozo vojyɔ
Ziyo kafe na Pol kozo vojyɔ
Muta kafe na Pol kozo vojyɔ
Pol afe Rom
0
100
200
300
400 Km.

Bulgari
Vaa Kataa Nɔ Kili
Rusi
Gres
Zongara nɔ Izrayel nɔ kem ndor na zige
Turki
Irạ
Vaa Kataa Nɔ Bori
Sipr
Libạ
Siri
Izrayel
Irak
Sinayi
Zordani
Ezipt
Vaa Kataa Nɔ Kake
Arabi
Sudạ
Yemen
Etiopi